

2° Jur rom f 62

Jus graecum
Napoli: Fabrotiani
Suppl.

<36615949890015

<36615949890015

Bayer. Staatsbibliothek

THE BASILICAN
SUPPLEMENT

TOM BAZIVION

BIBLIA TESTAMENTA

DATA

ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ
ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

DAVID RUHNKENIUS

Apud WESTENHUT

AN E K Δ O T A
BIBLIA TEΣAPA
TON BAZIVIKON

OPERIS BASILICI FABROTIANI SUPPLEMENTUM

Continens

LIBROS QUATUOR BASILICORUM
I L. L. LI. & LII.

Nunc primum ex Codice manuscripto Regiæ Bibliothecæ Parisiensis integre
editos: Latine vertit, variantes Lectiones collegit, Notasque
Criticas ac Juridicas, tam aliorum quam suas, addidit

GUL. OTTO REITZ, JC^{TUS}.

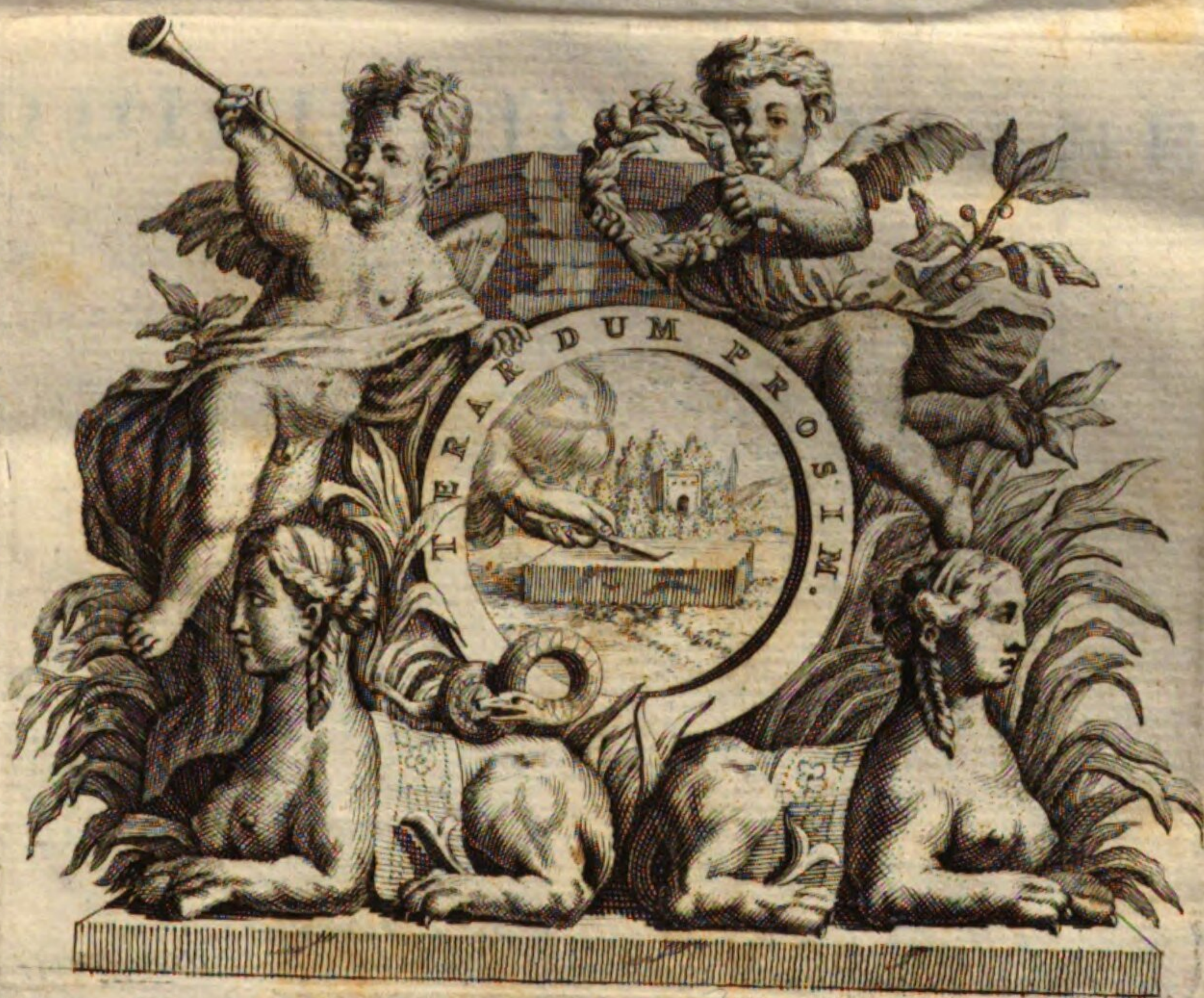
Accedunt

THALELÆI, THEODORI, STEPHANI, CYRILLI,

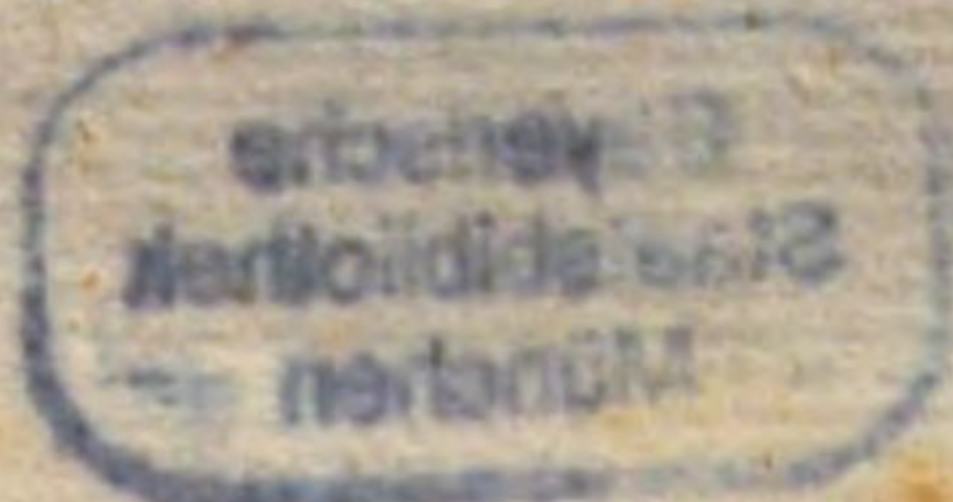
Aliorumque JCtorum Græcorum Commentarii in Tit. D. & Cod. *de Postulando*
sive de Advocatis, nec non *de Procuratoribus & Defensoribus*.

Novissime ex Codice M. S. Bibliothecæ Lugduno-Batavæ edidit,
Latine vertit & castigavit

DAVID RUHNKENIUS.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud WETSTENIUM,
MDCCLXV.

OPERIS BASILICI FABROTIANI
SUPPLEMENTUM

Continens

LIBROS QUATTUOR BASILICORUM

II. I. II. & III.

Nunc primum ex Codice manuscriptorum Regie Bibliothecae Parisiensis integre
editos: Latine versis, variantes Lectiones colligit, Notasque
Criticas ac Juridicas, tam aliorum quam suar, addidit

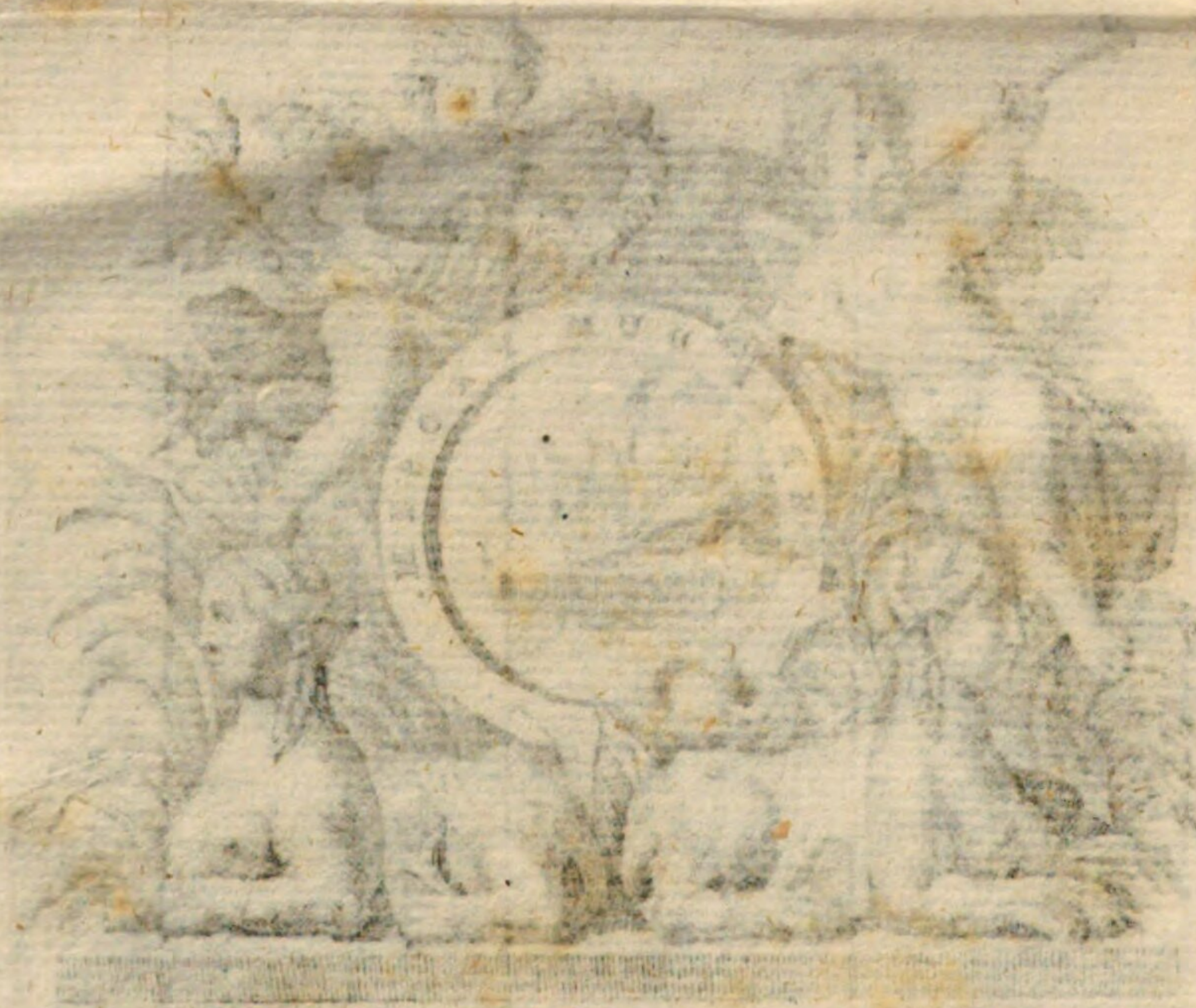
GUL. OTTO REITZ, JC.

Accessum

THALIAEI, THEODORI, STEPHANI, CYRILLI

Altera primum Hecorum Graecorum Commentarii in Tit. D. & Cod. de Pollicitis
sive de Adlocutione, nec non de Procuratoribus & Dispensatoribus
Revisum ex Codice M. S. Bibliothecae Lugduno-Batavae editum
Latine versum & castigatum

DAVID RUHNKEIUS.

APUD WESTENIUM
M. D. C. C. X.

GUL: OTTONIS REIZII, JC^{TI}

E P I S T O L A

A D

VIRUM NOBILISS:

GERARDUM MEERMANNUM

D E

THEODORI HERMOPOLITÆ

SYNOPSIS EROTEMATICA

CODICIS JUSTINIANEI.

CUL: OTTONIS REINII, 10th

E P I S T O L A

A. D.

N I R U M N O R I S S I

GERARDUM MEERMANNUM

D. E.

THEODORI HERMOPOLITAE

S I M O N I E R O T E M A T I C A

CODICIS JUSTINIANEI

GUL. OTTO REIZIUS

VIRO NOBILISSIMO, CONSULTISSIMO

GERARDO MEERMANNO,

ROTTERDAMÆ CIVITATIS SYNDICO,

S. P. D.

A Pogrophum Swietianum (quod Vir Illustris per filium, paternæ eruditionis æmulum, ex duobus Codicibus Cæsareis in Bibliotheca Vindobonensi, ad litteram & apicem Tuo rogatu describendum curavit) bis ac ter perlegi, quo certius judicarem, utrum reapse *Theodori Hermopolitæ συγγραμματα* esse videretur, nec ne. Verumenimvero nunc tanto magis, Vir Nobilissime, in veteri mea sententia confirmor, quam Tibi dudum ex ipsa opusculi inscriptione & clausula, quas LAMBECIUS Lib. VI. *Bibl. Cæs. Vind. Part. I. pag. 15.* & ex eo Fabricius Tom. XII. *Bibl. Gr. pag. 563.* suppedi- taverant, conjectabundus proposueram. Credo equidem, *Theodorum Hermopoliten* (quem Justiniani Magni tempore floruisse Memorabilia mea ex Basilicis satis probant) Codicis Justiniani epitomen sive eclogen edidisse, qua in re adficientem habeo Hoffmannum, licet ætatis faciat controversiam; sed argumento operis admodum dubii, de quo postea. Sic enim scribit in *Hist. Juris Tom. I. p. 631.* „Ita Blastares: *THALELÆUS Antecessor Codices in latitudine edidit, THEODORUS HERMUPOLITA contracte, contractius autem & ANATOLIUS, ISIDORUS vero arctius quidem quam THALELÆUS, latius autem quam reliqui duo.* Confirmari hoc testimonium deprehendet, qui Basilicorum scholia & per ea, sparsa horum omnium fragmenta evolvit. Ast hoc opusculum nostrum non esse ipsius Theodori εκλογη, sed per magistrillum aliquem, Dosithei similem, ex illa εκλογη ad has quæstiunculas effor- matum aut deformatum potius fuisse, certo certius credo. Nec enim dubium esse potest, quin ve- teres Juris studiosi æque multis ac variis legum Compendiis, & erotematicis Compendiorum exami- nibus, exerciti fuerint, atque hodie fieri solet. Quo pertinet, quod in simili genere SUARESIUS §. 14. *Notitiæ Basilic.* scribit: „Ad eos (*Βασιλικων* libros) ipse Constantinus Prochirum sive intro- ductionem componi curavit, aut potius Prochira, quæ Basilus & Leo composuerant, recenseri: unde illius quoque nomen tot prochirorum exemplaribus inscriptum est; quæ a studiosis & causi- dicis Orientalibus varîe interpolata & concisa pro libito, & ad ipsorum usum, præpostereque de- scripta tam dissimilia, tamque perturbato ordine nunc reperiuntur. Quod si Lambecio paullo attentius illos Codices considerare vacasset, nunquam credo illis hunc titulum fecisset: *Theodori Her- mopolitæ Synopsis & Ecloga Codicis Justiniani erotematica, sive per interrogationes & responsiones, in capi- ta octoginta duo divisa*: quum nusquam Theodori nomen præponant, sed ubique aut Synopsin aut Ec- logen Codicum vel ex Codicibus Theodori Hermopolitæ vocitent. Tum nonnisi 74. capita ad eam Eclogam Codicis Justiniani spectant: reliqua enim, & alia consequentia, miserrime ex Eusta- thii Antecessoris libello satis noto, & aliunde excerpta sunt. Tertio quum Lambecianum *συγγραμματα* & *Εκλογη* non modo in apographo nostro (tanta cum cura ac diligentia descripto, ut Swie- tenius Pater bis cum Codicibus illud contulerit) non compareat, sed nec ipse Lambecius in clausula libelli habeat, quam eodem prorsus modo, ut dictum apographum, sic citat: *Τελος της Συνοψως Εκλογης* &c. opinor verum titulum ex Tabulæ, principii & clausulæ collatione sic constituendum esse: *Συνοψις εκλογης της εκ τῶν Κωδικων συναρθροισθειας υπο Θεωδωρου Ερμουπολιτη. Synopsis Eclogæ ex Codicibus collectæ a Theodoro Hermopolita.* Quæ ipsa Theodori Ecloga uti ex Basilicorum scholiis, si in- tegra ubique haberemus, facile compilari posset; ita diversam puto ab illo THEODORI HERMOP. Opere, quod Fabrotus ad Theophilum in utraque editione passim citat: primo, quia nullam earum citationum in dictis Scholiis inveni, quum tamen Theophilum novennio ante Basilica primum edide- rit: deinde quomodo ad Codicem pertinent, quæ ex eodem Theodoro ad Tit. Dig. de V. S. & de R. J. sæpissime citantur? Justam hæc nobis rursus causam præbent conquerendi cum Fabroto, quod nusquam ullam illius Regii Codicis notitiam reliquerit. Satis habuit in clausula præfat. ad priorem Theophili editionem hæc monuisse: „Denique Græca titulorum de V. S. & de R. J. fragmenta e „libris Basilicων MSS. Theodoro Hermopolita & Michaële Attaliota, manu etiam exaratis, sublegi- „mus, ut invicem collata mutuam sibi lucem præferrent. Hoc autem beneficium, Lector, mecum „debes humanissimis, candidissimis, & laudatissimis fratribus Puteanis, qui perhumaniter, absente „V. Cl. Nic. Rigaltio, utendos ex Bibl. Regia libros mihi dederunt, quibus in exornando Theophi- „lo non mediocriter adjutus sum.”

Restat ut videamus, an apud alios certius quid indagare possimus. Et primo occurrit, prout ipse, Vir Consult. me docuisti, in Catalogo Bibliothecæ MSS. Gr. ANT. AUGUSTINI N. 180.

„ Basilicorum 60. prima decas a Theodoro Hermop. interprete, sive Theodorus in decem libros
 „ primæ partis libror. Basilic. Accedit Index Titulorum omnium 60. librorum Basil. exscriptus ex Biblio-
 „ theca Vaticana. Liber in charta recentibus literis, forma folii ”.

Hunc ego Codicem ex omnibus notis, persimilem esse puto ei, quem diligentissimus MONTFALCONIUS in Bibl. Coisliniana, olim Segueriana, P. I. c. V. pag. 217. sic ample describit:

„ Codex cLIII. olim 18. bombycinus, constat fol. 632. & hanc ætatis notam in fine habet:
 „ Ιακωβος Ροδιος ὁ Διασωγειν γεγραφεν τε αμφα. ετς απο της Θεογονιας, i. e. *Jacobus Rhodius*
 „ *Diaforinus scripsit A. 1541. a Natali Dei.* Titulum præfert secunda manu Θεωδωρος Εγμοπολιτης,
 „ prima manu Εγμενοπολιτης, & ab iis qui jamdiu Catalogum hujus Bibliothecæ brevissimum edide-
 „ runt, *Theodori Hermopolitæ* vel *Hermenopolitæ* sic utroque modo scriptum habetur initio, sed additur
 „ ibidem, *non ita certum.* Ut ut sit de nomine ejus qui hanc collectionem adornavit, extat prochei-
 „ ron sive promptuarium legum Constantini Harmenopuli ab hoc diversum. [Hæc non video,
 „ quomodo satis cohæreant: qualis est illa collectio? quum statim sequatur de x. primis Basil. libris eo-
 „ rumque Indice? Tum Harmenopuli nomen eo differt ab Hermopolitæ, quod prius notet *juvenem*
 „ *Harmenum*, alterum *civem Hermæ.*] ” In hoc autem Codice habentur decem primi libri Basilicorum, ut

„ initio Indicis legitur: Πινάξ τε πρώτε τευχες τ' εκλογων, ητοι των δεκα βιβλιων της εξηκον-
 „ ταβιβλης i. e. Index primi Voluminis Eclogarum, seu decem librorum Hexacontabibli, seu Operis lx.
 „ librorum: quod opus est tota Basilicorum collectio. Index igitur decem librorum, qui in hoc To-
 „ mo continentur, præmittitur initio. Licet autem Index initio positus eosdem fere titulos efferat,
 „ qui in Basilicis habentur, in decursu tamen Operis longe alia sæpe proferuntur. Scholia autem si qua
 „ sint, cum ipso textu ita commiscentur, ut vix possint distingui. Hinc quasdam varietates ab
 „ editione Fabrotiana adfert. Jam vero idem Montfalconius hunc eundem Codicem in *Bibl. Bibl. pag.*
 „ 1057. simpliciter sic memorat, ex Bibl. Coisliniana San-Germanensi: „ Codex cLIII. bombycinus anno
 „ 1541. scriptus. Continet decem primos libros Basilicorum: ubi, maxime vero circa finem, mul-
 „ ta differunt ab edito. Unde satis patet, ipsum Virum Doctiss. nequaquam hunc Codicem pro
 „ Opere Theodori Hermop. habuisse: sicuti nec ego Augustini Codicem; nisi certiora, quam sola aut
 „ possessorum, aut librariorum maximam partem indoctorum, præscripta argumenta, proferantur, aut cla-
 „ re pateat ab ipsis ea auctoribus, testibusve exceptione majoribus, profecta esse. Novum his fallacium
 „ titulum exemplum suo tempore adjungam ex prolixo illo fragmento, quod inter alia nuper ad me
 „ transmisisti, Meermanne Amicissime, & cui manus posterior *Ex Harmenopulo* inscripsit; perperam,
 „ prout judico.

Quos denique Codices Montfalconius in *Bibl. Reg. Paris. p. 733.* sic citat:

2519. Theodori Hermop. Eclogæ Basilicorum.
 2525. Theod. Hermop. Eclogæ Basilicorum.

Du Cangius in Indice Auctorum MSS. post Glossarium Gr. pag. 33. h. m. recenset:

„ Theod. Hermop. Excerptorum ex lx. libris Basilicon Libri 10. ex Codd. Reg. 2519. &
 „ 2525. hoc tit. Θεωδωρος Εγμοπολιτης εκλογα, ηθεν δεκα βιβλια της εξηκονταβιβλης.
 „ Vixit post Alexium Comnenum Imp. cujus Nov. laudat ”.

Hos autem recte, meo judicio, Vir Nobilissime, non alios esse putas, quam quos Reverendus Ab-
 „ bas Sallier, Bibliothecarius Regius, in novo Catalogo Codd. MSS. Græc. Bibl. Reg. Paris. his exhi-
 „ bet verbis:

„ N. 1353. Codex chartaceus, quo continentur Eclogæ vel selecta e decem prioribus li-
 „ bris Basilicorum capita, cum Theod. Hermop. commentariis nondum editis. Præmit-
 „ titur Index titulorum. De illo Theodoro videndi Matthæus Blastares, Ant. Augustinus,
 „ & Hannibal Fabrotus.

„ — — Is Codex 15. sæculo exaratus videtur.

„ N. 1358. Theod. Hermop. Synopsis & Ecloga Basilicorum, una cum interpretatione ”.
 Jam vero nihil melius, mi Meermanne, quam Virum Cl. Capperonierum rogare, ut illos ipse Codi-
 „ ces inspicere, & suam de iis sententiam cum aliquo Operis specimine transmittere ne gravetur. Ut
 „ autem adpareat, an Fabrotus iis usus fuerit, subjungam paginas Editionis meæ Theoph. quibus ille
 „ Theodorum Hermop. laudat:

pag. 634. ex Lib. VI. tit. 4. & L. VII. T. 6.

pag. 615. L. VII. T. 5. & p. 673. L. X. T. 4.

pag. 210. ad Tit. de V. S. l. 17.

543-4 ad Tit. de Reg. Jur. l. 17.	Pag. 873 ad T. de Reg. Jur. l. 111.
621 & 751 - - - - - l. 23.	871 - - - - - l. 117.
836 bis - - - - - l. 28.	873 - - - - - l. 152.
834 - - - - - l. 68.	886 & 901 - - - - - l. 153.
431 - - - - - l. 99.	873 - - - - - l. 164.
905 - - - - - l. 104.	783, 834 & 836 bis - - - - - l. 173.

Hinc ad nostram opellam redeo. Non putavi operæ pretium, totum illud συγγραμµα aut edere aut
 „ vertere. Sed ut Orbis Eruditus, an ita recte putaverim, judicare Tecum possit, Indicem totum cum
 „ quatuor primis capitibus & principio quinti; tum ob singularitatem, quam inveni unicam, priorem
 „ capitis 64. partem; & tandem novem postrema capita cum adpendicibus, neglectis accentibus ita
 „ rescripsi

rescripti, ut Græcus sermo postulat; nec tamen alia quam manifesta librarii veteris vitia (quæ Swietenius Juvenis sine ulla correctione exprimere rogatus fuerat) emendavi, si qua in distinctionibus male positæ, in η, η, ει & ι, inque litteræ pro littera scriptione constabant. Variantes utriusque Codicis lectiones, quæ vel minimi erant momenti, adnotavi; sed vanas & nostro scopo inutiles, ne in hoc mustaceo laureolam quærere viderer, neglexi: modo hunc, modo illum Codicem, prout in hoc illo-ve loco alter altero melior videbatur, secutus. Numerus capitum, si & hoc sciri interest, in eo Codice, qui folio auctior erat, sæpissime omissus, immo post ξβ'. haud amplius notatus exstabat.

Vale Vir Nobil. Consult. in commune Rei Publicæ ac Litterariæ commodum quam diutissime.

Medioburgo xviii. Augusti 1753.

P. S. Similes Lambecii lapsus notavit Fabricius Vol. X. Bibl. Gr. pag. 380—1.

Π Ι Ν Α Ξ

των συνοψων των Κωδικων
Θεωδωρου Ερμοπολιτου.

BIBΛΙΟΝ Α. ΤΙΤΛΟΥ Γ'.

- Κεφ. α. περι Πιστεως. ΤΙΤΛ. δ.
Κεφ. β. περι Διφυσεως. ΤΙΤΛ. ιζ.
Κεφ. γ. περι εγκλησεων Διφυσεων. ΤΙΤΛ. ιθ.
Κεφ. δ. περι βιας και φοβου. ΤΙΤΛ. κ'.
Κεφ. ε. περι των εις ολοκληρον αποκαθισταμενων
ηθων. ΤΙΤΛ. κ'.
Κεφ. ς. περι ων εν αις αιτιας αποκαταστασις
αναγκαια εκ εστιν. ΤΙΤΛ. μ'.
Κεφ. ζ. περι των συζητησεως ηλικιας τετυχηκο-
των. ΤΙΤΛ. μδ.

BIBΛΙΟΝ ΤΒ Κωδικου.

- Κεφ. η. περι Δικων. ΤΙΤΛ. α.
Κεφ. θ. περι Υποθησεως. ΤΙΤΛ. ια.
Κεφ. ι. περι ορκου. ΤΙΤΛ. ιδ.
Κεφ. ια. περι μητε υιου υιου πατρος, η πα-
τρη υιου υιου υιου. ΤΙΤΛ. ιγ.
Κεφ. ιβ. περι Δοκιμασιων. ΤΙΤΛ. ιθ.
Κεφ. ιγ. περι μαρτυρων. ΤΙΤΛ. κ'.
Κεφ. ιδ. περι Πιστεως δικαιωματος και απωλειας
αυτων. ΤΙΤΛ. κα.
Κεφ. ιε. περι οτι μαλλον ισχυει. ΤΙΤΛ. κ'γ.
Κεφ. ις. περι ανατρεπομενης πρασεως. ΤΙΤΛ. ιη.
Κεφ. ιζ. περι εαν τις εξ ετερου χρηματα εις ονομα
ιδιον η αλλου αγοραση. ΤΙΤΛ. ν'.

BIBΛΙΟΝ Ε ΤΒ Κωδικου.

- Κεφ. ιη. περι Αρραβωνων μνηστειας. ΤΙΤΛ.
Κεφ. ιθ. περι Συμφωνου ωρικου, και ωρυαμου
δωρεας. ΤΙΤΛ. ιδ.
Κεφ. κ'. περι Δωρεων μεταξυ ανδρου και γυναι-
κος. ΤΙΤΛ. ις.
Κεφ. κα. περι Διαζυγιων γαμου. ΤΙΤΛ. ιζ.
Κεφ. κβ. περι Λυομενου τβ γαμου η ωρικου αποδι-
δοται. ΤΙΤΛ. ιη.
Κεφ. κ'γ. ΤΙΤΛ. ιη. Διγταξις β.
Κεφ. κδ. και κε. Περι παλλακης.

BI-

- (a) Sic enim Græca restituenda puto, της συνοψων εκ των
Κωδ. ut inscriptio postea primi capitis habet.
(b) Aut superior tituli numerus hoc loco sic conjungen-
dus. Tit. 3. & 4.
(c) Perperam: est enim LIBRI II. Tit. 4.
(d) Tit. 19. hic nihil facit, sed 7. de Advocatis divers. judic.
(e) Reponendum; LIB. IV. Cod. Tit. 1.

T A B U L A

(a) Synopses ex Codicibus
Theodori Hermopolitæ.

LIBER I. [Codicis] Titulus 3.

- CAP. I. de Fide. (b) [item ex] Tit. 4.
— II. de Transactione. Tit. 17. (c)
CAP. III. de diversis accusationibus. Tit. 19. (d)
— IV. — Vi ac metu. Tit. 20.
— V. — in integrum restituendis minori-
bus. Tit. 20. [immo 22.]
— VI. — his in quibus causis restitutio neces-
saria non est. Tit. 40. [leg. 41.]
— VII. — iis qui veniam ætatis impetrave-
runt. Tit. 44. [45.]

LIBER [III.] Codicis.

- VIII. de Judiciis. Tit. 1.
— IX. — Dilationibus. Tit. 11.
— X. — Jurejurando. Tit. 4. (e)
— XI. — Ne filius pro patre, aut pater pro
filiofamilias conveniatur. Tit. 13.
— XII. — Probationibus. Tit. 19.
— XIII. — Testibus. Tit. 20.
— XIV. — Fide instrumentorum, & amis-
sione illorum. Tit. 21.
— XV. — eo quod plus valet. Tit. 23.
[rescr. 22.]
— XVI. — rescindenda venditione. Tit. 18. (f)
— XVII. — Si quis ex aliena pecunia (g)
suo vel alterius nomine eme-
rit. Tit. 50.

LIBER V. Codicis.

- XVIII. de arrhis sponsalitiis. Tit. [1.]
— XIX. — Pacto dotali, & ante nuptias
donatione. Tit. 14.
— XX. — Donationibus inter virum &
uxorem. Tit. 16.
— XXI. — Divortiis. Tit. 17.
— XXII. — Soluta matrimonio dos repeti-
tur. Tit. 18.
— XXIII. — Titul. XVIII. Const. 2. (b)
— XXIV. & XXV. de Concubina. (i)

LI-

- (f) Immo ex Tit. 38. de Contrab. emtionē.
(g) Pro Gr. χρηματα lego χρηματα. Alioqui vertendum:
si quis ab alio res suo vel alt. nom. em.
(b) Immo est Titul. XX. l. 1. & 2. Ne fidejuss. dot. dentur.
(i) Sed Cap. XXIV. desumptum ex COD. V. T. 26. &
VII. T. 15. l. 3. Cap. autem XXV. ex L. VI. T. 1. de ser-
vis fugitivis.

B

BIBΛION Γ. τς Κωδικ. ΤΙΤΛ. κ'γ.
ΤΙΤΛ. δ.

LIBER VI. Codicis, Tit. 26.
Tit. 1.

- Κεφ. κ'γ. Βιβλίον Γ. τς Κωδικ. ΤΙΤΛ. β.
Κεφ. κ'ζ. περί κλοπης. ΤΙΤΛ. ιδ.
Κεφ. κη. περί ὀφειτῆσεως διακατοχης. ΤΙΤΛ. κ'γ
Κεφ. κ'δ. Ποιῶ τροπῶ αἱ ἀφ' ἑαυτῶν συνιστάν-
ται. ΤΙΤΛ. μ'ζ.
Κεφ. λ'. περί λεγατῶν τόκων μετα πόσον απαι-
τεῖται. ΤΙΤΛ. νέ.
Κεφ. λά. περί προσώπων εἰς τὸ κληρονομεῖν ἐρχο-
μένων. Βιβλ. Ζ. ΤΙΤΛ. δ.
Κεφ. λ'β. περί τῆς ἐν συνεδρίῳ ἐλευθερίας.
Κεφ. λ'γ. περί διαφορῶν ἱεροπῶν ἐλευθερίων. ΤΙΤΛ. γ.
Κεφ. λ'δ. Τινες ἐλευθερώσαι οὐ δύναται. ΤΙΤΛ. ιά.
Κεφ. λ'ε. Ἐν αἷς αἰτίαις ὁρίζεται τὰ μακρὰ
χρόνα ὁρίζεται. ΤΙΤΛ. λ'δ.
Κεφ. λ'ς. Εἰς πόσους χρόνους παρεκτείνεται ἡ προ-
καταρχθεῖσα ἀγωγή. ΤΙΤΛ. λ'θ.
Κεφ. λ'ζ. Πότε ἡ ψήφου τοῦ κριτῆ οὐκ ἐργα-
ται. ΤΙΤΛ. μέ.
Κεφ. λ'η. Πότε ὁ κατὰ δίκην παρεχόμενος παρέχει τὰ δα-
σάματα τῆς δίκης. ΤΙΤΛ. νέ.
Κεφ. λ'θ. Πότε βδεῖται ἐγκλητὴ χρεια. ΤΙΤΛ. ξ'δ.
Κεφ. μ' Περι ὧνίων αἱ ἐγκλητοὶ οὐ προσδε-
τεοί. ΤΙΤΛ. ξέ.
Κεφ. μά. Ποτέ ἐνός ἐναγοντος βοηθῶνται καὶ ἑτε-
ροί. ΤΙΤΛ. ξη.
Κεφ. μ'β. Περί πιπρασκομένης ὑπαρχέως. ΤΙΤΛ. οά.
Κεφ. μ'γ. Περί τς φίσκς καὶ δανείσς χρεώσ-
μεν, προτιμαται ὁ δανειστής. ΤΙΤΛ. ογ.

BIBΛION Η. τς Κωδικος.

- Κεφ. μ'δ. Περί ὁρίσεως νόμου καὶ δεσποτικῆς
ζητῆμενης, ποῖον προτιμῆτεον.
Κεφ. μέ. Ἐν οἷς σιωπῆως ἡ ὑποθήκη ποτε ὑπο-
καίνεται σιωπῆως τὰ πράγματα τς ιδίης
χρεώσς. ΤΙΤΛ. ιδ.
Κεφ. μ'ς. Ἐὰν ξένα ἐνεχυρά ἢ πράγματα δίδω-
νται. ΤΙΤΛ. ιέ. ΤΙΤΛ. ιζ.
Κεφ. μ'ζ. Περί τοκέτς δελῶν ἐνεχυρασμένων
ΤΙΤΛ. κ'δ.
Κεφ. μή. Περί δυο ἐνοχῶν ἐπερωτῶμενων. ΤΙΤΛ. λ'θ.
Κεφ. μ'θ. περί δωρεῶν. ΤΙΤΛ. νγ.
Κεφ. ν'. περί ανατροπῆς δωρεῶν. ΤΙΤΛ. νέ.
Κεφ. νά. BIBΛION Θ. τς Κωδικ.
Θεοδώρς Ἐρμοπολίτς.
Τινες β δύναται κατηγορεῖν.
Κεφ. ν'β. Περί μοιχείας. ΤΙΤΛ. θ.
Κεφ. ν'γ. Ποῖον ὁρθερόν ζητεῖται, περί τυχῆς
ἢ περί μοιχείας.
Κεφ. ν'δ. περί γυναικῶν ὑπο δελῶς φθαρ-
σης. ΤΙΤΛ. ιά.
Κεφ. ν'ε. περί παιδεύσεως δελῶν.
Κεφ. ν'ς. περί παιδεύσεως συγγενῶν. ΤΙΤΛ. ιέ.
Κεφ. ν'ζ. περί φόνος γονεῶν. ΤΙΤΛ. ις.

Κεφ.

(κ) Adscribenda huic capiti Rubrica de Furto: & sq. XXVII. de Fure Patronatus. Tit. 4. Tam seqq. capitum Tituli ita corrigendi, ut adscripsi.
(ι) Huic Rubricæ adscr. Lib. V. Tit. 55. at Lib. VII. Tit. 1. pertinet ad cap. sequens XXXII.

- CAP. XXVI. Liber VI. Codicis, Tit. 2. (κ)
XXVII. de Furto. Tit. 19.
XXVIII. de repudianda bonorum posses-
sione. Tit. 23. [19.]
XXIX. Quemadmodum testamenta fiant.
Tit. 47. [23]
XXX. de Legatorum usuris, post quantum
[temporis] petantur. Tit. 55. [47.]
XXXI. de Personis ad hereditatem perve-
nientibus. LIB. VII. Tit. 1. (ι)
XXXII. de manumissione in consilio.
XXXIII. de diversis manumissionum mo-
dis. Tit. 6.
XXXIV. Quinam manumittere non pos-
sunt. Tit. 11.
XXXV. In quibus causis cesset longi tem-
poris præscriptio. Tit. 34.
XXXVI. In quæ tempora extendatur actio
intentata. Tit. 39.
XXXVII. Quando iudicis sententia sit ir-
rita. Tit. 45.
XXXVIII. Quando condemnatus litis im-
pensas præstet. Tit. 55. [51.]
XXXIX. Quando adpellatione (m) opus
non sit. Tit. 64.
XL. Quorum adpellationes non recipien-
dæ. Tit. 65.
XLI. Quando uno agente alii quoque ad-
juvantur. Tit. 68.
XLII. De vendendis bonis. Tit. 71. [72]
XLIII. Quando (n) fisco præferatur cre-
ditor, si idem utriusque sit debi-
tor. Tit. 73.

LIBER VIII. Codicis.

- XLIV. De Interdicto. Si de possessione &
dominio quærat, utrum præfe-
rendum. [Tit. 1.]
XLV. In quibus tacite hypotheca [con-
trahitur.] Quando bona debitoris
tacite opponuntur. Tit. 14. [15]
XLVI. Si aliena pignora vel res dentur.
Tit. 15. Tit. 17. [solus 16].
XLVII. de partu ancillæ (ο) oppignera-
tæ. Tit. 24. [25].
XLVIII. de duobus reis promittendi. Tit.
39. [40.]
IL. de donationibus. Tit. 53. [54.]
L. de revocatione donationum. Tit. 55. [56.]
LI. LIBER IX. Codicis
Theodori Hermopolitæ.
Qui accusare non possint. [Tit. 1.]
LII. de adulterio. Tit. 9.
LIII. Utrum prius quærat, de statu an
de adulterio.
LIV. De muliere a fero corrupta. Ti-
tul. 11.
LV. De emendatione servorum [Tit. 14.]
LVI. De emendatione cognatorum. Tit. 15.
LVII. De parricidio. Tit. 16. [17.]

CAP.

(m) Græce hic & paullo post legere præstat *ἐκπλ.* per *γ* geminatum.

(n) In Gr. pro *περί* legendum *ποτέ*.

(ο) Lege *ἐνεχυρασμένων* aut potius *δελῶς-συνε*.

Κεφ. νη. περί Φαρμακων. τίτλ. ιη.
 Κεφ. νθ. περί τυμβωρυχίας. τίτλ. ιδ.
 Κεφ. ξ' περί πλαστογραφίας τις ε δύναται κινειν.
 Κεφ. ξα. περί των έαυτες εν Αφθρηκαις κληρο-
 νομης η λεγαταρις γραφοντων. τίτλ. κγ.
 Κεφ. ξβ. Ποτε το χρηματικον τε εγκληματ^{ος}
 παρτιματα. τίτλ. λα.
 Κεφ. ξγ. περί εξετασεως. τίτλ. μα.
 Κεφ. ξδ. περί συγχωρησεως. τίτλ. μβ.
 Κεφ. ξε. περί Τερεπιλιανης δογματ^{ος}. τίτλ. μέ.
 Κεφ. ξς. περί συκοφαντιων. τίτλ. μς.
 Κεφ. ξζ. περί πονων. τίτλ. μς.
 Κεφ. ξη. περί τ' εξ αποφασεως αποκαθισταμε-
 νων. τίτλ. ν.
 Κεφ. ξθ. BIBAIION ι'. περί δικαιο δημοσις.
 Κεφ. ο. περί τε, ο δημοσι^{ος} το πρ^{ος}αγμα, ο πε-
 πρακεν, εκ εκδικει. τίτλ. ε.
 Κεφ. οα. περί κατηγοριων. τίτλ. ια.

BIBAIION τε Κωδικ^{ος} Θεοδωρε Έρμωπολιτε.

Κεφ. όβ. περί συντελειων τ' ενδοξων. τίτλ. β.
 Κεφ. όγ. BIBAIION ιβ. περί αξιωματων.
 Κεφ. όδ. BIBAIION ιβ. τίτλ. γ. περί στρα-
 τιωτικων πεκβλιων.
 Κεφ. οε. περί χρονων αρχομενων απο ροπης εως ρ.
 ενιαυτων.
 Κεφ. ός. περί ροπης. Βιβλιον α. διαταξις ιε. Εκ
 ποιοις χρονις ψηφίζεται η ροπη.
 Βιβλιον Δ. των Διγετων.

Κεφ. όζ. Τις νεμομενος δεσποτης ου λογιζε-
 ται.
 Κεφ. οη. Βιβλιον ιη. τίτλ. Ποτε τις κληρονομει.
 Κεφ. οθ. Βιβλιον κε. τίτλ. ε. Εαν τις δαρησηται
 τινι οικειην, εφ' ο ελευθερωσαι αυτον,
 τη αυτε ροπη αναγκάζεται. τίτλ. ιδ.
 Βιβλιον ια. ελευθερωσαι αυτον.
 Κεφ. π'. Βιβλιον ια. τε Κωδικος, τίτλ. μη. δια-
 ταξις β.
 Κεφ. πα. Βιβλιον ιδ. τίτλ. γ. διατ. ιζ.
 Κεφ. πβ. Βιβλιον η. τίτλ. ις. διατ. ρλδ.
 Κεφ. πγ. περί ώρας, ποτε η Αφθρηκη ανατρε-
 πεται.
 Βιβλιον μη. τίτλ. γ. Αφθ. γ.

(οο) εγχαρ. habebat Index, sed συγχ. ex textu prætuli.
 (ρ) Sed Nigrum agit de Naufragiis Tit. 5.
 (q) Hæc & sequentia capita miserrime excerpta sunt ex
 EUSTATHII Antecessoris libello Περὶ χρονικων Αφθρηκατων.
 (r) Corrige Lib. I. Digest. Tit. 5. dig. 15. & observa διατ.

Συνοψις Εκλογη εκ των Κωδικων
 Θεοδωρε Έρμωπολιτε.

BIBAIION A. Τίτλ. γ. Δε Πιτρεως.

Κεφ. α. Ποτε τ' τελευτων ο ηγμεν^{ος}, ο μετ'
 αυτον ου παρτιματα;
 Οτα ο εσχατ^{ος} μαρτυρηδη εναρετ^{ος}, καθως
 φησιν ο νομ^{ος} ο τελευτωντ^{ος} ηγμενε μονατηρις
 παρ-

1. Sic habet apographum nostrum ex ambobus Codd.
 Bibl. Casl. Vindob. descriptum, sed Lambecius Syn. και Εκλ.
 bis citat, etsi idem finem hujus Synopses sine και exhibit,
 æque ac dictum apographum. Quod si ille και ex conjectu-
 ra addidit, sicuti & paullo post pro μεν scripsit, alius malit
 & interponere. Alioqui inclinatur animus hic in principio lege-

CAP. LVIII. De veneficis. Tit. 18.
 — LIX. De sepulcri violatione. Tit. 19.
 — LX. De falso quis agere non possit. [Tit. 22.]
 — LXI. De his qui in testamentis heredes vel
 legatarios se scribunt. Tit. 23.
 — LXII. Quando causa pecuniaria criminali
 præferatur. Tit. 31.
 — LXIII. de Quæstione. Tit. 41.
 — LXIV. De Abolitione (οο). Tit. 42.
 — LXV. De SCto Turpiliano. Tit. 45.
 — LXVI. De Calumniatoribus. Tit. 46.
 — LXVII. De Pœnis. Tit. 47.
 — LXVIII. De restitutis post sententiam.
 Tit. 50. [51.]
 — LXIX. LIBER X. de Jure fisci. [Tit. 1.]
 — LXX. Quod fiscus rem, quam vendidit,
 non evincit. Tit. 5.
 — LXXI. De Delationibus. Tit. 11.

LIBER [XI.] Codicis Theodori Hermopolitæ.

— LXXII. De collationibus honestorum (ρ)
 Tit. 2.
 — LXXIII. LIBER XII. de Dignitatibus. [T. 1.]
 — LXXIV. LIBER. XII. Tit. 6. de peculiis
 castrensisibus. [Tit. 37.]
 — LXXV. De temporibus incipientibus a
 momento ad annos centum. (q)
 — LXXVI. De momento. Liber I. Const. 15. (r)
 Ex quo tempore censeatur momentum.
 Liber IV. Digestorum.

— LXXVII. Qui possessor non censeatur do-
 minus.
 — LXXVIII. Liber XVIII. Tit. ... Quando
 quis heres fit.
 — LXXIX. Liber XXV. Tit. 5. Si quis do-
 naverit cui servum, ea lege ut eum
 manumittat, eodem momento ma-
 numittere eum cogitur. (s) Tit. 14.
 — LXXX. Liber XI. Codicis, Tit. 48,
 const. 2.
 — LXXX. Liber XIV. Tit. 6. const. 17.
 — LXXX. Liber VIII. Tit. 16. const. 134.
 — LXXXIII. De hora: quando testamen-
 tum infirmatur.
 Liber XLVIII. Tit. 6. const. 6.

hic & alibi male pro διγ. scriptum, uti adparebit ex ipso con-
 textu, quem deinceps adferemus. Quare dissolutas hujus
 Indicis scopas nec colligere nec colligare curamus.
 (s) Sic Græca cohæsisse videntur; licet disjuncta, prout
 inveni, exhibuerim: & pro αυτε l. αυτη.

Synopsis Eclogæ ex Codicibus
 Theodori Hermopolitæ.

LIBER I. Tit. 3. de Fide.

CAP. I. Quando Abbate moriente, secundus ab
 eo non præfertur?
 Quum postremus existimatur idoneus, uti ait
 lex: Moriente monasterii abbate, sufficiatur in
 ejus

re, ut in fine, Συνοψις Εκλογης, Synopsis Eclogæ; quomodo
 & Attalates Συνοψιν άσωνει συνοψεως se confecisse ait in præ-
 fatione.

2. τελευτωντ^{ος} τε ηγμενε rectius foret, ut in respon-
 sione.

πρωβληθῇ εἰς τὸν τόπον αὐτὸς ὁ πρὸς ἀρετὴν ἐπι-
τηδεῖος, καὶ ὅ μὴ παντὶς ὁ δευτεράριος. Τὸτο
γὰρ καὶ ἐν ταῖς νεαγαῖς εἰρηται.

Πότε ἐκτὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν κρίνει καὶ δι-
κάζει ὁ ἐπίσκοπος;

Ὅτε οἱ πολιτικοὶ ἀρεῶσι τὴν δικαιοσύνην ὑπὲρ
αὐτῶν, κατὰ τὴν φησὶν ὁ νόμος: Τοῖς ἐδελθεῖσι καλῶς
δικάζει ὁ ἐπίσκοπος. ἀκῶν γὰρ ἔδεις δικάζεται
παρ' αὐτῶν εἰς μὴ ἀρα περὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγ-
μάτων εἴη.

Πότε ὁ φυγὼν δοκεῖ παρισταθῆαι;

Ὅτε ἐν πρὸςφυγῇ ἐνδύκεται, κατὰ τὴν φησὶν
ὁ νόμος: Ὁ ἐν πρὸςφυγῇ γενομένος ὁ δοκεῖ κρυ-
πτεῖσθαι, ἀλλὰ παρισταθῆαι.

Πότε πρὸς τὴν ἀκριβείαν τὴν νόμος ἡ κρίνομένη
ὑποδείξις ἐψηφίζεται;

Ὅτε ὁ νόμος ἀμφιβάλλεται, κατὰ τὴν φησὶν: Τὸν
ἀμφιβαλλόμενον νόμον ἐρμηνεύτω μόνος ὁ βασιλεὺς,
πρὸς τὸ δίκαιον, καὶ μὴ πρὸς τὴν ἀκριβείαν ἀφο-
ρῶν. Καὶ, ὅτι τὴν ἀσάφειν νόμος ὁ βασιλεὺς
οφείλει ἐρμηνεύσαι.

5 Τίτλος δ' περὶ Διαλύσεως.

Κεφ. β'. Πότε ἡ ἀφελυσις ἐκράτει;

Ὅτε κατὰ φόβον γένηται, κατὰ τὴν φησὶν ὁ νό-
μος: ἡ κατὰ προδοσίαν ἢ κατὰ κολακείαν γενομέ-
νη ἀφελυσις ἐκ ἐρρωται. Καὶ, ὅτι ἐπεὶ ἡ κατὰ
φόβον γενομένη ἀφελυσις ἰσχύει. Ἐτέρος νόμος:
Ὁ καλῶς τὴν ἀναλαμβάνει, ὃ ἐδωκεν ἐν ἰδίᾳ ἀφελ-
υσεὶ δικῆς, καὶ ἔτι τὰς κατ' αὐτὴν κατηγορίας
δέχεται.

Πότε ἡ ἀφελυσις ἐκ ἀνατρέπεται;

Ὅτε ἐμπροσθεν φίλων τῶν ἀφελυόμενων γένη-
ται, κατὰ τὴν φησὶν ὁ νόμος: Οὐκ ἀνατρέπει τις
τὴν γενομένην ἐνώπιον φίλων ἀφελυσιν, ἀλλὰ τὸ δι'
ἑαυτῶν λέγειν ἡ αὐτὴν κατὰ βίαν ποιῆσαι. Καὶ
σημειῶσαι, ὅτι ὅπως φιλία ἐστὶ, βία ἐτραχταίζε-
ται καὶ, ὅτι ἀνατρέπεται καὶ ἐνώπιον διαλυ-
σις, εἰ ἀπο πλατῶν συμβολαίων γεγόνεν, ἢ με-
ρὸς αὐτῆς. Τὸ γὰρ γενομένον πλατῶς ἀναλύε-
ται. Καὶ σημειῶσαι, ὅτι ἀφελυσις ὁ ἀνατρέπεται
ἀνα μέρους, καὶ ἀνα μέρους ἰσχύει.

Τίτλος 9 ιζ. περὶ ἐγκλησέων διαφορῶν.

Κεφ. γ'. Πότε ἀνατρέπεται ἡ ἐξενεχθεῖσα ψη-
φος, ¹⁰ ἐγκλητῶν μὴ χρῆζοντων;

Ὅτε καταδικασθῇ τις κατὰ προδοσίαν τῶν
ἰδίων συνηγορῶν, κατὰ τὴν φησὶν ὁ νόμος: Ὁ ἡττωμέ-
νος κατὰ προδοσίαν τῶν ἰδίων συνηγορῶν, ἀνατρέπει
τὴν κατ' αὐτὴν ἐξενεχθεῖσαν ψήφον, ἐγκλητῶν μὴ
χρῆζοντων.

Τίτλος ιι ιθ. περὶ βίας καὶ φόβου.

Κεφ. δ'. Πότε ἐπερωτηθεῖς καὶ καταβαλὼν βοή-
θεύται ὑπο τῶν νόμων ἀναλαβεῖν, ὁ κατεβαλὼν;

Ὅτε κατὰ τὴν καταδίκην καὶ καταβολὴν βίαν
ὑπέστη, κατὰ τὴν φησὶν ὁ νόμος: Ὁ κατὰ βίαν ἐπε-
ρωτηθεῖς καὶ καταβαλὼν, ἐκ ἐχέει ¹² ὑπετίτιονα,
εἰ

ejus locum, qui ad virtutem est idoneus, neque
semper secundarius. Hoc enim & in Novellis
dicitur.

Quando præter ecclesiastica cognoscit & judi-
cat Episcopus?

Quum laici acquiescunt judicari ab eo, ut
ait lex: Volentibus recte jus dicit Episcopus;
invitus enim nemo ab eo judicatur, nisi forte de
rebus fuerit ecclesiasticis.

Quando fugitivus videtur adeste?

Quum in asylo invenitur, ut ait lex: Qui in
asylo versatur, non videtur latitare, sed præ-
sens esse.

Quando lis judicanda ad rigorem juris non de-
ciditur?

Quum lex ambigua est, ut ait: Legem am-
biguam solus Princeps interpretetur, ad æqui-
tatem, non ad rigorem spectans. Et, obscuras
leges Princeps interpretari debet.

Titulus 4. de Transactione.

CAP. II. Quando transactio est irrita?

Quum per metum facta est, ut ait lex: Per
proditionem vel per adulationem facta trans-
actio, irrita est. Et, neque per metum fa-
cta transactio valet. Alia lex: Recte quis re-
cipit, quod in propria transactione litis de-
dit, & sic accusationes adversus se exci-
pit.

Quando transactio non rescinditur?

Quum coram amicis transigentis facta est, sicut
ait lex: Non rescindit quis factam coram a-
micis transactionem, propterea quod per se
dicat, eam per vim fecisse. Et nota, ubi a-
micitia est, de vi non tractari. Et, rescin-
di etiam transactionem juratam, si ex falsis in-
strumentis facta fuit, aut pars ejus. Quod
enim falso fit, rescinditur. Et observa, trans-
actionem ex parte irritam esse, & ex parte
ratam.

Titulus [VII. de Advocatis diversorum judiciorum.]

CAP. III. Quando rescinditur pronuntiata
sententia, absque adpellatione?

Quum quis condemnatus fuerit per præva-
ricationem advocati sui, ut ait lex: Victus
per prævaricationem advocati sui rescindit sen-
tentiam adversus se prolatam, absque adpella-
tione.

Titulus [20] De vi ac metu.

CAP. IV. Quando, qui promisit ac solvit, ad-
juvatur ab lege, ut recipiat, quod solvit?

Quum tempore promissionis & solutionis
vim passus fuit, ut ait lex: Qui per vim pro-
misit & solvit, repetitionem non habet, nisi
forte

3. ³ *men habebat MS.*

4. ⁴ *ermeneuein alter codex.*

5. ⁵ *Præpone LIBER II.*

6. ⁶ *Obscura & manca legis 14. Cod. de Transact. adlega-
tio: quam textus Basilicus cum Scholio clarissime exponit.*

7. ⁷ *αὐτὸν, & ¹⁰ *mox σημειώσιν MS.**

8. ⁸ *ανατρέπειται, MS.*

9. ⁹ *In versione verum titulum reposui.*

10. ¹⁰ *Vide notulam (m) ad Indicem.*

11. ¹¹ *Rescribere κ'.*

12. ¹² *επετίτιονα MS. in quo & mox τὴν κατὰ decret.*

ει μη αρα κατα [την κατα]βολην επαδε (φοβον η 13 ζημιαν.

Ποτε η γενομενη ασφαλεια και επερωτησις ανα-
τρεπεται;

Οτε κατα βιαν γενωνται, καδως φησιν ο νο-
μοϑ: Ου μονον αι κατα βιαν γενομεναι πρασεις
ανισχυραι εισιν, αλλα και αι δωρεαι και επερωτη-
σεις και αλκυσεις βια γενομεναι ανατρεπονται.

Τιτλ. 14 κ'. Περι των εις ολοκληρον αποκαθιστα-
μενων ητιγων.

Κεφ. ε. Ποτε μη παδοντες δολον οι ητιγες βοη-
θωνται;

Οτε ζημιωθωσι, καδως κ. τ. λ. 13.

13. Lego ac verto βιαν. Nam ζημια *damnum* nihil hic
facit. Forte ζη *ortum* ex antiquo caractere τη και, quod
mire in MSS. pingitur. μιν autem pro βιαν etiam supra ha-

Τιτλ. μ.β. Περι συγχωρησεων.

Κεφ. ξ.δ. Ποτε τις ευβαλλεται τη παρα-
γραφη;

Οτε πολλαχως τις παραγραφεται. Κατα
μεν ζητορας 15 τετραχως απο τη λειποντος
οιον, ασωτη πατης αφανης γεγνε, και φονε
φευγει 16. η απο τη υπεμβαλλοντι 17. οιον, δεκα
νεοι 17 επωμοσαντο μη γημαι, και φευγναι κα-
κισ βια 18. η 19 οτι αφων ετεροι πεποιηκασιν,
ε δει κρινεσθαι ως ο τρισαρις 20 ε εικονα εστη-
σαν οι πολεμιοι, και περδοσιας φευγων η κα-
τα χρονον 21. οιον, δειλσ παις ηριστευσε, και μοι-
χειας κρινει την γυναικα 21. Κατα δε τους
νομους γινεται η παραγραφη πολλαχως. Και ο απο-
τας εγκληματος, ει κινηση παλιν περι αυτη, εκ-
βαλλεται παραγραφη.

Ποτε ο κατηγορων λαμβανει συγχωρησιν ητοι
αβολιτιωνα;

Οτε ο κατηγορος ομολογησιν κατενωπιον τη δικα-
στηρι, καλα πλανη η θερμόληα το εγκλημα κινησαι.

Κ. τ. λ.

15. Sequens locus desumptus est ex Hermogenis Rhetori-
ca, Argentorati edita 1558. in 8. fol. 9. qui sic inchoat: Το
παραγραφικον γινεται κατα τροπως τρισαρας ητοι απο τη λει-
ποντι, &c.

16. Hermog. addit: αξιωσει γαρ δεικνυναι πρωτον, ει ανη-
ρηται. Postulabit enim [prodigium, ut adversarius] ante de-
monstret, an occisus sit [pater.]

17. συνωμοσαν ap. Hermog.

Εκ ΒΙΒΛΙΟΥ β. ΤΙΤΛ. 4 λ' γ.

περι στρατιωτικων πεκελιων.

Κεφ. οδ. Ποτε νοειται ο κανστρεσιον το πεκε-
λιον τη υιου;

Οτε ο πατης αυτη τστο κτησεται, καδως
φησιν ο νομοϑ: Ει τι κτησεται ο πατης ονοματι
τη υπεξβοισ αυτη υις στρατιωτη, πατρϑ αυτη
εστι, και ε νοειται κανστρεσιον πεκελιον τη υις. 6
Και αλλϑ: οτι τα οδεν δηποτε δωρηθεντα τω
υπεξβοιω υιω μελλοντι στρατευεσθαι, κανστρεσιον
πεκελιον ε αυτη νοειται. Και 7 σημειωσαι, οτι η
μεν μητρω αυτη κληρονομια, εκ εστι κανστρεσιον
πεκε-

4. Lege λ' γ.

5. Alter Codex constanter habebat κανστρεσιον, de quo
vide Glossar. Theoph. pag. 1252. in Αντικηνοωρ. Ceterum
hæc Quæstio forte negative concipienda: quum in altero
Codice eadem post repetatur, ut seq. nota docebit.

forte tempore solutionis vim ac metum passus
fuit.

Quando facta cautio & promissio resolu-
tur?

Quum per vim factæ fuerint, ut ait lex: Non
solum per vim factæ venditiones irritæ sunt, sed
etiam donationes & promissiones: & transactio-
nes vi factæ resolvuntur.

Tit. [22] De in integrum restituendis
minoribus.

CAP. V. Quando minores dolum non passi
adjuvantur?

Quum læsi fuerint, ut &c.

bebat unus Codicum, quod ortum ex a pro β. Vide Glo-
sar. Theoph. pag. 1257.

14. Corrigend. κ'β.

Titulus XLII. De Abolitionibus.

CAP. LXIV. Quando quis repellitur per ex-
ceptionem?

Quum quis multifariam excipit. Secundum
Oratores quidem quadrupliciter: a defectu, vel
ut, prodigi pater non comparet, & [filius]
cædis accusatur: vel ab excessu, velut, de-
cem juvenes conjurarunt, se uxorem non du-
cturos, & accusantur de malis moribus. Vel,
ex iis quæ alii fecerunt, judicari non oportere:
velut qui perquam se fortiter gessit, & cui statuat
posuere hostes, prodicionis accusatur. Vel post
tempus, velut, ignavi filius fortiter fecit, & [pater]
adulterii arguit uxorem. Secundum leges vero præ-
scriptio fit multifariam. Et qui ab accusatione desti-
tit, si eamdem rursus instituat, exceptione repellitur.

Quando abolitionem adipiscitur accusator?

Quum accusator confessus fuerit coram judicio,
se per errorem vel calorem crimen intendisse.

ETC.

18. ικασϑ γαρ αυτων αξιωσει κρινεσθαι ιδιω. Quisque
enim eorum postulabit separatim judicari. subjungit Hermog.

19. ετι ex Hermog. addo.

20. ε habebat apographum.

21. Subjungit Hermog. ταυτοις γαρ φησιν υπερον χροναις
μη δειν κρινεσθαι: tanto enim tempore post ait [uxor], judi-
candum non esse. Putabat scil. bonus ille homo, ex squil-
la non nasci rosam, neque ex columba aquilam.

Ex LIBRO XII. Titulus 37.

De peculis castrensibus.

CAP. LXXIV. Quando censetur castrense
filii peculium?

Quum pater ejus hoc adquisierit, ut ait lex:
Si quid adquisierit pater nomine filii familias mi-
litis, patris ejus est, nec intelligitur castrense fi-
lii peculium. Et aliter: Quæ undecumque fi-
lios familias militaturo donantur, castrense ejus
peculium esse intelliguntur. (Et observa, ma-
ternam ejus hereditatem non esse castrense pecu-
lium)

6. Hic in altero Cod. tota quæstio repetitur: unde for-
te ita hic concipienda: Και αλλως, ποτε νοιται η το πεκ.
7. ης; Certe αλλϑ ferri nequit, quum non alia, sed eadem
lege r. h. t. hæc dicantur.

7. σημειωσειν & μοχ μητρω MS.

Γ.

πεκβλιον; ὅθεν⁸ & συνεισφερεται αὐτὰ κληρονομῶν
της ιδίης γονεῖς. Ἐτέρος νόμος: Πάντα ὅσα κτη-
σηται⁹ κληρονομεῖ ὁ ὑπεξέσσιος υἱός, θεωρεῖται¹⁰
της συστρατείας κανστρενσιον πεκουλιον αὐτοῦ νο-
εῖται.

Πότε τις στρατευομένη¹¹ αὐτεξουσίᾳ¹² οὐ γινέ-
ται;

¹¹ Καθὼς φησὶν ὁ νόμος: & γινέται τις αὐτεξ-
έσιος ἐκ τῆς στρατευθῆναι αὐτοῦ. Ἐκ δὲ τῆς γε-
νεᾶς ἐπισκοποῦν, ἡ πατρικίον, ἡ ὑπάτον, ἡ ἐπαρ-
χόν, ἡ ὀρδινάριον, αὐτεξέσιος γινέται, ὡς φησὶν ἡ
ῶν τῶν Νεαρα. ¹² Ὅτι συσφρακτοῦ ἔχει ὁ
πατήρ ἐν τῷ ¹³ κανστρενσισιῳ τῆς ὑπεξέσσιος αὐ-
τῆς υἱῶ.

Κεφ. οἷ. Περὶ χρόνων ἀρχομένων ἀπὸ ροπῆς ¹⁴
(εἰς ροπὴν) ἕως ρ. ἐνιαυτῶν.

Περὶ ροπῆς.

Βιβλίον α'. τίτλ. ε'. ¹⁵ διατάξις ιε'.

Κεφ. ὅτ'. Ἐκ ποῦ χρόνος ψηφίζεται ἡ ροπή;

Ἀπὸ ροπῆς εἰς ροπὴν ψηφίζεται τῶν κέ. ἐνιαυ-
τῶν ὁ χρόνος¹⁶ καὶ ὁ ἐνδὸν τῆτος τι πράξας ἐνη-
λικῶ¹⁷ οὐ λογίζεται, ἀλλὰ θεωρεῖται¹⁸
ἀποκαθίσταται. Βιβλίον δ'. τῶν Διγεσῶν, τίτλ.
¹⁶ ιδ'.

Κεφ. ὅζ'. Τίς νεομομένη¹⁹ δεσποτῆς ²⁰ & λογι-
ζεται;

Ὁ μὴ δεσποτῆς καὶ μὴ ροπή τις νεομνη μόνον
πράγμα, ὅπερ μὴ ¹⁸ [ῶν] δεσποτῆς καλῶς πι-
στει ἀγορασθῇ, ἔχει τὴν ¹⁹ ἐξ ἀγωγῆς ἐκπέσσαν. ²⁰
Ὅτι το λεγατευθεν πεκβλιον, λεγαταριον ἐστὶ. ²¹
Βιβλίον ιη'. τίτλ. α'.

Κεφ. οη'. Πότε τις κληρονομεῖ;

Ὅτε ἐν αὐτῇ τῇ ροπῇ παρασχῇ ²² εἰς [γρα-
φῇ] τις κληρονομῶ²³, εἰ παρασχῇ τυχόν ρ.
νομισματα ἐπὶ περιῶν Πέτρῳ, δύναται καὶ ἐν
αὐτῇ τῇ ροπῇ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ παρεχὼν αὐ-
τὰ, δι' ἐαυτοῦ κληρονομεῖν ἢ δι' ἑτέρου. Βιβλίον ²³
κέ. τίτλ. ε'.

Κεφ. ὅθ'. Ἐὰν τις δωρησθῇ τινὶ οὐκείῳ, ἐφ'
ὧ ἐλευθερώσῃ αὐτόν, ²⁴ ἔχουν ὅδε εἰς ὑπεξέσσιον
δωρηθῇ ἐπὶ τοιούτῳ ὅρῳ, προσπορίζεται τῷ πατρὶ,
ἀλλ' ἐυθὺς ἐλευθερεῖται. βιβλίον ²⁵ ια'. τῆς Κωδι-
κῆς, τίτλ. μή. διατ. β'.

Κεφ. π'. Ἐὰν τις δωρησθῇ χρηματὶ ὑπεξουσίᾳ
ἐπὶ αἰρεσει τῆς ταύτης ἀναβαλεῖν δανειστῇ αὐτῆς τοῦ
ὑπεξέσσιος, ἀμα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ροπῇ τῆς δοθῆναι
τὰ χρηματὰ ἐπὶ τοιούτῳ ὅρῳ τῷ ὑπεξέσσιῳ, μέλα-
φερεται ἡ δεσποτεία ²⁶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπὶ τὸν
δανειστὴν τῷ ²⁷ δωρησαμένῳ ὑπεξέσσιῳ. Βιβλίον ²⁸ ιδ'.
τίτλ. ε'. ²⁸ διατάξις ιζ'.

Κεφ.

lium) unde non confert illa, quum parentum
suorum hereditatem adit. Alia lex: Quæcum-
que acquirit heres [a fratre commilitone scri-
ptus] filiusfamilias, occasione commilitii ca-
strense ejus peculium esse censetur.

Quando quis militans non fit sui juris?

Ut ait lex: non fit sui juris, si quis mi-
litare cœpit. Sed quum episcopus fit, aut pa-
tricius, aut consul, aut præfectus, aut ordina-
rius, sui fit juris, sicuti de his ait Novel-
la. [Observe] quod usumfructum [non] ha-
beat pater in castrensi filii sui familias pecu-
lio.

CAP. LXXV. De temporibus incipientibus a
momento (ad momentum) usque ad centum annos.

De momento.

Liber I. Tit. 5. dig. 15.

CAP. LXXVI. Ex quo tempore numeratur
momentum?

Ex momento ad momentum numeratur an-
norum XXV. tempus: & qui intra illud ali-
quid egit, justæ ætatis haud censetur, sed
circumscribitur restituitur. Liber IV. Dig.
Tit. 4.

CAP. LXXVII. Quis possidens non censetur
dominus?

Non dominus, licet quis uno tantum momen-
to rem possederit, quam a non domino bona
fide emerit, ea amissa actionem in rem ha-
bet. Legatum peculium legatarii est. Liber
XVIII. Tit. 1.

CAP. LXXVIII. Quando quis fit heres?

Quum eodem momento dederit. Si
quis heres scriptus sit, si centum ex. gr. soli-
dos adhuc superstes dederit Petro, potest & in
ipso mortis suæ momento eos dans per se vel
per alium esse heres. Liber XXVIII. tit. 7.
[dig. ult.].

CAP. LXXIX. Si quis alicui donaverit ser-
vum, ut eum manumittat, Ergo ne qui-
dem si filiofam. hoc fine donatus fuerit, pa-
tri acquiritur, sed statim manumittitur. Li-
ber.

CAP. LXXX. Si quis filiofamilias pecuniam
donaverit sub conditione, ut eam ipsius filiofam.
creditori solvat, statim & in ipso momento,
quo pecunia filiofam. hunc in finem data fue-
rit, transfertur hujus pecuniæ dominium ad cre-
ditorem filiofam. cui donata fuit. Libri XIV.
Tit. 6. dig. 9. §. 1.

CAP.

8. Ne hoc trahatur ad hered. mat. præcedens periodus
aut parenthesi est includenda, aut retrahenda post hanc,
ante Ἐτέρου νόμου.

9. Legendum ac supplendum ex casu legis 4. h. t. κλη-
ρονομῶν τὸν ἰδίον ἀδελφόν, συστρατιωτὴν οὐσίᾳ, aut similiter.

10. τῇ συστρατείᾳ MS.

11. Deest pars prior responsi.

12. Excidit forte Σημειώσας. Tum negative καὶ ἔχει le-
gendum.

13. Alter Codex κανστρενσις, sed corrigend. κανστρενσιῳ
πεκβλιῳ.

14. Hoc alter Codex addit.

15. Lege διγεσῶν. Quid autem præmitti debuerit, discas
ex Leuncl. edit. pag. 207. §. β. ubi tamen male διγεσῶν ἰβ.

16. ὅ ταντὺν rescribendum.

17. Potius delenda negatio. Sed nec responsi pars prior
recte se habet.

18. Hoc addidi ex Leuncl.

19. καὶ ἐν Leuncl. recte. καὶ ἐν αὐτῇ. Schardius.

20. Quid sibi hoc vult?

21. Præcedere debuisset, quod Leuncl. habet pag. 208. §. 5.

22. Quid ex sequenti lege supplendum sit, facile liquet.

At γράφῃ ex Leuncl. addidi.

23. Immo καὶ. τίτλ. ζ'.

24. Nova lacuna, quam supplebis ex Leuncl. pag. 208. §. 8.

25. Hæc citatio non respondet §. 8. sed §. 9. Leunclavianæ.

26. αὐτῇ MS. nostrum.

27. δωρησάμενος alter Cod. Uterque male. Schardius τῇ δω-

ρησάμενος. Leuncl. recte §. 10. τῇ τῇ δωρεῇ δεξαμένη ὑπεξέσσιῳ.

28. Lege διγεσῶν 9. §. α'.

Κεφ. π'α. Τον ενιαυτον κατα νομον ουκ απο
ροπης εις ροπην, αλλ' εξ ημερας εις ημεραν
αριθμωμεν. Βιβλιου 29 η. τιτλ. 'ε. διατα-
ξις ρλ'δ.

Περί ώρας.

Κεφ. π'β. Πότε η αλφεικη αναλρεπειται;

Ότε καλα νομος μελα έλεσαν ώραν αλλη αλφει-
κη γενήσαι. 30 ήτις εν έτερα μεν ώρα αυτω αυθεν-
τικην τυπωση αλφεικην, εν έτερα δε ώρα ορφανικην
ποιηση, ωροσληφθεντων εν αυτη πεντε μαρτυρων, ερ-
ρωται η αυτη ορφανικη αλφεικη, και αναλρεπει
την αυθεντικην, ως μεταγενεστερα.

Τελος εσχειν ωδε τα π'β. ανελλιπως. 31

Βιβλιον 32 η. τιτλ. 'ε. και διατ. 'ε.

Περί των 33 απεμπωλησαντων τρατιωτων το-
πης αυτων, ειτα τουτους επιζητηντων. Τη άγιω
Νικηφορου του 34 Βασιλεως.

Ανηγαγεν ο ά. σπαταριος Βασιλειος, και επι-
τ' δεησεων, Κ. Τ. Α.

29. Corr. 'N τιτλ. 'ε. διγ. ρλδ.

30. Supple: κατως φησιν ο νομος; Εαν τις

31. Hic finitur Codex prior. Sequuntur quæ in altero præ-
terea habebantur.

32 Immo κή. τιτλ. 'ε. διγ. 'ε. θεμ. ά. quæ citatio supe-
riori §. ante finem subijci debuisset.

33. Sequitur Novella I. Nicephori Phocæ, in Tom. II.

CAP. LXXXI. Annum juxta legem non a
momento ad momentum, sed de die in diem
numeramus. Libri L. Tit. 16. dig. 134.

De Hora.

CAP. LXXXII. Quando rescinditur testamen-
tum?

Si secundum leges post alteram horam aliud
fiat testamentum. [Ut ait lex: Si] quis alia qui-
dem hora sibi testamentum authenticum fecerit,
alia autem hora pupillare fecerit, adsumtis in eo
quinque testibus, valet ipsum testamentum pupilla-
re, & ut tempore posterius, rescindit authenticum.

Finem hic habebant. [Capita] LXXXII.
fine defectu.

Liber

De militibus, qui fundos suos distraxerunt,
eosque deinde repetunt. Divi Nicephoræ Im-
peratoris.

Retulit nobis Basilus Protospatharius, & præ-
cibus præfectus, ETC.

Leuncl. pag. 168—9. qui paullo aliter principium exhibet;
(in reliquis nihil varians, si manifesta librarii nostri vitia
excipias, quæ parvi tamen hic sunt momenti:) Νικηφορος τω
Φωκα Νεαρα ά. Περί των απ. ερ. τ. αυ. ε. τ. επι.

Ανηγ. ο Προτοσπαταριος Βασιλειος, ο επι των δεησεων, &c.

34. Sic MS. Character hic legendus, quamvis alibi Βασι-
λειον designet.

Primæ huic Nicephori Novellæ in MS. nostro cohærent sequentia, quæ excerpta
videntur ex Nov. Justin. 82. cap. 13. & 14. & Nov. 113. cap. 1. & 2.

Μηδεις δικατης δεχεσθω την οίαν εν δηποτε
θειαν κελευσιν, τυπυσαν την παρ αυτου διαλαζο-
μενην δικην: αλλα νομιμως κρινετω, μη ι υφορου-
μενος συνην εαν γαρ δικας ωροσεχων τη θεια ψηφω,
εκβαλλεται η κρισις αυτου ως ωδρανομος.

Παρακελευεται η αλφαταξις παντα δικατην κα-
τα τους γενικους 2 [νομους] τεμνειν τας υποδε-
σεις, και μη ωροσδεχεσθω τυπους η θειας κελευ-
σεις, η ωροταξεις των ενδοξοτατων αρχοντων, δια-
τυπουντας την τειων ψηφον. Ει δε αμφισβητει ο
δικατης ωει της τε νομω ερμηνειας, βασιλεως
πυνθανεσθω. Τετων δε μη ωδραφυλατομενων,
ανισχυρον εσεσθαι την ψηφον, ως μη εγκλητου
χρηζειν αυτην, μηδε ποιησ εισαγειν απαίτησιν. Την
δε παρουσαν φησι διαλαζειν ωρ της βεβαιωσης
ωροσωπων εν τοις ωρ εκατης δικης 3 [προσι-
μοις] γραφεσθω, προς 4 το παντα φυλατθεσθω εν αυ-
τοις ωρειχομενα.

Οι 5 αρχοντες καλα νομω δικαζετωσαν, μη
προσιεμενοι εν μεσω δικης θειας κελευσεις, 6 [η]
πραγματων τυπης ευθμιζοντας [την] των υπο-
δεσεων τομην. Περί δε ων φιλονεικωσι, βασιλεως
πυνθανεσθασαν. 7 Ως εν μεσω δικης μη γινεσθω
τυπης η θειας κελευσεις ωει παντοιων δικατων
διοριζει,

1. Forte legend. υφορουμενος συκοφαντην εαν γαρ δικαση,
metuens calumniatorem, &c.

2. Hoc necessario addendum.

3. Ex Novellis supradictis addidi.

4. τον παλιν MS. ut minutiora vitia, quæ tacitus correxi,

Nullus judex admittat qualemcumque sacram
jussionem, decidentem, quæ apud ipsum venti-
latur, controversiam: sed legitime judicet, non
suspiciens. . . . Si enim judicaverit, adtendens
sacræ sententiæ, rejicitur ejus judicium tam-
quam injustum.

Adhortatur Constitutio omnem judicem secun-
dum leges generales decidere causas, neque ad-
mittere formas aut jussiones sacras, aut præcepta
gloriosissimorum præsidum, formantes eorum sen-
tentiam. Si vero ambigit judex circa legis in-
terpretationem, Principem consulat. His au-
tem non observatis, irritam fore sententiam, ut
nec adpellatione indigeat, nec pænæ exactio-
nem inducat. Hanc autem præsentem jubet
constitutionem ante personarum fidejussionem in
cujusque litis exordiis scribi, ut omnia, quæ in
illa continentur, servantur.

Magistratus secundum leges judicent, non ad-
mittentes in media lite jussiones sacras, aut
pragmaticas formas, quæ causarum decisionem
informant. De quibus autem ambigunt, Prin-
cipem consulant. Ut in media lite non fiant
formæ aut sacræ jussiones de quibuscumque ju-
dicibus

taceam: velut, τεμνειν, αμφισβητει, εγκλητης χρειζειν &c.

5. εχοντες MS.

6. Adjeci, ut & ea quæ uncis postea inclusa sunt. Hic
item malim πραγματικούς.

7. Nondum satis τεταυτολογισται?

Γ 2

διόριζι, ὅτι & [δει] δεχέσθαι αὐτὸς τυπὸς ἡ
κέλευσεῖς τεμνέσας τὴν δίκην, ἀλλὰ ⁸ ὡρτυρίζει-
σας τῆς ἀκροασεως τὴν παρῶσαν ἀφ' αὐτῶν.

dicibus sancit, non oportere eos admittere for-
mas aut iussiones litem decedentes, sed presentem
constitutionem cognitioni causæ anteponere.

Τέλος τῆς συνοψεως Ἐκλογῆς τῆς ἐκ τῶν Κω-
δικῶν συναθροισθείσης ὑπὸ Θεοδώρου Ἐρμοπολίτου.

Finis SynopsEOS Eclogæ ex Codicibus collectæ
a Theodoro Hermopolita.

Τέλος συν Θεωφάγιω, Ἀμην.

Finis cum DEO Sancto, Amen.

3. Legendum censéo ὡς εἶναι vel ὡς εἶναι.

Denique in plagula separata apographum Swietianum sequentem exhibet arenam sine
calce, in qua describenda nec litteram nec distinctionem, nec apicem mutabimus, sed il-
lius emendationem ingenioso alicui Oedipo, cui tanti videbitur, relinquemus. Lati-
ne tamen interpretabimur, quantum poterimus.

Τέλος τοῦ συγγραμματος Θεοδώρου Ἐρμοπο-
λίτου ἀρχὴ ἔστω αἰτήσεως ἥδη μὲν συγχωρηθείσας
ἀλλὰ πάλιν ἀπαρνεμένης. συνεχώρησας ἱππικὴν
ἐργάζεσθαι, ἀφ' αὐτῆς ὡς ἐδόξε ἀδίκην ἀπὴρ-
νῆσαι. εἰ μὲν καταβολὴ ἀφίηται, ἀλλ' ἐπὶ πιστεύ-
σεις μὴδ' ἐγὼ καὶ ψευδῆσομαι. καταβολὴ οὐκ
ἀφίηται μὴδ' ὅμως ἐπὶ ἀφ' αὐτῆς ἀφίηται. διέλυσσα ἐγὼ
καταβολὴν καὶ διέλυσσα ἐξ ἀργυρίου ἐμῷ τῷ
ἐκ τῆς ἀργυρίου ὁ μητρός καὶ σὺ ἐλευθερία ποτὲ ἐπό-
ρῃσε. ἵνα μὴ κακῶς ἐχῇς πόλιν, δέξαι ποιεῖν,
ἀλλ' ἔα μάλλον κέρπας τῷ ἐμῷ ἀργυρίῳ ἐμὲ κα-
ταλαμβάνειν. τῷ ἐπὶ ἱππικὴν ἐπέκεινα ἐργά-
ζεσθαι. τῷ ἐλπίσω καὶ ἐκ κενῶς ἐλπίδες ἔσονται πεί-
θει δὲ αὐτῷ σπευδόμεν. τέλος τῶν συγγραμμάτων
Θεοδώρου Ἐρμοπολίτου.

Finis operis Theodori Hermopolitæ. Initium
fit petitionis jam quidem concessæ, sed rursus
negatæ. Concesseras [mihi artem] equestrem
exercere; propter pensionem, ut videtur, ini-
quam negavisti. Siquidem pensio remissa sit,
sed non credideris, neque ego, & mentitus fue-
ro: pensio non remissa est, neque tamen non
persoluta. Solvi ego pensionem, & solvi ex pe-
cunia mea, hoc est, ex pecunia, quam matris
& tua manumissio aliquando præbuit. Ut ne
male feras, admodum precor; sed sine potius
fructus pecuniæ meæ me percipere, hoc est [ar-
tem] equestrem ultra exercere. Hoc spero,
neque vanas fore spes, persuadet . . . finis
Operis Theodori Hermopolitæ.

P. S. Quum in notis FABROTI ad Balsamonem pag. 1381. a. edit. Justell: hæc verba invenerim:
„Michaël iudex του Ατταληωτου (sic) in opusculo, quod subijcitur Theodoro Hermop. in R. MS.”
videor mihi detexisse Codicem, quo usus fuit Fabrotus, nimirum eo, quem sub N. 2519. cum du
Cangio designat Montfalconius, namque huic similiter Michaël Attal. subijcitur, teste Bibl. Bibl.
pag. 733.

FINIS.

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

GUL. OTTO REITZ.

I. **P**rimo ego omnium Clarissimo Viro JOANNI CAPPERONNERIO publicas ago gratias, quod meo Meermannique Amplissimi rogatu tam exactus, tamque nitidus ac perspicuus Basilicorum horum librorum descriptor esse voluerit, ut nusquam circa veram MSpti Codicis lectionem dubius hæserim; siquidem ipsos etiam *πρωτοτυπς* apices & ductus in locis paulo corruptioribus tam eleganter depictos expressit, ut nihil supra; id quod notulæ meæ satis declarabunt, in quibus typothetæ, quam proxime fieri potuit, eosdem ductus imitati fuere. Quo quidem labore & me & illos levare potuissem, nisi eum e re studiosorum Critices fore putassem, si quando similia forte Manuscripta versaturi sint.

II. Hinc transeo ad MSpti Codicis nostri descriptionem, ex litteris a Cl. Capponnerio ad Nobiliss. Meermannum mense Januario hujus anni datis:

„ Codex manuscriptus Græcus, continens septem Libros Basilicon a 46. ad 52, hodie signatus Num. 1357. volumen in folio conficit 277. foliorum, valdeque perspicue exaratus est circa finem sæculi quinti decimi. Antea fuerat Bibliothecæ Colbertinæ, ubi signatus erat Num. 2324. unde postea in Regiam transiit. Ultimi quatuor libri, quos descripsi, comprehenduntur a fol. 192. usque ad finem. Incertum vero est, unde Dom. Colbert hunc Codicem nactus fuerit; siquidem curæ Rev. Abbatis Sallierii relictum erat, notitiam tenere, quos possessores singuli Codices successu temporis habuissent, & ante illum eadem non adhibebatur opera. Notæ P. FABRI admodum exiguo numero sunt, [*ad Libr. LI. Tit. 3. seqq. eæque parvi momenti* G. O. REITZ.] easque ad marginem apographi mei distinxì litteris P. F. Reliquæ annotationes sunt correctiones meæ ex ingenio natæ, quas distinxì per particulas *an? utrum? vel F. forte*. Una præterea exstat notula Dom. BOIVIN, [*L. LI. T. 4.*] qui Bibliothecæ Regiæ Præfectus erat, uti suo loco expressum est. ”

His addas, quæso, L. B. quæ Meermannus sub finem præfationis ante Tomum II. Thesauri sui scripsit, ne repetere hic necesse sit.

III. Quum vero Eruditorum aliquos, utrum bona fide an mala, haud scio, dubitare inaudiam, verine hi sint Basilicorum libri an supposititii, duobus ego argumentis hunc iis scrupulum eximam. Primum est, quod JOSEPHUS MARIA SUARESIUS in *Notitia Basilicorum*, pag. (si in Fabrotiana edit. numeres) 8. hæc inter alia scribit: „ Broeus in Chronologia Juris famam esse scribit, libros Basilici reliquos penes Cujacium fuisse, illoque demortuo pervenisse ad PETRUM FABRUM Saniorianum Præsidentem Tolosanum, cujus heredes Thesaurum illum custodiunt, ut didici ex litteris Illustrissimi Archiepiscopi Tolosani ”. Atqui nostros hosce libros a P. FABRO tractatos fuisse, ex supra dictis didicimus. Mirari vero subit, Fabrotum adeo supinæ negligentiae fuisse, ut, dum reliquias hæc penes heredes Fabri latere ex dicta Suaresii *Notitia Basilicon*, scripta Aº. 1637. ipsique Operi Basilicon præmissa, discere potuerat, non solum nullam operam navaverit eas nanciscendi, qua in parte Ill. Franciæ Cancellarii Petri Seguerii intercessio multum ipsi pro-

fuiſſet, ſed etiam in Præfatione ad Lectorem A°. 1646. vel 1647. exarata ſcribere potuerit, quatuor hosce libros (una cum reliquis, quos illic ſed minime juſto calculo enumerat) *periſſe, niſi forte in forulis Bibliothecæ alicujus premantur.* Alterum porro argumentum hoc eſt, quod non ea tantum fragmenta, quæ Synopſis atque ex ea Fabrotus habent, ſed omnia etiam illa, quæ ego vel apud Michaëlem Attaliam, vel apud Cujacium, ex integris Baſilicis deſumpta, ſed a Fabroto per incuriam aut feſtinandi ſtudio neglecta, inveni, hic ad verbum fere exſtant. Exemplum non adfero, quum in notis meis paſſim ſint obvia.

IV. At quoniam hi IV. libri in eum nunc eduntur finem, ut Opus Baſilicum, quantum pote eſt, ſuppleatur, eodem mihi conſilio hic liceat ex MICHAELIS ATTALIIATÆ *Pragmatica ſeu Synopſeos Synopſi* (quam Tomus II. Juris Græco-Romani ab Jo. Leunclavio compilati exhibet) indicem eorum ſubtexere locorum, quæ ad idem Opus locupletandum etiam facere mihi videntur. Scias autem velim, L. B. haud parvo hanc operam mihi labore conſtituiſſe, de quo optime judicabunt, mihiſque, ſi quid humani ſim paſſus, tanto æquiores erunt, qui Attaliam ipſum inſpicere dignabuntur. Deſunt ergo in Baſilicis Fabrotianis hæc loca:

BASILIC. EX JURE JUSTINIANO APUD ATTAL.

LIB.	III. Tit.	I.	1. 33. §. 3. C. de Episcop.	TIT. III. Pag. 7.
	V.	1.	1. 46. eod. mixta l. 1. & 15. de S. S. Ecclef.	ibid.
	XXXV.	1.	1. 4. } 1. 11. } 1. 21. §. 2. } 1. 29. pr. } D. Qui test. fac.	XXXI. pag. 28.
		2.	1. 12. C. de Testamentis.	XXXII. — 28.
		5.	1. 1. D. de Tab. exhib.	— 29. 30.
		8.	1. 2. D. de Lib. & poſtumis.	XXXIII. 30.
		21.	1. 6. D. de Teſt. mil. item l. 17. §. 2. eod.	XXXIV. 31.
	XXXVI.	1.	1. 1. D. de Codicillis.	XXXV. 31.
			1. 8. §. ult. C. eod.	— 32.
	XLIV.	1.	1. 2. & l. 117. de Leg. 1.	XXXIX. 34.
		2.	1. 1. pr. & l. 45. pr. de Leg. 2.	ibid.
		18.	1. 22. & 23. D. de Reb. dub. } 1. 17. & l. 60. de Leg. 2. } it. l. 38. §. 6. de Leg. 3. }	ibid.
		19.	1. 78. §. 1. de Cond. & Demonſtr.	ibid.

Quæ ex noſtris libris Fragmenta habet Attaliam, ſuo quæque loco jam retulimus.

LIII. tribus prioribus titulis.		1. 9. D. de L. Rhodia.	XLVIII. 43.
		1. 13. §. 2. D. Locati cond.	
		1. 29. §. 3. D. Ad L. Aquil. (aliter ac Fabr.)	ibid.
		1. 1. §. 6. D. de Exercit. act.	
		1. 3. D. de L. Rhodia.	44.
LIV.	9.	1. ult. D. de Legationibus.	XLIX. 44.
	14.	1. 1. §. 5. D. de Extr. cognit.	ibid.
		1. 1. §. 1.	
		1. 9. §. 1. 2. 3.	
LVI.	1.	1. 8. pr. } 1. 14. } 1. 16. §. 13. } D. de Publicanis.	LI. 45.
		1. 22. §. 2.	
	2.	1. 24. } 1. 37. } D. de Jure Fiſci.	LII. 45.
		1. 2. C. de Quadr. præſcr.	
	6.	1. 1. C. de Petit. bon. ſubl. }	— 46.
		1. 12. C. de Fund. patrim. }	
LVIII.	10.	1. 1. §. 10. D. de Op. novi nunt.	LIII. 46.
		1. 1. C. de Interdictis.	ibid.
LX.	12.	1. 4. §. 1. D. ad L. Aquil.	LXXVII. 68.
	50.	1. 1. §. 23. D. de Quæſtionibus.	ibid.
		1. 2. & 4. C. de Libertis, aliter ac Fabr. Tom. VI. Baſil. p. 597.	LXXVIII. 69. 70.
		NOV. CXXXIV. cap. ult. in fin.	XCI. 75.

V. Hic te dimitterem, L. B. nisi data hac occasione nova quædam argumenta tecum communicanda haberem, pro ea sententia, quam de ætate plerorumque Commentatorum, qui in Scholiis Basilicorum memorantur, in ultimo ad THEOPHILUM meum Excurso, nec non breviter in præfat. pag. xxv. exposui, &, ringente licet invidia atque ignorantia, Eruditioribus plerisque probavi. Primum est, quod ἐπιλωστής ille, qui inter Græcos Basilicorum Commentatores ab Elegantissimo mihi-que Amicissimo Viro D. RUHNKENIO nuper admodum in Tomo III. Thesauri Meermanniani editos, legem 15. *Cod. Justin. de Advocatis divers. judic.* interpretatur, his ex versione Ruhnkeniana pag. 31. verbis utatur: „Hæc constitutio temporaria est, & magnam partem superflua in hoc Codice legitur, propterea quod, quæ ea sancita sunt, jam dudum transiere. Et si Advocati LXIV. qui tum erant, post fisci patronum, jam dudum in vivis esse desierunt, Constitutione quippe ante plurimos annos (ὡς πολλῶν ἐνιαυτῶν) promulgata, potest tamen, quod tum sancitum est, sæpe usui esse liberis superstitibus, si actione de conditione curiali vel cohortali petantur, vel si res, quæ ad ipsos pertinent, adhuc curiales esse dicuntur. Nam ex hac Constitutione & filii & nepotes eorum, quibus de conditione curiali vel cohortali lis movetur, sibi auxilium petere possunt”. Etc. Hinc sequi videtur, illorum Advocatorum non modo nepotes, sed filios etiam hujus Commentatoris tempore in vivis adhuc fuisse: atqui Constitutio ista lata fuit ab Leone Juniore A. Chr. 472. Quare fieri nequit, ut vel illi vel Commentator noster post Justiniani mortem, id est, post A. Chr. 568. vixerint. Sed vagum illud tempus ad certius, nec ab ullo sani cerebri homine negandum, redigamus. Idem ἐπιλωστής sequentem legem 16. quam idem Leo cum patre Zenone A. Chr. 474. constituit, exponens, inter alia sic loquitur pag. 31—2. „Sicut igitur ibi dixi, eos, in quorum gratiam illa sanctio promulgata est, hodie non amplius superesse, neque adeo de iis personis tractari; contingere tamen, ut vel liberi eorum vel nepotes propter conditionem actione petantur ita & hæc constitutio super liberis & nepotibus, & negotiis eorum proferri potest: super ipsis vero personis, quarum causa data est, tractari nequit, quippe dudum xv. togatis, qui tum primum gradum obtinebant. ANNI ENIM PLUS QUINQUAGINTA ex eo tempore sunt præterlapsi, [quo constitutio data fuit: ὡς τὸ ἀνυεῖς ἐκ τῶν χρόνων τῆς διατάξεως ὑπὸ τῆς πεντηκοντα καὶ πλεον ἐνιαυτῶν.]” Jam vero si annis 474. addantur 55. (med. τῶν 50. & 60.) nonne clarissime se prodit ævum Justinianæum?

VI. Quod autem pag. 1243—5. edit. Theoph. probare satégi, DOMNINUM, Heroasque EUDOXIUM & PATRICIUM, ante Justinianum ad Codicem Theodosianum commentatos fuisse, novo itidem argumento firmabo ex eodem ἐπιλωστή Ruhnkeniano, pag. 56. Tom. V. Thes. Meerm. ubi ad l. 6. *Cod. de Procurat.* (cujus auctor fuit Alexander Imp. A. Chr. 224.) hæc commentatur: „Hanc Constitutionem DOMNINUS, & Demosthenes, & EUDOXIUS, Viri excellentissimi, de civili causa acceperunt, quia OLIM in hac constitutione legebatur: *Reum criminis constitutum neque honoribus fungi posse.* Sed HEROS PATRICIUS eam de quacunque causa accepit, cujus etiam sententiam sequi maluerunt illustres Codicis architecti, qui ideo *honorum* mentionem ex hac constitutione sustulerunt.”

Vale, Erudite ac Benevole Lector, mecumque & humanitatem & æquitatem & veritatem ama ac tuere! Dabam Medioburgi in Selandis, 1752. vi. Kal. Sept.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

- Pag. 6. not. 62. adde:] Cujac. XVII. *Obs.* 13. hunc locum adversario opponens simpliciter citat: *Και τὸ πρῶτον*.
- ib. vf. 16. a fine:] Hanc periodum Cujac. d. 1. liberior, quam alias solet, citat.
- Pag. 10. not. 1. adde:] Lex 1. & 2. suppleri potest ex Synopsi Leuncl. pag. 315. ex paratitlis Libr. XXXI. Eadem ibidem l. 9. & l. 10. compendiosius exhibent. Fabrotum observavi in generali Titulorum Indice sub tit: Dig. *De Obsequio par. & patr. præst.* adscripsisse: *Tom. VI. in fine & in Add.* sed nihil horum in meo exemplari invenio: unde suspicor, eum eadem illa fragmenta in animo habuisse.
- Pag. 11. & 12. l. 2. & 4. aliter ap. Attaliaten pag. 69. & 70. leguntur.
- Pag. 11. not. 15. potius nunc delenda, quoniam sic de ingratis libertis loqui amant, ut. inf. pag. 18. *κεφ. 15.*
- Pag. 14. l. 23. pr. Male ergo textum Latinum invertit Cujac. XVII. 14.
- Pag. 37. not. 59. supple:] Libro L. Tit. 3. *κεφ. Δ. §. 19. & 20.* pag. 51. not. 12.
- Pag. 41. not. 4. Hoc tandem vocabuli ex variis conjecturis meis reponere sustinui, postquam me dubium ac sola Græca Glossaria consulentem Cognatus Litteratiss. Abreschius ad Latinum du Cangii Glossarium ablegavit, qui vocem *Stapulus* sic exponit: „STAPLUS. Palatium, „domus, ædes, ut quibusdam placet, ex Germanico *Stapel*, locus stabulandarum mercium: „sic autem proprie vocabant ædificia tumultuario opere exstructa, aliquot stipitibus innixa, „quos Anglo-Saxones *Staple* dicunt”. Sed postremam significationem nulla auctoritate firmat.
- Pag. 51. not. 12.] Vide paullo ante ad pag. 37.
- Pag. 71. not. ult. delete, & in textu reposito conjunctim *περὶ διόρισμὸν*, namque hoc compositum recurrit inf. pag. 73. post num. 12.
- Pag. 89. Not. col. 1. vf. 3.] Ut clarius intelligat Lector, quid per generalem ac specialem denominationem significem, conferat tantum notam meam 35. ad pag. 98. ubi similis Græculorum est aberratio circa spec. & gener. denom. *actionum in factum*. Sic hoc loci *actio s. cautio de damno infecto* confunditur cum actione ex qualibet stipulatione.

TANTUM *inpræsentiarum*.

INDEX TITULORUM

ex ordine Corporis Justiniani,

qui in hos IV. Basilicorum libros relati fuerunt.

E DIGESTIS

LIBR.	TIT.	BAS.	LIB.	TIT.	κρ.	Pag.
XXXVII.	14. <i>De Jure Patronatus.</i>		XLIX.	1.	α.	1
	15. <i>De Obsequiis parent. & patronis præstandis.</i>			2.	—	10
XXXVIII.	1. <i>De Operis libertorum.</i>			3.	—	12
	2. <i>De Bonis libertorum.</i>			4.	—	19
	3. <i>De Libertis universitatum.</i>			4.	μη	28
	4. <i>De Adsignandis libertis.</i>			5.	α	28
	5. <i>Si quid in fraudem patroni factum sit.</i>			6.	—	30
XLI.	1. <i>De Adquirendo rerum dominio.</i>		L.	TIT. 1.	—	34
	2. <i>De Adquirenda vel omittenda possessione.</i>			2.	—	42
	3. <i>De Usurpationibus & Usucapionibus.</i>			3.	—	50
	4. <i>Pro Emtore.</i>			4.	—	58
	5. <i>Pro herede vel pro possessore.</i>			5.	—	62
	6. <i>Pro donato.</i>			6.	—	63
	7. <i>Pro derelicto.</i>			7.	—	63
	9. <i>Pro dote.</i>			8.	—	64
	10. <i>Pro suo.</i>			9.	—	64
XLIII.	4. <i>Ne vis fiat ei, qui in possessionem missus erit.</i>		LI.	TIT. 5.	—	93
XLIV.	1. <i>De Exceptionibus, præscriptionibus & præjudiciis.</i>			1.	—	79
	2. <i>De Exceptione rei judicatae.</i>			2.	—	81
	3. <i>De Diversis temporalibus præscriptionibus &c.</i>			3.	—	85
	4. <i>De Doli mali & metus exceptione.</i>			4.	—	87
	5. <i>Quarum rerum actio non datur.</i>			6.	—	95
	7. <i>De Obligationibus & Actionibus.</i>		LII.	TIT. 1.	—	96

EX CODICE

LIB.	TIT.	BASILICORUM.
VI.	3. <i>De Operis libertorum.</i>	LIB. XLIX. TIT. 3. κρ. γ. pag. 17
	4. <i>Bonis libertorum, & jure Patronatus.</i>	1. κέ. 4
	5. <i>Si in fraudem patroni a libertis alienatio facta sit.</i>	6. ίη. 33
	6. <i>De Obsequiis patrono præstandis.</i>	2. ίς. 11
	7. <i>De Libertis & eorum liberis.</i>	2. ίη. 11
VII.	26. <i>De Usucapione pro emtore vel transactione.</i>	LIB. L. TIT. 4. κρ. ίη. pag. 61
	27. <i>De Usucapione pro donato.</i>	6. ζ. 63
	28. <i>De Usucapione pro dote.</i>	8. γ. 64
	29. <i>De Usucapione pro herede.</i>	5. ε. 62
	30. <i>Communia de Usucapionibus.</i>	10. α. 62
	30. l. 3. eod.	5. ε. 65
	31. <i>De Usucapione transformanda &c.</i>	10. ο. 65
	32. <i>De Adquirenda & retinenda possessione.</i>	2. β. 49

COD. LIB. TIT.	BAS. LIB. TIT. κερ. Pag.
VII. 33. <i>De Præscriptione longi temporis x. vel xx. annorum.</i>	L. II. α. 66
34. <i>In quibus causis cessat longi temporis præscriptio.</i>	12. α. 68
35. <i>Quibus non obicitur longi temporis præscriptio.</i>	12. γ. 68
36. <i>Si adversus creditorem præscriptio opponatur.</i>	14. α. 72
37. <i>De Quadriennii præscriptione.</i>	13. α. 69
38. <i>Ne rei dominicæ vel templorum vindi- catio temporis præscriptione sub- moveatur.</i>	13. δ. 71
39. <i>De Præscriptione xxx. vel xl. annorum.</i>	14. γ. 72
40. <i>De Annali exceptione Italici contractus tollenda: & diversis temporibus, & interruptionibus earum.</i>	15. α. 77
41. <i>De Alluvionibus & paludibus, & pascuis ad alium statum translatis.</i>	16. α. 78
VIII. 4. <i>Unde vi.</i>	L. 3. μη. 57
5. <i>Si per vim vel alio modo absentis perturbata sit possessio.</i>	3. ξ. 58
6. <i>Uti possidetis.</i>	3. τελευτ. 58
36. <i>De Exceptionibus seu præscriptionibus.</i>	LI. 4. ιη. 93

EX NOVELLIS

XVIII. CAP. 10. <i>De Improbis possessorum exceptionibus.</i>	L. II. γ. 67
CXIX. CAP. 7. & 8. <i>De Mala fide possessoris res alie- nantis.</i>	L. 14. ια. 76
CXXXIV. 7. <i>Ne quis creditor filium debitoris pro debito retinere præsumat.</i>	LII. I. τελευτ. 104

[Τ Ω Ν ' Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν]

B I B Λ Ι Ο Ν Μ Θ.

[B A S I L I C O R U M]

L I B E R XLIX.

Τίτλος α.

Titulus I.

² Περὶ δικαίῃς πατρῶνων.

de Jure Patronorum.

[ΠΑΝΔ.] Β. λζ. Τίτ. ιδ.

[DIG.] Lib. XXXVII. Tit. 14.

A. ³ **Ε**ΑΝ μόνον ἀκαθήκοντες Φανῶσιν οἱ ἀπελεύθεροι πρὸς τὰς πάτρωνας ἢ παῖδας αὐτῶν, ὁφείλει ματιγῶν αὐτὰς ὁ ἀρχὼν καὶ ἀπολύειν, ⁴ ἀπειλῶν σφοδρότεραν ἐπεξέλθωσιν, εἰ δὲ ὑβρίσαν, ἐξορίζειν πρὸς καίρας· εἰ δὲ χεῖρας ἐπέβαλον, μεταλλίζειν. Τὸ αὐτὸ ἐστὶ, καὶ συκοφαντίαν τινὰ κατεσκευάσαν αὐτῶν, ἢ καταμήνυσιν, ἢ ἄλλως πρᾶγμασιν αὐτὸν περιβαλεῖν ἐπεχείρησαν.

B. Θεμιτῆς ἐμπορίας εἰ δύνανται τοῖς ἀπελευθέροις ἀπαγορεύειν οἱ πάτρες.

Γ. Εάν τις δοθεὶς ἐπίτροπος τιμητῇ ληγάτω δούλης ἐπὶ τῷ ἐλευθερῶσαι αὐτήν, καὶ λαβὼν ἐλευθερώσῃ αὐτήν, καὶ ὡδαιτήσῃ τὴν ἐπίτροπὴν, ἐστὶ μὲν πάτρων, εἰ δὲν δὲ χρησίμων ἔχει πάτρων.

Δ. Οἱ παῖδες τῇ ἐπὶ τυραννίδι κατακριθέντος, ἢ ἐξ ἄλλης ἐγκλήματος τιμωρηθέντος, ἔχουσι κατὰ τῶν ἀπελευθέρων αὐτῶν τὸ πατρωνικὸν δικαίον.

Ε. Ο ἀπελεύθερος ὑποβαλὼν τινὰ πρὸς τύχης ἐναγαγεῖν τῷ πάτρωνι, ἀναδεδέσθαι καὶ ὁ πάτρων μὴ τρέφων πεινόμενον τὸν ἀπελεύθερον, ἐκπίπτει πατρωνικῶν.

Σ. Ο ὀρκῶν ἢ ἀνεχόμενος ὁμῶσαι τὴν ἀπελευθέρωσαν, ὡς εἰ γαμῶ ἢ παιδοποιῶ, ἐκπίπτει τῶν πατρωνικῶν· εἰ δὲ πρὸς γνώμην αὐτῆς ὁ ὑπεξέσθαι αὐτῆς υἱὸς ὁ ὀρκῶσιν, εἰ βλάπτεται· εἰ δὲ κατὰ κέλυσιν αὐτῆς, βλάπτεται. Εάν ἐπερωτήσῃ ὁ πάτρων ἐκατὸν ὑπηρεσίας, ἢ ἀνὰ ἐκάστης αὐτῶν πέντε νομίματα, ἐξουσίαν ἔχει ὁ ἀπελευθερὸς τὰς ὑπηρεσίας δῆναι, καὶ ἄν τῆτο ἐκ ἐστὶ πρᾶγμασιν ἢ ἐπερωτήσῃ. Ο ἰσχυρότερον παιδοποιῆσαι ὀρκῶν πρᾶγμασιν. εἰ γὰρ τις τὸ ὀρκῶσιν ὀρκῶσιν, ἔχῃ ὑποπίπτει τῷ νόμῳ. Εάν ὀρκῶσιν τὴν ἀπελευθέρωσαν με ἐμοὶ γαμήσθαι, εἰ μὲν ὡς βελομένη αὐτὴν ἀγαγέσθαι ὀρκῶσα, εἰ παρηνόμησα.

I. [l. i.] **S**I dumtaxat inofficiosi adpareant liberti adversus patronos eorumve liberos, debet eos flagellare Praeses ac dimittere, graviolem minitatus castigationem, si rursus accusati fuerint: quod si injuriam fecerunt, in exilium temporale mittere: si vero manus intulerunt, in metallum dare. Idem est, & si calumniam aliquam ei struxerunt vel delationem, aut aliter negotiis eum implicare tentaverunt.

II. [l. 2.] Licita negotiatione libertis interdiciere patroni nequeunt.

III. [l. 3.] Si quis tutor datus legato ancillae honoratus sit, hac lege ut eam manumittat, acceptoque legato eam manumiserit, ac tutelam deprecatus fuerit, patronus quidem est, sed nullum patroni commodum habet.

IV. [l. 4.] Liberi ejus, qui perduellionis damnatus, vel ob aliud crimen punitus fuit, adversus liberos ejusdem jus patroni retinent.

V. [l. 5.] Libertus aliquem subornans, qui patrono status quaestionem moveat, in servitutem revocatur: & patronus libertum egenum non alens, jure patroni excidit.

VI. [l. 6. pr.] Qui libertam jurejurando adigit vel jurare patitur, ne nubat aut liberos tollat, jure patroni excidit: quod si praeter voluntatem ejus filiusfamilias ejusdem adegerit, nihil hoc ei nocet; sin autem jussu illius, nocet.

[§. 1.] Si patronus centum operas stipulatus sit, aut pro singulis earum quinque aureos, in potestate liberti est, dare operas: atque ideo stipulatio legibus non est contraria.

[§. 2.] Qui jurejurando eum adigit, qui liberos tollere potest, contra legem facit: nam si quis castratum adigat, in legem non incidit. [§. 3.] Si libertam meam adegero, ut mihi nubat, si quidem

utrumque legitur: ἀνάγκητι καὶ πρὸς ἀπελευθέρωσαν νεαράν οἷα τί δὲ ἐστὶν ἀπελευθέρωσαν, ἐν τῷ πρὸς ἀνθρώπων ὀρκῶσιν. *Leges de libertis etiam Novell. LXXVIII. quid autem libertus sit, definitum est in titulo de hominibus.*

4. Sic correxerat CAPPERON, pro scripto ἀπειλῶν: jamque habent Syn. ac F.

5. Μαρκιανός· praefigit F.

6. ὀρκῶσιν MS.. Vide ei, η & η confusa in Glossario Theophilino.

7. ὀρκῶσα & mox παρηνόμησα habebat MS.

A

1. Sic supplendum ex Libris superioribus: adduntque Synopsi ac Fabrotus. Ceterum Graeca transcripsit e Codice Regio MS. 1357 Vir. Cl. J. CAPPERONERIUS, L. Gr. Professor.

2. Singularem primi Tituli Rubricam iidem ignorant; sed generalem toti libro 49. hunc praemittunt: Περὶ πατρῶνων καὶ ἀπελευθέρων. Exhibent autem ex hoc tit. leges 1. 5. 10. & Leuncl. quoque partem Constitutionis Justinianae, Fabrotus autem integram, quae hic est [xxviii.]

3. Ουλπίαν. addit Fabr. In Synopsi Leuncl. ad marginem

νόμισα· εἰ δὲ βυλόμενος αὐτὴν ἐμποδίσαι ἑτέρω
γαμῆσθαι, ἔοικα τῷ ὀρκώσαντι μὴ γαμῆσθαι· καὶ
τῷ ἀπελευθερώ· καὶ τῇ ἀπελευθερώ· ὁ μὲν οὖν γα-
μῆν συγχωρεῖται ὁ ὅρκος.

Z. Εἰδὼν πωλῆσαι δούλην ὅτι ὄρω τῇ μὴ πω-
γῆσθαι· εἰ δὲ ὁ πωλὴς, ἐλευθερῶν εἶναι, καὶ πωλήσῃ
αὐτὴν ὁ ἀγοραστὴς χωρὶς τῆ συμφωνίας, καὶ πωλῇ,
ἐλευθερῶν, καὶ μὴ γίνεσθαι ἀπελευθερώ. Καὶ
ἐν ταῖς ἐπαρχίαις οἱ ἀρχόντες τοῖς ἀπελευθερωμένοις
ἐπιεξερχόμενοι πρὸς τὰ ἀμαρτήματα· καὶ ἔσθ' ὅτε
μὲν τῆς ἐξουσίας τῇ ἀχαρίστῳ ἀφαιρούμενοι πρὸς-
κυρῶσι τοῖς πατέρσιν· ἔσθ' ὅτε ῥοπαλίζοντες ἀπο-
λυσιν.

H. Ο ἐλευθερωμένος ὁ ἀπὸ τοῦ ὑπεξέσσης στρατιώ-
τε, αὐτὸς καὶ τῇ πατρὶς αὐτοῦ γίνεσθαι ἀπελευθερώ.

Ο πραθεὶς ἐπὶ ὄρω τῇ εἰσὼ γῆν χρόνῳ ἐλευ-
θερωθῆναι, παρερχόμενος τῇ χρόνῳ, ἐλευθερῶν
ἀντιόμας, καὶ τῇ ἀγοραστῇ γίνεσθαι ἀπελευθερώ.

Θ. Καὶ οἱ ἀφιστάμενοι τῆς πατρῴας κληρο-
νομίας, ἐκ πολλῶν τὸ πατρωνικόν· τὸ αὐτὸ
καὶ ἐπὶ ἀντιόμας. Ο κεφαλικῶς καταδικασθεὶς
καὶ μὴ ἀποκατασταθῆς, καὶ ὁ τισὶν ἀτοπήμασιν
ὑπογῶν, ἐκ ἔχει τὸ πατρωνικόν, ὥσπερ ὁ
μείζων τῇ εἰκοσι πέντε ἐτῶν, κεφαλικῶς τῇ πα-
τρὶσι κατηγορῶν ἀπελευθερώ.

I. Ο πάτρων κεφαλικῶς ἀπελευθερώ κατ-
ηγορῶν, ἐκπύσει τῆς κατὰ τῆς αὐτοῦ ἀφαι-
κῆς ἐναντιώσεως. Κεφαλικὴ δὲ κατήγορία ἐστίν,
ἥ ἡ κατὰ τὴν θάνατον ὁπίσκει, ἢ ὁ πρὸς τὸν
Ο δὲ ἐξαρρόμενος δοκεῖ κατήγορεῖν, ὅτι μὴ
αἰτεῖ ἀπολυσιν.

IA. Ο δὲ τοῖς ἐξ ἀφαικῆς κληρονο-
μῇ τὸν ἀπελευθερώ.

IB. Εἰδὼν γράφω τὸν ἀπελευθερώ με καὶ τῶν
τέκνων με, ὥσπερ ὕον, μερικὸν κληρονομον, ἐκ
ἀπὸ ἡλλαχταί τῇ εἶναι ἀπελευθερώ.

IF. Ο ὑπεξέσσης πωλητὴν δούλον ἐλευθερώσαι
πρὸς κέλευσιν τῇ πατρὶς καὶ δύνασαι, καὶ ὁ ἐλευθε-
ρούμενος τῇ πατρὶς ἀπελευθερώ γίνεσθαι, εἰ κα-
τὰ γνώμην αὐτοῦ ἐλευθερώ.

ID. Εἰδὼν ὁμοῦ τινος εἶναι πάτρων, ὅσον
εἰς τὸ κληρονομῆσαι αὐτὸς, ἐκ εἶμι πάτρων ὅρ-
κος γὰρ ὁ ποιεῖ πάτρωνα. ἑτερόν ἐστιν, εἰδὼν ψη-
φιστῇ, πάτρωνα με εἶναι κρατεῖ γὰρ ἡ ψήφος.

IE. Ο πρὸς τὸν ὄρκον τὸν ἀπελευθερώ μὴ
γαμῆν, ἔσθ' ὅτε ἔχει δίκαιον, οὔτε οἱ παῖδες αὐ-
τοῦ.

IF. Εἰδὼν εἰς πωλητὴν τῇ νόμῳ ἐκπύσει τινὰ
δ ἀπελευθερώ ἐπὶ τὸ πωλῆσαι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ
ἢ ἡ πωλῆσαι τὴν ἐξουσίαν νομισμάτων, ἢ ἐκπύσει ἀκύρον
ἐστίν. Εἰ δὲ εἰς πωλητὴν τῇ πάτρων ἐξεπύσει-
σε, μὲν δὲ ἡ ἐξουσία καὶ τῇ τὴν ἐκπύσειν ἐκατόν
νομισμάτων ἔρρωται μὲν ἡ πρῶσις, ἀνατρέπεται
δὲ ἀπὸ τῆς Fabianῆς καὶ Calvisianῆς. Εἰδὼν

τις

8. ὁ μὲν. MS. saepe, non semper. Ceterum quin post
hoc participium exciderit vel μὴ, nemo forte dubitabit.

9. πρὸς τῇ MS. quod bis correxit CAPPERON.

10. Rectius foret πρὸς. Vide Gloss. Theoph.

11. Πατρῴας hic & alibi (non semper) absque ἰσῶ, &
mox ἀπολύσει MS.

12. an ὑπεργῶν, adscripsit CAPPERON. Ego ὑπεργῶν lego,
ut proprie sit jubicare quem criminibus. In Pandectis h. l.
Corpus Gloss. & Charondas exhibent iudex cuius flagitii,
sed rectius Florentinus Codex index habet, id est, delator.
Ipsae autem Glossae & iudex & iudex ita conjunxerunt, ut

quidem ut ducturus eam adagi, nihil contra legem
feci; sed si ut prohibetur eam alii nubere, simi-
lis sum adigenti ne nubat. [§. 4.] Et liberto &
libertæ juranti, se matrimonium [non] inituros,
jusjurandum remittitur.

VII. [l. 7. pr.] Si ancillam vendidero sub con-
ditione, ne prostituatur; si vero prostituatur, ut
libera sit: eamque emtor sine illo pacto vendide-
rit ac prostituta fuerit, libera & mea liberta fit.
[§. 1.] Etiam in provinciis Praesides secundum
delicta libertos puniunt: & nonnunquam partem
bonorum ingratum ablatam adjudicant patronis;
nonnunquam fustibus caesos dimittunt.

VIII. [l. 8. pr.] Qui à filiofamilias milite ma-
numittitur, ejus, non patris, fit libertus. [§. 1.]
Qui venditur sub conditione, ut intra certum tem-
pus manumittatur, elapso tempore ultro manu-
mittitur, atque emtoris fit libertus.

IX. [l. 9. pr.] Etiam qui paterna hereditate ab-
sint, non amittunt jus patronatus: idem & in
emancipato. [§. 1.] Qui capitis damnatus neque
restitutus est, & qui de flagitiis quibusdam de-
fert, jus patroni non habet: vel qui major vigin-
ti quinque annis paternum libertum accusat.

X. [l. 10.] Patronus libertum capitaliter ac-
cusans, excidit bonorum possessione contra tabu-
las illius. Capitalis autem est accusatio, cujus
condemnatio mortem infert aut exilium. Qui ve-
ro inscripsit, accusare videtur, si abolitionem non
petit.

XI. [l. 11.] Is autem neque ab intestato suc-
cedit liberto.

XII. [l. 12.] Si libertum meum cum liberis
meis, quasi filium, ex parte heredem scripsero,
non definit esse libertus.

XIII. [l. 13.] Filiusfamilias servum peculiarem
extra patris jussum manumittere nequit; & ma-
numissus patris fit libertus, si ejus voluntate ma-
numissus fuit.

XIV. [l. 14.] Si cujus patronum me esse jura-
vero, quantum ad ejus successionem, patronus
non sum: nam jusjurandum patronum non facit.
Aliud est, si judicatum sit, me patronum esse:
rata enim est sententia.

XV. [l. 15.] Qui libertum contra legem jure-
jurando adigit, ne ducat uxorem, nihil juris ha-
bet, neque ejus liberi.

XVI. [l. 16. pr.] Si libertus in fraudem legis
aliqua alienaverit, ut bona sua centum aureis mi-
nora faceret, alienatio nulla est: quod si in frau-
dem patroni alienarit, bona autem ejus etiam post
alienationem centum aureorum maneat, valet
quidem venditio, sed per Fabianam & Calvisia-
nam revocatur. [§. 1.] Si quis multas res simul
alienans,

locum non videantur intellexisse.

13. Non dubito, quin Græcus Interpres pro vel per com-
pendium scripto legerit ut, a quo in MSS. Latinis nihil fe-
re differt. Alioquin ὅς καὶ legam.

14. Τετ. Κλεμ. addit solus F. Mox ἡ κατὰ τὴν ἀν-
τίστοιχον reddi posset, Testamenti impugnatio

15. Pro seqq. habent Syn. ac F. ἔσθ' ὅτε ἐξ ἀδιαθέτου κλη-
ρονομῇ.

16. πρὸς τὸν MS.

17. ἐγγράφω MS. pro quo conjiciebat γερφω, CAP-
PERON.

τις πολλὰ πρᾶγματα ἐκποιήσας ἅμα ἤπλον· ὃ ἑκατὸν νομισμάτων ποιήσῃ τὴν εἰσὶν αὐτῆς, πάντα τῷ αὐτῷ δικαίῳ ἀκυρὰ ἔσιν· εἰ καὶ τὰ μάλιστα τὸ ἐν αὐτῶν ἢ τὰ μέρη πάντων ἀνατρεπόμενα, ἡδύνατο ποιεῖν τὴν εἰσὶν ἑκατὸν νομισμάτων. Εἰ δὲ καὶ ἀφ' ὧν ἐξεπείσθη χρόνος, τὰ μὲν πρῶτα ἀκυρὰ ²³ εἰσὶ τὰ δὲ ὕστερα ἀφ' ἧς Fabianῆς ἀνατρέπεται.

IZ. ²⁴ Εἴτε ἐγὼ καθηγορήσω κεφαλικῶς τῆς ἀπελευθέρου μὲν ἐν μείζονι ἡλικίᾳ, εἴτε ὁ υἱὸς μου τῆς καὶ τῆς αὐτῆς ἀφ' ἧς ἐναντιώσεως ὁ ἐκγονοῦ ἐκ ἐκπίπτει.

IIH. Ο ἀπελευθερούμενος καλύπτεται τὰ αὐτὰ τῷ πατρὶνι πραγματεύεσθαι ἐν τῇ αὐτῇ ἐνορίᾳ.

IO. Αχάριστος ἔστιν ὁ μὴ δίδως τὸ ²⁵ ὀφείλον τῷ πατρὶνι, ἢ τὰ πρᾶγματα αὐτῆς ἢ τὴν ὅπιτροπὴν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ὑπερτιθέμενος διόικησαι.

K. Εἴτε ἀφ' ἧς αὐτῆς ἀπελευθερούμενος, εἴτε μή· ἐπιλογὴν ἔχει ὁ πατὴρ, ἢ τὰ ἐπιτεθέντα ἀφ' ἧς τὴν ἐλευθερίαν εἰσπράττει, ἢ τὴν ἀφ' ἧς ἀκαλοχὴν ὅπι τῶν μέρει τῆς αὐτῆς πρεσβείας αἰτῆσαι.

KA. Εἴτε ὁ πατὴρ, εἴτε ὁ ἀπελευθερούμενος μεταλλοῦ ἢ περιοριῶν καὶ ἀνακληθῆ, ἀνακαίνιζέτω τὸ πατρὶνικὸν καὶ τὸ δικαίον τῆς καὶ τῆς ἀφ' ἧς ἐναντιώσεως. ²⁶ Αποκλείεται ὁ πατὴρ, εἰ καὶ εἰς μίαν οὐγκίαν γραφὴν κληρονόμος· τὸ δὲ λοιπὸν δύναται ἀφ' ἧς δέλω ἰδίᾳ κτήσασθαι χωρὶς αἰρέσεως ἢ ὑπερθέσεως κατὰ γνώμην τῆς ἀπελευθέρου, ἀφ' ἧς κληρονομίας ἢ ληγάτω ἢ ²⁷ fideicommissis. Δύο ὄντων τῶν πατρῶων, εἰ ὁ εἰς χωρὶς αἰρέσεως καὶ ὑπερθέσεως εἰς τὸ κεχρεωτημένον αὐτῷ γραφῇ, τὴν κατὰ τῆς ἀφ' ἧς ἐναντιώσιν αἰτεῖν ἐ δύναται· εἰ δὲ εἰς ἡτὸν γραφῇ καὶ αἰρήσῃ αὐτὴν, καὶ τὸ ἄλλο μέρος δύναται αὐτῷ ²⁸ πρᾶττειν. Οἱ φυσικοὶ τῆς ἀπελευθέρου παῖδες ἀποκληρονομήσαντες, καὶ ἀφ' ἧς δέλων αὐτῶν κληρονομοῦντες τῆς πατρὸς, ἀποκλείσιν τὸν πατέρα. Εἰ μὲντοι γραφέντες αὐτοὶ ²⁹ πρᾶττειν, ἐκ ἀποκλείσιν.

KB. Ο τῆς πατρωνίας υἱὸς, εἰ καὶ ἔστιν ὑπερθεσίᾳ τῷ πατρί, κληρονομῇ τῆς ἀπελευθέρου αὐτῆς νομίμως δικαίως.

KΓ. Ο μὴ τὸν θάνατον ἐκδικῶν τῆς ἰδίας πατρὸς, ἐκ ἔστι πατέρα τῆς καλῶς ἐκδικῶν δέλω καὶ ἐλευθερώσεται. Πλατὺς κωδικίλλος ὁ κληρονόμος ἀληθεῖς εἶναι νομίσας, ἡλευθέρωσε δέλω, ὡς ἀπὸ ²⁷ fideicommissis: μέντοι μὲν ἐλευθέρω, παρέχουσι τὴν τιμὴν αὐτῶν τῷ κληρονόμῳ, καὶ εἰσὶν αὐτῆς ἀπελευθέρω.

KΔ. Εν τῷ ³⁰ διαγοῦντι τῇ φανίλᾳ τὴν κληρονομίαν λόγῳ ἢ διαρῆσα τῆς ἀπελευθέρου ψήφῳ μεταξὺ τῶν συγκαληρονόμων, ἀκυρὸς ἔστιν· ἢ τὴν χορηγίαν τῇ ³¹ διατροφῇ διαρῆσα ἔρρωτα.

alienas, bona sua centum aureis minora faciat, omnes eodem jure sunt irritæ: etsi maxime una earum vel partes omnium revocatæ, bona ad centum aureos redigere possint.

[§. 2.] Si vero diversis alienavit temporibus, priores quidem sunt irritæ, sed posteriores per Fabianam revocantur.

XVII. [l. 17. pr. §. 1.] Sive ego major annis libertum capitaliter accusavero, sive filius meus: bonorum possessionem contra tabulas illius nepos non amittit.

XVIII. [l. 18.] Libertus non prohibetur eadem quæ patronus in eodem territorio negotiari.

XIX. [l. 19.] Ingratus est, qui obsequium patrono non præstat, vel bona ejus aut tutelam filii ejus administrare detrectat.

XX. [l. 20.] Sive libertus testatus fuerit sive non, electionem patronus habet, vel imposita propter libertatem exigendi, vel bonorum possessionem pro parte patrimonii ejus petendi.

XXI. [l. 21. pr.] Sive patronus, sive libertus in metallum aut exilium datus & revocatus fuerit, jus patroni & bonorum possessionis contra tabulas renovatur. [§. 1.] Excluditur patronus, etiamsi in unam unciam heres sit scriptus: quod autem deest, per proprium servum sine conditione vel dilatione secundum liberti voluntatem acquirere potest, per hereditatem aut legatum aut fideicommissum. [§. 2.] Si duo sint patroni, atque unus sine conditione ac dilatione ex debita ei parte scriptus fuerit, bonorum possessionem contra tabulas petere nequit: sed si ex minore scriptus sit, illamque bonorum possessionem petierit, etiam reliqua pars ei adcrefcere potest. [§. 3.] Naturales liberti liberi, exheredes facti, & per servos suos patri succedentes, patronum excludunt. [§. 4.] Si tamen instituti ipsi repudiaverint, non excludunt.

XXII. [l. 22.] Patronæ filius, etsi in potestate patris est, liberto ejus patronæ jure legitimo succedit.

XXIII. [l. 23. pr.] Qui patris sui necem non vindicat, non est patronus servi, qui indicavit ac manumissus fuit. [§. 1.] Falsos codicillos heres veros esse ratus, servos tamquam ex fideicommissis manumisit: manent quidem liberi, sed pretium sui præstant heredi, fiuntque ejusdem liberti.

XXIV. [l. 24.] In familiæ erciscundæ judicio sententia liberos inter coheredes dividens, nulla est: sed alimentorum præstationem dividens, rata est.

LIB. VI.

BIB. 7.

18. Sic pro scripto ὡς ὁ cum Gavellio nostro reposui.

19. Vel ἐλευθερώσῃ vel ἐλευθερώσῃ scribend.

20. ὁμῶς MS.

21. Ἀντὶ τῆς? CAPPERON. Possit & ἄλλῃ rescribi, quæ modorum enallage nescio quam ἐνέργειαν hic habet.

22. Fabianῆς ἢ Caesarianῆς MS.

23. ἔστι legend. ob sequens ἀνατρέπεται. Ceterum vel ex hac Basilicorum versione adparet, Heinemann ad L. Jul. §. Pap. pag. 353. male hic invertere Latinam πρᾶττειν lectionem.

24. Pessime in MS. distinctum fuerat ἡλικίᾳ· ἐναντιώ-

σεως. intermediis coherentibus. Vide mox 26.

25. An vox latina *Officium*? CAPPER. namque ψ dubie erat scriptum.

26. Et hic punctum interposui, sicut alibi commata.

27. Fideicommissi MS. & deinceps fere.

28. πρᾶττειν MS.

29. Malim — ἀνταγ.

30. Græcum proprie notat in causa hereditatem dividente familiæ. Occurrit quoque Basilic. L. 42. T. 3. pr. nisi quod τ κληρὸν ibi legatur.

31. ἀφ' ἧς MS.

ΚΕ. Πολλὴν ἔχει διαφορὰν, πότερον ὁ δὲ ἄλλος ἰδίοις ἀργυρίοις ἡγοράσῃ ὡς ἂν τῆς, αὐτὸς τὸ ἴδιον τίμημα δέδωκας τὰ ἀγοραστῇ, καὶ παρ' αὐτῆς ἡλευθέρωσθαι. 32 ἢ μή τι τὰ δεσπότη παρέσχε τὸ ἴδιον τίμημα, καὶ ἡλευθέρωθαι ἐξ αὐτῆς. Ο μὲν γὰρ ἑξωτικὸς ἀγοράσας ἰδίοις τῆς δέλε ἀργυρίοις καὶ ἡλευθέρωσας, οὐκ ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμφιν κατὰ τῆς ἀγορασθέντος, ὡς μὴ δέδωκας ὑπὲρ αὐτῆς τίμημα. ὁ δὲ δεσπότης ὡς ζημιώμενος τὸ τῆς δέλε τίμημα, ἀπὸ γὰρ τῆς πεκαλίας αὐτὸ λαμβάνει, ὅπερ καὶ περὶ τοῦτον διέφερεν αὐτὰς, πάντα τὰ δίκαια τὰ πατρωνικά ἔχει. Ταῦτα εἰσὶν ὅσα γενικῶς ἡ διάταξις ἔρχεται καὶ εἰς φάκτον λέγουσα. ὅτι ἐάν τις Πέτρος ὡς δέλε ἰδίᾳ χρήματα λαβὼν ἡλευθέρωσεν αὐτὸν καὶ ἐτελεύτησεν ὅππαι παιδί, καὶ ὁ παῖς ἔσθαι ἐδημέυσθαι, τὰ δίκαια τῶν ἀποελευθέρων, τὰ ἀρμόσαντα τὰς ὑπὸ τῆς πατρωνίας, εἰς τὸ δημόσιον ἀνήκουσιν.

ΚΓ. Εάν συγχωροῦντος τῆς πατρωνος ἀπελεύθερος συνοικήσῃ δέλεαι ἢ 33 γεωργήσας δεσπολικαῖς, ἐκπίπτει ὁ πατρων αὐτῆς τῶν πατρωνικῶν δικαίων.

ΚΖ. Εἰ τις ἢ ζῶν ἢ ἐν διαθήκῃ ἐλευθερῶν εἴπῃ ἀπηλλάχθαι τὸν ἐλευθερωθέντα τῶν πατρωνικῶν δικαίων, ἀπόλλυσιν αὐτὰ, καὶ εἰδὲ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖ τὸν ἀποελεύθερον. ἀλλ' ὥσπερ εἰ τῇ γενεθλιακῇ τύχῃ 34 ἀποκατέστη παρὰ βασιλέως, ἔσως καὶ νῦν ἀπηλλάχθω τῆς πατρωνος. Εἰ δὲ καὶ ἐν ζῳῇ ἐλευθερώσας, ἐν διαθήκῃ συνεχώρησεν αὐτὰς τὸ πατρωνικὸν 35 δίκαιον, τὸ αὐτὸ λέγομεν ἐκείνους κρατοῦντος, ἵνα ὅσας ἀποκατασταθῇ ἀποελεύθερος εἰς τὴν γενεθλιακὴν αὐτῆς τύχην, εὐγενὴς γίνεσθαι. Φυλάττει δὲ ὅμως τὰς πατρωνίαν τὴν κεχρησμένην τιμὴν κατὰ τῆς, καὶ ἀχάριστος φανῇ, ἀναδεδεῖσθαι αὐτὸν τῆς αὐτῆς κρατεντος, εἰ καὶ κατὰ ταύτην τὴν διάταξιν ὁ πατρων συνεχώρησεν τὸ πατρωνικὸν δίκαιον. ἐάν ἢ ὡς ὅππαι τιμωρία ἐκπίπτει τις τῆς πατρωνικῆς δικαίᾳ, ἐκείνους μὴδὲ τὴν τιμὴν 36 ἔχεται τὴν πατρωνικὴν, μὴδὲ ὡς ἀχάριστον ἀναδεδεῖσθαι τὸν ἀποελεύθερον.

[ΚΗ.] 37 Μέλλουσα δίδοναι τύπον καινὸν ὅππαι τοῖς πατρωνικοῖς δικαίοις ἡ διάταξις διηγείται περὶ τοῦτον τὰς ἀπὸ τῆς δυοκαδεκαδελτε καὶ ἀπὸ τῆς πραιτωρίας καὶ ἀπὸ τῆς παπίε νόμους 38 κρατοῦντα τὸ παλαιὸν πατρωνικὰ δίκαια, καὶ ἔσως ἀρχεται τῆς νομοθεσίας καὶ πρῶτον μὲν ἐξαριθμεῖται τὰς μὴ ὑποκειμένους πατρωνικοῖς δικαίοις ὅπερ οὐμβαίνει, ἡνίκα ὁ ἐλευθερῶν ἐν ζῳῇ ἢ ἐν τελευταία βεβλήσει εἴπῃ συγχωρεῖν τὰς ἀπελευθέρω τὸ πατρωνικὸν δίκαιον. τότε γὰρ περὶ τοῦτον, ὡς ἔτε αὐτὰς τὰς πατρωνίαν ἔτε τοῖς ἐκ τῆς γενεῆς αὐτῆς, πολλὰ δὲ μάλλον, εἰδὲ ἐξωτικοῖς αὐτῆς κληρονόμοις ἀρμόζει κατ' αὐτῆς πατρωνικὸν δίκαιον. Καὶ ὅτε ἢ 39 ὁ δεσπότης ὁρῶν τὸν οἰκέτην αὐτῆς στρατευσάμενον, ἢ ἀξίας ἐπιτυγχάνοντα,

XXV. [l. 1.] Magnam habet differentiam, utrum servus suis nummis ab aliquo emtus sit, ipse pretium sui emtori dans, atque ab eo manumittatur: an vero pretium suum domino dederit, atque ab hoc manumittatur. Namque extraneus, qui propriis servi nummis emit ac manumifit, querelam de testamento servi emti non habet, ut qui pretium pro eo non solvit: sed dominus, utpote servi pretio fraudatus, (namque ex peculio illud accipit, quod & antea ad ipsum pertinebat) omnia patroni jura habet. Hæc ubi generatim dixit Constitutio, devenit etiam ad factum, dicens: Si quidam Petrus, accepta à servo suo pecunia, eum manumifit, & relicto filio obiit, atque hic filius confiscatus fuit; jura libertorum, quæ filio patroni competebant, ad fiscum perveniunt.

XXVI. [l. 2.] Si permittente patrono libertus cum servabus aut agricultricibus dominicis, i. e. principalibus, cohabitavit; patronus ejus jure patronatus excidit.

XXVII. [l. 3.] Si quis vel vivus vel testamento manumittens dixerit, manumissum ab jure patronatus esse liberum, amittit illud, & neque ab intestato succedit libertus: sed perinde ac si natalitiae conditioni a Principe restitutus sit, ita & nunc à patrono liberetur. Sed etsi vivus manumiserit, atque in testamento jus patronatus ei remiserit, idem dicimus: illo obtinente, ut, quoties libertus natalitiae suæ restituitur conditioni, ingenuus fiat. Reservat tamen debitum patrono honorem, cum eo jure ut in servitutem retrahatur, si ingratus apparuerit: eodem obtinente, etsi secundum hanc Constitutionem patronus ei jus patronatus remisit. Sed si quis in pœnam jure patroni excidit, ille nec honore patroni gaudeat, neque libertum, ut ingratum, revocet in servitutem.

[XXVIII. l. 4.] Constitutio novam formam daturæ circa patronatus jura, prius enarrat ea patronorum jura, quæ olim ex legibus XII. Tabularum & ex jure Prætorio & ex Lege Papia obtinebant, atque ita legislationem suam inchoat. Et primo quidem enumerat, qui juri patronatus subiecti non sunt: quod contingit, quum manumissor vel vivus vel in suprema voluntate dixerit, se jus patronatus liberti concedere; tunc enim manifestum est, neque ipsi patrono, neque iis qui ex genere ejus sunt, multo autem magis neque extraneis ejus heredibus jus patronatus adversus eum competere. Sed & quum dominus videns servum suum militantem, aut

32. Verba ἢ μή τι — καὶ ἡλευθέρωσθαι cum mediis bis exhibet MS. quam τολογίαν CAPPÉRON. jam notaverat.

33. γεωργήσας lego.

34. ἀποκατέστη MS.

35. Male distinguebatur, δίκαιον τὸ αὐτὸν, λ. ἐκ, κρατοῦντος.

36. ἐχέτω MS.

37. Nullus hic numerus in MS. adpositus. Synopsis, quæ partem hujus Constitutionis (vid. inf. not. 56. & 71.) in compendium redegit, numerat xxx. Fabrotus autem integram ex Libro Observatt. Cujac. xx. obs. 34. exhibet, sed

cum Lat. Cod. (ut amat) iv. inscripsit. Ego de novo plane verti.

38. κρατεντος apud Cujac. tam in editione Francof. 1623. Operum, quæ ipse edi voluit, quam in Genev. 1609.

39. ο deest Cuj. & Fabr.

40. Sic omnes. Tamen Fabrotus videtur πάντως voluisse, nam vertit omnimodo.

41. περὶ τοῦτον Cuj. & Fabr. Ego olim correxeram περὶ τοῦτον, quod etiam nunc probo.

42. Sic omnes. Sed lego αὐτῇ.

43. Et hic malim αὐτῆς.

44. ἀφ' ἢ ἀρπάξ. Cuj. & F.

τυγχάνοντα, μὴ ἀντιλέγει, ἢ μόνον ἐλευθέρως γί-
νεται διὰ τῆς οἰκέτης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀλλοδαπῶν
40 παντὸς πατρωνικῆς δικαίης. Ἐἰ καὶ τις τὴν
ἐαυτῆς θεράπειαν 41 περὶ τὸ πορνέυσθαι
πάλιν καὶ 42 αὐτὴ ἢ θεράπειαν ἐλευθερεῖται, καὶ
ὑποτρέφεται παντὸς πατρωνικῆς δικαίης ὁ δεσπότης
ὥσπερ ὁ νοσοῦντα τὸν οἰκέτην θεωρεῖν, καὶ μὴδὲ αὐ-
τὸς ὑπεκείμενος αὐτῇ, μὴδὲ εἰς ξενῶνα πέμ-
πων αὐτὸν, μὴδὲ τὴν συνήθη χορηγῶν αὐτῇ σίτη-
σιν, παντὸς ὑποτρέφεται δικαίης καὶ τῆς τῆς
θεμισίας. Ἐἰ καὶ καὶ περὶ παθῶν τις θεράπειαν
43 αὐτῇ, καὶ μὴ ἔχων νόμιμον γαμετὴν, παλ-
λάκην αὐτῇ σκώην, καὶ μείνη μέχρι τελευτῆς ὅτι
τῆς αὐτῆς θεωρεῖσθαι, μὴδὲν εἰπὼν περὶ τῆς
τύχης αὐτῆς· ἢ μόνον ἐλευθέρως γίνεται καὶ αὐτὴ καὶ
οἱ παῖδες, ἢς ἔτεκεν ἐκ τῆς δεσπότης, ἀλλὰ καὶ
εἰς εὐγένειαν 44 ἀφαιρῶνται, κερδαίνοντες καὶ
τὸ ἴδιον πεκούλιον· καὶ εἰκότως οὐδὲν πατρωνικὸν δι-
καιον ἔχουσιν ὅτι 45 αὐτοῖς οἱ τοῦ δεσπότης κλη-
ρονόμοι, ἢτε παῖδες εἰσιν ἢτε ἐξωτικοί. Εἰ καὶ
46 καὶ τις ὑπὲρ τινος τὴν αὐτῆς ἐλευθερίας δίκην
ἀγωνισάμενος ἢ τῇ τῆς δεσπότης, καὶ τὸ τίμη-
μα ὑπὲρ τῆς τοῦ δούλου διατιμῆσεως καταβάλλῃ,
ἐλευθεροῦται μὲν ὁ οἰκέτης, ὑπὲρ δὲ τὸ τίμημα δέ-
δοται τῇ δεσπότη, οὐκ ἔχει ὅτι ἔπ' αὐτῇ πατρων-
ικὸν δικαίον ὁ δεσπότης· ὥσπερ οὐδὲ ὅτι ἐκείνῳ
τῇ καὶ τοὺς παλαιούς νόμους ἰδίοις ἀργυρίοις ἀγο-
ραζέσθαι καὶ τούτῳ καὶ οἱ παλαιοὶ τὰ ὑπὸ τοῦ
πραίτωρος πατρωνικὰ δίκαια 47 ἡγενοῦντο τῇ
ἐλευθερώσαντι. Εἰ καὶ καὶ ἀργύρια ἀντὶ τῆς ὑπηρεσί-
ων 48 ἐπερωτήσῃ ὁ πάτριος τὸ ἀπελευθέρων ἢ τὴν
ἀπελευθέρων, ἢ 48 ὁρκώσῃ αὐτοὺς μὴ γῆμα
μὴδὲ παιδοποιήσασθαι· καὶ οὕτως πάντων ἐκπίπτει
τῇ πατρωνικῶν· ἐπειδὴ καὶ τὸ παλαιόν, καὶ τὸ ὑπὸ
τοῦ δουκαδεκαδέλτου καὶ τῇ ὑπὸ 49 τοῦ πραίτωρος
πατρωνικῶν δικαίων ἐξέπιπεν. Εἰ καὶ καὶ ἀναφωνή-
σαντ' ἀπελευθέρως ὡς εὐγένειαν, συμπαιγνίαν
χρησάμενος ὁ πάτριος 50 συγχωρήσῃ αὐτὸν εὐ-
γενῇ ὑποφανθῆναι ἐλεγχομένης τῆς ὡς τὸν ἀπε-
λευθέρων συμπαιγνίας, πάντων ἐκπίπτει τῇ πα-
τρωνικῶν δικαίων καὶ ἔστι ὁ πάτριος. Εἰ καὶ καὶ ὁ
τίμηθεις 51 fideicommissaria ἐλευθερία 52 ἀ-
γνωστῶς περαθεῖς τῇ ὀφείλοντ' ὅτι θάνατον αὐτῇ
τῇ ἐλευθερίαν, θεωρεῖσθαι τῇ ἀρχοντὶ τῇ ἀπασίαν
αὐτῇ ἢ τὸ λαμβάνειν αὐτὸν 48 διελγῆ· καὶ ἀρπάζε-
ται ὑπὸ δογμάτων συγκλήτης εἰς ἐλευθερίαν, καὶ
οὐδενὶ πατρωνικῶ δικαίῳ ὑποκείται. Εἰ καὶ καὶ
ὁ υἱὸς πάτρινος ἢ κεφαλὴν 53 κατηγορίαν καὶ τῇ
πατρίος ἀπελευθέρων ἐντήσεται, ἢ ὡς δούλειαν
54 ἐλκύσαι περαθεῖ· ἀπαλλάσσεται καὶ ἔστι
55 ὁ ἀπελευθέρων παντὸς πατρωνικῆς δικαίης, ἐπει-
δὴ καὶ τὸ παλαιόν τῶν ἐκ τῆς πραίτωρος πα-
τρωνικῶν δικαίων ἀπὸ ἀλλήλων. Τῶν τῶν
ἀπάντων τῆς πατρωνικῆς δικαίης ἀτέλειαν ἔχόντων,
νομοθετεῖ λοιπὸν μὴ τῶν ὑπεξαίρεσιν, ποῖα
βέλεται

aut dignitatem adeptum, non contradicit: ser-
vus per hoc non modo liber fit, sed etiam omni
patronatus jure exsolvitur. Sed & si quis ancil-
lam suam ad quæstum faciendum prostituerit: rur-
sus & hæc ancilla fit libera, & dominus omni
jure patronatus privatur: sicuti, qui ægrotantem
servum negligit, & neque ipse ejus curam ha-
bet, neque in xenodochium eum mittit, neque
consuetum ei præbet alimonium, omni jure in il-
lius bonis privatur. Sed & si quis addictus ancil-
læ suæ, nec legitimam uxorem habens, eam con-
cubinam habeat, & ad mortem usque in eadem
maneant voluntate, nihil de statu illius dicens:
non modo libera fit ipsa & liberi, quos ex do-
mino peperit, sed etiam in ingenuitatem rapiun-
tur, lucrifacientes etiam suum peculium: & con-
sequenter nullum jus patronatus in iis habent he-
redes domini, sive liberi sint sive extranei. Sed
& si quis pro aliquo libertatis causam agens do-
mino succubuerit, & pretium pro servi æstima-
tione solverit, liber quidem fit servus, pro quo
pretium domino datum est, sed dominus in illo
jus patroni non habet: sicuti nec in eo, qui se-
cundum veteres leges suis nummis emptus est:
nam veteres quoque adversus hunc prætoris pa-
tronatus jura manumissori negabant. Sed & si pe-
cuniam pro operis patronus a liberto vel liberta
stipulatus fuerit, aut jurejurando eos adegerit,
ne matrimonium ineant nec liberos tollant; & sic
omnibus patroni juribus excidit: quoniam & o-
lim jura patronatus, tam ex Legibus XII. tabu-
larum quam ex jure prætorio debita, amittebat.
Sed & si liberto ad ingenuitatem proclamante,
patronus collusione usus permiserit eum declarari
ingenuum: etiam hic patronus, detecta cum li-
berto collusione, omnibus patroni juribus exci-
dit. Sed & si quis fideicommissaria libertate ho-
noratus, tergiversantem eum expertus fuerit,
qui ipsi libertatem debet imponere, præsidem-
que adierit & vel absentiam ejus vel quod is la-
teat, probaverit: & hic ex Senatusconsultis in li-
bertatem rapitur, & nulli patronatus juri subje-
ctus est. Sed & si filius patroni vel capitalem
adversus libertum paternum accusationem insti-
tuerit, vel in servitutem retrahere tentaverit: li-
beratur etiam hic libertus omni patronatus jure,
siquidem & olim prætoris patronorum juribus li-
berabatur. His igitur omnibus ab jure patrona-
tus immunitatem habentibus, fancit deinceps iis
exceptis, qualia velit esse patronorum jura ad-
versus reliquos liberos. Et siquidem minorem
centum

45. αὐτῶν iidem.

46. καὶ deest ap. Cuj.

47. ἡγενοῦτο Cuj. unde Fabrotus fecit ἡγενοῦτο adimebant. Nos sequimur MS.

48. pro ei finali malim ἢ.

49. ἢ ignorat Cuj.

50. συγχωρήσας habent Cuj. & F. ἢ συγχωρήσας MS. Unde non dubitavi, deletis ἢ, orto ex sequenti συ, veram restituere lectionem.

51. Fideicommissaria MS. φιδικομισσαρία Cuj. ac F. & sic deinceps.

52. Nec ipse sibi Fabrotus hic videtur satisfacisse, quum nusquam tam libere quam hic verterit: Item si fideicommissa-

ria libertate honoratus, cessante vel latitante eo, qui libertatem ei debebat imponere, Prætoris adierit ἢ absentiam ejus probaverit, ac in libertatem ereptus sit ex SCto, omnino jura patronatus liberatur. Quis ἀγνώμων dicatur, cum aliis docui-
mus in Gloss. Theoph. quare non intelligo, quid sit ἀγνώ-
μῶνος περαθεῖς, nisi adverbium hoc notare possit in cassum,
frustra, sine fructu, quod necdum credo. Et sic tamen
περαθεῖς legendum putem. Veri, quasi invenissem ἀγνώ-
μῶνος περαθεῖς ἢ ὁφ. quod etiam probare Gavellium no-
strum gaudeo.

53. καθ' ἑν. MS.

54. ἐλκύσας cum Cuj. Fabr.

55. καὶ pro ὁ iidem.

ἐβλεπτοῦν εἶναι πατρωνικὰ δίκαια καὶ τῶν ἄλλων ἀπελευθέρων· 56 καὶ εἰ μὲν ἐλάττω τῶν ἑκατὸν ὧν· σχοίη περιουσίαν ἀπελευθερῶν ἢ ἀπελευθέρων, οὐ περιεργάζεται ταύτην πλὴν ποσότητις ἢ ἀφ' ἧς, ἀλλ' ὅπως ἐπὶ αὐτοῖς ἀφ' ἧς τίθεσθαι, καθάπερ ἐν βυλθίῳ. Ἀδιαθέτων δὲ καὶ ἀπαίδων τελευτῶντων τῶν ἐχόντων τὴν ἐλάττω τῶν ἑκατὸν νομισμάτων περιουσίαν, δίδωσι τοῖς πατέρωσι τὴν ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχὴν. Τῶν δὲ ἑκατὸν χρυσίνων καταλιμπανόντων οὐσίαν, εἰ μὲν εἴησαν παῖδες ἢ ἐγγόνοι ἢ ἀφ' ἐγγόνων ἢ ἀπ' ἐγγόνων, ἀρρένες ἢ θήλειαι, δι' ἀρρένων ἢ ἀφ' 57 θηλέων περιουσιῶν καλῶντες ὅσοι δὴποτε, εἴτε ἀπελευθερωθέντες τῶν γονέων, εἴτε ἀπελευθερωθέντες αὐτοῖς, εἴτε καὶ μετὰ αὐτῶν ἐλευθερωθέντες, ἢ καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τεχθέντες, αὐτοὺς καλεῖ ὡς τῶν ἀπελευθέρων διαδοχὴν· ἐπεὶ δὲ καὶ τῇ φύσει δίκαιόν ἐστι, τῶν παίδων τὰ τῶν γονέων διαδοχῆσθαι· καὶ ὁ 58 δυοκαίδεκαδελτῶν ὅτι ὑπερβύσις εὐρὼν τῶν 59 ἀπελευθέρων παίδων, οὐδὲν παρῆχε τοῖς 60 πατέρωσι· ὁ μὲντοι πατήρ καὶ ὑπερβύσις καὶ αὐτεξούσιος ὑπὸντων τῶν ἀπελευθέρων παίδων, οὐκ ἐκάλει τὸν πατέρα ὡς τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης. Τέτοις τίνυν ἀκολυθίσασα καὶ ἡ περιουσιῶν ἀφ' ἧς, ὅταν εἴη παῖδας τῶν ἀπελευθέρων ἢ τῶν ἀπελευθέρων, εἴτε ἐν δίκαιον τοῖς πατέρωσι ἢ τοῖς παισὶν 61 αὐτῶν ἐκ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου δίκαιων χαρίζεται, ἀλλὰ καλεῖ τῶν ἀπελευθέρων παίδων εἰς τὴν αὐτῶν διαδοχὴν, εἰ καὶ ἐν δολίᾳ τεχθέντες ἀπελευθερώθησαν. Καὶ τὸ μείζον, ὅτι τότε μόνον αὐτοὺς καλεῖ, ὅτε μόνοι ὑπείσιν οἱ ἐν δολίᾳ τεχθέντες, καὶ τῶν πατρὶ ἢ καὶ τῇ μητρὶ ἀπελευθερωθέντες· ἀλλ' εἰ καὶ ἑτέρας ἔχοι παῖδας ὁ ἀπελευθερῶν ἢ ἡ ἀπελευθέρω μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τεχθέντας, ἢ ἐκ τῶν αὐτῶν γάμων ἢ ἐξ ἑτέρων, κοινῶς ἅπαντας καλεῖ. Καὶ 62 τὸ ἐν τούτῳ ὡς ἀδοξότερον, καὶ αὐτοὺς τῶν παίδων εἰς τὴν ἀλλήλων κληρονομίαν καλεῖσθαι βούλεται ἡ διάταξις· χαρίζεται δὲ καὶ τῶν ἀπελευθέρων καὶ τῇ ἀπελευθέρῳ τὴν τῶν ἰδίων παίδων διαδοχὴν, ὡς περὶ τῶν εὐγενῶν οἱ 63 πατέρες καὶ αἱ μητέρες καλοῦνται ὡς τὴν τῶν παίδων κληρονομίαν· καὶ βούλεται ἐπὶ τούτων τῶν θεμάτων τὸ πατρωνικὸν δίκαιον ἀργεῖν, ὥστε καὶ ἀπελευθέρων καὶ ἀπελευθέρων ὑπὸ τῶν παίδων κληρονομεῖσθαι, καὶ αὐτοὺς τῶν παίδων ὑπὸ ἀλλήλων καὶ ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν, καὶ μηδαμῶς χάραν εἶναι τῇ πατρωνικῇ διαδοχῇ, τῶν τοιούτων περιουσιῶν ὑπὸντων. Ταῦτα ὡς τῶν τελευτῶντων ἐξ ἀδιαθέτου νομοθετήσασα, μεταβάλλει καὶ ὡς τῶν διατιθεμένων ἀπελευθέρων, καὶ ὡς ἀπελευθέρων, εἰ τῶν ἰδίων παίδων 64 γράψοιεν κληρονόμους οἱ ἀπελευθεροῖ ἢ αἱ ἀπελευθερῶ, πάντως ἀργεῖν τὴν πατρωνικὴν κλησίν. Εἰ δὲ ὅπως κληρονόμους 64 ποιήσοιεν τῶν παίδων· εἰ μὲν ἀδίκως, ὥστε καὶ ἀνατραπῆναι τὴν διαθήκην διὰ τῆς μέμφεως· (δίδωσι γὰρ καὶ ταύτην τοῖς οἰοσδὴποτε τῶν ἀπελευθέρων παισὶν ἢ διάταξις) πάλιν ἀργεῖν βυλθίον τὴν πατρωνικὴν ἀφ' ἧς διαδοχὴν, ὡς ἀδιαθέτου τελευτῶν

centum aureis substantiam habeat libertus vel liberta, non sollicita est de hac quantitate constitutio, sed permittit iis testari, quomodocumque voluerint. Sed si intestati ac sine liberis moriantur, qui minorem centum aureis substantiam habent, dat patronis successionem ab intestato. Quod si autem majorem centum aureis substantiam relinquant, si quidem liberi exstant vel nepotes vel pronepotes vel abnepotes, masculi aut feminae, per masculas aut feminas personas descendentes, quocumque numero, sive manumissi ante parentes, sive cum iisdem manumissi, sive etiam post eos manumissi, quin & post manumissionem nati, eos vocat ad libertorum successionem: quoniam & natura æquum est, liberos in bona parentum succedere; namque & ipsa Lex duodecim tabularum liberti liberos in ejus potestate constitutos inveniens, nihil patronis præstabat: Prætor autem, sive emancipati sive in potestate liberti exstarent liberi, patronum non vocabat ad impugnandum testamentum. Hos itaque præsens quoque constitutio secuta, si liberos inveniatur liberti vel libertæ, nullum jus patronis aut liberis eorum ex juribus ab intestato competentibus largitur, sed libertorum liberos ad successionem eorum vocat, etiam si in servitute nati simul sint manumissi. Et quod plus est, non modo tunc eos vocat, quando soli exstant, qui in servitute nati & cum patre aut etiam cum matre manumissi fuerunt; sed etiam, si libertus vel liberta alios habeat liberos post libertatem natos, aut ex eodem matrimonio aut ex alio natos, omnes communiter vocat. Quodque mirabilius est, etiam ipsos liberos ad mutuam successionem vocari vult hæc constitutio: sed & liberorum suorum successionem liberto ac libertæ largitur, sicuti inter ingenuos patres ac matres ad hereditatem liberorum vocantur: atque in his casibus jus patronatus jubet cessare, ita ut libertorum ac libertarum heredes sint liberi, & ipsi liberi inter se, nec non liberorum heredes sint parentes, nec usquam patronorum successionem locus sit, ubi hujusmodi exstant personæ. Postquam hæc de defunctis intestatis sanxit, transit quoque ad liberos testatos, jubetque, si liberti vel libertæ liberos suos scripserint heredes, patronorum successionem omnino cessare. Quod si liberos exheredaverint, si quidem injuste, ita ut per querelam inofficiosi testamentum subvertatur (namque & hanc qualibuscumque libertorum liberis dat constitutio) rursus cessare jubet patronorum successionem, ac si intestatus obierit

56. Sequentia usque ad locum notæ 71. Synopsis in breviorē contraxit epitomen pag. 425.

57. θηλέων Cuj. θηλέων F.

58. δυοδεκ. hic iid.

59. ἀπελευθέρων lego: & sic Fabrotum voluisse, versio ejus indicat.

60. πατέρωσι MS.

61. αὐτῶν MS. quod jam correxit Capper. habentque Cuj. ac F.

62. τὸ ἐστὶ iid. Ex MS. lectione Capper. facit, τὸ ἐν. Si τὸ extra posset pro ὃ accipi potest, prima lectio proba erit,

alioquin in ὃ mutanda; ut in simili loco monui ap. Theoph. in procem. §. V. Duplicem præterea proponam conjecturam: vel, Καὶ τὸ ἐν τῷ τῷ ὡς δ. vel, Καὶ τὸ ἐν τ. π. Ceterum ὡς ἀδοξότερον Cuj. & MS.

63. πατέρες MS.

64. Pro γράψοιεν & ποιήσοιεν cum Gavellio præfero γράψαιεν & ποιήσαιεν: inprimis, quum posterius habeant Cuj. & F. Mox parentheseos notas ex utroque addidi.

65. Forte præstaret γδ: namque has particulas confundi vel Glossar. Th. docebit.

66. ἀφ' ἧς verti, hoc enim hic rectius; & contra not.

λευτῶν τῶ ἀπελευθέρῳ καὶ ὑπὸ τῶν παίδων
ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομημένῳ. Εἰ δὲ εὐλόγως τῆς
παίδας ἀποκλήρους ἐποίησαν τοὺς ἰδίους οἱ ἀπε-
λεύθεροι, καλείσθωσαν οἱ πάτρωνες, ὡς αὐτῶν
μὴ ἐσχηκότων παίδας. ἐπειδὴ δὲ ἡ δοκοῦσι συγ-
γενεῖς εἶναι τῷ ἐλευθερουμένῳ οἱ ἐλευθεροῦντες αὐ-
τοὺς, διὰ τοῦτο καὶ καλοῦνται ἐν τῇ νομίμῳ
ὁ διακατοχῆς ὥσπερ ὅτι τῷ ευγενῶν οἱ καὶ βαθ-
μὸν ἐγγύτεροι καλοῦνται, οὕτως καὶ ἐπὶ τῷ ἀπε-
λευθέρῳ, ὅθεν εἰ μὲν παίδας ἔχουσιν οἱ ἀπελεύθε-
ροι καὶ κληρονομοῦσιν αὐτοὺς, ἀποκλείουσι τὸν
πάτρωνα· εἰ δὲ μὴ ὄντων παίδων ἡ ἀποκληρονό-
μων γενομένων οἱ πάτρωνες ἔλθωσι, καὶ βαθμὸν
καλείσθωσαν εἰς τὴν οὐσίαν τῷ ἀπελευθέρῳ, τῷ
κεκτημένῳ οὐσίαν ὑπερβαίνουσιν τὴν ποσότητά τῃ
ἐκατὸν νομισμάτων, ἵνα πρῶτοι αὐτοὶ οἱ πάτρωνες
καὶ αἱ πατρῷα 67 καλοῦνται· εἴτα μετ' αὐτοὺς
οἱ παῖδες αὐτῶν, 68 [καὶ εἰ μὴ ὑπῇσι παῖδες
αὐτῶν,] οἱ ἐγγόνιοι αὐτῶν οἱ κατιόντες ἐξ ἀρρένων
ἢ ἀπὸ θυλειῶν· τοῦτο γὰρ εἶρη καὶ ἐπὶ τῷ ευγενῶν,
ὥστε καὶ βαθμὸν καλεῖσθαι πάντας τοὺς συγγενεῖς
πρὸς τὴν κληρονομίαν, καὶ τῷ πρῶτῳ ἀπονοῦντων,
τότε τοὺς μετὰ ταῦτα ἔρχεσθαι καὶ κληρονομεῖν.
Εἰ δὲ μηδέν ἔχει κατιόντας ὁ πάτρων ἢ τοῖ ἢ πα-
τρῷα, τότε καὶ τοὺς ἐν πλαγίῳ αὐτῶν κα-
λοῦμεν καὶ βαθμὸν, ἵνα οἱ ἐγγύτεροι συγγενεῖς πρῶ-
τιμῶν τῷ ὄντων ἐν μακροτέρῳ βαθμῷ ἕως ἡ
πέμπτου βαθμοῦ οἱ ἐν πλαγίῳ συγγενεῖς τοῦ πά-
τρωνος καὶ οἱ κατιόντες αὐτοῦ κληρονομήτωσαν
τὸν ἀπελευθέρῳ. Ταῦτα μὲν πάντα εἶρη, εἰ μὴ οἱ
ἀπελεύθεροι παίδας ἔχωσιν· εἰ μὴ παντελῶς οὐκ
ἔχωσι παίδας, ἀλλὰ ποιήσωσι διαθήκην καὶ γρα-
φῶσιν ἐξωτικὸς κληρονόμους· οὐδὲ καὶ τὸν δυοκαι-
δεκάδελτον λέγομεν, ἐπειδὴ γέγονε διαθήκη, τῆς
πάτρωνος ἀποκλείεσθαι παντελῶς· ὅθεν καὶ τὸν
Πάτριον δεχόμεθα αὐτῆς, ἵνα καὶ ἐνὸς παιδὸς γρα-
φέντος κληρονόμος, τὸ ἡμισυ λάβωσιν· ἡ δὲ δύο παί-
δων γραφέντων κληρονόμων τὸ τρίτον λάβωσιν·
ἀλλὰ καλεῖται αὐτῆς, ἵνα μόνον τὸ τρίτον τῆς τῷ
ἀπελευθέρῳ κληρονομίας διωρθῶσι λαβεῖν, ὅτι πάντες
οἱ καλούμενοι πρὸς τὴν πατρωνικὴν κληρονομίαν,
ἀλλὰ πάτρων καὶ πατρῷα καὶ παῖδες αὐτῶν, καὶ
ἐγγόνιοι 69 καὶ ἀπέγγονοι, τετέστιν οἱ ἕως πέμπτου
βαθμοῦ κατιόντες τῷ πατρῶν 70 καὶ μόνοι. Οἱ οὖν
περαιτέρω αὐτῶν κατιόντες ἢ ἐν πλαγίῳ, οὐκ
ἔχουσι τὴν ἀντιτίσιν τῆς διαθήκης, ἐξωτικῶν γρα-
φομένων κληρονόμων, 71 ὅτι τὸ λαβεῖν τὸ τρίτον
τῆς οὐσίας. Ὡς περ γὰρ ἐπὶ τῷ ευγενῶν 72 τριούγκιον
ἐν τοῖς χρόνοις τούτου τῷ κώδικι ὁρισμένον ἦν
τοῖς δυναμένοις κινήσαι τὴν καὶ τῆς διαθήκης μέμ-
βριν· ὅτως εἰ μὴ ἀπελευθέρῳ τελευτήσῃ, 72 τε-
τραούγκιον καθαρὸν καὶ ἀπηλλαγμένον ληγάτων καὶ
73 fideicommissῶν τῷ πάτρωνι καταλείψας,
74 ἀποκλείει αὐτόν. καὶ γὰρ παισὶν ἰδίοις κατέλει-
ψεν ὁ ἀπελευθέρῳ ἀπὸ τῆς πάτρωνος λήγατον,
οὐκ ἔχει καθαρὸν τὸ τρίτον ὥς περ γὰρ ἐπὶ τῆς
μέμβρις

rit libertus, habeatque liberos ab intestato here-
des. Sed si liberti liberos suos jure merito exhe-
redaverint, patroni vocentur, ac si illi liberos
non habuissent: quia enim manumissores cognati
esse videntur manumissis, ideo etiam vocantur
ex successione legitima: sicuti in ingenuis gradu
proximiores vocantur, ita & in libertis; unde si-
quidem liberos habent liberti, & hi eorum here-
des sunt, excludunt patronum: si autem liberis
non exstantibus vel exheredibus factis patroni ve-
niant, secundum gradum vocentur in bona liber-
torum, possidentium substantiam quantitate cen-
tum aureorum majorem, ut primi vocentur ipsi
patroni ac patronæ; deinde post eos liberi eo-
rum, [& si non exstent liberi eorum,] nepotes
eorum ex masculis aut feminis descendentes. Hoc
enim & in ingenuis dictum est, ut omnes cogna-
ti ad hereditatem vocentur secundum gradum, &
primis deficientibus, tunc reliqui veniant here-
desque sint. Si vero nullos patronus vel patrona
descendentes habet, tunc & collaterales eorum
vocamus secundum gradum, ut propiores cogna-
ti præferantur iis qui in ulteriori sunt gradu: ad
quintum autem gradum usque cognati collaterales
patroni & descendentes ejus liberto succedant.
Hæc quidem omnia dicta sint, si liberti habeant
liberos: si autem liberos omnino non habeant,
sed testamentum faciant, atque extraneos here-
des scribant: neque secundum *Legem* duodecim
tabularum dicimus, quia factum est testamen-
tum, patronos omnimodo excludi: neque secun-
dum *legem* Papiam eos admittimus, ut etiam uno
filio herede scripto, semissem capiant; aut duo-
bus filiis heredibus scriptis, trientem accipiant:
sed vocamus eos, ut solum trientem libertinæ he-
reditatis capere possint, nec tamen omnes, qui ad
hereditatem patroni vocantur, sed patronus &
patrona & liberi eorum, & nepotes & abnepo-
tes, id est, qui ad quintum usque gradum a pa-
tronis descendunt, & hi soli. Ulteriores igitur
eorum descendentes vel collaterales testamentum
impugnare nequeunt, extraneis heredibus scri-
ptis, ut trientem bonorum capiant. Nam sicuti
in ingenuis quadrans temporibus hujus Codicis
his decretus erat, qui querelam *inofficiosi* adver-
sus testamentum movere poterant; ita si libertus
moriatur, & trientem purum ac liberum a lega-
tis & fideicommissis patrono relinquat, excludit
eum. Nam etiam si liberis suis libertus legatum
a patrono relinquat, tertiam non habet puram:
sicut

95. inf. Eadem mihi permutatio se obtulit in Theoph. III, 3: 92.

67. καλῶνται Cuj. & F.

68. Ambas hic lectiones, editam atque ineditam conjungendas censui. Nostri scilicet Codicis scriba per incuriam a verbis prioribus παῖδες αὐτῶν ad eadem posteriora transfiliuit, unde omissa inter uncas addidi. Fabrotus autem secundum Cujacium anteriora εἰς μετ' αὐτῆς οἱ παῖδες αὐτῶν ignorat. Leve est, quod Cuj. h. l. ediderit οἱ ἐγγόνιοι, F. sine articulo ἐγγ.

69. καὶ ἀπέγγονοι inseruit Fabr. Sed neque sic quinque gradus habebimus, nisi dicas, vel patronum facere primum a

liberto gradum, vel quintum exclusive esse sumendum. Neutrum satis placet.

70. De vi phraseos καὶ μόνον vide Gloss. Theoph. pag. 1275. a.

71. Malim ἐπὶ τῷ, licet Synopsis, quæ in hac periode definit, cum aliis concordet.

72. Per geminatum γ quinque consequenter scribit MS. sed deinceps cum Cuj. ac F. per γ.

73. Fideicommissum MS.

74. ἀποκλείει MS. quam calami aberrationem jam casti- gavit CAPPERON.

75. 75.

μέμψως ζητῶμεν, ἵνα καθαρὸν ἔσῃ πάντων τῶν
ληγάτων τὸ 72 τριούγκιον· ἕως καὶ οὐταῦθα ἀπαι-
τῶμεν, ἵνα καθαρὸν ἔσῃ πάντων τῶν ληγάτων τὸ πα-
τρωνικὸν 72 τετραούγκιον. Ἐλευθερίαις ἢ ὑπόκειται
καὶ τὸ 72 τετραούγκιον τῶν πατρωνῶν. τὸ γὰρ πα-
λαιὸν παῖδες μὲν κινούνης τῇ καὶ τῆς διαθήκης μέμ-
ψιν, ἐδίδου τὰς ἐλευθερίας· πατέρες ἢ κινούν-
τες εἰς ἡμῶν τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης καὶ τῆς
τῶν ἀπελευθέρων διαθήκης, οὐκ ἐπεγίνωσκον τὰς
ἐλευθερίας. Πάντα ἢ τὰ λήγата, ὧν ὁ πατέρων
ἀπὸ ἀλλήλων, δίδωσάν οἱ κληρονόμοι τῶν ἀπελευ-
θέρων, δηλονότι ὡς καὶ ἀλλήλους εἰσὶν
ἐκ τῆς εὐσίας 75 τὸν φαλκίδιον τῶν εὐλιμπανο-
μένων αὐτοῖς ὀκταούγκιον, ἵνα μηκέτι τριούγκιον,
ἀλλὰ μόνον 76 διούγκιον ὡς καὶ ἀλλήλους εἰσὶν. Εἴτε
οὖν ὁ πατέρων παντελῶς μηδὲν ἔχει, λαμβάνει τὸ
τετραούγκιον· εἴτε ἐγράφη κληρονόμος εἰς ἡττον τῶν
τετραούγκιων, ἀναπληρῆται καθαρὸν 77 τὸ τετρα-
ούγκιον, πάσης αἰρέσεως καὶ πάσης ὑπερθέσεως
ἀπὸ ἀλλήλων· τῶν ἵνα καὶ ἐγράφη αὐτὸν ὁ
ἀπελευθέρων κληρονόμος ὑπὸ αἵρεσιν, 78 ἀειέλωμεν
τὴν μνήμην τῆς αἰρέσεως· 79 εἰ ἢ καὶ ἡ αἵρεσις τῶν πάν-
τως ἐξερχομένων ἐστὶν ὑπερθέσιν ἢ ἔχει, τυχὸν ἐὰν
φθάσῃ ὁ τῶν καλανδῶν καιρὸς καὶ ταύτην τὴν αἵρεσιν
ἀειαιρέμεν, φυλάττοντες αὐτοῖς τὸ τετραούγκιον,
εἴτε εἰς ἐστὶν, εἴτε πλείονες. Εἰδὲ γραφῶσι κλη-
ρονόμοι ὑπὲρ τὸ τετραούγκιον καὶ βαρυνῶσι 80 ληγά-
τοις· ἐὰν αὐτοὶ μόνον ὦσι κληρονόμοι, ὡς καὶ ἀλλήλους
τὰ λήγата καὶ τὰ fideicommissa, δηλονότι μὴ
βλαπτομένης τῶν τετραούγκιων αὐτῶν· ὁ γὰρ φαλκί-
διος 81 αὐτῶν τετραούγκιος ἐστὶν. ἐὰν ἢ μὴ
εἰς ὁλόκληρον, εἰς πλεον μόντοι τῶν τετραούγκιων,
τυχὸν εἰς ἕξ ἢ εἰς ὀκτὼ εὐγκίας ἐγράφησαν κληρο-
νόμοι, καὶ ἐβαρύνθησαν ληγάτοις, τότε τὸ περισσὸν
ὑπὲρ τὸ τετραούγκιον 82 δίδωσάν τοῖς ληγάτοι-
σι καὶ fideicommissariis· τὸ ἢ λοιπὸν παρεχέ-
τωσαν οἱ κληρονόμοι, φυλάττοντες ἑαυτοῖς ἐκ τῆς
ἰδίας ἐνστάσεως τῶν φαλκίδιον. Ὅσοι ἢ 83 ἐὰν εἴησαν
πατέρες, καὶ ἐξ ἀνίσων μερῶν ἦσαν δεσπόται
τῶν οἰκέτων, 84 μετ' ὃ γένωνται πατέρες, ἐξ ἴσων
κληρονομήσιν. Ἐὰν ἢ τελευτήσωσιν οἱ πατέρες,
καὶ ὁ μὲν ἔχει παῖδας, 85 ὁ ἢ ἐγγόνες· οἱ ἐγγύτεροι
ἀεὶ τῶν βαθμῶν, τῶν οἱ παῖδες τῶν ἐνὸς πατέρων
ἀπὸ κλείσεσι τῶν ἐγγόνων τῶν ἄλλων πατέρων καὶ
γενέων ἢ κλησιν, καὶ καὶ σιγῶν, ἀλλὰ προ-
σωπικῶς· τῶν ἵνα ὡς τῶν ἀριθμῶν τῶν παίδων
τῶν πατέρων τὸ μέρος διαγίγεται· καὶ τυχὸν ἐὰν
δύο πατέρες τελευτήσωσιν ὅππῃ παισίν, ὁ μὲν ὅππῃ
δύο, ὁ ἢ ὅππῃ 86 τέρασιν· εἰς ἕξ μέρη γίνεται ἡ
κληρονομία, ἕκτι εἰς δύο, ἐπειδὴ καὶ δύο πατέρων
παιδὲς εἰσιν. Ἐὰν ἢ εἰς τῶν δύο πατέρων τὸ
μέρος τὸ ἴδιον παραιτήσεται· τότε τὸ μέρος αὐ-
τῶν οἱ λοιποὶ 86 πατέρες λαμβανέτωσαν. Εἰ ἢ
καὶ ὁ 87 ὡς λαμβάνων βαθμὸς ὡς καὶ ἀλλήλους
τότε πάλιν ὁ μὲν ταῦτα βαθμὸς καλεῖται· δεχό-
μεθα

sicut enim in querela *inofficiosi* requirimus, ut ab
omnibus legatis liber sit quadrans; sic etiam hic
requirimus, ut ab omnibus legatis liber sit pa-
troni triens. Libertatibus tamen & patroni triens
subjicitur: nam olim liberi quidem querelam in-
stituentes adversus testamentum, præstabant li-
bertates; patroni autem in semissem petentes bo-
norum possessionem contra tabulas liberti, liber-
tates haud agnoscebant. Omnia autem legata,
quibus patronus exsolutus est, heredes liberti
præstent, prius scilicet ex bonis Falcidiam reli-
cti ipsis beffis sibi retinentes, ut non amplius qua-
drantem, sed solum sextantem retineant. Sive
igitur patronus nihil omnino habet, accipit trien-
tem: sive heres scriptus est in minus quam trien-
tem, repletur ei purus triens, ab omni conditio-
ne atque omni dilatione liber; id est, ut, etiam-
si libertus eum sub conditione heredem scripserit,
mentionem conditionis detrahamus: sed etsi con-
ditio ex illis sit quæ omnino est eventura, sed
dilationem habeat, veluti quum tempus Kalenda-
rum venerit; & hanc detrahimus conditionem,
servantes iis trientem, sive unus sit sive plures.
Quod si ultra trientem heredes sint scripti & le-
gatis onerati; si ipsi soli fuerint heredes, præstent
legata ac fideicommissa, scilicet illæso eorum
triente; namque Falcidia in ipso consistit triente.
Si autem non in assem, attamen in plus quam
trientem, forte in semissem aut in bessem here-
des fuerint scripti legatisque onerati, tunc quod
trientem excedit, legatariis dent & fideicommis-
sariis; reliquum autem præstent heredes, servan-
tes sibi ex sua institutione Falcidiam. Quotcum-
que autem fuerint patroni, etsi ex inæqualibus
partibus domini fuerint servi, postquam facti
sunt patroni, ex æquo heredes sunt. Quod si
patroni obierint, & alius quidem liberos, alius
autem nepotes habeat: gradu propiores, id est
liberi, unius patroni excludent nepotes alterius pa-
troni; & successio fiat non in stirpes, sed perso-
naliter, id est ut pro numero liberorum patroni
portio dividatur: & si forte duo patroni morian-
tur relictis liberis, alter quidem duobus, alter ve-
ro quatuor, in sex partes hereditas dispescitur,
non in duas, quod duorum patronorum liberi sunt.
Si autem unus ex duobus patronis suam partem
repudiaverit, tunc ejus partem reliqui patroni ca-
pient. Sed et si præcedens gradus repudiaverit,
tunc rursus gradus sequens vocetur: recipimus
enim

75. τῶν φαλκίδιον MS.

76. δυούγκιον. Cuj. & F.

77. τὸ deest iisd.

78. ἀειέλωμεν MS.

79. Sequentem periodum usque ad ἀειαιρέμεν & Græce & Latine per incuriam omisit Fabr.

80. ληγάτων Cuj. & F.

81. αὐτῶν Cuj. & F. quos in versione sequor.

82. Aberravit hic vel mens vel manus Fabroti in ver-
tendo, quando sic dedit: *Et legatis onerati sint, tunc heredes
id quod excedit trientem præstent legatariis & fideicommissa-
riis, servantes &c.*83. ἀντὶ rescribendum, nisi quis alterum ἰσὺν probare
possit.84. μετὰ γένωντες Cuj. quod Fabrotus, utpote corruptum;
asterisco notavit, nec Latine expressit.

85. οἱ Cuj. & F.

86. τέρασιν MS.

*86. Num οἱ λοιποὶ πατέρες sunt Patroni ejus, qui re-
pudiavit, liberi vel descendentes? rogabat Gavellius. Ita
videtur, ex coll. l. 10. D. de Jure Patron. cum l. 17. §. i.
cod. & ex l. 8. D. de assign. libertis.

87. ὡς καὶ. Cuj. quod tamen F. in margine correxit.

88. ἀπὸ κλείσεσι iisd.

89. τῶν add. iisd. Ceterum ad intelligendum h. l. sufficit
una Theophili paraphrasis L. III. T. 2. capp. 87-9. Un-
de parum abest, quin paullo ante legam: *ἐπὶ τῶν ὀκτώων
καλεῖται*. Sed quia Basilici hoc tit. ac L. de Libertinis tan-
tum

μετα τὰς κατὰ συγγένειαν ἀφαιρέσεις ὅτι τὸ
ἀπελευθερώσας τῆς ἐν τῇ πρώτῃ τῷ πατρὶ
ὁ μετα ταῦτα βαθμὸς 88 ὑπειστέχεται τὸ τοῦ
καὶ ὅτι τὸ εὐγενῶν κρατεῖ ἐπειδὴ καὶ τὸ παλαιόν,
ὅτε ἐπὶ 89 κληρονομίας οὐκ ἦν ὑπειστέλευσις τὸ μὲν
ταῦτα, ἐπὶ τῆς ἐπιτροπῆς ἐφυλάττετο καὶ τῇ πρώτῃ
τυχὸν καλεμένῃ 90 ἐξαισώμενον εἰ αὐτὸν, ὁ
μετα ταῦτα ἐκαλεῖτο. Καλεῖσθαι ἢ μὴ μόνον οἱ
ἐν 91 φύσει κατιόντες τὴν πατρῶν, ἀλλὰ καὶ
οἱ 92 κυοφορέμενοι αὐτῶν, καὶ οἱ εἰς θέσιν πατρὸς
αὐτῶν δεδόμενοι. Ἡ οὖν παλαιὰ ὑπόκρισις καὶ πα-
ρατήρησις, ὅτε ἐπὶ τῇ ἐπιτροπῇ τὴν θυγατέρα 93 τῇ
πάτρων υἱὸν πάτρων εἶναι, 94 ἀντὶ τῆς
σήμερον γὰρ καλεῖται πατρὸς τὴν κληρονομίαν
καὶ καλεῖσθαι μὴ μόνον 95 ἀφαιρέσειν αἰτῶντες,
ἀλλὰ καὶ ὡς νόμιμοι κληρονομοῦντες καὶ κληρονόμοι
ἢ γραφομένοι ἀμολογημένως ἐχέτωσαν τὴν ἐν τῇ
ἀφαιρέσει βοήθειαν, αἱ δὲ λοιπαὶ πατρωνικαὶ ἀφαι-
ρέσεις ἡσυχάζεωσαν. Ἐάν ἢ θυγατρὶς παῖδας
ἔχωσιν οἱ ἀπελευθερώσαντες ἢ οἱ πάτρωνες, τῆς εἰ-
καὶ ὑπειστέλει ἔχουσιν, ὅς δὲ χρονοῦται ἐν τῇ τάξει υἱῶν,
ἀλλ' ἐν τῇ τάξει ἐξωτικῶν. Εἰ ἢ 96 καὶ τελευτήσωσιν
οἱ πάτρωνες ὅτι ἐξωτικῶν κληρονόμοις, ὅς καλοῦν-
ται πατρὸς τὴν τῇ ἀπελευθερώσει κληρονομίαν συγγενῶν
γὰρ δικαίως κληρονομῶν οἱ ἀπελευθερώσαντες. Ἐπειδὴ
ἢ ἡ παλαιὰ ἀφαιρέσις ἡμοῖε καὶ ὅτε ἐτελεύτησεν
υἱὸς ἀπελευθερῶν γεννηθείς μετα τὴν ἐλευθερίαν, ἀφαι-
ρέσεις καὶ συγγενείας χωρὶς, καὶ ἐκάλεσε τὴν ἐλευθερώ-
σαντα τὸν πατέρα καὶ τῆς ἐξ ἀρρενογονίας αὐτῆς
συγγενεῖς, εἴτε ἔμειναν 97 συγγενεῖς, εἴτε ἔπαθον κα-
ταστάσεως ἐναλλαγὴν ἐκέλευσε ἢ ἵνα, ἐάν ὁ
πάτρων τῆς τῇ ἀπελευθερώσει καὶ αὐτὸς ἀπελευθε-
ρῶν ἢ ἑτέρῃ τινος, καὶ ὁ τῇ πάτρων πάτρων καὶ
ἢ συγγενεῖς αὐτῆς *97 καλεῖται, κελεύει ἢ ἀφαι-
ρέσεις, ἵνα ἐάν μετα τὴν ἐλευθερίαν γεννηθέντες τῇ
ἀπελευθερώσει παῖδες τελευτήσωσιν ἀφαιρέσει καὶ
μηδὲνα παντελῶς ἔχοντες συγγενῆ, 98 καλοῦνται
ὁ πάτρων καὶ ἡ πατρωνία μόνον. Ἐστὶν οὖν τὸ τοῦ
τὸ δικαίον ὅτι μόνον υἱῶν τῇ ἀπελευθερώσει 99 ἢ
θυγατέρων, πάτρων ἢ πατρωνίας πατρῶν
ἵνα δόξωσι μηκέτι κληρονομεῖν ἀπελευθερώσαντες. πῶς
γὰρ ἐστὶν ἀπελευθερῶν ὁ τελευτῶν μετα τὴν ἐλευθερίαν;
ἀλλ' ἔχει τὸ κέρδιον ὅτι τῇ τῇ νόμῳ. Εἰ ἢ
ὁ πάτρων εὐλόγως ἢ ἀποκλήρους ποιήσει τῆς παι-
δας τῆς ἰδίας, μηδὲ κατὰ τὴν ἀπελευθερώσει ἐχέτω-
σαν τὸ δικαίον οἱ παῖδες 2 αὐτῶν, ἐάν ἀφαιρέσει
τελευτήσωσιν εἰ ἢ ἀφαιρέσει, τότε κληρονομῶσιν
αὐτοῦς. Σωζέσθαι ἢ τὸ πατρωνικὸν δικαίον, καὶ
3 τὰ τὴν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ποιήσαντι αὐτεξούσιος
ὅτι καὶ κατὰ ἀφαιρέσει αὐτῆς ἀρμόζειν τῷ πατρὶ
τὸ λόγον τῇ τῇ ἀφαιρέσει. καὶ ἀφαιρέσει τελευ-
τήσῃ, καλεῖται ὁ πατήρ, ὡς δοκῶντος νῦν τῆς αὐ-
τεξουσίᾳ τῇ contracta fiducia γενέσθαι τε-
λέσῃ ὡς δόξαντος τῇ πατρὸς κατὰ τῆς παλαιῆς
νόμῳ συμφωνεῖν πρὸς τὴν δοκῶντα ἀγοράζειν τὸν
υἱὸν

enim in libertis successiones secundum cognatio-
nem; id est, ut priore recusante, sequens gra-
dus succedat: namque hoc & in ingenuis obtinet:
quoniam & antiquitus, quando in hereditate non
succedebant posteriores, *idem* in tutela observa-
batur: & primo forte vocato *atque* se excusante,
sequens vocabatur. Vocentur autem non solum
patronorum descendentes, qui sunt in rerum natu-
ra, sed etiam postumi eorum, & in adoptionem
ab iis dati. Antiqua igitur simulatio & observa-
tio, qua filiam patroni fingebamur patroni esse
filium, sublata sit: hodie enim & ipsa ad heredi-
tatem vocatur: neque vocentur solum bonorum
possessionem petentes, sed etiam ut legitimi here-
des: & heredes scripti habeant sane bonorum pos-
sessionem secundum tabulas; ceteræ autem patro-
nicæ bonorum possessiones quiescant. Quod si
adoptivos liberos habeant manumissi aut patroni,
hos etiam si in potestate habeant, non accipimus
loco filiorum, sed extraneorum. Sed & si patro-
ni moriantur habentes extraneos heredes, *hi* ad
liberti hereditatem non vocantur: namque cognat-
ionis jure succeditur libertis. Quoniam vero ve-
tus bonorum possessio etiam competeat, quando
liberti filius post manumissionem natus, sine testa-
mento & cognatione moriebatur, vocabaturque pa-
tris manumissorem & cognatos ejus per virilem
sexum, si cognati mansissent, siue status per-
mutationem subiissent, atque volebat, ut si pa-
tronus hujus liberti & ipse alterius cujuscumque li-
bertus esset, patroni quoque patronus ejusque cog-
natio vocaretur: fancit *hæc* constitutio, ut si li-
berti liberi post manumissionem nati moriantur in-
testati nullumque omnino cognatum habentes, soli
vocentur patronus ac patrona. Est igitur hoc jus
in solis filiis liberti vel filiabus, patrono vel pa-
trona superstite, ut non amplius videantur suc-
cedere liberto: quomodo enim libertus est, post
manumissionem natus? sed habet lucrum ex hac
lege. Si vero patronus suos liberos jure exhe-
redavit, neque adversus libertos habeant jus libe-
ri ejus, si testati decesserint: si autem intestati,
tunc illis succedunt. Servetur autem jus patroni
etiam illi qui filium vel filiam emancipavit; ita
ut adversus testamentum ejus patri competat ra-
tio trientis: & si intestatus obierit, pater voca-
tur, quandoquidem emancipatio nunc videtur
facta esse contracta fiducia; id est, ut pater se-
cundum veteres leges videatur cum eo, qui fi-
lium emere fingitur, pactus fuisse, ut eum pater
ipse

tum agunt, credi possant novam Justiniani *de Agnatis* sanctio-
nem, in hac eadem constitutione latam, consulto omisisse.

90. Sic & CAPPERON. emendavit pro scripto *ἐξαισώμενον*.
Sed cur omnes duplici & exprimunt? an quia *exclusio*
derivatur a *caussa*, an vero confuderunt Græculi cum *quas-*
so? In Glossario certe Nomico unico & scribitur.

91. φλύσει MS.

92. Mirum, Fabrotum alias tam libere παραφράζοντα
hic ad verbum vertisse, qui in utero sunt. Vid. Gloss. Th.

93. Sic optime MS. τῇ ὡν Cuj. omisso πάτρων, unde
F. fecit τὸν ὡν.

94. Vel ἀντὶ τῆς τῇ vel ἀντὶ τῆς τῇ legend. esse, monuit Ga-
vell. Sequens γὰρ deest Cuj. & F.

95. ἀφαιρέσει lego, & sic vertit Fabr. V. not. 66. sup.

96. καὶ de: Cuj. & F.

97. εὐγενεῖς MS. Mox ἐκείνῃ F. *97 καλεῖται legend.

98. καλοῦνται F. recte.

99. Verteram cum F. qui nec ipse intellexisse videtur,
ad verbum: *vel filiabus patroni vel patrona superstitis*. Sed
in viam reduxit Gavellius, qui posito cominate post *θυγα-*
τέρων, sensum primus detexit. Namque discretivum ἢ sa-
pissime adfiscere pluralem, ipse docueram in Gloss. Th.
pag. 1272.

1. ἀποκλήρους MS. de qua confusione dixi ibid. pag.
1283. b. Statim ποιήσῃ malim.

2. Verto αὐτῆς. nili enallagen numeri statuas, quam &
Latine imitatur Fabr.

3. Correxerit CAPPERON. pro scripto τῇ.

εἶδον, ἵνα πάλιν 4 αὐτὸς ὁ πατὴρ αὐτὸν ἀγοράσῃ καὶ ἐλευθερώσῃ. Πᾶς ὃ μὴ ὑπάρχων μὲν τῇ ἀληθείᾳ πατρῶν, δοκῶν ὃ κατὰ τὰς παλαιὰς νόμους πατρῶν εἶναι· ὥς 5 ὁμοῦσας τυχὸν ὅτι πατρῶν ἐστίν, μὴ ὦν δὲ ταῖς ἀληθείαις· ἢ ὁ ἐλέγξας τὴν συμπαιγνίαν τῶ πατρῶν καὶ τῶ ἀπελευθέρῳ πολ- λάκις γὰρ ὁ πατρῶν ἔδοξε κινεῖν κατὰ τῶ ἀπελευ- θέρῳ καὶ εὐγενείας, καὶ συμπαίξας αὐτῷ 6 ἡττήθη, εὐρέθη δὲ τις ὑγερὸν ὁ τὴν συμπαιγνίαν ταύτην ἐλέγχων· ἔτοι μόνον τιμὴν ἐχέτωσαν, μὴ μέντοι κερδαίνετωσαν ἐκ τῆς ἐσίας 7 ἢ δῆθεν ἀπελευθέρων. Οὐσα δὲ δίκαια ἔχουσιν οἱ τῶ πατρῶν παῖδες, ταῦτα παρέχουμεν καὶ τοῖς παισὶ τῶν ὧν ἀφ᾽ ἡ- καὶ οὐκέτας ἐλευθερωσάντων, κατὰ τῶν ἀπελευ- θέρων τῶν λεγομένων 8 ὁρκίνων· πάντες γὰρ οἱ ὧν ἀφ᾽ ἡ- κῆ ἐλευθερώμενοι, ὁρκίνοι ἀπελεύθεροι καλοῦν- ται.

ΤΙΤΛΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

περὶ τῆς ὀφειλομένης 1 τοῖς πατέρωσιν ὑποταγῆς.

[ΠΑΝΔ. Β. λζ ΤΙΤ. ΙΕ.]

A. Ο ἐμὸς δῦλος, εἰ μὲν ἐμοὶ *1 δώσει χρήματα ἢ ἕτερον ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα αὐτὸν ἐλευ- θερώσω, ἐμὲ γίνεται ἀπελεύθερον, καὶ ἐξ αἰτίας ἀχάριστον κρίνεται· εἰ δὲ τινὶ ἑτέρῳ *1 δώσει, ἵνα ἀγοράσῃ καὶ ἐλευθερώσῃ αὐτὸν, ἐ γίνεται αὐτῷ ἀπελεύθερον.

B. Καὶ ἀφ᾽ ὁρκωκερατώρων ὥς ἀχάριστοι κα- τηγοροῦνται οἱ ἀπελεύθεροι.

Γ. Οὔτε χεῖ πατρῶν καὶ πατρωνίας καὶ ἀνιόν- των καὶ κατιόντων αὐτῶν δίδοιαι ἢ περὶ συκοφαντίας ἀγωγή.

Δ. Οὔτε ἀτιμοποιὸς ἀγωγή ἢ δόλος ἢ ἀπάτης μνημονεύσας, ἔτε ἢ περὶ 2 δόλος ὑποφθογῆς, εἰ καὶ μὴ εἰσὶν ἀτιμοποιοί.

Ε. Καὶ μέχρις εὐπορίας καταδικάζονται. Οὔτε ὡς ἀχρηστὸν αὐτοῖς δόλος ἢ φόβος ἢ βίας ἀντι- τίθεται, ἔτε τῇ περὶ βίας ἢ φόβος ἀγωγή 3 ἐνά- γονται· ἔτε ὅρκον ἐπάγοντες ὁμνύουσι ἢ τῆς συκοφαντίας· ἔτε 4 πατρωνίαν κατηγορεῖ- ται, ὥς κατὰ συκοφαντίαν εἰς ἢ γὰρ ὁ νόμος ὀνόματι ἀφ᾽ ἀκαλοχὴν πεμφθεῖσαν. Αὕτη ὃ ἡ τιμὴ αὐ- τοῖς κεχρεώσεται, ἐ μὴν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν παρεμ- βάλλουσιν· αὐτοὶ δὲ ὑπὲρ ἄλλων παρεμβάλλοντες τιμῶνται.

Σ. Ο ἐξωτικὸς κληρονόμος τῶ ἀπελευθέρῳ πᾶν- τα τὰ δίκαια ἔχει κατὰ τῶ πατρῶν αὐτῷ ἀκέραια.

Ζ. Καὶ ὁ πατὴρ τῶ υἱῷ, καὶ ὁ πατρῶν τῶ ἀπελευθέρῳ, τίμιος καὶ ἅγιος νομίζεται.

Η. Οὐδὲν ὁ πατὴρ ἐπιτιθεῖναι τῶ υἱῷ ὑπὲρ τῶ ποιῆσαι αὐτὸν αὐτεξέσιον δύναται· ἔτε 5 ὁμνύς ὁ υἱὸς ἐνέχεται ὥς ὁ ἀπελεύθερος· μόνον γὰρ τιμὴν ὁ υἱὸς χρεώσεται τῶ πατρί, ἐ μὴν ἐργασίας.

Θ.

4. αὐτὸς πατὴρ ἀγορ. Cujac. sed ē inferuit F. Neuter habet αὐτὸν.

5. ὁμ. MS. Rectius foret ὁ ὁμ. ut seq. ὁ ἐλ. GAVEL.

6. ἡττήθη Cujac. Mox ἐνρ. MS.

7. τῶ MS. quem errorem sponte vidit CAPPERON.

8. Quum omnes hoc vocabuli bis efferant cum adspi- ratione, emendare haud sustinui.

TIT. II.

I. περὶ τῶ ἀπελευθέρων ad: cum F. Syn. quæ non alia ex

ipse rursus emat atque emancipet. Omnis au- tem, qui revera patronus non est, sed secundum veteres leges patronus esse videtur: velut qui forte juravit se patronum esse, nec tamen re ipsa est; vel qui collusionem patroni ac liberti dete- xit; sæpe enim patronus adversus libertum visus est agere de ingenuitate, & cum eo colludens victus, sed inventus est postea aliquis, qui hanc collusionem detexit: hi honorem tantum habe- ant, lucrum autem non faciant ex bonis horum scilicet libertorum. Quæcumque autem jura libe- ri patroni habent, eadem præstamus etiam libe- ris eorum, qui in testamentis servos manumise- runt, adversus libertos dictos Orcinos: omnes enim in testamento manumissi, liberti Orcini ad- pellantur.

TITULUS SECUNDUS

De debito patronis obsequio.

[DIG. L. XXXVII. Tit. 15.]

I. [l. 3.] S ervus meus, si quidem pecuniam mihi det vel alius pro eo, ut ipsum manumittam, meus fit libertus, atque ex culpa ingratus judicatur: sed si cui alii det, ut emat ac manumittat eum, non fit ejus libertus.

II. [l. 4.] Et per procuratorem ut ingrati ac- cusantur liberti.

III. [l. 5. pr.] Neque adversus patronum aut patronam aut adscendentes aut descendentes eo- rum datur calumniæ actio.

IV. [l. 5. §. 1. l. 6. §. 7. pr.] Neque actio famo- sa, vel doli vel fraudis mentionem habens, neque de servo corrupto, etsi non sunt famosæ.

V. [l. 7. §. 1.] Et facultatum tenus condem- nantur: [§. 2.] neque doli vel metus vel vis ex- ceptio iis opponitur, neque actione de vi aut do- lo conveniuntur: [§. 3.] neque jusjurandum de- ferentes de calumnia jurant: [§. 4.] neque pa- trona arguitur, ut in bonorum possessionem ven- tris nomine per calumniam missa. [§. 5.] Hic au- tem honos ipsis debetur, non iis qui pro illis in- terveniunt; sed ipsi pro aliis intervenientes hono- rantur.

VI. [l. 8.] Extraneus liberti heres omnia jura adversus patronum ejus salva habet.

VII. [l. 9.] Et pater filio, & patronus liber- to, venerandus & sanctus habetur.

VIII. [l. 10.] Neque pater quid imponere pot- est filio, propterea quod eum emancipat: neque obligatur filius juratus sicut libertus: solum enim honorem filius patri debet, non operas.

IX.

h. t. capita habet, quam x. xii. xix. & [xxi.] sed sub aliis numeris.

*1. Forte δώση, quod inf. occurrit tit. 6. n. 13. &c.

2. δόλος MS. & contrario errore inf.

3. ἀνάγ. MS. Mox ὁμν. MS.

4. πατρωνίαν — πεμφθεῖσαν rescribend.

5. ὁμνύς MS.

*5. αὐτῶς malit GAV.

6. Hoc primum in Syn. caput est, nam præmittitur:

ἐπὶ τῶ α. κεφαλῇ φησὶν.

7. ἢ vel ἦτοι excidit, si Latino Codici fides.

Θ. Η ἀπελευθέρωσις γινώμην τῆς πατρωνίας *· αὐτῆς ἐργαζομένη τὰ τῆς οἰκείας τέχνης, ὅτε ἔστω ἀχάρις Θ.

[ΚΩΔ. Β. Γ. ΤΙΤ. Γ.]

I. ὁ ἀπελευθερωθεὶς κατὰ πάτρωνος ἀτιμοποιὸν ἀγωγὴν εἰ δύναται κινήσαι.

IA. Εὖν ἀπελευθέρωσις κατὰ γινώμην τῆς πάτρωνος τῆς ἰδίας ἢ νομίμως γαμηθῇ, ἐκείνῃ ἀναγκάζεται ὑπηρεσίαν αὐτῷ παρέχειν.

IB. ὁ εἰ καὶ παρέσχε χρήματα τῷ δεσπότη ὁ δὲ καὶ ἡλευθερώθη, ὅμως ὀφείλει τιμᾶν αὐτόν.

II. Εὖν τῷ ἐλευθερωτῇ τῷ σὺ βίαν καὶ τόλμαν ἀντέθηκες ἐκείνῳ, ὅστις σε τῷ εὐεργετήματι τῷ ἰδίῳ ἐκ δουλείας ἐλευθερώων, ἵνα ἀντίδικον σχοίῃ, πεποιήκειν ὁ ἀρχὸν τῆς ἐπαρχίας πῶς τιμωρήσασθαι τὴν τοιαύτην προσηυμένην ἐξουσίαν, ὀφείλει δοκιμάσαι καὶ ἢ εἴτε σοι ἀργύριον ἐκεχρεώθη, εἴτε ὧς ἡραμμάτων κατὰ τῆς πάτρωνος ἀμφισβήτησις ἦν, ὅτε ἐνθὺς τὸ δικάζεσθαι τρέχειν ὀφείλεις. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα τῷ τῷ ποιεῖν ἐβόλησας, ἀλλ' οὖν πάσης δίχα τραχύτητι τὴν ῥημάτων δικαιοσύνην τῆς ἀπαιτήσεως τῆς σῆς τῷ δικαστῇ παραθέσθαι ἡδύνασο, πάσης τιμῆς τῆς τῷ πάτρωνι κεχρεωτημένης φυλαχθεῖσης.

IIA. Εἰ καὶ ὁ πάτρωνος καταδικάσθῃ ἀλλ' οὖν τοῖς ἐκείνῳ παισὶν οἱ ἀπελευθερωμένοι ὀφείλουσι παρέχειν τὴν κεχρεωτημένην θεραπείαν· εἰ ἢ μὴ τῷ ποιεῖσιν, αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν τὴν ῥημάτων ἀσχηρίαν δοκῶσι καλεῖν.

IE. ὁ ἀπελευθερωθεὶς ὑπηρεσίαν χρεώσῃ τῷ πάτρωνι τὴν ἐποφειλομένην ἐλευθερώ· δουλικὴν ἢ ὑπηρεσίαν αὐτῷ εἰ χρεώσῃ, ἔτε δεσμοῖς ὑποκείσθαι.

IF. Εἰ ἢ τῆς μητρὸς ἐστὶ τις ἀπελευθερωθεὶς, τῆς προγόνου αὐτῆς ὑβρίζειν ὅτε ὀφείλει· ἀλλ' ἐδὲ οἱ πατῶν ἀπελευθερωμένοι ὀφείλουσι τῆς τῷ πατρῶν παιδὸς ὑβρίζειν. χρὴ οὖν τῷ ἀρχόντι τὴν ὧς τῶν ἐκδίκησιν ποιεῖσθαι.

IZ. Οὔτε ταῖς τῆς πατρωνίας ὑπηρεσίαις ἐναντιοῦσθαι θεμιτόν ἐστιν.

[ΚΩΔ. Β. Γ. ΤΙΤ. Δ.]

IIH. ὁ ἀπὸ fideicommissi χρεώσων οἰκέτῃ ἐλευθερίαν, ἢ ἐλευθερώσας αὐτόν, εἰ δύναται ὡς ἀχάριστον τῷ ἀπελευθερωτῇ ἐξορίζειν· ἐκεῖνοι ἢ δύνανται τῷ ποιεῖν, ὅσοι ἐκ προαιρέσεως ἐλευθερίαν ὡρεῖα παρέχουσιν· εἰ μὴ ὅσοι χρεώσων.

IIA. Η ἀχάρις ἐκτίθεται τὰς χρεώσων ἀπελευθερωτῇ ἀχάριστων τιμωρίας. λέγει γὰρ ὅτι ὁ ἀπελευθερωθεὶς, εἰ ἀχάρις φανῇ ὧς τῷ πάτρωνι, ἢ ἢ ὑβρίσῃ αὐτόν, ἢ προσηυμένης καὶ αὐτῷ γένηται, ἢ ὅπως αἰτίαν ἀγανακτικῆς δικαίας ὡρεῖσθαι τῷ πάτρωνι· πάλιν γινέσθω δὲ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ οἱ μὲν ταῦτα τιμωρόμενοι ἔστωσαν δέλοι.

K. Οἱ ἀπελευθερωμένοι μὴ μόνον τῆς πάτρωνος τιμωρῶσι,

8. Hoc capitulum superiori κ. sic cohaeret in Synopsi: καὶ ὅτι, εἰ καὶ &c. Mox ἐλευθ. MS.

9. Distinguo ac rescribo: ἐπαρχίας, πῶς — ὀφείλει, δοκιμάσει.

10. πραγμάτων verti: quæ vocabula & alibi confusa memini. Ex. gr. ap. Lucian. Tom. I. pag. 719.

11. Vel ἐκ vel ὧς addendum.

12. Ego verba Codicis sic vertissem: τῶν δικ. quo sic genitivus verborum ad asperitatem, non ad æquitatem referatur.

IX. [L. I.] Liberta præter patronæ suæ voluntatem propriam exercens artem, ingrata non est.

[COD. L. VI. TIT. VI.]

X. [L. I.] Libertus adversus patronum actionem famosam instituere nequit.

XI. [L. 2.] Si liberta secundum patroni sui voluntatem legitime nupserit, operam ei haud amplius præstare cogitur.

XII. [L. 3.] Etiam si nummos domino dedit servus & manumissus est, tamen eum honorare debet.

XIII. [L. 4.] Si manumissori tuo vim & audaciam opposuisti, ei qui te suo beneficio ex servitute liberans, ut adversarium haberet, fecit; Præses provinciae, quomodo punire hujusmodi temerariam licentiam debeat, æstimabit. Etenim si pecunia tibi debebatur, si de rebus adversus patronum controversia erat, non statim ad litigandum currere debebas: sed & si hoc maxime facere ausus fuisti, attamen sine omni asperitate verborum æquitatem petitionis tuæ judici proponere potueras, servato omni honore patrono debito.

XIV. [L. 5.] Et si patronus condemnatus fuit, attamen liberis ejus debitam reverentiam liberti præstare debent: si autem hoc non fecerint, ipsi adversus se legum austeritatem provocare videntur.

XV. [L. 6.] Libertus ministerium debet patrono, quam debet homo liber: servile autem ministerium ei non debet, neque vinculis subjacet.

XVI. [L. 7.] Licet quis novercæ sit libertus, privignos ejus injuria adficere non debet: sed neque paterni liberti patronorum liberos injuria adficere debent. Præsidem igitur vindictam horum persequi oportet.

XVII. [L. 8.] Neque patronæ ministeriis adversari licitum est.

[COD. L. VI. TIT. VII.]

XVIII. [L. 1.] Qui ex fideicommissis libertatem servo debet, eumque manumissit, non potest libertum ut ingratum deportare: illi enim hoc facere possunt, qui voluntate propria libertatem gratis præstant; non autem, qui eam debent.

XIX. [L. 2.] Hæc constitutio exponit libertorum ingratorum pœnas. Ait enim: si libertus ingratus probetur adversus patronum, & vel injuria eum adfecerit, vel contumax adversus eum fuerit, vel omnino justæ indignationis causam patrono præbuerit: rursus servus fiat, & filii ejus post illa nati, sint servi.

XX. [L. 3.] Liberti non solum patronos honorant,

13. Sic pro τοῖς κεχρεωτημένοις reposui. Et mox etiam in seq. tit. n. 13. videbis οἷς scriptum pro καὶ.

14. τοῖς MS. Vid. not. præced.

15. An exulare (nam posterioribus sæculis active usurpabatur pro in exilium mittere) pro accusare legit Græculus?

16. Synopsis cum F. inchoat a verbis: ὁ ἀπελ. εἰ ἀχάρις. numeratque hoc cap. IX. de Attal. v. Addend.

17. de: Syn.

18. γινέσθω Syn.

μήσωσι, καὶ μὴ κινήσωσι καὶ αὐτῶν ἀλιμοποιὸν ἀγωγὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς κληρονόμους αὐτῶν.

[19 KA.] Ο ἀπελεύθερος ἢ ὁ τῷ ἀπελευθέρῳ παῖς, ἐὰν στρατεύσωνται, ὡς ἐξ αὐτῶν τῆς ἀχάριστοι γενόμενοι πρὸς τὸν πάτρωα, ἀναδεδίκαται.

TITULUS III.

πρὸς ἔργασίας ἀπελευθέρων.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. λη. Τίτ. α.]

A. Ἐργασία ἐστὶν ἀπελευθέρῳ καθημερινὴ ὑπηρεσία.

B. Ἀγωγή δίδεται καὶ τῷ ἀπελευθέρῳ, ὅτι ταῖς ὑπηρεσίαις.

Γ. Ο ἐπερωτήσας ἡμέρας, ὑπηρεσίας ἀπαιτεῖν αὐτὰς ἢ δύναται, ἕως ἢ παρέλθῃ ἡ ἡμέρα· ἢ καὶ αἱ ὑπηρεσίαι μερικῶς καταβάλλονται· ὅθεν τὰς πρὸ μεσημβρίας ἐξ ὥρας ἐργαζόμενος ὁ ἀπελεύθερος οὐκ ἐλευθερεῖται τῇ ὑπηρεσιᾷ ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

Δ. Ἐπερωτῆται δύοι πάτρωσιν ὑπηρεσίας ὁ ἀπελεύθερος, τῷ ἐνὸς ὅτι παιδὶ τελευτῶντι καὶ τῷ ἄλλῳ πεινῶντι, δίδωσι τὰς ὑπηρεσίας τῷ παιδὶ τῷ τελευτήσαντι· εἰ καὶ τὰ μάλιστα πρὸς τὴν αὐτῇ κληρονομίαν καὶ ἀρχατοχὴν μόνῳ· ὁ δὲ πᾶν πάτρωα καλεῖται· αἱ γὰρ ὑπηρεσίαι ὡς δάνειον ἀπαιτοῦνται καὶ ἐξωτικῶς γὰρ κληρονομία ἢ ἀπαίτησις τῶν παρελθόντων ὑπηρεσιῶν δίδεται, καὶ πεινῶντι τῷ ἑτέρῳ πάτρωα.

E. Ἐὰν ἐπερωτήσω ὑπηρεσίας ἑμαυτῷ καὶ παισὶ μου, ἀρβανίει εἰς κύριον ὡς ἡ ἐπερωτήσις.

[F.] Αἱ ζωγραφικαὶ ὑπηρεσίαι, καὶ αἱ λοιπαὶ αἰτίαι ὡς ἀνείνδοι χρημάτων συνίστανται, ἀρβανίσουσιν εἰς κληρονόμους, ἢ μὴν αἱ 3 officialia.

Ὡς τε συστῆναι τὴν ὅτι ταῖς ὑπηρεσίαις ἐνοχὴν, δεῖ τὸν 4 ὁμνῶντα πρὸς αὐτῶν, ἀπελευθερὸν εἶναι καὶ ἀρβανίει τὴν ἐλευθερίαν 4 ὁμνῶναι.

Εἰ καὶ ὁ πάτρωα ληγατεύσῃ τῷ ἀπελευθέρῳ αὐτῷ ὑπὸ αἵρεσιν τὴν ἐὰν δέκα ὑπηρεσίας παρασχή τῷ υἱῷ αὐτῷ, ὁμνῶς ἐνέχεται ἀδιάφορον γὰρ ποίῳ τρόπῳ πρὸς ὑπηρεσιῶν ὁμνῶσι.

Μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ὁφείλει ὁμνῶν, ἢ ὡς ἀρχήματα ἢ μὴ χρόνον.

Ὁμνῶν καὶ πρὸς αἰτίας. Οἷαι δὴποτε ὑπηρεσίαι ἐπερωτῶνται, εἰ σεμναὶ εἰσι καὶ ὡς ἐξέστην ὁμνῶν.

Ο δὲ fideicommissa ἐλευθερῶν ἀχρήτως ὑπηρεσίας ἐπερωτᾷ.

Αἱ γὰρ μὴ τὴν ἡβὴν ἐνάγεται πρὸς ὑπηρεσιῶν, ὥστε ὅτε καὶ ἀνηβός ὢν ὅσως γὰρ βιβλιογράφος ἐστὶν, ἢ *6 καλλιγράφος, ἢ διαλεκτηστής, ἢ ὀρχηστής, ἢ ἑτέραν τέχνην παιγνικὴν ἐπίσταται.

Οἱ παῖδες τῷ πάτρωα ἐξ ἴσου τὴν ἀπαίτησιν τῶν ὑπηρεσιῶν ἔχουσιν· ἢ μὴν πρὸς τὰ μέρη, 7 κατὰ κληρονομίαν.

Αδιάφορον ἢ εἴτε ὑπεχέσθαι εἰσιν εἴτε αὐτεχέσθαι.

Καὶ ὁ δοθεὶς εἰς θεῶν υἱὸς τῷ πάτρωα γραφόμενος πρὸς τῷ πατρὸς κληρονομῶν, κεχερώσεται ὑπηρεσίας, καὶ οἱ τῆς πατρωνίας παῖδες.

Z.

19. In MS. coharebat hoc caput cum præced. In Syn. numerum xi. habet.

TIT. III.

1. Synopsis totum hunc titulum sic absolvit: Τίτλος γ. ἀρβανίει πρὸς ὑπηρεσίας καὶ ἀγωγίας τῷ ἀπελευθέρῳ τῶν ταύτας παρεχόντων ἐπερωτῶν. [leg. παρεχόντων ἐπερωτῶντων cum Leuncl. & F.] ἢ τινῶν ἐν τῷ να. κεφαλαιῷ φησιν. Ὅτι ἐὰν εἰσι ὅλως ἀπορῶν οἱ πατῶν, ἀναγκάζεται ὁ ἀπελευθερῶς τρε-

rent, neque adversus eos famosam actionem instituant, sed etiam heredes eorum.

[XXI. l. 4] Libertus vel liberti filius, si militent, tamquam per hoc ipsum ingrati erga patronum, in servitutem revocentur.

TITULUS III.

De operis libertorum.

[DIG. L. XXXVIII. Tit. I.]

I. [l. 1.] **O**pera est liberti quotidianum ministerium.

II. [l. 2. §. 1.] Actio datur adversus liberos de operis.

III. [l. 3. pr.] Diurnas operas stipulatus, nequit eas petere, donec dies præterierit: [§. 1.] nec enim operæ per partes solvuntur. Unde libertus ante meridiem sex horis operatus non liberatur operis illius diei.

IV. [l. 4.] Libertus qui duobus patronis operas promisit, altero mortuo ac filium relincente, & altero superstite, operas præstat filio defuncti: & si maxime ad ejus hereditatem bonorumque possessionem solus patronus superstes vocatur: operæ enim ut creditum petuntur: nam & heredi extraneo præteritarum operarum petitio datur, etiam superstite altero patrono.

V. [l. 5.] Si mihi ac liberis meis operas stipulatus fui, transit stipulatio ad posthumos.

VI. [l. 6] Pictoriæ operæ, & reliquæ quæ quasi in pecuniæ datione consistunt, transeunt ad heredes, non autem officiales.

[l. 7. eod.] Ut operarum obligatio contrahatur, oportet jurantem de iis esse libertum, & libertatis causa jurare. [§. 1.] Sed & si patronus liberto suo legaverit sub conditione, si decem operas filio ejus præstiterit, juratus obligatur: indifferens enim est, quomodo de operis juret. [§. 2.] Post manumissionem autem debuit jurare, vel confestim vel post tempus. [§. 3.] Jurat autem de operis & dono cum causa. Qualescumque operæ per stipulationem rogantur, si honestæ sunt & quas imponere licet. [§. 4.] Ex fideicommissis manumittens inutiliter operas stipulatur. [§. 5.] Impubes post pubertatem de operis convenitur; sed interdum & quum impubes est: forte enim librarius est, aut miniculator, aut calculator, aut saltator, aut aliam artem ludicram scit. [§. 6.] Liberi patroni operarum petitionem ex æquo habent: non tamen pro partibus, ex quibus heredes sunt: [§. 7.] nihil autem differt, utrum in potestate sint an emancipati. [§. 8.] Et filio patroni in adoptionem dato, atque a patre heredi scripto, operæ debentur, [§. 9.] item liberis patronæ.

VII.

φειν αὐτον. Nec Fabrotus quidquam addidit amplius.

2. Deleto commate lego ἡμερίας.

3. ὁφείλει MS. in quo Lambda sæpius cum Zeta confusum fuisse, etiam supra vidimus, & mox num. 6. & 9. & 10. ostendunt.

4. ὁμν. sed deinde sæpius ὁμν. MS. Mox ληγατεύσῃ malim.

5. Credat aliquis, καὶ δωρεῶς & hic & inf. num. 21. & sæpius in seqq. tit. bis legendum, ut prius simpliciter positum denotet donationem, posterius cum adjectione μὴ ἀτιμῶς.

Z. Εάν δυοὶ πάτρωνι ὁμῶς παρέχειν ὑπηρεσίας ὁ ἀπελεύθερος⁹ κεχρεωτημένως αὐτοῖς ἀρμόζει ἢ ἀπαίτησις, ὥσπερ καὶ τῷ παρελθόντι, αἵτινες ἐκέτι δύνανται⁸ παρέχεισθαι, καὶ ταῦτα εἴτε δι' ἐαυτῶν οἱ πάτρες ἐπερωτήσωσιν, ἢ διὰ κοινῶν δέλων, ἢ εἰς πάτρων ἐπὶ πολλοῖς ἀποθάνῃ κληρονόμοις. Τὸν ἀπελεύθερον ὁμῶς τὰς ὑπηρεσιῶν, πᾶς τις ἐγγυᾶσθαι δύναται.

H. Αἱ ὑπηρεσίαι ἔκ εἰσιν ἐν φύσει καὶ αἱ μὲν⁹ officialia καὶ μέλλουσαι καὶ μόνῳ πάτρωνι κεχρεωτήνται· αἱ δὲ ζωγραφικαὶ καὶ αἱ ὅμοιαι, καλῶς παντὶ ἀνθρώπῳ καταβάλλονται, καὶ κελεύονται⁹ τῷ πάτρωνι, ἀπαιτεῖται καθάβαλλεῖν ἄλλῳ τὰς¹⁰ fabrilias.

Θ. Ο δὲ δὸς μὲ ἀχρήτως εἰς τὸ ἴδιον πρόσωπον, ἀλλ' εἰς τὸ ἐμὸν ὀφείλει τὸν ἀπελεύθερόν μὲ ἐπερωτᾶν ὑπηρεσίας. Εάν ὁμῶς μοι ὁ ἀπελεύθερός μὲ δίδωσι ὑπηρεσίας ἢ Πέτρῳ, οὐκ ἐλευθερεῖται¹¹ καταβάλλειν αὐτῷ Πέτρῳ.

I. Καὶ ἀδιάφορον εἴτε ἐξωτικός ἐστὶ Πέτρος, ἢ υἱός μὲν· ἀλλὰ γὰρ εἰσιν αἱ τῷ Πέτρῳ καταβαλλόμεναι.

IA. Εάν ὁ πενομένης τῷ πάτρωνι χρήματα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ὁμολογήσῃ δέσθαι ἢ Πέτρῳ, ἢ τῷ Πέτρῳ προσθήκῃ ἔρρωται.

IB. Ο παθεὶς ἐπὶ τῷ ἐλευθερωθῆναι καὶ ἀναπαγεῖς εἰς ἐλευθερίαν, ἀνισχύως ὑπηρεσίας ἐπερωτᾶται. Εἰ ὁ καὶ τινὶ πεσοκρυφῶν ἢ τῷ τελευτησάντος ἐοῖα ἀφ' τοῦ φυλαχθῆναι τὰς ἐλευθερίας, εἰ καὶ τὰ μάλιστα αὐτῷ γίνονται ἀπελευθερεῖν οἱ fidicommissaria τιμηθέντες ἐλευθερία, ὅμως ἐθένα τῷ ἐλευθερωμένῳ ὑπηρεσίας ἀπαιτεῖν δύναται. Ἡ τῶν ὑπηρεσιῶν ἀγωγή τότε ἀρμόζει, ὅτε καὶ ἐπικλασθῶσι καὶ παρέλθωσιν.

Καὶ ἔχει γαμετὴν ὁ ἀπελεύθερος, ἀπαιτεῖται τὰς ὑπηρεσίας. ὁ δοκεῖ τῷ γάμῳ τῆς ἀπελευθερίας ὁ ἀνηβος συναινεῖν, εἰ μὴ μὲν γνώμης τῷ ἐπιτρόπῳ.

IG. Αντίκειται τῷ πάτρωνι καὶ ἡ ἀποδοχὴ ἐν τοῖς γάμοις τῆς ἀπελευθερίας.

ID. Εἰ ὁ¹² χρεῖται, δίδωσι τὰς ὑπηρεσίας. Εάν ὁ μὲν τῷ παρελθόντι ὅτι τὰς ὑπηρεσίας, νοσήσας ὁ ἀπελεύθερος ἐμποδισθῇ, πεσοκρυφῶν αὐτῷ ἐκατέχεται. Ἡ ὑπηρεσία ἔτε ὁμολογεῖσθαι, ἔτε καθάβαλλεσθαι, ἔτε χρεωτεῖσθαι, ἔτε ἀπαιτεῖσθαι ἐν μέρεσι δύναται· ὅθεν εάν ὡς πολλὰ ὑπηρεσίαι, καὶ ἀποθάνῃ ὁ πάτρων ἐπὶ πολλοῖς κληρονόμοις, ἢ κοινὸς ἀπελεύθερος ὁμῶς δυοὶ πάτρωσιν, ἢ κοινῶ αὐτῶν δέλων τελειν χιλίας ὑπηρεσίας· ἀνὰ πεντακοσίας ἐκάστῳ χρεωτεῖ, καὶ ἔκ ἐκάστης τὸ ἥμισυ.

IE. Εάν μὲν τὴν ἐλευθερίαν μάθῃ τέχνην ὁ ἀπελεύθερος, καὶ αὐτῆς ὑπηρεσίας δίδωσι τῷ πάτρωνι, εάν σεμνῶς καὶ ἀκινδύνως αὐτὴν δύναται πεσοκρυφῶν· εἰ ὁ μὴ ἐστὶ τοιαύτη, τὰς ὑπηρεσίας δίδωσιν, ὡς ἐν καιρῷ τῆς ἐλευθερίας ἐδίδεν. Δεῖ ὁ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἐκατέρω πεσοκρυφῶν, καὶ τὴν υἰείαν καὶ τὴν ἀξίαν, καὶ τὴν ἀνάγκην καὶ πεσοκρυφῶν καὶ ἄλλα τοιοῦτο πα τὰς ὑπηρεσίας δίδωσθαι.

IF.

minius: namque in l. 194. de V. S. minius definitur donum cum causa. Mox MS. habebat ἐπερωτᾶν τε.

6. Fidicommissum ἐξουθεῖν ἀξιοκταῖς MS. & statim ἔβην. *6. Florentia legitur nomenclator. Accursius legit mimiculor i. e. gesticulor; al. nummiculor. Sed veram esse lectionem miniculor (pro quo in Glossis existat miniator) i. e. qui litteras minio pingit, Basilica nunc docent: idque & Charondas in margine habet, & Ant. Nebrissenfis in Lexico Juris adv. Accursii errores ex vett. libb. protulit.

VII. [l. 8. pr.] Si duobus patronis libertus juraverit operas se praestaturum, ex debito iis petitio competit, uti & praeteritarum, quae praestari amplius nequeunt. Atque haec, sive patroni per se stipulati fuerint, sive per servum communem; sive unus patronus obierit multos habens heredes. [§. 1.] Pro liberto de operis jurante quilibet fidejubere potest.

VIII. [l. 9. pr.] Operae non sunt in rerum natura. [§. 1.] Et officiales quidem ac futurae etiam soli patrono debentur: pictoriae vero ac similes recte cuique homini solvuntur: & jubente patrono fabriles alii solvere compellitur.

IX. [l. 10. pr.] Servus meus inutiliter in suam personam, sed in meam debet a liberto meo operas stipulari. [§. 1.] Si libertus meus juraverit se mihi daturum operas aut Petro, non liberatur solvens eas Petro.

X. [l. 11.] Nec interest, utrum extraneus sit Petrus an filius meus: [l. 12. pr.] aliae enim sunt quae Petro solvuntur.

XI. [l. 12.] Sed si egenti patrono pecuniam pro libertate promiserit dare aut Petro, adjectio Petri valet.

XII. [l. 13. pr.] Venumdatus ut manumittatur atque in libertatem raptus, operas inutiliter promittit. [§. 1.] Sed & si alicui bona defuncti adiecta sint libertatum conservandarum gratia, licet vel maxime liberti ejus fiant, qui fideicommissaria libertate honorati sunt, tamen a nemine illorum qui manumittuntur, operas exigere potest. [§. 2.] Actio de operis tunc competit, quum & injunctae & praeteritae fuerint [§. 3.] Etiam si conjugem habeat libertus, operas exigitur. [§. 4.] Impubes non videtur nuptiis libertae consentire, nisi cum auctoritate tutoris.

XIII. [§. 5.] Patrono etiam obstat comprobatio in nuptiis libertae.

XIV. [l. 14.] Sed si vidua facta erit, dat operas. [l. 15.] Quod si post denuntiatas operas libertus aegrotans impeditus fuerit, praestare eas non cogitur. [§. 1.] Opera neque promitti, neque solvi, neque deberi, neque peti ex parte potest: unde si multae fuerint operae, & patronus obierit multos relinquens heredes, vel communis libertus duobus patronis aut communi eorum servo juraverit mille se operas soluturum: quingenas singulis debet, non singularum dimidium.

XV. [l. 16.] Si post manumissionem libertus artem didicerit, etiam illius operas patrono praestat, si honeste ac sine periculo eam praestare potest. Si autem talis non est, operas dat quas tempore manumissionis dabat. [§. 1.] Sed secundum utriusque personae aetatem & valetudinem & dignitatem & necessitatem & propositum & alia hujusmodi operas dari oportet.

XVI.

Minicularius eod. sensu ex Cod. Theod. citant Lexicographi Stephanus, Calvinus, Faber, sed perperam, quum verum sit Minuscularius, de quo vid. Jac. Gothofr.

7. Malo divisim καὶ ἄ.

8. παρέχεισθαι MS.

9. ὁμολογεῖσθαι MS.

10. φάβριζας MS.

11. καταβάλλων lego.

12. χρεῖται rectius.

Δ

ΙΓ. Οὔτε γὰρ ἀκούεται ὁ πάτρων ὑπηρεσίας ἀπαι-
τῶν, ἃς ἔδύναται ἀφ' τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ τελεῖν
ὁ ἀπελεύθερος, ἢ ἀφ' τὴν ἀσθενείαν ἢ δι' ὧν ἡ
ἐνστάσις τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ θεραπείαις ἐλαττεῖται.

ΙΖ. Οἰκείοις δαπανήμασι καὶ ἐσθήμασι χρω-
μένῳ ὁ ἀπελεύθερος, ὑπηρετεῖ τῷ πάτρωνι πε-
νόμενος δὲ τρέφεται ὑπὸ τῆς πάτρωνος.

ΙΗ. ἢ τινὰς ὥρας τῆς ἡμέρας ἐαυτῷ περὶ σπο-
τροφὴν ἐργάζεται.

ΙΘ. Εἰ ὅ μιν τέτων ποιεῖ ὁ πάτρων, ἀε-
νοῦνται αὐτῷ αἱ ὑπηρεσίαι· ἕκαστος γὰρ τὸ παρ'
αὐτοῦ ὁμολογηθὲν, οἰκείοις δίδωσι δαπανήμασιν,
ἕως ὅτε τὸ χρεωστῆμένον ἔσιν ἐν φύσει. Ὁ
ἀπελεύθερος ἀναγκάζεται ἀπίνειν πρὸς τὸν πά-
τρωνα καὶ ἐργάζεσθαι, ἐὰν σεμνῶς καὶ ἐπιμελῶς
ὁ πάτρων ἀπεδημῇ· ἐπεὶ ἐὰν θελήσῃ χεῖρ πάν-
τα πλανᾶσθαι τόπον, οὐκ ἀναγκάζεται ὁ ἀπε-
λεύθερος ἀκολουθεῖν αὐτῷ. Τὰς ὑπηρεσίας δὲ τῶν
ἡμερῶν τῆς ὁδοῦ, ἐν αἷς πρὸς αὐτὸν σποδῇμει, ζη-
μίζεται ὁ πάτρων.

Κ. Οπὲρ γὰρ ἀφ' οὗ ὁ πάτρων, δίδονται αὐ-
τῷ αἱ ὑπηρεσίαι δαπανήμασι καὶ κτηνομοιστοῖς
αὐτοῦ τῆς πάτρωνος.

ΚΑ. Τότε βεβαιῶται ἡ περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν ἐπε-
ρώτησις, ὅτε ὁ μὲν πάτρων βεληθῇ λαβεῖν αὐ-
τὰς, ὁ δὲ ἀπελεύθερος ὑπέσθῃται. Οἱ παι-
δες τῆς πάτρωνος, ὅτε μὴ γένηται αὐτῶν μνήμη ἐν
τῇ ἐπερωτῇ τῶν ὑπηρεσιῶν, γραφόμενοι δι' ἐαυτῶν
καὶ ἐπὶ ἐτέρων κληρονόμοι, κεχρεωσθῆναι αὐτὰς.
Εἰ γὰρ τὸν αὐτεξούσιον μὲν υἱὸν ἀποκλήσῃ ποιήσω,
καὶ τὸν δὲ αὐτῷ γράψω κληρονόμον· ἀπαυθεῖται
ὁ υἱὸς τῆς ἀπαιτήσεως τῶν ὑπηρεσιῶν, ὥσπερ ὁ
πάτρων μὴ ἐπιτεθεικῶς ὑπηρεσίας ἢ πωλήσας αὐ-
τὰς ὑπερον.

ΚΒ. Επὶ πάσης ὑπηρεσίας συγχωρεῖται χρέ-
νος τῷ ἀπελευθέρῳ πρὸς ἐπιμέλειαν τῆς ἰδίας σώμα-
τος. Αἱ ζωγραφικαὶ ὑπηρεσίαι τῶν ἄλλων
διαφέρει· τὰς γὰρ ἐν τέχνῃ ἐπερωτῶμενος ἀναγ-
κάζεται δίδοναι, ἐφ' ὅσον τὴν τέχνην μετέρχε-
ται· καὶ πάλιν τὰς ἐν τέχνῃ καλῶς ἐμαυτῷ ἢ
Πέτρῳ ἐπερωτῶ, * καὶ καταβάλλον αὐτὰς ὁ ἀπε-
λεύθερος Πέτρῳ, ἐλευθερεῖται. Εἰ πολλοὶ
πάτρωνες ἐπιτήδες ἐαυτοὺς εἰς πολλὰ διέλωσι κλί-
ματα, καὶ ἅμα παραγείλωσι τῷ ἀπελευθέρῳ περὶ
τῶν ὑπηρεσιῶν· ἡ μὲν ἡμέρα περὶ χωρεῖ, οὐκ ἐνά-
γεται ὁ ἀπελεύθερος· ἐπειδὴ μὴ αὐτὸς ἐνεπόδισεν
αὐτὰς δοθῆναι· ὥσπερ ὅτε νοσοῦντι αὐτῷ παραγέλ-
λεται. Εἰ δὲ ἀφ' ὧν εἰσὶν οἱ πάτρωνες
πόλεων καὶ ἐν αὐταῖς ἀφ' ὧν, συναινέειν ὀφείλω-
σιν ἐπὶ τῇ δόσει τῶν ὑπηρεσιῶν· ἔτε γὰρ, ἐὰν χρεω-
στῇ δέκα ὑπηρεσίας, ἀναγκάζεσθαι δέσθαι τὰς πέν-
τε, καὶ τῷ ἄλλῳ τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ πέντε.

ΚΓ. Εἰ εἰδὲν ὑπηρεσιῶν ἐπερωτῶσω, ὅσον
τεχνονικήν ἢ ζωγραφικήν, οὐκ ἄλλως ἀπαιτοῦνται,
εἰ μὴ αὐτὸς ἀμνημόνευσι γένωνται· σιωπηρὰ γὰρ ἡ
μέρα ἔγκειται· ὥσπερ ὅτε ἐν Εφέσῳ δοθῇ μοι
ἐπερωτῶ· ὅθεν ἀνοχύρως ἐπερωτῶ δοθῇ μοι
σήμερον ἑκατὸν γραφικὰς ὑπηρεσίας. Ἀρχεται ὅ
τρέχειν ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς καὶ τῆς ἐπερωτῆσεως.
Αἱ ὑπηρεσίαι, ἃς ὁ πάτρων ἐπερωτᾷ τὸν ἀπε-
λεύθερον, ἐπὶ παραχρῆμα, ἀλλὰ μὴ παραγεῖλαν
ἀρμόζουσι· πρὸς γὰρ τὸ συμφέρον τῆς πάτρωνος χρεω-
στῇ

XVI. [l. 17.] Neque enim auditur patronus,
operas petens, quas libertus præstare nequit per
ætatem suam vel per infirmitatem, vel per quæ
institutum vitæ ejus & propositum minuitur.

XVII. [l. 18.] Propriis impensis ac vestimen-
tis utitur libertus ministrans patrono: sed egens
a patrono alitur:

XVIII. [l. 19.] aut aliquas horas de die sibi
ipse ad victum operatur.

XIX. [l. 20. pr.] Quod si nihil horum patro-
nus facit, denegantur ei operæ: unus enim quis-
que quod promisit, suis præstat impensis, donec
quod debetur, in rerum natura est. [§. 1.] Li-
bertus ad patronum proficisci atque operari cogi-
tur, si honeste & industrie patronus peregrinatur:
quoniam si per omnem locum errare voluerit,
libertus eum sequi non cogitur. Operas autem
dierum itineris, quibus ad eum proficiscitur, pa-
tronus perdit.

XX. [l. 21.] Ubi enim patronus degit, ope-
ræ ei dantur sumtibus & vecturis ipsius pa-
troni.

XXI. [l. 22. pr.] Tunc stipulatio de operis com-
mittitur, quum patronus quidem accipere eas vo-
luerit, libertus autem in mora fuerit. [§. 1.] Li-
beris patroni, quando eorum mentio facta non
fuit in stipulatione operarum, sed per se, non per
alios heredes scripti sunt, eas debentur. Si autem
filium meum emancipatum exheredavero, & ser-
vum ejus heredem scripsero, repellitur filius ab
operarum petitione, sicuti ipse patronus, qui
operas non imposuit aut eas deinde vendidit.

XXII. [§. 2.] In omni opera liberto ad curam
sui corporis tempus conceditur. [l. 23. pr.] O-
peræ pictoriæ ab aliis differunt: namque artifi-
ciales promittens, cogitur eas dare, quamdiu id
artificium exercet. Et rursus artificiales mihi aut
Petro recte stipulor, easque libertus Petro sol-
vens, liberatur. [§. 1.] Si multi patroni data
opera se in multas regiones diviserint, & simul
liberto operas denunciaverint, dies quidem pro-
cedit, sed libertus non obligatur: quoniam ipse
eas dari non prohibuit; sicuti quum illi ægrotan-
ti denuntiatur. [§. 2.] Quod si diversarum ci-
vitatium sint patroni, & in iis degant, consenti-
re debent in præstatione operarum: neque enim,
si decem debeat operas, cogitur quinas præstare,
& alteri æstimationem quinarum persolvere.

XXIII. [l. 24.] Si speciem operarum stipula-
tus fuero, velut fabrilem aut pictoriam, non ali-
ter petuntur, nisi silentio præteritæ fuerint; nam
tacitus inest dies: sicuti quum Ephesi mihi dari
stipuler: unde inutiliter stipulor dari mihi hodie
centum operas pictorias. Tempus autem curre-
re incipit ex tempore stipulationis. Operæ ve-
ro, quas patronus a liberto stipulatur, non e
vestigio, sed post denuntiationem competunt:
namque in patroni commodum operas dare de-
bet,

13. τοῖς τέχναις MS. vid. num. 13. sup. tit.

* V. Addenda.

14. Male intellexit Græculus, cum præteritæ ap. Ictum

notet operas, quarum tempus præterit.

*14. Apertius foret αὐτῶν, GAVEL.

15. μετὰ τὴν ἀναγραφὴν rescribendum.

τῇ δίδου τὰς ὑπηρεσίας· ὅπερ ἐπὶ ζωγράφῳ ἢ τέκτονος οὐκ ἔχει χώραν.

ΚΔ. Εὰν ὁ πάτρων μέτριός ἐστι, καὶ ὁ ἀπελευθερὸς ὀρχηστῆς ἢ μῖμος, μισθῶν τὰς ὑπηρεσίας αὐτῷ, εἰ δοκεῖ μισθὸν ἐξ αὐτῷ λαμβάνειν, ἀλλὰ τὰς ὑπηρεσίας.

Καὶ οἱ ἰατροὶ ταῖς ὑπηρεσίαις τῷ ἀπελευθερῷ *14 αὐτῶν, ἰατρῶν ὄντων, οὐκ ἄλλως καχεῖσθαι δύναται, εἰ μὴ διὰ τῷ μισθῶν αὐτῷ τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλῳ τεχνῶν λέγομεν.

Ο ὃ διωάμενος καχεῖσθαι ταῖς ὑπηρεσίαις τῷ ἀπελευθερῷ, καὶ μισθῶν αὐτῷ, μισθὸν ἐκ τῷ ὑπηρεσιῶν δοκεῖ λαμβάνειν. εἰ ὃ καὶ παράκλησιν τῷ ἀπελευθερῷ 15 μισθώσει τὰς ὑπηρεσίας αὐτῷ, εἰ μισθὸν, ἀλλὰ τίμημα δοκεῖ λαμβάνειν τῷ ὑπηρεσιῶν.

ΚΕ. Ἰατρὸς ὢν ὁ πάτρων δύναται τὰς ἀπελευθερῶν αὐτῷ ἰατρὸς ὄντας κωλύειν ἰατρεύειν, ἀλλὰ ἀκολουθεῖν αὐτῷ· ἵνα μέντοι συγχωρῇ αὐτοῖς τὰς μεσημβρινὰς ἡσυχάζειν ὥρας, καὶ φροντίζειν τῆς οἰκείας 16 ὑγίης τε καὶ ὑπολήψεως. Εἰ δὲ μὴ βέλωνται δίδου αὐτῷ τὰς τοιαύτας ὑπηρεσίας, ὅσον ἐκ τῷ ὑπηρεσιῶν αὐτῷ ἡδύνατο κερδάναι ὁ πάτρων, τοσούτον αὐτῷ ἀπαιτεῖ.

Κς. Οἱ ἀπελευθεροὶ ἰατροὶ καὶ μῖμοι εἰ μόνον τὰς πάτρωνας, ἀλλὰ καὶ τὰς φίλους αὐτῶν καὶ κέλουν 17 αὐτῶν χρεώσασθαι προῖκα τέρευν καὶ ἰατρεύειν.

ΚΖ. Εὰν ἡ ἐπίκοινος ἀπελευθερὸς γνώμῃ ἐνὸς τῶν πατρῶνων γαμηθῇ, φυλάττεται τῷ ἄλλῳ τὸ δίκαιον τῷ ὑπηρεσιῶν.

ΚΗ. Εὰν θεωκαλιάρξωμαι καὶ τῷ ἀπελευθερῷ μετὰ τῷ ὑπηρεσιῶν καὶ ἀποθάνω· εἰ ἀφαιρῶν ἢ ἀγωγὴ εἰς ἐξωτικὸν κληρονόμον· εἰς μέντοι υἱὸν καὶ θεωκαλιάρξωμαι μὴ γενομένης ἀφαιρῶν, καὶ μὴ κληρονομῇ με, μόνον εἰ μὴ γέγονεν ἀπόκληρος.

ΚΘ. Εὰν ἀπελευθερὸς ὁμολογῇ δίδου ὑπηρεσίας, ὅσας ὁ πάτρων δοκιμάσῃ· οὐκ ἄλλως ἐνέχεται, εἰ μὴ τὸ δίκαιον σχοίῃ ἢ δοκιμασίᾳ· ὥς ἐπὶ τὸ πλείστον γὰρ τοιαύτη διαθέσει τῇ ἐτέρων δοκιμασίᾳ ἐπιτρέπομεν, ὥς πιστεύοντες ὁρθῶς αὐτῷ δοκιμάζειν.

Ἡ καὶ γνώμῃ τῷ πάτρωνος γαμηθεῖσα περὶ τῷ περὶ τῷ γάμῳ ὑπηρεσιῶν ἐνάγεται.

Λ. Ο μὴ ἐπερωτηθεὶς ὑπηρεσίας, οὐκ ἀναγκάζεται παρασχεῖν αὐτῷ, εἰ καὶ ἐπὶ τινι χρόνῳ 18 ἐκὼν παρέσχεν.

ΛΑ. Ο ἐπὶ τῷ βαρῆσαι τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν ἐπερωτῶμενος τῷ πάτρωνι χρήματα, εἰ κατέχεται· εἰ ὃ ἀπαιτήσῃ αὐτῷ ὁ πάτρων, ἐκπίπτει τῆς καὶ τῆς 19 αὐτῷ διαθήκης ἐναντίας.

ΛΒ. Οὐ δύναται ἐπιτίθεσθαι ὑπηρεσία τῷ ἀπελευθερῷ, ἵνα αὐτὸς αὐτὸν τρέφῃ.

ΛΓ. Αἱ ὑπηρεσίαι καὶ αὐξήσιν καὶ μείωσιν καὶ ἐναλλαγὴν ἐπιδέχονται· καὶ ὅτε γὰρ νοσήσῃ ὁ ἀπελευθερὸς, αἱ προχωρήσασαι ὑπηρεσίαι ἀπόλλυνται. Καὶ ἡ ἀπελευθερὸς ὁμολογήσασα ὑπηρεσίας, εἰς τοιαύτην ἀξίαν ἔλθῃ, ὥς ἀπρεπὲς εἶναι δίδου αὐτῷ, 20 ἰδίᾳ δικαίᾳ ἀπόλλυνται.

Καὶ ἡ μείζων τῶν πεντήκοντα ἐτῶν εἰ δίδωσιν ὑπηρεσίας.

ΛΔ. Οὐκ ἔρρωται κοινωνία ἐλευθερίας αἰτία γενομένη μετὰ τῷ πάτρωνος καὶ ἀπελευθερῷ.

ΛΕ. Ο ἀπελευθερὸς δύο παῖδας ὑπεξείσας ἐσχικώς, ἐλευθερεῖται τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ 21 τῆς δωρεάς

bet, quod in pictore aut fabro locum non habet.

XXIV. [l. 25. pr. §. 1.] Si patronus sit mediocris, & libertus saltator vel histrio, atque operas ejus locet, non videtur ex eo mercedem capere, sed operas. [§. 2.] Et medici operis libertorum fuorum, qui & ipsi medici sunt, non aliter uti possunt, nisi eas locando. Idem & in aliis artibus dicimus. [§. 3.] Qui vero operis liberti uti potest easque locat, mercedem ex operis capere videtur: [§. 4.] sed si rogatu liberti operas ejus locaverit, non mercedem, sed pretium operarum accipere videtur.

XXV. [l. 26. pr.] Patronus medicus liberos suos medicos prohibere potest, ne medicinam faciant sed sequantur se: ut iis tamen permittat meridianis horis requiescere & propriam valetudinem atque exstimationem curare. [§. 1.] Si vero has ei operas dare noluerint, tantum patronus eos poscit, quantum ex operis eorum lucrari potuit.

XXVI. [l. 27.] Liberti medici ac mimi non modo patronos, sed & amicos eorum jussu ipsorum gratis debent delectare & curare.

XXVII. [l. 28.] Si liberta communis voluntate unius ex patronis nupserit, alteri jus operarum servatur.

XXVIII. [l. 29.] Si litem contestatus fuero cum liberto meo de operis, & obiero; ad extraneum heredem actio non transit: in filium tamen transit etiam lite non contestata, licet mihi heres non sit, dummodo non factus sit exheredatus.

XXIX. [l. 30. pr.] Si libertus juraverit dare, quot operas patronus arbitratus sit, non aliter obligatur, quam si æquitatem habeat arbitrium: ut plurimum enim ea mente alieno quid arbitrio permittimus, quod credimus eos recte arbitratos. [§. 1.] Quæ secundum patroni voluntatem nupta est, de operis ante nuptias obligatur.

XXX. [l. 31.] Qui operas non promissit, non cogitur eas præstare, etsi aliquamdiu volens præstitit.

XXXI. [l. 32.] Qui onerandæ libertatis suæ causa pecuniam patrono promittit, non tenetur: sed si patronus eam exigit, excidit jure impugnandi testamentum illius.

XXXII. [l. 33.] Liberto opera imponi non potest, ut ipse se alat.

XXXIII. [l. 34.] Operæ & augmentum & diminutionem & mutationem recipiunt: etenim quando libertus ægrotabit, operæ quæ jam processerunt, pereunt: & liberta operas pollicita, si ad talem dignitatem venerit, ut indecorum ei sit eas dare, ipso jure pereunt: [l. 35.] & liberta major quinquaginta annis operas non præstat.

XXXIV. [l. 36.] Non valet societas libertatis causa facta patronum inter ac librum.

XXXV. [l. 37. pr. §. 1. & 2.] Libertus qui duos liberos in potestate habuit, ab operis & dono cum

16. Habetne auctoritatem, sicuti ὑγία pro ὑγίεια?

17. Sic rescribend. monuit quoque CAPPERON. MS. αὐτῷ.

18. ἐκὼν MS.

19. αὐτῶν MS. Paullo ante ἀπαιτήσῃ legendum.

20. Anacoluthi species, quam transponendo evitamus: εἰ μὴ ἀπὸ αὐτῶν καὶ τ. λ.

21. Vide quæ dixi num. 5. sup. Paullo post ἐπερωτῶν legebatur.

δωρεάς τῆς μὲν αἰτίας· καὶ εἴ τι προφάσει τῆς ἐλευθερίας ἐπηρωτήθη ἢ ὅμοσε παρασχεῖν, ὑπεξηγημένους τὴν παιγνικὴν ἐπιδειξαμένους τέχνην, καὶ τὴν μισθώσατος ἐαυτὸν ἐπὶ τῇ πρὸς τὰ θηρία μάχῃ· εἰ καὶ μὴ ὅτι τῷ αὐτῷ καιρῷ σχοίη τὴς δύο ὑπεξουσίαις. Εἰ δὲ καὶ ἓνα σχῇ πέντε ἐνιαυτῶν, ἐλευθερεῖται τῷ ὑπηρεσιῶν, καὶ οἱ τελευτήσαντες παῖδες συμβάλλονται αὐτῷ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῷ μὲν ταῦτα ἐπιτεθεισῶν ὑπηρεσιῶν· καὶ οἱ ²² ἐπιτεχθέντες συζεύγνυνται τοῖς προτελευτήσασιν εἰς τὸ ἐλευθερεῖσθαι τὸν πατέρα τῶν προεπιτεθεισῶν ὑπηρεσιῶν.

Καὶ ἀδιάφορον, εἴτε τῷ πατρὶ ἢ ἐπηρωτήθη τὰς ὑπηρεσίας ἢ τοῖς ὑπεξουσίαις αὐτῶν.

Εἰ δὲ περὶ κρυφῶς τῷ δανειτῇ τῶν πατρῶν, εἰ μὲν ἤδη τῷ πατρὶ γενόμενος ἐνοχῶς περὶ κρυφῶς, παιδοποιῶν ἐλευθερεῖται· εἰ δὲ ἐξ ἀρχῆς περὶ κρυφῶς τῷ δανειτῇ ἐπηρωτήθη, οὐκ ἐλευθερεῖται.

Ὅτε δὲ ἐλευθερεῖται, ἢ μόνον τῶν μελλουσῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν παρελθουσῶν ἐλευθερεῖται, καὶ μὲν τὴν περὶ κρυφῶς ἐπαιδοποίησεν· εἰ δὲ καταδικασθῇ, οὐκ ἐλευθερεῖται, ὡς χρήματα λοιπὸν καὶ ἢ ὑπηρεσίας χρεωστῶν.

Μετὰ δὲ θάνατον αὐτῶν τικτόμενος ὁ κυοφορούμενος οὐκ ἐλευθεροῖ τὴς κληρονομίας αὐτῶν· ζῶντος δὲ αὐτῶν ὁφείλει ἀρμόσαι ἢ ἐλευθερία· οἱ δὲ νόμιμοι παῖδες συμβάλλονται περὶ ἐλευθερίαν.

Καὶ ὁ ἐξυμνοσάμενος ὅτι ταῖς ὑπηρεσίαις τὸν ἀπελεύθερον, ἐλευθερεῖται, ἢ μὴ ὁδοῖς παρ' αὐτῶν ²³ expromissor.

[ΛΓ.] Ἐκεῖναι αἱ ὑπηρεσίαι δοκῶσιν ²⁴ ὅτι τίθεσθαι, ὡς χωρὶς κινδύνου καὶ αἰσχυρότητος δυνατόν ἐστι δύναι· ἔτε γὰρ ὁ κυνηγὸς τὰς ἐκ τῆς περὶ τὰ θηρία μάχης ὑπηρεσίας δίδωσιν, ἔτε ἢ πόρον τὰς ἐκ τῆς πορείας, εἰ καὶ μὲν τὴν ἐλευθερίαν πόρον ἐκ τῶν σώματι ποιεῖ.

Ὁ δὲ τέχνην εἰδὼς, τὰς ἐξ αὐτῆς ὑπηρεσίας δίδωσιν, εἰ καὶ μὲν τὴν ἐλευθερίαν αὐτὴν ἐδίδασκεν· εἰ δὲ ἀπέστη τῆς τέχνης, τὰς μὴ βλάπτουσας τὴν ἀξίαν αὐτῶν δίδωσιν· οἷον τὸ συναγεῖν τῷ πατρὶ, τὸ συναποδημεῖν αὐτῶν, τὸ διοικεῖν τὰ πράγματα αὐτῶν.

ΛΔ. Εἰ ἐπερωτήσω τὸν ἀπελεύθερόν μου ὁμολογεῖς, εἰ μὴ δέκα ἡμερῶν ὑπηρεσίας ὡς ἀσχυρῆς, εἴκοσι νομίσματα δίδοναι μοι; ²⁵ ἢ μὲν ὅτι τοῖς νομίσμασιν ἐπερωτήσας ἀκυρὸς ἐστίν, ὡς ὅτι βάρει γενομένη τῆς ἐλευθερίας· αἱ δὲ ὑπηρεσίαι ἀπαλλοῦνται, καὶ ἢ δύναται ὁ ἀπελεύθερος αἰτεῖν, μὴ ²⁶ καταδικασθῆναι εἰς πλεον τῶν εἴκοσι νομισμάτων, ὡς ἐμὲ τοσούτοις ἀφαιρησάμενος αὐτάς· ἔτε γὰρ δύναται ὅτι μέρει μὲν τῇ ἐπερωτήσας μέμψασθαι, ὅτι μέρει δὲ κυρτῶν αὐτήν.

ΛΕ. Ὁ πατρὶς πραθείσης τῆς εὐσίας αὐτῶν, εἰ καὶ τρέφειν αὐτὸν δύναται, ἔχει ἀγωγὴν ὅτι ταῖς μὲν διαπρασίαις ὑπηρεσίαις, ἢ μὴ ἐπὶ ταῖς πρὸ τῆς ἀφαιρέσεως.

ΛΟ. Ελευθερούμενος τῶν ὑπηρεσιῶν ὁ ἀπελεύθερος, καὶ λαβὼν ἐλευθερίαν τῇ ἀφαιρέσει ἐξουσίαν, χρεωστῇ τιμὴν τῷ πατρὶ, καὶ πενόμενος αὐτὸν ²⁷ τρέφει.

Μ. Εἰναι fideicommissariam ἐλευθερίαν εἰσὼς δέλω μου, ἐφ' ᾧ ἐπερωτηθῆναι τῷ κληρονόμῳ ὑπηρεσίας, οὐκ ἀναγκάζεται ἐπερωτᾶσθαι· εἰ δὲ καὶ ἐπερωτηθῇ, οὐκ ἐνέχεται.

MA.

cum causa liberatur: & si quid libertatis causa promisit vel praeſtare juravit, excepto eo qui ludicram artem exercet, quique ad pugnam cum bestiis se locavit: etiamſi duos eodem tempore in potestate non habuerit. Sed & si unum habuerit quinquennem, liberatur ab operis; & defuncti liberi profunt ei ad liberationem operarum postea impositarum: & qui adnascuntur, conjunguntur praeſmortalis ad patrem operis ante impositis liberandum. [§. 3.] Neque interest, utrum patrono per stipulationem operas promiserit, an iis qui in ejus potestate sunt. [§. 4.] Quod si creditori patroni delegatus fuerit, si quidem patrono jam obligatus, postea delegatus fuit, liberos procreans liberatur: sed si ab initio delegatus creditori, postea promisit, non liberatur. [§. 5. & 6.] Quando autem liberatur, non modo futuris sed & praeteritis operis liberatur, etſi post litem contestatam liberos sustulerit: sed si condemnatus fuerit, non liberatur, utpote pecuniam porro, non operas, debens. [§. 7.] Post obitum vero illius natus postumus non liberat heredes ejus: namque eo vivente liberatio competere debet: legitimi autem liberi ad liberationem profunt. [§. 8.] Et qui pro liberto de operis fidejussit, liberatur, non vero datus ab eo expromissor.

[XXXVI. l. 38. pr.] Illae operae videntur imponi, quae sine periculo ac turpitudine dari possunt: neque enim bestiarius operas pugnandi cum belluis dat, neque meretrix meretricias, etiamſi post manumissionem quaestum corpore faciat. [§. 1.] Qui vero artem novit, operas ejus praestat, licet eam post manumissionem didicerit: sed si ab arte destiterit, operas honestatem ejus non laedentes praestat; veluti commorari cum patrono, peregrinari cum eo, negotia ejus gerere.

XXXVII. [l. 39. pr. & §. 1.] Si a liberto meo stipulatus fuero: Promittisne, si decem dierum operas non praestiteris, viginti nummos mihi dare? de nummis quidem facta stipulatio inutilis est, ut in onus libertatis facta: sed operae recte petuntur, neque potest libertus postulare, ne condemnatur in plus quam viginti nummos, ac si ego eas tanti aestimasset: neque enim ex parte incusare potest stipulationem, & ex parte eam comprobare.

XXXVIII. [l. 40.] Patronus, venditis ejus bonis, etiamſi se alere possit, actionem habet operarum, quae post venditionem, non autem earum quae ante venditionem praeterierunt.

XXXIX. [l. 41.] Libertus operis liberatus, & liberam testandi potestatem nactus, patrono honorem debet, eumque egentem alit.

XL. [l. 42.] Si libertatem fideicommissariam fervo meo reliquero, ea lege ut heredi operas promittat, non cogitur promittere: sed etſi promiserit, non tenetur.

XLI.

²². Sic feci ex scripto ἐπιτεθέντες.

²³. expromissor MS.

²⁴. Forte ἐπιτεθείσθαι. Pro ἃς legebatur in MS. ἃς.

²⁵. Sic restituo pro εἰ μὲν.

²⁶. Lego καταδικασθῆναι.

²⁷. τρέφειν MS.

²⁸. Huc transposui comma, post πατρὶ posuit.

²⁹. ποιήσει MS.

³⁰. δωρεάς MS.

³¹. ἐπερωτήθη MS: unde & ἐπερωτήθη corrigi possit.

ΜΑ. Ο χρεώτων ὑπηρεσίας ²⁸, ἀνευ βλάβης τῷ πατρὶσι εἰς τρεῖς ἔτη.

ΜΒ. Ἀπὸ τῆς ὑπερθέσεως τῷ ἀπελευθέρῳ, ὁ ἐγγυητὴς αὐτῷ κατέχεται· αὐτὸς μὲντοι ὁ ἐγγυητὴς ἀπὸ τῆς οἰκείας ὑπερθέσεως εἰς βλάβηται. Εἰ δὲ τις ἐγγυησῆται δῆναί μοι, ὃν κεχρεώτημαι δούλον, καὶ ὑπέρβῃ ²⁹ ποίησιν, κατέχεται.

ΜΓ. Εἰ μὴ βλάβηται ὁ πατὴρ, εἰς κωλύεται ὁ ἀπελευθερὸς τὴν αὐτὴν αὐτῷ μετιέναι πραγματείαν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον.

ΜΔ. Ἡ ἀπελευθερία παλλακισμένη ἢ νομίμως γαμμένη τῷ πατρὶσι, ἢ ὑπηρεσιῶν ἀπαλλάττεται.

ΜΕ. Ο fideicommissarius ἐλευθερῶν οὐκ ἀναγκάζεται ὑπηρεσίας ἐπερωτηθῆναι, ἢ ³⁰ δωρεὰς μὴ αἰτίας. Εἰ δὲ τῷτο εἰδὼς ³¹ ἐπερωτηθῇ, μεθοδεύεται ἔδοξε γὰρ δωρεῇσθαι.

ΜΖ. Ο πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς αὐτῷ, καὶ ὁ ἐγγονὸς καὶ ὁ πατρὸς, συναίνοντες τῷ γάμῳ τῆς ἀπελευθερίας, πολλοὺς τὰς ὑπηρεσίας, εἰ μὴ ἄρα ὁ γάμος ἀκέρως ἔσται. Ἡ μὲντοι πατρωνία καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς καὶ ἡ ἐγγονή ³² μένουσιν ἔχουσαι τὰς ὑπηρεσίας· σήμερον γὰρ καὶ τῇ ³³ γεγαμημένης ὑπηρετεῖσθαι δύναται.

ΜΖ. Δύναται ὁ ἀπελευθερὸς κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν διαφορῶς ὑπηρεσίας δύο διδόναι πατρὶσι. ³⁴ Τί γὰρ, ὅτι ὁ μὲν τὴν φυλακὴν τῷ ἰδίῳ πραγμάτων ἐπέτρεψεν αὐτῷ, ὁ δὲ γράφειν βιβλιογράφῳ ὄντι.

ΜΗ. Ἀρμόδιος δὲ τὰς ὑπηρεσίας δίδωσθαι πρὸς τὴν ὑπόληψιν καὶ ἀξίαν καὶ σωφροσύνην καὶ ὑπόστασιν καὶ τέχνην τῷ ἀπελευθερῷ. Οὐ μόνον ὁ ἀπελευθερὸς ἐργαζόμενος τῷ πατρὶσι τρέφεται παρ' αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄνθρωπος ἐργαζόμενος ἑτέρῳ ἢ καιρὸν ἀρκούντα λαμβάνει πρὸς τὸ βίον ποιεῖσθαι τροφὴν ἑαυτοῦ· καὶ παντὶ δὲ ἄνθρωπῳ ὑπηρεσίας παρέχοντι δὲ χρόνον ἀρκούντα διδόναι πρὸς ἀναγκαίαν ἐπιμέλειαν τῷ ἰδίῳ σώματι.

ΜΘ. Δύναται τις καὶ χωρὶς τῶν πατρωνικῶν δικαίων ὑπηρεσίας ἔχειν· ὅπερ ὅτι ἀδελφοὶ συμβαίνει, ὡς τῷ ἐν περὶ κληρονομίας ὁ ἀπελευθερὸς ἢ δύο πατρῶνων ἀποθανόντων, τῷ μὲν ἐπὶ υἱῷ, τῷ δὲ ἐπὶ ἐγγόνῳ.

[ΚΩΔ. Β. Γ. Τίτλ. γ.]

Ν. Δεῖ τὰς ὑπηρεσίας ἐν καιρῷ τῆς ἐλευθερίας ³⁵ ὁρίσθαι· εἴθε ἢ μετὰ τὴν πατρῶν καὶ τὴν ἀπελευθερίαν ³⁶ συμφωνεῖσθαι, ἵνα δίδωται τι ἀντὶ τῆς ὑπηρεσίας· εἰ δὲ λέγω τίμημα· εἰ γὰρ τίμημα ἦν, οὐκ ἡδύνατο ἀπαιτεῖσθαι· εἰ μὴ ἄρα πρὸς ³⁷ ἀποτροφὴν ἰδίαν κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δίδωται τῷ τίμηματι τῆς ὑπηρεσίας ὁ πατὴρ· ³⁸ ὅτε γὰρ ὅλως ἀπορῇ εἶη, ἀναγκάζεται ὁ ἀπελευθερὸς αὐτὸν ἀποτρέφειν.

ΝΑ. Ο λαβὼν δούλον ἐπὶ τῷ ἐλευθερῷ, εἰ δύναται ἐδὲ ὑπηρεσίας αὐτῷ ἐπιτίθεσθαι, ἔτε ἀχάριστον αὐτὸν φαινόμενον ἀναδελῶσαι.

ΝΒ. Ο λαβὼν χρήματα πρὸς τινὲς ἐπὶ τῷ δούλῳ ἰδίῳ ἐλευθερῶσαι, εἰ ἀντὶ ὑπηρεσιῶν χρήματα ἔλαβεν πρὸς τῷ· εἴτε ἐτυχεν ὑπηρεσίας ἐπερω-

XL. [l. 43.] Qui operas debet, sine læsione patroni non militat.

XLII. [l. 44.] Ex mora liberti, fidejussor ejus tenetur: ipsi autem fidejussori sua mora non nocet. Sed si quis fidejusserit, servum mihi dare, qui mihi debetur, & moram fecerit, tenetur.

XLIII. [l. 45.] Nisi patronus lædatur, libertus eandem ac ille negotiationem in eadem urbe atque in eodem loco exercere haud prohibetur.

XLIV. [l. 46.] Liberta quæ vel concubina est patroni, vel legitime illi nupta, operis liberatur.

XLV. [l. 47.] Libertus fideicommissarius non cogitur operas promittere, aut dona cum causa. Sed si hoc sciens promiserit, convenitur: nam donasse videtur.

XLVI. [l. 48. pr. §. 1.] Patronus, & filius ejus & nepos & pronepos, nuptiis libertæ consentientes, operas amittunt, nisi forte nuptiæ nullæ sint. [§. 2.] Patrona tamen, & filia ejus & neptis [§. proneptis,] operas retinent: honeste enim etiam ab nupta ministrari his potest.

XLVII. [l. 49.] Potest libertus eodem tempore diversas duobus patronis operas præstare. Quid enim? si alter quidem rerum suarum custodiam ei permisit, alter vero scribere jussit, quum librarius esset.

XLVIII. [l. 50. pr.] Operas dari oportet convenienter existimationi & dignitati & consuetudini & facultatibus & artificio liberti. [§. 1.] Non solus autem libertus patrono operas dans ab eo alitur, sed omnis etiam homo alteri operans: aut tempus sufficiens accipit ad alimentum sibi querendum. Et omni quoque homini operas præstanti tempus sufficiens dandum est, ad necessariam corporis sui curam.

XLIX. [l. 51.] Potest quis etiam sine jure patronatus habere operas: quod in fratribus evenit, quorum uni libertus fuit assignatus; vel mortuis duobus patronis, altero filium, altero nepotem relinquentibus.

[COD. L. VI. Tit. 3.]

L. [l. 1.] Operas oportet manumissionis tempore imponi. Solet autem inter patronos ac libertos convenire, ut aliquid detur pro operis: non dico pretium; si enim pretium foret, peti non posset: nisi forte patronus ad sustentationem sui ex necessitate pretio operarum indigeat: quando enim prorsus inops fuerit, libertus eum alere cogitur.

LI. [l. 2.] Qui servum accipit ea lege ut manumittat, non potest neque operas ei imponere, neque eum visum ingratum in servitutem revocare.

LII. [l. 3.] Qui pecuniam ab aliquo accepit, ut suum servum manumitteret, si pro operis pecuniam ab eo acceperit: sive operas stipulatus sit, sive

32. καὶ ἀπεργάζησθαι hinc excidit.

33. γαμμένη MS.

34. Τί γὰρ, ὅτε rectius mihi videtur, & sæpius in Theophilo sic refertur.

35. ἐπιτεθείσθαι MS.

36. συμφωνεῖσθαι MS.

37. Sic audacter rescribo pro scripto ἀπογραφῇ. Eandem vocem habuimus supra πρὸς, ἡ. Plura autem exempla exhibet Glossarium Theophil.

38. Unicum hunc versiculum quomodo numeret & exhibeat Synopsis, diximus in principiis huj. tit.

ἐπερωτήσας, εἴτε ἢ μὴ ὥς 39 χρεωστῆμενον τὸ δοθέν ἀναγκάζεται ἀναδέναι.

ΝΓ. Εὰν πατρὸν ἐπερωτήσας ὑπηρεσίας 40 πέπρακε τὴν ἐνοχὴν τῶν ὑπηρεσιῶν τῷ ἀπελευθερωτῇ, ὅπῃ τῷ ἐκείνῳ, ὥς βέλεσθαι, διαθέσθαι καλῶς ἀπαιτεῖ τὸ τίμημα· εἰ μὴ ἄρα ὅπῃ τῷ βαρῆσαι τὴν ἐλευθερίαν τὰς ὑπηρεσίας πέπρακε.

ΝΔ. Ο ὑπὸ fideicommissi ἐλευθερωτῇ ὑπηρεσίας ἐπερωτῶν ἐ δύναται, εἰ μὴ ἄρα τῷ καὶ ἐκείνῳ, ὃ ἐχαρίσατο. 41 Τί γὰρ ὅτι κελευσθεὶς ἐλευθερώσας μὲν πέντε ἐνιαυτοὺς, ἡλευθέρωσεν αὐτὸν μὲν ἐνιαυτόν; δύναται ἔτι τῶν τεσσάρων ἐνιαυτῶν τὰς ὑπηρεσίας ἀπαιτῆσαι. Πλὴν εἰ ἢ ὑπηρεσίας οὐκ ἀπαιτεῖ, ὅμως τὴν ἐποφειλομένην τῷ πατρὶ τὴν τιμὴν ἔχει· ἢ εἰ ταύτην ὁ ἀπελευθερωτῇ μὴ ἐπιγινώσκῃ, πρὸς αὐτῇ τῷ ἀρχόντι, ὁφείλοντι ἀρμοδίως τὸν ἀπελευθερωτῇ σωφρονίσαι.

ΝΕ. Οὐδὲ τοῖς ἐξωτικαῖς κληρονόμοις, ἐδὲ τοῖς ἀνδράσι τῶν πατρωνιστῶν ἀναγκάζονται οἱ ἀπελευθερωτῇ ὑπηρεσίας καταβαλεῖν.

Νς. Ο ἰδίῳις 42 νόμοις ἀγοραστῆς 43 ἐδὲ ὑπηρεσίας ἐπερωτῶνται, ἐδὲ ὥς ἀχάριστος ἐξορίζεται· πλὴν πατρὸν ἔχει τὸν ἀγοράσαντα αὐτόν.

ΝΖ. Οὐδὲ τοῖς πατρὸσιν ἀντὶ τῶν ὑπηρεσιῶν μισθὸν λαμβάνειν ἐξεστὶ καὶ τὰ μάλιστα αἱ 44 ἐπαγγελθεῖσαι ὑπηρεσίαι πρὸς ἀσχεθεῖσαι μὴ ᾧσιν, 45 εἰς χρημάτων ἀπαιτήσιν ἢ τῆς μὴ πρὸς ἀσχεθείσης ὑπηρεσίας ἀπαιτήσιν τρέπεται.

ΝΗ. Οστις ἢ δύο παῖδας ὑπεξέσθης καὶ ὃν ἀγοφόροις καιροῖς ἔσχεν, ἐν τοῦ νόμου τῷ περὶ 46 γαμικῆς τάξεως τῆς ἐνοχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν ἐλευθεροῦται.

ΝΘ. Ο πατρὸν ὁ ἀγαγόμενος πρὸς γάμον τὴν ἀπελευθερίαν, δουλείας ἐξ αὐτῆς οὐ δύναται λαβεῖν.

Ξ. Εὰν δούλῳ εἰσὼς ἡμερησίον τι παρέχει τῷ ἰδίῳ δεσπότῃ, λόγῳ τυχόν τῆς καλεμένης 47 ἀναφοράς, ἐλευθερωτῇ παρ' αὐτοῦ ὅπως ὁ δέσποτα ὁ ἐμὸς οἰκέτης ἔσῳ ἐλευθερωτῇ μὲν τρεῖς ἐνιαυτοὺς, εἰ πρὸς ἀσχεθεῖ τοῖς ἐμοῖς κληρονόμοις, ἄπερ ζῶντος ἐμοῦ παρέχειν εἰσὼς μόνον ὥς τῆς ἡμέρας τῆς ἐλευθερίας ἀναγκάζεται παρέχειν, ἢ μὴ μὲν τὴν ἐλευθερίαν.

ΞΑ. Ο μὲν ὑπὸ τῆς ἐλευθέρως 48 γεννώμενος, εὐγενὴς ἐστίν· ὁ δὲ πατρὸν σιναίνεσας ἀπελευθερωτῇ γαμικῇ, ὑπηρεσίας μὲν ἐκέτι δύναται ἀπαιτεῖν· τὰ δὲ πατρωνικά δίκαια οὐκ ἀπόλλυσιν.

ΞΒ. Ο ἀπελευθερωτῇ, ὅπως βέλεται, οἰκεῖ, ἢ οὐκ ἀναγκάζεται σιναίνειν τοῖς τοῦ πατρὸν παῖσιν· ὥσπερ ἐδὲ αὐτῷ τῷ πατρὶ, εἰ μὴ ἄρα ἀχάριστος ὁφθεὶς κατεδολώθη· τότε γὰρ λοιπὸν ὥς δούλος δεσπόταις ἀναγκάζεται συνδιαγεῖν.

ΞΓ. Ο τὸν ἀλλότριον ὑποδέξάμενος ἀπελευθερωτῇ, ἀγαγόμενος ἢ ἀποκαθίστων αὐτόν, ἢ τὰς ὑπηρεσίας καταβαλλέτω.

TIT.

sive non: ut non debitum, quod datum est, redere cogitur.

LIII. [l. 4.] Si patronus operas stipulatus, operarum obligationem liberto vendidit, ut is quomodocumque velit, testari possit: pretium recte petit; nisi forte ad onerandam libertatem operas vendidit.

LIV. [l. 5.] Ex fideicommissio manumittens operas stipulari nequit, nisi ejus forte temporis, quod condonavit. Quid enim, si jussus manumittere post quinque annos, eum manumisit post annum? potest hic quatuor annorum operas petere. Ceterum etsi operas non petit, tamen debitum patrono honorem habet: & si libertus hunc non praestet, adit Praesidem, qui libertum convenienter admonere debet.

LV. [l. 10.] Neque extraneis heredibus, neque patronarum maritis liberti operas persolvere coguntur.

LVI. [l. 7.] Suis nummis emptus neque operas promittit, neque ut ingratus deportatur. Sane patronum habet eum, qui ipsum emit.

LVII. [l. 6. pr.] Neque patronis pro operis mercedem accipere licet: quamvis maxime, si promissae operae praestitae non sint, in pecuniae petitionem aestimatio operae non praestitae vertatur.

LVIII. [l. 6. §. 1.] Qui vero duos liberos in potestate habuit, licet temporibus diversis, ex lege de maritandis ordinibus operarum obligatione liberatur.

LIX. [l. 8.] Patronus qui libertam uxorem duxit, ministeria ex ea capere non potest.

LX. [l. 9.] Si servus diurnum quid suo domino praestare solitus, velut nomine ita dictae pensionis, ab eo sic manumissus sit: Ille servus meus post tres annos liber esto, si heredibus meis praestiterit, quae me vivo praestare solebat: dumtaxat ad diem libertatis praestare cogitur, non autem post libertatem.

LXI. [l. 11.] Ex libera quidem muliere natus, ingenuus est: patronus autem consentiens libertae alii viro nubenti, operas quidem haud amplius petere potest; sed jura patronatus non amittit.

LXII. [l. 12.] Libertus, ubicumque vult, habitat, neque cogitur cum liberis patroni habitare: uti nec cum ipso patrono, nisi forte ingratus visus in servitutem reductus fuit: tunc enim deinceps ut servus cum dominis cogitur morari.

LXIII. [l. 13.] Qui alienum libertum receperit, si conveniatur eumque restituat, etiam operas persolvat.

TITU.

39. Excidit & vel μὴ.
40. Sic emendavit Capperon. pro πέπρακε.
41. Vide num. 34. In τῷ πατρὶ τὴν τιμὴν.
42. νόμοις MS.
43. & δὴ MS.
44. Sic pro παγγελθεῖσαι rescripsit Capperon. Mox etiam scriptum fuerat παρεχέσθαι.
45. Hic comma posui, loco puncti post ἀπαιτήσιν. Insuper τρεῖς ἐνιαυτοὺς extrabat in MS.
46. Proprie, nuptiali s. matrimoniali ordine.
47. Inter varias ἀναφοράς significationes, quas Glossaria exhibent, hanc elegi, ut idem notet, quod Belgae dicunt opbrengen. Consului deinde per litteras Cognatum Eruditiss. F. L. ABRESCHUM, qui haec respondit: „ De versione vocis ἀνα-

φορά tecum sentio, nec rectius quam pensionis vocabulo reddi posse putem: nisi ob praecedens ἡμερησίον addere velis diurna, aut etiam circumscribendo vertere pensionis praestatio servi suo domino. De voce ipsa nihil quod addam, habeo post accuratam Henr. Valesii operam in Notas Maufaci ad Harpocr. Lex. pag. 97. Herodoti locus, quem inter alia e Suida ibi citat, habetur L. II. c. 109. Platonis VII. Legg. p. 635. A. edit. Lugd. Idem nempe ἀναφορά, quod ap. Scriptores antiquiores ἀποφορά. Eranius Philo ἀναφοράν exponit τὸ ὑποτεταγμένον δέλαν τελέμενον τοῖς δεσπόταις: ut ἀποφοράν Etymologicum MS. in Bibliotheca Trajectina. ἀποφορά, scribit, μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ ὑποτεταγμένον τελέμενον τοῖς δεσπόταις. Utrumque emendatione indigere suspicor, & utrobique legendum: ἀνα-

ΤΙΤΛΟΣ Δ.

ᾧ 2 Διακατοχῆς ἀπελευθέρων.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. ΑΗ. Τίτλ. β.]

A. Οἱ πάτρωνες καὶ τῶν ἀπελευθέρων τελευταίων εἰς μέρος ἔχουσι 3 διακατοχὴν.

B. Εὰν ὁ πάτρων, πρὶν αἰτῆσαι καὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, ἀποθάνῃ ἢ παρέλθῃ ὁ χρόνος αὐτοῦ μὴ αἰτῶντος, καλοῦνται οἱ παῖδες αὐτοῦ ἢ παῖδες ἑτέρου πάτρωνος ἐκ τοῦ νόμου.

Εἰ δὲ καὶ γραφεὶς κληρονόμος ὁ πάτρων ἀποθάνῃ, ζῶντος τοῦ ἀπελευθέρου ἔχουσιν οἱ παῖδες αὐτοῦ τὴν καὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν. τῇ γὰρ τελευταίᾳ τοῦ ἀπελευθέρου προσέχουμεν· καὶ εἰ ᾧ ἐστὶ τότε ὁ πάτρων, οὐ δύνανται οἱ 4 παῖδες αὐτοῦ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ πρώτου αἰτεῖν διακατοχὴν.

Ὁ ἀγοράσας δὲ δούλον ὅτι τῷ ἐλευθερώσῃ αὐτὸν, ἔχει τὴν καὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· ὁ δὲ λαβὼν χρήματα καὶ ἐλευθερώσας, οὐκ ἔχει.

Ἰνα ἀρμόσῃ ἡ καὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις, δεῖ τὴν κληρονομίαν ὑπαισχευθῆναι τοῦ ἀπελευθέρου, ἢ διακατοχὴν 5 αἰτηθῆναι καὶ ἐξ ἐνός κληρονόμου.

Κατὰ τοῦ ἰδιοκλήτης περικλίς οὐ δίδεται τῷ πάτρωνι καὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις.

Εἴτε ὁ πάτρων, εἴτε ὁ ἀπελευθερὸς περιοριστῇ καὶ ἀποκαταστῇ, ἀρμόζει ἡ καὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις.

Ὁ ὑπεξέστως ἐλευθερώων δούλον τοῦ ἰδιοκλήτης περικλίς, καὶ πάτρων ἐστὶ καὶ τὴν καὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν ἔχει.

Εὰν προσκυρωθῇ μοι ὁ ἀπελευθερὸς, καὶ κεφαλικῶς αὐτὸς κατηγορήσῃ ἐγὼ μὲν ἐκπίπτω τῆς καὶ τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐναντίωσιν, οἱ δὲ ἀδελφοὶ μὲν ἔχουσιν αὐτὴν, καὶ οἱ ἐξ ἄλλου ἀδελφοῦ παῖδες· ἐγὼ ἐπαύσατο εἶναι τῷ λοιπῷ ἀπελευθερῷ 6 προσκυρωθεὶς μοι.

Ὅθεν εἰ καὶ 7 ᾧ αἰτῶμαι τὴν καὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, αἰτῆσαι αὐτὴν ὁ ἀδελφός μὲν δύναται.

Ὅτε μὴ γέγραπται κληρονόμος 8 ὁ πάτρων εἰς τὸ κεχρησμένον μέρος, ἔχει τὴν καὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· εἰ δὲ ὑπὸ αἰρεσιν γραφῇ κληρονόμος, καὶ ἐξέλθῃ ζῶντος τοῦ διαθεμένου, ἢ μὲν θάνατον αὐτὸς ᾧ ὑπαισχευσεως οὐκ ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

Οὐ δοκεῖ δὲ αἰρεσις ἢ εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον ἢ τὸν ὄντως συγκειμένη· ἢ γὰρ γέγονε, καὶ οὐ δοκεῖ ὑπὸ αἰρεσιν γεγραφθῆναι ἢ οὐ γέγονε, καὶ δοκεῖ μήτε 9 κληρονόμος γραφῆναι.

Εὰν ὁ ἀπελευθερὸς ἔτιως ἀφθῇται· εἰ δὲ ὁ υἱὸς μὲν ζῶντος μὲν τελευτήσῃ, ὁ πάτρων ἔτι μὲν κληρονόμος· ἐξίσεως τῆς αἰρέσεως ἐκ διαθήκης κληρονομεῖ, καὶ 9 ἔχῃ ὅρα τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

Εἰ δὲ καὶ μὴ ἀφ' κληρονομίας, ἀλλὰ ἀφ' ἀληγᾶτος δοθῇ τὸ κεχρησμένον, ἀργεῖ ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

Καὶ ὅτε εἰς ἡττον μὲν γραφῇ κληρονόμος, ἀναπληρωθῇ δὲ ἀφ' ἀληγᾶτος ἢ fideicommissum, ἢ θανάτῳ 10 αἰτία δωρεᾶς μὲν

μεῖται

58. φερά (Αποφρά) (μὲν) γὰρ εἰς τὸ τεταγμένον ὑπὸ δόλου

59. τελέμ. τ. δ.

48. γενέμ. MS.

TIT. IV.

T. Leuncl. sic Rubricam edidit: Τίτλος δ. Διαλαμβάνει

ᾧ Διακατοχῆς, ἢ ἔχουσιν οἱ πάτρωνες τῶν ἀπελευθέρων εἰς τὴν ὑπὸ αὐτῶν, τὴν ἐναντίωσιν κινεῖτες κατὰ τῆς Διαθήκης αὐτῶν

ἐστὶν ἐν τῷ γ. κεφαλαιῷ φησιν.

Adfert autem ex hoc tit. capitula sex: γ. ε. ιγ. ις. ιζ. & αλ. quæ in nostro mox invenies κεφ. γ. ε. ια. ιδ. [ις.] & λγ. Fabrotus, qui plura non habet, numeros more suo sic mutavit, ut cum Latino Juris Corpore concordarent;

Adfert autem ex hoc tit. capitula sex: γ. ε. ιγ. ις. ιζ. & αλ. quæ in nostro mox invenies κεφ. γ. ε. ια. ιδ. [ις.] & λγ. Fabrotus, qui plura non habet, numeros more suo sic mutavit, ut cum Latino Juris Corpore concordarent;

Adfert autem ex hoc tit. capitula sex: γ. ε. ιγ. ις. ιζ. & αλ. quæ in nostro mox invenies κεφ. γ. ε. ια. ιδ. [ις.] & λγ. Fabrotus, qui plura non habet, numeros more suo sic mutavit, ut cum Latino Juris Corpore concordarent;

Adfert autem ex hoc tit. capitula sex: γ. ε. ιγ. ις. ιζ. & αλ. quæ in nostro mox invenies κεφ. γ. ε. ια. ιδ. [ις.] & λγ. Fabrotus, qui plura non habet, numeros more suo sic mutavit, ut cum Latino Juris Corpore concordarent;

TITULUS IV.

De Successione Libertorum.

[DIG. L. XXXVIII. Tit. 2.]

I. [l. 1.] Patroni adversus liberos defunctos ex parte bonorum possessionem habent.

II. [l. 2.] Si patronus, antequam bonorum possessionem contra tabulas petierit, mortuus sit; aut tempus præteritum sit, ipso non petente: vocantur liberi ejus vel alterius patroni liberi ex lege. [§. 1.]

Sed & si patronus heres scriptus obierit, vivente liberto, liberi ejus bonorum possessionem contra tabulas habent: namque mortem liberti spectamus: & si patronus tunc superest, non possunt liberi ejus ex prima parte bonorum possessionem petere. [l. 3. §. 3. & 4.]

Qui servum hac lege emit, ut eum manumittat, bonorum possessionem contra tabulas habet: sed qui nummos accepit & manumisit, non habet. [§. 5.]

Ut bonorum possessio contra tabulas competat, liberti hereditatem oportet fuisse aditam, vel bonorum possessionem petitam, etiam si ab uno heredum. [§. 6.]

Adversus castrense peculium patrono non datur bonorum possessio contra tabulas. [§. 7.]

Sive patronus sive libertus deportatus sit ac restitutus, competit bonorum possessio contra tabulas. [§. 8.]

Filius familias servum ex peculio castrensi manumittens, & patronus est, & bonorum possessionem contra tabulas habet. [§. 9.]

Si mihi libertus adsignatus fuerit, eumque ego capitaliter accusavero, ego quidem bonorum possessione contra tabulas excido, sed fratres mei eam habent, & ex alio fratre liberi: nec enim desinit aliorum esse libertus, qui mihi adsignatus fuerat.

Unde etiam si bonorum possessionem contra tabulas repudiavero, frater meus eam petere potest. [§. 10. 11. & 12.]

Si patronus in debitam partem heres non est scriptus, bonorum possessionem contra tabulas habet: sed si sub conditione heres sit scriptus, eaque evenierit vivo testatore, aut post mortem ejus ante aditionem: bonorum possessionem contra tabulas non habet. [§. 13.]

Conditio autem non videtur, quæ in præteritum aut in præsens tempus confertur: aut enim evenit, & sic neque sub conditione videtur scriptus; aut non evenit, & sic neque heres fuisse scriptus videtur. [§. 14.]

Si libertus ita testetur: Si filius meus me vivo moriatur, patronus mihi heres esto: existente conditione ex testamento fit heres, nec locus est bonorum possessioni contra tabulas. [§. 15.]

Sed & si non per hereditatem, sed per legatum debita pars detur, cessat bonorum possessio contra tabulas. [§. 16. & 17.]

Etiam, si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

etiam si in minorem partem heres sit scriptus, sed ea per legatum vel fideicommissum, vel mortis causa donatio

μῆται ὡς τὰ ληγάτα. Εἰ δὲ καὶ μὴ ἦν θανάτου αἰτία δωρεὰ, τοιαῦτα δὲ σκοπῶν ἐδόθη, ὥς ἀναπληρῶσαι τὸ λείπον· ἀργεὶ ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις. Τὰ δὲ διὰ πλήρωσιν αἰρέσεως ¹¹ χάριν διδόμενα τῷ πάτρωνι, τότε λογίζεται αὐτῷ εἰς τὸ ἐποφειλόμενον, ὅτε τῆς ἐσίας εἰσὶ τῷ ἀπελευθέρῳ. Τὸ ἐποφειλόμενον τῷ πάτρωνι μέρος πρὸς τὴν ἐν καιρῷ τελευτῆς ἐσίαν τοῦ ἀπελευθέρου σκοπεῖται· καὶ εἰάν τι κατὰ δόλον ἐξεπόνησεν, ὅπως ἐστὶν ὥσανεὶ μὴ ἐξῆλθε τῆς ἐσίας αὐτοῦ.

Γ. Ο ἄφ' τὸ καταμνηστῆσαι τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἰδίου δεσπότης ¹² ἐλευθερώμενος, εὐδενός ἐστιν ἀπελευθερῶν. Κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ πρὸ τοῖς πολέμοις ἀποθανόντος ἀπελευθερῶν, διδοται ἐναντίωσις· εἰ καὶ μὴ καλεῖται ἀπελευθερῶν, ὥς ἐν δουλείᾳ τελευτήσας. Περιορισθεὶς πάτρων, ἐπειδὴ ἀντὶ ἀποθανόντος ἐστὶν, οὐκ ἀντίκειται τοῖς ἰδίοις τέκνοις εἰς τὸ αἰτῆσαι τὴν χτὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν· ὁ μὲντοι πρὸς τοῖς πολέμοις ὢν, ἄφ' τὴν ἐλπίδα τῆς ὑποτροφίας, ἀντίκειται αὐτοῖς.

Εἰν ἐξωτικὸν ἐνστήσεται ὁ ἀπελευθερῶν, καὶ ἀξιώσῃ αὐτὸν ἀποκαταστήσαι τὴν κληρονομίαν τῷ ἰδίῳ υἱῷ· ἀργεὶ ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσις· γίνεται γὰρ ὁ υἱὸς ἄφ' τοῦ νόμου κληρονόμος.

Δ. Ο ἀπελευθερῶν γράφων τὸν πάτρωνα κληρονόμον εἰς τὸ νόμιμον, ὀφείλει τὰς παῖδας αὐτῆς τοῦ πάτρωνος ὑποκαθίσταν αὐτῶν· ἵνα, εἰν ἀποθάνῃ ἐν ζωῇ αὐτῆς ὁ πάτρων, εὐρεθῇ τὸ ἱκανὸν ποιήσας αὐτοῖς. Εἰν ἐστὶν υἱὸς αὐτεξέχριστος τοῦ πάτρωνος, καὶ ἔχοντος ἐξ αὐτοῦ μείνας ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πάτρωνος· μόνος τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν ἀπελευθερῶν ὀφείλει. Εἰ δὲ ὅσος δῆποτε μέρος γράφων ὁ ἀπελευθερῶν τὸν ἰδίον υἱὸν κληρονόμον, ἀποκλείει τὸν πάτρωνα τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως. Εἰν ἀπελευθερῶν γράφῃ τὴν θυγατέρα τοῦ πάτρωνος, καὶ ἡ διαθήκη ὡς πλαστῇ διαβληθῇ, καὶ ¹³ ἡρτημένης τῆς ἐκκλητίης ἀποθάνῃ ἢ γραφείσῃ· τὰ αὐτὰ δίκαια ἔχουσιν οἱ κληρονόμοι αὐτῆς, ὅσα διεῖσα αὐτῇ ἐμελλεν ἔχειν.

[Ε.] Ο υἱὸς τοῦ ἀπελευθερῶν γραφόμενος παρ' αὐτοῦ κληρονόμος καὶ ἀφιστάμενος, εἰ καὶ ἔχει τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου, δίδωσι χώραν τῷ πάτρωνι κινήσαι τὴν χτὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν. Τὸ αὐτὸ ἐστὶ, καὶ κληρονομήσας ἢ ἐμμίξας ἀποστή.

Ο πάτρων καὶ οἱ τῷ πάτρωνος παῖδες ὑπεισελθόντες χτὶ γνώμην τῷ ἀπελευθερῶν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ἢ ληγάτον ἢ Fideicommissum ἀπαιτήσαντες, ἐκπύπῃσι τῆς χτὶ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως· ἀτοπον γὰρ ἐστὶ, τὸν αὐτὸν ἐν μέρει μὲν ἀναδρέπειν τὴν γνώμην τῷ τελευτήσαντος, ἐν μέρει δὲ κυροῦν. Εἰ δὲ μὴ εἶχον ἀποτελεσματὰ ληγάτα, οὐκ ἐμποδίζεται ἢ χτὶ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως· ὅτε ὅτε ὁ πάτρων νομίσας εἰς τὸ κεχρησθημένον γεγράσθαι ¹⁴ κληρονομίαν, καὶ εὐρεθῇ εἰς ἥτιον γεγραμμένος· ὅτε εἰ ὅπ' μαρτύρων μὲν ἠνάχλησε πρὸς τῷ ληγάτῳ, ὕστερον δὲ μεταμελήσῃ.

Εἰν καταδέχεται τὸ ληγάτον ὁ πάτρων, καὶ ὅλον ἐκδικηθῇ ἢ μέρος αὐτῆς, βοηθεῖται.

Εἰν ὅπ' ἡγεγῶν ὁ πάτρων τὸ καταλειφθὲν, τοῖς

nationem repleta fuerit: imitatur enim legata. [§. 18.] Sed etsi mortis causa donatio non fuit, sed eo fine datum est, ut reliquum suppleat; cessat bonorum possessio contra tabulas. [§. 19.] Quæ autem ob conditionis impletionem patrono dantur, tunc in debitam ei partem imputantur, si ex patrimonio sint liberti. [§. 20.] Pars patrono debita ad patrimonium liberti, quod mortis tempore fuit, refertur: & si quid per dolum alienavit, perinde est ac si ex patrimonio ejus non exierit.

III. [l. 4.] Qui propter detectam domini sui necem manumittitur, nullius est libertus. [§. 1.] Adversus testamentum liberti apud hostes defuncti, datur impugnatio, [i. e. bonorum possessio] etsi libertus non vocetur, quippe in servitute mortuus. [§. 2.] Patronus deportatus, quoniam pro mortuo est, non obest liberis suis ad petendam bonorum possessionem contra tabulas: verum qui apud hostes est, propter spem reditus, obstat iis. [§. 3.] Si extraneum libertus instituerit, eumque rogaverit filio suo hereditatem restituere cessat testamenti impugnatio: nam filius per legem fit heres.

IV. [l. 5.] Libertus patronum pro legitima heredem scribens, ipsius patroni liberos ei substituere debet: ut, si se vivo patronus moriatur, illis satis fecisse inveniatur. [§. 1.] Si filius exstat patroni emancipatus, atque ex eodem patrono nepos, qui in avi potestate remansit: soli filio prospicere libertus debet. [l. 6.] Ex quantulacumque parte libertus suum filium scribat heredem, excludit patronum a bonorum possessione contra tabulas. [§. 1.] Si libertus patroni filiam instituerit, & testamentum ut fictum arguatur, at pendente adpellatione instituta decesserit: eadem jura heredes ejus habent, quæ ipsa superstes habitura erat.

[V. l. 5. §. 2.] Filius liberti heres ab eo scriptus & abstinens, etsi nomen habet heredis, patrono locum dat petendi bonorum possessionem contra tabulas. [§. 3.] Idem est, etiamsi, postquam heres factus fuit aut se immiscuit, abstinuerit. [§. 4.] Patronus & patroni liberi secundum voluntatem liberti hereditatem ejus adeuntes, vel legatum aut fideicommissum petentes, excidunt bonorum possessione contra tabulas: [l. 7.] absurdum enim est, eundem ex parte quidem defuncti voluntatem subvertere, ex parte autem ratam habere: [l. 8.] si vero legata effectum non habuerint, non prohibetur testamenti impugnatio: neque, si patronus, putans se ex debita parte esse scriptum, adierit, & in minus fuisse scriptum, adparuerit: neque, si cum testibus heredem interpellavit de legato, ac postea pœnituit. [§. 1.] Si patronus legatum agnoverit, & totum evictum sit aut pars ejus, adjuvatur. [§. 2.] Si patronus agno-

11. χάρις superflue addidit interpres, non animadvertens, se Latinam voculam causā jam reddidisse per διά.

12. ἐλευθερώσει Leuncl. ac F. qui prefixit Πανλ. Habent solum principium huj. legis.

13. ἡγεγῶν. MS.

14. κλ—σει MS.

15. αἰτία δωρεάν MS.

16. Sic pro κεινῶν corr. CAPPER.

17. ἐπιπλ. conjunctim MS. Tum comma post αἰτίας positum alio trans tuli.

τοῖς ὑπεξουσίαις αὐτῆς, ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως.

Καὶ θανάτῳ ¹⁵ αἰτία δωρεάν ἐὰν ὀπίγῃ μὲν θάνατον αὐτῆς, ἢ μὴν εἰ ἐτι ζῶντος τῆς ἀπελευθέρου· ἴσως γὰρ ἠλπίσεν, ὅτι καὶ ἐν τῇ διαθήκῃ καταλιμπάνει αὐτῇ. ¹⁶ κινῶν δὲ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, ἀδειαν ἔχει ἢ τῶν ἀφίστασθαι, ἢ ὑπολογίσασθαι αὐτὰ εἰς τὸ νόμιμον.

Εὰν δὲ τι αὐτῇ δοθῇ ¹⁷ ὅπῃ πληρώσει αἰρέσεως μὲν θάνατον τῆς ἀπελευθέρου, ἀπωθεῖται.

Ὁ πάτριον ἀφῆλξ τὴν βέλυσιν ὀπίγῃς τῆς ἀπελευθέρου ἀποκαθιστάσθαι, ὡς τὸ διυληθῆναι σχεῖν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

Γ. Ὁ τὸν πατῶν ¹⁸ ἀπελευθέρων δελαγωγῆσας, ὅτε ὀνόματι τῶν ἰδίων παίδων ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

Ζ. Εὰν ἓνα τῶν πατῶν εἰς ἡττον ¹⁹ τῆ νομίμου γράφῃ ὁ ἀπελευθέρων, καὶ τὸν ἄλλον ὑπὲρ τὸ κεχρεωτημένον, γράφῃ καὶ ἐξωτικόν· ὁ τὸ ἡττον ἔχων ²⁰ καὶ ἐκ τῆς πλεονάζοντος τῷ ἄλλῳ καὶ ἐκ τῆς ἐξωτικῆς πληρεῖται· τὸ αὐτὸ καὶ ὅπῃ πολλῶν πατῶνων.

Εὰν ὁ πάτριον ἀποκλήρον ποιήσῃ τὸν ἔργονον, κατὰ μὲν τῶν ἀπελευθέρων αὐτῆς τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν οὐκ ἔχει, κατὰ δὲ τῶν ²¹ πατῶν ἔχει. Εἰ δὲ ὁ πατὴρ αὐτὸν ἀποκλήρον ἐποίησε μόνον, ὅτε κατὰ τῶν πατῶνων, ὅτε κατὰ τῶν πατῶν ἔχει. Εἰ δὲ τὸν υἱὸν ὁ πάτριον ἀποκλήρον ἐποίησεν, ἢ μὴν τὸν ἔργονον, δύναται κατὰ τῶν πατῶνων ἀπελευθέρων κινεῖν.

Εἰ δὲ ὁ πατὴρ μὲν ἀποκλήρον ²² ποιήσῃ με, καὶ τὸν πατέρα μὲν ὁ πάτριον, καὶ ἀποθάνῃ πρῶτον ὁ πάτριον, πάντων ²³ ἀπωθεῖται· εἰ δὲ ὁ πατὴρ μὲν πρῶτον ἀποθάνῃ, τῆς πατῶνως διαδέχομαι.

Η. Εὰν δὲ ὁ πατὴρ μὲν ἀποκλήρον γένηται ὡς τῆς πατρός αὐτῆς, ἐγὼ δὲ ὅτε παρ' αὐτοῦ, ὅτε ὡς τῆς πάτριου μὲν ἀποθνήσκοντος μὲν τῆς πατρός μὲν ἔχω κατὰ τῆς ἀπελευθέρων ἐκατέρου τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν. Ὁ δὲ εἰ μὲν ὑπεξουσίαις αὐτῆς εἰμι, κατὰ τῶν πατῶνων ἔχω· εἰ δὲ αὐτεξουσίαις ²⁴ γενόμεν, ἔχω.

Θ. Εἰ καὶ ἀποκλήρος γένωμαι, ἔχω τὴν ἐναντίωσιν κατὰ τῆς διαθήκης τῆς ἀποκαθιστάμενός μοι.

Εὰν μὴ κατὰ τῆς διαθήκης ἀποκλήρον ποιήσω τὸν υἱόν μὲν, ἢ βλάπτεται· τυχόν γὰρ μεμνηνὸς ἦν ἢ ἀνελθόν, καὶ ἡξίωσα τὸν κληρονόμον ἀποκαταστήσασθαι αὐτῷ.

Εὰν ἀποκλήρος καὶ ἀποπέσειαν τῆς δικαστικῆς ἀποφανθῇ μὴ εἶναι ἀποκλήρος, οὐκ ²⁵ ἀπωθεῖται τῇ ψήφῳ γὰρ ἐμμένειν δεῖ.

Βλάπτεται ὁ ἀποκλήρος υἱός, καὶ νικήσῃ τὸν ἓνα κληρονόμον ὡς τῆς ὅπῃ τῇ διαθήκῃ μέμφεως, ὑπὲρ δὲ τῆς ἄλλης ἡττηθῇ· ἔρρωται γὰρ ἡ διαθήκη.

Εἰ δὲ μήτε κληρονομηθῇ, μήτε διακατοχὴ αἰτηθῇ ἐκ τῆς διαθήκης, ἐν ἣ ἀποκλήρος ἐγένετο ὁ υἱός, ἢ βλάπτεται· ὡς πάντα γὰρ ἐστὶν ἀνυπόστατος.

Εὰν ἐν τῷ πρώτῳ βαθμῷ γένηται κληρονόμος, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀποκλήρος· ἢ ἐν τῷ πρώτῳ ἀποκλήρος γένηται καὶ ἀποκαταστῇ τῷ κληρονόμῳ, ἢ βλάπτεται· καὶ καθόλου ἐν οἷσιν ὅποτε βαθμῶν γραφόμενος ὁ υἱός κληρονόμος, ἢ βλάπτεται, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ διαθήκῃ ἀποκλήρος γένηται.

Καὶ

adgoverit, quod iis relictum fuit, quos in potestate habet, excidit bonorum possessione contra tabulas.

[§. 3.] Etiam mortis causa donationem si adgoverit post mortem ejus, non si vivente adhuc liberto: forte enim sperabat, fore ut & testamento sibi relinqueret: sed bonorum possessionem contra tabulas petens licentiam habet aut renuntiare iis, aut in legitimam ea computare. [§. 4.] Sed si quid ei datum fuerit ad implendam conditionem post mortem liberti, repellitur. [§. 5.] Patronus minor annis voluntatem liberti agnoscens restituitur, ut possit contra tabulas bonorum possessionem habere.

VI. [l. 9.] Qui paternum libertum in servitute petiit, neque liberorum suorum nomine contra tabulas bonorum possessionem habet.

VII. [l. 10.] Si unum ex patronis in minorem quam legitimam libertus scripserit, & alterum supra debitam partem; itemque extraneum scripserit: is qui minus habet, & ex eo quod alteri superest, & ab extraneo suppletur. Idem & in pluribus patronis. [§. 1.] Si avus nepotem exheredaverit, adversus libertos quidem ejus bonorum possessionem contra tabulas non habet, sed adversus paternos libertos habet. Quod si solus eum pater exheredaverit, nec adversus avitos nec adversus paternos habet. Sed si avus filium exheredaverit, non vero nepotem, adversus libertos avitos experiri potest. [§. 2.] Sin autem me pater meus exheredaverit, & patrem meum avus, priorque moriatur avus, ab omnibus repellor: sed si pater meus prior moriatur, avitis libertis succedo.

VIII. [l. 11.] Quod si pater meus exheredatus fuerit a patre suo, ego autem neque ab ipso neque ab avo meo, moriente quidem patre meo adversus libertos utriusque bonorum possessionem contra tabulas habeo: eo autem superstite, si quidem in potestate ejus sum, adversus avitos non habeo; si vero emancipatus fui, habeo.

IX. [l. 12. §. 1.] Etiam si exheredatus sim, contra tabulas liberti mihi assignati bonorum possessionem habeo. [§. 2.] Si filium meum non mala mente exheredavi, non læditur: forte enim furiosus erat aut impubes, & rogavi heredem ut ei restitueret. [§. 3.] Si exheredatus per judicis temeritatem pronuntietur exheredatus non esse, non repellitur: sententia enim standum est. [§. 4.] Obstat filio exheredato, etsi unum heredem per querelam de testamento inofficioso vicerit, sed ab alio victus sit: valet enim testamentum. [§. 5.] Si autem neque hereditas adeatur, neque bonorum possessio petatur ex eo testamento, in quo filius exheredatus sit, non læditur: per omnia enim irritum est. [§. 6.] Si in primo gradu heres scriptus fuerit, & in secundo exheredatus; vel in primo exheredatus & heredi substitutus fuerit, non læditur: & in universum, in quocumque gradu filius heres sit scriptus, non læditur, etsi in eodem testamento exheres sit factus.

[§. 7.]

18. ἀπελευθέρων MS. Idem huic cap. adponit F.

19. τῆς μίμης MS.

20. Punctum minus hinc aliorum transposui. Sed tam manifesta distinctionum vitia tacite deinceps corrigam.

21. πατῶν & παπῶν sine iota MS. hic aliquoties; alibi tamen exprimit.

22. ποιήσῃ MS.

23. ἀποθ. MS.

24. An γενόμεν? CAPPERON. aut ἐγενόμεν.

Καὶ ὁ ὑπεξέσσιος καὶ ὁ αὐτεξέσσιος διωάμενοι κληρονομήσαι τῶ πατρὸς καὶ μὴ θέλοντες, ἔχουσι κατὰ τῆς τῶ ἀπελευθέρου διαθήκης τὴν ἐναντίωσιν.

I. Εὰν τὸν υἱὸν μὲ ἀπόκληρον ποιήσω, καὶ υἱὸν αὐτῷ γράψω κληρονόμον· εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀφ' ἐμοῦ τῶ ἐγγόνου γίνεται μὲ ἀναγκαῖον κληρονόμῳ· ὅμως οὐκ ἔχει τὴν ἐναντίωσιν κατὰ τῆς ἀφ' αὐτοῦ τῶ ἀπελευθέρου· εἰ γὰρ ὁ αὐτεξέσσιος μὲ διὰ δούλου αὐτῷ γένηται μὲ κληρονόμῳ, οὐκ ἔχει τὴν ἐναντίωσιν κατὰ τῆς διαθήκης τῶ ἀπελευθέρου μὲ.

IA. Εὰν ὁ πατέρων κεφαλικῶς κατηγορήσῃ τῶ ἀπελευθέρου ἢ 25 δολαγωγῇ αὐτόν· ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης 26 ἐναντιώσεως. Ο ἢ ἀφ' ἑλπίδος κατηγορήσας ἢ δι' αὐτῶ ἢ ἀφ' ἑλπίδος τῶ ἐπιτρόπου ἢ τῶ κουράτωρος, συγινώσκειται, 27 καὶ εἰ τέλει γενόμενος κατεδικάσθῃ· ἔτε γὰρ ἡδύνατο τῆς κατηγορίας ἀποστῆναι, ἀφ' ἧς τὸ μὴ ἐμπροσθεῖν εἰς τὸ κατὰ 28 συκοφαντῶν δόγμα· ἔτε ἀφ' ἑλπίδος εὐχερῶς τὰ βελομένω δίδεται· εἰ δὲ δημοσίας δόσεως ἀφ' ἑλπίδος μείζων γενόμενος ἀνελεύθερος αὐτὴν, 29 ἀπαθῆται τῆς κατὰ τῆς ἀφ' αὐτοῦ τῶ ἀπελευθέρου ἡδύνατο γὰρ αὐτὴν ἀκινδύνως μὴ ἀνελεύθερος. Κεφαλικῶς 30 ἢ κατηγορεῖ ὁ κινδυνώων ἐγκλημα, ἐξ οὗ θάνατος ἢ πολιτείας ἐκπίπτει· ἐπιφέρειται. Εἰ δὲ μὴ ἦν τοιοῦτο τὸ ἐγκλημα, ὁ δὲ δικαστὴς ὁμοῦς ἢ ἀπείρους τὴν ποινὴν ἡύξησεν, καὶ βλάπτεται ὁ υἱὸς τῶ πατρὸς.

Εἰ δὲ καὶ μὴ κατηγορήσῃ μὲν, ὑπέβαλλε δὲ τὸν κατηγοροῦν, ἢ κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐμαρτύρησεν τῶ ἀπελευθέρου, ἐκπίπτει. Εὰν ὁ υἱὸς τῶ πατρὸς, ὡς ἐπὶ τυραννίδι συκοφαντηθεὶς τῶ ἀπελευθέρου, αἰτήσῃ αὐτὸν τιμωρηθῆναι, ἢ 31 κατηγορημένω ὑπ' αὐτῶ γράψῃ κατ' αὐτῶ τὸ ἐγκλημα, συγινώσκειται· ὥσπερ ὅτε τὴν ἀνάγκην τῶ πατρὸς ἐκδικῶν κατηγορήσῃ, τυχὸν ἰατρῶ ὄντος ἢ κουβικηλαρίου, ἢ ἄλλως πρὸς τὸν πατέρα ὄντος· ἀνάγκην γὰρ εἶχε ἀφ' ἧς τὸ μὴ ἐκπεσεῖν τῶ κλήρος 32 συκοφαντικῶς γοῶν κατηγορήσας.

Εκεῖνος δὲ δοκεῖ κατηγορεῖν ὁ μένων ἕως τῆς ἀποφάσεως· εἰ γὰρ πρὸς τῆς ψήφου ἢ τῆς ἐκκλήτους ἡρτημένης ἀποστῇ, ἢ 33 τελευτήσῃ ὁ ἀπελευθέρου πρὸς βεβαιώσεως αὐτῆς, συγινώσκειται· τελευτήσας γὰρ ἡλευθέρωται τῆς ψήφου. Συνηγορήσας δὲ τῶ κατηγοροῦ, καὶ βλάπτεται ὁ γὰρ συνηγορῶν οὐκ ἔστι κατηγορῶν. Εἰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἀφ' αὐτοῦ τῶ ἀπελευθέρου ἀπαθῆται ὁ πατέρων κατηγορηθῆναι αὐτόν, ὡς φαρμάξαντα αὐτόν, ἢ ἄλλο τι κατ' αὐτῶ πλημμελήσαντα· συγινώσκειται ὁ υἱὸς κατηγορῶν.

IB. Εἰ δὲ 34 κατηγορήσῃ καὶ ἀποδείξῃ, πρὸς τῇ βασιλέως ἀποκαταστῇ ὁ ἀπελευθέρου, ἢ κεφαλικῶς τῶ ἐγκλήματος ὄντος ὁ ἀρχὸν φιλαγάθως ἐξορίσῃ· οὐκ ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως· τῆς γὰρ συκοφάντας μόνος ὁ νόμος μισεῖ.

IT. Οὐ δοκεῖ δολαγωγεῖν ὁ τὰ ἀναφανοῦντι 35 ἢ εἰς ἐλευθερίαν ἀντιλέγων, ἀλλ' ὁ τὸν ἐν νομῇ ἐλευθερίας ὄντα εἰς δουλείαν ἑλκων· εἰ καὶ ἐν μέρεσι αὐτόν· αὐτῷ λέγει διαφέρειν, ἢ χρῆσιν 36 εἶχεν.

[§. 7.] Et filius familias & emancipatus, qui patris heredes esse possunt & nolunt, adversus liberti tabulas bonorum possessionem habent.

X. [l. 13.] Si filium meum exheredavero, ejusque filium heredem scripsero, etsi maxime per medium nepotem necessarius mihi sit heres; tamen contra tabulas liberti bonorum possessionem non habet: namque, si filius meus emancipatus per servum suum mihi heres fiat, contra tabulas liberti mei bonorum possessionem non habet.

XI. [l. 14.] Si patronus libertum capitaliter accusaverit, eumve in servitutem petierit, bonorum possessione contra tabulas excidit. [§. 1. & 2.] Minori autem, qui vel per se vel per tutorem aut curatorem accusavit, ignoscitur, etiam si major factus condemnatus fuerit: neque enim ab accusatione desistere potuit, ne in Senatusconsultum contra calumniatores incideret; neque abolitio volenti facile datur: sed si publica abolitio data major factus eandem renovavit, repellitur a bonorum possessione contra tabulas; poterat enim impune eam non renovare. [§. 3.] Capitaliter autem accusat, qui crimen movet, ex quo mors aut civitatis amissio infertur. [§. 4.] Quod si tale crimen non fuit, sed iudex vel crudeliter vel imperite poenam auxit, patroni filius non læditur. [§. 5.] Sed & si non accusavit, sed accusatorem subjecit, vel contra caput liberti testimonium dixit, excidit. [§. 6. & 7.] Si filius patroni, majestatis falso accusatus ab liberto, petierit ut puniretur, aut accusatus ab eo crimen in ipsum verterit, ignoscitur illi: veluti, quando patris necem ulciscens accusabit, quum forte medicus vel cubicularius, vel alio modo circa patrem fuisset: necesse enim habuit, ne hereditate excideret, vel calumniose eum accusare. [§. 8.] Is autem accusare videtur, qui ad sententiam usque persistit: nam si ante sententiam vel pendente appellacione desierit, aut si libertus ante confirmationem ejus sententiæ obierit, ignoscitur illi: obiens enim a sententia liberatur. [§. 9.] Sed advocacionem præstans accusatori non læditur: namque advocatus non est accusator. [§. 10.] Sed &, si patronus in testamento jussit eum accusari, quasi veneno se adpetisset, vel aliud quid adversus se deliquisset, filio accusanti ignoscitur.

XII. [§. 11. & l. 15.] Quod si accusaverit ac probaverit, sed libertus a Principe restitutus fuerit; vel, quum crimen capitale esset, Præses benigne deportaverit; non excidit bonorum possessione contra tabulas: solos enim calumniatores lex odit.

XIII. [l. 16. pr. & §. 1.] Non videtur in servitutem petere, qui ad libertatem provocanti contradicit, sed qui constitutum in possessione libertatis in servitutem trahit: etiam si ex parte eum ad

25. δολαγωγῆσαι MS. Hanc vero legem cum Leuncl. habet Fabr. (qui Ουλατ. præfixit) usque ad finem §. tertie, v. ἐπιφέρειται.

26. αὐτῷ addunt Leuncl. ac F.

27. καὶ εἰ iidem rectius.

28. τῶν ad: iid.

29. τῶ ἀπελευθέρου ad: iid:

30. δι' deest iisd.

31. Lego ac verito κατηγορούμενος v. α. στρέψα.

32. Habetne auctoritatem pro συκοφαντικῶς?

33. τελευτήσας MS.

34. κατηγορήσας — ἀποδείξει — ἐξορίσει MS.

ἐπ' αὐτὰς ἢ τι δίκαιον, ὅπερ ἐπὶ μόνοις δέλοις συνίσταται, καὶ ὁ τοιοῦτος ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως.

Εἰ δὲ δολωγὴς ἐνίκησε, καὶ τῆς ἀληθείας ὑπερον γνωσκείσης ἐν ἐλευθερίᾳ διάγειν αὐτὸν ἠέσχετο, ἐβλάπεται δολωγὴς, μάλιστα εἰ δικαίως ἐπλανήθη.

Καὶ ὁ μὴ ἀποκαταρξάμενος ἢ ὡς ψήφῃ ἀποτάσας, ἐδοκεῖ δολωγεῖν.

Ἡ ἀποκλήρυξις τῆς υἱᾶς τῆς πάτρωνος, καὶ ἡ παρ' αὐτῆς γενομένη κατὰ τῆς ἀπελευθέρου κεφαλικῆς κατηγορίας, ἡ δολωγία, ἐβλάπτει τὰς παῖδας αὐτῆς, τὰς μὴ ὄντας ὑπεξουσίαις αὐτῆς.

Αἰτῶν ὁ πάτρων τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, ἐκπίπτει πάντων τῶν ὑπὸ τῆς ἀπελευθέρου καταλειφθέντων αὐτῷ, καὶ τῇ ἐν κωδικίλλοις καὶ θανάτῳ αἰτία δωρηθέντων, καὶ τῆς κατὰ ἀνθρώπινα ὑποκαταστάσεως.

Εἰ δὲ μετὰ τὸ αἰτῆσαι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν χώραν λαβέσθης τῆς ὑποκαταστάσεως 37 κληρονομίῃ, ἀρνοῦνται αὐτῷ αἱ ἀγωγαί.

Εἰ δὲ μέλλει τὰ καταλειφθέντα ἀποκαταρξάμενος ἑτέροις, δίδεται αὐτῷ ἀπαίτησις.

Τὰ αὐτὰ λέγομεν, εἰ καὶ μὴ αὐτῷ, ἀλλὰ τοῖς ὑπεξουσίαις αὐτῆς κατελείφθῃ.

Εάν καταλείπῃ ὁ ἀπελευθερὸς δόλῳ τῆς πάτρωνος ἐλευθερίαν, ληγάτους αὐτῷ τὸ τίμημα αὐτῆς ἀπαιτεῖται τὸ ληγάτον, διὰ τὸ μὴ ἐμποδισθῆναι τὴν ἐλευθερίαν.

Ὁ ὑποκαταστάς τῶν πάτρων, ἐκ ἔχει ἀγωγὴν εἰς τὸ μέρος, ἐφ' ᾧ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν ὁ πάτρων ἤτησεν.

Εἰ δὲ αὐτὸς ὁ πάτρων 38 ὑποκαταστάς ἐν ζῳῇ τῆς ἀπελευθέρου ἐτελεύτησεν, ὁ υἱὸς αὐτῆς τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν αἰτῶν, ἐ μόνον τὸ τῆς ὑποκαταστάσεως μέρος λαμβάνει, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πάντων τῶν κληρονομῶν ἀναλόγως μοῖραν ἀφαιρεῖται.

Ἀπαιδὸς τῆς ἀπελευθέρου τελευτῶντος πρῶτοι καλοῦνται πάτρων καὶ πατρῶνισσα, ἀλλὰ καὶ μετ' 39 αὐτῶν οἱ ἄλλοι συγγενεῖς.

ΙΔ. 40 Οἱ τῆς πατρῴας παῖδες, καὶ πορρογενεῖς ὄντες, ἔχουσι καὶ τῆς ἀπελευθέρου αὐτῆς τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν οἱ δὲ τῆς πάτρωνος, νόμιμοι ὄντες.

[ΙΒ.] 41 Εάν εἰς ἥτιον τῆς νομίμου γραφῆς ὁ πάτρων πλατὴν εἶπῃ τὴν διαθήκην καὶ ἡτληθῇ, ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως. 42 ἰδίᾳ γὰρ φάκτω τὴν κληρονομίαν ἀπώλεσεν.

Εἰ δὲ γραφῇ εἰς τὸ κεχρεωτημένον, κληρονομῶν καὶ μὴ κληρονομῶν, ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως.

ΙΓ. Εάν ὑπὸ αἵρεσιν ὅρου γραφῇ κληρονομῶν ὁ πάτρων, ἢν εἰσθεὶς συγχωρεῖν ὁ Πράτωρ, ἐκ ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν ἔτι γὰρ κληρονομῶν.

Εάν 43 ληγάτους ὁ ἀπελευθερὸς Πέτρω ὅπῃ τῶν ἀποκαταρξάμενος αὐτῷ τῷ πάτρωνι, δίδωντος τῆς κληρονομίᾳ τῷ πάτρωνι τὸ νόμιμον μέρος, ἐκ ἔχει Πέτρος τὴν τῆς ληγάτου ἀπαίτησιν.

Εάν εἰς ἑξ' οὐγκίας τὸν πάτρωνα μὲν ἑξαδικῶς συνεζυγμένως γράφῃ κληρονομῶν ὁ ἀπελευθερὸς, τὰς μὲν τρεῖς λαμβάνει, τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῷ ἐκ πάντων τῶν κληρονομῶν ἀναλόγως πληρεῖται.

Τὸ αὐτὸ καὶ ὅπῃ ληγάτος, ἵνα τὸ

se pertinere dicat, vel usumfructum se habere in eo aut jus aliquod, quod in solis servis consistit: & hic contra tabulas bonorum possessione excidit.

[§. 2.] Si autem in servitutem petens vicit, ac veritate postea cognita in libertate eum morari passus est, non læditur, quod in servitutem petierit, maxime si juste erravit. [§. 3.] Et qui litem non contestatus fuit, vel ante sententiam destitit, non videtur in servitutem petere. [§. 4.] Abdicatio filii patroni, & facta ab eo adversus libertum capitalis accusatio vel in servitutem petitio, non nocet liberis ejus, quos in potestate non habet. [§. 5. & 6.] Patronus contra tabulas bonorum possessionem petens, amittit omnia ei ab liberto relicta, & in codicillis & mortis causa donata, & substitutionem pupillarem. Quod si post petitam bonorum possessionem contra tabulas, locum inveniente substitutione, heres factus sit, denegantur ei actiones. [§. 7.] Sed si relicta aliis restitutus est, datur ei petitio. [§. 8.] Eadem dicimus, etsi non ipsi, sed iis qui in ejus potestate sunt, relicta sunt. [§. 9.] Si libertus servo patroni libertatem reliquerit, legato ipsi pretio illius, petitur legatum, ne libertas impediatur. [§. 10.] Qui patrono substitutus est, actionem non habet ejus partis, ex qua patronus bonorum possessionem contra tabulas petit. [§. 11.] Sed si ipse patronus substitutus sit & vivo liberto decesserit, filius ejus contra tabulas bonorum possessionem petens, non modo substitutionis partem accipit, sed etiam omnibus heredibus pro rata partem adimit. [l. 17.] Libertus sine liberis moriente, primi vocantur patronus ac patrona, sed etiam post eos alii cognati.

XIV. [l. 18.] Patronæ liberi, etiam meretricii, adversus libertum ejus bonorum possessionem contra tabulas habent: patroni autem, non nisi legitimi.

[XV. l. 19.] Si patronus in minore quam legitima parte institutus falsum dixerit testamentum & victus sit, excidit bonorum possessionem contra tabulas: suo enim facto hereditatem amisit. [§. 1.] Sed si in partem debitam scriptus fuerit, & heres factus & non factus, bonorum possessionem contra tabulas excidit.

XVI. [l. 20.] Si sub conditione jurisjurandi, quam Prætor remittere solet, patronus heres sit scriptus, contra tabulas bonorum possessionem non habet: est enim heres. [§. 1.] Si libertus Petro legaverit, ut ipsi patrono restituat, dante herede partem legitimam patrono, Petrus legati petitionem non habet. [§. 2.] Si libertus patronum cum extraneo conjunctim in sex uncias heredem scripserit, tres quidem accipit, sed reliquum ei ab omnibus heredibus pro rata suppletur. [§. 3.] Idem & in legato, ut semissem

35. Unde huc irrepsit?

36. ἔχειν rescribendum.

37. κληρονομίᾳ MS.

38. ὑποκαταστάσας MS.

39. Aberravit hic interpres, qui pro πρῶτοι debebat vertisse ἐν μόνοις, & μετ' αὐτῶν (simul cum iis) προμετ' αὐτῶν.

40. Παυλ. addit Fabr. qui cum Leuncl. hoc & sq. cap. habet ad verbum ἀπώλεσεν usque. Prius quoque existat ap. Harmenop. V, 3. fin.

41. Οὐλπ. præfigit F.

42. ἰδίᾳ γὰρ βυλῆται L. & F.

43. ληγάτους MS.

τὸ μὲν ἡμῖν λαμβάνει, τὸ δὲ λείπον δίδωσιν ὁ κληρονόμος, καὶ ὅσον δώσει, λαμβάνει 44 ὥστε τῇ συλληγαταρίᾳ τῇ πάτρωνος. Εἰ δὲ ὁ ἀπελευθερὸς τὸν ἴδιον ἀντιθέσειον παῖδα γραφὴν κληρονόμον ὑποκαταστήσῃ, καὶ δόθῃς αὐτῷ ὑποκατάστατος κληρονομήσῃ· εἰ μὲν 45 ἀτονήσῃ ἡ αἵρεσις, ἢ ἡγετημένης αὐτῆς ἀποθάνῃ ὁ υἱὸς, ἢ ἀποκλεισθῇ τῷ χρόνῳ τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως ἢ 46 ὥσπερ αἰτιήσῃται αὐτὴν, τὸ κεχρεωτημένον αὐτῷ ἐκ τῆς ὑποκατάστατος λαμβάνει ὁ πάτρωνος. Εἰ δὲ τῆς αἵρεσεως ἀτονέσεως ἐξέλθῃ εἰς τὸν ἀντιθέσειον ἢ κληρονομία, προσημαίνεται τῇ πάτρωνος κατὰ τῆς ὑποκατάστατος. Οὔτε γράφεται ὁ ἀντιθέσειος ὑπὸ αἵρεσιν, εἰ μὲν ἔστιν ἐξουσιαστική, οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον ἐν τῷ δευτέρῳ βαθμῷ ἀποκληρῶν γίνεσθαι αὐτόν· εἰ δὲ 47 αἰτιατὴ ἔστιν, ἀναγκαῖα ἔστιν ἡ ἀποκλήρυξις, ἐπεὶ ἐκαλεῖται ὁ ὑποκατάστατος. Εἰ δὲ ὁ ἀντιθέσειος υἱὸς τῆς ἀπελευθερῆς γραφῆς παρ' αὐτῆς κληρονόμος ἡξιώσῃ τὴν κληρονομίαν ἀποκαταστήσαι Πέτρῳ, καὶ ἀναγκασθεὶς ἐκκληρονομήσῃ καὶ 48 ἀποκαλέσῃται δίδεται τῷ πάτρωνι κατὰ τῆς 49 φιδικομοισαρίᾳ ἢ κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως· καὶ ὅτε σὺν ἄλλῳ γραφῆς ὁ υἱὸς κληρονόμος ἀποστῇ τῆς πάτρωνος κληρονομίας, καὶ τὸ πᾶν 50 προσαυξήσῃ τῷ συγκληρονόμῳ ἐφ' ἐκατέρῃ τῶν θεμάτων οὐκ αὐτὸς, ἀλλ' ὁ fideicommissarius καὶ ὁ συγκληρονόμος αὐτῷ ζημιούνται.

IZ. Τὸ μέρος τῆς μὴ αἰτοῦντος πάτρωνος τοῖς ἄλλοις πάτρωνσιν ἐξ ἴσου προσαύξει.

IIH. Ο ἐλευθερευμένος ὥστε τῇ ὑπεξέσει 51 στρατιώτῃ, αὐτῷ, καὶ ἐκ τῆς πατρὸς, γίνεται ἀπελεύθερος.

IO. Εἰ δὲ τῆς πάτρωνος ἀμεληθέντος ἐξωτικὸς γραφὴν κληρονόμος, καὶ πρὶν αἰτῆσαι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν ὁ πάτρωνος υἱοθετηθῇ ἐξ ὁλοκληρῶν τὴν ἐκ τῆς νόμου βοήθειαν ὁ πάτρωνος αἰτεῖν δύναται. Εἰ δὲ ὅσον ἐξέσειν υἱοὶ τῆς πάτρωνος, οἱ ἐξ ἑτέρου πάτρωνος ἔργοι ἐκαλοῦνται εἰς τὴν ἐκ ἀδιαθέτου κληρονομίαν τῆς ἀπελευθερῆς ὁ γὰρ ἐγγύτερος προσημαίνεται. Εἰ δὲ ἔστιν εἰς υἱὸς πάτρωνος, καὶ ἄλλος πάτρωνος δύο υἱοὶ, προσημαίνονται διαίρουσιν.

K. Τὸ μέρος τῆς ὀρκώσαντος τὸν ἀπελεύθερον μὴ γῆμαι, ἢ προτελευτήσαντος αὐτῷ, τῷ ἄλλῳ προσημαίνεται 52 πάτρωνι.

KA. Εἰ δὲ ὅσον ἐλπίζεται κινεῖν ὁ πάτρωνος τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν, ἐνάγων ὁ γεγραμμένος κληρονόμος τοῖς χρεώταις ἐκβάλλεται ὥστε γραφὴν ὅτι τῷ τρίτῳ.

KB. Εἰ δὲ τῷ ἀπελευθερῷ ἔχοντι εἶσαν οὐδωκοντα ἢ 53, καὶ μετὰ τὴν προχώρησιν γραφῆς ἄλλον κληρονόμον ἀποθάνῃ αἰτεῖ ὁ πάτρωνος τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν, εἴτε καὶ ἀδελφεῖται τὸ ληγάτον ὁ κληρονόμος, εἴτε μή· ὥστε γὰρ αὐτῷ μείζων τῇ ἑκατὸν νομισμάτων νομίζεται ἢ ὁ εἰσός· καὶ τὸ προχωρήσαν γὰρ ληγάτον 54 εἰς προσημαίνοντος τοῦ τελευτήσαντος, εἰ καὶ ὥσπερ αἰτιήσῃται αὐτὸ ὁ κληρονόμος, λογίζεται τοῖς ληγαταρίοις εἰς Φαλκίδιον.

KΓ.

missum quidem capiat, sed reliquum dat heres; & quantum dabit, accipit [pro rata] a collegatario patroni. [§. 4.] Si libertus filium suum emancipatum heredem scripserit sub conditione, & datus ei substitutus heres exstiterit: si quidem conditio deficiat, aut pendente ea filius moriatur, aut tempore exclusus sit a petenda bonorum possessione, aut eam repudiaverit, debitam sibi partem patronus a substituto accipit. Sed si deficiente conditione hereditas ad emancipatum redierit, praefertur patrono adversus substitutum. Quando emancipatus sub conditione instituitur, si quidem potestativa est, non necesse est eum in secundo gradu exheredem fieri: sed si casualis est, necessaria est exhereditatio, quoniam substitutus non vocatur. [§. 5.] Si filius liberti emancipatus ab eo heres scriptus rogatus fuit hereditatem Petro restituere, & coactus adiit ac restituit: datur patrono adversus fideicommissarium contra tabulas bonorum possessio: etiam, quando filius cum alio heres scriptus paterna hereditate abstinerit, atque omne coheredi adcreverit: utroque enim casu non ipse, sed fideicommissarius & coheres ejus damnum patiuntur.

XVII. [l. 21.] Pars patroni non petentis aliis patronis ex æquo adcrevit.

XVIII. [l. 22.] Manumissus a filiofamilias milite, hujus, non patris, fit libertus.

XIX. [l. 23.] Si neglecto patrono extraneus heres sit scriptus, & ante petitam contra tabulas bonorum possessionem patronus adoptatus sit, potest patronus legitimum auxilium ex toto assequi petere. [§. 1.] Quamdiu filii patroni exstant, nepotes ex alio patrono ad hereditatem liberti ab intestato non vocantur: nam proximus praefertur. [§. 2.] Sed si unus sit patroni filius, & alterius patroni filii duo, viriliter partiuntur.

XX. [l. 24.] Pars ejus, qui libertum jurejurando obstrinxit, ne uxorem ducat, vel qui ante eum obiit, patrono alteri adcrevit.

XXI. [l. 25.] Quamdiu patronus speratur bonorum possessionem contra tabulas petere posse, heres scriptus adversus debitores experiens exceptione de tertio repellitur.

XXII. [l. 26.] Si libertus rem octoginta aureorum habenti [fundus quadraginta aureorum legatus sit] & post cessionem legati alio herede scripto obierit: patronus contra tabulas bonorum possessionem petit, sive legatum acceperit heres, sive non: namque per illud centum aureis majus aestimatur patrimonium: & legatum, quod in persona defuncti cesserat, etsi heres id repudiet, legatariis in Falcidiam imputatur.

XXIII.

44. ἀναλόγως vel excidit hinc, vel certe subintelligendum.

45. ἀτονήσῃ & ἀποθάνῃ, atque errore contrario deinde ἀποκληρῶν MS.

46. παρατήσῃ. MS. quod correxit CAPPERRON.

47. Ἀπ' αἰτιατῆς? CAPPERRON. pro αἰτία τῆς MS. Sed simplicior est mea lectio: etiam si pessime sic interpretetur.

raverit, qui sciens conditionem, quæ non sit in potestate, in jure posteriori causalem dici, eam confudisse videtur cum appellacione casualis, ideoque αἰτιατῆν vertisse, quum τυχερῶν debuisset.

48. ἀπὸ κ. MS.

49. Sic h. l. MS. Alioqui constanter, ut in primo tit. sæpius notavi, ex. gr. num. 27. & 51.

ΚΓ. Απόκληρ^{ος} γενόμεν^{ος} ὁ ἔχον^{τος} ὑπὸ τοῦ πάππου ἐν ζωῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ βλάπτεται εἰς τὴν ἀφαιρῶσαν τῶν παππῶν ἀπελευθέρων.

ΚΔ. Εὰν τιμωρηθῇ ὁ ἀπελεύθερος, ἢ ἀφ' φόβου ἐγκλήματ^{ος} εἰς αὐτὸν ἀνέλῃ, ἢ τὴν πολιτείαν φύγῃ ὁ μὲν πάτρων τὸ κεχρεωτημένον αὐτῷ μέρε^{ος} λαμβάνει, τὸ δὲ λοιπὸν δημεύεται.

ΚΕ. Ο ὑπὸ fideicommissi ἐλευθερῶν, καὶ τὴν κατὰ τῆς ἀφαιρῶσης ἐναντίωσιν ἔχει καὶ τὰ ἐξ ἀφαιρῶσης δίκαια ὑπηρεσίας δὲ αὐτῷ ὀφειλόμενα δύναται, ὅτε ὀφείλῃ ἀπαιτῆσαι.

ΚΓ. Εἰ δέ τις ὡς ληγάτευση τῷ υἱῷ αὐτοῦ δούλον, ἀξιώσας αὐτὸν ἐλευθερῶσαι, τοιαύτη γνώμη ὡς πλῆρες ἐπ' αὐτῷ τὸ πατρωνικὸν ἔχειν δίκαιον, δύναται ὀφειλόμενα αὐτῷ ὑπηρεσίας.

ΚΖ. Εὰν τοιαύτη παραιτήσῃ δολωγῶν τὸν πατρῶν ἀπελεύθερον, ἵνα τὴν αἰτίαν τῆς ἐκδικήσεως ἐμαυτῷ φυλάξῃ. ὅτε ἀπολλύει τὴν διακατοχήν.

Εὰν ἀλλότριον ἀγρὸν ἀγοράσας πατρὸς τοῦ πάτρων^{ος} ὁ ἀπελεύθερος ληγάτευση αὐτὸν αὐτῷ καταδεχόμενος ὁ πάτρων ἐκπύπει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως, εἰ καὶ μηδὲν ὀφείλεται, ἀλλοτρίῳ ὅντος τοῦ ληγαίου αὐτοῦ αὐτὸν πεπραχέν.

ΚΗ. Εὰν ὁ ἀπελεύθερός μὲν δολωθῇ καὶ πάλιν ἐλευθερωθῇ, παραιτῶνται μὲν ὁ δευτέρως ἐλευθερωτῆς εἰς τὴν κατὰ τῆς ἀφαιρῶσης ἐναντίωσιν.

ΚΘ. Εὰν μὴ θείῃ τὸν ἀπελεύθερον ὁ πάτρων καὶ αὐτὸς καὶ πάντες, εἰς ὅς ἀνήκει τὸ δίκαιον, πολλοὶ τὰ παραιτῶνται τῆς ἐλευθερίας ὀφειλόμενα αὐτῷ καὶ τῆς κληρονομίας αὐτῷ, αὐτὸς καὶ οἱ παῖδες, καὶ πάσης ἀφαιρῶσης χωρὶς τῆς ἐκ ἀφαιρῶσης, ἐκπύπουν.

Λ. ἔχων δύο πάτρωνας, τῷ μὲν 56 ἐξ ἑνὸς ἡμέλησα, τὸν ἄλλον δὲ εἰς ἐξ οὐγκίας ἔγραψα, καὶ ἐξωτικὸν εἰς ἐξ οὐγκίας κινῶν ὁ ἀμεληθεὶς, ὡς τε τὸ κατὰ τῆς πατρῶν ἐλευθερίας τῷ συμπάτρωνι καὶ τῷ ἐξ οὐγκιῶν τῷ ἐξωτικῷ ἀναλόγως πληροῦται 57 τὸ κεχρεωτημένον αὐτῷ.

ΛΑ. Κληρονόμον γράψας τὸν ἀπελεύθερόν μὲν, ἐληγάτευσά σοι χρῆσιν ἀγρῶν, αὐτὸς δὲ ὁ ἀπελεύθερος ἔγραψέ σε κληρονόμον αἰτοῦντ^{ος} τῷ υἱῷ μὲν κατὰ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, τὸ μέρε^{ος} γυνῆς τῆς δεσπορίας τῷ ἀγρῷ 58 δίδως αὐτῷ, καὶ τὴν χρῆσιν μένεις ἔχων διὰ ἀποκαταστάσεως διαγνώσῃ τῷ δικαστῇ.

ΛΒ. Εὰν ἀπορῶν ἀπελεύθερος ἄλλος γράψῃ κληρονόμος καὶ κληρονομήσῃ καλῶς ὁ πάτρων κινεῖ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν. ὅτε γὰρ ἔστιν ἀπορῶν κληρονομία, ἥτις ἐνέσκει κληρονόμον καὶ 59 ἀγαθῶν νομέα. τῇ γὰρ οἰκεία δοκιμασία καὶ ἐπὶ τῇ ἄλλων ὁ πάτρων διατιμάται τὴν ἐστίαν τῷ ἀπελευθερῷ συμβαίνει γὰρ διαφέρειν αὐτῷ κινῆσαι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, εἰ γὰρ καὶ ὑπόχρεός ἐστιν ἡ ἐστίς. τί γὰρ ὅτι ἀγρός ἐστιν ἐν αὐτῇ, ἐν ᾧ οἱ γονεῖς τῷ πάτρωνι ἐτάφησαν, ἢ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις ὀλίγη νομιζόμεν^{ος}, αὐτῷ δὲ ἡγαπημέν^{ος}.

ΛΓ.

XXIII. [l. 27.] Nepos ab avo exheredatus vivente patre suo, damnum facit in avitorum libertorum successionem.

XXIV. [l. 28. pr. §. 1.] Si libertus puniatur, aut propter metum sese interfecerit, aut ex civitate profugerit: patronus quidem debitam sibi partem accipit, sed reliqua confiscatur.

XXV. [l. 29. pr.] Ex fideicommissio manumittens, & contra tabulas bonorum possessionem habet, & jura ab intestato: sed operas ei imponere nequit, neque, si imposuit, petere.

XXVI. [§. 1.] Sed si quis filio suo servum legaverit, rogans eum ut manumittat, ea mente ut plenum jus patronatus in eo habeat, operas ei imponere potest.

XXVII. [l. 30.] Si libertum paternum eo consilio in servitutem petiero, ut evictionis causam mihi servem, non amitto bonorum possessionem. [l. 31.] Si alienum agrum a patrono emptum libertus ei legaverit, patronus accipiens contra tabulas bonorum possessionem amittit; quamvis nullum lucrum habeat, cum ager legatus sit alienus: ipse enim eum vendidit.

XXVIII. [l. 32.] Si libertus meus in servitutem redactus ac rursus manumissus sit, praefertur mihi manumissor secundus in bonorum possessione contra tabulas.

XXIX. [l. 33.] Si patronus libertum non alat, & ipse & omnes, ad quos hoc jus pertinet, amittunt omnia libertatis causa imposita: & hereditate ejus omnique bonorum possessione, praeterquam ex testamento, ipse cum liberis excidit.

XXX. [l. 34.] Duos ego patronos habens unum praeterea, alterum in sex uncias institui, & extraneum in sex uncias: praeterea actionem instituens, ex iis quae compatrono ex superfluo sunt relicta, & ex sex uncias extranei pro rata supplentur quod ei debetur.

XXXI. [l. 35.] Heredem scribens libertum meum, usumfructum agri tibi legavi, ipse autem libertus heredem te scripsit: petente adversus te filio meo bonorum possessionem contra tabulas, partem nudae proprietatis illius agri ei das, & usumfructum retines per restitutionem arbitrio judicis.

XXXII. [l. 36.] Si libertus, qui solvendo non erat, alios heredes scripserit, atque hi adierint, recte patronus contra tabulas bonorum possessionem petit: nec enim hereditas non solvendo est, quae invenit heredem & bonorum possessorem; sua enim, non aliorum aestimatione liberti bona patronus aestimat: potest enim ejus interesse, bonorum possessionem contra tabulas petere, etiam si bona solvendo non sint. Quid enim si ager inter illa sit, in quo parentes patroni sepulti fuere, aut servus aliis quidem parvi aestimatus, ipsi autem carus.

XXXIII.

50. —ήσει MS.

51. στρατῶν MS.

52. πάτρων MS.

53. Nemo dubitabit, quin sequentia verba hinc exciderint, aut his similia: ἀγρὸς ληγάτευθῃ ἄξιός τεσσαράκοντα ἢ, 54. εἰ & mox αὐτῷ MS.

55. —σει MS.

56. ἐξ exulare hinc jubeo.

57. τὸ κεχρεωτημένον MS. quod CAPPERON. correxit. Ceterum ἀνακόλῃδον hic committitur per nominativum absolutum: nec enim placet, verba postrema per ἐλπίσιν & καὶ vel εἰς accipere.

58. δίδως & mox ἔχω MS.

59. Sic corrigo pro ἀγαθῶν.

ΑΓ. Εάν τὴν ἐνοχὴν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἢ τῇ δωρεῇ
τῇ αἰτίας πωλήσῃ τὰ ἀπελευθέρω οὐκ ἀπο-
κλείει τὸν υἱὸς αὐτῆς τῆς κατὰ τῆς διαθήκης
ἐναντιώσεως εἰ ὁ υἱὸς οὐ πωλήσῃ, οὐκ ἀπο-
κλείει τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς. Οἱ πατέρες ἢ ἡ
πατρωνία μὴ ἐκδικῶντες τὴν ἀναίρεσιν τῆς
ἀπελευθέρω, τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως
ἐκπύουσι, καὶ κληρονομία ὁ γεγραμμένος κλη-
ρονομός.

ΑΔ. Τῶν υἱῶν ἀποκλήρων ⁶² γινόμενοι, οἱ παῖδες
αὐτῶν, ἕως μὲν ζῶσι καὶ εἰσιν αὐτῶν ὑπεξέσται,
ὅτι δύναται κινεῖν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώ-
σιν· γενόμενοι ὅμως αὐτεξέσται κινῶσι.

ΑΕ. Οὐκ υἱὸς τῆς ἀπελευθέρω ἀφιστάμενος τῇ
πατρὶ κληρῶ, συμβάλλεται τῷ πατρὶ.

ΑΓ. Ἡ θυγάτηρ τῆς πατρὸς, καὶ ὁ ⁶³
διαθέσει ἑαυτῇ, διαδέχεται τῆς ἀπελευθέρω αὐτῆς.

ΑΖ. Αποκλήρων ὁ βλάπτει τὸν υἱόν, εἰ καὶ
λευοῖ τὸν πατέρα τὸ κατὰ τῆς ἀπελευθέρω
ἔχει δίκαιον. Εάν ὁ ἀπελευθέρω τὸ νόμι-
μον ἔσται τῷ πατρὶ, καὶ ληγατεύσῃ αὐτῷ ἕτερα
δέκα νομίσματα, ἀξιώσας αὐτὸν ἐλευθερῶσαι δέ-
λον ἴδιον λαμβάνων τὸ ληγάτον ἐλευθεροῖ, μόνον
ὅτι τὸ νόμιμον καταδεχόμενος οὐκ ἀναγκάζεται
ἐλευθερῶσαι. Εἰ ὁ μόνος ὁ πατὴρ ἐγράφη κλη-
ρονομός, εἰ ἔχει ὑποκατάστατον, αὐτὸς μὲν τὸ
νόμιμον λαμβάνει διὰ τῆς ἀρχῆς, ὁ δὲ ὑποκα-
τάστατος τὰ λοιπὰ καὶ ⁶⁴ εἰ δύναται τὸν δέλον ἀγο-
ράσαι, ἐλευθεροῖ μὴ ὄντος ὁ ὑποκατάστατος,
ἀρρογόμενος τῇ κληρονομίᾳ ὁ πατὴρ ἀναγκάζεται
τὸν δέλον ἐλευθερῶσαι.

ΑΗ. Εάν ἔχων ὁ πατὴρ δύο παῖδας τὸν μὲν
γράφῃ κληρονομόν, τὸν δὲ ἀποκλήρον ⁶⁵ ποιήσῃ,
καὶ υἱοθετήσας τὸν ἀποκλήρον ὁ γεγραμμένος κλη-
ρονομός, καὶ κληρονομὸν αὐτὸν γράψας ἀποθάνῃ, εἰ καὶ
τὰ μάλιστα τὴν ὑπερφορμένην ποιεῖν ἀπὸ νόμου ἢ
υἱοθεσία ὅτι καταλείψει, ὅμως ἐπειδὴ ἕτερον δικαίω καὶ
ὅτι ὅπως ἀπώλεσεν, ἔρχεται, ὁ βλάπτεται δι' ὧν
ἀπώλεσεν, ἀλλ' ὠφελεῖται δι' ὧν ἐκτήσατο. Εἰ
γὰρ τις καὶ πατὴρ ἐστὶν καὶ υἱὸς πατρωνίας, ὁ
βλάπτει αὐτὸν τὸ ἀμάχημα, ὅπως ὁ πατὴρ
ἐποίησεν, εἰ ὡς υἱὸς πατρωνίας ἔρχεται.
Απελευθέρω στρατιώτης ἐμὲ μὲν ἐγράφε κληρονό-
μον εἰς τὰ ἰδιόκτητα, ἄλλον δὲ εἰς τὰ λοιπὰ καὶ
ἐγὼ κληρονομήσω, ἕως ἂν ὁ ἄλλος κληρονομήσῃ,
⁶⁶ ὅτι ὁ χάρα τῆς κατὰ διαθήκης ἐναντιώσεως ἐξ
ἐμῶν ὅτι εἰδὲν λαμβάνει. Εἰ ὁ ἀποκλήρων τὴν
κληρονομίαν ὁ ἄλλος, οὐκ ἐμοὶ ⁶⁷ προσάξει,
ἀλλὰ τοῖς ἐξ ἀδιαιρέτου χάρα. Οὐκ υἱὸς τῆς
ἀπελευθέρω, ὑποβολιμαῖος εἶναι λεγόμενος, ἡγήσῃ
κατὰ τῆς αὐτῆς διαθήκης τὴν ἐναντιώσιν ἕως ὅτι ἀπο-
φανθῇ ὑποβολιμαῖος εἶναι, ὅτι αἰτεῖ ⁶⁸ τῶν πατέρων τὴν
κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν οἱ γὰρ ἐν δευτέρᾳ
τάξει καλούμενοι πρὸς διακατοχὴν, οὐκ ἔχουσι
χάραν, ἕως ἂν ἐλπίσῃται ἡ προσλαμβάνουσα.
Απελευθέρω ἐγράφε τὴν θυγατέρα τῆς πατρὸς
κληρονομόν, καὶ ἡ διαθήκη πλατὴ ἀπεφάνθη, καὶ
τῆς ⁶⁹ ἐκκλητῆς ἡγεμένης ἀπέθανε πᾶν δίκαιον,
ὅτι εἶχε ζῶσα, φυλάσσεται τὰ παῖδι αὐτῆς.

ΑΘ.

XXXIII. [l. 37. pr.] Si operarum vel munerum
obligationem patronus liberto vendiderit, amittit
filius bonorum possessionem contra tabulas: sed si
filius vendiderit, non excludit fratres suos.
[§. 1.] Patronus ac patrona necem liberti non
vindicanes, contra tabulas bonorum possessionem
amittunt, etiam si heres scriptus adierit.

XXXIV. [l. 38. pr.] Filio exherede facto, li-
beri ejus, donec vivit & in potestate illius sunt,
contra tabulas bonorum possessionem petere ne-
queunt: sed emancipati petunt.

XXXV. [§. 1.] Liberti filius paterna heredi-
tate abstinens, patrono proficit.

XXXVI. [l. 39.] Filiationi patroni, etiam in ado-
ptione constituta, libertis ejus succedit.

XXXVII. [l. 40. pr.] Non nocet filio exhere-
datio, si a patre jussus sit jus in liberos habere.
[l. 41.] Si libertus legitimam reliquerit patrono,
eique alios decem aureos legaverit, rogans eum
manumittere servum proprium: legatum accipiens
manumittit, sed solam accipiens legitimam, ma-
numittere non cogitur. Quod si solus patronus
heres fuit scriptus, & substitutum habet, ipse
quidem per Prætorē legitimam accipit, substi-
tutus autem reliqua, & si servum emere potest,
manumittit: sed si non sit substitutus, patronus
hereditatem amplectens servum manumittere co-
gitur.

XXXVIII. [l. 42. pr.] Si patronus duos ha-
bens liberos alterum scripserit heredem, & alte-
rum exheredem fecerit, & scriptus heres exhere-
datum adrogaverit, eoque herede scripto deces-
ferit, etiam si maxime illatam ab lege pœnam ad-
optio non obliterat, tamen quia alio jure, non
eo quod amisit, venit, non læditur per ea, quæ
amisit, sed adjuvatur per ea, quæ acquisivit. Nam
si quis & patronus est & patronæ filius, non no-
cet ei delictum, quod patronus admisit, si ut fi-
lius patronæ veniat. [§. 1.] Libertus miles me
quidem heredem scripsit in bona castrensia, alium
vero in reliquis: etsi ego adiero, usque dum al-
ter adierit, non locus est bonorum possessioni
contra tabulas: ex me enim nihil capit. Sed si
hereditatem alter repudiaverit, non adcrevit mi-
hi, sed iis qui ab intestato veniunt, fit locus.
[§. 2.] Liberti filius, qui suppositivus esse dicitur,
contra tabulas ejus bonorum possessionem petit:
usque dum probetur suppositus esse, patronus bo-
norum possessionem contra tabulas haud petit:
nam qui secundo ordine ad bonorum possessionem
vocantur, locum non habent, donec superior
ordo venturus speratur. [§. 3.] Libertus filiam
patroni heredem scripsit, & testamentum falsum
fuisse, probatum est, ac pendente adpellatione
obiit: omne jus, quod illa superstes habebat,
filio ejus reservatur.

XXXIX.

scribatur, tam levi remedio sanatur.

65. ποιήσει MS.

66. ἔχῃ ἀρχὴ τῆς κατὰ διαθήκης MS. Prius CAPPERON. (con-
fer sup. num. 9.) posterius ego correxi.

67. Vel προσάξει vel προσάξει rescribend.

*67. i. addendum.

68. ἐκκλητῆς MS.

69. τὸν MS.

60. πωλήσει & τοῖς ἀδελφοῖς MS.

61. Habent hanc §. Leuncl. cum F. (qui οὐκ ἔστιν ad-
didit) usque ad verbum ἐκπύουσι.

62. Praestat §.

63. Quum ignorem διαθέσεως vocabulo adoptionem signi-
ficari, lego θέσις. Alioqui per adfectum vel adfectionem red-
dendum foret.

64. Locus hic CAPPERONERIO merito suspectus, quia ei

ΛΘ. Πέτρον καὶ ἄλλον ἔγραψεν ὁ ἀπελεύθερός μου κληρονόμος, καὶ ὑποκατέστησέ με Πέτρω. διασκεπτόμενος Πέτρε, κινῶν ἐγὼ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, εἴδεν ἀφαιεῖσθαι τῷ ἄλλῳ κληρονόμῳ, ὥσπερ ἔτε ὅτε ὁ κληρονόμος ὑπὸ αἵρεσιν ἐγράφη· ἀλλ' εἰ μὲν ᾤξαιτήσῃαι Πέτρος, λαμβάνω τὸ μέρος αὐτοῦ ἐκ τῆς ὑποκαταστάσεως· εἰ δὲ καὶ ἀξήσῃαι, ἀναλόγως λαμβάνω τὸν τῷ ὅτι νόμιμον.

Μ. Εἰ καὶ ἀλαλιφθῇ τῷ πάτρωνι τὸ νόμιμον καὶ ᾤξαι κληθῇ δέναι μοι χωρὶς αἰρέσεως ἀγρόν, ληγατευθῇ δὲ καὶ αὐτῷ τῷ πάτρωνι τοσούτον ὑπὸ αἵρεσιν, ἵνα μὴ 70 βαρύνται, καὶ τὸ ληγατευθῆν μοι ὑπὸ τὴν αὐτὴν αἵρεσιν ἀναγίγται, καὶ τὴν ἱκανοδοσίαν οὐκ αὐτὸς δίδωσί μοι, 71 ἀλλὰ χρεωστῶν τῷ πάτρωνι τὸ ληγάτον. Εἰ καὶ τῷ διαθηκῶν τῷ ἀπελευθέρῳ κεκλεισμένων 72 ἀποδάνῃ ὁ ληγατευθεὶς τῷ πάτρωνι παρ' αὐτοῦ δῶλος, ὁ τὸ νόμιμον μέρος ἀναπληρῶν αὐτῷ, μερικῶς γραφένῃ κληρονόμῳ. Οὐκ ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν.

Εἰ καὶ ὁ ἀπελεύθερος τὸ νόμιμον εἴσῃ τῷ πάτρωνι ἐκ τῆς ἐν καιρῷ τελευτῆς αὐτοῦ περιουσίας, καὶ μὲν τελευτῇ αὐτοῦ δῶλος ἐκ τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ· εἰ δὲ δύναται ὁ πάτρων μέρμερεται, ὡς ἡτίστος ἐαθέλιος αὐτῷ, δι' ὧν ἡ εἰσία διὰ τῶν δόλων ἠυξήθη. Τὸ αὐτὸ λέγομεν καὶ ἐπὶ 73 ἀλμβίον, καὶ μὲν θάνατον αὐτοῦ ὡς γενόμενον, καὶ ὅτε ὁ συλληγατάριος ἢ ὁ συκληρονόμος τῷ ἀπελευθέρῳ μὲν θάνατον αὐτοῦ τὸ μέρος αὐτῶν 74 ᾤξαιτήσωνται.

ΜΑ. Εἴτε μόνον τὸν δῶλον τοῦ πάτρωνος, εἴτε σὺν αὐτῷ τῷ πάτρωνι 75 γράφῃ ὁ ἀπελευθερὸς εἰς τὸ νόμιμον, εἰ δύναται ληγατεύειν παρ' αὐτῶν.

ΜΒ. Εἰ ἀπατηθεὶς ὁ πάτρων ἠκολούθησεν τῇ πλατῇ βελήσῃ τοῦ ἀπελευθέρου, δύναται κινεῖν τὴν ἐναντίωσιν καὶ τῆς ἀφθνήκης αὐτοῦ.

ΜΓ. Εἰ μὴ ὅτι ἀτιμία ἀποκληροῖ γένωνται οἱ ἔκγονοι, εἰ βλάπτονται εἰς τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν τῷ πατρίων ἀπελευθέρῳ.

Εἰ γράφῃ τῇ θυγατρὶ μου, Φαρμαχθῆναι ὑπὸ τῷ ἀπελευθέρῳ, καὶ κεφαλικῶς αὐτῶν κατηγορήσῃ· οὐκ ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως· εἰ δὲ 76 οἰκεία γνώμη, ἀλλὰ τῷ πατρίος ἐκίνησεν.

Ο ἀπελεύθερος συγχωρεμένος ᾤξαι τῷ υἱῷ τῷ πάτρωνος ἔχειν ἐλευθέρῳ τῷ διατίθεσθαι ἐξουσίαν, εἰ δύναται μηδὲν αὐτῷ ἀλαλιπεῖν.

Ο συλληφθεὶς μὲν τελευτῇ τῷ πατρίων ἔχει καὶ τῷ πατρίων ἀπελευθέρῳ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, καὶ τὰ ἐξ ἀδιαθέτου νόμιμα δίκαια.

Η διὰ τῆς σιωπῆς τῷ στρατιώτῃ ἀποκήρυξις εἰ βλάπτει τὴν παιδᾶς αὐτοῦ 76 εἰς τὴν πατρίων ἢ πατρίων ἀπελευθέρῳ.

ΜΔ. Εἰ ᾤξαι διωρυγῆς κατηγορήσῃ τῷ ἀπελευθέρῳ μου, ἐξ ἧς ὁπίφεται 77 μετὰλλων καταδίκη· ἐκπίπτει τῆς κατὰ τῆς ἀφθνήκης ἐναντιώσεως.

ΜΕ. Τῷ ἀπελευθέρῳ καὶ συναρπαγῇ υἱοθετημένῳ, τὸ ἴδιον δίκαιον ὁ πάτρων οὐκ ἀπολλύσιν.

ΜΖ.

XXXIX. [l.43.] Petrum & alium libertus meus heredes scripsit, meque Petro substituit: deliberante Petro, ego bonorum possessionem contra tabulas petens, nihil alteri heredi aufero, uti neque, si heres sub conditione scriptus fuisset: sed si Petrus repudiaverit, partem ejus ex substitutione accipio; sin autem adierit, pro rata a duobus legitimam accipio.

XL. [l.44.pr.] Si patrono legitima relinquatur, & rogetur mihi agrum dare sine conditione, ipsi autem patrono tantumdem legetur sub conditione, ut ne oneretur, & id quod legatum mihi est, sub eadem conditione suspenditur, & satisfactionem non ipse mihi dat, sed is qui patrono legatum debet. [§. 1.] Etiam si testamento liberti clauso servus patrono ab eo legatus decesserit, qui legitimam portionem ei, ex parte heredi scripto, supplet: contra tabulas bonorum possessionem non habet. [§. 2.] Si libertus legitimam patrono reliquerit ex bonis, quæ mortis tempore erant, & post mortem ejus servus ab hostibus redierit: nequit patronus queri, quod minus sibi relictum sit, eo quod bona per servum aucta sunt. Idem dicimus & in adlutione, & in rebus post mortem ejus ad crescentibus: & quando collegatarius vel coheres liberti post ejus mortem partem suam repudiarint.

XLI. [l.45.] Sive solum patroni servum, sive cum ipso patrono libertus in legitima instituerit, ab iis legare non potest.

XLII. [l.46.] Si patronus deceptus falsum liberti testamentum secutus est, contra tabulas bonorum possessionem petere potest.

XLIII. [l.47.pr.] Si non notæ causa exheredentur nepotes, non læduntur in bonorum possessione contra tabulas avitorum libertorum. [§. 1.] Si scripsero filia meæ, me a libertis veneno adpetitum esse, eaque capitaliter illos accusaverit, bonorum possessione contra tabulas haud excidit: nec enim sua, sed patris voluntate accusationem movit. [§. 2.] Libertus, cui a filio patroni concessum est liberam testandi habere potestatem, non potest ei nihil relinquere. [§. 3.] Post avi mortem conceptus adversus libertos avitos bonorum possessionem contra tabulas habet, & legitima ab intestato jura. [§. 4.] Per silentium militis facta exhereditatio non nocet liberis ejus, quantum ad paternos vel avitos libertos.

XLIV. [l.48.] Si de effractione libertum meum accusavero, ex qua metallorum supplicium irrogatur, bonorum possessionem contra tabulas amitto.

XLV. [l.49.] Liberto per subreptionem adrogato, patronus jus suum non amittit.

XLVI.

75. γράφῃ MS.

76. οἰκεία γνώμη MS.

*76. Concordant adeo Basilica cum constanti Latino-rum Codicum lectione, quam in negativam mutat Cujac. XIV. Obs. 5. quod nec Fauchio placet de Negatt. pag. 180. Observandum quoque legis 12. pr. h. t. a Basilicis abesse.

77. μετὰλλων, καταδίκη MS.

70. βαρύνται MS.

71. necessario hic legend. ἀπ' ὁ

72. ἀποδάνῃ MS.

73. Sic solent Glossæ, quamvis rectius foret ἀλμβίωνος. MS. exhibebat ἀλμβίων. Sequentia sic legi ac verti, καὶ τοῖς μ. β. α. ἀποκληρονομήσει. Alioqui possis deletο καὶ legere ἀποκληρονομήσει.

74. — σιγῇ MS.

Μτ. Αδιάφορον, εἴτε ὁ πάτρων εἰς ἡττον γραφεῖς 78 κληρονομήσει· ἢ δὲ λ^ο αὐτὲς γραφεῖς κληρονομήσει χτ^ι κέλευσιν αὐτῶ· ἐφ' ἑκατέρω γ' ἐκπίπτει τῆς χτ^ι τῆς διαθήκης ἐναντιώσεως.

Εἰ δὲ πρὸ τῆς κληρονομίης πωλήσει ἢ ἐλευθερώσει τὸν δῆλον, δύναται κινεῖν, εἰ μὴ περιέγραφε τὸν νόμον, πλείον^ο αὐτὸν πωλήσας, ἢ συμφωνήσας ἐφ' ᾧ μ^ε τὴν ἐλευθερίαν καὶ μέρος ἔχειν τῆς κληρονομίας καὶ τὴν χτ^ι τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν. Εὐχερὴς ὅ γινεται τῆς περιγραφῆς ἢ ὑπόνοια, εἰ μὴ τὸν ἴδιον υἱὸν γραφέντα αὐτεξέστιον ἐποίησεν.

Εἰ μὲντοι 79 κεκλειμένων τ^ι διαθηκῶν τῶ ἀπελευθέρω, ἀγνοῶν τὴν γνώμην αὐτῆς, ἐποίησέ τι τ^ι εἰρημένων, ἐκείνῃ περιγραφῆς ὑπόνοια.

Εἰς τὸ νόμιμον γραφεῖς ὁ πάτρων ἀξιώσῃ τὴν κληρονομίαν ἀποκαταστήσας, καὶ ὡς ὑποπίον ἐξ ἀνάγκης κληρονομήσας 80 ἀποκατέστησε, πᾶσαν διωάμεν^ο περιγραφήσας, ἀπόλλει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν, δι' ᾗν ἀπεδέξατο τὴν γνώμην τῆς ἀπελευθέρω, καὶ δι' ᾗν τῆς κληρονομίας κατεφρόνει.

Εἰ μὲντοι τὸν υἱὸν τῆς πάτρωνος υἱοθετήσῃ, καὶ μηδενὸς ὄντος ἄλλης τῆς φιλίας τῆς πάτρωνος, εἰς ἡττον αὐτὸν γράψῃ κληρονόμον, καὶ κείνος ἀποστῇ· ἔχει τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν, ὡς υἱὸς τῆς πάτρωνος.

Εἰ μὲντοι ὁ ἀπελευθερώς χρεωστῶντι αὐτῷ τῷ πάτρωνι ληγατεύσῃ ἀποχὴν, καὶ ἐλευθερωθῇ δι' ἀπολήψεως, ἢ χρησθῇ κατὰ τῶν κληρονομῶν ἀπαιτούμενος περιγραφῇ· ἐκπίπτει τῆς ἐκ τῆς διαθήκης βοηθείας.

ΜΖ. Εἰ μὲν τινος κεφαλικῶς κατηγορήσας, ὁ ὅς πατήρ σε αὐτὸν ἡλευθέρωσεν· εἰ δὲ δοταῖ σοι κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν. Τὸ ἐναντίον ἔστιν, ἐνθα σὺ μὲν τινος κατηγορήσας, ὕστερον δὲ γενόμενον αὐτὸν δῆλον ὁ πατήρ σε ἡλευθέρωσεν.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. ΛΗ. Τίτλ. γ.]

ΜΗ. Ἡ πόλις πληρέστατον ἔχει τὸ πατρωνικὸν δίκαιον κατὰ τῶν ἀπελευθέρων αὐτῆς.

Καὶ ὥσπερ 81 γραφομένη παρ' αὐτῶν κληρονόμος κατὰ τὴν κληρονομίαν, ἔτω καὶ τὴν διακατοχὴν ἔχει, ἐπεὶ καὶ κατὰ νόμον ἀποκαθίσταται πόλει κληρονομία. Τρέχει ὅ γ' χρόνος τῆς διακατοχῆς τῇ πόλει, ἀφ' ἧς διωρθῶσιν ὀρίσαι πρὸ τῆς αἰτήσεως τὴν διακατοχὴν.

ΤΙΤΛΟΣ Ε.

Περὶ τῆς ὁπτιγινώσκεισθαι τῆς ἀπελευθέρω.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. ΛΗ. Τίτλ. δ.]

Α. 2 Ο ἔχων δύο ἢ πλείους υἱὸς ἀπὸ νομίμων γάμων 3 ὑπεξέστις, δύναται τῷ ἐν αὐτῶν ἐν ζωῇ ἢ χτ^ι διαθήκας περισχυρῶν τὸν ἴδιον ἀπελευθερῶ· καὶ κείνος εὐρίσκειται μ^ε θάνατον τῆς πατρὸς μόνος πάτρων. Εἰ ὅ γ' αὐτὸς 4 ἀπολέσῃ τὴν πολιτείαν μὴ ἔχων παῖδας, οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς ὡς μὴ γενομένης περισχυρώσεως καλοῦνται. Ταδ^α καὶ ὅτε θυγατρὶ περισχυρεῖται. Καὶ πολλὰς ἀπελευθέρω διωτάτων περισχυρῶν. Καὶ οἱ αἰχμάλωτος καλῶς περισχυρεῖται. Γίνε^{ται}

78. κληρονομήσει, item πωλήσει & ἐλευθερώσει præfero.

79. κεκλημ. MS.

80. ἀπεκ. MS.

81. Sic correxi pro γραφομένης — κληρονομήσει.

1. Græculus pro assignandis videtur perquam negligenter

XLVI. [l. 50. pr.] Indifferens est, siue patronus ex minori parte scriptus adierit, siue servus ejus scriptus jussu ejus adierit: utroque enim casu bonorum possessionem contra tabulas amittit. [§. 1.]

Sed si ante aditionem servum vendiderit vel manumiserit, agere potest: [§. 2.] nisi fraudem legi fecerit, quod eum pluris vendidit, vel pactus fuit, ut post manumissionem & partem hereditatis haberet, & bonorum possessionem contra tabulas. Facilis autem est fraudis suspicio, si filium suum heredem scriptum emancipavit. [§. 3.]

Si tamen clausis liberti tabulis, voluntatem ejus ignorans, aliquid ex supra dictis fecit, non amplius fraudis est suspicio. [§. 4.] Si patronus ex legitima institutus, rogatus sit hereditatem restituere, sed ut suspectam per coactionem adierit ac restituerit, quum totam retinere posset, amittit bonorum possessionem contra tabulas, eo quod liberti voluntatem agnovit, & quod hereditatem sprexit. [§. 5.]

Sed si filium patroni adoptaverit, & quum nemo alius ex familia patroni exstaret, in partem minorem heredem scripserit, atque is abstinerit: bonorum possessionem contra tabulas habet, tamquam patroni filius. [§. 6.]

Si libertus debenti sibi patrono liberationem legaverit, atque is per acceptilationem liberatus, vel exceptione usus sit adversus heredes exigentes, amittit auxilium testamentarium.

XLVII. [l. 51.] Si tu aliquem capitaliter accusasti, sed pater tuus eum manumisit, non datur tibi contra tabulas bonorum possessio. Contrarium est, ubi tu aliquem accusasti, sed postea eum servum factum pater tuus manumisit.

[DIG. L. XXXVIII. Tit. 3.]

XLVIII. [l. un.] Civitas plenissimum jus patronatus adversus libertos suos habet. [§. 1.] Et sicut scripta ab iis heres hereditatem acquirit, ita & bonorum possessionem habet, quandoquidem & hereditas civitati ex lege restituitur. [§. 2.]

Bonorum autem possessionis tempus civitati currit, ex quo decernere potuerunt de petenda bonorum possessione.

ΤΙΤ. V.

De assignandis Libertis.

[DIG. L. XXXVIII. T. 4.]

I. [l. 1. pr.] D Uos pluresve liberos ex justis nuptiis in potestate habens, uni illorum siue vivens siue per testamentum libertum suum assignare potest: isque post mortem patris solus patronus manet. Sed etsi ille civitatem amiserit, liberos non habens, fratres ejus, tamquam assignatione non facta, vocantur. Hæc etiam, quando filia fit assignatio. [§. 1.] Etiam multos libertos assignare licet. [§. 2.] Etiam captivus apud hostes, recte assignatur. [§. 3.] Fit autem

ter legisse agnoscendis. Leunclaviana Synopsis totum h. t. sic exhibet: Τίτλ^ο 5. φησι πρὸς περισχυρώσεως ἀπελευθέρω^{σιν}· οἷον, ἔχων τις &c. usque ad μόνος πάτρων. Nec plura habet Fabr. qui loco οἷον dedit Οὐλπίαν.

ἡ δὲ ἢ προσκύρωσις καὶ οἰοισδὴ ποιεῖν ῥήμασι, καὶ
νέυμασι, καὶ ἐν διαθήκῃ, καὶ κωδικίλλοις, καὶ ἐν ζῶῃ·
καὶ ἀφαιρεῖται γυμνῇ βελήσει. Καὶ

τῷ ὑποκλήρῳ παιδί καλῶς προσκυρεῖται, καὶ
μὴ τὴν προσκύρωσιν γέγονεν ἢ ἀποκλήρυξις, εἰ μὴ
ἂν τὸ ἀνατρέλαι τὴν προσκύρωσιν γέγονεν.

Εἰ δὲ ὁρμητῆσται ὁ υἱὸς τὴν προσκύρωσιν, κα-
λοῦνται οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. Εἰ ἔστιν ἐνὸς πα-
τρωνος εἰς υἱὸς καὶ ἄλλος δύο, ὧν τῷ ἐνὶ προσκυρω-
θῇ ὁ ἀπελεύθερος· τὸ μὲν τρίτον τῆς αὐτοῦ κληρο-
νομίας ὁ υἱὸς τῶ ἄλλου πατρωνος λαμβάνει, καὶ

ὁ τυχὼν τῆς προσκυρώσεως τὸ δῖμοιον, εἰ ὁ
ἀδελφὸς αὐτοῦ περὶ τῶν εἰ γὰρ ἀπέθανεν ἢ κατα-
στάσεως ἐπαλλαγὴν ἔπαθεν, ἀνὰ ἡμισυ λήφοντα.

B. Εἰ ὁ τῆς προσκυρώσεως τυχὼν ὁ τελευ-
τήσῃ, καταλείπων υἱὸν καὶ ἀδελφόν, καὶ τὸν υἱὸν τῶ
ἄλλου πατρωνος· τὸ ἡμισυ τῆς κληρονομίας λαμ-
βάνει ὁ υἱὸς τῶ τυχόντος τῆς προσκυρώσεως, ὅσον
ὁ θεὸς αὐτῶν λαμβάνειν ἐμελλεν, εἰ μὴ γέγονεν ἢ
προσκύρωσις.

Γ. Εἰ καὶ προσκυρωθῇ ἐγγόνῳ, προτιμᾶται
τῷ θεῷ· ὅσον ὁ περὶ τῶν αὐτῶν, συμ-
βάλλεται αὐτῷ· εἰ γὰρ ἀποθάνῃ, ἐμείνῃ τὰ
δικαία τῶ υἱὸς τῶ ἄλλου πατρωνος.

Εἰ ἔγγονῳ προσκυρωθῇ, προτιμᾶται τῷ ἰδίῳ πατρός,
καὶ λαμβάνει τὴν κληρονομίαν δι' αὐτοῦ ὁ πατὴρ
αὐτοῦ· καὶ ὑπεξέσται γὰρ ἀπελευθέρους ἔχειν δύνα-
ται, τυχὼν ἀπὸ ἰδιοκτῆτος πεκαλίας. Οὗ δὲ ἔχων
υἱὸν καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐγγόνον, δύναται ὡς δύο ὑπεξέσταις
ἔχων, τῷ ἐγγόνῳ προσκυροῦν· ὅποτε καὶ τοῖς μετα-
πίπλιν μέλλουσιν εἰς τὴν ὑπεξέσταιότητα δυνατὸν
προσκυροῦν.

Καὶ οἱ αὐτεξέσταιοι παῖδες τῶ
τυχόντος προσκυρώσεως, καὶ οἱ ἐγγόνοι καὶ οἱ ἐξῆς,
προτιμῶνται τῷ θεῷ αὐτῶν κατὰ τὸν πραγμα-
τα εἰς τὴν κληρονομίαν τῶ ἀπελευθέρου, καὶ εἰς αὐ-
τὴν δύναται.

Δ. Εἰ ὁ υἱὸς μὲν προσκυρώσω ἀπελευθε-
ρον, καὶ ὁ εἰς αὐτῶν ἐκπέσῃ τῆς πολιτείας, ἢ τῷ
κληρῷ τῶ ἀπελευθέρου ὁ ἀπείρη· εἴτε παῖδας ἔχει
εἴτε μὴ, μόνος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καλεῖται, εἰς ὃν
ἢ προσκύρωσις ἐγένετο. Εἰ καὶ ὁ υἱὸς ὁ
ἀποθάνῃ, οἱ παῖδες τῶ προτελευτήσαντος καλοῦν-
ται, καὶ ἐκ πάσης ἢ φιλίας τῶ πατρωνος.

Εἰ ὁ ἐκ τῶν τῶν δύο, οἷς προσκυρωθῇ, ὁ μὲν
ἐπὶ παισὶν, ὁ ὅς ἐπ' ἐγγόνοις ἀποθάνῃ· προτιμῶν-
ται οἱ παῖδες.

Ε. Εἰ ὁ ἐν διαθήκῃ δῶλον ἐλευθερώσω καὶ ληγα-
τεύσω αὐτὸν τῷ υἱῷ μου, ὅπως ἴσῃς δὲ αὐτὸν ἐλευ-
θερώσω· δοκῶ προσκυροῦν αὐτὸν, εἰ ῥήτως εἶπον
ἢ σαφῶς διανοήθην μὴ ληγατεύειν αὐτὸν ὡς δῶλον,
ἀλλ' ὡς ἀπελευθέρου προσκυρεῖν.

Ζ. Ἡ προσκύρωσις καὶ χωρὶς αἰρέσεως καὶ ὑπο-
αίρεσιν γίνεται, καὶ δι' ὅποιοι καὶ ἐκ σφραγίσμα-
τος, καὶ διὰ ἰδιοχείρου. Οὔτε γὰρ ἐστὶ ληγάτον ἢ
Fideicommissum ἢ προσκύρωσις· ὅθεν ἔτε Fi-
deicommissum βαρεῖα δυνατὸν τὸν τυχόντα τῆς
προσκυρώσεως.

Ζ. Τὸν πατρῶον ἀπελευθέρου, εἰ καὶ ἔτυχε
προσκυρωθεὶς μοι, ἐδύναμαι τοῖς παισὶ μου προσ-
κυροῦν· εἰ καὶ τὰ μάλιστα οἱ παῖδες τῶ πατρωνος
ἐν πολλοῖς θέμασι πατρωνέες εἰσιν.

Η. Δυνατὸν καὶ τῷ αὐτεξέσταιῳ παιδί προσκυ-
ροῦν,

autem adsignatio & verbis quibuscumque & nu-
tu, & in testamento, & in codicillis, & in vi-
ta: [§. 4.] et adimitur nuda voluntate. [§. 5. & 6.]
Et filio exheredi recte adsignatur, etiamsi exhere-
datio post adsignationem facta fuerit, nisi ad sub-
vertendam adsignationem fuerit facta. [§. 7.]
Quod si filius adsignationem repudiaverit, fratres
ejus vocantur. [§. 8.] Si unius patroni unus
exstet filius, & alterius duo, quorum uni libertus
adsignetur: trientem hereditatis ejus, unius pa-
troni filius accipit, & qui adsignationem nactus
est, bessellem, si frater ejus superest: nam si obiit,
vel status mutationem passus fuit, uterque se-
missilem capiet.

II. [l. 2.] Sed si obierit, qui adsignationem
nactus est, relinquens filium & fratrem, & alte-
rius patroni filium: semisilem hereditatis capit fi-
lius adsignationem nacti, quantum patruus ejus
accepturus fuerat, si adsignatio facta non esset.

III. [l. 3. pr.] Sed & si nepoti adsignetur, præ-
fertur patruo. Donec autem patruus ejus vivit,
proficit ei: nam si obierit, non imminuuntur ju-
ra filii alterius patroni. [§. 1. 2. & 3.] Si nepo-
ti adsignetur, præfertur patri suo, & per eum
pater ejus accipit hereditatem: nam & filii fami-
lias liberos habere possunt, velut in peculio ca-
strensi. Qui vero filium habet, atque ex eo ne-
potem, potest tamquam duos in potestate habens,
nepoti adsignare: siquidem & iis, qui in potesta-
tem recasuri sunt, adsignare licet. [§. 4. 5. & 6.]
Etiam filii emancipati ejus, qui adsignatione do-
natus est, & nepotes ac deinceps, præferuntur
patruo suo secundum Prætores in hereditate li-
berti, & in ea quæ possunt.

IV. [l. 3. §. 7. l. 4. l. 5. pr.] Si duobus filiis meis
libertum adsignavero, si unus illorum civitatem
amiserit, vel hereditatem liberti recusaverit: sive
liberos habeat sive non, solus frater ejus voca-
tur, in quem adsignatio facta est. [§. 1.] Sed
si & ipse decesserit, liberi ex prædefuncto vocan-
tur, non omnis familia patroni. [§. 2.] Quod si
ex his duobus, quibus adsignatum fuit, unus re-
lictis filiis, alter nepotibus, moriatur: filii præ-
feruntur.

V. [l. 6.] Si in testamento servum manumi-
fero, eumque filio meo legavero, & vivus eum
manumifero: videor adsignare eum, si manifeste
dixi, vel clare intellexi, me non legare eum ut
servum, sed adsignare ut libertum.

VI. [l. 7.] Adsignatio & sine conditione &
sub conditione fit, & per epistolam & per signa-
culum & per chirographum. Nec enim legatum
vel fideicommissum est adsignatio: unde nec fi-
deicommissum onerari potest adsignationem nactus.

VII. [l. 8.] Libertum paternum, licet mihi
adsignatus sit, non possum liberis meis adsignare:
etiamsi maxime liberi patroni in multis casibus
patroni sint.

VIII. [l. 9.] Et emancipato filio adsignare li-
cet,

2. ἔχων τις δύο L. ac F.

3. ὑπεξ. deest ambobus.

4. — ἐστὶ MS.

5. ἐπὶ pro ἢ MS.

6. διοκλήτης MS.

7. Sic feci ex scripto ἢ πέτε.

8. ἡ δὲ MS.

ροδόν, εἰν ἑτέρους ὁ πάτρων ὑπεξέσις ἔχη, ἔχῃ ἢ πῶν τ' δύο.

Θ. Ὑπὸ αἰρέσειν ἢ ὑπὸ ἡμέραν γινομένης προσκυρώσεως, ἕως τῆς ἐκβάσεως ἢ τῆς ἡμέρας, ἔδοκεῖ γενεῇσθαι ὅθεν, εἰν ὃν τὰ μεταξὺ ἀποθάνῃ ὁ ἀπελεύθερος, πάντες οἱ παῖδες εἰς τὴν αὐτὴν διαδοχὴν καλοῦνται. Εἰν ἐμοὶ μὲν χωρὶς αἰρέσεως, τῷ δ' ἀδελφῷ μὲν ὑπὸ αἰρέσειν προσκυρώθῃ, πρὸ τῆς ἐκβάσεως ἐγὼ μόνος εἰμι πάτρων.

Ι. Οὐκ ἔστι προσκύρωσις τὸ τὸν πάτρωνα διανεῖναι τοῖς παισὶ τὰς ἀπελευθέρους εἰς τὸ ἀποτρέφειν. πάντες οὖν ἅμα τὸ πατρωνικὸν ἔχουσι δικαίον.

ΙΑ. Τῷ ἐνὸς πάτρωνος προσκυροῦντος, ὁ ἄλλος ἀκέραιον ἔχει τὸ ἴδιον δικαίον.

ΙΒ. Δύναται τις ἐν διαθήκῃ τὸν δῆλον ἐλευθερῶσαι, καὶ ὡς ἀπελεύθερον προσκυρῶσαι. Καὶ κυοφορεμένοις προσκυρῶμεν.

Τὸ εἰρημένον, ὅτι εἰν παύσῃται τις τῶν παίδων εἶναι ἐν πολιτείᾳ, νόμι τὸν διηγεῖσθαι ἐκπεσόντα, ἔμην τὸν αἰχμαλωτισθέντα καὶ δυνάμενον ὑποστρέφαι.

Ἀπὸ δὲ ἄλλης χρόνος γίνεται προσκύρωσις, ἔμην καὶ ἕως δὲ ἄλλης χρόνος.

ΤΙΤΛΟΣ Γ.

Περὶ τῆς μὴ ἐξεῖναι τοῖς ἀπελευθεροῖς τὰς ἰδίας οὐκ ἐκείνης μειοῦν εἰς βλάβην τῶν πατρωνίων.

[ΠΑΝΔ. ΒΙΒΛ. ΛΗ. ΤΙΤΛ. Ε.]

Α. Εἰν ὁ ἀπελεύθερος δόλῳ ποιήσῃ, οὐκ ἐλθεῖν ἢ πῶν τῶν κεχρησμένων εἰς τὸν αἰτῆσαι δυνάμενον τὴν καὶ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, ὁ πρᾶντος φροντίζει μὴ γενέσθαι βλάβην, εἴτε διέθετο ὁ ἀπελεύθερος, εἴτε μὴ. Εἰ μὲν καὶ δόλον γέγονεν ἢ ἐκποίησις, ἔζητῶμεν εἴτε θανάτῳ αἰτία ἐδωρήσατο, εἴτε μὴ. εἰ δ' ἢ μὴ κατὰ δόλον, ἀρκεῖ τῷ ἐνάγοντι δεῖξαι, ὅτι θανάτῳ αἰτία ἢ δωρεὰ γέγονε ταύτην γὰρ ἔπεριεργαζόμεθα, εἴτε δόλῳ γέγονεν εἴτε μὴ. Εἴκει γὰρ τοῖς ληγάτοις, καὶ ἐπὶ αὐτῶν ἔπεριεργαζόμεθα.

Ἡ δ' εἰς τὸν υἱὸν τῶν ἀπελευθέρων παρ' αὐτῶν γενομένη θανάτῳ αἰτία δωρεὰ οὐκ ἀνατρέπεται, ἐπειδὴ καὶ δωρεῖσθαι καὶ ληγατεύειν αὐτῷ ὅσον δὴποτε δύναται. Πάντα τὰ κατὰ δόλον τῶν ἀπελευθέρων γενόμενα ἀνατρέπεται, καὶ τὸν δῆλον οὐκ ἔδει ὁ τὴν ἐκποίησιν δεξάμενος, ἀλλ' ἐνόμιζεν αὐτὸν εὐγενῆ. Εἰν ὁ εἰς τὴν πατρωνίων λαβὼν

ὡς τὸ ἀπελευθέρου δωρεάν, μὴ κινήσῃ τὴν κατὰ τὴν διαθήκης ἐναντίωσιν, ἔδύναται κατ' αὐτὸν κινήσῃ ὁ ἄλλος πάτρων τῇ Fabianῇ ἀγωγῇ, εἰ μὴ τὸ κεχρησμένον αὐτῷ ἢ δωρεὰ ὑπερέβαινε. Τὰ δ' ἢ ληγατεύόμενα τῷ πάτρωνι καὶ θανάτῳ αἰτία δωρεάμενα αὐτῷ, μέγας ποιεῖ τῷ συμπάτρωνι αὐτοῦ. Ο,τι ὁ ἀπελεύθερος ἀποκτάται κατὰ δόλον, ἀρμόζει ἡ Fabianῇ, ἔμην ὅτι καὶ δόλον οὐκ ἐπικτάται ὡς ὅταν ἀρμόσαν αὐτῷ ληγάτον ἢ κληρονομίαν ὡς αἰρήσῃται, ἢ ἀπὸ ληγάτου ἢ ἐπεργασίσεως κεχρησμένον ὑπὸ αἰρέσειν, σπείσῃ μὴ ἐξελθεῖν

cet, si alios patronus habeat in potestate, non minus duobus.

IX. [l. 10. pr.] Sub conditione vel in diem facta adsignatione, usque ad eventum vel diem facta non videtur: unde, si interea decedat libertus, omnes liberi ad successionem ejus vocantur. [§. 1.] Si mihi quidem sine conditione, fratri autem meo sub conditione adsignatum sit, ante eventum ego solus sum patronus.

X. [l. 11.] Non est adsignatio, si patronus filiis libertos distribuatur alendos: omnes igitur una jus patronatus habent.

XI. [l. 12.] Uno patrono adsignante, alter jus suum habet integrum.

XII. [l. 13. pr.] Potest quis in testamento servum manumittere, & ut libertum adsignare. [§. 1.] Et postumis adsignamus. [§. 2.] Quod dictum est, si quis liberorum in civitate esse defierit, intellige eum qui perpetuo excidit, non qui captus est ac reverti potest. [§. 3.] Ex certo tempore fit adsignatio, non etiam ad certum tempus.

ΤΙΤ. VI.

Non licere libertis sua bona minuere in damnum patronorum.

[DIG. L. XXXVIII. T. 5.]

I. [l. 1. pr.] SI libertus dolo fecerit, ut minus parte debita ad eum perveniat, qui contra tabulas bonorum possessionem petere potest, Prætor curat, ne damnum fiat, siue testamentum fecerit libertus, siue non.

[§. 1.] Si quidem dolo facta sit alienatio, non querimus, utrum mortis causa donaverit, siue non: si vero non sit dolo facta, sufficit agenti probare, mortis causa donationem esse factam: de hac enim non sumus solliciti, utrum dolo facta sit, an non. Namque similis est legatis, & de illis solliciti non sumus. [§. 2.] Sed in filium liberti facta ab eo mortis causa donatio non subvertitur, quoniam ei & donare & legare quantumcumque potest. [§. 3. & 4.] Omnia dolo liberti facta revocantur, etsi qui alienationem accepit, nescit servum esse, sed eum ingenuum putavit. [§. 5.] Si unus patronorum donationem a liberto capiens, bonorum possessionem contra tabulas non petierit, alter patronus actionem Fabianam adversus eum movere nequit, nisi donatio partem ei debitam egrediatur. Sed legata patrono & mortis causa ei donata, partem faciunt compatrono ejus. [§. 6.] Quodcumque libertus per dolum possidere desinit, Fabiana competit; non item, quod per dolum non acquirit: veluti quum competens sibi legatum vel hereditatem repudiet, vel si quid ex legato vel stipulatione sub

1. αὐτοῖς τὰς Leuncl. & F.

2. εἰν ὃν τῷ δ. κεφαλῇ φησὶν subdit Synopsis, quæ cum F. unicum l. 4. pr. citat.

3. αἰτία MS.

4. Ex præcedenti καὶ legi potest: καὶ αὐτὸν δ. GAVEL.

5. ὅτι MS.

6. εἰτε MS. Utrobique εἰτε legere malit GAVEL.

7. σὺν ἐμολογήσει MS.

8. ἀγωγή MS.

9. Proprie, victus vel superatus sit. Sed credo, inter-

ἐξελεῖν αὐτήν, ἢ οἰανδήποτε δωρεὰν ὡς ἐκλήσθαι.

Εἰ δὲ ἐπίτηδες ἡτήθη ἀναγόμενος, ἢ 7 συν-
ομολογήσῃ χρεώτῃ, χάρα τῇ Fabianῇ· εἰ δὲ ἀνα-
γὰς ὅπτιδες ἡτήθη ἢ ἀνίσχῃ παρελθεῖν τὴν
χρόνον τὴν αἰσώγης, εἰ μὲν ἀπείται τὴν δευτερίαν αὐ-
τοῦ ἢ καλαδίαν, χάρα τῇ Fabianῇ, δι' ὧν 8 αἰσώ-
γην ἀποκρίσται.

Εἰ δὲ τὴν αἰσώγην μέμψιν, ἢ τὴν δευτερίαν αἰσώγην, ἢ τοιαύτην
ἄλλην ἀγωγὴν διωάμενος κινήσῃ, 9 ἡτήθη· εἰ χάρα
τῇ Fabianῇ.

Εἰ δὲ καὶ πρὸς δευτερίαν τὴν
πάτρωνος ἀφελῆσθαι, χάρα τῇ Fabianῇ.

Οὐ δευτερίαν δὲ τὸν πάτρωνα, δευτερίαν τὴν
ἰδίαν θυγατέρα.

Εάν πολλαῖς εἰς δευτερίαν
τὴν πάτρωνος δωρήσῃται ἀπλῶς ἢ θανάτῳ αἰ-
τία, ὡς πάντων ἀνακαλεῖται τὸ νόμιμον ἀφ' ἧς
τῆς Fabianῆς.

Εάν εἰς δευτερίαν τὴν πά-
τρωνος ὀλίγῃ τιμῇματι πρᾶγμα πωλήσῃ,
ἐπιλογὴν δίδοται τῷ ἀγοραστῇ δικαίαν ἀποπληρω-
σαι τιμὴν, καὶ σχεῖν τὸ πρᾶγμα, ἢ τὸ δοθέν ἀναλα-
βεῖν καὶ ἀναδῆναι τὸ πρᾶγμα.

Εἰ δὲ καὶ
πλείον 10 ἀγοράσῃ ὁ ἀπελεύθερος, ἄδειαν ἔχει
ὁ πρᾶγης ἢ τὸ δευτερίαν ἀναδῆναι τὴν τιμῇματος, ἢ
τὸ πρᾶγμα ἀναλαβεῖν καὶ ἀναδῆναι τὸ τιμῇμα. Τὸ
αὐτὸ καὶ ἐπὶ ἀνταλλαγῆς καὶ μισθώσεως καὶ ἐκμι-
σθώσεως.

Εἰ δὲ καλῇ πίστει τῆς πρᾶγης
γενομένης λαβὼν ὁ ἀπελεύθερος τὴν τιμὴν, ἐτέρῳ
καὶ δευτερίαν ἐδώκεται· ἔχει ὁ ἀγοραστῆς, ἀλλ'
ὁ λαβὼν τὴν δωρεὰν ὑπόκειται.

Οὐκ ἀκούε-
ται ὁ πάτρωνος θέλων ἀνατρέφαι αὐτήν, λέγων
ἀφ' ἧς αὐτῷ, μὴ γενέσθαι τὴν πρᾶσιν· τυχὸν
γὰρ κτήμα ἦν, πρὸς δὲ ἀφ' ἧς εἶχε ἀφ' ἧς τὴν
καλλονὴν αὐτῆς, ἢ ὅτι ἐκεῖ ἀνετράφη ἢ οἱ γονεῖς
αὐτοῦ ἐτάφησαν· χρηματικῶς γὰρ δεῖ τὸν πά-
τρωνα δευτερίαν εἶναι.

Εἰ δὲ ἡ πρᾶσις καὶ
δύλον ἡττοῦς ἐγένετο, καὶ τὸ δοθέν τιμῇμα καὶ δό-
λον ἐτέρῳ ὁ ἀπελεύθερος ἐδώκεται· ἀμφότεροι τῇ
Fabianῇ ὑπόκεινται. Οὐκ ἄλλως δὲ τὸ πρᾶγμα
ὁ ἀγοραστῆς ἀναδίδωσιν, εἰ μὴ ἀναλάβῃ τὸ τιμῇ-
μα, καὶ μὴ τῷ ἀπελεύθερῳ δοθῇ, ἀλλ' ἐτέρῳ
ἀπὸ τοῦ καὶ γὰρ ὁ ἀπελεύθερος λαβὼν ἀσώτως
ἐδαπάνησεν, οὐκ ἄλλως ὁ ἀγοραστῆς ἀναδίδωσιν,
εἰ μὴ λάβῃ τὸ τιμῇμα.

Εάν εἰς δευτερίαν
ὁ ἀπελεύθερος δανείσῃται, εἰ μὲν λαβὼν 10 ἀπο-
λέσῃ ἢ ἀσώτως 10 δαπάνησιν, εἰ χάρα τῇ Fabianῇ·
εἰ δὲ δωρήσῃται ἄλλῳ, ἢ μὴ ἀπαριθμηθεῖς 10
ὁμολογήσῃ λαβεῖν· χάρα τῇ Fabianῇ καὶ τῇ λα-
βόντος τὴν δωρεὰν ἢ τὴν ὁμολογίαν.

Εάν εἰς δευτερίαν ἐξυψήσῃται, ἢ ἐνέχυρον ὑπὲρ ἄλλης
δῶ· χάρα τῇ Fabianῇ, εἰ καὶ τῇ δανειστοῦ, 11
ἀλλὰ καὶ τῇ χρεώτῃ, ἐνθα μὴ ἀρμόζει ἢ πρὸς
ἐργολῆς ἀγωγῇ τυχὸν γὰρ ὡς ἐκ ψυχῆς 12 δω-
ρεάμενος ἐξυψήσῃ.

Εἰ δὲ καὶ ἐντελέσῃ ὁ
ἀπελεύθερος, τὸ αὐτὸ λέγομεν.

Εἰ καὶ εἰς
μέρος ἢ Fabianῇ ἀρμόζει, ὅμως ἐπὶ τῇ ἀδιαιρέτῳ
τὸ ὅλον ἀνατρέπει, ὡς ἐπὶ τῆς δουλείας.

Εάν εἰς δευτερίαν ὑπεξῆσθαι παῖδι ἢ δούλῳ 13 δώ-
σῃ, καὶ τῇ πατρὶς ἢ τῇ δεσπότῃ δίδεται ἢ Fabianῇ
πρὸς τὴν πενελίαν· ἀρμόζει δὲ καὶ τὸ 14 βέροον, καὶ ἡ
quod jussu, εἰ καὶ καλέσῃ αὐτοῦ γέγονεν.

Δύναται μὴ ἐνάγεσθαι μὲν τὴν ἐλευθερίαν ὁ δούλος
τῇ Fabianῇ, ἐπεὶ δὲ 15 τὸν δόλον αὐτοῦ εἰ ἀπελευ-
θερῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

ἢ εἰς τὴν Fabianῇ.

conditione ei debeat, studio fecerit ne illa eve-
niat, vel donationem quamcumque respuerit. [§. 7.]

Sed si studio victus sit quum conveniretur, aut con-
fessus sit se debere, locus est Fabianæ: quod si agens
studio victus vel passus sit, tempus actionis præ-
terire, siquidem bona ejus adfuit condemnatio,
locus est Fabianæ, eo quod actionem possidere de-
fuit. [§. 8.] Sed si querelam testamenti inofficio-
si, aut injuriarum actionem, aut aliam ejusmodi
actionem instituere potuit, nec voluit, Fabianæ
non est locus. [§. 9.] Sed et si in fraudem pa-
troni transfegerit, locus Fabianæ. [§. 10.] Non
autem fraudat patronum, si filiam suam dotet.

[§. 11.] Si multis in fraudem patroni donaverit,
simpliciter aut mortis causa, ab omnibus per Fa-
bianam legitima revocatur. [§. 12.] Si in frau-
dem patroni rem parvo pretio vendiderit, optio
emtori datur, justum supplere pretium & rem
habere, aut datum pretium recipere, ac rem re-
stituere. [§. 13.] Sed & si libertus pluris emerit,
licentiam habet venditor, aut quod excedit ex
pretio reddere, aut rem recipere pretiumque
restituere. Idem est & in permutatione & con-
ductione & locatione. [§. 14.] Quod si vendi-
tione bona fide facta, libertus pretium accipiens,
alii in fraudem donaverit: non emtor, sed qui
donum accepit, tenetur. [§. 15.] Non auditur
patronus, eam revocare volens, dicendo sua in-
teresse, venditionem non esse factam: forte enim
prædium erat, in quod adfectionem habeat pro-
pter ejus bonitatem, vel quod illic educatus vel
parentes sui sepulti sint: namque pecuniarie pa-
tronum fraudari oportet. [§. 16.] Sed si vendi-
tio per dolum minoris facta sit, datumque pre-
tium libertus per dolum alii donarit, ambo Fa-
biana tenentur. Non aliter tamen emtor rem
reddit, nisi pretium receperit, etsi non liber-
to datum sit, sed alii qui solvendo non est:
nam licet libertus accipiens prodige absumserit,
non aliter emtor reddit, nisi pretium receperit.

[§. 17. & 18.] Si libertus in fraudem sumserit
mutuum, si quidem accipiens perdiderit vel pro-
dige absumserit, non locus est Fabianæ: sed si
alii donaverit, aut cum numeratum non fuit,
confessus sit accepisse, locus Fabianæ adversus
eum qui donationem accepit vel confessionem.

[§. 19.] Si in fraudem fidejusserit, vel pignus
pro alio dederit: locus est Fabianæ, non adver-
sus creditorem, sed adversus debitorem, quando
de mandato actio non competit: forte enim tam-
quam animo donantis fidejussit. [§. 20.] Sed &
si mandavit libertus, idem dicimus. [§. 21.]

Quamvis in partem Fabiana competat, tamen in
individuis solidum revocat, velut in servitute.

[§. 22. & 23.] Si in fraudem filiofamilias vel ser-
vo dederit, adversus patrem vel dominum Fa-
biana datur de peculio. Competit autem & de
verso actio, & quod jussu, si jussu ejus factum est.

[§. 24.] Servus post manumissionem Fabiana
conveniri nequit, siquidem ipsius liberti dolum
specta-

13. Observa Futurum Subjunctivi, de quo vide præter
Grammaticos Miscell. Obs. Nov. T. III. pag. 12-3.

14. βέροον καὶ ἡχοαγγο MS.

15. δέλον MS.

pretis memoriae hoc verbi ex superioribus hæsisse, quum
reddere hic debuisset: καὶ ἡβελήθη, vel similiter.

10. — εἰ pro ἡ MS.

11. Ἀλλὰ pro καὶ εἰ reposui.

12. Malim δωρεάμενος, & sic verti.

θέρμ¹⁶ σκοποῦμεν· ἢ μὴν τοῦ συναλλάξαντος αὐτῶ·
Μετὰ μέντοι θάνατον ἢ ἐλευθερίαν κινεῖται

ἢ τοῦ δεσπότης ἐντὸς ἐνιαυτοῦ· Ἡ φα-
βιανὴ ἀρμόζει κληρονόμοις καὶ λοιποῖς διαδόχοις, καὶ
ἢ κληρονόμων καὶ λοιπῶν διαδόχων· καὶ ἢ δοκεῖ
εἶναι¹⁷ κληρονομία, τῆς ἐξίας τοῦ ἀπε-
λευθέρου, ἀλλ' ἰδικῇ τοῦ πάτρωνος.

Ἀρμόζει
τῷ υἱῷ τοῦ πάτρωνος ἢ Φαβιανῇ, εἰ καὶ εἰς περι-
γραφήν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ζῶντος μὲν, ἀποθα-
νόντος δὲ πρὸ τοῦ ἀπελευθέρου, γέγονεν ἡ ἐκποίησις.

Β. Καὶ οἱ πρὸ τῆς περιγραφῆς καὶ οἱ με-
τὴν περιγραφῆς καρποὶ φέρονται εἰς τὴν Φαβια-
νὴν καὶ¹⁸ Καλβισιανήν.

Γ. Εὰν ὁ πάτρων¹⁹ ἐκ τοῦ νομίμου γραφεὶς
κληρονομίῃ, μένσιν ἐρρωμένα τὰ εἰς περιγραφὴν
αὐτοῦ ἐκποιηθέντα, ²⁰ καὶ ἢ γνόνσιν· ἢ δύνατο γὰρ
τὴν ἢ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν κινήσαι ἢ τῶν
ἐκποιηθέντων καὶ θανάτου αἰτία δωρηθέντων·

Ἡ Φαβιανὴ διηνεκὴς ἐστὶ πράγματος γὰρ ἀπαίτη-
σιν ἔχει.

Εὰν εἰς ὁλόκληρον ὁ πάτρων γραφῇ
κληρονομός, κινεῖ ἢ εἰς περιγραφὴν ἐκποιηθέν-
των τὴν Φαβιανήν· ἢ γὰρ ἐκὼν κληρονομεῖ, ἀλλὰ
ἀλλ' ὅτι μὴ δύνασθαι κινήσαι τὴν ἢ τῆς διαθήκης
ἐναντίωσιν.

Εἴτε τὴν ἐξ ἀδιαθέτου διακατοχήν
²⁰ αἰτήσῃ ὁ πάτρων εἴτε μὴ, ἀνατρέπει τὰ εἰς
περιγραφὴν αὐτοῦ ἐκποιηθέντα, εἰ μὴ ²¹ περι-
λείφθῃ, ὅσον ἐκ διαθήκης λαβεῖν ἢ δύνατο. Ἡ δὲ
Καλβισιανή, ²² εἴγε μὴ ἐστὶ διαθήκη τῇ ἀπελευθέρ-
ου, χώραν ἔχει εἰς ἀνατροπὴν τῇ ἢ δόλον ἐκ-
ποιηθέντων.

Εὰν πολλοὶ πάτρωνες ἐξ ἀδια-
θέτου διαδέχωνται τὸν ἀπελεύθερον, πρὸς ἀναλο-
γίαν ἀνατρέπεται τὰ ἐκποιηθέντα. Εὰν
ἀδιαθέτος τελευτῶν ὁ ἀπελεύθερος εἰσὶν τὸ νόμι-
μον ἢ πλεον, οὐκ ἀνατρέπεται τὰ ἐκποιηθέντα·
ἐπειδὴ καὶ διαθέμενος ἢ δύνατο τὰ ὑπὲρ τὸ νόμιμον
ληγατεύειν ἄλλοις.

Δ. ²³ Πάντα τὰ εἰς περιγραφὴν ἐκποιημένα
ἀνατρέπεται· καὶ εἰ ὡς πολλοὶ πάτρων-
ες, ἐν μέρος ἔχουσιν· τὰ δὲ μέρη τῇ μὴ αἰτούντων
τοῖς αἰτῶσι πρὸς τίθεται. Τὰ αὐτὰ καὶ ὑπὲρ παί-
δων πατρῶων, ἐνθα μηδενὸς περιόντος πάτρωνος
αὐτοὶ καλοῦνται.

Ε. Οὐ μόνος ὁ λαβὼν, ἀλλὰ καὶ ὁ κελεύσας
ἄλλῳ δοῦναι τὸ δωρηθὲν ²⁴ αὐτῷ, ὑπόκειται.

Σ. Επὶ τῆς Φαβιανῆς χώρα τῷ ἐνδίκῳ ὅρκῳ·
Εὰν εἰς περιγραφὴν δανείσῃ ὑπεξῆσθαι, χώ-
ρα τῇ Φαβιανῇ δοκεῖ γὰρ δωρεῖσθαι, ²⁵ ἢ περὶ δα-
νεῖσθαι πρὸς τὸ δόγμα.

Ζ. Εἰ δὲ χώραν οὐκ ἔχει τὸ ²⁶ Μακεδονιάνιον,
ἀργεῖ ἢ Φαβιανῇ δύναται γὰρ ἀπαιτεῖσθαι τὸ δα-
νειον.

Η. Εἰ δὲ ἀφήλικι ὑπεξῆσθαι ²⁰ δανείσῃ, μετὰ
διαγνώσεως δοθεῖται.

Θ. Περιῶν μὲν ὁ ἀπελεύθερος τοῖς εὐχαρισ-
τέοις αὐτῷ φίλοις δωρεῖται· ²⁷ ληγατεύων δὲ ὅτε
τοῖς εὐχαριστέοις δύναται, ἐν ᾧ μείοι τὸ νόμι-
μον μέρος.

Ι. Εὰν τὸ πρὸς περιγραφὴν ἐκποιηθὲν ἢ φαίνη-
ται, οὐκ ἔχει ἀγωγὴν ὁ πάτρων ὥσπερ ὅτε χρή-
ματα

spectamus, non illius qui cum eo contraxit.
[§. 25.] Post mortem tamen vel manumissionem
adversus dominum intra annum agitur. [§. 26.]
Fabiana competit heredibus reliquisque successori-
bus, & adversus heredes reliquosque successores:
neque videtur esse hereditaria, id est ex bonis
liberti, sed propria patroni. [§. 27.] Filio pa-
troni Fabiana competit, etsi in fraudem patris
ejus viventis quidem, sed ante libertum mortui,
alienatio facta fuit.

II. [§. 28. §. 1. 2.] Fructus & ante litem con-
testatam & post contestatam percepti in Fabianam
veniunt & Calvisianam.

III. [l. 3. pr.] Si patronus ex legitima institu-
tus adierit, rata manent quæ in fraudem ejus a-
lienata sunt, licet ignoraverit: poterat enim bo-
norum possessionem contra tabulas petere adver-
sus alienata ac mortis causa donata. [§. 1.] Fa-
biana est perpetua: habet enim rei persecutio-
nem. [§. 2.] Si in assem patronus heres sit
scriptus, Fabiana agit adversus ea, quæ in frau-
dem sunt alienata: nec enim volens adit, sed
quia bonorum possessionem contra tabulas petere
non potuit. [§. 3.] Sive ab intestato bonorum
possessionem patronus petierit sive non, revocat
quæ in fraudem sui alienata sunt, si non relictum
est, quantum ex testamento capere poterat. Cal-
visiana autem, si testamentum liberti non ex-
stat, locum habet ad revocanda ea, quæ per do-
lum alienata sunt. [§. 4.] Si multi patroni li-
berto ab intestato succedant, pro rata revocant
alienata. [§. 5.] Si libertus intestatus moriens
legitimam aut amplius reliquerit, alienata non
revocantur, quoniam & testamentum faciens
potuit aliis ea legare, quæ legitimam excedunt.

IV. [l. 4. pr.] Omnia in fraudem alienata re-
vocantur. [§. 1.] Etsi multi sint patroni, unam
partem habent: portiones autem non petentium
petentibus adcrefcunt. Eadem & in patronorum
liberis, ubi nullo patronorum superstite, ipsi vo-
cantur.

V. [l. 5. pr.] Non solus accipiens, sed etiam qui
jussit alii dari, quod sibi donatum erat, tenetur.

VI. [§. 1.] In Fabiana locus est iurijurando in
litem. [l. 6.] Si filiofamilias in fraudem credide-
rit, locus est Fabianæ: nam donare videtur po-
tius, quam contra Senatusconsultum credere.

VII. [l. 7.] Quod si Macedonianum locum
non habet, cessat Fabiana; mutuum enim exigere
potest.

VIII. [l. 8.] Sed si filiofamilias minorenni cre-
diderit, cum causa cognitione adjuvatur.

IX. [l. 9.] Vivus quidem libertus bene meren-
tibus amicis suis donat: legare autem nec bene
merentibus potest, quando partem legitimam mi-
nuit.

X. [l. 10.] Si, quod in fraudem alienatum
est, non adparet, patronus actionem non habet:
ficuti,

16. Sic correxit CAPPERON. pro σκοπεῖν.

17. κληρονομία lego ac verto.

18. καλβισιανή MS.

19. ἐκ τοῦ νόμιμου MS.

20. Ita feci ex κατηγόρησιν.

21. περιλείφθῃ MS.

22. Sic rescribo pro εἴτε.

23. Οὐλίπια. addit Fabr.

24. Distinctionem mutavi & αὐτῷ rescripsi pro αὐτῷ.

25. εἴπερ MS. quod ferri poterat, si δανείζει legeretur.
Sed malo, μάλλον excidisse; aut certe, ut sapius, subin-
telligi, quod tamen hic durius est.

26. Sic & Fabrotus in Theophilo edidit, (vid. pag. edit.
nostra 849. l. 65.) Sed cum aliis prætulī Μακεδονιάνιον.
Mox δὲ γὰρ reposui pro δανείζει plane contrario verbo.

27. ληγατεύειν lego.

ματα εἰς περιγραφὴν αὐτῆς ¹⁰ ῥίση ὁ ἀπελευθε-
ρος, ἢ ὁ λαβὼν τὸ θανάτου αἰτία δωρηθὲν ἑτέρῳ ¹⁰
πωλήσῃ, καὶ ὁ ἀγοραστὴς καλῇ πίστει ἀφ' ἐξου-
σεως ¹⁰ κυριεύσῃ.

ΙΑ. Αἱ χεῖρ' γνώμην τῆς πάτρωνος γενόμενα
ἐκποιήσεις, ἢ αἷς συνηνέσεν, οὐκ ἀνατρέπονται.

ΙΒ. Εὰν ὁ ἀπελευθερὸς πρὸς δωρεᾶν ἢ πά-
τρωνος βελομένῳ ²⁸ μοι δωρήσασθαι πρᾶγμα, ἐντε-
λωμαί Πέτρῳ λαβεῖν αὐτὸ, ἐγὼ ὑπόκειμαι ²⁹ ἔχω
γὰρ χεῖρ' Πέτρῳ τὴν πρὸς ἐντολῆς ἀγωγὴν. Αὐτὸς
ἢ ὁ Πέτρῳ, μὴ ποιήσας ³⁰ δόλον, ἐχ' ὑπόκει-
ται τῷ πάτρωνι φίλῳ γὰρ μηδὲν κερδάνας ³¹
ὑπερβήσας.

ΙΓ. Οὐκ οὐδετέρῳ ἀνήβον χρεώτῃ ³² τὸ τέ-
ταρτον αὐτῷ ³³ καταλιπεῖν τῆς ἐν καιρῷ τελευ-
τῆς ἐσίας αὐτοῦ. ἀποκαθίστησι ἢ καὶ τὰ δι' αὐτοῦ
πρὸς ποιοῦντά. Ὁ ἢ ἐυλόγως ἀποκλῆσθαι ³⁴ Γί-
νόμενος ἀπὸ τῆς τριτοῦ. Ἐνθα οὖν χρεώτῃ μέ-
νει τοῦ τρίτου τινὰ πρὸς περιγραφὴν ἐκποιήσῃ,
ἀνατρέπεται ἀφ' αὐτῆς ὡσανεὶ Calvisianῆς ἢ Fa-
bianῆς.

[ΚΩΔ. Βιβλ. γ. ΤΙΤ. ε.]

ΙΔ. Εὰν ὁ ἀπελευθερὸς ³⁴ βελομένῳ ζημιω-
θῇ τὸν πάτρωνα, ὡς ἐλάττωνα εὐρίσκοντα τὴν
ἐσίαν αὐτοῦ, ἐπίτηδες ἐξεποιήσῃ ³⁵ πρᾶγματα
ἐκ τῆς ἰδίας ἐσίας· ἀρμόζει τῷ πάτρωνι ἀγωγή,
καὶ δι' αὐτῆς ἀνατρέπει τὰς ἐπὶ περιγραφῇ αὐτοῦ
γενομένας ἀποκτήσεις ἐκ ὁ ἀπελευθερῶ.

[ΙΕ] Απελευθερὸς ἐπὶ δωρεᾶν τοῦ πά-
τρωνος τῆς ἰδίας ἐδωρήσατο πρᾶγμα, καὶ ἐτελεύ-
τησεν ἀδιάθετος· ὁ πάτρωνος ³⁶ ἐφησυχάζει τῇ δω-
ρεᾷ, ἐτελεύτησεν καὶ αὐτός· οἱ ἢ τῆς κληρονομί-
ας θέλοντες τὴν γενομένην δωρεάν ὁ ἀπελευθερὸς δωρεάν
ἀνατρέπειν, πρὸς ἑς ³⁷ ἀντιγράφῃ ἢ διάταξις,
λέγεται· ὅτι εἰ καὶ αὐτὸς ὁ πάτρωνος ἡδύνατο ἀνα-
τρέπειν τὰ γινόμενα πρὸς ὁ ἀπελευθερῶ, ὅμως
ὑμεῖς τὴν δωρεάν, ἣν ἔφθασεν ἀποδέξασθαι ὁ πά-
τρωνος, οὐκ ἀνατρέπετε. Τελευτήσαντος μὲν ὁ
ἀπελευθερῶ ὁ πάτρωνος ἐξ ἀδιάθετος κληρονομῶν,
διὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς λεγομένης Καλβισιανῆς τὰ
εἰς περιγραφὴν αὐτῆς ἐκποιήθέντα ἀνακαλέσασθαι
δύναται· πλὴν ὅποτε τὸν πάτρωνα μετὰ θάνα-
τον τοῦ ἰδίου ἀπελευθερῶ τὴν παρ' αὐτῆς γενομένην
τοῦ ἀγρῶ δωρεάν βεβαίαν ἐσχικήναι ³⁸ διαβεβαι-
οῦσαι, τὸ φάκτον καὶ ἀποτελεσμα τοῦ ἐλευθερω-
τοῦ ἀνατρέψαι οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ἐδαμῶς δύ-
ναι.

28. *ms* MS.

29. *ἐγὼ* MS. Correx. CAPPERON.

30. *δὲ* MS.

31. *ἀπελευθερῶ* legend. Vide in sq. tit. num. 76. & 77.

32. Legendum hic esse *τρίτον*, uti bis deinde repeti-
tur, licet textus Latinus recte habeat *quartam*, si nescis,
docere a Fabro ad Theophilum, pag. 114. not. a. 412,
m. & 483, m. edit. nostræ.

sicuti, quum pecuniam libertus in fraudem ejus
abjecerit, aut qui mortis causa donatum accepit,
alii vendiderit, atque emtor bona fide usuce-
perit.

XI. [l. 11.] Factæ patroni voluntate alienatio-
nes, vel quibus consentit, non revocantur.

XII. [l. 12.] Si libertus in fraudem patroni rem
mihi donare volente, Petro mandavero ut eam
accipiat, ego teneor: adversus enim Petrum man-
dati actionem habeo. Ipse autem Petrus, dolum
haud committens, patrono non obligatur: nam-
que amico, nihil sibi lucrificiens, operam com-
modavit.

XIII. [l. 13.] Qui impuberem adoptat, relin-
quere ei debet trientem bonorum suorum, quæ
tempore mortis habet: sed & restituit per eum
adquisita. Qui autem jure exheredatur, amittit
trientem. Ubi ergo, cum triens deberetur, non-
nulla in fraudem alienata fuerint, revocantur per
quasi Calvisianam aut Fabianam.

[COD. LIB. VI. Tit. V.]

XIV. [l. 1.] Si libertus id agens, ut patronus
damno adficiatur, utpote bona ejus minora in-
venturus, consulto res aliquas ex bonis suis alie-
navit: competit patrono actio, & per eam factas
a libertis in fraudem suam deminutiones revo-
cat.

[XV. l. 2.] Libertus in fraudem patroni sui
rem donavit, atque intestatus decessit: patronus
donationi adquecessit, & ipse obiit: sed hujus
heredes volebant factam a libertis donationem re-
vocare, ad quos rescripta est hæc constitutio, di-
cens: Etiam si ipse patronus, quæ a libertis fie-
bant, revocare poterat, vos tamen donationem,
quam patronus antea comprobavit, non revoca-
bitis. Mortui quidem liberti hereditatem patro-
nus ab intestato adiens, per actionem dictam
Calvisianam alienata in fraudem suam revocare
potest: verum quando certum est, patronum
post liberti sui mortem, factam ab eo agri do-
nationem habuisse ratam, factum & actum ma-
numissoris heredes ejus nequaquam infirmare
possunt.

33. Quidni καλεῖται?

34. βελομένῳ MS.

35. πρᾶγμα MS.

36. Malo ἐφησυχάζειν vel — ἄσας.

37. ἀντιγράφῃ MS. sed correx. CAPPER.

38. Vel ἀβεβαίως legend. οἱ ἀνδρες scil. vel im-
personaliter ἀβεβαίως.

extat **αλαβόντ**.

20 ἀφιπταμένους κατὰσχῆ πρὸς ἴδιον κέρδιον, τῇ
 οὐκ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῇ ὑπο-
 κεῖται.

E. Τὰ λάφυρα τῶν λαμβανόντων εἰσὶ, 21 καὶ ὅσα
 ἐκ τῶν 22 πραιδευθέντων ζώων ἐτέχθη.

Γ. 23 Οὕτω γὰρ καὶ οἱ ἐλεύθεροι δέσλοι γίνον-
 ται· εἰ μὲντοι ἐκφύγῃσι, πάλιν ἐλεύθεροι γίνονται.

*23 Τὸ ἀνεπαίδητος ἀφ' ἑποταμῆς πρὸς-
 τεθέν τῷ ἀγρῷ μὲν, πρὸς χάσιν ἦτοι πρὸς κλυ-
 σίς ἐστίν, καὶ ἐμὸν ἀρμόζει. Εἰ δὲ μέρος τοῦ

ἀγροῦ σὲ εἰς τὸν ἐμὸν μετατεθῇ καὶ πρὸς παγῇ, ἢ
 καὶ δένδρα συμμετενεχθέντα 12 ρίζωσιν, 24 ἐμὸν γί-
 νεται. Νῆσος ἐν θαλάσῃ φουμένη τοῦ προ-

καταλαμβάνοντος γίνεται. Νῆσος ποταμίας,
 εἰ μὲν ἐν τῷ μέσῳ 25 φύῃ, τοῖς ἐν ἑκατέρᾳ ὄχθῃ
 κεκτημένοις καὶ τὸ 26 μέρος τῆς πλατύτητος διοί-
 σει· εἰ δὲ τὰ ἐνὶ 12 πλησιάσῃ, 27 αὐτὸς ἔσται.

28 Εἰ δὲ ἐκ τινος πλευρᾶς ἐξέρρηξεν ὁ
 ποταμός, καὶ εἰς τὴν παλαιὰν κοίτην *28 ἔλθων ἐν

τάξει νῆσος τὸν ἀγρὸν μὲν κατέσχευεν, ἐμὸς μέ-
 νει· εἰ μὲντοι δι' ἄλλης κοίτης ἤρξατο ρεῖν,
 ἢ μὲν πρώτη τῶν ἐν ταῖς ὄχθαις πρὸς κεκτη-

μένων 29· ἢ δὲ νέα, δημοσία ἔσται. Εἰ δὲ εἰς τὴν
 παλαιὰν τελείως ὑπέστρεψεν 30 ἢ τοῦ παλαιοῦ

δεσπότης ἔσται ἡ κοίτη, ἢ εἰ μὴ ἦν δεσπότης, τῶν
 πρὸς κεκτημένων 29. Τὸ αὐτὸ, καὶ ἐξ

ἐπομβρίας 31 ὅππῃ κλυσις γένηται. Εἰ ἐξ

ἀλλοτρίας ὕλης εἰδὼς ποιήσω, ὅπερ δύναται εἰς

τὴν αὐτὴν ὕλην ὑποστρέψαι, ὡς 32 ὁ χρυσοῦς καὶ
 ὁ ἀργυροῦς καὶ ὁ χαλκός, τοῦ κυρίου τῆς ὕλης

ἔσται τὸ εἶδος· εἰ δὲ μὴ, 33 ὡς ὅππῃ σφυλῶν 34
 καὶ ἐλαίων, τοῦ κατασκευάζοντος 29. Οἱ ἐξ ἄλ-

λοτρίων ἀταχύων τινὰ χεῖς σίτος, τοῦ κυρίου τῶν
 ἀταχύων ἔσται. Τὸ 35 ἐξ ἐμῆς καὶ σῆς

ὕλης εἶδος, ὅππῃ κοινὸν ἔσται. Τὸ 36 ἐκ τῆς

σῆς ὕλης ἐν τῷ τόπῳ μὲν κτισόμενον, ἐμὸν ἔσται·

εἴκει γὰρ τῷ ἐδάφει καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ἵσταται τὸ

κτίσθαι, τὸ διπλοῦν ὑπὲρ τῆς ὕλης ἀπαιτεῖς· εἰ
 δὲ 37 σφραγῇ, τὰς ὕλας ἐκδικεῖς. Ταυτὸν ἔστιν,

εἰ καὶ πρᾶξις ὁ οἶκος ἀφ' ἐξέσεως δεσποθῇ,
 ἢ καὶ πέση τῷ δὲ ὀνόματι 38 τίγνη πᾶσα ὕλη

οἰκοδομικὴ νοεῖται. Εἰ δὲ ἐν τοῖς σοῖς ἐκ τῶν

ἐμῶν ὕλων ἐγὼ κτίσω, σὸν μὲν ἔσται τὸ κτίσμα·

ἐκπέπλω δὲ τῆς ὕλης, καὶ πέση. Εἰ δὲ νέμομαι τὸ

κτίσμα,

7. διεκφύγη L. & F. forte rectius.

8. φλας. ad: F.

9. καὶ in margine corrigit Leuncl. & in versione red-
 didit. Cum tamen F. ἐμὸν retinuerit, & ipse aliis emendan-
 dum relinquo.

10. ἀνεπαίδητος MS. Sequens καὶ ignorat Leuncl. sed de
 illius ἐπερὶ εἰς in dictione καὶ μόνον egimus in Gloss. Theoph.
 pag. 1275. Fabrotus non modo illud, sed & verbum κατὰ-
 μεθα hic omittit, plene distinguens post μόνον.

11. Καὶ τὰς μελίκας καὶ Leuncl. Sed Fabr. sic: Καὶ κτῶμεθα
 καὶ τὰς μελ. καὶ Nostri MSpti lectio omnium est optima.

12. Pro & reposui καὶ.

13. τὴν ex L. & F. addidi.

14. ἐπίπαλιν L. & F. quod dubito, an Græce dicatur.
 Idem innox ἀποκαταλ.

15. ἔχουσι καὶ φυλάξουσι Synopsis omittit intermediis usque
 ad num. 18. quæ Leuncl. sic restituere tentat: ἔπιστρεφῆν
 ἔχουσι. Fabrotus recte supplevit.

16. Sic ex F. restituo pro scripto ἀγροῖς.

17. ὅδε est F.

18. καὶ ἔχουσι addit F. quod quamvis abesse possit, tamen
 vel ideo admitterem, quia hinc patet fons erroris, unde in-
 termedia inter συνιδεῖσθαι ἔχουσι & συνιδεῖσθαι in Codice
 Sambuci interciderint. Sed φυλάξουσι minus recte dedit F.

19. καὶ ἐμὸν manifestas L. ac F. non male: sed & nostri
 Codicis lectio proba est. Anne utrumque conjungemus?

20. ἀφιπταμένους L. ac F. Pro κατὰσχῆ, quod F. habet,
 in nostro MS. erat κατασχῆ, ap. Leuncl. simplex ἔχῃ.

21. Φλας. ad: F.

22. παιδευθέντων manifestas L. & F. Præfero nostram

si avolantes alius in lucrum suum retinuerit, actio-
 ne furti in duplum tenetur.

V. [§. 7.] Spolia sunt capientium, [l. 6.] &
 quæcumque ex prædatitiis animalibus nata sunt.

VI. [l. 7. pr.] Sic enim & liberi homines fiunt
 servi: quum tamen effugerint, liberi rursus fi-

unt. [§. 1.] Quod insensibiliter per flumen a-
 gro meo adjicitur, adgestio est sive alluvio, &

mihi competit. [§. 2.] Sed si pars agri tui in
 meum translata & adfixa sit, aut arbores quoque

una translatae radices egerint, mea est. [§. 3.] In-
 sula in mari nata occupantis fit. Insula fluvialis,

siquidem in medio nascatur, ad eos pertinebit,
 qui in utraque ripa prædia possident, pro mensura

latitudinis: sed si uni proximior sit, ejus erit.
 [§. 4.] Quod si ex uno latere fluvius erupit, &

in veterem alveum rediens agrum meum instar
 insulae comprehendit, meus manet. [§. 5.] Si

tamen per alium alveum fluere coepit, prior qui-
 dem alveus eorum, qui in ripis prædia possident;

novus autem, publicus erit. Quod si in vete-
 rem alveum omnino revertit, vel veteris domini

alveus hic erit; vel si nullus dominus fuit, eo-
 rum qui proxime prædia possident. [§. 6.] Idem,

etsi ex imbrium copia inundatio facta fuerit. [§. 7.]
 Si ex aliena materia speciem fecero, quæ ad

eamdem materiam potest reverti, ut aurum &
 argentum & æs, species erit domini materiae: si

vero non, ut in uvivis atque oleis, ejus qui fecit.
 Sed frumentum ex alienis spicis excussum, domi-

ni erit spicarum. [§. 8. & 9.] Species ex tua ac
 mea materia facta, communis erit. [§. 10. & 11.]

Quod ex tua materia in meo loco extruitur,
 meum erit: cedit enim solo. Et donec quidem

stat, quod extructum est, duplum pro materia
 repetis: sed si eversum sit, materias vindicas.

Idem est, & si venditæ ædes usu captæ aut etiam
 collapsæ sint. Tigni autem adpellatione omnis

materia ad ædificandum apta intelligitur. [§. 12.]
 Quod si ego in tuo ex mea materia ædificavero,

tuum quidem erit ædificium: & amitto mate-
 riam, etiamsi ceciderit. Si autem ego ædificium

possideo,

lectionem.

23. Γαι. ad: F.

*23. Hunc versiculum habet Attal. Tit. 45. addens in fine:
 λεγεται δε Ρωμαῖσι ἡ πρὸς κλυσις ἀλυσθῖαν.

24. εἰς L. & F. Eadem ergo hic in Basilicis est varia-
 tio, quæ in Latinis Pandectis.

25. Sic L. & F. pro φύει in nostro MS.

26. καίτοι in margine conjecit L. & in textu habet F.
 quod sequendum puto.

27. Et sic F. sed ap. L. αὐτῶν.

28. Et hoc themation est ap. Attal.

*28. πάλιν ad: L. & F. sed ignorat quoque Attal. quod
 forte excidit ob præcedens παλαιάν.

29. γίνεται subdunt iid.

30. F. cum L. habet: ἡ τῶ παλαιῶ διασπ. ἔσται κοίτη. Un-
 de solum παλαιῶ pro scripto πάλιν transsumpsi.

31. ἐπίκλησις MS. ἐπίλυσσις F.

32. Atticulum ὁ ter omittunt L. & F.

33. δύναται ὑποστρέψαι ad: iid.

34. ὁ iid. pro καί.

35. Hoc, sive τμήμα, sive cum Scholiastis Basilicorum
 θεμα vocare malis, fusiis atque hisdem plane vocibus ac

litteris exhibet F., quibus Harmenopolus II, 1. §. 30. & 31.
 qui forte ex Theophilo habet. Vid. me ad eum pag. 935.

XV. Idemque dictum esto de ceteris h. t. augmentis, qua-
 re ea non describo.

36. Hæc §. Fabroto multo est concisior, ut ap. Harmenop. II, 1. §. 33. Vid. me ad THum pag. 935. XVI.

37. Sic feci ex σφραγῖ.

38. τῖγνη MS.

κλίμα, ἀπαιτεῖς με αὐτὸ, δίδως τὰς τιμὰς τῆς ὕλης, καὶ τὰς μισθὺς τῶν τεχνιῶν, εἰ μὴ εἰδὼς ὅτι ἀλλοτριῶν ἐκτίσας.

Εἰ τὸ σὸν φυλὸν ἐν τῇ γῇ μου, ἢ τὸ ἐμὸν ἐν τῇ σῇ φυτεύσω καὶ ῥιζώσω, τῇ γῇ συνυπάγεται· εἰ δὲ τὸ σὸν δένδρον εἰς τὸ ἐμὸν ἀγρὸν ῥιζώσῃ, ἐμὸν ἔσται· τὸ ῥιζώσαν ἐν ὁροθεσίῳ, ὁπικονοῖν ἔσται.

Z. 39 Κατὰ τὸ κλίμα ἐκάστου κτήματος· ὁ ἐκ τῶν ὁπικονοῶν γηδίων ἀνασπαομένους λίθος, ὁπικονοῖν ἔσται.

H. 39 Ο ὅτι τὰς ἀρχὰς σε σπείρω, σὸν ἔσται· καὶ εἰ ἀπαιτήσεις με τὸ γέννημα, δίδως τὰς δαπάνας.

Τὰ γραμματα τοῖς χάρταις καὶ ταῖς μεμβράναις εἴκωσι, ὥσπερ τὰ ἐδάφει τὰ ἐπικτιζόμενα ἢ ἐνοσπειρόμενα. Εἰ ὁ ἀπαιτήσεις με τὰ γραφέντα, δέον σε τὰς δαπάνας τῆς γραφῆς δέναι μοι, εἰ γε καλῇ πίστει νέμωμαι τὰς χάρτας σου. Αἱ σανίδες τῇ ζωγραφίᾳ εἴκωσι, καὶ ὁ μὲν δεσπότης αὐτῶν ἀγωγὴν καὶ κινῶν, τὰς δαπάνας τῆς γραφῆς δίδωσιν· ὁ ὅτι γράφας ἐκδικῶν τὴν εἰκόνα, τὸ τίμημα τῶν σανίδων.

Εἰ τὸ ἐμὸν ὠραδῶσω σοὶ ἢ γνώμῃ μου ἕτερος· ὁ δὲ διοικῶν τὰ ἐμὰ καὶ πωλῶν τι ἐξ αὐτῶν μετατίθεται ἢ δεσποτεῖα.

Ταυτὸν ἐστὶ, καὶ ἂν, ὁ ἐδωκά σοι εἰς χρῆσιν ἢ ὠραθήκην ἢ μίσθωσιν, πωλήσω ἢ παρῶσω σοι, ἢ τὰς κλεῖς σοι ὠραδῶσω τῆς ἀποθήκης, ὣν ἐπώλησά σοι φορτίων.

Οἱ τὰ ἐκ τῆς ὑπαλείας ριπόμενα δεχόμενοι, δεσπόζουσιν αὐτῶν.

Θ. 43 Ὑπεξέσθης υἱὸς ἢ δῶλ· καλῇ πίστει δελέων προσπορίζει μοι· καὶ ὁ μὲν δῶλ, εἴτε ληγάτον εἴτε ἄλλο τι ὅθεν δήποτε λαβῇ.

Εἰ ὁ καὶ κληρονόμος γραφῇ, κελεύσει με προσέρχεται, ὥσπερ ἐγὼ ἐγράψην.

Καὶ δεσποτεῖαν καὶ νομὴν ἀφ' τῶν ὑπεξέσθων καὶ ἀφ' ἐκείνης δεσποτεῖαν κτώμεθα.

Ο εἰς χρῆσιν δόδεις δῶλ, ἢ καλῇ πίστει μοι δελέων, τὰ μὲν ἐκ τῶν ἰδίων πραγμάτων ἢ ἐξ ἐργασιῶν αὐτῶν προσπορίζει μοι, τὰ δὲ ἐκ τυχερῶν ἢ τῶν δεσπότη, ἢ αὐτῶν εἰς ἐλθουθερωθῇ. Εἰ δὲ ἀφ' ἐκείνης δεσπόσω αὐτῶν, τὰ ἐκ πάσης αἰτίας· ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων εἰς δεσπόζει.

I. Ἀνθρώπου 47 καὶ εἰς τὸ κτήσασθαι καὶ εἰς τὸ ἐκποιεῖν δέεται ὁπικρότης.

IA. Λίμναι καὶ ὑδροστασίαι ὅροις περικλείονται, καὶ περὶ χωρὶς ἢτοι περὶ κλυσις ἐν αὐτοῖς ὅδε ἔστιν.

Εἰ ἀπὸ χρυσοῦ ἐμὲ καὶ ἀργύρου σε εἰδὼ γέννηται, ὅδε ἔστι κοινόν.

IB. Εάν ὁ διοικητὴς ἢ ὁ ὁπικρότης μου ἀγοράσῃ καὶ ὠραλάβῃ ὀνόματί μου, ἐγὼ δεσπόσω.

IG. 49 Οἱ αἰγιαλοὶ ἐν τῇ πάντων ἐξουσίᾳ εἰσὶ· διὸ καὶ δεσπόζω σὸν ἐν αὐτοῖς παρ' ἐμὲ κτιζομένων, ὥσπερ καὶ τὸ ὑπ' ἐμὲ θηρευομένων.

Εἰ δὲ καταπέσῃ τὸ κτιζόν, πάλιν κοινὸς ὁ αἰγιαλὸς γίνεται.

ID. 50 Ο ἐν ὅχθῃ ποταμῶν κτίζων, εἰς δεσπόζει αὐτῶν.

IE.

possideo, illud a me petis, datis materiæ pretiis, ac fabricum mercedibus, nisi sciens in alieno ædificavi. [§. 13.] Si tuam plantam in mea terra, aut meam in tua plantavero, & radices egerit, sequitur terram: quod si tua arbor in meum fundum radices egerit, mea erit: quæ autem in limitibus radices habet, communis erit.

VII. [l. 8. pr.] Pro regione cujusque possessionis. [§. 1.] Lapis ex communibus prædiis extractus, communis erit.

VIII. [l. 9. pr.] Quod in agro tuo semino, tuum erit: & si fructum a me petes, impensas reddis. [§. 1.] Litteræ chartis & membranis cedunt, sicuti solo, quæ inædificantur aut infeminantur. Quod si, quæ scripta sunt, a me petes, oportet te impensas scripturæ mihi dare, si quidem bona fide chartas tuas possideam. [§. 2.] Tabulæ cedunt picturis; & dominus quidem earum tabularum actionem instituens, picturæ impensas restituit: qui autem pinxit, si imaginem vindicat, pretium dat tabularum. [§. 4.] Si meam tibi rem tradidero, vel mea voluntate alius, velut qui mea bona administrat & aliquid ex iis vendit, transfertur dominium. [§. 5. & 6.] Idem est, & si, quod tibi in usum aut depositum aut locationem dedi, vendidero tibi vel concessero, aut claves tibi tradidero horrei, in quo merces erant, quas tibi vendidi. [§. 7.] Qui quæ in consulatione [i. e. processione consulari] jaciuntur, excipiunt, domini eorum fiunt.

IX. [l. 10. pr. & §. 1.] Filiusfamilias aut servus bona fide serviens acquirit mihi: & servus quidem, si legatum siue aliud quid undecumque acceperit. Sed & si heres scriptus sit, jussu meo adit, ac si ego scriptus essem. [§. 2.] Et dominium & possessionem per subjectos nobis, nec non usucapionem nanciscimur. [§. 3. 4. & 5.] Servus in usumfructum datus, aut bona fide mihi serviens, ea quæ ex propriis mihi rebus vel operis suis acquirit, mihi acquirit, quæ autem ex fortuitis, vel domino, vel sibi ubi manumissus erit. Quod si eum usucepero, ex omni causa. Sed qui usumfructum habet, non usucapit.

X. [l. 11.] Impubes & ad acquirendum & ad alienandum tutore indiget.

XI. [l. 12. pr.] Lacus & stagna terminis includuntur, neque adgestio siue adludio in iis est. [§. 1.] Si ex auro meo & argento tuo species facta sit, communis non erit.

XII. [l. 13. pr. & §. 1.] Si administrator aut tutor meus emerit, meoque nomine acceperit, ego dominus fiam.

XIII. [l. 14. pr.] Litora in omnium potestate sunt: unde & dominus sum eorum, quæ in iis a me ædificantur, sicut & ferarum quæ a me capiuntur. [§. 1.] Sed si ceciderit ædificium, litus rursum commune fit.

XIV. [l. 15.] In ripa fluminis ædificans, non fit dominus.

XV.

39. Priora verba usque ad κτήματ· Basilici interpretes rectius superiori capiti adjunxissent, ut alias solent. Ego post κτήματ· distinxī, quum in MS. omnia cohærent, qd. ille lapis pro regione cujusque possessionis communis esset.

*39. Ὅτι habet Attal. & mox ἐστὶν, ubi desinit.

40. γέννημα MS.

41. κοινόν MS. Correxīt CAPPERON.

42. Addendum est, ὡς aut simile.

43. Γαι. ad: F.

44. λαμβάνει L. ac F.

45. ἡμῶν ad: iid. Mox MS. δεσποτείας habebat.

46. αὐτῶν lego ac verito, scil. δῶλ· & in sequenti verbo

δεσπόζει intelligo ex superioribus ἀφ' ἐκείνης.

47. Aberrasse hic interpretem, vel tiro videat.

48. Male legit auro pro ære. Nec enim idem jus olim obtinebat in his metallis cum argento mixtis. Vide ad Theoph. L. II. T. I. cap. 47. de electo, & Cl. Ottonis Comment. ad Inst.

49. Ὅτι præmittunt L. & F. atque hic insuper Νεγάρ. Totum hoc cap. exstat quoque ap. Attal. tit. 45.

ΙΕ. 51 Λιμιτάτῳ ἀγρός ἐστίν ὁ ὑπὸ πολεμίων ληφθεὶς, ὃ μέρῳ *51 ἔμεινεν ἐν τῷ δημοσίῳ. 52 ἔχ' ὡς συγχωρηθεὶς τοῖς ἐχθροῖς ἐφ' ᾧ πραχθῆναι Ρωμαίοις. Εν δὲ τῷ λιμιτάτῳ ὃ γίνεται πρῶτος χωρὶς ἢτοι πρῶτος κλυσίς.

ΙΓ. Ο τῷ ὀπικόνῳ δὲλῳ οἱ δεσπότες πρῶτος δώσασιν, *52 ἑκατέρῳ πρῶτος πορίζεται.

ΙΖ. Ο τῆς κληρονομίας δὲλῳ ὃ δὲ πρῶτος αὐτῆς ὃ δὲ τὸ δίκαιον προσπορίζει τῷ κληρονόμῳ.

ΙΗ. Τὰ ἐκ πραγμάτων μὴ ἢ τὰ ἐξ ἐργασιῶν τῷ καλῇ πίστει μοι δαλεύοντῳ ἐλευθέρῳ, ἐμοὶ ἀρμόζει· τὰ δὲ ἐκ τυχηρῶν αἰτιῶν, αὐτῷ, ὡς ὅπῃ ληγάτε καὶ κλήρῳ, καὶ εἰ δύναται αὐτὸς κληρονομεῖν· εἰ δὲ ὁ ἀφαιρέμενός ἐμοὶ ἡβελήθη δοθῆναι τὸν κλῆρον, ἢ ὑπεισελεῖν τῇ κληρονομίᾳ κελεύσω αὐτῷ χωρὶς ἀνάγκης, ἐμὸς ἔσται.

ΙΘ. Ο 53 πρῶτος δίδων, ὃ ἔχει δίκαιον καὶ οἶον ἢν τὸ πρῶτος, εἰς τὸν λαβόντα μεταφέρει.

Εἰ τὸν δαλεύοντα ἀγρὸν ὡς ἐλευθέρῳ παραδώσω, ἐνοχῶ γίνομαι. Εἰ τὸ ἐμοὶ καὶ σοὶ πραθέν, σοὶ πρῶτος δοθῇ διοικούντι καὶ τὰ ἐμά· καὶ γὰρ δεσπόσω αὐτοῦ· δι' ἐντολέων γὰρ καὶ νομῇ καὶ δεσποτεία δι' αὐτῆς πρῶτος κερῶται.

Κ. Εἰ ὁ δὲλός μὴ ἐν ἀγνοίᾳ δαλεύων σοὶ 54 ἀγοράσῃ τι καὶ τῷ πρῶτος ἀλάβῃ, ὃ δὲ ἐμὸν ὃ δὲ σὸν ἔσται, εἰ μὴ ἐκ τῶν ἡγοράσθῃ· εἰ δὲ ἐλευθέρῳ 55 ἢ καλῇ πίστει δαλεύων, αὐτῷ γίνεται.

Εἰ τὸ πρῶτος μὴ, ὃ 56 σὺ νέμῃ, σὸν θελήσω γενέσθαι· καὶ μὴ ἐνεμήθῃ αὐτὸ, μετατίθεται ἢ δεσποτεία.

ΚΑ. Ο 57 βία ἢ λάθρα ἢ κατὰ πρῶτος κλησιν δὲλῳ νεμόμενός, ὃ δὲν δι' αὐτῷ κτᾶται.

ΚΒ. Τὰ ἐκ τῶν πραγμάτων μὴ ἢ ἐξ ἐργασιῶν τοῦ καλῇ πίστει μοι δαλεύοντός ἐμοὶ προσπορίζεται. Τὰ ἐκ τῶν πραγμάτων μὴ, εἰ μὴ δύναται μοι προσπορίζεσθαι, ὃ καλῇ πίστει μοι δαλεύων ἔξει· τὰ ἢ μὴ ἐκ τῶν πραγμάτων μὴ, εἰ μὴ δύναται αὐτὸς ἔχειν, ἐμά ἔσται. Ο δύο τισὶ καλῇ πίστει δαλεύων, τὰ ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἑκατέρῳ προσπορίζει· τὰ δὲ ἀπὸ τῶν πραγμάτων τῷ ἑνός, αὐτῷ μόνῳ, ὡς περ 58 καὶ ὀνόματι τῷ ἑνός ἐπερωτήσῃ. Ο ἐπικλόντος δὲλῳ, ὅπερ ὃ δύναται πᾶσι τοῖς δεσπόταις προσπορίζειν, τὰ ἐνὶ, ᾧ δύναται, προσκυροῖ.

ΚΓ. Ο ἀπὸ χαλκῆς *58 ἀνδρίας, ἢ τὸ ἀπ' ἀργύρου σκύφος, ὅσα ἀλλάττει τὴν δεσποτείαν, ἐπειδὴ ἢ αὐτῇ ὕλη μένει.

ΚΔ. Εἰ μὴ βελήσῃ τῆς ὕλης τῷ δεσπότῃ τῷ γεγονός.

ΚΕ. Εἰ ἀπὸ σῶν σανίδων πλοῖον ἢ 59 ἐραίας ἱμάτιον ποιήσω, ἐμὸν ἔσται· ὃ γὰρ ὑποστρέφει εἰς τὴν ἀρχαίαν ὕλην.

60 Τὸ προστιθέμενον ὅλῳ σώματι, εἴκει αὐτῷ ὡς ἀνδριάντι πῆξ ἢ χεῖρ, ἢ σκύφῳ πυθμὴν ἢ ὠτίον, καὶ τὰ ὅμοια.

Τὸ δένδρον μὴ ἐκρίζωθῃ, ἐμὸν μένει· εἰ δὲ ἐν ἑτέρῳ 61 ριζώσῃ, ἐκεῖνός ἐκεῖ ἔσται, καὶ αὐτῷ ἀποσπασθῇ.

Καὶ βάψῃ τὴν 59 ἐραίαν μὴ πορφύραν,

XV. [l. 16.] Limitatus ager est, qui ex hoste captus fuit, cujus pars in publico mansit: non qui hostibus concessus est ea lege, ut vendatur civibus Romanis. In limitato autem agro non est adcretio seu alluvio.

XVI. [l. 17.] Quod communi servo tradiderint domini, utrique acquiritur.

XVII. [l. 18.] Servus hereditarius neque rem hereditariam neque jus acquirit heredi.

XVIII. [l. 19.] Quæ ex bonis meis aut ex operis liberi hominis, bona fide mihi servientis, comparantur, ad me pertinent: sed ex fortuitis causis, ad me, ut in legato & hereditate, & si ipse heres fieri potest. Sed si testator mihi voluerit hereditatem adquiri, aut ego non coactus eum jussero hereditatem adire, mea erit.

XIX. [l. 20. pr.] Tradens, quod habet jus & qualis fuit res, in accipientem transfert. [§. 1.] Si agrum servientem ut liberum tradam, obligor. [§. 2.] Si quod mihi ac tibi venditur, tradatur tibi, etiam res meas procuranti, ego quoque dominus illius ero: nam per mandatarios & possessorio & per eam dominium acquiritur.

XX. [l. 21. pr.] Si servus meus ex ignorantia tibi serviens emerit quid atque hoc acceperit, nec tuum nec meum erit, nisi ex re tua emptum fuit: si autem liber sit bona fide serviens, ipsius erit. [§. 1.] Si rem meam, quam tu possides, tuam voluero fieri, etiam si eam non possideam, transfertur dominium.

XXI. [l. 22.] Qui vi aut clam aut precario servum possidet, nihil per eum acquirit.

XXII. [l. 23. pr.] Quæ ex re mea aut ex operis bona fide mihi servientis adquiruntur, mihi adquiruntur. [§. 2.] Si ea quæ ex re mea adquiruntur, mihi adquiri non possunt, habebit bona fide mihi serviens: quæ autem ex re mea, si ipse habere nequit, mea erunt. [§. 3.] Duobus bona fide serviens ex rebus eorum utrique acquirit: sed ex rebus unius, ei soli, ut &, si nomine unius stipuletur. Communis servus, quod omnibus dominis adquirere non potest, uni cui potest, acquirit.

XXIII. [l. 24.] Statua ex ære facta, vel poculum ex argento, dominium non mutat, quoniam eadem materia manet:

XXIV. [l. 25.] nisi voluntate domini materiæ hoc factum sit.

XXV. [l. 26. pr.] Si ex tabulis navem, vel ex lana vestimentum fecero, meum erit: neque enim ad veterem revertitur materiam. [§. 1.] Quod toti corpori adjicitur, eidem cedit: velut statuæ pes vel manus, aut poculo fundus vel ansa, ac similia.

[§. 2.] Arbor mea eruta, mea manet: si vero in alieno solo radices egerit, illius erit, etiam si iterum eruatur. [§. 3.] Si lanam meam tingendo

50. Idem ad: F.

51. Λιμιτάτῳ Attal. qui non ultra ληφθεὶς pergit. In marg. in nostris limitaneus. Vide supra in nota 1.

*51. Si his verbis reddit Latina, quid in publico relictum esset: frustra est Cujaciana emendatio, quid veteri possessori vel. e. II. Obs. 9.

52. Lego ac verito: ἔχ' ὁ συγχ. . . . πραχθῆναι.

*52. Admodum dubie sic reddidit interpres, cum debuisset, vel τῷ ἐνὶ ἐκ τῶν ἀπὸ, vel τῷ ἐνὶ ἐκ τῶν ἀπὸ.

53. Vel παραδίδων vel—δίδως legendum.

54. Scriptum erat ἀγοράσθῃ—παραλάβοι.

55. Sic feci ex ἔ.

56. Mire hic legebatur in MS. συνέ συνεμένησιν δελ.

57. ῥια MS.

58. καὶ MS. quod foret καὶ ἐν, & mox ἐπερωτήσῃ.

*58. CORR. CAPPERON. pro ἀνδρείας.

59. ἐρείας reponendum videtur: sed sic recurret infra Lib. . . .

60. Παυλ. ad: F.

61. ριζώσῃ MS. Nonne sequens ἐκεῖ vacat?

ραν, ἐμὴ μένει, ὥσπερ καὶ εἰς βόρβορον ἢ μέλαν
ἐμπέσῃ.

Κτ. Εἰ τὰς ⁶² ἀργαίαι ἀργύραι τὸν ἑμὸν ἄρ-
γυρον παροΐης, ὅτε ἔται σὸν ὅλον· εἰ ἡ τὰ ἀρ-
γυροῦν σε ποτήριον ἀλλοτρίῳ μόλιθ' ⁶³ κολλή-
σις· σὸν ἔται, καὶ ἐκδικεῖς αὐτό. ⁶⁴ Η

ἀπὸ πολλῶν βοτανῶν ἐμπλάττει, ἢ τὰ ἀπὸ
 οὗς εἰδὼν μύρα, ὁρκεῖσονται τῇ κυρίῃ τῇ ὕλῳν,
 ἀλλὰ τοῦ τὸ εἶδος ποιήσαντος. Ἐὰν
 δύο τινῶν μέρη συγκολληθῶσι, πρὸς ἀναλο-
 γίαν τοῦ πράγματος ἢ τοῦ τιμήματος ἑκα-
 τέρῳ ἀρμόζουσιν· εἰ δὲ ἴσα εἴεν, ἑκάστῳ τὸ ἴδιον
 ὑπομένει.

KZ. 67 Τὸ ἐπάνω τῆ τοίχης σε ἢ τῆ ἐδάφους
κτιζόμενον, σὸν ἔσαι.

ΚΗ. Οἱ ἐν τῇ μιᾷ ὄχθῃ τῆς ποταμῆς κεκτη-
μένοι, τῆς φυείσης γῆς καὶ ἀλάμετρον τῶν ἰδίων
γῶν δασπόσονται.

ΚΘ. Ετέχθη νῆσ, πρὸς ἐν μέρ, ὃ ἀρχῇ
 με βλέπυσσα· ἐπώλησα τὸ ἄλλον μέρ, καὶ
 ὕστερον αὐξηθεῖσα ἡ νῆσ, τῷ παντὶ ἀργῷ παρεκ-
 τεύνηται, ἡ πᾶσα ἐμὴ ἐστὶ. Τὸ ἐν τῇ πα-

βαλειμένη τῷ ἀγαθῷ μετ' ὅχθη φὺν δένδρον, ἐμὸν ἐστίν·
 ἢ γὰρ ⁶⁸ χρεῖσται μόνῃ τῆς ὁχθης ἐπὶ δημοσία· διὸ εἰ
 ξηραυθῇ ἡ κοίτη, καὶ ἡ ὁχθη ἰδιωτικῇ γίνεται.

Όταν τὸν τῆς κοίτης τόπον ὄντα ξηρὸν περιῶρεῖν
ἄρξεται ὁ ποταμὸς, ἢ καὶ μικρὸν ὀπιχωματίζων
ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὕδατος τὴν γῆν ὑψώσῃ ὃ ὅ γε
τοῦ ἀρχῆς δεσποτῆς κύριος ἔσται τέττε ὅ τοῦ
εἰ δὲ ἀγρὸν ¹² περικυκλώσῃ ὁ ποταμὸς, οὐ
ἐναλλάσσεται ἡ δεσποτεία· τοῖς δὲ τρισὶ τέτοις
τρόποις γίνεται νῆσος. Πρόσχωσις ἀποκα-

θήτησιν ἀγρόν, ὃν ἡ ὁρμή τῆ ποταμῆ κατέσχε, καὶ
ὁ ὀπίκλυσθεις με ἀγρός, καὶ τὴν ἀναχώρησιν τῆ
ποταμῆ ἐμός ἐστι· ὡς γὰρ ὁ τὰ δημόσια ἀπογρά-
φων, ἔτω καὶ ὁ ποταμός καὶ δημόσιον ἐξ ἰδιωτικῆ
ποιεῖ ἀγρόν, καὶ τὸ ἐνάντιον. Εἰ πύλαν ρίψας

εἰς θάλασσαν ὅπκτισω, ἥ ἐν νήσῳ θαλάσσης οἰ-
κοδομήσω, ἐκάτερα ἐμὰ ἔσται· τὸ γὰρ μηδενὸς ὄν
τῷ προκαταλαμβάνοντός ἐστι. Παράδοσις,

εἰ μὴ πρᾶσις ἢ ἡ ἄλλη εὐλογ^α αἰτία, ἔμετα-
φέρει δεσποτεῖαν.

Λ. Ἡ ἀμνημόνευτ^α τ^α χρημάτων σπόθεις,
θησαυρός ἐστὶ καὶ ὡς μὴ ἔχουσα δεσπότην, ἔυρίσκοντος
γίνεται. Τὸ δὲ ἀφ' φόβου ἢ φυλακῇ ἐν τῇ γῇ
κρυβέν οὐκ ἐστὶ θησαυρός, ἀλλὰ καὶ κλοπῇ ἐπ' αὐ-
τῷ γίνεται.

ΛΑ. Εκ πάσης σχεδόν αἰτίας οἱ θεοὶ καὶ ἄνθρωποι ἡμῶν περισσπορίζουσιν.

ΔΒ. Στρατιώτης ὑπέξῃσιος ἐτελεύτησεν· δῆλος γὰρ πρὸ ὑπείσελεύσεως τῆς κληρονομίας λιγυᾶται ἐτιμῖθι, ⁶⁹ καὶ ἐπὶ πρώτῃσιν ὑπείσερχομένῳ μὲν τῷ κληρονόμῳ ἀμφοτέρα ἀρμόσει· μὴ ⁷⁰ ὑπείσερχομένῳ δὲ, τῷ πατρὶ δοθήσεται τὰ αὐτὰ, καὶ ἂν χρῆσις καρπῶν αὐτῷ κατελείφθῃ. Εἰ δὲ

πράγμα. 71 τῷ κληρονόμῳ κλαπῆ, εἰ μὲν ὑπεισ-
 ελευσθῇ, οὐκ ἔσται κλοπή. 72 εἰ δὲ μὴ, ὁ πα-
 τὴρ αὐτὴν κινήσει. Καὶ εἰ 12 ἐπερωτήσῃ γὰρ

do reddideris purpuram, mea manet ; perinde ac
fi in cœnum vel atramentum cecidisset.

XXVI. [l. 27. pr.] Si infecto argento tuo meum addideris, non erit totum tuum: si vero argenteum poculum tuum alieno plumbo junxeris, tuum erit, idque vindicabis. [§. 1.] Emplastrum ex multis herbis *confectum*, vel unguenta ex speciebus, non fient domini materialium, sed ejus qui speciem fecit. [§. 2.] Si duorum partes conglutinatae sint, pro portione rei vel pretii ad utrumque pertinent: sed si æquales fuerint, suum cuique manet.

XXVII. [1. 28.] Quod supra murum tuum aut
solum extruitur, tuum erit.

XXVIII. [l. 29.] Qui in una ripa fluminis
prædia possident, insulæ enatæ pro diametro præ-
diorum suorum domini erunt.

XXIX. [l. 30. pr.] Nata est insula, ad unam agri mei partem spectans; alteram partem vendidi: etiam si postea insula adaucta toti agro prætendatur, tota mea est. [§. 1.] Arbor in adjacenti agro meo ripa enata, mea est: namque solus ripæ usus publicus est. Quare etiam, si alveus exsiccatum fuerit, ripa privata fit. [§. 2.] Cum locum alvei exsiccatum fluvius circumfluere cœperit, vel paullatim adaggerans in media aqua terram exaltaverit, vicini agri dominus hujus *quodque* loci erit dominus. Quod si fluvius agrum incluserit, dominium non mutatur. Tribus autem hisce modis fit insula. [§. 3.] Alluvio restituit agrum, quem fluminis impetus occupavit; & ager meus inundatus, post recessum fluminis meus erit. Namque ut censitor, sic etiam fluvius & publicum facit agrum ex privato, & contra. [§. 4.] Si pilæ in mare jactæ superstruxero, aut in marina insula ædificavero, utrumque meum erit. Quod enim nullius est, occupantis fit. [l. 31. pr.] Traditio, nisi venditio sit aut alia justa causa, dominium non transfert.

XXX. [l. 31. §. 1.] Immemorialis pecuniæ depositio, thesaurus est: & tamquam dominum non habens, fit inventoris. Quod autem per metum vel custodiam in terra absconditur, non est thesaurus, sed etiam furtum in eo fit.

XXXI. [l. 32.] Ex omni fere causa servi & invitis nobis adquirunt.

XXXII. [l. 33. pr.] Filiusfamilias miles obiit: hujus servus ante hereditatis aditionem legato honoratus, aut stipulatus fuit: adeunti quidem heredi utrumque competit: eo autem non adeunte, eadem patri dabuntur; & si ususfructus ei relictus fuit. [§. 1.] Quod si res hereditaria subrepta fuerit, siquidem adeatur, furtum non erit: si vero non, pater eam *furti actionem* instituet. [§. 2.] Namque & si servus hereditarius stipulatus, aut res ei tradita fuerit, pro per-

62. Hinc vulgata lectio *infesto* defenditur, quam & Florentina *in facto* confirmat.

63. κολήσεις MS.

64. Hanc & iisdem litteris citat Cujac. XI. Obs. 12.
quæ Fabroti diligentiam fugit.

65. Eadem hic eodem sensu dicuntur, quo *species* ap. Mar-
 cianum l. 16. §. 7. de *Publican.* & *velig.* quas vel hodie *speceryen*
 vocamus. Græce *αρωματα*, & Latine in h. l. *odores* di-

cuntur. *Scriptum ingeni & mox tēta conjunctim*

66. *ἰδιώτης* scriptum inveni, & mox *τῆς* conjunctim.

67. Hujus capituli loco Fabrotus exhibet §. 34. tit. I. Lib. II. Harmenop. præmisso nomine Πομπαν.

68. Notandumne, quod scriptum invenerim *χρῆσις*, & mox *δημιτία*? Deinceps certe talia non notabo. Sic & alibi, & hic paullo post distinctiones mutavi; scribebatur enim: *ἡ πόλις καὶ ἡ χώρα*, id. γιν.

πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ τελευτήσαντος ἢ ἔρρωται τὸ γινόμενον, ἢ ἔ.

ΛΓ. Ἡ γὰρ κληρονομία τὸ πρόσωπον ἐπέχει ὃ τελευτήσαντος.

ΛΔ. Εἰ ὁ διοικητὴς μὲν ἢ ὁ ἐπίτροπος πρᾶγμα ἴδιον ὡς ἐμὸν ¹² παρὰ δόσιν, ἢ μετατίθῃσι δεσποτείαν· ὁ γὰρ ⁷³ πλανώμενος οὐκ ἀπόλλυσι τὸ οἰκεῖον.

ΛΕ. Εἰ περὶ τὸ παρὰδιδόμενον σῶμα, ἢ μὴν περὶ τὴν αἰτίαν τῆς παρὰδόσεως, συναινῶμεν, μεταφέρεται δεσποτεία· οἷον εἰ χρυσίον, ἐγὼ μὲν ὡς δωρεμένος δώσω σοι, σὺ δὲ ὡς δανειζόμενος ¹² λάβῃς.

ΛϚ. Ο οἰκέτης, ὃν ἐνέχυρον ἔχω, ἢ προσπορίζει μοι. Εἰ ἐπικρίνω μὲν δέλω δωρήσωμαι, ἵνα πεκβλίον σχῇ· ἢ μετατίθεται δεσποτεία, πλὴν εἰ μὴ ἐκ τῆς δωρηθέντων ⁵⁴ ἀγοράσῃ τι· τότε γὰρ πᾶσι παροσπορίζει, ὥσπερ καὶ ὅτε ὡς ἀλλοτρίῳ ⁷⁴ δωρήσωμαι, ἢ ἀπὸ κλησιμαίων νεμῶν ἀγοράσῃ τι.

Ο οἰκέτης, ἢ ἔχω τὴν χρῆσιν, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν πραγμάτων μὲ ἐμοὶ προσπορίζει, τὰ δὲ τυχηρὰ τὰ τὴν δεσποτείαν αὐτῷ ἔχοντι· ὁ δὲ ἐπίκοινος καὶ τὰ ἀπὸ πραγμάτων τοῦ ενός καὶ τὰ τυχηρὰ πᾶσι προσπορίζει. Ο ἐπίκοινός μὲ δέλος

ὀνόματί μὲ ἐπερωτῶν ἢ λαμβάνων, ἐμοὶ παροσπορίζει.

Ο δὲ ἰδικός μὲ ὀνόματί μὲ καὶ ἄλλῃ τούτο ποιῶν, ἐμοὶ μόνῳ τὸ ἥμισυ προσπορίζει· εἰς δὲ τὸ ἄλλο ἥμισυ, ἑδὲν ποιεῖ.

Ο δὲ οἰκέτης, ἢ ἔχω τὴν χρῆσιν, ὀνόματι τοῦ τὴν δεσποτείαν ἔχοντος λαμβάνων ἢ ἐπερωτῶν, καὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων μὲ, αὐτῷ προσπορίζει.

Εἰ ὁ θέλει δωρήσασθαι μοι, κελεύσει μὲ δῶς οἰκέτῃ ἐμῷ καὶ Πέτρῳ· ὁ δὲ ⁷⁵ λάβῃ ὡς μόνῳ Πέτρῳ δώσων, ἀχρηστὸς ἢ δόσις· ὥσπερ εἰ καὶ διοικητὴ μὲ δῶς ὀνόματί μὲ, ὁ δὲ ἰδίᾳ ⁷⁵ λάβῃ· εἰ δὲ ὁ οἰκέτης ὀνόματι τῶν δύο ⁷⁵ λάβῃ, εἰς τὸ μέρος Πέτρου ἑδὲν ἐπράχθη.

ΛΖ. Ποταμὸς κατὰ μικρὸν γῆν καὶ ὁδὸν πλησιάζουσαν τῷ ἀγρῷ μὲ ἀφελόμενος καὶ εἰς τὸν σὸν ἀγρὸν μεταβείς, πάλιν ⁷⁶ ἀντιμετέθηκεν· ἑκατέρω τῇ οἰκίᾳ συνεκθίγεται δεσποτεία, καὶ ἡ ὁδὸς τῇ ἀρχαίᾳ ὀφεί.

ΛΗ. Ο κλησιμαῖος δοῦλος, ὃν καλῇ πίστει ἠγόρασα, ἐπερωτῶν ἢ λαμβάνων ἀπὸ τῶν πραγμάτων μὲ, ἐμοὶ παροσπορίζει.

ΛΘ. Εἰ τὸν καλῇ πίστει μοι δαλεύοντα ⁷⁷ οἶδεν ὁ κληρονόμος μὲ ἐλεύθερον, ἑδὲν κτᾶται δι' αὐτῷ· ἑδὲ γὰρ τὰς καρπὰς ὃς ληγατευθέντος ἀγροῦ δύναται λαμβάνειν, ὡς ἰδίῳ· ἢ ὃν ἀλλότριον ἐνεμόμην καλῇ πίστει, κατέχειν ὡς οἰκεῖον ἐν εἰδήσει. Ο δὲ καλῇ πίστει ἀγρὸν ⁷⁸ οἰκέτην νεμόμενος, καὶ τὰς καρπὰς δαπανῶν, ἰδίῳ ποιεῖ, καὶ τὰ ἀπὸ πραγμάτων ἢ ἐξ ἐργασιῶν ὃς οἰκέτης κτᾶται.

Μ. Οἱ ἐν τῇ πόλει ἀνδριάντες ἔτε τοῦ καθ' ἑκάστὸν εἰσιν, ἔτε τοῦ ἀνατεθεικότος· οἱ δὲ πολλοὶ καὶ τὸν κινουῦντα παρὰ γράφονται, καὶ κατὰ τὸ νεμόμενος κινῶσι.

ΜΑ. Ἡ μὴ ἀεμόσασά μοι παροκατάστασις, οὐκ ἔστιν ἐν παροικίᾳ μου.

ΜΒ.

persona defuncti factum vel ratum est, vel non.

XXXIII. [l. 34.] Hereditas enim defuncti personam sustinet.

XXXIV [l. 35.] Si administrator aut tutor meus rem suam ut meam tradiderit, non transfert dominium: namque errans suum non amittit.

XXXV. [l. 36.] Si circa corpus quod traditur, non autem circa causam traditionis, consentiamus, dominium transfertur: velut, si aurum ego quidem ut donans tibi tradidero, tu vero ut mutuum sumens acceperis.

XXXVI. [l. 37. pr.] Servus, quem in pignus habeo, mihi non acquirit. [§. 1.] Si communi mihi servo donavero, ut peculium habeat, non transfertur dominium, nisi si ex donatis quid emerit: tunc etenim omnibus acquirit, sicut & si ut extraneo donavero, aut ex nummis furtivis quid emerit.

[§. 2.] Servus, cujus usumfructum habeo, ex re quidem mea mihi acquirit, sed fortuita habenti ejus proprietatem: sed servus communis & ex re unius & fortuita omnibus acquirit.

[§. 3.] Communis mihi servus meo nomine stipulans vel accipiens, mihi acquirit: [§. 4.] sed proprius mihi meo & alieno nomine hoc faciens, mihi soli semissem acquirit: in altero semisse nihil agit.

[§. 5.] Servus autem, cujus usumfructum habeo, nomine proprietarii accipiens vel stipulans, etiam ex rebus meis, illi acquirit.

[§. 6.] Si quod donare mihi vis, meo jussu dederis meo ac Petri servo; is autem accipiat, ut soli Petro daturus, inutilis est datio. Sicuti etiam si procuratori meo dederis meo nomine, is autem sibi accipiat. Quod si servus amborum nomine acceperit, in parte Petri nihil actum est.

XXXVII. [l. 38.] Flumen paulatim terram ac viam agro meo proximam auferens, & in agrum tuum transferens, rursus restituit: utraque ad proprium revertuntur dominium; & via ad veterem speciem.

XXXVIII. [l. 39.] Furtivus servus, quem bona fide emi, stipulans vel accipiens ex re mea, mihi acquirit.

XXXIX. [l. 40.] Si bona fide mihi servientem heres meus liberum esse sciat, nihil per eum acquirit: neque enim fructus agri legati potest percipere ut suos; aut quem alienum bona fide possidebam, ut proprium, sciens retinere. Qui autem bona fide agrum vel servum possidet fructusque consumit, suos facit, atque ex re sua vel ex operis servi acquirit.

XL. [l. 41.] Statuæ in oppido positæ neque singulorum sunt, neque ejus qui posuit: cives autem & adversus agentem excipiunt, & adversus possidentem agunt.

XLI. [l. 42.] Substitutio mihi non competens, in bonis meis non est.

XLII.

ὁ πεισερχόμενος ὃ τῷ πατρὶ δόδ. cohærebant.

73. πλανώμε. MS. Ex sequenti ἀπώλλυσι probanda lectio amittit, pro omittit vel emittit.

74. δωρήσωμαι MS.

75. λάβοι MS. Item bis δῶς sine ἰωτα.

76. ἀντιμετέθηκες MS. Sed forte amplius quid latet.

77. εἶδος MS.

78. ἢ interpono.

K 2

69. Non dubitem ἢ (vel, aut) rescribere. V. Glossar. Theoph. pag. 1272. pr.

70. Observetur Dativus absolutus, quod tamen hic sit ob præcedentia.

71. Procul dubio τῆς κληρονομίας legendum, ut verti.

72. In sqq. distinctiones mire ac misere confusæ erant: posito tantum commate post κινήσει, puncto post δέλω· atque iterum commate post τελευτήσαντος, & sic superius

MB. Ο καλὴ πίστις δαλεύων μοι τὰ ἀπὸ πραγμάτων ἑτέρων ἐπ' εὐποροῦν μοι. Τὰ ἀσώματα ἔτε παραδίδονται, ἔτε ἀπ' τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζονται. Δὲλ, ἢ ἐγὼ μὲν τὴν χρῆσιν, σὺ δὲ τὴν δεσποτείαν ἔχεις, δούλον ἠγόρασεν· εἰ 79 μὲν ἐκ τῶν ἐμοὶ εὐποροῦσιν, ἐμὸς ἔσται· εἰ δὲ ἐκ τῶν σοι, σός.

MG. 80 Εἰ τὸ ποιμνίον μὲ λυκῶ 81 ἀρπάσει, καὶ τὸτο ἑτέροι ποιμένες ἀποπάσῃ· ἐμὸν μένει, καὶ ἔχω τὴν ἀγωγὴν τὴν τὰ ἴδια ἐκδικῶσαν, καὶ τὴν 82 πρὸ ἀπικρυβῆς πραγμάτων κινημένην, καὶ 83 τὴν πρὸ κλοπῆς ἀγωγὴν, εἰ μὴ ἀποδώσιν· εἰ δὲ ὄρεσις ἢ θηρίον ἀπὸ γηδίων 84 μὲ ἀρπάσει τι καὶ ἑτέρωθεν εἴψει, ἢ ὅπερ θηρεύσω 85 ἐξελεῖται με· ὅτε καταλαβόντες γίνεται.

MD. Οὔτε ἀπὸ πράγματός μὲ ὁ κοινὸς δὲ λυκῶ 86 κτήσεται, πᾶσι τοῖς δεσπόταις εὐποροῦν· ἐν δὲ τῇ διαιρέσει τῶν κοινῶν λαμβάνω αὐτὸ κατ' ἐξαιρέτον· εἰ δὲ ἄλλοθεν ὁ κοινῶν δὲ λός τι κτήσεται, πᾶσι εὐποροῦν καὶ ἀναλογίαν τῆς δεσποτείας.

ME. Καὶ ὁ μὴ δεσπότης ποιεῖ δεσπότην, ὡς δανειτῆς πωλῶν ἐνέχυρον.

MF. Οἰκέτης ἢ ἔχω τὴν χρῆσιν, οὐ εὐποροῦν μοι κληρὸν· οὐδὲ γὰρ ἐξ ἐργασιῶν αὐτοῦ ἔστιν.

MZ. Ο καλὴ πίστις ἀγοράσας 87 δεσπόσει τῷ καρπῶν, ἀφ' ἧς χωρεῖται τῆς γῆς, καὶ μὴ δύναται τὸν ἀγρὸν ἀπ' τῆς χρονίας νομῆς δεσπόσει, 88 ὡς τῆς δήμες ὄντα, ἢ βία κατεχόμενον ἢ ὅτι φόρον, ἢ ἀρχοντι δωρηθέντα. Ἡ γὰρ εἰδήσις τὴν μὲν τῷ καρπῶν λήψιν καλύπτει τὴν δὲ ἀπ' τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν ὅτι ἀρχῆς καλὴ πίστις ἀγοράσαντες ἢ καλύπτει. Ἡ γονὴ δὲ ἠγόρασας θρεμμάτων, ὡς καρπὸς, ἐμὴ ἔστιν, καὶ ἐγκυμονοῦντα παρθῶσιν 89 ἢ ἀφαιρεθῶσιν, ὥστε καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ ἔριον.

MH. Ο δωρεῖται τῷ δέλῳ, ἢ ἔχω τὴν χρῆσιν, ἐμὸν μένει· εἰ δὲ ἐφ' ᾧ λαβεῖν τὸν τὴν δεσποτείαν ἔχοντα, εἰ καὶ ἐξωτικὸς δωρησῇται, τῷ τὴν δεσποτείαν ἔχοντι εὐποροῦν. Τὸ αὐτὸ, καὶ ἐλεύθερος καλὴ πίστις 54 δαλεύει, ᾧ καὶ δωρεῶμαι τὰς ὑπηρεσίας, ὅμως τὰ ἐκ τῶν κτῶμενα ἐμὰ ἔστιν.

MO. Εἰ καὶ, ὅ κτίζω ἐν αἰγιαλῷ ἢ ἐν θαλάσσῃ, ἐμὸν ἔστιν, ὅμως χρῆ τὸν 90 ἀρχοντα ψηφίζεσθαι· ἐπεὶ καὶ καλύπτει τὸν βλαπόμενων· εἰ δὲ ἔχω ἀγωγὴν.

N. Ο αὐτόμολος, 90 ἢ τὰ τῶν ἐχθρῶν πράγματα πολέμῳ ληφθέντα, τῶν κρατάντων γίνονται.

NA. Εφ' οἷς ἔχω ὡς ἀρχαφὴν ἢ ἀγωγὴν, ἐν εἰσὶ μὲ εἰσιν.

NB. Καὶ ἂ πολιτικῶς κτᾶται ὁ ὑπεξέσιός μὲ, προσ-

XLII. [l. 43. pr.] Bona fide mihi serviens ex rebus alterius mihi non acquirit. [§. 1.] Incorporalia neque traduntur, neque per longam possessionem acquiruntur. [i. e. neque usucapiuntur.] [§. 2.] Servus, cujus ego usumfructum, tu proprietatem habes, servum emit: siquidem ex iis quæ mihi acquiruntur, meus erit; si ex iis quæ tibi, tuus.

XLIII. [l. 44.] Si gregem meum lupus rapuerit, eumque alii pastores eripuerint, meus manet, habeoque actionem rei vindicandæ, & eam quæ de rebus occultatis instituitur, [i. e. exhibitoriam] & furti actionem, si non reddant. Si autem ales aut bestia ex prædiis meis quid rapuerit, atque alibi abjecerit, aut quod venatus fuero, me evaserit: occupantis fit.

XLIV. [l. 45.] Quod ex re mea servus communis acquirit, omnibus dominis acquirit: sed in divisione rerum communium præcipuum id habeo. Quod si servus communis aliunde quid adquisierit, omnibus acquirit pro rata dominii.

XLV. [l. 46.] Etiam non dominus facit dominum, velut creditor pignus vendens.

XLVI. [l. 47.] Servus, cujus usumfructum habeo, hereditatem mihi non acquirit: neque enim ex operis ejus est.

XLVII. [l. 48. pr.] Qui bona fide emit, fructuum dominus est, ex quo a solo fuerint separati, quamvis agrum usucapere non possit, velut qui populi est, aut vi possidetur aut cum vicio, aut donatus fuit Præsidi. [§. 1.] Nam scientia fructuum quidem perceptionem prohibet; at usufructum ejus, qui ab initio bona fide emerat, non prohibet. [§. 2.] Fœtura pecorum, quæ emi, ut fructus, mea est, etiam si prægnantia vendantur vel furripiantur, sicut & lac & lana.

XLVIII. [l. 49.] Quod servo dono, cujus usumfructum habeo, meum manet: si autem eo fine ut proprietarius accipiat, etsi extraneus donaverit, proprietario acquirit. Idem etiam si homo liber bona fide serviat, cui licet operas donaverim, tamen quæ ex his acquiruntur, mea sunt.

XLIX. [l. 50.] Etsi quod in litore aut mari ædifico, meum est, tamen Præsidem oportet decernere: quoniam & ab iis qui læduntur, recte prohibeor; neque enim actionem habeo.

L. [l. 51. pr. & §. 1.] Transfuga, aut bona hostium bello capta, capientium fiunt.

LI. [l. 52.] In quibus vel exceptionem habeo vel actionem, in patrimonio meo sunt.

LII. [l. 53.] Etiam quæ civiliter adquisitis, qui mihi

79. μὲ MS. Correxerit CAPPERON.

80. Οὐλ. ad: F. MOX τὸν ποίμν. MS.

81. Licet omnes exhibeant ἀρπάσει . . . ἀποπάσσειν . . . ἀρπάσει . . . εἴψει, tamen conjunctivum præfero.

82. πρὸ de: Leuncl.

83. τὴν addo ex Fabr.

84. μὲ de: L. ac F.

85. Verissima lectio, dummodo ἐξελεῖται legas, quam Fabrotus non debuit corrumpere in ἐκσυλῆσαι, quod exproliare notat, neque hic locum invenit: quare ipse Leunclavianum evaserit retinuit. Sic autem scribit H. Stephanus in Thef. L. Gr. T. I. pag. 1126. E. „Εξελεῖται A. „Alexandrini dicunt ἐκ τῆς ἐκφυγῆς, ut tradit Etymologicus, cus, fortasse (ut addit) ἀπο τῶν ἐν τῷ παλαίῳ ἀναλυσον-

„ τὸν ἑαυτῆς ”.

86. Hic & paullo post κτήσεται malo.

87. δεσπόζει legerem.

88. Aberrationem interpretum populi pro pupilli legentium jam castigavit Cujacius XI. Obs. 12. & XXIV. 14. licet & illud juri consentaneum esse concedat.

89. Hinc probatur lectio vel subrepta sint, pro qua Contii Cod. habebat quæ s. s. quamvis posterius magis se probare videatur Cujacio XV. Obs. 20. Ceterum Fabrotus pro hac §. 2. eadem verba habet, quæ Harmenop. II, 1. 16. nisi quod Παυλ. præfigat, & initiale ὥστε male omittat.

90. Si Bachovium audias, Principem hic vertendum foret: cui recte se opponit Schulting. in Enarrat. Pand. pag. 110.

προσπορίζει μοι, ὅσον τὰ ἐξ ἐπερωτήσεως· καὶ νομὴν ἣν δὲ οἰσθήποτε κτώμεθα.

ΝΓ. 92. Ελευθερὸς καλὴ πίστιν δαλεύων μοι [κληρονομίαν εἰ προσπορίζει μοι· εἰ δὲ εἰδὼς τὴν τύχην ὑπεισέλθοι τὴν] κληρονομίαν, κτᾶται ἑαυτῷ· εἰ δὲ κελεύσει με προσέλθοι, εἰδὲ ἐμοὶ εἰδὲ αὐτῷ· εἰ μὴ γνώμην ἔσχεν αὐτὸς κτήσασθαι.

Συναλλάσσαν δὲ μοι ἐνέχεται, καὶ ζήμιων με ὑποπίπτει τῷ νόμῳ τῷ 93 ἐξ ἀρνήσεως ἐς τὸ διπλοῦν ἀπαιτοῦνται, 94 πλέον τῷ ἐξωτικῷ.

Εἰ δὲ κελεύσει με ἢ καὶ σπόντῃ με 12 πράξει τι ἐν τοῖς ἐμοῖς, 95 κινῶ κατ' αὐτῆς. Τὸ αὐτὸ, καὶ ὅπικαινον αὐτὸν νομίσω, ἢ τὴν χρῆσιν αὐτῆς ἔχειν.

Ο δὲ ἐλευθερὸς ἢ ἀλλοτρίῳ δῶλῳ, ὃ ἐμοὶ οὐ δύναται προσπορίσαι, ἢ ἑαυτῷ ἢ τῷ 96 ἀληθεῖ προσπορίζει δεσπότη· ὃ δὲ ὀνόματι ἄλλου νέμεται, εἰδὲ ἑαυτῷ εἰδὲ τῷ δεσπότη. Διὰ χρονίας νομῆς δεσποτεία διὰ φυγάδῃ 96 εἰ γίνεται. Εἰ εἰς τὰ δίκτυά με κάπρος 97 ἐμπέσῃ, ὡς ἔωδ' τὴν ἐμὴν ἐξουσίαν εἶναι, καὶ οὐ αὐτὸν ἀφελῇ, τὸ ἐμὸν ἐπῆρες· εἰ δὲ καὶ ἀπέλυσας, ἐκείνῳ μὲν ἀδέσποτος ἔσται· οὐ δὲ 98 κατέχη μοι τῇ τὸ διπλοῦν ἀπαιτήσῃ 99 ἀγωγῇ, ὥσπερ καὶ ὁ ρίψας ποτήριον με σπὸ πλοῖς εἰς θάλασσαν.

ΝΔ. Εἰ ἡ τεχθεῖσα νῆσος ἀντικρὺ τοῦ ἀγροῦ με ἐπηυξήθη, ὥστε καὶ τοῖς γείτοσί με ἀντιπαρεκτείνεσθαι, καὶ τὸ ἐπαυξηθὲν ἐμὸν ἔσται.

Εἰ δὲ ἐξ ὧς τῆς ὀχθῆς με τεχθῇ, καὶ ὁ ποταμὸς τὴν πρώτην εἰσάσας κοίτην δι' ἐμῆ καὶ ταύτης ῥεύσῃ, καὶ ἡ νῆσος, καὶ μὴ ἔτι κυρίως ἐστὶ νῆσος, ἐμὴ μένει, καὶ ἡ παλαιὰ κοίτη διαιρεῖται μεταξὺ ἐμῆ καὶ τῆ παρακεκτημένων.

ΝΕ. Ο δωρηθεὶς μοι 2 σπὸ τῆς γαμετῆς με δῶλος εἰδὲ σπὸ πράγματός με προσπορίζει μοι, εἰδὲ καλὴ πίστιν δαλεύει μοι.

Νς. Ο 3 κατ' ὅπικαινήν με ἡγοράσας, ὅτε μοι παραδῶς, ἐμὸν ἔσται.

ΝΖ. Εὰν 4 τῷ ἀπλὸν ἐν τῷ ἀγρῷ σε σποθῶμαι, οὐκ ἔστι σός. Προσπορίζεται τινα τῷ κλήρῳ διὰ τῶν δῶλων αὐτῷ· πλὴν εἰ μὴ φάκτον προσώπων ἢ ὑπηρεσίαι ζητοῦνται· διὸ ἐπὶ μὲν κληρονομίας ἀειμένειν δεῖ τὸν κληρονόμον, ἵνα ὅπικτρέψῃ ὑπεισελθεῖν τῇ κληρονομίᾳ· χρῆσιν δὲ οὐ προσπορίζει, ἐπεὶ δὲ δίχα προσώπων οὐ συνίσταται.

ΝΗ. Τινὰ καὶ μὴ καθ' ἑαυτὰ 5 ἐκποιοῦνται, καὶ τῆς ομάδος τῆς κλήρης εἰς κληρονόμους μετέρχονται, ὡς ἀγρὸς προικιμαῖος, καὶ πᾶν ἔφ' ὃ ἐκ ἐνὶ καμέρκιον, ἢ ἀνίσχυρον ληγάτον.

ΝΘ. 6 Εἰ δῶλος με ἢ υἱὸς εὖρε θησαυρὸν, εἰ μὲν ἐν ἀγρῷ ἑτέρῳ, μέρος· εἰ δὲ ἐν τῷ ἐμῷ, τὸ πᾶν προσπορίζει μοι.

Ο δὲ ἐπικλίνος δούλος, καθόσον δεσπόζεται, προσπορίζει τὸν θησαυρὸν ὥσπερ εἰ καὶ ληγάτον ἢ κλήρος ἢ δωρεὰ εἰς αὐτὸν ἔλθοι.

hi subjectus est, mihi acquirit, velut ex stipulatione: nam & possessionem per quemcumque nanciscimur.

LIII. [l. 54. pr.] Homo liber bona fide mihi serviens [hereditatem mihi non acquirit: sed si sciens conditionem suam adierit,] hereditatem sibi acquirit: Quod si jussu meo adierit, nec mihi nec sibi: nisi si animum habuerit sibi acquirendi. [§. 1.] Contrahens autem mihi obligatur: [§. 2.] Et damno me adficiens incidit in Legem Aquiliam, quæ ex negatione duplum poscit, plus quam extraneus. [§. 3.] Sed si jussu meo aut etiam absente me in rebus meis quid egerit, agam cum eo. Idem est, etsi communem eum credidero, aut usumfructum in eo habere. [§. 4.] Liber autem homo vel servus alienus, quod mihi adquirere nequit, aut sibi aut vero acquirit domino: sed quod alterius nomine possidet, neque sibi neque domino. Usucapio per fugitivum non procedit. [l. 55.] Si in retia mea aper inciderit, ita ut in mea sit potestate, tuque eum exemeris, meum sustulisti: sed & si dimisisti, ille quidem nullius in dominio erit, tu autem obligaris mihi actione Legis Aquiliæ, quæ duplum petit, sicuti & is qui poculum meum de navi in mare projecit.

LIV. [l. 56. pr.] Si enata e regione agri mei insula adcreverit, ita ut & vicinis meis prætendatur, etiam incrementum meum erit. [§. 1.] Si vero prope ripam meam sit nata, ac flumen priorem linquens alveum intra me & eam fluat, etiam insula, quamquam non amplius insula proprie est, mea manet, atque alveus vetus inter me, & qui prædia prope possident, dividitur.

LV. [l. 57.] Donatus mihi ab uxore mea servus neque ex re mea mihi acquirit, neque bona fide mihi servit.

LVI. [l. 59.] Quod ex mandato meo emisisti, quum mihi tradideris, meum erit.

LVII. [l. 60.] Si staplum in agro tuo posuero, tuum non erit. [l. 61. pr.] Quædam res adquiruntur hereditati per servos ejus: nisi si personæ factum vel operæ requiruntur. Quare in hereditate delata servus heredem expectare debet, ut jubeat hereditatem adire. [§. 1.] Usumfructum vero non acquirit, quoniam sine persona non subsistit.

LVIII. [l. 62.] Quædam, etiamsi per se sola haud alienantur, cum universitate hereditatis ad heredes transeunt, ut ager dotalis, & res in qua non est commercium, vel legatum invalidum.

LIX. [l. 63. pr.] Si servus meus aut filius thesaurum invenit, siquidem in agro alieno, partem; si vero in meo, totum mihi acquirit. [§. 1.] Sed communis servus, in quantum possidetur, thesaurum dominis acquirit; perinde ac si legatum aut here-

*90. Malim καὶ. Vide Gloss. Theophil. pag. 1272.

91. ἀπλῆτικῶς MS. Correxerit CAPPERON.

92. Et hujus legis principium Fabrotus supplere neglexit ex Cujacii XI. Lib. Observ. 12. unde non dubitavi, quæ auctiora habet, in textum nostrum inferre, cum fons erroris adpareat, repetitio scil. vocis κληρονομίαν.

93. ἐξᾶρ. conjuncte MS.

94. Si corruptus non est hic locus, (nec enim satis sanum sensum præstat) certe contrarius est justissimæ JCI Latini sententiæ.

95. Sic pro κοινῷ correxit CAPPERON.

96. Idem pro ἀλλοτρίῳ.

*96. Neglexit interpres verba: quem non possideo: admodum necessaria. Vide l. 1. §. 14. seq. tit.

97. ἐμπέσσει MS.

98. pro κατέχη correxit CAPPERON.

99. ἀγωγῇ MS. Fuitne δι' ἀρνήσεως ἀγ.

1. ρέουσι MS.

2. Rectius foret ἔωδ.

3. Deest in Græcis lex 58. Hic autem κατ' rescriptū pro καὶ, ut & feci in Theophilo IV, 5: 111. Observandum quoque hic ἐπιτροπὴν valere ἐντολήν, (quia scil. ἐπιτροπὴ etiam est demandō, commendo) quum alias in jure designet tutelam.

4. Pandectes habet: Horreum frumentarium novum, ex tabulis ligneis factum, mobile. Unde Belgice vocarem, een opgeslage boude schuur of losi (Gall. loge). Cur vero scriptum σάλλον mutaverim in σάπλον, docebunt Addenda.

5. ἐκποιῶντα MS.

6. Τρυφῇ, præfigit Fabr.

ἔλθαι. Εἰ δὲ ἐν τῷ ἀγρῷ ἐνὸς τῶν δεσπο-
τῶν εὐροί, τῇ κυρίῃ τῇ ἀγρῷ γίνεται, ὥσπερ ἐν
ὀνόματι αὐτῆς 7 ἐπιγράφῃσιν ἢ ἐλάβε τι.
Εἰ δὲ ὁ ἐν χρεῖσιν ὢν δούλος εὐροί ἐν τῷ τῇ τὴν
δεσποτείαν ἔχοντος ἀγρῷ, ὁ τὴν δεσποτείαν
ἔχων, τὸ πᾶν εἰ δὲ ἐν τῷ τῇ τὴν χρεῖσιν ἔχον-
τος, τὸ ἡμισυ τὴν χρεῖσιν ἔχων λαμβάνει.
Εἰ ἐν τῷ ὑποτιθέντι μοι 8 εὐροί, μέγας δίδωμι
τῷ χρεώτῃ τὸ δὲ λοιπὸν, ἢ δὲ εἰς λάβω τὸ
χρεῖ, ἀποκαθίστω. 9 Εἰ δὲ τὴν δεσποτείαν ἱμ-
πετρατεύσω, ἐντὸς μὲν τῆς διετίας τὸ ἡμισυ,
μετὰ δὲ ταύτην τὸ πᾶν ἔξω. Οὐ 10 δε-
σπόσω τῶν ἀλλοτρίων, καὶ ἐν 11 κήσῳ ἀπογρά-
ψωμαι αὐτά.

Ζ. Εἰ γράψω σοι ἐπιστολήν, ἐξ ὅτε ταύτην ὁ
ἀνακομίζων λάβῃ, σὴ γίνεται τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ
12 ἀποδοτικῶν γραμμάτων. Ἡ ἐν τῷ πο-
ταμῷ νῆσος, ἰδιωτική ἐστίν ἢ δὲ ὄχθη αὐτῆς καὶ
οἱ αἰγιαλοὶ τῆς θαλάσσης, δημοσίοι. Ἡ ἐν γ-
γὺς τῇ ἀγρῷ σε ποταμῷ νῆσος, σὴ ἐστίν. εἰ μὲν-
τοι ἀεὶ φέρεται, δημοσία, ὥσπερ καὶ ὁ ποταμός.
Ἡ μεταξὺ τῆς σῆς νῆσος καὶ τῆς πέρας
ὄχθης τεχθεῖσα νῆσος, ὥτινι τῶν μάλλον ἐγ-
γίσει, συνάπτεται. Εἰ τὸ ἐν δημοσίᾳ τεχθέν
ἢ ἐπαποδομὴν δημοσίον ἐστίν, ὥφειλε καὶ ἢ ἐν δη-
μοσίᾳ ποταμῷ νῆσος, 13 δημοσία εἶναι.
Εἰ ἐγκύμων γυνὴ ληρατὴν μοι, ἢ ἄλλως ἐκ-
ποιήσῃ, ἢ διὰ χρονίας νομῆς δεσπόσω αὐτήν, καὶ
τέκνη ἐμὸν ἐστὶ τὸ τεχθέν.

ΤΙΤΛΟΣ Β.

Περὶ τῆς ἀποδοτικῆς καὶ ἀποκαθαρτικῆς
ἀνακομῆς.

[ΠΑΝΔ. ΒΙΒΛ. ΜΑ. ΤΙΤ. Β.]

Α. Ἡ νομὴ φυσική ἐστὶ κατοχή. 14 Καὶ
ἐκ ταύτης ἀρχὴν ἔλαβεν ἡ δεσποτεία, ὡς
δαίμωνσι πάντα τὰ ζῶα, καὶ τὰ ἐκ πολέμου
λαμβανόμενα, καὶ ἡ ἐν θαλάσῃ νῆσος, καὶ 2
οἱ λίθοι καὶ οἱ μαργαρίται οἱ ἐν αἰγιαλῷ εὐρισκό-
μενοι τῶν γὰρ πάντων ὁ πρῶτος τῆς νομῆς
ἀνακομίζων δεσπόζει. 3 Κατέχομεν δὲ
ἑαυτῶν τὰς νομὰς. Μεμνηὼς καὶ ἀνθρώπου
ἀνευ τῶν κηδεμόνων οὐκ ἔχονται νομῆς σωματι-
κῆς, ὥσπερ ἢ δὲ ἐκ καθεύδοντι εἰς τὴν χεῖρά τι ἐπι-
θέμενος ἔτερον, εἰ ὁ ἀνθρώπος ἀσθεντικῆς ἢ ἡλι-
κίας. Γυνὴ ὅταν ἀνδρὸς λαμβάνῃσιν δω-
ρεάν, νόμιμα μὲν τὰ γὰρ ἐν φάκτω ὁ πο-
λιτικός νόμος οὐκ ἀναίρει, ὅτε δὲ θέλει ὁ
ἀνὴρ, λύει τὴν νομήν. Καὶ ἀφ' ὑπερβολῆς
κταταί τις νομήν, καὶ ἀγνοῖ, καὶ ἐπ' αἰτίας ἢ,
καὶ μεμνηὼς, καὶ ἀφ' τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.
Καὶ διὰ δούλου κληρονομίας καὶ διὰ τοῦ
καλῆ

7. ἰπτε. MS.
8. ἀγρῷ ἢ οἴκῳ εὐροί θησαυρόν, L. ac F.
9. Scriptum inveneram: εἰ δὲ τῇ δεσποτείᾳ ἱμπετρατεύσω.
& πρὸς, ἔξω.
10. δεσπόσω L. ac F, qui Σκαεβαλ. addit.
11. κήσῳ MS. ἀντιγρ. solus Leuncl.
12. Ego vertissem συστατικῶν. Sed Græcus interpres
commendare hic accepit, quasi deponere, fidei cuius commit-
tere significaret: quum notet laudare, bonumque de aliquo
testimonium perhibere. Confer Gloss. Theoph. p. 1294.
13. Utrum negative hic locus legendus sit nec ne, vi-
de ap. Vinnium ad Instit. p. 161. quosque citat.

TIT. II.

1. Tit. hunc Leuncl. sic exhibet: περὶ τῆς ἀφ' νομῆς

hereditas aut donum ad eum pervenerit. [§. 2.]
Quod si in agro unius dominorum invenerit, ad
agri dominum pertinet; perinde ac si nomine ejus
stipulatus vel nactus quid fuerit. [§. 3.] Sed si
servus usufructuarius in agro proprietarii invene-
rit, proprietarius totum: sin in agro usufructua-
rii, semissem usufructuarius accipit. [§. 4.] Si
in oppignerato mihi agro inveniam, partem de-
bitori do: sed alteram, neque quum creditum
recipio, restituo. Quod si dominium impetrave-
ro, semissem quidem intra biennium, post illud
totum habebō. [l. 64.] Rerum alienarum domi-
nus non fiam, etiamsi in censu eas professus sim.

LX. [l. 65. pr.] Si tibi epistolam scripsero, tua
erit, ex quo perferens eam acceperit. Idem &
in litteris commendatitiis. [§. 1.] Fluvialis in-
sula, privata est: sed ripa ejus & litora maris,
publica. [§. 2.] Propinqua agro tuo insula flu-
vialis, tua est: sed si circumfertur, publica, uti
ipse fluvius. [§. 3.] Insula inter tuam insulam
& contrariam ripam nata, illi adjungitur, utri
earum proximior est. [§. 4.] Si quod in pu-
blico nascitur aut ædificatur, publicum est,
oportet & natam in publico flumine insu-
lam, publicam esse. [l. 66.] Si mulier præ-
gnans mihi legata, aut aliter alienata fuerit,
aut ego eam ufucepero, & pariat: meum est
quod nascitur.

TITULUS II.

De adquisita vel omitta pos-
sessione.

[DIG. LIB. XLI. Tit. 2.]

I. [l. 1. pr.] Possessio naturalis est detentio:

[§. 1.] atque ex hac originem
traxit dominium, ut ostendunt omnia animalia,
& quæ bello capiuntur, & insula marina, & la-
pilli & margaritæ in litore inventæ: horum enim
omnium dominus fit, qui primus possessionem ad-
prehendit. [§. 2.] Obtinemus possessiones per
nosmetipsos. [§. 3.] Furiosus ac pupillus sine
tutoribus corporalem possessionem haud coeptant;
sicuti nec si dormienti in manum quid imponas.
Aliud erit, si pupillus ejus sit ætatis quæ intelli-
gat. [§. 4.] Uxor a marito donum accipiens,
possidet quidem: nam quæ in facto consistunt, jus
civile non tollit: sed quando vir vult, dissolvit
possessionem. [§. 5.] Et per subjectam sibi per-
sonam adipiscitur quis possessionem, etiamsi sept-
ennis sit, etiamsi furiosus; & per diuturnam pos-
sessionem dominus fit. [§. 6.] Et per servum he-
redita-

καὶ ἀνακομῆς καὶ ἀποδοτικῆς καὶ ἀποκαθαρτικῆς
ἀνακομῆς. Στίνῳ ἐν τῷ α. κεφαλῶν φησίν. Sequitur tabella
capitum, quæ Synopsis habet:

SYN. LEUNCL. BASIL. AUTH.

a.	A. pr. & §. 1. §. 5. & 6. §. 14. item B.
ii.	pr. & §. 1. §. 6. & 7. denique §. 11.
iii.	NE. pr. usque ad φυλάττω.
iv.	NH.
v.	EA.

Eadem tantummodo adfert Fabrotus, quæ more suo
distinxit. Insuper Leuncl. in margine habet: περὶ νομῆς ἀνὰ
γυναικαί καὶ ζῶα.

- *1. Hujus legis pr. & §. 1. habet Attaliates tit. 45.

καλῇ πίστει δαλεύοντο· ὃν ἢ καλῇ πίστει κατέχω, ἢ προσπορίζει νομὴν, εἰδὲ ἐμοὶ εἰδὲ ἐαυτῷ, εἰδὲ τῷ ἀληθεῖ δεσπότῃ. Ο ὅτι κοινοῦ δέλο· 4 ἐκάτω τῷ δεσποτῶν εἰς ὁλόκληρον, εἰ τῷτο 5 δόξῃ, ὡς ποιεῖ νομὴν, ὥσπερ καὶ δεσποτείαν. Καὶ μὴ ἐστὶ νομὴ ἢ τὴν χρῆσιν ἔχω δέλω, ὥσπερ εἰδὲ υἱῷ, ὅμως κτώμεθα ὑπὸ τῷ ἐργασίῳ αὐτῶν νομὴν. Διὰ μεμνηότῃ ἢ κτώμεθα νομὴν, διὰ δὲ ἀνήβῃ· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνήβῃ κτάται μάλιστα καὶ δι' ὅτι τρέφει καὶ 7 διὰ θεραπεύει δυνάτον νέμεσθαι. Ορφανὸς διὰ 8 δέλω, καὶ ἀνήβῃ ἢ, αὐθεντοῦντῃ ἢ ὅτι τρέφει νέμεται. Τὸν φυγάδα μὲν δέλον, εἰ μηδεὶς κατέσχε, καὶ 9 ἔχειν δοκῶ, καὶ νέμομαι δι' αὐτῷ, καὶ διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζω. Διὰ δέλω, ὃν 10 ἡνεχύρασα, ἔτε ἐγὼ 11 νέμομαι τι, ἔτε ὁ δανειστῆς διὰ χρονίας ἢ νομῆς δεσπόζω αὐτῷ. Διὰ τοῦ δέλω τῆς κληρονομίας εἰδὲν τῷ αὐτῆς δυνάτον νέμεσθαι. Εἰ πλείονες ληγατευθῶσιν ἢ πρᾶθῶσιν ἢ δωρηθῶσιν μοι δέλοι, δύναμαι καὶ δι' ἐνὸς τὴν νομὴν κτήσασθαι τῷ λοιπῶν. Μερικῶς μοι κληρονομία ἐληγατεύθη οἰκέτης· δύναμαι δι' αὐτοῦ κληρονομίας ἀρχεῖ νομὴν λαβεῖν, ὥσπερ καὶ ὅτι κοινοῦ δέλω κελεύσω προσελθεῖν κλήρω. Ταῦτα δὲ ἔτως ἔχει, εἰ καὶ αὐτὸς βέλεται ὁ δέλο· εἰ γὰρ ἐγὼ μὲν κελεύσω αὐτὸν νεμῆσθαι, ὁ δὲ ὀνόματι ἄλλου νεμῆσθαι· εἰδὲν μοι προσπορίζει. Δι' ὀνομαστικῆς καὶ κληρονομίας κτώμεθαι νομὴν, πλὴν εἰ μὴ ἰδίῳ ὀνόματι 5 κατὰσχῃ. Τὸ κελεύσει μὲν ἑτέρῳ ὡς εἰδὲν ἢ ἀπὸ χρεώσεως μὲν καταβληθῆν, πρὸς 12 ἐμὲ δοκεῖ πρᾶτῃ· εἰ γὰρ μόνον 13 τῆς σωματικῆς ἀφῆς χρεία ἐστὶν ἐν τῇ νομῇ, ἀλλὰ καὶ ὀφθαλμῶν καὶ διαδέσεως· ἐπεὶ πῶς κίονας ὡς λαμβάνομεν; καὶ 13 οἶνοι δὲ ὡς δίδονται, εἰδὲν ἢ κλεῖς τῆς σποδῆς δοθῇ. Οἱ πολῖται δι' ἐαυτῶν εἰδὲν δύνανται νέμεσθαι· εἰδὲ γὰρ τὸν φόρον ἢ τὰς βασιλικὰς νέμονται, ἀλλ' ὅτι κοινοῦς κέχρηται· διὰ δὲ δέλω καὶ νέμονται καὶ διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζουσι. Προπορίζεται δὲ αὐτοῖς καὶ δι' ἐλευθέρων.

B. 14 Νέμεται τις τὰ σωματικά. Δρατῆσαι δὲ νομῆς καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, οὐ μὴν πατέρῳ μόνῳ ἀρκεῖ δὲ πρὸς τὴν τῷ ὅλῳ ἀρχῇ νομὴν, καὶ 14 τὸ εἰς μέρος αὐτῷ ὅτι βῆναι. Εἰ 15 δόξῃ, εἴ τι νέμεται Πέτρος, νέμεσθαι μὲν ὅλη ἔρρωται διὰ τὸ ἀόριστον. Εἰ μὴ ἀρξήνται 16 φυσικῇ κατοχῇ, ψυχῇ μόνῃ εἰδὲς νέμεται. Ο ἔχων τὸν ἀγρὸν, τὸν ἐν αὐτῷ θησαυρὸν ἢ δεσποζῇ, ἐπειδὴ μὴδὲ νέμεται αὐτόν· καὶ οἶδεν 17 αὐτόν· ἐκεῖ εἶναι, εἰ μὴ ὅταν μετακινήσῃ. Τὸ αὐτὸ πρᾶγμα καὶ ἐν πολλῶν αἰτιῶν νέμεται τις· διὸ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόσας, καὶ ὡς ὑπὸ ἀγορασίας καὶ ὡς ἰδίῳ νέμεται· ὁ κληρονόμος τοῦ ἀγοραστῆς νεμῆντῃ 18 καὶ ὡς κληρονόμῃ νέμεται.

2. Artic. de: L. ac F. ac Mox ἀνιολογῇ ap. Attal.

3. Quum κατέχω proprie sit detineo aut retineo ac possideo, aptiori verbo Latinum adipiscimur vertendum fuisset.

4. ἐκάτω MS.

5. ἢ pro ei vel oi aut rescripti, aut rescribendum judico.

6. αὐτῷ minus dubium foret: sed ut in prima persona flexum hic est a singulari in pluralem, ita & in tertia factum.

7. διαθεραπεύει MS. CORR. CAPPER.

8. δέλω MS.

9. ἔχει & mox αὐτῷ MS.

10. ἡνεχύρασα restituendum foret, si vera esset distinctio Salmastii de modo usur. pag. 553. ubi ait: „Notandum, quippe, quod a nemine observatum est, aliud videri esse ἐνεχυραζειν, aliud ἐνεχυραζεῖν. Illud verbi pignus

reditarium & per eum qui bona fide servit. Quem autem mala fide possideo, non acquirit possessionem, neque mihi, neque sibi, neque vero domino. [§. 7.] Communis servus cuique dominorum in solidum, si hoc velit, possessionem acquirit, ut & dominium. [§. 8.] Licet non sit possessio, cuius servi usufructum habeo, uti nec filii, tamen ex operis eorum possessionem adipiscimur. [§. 9. ad 2.] Per furiosum non nascimur possessionem, at per impuberem: quoniam & impubes maxime nascitur. Et per tutorem & per ancillam possumus possidere. [§. 13.] Pupillus per servum, et si impubes sit, auctore tutore possidet. [§. 14.] Fugitivum servum meum si nemo detineat, & habere credor, & per eum possideo atque usucapio. [§. 15.] Per servum, quem oppigneravi, neque ego quid possideo neque creditor: sed usucapere eum possum. [§. 16.] Per servum hereditarium nihil ex ea hereditate possidere possumus. Si plures mihi servi legati vel venditi vel donati sint, possum & per unum reliquorum possessionem adquirere. [§. 17.] Legatus est servus mihi heredi ex parte scripto: possum per eum hereditarii agri possessionem nasci; [§. 18.] ut &, si servum communem iussero adire hereditatem. [§. 19.] Hæc autem ita se habent, si & ipse vult servus. Nam si ego quidem possidere eum iussero, ille autem alterius nomine possederit: nihil mihi acquirit. [§. 20.] Per procuratorem ac tutorem adipiscor possessionem, nisi quum proprio nomine possideat. [§. 21.] Quod meo iussu alii traditur, aut a debitor meo solvitur, a me factum videtur. Nec enim corporali tantum tactu usus est in possessione, sed & oculis & adfectu. Alioqui quomodo columnas accipiemus? Et vina quoque traduntur, si clavis horrei sit tradita. [§. 22.] Cives per se nihil possunt possidere: neque enim forum aut basilicas possident, sed communiter utuntur. Sed per servum & possident & usucapiunt [l. 2.] Iisdem vero & per liberos homines acquiritur.

II. [l. 3. pr.] Possidet quis corporalia. [§. 1.] Adprehendit autem possessionem & animo & corpore, non alterutro tantum. Sed sufficit ad agri totius possessionem, etiam in partem ejus ingredi. [§. 2.] Si putem, quum Petrus quid possidet, me possidere, non valet propter incertitudinem. [§. 3.] Nisi præcesserit corporalis possessio, solo animo nemo possidet. Qui agrum possidet, latentis in eo thesauri non est dominus, quoniam neque possidet eum: etiamsi eum ibi esse sciat, nisi cum loco moverit. [§. 4.] Eandem rem ex pluribus etiam causis quis possidet. Quare qui usucepit, & pro emto & pro suo possidet: Heres emtoris qui possedit, & ut emtor & ut heres possidet.

„capere significat, hoc pignori dare.” Hinc & pag. 554. Synopsin Basil. emendat L. XXV. T. I. sed pr. seq. pag. & in fine 556. concedit, Græcos passim auctores, præcipue recentiores, ea confundere.

11. νέμομαι MS.

12. ἐμὲ exigit Græcismus.

13. Ne hac ἀνυπολογίᾳ, quam ad verbum expressi, lector fallatur, Pandecten consulat.

*13. οἶνοι MS.

14. Παυλ. ad: huic foli capitulo Fabr.

*14. τὸ de: L. ac F.

15. vel δόξω, vel δόξῃ (μοι) rescribendum.

16. Malim φυσικῇ κατοχῇ, ut verti.

17. αὐτῷ MS.

18. Excidisse videtur, καὶ ὡς ἀγοραστῆς.

νέμεται· δεσποτεῖαν δὲ εἰ μὴ ἐκ μιᾶς αἰτίας οὐ κτώμεθα. Πολλοὶ τὸ αὐτὸ εἰς ὁλόκληρον ἔ

κατέχουσιν· ὅθεν εἴ τις ἑτέρῳ καὶ ὁλοκλησίῳ δῶ νομήν, ἔ νέμονται οἱ δύο. Διαθέσει δὲ πῶλ-

λутаи νομή, ἅμα δὲ θελήσῃ τις ἀποστήναι τῇ ἀρχῇ· ψυχῇ γὰρ μόνῃ ἀπολλυμένην, ἔ μὴν καὶ κτώμεθα νομήν.

Εἰ δὲ τὸν ἀρχὸν, ὃν ἐγὼ ψυχῇ νέμομαι, σὺς κρατήσῃ· ἔτι ἐγὼ νέμομαι. Εἰ

ληγῇ τὸν οἶκόν μου κρατήσῃ καὶ ἀναχωρήσῃ, ἢ ἀπώλεσα τὴν νομήν· εἰ δὲ δὴλ. ἢ ἐνοικ. ὁ φυλάττων μοι αὐτὴν ἀνεχώρησεν, ἐγὼ ψυχῇ κατέχω αὐτήν.

Εἰ ἢ καὶ ἄλλῳ ὁλοκλησίῳ, ἀπώλεσα νομήν γὰρ ἢ παραισέσει ἢ βίᾳ ἀναχωρήσῃ.

Εἰ δὲ δὴλός μου ὅπῃ πολὺ ὥς ἐλευθερ. ἀφίγει, καὶ θέλει μοι δικασαῖ, ἔ νέμομαι αὐτόν·

εἰ ἢ εὐθύς ἀπὸ δουλείας ἀνεφώνησεν εἰς ἐλευθερίαν, τέως ἐγὼ ψυχῇ αὐτόν νέμομαι, ἕως ὅτε ψηφισθῇ ἐλευθερ.

Τὰ χειμερινὰ ἢ θερινὰ δάση, ἢτοι νομαδία λογισμῷ νέμομαι, καὶ ἐν τισὶ καιροῖς αὐτὰ καταλείπων.

Καὶ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ δὴλ. λογισμῷ νεμόμεθα, καὶ ἀγνοοῦσιν ἡμῖν ὁ δὴλ. παρορῶν.

Τὰ κινητὰ ἢ αυτοκίνητα χωρὶς ἀνθρώπων, ἕως ὅτε φυλάττει τις, νέμεται· εἰ γὰρ τῶν τι δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ ὥς μηδὲ

εὐρίσκεσθαι, λένεται ἢ νομή, καὶ μὴ μὴδὲ αὐτὸ κατέχει· εἰ ἢ παρ' ἐμοὶ ἐστὶ καὶ ἔπω ἡγεῖται, ἔτι νέμομαι αὐτό.

Εἰ θηρία ἐν βιβαρίοις ἀποκλείσω, ἢ ἰχθύας εἰς πισκίνας συναγάγω, νέμομαι αὐτά· ἔ μὴν εἰ ἐν ὕλῃ οἱ θῆρες, ἢ ἐν λίμνῃ οἱ ἰχθύες εἰσὶ.

Περίτρετα καὶ μέλισσαι καὶ τὰ ἄλλα τὰ εἰωθότα ὑποτρέφειν, καὶ ἀπολυθῶσιν, ὑπὸ τὴν νομήν ἡμῶν εἰσιν.

Εἰ τὸν τόπον μου ποταμὸς ἢ θάλασσα λάβῃ, πᾶν μου τῆς νομῆς.

Εἰ ὅπερ ἐθέμην σοι, ἢ ψηλαφῆσιν ὅπῃ κλοπῇ, πέπαυμαι τῆς νομῆς· εἰ ἢ μετακινήσῃς, καὶ ἀρνεῖσθαι προήρηται, ἐγὼ νέμομαι κλοπῇ γὰρ μόνῳ λογισμῷ ἔ γίνεται.

Οὐδεὶς ἑαυτῷ νομῆς αἰτίαν ἀλλάττει. Εἰ δὲ, ὃ παρεθέμην ἢ ἔχρησά σοι, πωλήσω σοι, ἔ μὴν ἡλλατται ἢ αἰτία· ἔδὲ γὰρ ἐνέμεν κυρίως.

Τοσαῦτα γένη νομῶν, ὅσα καὶ παρορῶν· οἷον ἀπὸ ἀγορασίας ἢ δωρεᾶς καὶ τῶν ὁμοίων· ἐν μὲν γὰρ γέν. ἔ νέμεσθαι, εἰδὴ ἢ πολλὰ. Νεμόμεθα ἢ ἢ καλῇ πίστει ἢ κακῇ.

Εἰ πεμφθῇ τις εἰς τὴν φυλακὴν ἢ πράγματι ἀγωγὴν, ἢ εἰς τὴν αἰ μέλλουσας ζημίας, ἢ εἰς τὴν γαστρός νόματι κατοχὴν· οὐκ ἐστὶ νομή, ἀλλὰ φυλακὴ πραγμάτων· εἰ ἢ ὥς μὴ διδομένης ασφαλείας πεμφθῇ

τις εἰς δευτέραν νομήν τῆς αἰ μέλλουσας ζημίας ἀγωγῆς, καὶ νέμεσθαι καὶ διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζειν δύναται.

Γ. Εἴ τι ὁ υἱός μου κατὰσχῃ, ἐγὼ νέμομαι καὶ ἀγνοῶν ὑπεξέσθιον αὐτόν εἶναι, ἢ καὶ παρ' ἑτέρου ὥς δὴλ. κατέχεται.

Δ. Εἰ ἐπερωτηθῶ σοι ἢ πωλήσω δέλλον, καὶ ὁλοκλησίῳ κατὰσχῃ αὐτόν· κλοπῇ ἔστιν.

Ε. Λάθρα νέμεται ὁ ὁπιβαίνων κρυπῶς ἄλλοτρίῳ, αἰ ἐλπίζει ἐνάγεσθαι· ἔχ' ὁ νεμόμενος φανερώς καὶ ἀποκρύφας ἑαυτόν, ἔδὲ ὁ εἰδότης ἢ ὁ

βυλο-

possidet. Dominium autem non nisi ex una causa adipiscimur. [§. 5.] Plures eandem rem in solidum non possident: unde si quis alteri precario possessionem dederit, ambo non possident.

[§. 6.] Adfectu amittitur possessio, simul atque voluerit quis agro abstinere: solo enim animo amittimus, neque tamen adquirimus possessionem.

[§. 7.] Sed si agrum, quem ego animo possideo, tu detineas, ego adhuc possideo. [§. 8.] Si latrones domum meam occupaverint, atque ego recessero, possessionem amisi: sed si servus aut inquilinus, qui eam mihi servat, recessit, ego eam animo possideo. [§. 9.] Sed & si alii tradidero, amisi: namque a possessione vel voluntate vel vi discedimus. [§. 10.] Si servus meus diu ut liber agat, & mecum velit iudicio contendere, non possideo eum. Sed si recta ex servitute in libertatem proclamaverit, utique ego animo eum possideo, usque dum liber pronuntietur. [§. 11.] Hibernos aut æstivos saltus sive pascua animo possideo, licet certis temporibus ea relinquam. [§. 12.] Et per colonum ac servum animo possidemus, & ignorantibus nobis servus acquirit. [§. 13.] Resmobiles aut se moventes, præter homines, donec quis custodit, possidet. Nam si quid earum interciderit, ut neque invenitur, rupta est possessio, etsi nemo id detinet. Sed si apud me est & nondum invenitur, adhuc illud possideo. [§. 14.] Si feras vivariis inclusero, aut pisces in piscinam coniecero, possideo ea: non item, si feræ in silva, aut pisces in stagno sint. [§. 15. & 16.] Columbæ & apes, & cetera quæ reverti solent, etiam si discesserint, sub possessione nostra sunt. [§. 17.] Si locum meum fluvius aut mare occupaverit, possidere desino. [§. 18.] Si quod apud te deposui, contrectaveris furti causa, desii possidere. Sed si loco non moveris, ac negare constitueris, ego possideo: furtum enim solo non fit animo. [§. 19.] Nemo possessionis sibi causam mutat. [§. 20.] Si vero, quod apud te deposui vel tibi commodavi, vendidero tibi, non mutata est causa; nec enim proprie possidebas. [§. 21.] Tot genera sunt possessionum, quot & acquisitionis: velut ex emtione aut donatione ac similibus: nam unum quidem genus est possidendi, species autem multæ. [§. 22.] Possidemus vero aut bona fide aut mala. [§. 23.] Si quis mittatur in custodiam rei, aut in damni futuri [i. e. infecti], aut ventris nomine possessionem: non est possessio, sed custodia rerum. Sed si, non data scilicet cautione, mittatur quis in secundam possessionem futuri damni causa, & possidere & usucapere potest.

III. [l. 4.] Si quid filius meus nactus fuerit, ego possideo: quamquam ignorans eum in potestate mea esse, vel et si ab alio ut servus detinetur.

IV. [l. 5.] Si servum tibi promiserō aut vendidero, tuque ante traditionem eum nactus sis: furtum est.

V. [l. 6. pr.] Clam possidet, qui occulte invadit alienum, de quo metuit controversiam: non qui aperte possidet & se abscondit, neque qui

sciente

19. ἀπόλ. MS. CORR. CAPPERON.

20. ἀπο MS.

21. Rectius credo νομαδεῖα L. & F. habent.

22. καταλίπω, iid. Subdit Leuncl. ὁμοίως καὶ ἐν τῷ μς. κεφαλαίῳ φησὶν.

23. μὴ δὲ MS. CORR. CAPPERON.

24. Sic rescribo pro αὐτὰ.

25. πισκίαν συναγαγὼν MS.

26. λάβοι MS.

27. Verti, quasi scriptum invenissem: εἰ δὲ μὴ μετακινή-

σῃς, καὶ ἀρνεῖσθαι προήρησαι.

28. ἐν MS. CORR. CAPPER.

29. Quid hic ἀγωγὴν faciat, non intelligo. Nam ne-

βυλομένῃ δεσπότῃ, ἢ ὁ ἀγαθὴ πίστις.
 Απεδήμησα μὴ καταλιπὼν φύλακα τῆ πράγμα-
 τὸς μὲν, ἐγὼ κυρίως εἰμὶ νομῆς· ὁ δὲ κατασχὼν
 αὐτὸ μεταξὺ, λαθεῖται· ὁ δὲ ὑποτρέφαντά με
 κώλυον αὐτὸ λαβεῖν, βιάσθαι.

[Γ.] Εἰ δὲ ἐγὼ μὴ θελήσω ὑποτρέφειν, ὅπως
 τὴν νομὴν.

Z. 31 Λογισμὸς καὶ σώματι ἀρμόζει νομὴ, ὅσπερ
 καὶ ὁ πόλυται.

H. Ὁ ἀλλοτρίον ὀνόματί μου νέμεται, ἐγὼ νέ-
 μομαι.

Θ. Εἰ μισθώσωμαι καὶ μὴ ταῦτα καὶ ὡς
 κλησὶν αἰτήσω, ἢ τὸ ἐνάντιον τὸ τελευταῖον κρα-
 τεῖ.

Εἰ δὲ διὰ τῆτο ἦτησα τὴν ὡς κλη-
 σιν, ἵνα καὶ νέμωμαι, τὰ δύο κρατεῖ· ἄλλο γὰρ
 ἐστὶ τὸ νέμεσθαι, καὶ ἄλλο τὸ εἶναι ἐν νομῇ, ὡς
 ἐπὶ τῆς 32 legatorum καὶ τῆς damni infecti.

Μισθώσις δὲ ἐνὸς νόμου καὶ ἑρμῆται.

I. Κελεύοντι ἀρχοντος δικαίως νεμόμεθα.

IA. Ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων, φυσικῶς νέμεται.
 Οὐ κοινῶν δὲ δεσποτεία τῇ νομῇ· ὅθεν ὁ κινῶν τὴν
 τὰ ἴδια ἐκδικῶσαν ἀγωγὴν, ἔχει καὶ τὴν τῆς
 ἀφαιματοχῆς ἀγωγὴν· ἐδὲ γὰρ ἀπαγορεύει τῇ
 νομῇ.

IB. Εἰ λίθοι μου κατένεχθέντες εἰς ποταμὸν
 ἀνασπασθῶσιν, ἔχω τὴν δεσποτείαν· τὴν δὲ νο-
 μὴν ἐν τῷ μεταξὺ ἀπώλεσα· τὸν δὲ φυγάδα οἰκέ-
 την ἐτι νέμομαι. Τὰ χρόνῳ τῆ πωλήσαντός
 μοί τις, μὴ ἰδίας αἰτίας καὶ λόγῳ κέχρημαι.

Αναδιδομένη ἀνδραπόδῃ καὶ ὁ ἀγοραστής καὶ ὁ πράτης
 τὰ χρόνῳ ἀλλήλων κέχρηται. Εἰ ὁ καλῇ

πίστει μοι δαλεύων ἀγοράσας τι 33 προσπορίσει
 μοι, ὁ ἀληθὴς δεσπότης καὶ χρῆται τῇ νομῇ τοῦ
 προσκτήτορος.

H νομὴ τῆ ἀφαιμένου τρέ-
 χει τὰ κληρονόμῳ. Αἰτῆς λαβὼν ὡς καὶ καὶ
 γυνὴ ἀναλαμβάνουσα τοῖς ἀλλήλων χρόνῳ χρό-
 νοις.

Τὰ χρόνῳ τῆς νομῆς τῆ καὶ ὡς
 κλησιν παρ' ἐμὲ λαβόντι καὶ χρόνῳ, εἰ μὴ ἀνα-
 λάβω αὐτό. Οὐ χρῆσομαι τῇ νομῇ τοῦ
 ἐλευθερωθέντος παρ' ἐμὲ, καὶ λαθεῖται περὶ κληρονομίας
 πράγμα νεμῆντος.

Ὁ ἐνέμε καλῇ πίστει,
 ἐδωκός μοι κελεύσει δικαστῆς, προστίθεται μοι ὁ
 χρόνος.

Τὰ ληγαταρίῳ καὶ ὁ τῆ ἀφαιμένου
 καὶ ὁ τῆ κληρονόμῳ προστίθεται χρόνος·
 καὶ τῷ δαρεῖν λαβόντι ὁ τῆ δωρησαμένῳ.

Πᾶσα προαθήκη τῷ κυρίως νεμομένῳ προστίθεται.
 Εἰς φόρος δὲ νομὴ τῇ ἐννόμῳ, ἢ τὸ ἐνάν-
 τιον, καὶ προστίθεται.

II. Δύναται ἢ υἱὸς πωλοῦντος καὶ ἢ αὐτὴ νομὴ
 καὶ τῆ δεσπότῃ, ἢ τῆ πατρὸς νομὴ προστίθεται.

Κηδεμόνος δὲ πωλοῦντος 34 καὶ τῆ κηδυνομένη
 ἀνέβη καὶ μεμνηνός.

IA. Εἰ καὶ κλέψῃ τις ἢ βία ἀφέληται τι παρ'
 ἐμὲ, πέπαυμαι τῆς νομῆς· ἕτερον εἰ ὑπεξού-
 σιος τῆτο 5 ποίησιν· ἕτος γὰρ καὶ προσπορίζει
 μοι νομὴν· καὶ τὸν φυγόντα δὲ δέλον μου ἐγὼ νέ-
 μομαι.

[IE] 35 Τὸ ἀπὸ ἐνὸς τῶν συνωκοῦντων πατέ-
 ρω δωρηθὲν, ὅθεν ἐστὶν ἐννόμος νομὴ.

[IΓ.] 35 Τῷ ἀρμόζει τὸ πρὸ βίας παράγ-
 γελ-

sciente vel volente domino, aut qui bona fide. [§. 1.]
 Profectus sum non relicto rei meae custode: ego
 proprie sum possessor; sed qui eam interim occu-
 pavit, clandestinus est detentor; qui autem rever-
 tentem me eam adprehendere prohibet, violentus.

VI. [l. 7.] Quod si ego reverti nolim, posses-
 sionem amitto.

VII. [l. 8.] Animo & corpore possessio com-
 petit, quomodo & amittitur.

VIII. [l. 9.] Quod alius meo nomine possidet,
 ego possideo.

IX. [l. 10. pr.] Si conduxero & postea preca-
 rio rogavero, aut contra: posterius valet. [§. 1.]

Sin ideo precarium rogavi ut & possideam, u-
 trumque locum habet: aliud enim est possidere,
 atque aliud esse in possessione, ut in ea quae decer-
 nitur. Quod legatorum ac damni infecti causa.

[§. 2.] Conductio autem uno nummo nulla est.

X. [l. 11.] Jubente Praetore juste possidemus.

XI. [l. 12. pr.] Qui usumfructum habet, natu-
 raliter possidet. [§. 1.] Nihil commune habet
 dominium cum possessione: unde qui rei suae vin-
 dicationem instituit, habet etiam possessionis [reme-
 dium seu] actionem: nec enim possessioni renuntiat.

XII. [l. 13. pr.] Si lapides mei in flumen de-
 merfi extrahantur, habeo dominium: at posses-
 sionem interim amisi. Servum vero fugitivum
 adhuc possideo. [§. 1.] Tempore ejus, qui mi-
 hi quid vendidit, cum sua causa & vitio utor.

[§. 2.] Redhibito mancipio & emtor & vendi-
 tor mutuo utuntur tempore. [§. 3.] Si bona fide

mihi serviens quid emit mihi que adquisivit, ve-
 rus dominus tempore prioris possessoris non utitur.

[§. 4. & 5.] Testatoris possessio currit heredi [§. 6.]
 Vir dotem accipiens & mulier recipiens mutuis

utuntur temporibus. [§. 7.] Tempore posses-
 sionis ejus, qui precario a me accepit, non utor,

nisi id recepero. [§. 8.] Non utar possessione
 servi a me manumissi, & rem peculiarem clam

possidentis. [§. 9.] Quod mala fide possidebas,
 jussu judicis mihi reddidisti: accedit mihi tem-
 pus. [§. 10.] Legatario & testatoris & he-
 redis tempus accedit: [§. 11.] & donata-
 rio donatoris. [§. 12.] Omnis accessio pos-
 sessori proprio adjicitur. [§. 13.] Vitiosa au-
 tem possessio legitimae, & contra, non ac-
 cedit.

XIII. [l. 14. pr.] Servo aut filio vendente, &
 ipsius possessio vel domini aut patris possessio ac-
 cedit. [§. 1.] Tutore autem vel curatore ven-
 dente, pupilli aut furiosi.

XIV. [l. 15.] Si quis mihi subfuratus quid fue-
 rit aut vi eripuerit, desino possidere. Aliud est, si
 subiecta mihi persona hoc fecerit: haec enim & pos-
 sessionem mihi acquirit. Etiam fugitivum meum
 servum possideo.

[XV. l. 16.] Quod ab uno conjugum alteri do-
 natur, non est legitimae possessionis.

[XVI. l. 17. pr.] Cui de vi interdictum com-
 petit,

que verum sensum fundit, si post ζημίαις reponam. Ita
 tamen faciendum, quia mox idem recurrit. Sed ne bar-
 bare JCtis loqui videar, nec intelligar, cogor hic Grae-
 cum interpretem deferere.

30. πρὸς MS.

31. Exitat hoc cap. in fine tituli 45. Attal.

32. ἐκατομῶν καὶ τῆς ἀδυναμίας MS.

33. προσπορίζει vel ἰση legendum.

34. καὶ malim.

35. Hæ duæ notæ numerales desunt in MS to codice;
 quas tamen requirit subsequens 12. CAPPER. Sed pro T
 legamus 2.

M

γελῶν, ἔτι νέμεσθαι δοκεῖ. **Η** δεσποτεία, καὶ μὴ θέλωμεν, ἔστι παρ' ἡμῖν ἡ νομὴ ἣ ἔχ' οὕτως· ἀλλὰ καὶ δῶ νομὴν, ἐφ' ᾧ ταύτην ἀναλαβεῖν, πάνομαι τῆς νομῆς.

ΙΖ. Ο εἰς αὐτὴν νεμόμενος, δύναται σοι νέμεσθαι, ὃ ἢ ἐντολὴν με ἐμοὶ νέμεται. **Ο** μαινομένῳ, ὡς νήφοντι, ὡς δὲ πρᾶγμα ἐπαύσατο νέμεσθαι.

ἀρετὴ γὰρ ἡ βελήσις, καὶ ἐκεῖν' εἰ νοεῖται δεῖν τεσθαι νομῆς. **Εἰ** δ' ἐπώλησάς μοι, κατὰ γνώμην με ἐν τῷ οἴκῳ με εἰσαγάγῃς, ἐγὼ νέμομαι ὥσπερ καὶ εἰ εἰς τὴν οἰκίαν μου εἰσέλθῃς, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν μου εἰσέλθῃς, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν μου εἰσέλθῃς.

ΙΗ. Εἰ εἰς μέρ' αὐτῆς ἀρετῆς, ἐν ᾧ εἰμι, λάθρα εἰσέλθῃς, ἐγὼ τὸ πᾶν νέμομαι. **Εἰ** δ' ἐν βίᾳ, σὺ τὸ μέρ' κρατεῖς. **Ο** μαινομένῳ δ' ἐνέμετο, πάνομαι τῆς νομῆς. **Οὐ** δύναμαι τὴν αἰτίαν τῆς νομῆς, ἥς ἔχω σωματικῶς καὶ ψυχῇ, ἐναλλάσσειν, εἰ μὴ τὴν περὶ τὴν ἀπολύσας ἐτέρας ἀρετὰς βελήσῃ.

ΙΘ. Εἰ χρῆσω σοι πρᾶγμα, καὶ ἡ ἐμοὶ ἢ ᾧ κελύσω, μὴ δῶς αὐτό· εἰ πάντως ἀποστερεῖς με τῆς νομῆς· τί γὰρ ὅτι εὐλόγως εἰ δίδως, ἔχ' ὡς ἀποστερεῖς με τῆς νομῆς;

Κ. Ἦν οὖν ἔχω νομὴν, τότε 37 ὡς δίδωμι, ὅταν δ' ἐνέμῃ ὡς νομίζων εἶναι κληρονόμος, παρ' ἐμὲ τῆς ἀληθείας κληρονόμος καὶ ὡς κλησὶν λάβῃς. **Εἰ** δ' ἄλλος ἢν καὶ ὡς κλησὶν μοι δεδωκώς· εἰς σε ἡ νομὴ ὑποτρέφει.

ΚΑ. Ο ὅπως λαβόμενος 39 νομῆς, ὡς μὴ δύνασθαι αὐτὸν ἔχειν, εἰ δὲ ὁππότε αὐτὴν δοκεῖ.

ΚΒ. Ο κληρονόμος τὰ μὲν ἄλλα δίκαια ἔχει· νομὴν δ', ὅτε κατὰσχῇ σωματικῶς. **Οἱ** αἰχμαλωτισθέντες νομίμως, ἀλλ' ἐν σωματικῶς, τὰ οἰκία νέμονται, 40 εἰ καὶ ὑποτρέφοντες δέονται 41 καὶ κατὰσχῇ. **Ο** δὴσας ἐλεύθερον, εἰ δὲ αὐτὸν εἰς τὰ αὐτὰ νέμεται· ἐπειδὴ μὴδὲ πολιτικῶς αὐτὸν κατέχει.

ΚΓ. Ο νέμεται ὁ δὲ δὸς με ὀνόματί με ἀγνοοῦντ', εἰ νέμομαι· εἰ δ' 42 περικυβερτῇ, ἐν νομῇ με εἶναι· ὁ μὲντοι ἀπὸ κλοπῆς ἔσχευ, οὐκ ἔστιν ἐν περικυβερτῇ· ἀλλ' εἰ δὲ ἐν νομῇ με.

ΚΔ. 43 Ο ἀπώλεσα, πάνομαι νέμεσθαι. **Διὰ** μισθωτῶν καὶ ἐνοίκων καὶ δούλων ἡμῶν νεμόμεθα, καὶ ἀποθάνωσιν ἢ μανῶσιν, ἢ τὸ πρᾶγμα μισθώσωσιν. **Ο** ψυχῇ νεμόμενος, ὡς ἀν' 44 ἐξωσθῇ ἢ ἀναχωρήσῃ, νέμεται.

ΚΕ. Δῆλον τόπον καλῶς καὶ νέμομαι, καὶ ἀφ' αὐτῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· καὶ δῆλον μέρ' ἀδιαιρέτως ἐκποιρῶν, εἰ μὴν ἀδελφόν, οἷον εἰ τι ἔχω· τὸτο γὰρ εἰ δὲ παραδίδοσθαι δύναται.

ΚϚ. Ο μανείς εἰ πάνομαι λογισμῷ νέμεσθαι.

ΚΖ. Ο νέμομαι ψυχῇ, καὶ μισθώσωμαι, εἰ πάντως ἐκπύρῃ. **Αἰ** φέρει γὰρ, εἰ ἡδὲν ἢ ἡ γνῶσις, καὶ εἰ ὡς ἐμὸν ἢ ὡς ἀλλότριον ἐμισθώσωμαι, καὶ ἡ ὡς δεσποτεία ἢ νομὴν μόνην 45· καὶ τῆς ἐμῆς τῆς νομῆς καλῶς ἀγοράζω, ἢ ἐπερωτῶ ἢ μισθώμαι, ἢ καὶ ὡς κλησὶν λαμβάνω.

Ανηβ. ἀνευ ὁππότε, σώματι, εἰ μὴν ψυχῇ ἀφίσταται νομῆς.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

ΚΗ.

petit, adhuc videtur possidere. [§. 1.] Dominium, etiam si nolumus, apud nos est; non item possessio: sed & si possessionem dederō ea lege ut eam recipiam, desino possidere.

XVII. [l. 18. pr.] Qui sibi possidet, potest tibi possidere. Sed procurator meus mihi possidet. [§. 1.] Qui furioso, ut mentis compoti, rem tradidit, possidere desinit. Sufficit enim voluntas, licet ille possessionem adprehendere non intendat. [§. 2.] Si quod vendidisti mihi, voluntate mea in domum meam intuleris, ego possideo: ut & si demonstres mihi agrum, quem mihi vendis, & tradere eum dicas.

XVIII. [§. 3.] Si in partem fundi, in quo sum, clam intraveris, ego totum possideo. [§. 4.] Sin autem vi, tu partem obtines. [l. 19. pr.] Qui quod possidebat, conduxit, possidere desinit. [§. 1.] Causam possessionis, quam habeo corpore & animo, mutare non possum, nisi priori omissa aliam incipere velim.

XIX. [l. 20.] Si tibi rem commodavero, tuque eam aut mihi aut cui iussero, non reddas: non omnino me possessione privas. Quid enim, si iusta de causa non des, non ut possessione me privans?

XX. [l. 21. pr.] Possessionem, quam non habeo, tunc trado, cum tu, quod possides, utpote putans heres esse, a me vero herede precario sumseris. [§. 3.] Locavisti mihi tuum, quod alius mihi precario dederat: possessio ad te revertitur.

XXI. [l. 22.] Qui ita possessionem nactus est, ut eam habere non possit, neque nactus eam videtur fuisse.

XXII. [l. 23. pr.] Heres alia quidem jura habet: possessionem vero, ubi corporaliter adprehenderit. [§. 1.] Capti ab hoste legitime, non tamen corporaliter, sua possident: & reversis nova possessione opus est. [§. 2.] Qui liberum hominem vinxit, neque ipsum neque bona ejus possidet: quoniam nec civiliter eum detinet.

XXIII. [l. 24.] Quod servus meus possidet meo ignorantis nomine, non possideo. Si vero in peculio est, in mea est possessione. Quod tamen ex furto habet, non est in peculio: sed neque in mea possessione.

XXIV. [l. 25. pr.] Quod perdidisti, possidere desino. [§. 1.] Per conductores & inquilinos & servos nostros possidemus, etiam si obierint aut furant aut rem elocent. [§. 2.] Qui animo possidet, usque dum extrusus sit aut recesserit, possidet.

XXV. [l. 26.] Certum locum recte & possideo & usucapio: & certa pars indivise alienata, non incerta, velut si quid habeo: hoc enim neque tradi potest.

XXVI. [l. 27.] Furiosus non desinit animo possidere.

XXVII. [l. 28.] Quod animo possideo, etiam si conduxero, non omnino amitto. Interest enim, utrum scierim an ignoraverim; & utrum quasi meum, an quasi alienum conduxerim; & utrum quasi dominium an solam possessionem [habere putaverim.] Nam & rei meae possessionem recte emo vel stipulor vel conduco vel precario accipio. [l. 29.] Impubes sine tutore corpore, non animo, a possessione absistit.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

XXVIII.

36. J. MS. CORR. CAPPER.

37. παραδίδωμι MS. unde παραδίδομαι faciebat CAPPER.

38. σόν· ὁ ἄλλος MS.

39. Aut hic νομὴν, aut in fine αὐτῆς; item pro αὐτὸν malim αὐτὴν. Gavellius malit priori loco legere ἐπιλαβόμενος νομῆς.

40. εἰ in versione neglexi volens.

41. Rescripsit CAPPER. pro κενῆς.

42. Lego ac verito περικυβερτῇ ἐστίν.

43. Refcr. CAPPER. pro ὁ ἀπώλεσα.

44. ἐξωσθῇ MS.

45. Latine supplevi ἔχειν ἐνόμισα. Hoc enim similive modo vertendum fuerat.

46. ἀρετῇ MS.

ΚΗ. Ο οἶκον ἢ πλοῖον ἢ 46 ἀρμάριον νεμόμενος, τὰς κατὰ μέρος ὕλας εἰ νέμεται. Πάνομαι νέμεσθαι ὁ ἄλλος ἀφείλετό μου· καὶ τὸ μνημεῖον ἢ ἱερὸν γενόμενον. Καὶ ἄκων ὃ πάνομαι νομῆς διὰ τῆς πρὸς μελλέουσας ζημίας ἀγωγῆς, καὶ ὅπερ ποταμὸς ἢ θάλασσα εἰ ἐπικλύσῃ, ἢ εἰ ἀν γένωμαι ὑπερῷσι. Ελεύθερον 47 εἰδὲς νέμεται· πάνομαι νομῆς, εἰ θελήσῃ, ἢ εἰ δέλον ἐλευθέρωσῃ, ἢ εἰ μετασκευάσῃ εἰδ. Ὁ δὲ μισθωτὴ νέμομαι, ὁ κληρονόμος μου, εἰ μὴ κατὰσχῇ, εἰ νέμεται· λογισμῷ γὰρ ὡς κατατέχει τις, εἰ μὴ δρᾷται νομῆς· ὁ δὲ νέμομαι διὰ μισθωτῆ 48 ὡς ἀγοραστῆ, καὶ ὁ κληρονόμος μου διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει. Εἰ δὲ ἔχρησά σοι ἢ ἐμίθωσα ἢ παρεθέμην, ἐτέρω εἰ χρήσης ἢ μισθώσης ἢ 49 παραθῆς, εἰδότε ἐμὸν εἶναι, ἐγὼ νέμομαι.

Λ. Εἰ 50 ὁ μισθωτὸς μου ἐξέλθοι τῷ ἀρχεῖ ἐφ' ᾧ ὑποστέφαι, καὶ εἰ ὑποστέφῃ, ἐγὼ νέμομαι.

ΛΑ. Εἰ καὶ ἀνηβ. ἀνευ ὀπιτροπῆς οὐκ ἐνέχεται, ὅμως κρατεῖται νομὴ δι' αὐτῆς. Εἰ δὲ ἐμίθωσά σοι εἰ πωλήσης ἄλλω, καὶ εἰ μισθώσῃ παρ' αὐτῆς· ἐτι ἐγὼ νέμομαι. Εἰπάτης ἢ αὐθεντοῦντος ὀπιτροπῆς νέμεται, ἢ διὰ δέλε πεκαλιαρίως ἀνήθος ὃ τελειότερος καὶ χωρὶς ὀπιτροπῆς δρᾷται νομῆς.

ΛΒ. Καὶ πωλήσῃ ἀγρὸν καὶ ἐπιτρέψῃ τινὶ παραδόναι σοι αὐτὸν, εἰ μὴ τῷτο γένηται, οὐκ ὀρθῶς κρατεῖς τὸ πρᾶθ. ἕτερον, εἰ φίλος μου μὴ τελευταῖον μου παραδῶ σοι, εἰ μὴ ἡδὲ με τελευταῖον, ἢ τὴν κληρονόμος μου μὴ ἐπιτρέπειν.

ΛΓ. Εἰ εἰς νομὴν τῷ ἀρχεῖ, 51 ὡς εἰς ἕτερον πεμπόμενος, γένωμαι, εἰ κτῶμαι νομὴν ἕτερον, εἰ πρὸς τὸ ὄνομα, εἰ μὴ περὶ τὸ σῶμα γέγονεν ἢ πλάνη· τότε γὰρ καὶ αὐτὸ πάντῃ νέμεσθαι, καὶ γὰρ κτῶμαι· λογισμῷ γὰρ καὶ ὑποτίθεμαι καὶ ἐναλλάσσω νομὴν· πλανώμενος ὃ εἰ κτῶμαι εἰδὲ ὑπολλύω· εἰ δὲ τῷ διοικητῇ μου παραδῶς, ἢ ἐμὲ μόνον ἢ αὐτῶ πλανώμενος, κτῶμαι νομὴν καὶ ἀγνοῶν γὰρ κατὰ τις νομὴν.

ΛΔ. Δέλομαι, καὶ ἀλλότριον, ὀνόματί μου νεμόμενος, ὡς ποιοῦμαι.

ΛΕ. Εἰ καὶ κρεῖν, ἐμὲ Φανῆσαι νομέα, ὁ ἀντίδικός μου λοιπὸν καὶ ἐνάγει, καὶ περὶ δεσποτείας κινεῖ.

Λς. Ο δὲς τι ἐρέχυσον ἢ καὶ παρακλήσιν, αὐτὸς νέμεται διὸ καὶ ἀλλότριον ἢ, 248 χρονίας νομῆς δεσπόζει. Πλέον δοκεῖ νέμεσθαι ὁ καὶ παρακλήσιν λαβὼν, τῷ μὴδὲ ὅλως νεμόμενος.

ΛΖ. Εἰ δὲ ἐν ἐρέχυσά οἶκον ἢ ἀγρὸν μισθώσωμαι, δι' ἐμὲ τὴν ἐπ' ἀσφαλείαν νομὴν ἔχει ὁ δανειστής.

ΛΗ. Εἰ τῷ δέλω μου γράψω ἐν ἐλευθέροις 249 γέναι, ὅτε δέξεται τὰ γράμματα, πάνομαι νέμεσθαι αὐτόν. Αλλότριόν σοι παραδὼς ἀγρὸν, εἴπον ἀναχωρεῖν αὐτόν, εἰ ἐμὸς ἐστίν· εἰδὲν παραδόντα καὶ νομῆς γὰρ καὶ αὐτὰ τὰ πράγματα ὑπὸ αἵρεσιν διωκτὸν παραδίδοσθαι. Οὐ ἐχρεώσονται σοι δέλον, ὑποπράσεως ἢ ἐπερωτήσεως ἢ 248-

XXVIII. [l. 30. pr.] Qui domum aut navem aut armarium possidet, non singulas possidet partes. [§. 1.] Desino possidere, quod alius mihi eripuit: etiam, quod monumentum aut sacrum factum est. [§. 2.] Et invitus possidere desino per damni infecti actionem: [§. 3.] & quod flumen aut mare inundaverit, aut si alieni juris fiam. [§. 4.] Liberum hominem nemo possidet. Possidere desino, si voluero: aut si servum manumifero, aut si speciem transformavero. [§. 5.] Quod per conductorem possideo, heres meus, nisi adprehenderit, non possidet. Animo enim quis retinet, non autem adprehendit possessionem. Quod autem per conductorem, ut emtor possideo, etiam heres meus longa possessione capiet. [§. 6.] Si quod tibi commodavi, aut locavi aut deposui, alii commodaveris aut locaveris aut deposueris, scienti meum esse, ego possideo.

XXX. [l. 31.] Si conductor meus fundo exierit ea mente ut rediret, ac redierit, ego possideo.

XXXI. [l. 32. pr.] Etsi impubes sine tutore non obligatur, tamen possessio per eum retinetur. [§. 1.] Si quod locavi tibi, vendideris alii, & conduxeris ab eo: adhuc ego possideo. [§. 2.] Septennis vel auctore tutore possidet, vel per servum peculiariter: impubes vero adultior etiam sine tutore possessionem adprehendit.

XXXII. [l. 33.] Etiam si agrum vendidero & alicui mandavero eum tibi tradere, nisi hoc fiat, non jure tenes venditum. Aliud est, si amicus meus post mortem meam tibi tradiderit, nisi scierit me obiisse, aut heredes meos illud non permittere.

XXXIII. [l. 34. pr.] Si in possessionem [veri] agri, quasi missus in alium, iero: possessionem non adipiscor. Aliud est, si circa nomen, non circa corpus error est commissus. Tunc enim & tu possidere desinis, & ego adipiscor. Animo enim & omitto & mutuo possessionem: errans autem neque nanciscor neque omitto. [§. 1.] Sed si procuratori meo tradideris, aut me solo aut illo errante, possessionem nanciscor: nam & ignorans quis adipiscitur possessionem.

XXXIV. [l. 34. §. 2.] Servus, licet alienus, meo nomine possidens, mihi acquirit.

XXXV. [l. 35.] Si judicetur, me videri possessorem, adversarius meus deinceps & agit & de dominio intendit.

XXXVI. [l. 36.] Qui quid pignori aut precario dat, ipse possidet. Itaque licet alienum sit, longa possessione capit. Magis videtur possidere, qui precario accepit, quam qui omnino non possidet.

XXXVII. [l. 37.] Si domum aut agrum, quem oppigneravi, conduxero, per me in hypotheca possessionem habet creditor.

XXXVIII. [l. 38. pr.] Si servo meo scripserim, ut in libertate agat, ubi litteras acceperit, possidere eum desino. [§. 1.] Alienum tibi agrum tradens, dixi me tibi illum cedere, si meus esset: nihil traditum est. Nam & possessiones & ipsæ res sub conditione tradi possunt. [§. 2.] Quem tibi servum debebam, ex venditione aut stipulatione

47. Hoc in hunc locum transiectum est ex fine §. 1.

48. ὡς ἀγοραστῆς legendum ex Pandectis.

49. παράδη MS.

50. μισθωτῆς legendum, & mox ἐξέλθῃ: nam μισθωτὸς mercenarium notat. Deinceps tamen sapissime μισθωτὸς invenio, & in Glossis Nomicis: κολωνός, ὁ μισθωτὸς: quod an ubique corrigendum sit, videndum. Vide etiam hic

desse numerum ΚΘ. sive XXIX. quem inserat, quo quisque Lectorum velit loco.

51. Valet hic & alibi Horatianum illud: Brevis esse laboro, Obscurus fio. Sensus hic est: Mittor in poss. agri Semproniani: sed ego me mitti putans in agrum Cornelianum, neque Sempronianum possidere ceppi.

Διὰ θήκης, δέδωκα τὰ κληρονόμω σε· δύναται δὲ αὐτοῦ νομὴν πραγμάτων τοῦ κλήρου σε κατασχεῖν.

[ΛΘ.] 52 Ο χρεὼν τῷ μεσεγγυητῇ, εἰ μὴ ὥς 53 ἀναχωροῦντες τῆς νομῆς, ἀλλ' ὥς ὅτι παρφυλακῇ δέδωκαμεν, τὸν νικῶντα ὠφελεῖ πρὸς διὰ χρονίας νομῆς δεσποτείαν.

Μ. Κὰν ἐκβάλλῃ 54 με ὁ δῆλός μου ἐκ τοῦ ὑποτεθέντος μοι ἀγροῦ, ἐγὼ νέμομαι. Κὰν τελευτήσῃ 55 ὁ μισθωτὸς μου, 55 ἔτι νέμομαι, εἰ μὴ ἄλλος κατέσχεν, ἢ ἐγὼ ἡμέλησα νέμεσθαι· ἑτέρον, εἰ παραιρέσει ἀνεχώρησεν. Ο φανερώς ἀγοράσας ἢ ὑτέρον κρύπτων, εἰ νέμεται λάθρα· εἰ ὃ τὸ ἐνάντιον, λαθραίως νέμεται. Τὸ ἴδιον εἰδὲ κρύφα, εἰδὲ παρφυλακῇ τις δοκεῖ νέμεσθαι, εἰδὲ μισθωμένον κατέχεται.

ΜΑ. Ο ὢν ἐν τῷ ἀγρῷ μου, ὥς φίλος μου, εἰ νέμεται.

ΜΒ. Τὸ ὅτι κοινὸν εἰ ὀνόματι πάντων ὁ εἰς ἕχθ, πάντες νέμονται.

ΜΓ. Ο ἡγόρασεν ὁ διοικητὴς μου, εἰ μὲν ἐπέτρεψα, εὐθὺς κτῶμαι· εἰ δὲ μὴ, ὅτε δεκτὸν ἡγήσωμαι.

Εἰ ἀγοράσω ἀγρὸν, εἰδὼς μέρους αὐτῷ ἀλλοτρίον εἶναι, τὸ λοιπὸν διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζω. Ὡς περὶ ἢ ὅτε τὴν χρῆσιν αὐτῷ ἀλλοτρίαν οἶδα ἢ νομίζω, ἢ ἢ ὑπόκεισθαι τὸν ἀγρὸν.

ΜΔ. Ο ἀποκρύπτων χρυσίον ὅτι δὴ ποτε, καὶ ἀνπλασθῇ τὸν τόπον, εἰ μὴ ἄλλος κατέσχεν αὐτό, 55 ἔτι νέμεται· ὥς περὶ ἢ τὸν δῆλον τὸν μὴ ὁράμενον, ἢ τὰ ὑπο γῆν γὰρ νεμόμεθα.

Οσα 56 πεκευλίαι ὁ δῆλός μου ἔχει, ταῦτα ἢ ἀγνοῶν νέμομαι τὰ ὃ ἄλλα, ὅτε ἢ οἶδα καὶ ὁ δῆλος σωματικῶς κρατεῖ.

Ο δὲ ἐαυτῷ νεμόμενον, ἢ λογισμῷ πάνεταί· ὃ ὃ διὰ δέλε ἢ μισθωτῇ, ὅτε ἄλλος κατάσχῃ, καὶ ἀγνοοῦντος τῷ δεσπότῃ.

Τὰ χειμερινὰ ἢ θερινὰ δάση ἢτοι 21 νομαδία, ψυχῇ νεμόμεθα· καὶ χωρὶς δέλε ἢ μισθωτῇ.

ΜΕ. Κὰν ὅτι βῇ τις ἀγνοούντων ἡμῶν, ἔτι νεμόμεθα· ὥς περὶ γὰρ αἱ ἐνοχαί, οἷς συνίστανται τρέποις, ἢ λύονται· ἔτι ἀγνοῶν ὅδε ἀπόλλει νομὴν, ἢ τις ἢ ψυχῇ μόνῃ κατέχεται.

Μς. Εἰ ἀψυχὸν ἢ κινήτὸν παρδῶμαι ἢ χρῆσω σοι, ἅμα μὴ θελήσης ἀποδῆναι μοι, καὶ ἀγνοῶ, ἀπόλλω τὴν νομὴν· τὴν δὲ τῷ δέλε, ὅταν ἑτέρος αὐτὸν κατάσχῃ· διὰ γὰρ τῆς ἢ ἑτέρας κτῶμεθα.

ΜΖ. Εδώρισθαι μοι χωρία σὺν τοῖς ἐκείσε, καὶ ἐγραψάς μοι ὥς παραδώσεις αὐτά· δύναμαι διὰ δέλε τῶν ἐκεῖ πέμψαι, καὶ λαβεῖν τὴν τέτων νομὴν.

ΜΗ. Ο δῆλος, εἰ ἔχω τὴν χρῆσιν, ἢ ἀπὸ πραγμάτων μου ἢ ἐξ ἐργασιῶν παροποιεῖ μοι νομὴν.

Οἱ ὑπεξέσσοι κρατῆσι μὲν, εἰ νέμονται δὲ τὰ πεκευλίαι· ἢ γὰρ νομὴ καὶ δικαίως ἔστι.

57 Καὶ δὲ ἐντολέως ἀγνοῶν κτῶμαι νομὴν, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω μέντοι γινώσκων· τὴν δὲ περὶ ἐκδικήσεως ἀγωγὴν ἐκχωρεῖσθαι.

tionem aut testamento, heredi tuo dedi: potest per eum possessionem bonorum hereditatis tuæ obtinere.

[XXXIX. l. 39.] Tempus sequestri, si non ut a possessione discedentes, sed ut in custodiam, dedimus, victori prodest ad usucapionem.

XL. [l. 40. pr.] Etiam si servus meus me deiciat ex fundo mihi oppignerato, ego possideo. [§. 1.] Etsi conductor meus obiit, adhuc possideo, nisi alius occupavit, aut ego possidere neglexi. Aliud, si volens discessit. [§. 2.] Qui palam emit & postea celat, non clam possidet: si autem contra, clam possidet. [§. 3.] Suum neque clam neque precario quis videtur possidere, neque conducens tenetur.

XLI. [l. 41.] Qui in agro meo est tamquam amicus, non possidet.

XLII. [l. 42. pr.] Si rem communem nomine omnium unus habet, omnes possident.

XLIII. [l. 42. §. 1.] Quod procurator meus emit, si quidem mandavi, statim adquireo: si non, postquam ratum habuero. [l. 43. pr.] Si agrum emero, sciens partem ejus alienam esse, reliquam longa possessione capio. [§. 1. & 2.] Uti &, quum usumfructum ejus alienum esse aut scio aut puto, aut agrum esse oppigneratum.

XLIV. [l. 44. pr.] Qui aurum ubicumque abscondit, etiam si erret circa locum, adhuc possidet, nisi alius illud occupaverit: sicuti servum quoque qui non videtur, & quæ subter terra habemus, possidemus. [§. 1.] Quæcumque pecularia servus meus habet, ea & ignorans possideo: sed alia, quando & scio & servus corporaliter possidet. [§. 2.] Qui per se possidet, etiam animo desinit: qui vero per servum aut conductorem, ubi alius occupaverit, licet ignorante domino. [§. 3.] Hibernos & æstivos saltus sive pascua, animo possidemus: [l. 45.] etiam absque servo aut conductore.

XLV. [l. 46.] Etiam si quis invaserit, nobis ignorantibus, adhuc possidemus. Ut enim obligationes iis modis, quibus contrahuntur, etiam solvuntur: ita ignorans non amittit possessionem quæ vel solo retinetur animo.

XLVI. [l. 47.] Si rem inanimatam & mobilem deposuero vel commodavero tibi, simul ac reddere mihi nolueris, etiam si ignorem, possessionem amitto: servi autem, ubi alius eum detinuerit: nam per hunc & reliqua adipiscimur.

XLVII. [l. 48.] Donasti mihi prædia cum omnibus quæ ibi sunt, & scripsisti mihi te ea traditurum: possum per servum ex iis qui ibi sunt, mittere atque horum possessionem adquirere.

XLVIII. [l. 49. pr.] Servus, cujus usumfructum habeo, possessionem ex re mea atque ex operis suis mihi acquirit. [§. 1.] Qui in potestate sunt, detinent quidem, at non possident res peculiares: nam possessio quoque juris est. [§. 2.] Etiam si per procuratorem ignorans possessionem adipiscor, usucapio tamen sciens. Sed rei vindicandæ actio

52. Hic numerus deest in MS.

53. ἀναχωροῦντες MS.

54. μοι MS. & μοι μου, ubi contra μοι rescripti.

55. Corr. CAPPER. pro ἔστι.

56. Emendo ac verto πεκευλίαι.

57. Κὰν lego.

58. νομίζων MS.

*58. Vel hinc patet, lectionem neque præferendam esse corruptæ namque in h. l. Vid. Schulting ad Paul. R. S. p. 459.

59. κτῶσαι MS.

60. Pro ἔργων rescripti CAPPER.

61. Hæc cum superioribus cohærentia sic dispensavi.

62. πρῶτα MS.

ῥαῦτά με παρὰ τῆς ἐντολῆς δεῖ διὰ τῆς περὶ τῆς
μανδάτος ἀγωγῆς.

ΜΘ. Ον ψευδῶς ⁵⁸ νομίζω υἱόν με, εἰδὲ ἀπὸ
πραγματὸς με προσπορίζει μοι. Ο δὲ φυ-
γὰς δὲλ⁵⁹, ὃν ἀλλ⁶⁰ εἰ κρατεῖ, εἰδὲ νομίζει
ἐαυτὸν ἐλεύθερον, προσπορίζει μοι.

Ν. Καὶ ψυχὴ μόνη κτῶμαι νομῆν· οἷον εἰ ὁ
παλῆσας μοι σωρὸν ξύλων ἢ κεράμους οἴνων ὅφ' ἐν
ὄντας, ⁵ ὅππότερ⁶¹ μοι ταῦτα ἐπαῖραι.

ΝΑ. *⁵⁸ Οὐδὲ ὁ νεμόμενος⁶² ἐμποδίζει τὰς τὴν
χρησιν τῶν παρῶν ἔχοντι χρῆσθαι, εἰδὲ τὸ ἐνάν-
τιον. Ο ⁵⁹ κτίσαι κωλυόμενος ἢ νέμεσθαι
κεκώλυται. Ο πραγματ⁶⁰ εἰργων σε καλύσαι
τὸ εἰσιόντα εἰς νομῆν, πλέον τι τῆς παραδόνης ποιεῖ.

ΝΒ. Πρὸς ἐξωτικὸς καὶ ὑπ' αἰτίαν νομῆν ὠφε-
λεῖ με.

[⁶¹ ΚΩΔ. Βιβ. Ζ. Τίτ. λβ.]

Καὶ δι' ἐλθούσης προσώπου νομῆν προσπορίζεται·
καὶ μετ' ὃ ἀρξήται τις νέμεσθαι πίττει καλὴ καὶ
γνώ καλῶς αὐτὸ, ἀλλ' τῆς χρονίας νομῆς δε-
σπόζει.

ΝΓ. Τὸ αὐτὸ λέγει τῇ προλαβέσῃ καὶ ἡ παρ-
ῶσα διάταξις· ὅτι τῆς φροντιστῆς εἰσενεχθέντ⁶³ εἰς
σχολάζουσιν νομῆν, δύναται ὁ πρωτότυπος διὰ
τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν, τῆ ⁶² πράττει παρα-
δεδωκὸς τὴν νομῆν τῷ φροντιστῇ.

ΝΔ. Καὶ νηπίῳ μετρί⁶⁴ ἐπὶ τῶν παραδοθῆ νο-
μῆν πραγμάτων, κτῶται αὐτὴν, καὶ τὰ μάλιστα
τινες ἠναντιώθησαν· εἰάν γ' τῆτο μὴ ⁶³ δεξώμεθα,
ἀλλ' εἰδὲ διὰ ἐπιτροπῆς δύναται ὁ νήπιος⁶⁵ κτῆσαι
τὴν νομῆν.

ΝΕ. Ψυχὴ κτῆσαι⁶⁶ νομῆν εἰ διωάμεθα· τὴν
ἢ ⁶⁴ προκτηθεῖσαν νομῆν διωάμεθα ψυχὴ φυλάτ-
τειν· λέγει οὖν ἡ διάταξις· ὅτι εἰάν τις ἐγγεώργησέ
τις τὸ ἴδιον ἀπολειφθεῖς, οὐκ ὅπ⁶⁵ τῷ ἀποτά-
ξας αὐτῷ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ πάλιν ὑποτρέφει,
οὐ πάσχει ὡς κριμα ἐκ τῆς τῆς χρονίας ἀπο-
λείψεως.

ΝΣ. Οὐδεὶς δύναται ἐαυτῷ τίτλον νομῆς ἐναλ-
λάξαι· καὶ τυχὸν νεμόμενος⁶⁷, ὡς κληρονόμος⁶⁸,
ὑπολαβεῖν αἰφνίδιον, ὅτι ἐξ ἀγορασίας νέμεται·
διὰ τῆτο εἰάν ⁵⁰ μισθωτὸς βέληται εἶναι δεσπό-
της, ὡς ἐξ ἀγορασίας τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἐμι-
σθώσατο, νεμηθεῖς, ταύτην τὴν νομῆν οὐ δεχό-
μεθα.

ΝΖ. Ο ἐνάγων τινὶ μὴ ἀπὸ δικαίας αἰτίας νε-
μηθέντι, καὶ μηδέπω ἀποκλεισθεῖς τῆς χρονίας,
μηδὲ ἀπολέσας τὴν ἰδίαν ἐναγωγὴν, εἰς τὸ ἴδιον
δικαίον ἀποκαθίσταται.

ΝΗ. *⁶⁵ Εἰάν τις ἀναισχύντως ἀρξήται νέμε-
σθαι τὸ ἀλλότριον, εἰδέποτε δύναται διὰ τῆς χρο-
νίας νομῆς δεσπόζειν, ἔτε δικαίον τίτλον ⁶⁶ νομῆς
ἐαυτῷ κατασκηναῖον· ἐπειδὴ εἰδὲς δύναται ἐαυτῷ
τὸν τίτλον τῆς νομῆς ἐναλλάσσειν.

ΝΘ. Διὰ μὲν ἐλθούσης προσώπου νομῆν προσ-
πορίζεται· εἰάν ἢ καὶ δεσπότης ἔσιν ὁ τὴν νομῆν
δεδωκώς, καὶ δεσποτείαν κτῶται τις δι' αὐτῆς
τῆς νομῆς.

Ξ.

⁶³. διζώμ. MS.

⁶⁴. προκτιθ. MS.

⁶⁵. τὸ MS.

*⁶⁵. Hoc capitulum numero 10 in Synopsi insignitum, Leuncl. ad marginem recte notavit.

⁶⁶. νομίσαι αὐτῷ Synopsis, quod Leuncl. recte in mar-
gine correxit, Fabriusque in textum recepit. Idem se-

actio a procuratore cedenda mihi est per actionem
mandati.

XLIX. [l. 50. pr.] Quem falso filium meum esse
puto, neque ex re mea mihi acquirit. [§. 1.] Sed
servus fugitivus, quem alius non tenet, neque se
liberum credit, acquirit mihi.

L. [l. 51.] Etiam solo animo adipiscor posses-
sionem: velut, si is qui mihi acervum lignorum aut dolia
viniquæ una erant, vendidit; ea me tollere jusserit.

LI. [l. 52. pr.] Neque possessor impedit usum-
fructuarium uti, neque contra. [§. 1.] Qui ædifi-
care prohibetur, prohibetur & possidere. [§. 2.]
Prætor vetans te prohibere ingredientem in pos-
sessionem, plus facit quam qui tradit.

LII. [l. 53.] Adversus extraneos etiam vitiosa
possessio mihi prodest.

[COD. LIB. VII. Tit. 32.]

[l. 1.] Et per liberam personam possessio ad-
quiritur. Et ubi quis bona fide possidere coepit,
idque satis novit, longa possessione capit.

LIII. [l. 2.] Idem quod præcedens dicit quo-
que hæc constitutio. Scilicet inducto in vacuum
possessionem procuratore, posse principalem usu-
capere, si venditor procuratori possessionem tra-
didit.

LIV. [l. 3.] Licet infanti infra septem annos
rerum possessio tradita sit, acquirit eam; etiam si
maxime nonnulli contradixerint. Nisi enim hoc
recipiamus, neque per tutorem poterit infans
adipisci possessionem.

LV. [l. 4.] Animo possessionem nancisci non
possumus: sed adquisitam antea possessionem re-
tinere animo possumus. Ait ergo constitutio: Si
quis agrum suum non coluerit absens, non ut eum
dereliqueret, sed ut eo reverteretur, non patitur
præjudicium ex temporis defectu.

LVI. [l. 5.] Nemo sibi possessionis titulum
mutare potest: & si forte possedit pro herede,
repente suspicari, se pro emtore possidere. Ita-
que si colonus voluerit esse dominus, ac si ex em-
tione rem, quam conduxit, possideat, hanc pos-
sessionem non accipimus.

LVII. [l. 6.] Qui agit cum aliquo non ex ju-
sta causa possidente, & necdum tempore exclusus
est, nec petitionem suam perdidit, in jus suum
restituitur.

LVIII. [l. 7.] Si quis impudenter alienum pos-
sidere coeperit, nunquam longa possessione cape-
re potest, nec justum sibi possessionis titulum ad-
quirere: quoniam nemo titulum sibi possessionis
immutare potest.

LIX. [l. 8.] Per liberam quidem personam pos-
sessio acquiritur. Sed si dominus quoque est, qui
possessionem tradit, etiam dominium quis nan-
ciscitur per ipsam possessionem.

LX.

quens verbum per indicativum efferunt, κατασκευάζει: &
clausulæ in margine adscribunt l. 1. §. 2. D. Pro donato.
Eodem jure adscribere potuissent l. 3. §. 19. D. b. t. l. 19.
§. 1. eod. l. 33. §. 1. D. de Usurpat. l. 2. §. 1. D. Pro herede.
l. 5. Cod. de Acquir. poss. in quibus omnibus locis eadem
exstat sententia, & forte alibi.

Ε. Καὶ εἴαν τις τῇ ἀληθείᾳ ἀγοράσῃ τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα, μὴ ᾧ δαδῶν δὲ αὐτῷ ἡ νομὴ οὐ δύναται τὴν νομὴν τῷ πράγματι κατέχειν· εἰ δὲ καὶ τις δανείσας καὶ μὴ λαβὼν πρᾶγμα εἰς ἐνέχυρον, νομίσας δὲ αὐτὸ ἡγορακέναι, ὅτι βῆ τῇ νομῇ τῷ πράγματι, ὥς ἐξ ἀγορασίας· ὅπερ ἔτε εἰς ἐνέχυρον ἢ λαβὼν, εἰ δύναται αὐτὸ ἀφ' τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν.

ΕΑ. Νομὴ ἐστὶ φυσικῶς ἡ τῷ πράγματι κατοχή· καὶ ἡ τῆς νόμης νομὴ ἐστὶ ψυχρῇ δεσπόζοντι κατοχή. Τότε οὖν λέγομεν τινα νέμεσθαι καὶ ἔχειν τὰ τῆς νομῆς ἀποτελέσματα, ὅτε μηδεὶς ὁ ἀφ' αὐτοῦ παρενοχλήσῃ, ἀλλὰ πάντων σιωπῶντων βεβαιωθῇ ἡ νομὴ· τινῶν δὲ ἀντιλεγόντων, εἰ καὶ σώματι νέμεται, ὅμως καὶ νόμον εἰ νέμεται· ἀλλ' ἀφ' οὗ γένηται ἀσφαλεία, ὅσον ἐστὶν ἀσφαλὴς ἡ νομὴ.

ΕΒ. Τὰ ἐλαττώματα τῆς νομῆς καὶ εἰς κληρονόμους τῷ νεμηθέντι ἀφαιρούνται. Καὶ δὲ ὁ Φροντιστὴς καὶ ὁ μισθωτὸς καὶ ὁ πάροικος καὶ πᾶς ἕτερος, εἰ εἴστιν ἡμῖν νεμηθῆναι, εἴαν τῆς τοῦ πράγματος ἡμῶν σωματικῆς νομῆς ἀποστῇ, οὐ ποιεῖ ἀντικείμενον τῷ δεσπότῃ· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀποστὰς τῆς νομῆς, εἴαν ἐλεύθερός ἐστιν, ἀναγέσθω πρὸς τὴν ποίησιν τοῦ ἀξίμου τῷ ᾧ δαδῶν· κότε αὐτῷ τὴν νομὴν· εἴαν δὲ μὴ ἀπεκτίσῃ τὴν νομὴν, ἢ ἔσῃ· ἀλλ' ἐξὸν αὐτῷ κτήσασθαι νομὴν, ὅσον ἐκτήσῃ, βλαπτέτω τὸν ἀρνησάμενον αὐτὸν· κελεύομεν γὰρ ὅσον ζημιωθῇ τινα διὰ τῶν, εἰ μὲντοι καὶ κερδαίνει· καὶ γὰρ ὅσον δὲ ὁ κανὼν ὁ λέγων, μὴ βλάπτει τὸν δεσπότην, κρατεῖ, ἐφ' ὧν ζημιῖται, οὐ μὲντοι γὰρ ἐφ' ὧν εἰ κερδαίνει.

ΤΙΤΛΟΣ Γ.

Περὶ καταχρήσεων καὶ νομῶν.

[ΠΑΝΔ. ΒΙΒΛ. ΜΑ. ΤΙΤΛ. Γ.]

Α. Ὄρεται χρόνος τῷ δεσπότῃ τοῦ ἐπιζητεῖν τὸ οἰκεῖον.

Β. Ἡ ὕψιστος ἀφ' αὐτοῦ τῆς χρονίας νομῆς ἐστὶν, ἡ συνεχὴς χρῆσις καὶ τῆς εἰρησίας.

Γ. Ἡ χρονία χρῆσις δεσποτεῖαν ἀποποιεῖ διασυνάπτης νομῆς ἐν ὁρισμένῳ καιρῷ.

Δ. Καὶ ὑπερβῶσις διὰ χρονίας νομῆς δεσπόζει, καὶ μάλιστα στρατιώτης τὸ ἐν κάστροις κτηθέν.

Ο ἀντιβῶσις ἡ ἀρξάμενος νομῆς ἀνθεντία τῷ ἐπιτρώπῃ, ἡ καὶ χωρὶς ἀνθεντίας λογισμὸν ἔχων τῷ νέμεσθαι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

Καὶ ὁ μεμνηνὸς δὲ, ὁ πρὸς τῆς μανίας ἐνέμνη, ἐξ αἰτίας διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεῖαν ποιεῖσιν.

Δὲ ὡς κληρονόμος οὐ νέμεται. Καρποὶ καὶ τοκετὸς δέλων καὶ γονὴ θρεμμάτων διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζονται, ἐφ' ὧν ἦσαν τοῦ τελευτήσαντος.

Τὸ κλοπιμαῖον εἰ δεσπόζεται ἀφ' αὐτοῦ τῆς χρήσεως, εἰ μὴ εἰς τὸν δεσπότην ὁ ἀποστρέψῃ ἕτερον, εἰ εἰς τὸν δανει-

67. Ἀφ' αὐτοῦ habuerat Syn. correxit Leuncl. Sequens autem παρενοχλήσει non mutavit, nec F.

68. Sequentia ap. L. & F. male turbata sic leguntur: ἀφ' οὗ γένηται ἀσφαλεία, ὅμως κατὰ τὸν νόμον εἰ νέμεται, καὶ εἰ ἐστὶν ἀσφαλὴς ἡ νομὴ.

69. Vel & vel μη necessario addendum.

TIT. III.

1. Ποία ἀφ' αὐτοῦ τῆς χρονίας νομῆς δύναται δεσποτεῖσθαι. Fabr. cum Synopfi, quæ subdit: εἰ τινὲς ἐν τῇ δ. κεφαλαιῷ φησιν.

LX. [l. 9.] Etiam si quis alienam rem vere emerit, neque ei possessio tradita sit: rei possessionem retinere nequit. Sed & si quis mutuum dans, neque rem pignori accipiens, sed putans eam emisit, possessionem rei invaserit, tamquam ex emptione: nequit illud, quod nec pignori accepit, longa possessione capere.

LXI. [l. 10.] Possessio est naturaliter rei detentio: sed secundum leges possessio est detentio rei animo domini. Tunc igitur dicimus quem possidere possessionisque effectus habere, quum nemo adversarius eum inquietaverit, sed omnibus tacentibus possessio confirmata sit. Quibusdam autem contradicentibus, etsi corpore possidet, tamen jure non possidet: sed ex quo lis contestata fuerit, possessio non est firma.

LXII. [l. 11.] Vitia possessionis etiam in heredem possessoris transeunt. [l. 12.] Et servus & procurator & conductor & inquilinus & alius quivis, per quem possidere nobis licet, si a corporali rei nostræ possessione desistat, domino præjudicium non facit: sed & ipse, qui possessione abscessit, si liber est, conveniatur, ut indemnem eum præstet, qui possessionem illi tradidit. Verum si non amisit possessionem quam habuit, sed quum liceret ei possessionem nancisci, non adquisivit; noceat ei qui illum constituit. Sancimus enim, ne quis per hos lædatur, non autem ut etiam lucrum faciat. Nam & in servo regula, quæ dicit dominum non lædi, obtinet in quibus damnum facit, non tamen in quibus lucrum non facit.

TITULUS III.

De Usurpationibus ac possessionibus.

[DIG. Lib. XLI. Tit. 3.]

I. [l. 1.] Præstitutum est domino tempus ad inquirendam rem suam.

II. [l. 2.] Usurpatio longæ possessionis interruptio est, aut secundum Oratores continuus usus.

III. [l. 3.] Usucapio dominium adfert per continuam possessionem constituto tempore.

IV. [l. 4. §. 1.] Et filiusfamilias usucapit, & maxime miles quod in castris adquisitum est.

[§. 2.] Pupillus si possidere coeperit auctoritate tutoris, si etiam sine auctoritate animum possidendi habeat, longa possessione capit. [§. 3.]

Quin etiam furiosus, quod ante furorem possedit, ex causa per longam possessionem dominium pariente. [§. 4.] Servus pro herede non possidet.

[§. 5.] Fructus & partus ancillarum & fetus pecorum usucapiuntur, si defuncti non fuerunt. [§. 6.]

Furtivum non usucapitur, nisi ad dominum reverterit. Aliud est, si ad creditorem aut commodatarium

Ὅτι το κλοπ. &c. quæ prima est particula §. 6. legis 4. Insuper hoc loco habet κεφ. μγ. & νβ. nobis MA. pr. & NB. Sed pag. 123. præter repetitum νβ. in paratitlis quoque adfert κεφ. να. νζ. νς. & ξα. nobis NA. N. NE. & NΘ. His omnibus Fabrotus erroneam legis 33. in pr. versionem inseruit, ut ibi docebo.

2. ὑπερβῶσις MS. & post νομῆς sequebatur vocabulum δεσποτεῖα, quod exulare iussi, deleto etiam commate post διακοπή.

3. Corr. CAPPERON. pro τὸν.

4. Ὅτι Leuncl. & insuper Παυλ. præfigit Fabr. qui non ultra χρήσεως procedunt cum Harm. II. 1. 47.

δανεισθῆναι ἢ εἰς τὸν χρησάμενον ὑπέστρεψεν.

Εἰ δὲ ἀπὸ δόλου, ὁ μὲ ἀγνοῶντος, κλαπῆναι 7 πεκυβλίον, καὶ εἰδῆσαι μὲ 8 δράξεται αὐτῷ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει, εἰ θέλω τῷτο ἔχειν αὐτὸν ἐν πεκυβλίῳ· ἐπεὶ εἰς ἐμὲ ὄφελος ὠφελθεῖν.

Εἰ δὲ δόλος μὲ 5 κλέψῃ παρ' ἐμὲ ἀγνοοῦντος, καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἀποδοῖται τόπον διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται· εἰ δὲ ἴδεν, δεῖ με καὶ 9 ὅτι ἀπέθετο γινώσκειν. Εἰ δὲ, ὁ ἐκλεψέν ἐν πεκυβλίῳ εἶχεν, εἰ δοκεῖ ὑποστρέφαι· εἰ μὴ καὶ πρὸ τῷτο εἶχεν αὐτὸ, ἢ συνεχωρήθη 7 πεκυβλίον εἶναι. Ο παρθεμένη σοι, παλῆσας ἀντηγόρασας· εἰς ἐμὲ ὑποστρέφειν δοκεῖ.

Ἀρκεῖ τὸ γινώσκειν τὸν κηδεμόνα, ὅτι τὸ κλαπέν πρὸ τῶ ἀνέβη ἢ μεμνηνός ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν ὑπέστρεψε. Τὸ εἰς ἐμὲ ὑποστρέφειν, ὡς ἐμὸν, ὥστε μὴ ἀποσπασθῆναι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται· εἰ δὲ ἀγνοῖα τῷτο ἡγόρασα, εἰ δοκεῖ ὑποστρέφαι.

Εἰ δὲ κινήσας λάβω τὴν σποτίμωσιν αὐτῷ, ἢ καὶ γινώμην μὲ ἄλλω πρὸδοθῇ· ἀλλὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται. Ο κληρονόμος μὲ τὰ δίκαια μὲ ἔχει· ἐὰν οὖν παρ' αὐτῷ ἀγνοῶντι κλοπιμαία τέκη 10 δέλη, δεσπόζεται ἀλλὰ τῆς χρήσεως. Εἰ δὲ δῶ μοι ὁ δόλος μὲ, ἢ ἐκλεψέ δέλην, ἐφ' ᾧ αὐτὸς ἐλευθερωθῆναι, εἰ δεσπόζω ἀλλὰ τῆς χρήσεως.

Ὡσπερ οὖν εἴδω εἰ ἄλλω δῶ μοι αὐτὴν, καὶ παρ' ἐμὸι συλλάβῃ καὶ τέκῃ τὸ αὐτὸ, καὶ 11 κατήλλαξεν, ἢ κατέβαλεν, ἢ ἐδώκεσάτο μοι τὴν δέλην. ἡγόρασα δέλην· ὁ ἔτεκεν, πρὶν μάθω ἄλλοτρίαν εἶναι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· εἰ μὴν, εἰ πρὸ τῷτο ἔγνων· τῇ γὰρ ἀρχῇ πρὸσέχομεν, ὡς ὅτι πάντων τῶν ἀγοραζομένων.

Τὴν ἐραίαν τῶν πρὸβάτων, εἰ μὲν ὁ κλέψας ταῦτα ἐκέρειυσεν, εἰδὲς διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· εἰ δὲ ὁ καλῇ πίστει ἀγοραστῆς, εὐθύς αὐτῷ γίνεται· καρπὸς γὰρ ἐστὶ τὸ αὐτὸ καὶ ὅτι τ' ἀγῶν, εἰ ἐδαπανήθησαν. Τὸ 12 αὐτὸ κλεψιμαίας ἐραίας ὑφανθέν, κλεψιμαῖον ἐστίν.

Ο 13 ἐνέχυρασα, κλέψας ἐπώλησα διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται, καὶ ὡς κλέπτης ἐνάγωμαι. Εἰ ἐκβάλλεις με βία ἐξ ἀγροῦ καὶ μὴ 14 νερηθεῖς· ὁ μὲν σχολάζοντα κατασχών αὐτὸν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει, ὡς μὴ βία κατασχεθέντα· οὐ δὲ ὑπόκεισάι μοι τὰ περὶ βίας πρὸδοθῆναι.

Εἰ δὲ, ὃν εἶχον κακῇ πίστει ἢ νομίζων εἶναι κληρονόμος, ἀγρόν ἀφείλκας εἰ δεσπόζεις διὰ τῆς χρήσεως. 15 Εἰ ἐξωθήσω σε βία τοῦ ἀγροῦ μὲ, εἰ δοκεῖ ὑποστρέφαι εἰς ἐμὲ, ἐπειδὴ 16 τὰ περὶ βίας ἐνάγωμαι. Εἰ τῆς ὁδοῦ, ἢν εἶχον διὰ τοῦ ἀγροῦ σε, βία με ἐξωθήσῃ, σπολλυτάι μοι διὰ τῆς ἀχρησίας· εἴδω γὰρ νέμεται τις τὸ ἀσώματον, εἴδω ἔστιν ἐπ' αὐτῷ βιαίως ἐκβολή. Ο κατασχών σχολάειαν νομὴν καὶ καλύσας ἐρχόμενον τὸν δεσπότην, εἰ νέμεται βία. Ελευθερία δαλείας, εἰ μὴν οὕτως, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται· ὅθεν 17 παρ' ὁ ἐξῆν μοι, ὑψώσω καὶ ὅτι τὸν

tarium rediit. [§. 7.] Quod si servo res peculiaris me ignorante subrepta sit, meque sciente eam nactus sit, per longam possessionem usucapit, si volo eum hoc in peculio habere, quoniam ad me debuit reverti. [§. 8.] Si servus mihi ignoranti subripuerit, & rursus in eundem reposuerit locum, usucapi potest: sed si scierim, oportet me etiam scire quod reposuerit. [§. 9.] Si vero quod subripuit, in peculio habebat, non videtur revertisse: nisi & antea illud habuit, aut concessum sit in peculio esse. [§. 10.] Quod apud te deposueram, vendidisti atque redemisti: ad me revertisse videtur. [§. 11.] Sufficit, si tutor vel curator noverit, rem impuberi vel furioso subreptam in domos eorum revertisse. [§. 12.] Quod ad me revertit, tamquam meum, ita ut abstrahi non possit, usucapitur: sed si ex ignorantia illud emero, non videtur revertisse. [§. 13. & 14.] Sed si rei vindicationem instituens æstimationem ejus accepero, aut voluntate mea alii sit tradita: usucapitur. [§. 15.] Heres meus meo jure utitur: si igitur apud ipsum ignorantem furtiva pariat ancilla, partus [non] usucapitur. [§. 16.] Si mihi servus meus dederit ancillam, quam subripuerat, ut ipse manumittatur, non usucapio partum. [§. 17.] Sicuti nec si alius eam mihi dederit, & illa apud me conceperit ac pepererit. Idem est, etsi permutavit, aut in solutum dedit, aut ancillam mihi donavit. [§. 18.] Emi ancillam; quod peperit, antequam sciam alienam esse, usucapio: non autem, si ante sciverim. Namque initium adtendimus, ut in omnibus rebus emptis. [§. 19.] Lanam ovium, siquidem fur eas totondit, nemo usucapit: si vero bonæ fidei emtor, statim ejus sit; namque fructus est. Idem est & in agnis, si consumti sint. [§. 20.] Quod ex furtiva lana textitur, furtivum est. [§. 21.] Quod oppigneravi, subripui ac vendidi: longa possessione acquiratur, etsi ut fur conveniar. [§. 22.] Si me vi ex agro dejeceris, nec tamen possederis: is quidem, qui vacuum agrum detinet, longa possessione capiet, quippe non vi possessum; tu autem de vi interdicto mihi teneris. [§. 23. & 24.] Sed si agrum, quem mala fide possidebam, aut heredem me esse credens, mihi eripueris, non usucapies. [§. 26.] Si te vi ex agro meo dejecero, non videtur ad me revertisse, quoniam interdicto de vi compellor. [§. 27.] Si ab via, quam per agrum tuum habebam, vi me expuleris, perit mihi non utendo: neque enim incorporale quis possidet, neque in eo violenta expulsio locum invenit. [§. 28.] Qui vacuum possessionem occupavit, venientemque dominum prohibuit, vi non possidet. [§. 29.] Libertas servitutis, non autem constitutio, usucapitur: unde, si altius quam mihi

5. Pro ei reposui η.

6. Sic restituo pro ον.

7. πεκυβλιον. ubique legendum puto.

8. Pro scripto δραξεται emendavit CAPPERON.

9. ὅτε MS.

10. Correxerit CAPPER. pro δέλοι, quod forte ortum ex δέλη, ὃν δεσπ. nam sic habent Digesta, & certum jus est. Partus autem vocem, licet Dig. quoque ignorent, perspicuitatis gratia addidi.

11. κατήλλαξας MS.

12. σπὸν legendum puto. De ἐραίᾳ vid. Add.

13. Vide quæ ad tit. sup. not. 10. monui.

14. νερηθεῖς lego ac verto: unde & ἐκβάλλης rescribendum cenfeo.

15. Deest ergo in Basilicis, ut in Norico & Florentino Codice §. 25. vulgatæ lectionis, quam Cujacius supervacuum & tollendam, sed Contius ad superiora transferendam censet.

16. Pro τὸ correxit CAPPER. Paullo post legebatur ἐξωθήσεις.

17. Unam ex his quatuor particulis, εἰ, ἐάν, ὅτε, ὅταν, quam velis, inserito.

τὸν ὀφεισμένον μὴ καλυθῶ χρόνον, λύεται ἡ δα-
λεία.

Ε. Διακόπεται φυσικῶς ἡ νομὴ τῆ βιαίως ἐξω-
θηθέντῃ ἢ ἀρπαγὴν ὑποστάντῃ.

Σ. Ἐν ταῖς ἀφ' ἐκείνης χρονίας νομῆς δεσποτείαις ὅλην
τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἡφρίζομεν. Διὸ ὁ
ἐν ἑκτῇ ὥρᾳ τῶν 18 Ἰαννουαρίων καλανδῶν ἀρξά-
μεν νέμεσθαι, ὥρα ἑκτὴ νυκτερινῇ τῶν αὐτῶν
καλανδῶν πληροῖ τὴν ἀφ' ἐκείνης χρονίας νομῆς
δεσποτείαν.

Ζ. Α κατέχει πενεκλιαίως ὁ δὲ λόγος μὲν, καὶ
ἀγνοῶν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω. Α
ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς 19 δεσπόζω καθ' ἑαυ-
τὸν, εἰδὲ διὰ δόλου δύναμαι.

[Η] Διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζονται τὰ
σωματικά, χωρὶς ἱερῶν ἢ ἀγίων ἢ δημοσίων, ἢ
δήμου γωμαίων, ἢ πόλεων, ἢ ἐλευθέρων ἀνθρώ-
πων.

[Θ] Εἰ ἀγνοῶν ἀλλότριον ἀγοράσω, τὸν και-
ρὸν τῆς πωροδόσεως πρὸς διὰ χρονίας νομῆς δε-
σποτείαν σκοποῦμεν. Δουλείας μὲν τῶν οἰκη-
μάτων κτόμεθα· εἰ μὴν καθ' αὐτὰς διὰ τῆς χρο-
νίας νομῆς δεσπόζομεν. Τὸ τεχθὲν ἀπὸ βοῦς
ἢ δόλης κλεψιμαίας, καὶ κληρονόμῃ τῆ κλέ-
πτῃ καὶ ἀγοραστῇ ἀγνοῶν διὰ τῆς χρονίας νομῆς
δεσπόζει· τὸ γὰρ τεχθὲν οὐκ ἔστι μέρεθ' τῆ κλε-
ψιμαίας.

Ι. Οὐδὲ δόλῳ, εἰδὲ ὁ δεσπότης αὐτῇ δι' αὐ-
τῆ, αἰχμαλωτῇ ὦν, νέμεται.

ΙΑ. Εἰ ἀρχικῇ ψήφῳ καλυθεὶς ἐκποιεῖν πω-
λήσω σοι εἰδῶτι, οὐ δεσπόσεις διὰ τῆς χρήσεως.

ΙΒ. Ἐνέχυρον δανειστῆς εἰ δεσπόζει διὰ τῆς χρή-
σεως. Ο δὲ ἀπὸ μεμνηνότητος ἐν ἀγνοίᾳ
ἀγοράσας, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.
Ο κατ' ἐπιτροπὴν μὲ ἀγοράσας παρὰ λαβεῖς, διὰ
τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεις, καὶ τῇ πρὸς τοῦ
μηνδατὸς ἀγωγῇ 20 κατέχεται.

ΙΓ. Ἡ πρὸς τῆς πράξεως νομὴ τῆ πωλήσαν-
τός μοι ὠφελεῖ με, εἴ μὴ μετὰ ταῦτα. Καὶ
ληγατασίῳ καὶ κληρονόμῳ ἢ τοῦ ἀφαιρηθέντος πρὸς
τίθεται νομὴ.

ΙΔ. Τὰ καλῇ πίστει ἀγοραστῇ αἰχμαλωτιζέν-
τι ἀφαιρῶνται ἡ νομὴ καὶ εἰδὲ ὑποστρέφοντι λο-
γίζεται ὁ πρὸς τῆς χρονίας νομῆς, εἰδὲ οἱ κληρονόμοι
αὐτῆς χρονοῦνται τῇ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπο-
τείᾳ. 21 ὁ δὲ ὁ δόλῳ αὐτῆς ἡγόρασεν, ὑποστρέ-
φον διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· εἰ μὴν οἱ κλη-
ρονόμοι αὐτῆς, τελευτήσαντ' ἐκεῖ. Τὸν
ἐν φυγῇ δόλον μὲ νέμομαι, εἰ μὴ εἰς εὐγένειαν
ἀναβοῶ. Ο ἐν ἀγνοίᾳ ἀλλότριον νεμόμεν
καὶ ἐκποιεῖν, εἴτα μὲν τὸ γινῶναι κατασχών, οὐ
δεσπόζει διὰ τῆς χρήσεως. Εἰ ἐκ ἀφαιρή-
κης ἢ ἐξ ἐπερωτήσεως λάβω τι, τὴν εἰδήσιν μὲ ἐν
τῇ καίρῳ τῆς πωροδόσεως δεῖ σκοπεῖν· ἔστι γὰρ
καὶ ἀλλότρια ἐπερωτᾶσθαι.

ΙΕ. Ο πωροδοτῶν ἀπαιτῶν δόλου 22 ἐνέχυ-
ρασθέντῃ, καὶ τοῦ δανειστῆς κινεῖται· ὁ γὰρ χρεώ-
στῆς 23 πρὸς διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν
νέμεται· ἀμέλει καὶ 24 προστίθεται ἡ νομὴ αὐτῆ·
πρὸς τὰς λοιπὰς αἰτίας ὁ δανειστῆς.

17.

18. Sic MS. duplici N. Ceterum dubia admodum hæc
est versio, utrum hora noctis sexta, quæ sextam diurnam
præcedit, intelligatur, an ea quæ meridiem sequitur. Vi-
deatur Cujacius ad h. l. ejusdemque adversarius Hotoma-
nus l. Amicab. Resp. 26.

19. Excidit procul dubio negandi particula.

20. κατέχεται requirit sensus.

mihī licebat, ædificavero, nec intra tempus defi-
nitum prohibitus fuero, tollitur servitus.

V. [l. 5.] Possessio ejus, qui vi expellitur vel
raptionem patitur, interruptitur naturaliter.

VI. [l. 6.] In usucapionibus totum postremum
diem computamus. [l. 7.] Quare qui ab hora
sexta Calendarum Januariarum possidere coepit,
hora sexta noctis earundem Calendarum usuca-
pionem implet.

VII. [l. 8.] Quæ servus meus peculiariter de-
tinet, etiam ignorans usucapio. [§. 1.] Quæ
vero per me solum haud usucapio, nec per servum
possum.

[VIII. l. 9.] Usucapiuntur res corporales, præ-
ter sacras vel sanctas vel publicas, vel populi Ro-
mani, vel civitatum, vel homines liberos.

[IX. l. 10. pr.] Si ignorans rem alienam eme-
ro, tempus traditionis ad usucapionem specta-
mus. [§. 1.] Servitutes cum ædificiis acqui-
rimus: non autem per se solas usucapimus.
[§. 2.] Quod nascitur ex bove aut ancilla fur-
tiva, & heres furis & emtor ignorans usu-
capit: namque partus rei furtivæ pars non
est.

X. [l. 11.] Neque servus, neque per eum do-
minus, qui apud hostes est, possidet.

XI. [l. 12.] Si decreto Prætoris prohibitus
alienare, tibi scienti vendidero, non usucapies.

XII. [l. 13. pr.] Pignus non usucapit creditor.
[§. 1.] Qui autem ab furioso ignorans emit, usu-
capit. [§. 2.] Quod mandatu meo emens acce-
pisti, longa possessione capis, etiam si mandati
actione tenearis.

XIII. [l. 14. pr.] Ejus qui mihi vendidit pos-
sessio ante emtionem mihi prodest, non si postea
possessionem nactus sit. [§. 1.] Et legatario & he-
redi testatoris possessio adcedit.

XIV. [l. 15. pr.] Emtori bonæ fidei ab hostibus
capto interruptitur possessio: quin nec revertenti
tempus antea proficit: neque heredes ejus usu-
capione gaudebunt. Quod autem servus ejus emit,
reversus dominus usucapit; non autem heredes e-
jus, si ibi decesserit. [§. 1.] Fugitivum servum
meum possideo, nisi ad libertatem proclamet.
[§. 2.] Qui rem alienam ignorans possidet & a-
mittit, ac postquam cognoverit, nanciscatur, non
usucapit. [§. 3.] Si ex testamento aut stipula-
tione quid accepero, meam tempore traditionis
scientiam spectare oportet: nam & aliena stipu-
lari possumus.

XV. [l. 16.] Qui exhibitionem servi oppi-
gnerati postulat, adversus creditorem agat: debi-
tor enim ad usucapionem possidet; quare & pos-
sessio ejus adjicitur: ad reliquas vero causas cre-
ditor possidet.

XVI.

21. An 3? CAPPER. Vel sic, vel i. rescribendum. De
vero autem hujus legis sensu vide eosdem, Cujacium in
Comment. & Hotom. l. Amicab. Resp. 27.

22. ἐνέχυρα. MS.

23. πρὸ MS.

24. Recte hinc adici i. e. adici pro vulg. addici in Latino
Pandecte reponit Cujac. XI. Obsequ. 11.

ΙΓ. Καὶ τὸ διὰ τῆς τὰ ἐπίκοινα διαίρεσης ἀγωγῆς προσκυβήμενον, δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν.

[ΙΖ.] Ἡ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία καὶ τῇ δημοσίᾳ ἐτρέχει· εἰ δὲ ἀδέσποτα, πρὶν μηνυθῶσιν αὐτῷ, ἀγοράσω, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω.

ΙΗ. Εἰ πωλήσης μοι δῶλον, ἐφ' ᾧ ὑπὸ αἵρεσιν ἀναγόρατον γίνεσθαι, καὶ τοῦτο προβῇ· τρέχει σοι ὁ χρόνος μου. Τὸ αὐτὸ, καὶ ἐκ τινος νόμου ἀπαδώσω σοι αὐτόν· ἐδὲ γὰρ ἐστὶ κυρίως ἀγορασία.

ΙΘ. Ἡ νομὴ τῇ ἀφαιρέσει τρέχει τῷ κληρονόμῳ, εἰ μὴ ἄλλῃ μεταξὺ ἐνεμήθη.

Κ. Εἰ ὡς νομίζων εἶναι κληρονόμος, νεμόμενος τὸν ἀγρὸν μου, μισθώσης μοι αὐτόν, οὐκ ἐστὶ μίσθωσις, ἐδὲ ὡς κατέχεις νομὴν, ἐδὲ μακροῦ χρόνου ὡς ἀφαιρέσειν ἔχεις. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ πράσεως· ἐδὲ γὰρ ἐδὲ ἀγοράζει ἐδὲ μισθόδοται τὸ ἴδιον.

ΚΑ. Κληρονόμος καὶ κληρονομία, ἐν ὡς ὅσῳ πον νομίζεται.

ΚΒ. Ὁ οἶκον νεμόμενος, τὰς καθ' ἑκάστον ὕλας ἐνέμεται. Εἰ δὲ κίων ἐκκινήθῃ, κινεῖται ἡ τὰ ἀφαιρέθεντα ἐκδικῆσα ἀγωγή καὶ τοῦ 25 πρῶτος εἰς τὸ ἀζημίον. Εἰ δὲ καταλυθῇ ὁ οἶκος, τὰς ὕλας ὡς κινήτας ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς καταλύσεως ἀφ' ἧς χρονίας νομῆς δεσπόζει· ἵνα μὴ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὡς κινήτων καὶ ὡς ἀκινήτων, ἀφ' ἧς χρονίας νομῆς 26 δεσπόζηται.

ΚΓ. Ἡ ἀγνοία διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν ποιεῖ, εἰ μὴ νόμος αὐτὴν κωλύει. Εἰδότε καὶ κληρονόμος ἀρχεται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας, εἰ τὸ αἴτιον τοῦ πράγματός παρὰ τὴν οἶον εἰ παύεται εἶναι τῇ δημοσίᾳ ἢ κληψιμαίῳ ἢ βίᾳ κατασχεθέν. Δίχα νομῆς οὐ γίνεται διὰ τῆς χρήσεως δεσποτεία.

ΚΔ. Τὸ ὡς ὅσον χωρὶς ἐδάφους ἐκτάται τις μακροῦ χρόνου.

ΚΕ. Εξ ὑπονομίας εὐλόγου νομῆς, ἐ γίνεται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία, εἰ μὴ ἔργῳ τι ληγατευθῇ ἢ δωρηθῇ ἢ εἰς προῖκα δοθῇ ἢ ἀγορασθῇ.

ΚϚ. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ διατιμήσεως δίκης.

ΚΖ. Καὶ μεμνηὸς καὶ 27 ἐπταέτης τὸ ὡς ἀδδοθέν τῷ δῶλῳ αὐτῷ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

ΚΗ. Εἰ νομίζων σε συγκληρονόμον μου, ὡς ἀσχῶ σοι τὸ ἥμισυ τῶν πραγμάτων ἐ 28 κτάται τῆτο διὰ τῆ μακροῦ χρόνου, εἰ μὴ καὶ διάλυσιν δέδωκά σοι αὐτά.

ΚΘ. Ζητητέον, εἰ ἡ μίξις διακόπτει τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν. Τῶν γὰρ σωμάτων τὰ μὲν ἡνωμένα λέγεται, ὡς ἄνθρωπος, ξύλον, λίθος· τὰ δὲ συνημμένα, ὡς οἰκοδομὴ, πλοῖον, 29 ἀρμάριον· τὰ δὲ συγκεῖμενα εἰς ἓν ὄνομα, ὡς δῆμος, λεγάων, ἀγέλη· ἐπὶ οὖν τῶν ἡνωμένων ἐ δυνατὸν ζητεῖν μίξιν. Επὶ δὲ τῶν 30 συγκενμένων ἐάν τις μέλλων πληροῦν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας, κεραμίδων 31 τυχὸν ἢ κίων

XVI. [l. 17.] Etiam quod per communia dividendem actionem adjudicatur, usucapi potest.

[XVII. l. 18.] Usucapio adversus fiscum non currit: si vero bona vacantia, antequam ei nuntientur, emero, longo tempore capio.

XVIII. [l. 19.] Si servum mihi ea lege vendideris, ut sub conditione quadam inemptus fieret, & illa exstiterit, currit tibi tempus meum. Idem, & si ex quadam lege eum tibi redhibuero: nec enim proprie est venditio.

XIX. [l. 20.] Testatoris possessio currit heredi, si non alius interim possedit.

XX. [l. 21.] Si tamquam credens heres esse, agrum meum possideas, eumque mihi loces, non est locatio, nec possessionem retines, nec longi temporis præscriptionem habes. Eadem & in venditione: nemo enim rem suam neque emit neque conducit.

XXI. [l. 22.] Heres & hereditas una persona esse videtur.

XXII. [l. 23. pr.] Qui ædes possidet, singulas materias non possidet. [§. 1.] Sed si columna evincatur, adversus venditorem ad indemnitatem instituitur actio evictionem vindicans. [§. 2.] Si vero ædes dirutæ fuerint, materias tamquam mobiles ex tempore demolitionis usucapit: ut ne idem eodem tempore, & ut mobile & ut immobile, usucapiatur.

XXIII. [l. 24. pr.] Ignorantia dominium diutina possessione acquirit, nisi lex illud prohibeat. [§. 1.] Nonnunquam etiam heres usucapere incipit, si vitium rei purgatum sit: velut si desinat esse fiscalis aut furtiva vel vi possessa. [l. 25.] Sine possessione non procedit usucapio.

XXIV. [l. 26.] Superficiem sine solo non caput quis longo tempore.

XXV. [l. 27.] Ex suspitione justæ causæ usucapio non procedit, nisi ipso quid factum legatum, vel donatum, vel in dotem datum, vel emtum sit.

XXVI. [l. 27. fin.] Idem est & in litis æstimatione.

XXVII. [l. 28.] Et furiosus & septennis, quod servo ejus traditur, usucapit.

XXVIII. [l. 29.] Si te coheredem mihi esse putans, dimidiam bonorum partem tibi tradidero, longo ea tempore non capis, nisi per transactionem tibi dederim.

XXIX. [l. 30. pr.] Quærendum an commixtio usucapionem interrumpat. Nam corporum aliqua Unita vocantur, ut homo, lignum, lapis: quædam Connexa, ut ædificium, navis, armarium: alia autem in unum nomen Conjecta, ut populus, legio, grex. In Unitis igitur de commixtione quæri non potest. [§. 1.] Sed in Connexis si, qui usucapionem impleturus erat, tegularum forte aut columnarum, ædificio ea miscuerit,

25. πρώτη MS.

26. Sic CAPPER. pro scripto δεσπόζεται.

27. Sic etiam Harmenop. VI. 6. 7. Ὁ ἱμφορ, τῆς ἐπταετίας. Sed ἐπταετίας ἥτοι rectius diceretur; nam sic est in l. 18. pr. Cod. de Jure delib. Si infanti, id est minori septem annis: & in §. 4. Si autem septem annos ætatis pupillus excefferit. Etc. Confer Theoph. pag. 651. Edit. nostræ, ubi

a Fabroto perperam notatur.

28. κατὰ legend. videtur, cum passiva notione nondum mihi se obtulerit.

29. ἀρμ. MS.

30. συνημμένων omnino lego.

31. τυχόν MS. quod defendat, qui volet, ut sit παρὸν. Mox & κίων MS. & μίξιν.

ἢ, μίξῃ ταῦτα ἐν οἰκοδομῇ, ὃν τὰ χρεῶσαι
δεσπόζει διὰ τῆς κτίσεως. ὥστε καὶ εἰ ἐν κι-
νητοῖς ἐμβάλῃ, ὡς ψήφιδά ἐν δακτυλίῳ· ἐκάτε-
ρον γὰρ νέμεται εἰς ὁλόκληρον. **Επὶ δὲ τῶν**
συγκειμένων ἔχ' ἕτως· εἰ γὰρ ἀλλότριον πρὸς βα-
τον τῇ ἀγέλῃ μὲ 32 μίξῃ, ἔχ' ὡς μίαν ἀγέλην
διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· ἀλλ' ἕκαστον πρὸς
βατον τὴν ἰδίαν ἔχει τυχὴν πρὸς τὸ ἐπ' αὐτῷ
συνάλλαγμα· ὅθεν τὸ κλεψιμαῖον καὶ μίχθῃ, ἔ-
δεσπόζεται.

Λ. Νόμος πλάνη ἐμποδίζει τῇ διὰ τῆς χρονίας
νομῆς δεσποτεία· ὅθεν εἰ τὴν ἀρχὴν παλοῦντι τὰ
ἀνήβω ἢ καὶ μὲ τὴν πρᾶσιν 33 ἀνθεντήσῃ ὁ ὅπι-
τροπος, ἔδεσπ' αὐτὴν χρεῶσαι δεσπόζεται.

Ο χρόνος τῆς τῶν κινήτων διὰ τῆς χρονίας νο-
μῆς δεσποτείας συναπὸς ἐστίν. **Δὲ** αὖτε
ἐν ἐλευθερίᾳ διάγων ἔδεσπ' αὐτὴν, ἔδε' ἄλλ' αὖτε
δὲ αὐτῷ· εἰ μὴ ὀνόματί τινος δρᾶσθαι νομῆς.

Ὁ νέμεται ὁ δὲ δὲ μὲ ἢ ὁ υἱὸς πεκνυα-
ρίως ἢ ὀνόματί μὲ, ἐγὼ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δε-
σπόζω, καὶ ἡγνούω, καὶ μανῶσιν, ὥστε καὶ
κοιμῶνται. Τὰ αὐτὰ καὶ ὅτι μισθωτῇ καὶ ἐνοίκῃ, νε-
μομένων ἡμῖν. **Εἰ** τις βία ἢ λάθρα ἢ πρὸς
κλήσει νεμόμενος μανῇ καὶ ἡ νομὴ καὶ ἡ αἰτία ἢ
αὐτῇ μένει. Ὡς περὶ τῆς ἀφ' αὐτοῦ ἀγωγῆς
ὀνόματι νεμόμενος δύναμεθα κινεῖν ἕτως καὶ τῇ
καὶ 34 πρὸς κλήσει αὐτῇ χρεῶσαι νομῇ, ἢν πρὸ
τῆς μανίας δὲ αὐτῇ ἢ μὲ ταύτην δὲ ἐτέρῃ ἔσχειν.

Ο σχολαῖος καὶ ὁ πρὸς ὑπεισελεύσεως ἢ μὲ
ὑπεισελθόντι τῆς κληρονομίας, συμβάλλεται τὰ
κληρονομῶν πρὸς διὰ χρονίας νομῆς δεσποτείαν.

Εἰ τὸ ἀγοράσθαι ὑπὸ τοῦ κληροδότου
μὲ ὡς ἐκ δωρεᾶς νεμῶν, διὰ τῆς χρονίας νομῆς
δεσπόζω.

ΛΑ. **Εἰ**, ὁ ἐκλεψας, ἀγοράσας πρὸς τῇ
δεσποτεῖ, 35 ἀρχὴ νέμεται ὡς ἴδιον. **Εἰ**,
ὁ νέμῃ, νομίζεις πρὸς ἀνόμως νέμεται, ἔδε' αὖτε
χρεῶσαι δεσπόζεις· ἐπειδὴ πρὸς τῇ κακῇ πίσει καὶ
36 πλάνη νόμος ἐμποδίζει σοι. **Αδελόν**
μέρ' αὖτε νέμεται· ὅθεν, εἰ πολλοὶ κατέχουσιν,
ἀγνοοῦντες τί ἐκάστῳ ἀρμόζει, ἔδε' αὐτῶν δοκεῖ
νέμεται.

37 **Εἰ**, ἐξ ἧς αἰτίας τρέχει διὰ τῆς
χρονίας νομῆς δεσποτεία, νεμῶν κλεψιμαῖαν
δελὴν, καὶ παρ' ἐμοὶ συλλαβῆσα τέχῃ, διὰ τῆς
χρονίας νομῆς δεσπόζω τὸ τεχθέν. **Εκεῖ**
ἔδε' δύναται νομῆς αἰτίαν ἀλλάττειν 38 ὁ κακῇ πί-
σει νομῶν καὶ διὰ κέρδ' ἐκλόμενος ἐναλλάττει.

Εἰ γὰρ ὑπὸ μὴ δεσποτεῖ ἐν εἰδήσει ἀγορά-
σω, καὶ ὑπερον τὸ αὐτὸ ὑπὸ τῇ δεσποτεῖ, ἀρχο-
μαι ὡς ἀγοράσας νέμεται. Τὸ αὐτὸ, καὶ ἀγνοῶν
ὑπὸ μὴ δεσποτεῖ ἡγόρασα, καὶ ὑπερον κληρονομῶ
ἢ ἀφ' αὐτοῦ τῇ δεσποτεῖ ἐγενόμην, ἢ ἐνό-
μισα εἶναι ἀρχομαι γὰρ ὡς κληρονομῶ νέμεται.

Τὸ αὐτὸ, καὶ τὸν μισθωθέντα μοι πρὸς τοῦ τε-
λευτήσαντος ἀγρόν ἀγοράσω νῦν καλῇ πίσει ἀπὸ
τοῦ νομίζοντος εἶναι κληρονομῶ ἢ ἀφ' αὐτοῦ.

Εἰ νομίσας ἐνόπλιος ὀπιβαίνειν, φύγω
ἐκ τοῦ ἀγροῦ μὲ, καὶ ἄλλ' αὐτὸν κρατήσῃ, δύ-
ναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν· ἔδε' γὰρ ἐστὶ
βία ἀφ' αὐτοῦ. **Εἰ** βολόμενος ἐκδικῇ-
σαι

Εἰ νομίσας ἐνόπλιος ὀπιβαίνειν, φύγω
ἐκ τοῦ ἀγροῦ μὲ, καὶ ἄλλ' αὐτὸν κρατήσῃ, δύ-
ναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν· ἔδε' γὰρ ἐστὶ
βία ἀφ' αὐτοῦ. **Εἰ** βολόμενος ἐκδικῇ-
σαι

rit, usucapiet per ædificium; sicuti & si mobili-
bus adjecerit, ut gemmam annulo; utrumque
enim in solidum possidet. [§. 2.] In Conjectis
autem in unum nomen non ita: Si enim ovem a-
lienam gregi meo miscuero, non ut unum gre-
gem longo tempore capiam: sed quælibet ovis
suam habet conditionem ex proprio contractu
& causa; unde furtiva licet misceatur, non usu-
capitur.

XXX. [l. 31. pr.] Juris error usucapionem im-
pedit: unde si ab initio vendenti impuberi aut
etiam post venditionem auctor fuerit tutor, usu
non capitur. [§. 1.] Tempus usucapionis in mo-
bilibus continuum est. [§. 2.] Servus in liberta-
te agens non possidet, neque alius per eum; nisi
alicujus nomine possessionem adprehenderit. [§. 3.]
Quod servus meus vel filius peculiariter aut nomi-
ne meo possidet, ego usucapio, etiamsi ignorem,
etiamsi furant, sicut & si dormiant. Eadem &
in colono atque inquilino, qui nostro nomine pos-
sident. [§. 4.] Si quis vi aut clam aut precario
possidens furat: & possessio & causa eadem ma-
net. Sicut possessionis judicium furiosi nomine
movere possumus, ita & precaria ejus possessio-
ne uti, quam ante furorem per se ipsum vel post
eum per alium habuit. [§. 5.] Vacuum tempus
ante hereditatis aditionem vel post aditionem, he-
redi ad usucapionem prodest. [§. 6.] Si rem a
testatore, cujus heres sum, emtam, tamquam ex
donatione possideam, usucapio.

XXXI. [l. 31. pr.] Si, quod subripueras, a do-
mino emeris; possidere incipis, ut proprium. [§. 1.]
Si, quod possides, putas præter jus possidere, non
usucapis: quoniam præter malam fidem etiam ju-
ris error tibi impedit. [§. 2.] Incertam partem
nemo possidet: unde, si multi detineant, igno-
rantes quid cuique competat, nemo eorum pos-
sidere videtur. [l. 33. pr.] Si, ex qua causa usu-
capio currit, furtivam ancillam possedero, & apud
me concipiens pariat, longo tempore partum
capio. [§. 1.] Is non potest possessionis causam
mutare, qui & mala fide possidet, & ob lucrum
mutare cupit. Si enim a non domino sciens e-
mero, atque idem postea a domino, possidere in-
cipio, ut emtor. Idem est, etsi ignorans a non
domino emi, ac postea heres aut bonorum pos-
sessor domini factus sum, aut esse putavi: nam-
que ut heres possidere incipio. Idem, etsi loca-
tum mihi a defuncto agrum nunc bona fide emam
ab eo qui se heredem vel bonorum possessorem
esse putavit. [§. 2.] Si armatos venire homines
credam, ex agroque meo profugiam, atque alius
eum occupet, longo tempore capere potest: ne-
que enim violenta est possessio. [§. 3.] Si rem,
quam tu possidebas, ego autem vindicare vole-
bam,

32. CORR. CAPPER. pro μίξω.

33. — MS. De negatione, quam quidam hic ad-
dunt, vid. Jachius p. 36. & 223.

34. Refinxit CAPPER. ex παρὰ τὴν. Sed dubito an recte
mentem Jurisconsulti ceperit Græculus, qui forte legere
sibi visus est: quemadmodum interdicitur quoque uti possumus furio-

si nomine, (ita) recte experimur &c.

35. Sic feci ex ἀρχῇ, & paullo ante legebatur ἀγορά-
σει: quod posterius non monebo amplius, nisi quid singu-
lare occurrat.

36. πλάνη ὁμοῦ MS. quod jam correxerat CAPPER.

37. Longe aliam hic exhibet versionem Fabrotus, quæ

ἔχει τὸ πρᾶγμα ὃ ἐνθάδε, ἢ ὡς ἐξ ἐπερωτή-
σεως ἀπατήσῃ, ἐκχωρηθῶ αὐτὸ ὡς αὐτὸ ἔχω
μακρὸν χρόνον παραγραφῇ. Εἰ ἐνεχυράσω

σοι πρᾶγμα ἢ χρεῖω ἢ ὡς αὐτὸ ἔχω, ἐμοὶ τρέχει ἢ
ἀφ' αὐτοῦ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία. Εἰ δὲ ἐτέρω
αὐτὸ δῶς, ἀφ' αὐτοῦ τρέχει εἰ δὲ ἐν γράμμασι μόνον
39 ὑποθήκῃ, ὅπῃ μὲν τρέχουσα μοι ἢ ἀφ' αὐτοῦ τῆς
χρονίας νομῆς δεσποτεία. Εἰ πρᾶγμα σὸν

ἐν ἀγνοίᾳ νεμόμενος ἐνεχυράσω σοι, ἀφ' αὐτοῦ
τρέχει μοι ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία.
Ἐὰν γὰρ ὅπῃ ἰδίῳ ἔρρωται ἐνεχυρόν, ἢ μὴν εἰ ὑπό-
θημαί σοι μόνον. Εἰ, ὃ ἐνεχυράσῃ σοι,

μείνης ἔχων, εἰ καὶ δῶς μοι αὐτὸ καὶ μίσθωσιν ἢ
καὶ παράκλησιν, ἢ καθ' ἑκάτερον τρόπον ἢ ἄλλως,
σοι νεμόμενος. Καὶ ἐὰν ὁ δοδὼς σε ἢ ὁ δέχων με κλέ-
ψῃ αὐτὸ, ἢ βλάβῃ μοι καὶ τὴν διὰ τῆς χρονίας
νομῆς δεσποτείαν, ἵνα μὴ κλέψῃ ὁ δοδὼς χει-
ρὸν αὐτὴν αἴρεσιν ἢ δεσπότην ἐν τῇ διὰ τῆς χρονίας
νομῆς δεσποτείᾳ ποιήσῃ.

ΑΒ. Εἰ πεκυλιάριον ἀπὸ τοῦ δέλω με πρᾶγ-
μα 40 ἐν ἀγνοίᾳ με ἀγοράσῃς, διὰ τῆς χρονίας
νομῆς δεσποτείας.

ΑΓ. Χρήσις ἐληγατεύθῃ μοι δέλω, καὶ πρὶν
ἀπὸ τοῦ κληρονόμου κρατηθῇ, 41 ἔτις ἐκλάπη
ἢ δεσπόζεται διὰ τῆς χρήσεως· κινεῖ γὰρ ὁ ληγα-
τάριος τὴν καὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγω-
γὴν. Εἰ ἢ καὶ τὸ ὡς αὐτὸ ἔχω τὸ ληγαταρίῳ
ἐκλάπη καὶ αὐτὸς καὶ ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν καὶ
τῆς κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγὴν. Ἐφ' ὧν ἢ
χάραϊ ἔχει ἢ καὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγω-
γὴν, ἢ δεσπόζονται διὰ τοῦ χρόνου.

ΑΔ. Δύναται τις τὸ ἀλλότριον πολλοῖς τρό-
ποις ὡς ἰδίον καὶ πλάνην πωλεῖν, 42 οἷον εἰ ὁ κλη-
ρονόμος τὸ παρατεθὲν ἢ χρησθέν ἢ μισθωθέν τὸ
τελευτήσαντι ὡς κληρονομιαῖον πωλήσῃ. ἢ εἰ νομί-
ζων εἶναι κληρονόμος, μὴ ὧν δὲ, κληρονομιαῖον ἐκ-
ποιήσῃ ἢ ὑπονοῶν τὸ τεχθέν ἀπὸ τῆς δέλης, ἢ
εἴχε τὴν χρῆσιν, αὐτὸς ἀρμόζειν, ὡς τὴν γονὴν
τῶν θρεμμάτων τὰ τὴν χρῆσιν ἔχοντι. Καὶ
ἔχ' ἀμαρτάνεται ἢ κλοπῇ ὅπῃ τῶν, διότι μὴ
ἔχει διάδοσιν κλέψῃ.

ΑΕ. Εἰ δὲ τις ἐνεμήθῃ κτήσιν ἀμεληθεῖσαν 43
ἀπὸ τῆς δεσποτείας, ἢ ἀδιαδόχῃ αὐτοῦ τελευτήσαν-
τος, ἢ ἀπολιμπανόμενος ὅπῃ μακρὸν χρόνον· χω-
ρὶς βίας νέμεται.

ΑΖ. Ταύτην ἢ ἐπὶ τῆς χρονίας νομῆς δεσπό-
ζει· οἶδεν γὰρ αὐτὴν ἀλλοτρίαν· εἰ ἢ ἐτέρω ἀγνοοῦν-
τι 44 παράσχοι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας,
ὡς μὴ ἔσα εἰαία ἀφ' αὐτοῦ κλοπῇ γὰρ ἐπὶ ἀκί-
νητων οὐκ ἔστιν.

ΑΖ. Εἰ τὸ ἔδαφος ἢ δεσπόζεται διὰ τοῦ χρό-
νου, ἢ τὸ ὑπόγειον αὐτῶν.

ΑΗ. Ἡ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία, ἢ ὁ
τελευτήσας ἤρξατο, καὶ πρὸ ὑπεισελεύσεως τῆς κλη-
ρονομίας δύναται περαιοῦσθαι.

ΑΘ. Εἰ τὸ παρ' ἐμοῦ κλαπέν ὁ διοικητὴς με
κατάσχη, ἢ δοκεῖ ὑπ' ἐμὲ γενέσθαι, ἵνα καὶ δρά-
μῃ μοι διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας· καὶ νομὴ
διὰ φροντιστοῦ περὶ τοῦ ἀποδοῦναι.

Μ. Τὸ περικιμαῖον ἢ ἀγνοοῦντι καλῶς παρα-
τοῦ

bam, aut tamquam ex stipulatu petere, mihi ces-
seris: habeo longi temporis exceptionem. [§. 4.]

Si tibi rem oppigneravero vel commodavero vel
deposuero, mihi currit usucapio: sed si alii eam
dederis, interruptitur: quod si in scripto tantum
oppigneraveris, usucapio mihi currere pergit.

[§. 5.] Si rem tuam ex ignorantia possidens tibi
oppigneravero, usucapio mihi interruptitur: nec
enim pignus in re propria valet, non autem si tibi
tantum obligavero. [§. 6.] Si, quod tibi op-

pigneravi, possidere pergas, etiamsi mihi locave-
ris aut precario concesseris, aut utroque modo
aut aliter, tibi possideo. Et, si servus tuus vel
meus id subriperit, non lædor quantum ad usu-
capiationem: ut ne servus subripiens deteriorem in
usucapiendo domini conditionem faciat.

XXXII. [l. 34.] Si rem servi mei peculiarem
me ignorante emeris, longo tempore capis.

XXXIII. [l. 35.] Usus mihi servi legatus fuit,
sed antequam ab herede possideretur, subreptus
ille fuit; non usucapietur: nam furti actionem in
duplum instituet legatarius. Sed si, postquam le-
gatario traditus fuit, subripiatur, & ipse & heres
furti actionem in duplum habet: in quibus autem
rebus furti in duplum actio locum habet, usu non
capiuntur.

XXXIV. [l. 36.] Potest quis rem alienam, ut
suam, multis modis per errorem vendere: velut si
heres rem apud defunctum depositam vel commo-
datam vel locatam, ut hereditariam, vendat: aut si
putans heres esse, sed non sit, ac rem hereditariam
alienet: aut opinans, partum ancillæ, cujus habebat
usumfructum, ad se pertinere, sicut feturam ani-
malium ad usufructuarium. [l. 37. pr.] Nec fur-
tum in his committitur, quoniam furis proposi-
tum non habet.

XXXV. [l. 37. §. 1.] Si vero quis nanciscatur
possessionem a domino neglectam, aut si is sine
successore obierit, aut longo tempore afuerit,
sine vi possidet.

XXXVI. [l. 38.] Sed eam usu non capit,
namque alienam esse scit: sed si alii ignoranti
tradiderit, longa possessione acquiritur, quippe
quæ violenta detentio non sit: nec enim furtum
fit immobilium.

XXXVII. [l. 39.] Si solum usu non capitur,
neque superficies ejus.

XXXVIII. [l. 40.] Longo tempore capio,
quam defunctus inchoavit, & ante hereditatis adi-
tionem impleri potest.

XXXIX. [l. 41.] Si quod mihi subreptum est
procurator meus adprehendat, non videtur pe-
nes me esse, ut etiam usucapio mihi currat; etiamsi
possessio per procuratorem acquiritur.

XL. [l. 42.] Res dotalis neque ignoranti recte

in nostris hisce Basilicis occurrit seq. tit. 15. ubi
vide.

38. Lego hic ὁ, το, ne superius αὐτῷ supervacuum sit.

39. ὑποθήκη MS.

40. Facit hæc versio cum Jo. Roberto II. Recept. Lect.

33. adv. Cujacium, qui insciente capiebat pro admodum scienti-

te, & in Comment. ad h. t. & in Observ. XV. 18.

41. Quidni εὐτε?

42. Malim divisim: εἶον, εἰ.

43. Rectius ὑποδ. Mox ἀπολυμα.

44. Nonne rectius παράσχη—κατάσχη? confer seq. 45.

τοῦ ἀνδρὸς πιπράσκειται· εἰ δὲ 44 κερδάνοι ὁ ἀνὴρ τὴν προίκα, βεβαιῶται ἡ πρᾶσις· ὥσπερ καὶ εἰ τὸ κλησιμῶν ἀγοράσας τις κληρονομίῃ τοῦ δεσπότου.

ΜΑ. Ὁ 45 κληρονόμος τοῦ ἐν ἀγνοίᾳ ἀγοράσαντος διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει, πλὴν εἰ μὴ αὐτὸς παραλάβῃ εἰδὼς τὸ ἀληθές. Ὁ ἡγόρασεν ὁ υἱὸς μου, καὶ δεσπόζω· καὶ ὁ εἰς ἡμῶν οἶδεν αὐτὸ ἀλλότριον.

ΜΒ. Εἰ καὶ πλάνην νομίσω σε ὑπεξέσσιόν μου εἶναι· τυχὸν γὰρ καὶ νόμον υἰοθετήσάμην σε· εἰδὲν νέμομαι διὰ σε. Ἐτερον, εἰ δὲ ἐλθῇ ἐν ἀγνοίᾳ δαλῶντ' νέμομαι.

ΜΓ. Εἰ ἀλλότριον εἰδοῦτι μοι πωλήσας, ἐν δὲ τῇ παραδόσει ὁ δεσπότης βεβαιώσῃ τὴν πρᾶσιν· ἔσομαι δεσπότης. Εἰ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ νέμεται

τις δούλην, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει τὸν τοκετὸν αὐτῆς· καὶ, πρὶν τέκῃ, γινώσκει ὅτι ἀλλότρια ἦν. Τὸ αὐτὸ, καὶ δοῦλ' αἰχμαλώτ' ὑποτρέφῃ.

Καὶ πρὸ ὑπεισελεύσεως τῆς κληρονομίας τρέχει διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία· εἴτε δοῦλ' τῆς κληρονομίας ἀγοράσῃ, εἴτε ὁ τελευτήσας ἤρξατο διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν.

Ὁ 46 αὐτεξέσσιον νομίζων ἑαυτὸν, εἰ καλῇ πίσει ἀγοράσῃ, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· καὶ τὸ πεκυλιάρως κτηθὲν ὁ ὑπεξέσσιος εἰδὲ νέμεσθαι λέγεται. Τὸ αὐτὸ, καὶ εὐλόγως ἐνόμισεν ἐκ πατρὸς κλῆρος εἰς αὐτὸν πεσεῖσθαι, ὃ ἦν ἀγορασθέν.

Ἡ ἐξ 47 ἀγοράς ἡ ἢ ἐκ κληρονομίας διὰ τῆς χρήσεως δεσποτεία καὶ σβέννυσιν τὸ ἐνέχυρον, ὥσπερ εἰδὲ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἕτερον γὰρ δεσποτεία, καὶ ἕτερον ὑποθήκη, ἥ τις συμφώνως συνίσταται.

Ὁ μὲν τὸ ἀρξάσθαι διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν μανείς, πληροὶ τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν. Υἱὸς ἢ δοῦλ' ἡγόρασε πρᾶγμα, εἰ μὲν πεκυλιάρως,

ἀφ' τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει ὁ δεσπότης, καὶ αἰχμαλώτ' ἦν. Εἰ δὲ μὴ πεκυλιάρως, εἰδὲ ὑποτρέφον ὁ αἰχμαλώτ' ἀφ' τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει τὴν γὰρ νομὴν δεῖ πρὸ τῆς διὰ χρονίας νομῆς δεσποτείας εἶναι.

Εἰ δὲ ἐκεῖ ἐτελεύτησεν ὁ πατήρ, ἀφ' ὃ αἰχμαλωτισθῇ, δοκεῖ τελευτᾶν, καὶ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει ὁ υἱός. Οὐδεὶς κρατεῖ δημόσιον τόπον διὰ μακροῦ χρόνου ὡς ἀγραφῆς· ὥστε, εἰ ὁ ἕκτισα ἐν αἰγιαλῷ πέσῃ, καὶ καταλίπῃ αὐτὸ, καὶ ἄλλ' ἢ ταῦτα κτίσῃ, οὐκ ἔχω παραγραφὴν ἐπὶ τῷ τόπῳ.

Τὰ κληρονομία δούλε πεκυλιάρως τι κρατήσαντ', ἀφ' ὃ κληρονομίῃ ὁ κλῆρος, τρέχει ἢ διὰ τοῦ χρεῶν δεσποτεία.

ΜΔ. Ὁ εἰς καταβολὴν ἔλαβον, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω, καὶ ἕτερον ἀντ' ἐτέρου ἐκλόμεν' ἔλαβον.

ΜΕ. Ὁ ἐκράτησεν ὁ διοικητής μου, ἀγνοοῦντός μου, καὶ διὰ τὸ χρεῶν δεσπόζω· τοῦτο γὰρ ἐπὶ πεκυλιάρων μόνον ἐδέχθη.

ΜΣ. Τὸ εἰς καταβολὴν δοθέν, τότε διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται, ὅτε καὶ ὁ λαβὼν χρεώσται.

a marito venditur: sed si maritus dotem lucretur, confirmatur venditio: sicut etiam, si rem furtivam aliquis emens, heres existat domino.

XLI. [l. 43. pr.] Heres emtoris ignorantis usucapit, nisi si ipse veritatem sciens acceperit. [§. 1.] Quod filius meus emit, non usucapio etiam si unus nostrum id alienum esse sciat.

XLII. [l. 44. pr.] Si per errorem te filium familias meum esse putaverim; forte enim non secundum legem te adoptavi: nihil per te possideo. Aliud est, si per liberum hominem ex ignorantia fervientem possideo.

XLIII. [§. 1.] Si rem alienam scienti mihi vendideris, atque in tradendo dominus venditionem comprobaverit, dominus fio. [§. 2.] Sed si quis bona fide ancillam possidet, partum ejus usucapit; etiam si, antequam pariat, cognoverit alienam esse. Idem, etsi servus bello captus reverterit. [§. 3.] Etiam ante hereditatis aditionem usucapio currit: sive servus hereditarius emerit, sive defunctus usucapere coeperit. [§. 4.] Qui filium familias se esse credit, si bona fide emerit, usucapit: etiam si peculiariter adquisitum filius familias nec possidere dicatur. Idem est, etsi ex justa causa putavit ex paterna hereditate ad se pervenisse, quod emtum fuerat. [§. 5.] Usucapio ex emtione aut ex hereditate pignus non exstinguit, uti neque usumfructum: aliud enim est dominium, & aliud oppignoratio, quæ per conventionem contrahitur. [§. 6.] Qui post coeptam usucapionem furit, usucapionem implere potest. [§. 7.] Filius aut servus rem emit, siquidem peculiariter, dominus longo tempore capit, quamvis captivus sit. Si vero non peculiariter, neque ex captivitate redux usucapit: possessionem enim usucapione anteriorem esse oportet. Si vero pater ibi moriatur, ex quo tempore captus est, obiisse videtur, & filius usucapit. [l. 45. pr.] Nemo locum publicum per longi temporis exceptionem acquirit. Itaque si, quod in litore ædificavi, collabatur, aut ego illud relinquam, atque alius postea ædificet, præscriptionem in loco non habeo. [§. 1.] Servo hereditario peculiariter quid detinente, usucapio currit, ex quo hereditas adita fuerit.

XLIV. [l. 46.] Quod in solutum accepi, usucapio, etiam si aliud pro alio volens acceperim.

XLV. [l. 47.] Quod procurator meus possidet, me ignorante, non usucapio: hoc enim in peculiaribus rebus tantum receptum est.

XLVI. [l. 48.] Quod in solutum datur, tunc usucapitur, quando & qui accipit, sibi deberi, & qui

45. Habent principium h. l. Leuncl. & Fabr. qui posterior præfigit Παπῖαν. Uterque μν. numerat. Παραλάβοι erat in MS. nostro, quod secundum eosdem mutavi.

46. Latine legis sensus exigit ὑπεξέσσιον: quare sic verti.

47. Lego ac verto ἀγοράσας, licet alius ἀγοράς velit retinere ac reddere per mercatum.

48. ——— ἴφω MS.

49. ἰάν τῶν MS. Correxerat CAPPER.

50. Nostrum MS. habebat ὀπίω, quod & hic & κεφ. ἴα, recte emendaverat CAPPER.

51. Auctius, nec male, exhibet cum Syn. Fabr. εἰ μὴ μανὸς εἰς τὸ περιελθόν εἰς αὐτὰς.

52. Habent h. l. Leuncl. qui rectius ὁβ. numerat, & Fabr. Uterque non male δόλιος hic insertum exhibent.

τρεῖς αὐτῶν καὶ ὁ δὲς χρεωστὴν νομίζει, πλὴν εἰ μὴ ὡς ἐξ ἀγορασίας χρεωστὴν παραδώσω. Τότε γὰρ, εἰ μὴ καὶ ἀγορασία ἐργῶ ἐγένετο, ἢ διὰ τὸ χρεῶδες δεσπόζεται τὸ δοθέν. Ἐν ᾧ τοῖς ἄλλοις ἢ καταβολὴ μόνη σκοπεῖται.

MZ. Τὸ κλαπέν, εἰ μὴ πάλιν εἰς τὸ δεσπότην ἔλθῃ, ἢ διὰ τὸ χρεῶδες δεσπόζεται. Εἰ δὲ, ὃ ἠνεχύρασέ τις, κλέψῃ κλεψιμαῖον μὲν ἐστίν, ⁴⁸ ὑποστέφον ᾧ εἰς τὸ δανειστὴν διὰ τὸ χροῖας νομῆς δεσπόζεται.

[ΚΩΔ. Βιβλ. Η. Τίτλ. δ.]

MH. Τοῖς ὁρθῶς νεμομένοις ἀνευ αἰτίας πρᾶγμα, δίδεται ἄδεια τὴν βίαν τὴν ⁴⁹ ἐαυτῶν πρεπόντως καὶ συμμεμετρημένως ἐκδικεῖν.

MO. ⁵⁰ Ὁ βία ἐκβληθεὶς νομῆς διὰ τὸ πρὸς βίας ἀγωγῆς ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἀναλαμβάνει αὐτὸ ⁵¹ καὶ κληρονόμων ἢ κινεῖται, εἰ μὴ εἰς τὸ πρὸς ἐλθόν.

N. Οὐδὲ ἀπὸ ⁵² ἀντιγραφῆς τὸ βιαίως ληφθεῖσαν νομὴν βεβαίῳ τις.

NA. Ὁ βία ἐκβληθεὶς νομῆς, ἔχει καὶ τὸ ἰσχυρὸν νόμον καὶ τὸν πρὸς βίας καὶ ἀπαιτεῖ καὶ καρπὸς, ὅς ἡδύνατο λαβεῖν ὁ βιασθεὶς, οὐ μὴν ὁ βιασάμενος.

NB. Ὁ βιαίως τόπον ὀπιλαβόμενος τῇ νομίμῃ ποιῇ ὑποβάλλεται· εἰ μὲντοι κατὰ πλάνην ἢ ῥαθυμίαν τοῦ δεσπότη σχολάζουσιν ἔλαβε τὴν νομὴν, τὴν ἀποκατάσσειν αὐτῆς μόνον χρεωστῇ.

NG. ⁵³ Ὁ θεῖον γράμμα ὀπιφερόμενος ἢ ἀποφασιν ἀρχοντος, γνωρίζεται ταῦτα τὰ ἀντιδικῶ παρόντι, ἢ γοῶν τὰ διοικητῇ αὐτοῦ εἰ ἀπέστιν, ἢ τὰ ὀντολεῖ ἐπείτοιγε τῆς δίκης ἐκπεσεῖται.

ND. Εἰ ᾧ κουράτωρ νέος ἢ ἐπίτροπος κατὰ συμπαιγνίαν τοῦ ἀντιδικῶς ἐπεισέλθῃ πρᾶγματι, ὥστε τὸς φροντιστομένους ἐκπεσεῖν, παραχρῆμα τὸ πρᾶγμα ἢ ἦν δίδεται τὸ κρεατόρων ἐξοριζομένων διηγεῖται καὶ δημευομένων.

NE. ⁵⁴ Εἴ τις, ἢ τοῦ δημοσίου ἢ ἄλλου τινὸς νεμομένος ⁵⁵ πρᾶγμα, βία ἀφελῆται αὐτὸ, εἰ μὲν δεσπότης ἐστίν, ἐκπεσεῖται αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀλλότριον ⁵⁶ ἦν, ἢ μόνον αὐτὸ δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ. ⁵⁷

NG. Ἡ πρὸς ῥοπήν νομὴ ἔχουσα τὸ πρὸς βίας παράγγελμα, οὐκ ἔχει τὸ τῆς βίας ἐγκλημα τὸ δημοσίον ἢ τὸ ⁵⁸ ἰδιωτικόν· διὸ καὶ παραχρῆμα κινεῖσθω, καὶ ἐστίν ὅτε καὶ ἀνευ ἐγγράφων.

NZ. Εἴ τις μὴ δύναται δεῖξαι τὰ ἀρπαγέντα αὐτοῦ, διατίμησιν ποιεῖται ὁ δικαστὴς καὶ τὸ ποιότηλα τὸ πρὸς ὁπῶν καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ εἰς αὐτὴν λοιπὸν ὁμνύτω ὁ ἀπολέσας, ὥστε καταδίκην γενέσθαι.

NH. Κατὰ μίμησιν τοῦ βιαίως ἀφελομένου πρᾶγμα ἀλλότριον, καὶ ὁ μισθωσάμενος ἢ ὁ καὶ παρακλησὶν νομὴν λαβὼν, εἴ μὴ ἀποκατάσσει τὸ πρᾶγμα μέχρι καταδίκης, ἢ μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποτίμησιν δίδωσιν.

NO. ⁵⁹ Εἴ τις ἀπόντος πρᾶγμα κατέσχε σχολάζον, οὐκ ⁶⁰ ἐνήγετο τὸ παλαιὸν ἢ τὰ πρὸς

qui dat, se debere putat, præterquam nisi, tamquam ex emtione debens, tradidero. Tunc enim, nisi & reapse emtio contracta sit, traditum non usucapitur. In aliis autem *causis* sola solutio spectatur.

XLVII. [l. 49.] Res furtiva, nisi rursus ad dominum pervenerit, usu haud capitur. Sed si quis subripuerit, quod oppigneravit, furtivum quidem est, sed ad creditorem revertens longo tempore capitur.

[COD. LIB. VIII. TIT. 4. *Unde vi.*]

XLVIII. [l. 1.] Rem recte sine vitio possidentibus licentia datur vim sibi *illatam* decenter & moderate vindicandi.

XLIX. [l. 2.] Vi possessione dejectus actione de Vi intra annum rem recipit: sed adversus heredes non datur, nisi in quantum *ad eos* pervenit.

L. [l. 3.] Neque ex *sacro* rescripto possessionem violenter arreptam aliquis confirmat.

LI. [l. 4.] Vi possessione dejectus & Juliam legem & de Vi *actionem* habet: recipitque etiam fructus, quos vim passus percipere potuisset, non quos invasor.

LII. [l. 5.] Qui locum violenter occupavit, legitimæ pænæ subicitur: si tamen per errorem aut domini negligentiam possessionem vacuum arripuit, ejus restitutionem tantummodo debet.

LIII. [l. 6. *pr.*] Qui sacras litteras profert aut magistratus sententiam, notificet ea adversario præsentem, vel administratori ejus si abest, aut procuratori: alioqui lite cadet.

LIV. [§. 1.] Si vero curator adolescentis aut tutor per collusionem adversarii rem invaserit, ita ut minores *illa* excidant, res statim cujus fuerat, restituitur, curatoribus in perpetuum deportandis & confiscandis.

LV. [l. 7.] Si quis, vel fisco vel alio quocumque rem possidente, vi eam rapuerit, siquidem dominus est, illam amittet: si autem aliena erat, non modo ipsam reddit, sed etiam ejus æstimationem.

LVI. [l. 8.] Momentanea possessio interdictum *Unde vi* habens, non habet publicam aut privatam de Vi accusationem: unde & confestim agatur, & nonnunquam quoque sine inscriptionibus.

LVII. [l. 9.] Si quis erepta sibi manifestare non possit, iudex æstimationem faciat secundum qualitatem personarum ac rerum, atque in eam deinde juret qui amisit, ut condemnatio fiat.

LVIII. [l. 10.] Ad exemplum illius, qui rem alienam violenter rapuit, etiam conductor aut qui possessionem precario nactus est, nisi rem usque ad condemnationem restituerit, non modo ipsam, sed æstimationem quoque dabit.

LIX. [l. 11.] Si quis absentis rem vacuum detinebat, olim non conveniebatur aut interdicto *Unde*

53. Huic loco in margine adscripta erat nota ὡραίω, & legi sequenti σημείων vel σημειώσαι: de quibus vid. Montfaucou in Palæographia pag. 370. & 373.

54. Hoc caput existat in Attaliatæ Synopsi Tit. LIX. in f. pag. 53. ad cujus marginem legitur: ζῆται βιβλίον ν. κεφ. νε. Existat quoque ap. Leuncl. & Fabr.

55. πρᾶγμα L. & F. vitiose: post quod vocabulum addit

Attal. Syn. & F. διχα δικαστικῆς κλεισεως absque jussu judicis.

56. ἢ Attal.

57. τῶ τῇ ἀρπαγῇ ὑποκειμένῳ, ei qui rapinam passus est: additum in iisd. tribus.

58. ἰδιωτ. & mox ἐγγράφων MS.

59. Habet Fabr. cum Syn.

60. ἐνήγετο MS. Correxerat jam CAPPEL.

ὡς βίας παραγέλματι, ἢ τὰ ὅπερ βία ἢ λά-
θρα, εἰ μὴ ἄρα τῇ τὰ ἴδια ἐκδικέσθαι ἀγωγῇ, ὡς
ὅτι δεσπότης ἦν ὁ ἀπὸν. Ἡμεῖς ἐν, ὡς 62 prae-
dona ὄντα βεβλόμεθα κρατεῖσθαι τῷ 63 γενικῶ παρα-
γέλματι· γελοῖον γάρ ἐστι τὸ λέγειν, ὅτι ἐνό-
μιζον ἴδιον τὸ ἀλλότριον. Ὡς οὖν ἐν καὶ ἐπὶ τῷ ὡς
κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῆς εἰπομένη, ὅτι ὁ
ὡς γνῶμην ἔδεσπότῃς ψηλαφῶν κλοπῆν ἀμαρ-
τάνη. Ταῦτα δὲ φανερὸν, εἰ μὴ τριακονταετία παρ-
ήλθεν, ἐξ ἧς τῆς νομῆς ἐπελάβετο.

[ΚΩΔ. Βιβλ. Η. Τίτλ. ε.]

Ξ. Εἰ ἀνὴρ σπώντῃ τινὸς 64 παρεισέλθῃ νομῇ,
ἢ κατεῖχεν ἢ πατὴρ ἔσπώντῃ ἢ φίλῃ ἢ δοδ-
λῃ ἢ συγγενῇ ἢ μισθωτῷ· ὁ ἄρχων τῆτο σκο-
πήσας σποκαδιστάτω τέως τὴν νομὴν τῷ φύλακι·
εἰ δὲ γὰρ, εἰ καὶ δούλος ἐστίν, σποβλητῷ ἔσται. Οὐδεὶς
ἢ χρόνῳ ἐμποδίζῃ τοῖς σπῶσιν εἰς τὸ ἀναλαβεῖν
τὸ ἴδιον· δεχεῖ γὰρ τοῖς φύλαξι καὶ τῷ βιαιῶς λα-
βόντων βοηθηθῆναι.

ΞΑ. Εἰ ἀνὴρ ἔχει ἀλλότριον πρᾶγμα, εἰδὲ
σπῶ ἀντιγραφῆς ἢ κελεύσεως δεχοντικῆς διωάμεθα
τῆτο σπῶσιν σπῶ τῷ νομῶς· ἀλλὰ δεῖ τὸ ἀπόν-
τα μείναι, ἵνα τὰ τῷ δίκῃς κύρια ὡς ὅσα πᾶσι
δίκῃς ἐκγυμνάσων.

[ΚΩΔ. Βιβλ. Η. Τίτλ. ς.]

ΞΒ. ὅς ὅτε ἢ τῷ ἀρχαλοχῆς κινεῖ ἀγωγὴν
ὡς νομῆς, νικᾷ ἐκείνῃ ὁ μήτε βία 66 μήτε
λάθρα, ἢ γὰρ καὶ ὡς ἀρχαλοχῆς νικᾷ· καὶ
λοιπὸν ἢ τὰ ἱκανὰ δίδωσι καὶ ὑποδέχεται 67 πᾶσι
τὰ ἴδια ἐκδικεῖσθαι ἀγωγῇ, ἢ εἰ δίδωσι, καὶ με-
ταφέρει 68 ὅτι ἄλλον ἢ νομῇ.

ΤΙΤΛΟΣ Δ.

Περὶ Ἀναγοραστῶν.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. ΜΑ. Τίτλ. α.]

Α. 2 Οὐδὲς τῷ δίκῃς διατίμησιν, ἀντὶ τῆς ἀγο-
ραστοῦ νέμεσιν. 3 Ὡς ἀγοραστῆς νέ-
μεσιν ὁ ἀγοράσας, ἔχει ὁ ὑπονοῶν ἀγοράσας. Εἰ
νομίζων ἐξ ἐπερωτήσεως ἢ ἐτέρας αἰτίας χρεώσθαι
ὡς ἀδῶσθαι σοι, ἀφ' ἧς χρονίας νομῆς δεσπόζει·
εἰ ἢ ἐκ πράσεως, ὅσα ἐν τῇ ὡς ἀδῶσθαι μόνον,
ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ χρεῶσθαι συναλλάγματι καὶ καλὴν
πίστιν σκοποῦμεν. Καχωρίσται ἢ αἰτία τῆς
νομῆς καὶ τῷ ἀφ' ἧς τὸ χρεῶσθαι δεσποτέας· ὅθεν ὁ
καλὴν πίστιν ἀγοράσας, νέμεσιν μὲν ὡς ἀγοραστῆς,
ἀφ' ἧς τὸ χρεῶσθαι ἢ δεσπόζει. Πρὸ ἐκβά-
σεως τῷ ὅτι τῇ πράσῃ αἰρέσεως εἰ τρέχῃ διὰ τῆς
χρονίας νομῆς δεσποτέας, ὡς οὖν εἰδὲ τὰ ὑπονοῶντι
ἀγο-

61. ἢ add: F. cum S.

62. νομῆα possessorum F. & S. male. An utrumque sic
jungendum? ἡμεῖς οὐκ, οὐκ ὡς νομῆα ἀλλὰ ὡς prae dona &c.

63. περὶ βίας add: iud. recte.

64. παρεισέλθῃ MS.

65. Habet Fabr. Tom. VII. Libro LX. p. 112-3. cum
his Scholiis: ἸΣΙΔΩΡΟΥ. Ἦνικα ὡς τῷ Uti possidetis ὑ-
περδίκῃς γίνεται λογῷ, ἐκεῖν νικᾷ τὸν ἀγῶνα, ὁ μὴ κατα-
βῆναι ἢ λαθεῖν τῇ ἀντιδικῇ νικᾷ. Ὁ δὲ ὡς τῇ
νικῆσας τὸν ἀγῶνα λαμβάνει τὴν νομὴν, ἀπαιτῆς ἱκανὰ τὴν
ἐν τῇ ὑποδέχεται. Εἰ δὲ μὴ δίδωσι τὰ ἱκανὰ, μετατίθεται
ἢ νομὴ ἐπὶ τὸν ἕτερον κατὰ τὴν τῇ ἐδικτῇ νομοθεσίᾳ ἢ ἕως
ἢ δίκῃ λυεταῖ ὡς τῇ δεσποτέας.ΘΕΟΔΩΡΟΥ. Ὁ μὴ βιαιῶς μὴτε πρεκαρίας νικᾷ ἀπαι-
τεῖται τὰ ὡς τῇ ἀντιδικῇ ἱκανὰ, ὅτι μένει εἰ καὶ δικασ-

Unde vi, neque Quod vi aut clam, nisi tantum
actione res proprias vindicante, si dominus erat
qui aberat. Nos igitur eum ut prædonem gene-
rali de Vi interdicto teneri volumus: ridiculum
enim est dicere, ego alienum credidi meum esse.
Quomodo etiam in actione furti in duplum dixi-
mus, quod contrectans præter voluntatem domi-
ni furtum committat. Hæc autem dicimus, nisi
triginta anni præterierint, ex quo possessionem
occupavit.

[COD. LIB. VIII. TIT. 5. Si per vim &c.]

LX. [l. i.] Si absentis alicujus possessio invasa
sit, quam detinebat vel pater absentis vel amicus
vel servus vel cognatus vel colonus; judex hoc
videns, restituat quamprimum possessionem custo-
di: neque enim, etsi servus est, rejiciendus erit.
Nullum autem tempus prohibet absentes suum re-
cipere: sufficit enim custodibus adversus violentos
invasores subveniri.

LXI. [l. 2.] Si absens rem alienam detineat,
neque ex rescripto aut judiciali jussu eam posses-
sori adimere possumus: sed absentem expecta-
re oportet, ut principales judicii personæ litem
exerceant.

[COD. LIB. VIII. TIT. 6. Uti possidetis.]

LXII. [l. un.] Quando de detentione move-
tur actio Uti possidetis, is vincit qui nec vi nec
clam aut precario possidet; & deinde aut satis-
dat & suscipit rei vindicandæ actionem, aut
non satisfacit ac possessio ad alterum transfer-
tur.

TIT. QUARTUS.

Pro Emtore.

[DIG. LIB. XLI. TIT. IV.]

I. [l. i.] Qui litis æstimationem dedit,
pro emtore possidet. [l. 2. pr.]
Pro emtore possidet qui emit, non qui emisse pu-
tat. Si opinans, me ex stipulatu aut alia causa
debere, tibi tradidero, longa possessione capis:
si autem ex vendito, non tantum in traditione,
sed etiam tempore contractus bonam fidem spe-
ctamus. [§. i.] Separata est causa possessionis
atque usucapionis: unde malæ fidei emtor, pro
emtore quidem possidet, sed non usucapit.
[§. 2.] Ante eventum conditionis venditioni ad-
jectæ usucapio non currit, uti nec opinanti se e-
misse: sed si ignorante eo conditio exstiterit, lon-
go

ταῖς, (malim; μενεῖ καὶ δικασταῖς) ὡς ὅτε καὶ δεχθῇ, καὶ κα-
λῶς νικᾷ. Ἀναγινῶσι τὰς ὡς δικαστομένων νεαράς.ΖΗΤΕΙ ὁμοίον τοῦ τελ. κεφ. τῇ γ'. τίτλ. τῇ Ν. βιβλ. Ζήτη-
ται βιβλ. ζ'. τίτλ. ιδ. κεφ. ζ'. θεμ. τελευτ.

66. ἢ Fabr.

67. τῇ ὡς πράγματι ἀγωγῇ. F.

68. ἢ ἄλλων MS.

TIT. IV.

I. Græculus Proemptore sic accepisse videtur, ut Pro-
confule ἀνδράποδοι &c. Alioquin ἀνταγοραστῆς foret Per-
mutator. Leuncl. hanc Rubricam exhibet: ΤΙΤΛΟΣ Δ. ἀφ-
λαμβάνει ὡς τῇ ἀφ' ἀγοραστῆς νομῆς (in marg. γενομένης
emendat, quod expressit Fabr.) δεσποτέας· ἐπὶ τῇ ἐν τῇ δὲ
ἀφῶ.

ἀγοράσαι· εἰ δ' ἀγνοῦνται αὐτοῦ ἐξῆλθεν ἡ ἀι-
ρεσις, διὰ τὴν χρονίαν νομῆς δεσπόζει. Ὁ ἀγορά-
ζων ὡς ἀλλότριον τὸ ἐν τῇ πράξει, διάθεσιν ἀγο-
ραστοῦ ἔχει. Εἰ τὸ πραθέν τὰς τελευτήσαντι παρα-
δοθῇ τὰς κληρονόμῳ ἀγνοῦντι τὴν ἀγορασίαν, διὰ τὴν
χρονίαν νομῆς δεσπόζει, καὶ ὑπὸ 4 com-
missōριον τύπον ἐπράθη καὶ οὐκ ἐδόθησαν αἱ τιμαί.
Εἰ δ' ὑπὸ ἡμέραν 5 addictiōνα πραθῇ τι,
καὶ τὰς καρπὰς ἔχει ὁ ἀγοραστὴς καὶ διὰ τὴν χρονίαν
νομῆς δεσπόζει. ὥσπερ καὶ συμφωνηθῇ, ἵνα εἰ
ἀπαρέσῃ ἐντὸς ῥητοῦ χαμοῦ, ἀναγοράσων ἡ. Οὐδὲ
γὰρ ὑπὸ ἀίρεσιν συνίστανται αἱ πράξεις αὐταί, ἀλλ'
ὑπὸ ἀίρεσιν ἀναλύονται. Εἰ ἄλλῃ δὲ ἀντὶ τῆς ἀγορασθέντος ἐν ἀγνοίᾳ παραδοθῇ μοι, εἰ
διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζω. Εἰ δὲ ἐν τῇ ἀρχῇ μέρος
ἀλλότριον ὁ ἡ, διὰ τὴν χρονίαν νομῆς δεσπόζω αὐ-
τό. τὴν γὰρ ὁλόκληρα νέμομαι, ἔχει τὰ μέρη.
Εἰ δ' ἐστὶν ἀγοράσω ἔχουσιν ἀνδράποδα ἐν πα-
ρακαταθήκῃ, εἰ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζω αὐτά.
Εἰ πύργος ἡ φρονιότης ἡ ἀλλότρια πρά-
γμα διακινῶν, ἀγοράζων τι καὶ ὑπερθεματισμὸν
ἐκ τῆς παρ' αὐτῆς διοικεμένης ἐστίας, ὃ ἐνόμιζε 7
πρωτοτύπῳ εἶναι, διὰ τῆς χρονίαν νομῆς δεσπό-
ζει. Εἰ δ' ἡ πύργος ἀγοράσῃ ἡ ἑτέρῳ πωλήσῃ ὁ
ὑπερθεματισμὸς, ἐνάγει τῇ καὶ τῇ ὑπερθεματιστῶν ἀγωγῇ.
Εἰ δὲ ὁ σὺ πεκυβλιεῖς ἀγοράσῃ πρᾶ-
γμα ἐν εἰδήσει ἀλλότριον, καὶ σὺ ἀγνοῖς, ἡ καὶ
ἀφελόμενος αὐτὸ παρ' αὐτῆς μὲν τῆς πεκυβλιεῖς
ἰδίᾳ ὀνόματι νεμῆθης, ἡ καὶ λάβῃς αὐτὸ παρ' αὐτῆς
ἐλευθερίας αἰτία· εἰ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζεις.
Εἰ δὲ καλῇ πίστῃ πεκυβλιεῖς ἡγοράσῃ,
καὶ σὺ μὲν ταῦτα, εἰ μὴν ἐν τῇ χειρὶ τῆς ἀγο-
ρασίας, ἔγνω ἀλλότριον, διὰ τῆς χρονίαν νομῆς
δεσπόζεις. Εἰ δὲ νομῆς δράξῃται, εἰ μὴν
πεκυβλιεῖς, καὶ ἀγνοῖς ὅτι νέμεται, ὅμως σὺ
νέμῃ· εἰ δ' ὀνόματί σε, ὅτε γνῶς, τότε νέμῃ.
Εἰ δ' καὶ ἀγοράσῃ ὀνόματί σε, τὴν γνώμην σε
μᾶλλον ἢ τὴν ἐκείνου σκοπεῖς. Ὁ ἀγορά-
ζων ὑπὸ ἀνέβῃ χάρις ὑπερθεματιστῶν, νομίζων αὐτὸν
ἐφῆβον, διὰ τὴν χρονίαν νομῆς δεσπόζει· εἰ δ' νομί-
ζων ἐξείναι τοῖς ἀνέβῃς πωλεῖν, οὐ νόμον πλα-
ναται, καὶ εἰ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζει. Ὁ
ὑπὸ μαινομένης 8 ἀγοράζων ὡς ὑπὸ νήφοντος, διὰ
τὴν χρονίαν νομῆς δεσπόζει. Οὐκ ἔχει δ' ἀγωγὴν
οὐδὲ ἐκδικήσεως, οὐδὲ 9 Publicianήν, οὐδὲ παρ-
θήκην τὴν νομῆς. Ἀγνοῶν ἀλλότριον ἡγο-
ρασα καὶ ἐπώλησά σοι γινώσκοντι, εἰ διὰ τὸ χρᾶσθαι
δεσπόζεις. Καὶ ὁ πρῶτος κληρονόμος οὐκ
ἐνεμῆθη, συμβάλλει τὰ μετ' αὐτὸν κληρονόμῳ ἡ
νομὴ τῆς τελευτήσαντι. Εἰ δ' ὁ τελευτήσας
καλῇ πίστῃ ἡγοράσῃ, ὁ τῆς κληρονόμος ἡ ἀφελ-
όμενος, ἡ ληγατάριος ἡ ἄλλος διάδοχος, καὶ
οὐδὲ τὸ πραθέν ἀλλότριον, διὰ τὴν χρονίαν νομῆς
δεσπόζει. Ὁ χρόνος δ' πωλεντός μοι τρέ-
χει.

κεφαλαιῶν φησιν. Habet autem hoc loco quinque κεφ. α. 10. κ.
αβ. & γ. quae in nostro MS. numerantur γ. 10. 19. κα &
αβ. & in fin. hujus libri κεφ. α. nobis hic A. pr. usque ad
υπερθεματισμὸν ἀγοράσαι. Et pag. 163. κεφ. 19. hic 19. de quo in
not. 18. dicturus sum. Fabrotus insuper addit (ex Harm.
credo III. 3. 105.) 1. 2. §. 11. nobis §. 16.

2. Γαί. praemittit Fabr.
3. Παυλ. καὶ ὅτι ὡς α. γ. F. & posterius cum Syn. & Harm.
III. 3. 107.

4. connisάριον MS.
5. addictiōna MS. Credo autem legendum εἰναι ὡς τὴν
εἰς ἡμ. addict. vel similiter.

6. ἡ MS.

7. Vocem Græcam πρωτοτύπῳ neque per dominum ne-
que per principalem satis Latine reddi hic posse putavi,

go tempore capit. Qui rem venditoris emit ut
alienam, ementis animum habet. Si, quod de-
functo venditum erat, heredi emtionem ignoran-
ti tradatur, usucapitur: [§. 3.] etiam si sub for-
mula commissoria venditum sit, nec soluta sint
pretia. [§. 4. & 5.] Si per additionem in diem
quid venditum sit, & fructus percipit emtor &
usucapit: sicut etiam, si convenerit, ut, si in-
tra certum diem displicuerit, inemptum sit. Nec
enim sub conditione hæ venditiones contrahun-
tur, sed sub conditione distrahuntur. [§. 6.] Si
alius servus pro emto ex ignorantia mihi traditus
sit, non usucapio. Sed si in agro pars aliena sit,
eam longo tempore capio: universitatem enim
possideo, non partes. [§. 7.] Si patrimonium
emero, quod mancipia in deposito habeat,
usu illa non capio. [§. 8. & 9.] Tutor vel cu-
rator vel alienæ rei administrator, emens quid
per additionem ex bonis ab ipso administratis,
quod putabat ejus esse cujus vicem gerit, lon-
ga possessione acquirit. Sed si minoris emerit
aut alii vendiderit tutor, convenitur tutelæ actio-
ne. [§. 10. & 14.] Si servus tuus rem alienam
sciens emerit, licet tu ignores, aut etiam illam
ei ademtam cum peculio tuo nomine possideas,
aut libertatis causa ab eo accipias, non usuca-
pis. [§. 13.] Sed si bona fide peculiariter
emit, tuque postea, non ipso emtionis tempo-
re, alienam esse cognovisti, longo tempore ca-
pis. [§. 11. & 12.] Quod si possessionem ad-
prehenderit, si quidem peculiariter, licet tu igno-
res eum possidere, tamen tu possides: si vero
nomine tuo, tunc possides, cum cognoveris. Sed
etiam si tuo nomine emerit, tuam potius volun-
tatem quam illius spectamus. [§. 15.] Qui a
pupillo emit absque tutore, puberem eum esse
credens, longo tempore capit: sed putans lice-
re impuberibus vendere, in jure errat, neque
usucapit. [§. 16.] Qui a furioso emit tamquam
a sobrio, usucapit: sed actionem de evictione
non habet, neque Publicianam, neque possessio-
nis accessionem. [§. 17.] Ignorans rem alie-
nam emi tibi que vendidi scienti, usu non ca-
pies. [§. 18.] Etiam si primus heres non posse-
dit, prodest heredi ulteriori defuncti possessio.
[§. 19.] Si defunctus bona fide emit, heres
ejus vel bonorum possessor, vel legatarius aut
alius successor, etsi scit rem venditam esse alie-
nam, usucapit. [§. 20.] Tempus venditoris ad
usuca-

quamvis Practicis nostris vulgo Meester en Principaal audiat.
Quare periphrasi usus sum.

8. ἀγοράσαι Fabr. cum Harmen.

9. δημοσιαν MS. & mox προσηύχθη. Prius ignorat Fabr.
qui cum Harm. sic edidit: ὡς ἐν. οὐδὲ προσηύχθη τῆς νομῆς
αὐτῆς κεχρηται. In Comment. ad h. t. sic conjacius: "Quod
dicitur hoc in loco Nec Publiciana competit, a jure civi-
li abhorret, ac nisi me fallo, spurium suppositivumque
est, neque id Græcus interpres Constantinus agnovit, qui
hæc ita in Græcum converterit: καὶ ἔχει - - - κεχρηται.
Sic igitur forte legendum: Et ideo nec de evictione actio
nascitur mihi, nec accessio possessionis competit". In os-
servatt. autem libro XVI. cap. 29. hæc ait: "Fateor quod
non habet Harmenop. Basilica habere L. 50. t. 4. Nec
Publiciana competit". Reliqua ibi consulantur.

χρὶ μοι εἰς τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν.
 Οὐ διακόπη διὰ τῆς χρονίας δεσποτείας ἢ
 χρὶ τῆς νεομῆς περὶ ἀνταρξίας. Εἰ δὲ ἡ τῆς δίκης
 δοθῇ ἀφαιρήσις, ἐναλλάσσεται ἡ τῆς νομῆς αἰτία·
 ὥστε καὶ ὅτε, ὃ ὥστε μὴ δεσπότης ἡγόρασα, ὁ
 δεσπότης δαρήσεται μοι.

B. Ἡ τῆς δίκης ἀφαιρήσις εἰσὶν ἀγορασία.

Γ. ¹⁰ Ο ἀγοράσας ἀγρὸν καὶ εἰδὼς μέρος αὐτοῦ
 ἀλλότριον, εἰ μὲν ἀγνοεῖ ποῖον, εἰδὼς κλάται ¹¹ τῆς
 ἀγρῶ· εἰ δὲ οἶδε, τὰ λοιπὰ διὰ τῆς χρονίας νομῆς
 δεσποτείας.

Δ. Εἰ δὲ ἡνεχύρασα, κλέψω καὶ πωλήσω σοί,
 διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας.

Ε. Ὁ ὡς κληρονόμος ἢ ὡς ἀγοραστὴς νεομῆτος,
 εἰ χρὶ τῆς ἀφαιρήσεως ἀπὸ τῆς δεσποτείας συγχωρηθῇ
 νέμεσθαι, ἀφαιρήσεται ἡ διὰ τῆς χρονίας νομῆς
 δεσποτεία. Εἰ τινος τῆς πρᾶξεως μοι δε-

λων ἀλλοτρίως εἶναι νομίζω· εἰ μὲν δηλοῖ· εἰσι, διὰ
 τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας τῆς λοιπῆς· εἰ δὲ ἀδη-
 λοι, εἰδέναι. Μετὰ θάνατον δὲ νομῆως πλη-

ρῆσθαι ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας, καὶ
¹² δεσποτείας ὁ κληρονόμος, καὶ μὴ ἐνεμήθη, ὅτε
 μέντοι ἄλλος οὐκ ἐνεμήθη· καὶ οἱ οὖν τῶν
 ἀγρῶ φυλάττοντες δέλοι ἀνεχώρησαν.

Ζ. Εἰ τῶν ἀγρῶ, ὃν ὡς ἀγοραστὴς διὰ τῆς χρο-
 νίας νομῆς δεσποτείας ἡγεμέμην, μέρος γείτον
 ἀγρῶ περὶ αὐτῶν· ὁλοκλήρως δεσποτείας εἰς
 τὴν περὶ αὐτῶν.

Εἰ δὲ περὶ τῆς δούλου με-
 ἀγρὸν αὐτῶν ἀγοράσης, καὶ ἐλευθερωθῇ χάρις τῆς πε-
 κελίως ἀφαιρήσεως, οὐκ ἔστι αὐτῶν ὁ ἀγρὸς· εἰ-
 κε γὰρ τῶν ἀφαιρημένων αὐτὸν δανεισθῇ. Εἰ δὲ
 ἡδεῖς, μὴ συγκεχωρηθῇ αὐτῶν τὸ πεκελίων, δω-
 ρεῖσθαι μᾶλλον ἢ τῶν μὴ χρεωστῶν καταβάλλειν
 δοκεῖς.

Εἰ δὲ περὶ τῆς ἀνέβης πρᾶξεως
 κλέψω καὶ πωλήσω, καὶ διὰ τὸ χρονίως δεσποτείας,
 εἰ μὴ εἰς αὐτὸν ὑποτρέψω· ὁ γὰρ περὶ τῆς τᾶ-
 ξιν ἔχει δεσποτείας διοικῶν, καὶ μὴν ὅτε γυμνοὶ τὸν
 ἀνέβον.

Εἰ δὲ τῶν ἀγρῶν ὃν ἐνεμήμην ἀπολέσας,
 καὶ ταῦτα γνῆς ἀλλότριον ἐκράτησα, ¹³ ἀγορά-
 ζων μὲν αὐτὸν ἐνόμιζον τῶν πωλοδόντος εἶναι, περὶ
 διδόμενον δὲ ἔγνω ἀλλότριον· ἢ εἰ ὃν ἐπώλησας
 μοι ¹⁴ ἀναδίδες ἢ εἰδὼς ἀλλότριον· ἢ εἰ ἐκπεσὼν τῶν
 ἀγρῶ ἐν τῶν ἀναλαβεῖν ἔγνω ἀλλότριον· καὶ διὰ τὸ
 χρονίως δεσποτείας. Ὁ ἀγοράσας παρ' ἐκεί-
 νου, ὃν ἔγνω κεχωρηθῇ ὑπὸ τῆς πρᾶξεως ὡς
 ὑποπτόν κληρονόμον πωλεῖν, καὶ διὰ τὸ χρονίως
 δεσποτείας.

Εἰ δὲ φροντιστὴς σε τῆς ἀξίον ἐκα-
 τὸν χρυσῶν ἀγρῶν, τριάκοντα ὅπκι βλάβη σε πω-
 λήσῃ ἀγνοῦντί μοι, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείας
 ὥστε καὶ εἰ ἀγνοῶν ἀλλότριον ἀπὸ εἰδότητος ἀγοράσω.
 Εἰ μέντοι ὑπέφθικα τῆς φροντιστῆς σε, καὶ διὰ τῆς
 χρονίας δεσποτείας. Τὸ κλαπὲν ὥστε δε-
 σποτείας οὐκ ἔδοξεν εἰς αὐτὸν ὑποτρέφειν, εἰ ἡγνόη
 αὐτὸ κλαπῆναι. Ὡστε εἰ δέλω κλέψας ὥστε σε
 ἀγνοῦντί σοι ἐνεχύρασα, καὶ πληρώσας σε πωλή-
 σω, ὁ ἀγοράσας καὶ ἀπὸ τὸ χρονίως δεσποτείας.

Ὁ δέλος με ἢ ὁ ἐλευθερὸς ἀγνοῦντί μοι
 δαλέων τὰ ἀπὸ τῆς πρᾶξεως ¹⁵ ἀφαιρηθῇ
 μοι· ὅθεν καὶ παράδοσις καὶ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπο-
 τείας ἀρμόζει μοι δι' αὐτῶν καὶ ἀγνοῦντι, εἴγε ἐκ τοῦ
 ἀρμόζοντος μοι πεκελὶς τὸ συνάλλαγμα γένηται.

Z. Ὁ

usucapionem mihi currit. [§. 21.] Litis con-
 testatio cum possessore usucapionem non inter-
 rumpit. Sed si litis æstimatio solvatur, possessio-
 nis causa mutatur: sicut etiam quando, quod a
 non domino emi, dominus mihi donaverit.

II. [l. 3.] Litis æstimatio emtioni similis est.

III. [l. 4.] Qui agrum emit & partem ejus alie-
 nam esse scit, si quidem ignorat, quænam pars
 aliena sit, nihil ex illo agro acquirit: sed si scive-
 rit, reliquas longo tempore capiet.

IV. [l. 5.] Si, quod oppigneravi, subripuero
 tibi vendidero, tu usucapies.

V. [l. 6. pr.] Qui pro herede vel emtore pos-
 fidet, si precario possidere a domino impetrave-
 rit, interrumpitur usucapio. [§. 1.] Si quos-
 dam ex servis mihi venditis alienos esse putavi,
 si quidem manifesti sint, reliquos usucapiam: si
 non sint, nullum. [§. 2.] Post mortem posses-
 soris impletur usucapio, etiam si heres rem na-
 ctus non sit, neque possederit, dummodo alius
 non possederit: [l. 7. pr.] etiam si servi custodes
 ex agro discesserint.

VI. [l. 7. §. 1.] Si agro, quem pro emtore
 usucapere cœpero, partem agri vicini adjiciam:
 integra usucapione mihi opus est in accessione.

[§. 2.] Si mandatu servi mei agrum ei emeris,
 ac manumisso sine peculio tradideris, ipsius ager
 non erit: namque similis est ei, qui se credito-
 rem esse simulat. Sed si scivisti, peculium ei con-
 cessum non esse, potius donare quam indebitum
 solvere videris. [§. 3.] Si tutor rem pupilli

subripuerit ac vendiderit, non usucapitur, nisi
 ad ipsum reverterit: tutor enim domini vicem
 sustinet, dum administrat, non autem dum pu-
 pillum spoliatur. [§. 4.] Si agrum quem posside-
 bam, amisero, & postquam alienum esse cogno-
 vi, adprehendero, [vel si] emens quidem ven-
 dentis esse credidi, sed cum traderetur alienum
 esse cognovi: vel si servum, quem mihi vendi-
 disti, redhibens sciam alienum esse; vel si agro
 dejectus in recuperando alienum esse cognovi:

non usucapio. [§. 5.] Qui ab eo emit, quem
 scit ut suspectum heredem a prætore prohibitum
 esse vendere, usu non capit. [§. 6.] Si procu-
 rator tuus agrum centum aureis dignum ignoranti
 mihi triginta vendiderit cum damno tuo, longo
 tempore capio: uti &, si ignorans alienum de
 sciente emero. At si procuratorem tuum corrupe-
 ro, non capio. [§. 7.] Res domino subrepta ad
 eum revertisse non videtur, si subreptam eam fuisse
 ignoret. Itaque si ancillam tibi subripiens igno-
 ranti tibi oppigneravero, atque tibi satisfaciens
 eam vendidero, emtor non usucapiet. [§. 8.] Ser-
 vus meus vel homo liber ignoranti mihi serviens ex
 re mea mihi acquirit. Unde & traditio & usucapio
 mihi etiam ignoranti per eum competit, siquidem
 ex competente mihi peculio contractum fuerit.

VII.

Nec enim male in Dig. h. l. Nec dissimilis est legit Goed-
 dæus de V. S. pag. 849.

14. Et hic forte excidit δέλον.

15. καὶ addendum censeo.

10. Iasol. præmittit Fabr. Exstat hoc καὶ ap. Harm.

11. I. 47.

12. καὶ ad: Syn. & F. non Harm.

13. Non dubitavi in versione καὶ exprimere.

14. Sic coherent hæc in MS. sed excidisse καὶ εἰ credo.

Z. Ὁ ἀγοράσας τι πρὸς τινος ὃν ἴδρι δαπα-
νηρόν, οὐκ ἔστι καλὴ πίστις ἀγοραστῆς· καὶ ὁ παρὰ
τρυφήν γὰρ ἀγοράσας διὰ τὴν χρόνιον νομῆς δεσπόζῃ.

H. Ὁ πωρῶσαι ἐλευθερίας κλεψιμῶσαν δόλην
ἀπὸ δόλης ἰδρι λαβὼν, τὸν τοκετὸν αὐτῆς ὡς
ἀγοραστῆς διὰ τῆς χρόνιος νομῆς δεσπόζῃ.

Θ. Καὶ γὰρ καὶ πρᾶγμα δέδοται διὰ τὸ συνά-
λασμα· καὶ τρόπον τινὰ πρᾶσις μεταξὺ τοῦ
δεσπότου καὶ ὁ δόλης ἐγένετο.

I. Ὁ εὐλόγως πλανώμενος ἀγοράσας τι,
μὴ ἀγοράσας, εἰ δὲ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζῃ. Εἰ γὰρ
ἐκείνῳ, ὃ ἐπέτρεψα ἀγοράσαι, ἀγνοῶντί μοι ὡς
ἀγοράσας παραδῶ, διὰ τὴν χρόνιον νομῆς δεσπόζω.

IA. Περὶ τὸν λησταγίαν εἰς νομὴν, ἀφ' ἧς
χρόνιος νομῆς δεσπόζοντι τὰ ὡς ἀγοραστῆς κρα-
τηθέντα πρὸς τοῦ τελυτήσαντος, σωζόμενα τῇ
πραγματοίᾳ ἐνεχόμενα.

IB. Εἰ τὸ ἑδάφος μὴ καλὴ πίστις ἀγορά-
στῆς, καὶ διαμαρτύρομαι σε ὅτι κίλινοντα, οὐκ ἐγ-
κόπῳ τὴν ἡδὴ δεχθεῖσαν ἀφ' ἧς χρόνιος νομῆς δε-
σποτεῖαν.

IG. Εἰ τὸ ὅτι κίλινον σε καὶ Πέτρον ἀγρόν ἐπώ-
λησάς μοι, νομίζοντι ὅτι κατ' ὅτι κίλινον Πέτρον
πώλεις, ἀφ' ἧς χρόνιος νομῆς δεσπόζω.

[ΚΩΔ. Βιβλ. Z. Τίτλ. κ'ε'.]

ID. Εἰ ἄλλοτρίαν ἀνδράποδα πώλῃ τις,
ὅν τὰς πιπράσκων αὐτὰ κλοπῶν ἀμαρτάνει· καὶ
διὰ τῆς τοῦ δεσπόζοντος διὰ τὴν χρόνιον νομῆς.

IE. Εἰ ἄν ὁ τελυτήσαντος κελεύσῃ ἀνδράποδα μὴ
πράσσειν, οἱ γὰρ ὅτι κίλινον τῶν τέκνων αὐτῆς πώ-
λῃσιν τὰ ἀνδράποδα· εἰ δὲ δύναται διὰ τὴν χρόνιον
νομῆς δεσποθῆναι.

IF. 16. Εἰ τις καλὴ πίστις ἀγοράστῃ δόλῳ
κλοπιμαίαν, ἐκείνῃ γὰρ συλλάβῃ παρ' αὐτῶν καὶ
γενήσῃ 19. οὐκ ἔστιν ὁ τοκετὸς κλοπιμαῖος, καὶ
δύναται ἐκ τῆς χρήσεως δεσποθῆναι.

IZ. Ὁ συναινέσας τῇ πράσει, ἐκείνῃ δύναται
αὐτὴν ἀνατρέφειν· εἰ γὰρ καὶ μὴ συνήνεσεν, ἐφθασε
γὰρ τὸ πρᾶσθαι ἀνδράποδον πίστις καλὴ διὰ τὴν χρέ-
σεως δεσποθῆναι, οὐκ ἔτι δύναται τὴν πρᾶσιν
ἀνατρέπειν.

IΗ. Εἰ τις χεῖρ βίαν ἀποσπάσας ἀγρόν, μέ-
ρος αὐτῆς πέπρακε, καὶ ὁ αὐτὸς κατέχει αὐτὸς μὴ
τῶν καρπῶν ἀπαιτεῖται καὶ ὁ αὐτὸς πέπρακεν, οὐ
δύναται ἐκ τῆς χρήσεως δεσποθῆναι, ἀλλὰ καλῶς
ἀπαιτεῖται. Εἰ γὰρ μὴ γέγονε βία, τὸ πέπρακτον
μέρος ἀπαιτεῖται καλῶς, εἰ ἄν ὁ ἀγοραστῆς διὰ τὴν
χρήσεως οὐκ ἐδέσποσεν.

IO. Εἰ τις τὸ ὑποκείμενον πρᾶγμα πώλῃ,
ὡς κλοπιμαῖον εἰ δύναται τὸ πρᾶγμα διὰ τὴν χρόνιον
νομῆς δεσποθῆναι.

K. Εἰ τις ἄλλοτρίον ἐν εἰδήσει πώλῃ πα-
ρὰ γνώμῃ τοῦ δεσπότου, κλοπῆν ἀμαρτάνει· καὶ
ἀφ' ἧς τῆς τοῦ δεσπότου δύναται τὸ πρᾶγμα ἀφ' ἧς
χρόνιος νομῆς δεσποθῆναι, πρὶν ἢ πρὸς τὸν δεσπότην ὑπο-
τρέφῃ.

KA. Ὁ ἀπὸ αἰτίας διαλύσεως πρᾶγμα λαβὼν
ἄλλοτρίον καλὴ πίστις, ὡς ἀπὸ εὐλόγου αἰτίας
ἔχων, διὰ τὴν χρόνιον νομῆς δεσπόζῃ.

KB.

16. εὐλόγως lego ac verito. Vide in Gloss. nostro Theoph.
Eu 3 a confusa.

17. ἀγοράσας καὶ διαμαρτύρομαι & mox ἐκόπῳ & ἴδρι MS.

18. Retulit hoc κεφ. Fabrotus ad superiorem titulum sub
numero λγ. Ιουλ. (Vide not. 37.) quia cum Leunclavio

VII. [l. 8.] Qui quid de quo emit, quem de-
coctorem esse sciebat, non est malæ fidei em-
tor: etenim qui a ganeone emit, usucapit.

VIII. [l. 9.] Qui libertatis causa ancillam
furtivam a servo suo accepit, partum ejus pro
emtoe usucapit.

IX. [l. 10.] Namque & res per contractum
data, & quodammodo venditio dominum inter
ac servum celebrata est.

X. [l. 11.] Qui sine justa causa errans putat
quid emisit, quod non emit, usu haud capit.
Sed si is, cui emere mandavi, mihi ignoranti tra-
didit, ac si emisset, longo tempore capio.

XI. [l. 12.] Legatario in possessionem misso,
usucapiuntur quæ a defuncto pro emtoe posside-
bantur, salvo pignore prætorio.

XII. [l. 13.] Si meum solum bona fide eme-
ris, & ego tibi ædificanti denuntiaverim, non
interrumpo usucapionem jam cœptam.

XIII. [l. 14.] Si communem tibi ac Petro
agrum vendidisti mihi, putanti te mandatu Petri
vendere, usucapio.

[COD. LIB. VII. TIT. 26.]

XIV. [l. 1.] Si aliena quis mancipia vendit,
vendendo furtum committit: ideoque non usuca-
piuntur.

XV. [l. 2.] Si defunctus jufferit, ne manci-
pia venderentur, sed tutores liberorum ejus man-
cipia vendiderint, longa possessione adquiri ne-
queunt.

XVI. [l. 3.] Si quis ancillam furtivam bona
fide emerit, at illa apud eum conceperit ac pepe-
rerit, partus non est furtivus, & longo usu capi
potest.

XVII. [l. 4.] Qui venditioni consensit, eam
retractare amplius non potest. Sed etiam si non
consenserit, sed mancipium venditum bona fide
usucaptum jam sit, venditionem amplius rescin-
dere nequit.

XVIII. [l. 5.] Si quis per vim agrum alicui
ademit partemque ejus vendidit, & id quod ipse
retinuit, cum fructibus repetitur; & illud quod
vendidit, usucapi non potest, sed recte vindi-
catur. Sed si vis facta non est, pars vendi-
ta recte repetitur, si emtor nondum usucepit.

XIX. [l. 6.] Si quis rem oppigneratam ven-
diderit, tamquam furtiva usucapi non potest.

XX. [l. 7.] Si quis rem alienam sciens præ-
ter voluntatem domini vendat, furtum commit-
tit: atque ideo res usucapi non potest, antequam
ad dominum reverterit.

XXI. [l. 8.] Qui ex causa transactionis rem
alienam bona fide accepit, longo adquirit tempo-
re, utpote ex justa causa habens.

XXII.

pag. 163. putavit versionem esse l. 33. pr. Dig. de Usurp.
33 usucap. quum tamen ipsa Syn. tit. 2. κεφ. 12. habeat,
pro quo Leuncl. rescribi volebat κεφ. 12. Sed minus recte.

19. εἰ καὶ αὐτὴ εἰς αἰτίαν κλοπιμαίας ἐπέσειν, ad: Fabr
cum Syn. & mox 24. habent pro 24.

Π

KB. Εάν τις αγοράση παρὰ ἀνήβου πρᾶγμα
 20 πιπράσκοντ^α αὐτῷ χωρὶς αὐθεντίας ὀπιτρό-
 π^{ου}, ἢ δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν.
 Εάν ὃ δείξῃ 21 ἐκείνον γενόμενον πλεσιώτερον,
 ἀναγόμεν^{ον} παρ' αὐτῷ μὲν τίμῃ ἡβῶν, ἀντιτίθη-
 σιν αὐτῷ δόλ^{ος} παραγραφὴν.

ΤΙΤΛΟΣ Ε.

¹ Περί κληρονόμου ἢ ἀδικατόχου.

[ΠΑΝΔ. ΒΙΒΛ. ΜΑ. ΤΙΤΛ. Ε.]

A. ΤΑ τῷ ζῶντι^{τι} πρᾶγματα ὡς κλη-
 ρονομαία διὰ τὸ χρεῶσαι ἢ δεσπό-
 ζοντα.

B. Εἰ πεμφθῶ εἰς τὴν νομικὴν νομὴν, ἢ διακό-
 πῳ² ὡς κληρονόμ^{ος} τίμῃ διὰ τῆς χρονίας νομῆς
 δεσποτεῖαν· ἥτις καὶ πληρωθῇ, οὐκ ἀναχωρεῖ
 ἢ ἀνεχέσθ^η, εἰ μὴ³ πληρώσω τὸ ληγάτον, ἢ τὸ
 ἱκανὸν ἐπ' αὐτῷ πάθω.

Γ. Οὐδὲ τίμῃ πολιτικῇ, ἢ δὲ τίμῃ φυσικῇ
 νομῇ δύναται τις εἶναι ἀλλὰξαι· διὸ ἢ δὲ ὁ μι-
 ατῆς, ἢ δὲ ὁ παραθηκάριος, ἢ δὲ ὁ χρησάμενος
 διώεται τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὡς κληρονόμ^{ος} νέμε-
 σθαι. Ὁ δὲ υἱὸς τὸ δωρηθὲν αὐτῷ παρὰ
 τοῦ πατρὸς, ἢ δὲ χτὶ τὸ μέρ^{ος} τῆς συγκληρονό-
 μων διώεται ὡς κληρονόμ^{ος} διὰ τῆς χρονίας νομῆς
 δεσπόσαι.

Δ. Ὁ κληρονόμ^{ος} νεμόμεν^{ος}, ὡς κληρονόμος
 δεσπόζει. Ὁ ἔχων τίμῃ ἀπὸ τῆς διαθήκης
 βοήθειαν, δύναται ὡς κληρονόμ^{ος} διὰ τῆς χρονίας
 νομῆς δεσπόζειν.

[ΚΩΔ. ΒΙΒΛ. Ζ. ΤΙΤΛ. Λ. χγ. κθ.]

E. Ὁ κληρονόμος τῷ κακῇ πίσει νεμηθέντος,
 καὶ αὐτὸς καλῇ πίσει νεμηθῇ, ἢ δύναται διὰ τῆς
 χρονίας νομῆς δεσπόζειν. Τὰ γὰρ ἐλαττώματα τοῦ
 τελευτήσαντος ἀφαιρούνται ἐπὶ τὸν κληρονόμον.

Καὶ ἐπὶ κληρονομίας ἀφ' αὐτοῦ τὸ χρεῶσαι
 δεσποτεῖα οὐκ ἔστι· ἢ δὲ δύναται τις εἶπεν, ὅτι
 ὡς τῆς κληρονομίας ὑπάρχον τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς
 χρήσεως ἐδεσπόσα· ἐπειδὴ δοκεῖ καὶ αὐτὸς πίσει
 κακῇ νέμεσθαι.

Ζ. Ὅντων κληρονόμων ἢ δύναται τις ἕτερος^{ος}
 πρᾶγμα κληρονομαῖον διὰ τοῦ χρεῶσαι δε-
 σπόζειν· ἀνεφάνησαν γὰρ μάλιστα ἡδὴ, καὶ εἰσι κλη-
 ρονόμοι.

Ζ. Εάν τις ὑπονόησιν τινὰ τελευτήσαι, καὶ ὡς
 κληρονόμ^{ος} κατάσχῃ τὰ πρᾶγματα αὐτοῦ, ἢ
 δύναται αὐτὰ διὰ τοῦ χρεῶσαι δεσπόζειν.

Η. Οὐ δύναται περιβαίνειν διὰ τῆς χρήσεως
 δεσποτεῖα, μὴ περιγησιαμνῆς νομῆς· ἀλλ'
 ἢ δὲ δύναται τις ὡς κληρονόμ^{ος} διὰ τῆς χρεῶσαι
 δεσπόζειν πρᾶγμα, μὴ ἔχων ἄλλον τίτλον
 νομῆς.

ΤΙΤ.

20. τί ad: Syn. & F. Mox αὐθεντίας MS. item ἡβῶν.
 21. ἐκ τῆς χρεώσεως αὐτῷ recte addunt Syn. & F.

TIT. V.

1. Rectius Synopsis hanc habet Rubricam: ΤΙΤΛ. Ε.
 ἀφαιρῶνται ΠΕΡΙ τῆς ἀπὸ τῆς ὡς κληρονομίας νεμηθέντος ἀφ'
 τῆς χρονίας νομῆς γενομένης δεσποτείας· ἥτις ἐν τῷ Δ. κεφα-
 λαίῳ φησιν. Exhibet autem sola capita Δ. & Ε. (quæ hic est
 posterior pars τῆς Δ. & Ε. totum.) nec plura Fabrotus.
 2. Male sic verbum pro τῷ κληρονόμῳ.

XXII. [l. 9.] Si quis ab impubere rem ven-
 dente extra tutoris auctoritatem emerit, usucape-
 re non potest. Sed si probaverit, ex re sua locu-
 pletiore illum esse factum, conventus ab eo
 post pubertatem doli exceptionem eidem op-
 ponit.

TITULUS V.

De herede aut bonorum possessore.

[DIG. LIB. XLI. TIT. V.]

I. [l. 1.] **R**es vivetis tamquam heredita-
 riæ non usucapiuntur.

II. [l. 2. pr.] Si in possessionem legitimam mit-
 tar, non interrompo tamquam heres longi tem-
 poris capionem: quæ etiam si impleta sit, a pigno-
 re non discedo, nisi legatum mihi perfolutum aut
 pro eo satis factum fuerit.

III. [§. 1.] Neque civilem neque naturalem
 possessionem sibi quis mutare potest. Unde ne-
 que colonus neque depositarius neque commoda-
 tarius eandem rem pro herede possidere potest.
 [§. 2.] Filius autem donatum sibi a patre neque
 pro parte coheredum usucapere pro herede pot-
 est.

IV. [l. 3.] Heres possidens pro herede usuca-
 pit. [l. 4.] Testamenti auxilium habens pro he-
 rede potest usucapere.

[COD. LIB. VII. Tit. 30. §. 29.]

V. [l. 3. Tit. 30.] Heres mala fide possidentis,
 etiam si ipse bona fide possideat, longo tempore
 capere non potest. Vicia enim defuncti ad here-
 dem transeunt. [l. 1. Tit. 29.] Et in hereditate
 usucapio non est: nec potest quis dicere, illam
 rem tamquam hereditariam usucepi; siquidem &
 ipse mala fide possidere videtur.

VI. [l. 2.] Existentibus heredibus nemo alius
 rem hereditariam usucapere potest: jam enim
 exstiterunt maxime, atque heredes sunt.

VII. [l. 3.] Si quis suspicetur aliquem obiisse,
 & bona ejus pro herede possideat, non potest ea
 usucapere.

VIII. [l. 4.] Usucapio procedere non potest,
 possessione non præcedente: sed neque pro herede
 quis rem usucapere potest, alium possessionis ti-
 tulum non habens.

TITU.

3. πληρωθῶ lego, & τὸ ληγ. quarto casu accipio.
 4. Ὁ addidi ex Syn. Insuper Πανδ. præmittit Fabr.
 5. In margine Leuncl. l. 1. Cod. de Usuc. pro her. Fa-
 brotus autem l. 1. & 4. C. de Usuc. pro her. Sed errat u-
 terque: quum prior hujus captis pars sit versio legis 3.
 Cod. Communia de usucapionibus, de qua etiam vide Tit. X.
 nota 15. posterior pars est l. 1. Cod. de Usuc. pro her.
 Tit. 29. quam deinceps reliquæ ex ordine sequuntur. Hoc
 κεφ. ε. usque ad δεσποτεῖα & εἰς existat quoque ap. Harme-
 nop. II. l. 44. conj. 48. f. 49.

ΤΙΤΛΟΣ Ζ.

Περὶ τῶν δωρηθέντων.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. ΜΑ. Τίτλ. Ζ.]

Α. Ὁ λαβὼν, εἰ μὴν ὁ ὑπονοῶν 7 λαβεῖν δωρεάν, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει. Τὸ δὲ δωρηθὲν μοι παρὰ τοῦ πατρὸς, εἰ δὲ τελευτῶντος, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· εἰ δὲ ἄλλῳ ἔρρωται ἢ δωρεά *7. Τὸ ἀπὸ ἀνδρὸς γυναικὶ δωρηθὲν, ἢ τὸ ἐναντίον, εἰ διὰ τὸ χρᾶσθαι δεσπόζεται, πλὴν εἰ μὴ διαλευχθῶσι καὶ παρὰ χωρήσῃ ὁ δωρησάμενος· συνεστῶτος δὲ τοῦ γάμου νέμεται τὸ δωρηθὲν.

Β. Καὶ ἄλλῳ μοι ἐκδικεῖν ὃ ἐδωρησάμενος σοι, τρέχει ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία.

Γ. Εἰ ἀνὴρ γυναικὶ, ἢ γυνὴ ἀνδρὶ δωρησθῇ τι καὶ μὴ γένηται πενέστερον, περὶ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία.

Δ. Ἀφ' οὗ κληρονόμος μὲν, ὃ ἐδωρησάμενος τῇ ἐπιεξουσίᾳ καὶ ἀποκλήρῳ μὲν θυγατρὶ, βέβαιον ἡγήσεται, τρέχει ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτεία.

Ε. Εἰ τὸ δωρηθὲν μοι δέλον περὶ τῆς χρονίας νομῆς ἐλευθερώσω, διακόπτεται ἢ διὰ τῆς χρονίας νομῆς 8 ἐλευθερία.

Ζ. Τὸ δωρεᾶς χάριν παρὰ τὸν δωρητὴν, 9 pro donato διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται.

[ΚΩΔ. Βιβλ. Ζ. Τίτλ. κζ.]

Ζ. Καὶ ὁ δωρεᾶς τοῦ μὴ δεσπότης δεξάμενος πράγματα καὶ δωρεάν, καὶ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόσας, εἰ ἔτι αὐτὰ ἀπολλύσιν.

Η. Ὁ δωρησάμενος ἀλλοτρίαν δούλην, κλοπῇ ἐμαρτάνει· ὅθεν εἰ δύναται αὐτὴ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποθῆναι.

Θ. Ὁ ἀπαξ δωρησάμενος, εἰ δύναται ἀνατρέπαι τὴν δωρεάν· ὅτε δὲ 10 ὁ νομίσας ὅτι ἐδωρήθη αὐτῷ πρᾶγμα, 11 εἰ δὲ ἔχῃ αὐτὸ κατὰ δωρεάν, 12 δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν.

ΤΙΤΛΟΣ Ζ.

Περὶ τῶν ἐγκαταλειμμένων.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. ΜΑ. Τίτλ. Ζ.]

Α. Ὁ ἐγκατέλιπον, οὗκ 14 ἔτι ἐστὶν ἐμὸν, εἰ καὶ ὁ ἐγκαταλαμβάνων γίνεται. Ὡς γὰρ κτῶμεθα, ὅτω καὶ ἀποκτῶμεθα.

Β. Ὁ εἰδὼς 15 καταλείπει τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, πάντως γὰρ εἶναι τὴν καταλιπόντων, καὶ γίνεται τὴν κρατοῦντος.

Γ. Μέρους ἰδίᾳ πράγματος εἰδὼς ἐγκαταλιμπάνει, εἰ μὴ ὅπῃ αὐτὸ εἶχεν.

Δ. Τὸ ἐγκαταλειφθὲν ἢ καὶ νομιζόμενον καταλείπειν

TIT. VI.

6. αὐτὴ τῆς ἀπὸ δωρεᾶς γινόμενης ἀφ' ἧς χρονίας νομῆς δεσποτείας, inscribit cum Syn. F. qui ex h. t. adferunt περὶ α. β. γ. & δ. nobis hic A. usque ad δωρησάμενον. Ζ. & Θ.

7. λαβεῖν de: Syn. & F. cum Harm. II. 1. 50.

*7. ἀφ' ἧς τὴν ἐπιεξουσίαν addit solus Harmen. II. 51.

8. δεσποτεία rescribendum. Erroris fons per se patet.

9. Ejeci hinc ἀφ' ἧς.

10. οὐδεστ' al.

11. ἥδη erat in MS. nostro.

TITULUS VI.

De Donatis

[DIGEST. L. XLI. Tit. VI.]

I. [l. 1. pr.] Qui accepit, non qui opina-
tur accepisse donationem, usucapit. [§. 1.] Rem autem a patre mihi donatam, nec moriente eo, usucapio: nec enim valet donatio. [§. 2.] Quod mulieri a viro donatur, aut contra, non usucapitur, nisi quum disjuncti fuerint & donator concefferit. Sed constante matrimonio donatum possidetur.

II. [l. 2.] Licet vindicare coepero quod tibi donaveram, tamen currit usucapio.

III. [l. 3.] Si vir uxori vel mulier viro quid donaverit, neque pauperior fiat, procedit longi temporis capio.

IV. [l. 4.] Ex quo heres meus id, quod filiarum familias meae exheredatæ donaveram, ratum habuerit, currit usucapio.

V. [l. 5.] Si donatum mihi servum ante diutinam possessionem manumifero, interruptitur usucapio.

VI. [l. 6.] Donationis gratia venditum, pro donato usucapitur.

[COD. L. VII. Tit. 27.]

VII. [l. 1.] Etiam qui a non domino res per donationem accepit, atque ufucepit, eas haud amplius amittit.

VIII. [l. 2.] Qui ancillam alienam donat, furtum committit: unde illa usucapi non potest.

IX. [l. 3.] Qui semel donavit, donationem revocare nequit. Neque, qui rem sibi donatam esse putat, neque eam ex donatione habet, usucapere potest.

TITULUS VII.

De Derelictis.

[DIGEST. LIB. XLI. Tit. VII.]

I. [l. 1.] Quod dereliqui, haud amplius est meum, sed occupantis fit. Ut enim adquirimus, ita & amittimus.

II. [l. 2. pr.] Qui derelictum quid esse scit, illud acquirit: [§. 1.] desinit enim derelinquentis esse, & fit adprehendentis.

III. [l. 3.] Partem suæ rei nemo derelinquit, nisi illam communem habuit.

IV. [l. 4.] Derelictum vel quod creditur derelictum,

12. Hic & insertum habebat MS. Estne ex & ortum?

TIT. VII.

13. αὐτὴ τῆς ἀπὸ τῶν ἐγκαταλειμμένων ἀφ' ἧς χρονίας νομῆς δεσποτείας: Syn. & F. Illa habet περὶ α. & β. p. 432. suo hoc loco, & rursus α. & β. in fine hujus Libri L. pag. 440. Sed Fabrotus recte ad h. loc. retulit.

14. ἔτι de: al.

15. ἐγκαταλ. Fabr.

λειφθῆναι ἂν ἔχῃ χρονίας νομῆς δεσπόζομεν, καὶ ἂν ἔγνωται ὁ καταλείψας.

E. 17 Οἱ εἰχες ἐγκαταλειμμένον ὃν πωλήσεις μοι, ἐγὼ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω ὥσπερ καὶ τὰ δωρηθέντα σοι ἀπὸ τῆς γαμετῆς σε εἰδότε μοι πωλήσεις.

Γ. Τὸ ἐγκαταλειφθὲν ἔλμβάνοντος γίνεται ὥσπερ καὶ νόμοι εἰσπόμενοι καὶ ὅστις ἀπολύομενα.

Z. Εἰς ὑπονομίας μόνης ἐκτάται τις ὡς ἐγκαταλειμμένον.

H. Εἰ ἢν ἔλεγον ἐκ τῆς δόξης με τεχθῆναι, μὴ βεληθῶ θρέψαι, ἀλλὰ τῷ φυσικῷ πατρὶ παραέσω δύναται ὁ πατὴρ ἐλευθερώσαι, ἐπειδὴ παρ' ἐμοῦ ἐγκατελείφθη.

TITULOS H.

Περὶ τοῦ προικίου.

[ΠΑΝΔ.] Βιβ. ΜΑ. ΤΙΤ. Θ.

A. 2 Τὸ χρόνον τοῦ ἀγορατοῦ καὶ ὁ **PRO** dote ἂν ἔχῃ χρονίας νομῆς δεσπόζει. καὶ ἐν ὁμάδι, καὶ καθ' ἕκαστον δοθῇ ἢ προίξ. Εἰ ἔτι γάμων δοθῇ, εἰ μὲν ὅτι τὰ μὴ δεσπόζοντα προίξ γάμων δοθῇ, εἰ δὲ ἂν τὸ χρῶσθαι ἐδεσπόζει. Εἰ ἔτι ἔδεν ἔδοξε, προλήψει μὲν εὐθὺς δεσπόζει ὁ μνηστὴρ διὰ τῆς χρονίας νομῆς, δεσπόζει ἔτι τὰ ἀλλότρια ὡς ἴδια.

Μετὰ τῆς γάμων **PRO** dote, εἰ μὴ ἀνισχύσῃ ὁ γάμος εἴη τότε γὰρ εἰδὲ προίξ εἴη. Εἰ δὲ διατιμηθὲν προδοθῇ, εἰδὲ ὅπως πρὸ τῶν γάμων διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζεται.

B. Δύο γυναῖκες ὁπλοῖνα ἀνδράποδα ἐν προικί διδόνασιν· εἰ καὶ μὴ ταῦτα ἐμερίσαντο, ὅμως ἑκάτερ' ἀνὴρ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει.

[ΚΩΔ. Βιβλ. Z. ΤΙΤΛ. κη.]

Γ. 6 Καὶ ἀπὸ προικίου λάβη τις ἀλλότριον πρᾶγμα, δύναται αὐτὸ διὰ τῆς χρήσεως δεσπόζειν.

TITULOS Θ.

Περὶ τῶν ὡς ἰδίων λογιζομένων.

Βιβ. ΜΑ. τῶν Διγ. ΤΙΤ. Ι.

A. 8 Εμπόση γε ταῖς ἄλλαις νομαῖς ἢ ὡς ἴδια νομιζομένη. Ἀρχόμεθα μὲν αὐτῆς, καὶ πρὸ τοῦ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόσαι.

16. ἀγνοεῖται Synopsi habet.

17. Rescribo: Εἰ, ὁ - - -, πωλήτης μοι.

TIT. VIII.

1. ὡς τῆς ἀπο προικίου ἂν χρονίας νομῆς δεσποτείας, Fabr. cum Synopsi: qui adferunt κεφ. α. & δ. nobis α. pr. & γ. de quo mox plura.

2. Παυλ. præfigit F. In nostro autem MS. hæc verba τῷ χρ. τῷ αγ. bis legebantur, semel cum Rubrica, ubi deleui, & iterum hoc loco.

3. καὶ ὁ ὡς ἀπὸ προικίου ἂν τ. χρ. γ. δεσπ. Fabr. cum Syn. Versionem hic exhibeo Leunclavii a Fabroto retentam, cum Græca mihi non satisfaciant, nisi λαβὼν ante ἂν inferatur.

4. νομάδι habebat MS.

5. Alterutrum ē vacat.

6. Καὶ etiam habet Syn. sed ἐὰν Fabr. cum Harmenop.

relictum, usucapimus, etiam si ignoretur qui dereliquit.

V. [l. 5. pr.] Si, quod possidebas pro derelicto, mihi vendideris, ego longo tempore capio: sicut & si donata tibi ab uxore tua scienti mihi vendideris.

VI. [§. 1.] Derelictum fit capientis: sicut & nummi sparsi & aves dimissæ.

VII. [l. 6.] Ex sola suspicione nemo pro derelicto acquirit.

VIII. [l. 8.] Si quam dicebam ex serva mea natam, educare noluerō, sed patri naturali reliquero: potest pater manumittere, quandoquidem a me derelicta fuit.

TITULUS VIII.

De Dote.

[DIG.] LIB. XLI. TIT. IX.

I. [l. 1. pr.] **E**O spatio, quo emtor, etiam is usucapit, qui rem in dotem accipit: [§. 1.] siue universaliter siue singulariter dos data sit. [§. 2.] Quod si ante nuptias detur, siquidem ea lege, ne ante nuptias possideantur, detur, sponsus non usucapit. Sed si nihil convenit, ex præsumptione statim usucapit sponsus, & aliena acquirit pro suis: [§. 3.] post nuptias vero pro dote, nisi matrimonium sit invalidum: nam tunc neque dos est. [l. 2.] Sed si res æstimmata sit tradita, ante nuptias omnino non usucapitur.

II. [l. 3.] Duæ mulieres communia mancipia in dotem dederunt: etiam si postea inter se partiantur, tamen maritus uterque usucapit.

[COD. LIB. VII. TIT. 28.]

III. [l. un.] Etiam si pro dote quis accipiat rem alienam, potest eam longa possessione capere.

TITULUS IX.

De rebus quæ pro suis reputantur.

DIG. LIB. XLI. TIT. X.

I. [l. 1. pr.] **C**Oincidere aliis possessionibus etiam potest quæ pro suo censetur. [§. 1.] Hanc quidem inchoamus etiam ante

II. 1. 68. Mox λαβοῖ solum MS. item δεσπόζει. Post quod verbum reliqui tres hæc subjungunt: ταῦτα (de Harm.) ἐπὶ τῇ κινήτων (ἐξω κιν. Syn. ubi ἐπὶ κιν. emendavit Leuncl.) δηλονότι· ἐπειδὴ περὶ ἐπὶ τῇ ἀκινήτων ἐκ ευχερέως το (de: το Syn.) ἐλαττωμα πρὸς βαίνει, (ἀλβ. Harm. ac F.) ἂν το μὴ γινέσθαι ἐπ' αὐτοῖς (αὐτῶν text. Syn. & Harm.) κλοπῇ. Quod mihi Scholion esse videtur atque in contextum inrepsisse, licet Goth. ad Harm. aliter sentiat. Eidem huic capiti Fabrotus hoc adjicit ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἰστέον, ὅτι τὸ γ. κεφ. τῷ γ. τῷ παρὸντος βιβ. φησιν, ὅτι ὡς τῆς ὑποκατάστατος διακρίνεται τὸ δοθέν τινὶ εἰς ὡς τῆς ἀλλοτρίου πρᾶγμα.

TIT. IX.

7. ὡς τῆς ἀπο τῶν ὡς ἰδίων νομιζομένων ἂν χρονίας νομῆς δεσποτείας. Syn. ac F. qui solum cap. ultimum adferunt.

8. Hic mihi optativus ἐμπόσει γε magis placeret.

9. Malim ἐπὶ.

10. νομίζω MS.

σπόσα· ἢ παυόμεθα δὲ εὐδὲ μετὰ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν, τὴν ἀρχέτυπον ἔχειν νομῆν.

B. Τὰ δ' ἀπὸ γῆς ἢ θαλάσσης ἢ ἑρανῶ θηρόμενα, ἢ τὰ ἐν περὶ ἀκλύσεως ἢτοι ἐν περὶ ἀκλύσεως, ὡς ἴδια νεμόμεθα· ὥστε ἢ κτώμεθα ἄλλοτρίῳ ὀνόματι, οἷον, τοκετὸν ἢ κατὰ πρᾶγμα τῷ κληρονομίᾳ, ἢ ἀγορασθέντος ἢ δωρηθέντος.

Γ. Εἰ τοι νομίζων ἐπερωτηθῆναι μοι, δὴ μοι δοδὼν, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· εἰ μὴ οἶδα μὴ χρειωτέριον ἢ τὸ πρᾶγμα δόσιν· ὥστε ἢ κτώμεθα ἴδια νομῆν.

Δ. Εἰ κλοπιμαίαν δέλην καλῇ πίστει ἀγοράσω, τὸ τεχθὲν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζω· πλὴν εἰ μὴ γνῶς ἄλλοτρίαν ἢ διωκόμενῃ φανερωσάμην, οὐκ εἶπον τῷ δεσπότῃ τότε γὰρ λαθραίως νέμομαι· εἰ δὲ τὸ αὐτὸ ὡς ἴδιον ἢ λάθρα νέμεται.

Οἱ συμφωνήσαντες ὥστε τὴν γενομένην αὐτοῖς διανέμειν ὑπὸ τοῦ πατρὸς βεβαίαν εἶναι, τὰ ἐν τῇ εὐσίᾳ ἄλλοτρία ὡς ἴδια διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζουσιν. Εἰ τὸ μὴ ληγατὸν ὡς ἴδιον ἢ λαθραίως νέμομαι, ὥστε τὸ αὐτὸ ὡς ἴδιον ἢ λάθρα νέμεται.

Ε. Ὁ τὸ ἄλλοτρίον πλάνην οὐκ ἄλογον ὡς ἴδιον νεμόμεθα, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· οἷον, εἰ νεμῶμεθα τι ὡς ἀγορασθέν ἀπὸ δέλου μὴ ἢ τοῦ περὶ ἀκλύσεως ἢτοι ἐν περὶ ἀκλύσεως, ἢ κληρονομίᾳ. Φορητὸν γὰρ ἐστὶ τὸ πλανᾶσθαι περὶ ἄλλοτρίαν ἐννοίαν φάκτον.

ΤΙΤΛΟΣ Ι.

¹³ Περί τῆς μὴ διὰ χρήσεως γενομένης δεσποτείας εἰς κοινά.

Βιβ. Ζ. τῆ Κωδ. Τίτ. ¹⁴ Λ.

A. Ὁ μισθωσάμενος πρᾶγμα, ἢ δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν, ἐπειδὴ ἢ ἐαυτῷ νέμεται, ἢ τῷ δεσπότῃ τοῦ πρᾶγματος.

B. Τὸ δ' δημοσίᾳ ¹⁵ πρᾶγμα, ἢ δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποθῆναι.

Γ. Ὁ κακῇ πίστει νεμόμενος ἢ δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζειν ¹⁶.

Βιβ. Ζ. τῆ Κωδ. Τίτ. ΛΑ.

¹⁷ [Δ] Ἡ διάταξις κελεύει πάντα τὰ πρᾶγματα, εἰ μὲν κινήτα ¹⁸ εἴησαν, διὰ ¹⁹ τριετίας τῇ ²⁰ χρονίᾳ νομῇ δεσπόζεσθαι· εἰ δ' ἀκίνητα, διὰ δέκα ἢ εἴκοσι ²¹ ἐνιαυτῶν τῇ χρονίᾳ νομῇ δεσπόζεσθαι· δέκα μὲν, ὅτε πάρεσιν οἱ δεσπότες· εἴκοσι δ', ὅτε ἀπείσιν.

ΤΙΤ.

¹¹. ἀγοράσας MS. male. Pro ἀπὸ autem Gracitas hic saltem exigit ὑπὸ, ne significetur me de servo meo emississe.

¹². ἐννοίαν sine φάκτον habet Synoplis, quod Leuncl. mutat in ἐννοίαν, idque arripuit Fabr. Vertunt tamen, in alieni facti ignorantia. Itaque lego: περὶ ἀλλοτρίου φάκτου ἐννοίαν. Immo absque ulla fere mutatione: περὶ ἀλλοτρίαν ἐννοίαν φάκτα, circa alienam facti alicujus scientiam.

TIT. X.

¹³. Hic MSti nostri Rubricam præfero illi Synopseos: περὶ τῆς ἀπὸ χρήσεως δεσποτείας· καὶ περὶ τῆς ποσοτήτος τῆς χρονίας τῶν τὴν δεσποτείαν ἐμποιοῦντων. Deest in Syn. ac F. solum κεφ. α'. sed γ' contra auctius habent.

¹⁴. B. habebat MS.

¹⁵. Fabr. cum Syn. hoc Scholion habent: ἀναγινώσκει καὶ τὸ α', κεφ. τ. τίτλ. εν α' φησιν, ὅτι α' τετραετίας ἐχὼν κατὰ τὴν δημοσίαν ἀναγράφει τὸ νεμῶμεθα δημοσίον. ἀναγινώσκει καὶ βιβ. γά. τίτ. γ'. κεφ. δ'. καὶ ἐννεμῶμεθα περὶ τετραετίας.

ante quam usucapimus: neque post usucapionem desinimus primitivam habere possessionem.

II. [l. 2.] Quæ in terra vel mari vel cælo capiuntur, item quæ ex adluvione adveedunt, ut nostra possidemus: quemadmodum & alieno nomine adquirimus, veluti partum vel fructus rei hereditariæ aut emtæ aut donatæ.

III. [l. 3.] Si tu putans mihi promississe, servum mihi dederis; longo tempore capio; nisi scierim eum non deberi: nam traditio facit me pro suo possessorem.

IV. [l. 4. pr.] Si furtivam ancillam bona fide emero, partum usucapio: præterquam si alienam esse scivi, & cum manifestare potuissim, domino non dixi; tunc enim clam possideo: nemo enim idem pro suo & clam possidet. [§. 1.] Qui pacti sunt, ut facta inter eos a patre partitio rata sit, res alienas in patrimonio pro suis usucapiunt. [§. 2.] Si mihi heres pro legato tradat rem non legatam, pro mea usucapio.

V. [l. 5. §. 1.] Qui alienam rem per probabilem errorem pro sua possidet, usucapit: veluti si quid possideam, tamquam emtum a servo meo aut ad eum pertinente, cujus sum heres. Tolerabilis enim est error circa alieni facti ignorantiam.

TITULUS X.

De dominio per usum non acquirendo communiter.

COD. LIB. VII. Tit. 30.

I. [l. 1.] Qui rem conduxit, longa possessione capere non potest, quando sibi non possidet, sed domino rei.

II. [l. 2.] Res fiscalis usucapi nequit.

III. [l. 3.] Mala fide possidens longo tempore capere non potest.

COD. LIB. VII. Tit. 31.

[IV. l. un.] Jubet constitutio, omnes res, si quidem mobiles sint, triennio usucapi: sed si immobiles, decennio & vicennio usucapi: decennio quidem, si domini adsint; vicennio autem, si absint.

TITU.

¹⁶. V. supra ad Tit. V. not. 5. Ceterum subjungunt hic Leuncl. & F. ἀλλὰ καὶ οἱ κληρονομοὶ αὐτὰ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα νεμῶμεθα, καὶ καλῇ πίστει νεμῶμεθα, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀρχῆς ἐλαττωματὶ ἀλλὰ χρήσεως ἢ δεσποτείας αὐτὸ.

¹⁷. Hæc in MS. prorsus cohærebant cum præced. δεσπόζειν, namque tit. Cod. ad marginem ejusdem versiculi erat scriptus. Leuncl. numerum capitis ignorans ejus loco punctula posuit sic . . . κεφ. Fabroti autem numeros non curamus, ut alibi diximus, quia Latinos tantum adpingit. Præterea Harmenop. hoc cap. habet II. 1. 52.

¹⁸. ἢ ἀκίνητα ad. in al. omnib.

¹⁹. τετραετίας sola Syn. Adde hoc exemplum iis, quib. ad Theophilum emaculandum usus fuit pag. 1178. ubi contra τριετίας perperam legitur.

²⁰. χρονία al. omn. quod ob constantem usum in his titulis forte præferendum.

²¹. ἐνιαυτὸς δέκα μὲν, ὅτε πάρεσιν οἱ δεσπότες, εἴκοσι δ' ὅτε ἀπείσιν. Harm. Addit hoc Scholii Fabr. Ζήτει κεφ. β. τῷ α' τίτλ.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΑ.

Περὶ τῆς παραγραφῆς μακρῶς χρόνου δέκα ἢ
εἴκοσι ἐτῶν.

[ΚΩΔ. ΒΙΒΛ. Ζ. ΤΙΤΛ. Λ'Υ.]

A. **Ε**άν τις νεμηθεὶς κτῆμα καὶ μηδέπω ἀφ' ἐξουσίας νομῆς δεσπόσας, ἀλλ' ἐναχθεὶς πρὶν αὐτῇ τὰ ἴδια ἐκδικῆσαι ἀγωγῇ· εἴτα ἡσυχάζοντος τῆς ἐνάγοντος ἀποκτήσῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ παρὰσχῃ αὐτὸ ἐτέρῳ τινί, καὶ μείνῃ ἐκεῖνον δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοῖς κατέχων τὸ πρᾶγμα· ἀφ' τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει. Εἰδὼν ὁ αὐτὸς ὅτι τὴν παρακαταρξίν ὑποστὰς ὁπριμείνην νεμόμενος, ἐκέτι δύναται ἀφ' τῆς χρονίας νομῆς δεσπόσαι. Ταῦτα δὲ ἰσχύουσι καὶ ἐπὶ πόλεως.

B. Ἡ χρονία νομὴ συμβάλλεται τοῖς πίττει καλῇ νεμηθεὶς καὶ μηδεμίαν παρακαταρξίν ὑπομείναςιν.

Γ. Εἰδὼν αἱ ἀμπελοὶ, ἃς τινὰς ἡ μήτηρ ἢ ὁ πατὴρ πατρίῳ σε εἰς πατρὶκά δέδωκε, τῆς σῆς δεσποτείας ὦσι, καὶ ἐὰν τις παραγραφὴν ἐκ τοῦ μήκους τῆς παρελθούσης χρόνου ἡυξήσῃ, ὁ ἀρχὼν τῆς ἐπαρχίας ἀποκαταστήσῃ σοι ταύτας ποιήσας.

Δ. Οὐ δύναται τις δικαίαν νομὴν κατασκευάζειν ἑαυτῷ, εἰ λέγων ὅτι ἀπὸ κληρονομίας ἔσχον τὸ πρᾶγμα.

E. Εἰδὼν μὴ ὑπερῖν ἀληθῆς τίτλος νομῆς, καὶ δύναται τις διὰ χρονίας [νομῆς] δεσπόζειν τὸ πρᾶγμα.

Ζ. Τὴν γενομένην κατὰ δόλον ἀγορασίαν χρονία νομὴ καὶ δύναται βεβαιῶσαι, ἐπειδὴ πίττει καλῇ ἀρχεται τις τῆς νομῆς.

Ζ. Ὁ ἔχων χρονίαν παραγραφὴν, καὶ ἀπολέσῃ τὰ συμβόλαια, ἐξ ὧν ἐκτήσατο τὴν νομὴν, ἐὰν ἦτιον δύναται αὐτὸ χεῖρασαι.

H. Εἰδὼν τις γενομένην θετὸς υἱὸς γυναικὸς, νομίζων ἐρρῶσαι τὴν θέσιν, ὡς υἱὸς αὐτῆς κατὰσχῃ ἀνδράποδα αὐτῆς, δύναται ὡς τῇ ἀληθείᾳ παῖς τῆς γυναικὸς ἀπαιτῆσαι ταῦτα τὰ ἀνδράποδα, μὴ ἀντικειμένης μακρῶς χρόνου παραγραφῆς.

Θ. Ὁ πίττει καλῇ ἀγοράσας πρᾶγμα, καὶ ὡχυρωμένῳ τῇ τῆς μακροῦ χρόνου παραγραφῇ, εὐθέως μὲν ἐναγόμενος ὀφείλει εἰπεῖν, ὅτι ἔχει τὴν παραγραφὴν. Μετ' ὃ δὲ ἐνάγων ἀποδείξῃ τὴν ἰδίαν δεσποτείαν, τότε καὶ αὐτὸν ἀποδεικνύντα τὴν δικαίαν νομὴν ἀπολυθῆναι.

I. Εἰδὼν τις ἀρξεται πίττει καλῇ νέμεσθαι, παρακαταρξθῇ καὶ πρὶν τοῦ πρᾶγματος, καὶ πρὶν τὴν παρακαταρξίν πληρώσῃ τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν· ὁ δικαστὴς ἀναφῶν εἰς τὸν καιρὸν τῆς παρακαταρξέως, καὶ εὐρίσκων αὐτὸν μηδέπω πληρώσαντα τὴν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσποτείαν, καταδικάζει αὐτόν.

ΙΑ.

TIT. IX.

1. Περὶ γραφῆς in MS. Alii hanc habent Rubr. πρὶν τῆς ἀπογραφῆς νομῆς δεσποτείας, καὶ τῆς ποσοτήτος χρόνων, εἰ δὲ δύναται τις νεμηθεὶς δεσπόσαι: atque adferunt κεφ. β. 5. 9. & 12 & Fabr. præterea Nov. 18. cap. 10.

2. Sic fecit CAPPER. pro αὐτῷ.

3. Hoc Scholion habet Syn. Ὅταν μηδεμίαν δικὴν ἡγῇ παρακαταρξίν ὑποστῇ, ἀλλὰ μόνον οὐκ ἔστιν, καὶ ἀρξεται νομῆς. Cui Fabr. porro subdit: ὡς ὅταν μηδεμίαν ἐνομὸν ἀγωγὴν ὑποστῇ, ἀλλ' ὡς μόνον οὐκ ἔστιν, ἢ τυχὸν καὶ ταύτην, οὐδ' ἐν γὰρ αὐτοῖς κατὰ νομὴν ὁ χρόνος τῆς νομῆς διακοπῇ· εἰ γὰρ πρὶν τῆς ἀποκαταρξέως το πρᾶγμα, καὶ τῆς μετὰ τὴν παρακαταρξίν κατὰ νομὴν ὡς καλῇ πίττει νομῆς.

TITULUS XI.

De exceptione longi temporis X. vel XX. annorum.

[COD. LIB. VII. TIT. 33.]

I. [l. 1.] **S**I quis prædium possidens, antequam id usucapiat, conventus fuerit rei vindicatione; ac deinde quiescente actore rem alienarit, alique tradiderit, atque hic decem vel viginti annis eam rem possederit: usucapit. Sed si is, qui litis contestationem passus fuit, in possessione manserit, nequit usucapere. Hæc autem & in civitate locum habent.

II. [l. 2.] Longa possessio prodest bona fide possidentibus, neque ullam litis contestationem passis.

III. [l. 3.] Si vites, quas mater tua vitrico tuo in dotem dedit, tui fuerunt dominii, & nulla præscriptio ex spatio temporis præteriti adlevit, Prætor provinciæ eas tibi restitui curabit.

IV. [l. 4.] Nemo sibi justam possessionem parare potest, dicens, Rem ex hereditate habeo.

V. [l. 5.] Si justus possessionis titulus non subest, non potest quis usucapere.

VI. [l. 6.] Factam per dolum emtionem diutina possessio confirmare nequit, quia mala quis fide possidere cœpit.

VII. [l. 7.] Diutinam habens exceptionem, etsi instrumenta amiserit, ex quibus possessionem nactus fuit, nihilominus ea uti potest.

VIII. [l. 8.] Si quis adoptivus mulieris filius, ratus valere adoptionem, tamquam illius filius mancipia ejus possideat, potest verus mulieris filius hæc mancipia repetere, non obstante longi temporis præscriptione.

IX. [l. 9.] Qui bona fide rem emit, longique temporis præscriptione munitus est, statim quidem, quando convenitur, dicere debet, se exceptionem habere. Postquam vero actor suam probaverit proprietatem, tunc & ipsum probata iusta possessione absolvi oportet.

X. [l. 10.] Si quis bona fide possidere cœperit, sed controversiam de re patiat, & post litis contestationem usucapionem impleverit: iudex ad litis contestatæ tempus se revocans atque inveniens eum nondum implevisse usucapionem, condemnat illum.

XI.

4. Leg. πατρίῳ vel πατρίῳ vel πατρίῳ, Et mox δὲ, δικῆς scriptum inveneram.

5. CORR. CAPPER. pro λέγω.

6. Hoc addendum.

7. αὐτῷ CAPPER. Ego αὐτῇ expresse, ut referatur ad πρᾶγμα.

8. Falsissimum hoc: quare lego vel ὁ αὐτὸς vel simpliciter ὁ pro αὐτῷ.

9. ὡχυρωμένῳ MS.

10. ἀποδείξει ap. omnes.

11. Sic omnes: sed Leuncl. in marg. τῶν 1. ἢ 2. ἐνιαυτῶν, recte emendat, cujus etiam versionem F. retinuit.

12. ἐν MS.

13. Sic CAPPER. pro ἔχει.

14. εἰ inferendum arbitror.

ΙΑ. Ἐπὶ τῆς χρονίας νομῆς ¹¹ τοῖς δέκα ἢ εἰκοσιν ὁμαυτοῖς καὶ ὁ χρόνος τοῦ πρεσβυτέρου συμψηφίζεται.

ΙΒ. Ἐπὶ τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου νομῆς, τότε-
στιν ὅπῃ τὸ δέκα ἢ εἰκοσιν ὁμαυτῶν, ἐζητοῦν οἱ
παλαιοὶ ταῦτα τὰ τρία πρῶτον μὲν, ποῦ
οφείλουσιν εἶναι τὰ πράγματα, πρὶν ὅν ἡ δίκη κι-
νείται; ἄρα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ ἐναγοντος, ἢ ἐν
τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ ἐναγομένου καὶ πάλιν, εἰ ἄρα
οφείλουσιν ἑκάτεροι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ εἶναι, ἐν
ἢ καὶ τὰ πράγματά εἰσιν, ἢ ὁπότερος ἐξ αὐτῶν;
καὶ τρίτη ζητήσις, εἰ ἄρα ¹² ὅπῃ τῆς δεκαετίας
ζητῶμεν, ἑκατέρωθεν εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ ἢ
ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, ἵνα τότε ὡς παρόντων αὐτῶν
χώρῃ ¹³ ἔχη ἢ τῆς δεκαετίας παραγραφή. Τέ-
μνησα τοίνυν ταύτας τὰς ζητήσεις ἢ διατάξεις λέ-
γει, ὅτι ζητῶμεν ἐκ τῆς τῶν πρεσβυτέρων παρη-
σίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔχειν ἑκατέρωθεν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρ-
χίᾳ τὴν οἰκίαν, ὥστε καὶ ἀπολυμπάνεται τις
σωματικῶς, καὶ δοκεῖ ἀπεῖναι. Περὶ δὲ τῶν πραγ-
μάτων ¹⁴ ζητῶμεν, εἴτε ἐν τῇ αὐτῇ εἰσιν ἐπαρ-
χίᾳ, ἐν ἢ καὶ αὐτοὶ τυγχάνουσιν, εἴτε ἐν ἐτέρᾳ
ἐπαρχίᾳ. ¹⁵ Καὶ ζητῶμεν εἰδῆσιν τὸ μέλλοντος ἐκ-
βάλλεσθαι τῇ παραγραφῇ, ἵνα τότε ἐπωρῶν
αὐτὸν ἀποκλείεσθαι, ὅτε ἡπίστατο μόνον.

[ΙΓ. Νεαγ. ΙΗ. κεφ. ι.]

¹⁶ Κακεῖνο δὲ τασιασθὲν ἐν δικαστηρίοις ¹⁷ οἰό-
μεθα χρῆναι κάλλιον, ἢ περὶ πάντες οἱ πρὸ ἡμῶν,
ἀφαιρῶσθαι τε καὶ τάξαι. Εἰ ¹⁸ γὰρ τις ἐγκα-
λοῖτο πράγματα κατέχειν ἑτέρου, φάσκοι ὅτι οὐκ
εἶναι τὰ πράγματα ἐκείνου, πρὶν ὅν φῶσιν ὁ δῶ-
κων ἀναγκασθῆναι ἢ τὴν ¹⁹ ἐναγωγὴν ποιῶμενος,
ἢ συμβολαίοις ἢ μάρτυσιν, ἢ ἐτέροις πόνοις χρῆ-
σασθαι πρὶν τὸ δειχθῆναι τὰ πράγματα ἐκείνου
καθεστάναι· εἴτα ὕστερον ὁ μέχρι πάντος ἀφαιρηθεὶς
ἐκείνου ταῦτα μὴ γενέσθαι, χρῆσθαι βεβληθεὶς ²⁰
τοῖς ἐξ ἐκείνου δικαίοις, καὶ φάσκειν ὡς ἐξ ὑποθη-
κῶν ἢ ἐτέρων αἰτιῶν εἰς ἐκεῖνο τὸ πρῶτον ²¹
ἀναφερομένων, κυριώτερός ἐστι τῇ τὴν δίκην κινῶν-
τι· αἱ μὲν ²² ἄλλαι πᾶσαι σχολάζουσιν γινώ-
μαι, αἱ τοῖς πρὸ ἡμῶν ²³ πρῶτα εἶναι μετρία δὲ
τις καὶ φιλόνομος καὶ αὐτὸς τῇ πραγματικῇ
ἐπιοχασμένη ποιῶν τοῖς ἀφαιρηθεῖσιν ἐπαγέσθαι· ὕπερ
γὰρ τῆς περὶ ταῦτα ἀρνήσεως καὶ τῆς τοῦ δῶκοντος
πόνοις, ²⁴ καὶ λεγομένης ἐτι τῆς δίκης, ὅπῃ τὸν
δῶκοντα μετατιθέσθαι τῇ πραγματικῇ, πρὶν ὅν ἡ
ζητήσις γέγονεν, ἢ νομῇ: ἀδίκαν ἔχοντος τοῦ
ταύτην ἀποδιδόντος, εἰ τίνα δίκαια ἔχοι ἐξ ἐκείνου
τῇ πρεσβυτέρῃ, πρὶν ὅν πρῶτον τὴν ἀρνήσιν ὑπέ-
μεινε, πρῶτον αὐτὰς, ταῦτα πρῶτον εἶναι,
καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου τυγχάνειν, τῆς
ποιῆς ἐν μόνῃ τῇ μεταστάσει τῆς νομῆς πρῶ-
ταμένης.

TIT.

¹⁵. Hæc clausula ex Novella 119. cap. 7. adfuta vide-
tur, quod cap. integrum occurret sub fin. Tit. 14. h. l.
namque eo mutavit Justinianus verba hæc Cod. finalia:
nulla scientia vel ignorantia expectanda &c.

¹⁶. Cohærebat hoc cap. superiori. Habet Fabr. ex
Synopf. pag. 234. sed deest præmium usque ad τὰς αἰ.
Utrumque ad verbum, præter variantes nullius momenti,
descriptum est ex Novellis Authenticis.

¹⁷. ὁμοί. MS. saltim ὁμοί.

¹⁸. γὰρ de: Syn. & F. Mox ἐγκαλοῖτο MS.

¹⁹. Et sic iid. sed Auth. simplex ἐναγωγή.

²⁰. Hunc locum nec vulgatus interpretes intellexit, nec
Fabrotus. Ille reddidit, uti voluerit illius iure: hic cum
Leuncl. voluerit instrumentis alterius uti, quasi δίκαιον idem
sit Jctis Græcis, quod δικάσιμα. Utrumque in viam re-

XI. [l. 11.] In diutina possessione decem aut
viginti annorum etiam prioris possessoris tempus
computatur.

XII. [l. 12.] In longi temporis, id est de-
cem aut viginti annorum possessione veteres hæc
tria quærebant: primo, ubi res sita esse debeant,
de quibus lis movetur? utrum in provincia acto-
ris, an in provincia rei, qui possidet. Et rursus,
an ambo in eadem provincia, in qua res quo-
que sunt, esse debeant, an alteruter eorum? Et
tertia erat quæstio, utrum in decennio requira-
mus, utrosque in eadem esse provincia, an in
eadem civitate, ut tunc, tamquam illis præsentibus,
decennii præscriptio locum habeat. Has igi-
tur quæstiones decidens hæc Constitutio ait,
non quærere nos personarum præsentiam, sed ut
uterque in eadem provincia domicilium habeat,
ita ut, etiamsi quis corporaliter absit, non vi-
deatur abesse. De rebus autem [non] quærimus,
sive in eadem sint provincia, in qua & ipsi de-
gunt, sive in alia provincia. Item requirimus
scientiam ejus qui præscriptione repellendus erit,
ut tunc dicamus eum excludi, quando scierit
duntaxat.

[XIII. NOV. CONST. XVIII. CAP. IO.]

Illud quoque controversum in judiciis putamus
nos debere melius, quam omnes ante nos, for-
mare atque ordinare. Nam si quis incusetur res
alienas detinere, sed dicat res non esse illius, de
quo dicit actor: & qui actionem instituit, cogat-
ur vel instrumentis vel testibus vel aliis laboribus
uti ad probandum, res illius esse: postea vero
is, qui semper negaverat eas res illius esse, juri-
bus sibi ab altero competentibus uti voluerit, & di-
cere, illum ex hypothecis aut aliis causis, ad il-
lam personam relatis, potiore esse eo qui litem
moveret: aliæ quidem omnes sententiæ cessent,
quæ antecessoribus nostris probatæ fuerunt; me-
diocris autem & benigna ipsique rei conveniens
pœna inficiantibus imponatur. Namque pro nega-
tione circa hæc & pro laboribus actoris, dum
adhuc causa dicitur, ad actorem transferatur re-
rum, de quibus quæstio mota fuit, possessio: li-
centiam habente eo qui illam restituit, si quæ ju-
ra sibi ab illa persona, adversus quam antea ne-
gationem sustinuit, competentia habet, ea pro-
ponere, & jus atque æquum consequi, pœna in
sola translatione possessionis consistente.

T I.

duxisset debet, quod sub finem hic repetitur, ἢ τινος
δικαία ἔχοι ἐξ ἐκείνου πρῶτον πρῶτον αὐτῷ. Mox φάσκοι
in Auth. & sic F. cum Leuncl. in margine rescriptis ac
vertit. Sed φάσκοι veram esse lectionem ipsa vetus ver-
sio docet, quæ dicere habet. Iidem male mox reddunt: se-
que dixerit. Vulgatus dubie: quia ex hyp. — propin-
quior est.

²¹. ἀναφαν. MS.

²². & ad: F. cum Syn.

²³. placuerunt, vulg. ad animum acciderunt F. cum
Leuncl.

²⁴. Sic vulg. recte vertit; sed illi: & cause nomine quæ
adhibetur agitur. Julianus p. m. 43. sic expressit: adhuc lita
in suspensio constituta.

TITΛΟΣ IB.

Ἐν αἷς αἰτίαις ὧς χωρεῖται τοῦ μακροῦ χρόνου ἡ παραγραφή, καὶ οἷς οὐκ ἀντίκειται ἡ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφή.

[ΚΩΔ. Βιβλ. Ζ. ΤΙΤΛ. λδ.]

Α. Ὁ μισθωσάμενος καὶ ὑποκλέψῃ τὰ συμβόλαια τῆς μισθώσεως, ὅμως οὐ δύναται χρῆσασθαι μακροῦ χρόνου παραγραφῇ.

Β. Ἐπὶ τῶν κινητῶν πραγμάτων, τραχταίζομένης τῆς διὰ τριῶν ἐνιαυτῶν ἐκ τῆς χρᾶσθαι δεσποτείας, ὡς ἐπὶ τὸ ζητεῖν ὡς χρονίας παραγραφῆς.

Γ. Ἐάν τις τὸ ὅτι κτλ. πρᾶγμα 3 νεμηθῇ ἐξ ὁλοκλήρου ὅτι δέκα ἢ εἴκοσι ἐνιαυτῶν 4 ἔχει μακρὸν χρόνον παραγραφῇ· ἔδὲ γὰρ τὸ ἐπὶ τῆς διαίρεσεως τῆς φαιμυλίας 5 δικαστήριον, ἔδὲ 6 ἢ ἐπὶ τῇ διαίρεσει τῶν ὁτι κτλ. πραγμάτων ἀγωγῇ ἐκβάλλεται διὰ τῆς 7 δέκα ἢ τῆς εἴκοσι ἐνιαυτῶν παραγραφῆς, 7 τῇ τριακονταετηρίδι ὃ μόνον ἀποκλείονται.

Δ. Ἡ τῆς κληρονομίας ἀπαίτησις οὐκ ἐκβάλλεται διὰ τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς. Ἐάν δὲ τις νεμηθῇ πρᾶγμα ἐξ ἄλλης τίτλης νομῆς, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόση, ἔχει τὸ ἀσφαλές· ἔδὲ γὰρ ἐντάσσεται τῇ ὡς ἀπαίτησεως κληρονομίας ἀγωγῇ.

Ε. Ὁ δὲ λυτὸς τραυματῆς ὁτι κτλ. ὡς ἐλευθέρου, καὶ μὴ ταῦτα ἐναγόμενος περὶ αὐτοῦ, οὐκ ἔχει μακρὸν χρόνον παραγραφῇ.

Βιβλ. Ζ. τῆς Κωδ. Τίτ. 8 Λε.

Ζ. Ὁ καιρὸς τοῦ στρατοπέδου οὐ τίττει μακροῦ χρόνου παραγραφῇ καὶ τοῦ στρατιώτου.

Ζ. Τὰ δημόσια πρᾶγματα ἀπολειφθέντι, ἐν τῷ χρόνῳ ἐκ ἀντίκειται μακρὸν χρόνον παραγραφῇ.

Η. Ἐν τῷ χρόνῳ τῶν δέκα ἢ εἴκοσι ἐνιαυτῶν, ὃ ἀντίκειται ὁ χρόνος, ἐν ᾧ ἢ τις ἢ τῶν τῶν εἴκοσι πέντε 9 ἐνιαυτῶν. [Αὕτη γὰρ τότε τρέχειν ἀρχεται, ὅτε εἰς μείζονα ἡλικίαν ὁ δεσπότης τῶν πραγμάτων ἔλθῃ, τῷ ὅτε πληρώσῃ τὸν κῆ. ἐν αὐτόν.]

Θ. Κατὰ τὴν ἀπόντων διὰ δημόσιον πρᾶγμα ἢ καὶ τύχην, ἐκ ἀντίκειται μακρὸν χρόνον παραγραφῇ.

Ι. Ἐπὶ δανείας, καὶ τῆς ἐν χρεὶα διδομένης, καὶ τῆς παραθήκης, καὶ ληγάτης, καὶ fideicommissis, καὶ ὁπιτροπῆς, καὶ πάσης ἄλλης προσωπικῆς ἀγωγῆς, ἀργεῖ ἡ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ.

ΙΑ. Ὁ ἔχων ἀποκατάστασιν, μείζον ὢν καὶ κινῶν

TIT. XII.

1. Ἐν οἷς οὐκ ἀντίκειται ἡ τῆς μακροῦ χρόνου παραγραφῆς, καὶ ἐν οἷς συμβαλλεται εἰς δεσποτείαν, καὶ ὡς τῆς ποσοτήτος τῶν χρόνων. F. cum Syn. Uterque ex hoc tit. habent cap. quae hic numerantur B. G. Δ. H. cum augmento, Θ. & I.

2. Harmenop. II. 1. 53. ita hoc caput contraxit, ut media haec, ἔδὲ γὰρ — παραγραφῆς omiserit.

3. ἔχων ad: Harm.

4. ἢ additum habebat MS.

5. πραγμάτων ad: F. cum Syn.

6. ἢ deest iisdem.

7. τῇ τριακονταετηρίδι γὰρ Harm.

8. ΛΕ Latinus codex requirit.

TITULUS XII.

In quibus causis cesset longi temporis praescriptio, & quibus non opponatur longi temporis praescriptio.

[COD. LIB. VII. Tit. 34.]

I. [1.1.] Conductor etiam si conductionis instrumenta subripuerit, tamen longi temporis praescriptione uti non potest.

II. [1.2.] In rebus mobilibus, quando trium annorum usucapio locum habet, superfluum est de longa praescriptione quaerere.

III. [1.3.] Si quis rem communem per decem aut viginti annos in solidum possederit, longi temporis praescriptionem non habet: nec enim familiae erciscundae iudicium, nec communi dividundo actio per praescriptionem decem aut viginti annorum submovetur, sed solo tricennio excluduntur.

IV. [1.4.] Hereditatis petitio per longi temporis praescriptionem non submovetur. Sed si quis rem ex alio possessionis titulo possidens usuceperit, tutus est: nec enim actione petitionis hereditatis convenitur.

V. [1.5.] Qui servum vulneratum, ut liberum, curavit, ac postea de illo adpellatur, longi temporis praescriptionem non habet.

COD. LIB. VII. Tit. 35.

VI. [1.1.] Tempus expeditionis non parit longi temporis praescriptionem adversus militem.

VII. [1.2.] Absenti ob causam publicam non obstat illo tempore longi temporis praescriptio.

VIII. [1.3.] In decem aut viginti annorum tempore non computatur tempus, quo quis viginti quinque annis minor fuit. [Haec enim tunc currere incipit, quum ad maiorem aetatem dominus rei pervenerit, id est vicesimum quintum annum impleverit.]

IX. [1.4.] Adversus absentes propter publicam causam aut per casum longi temporis praescriptio non objicitur.

X. [1.5.] In mutuo, & commodato, & deposito, & legato, & fideicommissio, & tutela, & omni alia actione personali, cessat longi temporis praescriptio.

XI. [1.6.] Qui restitutionem consequitur, si major

9. ἔτῶν Syn. & F. ex quibus sequentia hic inclusa addidi. Forte enim librarius noster imprudens a verbis prioribus καὶ ἐν αὐτῶν f. ἔτῶν transiit ad posteriora καὶ ἐν αὐτόν.

10. Καὶ praemittunt illi.

11. Haec ap. eosdem ita coherent cum cap. super. ut hic inferant ὅδὲ, & in fine omittant ἀργεῖ ἢ τ. μ. χρ. π.

TIT. XIII.

1. Περὶ τῶν τελευτησάντων δεσποζομένων δημοσίων πραγμάτων. Fabr. cum Syn. qui solum cap. α' habent. Princ. usque ad παραγραφῇ exstat ap. Harm. II. 1. 56.

2. Sic rescripti pro τῇ παραγραφῇ.

σιν, ἐγγυμνάζειν ἕως μέντοι, ἵνα μὴ τὴν ὀλι-
σθεῖσαν τετραετίαν μὴδὲ τὸν θεϊότατον δημοσίον
ἐξεῖναι ἑαυτοῖς οἰαισδήποτε ἀγωγαῖς συνωθεῖν, ¹⁴
γινώσκωσι. Πρὸς τούτοις, τοῖς τῷ δημοσίων πραγ-
μάτων ἀγορασταῖς μὴ λογισμῷ δικαιοτάτῃ πρε-
νοῖαν παρέχοντες κελύμενοι, ὅσακις τὸ ἀρμόζον
σφινδὸν ὑπομνημάτων πραττομένων, τῷ ¹⁵ πεπρα-
μένων πραγμάτων τὸ τίμημα κατὰθηται εἰληφέ-
ναι, μηδαμῶς μὴ τὴν τοιαύτην τῷ καταβληθέντος
τιμήματι κατὰθεσιν τῆς ἀγοραστῆς, ὥσανεὶ μὴ
ἀριθμηθέντων χρημάτων, βαρύνεσθαι, ἢ ἀνάγκην
αὐτοῖς τοῖς ἀγορασταῖς ὀπιτίθεσθαι, εἰ καὶ μὴ τὴν ¹⁶
τετυπωμένην ἔλαβον ἀμεριμνίαν, καταβεβλημένα
τὰ τίμηματα ἀποδεικνύειν· ἀλλ' ὅποτε ἐστὶν ἐν τῇ
ἐξουσίᾳ τοῦ τὰ τίμηματα λαμβάνοντος, μηδα-
μῶς κατὰτίθεσθαι ἑαυτὸν, ὅπερ οὐκ ἔλαβεν, ¹⁷
ὑποδέχεσθαι ἕως καὶ μὴδὲ τῆς ἀγοραστῆς, τε-
λειοτάτην ἐν τῇς τοιαύτης καταθέσεως ὡς τῇς
τῷ τιμημάτων καταβολῆς ἀμεριμνίαν κτησαμένους,
τί ποτε, ὡς εἴρηται, περαιτέρω ἀφ' αὐτῆς ἀπο-
δείξεως βάρυναι παντελῶς εὐλαβεῖσθαι.

[Γ.] ¹⁸ Καλῶς ὡς Ζήνωνος τῷ τῆς ¹⁸
θείας λήξεως, τῶν δημοσίων ἐκποιήσεων πρὸς
γένονεν, ἵνα ¹⁹ μὴ οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες ἐν τῶν
ἡμετέρων θησαυρῶν καὶ δωρεῶν ἢ ἀγοραστῆς, ἢ
²⁰ ἄλλον οἰοῦσδήποτε τίτλον τί ποτε λαμβάνουσιν,
εἴ τι ²¹ ὡς τὸ συνάλλαγμα ὀνάντιον ἀναφανῇ, ἢ
ἐκδικήσεως ἢ ἄλλης ὀχλήσεως ἐνεκεν, εἰς δεσπο-
τείαν ἢ ²² εἰς ὑποθήκην ἀποβλέπον, τινὰ ὑπο-
μείνωσι ζημίαν. Ἀλλὰ καὶ μὴ τῷ ἀγοραστῶν, ἢ τῶν
δωρεῶν δεχομένων, ἢ καὶ ἄλλης τίτλος ἐκποιή-
σεων τί ποτε ἀφαιρούμενων, ²³ μηδαμῶς οἰαι-
σδήποτε ἀγωγὰς κινεῖσθωσαν, ἀλλὰ μόνον κατὰ
τῇ δημοσίᾳ, ²⁴ ἕως τετραετίας μόνον· ἢς τινὲς
διολισθεῖσας μὴδὲ κατὰ τῇ δημοσίᾳ μόνον τις
ἀγωγή. Ἀλλὰ γινώσκωμεν τούτο μὴ ἐπὶ τῇ δη-
μοσίᾳ ἐκποιήσεων ἐνδρανόως ὡς ἀφαιρούμενης, οὐ
μέντοι ὁμοίᾳ τρόπῳ τὸ πρᾶγμα εἶναι ὡς ἀφαι-
ρουμένου περὶ ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ἅτινα ἐκ τῇ
θείᾳ βασιλείᾳ, οὐκ ἐκ τῇ δημοσίᾳ πραγμάτων,
ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδικῆς αὐτῶν ὑποστάσεως πρὸς ἐρχον-
ται ὅπερ πάντῃ ἀλόγιόν ἐστι. Ποῖα γὰρ ἀφαι-
ρᾶ εἰσάγεται, ὅποτε πάντα τῇ βασιλείᾳ εἶναι
νοοῦνται, εἴτε ἐκ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως εἴτε ἐκ τῆς
τῇ ²⁵ δημοσίᾳ εἴη τί ποτε ἐκποιήθης; Καὶ τῷ αὐ-
τῷ τρόπῳ, εἰ καὶ παρὰ τῆς εὐσεβεστάτης Αυ-
γύτης τί ποτε ἐκποιήθῃ, ἀφ' οὗ τί μὴ τῷ αὐτῷ
κέχρηται προνομίᾳ; ἀλλ' οἱ κρείττους οἱ ἡμέτεροι,
δι' ὧν εἰσάγεται τὴν ὑπόστασιν ἡμῶν χειρίζειν, ἀνάγκη
ἔχουσιν ἐν ταῖς πράξεσι τῷ πραγμάτων καὶ ²⁶
ἐκδικήσιν καὶ τὰ ἄλλα, ὥστε εἰσὶν ἰδικῆς χρησιμο-
τητος σύμφωνα, τοῖς ὠνεακοῖς συμβολαίοις προσ-
τιθέναι, ἢ τινὰς τοιαύτας ἐνοχὰς ἐν τοῖς τῷ ἐκ-
ποιήσεων συμβολαίοις ὀπιγνώσκωμεν, ἢ ἐν ταῖς
ὀναλλαγαῖς ἢ ἐν ταῖς ἀφαιρούσεσι, ²⁷ εἰ καὶ τούτο
εἴη γενόμενον; ²⁸ τοῖς γὰρ ἐστὶν ἐκείνων, οἵτι-

ves

nes competere putant, instituere: ita tamen, ut
post elapsum quadriennium neque sacratissimum
fiscum licere sibi qualibuscumque actionibus pul-
sare, cognoscant. Ad hæc rerum fiscalium em-
toribus justissima ratione consulentes jubemus,
quoties competens scrinium actis confectis rerum
venditarum pretium deposuerit se accepisse, ne-
quaquam post talem persoluti pretii depositionem
emtores, quasi non numerata pecunia, gravari,
vel necessitatem ipsis emtoribus imponi, licet
formalem securitatem non acceperint, persolu-
ta esse pretia demonstrandi: sed, quum in pote-
state sit accipientis pretia, nequaquam depone-
re, se quod non accepit, suscepisse; ita nec
emtores decet, perfectissimam ex hujusmodi de-
positione de pretiorum persolutione securitatem
consecutos, aliquod, ut dictum est, ulterius per
probationem onus omnino metuere.

[III. l. 3.] Bene a Zenone beatæ memoriæ
fiscalibus alienationibus consultum est, ne ho-
mines, qui ex nostris thesauris per donationis
vel emtionis vel alium quemcumque titulum ali-
quid accipiunt, si quid circa contractum contra-
rium emerferit, vel vindicationis vel alius mo-
lestiæ causa, ad proprietatem aut ad hypothecam
spectans, ullum sustineant damnum. Sed ad-
versus emtores quidem, vel eos qui donationes
accipiunt, aut aliis alienationum titulis aliquid
possident, nequaquam qualescumque actiones
moveantur, sed tantum adversus fiscum, ad
quadriennium dumtaxat: quo elapso neque adver-
sus fiscum ulla maneat actio. At hoc quidem
scimus in fiscalibus alienationibus solerter obser-
vari, non tamen simili ratione rem fuisse obser-
vatam circa illas res, quæ ex sacris Principibus,
non ex fiscalibus rebus, sed ex proprio ipsorum pa-
trimonio proveniunt; quod plane absurdum est.
Qualis enim differentia introducitur, quum om-
nia Principis esse intelligantur, sive ex proprio
patrimonio, sive ex fiscali aliquid alienatum
fuerit? Et eodem modo, etsi ab religiosissima
Augusta aliquid alienatum fuerit, cur non eodem
fruitur privilegio? Sed curatores nostri, per
quos patrimonium nostrum administrare solemus,
necesse habent in venditionibus rerum & evi-
ctionem & alia, quæ privatorum utilitatis sunt pa-
cta, emtionalibus instrumentis addere, aut ali-
quas hujusmodi obligationes in alienationum in-
strumentis agnoscere, vel in permutationibus vel
in transactionibus, si & hoc actum fuerit? Illud
enim

14. γινώσκωσι MS.

15. πεπραγμ. MS.

16. Verto formalem, licet Imp. Zeno habeat solennem, quia eodem modo cum Gallis dicimus een formeel kuyt-schrift.

17. ὑποδέχασθαι rectius foret.

18. Hoc cap. plane cohærebat cum super. Ceterum exstat quoque ap. Attaliaten Tit. XLVI. pap. 41.—2. unde Fabr. transcribere neglexit.

*18. ἀλλ' ὡς Attal. sed in marg. θείας.

19. καὶ abest hic, sed post ἀφαιρούμενων exstat ap. Attal.

20. ἄλλων MS. unde & οἰων—τίτλων non male corrige-

bat CAPPER. sed sequor Attaliatæ scripturam, cui Cod. Lat. consonat.

21. ὡς in marg. ap. Attal. male.

22. εἰς de: Attal.

23. μηδέποτε οἰαδήποτε Attal.

24. Verba intermedia usque ad alterum δημοσίᾳ desunt Attal. apud quem post μέντω τις ἀγωγή hæc verbositatis Justinianæ epitome subditur: καὶ τῷ κατὰ, ἐφ' οἷς καὶ οἱ φροντιστῆς τῇ βασιλικῇ ἀπο ἐπιστάματι ἐξεποιοῦντο τινὰ, μηδὲν τολμᾶν τῶν εἰς τὴν λαμβανόντων κατὰ τινὰ τίτλον ἐκ-
ποιήσεως, δικαστηρίῳ πεισθῆναι, ἢ ἐλπίζειν τινὰ κατ' αὐτῶν
ἔδωκεν πνευγμένην (leg. πνευγμένην) εἶναι, παρὰ τῆς

res δὲ τὸ μέγεθος τὸ βασιλικὸν ὁπρὶν ὠσκει, καὶ ὅσον μεταξὺ τῆς ἰδιωτικῆς τύχης καὶ τῆς βασιλικῆς ὑψηλότητος μέσον ἐστὶ καὶ τῆς ἡμετέρας κεράτω-
ρας, δι' ὧν τὰ πράγματα τῶν θεῶν οἴκων πράτ-
τονται, τισὶν ἀδικίαις ἢ ζημιώμασι περιβάλλειν
ὁπρὶν ἐξέλθωσιν. Ἄτινα πάντα ἀνατέμνοντες ἀφ' ὧν τῶν
τῶ γενικῶν καὶ εἰς τὸ διηγεῖσθαι ἰσχύοντες νόμοι, θε-
σπίζομεν πάσας τὰς ἐκποιήσεις τὰς ἐκ τῶ οἴκου
περιβαλλόμενας, εἴτε ἐκ τῆς ἡμετέρας φιλανθρω-
πίας, εἴτε ἐκ τῆς γαληνοτάτης Αὐγούστης τῆς
συζύγου ἡμῶν, εἴτε ἐξ ἐκείνων οἵτινες μὲν ταῦτα
ἄξιοι εἶναι τῆς ὀνόματός τῆ βασιλικῆς, εἴτε ἤδη
ἐκποιήσαντες τί ποτέ ἐστιν, εἴτε μὲν ταῦτα γένηται,
χωρὶς πάσης ὀχλήσεως ἀφαιρέσειν· εἴτε πράγμα-
τα αὐτοῖς δι' ἡμῶν αὐτῶν ἢ τῶ Φροντιστῶν ἡμῶν,
ἀπὸ 29 ὁπρὶν ἀλματὸς μέντοι ἡμετέρας, εἶσαν
ἐκποιήσαντα καὶ μηδεὶς τολμήσῃ ἐκείνους, οἵτινες τὰ
πράγματα λαμβάνουσι, καθ' οἷον δὴ ποτε τίτλον
ἐκποιήσεως, εἴτε κινήτα εἴτε ἀκίνητα εἴτε αὐτο-
κίνητα, ἢ δίκαια 30 ἀσώματα, ἢ ἀγρῶν πολι-
τικῶν, δικαστηρίοις περιβάλλειν, ἢ ἐλτίξωσιν τινὰ
κατ' αὐτῶν ἑαυτοῖς ὁδὸν 31 ἠνεωγμένην· ἀλλὰ
πάσα εἰσοδὸς ἀποκλειέσθω, πάσα κίνησις καὶ
ἐλπίς τῆς τοιαύτης περιουσίας. Ἀλλὰ καὶ τῶ
οἴκου τῶ ἡμετέρου ἐχέτωσαν, εἰσὼ τετραετίας μέ-
ντοι κατὰ μίμησιν τῶ δημοσίου, ἄτινας ὑπολαμ-
βάνουσι δόνασαι ἑαυτοῖς ἀρμόζειν ἀλῶγας, τὴν
τὰ ἴδια ἀπαιτῶσαν 32 ὑποθηκαίαν, ἵνα ἐκ τῆς
ἡμετέρας κτελέσεως ἢ δίκη κινήσῃ καὶ τῶ ἀρμόζον-
τος ἀξιώθει ἀποτελέσματος. Εἰ δ' ἢ ἡ τετραε-
τία εἴη ἀφαιρέσειν, μηδὲ κατὰ τῶ ἡμετέρου
οἴκου ἐχέτω τις τὴν οἰονδὴ ποτε ἀλῶγην. 33 Ὅπό-
τε γὰρ πολλὰ περιουσία ἢ βασιλικὴ τύχη ἡξίωσε
λαβεῖν, καὶ ὅν ταῖς δωρεαῖς χωρὶς ἐμφανείας ὑπο-
μνημάτων, 34 ἄτινα ὁ κατὰ καιρὸν εὐσεβέστατος
βασιλεὺς τῇ θεῷ 35 Αὐγούστῃ σιωπῶντα τοῦ
γάμου δωρήσεται, ἢ αὐτὸς ἐκ τῆς γαληνοτάτης
Αὐγούστης κατὰ τίτλον δωρεᾶς κτήσεται· ἵνα μεί-
νη ὡς δωρεᾶ ἢ δωρεὰ πεπληρωμένη, μηδὲν
ἄλλου βεβαιώσεως καιρὸς φυλαττομένη· ὅπως καὶ
τῶτο δόξῃ βασιλικὸν εἶναι προνόμιον. Οἵτινες γὰρ
ταῖς ἰδίαις συμβελαῖς καὶ ταῖς ἰδίαις καμάτοις ὑπὲρ
τῶ πάντων κύκλου τῶ γῆς ὅν ἡμέρας καὶ ὅν νυκτὶ
κάμνουσι, διὰ τί μὴ ἔχουσιν ἄξιον τῆς ἰδίας προ-
νόμιον τύχης;

[ΚΩΔ. Βιβλ. Ζ. Τίτλ. λη.]

Δ. Εὰν δέλοι καὶ ἀπελευθέρου καὶ γεωργοὶ πρὸς
τέτοις τῆς ἡμετέρας εὐσίας, ὅ μὴν ἀλλὰ καὶ 36 ἢ
τέτων γούνη καὶ οἱ ἔχοντες, ὅσοι δὴ ποτε ἐκ τῶ ἡμετέ-
ρων κλημάτων ἀναχωρήσασιν, τῆς ζώνης, ἥντινα
συνήρπασαν ἀεὶ γραπτικῶς, ἀποδυνάστευτες, εἰ πρὸς
τινας τυχόν μετέβησαν ἀξίας, παντὸς 37 πρὸς
διορισμὸν χρόνου ἀποκινήσονται, τῇ ἡμετέρᾳ εὐσίᾳ
ἀποδοῦναι.

E.

κινήσεως, πάσης ἐλπίδος ἀποκλειόμενης τοῖς βεβαιωμένοις κινή-
σαι, καὶ ἀπελευθέρου καὶ γεωργοὶ καὶ τῶν δημοσίων καὶ τινὰ
τροπὴν κτήσασθαι. Nihil tamen de Augusta memorat.

25. δῆλον MS.

26. Sic ex Cod. Lat. refingo pro ἐκδιπλώσει.

27. ἢ MS.

28. τοιαύτη γὰρ ἐστὶν ἐκείνη MS.

29. Epitagma quidam sine necessitate legunt. Alte-
ram enim vocem vel Glossator sic recte exponit: Mandato,
quod Imperator mittere solet: vel scriptura, quam ipse princeps
scribit, seu commissio.

30. σάμα MS.

enim eorum est, qui neque majestatem impera-
toriam agnoscunt, & quantum inter privatam
fortunam & regale fastigium medium sit, no-
strosque curatores, per quos divinarum domu-
um negotia geruntur, aliquibus injuriis aut de-
trimentis subicere moliantur. Quæ omnia rese-
cantes per generalem hanc & in perpetuum va-
lente lege, sancimus omnes alienationes ex sa-
cra domo procedentes, sive ex nostra humanita-
te, sive ex Serenissima Augusta conjuge nostra,
sive ex illis qui postea Imperiali nomine digni
fuerint, sive jam alienatum quid est, sive dein-
ceps erit, citra omnem molestiam permanere: si-
ve res iis per nosmet ipsos sive per procuratores
nostros, attamen ex mandatu nostro, alienatæ fue-
rint: & nemo audeat eos, qui res accipiunt,
quocumque alienationis titulo, sive mobiles sive
immobiles seu se moventes, vel jura incorporalia
vel panes civiles, judiciis subicere, vel spera-
re aliquam adversus eos sibi viam apertam; sed
omnis aditus præcludatur, omnis motus & spes
hujus temeritatis. Sed adversus domos nostras
habeant, intra quadriennium tamen ad exem-
plum fisci, quas opinantur competere sibi posse
actiones, vindicationis rei vel hypothecariam,
ut ex nostro jussu causa moveatur & competen-
tem fortiatur exitum. Si autem quadriennium
fuerit emensum, nec adversus domum nostram
habeat quis qualemcumque actionem. Quum e-
nim multa privilegia Imperialis fortuna adipisci
meruit, & in donationibus sine gestoribus mani-
festatione [omnem firmitatem habentibus, & super
rebus] quas pro tempore religiosissimus Imperator
divinæ Augustæ constante matrimonio donaverit,
vel ipse a Serenissima Augusta per donationis ti-
tulum nactus fuerit; ut confestim donatio maneat
plena, nullo alio corroborationis tempore obser-
vando: ita & hoc videatur Imperiale esse privi-
legium. Qui enim suis consiliis suisque laboribus
pro omni telluris orbe & die & nocte laborant,
quare non habeant dignum fortuna sua privile-
gium?

[COD. LIB. VII. TIT. XXXVIII.]

IV. [l. i.] Si servi & liberti & coloni præ-
terea rei nostræ, quin etiam eorum suboles ac
nepotes, quotquot ex prædiis nostris recefferint,
cingulo, quod fraudulenter arripuerint, exuti, si
ad aliquas forte dignitates adscenderint, omni
temporis definitione submoti, nostro patrimonio
reddantur.

V.

31. ἠνεωγμένη MS.

32. ἢ τῇ aut simile addendum.

33. Multa hic ap. Justin. sed superflue sane inserta,
neglexit interpret Græcus.

34. Secundum textum Lat. ac bonum sensum excidisse
hinc videtur: πᾶσαν βεβαιότητα ἐχέουσιν, καὶ ὡς τῶν
πραγμάτων.

35. Αὐγούστῃ hoc tantum loco MS.

36. ὅ MS.

37. Latet hic aliquid: nisi πρὸς delendum, & διορισμὸν
legendum sit.

ὅκ' ἐστὶ δίκαιον, αὐτὸς ἀναλαβεῖν τὸ τίμημα τῷ κακῶς γενομένῳ συναλλάγματι.

Δ. Ο νεμόμενος ὁ ἐτέρων πρᾶγμα, ὅκ' ἔχει τὴν τῆς τριακονταετηρίδος ἢ τεσσαρακονταετηρίδος παραγραφὴν, εἴθε γὰρ δύναται ἰδίαν νομὴν δεῖξαι ὅθεν οἱ κατὰ 4 μίσθωσιν νεμόμενοι καὶ ὑστερον ἐναγόμενοι πρὸς τὸν πρᾶγματι, οὐδεμίαν χρόνον πρᾶγματι δύναται ὁ ἀντιτιθέναι.

Ε. Ὡς περ αἱ ἀγωγαὶ αἱ ἰδικαί, ἔως αἱ πρὸς ὁμάδῳ καὶ αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαὶ ὑπὲρ τριάκοντα ἐνιαυτῶν ἀφ' ἑαυτῶν μὴδ' αὖτε ἐκταίνεσθαι. ἀλλ' εἴαν τί ποτε πρᾶγμα ἢ δίκαιόν τί ποτε ἀπαιτῇ, ἢ πρὸς ὅσον οἰαδῇ ποτε ἀγωγὴ ἢ μεθοδεία συνωθῇται· εἴθε ἢ τῶν ἔσται τῶν ἐλθόντων τριάκοντα ἔτων παραγραφὴ 7 πλοῦτος· τῆς ἰσχύοντος καὶ εἰς τὸ ἐκείνῳ πρὸς ὅσον, ὅστις ἐνέχυρον ἢ ὑποθήκην οὐκ ἀπὸ τῆς ἰδίας χρεώσεως, ἀλλ' ἀπὸ ἄλλης ὅτι πολὺν χρόνον νεμόμενος, σπευδᾷ διελκιδῆσαι. Αἵτινες οὖν πρὸς ὅσον ἐκ ἐκινήσαν ἀγωγαί, τριάκοντα ἐνιαυτῶν συναπὴν σιωπῇ, ἐξ ἧς ἀρμόσαι νομίμως ἡρεῖται, 8 τῇ ζῆν περιλήψεω μὴ ἐχέτωσαν εὐχέρεϊαν μὴδ' ἀρκείτω δέσμεων προσεχθεισῶν ἰδικῶν τινα, εἰ καὶ κατὰ 9 ὑποσημείωσιν, ἀξιῶσαι ἀποκρίσιν, ἢ καὶ ἐν δικαστηρίοις δικαιολογήσασθαι· εἰ μὴ ἄρα δικαιολογηθείσης τῆς θέας ἀντιγραφῆς ἢ ἐν δικαστηρίῳ 10 μονομερῆς αἵτησις παρηκολυθήσεται, διὰ ἐκβίβαστος ὀχλήσεως ἢ φύσεως ἀσθενείας, ἢ ἀπαιτίας, ἢ τρατείας, καὶ τῆς τῶν νόμων ἀσφαλιζομένης, ἀλλὰ τῆς ἀνέβης ἡλικίας μόνον (καὶν τὰ μάλιστα ὑπὸ τὴν τῇ ὁπιτρόπῃ ἀσφάλειαν ἔστω) ταύτης ὑπεξαίρεμένης τῆς διατάξεως ὅτε γὰρ εἰς ἐκείνους τῶν ἐνιαυτῶν ἔλθωσιν, οἵτινες εἰς τὴν φροντίδα τῆς κεράτωρ ἀνήκουν, ἀναγκάως αὐτοῖς, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις, τὰ τῇ τριάκοντα ἐνιαυτῶν διαστήματι φυλακίᾳ 11 εἰσὶν. Αὗται ὅ τριάκοντα ἐνιαυτοὶ συναπὴν σβεβνύσθωσαν, αἵτινες διηγεῖται εὐδοκούν· ἔτι ἐκείναι, αἵτινες ἐξ ἀρχαίας καὶ 12 πρὸς ὅσον· καὶ τῆς 13 χρόνος τῇ προσδιορισμῶν, μὴδὲν ἐκινεῖν περὶ αὐτῶν εὐχέρεϊαν ἀναῶχθαι θεοπίστον, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τῇ ἀγνοίᾳ 14 νόμος ἐξκουσάμεν ἐαυτὸν περαθεῖν.

Ζ. Ἡ διαταξὶς βεβαίη μὲν πάσας τὰς παραγραφὰς, κελεύει 13 καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀγωγὴν μὴ σβεβνύμενην τῇ τριακονταετηρίδι, ἀλλὰ παρερμηνευομένην, τεσσαρακοντα ἐνιαυτῶν πρὸς ἀρχὴν ἀπολλυθῶν, μὴδὲν προσάπτει ταύτης τῆς πρᾶγματι ὑπεξαίρεμένης 14. Κελεύει 15 καὶ περὶ τύχης ἐναγόμενον, εἴαν ἔμεινεν ὅτι τεσσαρακονταετὴ χρόνον ἐν τινὶ κατὰστασει, μὴκέτι παρενοχλεῖσθαι.

Ζ. Εὐρεν ἡ ἡμέτερα γαληνότης, τινὰς τὴν ἱερὰν τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας ἀφ' ἑαυτῶν, ἥτις περὶ τῆς τῇ τεσσαρακοντα ἐνιαυτῶν πρᾶγματι ἀφ' ἑαυτῶν, εἰς πρᾶγμα 15 τῆς τῇ δημοσίων συντελειῶν καταβολῆς ἔλκειν ὁπιχειρεῖν· καὶ εἰ μὲν ὅτι τοσούτῃ καὶ πλείονος χρόνος ὀλίγησιν 16 μὴδ' αὖτε, ἢ ἥτιον

est, eos pretium recipere contractus perperam initi.

IV. [l. 2.] Qui rem aliorum possidet, non habet præscriptionem XXX. vel XL. annorum, nec enim suam possessionem probare potest: unde qui per conductionem possident, ac deinde de re conveniuntur, nullam temporis præscriptionem opponere possunt.

V. [l. 3.] Sicuti actiones speciales, ita et de universitate ac personales actiones ultra XXX. annorum intervallum minime extendantur: sed si qua res vel jus quodcumque petatur, aut persona qualicumque actione vel persecutione pulsatur; nihilominus actori tricennii præscriptio metuenda erit: quod idem & in ejus persona obtinebit, qui pignus aut hypothecam, non a debitore suo, sed ab alio per longum tempus possidente, vindicare studet. Quæ igitur actiones antea motæ non fuere, continuo tricennii silentio, ex quo competere jure cœperunt, vivendi ulterius licentiam non habeant: nec sufficiat precibus oblatis speciale aliquod, etiam si per adnotationem, meruisse responsum, aut etiam in judiciis allegasse: nisi allegato sacro rescripto, vel in judicio partis unius postulatio subsecuta fuerit per executoris interpellationem: non sexus imbecillitate, non absentia, non militia, adversus hanc legem tutanda, sed impuberi tantum ætate (etiam si maxime sub tutoris defensione sit) constitutioni huic eximenda: quum enim ad illos venerint annos, qui ad curam curatoris pertinent, necessario illis, sicut & aliis, triginta annorum intervalla servanda sunt. Hæc vero actiones triginta annis continuis extinguantur, quæ perpetuæ videbantur; non illæ, quæ antiquo tempore circumscribebantur: post hanc vero temporis definitionem nemini movendi ulterius facultatem patere sancimus, etsi maxime ignorantia legis se excusare tentaverit.

VI. [l. 4.] Constitutio hæc confirmat quidem omnes exceptiones, sed jubet quoque omnem aliam actionem, triginta annis non extinctam, sed male interpretatam, elapsis quadraginta annis interire, nulla persona huic præscriptioni eximenda. Jubet præterea eum, qui de statu suo convenitur, si per quadraginta annorum tempus in quadam conditione manserit, haud amplius esse molestandum.

VII. [l. 6.] Comperit Serenitas nostra, quosdam sacram pietatis nostræ constitutionem, quæ de præscriptione XL. annorum loquitur, in præjudicium publicarum collationum solutionis trahere conari: & siquidem per tanti aut etiam amplioris temporis lapsum aut nihilum, aut minus

8. Syn. & F. qui movendi verterunt, ut quidam Cod. habent. Sed vide Cujac. XVIII. Obs. 37. pr.

9. σημεῖον iid.

10. Synopsis hoc loco aliquot punctula in lacunæ signum interfert: & sane pendet sensus, nisi pro ἢ legas ἢ. Quum vero uterque Codex, & Theod. & Justin. sic habeat: nisi allegato sacro rescripto, aut in judicio postulatione deposita, fuerit subsecuta (per executorem) conventio: credo magis, Græcum interpretem allucinatum fuisse, qui sic vertere debuisset: ἢ ἐν δικ. μονομερῆς αἵτησις κατεδείχθη, καὶ ἐκβ. ὀχλήσεως, ὅτι ἐκβ. ὀχλήσεως, ὅτι ἐκβ. ὀχλήσεως.

11. εἰσὶν Syn. & F.

12. πρὸς ὅσον Leuncl. in marg. quod in textum recepit Fabr.

13. καὶ de: S. & F. Hoc & sequens cap. ab Harmenop. I. 3, 74. in hanc epitomen contrahitur: Ἡ ἀφ' ἑαυτῶν κελεύει πᾶσαν ἀγωγὴν μὴ σβεβνύμενην τῇ τριακονταετηρίδι, ἀλλὰ παρερμηνευομένην, τεσσαρακοντα ἐνιαυτῶν πρὸς ἀρχὴν ἀπολλυθῶν, μὴδὲν προσάπτει ταύτης τῆς πρᾶγματι ὑπεξαίρεμένης 14. (male pro ὑπεξαίρεται) εἴτε ἰδ. εἴτε δημ. ἀνευ μνησῶν τῶν δημοσίων συντελειῶν, αἱς ἐκείνῳ χρόνῳ παραγραφὴ ἀντιτίθεται.

14. εἴτε ἰδικῶν, εἴτε δημοσίων, ad: iid.

15. καὶ pro Syn. ac F.

16. ἢ ad: iid. & mox πρὸς ὅσον.

ἡτιον παρ' ὃ χρόν, ἢ συντελειῶν ἔνεκεν κατεβλήθη, μὴ δύνασθαι ζητεῖσθαι ἢ ἀπαιτεῖσθαι φιλονεικεῖν· ὅποτε τὸ τοῦτο ἐγγυήρημα φανερώς τῇ ἐννοίᾳ καὶ τῇ προθέσει τῶν ἡμετέρων νόμων ἐναντιῶσθαι γινώσκει, καὶ ἀλλ' οὐδὲν κελεύοντι ἐκείνης, οἷτινες πράγμα τι πόλε' ὅτι συναπῶν ἐνιαυτῶν τεσσαράκοντα δρόμον χωρὶς τινος νομίμῃ ὀχλήσεως ἐνεμήθησαν, ἀπὸ μὲν τῆς νομῆς τῆς πραγμάτων ἢ τῆς δεσποτείας μηδαμῶς μετακινεῖσθαι. 17 τὰς δὲ συντελείας ἢ τὴν πολιτικὸν κανόνα ἢ ἄλλην τινὰ πολιτικὴν εἰσφορὰν ὁπτικεμένην 18 αὐτὰς καταβάλλειν ἀναγκάζεσθαι, καὶ εἰδὲ τῶν τῶν μέρει οἰσθήπολε χρόνος παραγραφὴν ἀντικειμένην δέξασθαι.

19 Η. Ἡ ἀξία κελεύει τὴν ὑποθηκαρίαν ἀγωγήν μὴ μόνον σβέννυσθαι 20 δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοῖς, εἰ μὴ ἐξωκὸς νέμῃ τὴν ὑποθήκην, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ χρεώτης αὐτὴν νέμῃ, σβέννυσθαι τεσσαράκοντα ἐνιαυτοῖς [εἰ 21 μὴ ἄρα ἐν τῷ μέσῳ διαρραγεῖσα εἴη ἢ σιωπῇ, ὡς τῷ νόμῳ διηγούμενον ἐστὶ, τείλει καὶ ἀλλ' ὁ μόνος ὀχλήσεως, ἢ εἰ ἀνηβῇ ἡλικία ὑπεξαίρετα φανερῇ]. Κελεύει δὲ ἵνα καὶ προγενέστερος δανειτὴς κατὰ τὴν μεταγενέστερον δανειτῆς, ἀλλ' κατέχοντος τὸ πρᾶγμα 22 ὅτι τριακονταετίαν, κινῶν τὴν ὑποθηκαρίαν, ἐφ' ὅσον ὁ χρεώτης ζῇ, μὴ ἐκβάλλεται, μὲν δὲ τὸν θάνατον ὁ χρεώτης ἀντίκειται αὐτῷ ἢ τῆς τριακονταετίας ὡς παραγραφῇ. Εἰ δὲ ὁ μεταγενέστερος δανειτὴς 23 βέλῃται μὴ μόνον ἀντιθέσθαι τὸν χρόνον, ὃν ἐνεμήθη μὲν τὴν τελευτήν ὁ χρεώτης, ἀλλὰ καὶ ὃν κατέσχε ζῶντος αὐτοῦ, τότε τεσσαράκονταετίαν κελεύει ἀντίκεισθαι τῷ προτέρῳ δανειτῇ. Ἐπὶ δὲ τῶν αἰρετικῶν καὶ ὑπὸ ἡμέραν ἐνοχῶν, κελεύει 24 τὸν χρόνον φηφίζεσθαι μὲν τὸ ἐκβῆναι τὴν αἵρεσιν ἢ καταλαβεῖν τὴν ἡμέραν. Ὁμοίως δὲ κελεύει καὶ ὅτι τῆς ὡρετικῆς καὶ τῆς προγαμίας δωρεᾶς, μὲν τὴν λύσιν ὁ γάμος φηφίζεσθαι τῇ γυναικὶ τὸν χρόνον ἢ αὐτῶν ὡς παραγραφῶν. Κελεύει δὲ ἵνα ἐφ' ὅσον 25 χωρὶς βίας καλέχη τις τὰ ὑποκείμενα αὐτῷ πρᾶγματα, μὴ ἀντίκειται αὐτῷ χρόνος παραγραφῇ. Εἰ δὲ καὶ ὁ χρεώτης ποιήσῃ δευτέραν γνωσιμαχικὴν ἀσφάλειαν, πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν χρόνον τῶν τῶν παραγραφῶν. Κελεύει δὲ καὶ ὅτι τῶν ἐτησίων ληγάτων φηφίζεσθαι τὸν χρόνον, ἐφ' ὃν κατέλειπθησαν, ἀλλ' 26 ἐξότε ἐλέχθη ἢ ἀγωγήν τίκεται 27 καὶ καθ' ἕνατον ἐνιαυτόν. Βέλεται δὲ τὸν ἐμφυτεύειν μὴ 28 ἀντιθέσθαι χρονίαν ὡς παραγραφὴν, μηδὲ τὸν μισθώον, ἢ τὸν διοικητὴν ἢ ἀλλοτρίων πραγμάτων, ἀλλ' ὅτε δῆποτε πληρουμένης τῆς χρόνος ὁ ἐμφυτεύσεως ἢ τῆς μισθώσεως ἀποδίδοσθαι τὸ πρᾶγμα.

[29 Θ.] Εἴ τις ἀγορασίας ἢ δωρεᾶς, ἢ ἄλλης οἰσθήποτε συναλλάγματος τίτλῳ πρᾶγμα τι ποτε πίπτει κατὰ δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοῖς κατέσχε, καὶ τὴν ὁ μακροῦ χρόνος ὡς παραγραφὴν κατὰ

nus quam oportet, collationum nomine persolutum fuit, non posse requiri aut repeti, contendere: quum huiusmodi conamen manifeste sensui ac proposito nostræ legis adversari cognoscatur; atque ideo jubemus eos, qui rem quamlibet per continuorum XL. annorum cursum absque ulla legitima interpellatione possederunt, a possessione quidem rei aut proprietate neutiquam submoveri; collationes autem, seu civilem canonem aut aliam quampiam civilem pensionem ei incumbentem solvere cogi, neque huic parti cuiuscumque temporis præscriptionem oppositam admitti.

VIII. [l. 7. pr. §. 1.] Jubet constitutio actionem hypothecariam non modo exstingui decem aut viginti annis, si extraneus hypothecam possideat; sed etiam si ipse eam debitor possideat, quadraginta annis exstingui: [nisi forte medio tempore interruptum sit silentium, uti lege cautum est, id est vel per solam interpellationem, vel si pupillaris ætas eximenda monstretur.] [§. 2.] Jubet etiam, ut anterior creditor adversus creditorem posteriorem, qui rem per tricennium possedit, hypothecariam instituens, donec debitor vivit, non excludatur: sed post mortem debitoris obstat ei tricennii exceptio. Sed si posterior creditor voluerit non modo opponere tempus, quo possedit post mortem debitoris, sed etiam quo vivente illo detinuit, tum quadraginta annos priori creditori jubet opponi. [§. 4.] In conditionalibus autem & sub die obligationibus jubet tempus computari, postquam conditio exstiterit aut dies præterierit. Similiter jubet etiam in dote & donatione ante nuptias, post matrimonii dissolutionem earundem præscriptionum tempus mulieri computari. [§. 5.] Item jubet, quamdiu quis sine vi oppositas sibi res detineat, ne temporis ei præscriptio objiciatur. Sed & si debitor alteram faciat cautionem confessoriam, rursus interrumpit harum exceptionum tempus. [§. 6.] Quin etiam jubet in legatis annuis computari tempus, non ex quo relicta fuerunt, sed ex quo nata est actio: nascitur enim quoquo anno. Vult quoque, emphyteuten non opponere longam præscriptionem, neque colonum, aut rerum alienarum administratorem, sed impleto quodcumque tempore emphyteuseos aut conductionis rem restitui.

[IX. l. 8. pr.] Si quis emtionis vel donationis vel alterius cuiuscumque contractus titulo rem aliquam bona fide per decem vel viginti annos possederit, & longi temporis exceptionem contra dominos

17. Hoc, ut puto, caput sic επιτομίζουσιν Attal. tit. LII. pag. 46. & Harmenop. l. 3, 58. Οὐδὲν χρόνον (Ὁ χρόνος ὅτε Harm.) τοῖς δημοσίοις ἀποκλείει καὶ οὐκ, ὅτε τὴν ἀποδοτέραν βεβαίαι.

18. αὐτῶν scil. πραγμάτων. Sed Syn. ac F. αὐτοῖς eis sc. personis cum Codice Lat. habent. Denique subdit uterque hoc Scholion: Ἀναγινῶντι τὰ κωδικῶν βιβλ. §. tit. 29. κεφ. 6 [F.] εἰ μὴ φησιν, ὅτι ὁ μὴ δίδωνας ἐπισημῶς δημοσίον, ἐκ ἀπαιτεῖται τὰ τὰ παρελθόντων χρόνων τελεσμάτων· πλην ὡς ἐν τῷ ια. βιβλίῳ κεῖται tit. μ. [F.] ἀλλ' οὐ. [τελευτ. F.] μεθόδευται ὡς τὰ μελλόντων καιρῶν, εἰ μὴ ἐπισημῶς αὐτῶν παρὰ βασιλεῶς.

19. Synopsis §. inscribit, nam superius cap. sub ε' con-

junxit. Priorem hujus κεφαλῆς partem sic effert Harmenop. l. 3, 63. Ἡ ὑποθηκαρία ἀγωγή, τὰ χρεώτης νομιμῶς τὸ πρᾶγμα, τὴν τεσσαράκονταετίαν σβέννυσθαι· εἰ δὲ ὁ μεταγενέστερος δανειτὴς κινῶν καὶ τὰ προγενέστερον, τὴν τεσσαράκονταετίαν κεχεῖται, ἐφ' ὅσον ζῇ ὁ χρόνος ὁ χρεώτης· εἰ δὲ τελευτήσῃ, τότε ἰδίῳ ὀνοματὶ κινεῖ, καὶ ἀπικλείεται τῇ δεκαετίᾳ καὶ ἐικοσαετίᾳ.

20. Triginta annis habet Cod. Lat. quod intelligendum de m. f. possessore, quum Basilicus interpres de b. f. possessore interpretandus sit.

21. Hæc inclusa addo ex Syn. F. & Lat. Cod.

22. ὑπὸ Syn. quod Leunclaiο duce in ὑπὲρ mutavit Fabr.

23. μὴ hinc ejeci, quia nec Syn. nec F. habet: aut alioqui sequens delendum foret.

τῶν δεσποτῶν αὐτῶν τὰ πράγματα, ἢ τὰ δανεισθῶν τὴν ὑποθήκην αὐτῶν προεινομήτων, εἰαυτῶν ἐκλήσατο· καὶ μὲν ταῦτα ³⁰ καὶ τὴν τυχὴν τὴν νομὴν ἐκείνην τὰ πράγματα ἀπώλεσε, δύνασθαι αὐτὸν καὶ ἀγωγὴν εἰς ἐκδικητέον τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἔχειν θεσπίζοντες τὸτο γὰρ καὶ οἱ παλαιοί, ³¹ εἴ τις αὐτὸς ὁρθῶς θεωρήσῃ, ἐθέσπιζον. ³² Εἴ τις τοῦτο τὸ πρᾶγμα παύσῃ νέμεσθαι, ἔτιν' ὁ δεσπότης, ἢ ὅστις ὑποκείμενον αὐτῷ εἶχε, τῇ παραγραφῇ τῇ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν ἐξεβλήθη, τὴν εἰρημένην βοήθειαν οὐκ ἀδιατίκτως, ἀλλὰ μὲν μεμετρημένης διαιρέσεως ³³ αὐτῷ παρέχειν θεσπίζοντες· ἵνα εἰ μὲν πίστις καλὴ ἐξ ἀρχῆς τὸτο τὸ πρᾶγμα διακατέσχεν, ὁμοίᾳ δυνηθείη χρῆσασθαι βοήθειᾳ· ἐὰν δὲ πίστις κακὴ τὸτο ³⁴ ἐπελάβετο, ἀνάξι' αὐτῆς δόξῃ· ἔτις μὲν τοι ἵνα ³⁵ ὁ καινὸς νομὴς, εἰ μὲν αὐτὸς τῷ πράγματι δεσπότης ἐξ ἀρχῆς ἦν ἢ ὑποκείμενον αὐτῷ εἶχε, καὶ ³⁶ τῇ τῆς μνημονοθείσης παραγραφῆς ἀνάγκῃ ἐξωθηθεὶς ἐστίν, τὸ κέρδι' τῆς διακατοχῆς αὐτῷ προσπορίσῃ· ἐὰν δὲ μηδὲν δίκαιον ἐν τῷ αὐτῷ πράγματι καθ' οἰονδήποτε καιρὸν ἔσχε, τότε ἐξουσία εἴη τῷ πρῶτῳ δεσπότη, ἢ τῷ δανειστῇ ὅστις ὀνόματι ὑποθήκης τὸ πρᾶγμα ἐνεχόμενον ἔσχε, καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτῶν, ἐκ τῆς ἀδίκως διακατήσαντι τὸτο διεκδικῆσαι μὴ ἀνικαμένους ³⁷ αὐτῶν, ὅτι ὁ πρῶτος νομὴς τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν παραγραφῇ αὐτὸν ἀπεκίνησεν· εἰ μὴ ἄρα αὐτὸς ὁ ἀδικῶν νομὴς τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν (ἐξ ἐκείνης τῆς καιρῆς ψηφισμένων, ἐξ ἧς ὁ πρῶτος νομὴς, ὅστις ³⁸ καὶ ἐνίκησε, ταύτης τῆς νομῆς ἐξέπεσε) παραγραφῇ ὡχυρωμένον ἐστίν. ³⁹ Αλλὰ ταῦτα μὲν περὶ ἐκείνων τῶν νομῶν κρινόμενα, οἵτινες χωρὶς βίας τῷ αὐτῷ πράγματι ἐπελάβοντο· καὶ γὰρ εἴ τις καὶ βίαν αὐτῷ ἀφείλετο, παντὶ τρόπῳ ἔξεστι τῷ προτέρῳ νομῇ χωρὶς τινὸς διατίξεως τὸτο διεκδικῆσαι. Εἰ δὲ καὶ τις μὴ καὶ βίαν, ἀλλ' ἐξ ἀποφάσεως δικαστῆς τὸτο κατέσχε, πλὴν ἐκ ταύτης τῆς αποφάσεως, ὅτι ἀπὸν ὁ πρῶτος νομὴς καὶ εἰς τὴν δίκην κληθεὶς ἑδαιμῶς ἀπεκρίνατο· ἔξεσται αὐτῷ καὶ μίμησιν τῶν λοιπῶν, οἵτινες τὴν τῷ πράγματι δεσποσίαν ἔχουσιν, εἰσω ³⁹ ἐνιαυτῶν εἰαυτὸν προσφέροντι καὶ ἀσφάλειαν τῇ ὑποδέξασθαι τὴν δίκην διδόντι, τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐπαναλαβεῖν καὶ περὶ τῆς διαγνωτικῆς ὑπεισελθεῖν ἀγῶνας. Τὴν ⁴⁰ δὲ παραγραφὴν τῇ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς συναλλάγμασιν, ἐν οἷς τόκοι ὁμολογηθέντες εἰσιν, ἐξ ἐκείνης ⁴¹ καὶ λαμβάνειν ἀρχὴν θεσπίζοντες, ἐξ οὗ ⁴² καὶ ὁ χρεώτης τόκους κατέβαλεν ὀδαιμῶς.

[1.43] Πολλάκις τινὲς τὰς ἰδίας ὑποθέσεις εἰς δικαστήριον καλῶντες, καὶ δικαστικῶν ⁴⁴ ἀγῶνων κινήσειαν, ἕως εἰς ῥῆδον τέλει τὰς δίκας προάγουσιν, ἀλλὰ σιωπῆς ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ γενομένης,

dominos ipsius rei, vel creditores hypothecam ejus prætendentes, sibi adquisierit; posteaque per casum possessionem ejus rei perdiderit: posse eum etiam actionem ad vindicandam rem eandem habere sancimus: hoc enim veteres quoque, si quis eos recte consideraverit, sanxerunt. [§. 1.] Si quis eam rem desiit possidere, cujus dominus, vel is qui suppositam eam habebat, exceptione XXX. vel XL. annorum expulsus est: prædictum auxilium non indistincte, sed cum moderata divisione ei præstare sancimus: ut, si quidem bona fide ab initio eam rem tenuerit, simili possit uti auxilio; sin autem mala fide eam adprehenderit, indignus eo videatur: ita tamen, ut novus possessor, siquidem ipse rei dominus ab initio fuit, aut suppositam eam habuit, at memoratæ exceptionis necessitate expulsus est, commodum detentionis sibi adquirat. Sed si nihil juris in ea re quocumque tempore habuit, tunc licentia sit priori domino, vel creditori qui hypothecæ nomine rem obligatam habebat, & heredibus eorum, ab injusto detentatore eam vindicare, non obstante ei, quod prior possessor triginta vel quadraginta annorum præscriptione eum submoverit: nisi forte ipse injustus possessor triginta vel quadraginta annorum, (ex eo tempore computandorum, ex quo prior possessor, qui evicit, hac possessione exciderit) præscriptione munitus sit. [§. 2.] Sed hæc quidem de illis possessoribus judicamus, qui absque vi eandem rem adprehenderunt: nam si quis per vim eam eripuit, omni modo licet priori possessori sine ulla distinctione eam vindicare, [§. 3.] Sed & si quis non per vim, sed ex judicis sententia eam detineat, verum ex illa causa, quod prior possessor absens atque ad litem vocatus minime responderit: licebit ei ad exemplum reliquorum, qui rei proprietatem habent, intra annum sese obferenti & cautionem fuscipiendæ litis danti, eandem rem recipere, & super illa cognitionalia subire certamina. [§. 4.] Præscriptionem vero XXX. aut XL. annorum in illis contractibus, in quibus usuræ promissæ sunt, ex eo tempore initium accipere jubemus, ex quo etiam debitor usuras minime persolvit.

[X. 1.9.] Sæpe nonnulli suos obnoxios in judicium vocantes, & judicialibus certaminibus motis, non ad certum finem lites perducunt, sed taciturnitate in medio tempore adhibita, per-

24. τὸν χρόνον de: iisd.
25. χωρὶς βίας ex illis hic addidi.
26. ἐξ οὗ iisd. 27. ὅ iisd.
28. Et sic F. sed Syn. ἀντιθέτω.
29. Synopsis hoc caput ἡ. numerat. Sed in nostro MS. omnia ad fin. h. t. ita cohærebant, quasi unum idemque cum superiori caput facerent.
30. εἰ γὰρ ἐκείνῳ αὐτὸ ἀπεκρίνατο τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐπὶ εἶχε παραγραφὴν. Glossa marginalis ap. eosdem.
31. νόμοι in marg. Leuncl. ac Fabr. supplent, & in versione cum Cod. addunt leges.
32. Εἰ δὲ τις al. i. e. Syn. & F.
33. αὐτὸ παρ. θεσπίζονται. MS.

34. ἀπελ. al.
35. καὶ ad: al.
36. τὸν F. MS. Jam vero correxerat Capper.
37. & sic Synopsis, sed in marg. αὐτῶν. Fabricius autem αὐτοῖς edidit.
38. Pro evicit Græcus legit et vicit.
39. F. ad: al.
40. δὲ de: al. Synopsis hanc §. ult. inscribit κατ. §.
41. χρόνος al.
42. καὶ de: al.
43. Hic Synopsis in viam redit, dum hoc caput nobiscum I. numerat. Vide supra not. 19. conj. 29.
44. Sic quoque Fabr. sed Synopsis ἀγῶνων.

νης, διὰ τὴν δυναστείαν ἴσως τὴν ἐναγομένων, ἢ τὴν ἰδίαν ἀσθενείαν, ἢ ἄλλας 45 οἰαςδήποτε περιστάσεις, ὁπότε τὸ ἀνθρώπινον κλῆρον πολλοὶ εἰσιν, αἵτινες ἔτε λέγεσθαι ἔτε ἀπαριθμειᾶς δύναμις, ἔπειτα τὴν ἰδίαν δικαίαν ὀλισθήσαντες ἐδόκουν διὰ τὸτο, ὅτι μὴ τὴν ἐσχάτην διάγνωσιν τριάκοντα ἑνιαυτῶν διάστημα ἔρρευσεν, καὶ τὴν τοιαύτης παραγραφῆς ἀντιθέσεως τὰς ἰδίας ὑποστάσεις εἰς ἄλλας μελενεχθείσας ὀρῶντες, ἀξίως μὲν, πλὴν χωρὶς θεραπείας ἐπένοον. Ὅπερ ἡμεῖς ἐπανορθοῦντες τὴν αὐτὴν παραγραφὴν, ἥτις ἐκ τῆς τριάκοντα ἑνιαυτῶν τίκτεται, ἐν τῷ τοιαύτῳ θεματι ἀντίκειναι ἑξαμῶς ἀνεχόμεθα. ἀλλ' εἰ καὶ προσωπικὴ ἀγωγή ἐξ ἀρχῆς ἔτυχε κινήσεως, ὅμως αὐτὴν εἰς τεσσαρακοστὸν ἑνιαυτὸν ἐκτείνομεν. Ὅποτε οὐκ ἔστιν ὅμοιος, ὅστις παντελῶς ἐξ ἀρχῆς ἐσιώπησεν, ἐκείνῳ ὅστις καὶ αἰτίασιν ἀπέθετο, καὶ εἰς δικαστήριον 46 ἦλθε καὶ ὑπεισῆλθεν ἀγῶνας, τὴν δὲ δίκην πληρῶσαι διὰ τινος τύχας ἐμποδισθεὶς ἔστιν. Ἀλλ' εἰ καὶ αὐτὸς ὁ ἐνάγων 47 ἀτονήσῃ, τῇ ἰδίᾳ ἀπογοῇ τὴν τοιαύτης αἰτίας τὴν δρόμον αὐτὸν καταλιμπάνειν δύνασθαι ὀρίζομεν, ἵνα τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἢ τοῖς διαδόχοις 48 ἐξῇ ταύτην πληρῶσαι, μηδενὶ τρόπῳ 49 τῇ τῆς τριάκοντα ἑνιαυτῶν παραγραφῇ ἀναρρεθείσαν. ὅντινα χρόνον, τίς τε τὴν τεσσαρακοντα ἑνιαυτῶν διάστημα, ἐξ ἐκείνης ἀριθμειᾶς κελεύομεν, ἐξ ἧς ἡ ἐσχάτη προῆλθε διάγνωσις, μεθ' ἣν ἐκάτερον μέρος 50 ἐραδύμηνεν.

[IA. Νεαγ. εἰδ. κεφ. ζ.]

Θεσπίζομεν, 51 εἴ τις καλῇ πίστει πράγματα νεμόμενος, ἢ καὶ πρᾶσιν ἢ καὶ δωρεάν, ἢ ἄλλως ταῦτα 52 ἐκποιήσῃ ὁ δὲ νομίζων τὰ αὐτὰ πράγματα προσήκειν ἑαυτῷ, τὸτο γινώσκων ἐνὶ δέκα ἑνιαυτῶν μετὰ 53 παρόντων καὶ εἰκοσι μετὰ τὴν ἀπόνην, μὴ ἀφαιρῆναι κατὰ τὰς νόμους τὴν ἀγοραστὴν, ἢ τὴν δωρεάν δεχόμενον, ἢ ἐκεῖνον εἰς ὃν τὰ πράγματα ἄλλῳ οἰσθήποτε τρόπῳ μελενεχθείη τὴν τοιαύτην πρᾶγμα κομιζόμενον, βεβαίως ταῦτα ἔχειν, μετὰ τὴν δὲ δεκαετίαν δηλονότι ὅτι τῇ παρόντων, καὶ τὴν εἰκοσαετίας ὅτι τῇ ἀπόνην παραδρομήν. Εἰ δὲ ἀγνοεῖ ὁ ἀληθὴς τὴν ἐκποιήθειαν πραγμάτων δεσπότης, καὶ ὅτι τὰ πράγματα αὐτῷ προσήκει, καὶ ὅτι γέγονεν ἡ ἐκποίησης κελεύομεν. 54 μὴ ἄλλως τὸτον ἀποκλείεσθαι, πλὴν εἰ μὴ διὰ τὴν παραγραφὴν τῆς τριακονταετίας, μὴ δυναμὲν λέγειν τὰ πράγματα ἰστῶ ἰστροφῶ νεμόμενος, ὅτι αὐτὸς καλῇ πίστει νέμεται, ὁπότε 55 καλῇ πίστει νεμῆναι ταῦτα ἐκομίσαιο.

Περὶ δὲ τῆς παραγραφῆς τῆς δεκαετίας ταῦτα ἀφαιρῶσαι συνείδομεν, ὥστε εἰ 55 ποτὲ

potentiam forte reorum, vel suam imbecillitatem, vel alios quoslibet casus, quum humanæ fortis multi sint, qui nec dici nec enumerari possunt, deinde jure suo lapsi esse videbantur ideo, quod post cognitionem postremam triginta annorum intervallum effluxit, & hujusmodi præscriptione opposita sua bona ad alios translata videntes, merito quidem, sed absque remedio luebant. Id quod nos corrigentes eandem præscriptionem, quæ ex XXX. annis nascitur, in hujusmodi casu obstare minime patimur: sed etsi personalis actio ab initio mota fuerit, tamen eam in annum quadagesimum extendimus: quum non similis sit, qui penitus ab initio tacuit, illi qui & postulationem deposuit, & in judicium venit & certamina subiit, sed litem implere propter quosdam casus impeditus fuit. Sed etsi ipse actor defecerit, tamen suæ stirpi hujus causæ cursum eum relinquere posse statuimus, ut heredibus ejus aut successoribus liceat eam implere, nullo modo XXX. annorum exceptione sublatam: quod tempus, id est XL. annorum intervallum, ex eo numerari jubemus, ex quo ultima processit cognitio, postquam utraque pars cessavit.

[XI. Nov. Const. CXIX. Cap. 7.]

Sancimus, si quis mala fide res possidens, vel per venditionem vel per donationem vel aliter eas alienaverit; is vero qui easdem res sibi competere putat, hoc cognoscens intra X. annos inter præsentibus ac viginti inter absentes, non secundum leges contestatus fuerit emptorem, vel eum qui donationem accepit, aut illum ad quem res alio quolibet modo translatae fuerunt: hunc illas res adeptum, firmiter eas habere, post decennii scilicet in præsentibus, & vicennii in absentibus decursum. Quod si verus rerum alienatarum dominus nesciat, & res ad se pertinere, & factam esse alienationem: jubemus non aliter eum excludi, nisi tantum per tricennii præscriptionem, non valente dicere eo qui res hoc modo possidet, se bona fide possidere, quum a malæ fidei possessore eas acceperit. [cap. 8.] De præscriptione autem decennii hæc ordinare decrevimus, ut si quando quis in dicta temporali decennii præscriptione

45. τινὰς ad: al.

46. ἀπῆλθεν - - - ἀγῶνας Syn. sed supplet F. ex ingenio, credo secundum Cod. Lat. καὶ ὑπεισῆλθεν, ut nos in MS. invenimus.

47. Sic omnes: tamen lego - - σῃ.

48. ἐξείη al.

49. Sic F. quoque dedit. Syn. habet, τὴν τ. τρ. εὖ παραγραφὴν ἀναιρεθεῖσαν, unde Leuncl. refingit: τὴν τ. τρ. εὖ παραγραφὴν ἀναιρεθείσης. Quamvis autem in Cod. Lat. utraque lectio occurrat, cum vulgo edatur sublatâ, sed al. Codd. sublatam exhibeant, tamen paullulum hunc locum consideranti dubium esse amplius nequit, quin nostri MS. lectio sit verior, quæ sublatam firmat.

50. ἔρραδ. Fabr.

51. Εἰς διόπ. ὥστε, εἰ τις Nov. Authent.

52. ἐκποιήσῃ MS. & Auth. ἐκποιήσῃ Syn. ac F.

53. τὴν ad: Auth.

54. Sic ex Auth. pro ἀλλῳ MS. rescribo. Alii omittunt h. m. καὶ τὸτον μὴ ἀπῆλ.

55. ποτὲ de: Syn. ac F.

56. αὐτῶν MS. quod corrigere non neglexit CAPPER.

TIT. XV.

1. Legend. . . . σίων. Nusquam autem adhuc juridicam exceptionem sic verfam inveni, sed ubique παραγραφῆν.

2. Et sic Syn. numerat Tit. 12. κεφ. α. quæ cum nostro MS. seqq. capita non distinguit.

3. Sic etiam Syn. sed in marg. προσωπικαὶ & in versione cum Lat. Cod. personales, quod & F. arripuit, & in marg. πρόσκαιροι posuit.

4. ταύτας al.

τις ἐν τῇ εἰρημένῃ δ' δεκαετίας χρονικῇ καταγραφῇ
ὅτι τινες μὲν ἐνιαυτοὺς παρὼν εἴη, ὅτι τινες δὲ
ἄπῳν, ἄλλους τοσούτους αὐτῶν ἐνιαυτοὺς πρὸς τῇ
δεκαετίᾳ προστεθῆναι, ὅσους ἐξ αὐτῆς δ' δεκαετίας
56 ἄπῳν γέγονεν.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΕ.

Περὶ ἐνιαυσιαίας ὑπεξαίρεσεως τῆς Ἰταλικῆς συναλ-
λάγματι ἀναιρεμένης καὶ περὶ ἀφ' ὧν
χρόνων καὶ ὑπεξαίρεσεως καὶ παραγρα-
φῶν, καὶ τῆς ἀφ' ὧν αὐτῶν.

[ΚΩΔ. Βιβλ. Ζ. Τίτλ. μ.]

Α. ² Ἡ διάταξις κελεύει, ἵνα καὶ πᾶσαι αἱ
³ πρὸς καιροὺς παραγραφαί, αἱ
ἐξημνησμέναι τινες ἔλεγον μὲν τριάκοντα ἐνιαυτοὺς ⁴
αὐτὰς κινεῖσθαι, τριάκοντα ἐνιαυτοὺς περαιῶναι, εἰ
μὴ ἄρα ἐν τῷ μεταξύ δ' κατηνέχθησαν εἰς δικα-
στήριον, καὶ ὁ ἀγῶνας ἔσχον καὶ ἐσιωπήθησαν. Ζη-
τῶν μὲν γὰρ μεταξύ δικαστηρίῳ ἐκείνῃ τριάκοντα,
ἀλλὰ τεσσαράκοντα ἐνιαυτοὺς παραδραμεῖν.
Αἱ δ' ἀγωγαὶ ⁷ αἱ ἀρμόζουσαι τοῖς ὑπεξαίρεσις,
προσφάσει τῆς πραγμάτων τῇ μὴ προσωποποιούμε-
νων τοῖς πατέρεσι, μὴ ἀνικειώσων εἰ μὴ ἐξ
ἐ γινόμενοι αὐτεξέστοι ἠδύναντο ⁸ κινῆσαι τὰς
ἀγωγὰς.

[Β.] Ἡ διάταξις κελεύει, ἵνα, ὅσας ⁹ ἂν
τις μὴ δύναται ἐναγαγεῖν, ἢ διὰ τὴν ¹⁰ ἀπυσίαν
ἢ νεμομένην, ἢ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἢ διὰ τὴν μανίαν,
ἢ διὰ τὴν δυναστείαν, ¹¹ προσέλθῃ τῷ ἄρχοντι,
καὶ μέμνηται ¹² αὐτῷ τῶτο εἶσω τῶ χρόνῳ τῆς πα-
ραγραφῆς, καὶ διαρρήγνυσιν τὸν χρόνον· εἰ δὲ μὴ δύ-
ναται προσελθεῖν τῷ ἄρχοντι, ¹³ προσέλθῃ τῷ
ἐπισκόπῳ ἢ τῷ ἐκδίκῳ τῆς πόλεως· εἰ δ' ὅσοντι
ἀπὸ τῆς δημοσίας προθήσει τὸν λίβελλον, ἔνθα οἰκεῖ
ὁ νεμόμενος, εἰ μὲν ¹⁴ ἔχει ἢ πόλις ¹⁵ ταβυ-
λαρίως, ὑπογεγραμμένον χειρὶ τῆς ταβυλαρίων
εἰ δὲ μὴ ἔχει, ὑποτάξει αὐτῷ τριῶν μαρτύρων
ὑπογραφὰς, καὶ διαρρήγνυσιν τὸν χρόνον τῆς τριετίας,
ἢ δεκαετίας, ἢ εἰκοσαετίας, ἢ ¹⁶ τριακονταετίας,
ἢ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν ¹⁷ πάντων τῶν ἄλλων τῶν εἰρη-
μένων ἐπὶ ¹⁸ ταύταις ταῖς παραγραφαῖς ἰσχυρόντων.

[Γ.] Εἰάν τις πολλὰς ἔχων ἀγωγὰς, περὶ
τινῶν ¹⁹ ἐπιδώσῃ λίβελλον, πάσας διηγεῖται ὁπο-
τελεῖ. Καὶ τὸ πλέον λέγει ἡ διάταξις, ²⁰ ὅτι
καὶ ἔχων προσωπικὰς καὶ περὶ δεσποτείας καὶ
ὑποθηκαρίας ἐπιδώσῃ λίβελλον, ἔχοντα ὅτι τὰς
²¹ προσωπικὰς κινεῖ, ἢ ὅτι τὰς περὶ δεσποτείας
κινεῖ, ἢ ὅτι τὰς ὑποθηκαρίας, ἐδὲ ²² αὐτὴ ἢ
ὑπεξαίρεσις ἀδικεῖ αὐτόν.

TIT.

5. Sic cum F. scribo pro MS. κατηνέχθησαν, & Syn. κατηνέχθησαν. Paullo ante περαιῶνται inveniebam.

6. Sic MS. fed Syn. ἀγῶνας τυχεῖν, pro quo Leuncl. in marg. ἀγῶνι ἔτυχον, quod expreſſit, ut solet Fabr.

7. αἱ de: al. Ceterum Leuncl. ac F. vertunt, quasi le-
gatur: Ταῖς δὲ ἀγωγαῖς ἀρμόζουσιν &c. μὴ τινες παραγραφῆς
ἀντικεισθῶσαν· quod rectius esse fateor, sed sic non verti-
mus fideliter, imprimis quum Græca hic non varient. Alio-
qui æque facile pro μὴ ἀντικ. legere possem μὴ ἀναιρε-
θῶσαν.

8. Et sic Fabr. licet Syn. κινεῖν.

9. Reperi hoc cap. ap. Attaliam Tit. 46. pag. 41. ap.
quem absque ἂν legitur ὅσας τις μὴ δύνηται. MS. nostrum
habebat ἰάν. Syn. & F. ὅσας ἂν τις ἐ δύνηται.

10. ἀπυσίαν Attal.

11. προσελθῆναι τῷ ἄρχοντι ἢ τῷ ἐπισκ. &c. omiffis inter-
mediis Syn. ac F.

TITULUS XV.

De annali exceptione Italici contractus tol-
lenda: Et de diversis temporibus, Et ex-
ceptionibus Et præscriptionibus, Et in-
terruptionibus earum.

[COD. LIB. VII. Tit. 40.]

I. [l. i. §. i.] **J**ubet constitutio, ut etiam
omnes temporales actiones,
quas quidam interpretantes dicebant, eas post tri-
ginta annos moveri, triginta annis terminentur,
nisi forte interim in judicium delatæ sint, &
certamina habuerint & silentio traditæ sint. Re-
quirimus enim inter judicium, non amplius XXX,
sed quadraginta annos decurrisse. [§. 2.] Actio-
nes autem filiisfamilias competentes, occasione
rerum quæ patribus non adquiruntur, haud oppo-
nantur: nisi ex quo sui juris facti actiones move-
re potuerunt.

[II. l. 2.] Jubet constitutio, ut, quotiescum-
que quis agere non possit, vel propter absentiam
possessoris, vel propter ætatem, vel propter fu-
rorem, vel propter potentiam, adeat præsidem,
& queratur ei hoc intra præscriptionis tempora,
& tempus interruptit: sed si præsidem adire
non possit, adeat episcopum vel defensorem civi-
tatis: quod si absint, publice proponat libellum,
ubi possessor habitat, si quidem tabularios habeat
civitas, subscriptum manu tabulariorum; sed si
non habeat, subjiciat illi trium testium subscri-
ptiones, & interruptit tempus triennii, vel de-
cennii, vel vicennii, vel tricennii, vel annorum
XL. ceteris omnibus, quæ de his præscriptioni-
bus dicta sunt, valentibus.

[III. l. 3.] Si quis multas habens actiones, de
quibusdam libellum porrigat, omnes perpetuas
reddit. Et plus dicit constitutio, licet is qui per-
sonales & de proprietate & hypothecarias actiones
habet, libellum porrigat, continentem eum per-
sonales instituere, aut de proprietate instituere,
aut hypothecarias, neque hanc ei omiffionem no-
cere.

TITU.

12. Sicut MS. hic habet αὐτὸ τῶτο, ita in Syn. est αὐ-
τῷ τῶτο: unde veram lectionem erui. Et mox MS. τὸν
χρόνον.

13. προσελθῆναι Attal.

14. ἔχη hic & paullo post Attal.

15. Attal. ταβυλαρίον: sed Syn. & F. ταβυλαρίως.

16. τριάκοντα Attal. λ. δ. μ. Syn. ac F.

17. Pro sequenti clausula hanc subjicit Attaliam: ἔ-
γινετο γὰρ τὰ χρόνια ἔτος, ἐξ απλῶς ὁ χρόνος τῶν ἐναγῶντι,
καὶ ἀναιρεῖται ἡ ἀγωγή αὐτῶν εἰς ἑτέρας τεσσαράκοντα ἐνιαυτοὺς.

18. ταύτης τῆς παραγραφῆς Syn. ac F.

19. ἐπιδῶν iid. & paullo post.

20. ὅτι iid.

21. προσωπικὰς κινεῖ, ἢ ὅτι τὰς ex Syn. & F. addidi.

22. αὐτὴ malo.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΓ.

Περὶ περσικλυσέως, καὶ θαλασσῶν καὶ νομῶν, εἰς
ἐτέρας ὁρὰς μετατιθεμένων.

[ΚΩΔ. Βιβλ. Ζ. Τίτλ. μά.]

Α. Οὐκ ἔστι διὰ χειροποιήτου ἔργου μετα-
φέρειν τὸν ποταμόν· πλὴν ἔστι καὶ
τῆς ἰδίας ὀχθῆς ποιεῖν ἔργον, ὅτε μὴ βλάπτειν τὸν
ποταμόν τῆς ἀρχῆς. Καὶ εἰ τὴν ἀνήκει πο-
ρείαν καλαλέϊας δι' ἐτέρων τόπων ἤρξατο παρίεναι·
ὁ ἀγρός, ὃν ἐν τῷ μέσῳ καλαλέϊας ὁ ποταμός
παρήλθε δι' ἐτέρων τόπων, ἔστω πρῶτον δεσπότης
μένει. Εἰ καὶ ὀλίγον ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἕτερον
μέρος, τῷ ἐτέρῳ μέρει προσέθηκε τῆτο· πρόσ-
χωσις ἢ τοι περσικλυσίς ἐστι, καὶ διαφέρει ἐκείνῳ
ᾧ τινι καὶ προσέθηκε.

[Β.] Εἰ δὲ ποταμός ὁ Νεῖλος ἀφελόμενος γῆν ὡς
τινων, τοῖς ἀρρογείοσι προσθήσῃ, ὑπὲρ τῆ προσ-
τεθέντων ἀναγκαζέσθωσαν αὐτοὶ συντελεῖν, καφί-
ζομένους τῆς συντελείας τοῦ τὴν γῆν ζημιωθέντος.

[Γ.] Εἰ τινες ὁπυδῆποτε διὰ προσχώσεως
προσκτήσων γῆν, δεσπότης αὐτῆς γίνοντο, καὶ ἔτε
δημόσια ὑπὲρ αὐτῆς συντελεῖσιν. Εἰ καὶ πρῶτον
ἦν τόπος ὑπὸ λίμνης κατεχόμενος, ἢ εἰς βο-
σκήν ἀπεγράφη, δαπανήμασι καὶ κεκτημένων νῦν
κάλλιστος ἐγένετο· εἰ δὲ ὑπὲρ τῆς χερῆς συντελείας
ἀπαιτεῖται· 3 ἔτε καὶ πωλεῖται ὡς καὶ δημο-
σίᾳ, ἔτε ἀπαιτεῖται δύνανται. 4 ἔστι καὶ πρόστι-
μον κατὰ τὴν παραβαίνοντος τὸ νόμον πενήτηκοντα
λιτρῶν χρυσίᾳ 5. Ὁμοίως καὶ ἡ τάξις τῆς ἐπάρχεις
τῆς πόλεως, εἰ ἀνάσχει τοιαύτη τινος γινόμενα, ἢ
εἰ τὰς τοιαύτας δέσεις υποβάλλῃ, ὑποκείσθω καὶ
αὐτὴ ὁπυτιμῶν.

TIT. XVI.

Υ. Περὶ τῆς ἐκ περσικλυσέως ἢ τοι περσικλυσέως γενομένης δε-
σποτικῆς. Syn. & F. qui solum cap. ult. (quod β Leuncl.
inscripsit) adferunt. In nostro MS. etiam hic tit. omnino
cohaeret.

F I N I S L I B R I L.

TITULUS XVI.

De adluvione, & maribus & pascuis, ad
alios fines translatis.

[COD. LIB. VII. Tit. 41.]

I. [l. i.] Non licet per opus manufactum
avertere fluvium: sed in pro-
pria ripa opus facere licet, ut ne fluvius agris no-
ceat. Et, si solitum iter relinquens per alia lo-
ca transire coepit: ager, quem in medio relictum
fluvius per alia loca circumiit, prioris domini
manet. Quod si paulatim recedens ad alteram
partem, alteri parti illud adjiciat, adluvio est,
atque ad eum pertinet, cui & adjectum est.

[II. l. 2.] Si flumen Nilus terram aliquibus
adimens, vicinis adjiciat, pro adjectis ipsi co-
gantur conferre, levato circa collationem eo qui
terræ damnum fecit.

[III. l. 3.] Si quidam ubicumque per adlu-
vionem adquisierint terram, domini ejus fiunt,
neque publicum pro ea conferunt. Sed etsi an-
te fuit locus a palude obrutus, aut in pastionem
descriptus, sed impensis possessorum nunc opti-
mus est factus, neque pro eo collationes exigi
debent: neque enim vendi a fisco neque peti
possunt. Est autem poena adversus transgressorem
hujus legis quinquaginta librarum auri. Quin si-
militer & officium Præfecti urbis, si quid hujus-
modi patiat fieri, aut si tales preces subjecerit,
subiaceat etiam ipsum mulctæ.

2. Sic MS. Lego ἀνέστη pro ἀνέστη, ut ἀνέστη sit dictum
pro ἀνέστη: quamquam hoc compositum ap. alios nec-
dum reperi.

3. Hæc periodus usque ad δύνανται de: al.

4. Syn. & F. & Fab.

5. Hic desinunt iid.

[ΤΩΝ]

[Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν]
B I B Λ Ι Ο Ν Ν Α.

[B A S I L I C O R U M]
L I B E R L I

ΤΙΤΛΟΣ Α. TITULUS I.

Περὶ ὁμολογημάτων καὶ ἀποκλεισμάτων.

De Exceptionibus & Præjudiciis.

[ΠΑΝΔ. ΒΙΒΛ. ΜΔ. ΤΙΤΛ. Α.]

[DIGEST. LIB. XLIV. TIT. I.]

Α. ² Ὁ ἀναγόμενος ἐν ταῖς παραγραφαῖς ἐναγων ³ ἐστίν.

Β. ⁴ Ἡ παραγραφή ἀποκλείειν εἴθε τὰ ⁵ ἐν τῇ ὁπιτάσει καὶ τῇ καταδίκῃ ⁶ κατενηνεγμένα.

Γ. Ἡ ἀντιπαραγραφή ἐδένετέρον ἐστίν, ἢ παραγραφή ἀντιτιθεμένη τῇ παραγραφῇ ⁷ ἐναγομένη καὶ πολλαὶ δίδουσι, ἀντιπαραγραφομένων ⁷ ἀλλήλοις ⁸ δικαζομένων.

Δ. ⁸ Τῶν παραγραφῶν αἱ μὲν εἰσι πρόσκαιροι, μέχρι φανερῶ χρόνῳ ἀντικείμενα, αἵτινες καὶ ὑπέροισιν παρέχουσιν, ὥς αἱ ἀναβαλλόμενα ⁹ ἀγωγῇ. ὁποῖα εἰσιν ⁹ αἱ περὶ συμφώνων παραγραφαὶ αἱ δὲ ¹⁰ διηκεῖς ἀντικείμενα τὰ ἐνάγοντι, αἱ τὴν ὑπ' αὐτῆς κινεμένην ἀγωγὴν ἀναιρῶσαι οἷον ἢ ¹¹ δόλῳ παραγραφῇ καὶ ἢ ¹² φόβῳ.

Ε. Τῶν παραγραφῶν αἱ μὲν εἰσι διηκεῖς, καὶ ἀντικείμενα τὰ ἐνάγοντι αἱ ¹³ ὑπ' αὐτῆς κινεμένην ἀγωγὴν ἀναιρῶσιν, ὥς ἢ ¹⁴ δόλῳ παραγραφῇ, καὶ ἢ ¹⁵ φόβῳ, ¹⁶ καὶ ἢ ¹⁷ περὶ πράγματ' ἐκκινημένων, καὶ αἱ τὸ γεγονός ὥς παράνομον ἀφβάλλουσαι, ¹⁸ καὶ αἱ τὸ χρέος εἰς τέλειον συγχωρῶσαι ¹⁹ συμφώνῳ. αἱ δὲ πρόσκαιροι καὶ ²⁰ μηνυτικαὶ, ὥς ἢ ²¹ πρόσκαιρος συμφώνῳ, καὶ αἱ ²² περὶ τῶν φροντιστῶν ἡτοὶ ἐντολέων.

Ε. Εὰν καταβληθῇ ἀνήρω χρεῖς ²³ χωρὶς αὐθεντίας ὁπιτρέψει, καὶ ἔχῃ αὐτὸ ἐν τῷ καιρῷ, καθ' ὃν κινεῖται ²⁴ καὶ ²⁵ χρεώτης ἐκβάλλεται δόλῳ παραγραφῇ.

Ζ. Ὁ λέγων ὁμολοκεῖν, καὶ τῇ ²⁶ ὁρκῇ καὶ ἄλλαις παραγραφαῖς δύναιτο χρῆσασθαι.

Ζ. Ὁ λεγόμενος ἐκβάλλεται δόλῳ παραγραφῇ, ἀπαίτων τὸ λεγόμενον, ἐφ' ᾧ δόλον ὁ ἀφθέμενος ἐποίησε καὶ αὐτὸς γὰρ ἐνὸς πράγματός ἐστι ²⁷ ἀφάδχος, ὥσπερ ὁ κληρονόμος ὁμάδης.

Η.

VIII.

LIB. LI. TIT. I.

1. ἀντιπαραγραφῶν Syn ac F. replicationibus. Quid si omnia jungamus? περὶ παραγρ. ἀντιπ. καὶ προκρ. Habet ex hoc tit. Synopsis κεφ. α. καὶ γ. conjunctim, δ. & η. δεμ. γ. nobis A. B. Γ. Δ. & Θ. part. poster. & pag. 244. tot. κεφ. ιε. eademque Fabrotus.

2. Οὐλπιαν. ad: F. Exstat etiam hoc cap. ap. Attal. Tit. 47. pr.

3. γίνεσθαι, καὶ βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεσι Attal.

4. Ἰδεμ. ad: F. Et hoc cap. habet Attal.

5. ἐκ ex aliis addo.

6. ἐπειν. Attal.

7. ἀπὸ αὐτοῦ MS.

8. Γα. ad: F. Attalates liberior quidem hic exspatiatur, quam ut variantes inde excerpere debeam, attamen tam perspicue καὶ διδακτικῶς, ut legi mereatur. Incipit autem sic: Επειδὴ τὰ παραγραφῶν αἱ μὲν εἰσι διηκεῖς, αἱ δὲ πρόσκαιροι. &c.

9. ἢ περὶ συμφώνων παραγραφῇ. MS.

I. [l. 1.] **R**eus in exceptionibus actor est.

II. [l. 2. pr.] Exceptio excludere solet, quæ in intentionem & condemnationem deducta sunt.

III. [§. 1-3.] Replicatio nihil aliud est, quam exceptio opposita exceptioni Rei: & multæ dantur, replicantibus inter se litigatoribus.

IV. [§. 4.] Exceptionum aliæ sunt temporales, ad certum usque tempus obstantes, quæ dilationem quoque præbent, ut quæ actionem differunt; quales sunt pactorum exceptiones: aliæ perpetuo obstantes agenti, quæ institutam ab eo actionem semper perimunt; velut doli exceptio & metus. [l. 3.] Exceptionum aliæ sunt perpetuæ, atque actori oppositæ semper motam ab eo actionem perimunt, velut doli exceptio & metus, item rei judicatæ, & quæ quid contra leges factum arguunt, nec non pacti, quæ debitum omnino remittunt: aliæ temporales & dilatoriae, velut pacti temporales, & procuratoriae.

V. [l. 4.] Si solum sit pupillo debitum sine tutoris auctoritate, habeatque illud eo tempore, quo adversus debitorem agitur, exceptione doli submovetur.

VI. [l. 5.] Qui se jurasse dicit, & jurisjurandi & aliis exceptionibus uti potest.

VII. [l. 6.] Legatarius repellitur doli exceptione, petens legatum, in quo dolum testator commisit: etenim ipse unius rei est successor, sicut heres universitatis.

10. Sic etiam Syn. sed in marg. διηκεῖς, quod edidit F. Sed mihi non placet.

11. Sequentia verba usque ad alterum φόβῳ defunt in Syn. ac F. unde factum, ut solum l. 3. huic cap. Δ. adscriberent, quum pro nostra distinctione etiam §. 4. superioris l. 2. comprehendat, quamquam ἐντολόγως.

12. MS. habebat ἀναιρῶσαι.

13. Sic ex illis repono pro simplici & MS.

14. καὶ αὐτὸ τὸ χρέος alii, qui vertunt: & pacti, quo debitum omnino remittitur.

15. En turpissimum Græculi interpretis errorem, quem nec Leuncl. nec Fabr. deprehenderunt, qui nimis fideliter ex Glossis Labbæi indicativæ vertunt. Confudit nempe homo iste dilatorius & delatorius: quumque delatorem sive indicem Græce sciret dici μνηστήν, finxit inde. adjectivum μηνυτικός. Eodem errore in iisdem Glossis μηνυτής dilator exponitur pro delator. Eiusdem modi errata Græculorum Latinas voces ridicule præ ignorantia vertentium in Excurfu VI. ad Theophilum adnotavi.

Η. Αἱ μὲν τοὶ περὶ τῶν ἡνωμένων παραγραφῶν
ἔχουσιν ἄλλοις· οἷον ἢ ἔν ἑνὶ ἀνθρώπῳ ἢ κοινῶν,
καὶ τὸ πάτριον, καὶ τὸ ἀνδρὸς περὶ τὸ ὑπο-
δόσεως τὸ προικὸς, μέχρις εὐπορίας· ὃ δὲ χρῆσται
16 αὐτῇ ὁ ἐκκληστής. Αἱ δὲ τὰ πράγματα
ἡνωμένα καὶ ἐκκλησταῖς δίδονται· ὡς ἢ τῶν πραγ-
ματικῶν κεκριμένων, ἢ ἔν δόλῳ, ἢ ἔν ὄρκῳ, ἢ ἔν
φόβῳ, ἢ ἔν γενικῇ συμφωνίᾳ, ἢ ἔν 17 βελιανίᾳ,
καὶ ἢ ἀφβαλλήσας τὸ γενόμενον ὅτι βάρει τὸ
ἐλθουθρίας, καὶ ἢ διδομένη τοῖς ἐκκλησταμένοις τὸ
ὑπεξέσθιον παρὰ τὸ δόγμα δανειζόμενον, ἢ τὸ ἀφί-
λικα ἀφεισφάτομενον· εἰ δὲ 18 νομίμως ἀφεισφά-
φῃ, ὅτε αὐτὸς χωρὶς ἀποκαταστάσεως βοηθεῖται,
ὅτε ὁ ἐκκληστής αὐτῇ παραγραφῇ ἔχει.

Θ. Οὐ καλύεταί τις χρῆσθαι πολλὰς πα-
ραγραφῶν, καὶ ἐναντία αὐτῶν. Οὐ πάντως
ὁ παραγραφόμενος δοκεῖ συντίθεσθαι τῇ ὁπίσται
ἐναντίῳ.

Ι. Τὰ μεταξὺ ἄλλων κεκριμένα ἄλλοις οὐκ
ἀντίκεινται, καὶ συμβῇ τὸ ἡγηθέντα γενέσθαι κλη-
ρονόμον τοῦ μὴ ἡγηθέντος· ὡς γὰρ κληρονόμος
οὐ βλάπτεται, ἐξ ὧν καὶ ἰδίῳ ὀνόματι κατεδι-
κάσθῃ.

ΙΑ. Εὰν ἀπὸ ἀφβαλλήσας ὑπογράψω τοῖς
κατ' ἐμὲ προερχομένοις δικαίωμασιν ὡς ἀληθεῖς, καὶ
καταβάλω 19 βέλῳ καὶ κατηγορήσας αὐτῶν,
ὡς πλατῶν· οὐκ ἐκβαλλόμενος παραγραφῇ, ἐπει-
δὴ καὶ ψήφῳ ἀπὸ πλατῶν διχασμάτων ἀναγι-
νωσκομένης, ἔχουσιν ἀρμόζει ἢ περὶ τὸ κεκριμένων κι-
νημένη ἀγωγῇ.

ΙΒ. 20 Ἐν τοῖς νομίμοις παραγέλλασιν ὁ τὴν
ὁπίσται ποιεῖμενος, ἐνάγοντος ἔχει τάξιν.

ΙΓ. Καὶ μὴ προκαταρξῇ τὸ κληρονομίας 21 τῆς
ἀναζητήσεως δύναμις περὶ τὸ καθ' ἑκάστον κινεῖν τὴν
ἀγωγὴν, καὶ οὐκ ἀντίκειται μοι παραγραφῇ λέ-
γῃσας: 22 nisi hereditati præiudicium fiat.
αὕτη γὰρ περὶ τὸ μελλούσης κινεῖσθαι, ὃ μὴ τὸ κινη-
θείσης ἀντίκειται.

ΙΔ. Εὰν περὶ κληρονομίας δέλον ἀγορεύσας τῶν
ὑπεξέσθιων, καὶ τὸ τιμὴν ἐπερωτηθεὶς αὐτῷ ἀναδῶσω
δέλον καὶ ἀποθάνῃ ἐναγόμενος παρὰ τὸ πατρὸς
περὶ τὸ τιμῆς, 23 ὃ κέχρημαι περὶ τὸ ἀπαιτήσεως
τὸ τιμῆς παραγραφῇ.

ΙΕ. Κατὰ τὸ ἔν ὄρκῳ παραγραφῆς 24 ἀντιτί-
θεῖ δόλῳ ἀναπλοκῇ ἢ τοῖς ἀνάλυσιν· ὃ δὲ ἀναφί-
λαφῶν 25 ὄρεται. 26 Ἀναπλοκῇ δὲ ἢ τοῖς
ἀνάλυσιν ἐστὶ παραγραφῇ παραγραφῆς.

ΙΖ. Εὰν περὶ δεσποτείας ἀγρῶν φιλονεικῶμεν,
καὶ λέγω χρεωτέϊας δυνάμει τῷ τῷ ἀγρῷ δι'
ἐτέρου σὺ ἀγρῷ, ἐκβάλλεις με παραγραφῇ· ἀλλ'
εἰ μὴ, πρόκριμα γίνεται τῇ φιλονεικῶμεν δε-
σποτεία· εἰ γὰρ μὴ δειχθῇ ἐμὸς, οὐ δύναμις ὀνό-
ματι αὐτοῦ δυνάμει δι' ἐτέρου σὺ ἀγρῷ κέχρη-
ται.

ΙΖ. Εἰ δὲ πρότερον περὶ τῆς οὐδοῦ κινήσω, ὅτε
γον περὶ τῆς δεσποτείας· οὐκ ἀντίκειται μοι πα-
ραγραφῇ.

ΙΗ.

VIII. [l. 7. pr.] Exceptiones personæ cohæ-
rentes non competunt aliis: velut, de convenien-
do socio, & patrono, & viro ad restituendam
dotem, in quantum facere possunt: nec enim fi-
dejussor ea utitur. [§. 1.] Quæ autem rei co-
hærent, etiam fidejussoribus dantur: velut rei
judicatæ, aut doli, aut jurisjurandi, aut metus,
aut pacti generalis, aut *Senatusconsulti* Vellejani,
& quæ quid factum arguit ad onerandam liberta-
tem, quæque datur iis qui fidejusserunt pro fi-
liofamilias adversus *Senatusconsultum* pecuniam
mutuam sumente, vel pro minore circumscri-
pto: sed si jure circumscriptus fuit, neque ipse
absque restitutione adjuvatur, neque fidejussor
ejus exceptionem habet.

IX. [l. 8.] Non prohibetur quis multis uti ex-
ceptionibus, etiam si contrariæ sint. [l. 9.] Non
omnino, qui excipit, videtur adfentiri intentio-
ni adversarii.

X. [l. 10.] Inter alios judicata aliis non ob-
stant, etiam si eveniat, ut victus fiat heres non
victi: namque ut heres non læditur, ex quibus vel
suo nomine condemnatus est.

XI. [l. 11.] Si ex interlocutione subscripsero
instrumentis adversus me prolatis, tamquam ve-
ris, ac solvero; sed arguere ea velim ut falsa:
non repellor exceptione, quia & sententia
ex falsis instrumentis dicta, non competit rei ju-
dicatæ actio.

XII. [l. 12.] In legitimis. . . . is actoris
vicem obtinet, qui intentionem facit.

XIII. [l. 13.] Etiam post litem contestatam su-
per hereditatis petitione, de *rebus* singulis actio-
nem instituere possum, neque obstat mihi exce-
ptio dicens, NISI HEREDITATI PRÆJUDI-
CIUM FIAT: hæc enim de movenda, non de
mota *actione* opponitur.

XIV. [l. 14.] Si servum peculiarem a filiofa-
miliis emero, & pretium promisero, sed postea
servum ei redhibuero, isque mortuus sit: con-
ventus a patre de pretio, utor exceptione de
pretio non petendo.

XV. [l. 15.] Adversus jurisjurandi exceptio-
nem [non] opponitur doli replicatio: nec enim
retractatur jusjurandum. [l. 22. §. 1.] Replicatio
autem est exceptionis exceptio.

XVI. [l. 16.] Si de proprietate agri conten-
damus, atque ego dicam ei agro servitutem debe-
ri per alium tuum agrum, exceptione me repel-
lis; alioqui præiudicium fit proprietati contro-
versæ: nisi enim probetur meus esse *ager*, non
potest ejus nomine servitus per alium tuum a-
grum mihi deberi.

XVII. [l. 17.] Sed si antea de via egero,
deinde de proprietate: non obstat mihi exce-
ptio.

XVIII.

16. αὐτῇ MS.

17. Rectius Βελιανίᾳ.

18. Legit ergo interpret Basilicus minus recte cum vul-
gata edit. jure pro in re.

19. βέλῳ MS.

20. Citat hoc cap. Cujac. V. obs. 37. unde Fabrotus
excerpere neglexit. Ceterum quomodo παραγέλλασιν red-
dam, nescio, quum nec denuntiationibus nec interdictis
&c. placeat: nec ἀφεισφάτοισιν i. e. præiudiciis, ut in Pan-
dectis legitur, substituere audeam. De ipsa re adl quoque
Rævardum p. m. 844.

21. ἀναζητήσεως quid hic faciat, non intelligo: nisi
ἀπαιτήσεως legendum sit & præponendum. Recurrit tamen tit.
seq. κεφ. γ. ζ. & θ. &c.

22. NISI HEREDITATI PRÆJUDICIUM FIAT. MS. Conferatur idem
Rævardus p. m. 836.

23. Quid hic turbatum sit, nescio. Certe & hoc loco
ferri nequit. Latine verum sensum exhibere tentavi.

24. οὐκ inferendum videtur: etiam si Fabrotus nihil ad-
moneat, & Latine tamen negationem exprimat. Postea
vidi Leuncl. alieno loco pag. 244. in marg. notasse: deest &c.

ΙΗ. Εάν νέμη ἀγρὸν, καὶ λέγων αὐτὸν κοινὸν εἶναι, θέλω κατ' αὐτὸν κινήσας τὴν περὶ ἀφαιρέσεως ὁπικόνων πραγμάτων ἀγωγὴν ἐ δύναμαι, πρὶν ἢ τὰ περὶ τῆς δεσποτείας ἀφαιρήσῃ. Τὸ αὐτὸ καὶ ὅτε νέμη ἀγρὸν, ὃν ἐγὼ λέγων ἐμὸν εἶναι, βέλομαι καὶ περὶ τῆς καρπῶν κινήσας.

ΙΘ. Αἱ τὰς ἐναγομένους ἀρμόζουσαι παραγραφαί, καὶ ἀκοντῶν αὐτοῦ, ἀρμόζουσι τῷ ἐψητῇ αὐτοῦ.

Κ. Αἱ παραγραφαί ἀρμόζουσιν, 27 ἢ ἀφ' ἧς τὸ μὴ γενέσθαι τὸ ὀφείλον γενέσθαι, ἢ γενέσθαι τὸ μὴ ὀφείλον γενέσθαι. Τότε γίνεται πρόκριμα τῷ μείζονι, ὅτε τὸ κατενεχθὲν εἰς δικαστήριον ἐξ ὁλοκληρῶς ἢ μέρους 28 κοινὸν ἢ τῇ ζητήσει τῷ μείζονι πραγμάτων.

ΚΑ. Ἡ παραγραφή ποτε μὲν ἐξαίρεται τῆς καταδίκης, ποτὲ δὲ μείοι τὴν καταδίκην 29.

ΚΒ. Εάν τις τήλην ἀναθήσῃ ἐν πόλει, βελόμην αὐτὴν εἶναι τὴν πόλεως ἐκδικῶν αὐτὴν, ἐκβάλλεται τῇ τῇ ἀπαιτήσεως παραγραφῇ.

ΚΓ. Ὑπεξοίκοι δούλους μὴ ὀφείλιν δοῦναι τὸν πατέρα, προσπορίζει αὐτῷ τὴν παραγραφὴν.

TITULOS B.

Ἡ περὶ ὑπεξαίρεσεως παραγραφῆς.

[ΠΑΝΔ.] Βιβλ. 2 ΜΔ. Τίτλ. β.

Α. Εάν ἐλευθερία ἐν ἀφαιρήσει ἢ ληγάτων κατελείφθῃ, καὶ ἡτῆσθαι ὁ ληγατάρης, ὡς τὴν διαθήκης 3 ἀνισχύρε λεγομένης, οὐ βλάπτεται ἡ ἐλευθερία τὰ γὰρ μεταξὺ ἐτέρων κρινόμενα, ἄλλοις ἐ προκρίνει.

Β. Εάν ἐναχθεὶς ὁ κληρονόμος παραγράφεται λέγων ἄλλ' εἰ μὴ ὁ υἱὸς τοῦ διαθεμένου ἀμνημόνευτος καταλειφθεὶς μέλλει κινεῖν τὴν διαθήκης ἐναντίωσιν καὶ νικήσῃ ὕστερον δὲ ὁ υἱὸς καταλείπει τὴν διαθήκης ἐναντίωσιν, ἀνανεῖται τῷ κινήσαντι ἡ ἀγωγή.

Γ. Ὅσακις ἡ αὐτὴ ζητήσις μεταξὺ τῶν αὐτῶν προσώπων κινεῖται, χώρα τῇ περὶ τῶν κεκριμένων 3 ἀγωγῇ. Ὅθεν ὁ κινήσας περὶ τῶν καθ' ἑκάστον τὴν περὶ ἐκδικήσεως ἀγωγὴν, εάν ὕστερον κινή τὴν περὶ τῆς κληρονομίας 4 ἀναζήτησιν ἢ τιναντίον, ἐκβάλλεται.

Δ. Ἡ περὶ τῶν κεκριμένων ἀγωγὴ σιωπηρῶς πάντα περιέχει τὰ πρόσωπα, τὰ εἰσθότα τὸ πρᾶγμα καταφέρειν εἰς δικαστήριον.

Ε. Περί τοῦ αὐτοῦ πραγμάτων δοκεῖ κινεῖν, ὁ ἐνεκεν τοῦ αὐτοῦ πραγμάτων κινῶν, καὶ τὰς ἀγωγὰς ἐναλλάξῃ. ὅσον, κινήσας τις τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν, ὕστερον κινεῖ τὴν κατὰ τῶν διοικούντων ἀλλότρια πρᾶγματα, ἢ παρὰ παλαιάς ἀγωγὴν.

Ζ. Ἐκάστη φιλονεικία μιᾶς ἀγωγῇ καὶ ἐν δικαστηρίῳ φερατοῦ.

Z.

25. ὁ ad: F. cum Syn.

26. Sequentia aut Glossema sapiunt aut ex l. 22. §. 1. huc translata.

27. Excidisse videtur ἢ ἀφ' ἧς τὸ γενέσθαι τὸ ὀφείλον γενέσθαι id quod exempla in Pandectis posita h. l. evincunt.

28. κοινῶν, ἢ MS.

29. Vide supra not. 26.

TIT. II.

1. Hæc Rubrica ferri nequit. Rectius F. (nam Rubri-

XVIII. [l. 18.] Si tu agrum possideas, atque ego dicens eum esse communem, voluero super eo iudicium movere communi dividendo: non possum, nisi de proprietate dijudicatum sit. Idem quoque est, si tu agrum possideas, quem ego dicens meum esse, etiam de fructibus agere velim.

XIX. [l. 19.] Exceptiones reo competentes, etiam eo invito, fideiussori ejus competunt.

XX. [l. 20.] Exceptiones competunt, aut quia factum non est, quod fieri debebat; aut quia factum est, quod fieri non debebat. [l. 21.] Tunc præjudicium fit majori rei, quum, quod in iudicium deducitur, in totum vel ex parte commune sit quæstioni majoris rei.

XXI. [l. 22. pr.] Exceptio interdum condemnatione [reum] eximit, interdum condemnationem minuit.

XXII. [l. 23.] Si quis statum in civitate posuerit, volens eam esse civitatis: vindicans eam, repellitur exceptione

XXIII. [l. 24.] Filiusfamilias jurans, patrem dare non debere, exceptionem ei acquirit.

TITULUS II.

De rei judicatæ exceptione.

[DIG.] LIB. XLIV. TIT. 2.

I. [l. 1.] SI libertas in testamento vel legatum relictum est, licet victus sit legatarius, quum testamentum dicatur irritum, libertas non læditur: namque inter alios iudicata aliis non præjudicant.

II. [l. 2.] Si heres in jure conventus exceperit dicens: At nisi filius testatoris tacite præteritus velit testamentum impugnare, & victor existat: ac filius postea testamenti impugnationem omitat, actio auctori restituitur.

III. [l. 3.] Quoties eadem quæstio inter easdem personas movetur, locus est rei judicatæ exceptioni. Unde qui de rebus singulis vindicationis actionem instituit, si postea hereditatis quæstionem (vel petitionem) aut contra instituat, repellitur.

IV. [l. 4.] Rei judicatæ exceptio tacite omnes continet personas, quæ rem in iudicium deferre solent.

V. [l. 5.] De eadem re agere videtur, qui de eadem re experitur, etiam si actiones commutet. Veluti, qui mandati actionem instituit, & deinde actione negotiorum gestorum aut conditione agat.

VI. [l. 6.] Quæque controversia una actione atque uno iudicio terminatur.

VII.

cam Syn. non habet) ὅτι τῆς αὐτῆς κεκριμένης παραγραφῆς. Exstat tamen in Synopsi κεφ. κς. quod nobis est pars postrema κεφ. κς. cum principio κεφ. κδ. nec Fabrotus quidquam amplius adfert.

2. MA. MS.

3. Sic rescripti pro ἀντιγράφου.

*3. Sæpius recurrit idem ἀγωγῇ, pro παραγραφῇ. Sed aliud est iudicati actio, aliud rei judicatæ exceptio.

4. Confer not. 21. preced. tit.

Z. Ὁ κινήσας περὶ ὁλοκλήρου πράγματος, εἰ δυνατόν κινεῖν ὑπερόν πρὸς μέρος αὐτοῦ· ἐδὲ ὁ κινήσας πρὸς δύο πράγματα, ὑπερόν δύναται πρὸς τὴν ἑνὸς κινεῖν. Εἰ κινήσῃ πρὸς δὲ ἀλλῆς 5 συγγενὸς, καὶ τεκῆσα ἀποθάνῃ, δύναται κινεῖν ὑπερόν ὑπὲρ τῶν τοκετῶν. Ὁμοίως κινήσας περὶ ἀγροῦ, κινῶ περὶ τῆς καρπῶν ὑπερόν· καὶ ὁ περὶ οἰκίας, ὑπερόν περὶ τῆς ὕλης κινεῖ, τῆς οἰκίας λυθείσης· εἰ μὴ ἄρα καὶ οἱ καρποὶ καὶ ὁ τοκετὸς εἰς τὸ πρῶτον κατηνέχθησαν δικαστήριον. Ὅσακις γὰρ τὸ αὐτὸ ζητεῖται μεταξὺ τῶν αὐτῶν προσώπων, καὶ ἀφ' ὁμοῦ ἀγωγαῖς, χάρα τῇ πρῶτῃ γραφῇ· ὥς ὅτι τὴν κινήσαντ' τὴν περὶ κληρονομίας 4 ἀναζητήσιν, καὶ ὑπερόν πρὸς τοῦ αὐτοῦ χρεὶστος ἀπαιτοῦντ'· πάντα γὰρ τὰ πράγματα καὶ αἱ κληρονομίαι ἀγῶναι καταφέρουσιν εἰς τὴν περὶ κληρονομίας 4 ἀναζήτησιν.

H. Καὶ ὁ ἐνάγων ὑπὲρ μέρους ἀγροῦ, κινῶν ὑπερόν τῇ περὶ διαιρέσεως ὑποκείμενων πραγμάτων ἀγωγῇ, ἢ ὁ τῇ Φαμίλει ἀφαιρέσει, ἐκβάλλεται.

Θ. Ὁ ἐναχθεὶς τῇ τὴν κληρονομίαν 4 ἀναζήτησιν ἀγωγῇ, καὶ ἀπολυθεὶς ἀφ' τοῦ μηδὲν νέμεσθαι, καλῶς ὑπερόν ἐνάγεται νεμεθεῖς. Εἰ κινῶν νομίζων νέμεσθαι ἀγρὸν ἐναχθεὶς περὶ αὐτοῦ, καὶ μὴ ταῦτα ἀγοράσῃ αὐτόν, καὶ νικήσῃ ὁ ἐναγών μοι ἀναγκάζομαι ἀποκαταστήσασθαι αὐτόν. Ἡ ἀρμόσασα χρεὶστος πρῶτον περὶ πράγματος 7 κεκρυμμένον ἀγωγῇ, ἀρμόζει καὶ χρεὶστος τοῦ ἀγοραστῆ· εἰ μὴ τὸ ἐναντίον. Ὅθεν εἰ ὡς κληρονομία πρῶτον 8 πωλήσας, καὶ κινήσῃ περὶ αὐτοῦ τῶν ἀγοραστῆ, ἔτε νικῶν ἐκβάλλω σε παραγραφῇ, ἔτε ἡττώμενος ἐκβάλλομαι παρὰ σε.

I. Εἰ μὴ τις ἐκδικῇ τὴν κληρονομίαν τοῦ υἱοῦ, ἀφ' τοῦ νομίζοντος ἐρρηγμένην εἶναι τὴν τῆς πατρὸς διαθήκην, καὶ μὴ ἐρρῶσθαι τὴν ἀποκατάστασιν, καὶ φησὶ μὴ εἶναι ἐρρηγμένην τὴν διαθήκην, μὴ εὐρεθῇ ὑποκατάστασις· συγγενέσκειται πάλιν περὶ τῆς κληρονομίας κινήσας· ἢ πρῶτον κινήσας ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς ῥήξεως γέγονεν. Ὁ δὲ τὸ ἀρμόζον αὐτῷ πρῶτον ἀπὸ κληρονομίας ἐκδικῶν, ὡς παραδοθέν αὐτῷ παρὰ τινος, καὶ ἡττώμενος, κινῶν ὑπερόν ἐκβάλλεται. Εἰ μὲντοι καὶ αἰτίαν προστίθῃ, οὐκ ἐκβάλλεται. Εἰ γὰρ καὶ σὺ γραφῶμεν κληρονόμοι, καὶ κινήσας ὑπὲρ μέρους ἀγροῦ κατὰ τινος καὶ ἡττώμενος, ἀγοράσῃ τὸ τῆς τοῦ μέρους κινῶν κατ' ἐμὲ τῇ περὶ διαιρέσεως Φαμίλει ἀγωγῇ, ἐκβάλλω. Τότε τῷ ἡττώμενῳ περὶ τῆς αὐτοῦ πράγματος 7 ἐξέστι κινεῖν, ὅτε ἀπὸ καὶ αἰτίας ἐκτίσαστο αὐτό. Εἰ δὲ περὶ δὲ ἀλλῆς ὄντος παρὰ τοῖς πολεμίοις δικασάμενος ἡττώμενος, καὶ ὑποστρέψῃ, εἰ δύναται πάλιν περὶ αὐτοῦ κινεῖν· ἐδὲ γὰρ ἀπὸ καὶ αἰτίας αὐτόν αἰτίας ἐκτίσασθαι. Οὐδὲν δὲ ποιεῖ ἢ ἀλλαγῇ τῆς ὑπονομίας τοῦ κινουμένου, εἰ ὅπερ ἐνόμιζεν ἀπὸ κληρονομίας εἶναι, νῦν ἤρξατο ὑπολαμβάνειν ἀπὸ δωρεᾶς εἶναι· ὅθεν γὰρ ἂν ἦν, ἢ δεσποτεία κατηνέχθη εἰς τὴν δίκην. Ὁ περὶ τῆς ὁδοῦ κινήσας, δύναται κινεῖν ὑπερόν περὶ τῆς πλατείας. Ἐπὶ τῆς περὶ πράγματος 7 κεκρυμμένου παραγραφῆς, ἐκεῖνα τὰ προσώπα σκοπεῖται ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς ἐνάγοντος, ἅτινα τὸ πρῶτον καταφέρουσιν εἰς δίκην· οἷον φροντιστῆς μὲν ἐντολῆς, κεράτωρ, ἐπίτροπος καὶ ὁ τῆς πόλεως σὺνδικος.

VII. [l. 7. pr.] Qui de tota re egit, postea de illius parte agere non potest: neque, qui de duabus rebus egit, postea de una potest agere. [§. 1.] Si egero de ancilla prægnante, eaque post partum moriatur, possum deinde agere de infante. [§. 2. & 3.] Similiter si de agro egero, dein de fructibus recte ago; & qui de ædificio egit, dein de materia recte agit, diruto ædificio: nisi forte & fructus & partus in primum deducti fuerint iudicium. [§. 4. & 5.] Nam quoties idem quæritur inter easdem personas, quamquam aliis actionibus, locus est exceptioni: velut in eo, qui hereditatis petitionem movit, ac deinde ab eodem debitum petat: omnes enim res atque actiones hereditariæ deducuntur in hereditatis petitionem.

VIII. [l. 8.] Et qui de parte agri egit, ac deinde actionem communi dividundo instituit, vel familiæ erciscundæ, repellitur.

IX. [l. 9. pr.] Qui actione de hereditatis petitione conventus, & quia nihil possidebat, absolutus fuit, recte deinde convenitur, cum possidet. [§. 1.] Si ego putans possidere agrum conveniar de eo, & postea eum emam, atque actor vicerit: restituere eum cogor. [§. 2.] Rei judicatæ exceptio adversus venditorem competens, etiam adversus emptorem competit: non contra. Unde si rem ut hereditariam vendideris, atque ego de ea cum emptore egero, neque vincens exceptione te repello, [l. 10.] neque victus repellor a te.

X. [l. 11. pr.] Si mater hereditatem filii vindicaverit, quod putaret ruptum esse patris testamentum, nec substitutionem ratam esse, atque judicatum fuerit, testamentum non esse ruptum, sed substitutio non inveniatur: ignoscitur ei de hereditate iterum experienti; prior enim actio ex causa rupti testamenti nata fuit. [§. 1.] Sed qui rem ex hereditate sibi competentem, vindicaverit tamquam sibi ab aliquo traditam, & victus fuerit, deinde iterum agens repellitur: [§. 2.] Si tamen novam proponat causam, non repellitur. [§. 3.] Si ego ac tu heredes scripti simus, tuque de parte agri adversus alium agens victus fueris, atque ego hanc partem emerò: tu familiæ erciscundæ actione adversus me experiens repelleris. [§. 4.] Tunc victo de eadem re agere licet, quum ex nova causa eam adquisiero. Sed si de servo, qui apud hostes est, egero & victus fuero, isque redierit, non possum de eo iterum agere: nec enim ex nova eum causa nactus fui. [§. 5.] Nihil autem facit mutata actoris opinio, si, quod putabat habere ex hereditate, nunc incipit opinari ex donatione se habere: undecumque enim habuit, dominium in litem deductum fuit. [§. 6.] Qui de itinere egit, deinde agere potest de via. [§. 7.] In rei judicatæ exceptione illæ personæ a parte actoris spectantur, quæ rem in iudicium deducunt; veluti procurator cum mandato, curator, tutor, & civitatis defensor: a parte autem

5. ἐγὼν rescribendum puto: nec enim alterius auctoritatem invenio.

6. Vide supra pag. 3. not. 30.

7. Sic feci ex κινῶν: nec enim κινῶν satis

placet.

8. πωλήσης lege, aut saltim ἐπώλησας.

9. κατὰ τὴν ἐκδικητὴν textus Latinus ac sensus postulant. Malim etiam καὶ γὰρ.

σύνδικος ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς ἐναγομένης, καὶ τὸ τοῦ ἐκδικητῆς προσώπου πρὸς τοὺς ἀνωτέρω εἰρημένους· καὶ ὁ κινῶν ἐκδικητὴς καταφέρει τὸ πρᾶγμα εἰς δίκην.

Ἡ κινήσις ὑπεξιστῶ καὶ μὲν ταῦτα περὶ τῆς αὐτῆς ἐνάγων τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐκβάλλει. Ἡ παραγραφή ἀρμόζει τῷ ἀγοραστῇ καὶ κατ' αὐτοῦ, ἐκ προσώπου τῆς πωλήσαντος. Ταῦτα ὅμως λαβόντι ἐνέχυρον, οὐκ ἀντίκειται παραγραφή, δικασαμένους τοῦ χρεώστῃ· εἰ μὴ ἄρα πρὸ τῆς δοῦναι τὸ ἐνέχυρον ἐδικάσατο.

ΙΑ. Τότε ἀντιτίθεται ἡ παραγραφή, ὅτε τὸ αὐτὸ σῶμά ἐστιν, ἡ αὐτὴ ποσότης, τὸ αὐτὸ δίκαιον, ἡ αὐτὴ αἰτία τῆς κινήσεως, καὶ ἡ αὐτὴ τῶν προσώπων αἰρεσις. Οὐκ ὁρίζηται δὲ τὴν αὐτὴν ποιότητα καὶ ποσότητα εἶναι τοῦ πράγματος, ὥστε μηδὲν ὑφαιρεθῆναι ἢ προστεθῆναι.

ΙΒ. Ὁ μὲν χρήσεως καρπῶν ἀπαιτήσας καὶ ἡτήθεις, εἰ ὑστερον προσαυξηθῇ αὐτῷ μέρει ἕτερον, δύναται περὶ αὐτοῦ τῆς προσαυξηθέντος κινεῖν ἢ ὡς χρήσις τῶν καρπῶν ἐπὶ τῷ μέρει, ἀλλὰ τῷ προσώπῳ προσάψει. Διαφορὰ τῶν προσωπικῶν καὶ τῆς ἐκδικήσεως τὰ ἴδια ἀγωγῆς ἐστὶ καὶ αὕτη ὅτι, εἰ ἐκ πολλῶν αἰτιῶν χρεώστῃς μοι πρᾶγμα, κινῶν ἐκ μιᾶς, οὐκ ἀναιρῶ τὰς ἄλλας· ὁ δὲ διὰ τὰ ἴδια ἐκδικήσεως ἀγωγῆς ἐκδικῶν πρᾶγμα, καὶ μὴ τὴν αἰτίαν ἐκφανῶν, ἐξ ἧς ἐστὶν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα, πάσας τὰς αἰτίας περιλαμβάνει. Ὁ κινῶν τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν ὡς ἀπαιτήσις, ἐκβάλλεται κινῆσαι τὰ ἴδια ἐκδικήσαν ἀγωγῇ.

ΙΓ. Εἰ φιλοκεικίαν ἔχομεν περὶ κληρονομίας, καὶ ἐκάτερος ἡμῶν νέμεται αὐτῆς τὰ πρᾶγματα, καλῶς κινῶμεν καὶ ἀλλήλων τὴν περὶ τῆς κληρονομίας ἀναζητήσιν. Εἰ ὅμως ἐψηφισθῇ, τὴν κληρονομίαν ἐμὴν εἶναι, κινουμέντῃ σε ἐκβαλῶ τῇ περὶ κεκρυμένων ἀγωγῇ· εἰ δὲ ψηφισθῇ, μὴ εἶναι τὴν κληρονομίαν ἐμὴν, οὐδὲν περὶ τῶν σῶν κέκριται δικαίων· δύναται γὰρ μήτε ἐμὴ εἶναι μήτε σὴ.

ΙΔ. Ἄδικον γὰρ ἐστὶ, συμβάλλεσθαι τῷ ἡττηθέντι τὴν περὶ τῶν κεκρυμένων παραγραφήν.

ΙΕ. Ὁ ἐναχθεὶς περὶ πραγμάτων εἰς ἀπολυθῇ, ὡς ἀποδείξας χωρὶς δόλου πάυσασθαι νεμόμενος· ὡς ἐκ τοῦ μὲν ταῦτα νεμῆσθαι ἐναγόμενος, οὐκ ἔχει παραγραφήν.

ΙΣ. Ὁ ἐναχθεὶς τῇ περὶ ἀποκρυβῆς πραγμάτων ἀγωγῇ, εἰς ἀπολυθῇ ὡς μὴ νεμόμενος, ὑστερον ἀπὸ τοῦ νεμῆσθαι ἐναγόμενος, οὐ παραγράφεται.

ΙΖ. Εἰ ὁ μεταγενέστερος δανειστὴς καὶ τοῦ πρώτου κινήσῃ τὴν περὶ τοῦ ἐνεχύρου κινουμένην ἀγωγὴν καὶ νικήσῃ αὐτόν· εἴτα ὁ πρότερος κινῇ κατ' αὐτὸν ὡς ἐν πρώτῃ τάξει λαβὼν τὸ ἐνέχυρον, ἐκβάλλεται τῇ περὶ τῶν κεκρυμένων παραγραφῇ.

ΙΗ. Εἰ ὁ ἀργυρὸς τινὶ ληγατευθῇ μοι, καὶ νομίζων ἐν μόνον ληγατεῖσθαι μοι σκεῦος, περὶ αὐτοῦ κινήσω καὶ λάβω τὴν ἀποτίμησιν· ὑστερον περὶ τῶν λοιπῶν κινῶν, οὐκ ἐκβάλλομαι τῇ περὶ τῶν κεκρυμένων παραγραφῇ.

ΙΘ. Εἰ ὁ διαθήκη ληγατευθῇ μοι ἀργυρὸς καὶ ἐν

tem rei conventi, etiam defensoris persona præter superius dictos: namque agens adversus defensorrem rem in iudicium deducit. [§. 8.] Qui adversus filium familias egit, ac dein de eodem cum patre ejus experitur, submovetur. [§. 9.] Exceptio competit emtori & adversus ipsum, ex persona venditoris. [§. 10.] Ei vero, qui pignus accepit, non obstat exceptio, si debitor expertus fuerit: nisi forte, antequam pignus daret, egerit.

XI. [l. 12. l. 13. l. 14. pr.] Tunc obstat exceptio, quando idem corpus est, eadem quantitas, idem jus, eadem causa petitionis, & eadem personarum conditio: non autem requirimus eandem rei qualitatem & quantitatem esse, ut nihil subtractum aut adjectum sit.

XII. [l. 14. §. 1.] Qui partem usufructus petens victus fuit, si postea ei altera pars adcreverit, de augmento potest agere: namque usufructus non adcrevit parti, sed personæ. [§. 2.] Inter actiones personales & rei vindicationem etiam hoc interest: quod, si ex multis causis rem mihi debeas, ego ex una agens non perimo reliquas. Qui autem per rei vindicationem rem petit, nec causam exprimit, ex qua sua est res, omnes causas complectitur. [§. 3.] Qui ex interdicto actionem movet ac succumbit, non prohibetur rei vindicationem instituere.

XIII. [l. 15.] Si controversiam habeamus de hereditate, & uterque nostrum res ex illa possideat, recte inter nos hereditatis petitionem instituimus. Quodsi judicatum sit, meam esse hereditatem, agentem te rei judicatae exceptione repellam: sed si judicatum sit, non esse meam hereditatem, nihil de tuo jure judicatum est; potest enim nec mea esse, nec tua.

XIV. [l. 16.] Namque iniquum est, rei judicatae exceptionem prodesse ei qui succubuit.

XV. [l. 17.] Qui de re conventus & absolutus fuit, eo quod probavit sine dolo se desisse possidere: si, posteaquam possederit, conveniatur, exceptionem non habet.

XVI. [l. 18.] Qui actione de re occultata nec exhibita conventus & absolutus fuit, eo quod non possidebat: si postea possidens conveniatur, non excipit.

XVII. [l. 19.] Si posterior creditor adversus priorem actionem pignoratitiam moverit, eumque vicerit: ac deinde prior adversus illum agat, ut qui priori loco pignus acceperit, exceptione rei judicatae submovetur.

XVIII. [l. 20.] Si cuius argentum omne mihi legatum fuerit, atque ego unum mihi vas legatum esse putans, de isto egero, atque æstimationem accipero: deinde de reliquis agens, non repellor rei judicatae exceptione.

XIX. [l. 21. pr.] Si in testamento argentum mihi

10. Non aliud nunc occurrit, quam ut pro ταῦτα substitutum articulum τῷ. Gavellius noster conjicit ἄτη, Hæc.

11. Sic jam confirmatur conjectura Viri Cl. J. Jentlii, qui in Strict. ad Pand. pag. 454. vel sæpius vel variis ex

causis excidisse suspicabatur.

12. Vide ad super. tit. not. 21.

13. ἐκβαλὼν scriptum inveneram.

ἐν κορινθίοις ἐσθλῆς, εἰς ἀνὰ περὶ τοῦ δ' ἐγγύς κινή-
σω, ὅς κ' αὐτὸν κινεῖν ὑπερὸν περὶ τῆς ἐσθλῆς.

Εἰς περὶ ἀγέλης κινήσω, ὅς δύναμαι πάλιν
ἐπὶ τῆς αὐτῆς κινεῖν, εἴτε ἡγεῖται, ἢ ὅς ἐμειώ-
θη· ἀλλ' ὅτε ἐπὶ δὴλ' ὁματῶν, ὅπερ ἦν τότε
τῆς ἀγέλης.

Οὕτε ὁ ἐναγαγὼν περὶ δύο
πραγμάτων ὅς ἡγήθῃς, ὑπερὸν δύναται περὶ τοῦ
ἐνός κινεῖν.

Ὁ κινήσας περὶ δεσποτείας ἀγρῶ
ὅς ἡγήθῃς, ὅς δύναται μὲν ταῦτα περὶ τῆς χρή-
σεως τῆς καρπῶν αὐτῶν κινεῖν· εἰ μὴ ἄρα πρῶτον τῆ
χρήσιν τῆς καρπῶν ἔχων ὅς περὶ αὐτῶν κινήσας,
ὑπερὸν ὅς τὴν τῆς ἀγρῶ δεσποτείαν κτήσεται· τό-
τε γὰρ καλῶς, ὡς ἀπὸ νέας αἰτίας, κινήσας δύνα-
μαι.

Ὁ ἐγγυητὴς τῆς δόξης, ἐμὲ ἐναχθέν-
τος, ὡς τῆς δανειστῆς τῆς περὶ τῆς περικλῆς ἀγω-
γῆς, ἐναγόμενος παρὰ τῆς αὐτῆς καλῶς κέχρη-
ται τῇ τῆς κεκριμένων παραγραφῇ.

Κ. Εἰς καθ' ἐνός τῶν κληρονόμων ἢ περὶ παρα-
θήκης ἀγωγῇ κινήσας, ὑπερὸν οἱ ἄλλοι ἐναγόμενοι
ὅς κέχρηται τῇ ὡς κρινέντων παραγραφῇ· ὅτε ὁ
κληρονόμος, εἰς μὲν τὸ ἐναχθῆναι περὶ τῆς δόξης
τῆς διαθεμένῃς, ἐνάγεται ἐξ οἰκείας δόξης.

ΚΑ. Ὁ ἐναγαγὼν περὶ τόκων, ὅς καλύει κιν-
εῖν περὶ τῆς κεφαλῆς. Καὶ ὅτι τῆς καλῆς πίστεως
ἀγωγῶν μὲν τῆς ἀπαίτησιν τῆς τόκων οἱ ὅς μέλλον-
τος χρόνου τρέχουσιν, ἐφ' ὅσον τὸ συνάλλαγμα
συνίσταται.

ΚΒ. Εἰς ἀλλότριον ἀγοράσας πρᾶγμα ἐναχθῶ
ὡς τῆς δεσπότης ὅς νικήσας αὐτὸν, ὅς ἐκπεσόντος
μὲν τῆς νομῆς ὅτι ἀλάβῃ αὐτῆς· ὅς ἐναγόμενος παρ
ἐμὲ χρεῖσιν¹⁴ ὡς ἀγραφῇ λέγων, ἀλλ' εἰ μὴ
δεσπότης εἰμι· ἀντιπαραγράφου λέγων, ἀλλ'
εἰ μὴ κέκριται τὰ περὶ τούτων.

ΚΓ. Ὁ μὴ ὢν κληρονόμος, εἰς ὡς κληρονό-
μος ἐναγάγῃ, δύναται ὑπερὸν γενόμενος κληρονό-
μος ἐνάγειν. Ὁ ἀγοράσας ἐξ ἐσθλῆς ἔχει εἰ-
σω ἐξ ἐμῶν τῆς περὶ¹⁵ χρόνου ἀγωγῆς κινεῖν, ἢ τῆ
ἐλαττωσάν τὸ τίμημα, ὅτι τῶς διαφέρουσι, ἢ τῇ
ἀποδοσὶ τῆς δόξης. Χρησάμενος οὖν τῇ μὲν, καὶ
κινῶν ὑπερὸν τῆς ἄλλης, ἐκβάλλεται τῇ περὶ τῆς
κεκριμένων παραγραφῇ. Εἰς ὁ δὲ δικὸν ἀλ-
λότρια παρὰ γνώμην τῆς δεσπότης, ὅς ὀνόματι τῆς
δεσπότης ἐναγάγῃ, ὅς μὴ δεκτὸν ἡγήσεται, ἀλλ'
ἀναθεν ἐντέλλεται αὐτῶς κινήσας· ἐκ ἀντίκειται ἢ
περὶ κεκριμένων παραγραφῇ.

ΚΔ. Εἰς κινήσω κατὰ σε, ὡς ἔχων δίκαιον
ὅτι δέκα πόδας ὑφ' οὖν τῆς οἰκῆς μου, ὅς μὲν ταῦτα
κινῶ, ὡς ἔχων δίκαιον ὅτι εἰκοσι πόδας ὑφ' οὖν
ἐκβάλλομαι τῇ περὶ τῆς κεκριμένων παραγραφῇ.

ΚΑὶ ὁ κινήσας περὶ ἀγρῶ, ὅς μὲν ταῦτα
περὶ ἡσὺς πλησίον αὐτῶν τεχνείσης ἐν ποταμῶς κιν-
εῖν, ἐκβάλλεται.

ΚΕ. Ὅτε ζητῶμεν, εἰ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα κέκιν-
ηται, σκοπεῖμεν τὸ πρόσωπον, ¹⁷ περὶ ὅς τὸ
πρᾶγμα κινεῖται, ὅς τῆς πλησιάζουσιν αἰτίαν τῇ
ἀγωγῇ. Οὕτε γὰρ διαφέρει, πῶς ἐκτίσαστο τῆ
ἀγωγῆς· ὡς περὶ ὅτε, εἰ μὲν καταδίκην εὖρη δι-
καιώματα πρὸς τῆς ἀποθεσιν αὐτῶν φερόμενα.

ΚΑὶ

14. ἀγραφῇ MS.

15. Græcum notat debito; unde suspicor interpretem de-
bitoria legisse aut confudisse cum redibitoria.

16. ὅ. τῆς δ. deest in Syn. ac F.

17. Prout Græca jacent, vertendum erat, de qua (per-
sona) res movetur; sed per trajectionem sic legenda putavi:

18. Rectius dixisset interpres Ὅμως, Tamen.

19. Legit ergo *vistis* pro *visti*, non male; quamvis &

mihi legatum sit, & in codicillis vestimentum,
atque ego de argento egero, non prohibeor post-
illa de vestimento experiri. [§. 1.] Si gregem
petiero, non possum eundem iterum petere, si-
ve adcreverit sive etiam decreverit; sed neque
de certo corpore, quod tunc gregis fuerat.
[§. 2.] Neque qui de duabus rebus egit ac suc-
cubuit, deinde de una agere potest. [§. 3.]
Qui agri proprietatem petens victus fuit, non
potest postea usumfructum ejus petere: nisi forte
usumfructum antea habens, & de illo expertus,
postea etiam agri dominium nactus fuero: tunc
enim recte, ut ex causa nova, agere possum.
[§. 4.] Fidejussor servi mei, si ego actione de
peculio conventus fuero a creditore, ab eodem
conventus recte utitur rei judicatæ exceptione.

XX. [l. 22.] Si adversus unum heredum actio
depositi mota fuerit, ceteri postea conventi non
utuntur rei judicatæ exceptione: neque heres,
si, posteaquam de dolo testatoris cum eo actum
fuerit, ex proprio dolo conveniatur.

XXI. [l. 23.] Qui usuras petit, non prohibe-
tur petere sortem. Et in bonæ fidei actionibus
post usurarum petitionem sequentis quoque tem-
poris usuræ currunt, quam diu contractus subsi-
stet.

XXII. [l. 24.] Si emta re aliena conventus
fuero a domino, eumque vicero, ac deinde posses-
sionem amiserō, eamque ille adprehenderit: at-
que a me conventus exceptione utatur dicens,
At si dominus non sim: ego replico dicens, At
si de eo judicatum non sit.

XXIII. [l. 25. pr.] Qui heres non est, si tam-
quam heres egerit, potest deinde heres factus a-
gere. [§. 1.] Emtor potestatem habet intra sex
menses actionem redhibitoriam movere, aut eam
quæ pretium minuit, ad id quod interest,
aut ad redhibitionem servi. Si una usus fuerit,
ac postea alteram moveat, rei judicatæ exceptio-
ne repellitur. [§. 2.] Si aliena administrans
præter voluntatem domini, egerit nomine domi-
ni, neque is ratum habuerit, sed denuo ei agere
mandaverit: non obstat rei judicatæ exceptio.

XXIV. [l. 26. pr.] Si tecum egero, tamquam
jus habens ad decem pedes extollere domum
meam, ac postea agam, tamquam jus habens ad
viginti pedes tollere: repellor rei judicatæ excep-
tione. [§. 1.] Et qui agrum petit, & deinde
insulam prope eum natam in fluvio petit, submo-
vetur.

XXV. [l. 27.] Quando quærimus, an eadem
res sit mota, spectamus personam, & rem de
qua agitur, & causam proximam actioni. Nec
enim interest, quomodo actionem adquisierit; u-
ti nec, si post condemnationem instrumenta repe-
rerit ad causam suam facientia. [l. 28.] Et is
qui

vulgata lectio recte se habeat.

20. Citatur hoc caput sic: βιβλ. ια. τίτλ. δ. κςφ. λ. &
opponitur a Scholiaste capiti 24. Tit. 42. Libr. LX. seu legi
24. Dig. de His quæ ut ind. auf. Vide Tom. VII. Basil.
Fabr. pag. 752. & 761.

21. ὁ γλῶσσας & deinde διὰ τῆς in isto Schol. ubi & sequens
ἐλθῃ deest.

22. τῇ—κτῇ ibid.

B. Ἡ τῆ βισέξτε ἡμέρα πρῶτ' ἵθεται τοῖς κερμένους καὶ τοῖς διὰ χρήσεως δεσπόζουσι, καὶ τῷ χρόνῳ τῷ πρῶτ' αἰσθάνων ἢ ἐμπεσθάνων ἀγωγῶν· εἰ πρῶτ' ἵθεται ἢ τῷ ἀγοραστῇ, ἡνίκα συμφωνηθῇ, ὥστε τὸ πρῶτον, εἰς τρεῖς ἀκοντα ἡμερῶν μὴ δεδομένον τῆ τιμῆματ', ἀναγράφον εἶναι.

Γ. Ἡ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφὴ καὶ ἐν τοῖς κτήμασι καὶ ἐν τοῖς ἀνδραπόδοις χώραν ἔχει.

Δ. Εἰ δὲ κληρονομία ἢ τῆ αἰχμαλώτῃ λαβὴ ἀσφάλειαν, ἢ παραχρῆμα ὁ χρόνος τρέχει. Εἰ γὰρ τῷ χρόνῳ τῷ ἀγωγῶν σκοπεῖται, εἰ ἡδύνατο ἐναχθῆναι ὁ ἐναγόμενος· εἰ μὲν, εἰ ἡδύνατο ὁ ἐνάγων ἐνάγειν.

Ε. Τὸ αἴτιον τοῦ πρῶτου τοῦ μετ' ἐβλάπτει με· καὶ γὰρ ἀφ' τῆ χρεώσεως δεσπόζω, ὅπερ ὁ πρῶτος με οὐκ ἡδύνατο ἀφ' τῆ χρεώσεως δεσπόζειν· ἢ γὰρ ποιότης αὐτῆς ὥστε ὠφελεῖ με, ὥστε βλάπτει με.

Εἰ δὲ δώσω ἐνέχυρον καὶ πωλήσω αὐτὸ, καὶ ἀγοράσῃ αὐτὸ ὁ κληρονόμος με, ἢ πρῶτος τοῦ κληρονόμου ἢ μετὰ ταῦτα· κέχρηται καὶ τοῦ δανειστῆ με τῇ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ.

Ζ. Εἰ δὲ δύο τισι τὸ αὐτὸ πρῶτον πωλήσω ἐν διαφόρῳ χρόνῳ, ἢ ἡ νομὴ με τῷ πρῶτῳ ἀγοραστῇ συμβάλλεται, ὥστιν καὶ παρέδωκα. Εἰ ἢ πωλήσας σοι πρῶτον, ἀνταγοράσῃ αὐτὸ καὶ πωλήσω ἐτέρῳ καὶ ἢ ἡ νομὴ με καὶ ἡ νομὴ σε συμβάλλεται αὐτῷ.

Ζ. Τῆ πρῶτης ἀναδιδόμενος, ἢ νομὴ τοῦ ἀγοραστῆ συμβάλλεται τῷ πρῶτῳ. Καὶ ὁ χρόνος, ὅν ἐν φυγῇ διάγει ὁ δῆλος, πρῶτος ἵθεται τῷ δεσπότῃ αὐτῷ.

Η. Καὶ ὅτι τῶν κινήτων χώρα τῇ τῆ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ.

Θ. Εἰ τις εἰσὼς τῆ τετραετίας πρῶτος αἰσθάνων καὶ τῇ νεομομένῃ δημόσια ἢ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ ἀποστῇ καὶ μετὰ τῆ τετραετίας ἔτερος ἔλθῃ πρῶτος αἰσθάνων, ἐκβάλλεται τῇ τῆ τετραετίας παραγραφῇ, εἰ μὴ συμπαιγνία τῆ πρῶτης ἐλέγχεται.

Ἀριθμεῖται δὲ ἡ τετραετία, οὐκ ἐξ ἐπιφανείας, ἀλλ' ἀφ' οὗ γέγονεν ἀκυστὴ ἢ διαθήκη, καὶ παρητήθησαν κατὰ βαθμὸν αἱ ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχαί, ἢ παρηλθῇ ἐπ' αὐταῖς ὁ ὠρισμένος χρόνος.

Ι. Τὸ αἴτιον τῆ διαθεμένης καὶ ἀγνοοῦντι τῷ κληρονόμῳ ἀντίκειται εἰς ἀφ' τῆ χρονίας νομῆς δεσποτέαν, καὶ τῆ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ. Εἰ δὲ ἄγνοῇ, τῇ τελευτήσαντα νεμῆθῃαι παρακλητικῶς, ἢ μὲν περὶ παρακλήσεως παραγγελία οὐ κατέχεται οὐ μὴν ἀφ' τῆ χρεώσεως δεσπόζει.

ΙΑ. Ἡ ἀρμόζουσα κατὰ τῆ δανειστῆ ὅτι τῷ ἐνέχυρῳ τῆ χρόνου παραγραφῇ, ἀρμόζει καὶ κατὰ τῆ παρ' αὐτῆς ἀγοράσαντ'.

ΙΒ. Ἐν πάσαις ταῖς δημόσιαις δίκαις ἢ τῇ εἰκοσιν ἐτῶν ἀνίσταται παραγραφῇ, ἐξηρημένων τινῶν, ἐφ' ὧν

II. [l. 2.] Dies bissextus iudicatis & usucapientibus adjicitur, nec non tempori actionum temporalium: non adjicitur autem emtori, cum convenerit, ut venditum, intra dies triginta non dato pretio, inemptum esset.

III. [l. 3.] Longi temporis praescriptio & in praediis & in mancipiis locum habet.

IV. [l. 4.] Si servus hereditarius aut bello capti satis acceperit, tempus statim currit. Nam in tempore actionum spectamus, an reus conveniri potuerit; non autem, an actor potuerit agere.

V. [l. 5. pr.] Vitium antecessoris mei mihi non nocet: etenim usu capio, quod venditor meus usucapere non potuit; nam qualitas ejus nec prodest mihi nec nocet. [§. 1.] Si pignus dederō illudque vendiderō, & heres meus id emerit, si ve antequam heres fiat si ve postea: utitur adversus creditorem meum longi temporis praescriptione.

VI. [l. 6. pr.] Si duobus eamdem rem diverso tempore vendiderō, possessio mea primo emptori proficit, cui etiam tradidi. Sed si rem tibi vendiderō, eamque redemero & alii vendiderō, & mea possessio & tua possessio illi proficit.

VII. [l. 6. §. 1.] Vendito servo redhibito, emptoris possessio proficit venditori. [l. 8.] Etiam tempus, quod in fuga agit servus, domino ejus adjicitur.

VIII. [l. 9.] Etiam in mobilibus locus est longi temporis praescriptioni.

IX. [l. 10. pr.] Si quis intra quadriennium denunciaverit adversus possessorem rerum fiscalium aut vacantium, & destiterit; & post quadriennium alius veniat & denuntiet: repellitur quadriennii praescriptione, nisi prioris collusio probetur. [§. 1.] Computatur autem quadriennium, non ex opinione hominum, sed ex quo testamentum factum est irritum, & successiones ab intestato per gradus repudiatae fuerunt, aut praestitutum iis tempus praeteriit.

X. [l. 11.] Vitium testatoris etiam ignorantibus heredi obstat ad usucapionem & longi temporis praescriptionem. Si ergo ignoret, defunctum precario possedisse, interdicto quidem de precario non tenetur, sed non usucapit.

XI. [l. 12.] Temporis praescriptio adversus creditorem competens circa pignus, competit quoque adversus eum, qui ab illo emit.

XII. [l. 13. pr.] In omnibus causis fiscalibus viginti annorum praescriptio obstat, exceptis quibus

in rebus soli.

9. Παπιν. praemittit Fabr.

10. νεομομένη πρῶτον, τὸ ἀρμόζον μὲν τῷ δημοσίῳ, μήπω ἔλθον ὑπὸ τὴν δεσποτέαν αὐτῆς, καὶ ἀποστῇ. Syn. ac Fabr.

11. ὁ ἐπ' αὐτῆς ὄγ. iidem.

12. Rescribendum puto τῇ μὲν - - παραγγελίᾳ.

13. Ερμολ. ad: F.

14. Βερούλ. ad: F.

15. μὴ addidi ex Syn. ac F. Huic tandem capiti aliqua ex aliis Basilicorum libris paratitla subdit Leuncl. quae huc non transcribimus, quum Fabrotus ea in suum quodque locum retulerit.

3. Correxerit Pet. Fab. pro παραχρῆμα.

4. κληρονομήσει & mox κέχρηται MS. Correxerit CAPPER.

5. Ex hoc loco mea possessio pro vulg. ea poss. emendat Cujacius V. Obsery. 40.

6. Ad verba ἢ νομὴ με adscripsit non satis penso consilio Pet. Fab. superest & deleri debet.

7. Deest ergo l. 7. in Basilicis: quod si scivisset Jac. Curtius, fortius etiam illam legem ex Pandectis eliminasset. Videatur Ev. Otto in praefat. ad Tom. V. Thef. Jur. pag. 15.

8. κοινητῶν MS. Sed correxit Pet. Fab. addito: hinc emenda l. 9. D. de divers. temp. praescri. ubi vulgata habebat

τῶν αὐτῶν καὶ ἡ τῆ δόλῃ ἀρμόζῃ παραγραφῇ.
 Ὁ 4 ἀντιτιθεῖς τῇ τῆ δόλῃ παραγραφῇ, ὀφείλει
 δεῖξαι δόλον γενέσθαι ὡς τῆ ἐνάγοντος, ἢ ἐτέ-
 ρου ἢ τινος ὁ δόλος δύναται βλάψαι τὸ ἐναγώ-
 μενον· καὶ οὐκ ἔχει τὸ λέγειν αὐτὸν, ὅτι τῷ
 πράγματι γενέσθαι δόλον. Οὐ ἀναφερό-
 μεθα ὅτι, τίτι γέγονεν ὁ δόλος, ἀλλ' ἔχει αὐτὸν
 ἐκ τῆ μέρεος γενέσθαι τοῦ δόκοντος.

Ἐκ-
 βάλλεται δόλος τῆ παραγραφῇ ὁ ἐνάγων ἐξ ἐπερωτή-
 σεως χωρὶς αἰτίας γενομένης· τὸ αὐτὸ, καὶ ἐξ
 ἑτέρας ὁ ὑπεῖναι αἰτίαν, νῦν ὅτι οὐκ ἔστιν ὡς ἐπὶ
 τῇ μέλλοντι δανείζειν καὶ ἐπερωτήσαντι, εἴτα
 μὴ δανείσαντος. Καὶ ὁ σύμφωνον ποιήσας,
 ὥστε μὴ ἀπαιτῆσαι τέως τὸ κεχρεωτημένον αὐτῷ,
 κινῶν ὡς σκοπίως ἐκβάλλει καὶ συμφώνως καὶ δόλῃ
 τῆ παραγραφῇ. Γενικῶς γὰρ ἐπὶ πασῶν τῶν εἰς ἀποτέ-
 λεσμα ἀναφερομένων τῶν παραγραφῶν καὶ ἡ τῆ δόλῃ
 ἀρμόζει· ἐπειδὴ δόλον ποιεῖ ὁ τὸ δυνάμενον ἐκ-
 βληθῆναι ἀπὸ παραγραφῆς χρέος ἀπαιτῶν, εἰ μὴ
 δικαία ὑπερῖν ἄγνοια.

Ὁ τῇ μέλλοντος
 χρέος λαβὼν τόκος δοκεῖ συμφωνεῖν, μὴ ἐνάγειν
 ὡς συμπληρώσεως τῇ τοῖς τε χρέος ὡς τοῦ
 χρέος· κινῶν οὖν ἐκβάλλεται δόλος παραγραφῇ.

Ὁ τὸ κελευσθέντα δέσσει δέκα 7 νέμους καὶ
 εἶναι ἐλεύθερον ἀγοράσας ὅτι ἄγνοια, καὶ αἰρέσεως
 ἐκβαίνουσης, καὶ 8 ἐκδικημένους εἰς ἐλευθερίαν, κι-
 νεῖ τὸ διπλασιασμὸν 9 καὶ τοῦ ἀγοραστῆ· ἐκβάλ-
 λεται ὅτι παραγραφῇ, εἰ μὴ ἐξέλη τὰ δοθέντα αὐ-
 τῷ παρὰ τοῦ ὑποδανείσαντος ἐλευθερωθέντος δέκα
 νομίσματα· εἰ μὴ ἄρα ἐκ τοῦ πράγματος αὐ-
 τοῦ τοῦ ἀγοραστοῦ ἦσαν ἐκ τοῦ ἀνηκόντος αὐτῷ
 πενήκτι.

Γ. Εἰ ὅτι, πρὶν ἢ λάβω αὐτὸν, δέδωκε τῷ
 πρῶτῳ δέκα νομίσματα, δύναμις κινεῖν ὡς αὐ-
 τῶν, ἐλευθερῶν αὐτὸν τῇ διπλασιασμῷ.

Δ. Εἰ ὅτι δανείσας ἐντεῖλονται τῷ κληρονόμῳ
 ὑποσελθεῖν τῇ κληρονομίαν, καὶ ὁ εἰς καὶ δόλον
 μὴ ἐντεῖλῃται· χάρις κατ' αὐτῇ τῇ τοῦ δόλῃ
 παραγραφῇ. Εἰ ὅτι νοσῶν ἐπερωτηθῶ δέκα
 νομίσματα, θέλων τῇ γυναικὶ μου ταῦτα δοθῆναι,
 ὑγιάντας ἔχω τῇ τοῦ δόλῃ παραγραφῇ ἐναγόμενος.

Εἰ ὅτι νόσον μὴ παραστῶ τῷ αἰρετῷ
 δικαστῇ, περὶ τῇ ποιῆς ἐναγόμενος κέχρημαι δό-
 λῃ παραγραφῇ. Καὶ ὅτι ἄγνοια 10 μείζον
 ἐπερωτηθεὶς ὡς στικτὸν τοῦ ἀληθοῦς χρέος· μόνον
 11 γὰρ ὡφελεπαρῶσαι, ὅπερ τῇ ἀληθείᾳ χρεω-
 σθεῖ.

Εἰ ὅτι ἀνήβω χωρὶς αὐθεντίας ὁπιτρόπος
 καταβληθῇ χρέος, ἀρμόζει κατ' αὐτῇ παραγρα-
 φῇ, εἰς ὃ γέγονε πλεονέκτητος. Τὸ αὐτὸ, καὶ
 δανείσῃται, ἢ ἄλλως πως συναλλάξῃ καὶ ἐπὶ
 πάντων ὅτι, οἷς οὐκ ὀρθῶς καταβάλλεται, τὸ αὐ-
 τὸ κρατεῖ. 12 Ὁ ἐν εἰδήσει φυγάδα ἀγο-
 ράσας, εἰ μὴ ἐπρωτότης μὴ εἶναι αὐτὸν φυγάδα,
 οὐκ ἐκβάλλεται παραγραφῇ· εἰ ὅτι μὴ ἐπρωτότης
 13 μὴ εἶναι αὐτὸν φυγάδα, ἐκβάλλεται. Ἐφ'
 ἑκατέρῃ δὲ θέματος ἀργεῖ ἢ περὶ ἀφαιρέσεως πραγ-
 μάτων εἰς ἐκδίκην κινημένη ἀγωγή. Εἰ ὅτι
 ὁ δανείσας ἀφαιρέσει 14 περὶ τοῦ χρεώσεως
 πωλήσει

15. Ad litteram verti. Sed cur ἡ ὡς μετὰ. Σημ. ἀγωγή
 actionem ex stipulatu denotet, & hic & deinde §. 15. & 16.

ex iisdem & doli exceptio competit. [§. 1.]
 Qui doli exceptionem opponit, ostendere debet
 dolum factum esse ab actore, aut alio, cujus dolus
 reo nocere possit: neque sufficit eum dicere, in
 re factum esse dolum. [§. 2.] Non distingui-
 mus autem, cui factus sit dolus, sed sufficit eum
 a parte agentis factum esse. [§. 3.] Repellitur
 doli exceptione, qui ex stipulatione agit facta si-
 ne causa: item, etsi ab initio causa suberat, sed
 nunc non subest; ut in eo qui crediturus erat &
 stipulatus fuit, sed deinde non credidit. [4.]
 Et qui pactum fecit, se interim debitum non esse
 petiturum, agens repellitur ad tempus & pacti
 & doli exceptione. [§. 5.] Generaliter enim in
 omnibus exceptionibus, quæ ad factum referun-
 tur, etiam doli exceptio competit: quoniam dolo
 facit, qui debitum, quod per exceptionem elidi
 potest, petit, nisi iusta subsit ignorantia. [§. 6.]
 Qui futuri temporis usuras accipit, pacisci vi-
 detur, se de debito non acturum ante impletum
 illud tempus: agens igitur doli exceptione sub-
 movetur. [§. 7.] Qui servum emit, igno-
 rans eum iustum esse decem dare solidos, ac li-
 berum esse, existente conditione, atque illo in
 libertatem vindicato, dupli petitionem adversus
 venditorem movet: sed repellitur exceptione,
 nisi datos a manumisso sub conditione servo de-
 cem solidos deduxerit: nisi forte ex re emtoris
 dati fuerint ex peculio ad ipsum pertinente.

III. [l. 3.] Sed si, antequam eum accepero,
 venditori decem solidos dedit, illos petere pos-
 sum, dupli petitione eum liberans.

IV. [l. 4. pr.] Si creditores heredi mandave-
 rint adire hereditatem, atque unus eorum per do-
 lum non mandaverit, locus est exceptioni doli
 adversus hunc. [§. 1.] Si ægotans decem so-
 lidos promiserō, volens eos dari uxori meæ, re-
 convalescens doli exceptionem habeo, si conve-
 niar. [§. 2.] Si propter morbum non stitero
 me iudici compromissario, de pœna conventus
 doli exceptione utor. [§. 3.] Et qui per igno-
 rantiam majorem vero debito poenam promisit,
 namque illud solum præstare cogitur, quod reve-
 ra debet. [§. 4.] Si impuberi sine tutoris au-
 ctoritate debitum fuerit solutum, exceptio adver-
 sus eum competit, in quantum factus est locuple-
 tior. Idem est, & si mutuum acceperit pecuniam,
 aut alitercumque contraxerit: sed & in omnibus,
 quibus non recte solvitur, idem obtinet. [§. 5.]
 Qui sciens fugitivum emit, si quidem stipulatus
 est, eum fugitivum non esse, haud repellitur
 exceptione: sed si stipulatus non est, eum non
 esse fugitivum, repellitur. In utroque autem
 casu amotarum rerum actio, quæ ad rei vindictio-
 nem instituitur, cessat. [§. 6.] Si creditor,
 post-

sexaginta confirmatur præ vulg. sexcenta.

11. Aliquid deesse videtur, quia ὡφελε, non ὀφείλει, le-
 gitur. GAVEL.

12. περὶ δόλῃ φυγάδος in margine MS. Οὐλπ. præmittit
 Fabr.

13. Quatuor voces sqq. desunt ap. F.

14. Lego ὡς.

15. Ad litteram verti. Sed cur ἡ ὡς μετὰ. Σημ. ἀγωγή
 actionem ex stipulatu denotet, & hic & deinde §. 15. & 16.

4. ἀντιθεῖς F. eum Syn.
 5. Sic cum F. ex margine Syn. reposui pro ἐνάγοντα.
 Et sequens οὐκ deerat in MS. nostro.
 6. Si nihil excidit, facilis correctio in ὑπὲρ αἰτία.
 7. νόμους MS. Sed forte νομίσματα legend.
 8. ἐκείνη supplendum videtur.
 9. Imo κατὰ τῇ πρῶτῃ JOAN. BOIVIN adscripsit. Recte,
 idque in versione expressi.
 10. Sic rescripti pro μοιζων MS. Unde Flor. lectio

πώλησιν τὸ γραμματεῖον ἐκείνῳ, ὅτινι ὁ χρεώτης ἐνετείλατο ἀγοράσαι τὸ γραμματεῖον, καὶ ἐπερωτήσῃ τὴν πρᾶτην ὁ ἀγοραστὴς· κινῶν δὲ περὶ τῆς μελλούσης ζημίας ἀγωγὴν, ἐκβάλλεται παραγραφῇ, εἰς ἑτοιμὸς ἐστὶν ὁ πρᾶτης ἀναδύναι τὸ τίμημα.

Εἰς ἐναγαγὼν σοὶ περὶ δόλῳ νικήσῃ, καὶ ἔτι δοκιμασίαν τοῦ δικαστῆ ἀσφαλίσῃ με παρίσταν αὐτὸν εἰς πρὸθεσμίαν ἢ διδόναι ποινὴν, ἐνάγων ἅμα περὶ τῆς δόλῳ καὶ τῆς ποινῆς, ἐκβάλλεται παραγραφῇ.

Εἰς δανεισάμενος δώσω ἐνέχυρον, συμφωνήσας ὑποδοθῆναι μοι αὐτὸ, καταβαλλομένῳ τοῦ χρέους· καὶ κατὰ ῥάθυμίαν ὑπολέσας αὐτὸ ὁ δανειστὴς κινῇ περὶ τοῦ χρέους, ἐκβάλλεται παραγραφῇ.

Εἰς ἀφήλιξ δωρήσῃται μοι ἑπταετή, καὶ μὲν ταῦτα ἐκδικῇ αὐτὸν, ἐκβάλλεται παραγραφῇ, μὴ δίδῃς τὰς δεδοκιμασμένας δαπάνας καὶ τὰς τροφάς.

Καὶ ὁ ὑπὸ ἀφθνήκης ἀπαιτῶν παρὰ γνώμην τῆς τελευτήσαντος, ἐκβάλλεται παραγραφῇ, καὶ ἐν γράφῃ κληρονόμος.

Εἰς τις εἰς οὐγκίαν γραφεὶς κληρονόμος, καὶ δυνάμενος λαβεῖν ἐξ αὐτῆς διακόσια νομίσματα, ἔλθῃ μᾶλλον ἑκατὸν ἢ νομίσματα λαβεῖν ληγάτον, οὐκ ἐκβάλλεται παραγραφῇ· εἰ δὲ λαβὼν ὑπὸ τῆς ὑποκατατάξεως τί ποτε, ὑπὲρ τοῦ παραιτήσασθαι τὴν κληρονομίαν, ἔλθῃ τὸ ληγάτον ἀπαιτῶν, ἐκβάλλεται δόλῳ παραγραφῇ.

Ἀπαιτῶν ὁ δὲ χρεῖσιν τῆς καρπῶν ἔχων, τῆς χρεῖσιν, ἐκβάλλεται παραγραφῇ, εἰς ἔτι βέλῃσιν αὐτῇ ὁ ἀγρὸς ἐπεράθῃ.

Κατὰ τὴν 18 τοῦ δόλῳ παραγραφῆς οὐκ ἀντιτίθεται δόλῳ ἀνάληψις, ἢ ἀναπλοκή· εἰ δὲ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ δόλῳ κερδᾶναι μὲν τὴν ἐνάγοντα, ζημιωθῆναι δὲ τὸν ἐναγόμενον.

Κατὰ τὴν 19 Μακεδόνικῃ παραγραφῆς ἀντιτίθεται δόλῳ ἀνάληψις ἢ ἀναπλοκή.

Καὶ κατὰ τὴν 20 μελλούσης ζημίας βεβαιωμένης ὑπὸ τοῦ κεφαλαίου τοῦ δόλῳ, εἰς ἑν τῶν μὲν ταῦτα ἐνάγειν καὶ αὐτὸς δόλον ποιῇ.

Τοῖς πατέρας καὶ πάτρων ἐκ ἀντιτίθεται δόλῳ παραγραφῇ, ὅτε ἄλλη τὴν ὑπολήψεως αὐτῶν ἀπομένῃ· ἀλλ' ἢ περὶ τοῦ πράγματός ἀπαίτησις, καὶ ἢ περὶ τῶν χρημάτων τῆς μὴ ἀριθμηθέντων ἀρμόζει.

Καὶ ἀδιάφορον, εἴτε ἐξ ἰδίου συναλλάγματός, ἢ ἐξ ἄλλοτρίου, ἐνήγετο ὁ πάτρων καὶ ζῶντι ἢ αὐτῷ καὶ τελευτῶντι κεχερώσῃ τιμῇ· ὅθεν ὅτε τῶν κληρονόμων αὐτῇ ἀντιτίθῃ τὴν παραγραφὴν ἀπὸ δόλῳ τῶν πατέρων. Ὁ μὲντοι κληρονόμος τῆς ἀπελευθέρου ἀντιτίθῃ τῶν πατέρων τῆς δόλῳ παραγραφῆς.

Ἐπερωτῶν δὲ τὴν πάτρωνα, ἐκ ἐξαίρετῆς ἐπερωτήσεως τὸ κεφάλαιον τῆς δόλῳ, ἐπεὶ δὴ ἐκ τῆς περὶ τῆς δόλῳ, ἀλλ' ἢ περὶ τῆς μελλούσης ζημίας ἀγωγῇ ἀρμόζει.

Καὶ περὶ τῆς δόλῳ ἡμῶν καὶ τῆς ὑπεξέσῳ ἡμῶν ἀντιτίθεται ἡμῖν ἢ περὶ τῆς δόλῳ παραγραφῆς. Ἀλλ' εἰ μὲν περὶ κληρονομίαν ἢ τὸ συναλλάγμα, ὁ ὅτεδήποτε γενόμενος δόλος.

Εἰ μὲν ὁ μετὰ ταῦτα, βλάβῃ τῆς ἔχοντα τῆς ὑπεξέσῳ.

Καὶ ὁ ὅτεδήποτε γενόμενος δόλος τῆς ἐν πράγματι ἰδίῳ δόθεντος φροντιστῆ καὶ γενικῇ βλάβῃ τῆς ὅτι δίκῃ

postquam cum debitore transegit, instrumentum ei vendiderit, cui debitor instrumentum emere mandavit, atque emtor stipulatus sit a venditore:

hic de damno futuro actionem movens, exceptione repellitur, si venditor paratus sit pretium red-

dere. [§. 7.] Si lite tibi mota de servo vicero te, & arbitrio judicis fatisdederis te exhibiturum esse eum intra tempus constitutum, aut poenam exsoluturum: ego simul & servum & poenam pe-

tens exceptione submoveor. [§. 8.] Si mutuam sumens pecuniam pignus dederō, pactus ut mihi illud reddatur persoluto debito, & creditor eo per negligentiam amisso debitum petat, exce-

ptione repellitur. [§. 9.] Si minor infantem mihi donaverit, eumque postea vindicet, exce-

ptione submovetur, nisi reddat probabiles impensas atque alimentā. [§. 10.] Et qui ex testa-

mento præter voluntatem defuncti petit, exceptione repellitur, etsi scriptus est heres. [§. 11.] Si quis ex uncia heres scriptus, quum posset in-

de ducentos accipere solidos, præoptaverit lega-

tum capere centum solidorum, non submovetur exceptione: sed si quid ab substituto acceperit, ut hereditatem repudiaret, & legatum deinde petierit, doli exceptione submovetur. [§. 12.] Usumfructum petens, qui usumfructum habebat, exceptione repellitur, si voluntate ejus ager fuit

venditus. [§. 13.] Adversus doli exceptionem non objicitur doli replicatio: nec enim ex com-

muni dolo actorem lucrum facere, reumque dam-

num pati decet. [§. 14.] Sed adversus exceptionem *SCti* Macedoniani replicatio doli datur: [§. 15.] Et adversus actionem de futuro damno

promissam ex clausula doli, si postea agens etiam ipse dolum fecerit. [§. 16.] Patribus ac patro-

nis doli exceptio non opponitur, neque alia quæ existimationem eorum tangat: sed rei vindicatio & pecuniæ non numeratæ repetitio competit. Nec

interest, utrum ex proprio contractu, an ex alieno, patronus conveniatur; nam & vivo eidem & mortuo honos debetur: unde neque heredi ejus exceptionem de dolo patroni *libertus* opponit.

Liberti tamen heres patrono exceptionem doli objicit. Sed stipulans a patrono non eximit stipulationi clausulam doli, siquidem non actio de dolo, sed de damno futuro competit. [§. 17.] Et de nostro & de illorum dolo, qui in nostra

sunt potestate, doli exceptio nobis opponitur. Sed si peculiaris fuerit contractus, dolum quodcumque factus. non item qui postea, obstat ei qui quem in potestate habet. [§. 18.] Etiam factus quodcumque a procuratore generali aut in

suam rem dato dolum nocet: sed in litem dati procuratoris

ratoris

fin. quum alias de damno infecto significet, ex gr. seq. tit. κεφ. ε. nescio, nisi specialem denominationem Græci male ad generalem traxerint. Insuper adeo intricatus hujus §. mihi casus videtur, ut ideo tacite ab omnibus interpretibus neotericis prætereatur, ne suam scilicet ignorantiam prodant; quam in locis dubiis profiteri nunquam me puduit, ut sic alios ad ea illustranda excitem. Solus Hotomannus VIII. Observ. 19. hanc §. post Accursium exponere tentat, sed æque obscure; dum alia supponit, alia

emendat: ad quæ Jauchius dictatorie, FRUSTRA.

16. ἑπταετή Syn. ἑπταετή Fabr.

17. νομισμάτων lego.

18. τῆς de: F. & Syn.

19. Verius foret Μακεδονιανέας.

20. Vide principium sup. notæ 15.

21. Anne excidit, ὁ ἀπελευθερῶν αὐτῶν?

22. Hæc lacunæ signa ego interposui, cum exciderint quædam de casu, si peculiaris non fuerit contractus.

δίκη δθέντος ἐντολέως μόνος ὁ μετὰ προκαταρξὲν δόλος βλάπτει. Εἰ ἐντέλλωμαι Πέτρῳ ἐπερωτῆσαι σε, καὶ Πέτρος ἐντέλλεται Παύλῳ τοῦτο, καὶ ἐπερωτῆσας σε Παῦλος ἐνάγῃ σοι, καὶ ἀπὸ τοῦ δόλου με καὶ ἀπὸ τοῦ δόλου Παύλου 23 παραγράφῃ.

Εἰ δὲ χρεώτης μὲ δόλῳ χρησάμενος παρασκευάσῃ σε ὁμολογῆσαι μοι κατ' ἐμοῦ μὲν εἶναι ἔχεις παραγραφὴν, κινεῖς δὲ κατ' αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ, καὶ γυνὴ δόλῳ χρησάμενη παρασκευάσῃ τὴν χρεώτην αὐτῆς ἐπερωτηθῆναι τῷ ἀνδρὶ ποιοῦκα. Κινῶν ὁ ἀνὴρ καὶ τοῦ κληρονόμου τοῦ πενθεροῦ περὶ τῆς ποιοῦκα, καὶ ἀπὸ δόλου οἰκείας καὶ τοῦ τῆς γυναικὸς ἐκβάλλεται.

Ὁ ἀνήβος, εἰς ὅσον εὐπόρος ἀπὸ τοῦ δόλου τοῦ ἐπιτρόπου γέγονεν, ἐνάγων, ἐκβάλλεται παραγραφῇ, εἴτε τὰ ἱκανὰ δέδωκεν, εἴτε μὴ, καὶ εἴτε εὐπόρος ἐστὶν ὁ ἐπιτροπὸς, εἴτε μὴ· εἰ μὴ ἄρα δόλον τῷ ἐπιτρόπῳ ποιοῦντι 24 συνέπαιξεν ὁ συναλλάξας.

Ὁ δὲ δόλος 25 ὅς ὥς ἐπιτρόπος οὐκ ἀντίκειται τῷ ἀνήβῳ· εἰ γὰρ πωλήσῃ πρᾶγμα αὐτοῦ, 27 καὶ ἀπὸ τοῦ χρεώτου δεσπόσῃ αὐτὸ ὁ ἀγοραστής· ὁ ἀνήβος ἐκδικεῖ αὐτὸ, μὴ ἀντιτιθεμένης αὐτῷ παραγραφῆς, καὶ εἰ ἔλαβε παρ' αὐτῆς τὰ ἱκανὰ.

Ὅσα εἰρη 26 περὶ ἐπιτρόπου, νόμι καὶ περὶ κερτάων 27 μνημονεύει καὶ ἀσώτης καὶ ἀφῆλικος.

Καὶ αὐτοῖς 28 τοῖς ἀφῆλικῳ καὶ τοῖς ἀνήβοις ὁ ἴδιος ἀντίκεινται δόλος. Καὶ ὁ πλησιάζων γὰρ τῇ ἡβῇ ἀνήβος δεκτικὸς ἐστὶ δόλου. Τί γὰρ, ὅτε δέδωκεν εἰς τόπον ἑαυτῆς τὸ ἴδιον χρεώτην, καταβαλεῖν τῷ οἰκείῳ δανειτῇ; 28 Ταῦτα καὶ περὶ μνημονεύει, εἰ νομιζόμενος νῆφειν δέδωκεν εἰς τόπον ἑαυτοῦ τὸ ἴδιον χρεώτην δῆναι δανειτῇ αὐτῆς· ἢ αὐτὸς χρήματα λαβὼν ἔχει παρ' ἑαυτοῦ σωζόμενα.

Ὁ τῆς πράξης δόλος εἰ ἀντίκειται τῷ ἀγοραστῇ, εἰ μὴ βύληται χρησασθαι τῇ πρᾶξιν τῆς πράξης αὐτῆς. Καὶ καθόλου 29 αἱ μὲν ἠνώμεναι τῷ πρᾶγματι παραγραφῇ, καὶ τῷ ἀγοραστῇ ἀντίκεινται· αἱ δὲ ἀπὸ πρᾶξεως ἀμαρτανόμεναι εἰ ἀντίκεινται.

Ὁ ἀγοράσας πρᾶγμα, ἢ καὶ ἐναλλαγὴν λαβὼν, ἢ εἰς καταβολὴν, ἢ καθ' ἕτερον τρόπον μιμημένην πρᾶξιν, ἐκ τοῦ δόλου τοῦ προκλήτορος εἰ ἐκβάλλεται παραγραφῇ· οἱ δὲ ἐξ ἐπιμερῶς αἰτίας λαβόντες ἐκβάλλονται.

Καὶ ὁ δανειστής ἐπὶ τῷ ἐνεχέει, καὶ ὁ λαβὼν εἰς νόξαν. Εἰ γὰρ ὁ ἀγοραστής δόλον ποιήσῃ, ἐκβάλλεται ἐκ τοῦ ἰδίου δόλου.

Εἰ δὲ ἀλλότριον ἀγρὸν πωλήσῃ μοι καὶ 31 παραδώσῃ, ὑπερὸν τὸν κληρονομίαν τοῦ δεσπότη τοῦ ἀγροῦ πωλήσῃ αὐτὸν ἄλλῳ καὶ παραδῶς· ἐγὼ μᾶλλον εἰμι βεβαιότερος. Καὶ σὺ γὰρ εἰ ἐκινήσῃ κατ' ἐμοῦ, ἐκβάλλω σε παραγραφῇ· καὶ νῦν, κινῶ κατὰ σε τὸ 32 πεδελικιανόν.

Ἡ δὲ δόλος παραγραφῇ διενήνοχε τῆς τοῦ φόβου, ὅτι ἡ τοῦ δόλου τὸ πρᾶξιν ἐπὶ τῇ λέγει τοῦ ποιήσαντος, καὶ εἰ ἀντίκεινται τῷ ἀγοραστῇ ὁ τοῦ πράξεως δόλος· ἐπὶ τῇ τῆς τοῦ φόβου παραγραφῆς εἰ ἀνάγκη λέγει τὸ πρᾶξιν τοῦ τὸν φόβον ποιήσαντος, ἀλλ' ὅτι γέγονεν ὅτι τῷ πρᾶγματι φόβος· καὶ

ratoris solus dolus post litem contestatam commissus nocet. [§. 19.] Si mandavero Petro stipulari a te, & Petrus hoc mandaverit Paulo, ac Paulus a te stipulatus agat tecum, excipis & de meo & de Pauli dolo.

[§. 20.] Si debitor meus dolo usus, te induxerit ut mihi promitteres, adversus me quidem exceptionem non habes, sed adversus ipsum agis. [§. 21.] Idem, & si mulier dolo usa debitorem suum impulerit, ut marito promitteret dotem. [§. 22.] Maritus agens adversus heredem soceri de dote, repellitur & ob suum & ob uxoris dolum. [§. 23.] Impubes, in quantum ex dolo tutoris factus est locupletior, agens, exceptione submovetur, siue satis dederit, siue non; & siue solvendo sit tutor, siue non: nisi forte cum tutore dolum faciente colluserit contrahens. [§. 24.] Sed dolus protutoris non obstat pupillo: nam si rem ejus vendiderit, eamque emtor usu ceperit: pupillus eam vindicat, non opposita ei exceptione, etiamsi ab illo satis acceperit. [§. 25.] Quaecumque de tutore dicta sunt, intellige etiam de curatore furiosi & prodigi & minoris. [§. 26.] Et ipsis quoque minoribus & impuberibus proprius obstat dolus.

Nam & proximus pubertati pupillus doli capax est. Quid enim, si in suum locum debitorem suum dederit, ut suo creditori exsolvat? Eadem & in furioso, si sapere creditus in suum locum delegaverit debitorem suum, ut solvat creditori suo: aut ipse pecuniam, quam accepit, salvam apud se habeat. [§. 27.] Venditoris dolus emtori non obest, nisi accessione temporis ex persona illius uri voluerit. Et generaliter: exceptiones rei coherentes, etiam emtori opponuntur; sed ex personae delicto orientes non obstant. [§. 31.] Qui rem emit, aut ex permutatione accepit, aut in solutum, aut alio modo emtionem imitante, ex dolo prioris possessoris non repellitur exceptione: qui vero ex lucrativa causa acceperunt, expelluntur: [§. 30. & 31.] Et creditor in pignore, & qui in noxam accepit. Sed si emtor dolum fecerit, ex proprio repellitur dolo. [§. 32.] Si alienum mihi agrum vendideris ac tradideris, sed deinde heres factus domino agri, eum alii vendideris & tradideris, ego potior multo sum. Nam si tu adversus me egeris, exceptione te submoveo: & si possideas, Publicianam adversus te instituo. [§. 33.] Doli exceptio differt ab exceptione metus, quod illa de dolo requirat, ut persona ejus qui fecit nominetur, neque obstat emtori venditoris dolus: sed in exceptione metus non necesse est personam nominari ejus, qui metum fecit, sed factum esse in re metum: neque metus dumtaxat

23. Sic feci ex παραγραφῇ.

24. συνέπαιξας MS.

25. Hanc §. Fabrotus neglexit supplere ex Cujacii XV. Observ. 22. ubi ex hoc Basil. loco in Pandectis nec usuraria pro §. 27. emendat. Sed vide mox not. 27.

26. τὰ πρᾶξιν ap. Cujac.

27. καὶ μὴ ἀποκαταστήσῃ αὐτὸ &c. ap. eundem, quod hic tamen adfirmative exprimitur: idque contra Cuj. defendit PULVÆUS Tom. IV. Thes. Otton. pag. 343. & cum Ro-

berto JAUCHIUS.

28. Ταῦτα lego.

29. In margine MS. σημείον adpictum erat, de quo supra pag. 57. not. 53.

30. Hoc θεματικὸν usque ad βεβαιότερον alieno loco in fine h. tit. posuit Fabrotus, credens esse versionem l. 2. D. de Exc. rei vend. & pramittit Πομπώνιον: sicut Leuncl. l. 1. ejus tit. adscripsit.

31. παραδῶς Fabr. cum Syn.

καὶ ἔ μόνον ὁ τοῦ πράτῃ φόβος, ἀλλὰ καὶ ὁ παρ' ἑτέρῃ γενόμενος ἐν τῷ πράγματι, βλάπτει τὸν ἀγοραστήν. Οὐκ ἔχει ὅ χωρὶν ἢ παραγραφῇ, ὅταν ὁ φόβος 33 παρ' ἡμῶν τοῖς ὑπεξῃσίοις ἡμῶν ἐπάγῃ. ἔξεστι γὰρ ἡμῖν χεῖρονα τὴν αἵρεσιν τοῦ πενήλις τῷ ὑπεξῃσίων ἡμῶν ποιεῖν. Εἰ ὅ ἀποτάσῃ τοῦ πατρῴου κλήρου, βοηθοῦνται.

[E.] Εὰν χωρὶς αἵρέσεως χρεώτῃς μοι δέκα νομίσματα, καὶ ληγατεύσω σοι ὑπὸ αἵρεσιν δέκα νομίσματα· κινῶν ὁ κληρονόμος περὶ τοῦ χρέους, ἐκ ἐκβάλλεται παραγραφῇ, εἰ μὴ ἄρα τ' περὶ τοῦ ληγάτῃ ἀσφάλειαν παρασχέιν ὑποτίθεται.

Εὰν ληγατευθείης ὁδοῦ χωρὶν λάβῃ ὁ Φαλκίδιος, καὶ ὁ ληγατάριος πᾶσαν ἐκδικῇ, μὴ δίδῃς 34 τοῦ τρίτῃ τ' ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκβάλλεται παραγραφῇ.

Εὰν δωρήσωμαί σοι τόπον, καὶ ὡς παραδόσεως οἰκοδομήσης ἐν αὐτῷ γινώσκοντός με, καὶ ἐβέλωμαί σοι παρασχέιν τὸ δωρηθῆν, λέγων αὐτὸ τὸ νόμιμον ὑπερβαίνειν μέτρον· παραγράφῃ με λέγων, ἀλλ' εἰ μὴ δόλον ποιεῖς, ἀνασχόμενός με κτίσαι, καὶ μὴ δίδῃς τὰς δαπάνας.

Καὶ ὁ μεταγενέστερος δόλος τοῦ Φροντιστοῦ δέλεα με βλάπτει με. Εὰν ὁ διοικητής με, ἢ ὁ τὰ πράγματα με διοικῶν ὡς γινώσκων με, δούλον μου πωλήσῃ σοι, καὶ ἀναδοθῇ μοι, καὶ ὁ πωλήσας κινῇ κατὰ σε περὶ τ' τιμῆς· ἐκβάλλεται αὐτὸν, ὡς μήτε δοκούντός σοι παραδοθῆναι τ' δούλον. Εἰ ὅ καὶ τὸ τίμημα ἔτυχον δεδοκότες μοι, ἐ κατὰ σε, ἀλλὰ κατ' ἐμοῦ κινῶσιν.

Εὰν μέλλοντά 35 σε δωρεῖσθαι μοι ὑπὲρ μέτρον δωρεάν, δώσω εἰς τόπον ἐμὸν 36 ἑτερόν με χρεώτῃ τῷ δανειτῇ με, ἐκ ἔχεις κατ' αὐτοῦ παραγραφῇ· αὐτὸς γὰρ τὸ ἴδιον ἀπολαμβάνει. Τὸ αὐτὸ καὶ ὅτι γυναικὸς δεδοκίας εἰς τόπον ἑαυτῆς ὑπὲρ προκὸς τ' μέλλοντα αὐτῇ δωρεῖσθαι. Μετὰ δὲ λύσει τοῦ γάμου ἀντίκειται τῷ ἀνδρὶ ὁ τ' γυναικὸς δόλος, μήπω καταβαλόντι τὴν προῖκα. Εφ' ἑκατέρῃ δὲ θέματι ὁ δοθεὶς ἔχει κατ' αὐτοῦ δεδοκότη τὴν περὶ χρέους ἀγωγὴν, ἵνα ἢ τὴν ὁμολογίαν ἀναλάβῃ, ἢ τὰ χρήματα, εἰ ἢ ἡδη κατέβαλεν.

γ. 37 Ἡ τοῦ δόλου παραγραφῇ διηνεκὴς ἐστὶ, καὶ ἔχ' ὡς ἐπὶ τ' 38 τοῦ δόλου ἀγωγῆς χρόνῳ περιλείπεται.

Εὰν κατ' ὁπῶν μὲν ἀπολέσῃ τὰ χρήματα ὁ χρεώτης με, ἅπερ ἡμελλέ μοι καταβάλλειν ἢ δώσῃ τῷ δανειτῇ με, καὶ ἐβέλωμαι τὴν ἀπώλειαν δεικνὴν ἡγήσασθαι, ἐκβάλλομαι παραγραφῇ.

Ζ. 39 Εὰν νομίζων σοι χρεώτῃν, 40 καὶ ἐκταγῇ σε ὁμολογήσῃ δύναι ἐκείνῳ, ὅτινι ἡβέλε δωρήσασθαι· ἔχω κατ' αὐτοῦ παραγραφῇ, καὶ καταβαλὼν 41 ἀπαιτήσεως ἔχω δίκαιον. 42 Εὰν νομίζοντά με χρεώτῃν σοι 43 δώσης με ὑπὲρ σε τῷ νομιζομένῳ σε δανειτῇ· ἔχω 44 κατ' αὐτῇ καὶ παραγραφῇ, καὶ καταβαλὼν ἀπαιτήσιν.

Η. Δόλον ποιεῖ τις ἀπαιτῶν, ὅπερ 45 ἀναδιδόναί μελλει.

Καὶ διὰ τῆτο ἀπαιτῶν ὁ κληρονόμος τὸ χρέος, ὅπερ ἐκελεύσθαι μὴ ἀπαιτῆσαι,

taxat venditoris, sed etiam qui ab alio in ea re adhibitus fuit, nocet emtori. [§. 34.] Locum autem exceptio non habet, si metus a nobis iis qui in potestate nostra sunt, injectus fuerit: licet enim nobis deteriore facere conditionem peculii eorum, qui in nostra sunt potestate. Sed si paterna hereditate se abstinerint; adjuvantur.

[V. l. 5. pr.] Si citra conditionem decem mihi solidos debeas, atque ego decem tibi solidos sub conditione legavero; heres debitum petens exceptione non submovetur, nisi forte cautionem de legato præstare detrectet. [§. 1.] Si legata cui via, locum habeat Falcidia, & legatarius totam vindicet, non dans trientis æstimationem, exceptione repellitur. [§. 2.] Si locum tibi donaverim, tuque ante traditionem in eo ædificaveris me sciente, neque ego donationem tibi præstare velim, dicens eam legitimum excedere modum; objicis mihi dicens: At si dolum non facis, passus me ædificare, neque impensas restituens. [§. 3.] Etiam posterior actoris servi mei dolus nocet mihi. [§. 4.] Si procurator meus, vel qui mea negotia præter meam voluntatem gerit, meum servum tibi vendiderit, isque mihi redhibeatur, & venditor pretium abs te petat: repellis eum, quasi nec servus tibi traditus videatur. Sed etiam si pretium mihi dedissent, non adversus te, sed adversus me agunt. [§. 5.] Si te volentem donare mihi ultra modum, delegem in locum meum, ut unum ex meis debitoribus, creditori meo, exceptionem adversus hunc non habes: ipse enim suum accipit. Idem quoque in muliere, quæ in suum locum super dote delegavit alium donare illi volentem. Sed post matrimonii dissolutionem opponitur marito uxoris dolus, si dotem nondum exsolvit. Utroque autem casu delegatus adversus delegantem habet actionem de debito, ut vel cautionem recipiat, vel nummos, si jam persolvit.

VI. [l. 5. §. ult.] Doli exceptio perpetua est, neque ut de dolo actio tempore circumcluditur. [l. 6.] Si opera mea debitor meus nummos perdiderit, quos mihi soluturus erat: aut dederit creditori meo, atque ego perditionem nolero ratam habere, exceptione repellor.

VII. [l. 7. pr.] Si putans me tibi debere, delegante te promifero illi dare, cui volebas donari: exceptionem habeo adversus illum: & si solvi, jus habeo repetitionis. [§. 1.] Si existimantem me debere tibi delegaveris pro te putativo creditori tuo: habeo adversus eum & exceptionem; & si solvi, repetitionem.

VIII. [l. 8. pr.] Dolum facit, qui petit, quod redditurus est. [§. 1.] Ideoque heres debitum petens, quod jussus erat non petere, repellitur.

32. Sic correxit CAPPER. pro ἐμζισιαν.
33. παρ' ἡμῶν erat in MS.
34. Ne quis in τ' τῆτάρῃ mutet, præmonuimus supra ad Libr. . . . tit.
35. σοι inveniebam scriptum.
36. ὡς vel ὡςπερ supplendum videtur.
37. Παυλ. ad: F.
38. ὡς δόλος Syn. & F.
39. Ουλπ. ad: F.

40. κατ' ἐπιταγῇ Syn. & F. sed ἐκταγῇ agnoscunt quoque Glossæ Labbæi, pro quo in l. 187. de V. S. in Basilicis ἐκταγῇ legitur i. e. delegatio.
41. ἀπαιτήσιν simpliciter iid. ut mox.
42. Καὶ ὅτι iid.
43. δῶς iid. sine seq. με, quod fane superfluum.
44. καὶ αὐτῇ MS. Jam vero correxerat CAPPER. Sequens de: Syn. & F.
45. ἀν' ἀπαιτῇ scriptum inveni.

σαι, ἐκβάλλεται 46 παραγραφῇ· ἐνάγεται δὲ καὶ τῇ ἐκ τῆ διαθήκης δυνάμει.

Θ. 47. Εἰ μὴ ὁ φροντιστὴς ἦτοι ἐντολεύς μὴ χρημασιν ὑποφθαρεῖς καταδικασθῆναι ἀνάσχηται, κέχρηται παραγραφῇ· καὶ ἔτε αὐτὸς, ἅπες ἐλαβεν, ἀποδίδωσιν· αἰσχροῦς γὰρ ὑποκειμένης αἰτίας, κρείττων ἐστὶν ὁ λαβὼν.

Ι. Εἰ τις τῶν συνοικούντων δωρήσεται τῷ ἄλλῳ ἐδάφει, ὃ ἢ λαβὼν ἐν αὐτῷ κτίσῃ τὸ ἀξίμιον ἀφ' ἐξουσίας ὑφίσταται.

ΙΑ. Εἰ μὴ ὁ μὲν τὴν προκαταρξίν, τοῦ φροντιστῆς ἦτοι τοῦ ἐντολέως δόλῳ ἐκ ἀντίκειται τῷ δεσπότῃ. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ἐπιτρόπῃς, εἰ μὴ γένηται ἐπίτροπος, δόλον ποιήσῃ. Κανονικῶς γὰρ λέγεται, πάντα δόλον ὀφείλειν 48 τιμωρεῖσθαι, εἰ καὶ μὴ ἔτερος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ποιήσας μέλλει ζημιῶσθαι.

ΙΒ. Ὁ τῷ λογισμῷ τῆς δικαιοσύνης δυνάμενος τὴν ἀγωγὴν ἐκβάλλειν, ἔχει τὴν τοῦ δόλου παραγραφὴν.

ΙΓ. Τοῖς ἀποκλήροις παισὶ φυλάσσεται τὸ ἴδιον δίκαιον, ρήγνυμένης τῆς ἀφθίτης, μὴ ἀντιτιθεμένης αὐτοῖς παραγραφῆς. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν.

ΙΔ. Ὁ ἐν ἀλλοτρίῳ κτίσας ἐδάφει, ὅτε ἄλλος λαμβάνει τὰς δαπάνας, εἰ μὴ ἀφ' αὐτοῦ τοῦ δόλου παραγραφῆς, ὅτε νεμόμενος ἐνάγεται.

ΙΕ. Τῇ πρᾶξιν πρᾶγμα ἐκκινήθεντος, ἂν ἐτοιμὸς ἐστὶν ὁ ἐξυπὴρ καταδικασθεὶς τῷ ἀγοραστῇ ἀφ' αὐτοῦ καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ πάντα τὰ ὀφειλόμενα τῷ δικαίῳ τῇ πρᾶξεως παρῶν τῷ ἀγοραστῇ, 49 δύναται αὐτὸν κινεῖν τὴν τῆς καταδίκης ἀγωγὴν παραγράφῃ· φροντίζει δὲ ὁ δικαστὴς τὸ ἀσφαλὲς τοῦ ἀξίμου ὀφειλέτης τῷ ἀγοραστῇ.

Ο χρεώτης τοῦ μαινομένου κατὰ προξενίαν αὐτοῦ καταβαλὼν τῷ δανειστῇ αὐτοῦ, 50 ἐν ᾧ νήθειν αὐτὸν ὑπελάμβανε, ἔχει παραγραφὴν, εἰς ὃ τὸν μαινόμενον ὠφέλησεν.

ΙΖ. Ὁ πατὴρ ἐκ συμφώνου τῇ γεγαμημένην θυγατέρα καὶ τὰς αὐτῆς θέρσας, καὶ κατὰ ἀγορικότητα καὶ ἀπειρίαν ὁμολογήσας τόκους τῆς προκοῆς, ἔχει τὴν δόλου παραγραφὴν.

ΙΖ. Εἰ τις 51 τοῖς ἀπὸ τῆς θυγατρὸς ἐξόντοις ληγατεύσῃ, προσθεὶς κεχρεωτῆσθαι τῷ πατρὶ αὐτῶν, καὶ μὴ δυνῆσθαι αὐτὸν ἀπαιτῆσαι, καὶ ἀφ' αὐτοῦ μὴδὲν πλέον αὐτοῖς καταλιπεῖν· εἰ μὴ οἱ ἐξόντοι κληρονόμοι αὐτοῦ πατρὸς, ἐνάγονται ὡς τῆς ποσότητος ταύτης, ἔχουσι δόλου παραγραφὴν, ὡς τῆς ἀπαιτήσεως ὡς γνῶμιν τῇ τελευτήσαντος γενομένης.

Εἰ μὴ κληρονόμος ἀγοράσῃ τῷ συγκληρονόμῳ τὸ μέρος, καὶ ἀληγορεῖται ὡς πλατὴν ἢ ἀφθίτην ἀπαιτῶν τὰς τιμὰς ὁ πεπρακὼς, ἡγεμένης τῆς κατηγορίας, ἐκβάλλεται δόλου παραγραφῇ.

Εἰ μὴ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ καὶ τῷ ἐξ αὐτοῦ παῖδι ἐκ μέρους γράφῃ κληρονόμος· ἄλλον δὲ υἱὸν ἐκ προτέρου συνοικεῖς εἰς τὸ ἄλλο μέρος, ὑπὸ αἵρεσιν τὴν εἰ μὴ ἐναγάγῃ ὡς κηδεμονευθεὶς 52 παρ' αὐτῆς· ὃ ἢ μὴ θέλων πληρῶσαι τῇ αἵρεσιν, παραίτησθαι μὲν τὴν

tur exceptione: quin etiam convenitur vi testamenti.

IX. [l. 9.] Si procurator meus nummis corruptus se condemnari passus sit, utor exceptione; neque ipse, quod accepit, restituit: nam ubi turpis subest causa, potior est qui accepit.

X. [l. 10.] Si quis conjugum alteri aream donaverit, & accipiens in ea aedificaverit, indemnitate per exceptionem consequitur.

XI. [l. 11. pr.] Non nisi post litis contestationem commissus a procuratore dolus domino obstat. Idem quoque est in tutore, si antequam tutor fieret, dolum fecerit. [§. 1.] Generaliter enim dicitur, omnem dolum esse puniendum, etiamsi non alius, sed ipse qui fecit, damnum sit passurus.

XII. [l. 12.] Qui æquitatis ratione actionem repellere potest, doli habet exceptionem.

XIII. [l. 13.] Exhereditatis liberis suum jus fervatur, rupto testamento, neque exceptio iis obstat. Idem & in heredibus eorum.

XIV. [l. 14.] Qui in alieno aedificavit solo, non aliter recipit impensas, nisi per doli exceptionem, quando possidens convenitur.

XV. [l. 15.] Evicta re vendita, si fidejussor emtori eapropter condemnatus, & rem & omnia quæ jure venditionis comprehenduntur, paratus sit præstare emtori, potest eum ex judicato agentem exceptione repellere: sed judex curat, ut cautio indemnitatis emtori contingat. [l. 16.] Debitor furiosi per delegationem ejus creditori illius solvens, dum sapere eum suspicabatur, exceptionem habet, in quantum furioso profuit.

XVI. [l. 17. pr.] Pater ex pacto filiam nuptam & omnes ejus alens, & propter rusticitatem atque imperitiam dotis usuras pollicens, doli exceptionem habet.

XVII. [l. 17. §. 1.] Si quis nepotibus ex filia legaverit, addens eorum patrem sibi debitorem esse, neque ab eo petere se posse, ideoque illis non plura relinquere: si nepotes patri heredes facti convenientur de illa summa, doli exceptionem habent, utpote facta præter voluntatem defuncti repetitione. [§. 2.] Si heres a coherede partem emerit, & testamentum arguatur ut falsum: venditor pretium poscens, pendente accusatione, doli exceptione submovetur. [§. 3.] Si mulier virum & filium ex eo pro parte heredes scripserit; & alium filium ex priori matrimonio pro altera parte, sub conditione, si non instituerit actionem, ut qui in tutela . . . ejus fuerit: at ille implere conditionem nolens, hereditatem

46. MS. παραγραφῆς.

47. Παυλ. ad: Fabr. qui contra ignorat cum Syn. voces φροντιστῆς ἦτοι.

48. Correxit CAPPER. pro τιμωρεῖσθαι.

49. δύναται MS.

50. ἐναγῶ MS. unde CAPPER. fecerat ἐν ᾧ ὄν. Ego negationem tollere sustinui, & mox τὸν μαιμ. pro τὸ μ. rescripti. Observanda autem in hoc κεφ. vocabulum ὀφειλέτης, & verbum ὀφειλέτω in Tit. VI. κεφ. α. §. 11. in de-

legandi sensu.

51. τοὺς . . . ἐξόντους MS.

52. Hoc mihi stare posse non videtur; nam Latinus Pandectas exigeret: ὡς πατὴρ αὐτῆς, aut ὡς τῇ πάππῃ αὐτῶν: nisi in tutelam muliebrem deflexerit Basiliscus. At sic Domitiana fere foret quaestio.

53. Post δόλου distinxī, & ἐξωδεῖς reposui pro ἐξωδεῖς.

54. Sensus exigit ἐδίδωται, aut si quid aliud propius ad ἑδίδωται accedit.

τὴν κληρονομίαν, θελήσῃ δὲ λαβεῖν τὰ κατὰ-
λειφθέντα αὐτῷ ληγάτα, ἐκβάλλεται δόλος πα-
ραγραφῇ.

[ΚΩΔ. Βιβλ. Η. Τίτλ. λγ.]

ΙΗ. Ὁ χρεώτης ἐκ μέρους κρατεῖται ἐνὶ ἐκάστῳ
τῶν κληρονομῶν· εἰ μέντοι κελευσθῇ ἐνὶ δέσσει, τὴν
ἄλλαν ἐξωθεῖ δόλος παραγραφῇ.

ΙΘ. Ἡ τοῦ πράγματός καταδίκη ἐκείνῳ ἀν-
τίκειται τῷ δικασμένῳ καὶ καταδικασθέντι, καὶ
πάλιν κινουῦντι, ἢ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ.

Κ. Εἰς θέλῃς κινήσαι δικαστήριον κατὰ τοῦ ἀδελ-
φοῦ σε καὶ ὁπιτρέψει γενόμενος, δύνασαι, καὶ εἰ
ἀντιτεθῇ σοι συμφώνως ὡς παραγραφῇ, ἀντιπαράγρα-
ψαι δόλῳ, καὶ πᾶσαν ἀπάτην⁵⁵ ἐξωθεῖς ἀπὸ τῆς
καλῆς πίστεως.

ΚΑ. Ἐφ' ὅσον ψῆφός⁵⁴ ἐδέποισε, πᾶσας τὰς
δικαιολογίας⁵⁵ ἀκαιρέως ἔχεις.

ΚΒ. Μᾶλλον βοηθεῖται ὁ⁵⁶ βιάσιως ἐκβληθεὶς,
καὶ μὴ ταῦτα πάλιν νεμόμενος, ἢ περὶ ὃ θέλων κινή-
σαι τὸ τῆς βίας μὴ νεμόμενος, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἐνιαυ-
τοῦ μόνον κινεῖται.

ΚΓ. Εἰς γένηται σύμφωνον καὶ ἀντιτίθεται πα-
ραγραφῇ, ⁵⁷ ἐντεῦθεν διηγεῖται ἡ περὶ δόλου ἀγωγὴ
δύναται ἀντιπαράγραψαί.

ΚΔ. Εἰς τις κατὰ δόλον μέρος καταβαλὼν,
καὶ λοιπὸν σύμφωνον ἐποίησεν, ἐδὲν ἢ τὸν ἀπαιτεῖ-
ται καὶ ἀντιτίθεται τὸ σύμφωνον, δόλος παραγραφῇ
ἐκβάλλεται.

[ΚΕ.] Ἡ περιεμπωρία παραγραφῇ ἐν προσι-
μίῳ ἀντιτίθεται· εἰ δὲ⁵⁸ παρέστη, καὶ ἔτι ὡς
ἀποφάσεως δύναται ἀντίκεισθαι.

[Κς.] Ἄν ἀδελφῇ ὁ ἐνάγων περὶ τὰς ἀποδεί-
ξεις, καὶ χρεῖαν ἔχεις δικαιολογεῖσθαι. Εἰ δὲ συνο-
μολογῆς μὲν, ἔχεις δὲ παραγραφῇ, ἀντίθες αὐ-
τῇ καὶ εἰ ἀμφισβητηθεῖ, τελευταῖον ἐξετασθή-
σεται μὴ⁵⁹ ἢ ἐναγωγῇ.

[ΚΖ.] Ὁ ἐνάγων τὴν ἐναγωγὴν ἢ ἑαυτῷ, καὶ
παραγραφῇ, ἀλλ' ἀντιπαράγραφῇ δύναται ἰσχυ-
ροποιεῖν.

[ΚΗ.] Πᾶσα⁵⁹ γραφὴ καὶ δικαιολογία ἀρ-
μόζουσα τῷ ἐναγομένῳ, ἀρμόζει καὶ τοῖς ὑπὲρ
αὐτοῦ.

[ΚΘ.] Εἰς δικολόγῳ ἐν ἀρχῇ τῆς δίκης
παραλειποῦς⁶⁰ διλατορίαν παραγραφῇ, τε-
λευταῖον χρῆται αὐτῇ· εἴτα ἐκβληθεὶς ἐδὲν ἢ τ-
τον ἀντιτίθουσιν⁶¹ αὐτῇ, μίαν λίτραν χρυσῷ προσ-
τιμηθήσεται.

[Λ.] Τὰς τοῦ φόρου παραγραφὰς ἐν ἀρχῇ τῆς
δίκης ἀντιτίθεται τις.

ΤΙΤΛΟΣ Ε.

ἢ Μὴ εἰς γένῃ ἐκείνῳ, τῷ εἰς κατοχὴν πεμφθέντι.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. ΜΓ. Τίτλ. δ.]

Α. Ἄγει ὁ Πραίτωρ· εἰ κατὰ δόλον σε ὁ
πεμφθεὶς εἰς νομὴν, μὴ κατάσχει
αὐτὴν,

tatem quidem omittat, sed relicta sibi legata ac-
cipere velit, doli exceptione repellitur.

[COD. LIB. VIII. Tit. 36.]

XVIII. [l. 1.] Debitor ex parte unicuique he-
redum tenetur: si tamen uni iussus sit dare, alios
doli exceptione submovet.

XIX. [l. 2.] Res judicata ei obstat, qui liti-
gavit & iudicium abstulit, ac rursus *litem* movet,
aut heredibus ejus.

XX. [l. 3.] Si iudicium exercere velis cum
fratre tuo eodemque quondam tutore, poteris,
etiamsi tibi pacti exceptio opponatur, de dolo
replicare, atque omnem fraudem repellis per bo-
nam fidem.

XXI. [l. 4.] Quamdiu sententia lata non est,
omnes allegationes habes salvas.

XXII. [l. 5.] Potius adjuvatur ejectus violen-
ter, si deinde rursus possidet, quam qui non pos-
sicens *actionem* de Vi intendere vult, siquidem
intra annum tantummodo intenditur.

XXIII. [l. 6.] Si factum sit pactum atque ex-
ceptio opponatur, inde perpetua de dolo actio
replicari potest.

XXIV. [l. 7.] Si quis per dolum partem ex-
solvens, de reliqua pactum fecit, nihilominus
postulatur: & opponens pactum, doli exceptione
repellitur.

[XXV. l. 8.] Exceptio peremptoria in primor-
dio objicitur: sed si omissa sit, & sic ante senten-
tiam opponi potest.

[XXVI. l. 9.] Si actor deficiat in probationi-
bus, non necesse tibi est allegationibus uti. Sed
si confiteris quidem, at exceptionem habes, op-
pone eam: & si ambigua sit, deinde examinabi-
tur post intentionem.

[XXVII. l. 10.] Qui actionem suam intendit,
non exceptione, sed replicatione eam confirmare
potest.

[XXVIII. l. 11.] Omnis exceptio & allegatio com-
petens reo, competit etiam iis qui pro eo *inter-*
cesserunt.

[XXIX. l. 12.] Si caussidicus omisam in pri-
mordio litis dilatoriam exceptionem, postremo
adhibeat: deinde repulsus eam nihilominus oppo-
nat, una auri libra mulctabitur.

[XXX. l. 13.] Præscriptiones fori aliquis in
principio litis opponat.

TITULUS V.

Ne vis fiat ei, qui in possessionem missus erit.

[DIG. LIB. XLIII. Tit. 4.]

I. [l. 1. pr.] **A**lt Prætor: si per dolum
tuum, qui missus est in posses-

55. ἀκαίρως correxissem, nisi Glossæ Labbæi & du Can-
gii alterum plus semel agnoscerent, licet barbarissimum
credam.

56. βιαῖος MS.

57. Malim comma transferri post ἐντεῦθεν.

58. παρέστη & mox ὡς MS.

59. παραγραφῇ verti

60. δηλατ. MS. Confer quæ monui supra, p. 79. n. 15.

61. αὐτὴν MS.

1. Solam sine nigro habent Rubricam Syn. ac F. prout
sequitur: περὶ τῆς βίας ἢ δόλου τῆς νομῆς καλυδενταν παραγρα-
φῆς. Aliis tamen locis l. 1. §. 2. 3. 4. & 5. positas invenio: &
in Synopsi quidem pag. 119. citantur ex βιβλ. ΝΑ. τίτλ. α.
κατὰ α. δεμ. λβ, sed Fabrotus retulit ad fin. tit. 14. Libr. 58.

ΤΙΤΛΟΣ 5.

* Ποίων πραγμάτων ἀγωγή εἰ δίδεται.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. ΜΔ. ΤΙΤΛ. 5.]

Α. ² Ὅθεν δύναμιν ἀποφάσεως ἔχει οὐκ ἀνίκει) ἢ τὰς ἀνθρώπων παρ' αὐτοῦ ἐπαχθεὶς ὅθεν εἰ μὴ σὺν ἀνθενίᾳ ἢ ἐπιτρόπῃ ἐν δικαστηρίῳ ³ ἐπάγη. Εἰ ἐκ προτάσεως ἢ ἐνάγοντός μοι πρὸς ἀγρὸς ὁμοσίη ὁ πωλήσας μοι, ἴδιον πωλήσας μοι ἔχω τὴν παραγραφὴν. Οὐκ ὁφείλει τὴν προώτιον εἰς ἰδίαν προσώπῃ, οὐκ ὁφείλει τὴν προώτιον εἰς γενικῶς, ὅτι οὐ κεχρησμένη, ἀρμόζει καὶ τὰς ἐναγομένης ἢ παραγραφῆς. Εἰ δὲ ⁴ διοικητὴν με δοῦλον ἐλευθερώσας ἐπερώλησεν αὐτόν, ὅσα μοι ἐκ τῆς τοιαύτης διοικήσεως ἡμέλλε χρεωστῆναι, εἴπερ ἦν ἐλευθερὸς. Οὐκ ἐκβάλλομαι παραγραφῇ. ἔτε γὰρ ὅτι βάρεται ἐλευθερίας ἐπερώλησα. Τὰ δὲ ὅτι βάρεται ἐλευθερίας οὐκ ἀπαίρει) ὅσον εἰς ποινὴν ἐπερωτήσας αὐτόν ἐκ τῆς προσκεῖσθαι μοι, καὶ ἀνάγκην ἔχει ἀφ' ἧς φόβον τὴν ποινῆς ἐν πάσῃ μοι πειθαρχεῖν. Καὶ ἀρμόζει ἢ πρὸς τὰς παραγραφῆς, εἰς εὐθείας ἢ ἐλευθεροῦν ἐπερωτηθῇ. Εἰ δὲ μὲν χρόνον, τὴν αἰτίαν ἀγνοώμενης, ὅσον ἢ ἀφ' ἧς φόβον ἢ τὴν αἰδῶ ἢ πάτρων) ἡνέσχετο ἐπερωτηθῆναι. Ἡ δὲ τοιαύτη παραγραφὴ καὶ ἐγγυηταῖς ἀρμόζει, καὶ τὰς δοθέντι παρ' αὐτοῦ ἐνόχῳ καὶ ὅτε αὐτὸς ὡς προκεράτωρ ἐνάγῃ) ἢ δοθέντι παρ' αὐτοῦ ἐνόχῳ. Ἡ ἀφ' ἧς ἐλευθερίαν γινομένη κοινωνία μετὰ τῶν ἀπελευθερῶν καὶ τῶν πάτρων) ἀνίσχυρός ἐστιν. Εἴτε αὐτὸς τῶν πάτρων) εἴτε ἑτέρω καὶ κέλευσιν αὐτοῦ ὁμολογήσῃ τὰ ὅτι βάρεται ἐλευθερίας, χάρα τῇ παραγραφῇ. Εἰ μὴ ἀρα δανειστῇ ἢ πάτρων) ἐπερώληθῃ τότε γὰρ καὶ μὲν αὐτοῦ παραγραφὴν οὐκ ἔχει καὶ ἢ τῶν πάτρων) ἔχει τὴν ἀπαίτησιν λόγον, εἰ μὴ ἐπὶ διαλύσει φιλονεικίας ἐπερώληθῃ. Εἰ δὲ καὶ τὸ ἴδιον χρεώσῃ ὁ ἀπελευθερὸς προξενήσῃ τῶν πάτρων, καὶ αὐτοῦ ⁶ μὲν τῶν πάτρων) ἔχῃ ἀρμόζει τὰς χρεώσῃ παραγραφῇ. ὁ δὲ ἀπελευθερὸς ἔχει καὶ τῶν πάτρων) τὸ τῆς ἀπαίτησιν δίκαιον. Ἡ τοιαύτη παραγραφὴ καὶ τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ ἀρμόζει τοῦ ἀπελευθερῶν, καὶ καὶ τῶν κληρονόμων τοῦ μάτρωνος.

Β. Τοῦ ὑπεξῆσθαι με δυνάμει μὴ χρεωστῆναι με, κέχρημαι παραγραφῇ. Εἰ δὲ προφάσει κύβων πωλήσῃ πρᾶγμα καὶ ἐκνικηθῇ, ⁷ καὶ ἐνάγομαι καὶ ἔχων παραγραφὴν. Εἰ δὲ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερωθῆναι ὁ δούλος με ὁμολογήσῃ μοι χρήματα, μὴ ἄλλως αὐτὸν ἐλευθεροῦν μέλλοντι, καὶ ταῦτα μὲν τὴν ἐλευθερίαν ὁμολογήσῃ οὐκ ἔχει παραγραφὴν. Τότε γὰρ δοκεῖ τις ἐπὶ βάρεται τῆς ἐλευθερίας ἐπερωτᾶν, ὅταν ἐκβῶς ἐλευθερώσῃ, καὶ παρασκευάσῃ τὸ ἀπελευθερον ὁμολογήσῃ, οὐκ ἐπὶ τῇ ἀπαίτησιν, ἀλλ' ἵνα φόβῳ πειθαρχῇ αὐτῷ.

[ΤΩΝ

retulisset. Præterea d. l. 9. aliter versam exhibuit L. VI. Tit. 1. cap. 18. In errorem eum induxisse videtur Leunclaius, qui dictæ modo Rubricæ continenter subdit:

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ.

Τίτλος α. κεφάλαιον 15. θεμ. β.

Ἡ χάρα καὶ τὴν κατοικίαν καὶ τὴν ἀξίαν ἐπέχει τὰ τελευτήσαντος ἀνδρός, εἰ μὴ δευτερογαμήσει. (· · ση F. rectius.) Male

TITULUS VI.

Quarum rerum actio non datur.

[DIG. LIB. XLIV. Tit. 5.]

I. [l. 1. pr.] Jusjurandum vim sententiæ habet. [§. 1.] Non obstat autem impuberi jusjurandum ab ipso delatum: nisi tutore auctore in judicio detulerit. [§. 2.] Si ex propositione ejus, qui agrum a me petit, venditor meus juraverit, se suum mihi vendidisse: exceptionem habeo. [§. 3.] Si quidem de sua persona juret fidejussor, non prodest principali debitori: sed si generaliter, non deberi, competit etiam reo exceptio. [§. 4.] Si servum meum actorem manumittens, stipulatus ab eo fuero, quæcumque mihi ex illa administratione debitorus foret, si liber esset: non repellor per exceptionem: nec enim onerandæ libertatis causa stipulatus fui. [§. 5.] Quæ vero onerandæ libertatis causa imponuntur, non exiguntur: velut, si pœnam ab eo stipuler si me offendat, & necesse habeat ob pœnæ metum in omnibus mihi obtemperare. [§. 6.] Et competit inde exceptio, si statim post manumissionem ab eo stipuler. Si autem post intervallum, causa cognita competit, velut si ob metum aut reverentiam patroni stipulari se passus est. [§. 8.] Hæc autem exceptio fidejussoribus quoque competit, & dato ab eo reo; & quum ipse tamquam procurator Rei ab se dati convenitur. [§. 7.] Societas libertatis causa inita libertum inter ac patronum irrita est. [§. 9.] Sive ipsi patrono sive alii jussu illius promiserit, quæ ad onerandam libertatem faciunt, locus est exceptioni. [§. 10.] Nisi forte creditori patroni promisit: tunc enim adversus illum quidem exceptionem non habet; sed adversus patronum conditionis causam habet, nisi transigendæ controversiæ causa promiserit. [§. 11.] Sed & si libertus suum debitorem patrono delegaverit, adversus ipsum quidem patronum debitori exceptio non competit; sed libertus adversus patronum jus conditionis habet. [§. 12.] Hæc exceptio & successoribus liberti competit, & adversus heredes patroni.

II. [l. 2. pr.] Eo qui in potestate mea est, jurante me non debere, exceptione utor. [§. 1.] Si occasione alæ rem vendidero, eaque evicta sit, & ego conveniar, exceptionem habeo. [§. 3.] Si, ut manumittatur, servus meus pecuniam mihi promiserit, non aliter eum manumittere volenti, eamque post manumissionem promiserit: exceptionem non habet. Tunc enim quis videtur libertatis onerandæ causa stipulari, quum sponte manumittit, & libertum ad promittendum impellit, non ut exigat, sed ut præ metu sibi obtemperet.

[BASI-

autem in hunc locum, ubi est plane ἀποδιδόναι, rejici credo, & pertinere ad Librum VI. Tit. 1. atque versionem potius esse l. 13. Cod. de Dignitat.

2. Οὐλπιαν. ad: F.

3. ἐπαγωγή idem.

4. Correxerit CAPPER. pro δικητήν.

5. Lego ac verto ei pro τῷ.

6. Sic rescripti pro δι.

7. Lego καὶ ἐνάγομαι ἔχω παρ.

Ω 2

[Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν]

B I B Λ Ι Ο Ν ΝΒ.

[B A S I L I C O R U M]

L I B E R L I I.

ΤΙΤΛΟΣ Α.

TITULUS I.

¹ Περί ἐνοχῶν καὶ ἀγωγῶν.

De Obligationibus & Actionibus.

[ΠΑΝΔ. Βιβλ. ΜΔ. Τίτλ. ζ.]

[DIG. LIB. XLIV. Tit. 7.]

A. ² **Α**ἱ ἐνοχαὶ ³ ἢ ἀπὸ συναλλάγματος ἢ ἀπὸ ἀμαρτήματος τίκτονται, ἢ ἀπὸ ἰδικοῦ νόμου, ⁴ ἐκ ἀφ' ὧν θεμάτων.

Αἱ ἀπὸ συναλλάγματος ⁵ ἢ ἐν πράγματι εἰσιν, ἢ ἐν ἐπερωτήσει, ἢ συνανέσει.

Ἐν πράγματι μὲν, ὡς τὸ δάνειον, ὅπερ συνίσταται ἐν τοῖς ἀριθμοῖς καὶ σταθμίζεσθαι καὶ μετρεῖσθαι διωαμένοις πράγμασι. Καὶ ἔμην δανεισθέντος δεσπόζει ὁ δανεισάμενος, καὶ ἀν' αὐτοῦ ⁶ ἕτερα τὰ δανειστῇ ἀποδίδωσι, καὶ ὡς ἀν' ἀπόληται, τῷ χρεώστῃ κινδυνεύεται. Τὸ ἢ κεχρημένον μένει μὲν τοῦ δεδωκότος, ⁷ ἄλλαν ἢ χρεώστῃ ὀφειλέειαν ὅτι τῇ παραφυλακῇ αὐτοῦ ὁ λαβὼν, οἷαν τις δύναται ὀφειδέσθαι, καὶ οὐ μόνον, ἢν αὐτὸς ἐν τοῖς οἰκείοις ἔχει. Εἰ δὲ συμβῇ τὸ πρᾶγμα τυχερῶς ἀπολέσθαι, οἷον καταπύσει ἢ ἐμπρησθῇ ἢ ναυαγίῃ, εἰ ὑπόκειται, εἰ μὴ ἀμέλειαν ἐν αὐτοῖς ἐπλημμέλησεν, οἷον ὅτι ἄλλω λαβὼν, ἄλλως ἐχρήσατο, εἰ ἂν ἄεργον ἐπὶ τῷ ἀρίστῳ ποιῆσαι χρεώσται, καὶ ἐπὶ ξένης αὐτὸν ⁸ ἀπαγάγῃ, καὶ ἀπόληται ναυαγίῃ ἢ ⁹ ληστῶν ὀφειδερῇ, ὑπόκειται. Ἐνέχεται ¹⁰ τῇ δὲ πράγματος ἀγωγῇ καὶ ὁ παραθήκην λαβὼν, εἰς ¹¹ τὸ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀποκαταστήσαι. Ὑπόκειται ἢ ἀπὸ μόνου δόλου, καὶ τῆς πλησιαζούσης τῷ δόλῳ εὐθυμίας, καὶ αὐτῇ γὰρ δόλος ἐστὶ τοῦτο δὲ, ἐπειδὴ χρεώσται ¹² ἀγαθὴν ἔλαβε καὶ παραθήκην. Καὶ ὁ δανειστῆς ἐπὶ ἀποκαταστήσει ἔμνεχρυσεν τῇ δὲ πράγματος ¹³ ἀπαίτησιν ὑπόκειται. Ἡ ἢ verbis ¹⁴ συνίσταται, ὅταν ¹⁵ ἐπερωτῶμεν γενέσθαι τι ἢ δοθῆναι.

Ἐνέχεται δὲ τις ¹⁵ ἢ ἰδίῳ ὀνόματι ἢ ἀλλοτρίῳ, καὶ καλεῖται ἐγγυητής. Ἀχρηστῶς μεταξὺ ἀγνωσούντων γίνεσθαι ἐπερωτήσιν δὲ ἐλευθέρῳ ἀνθρώπῳ, ἢ ἔ

I. [l. i. pr.] **O**bligations aut ex contractu aut ex delicto oriuntur, aut ex jure proprio, ex diversis casibus. [§. i.] Ex contractu *ortæ* vel in re consistunt, vel in stipulatione, vel in consensu. [§. 2. 3. & 4.] In re quidem, ut mutuum, quod consistit in rebus, quæ numerari & adpendi & mensurari possunt. Et mutui quidem dominus fit qui accipit, proque eo aliud creditori reddit; & quandocumque perierit, debitori periclitatur: sed commodatum manet quidem dantis; sed summam debet diligentiam accipiens in eo custodiendo, quantam quis præstare potest, nec modo quam ipse in rebus suis adhibet. Quod si evenerit, ut res fortuito pereat, velut ruina vel incendio vel naufragio, non tenetur; nisi negligentiam in iis admisit: velut, ad alium *usum* accipiens, aliter *eo* usus est. Nam si argentum ad epulas instruendas commodaverit, sed peregre secum portaverit, & illud naufragio aut latronum incurfu perierit, tenetur. [§. 5.] Tenetur etiam de re actione, qui depositum accepit, ad restituendam rem eandem. Tenetur autem ex solo dolo, & negligentia dolo proxima; nam & illa dolus est: hoc autem *propterea*, quod usu bono depositum acceperit. [§. 6.] Et creditor in restituendo pignore rei conditione tenetur. [§. 7.] Verbis autem contrahitur *obligatio*, si quid stipulamur fieri aut dari. [§. 8.] Sed tenetur quis aut suo nomine aut alieno, & vocatur Fidejussor. [§. 9.] Inter ignorantes inutiliter fit stipulatio de homine libero vel jam mortuo, aut domo deflagrata.

nec sub nova Rubrica

Περί αὐ. ἐκ διαφ. αἰτ. συνισ. adfert

κδ. — ΚΔ. & ΚΕ.

μη. — ΜΗ.

ν. — Ν.

quibus iterum alia subjicit paratitla, antequam ad Tit. III. deveniat, quo de postea. Præter capita superiora Fabrotus protulit l. 17. & l. 23. h. t. nec non l. 12. Cod. eod. cum cap. 7. Nov. 134. Verum enim vero, quum non tantum d. l. 12. sed totus ille Codicis titulus versus exstet in Basilicis Fabrotianis Libro XXIV. T. 3. pag. 529. seq. (unde & Leuncl. in dictis paratitlis l. 10. citat) eam hic negligemus, & solius Nov. rationem habebimus, cujus caput 7. nusquam alibi invenimus. Denique Attalicates in t. IV. totum hunc librum LII. ita *επιτομίζει*, ut variantes inde lectiones adferre nec possim nec debeam.

2. Γαι. præmittit F.

3. ἢ ἀπὸ decret in MS.

LIB. LII. TIT. I.

I. Περί ἐνοχῶν παντοίων ἀπὸ συναλλάγματος καὶ ἀμαρτήματος τικτόμενων καὶ τίνες ἐνέχονταί, καὶ τίνες ἐκ ἐνέχονταί. (Καὶ περὶ ἀγωγῶν ἐκ ἀφ' ὧν αἰτιῶν συνισαμένων) Conjungit hæc Fabr. sed Syn. posteriora verba pro singulari Rubrica posuit, ut mox videbimus.

Eadem ex h. t. profert sequentia κεφάλαια.

- α. nobis hic A. usque ad vocem ἐγγυητής. cum B. usque ad δι' ἐγγίλας.
- β. — Δ. princ. usque ad repetitum ἀπαίτησα ἀγωγή.
- γ. — Δ.
- μγ. — ΜΑ, ubi l. 44. incipit, cum seqq. capp. usque ad finem τῆς ΜΕ.
- ια. — ΝΑ. totum.
- νγ. — ΝΓ.

Hinc non pauca ex aliis Basilicorum libris paratitla interjicere incipit, (Confer not. 15. ad T. 3. sup. libr.) do-

ἢ ἔξ ἡδὴ ἀποθανόντος ἢ οἴκῃ καυθέντος. Αἰσχρογὰς ἐπερωτᾷ τις ¹⁶ καὶ ἱερὸν ἢ μνημεῖον τόπον, ἢ τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἐν ἀγνοίᾳ. Καὶ ἡ ὑποῦ ἀδύνατον αἰρεσὶν ἐπερωτήσις ἀνίσχυρός ἐστιν. Ὁ μαινόμενος, καὶ ὁ νήπιος, ὃς οὐ δύναται νοῆσαι τὸ γινόμενον, ἔτε ἐπερωτᾷ ἔτε ἐπερωτᾷ δύναται ὁ μέντοι διωκόμενος ¹⁷ λαλεῖν, καὶ ἐπερωτᾷ καὶ ἐπερωτᾷ. Οὔτε ἄλλος, ἔτε ὁ πάντῃ κωφός, ἢ ἐπερωτήσιν συναλλάσσουσιν.

B. ¹⁸ Τῆς ἐξ ἐκατέρων μερῶν ἐκ συναινεσεως συμφωνίας ¹⁹ ἐπὶ πράσιν, ἀγορασία, μίσθωσις καὶ ἐκμίσθωσις, ²⁰ ἐντολή. Καὶ ἐκ χρήσεων ²¹ ἢ κυριότητος ρημάτων ἢ γραμμάτων. Καὶ συνίστανται καὶ μεταξὺ ἀπόνων, δι' ὅπως αὐτῶν ¹⁶ καὶ δι' ἀγέλης. Καὶ ἐκάτερος τῶν συναλλαττόνων ἐν αὐτοῖς τῶν ἐτέρῳ ἐνέχεται.

Γ. Οὐκ ἐν τέτρω συνίσταται ἐνοχὴ ²² ἐν τῷ γίνεσθαι τι ἡμέτερον. Ἰδὲ γὰρ, εἰ δὴ δώρῃσω μὲν σοι πρᾶγμα, οὐ γίνῃ μοι ἐνοχόν, ἐπειδὴ τοιαύτην ψυχὴν σοὶ ἐχομένη. Δεῖ δὲ καὶ ἐν τῇ ἐνοχῇ τὴν ἐπερωτήσεως συντρέχειν τὴν ἀφ' ἧς τὴν συναλλαττόντων. Εἰ γὰρ διὰ παίγνιον ἢ διὰ ²³ σημασίαν τρέπον ἐγὼ εἶπω, ὁμολογεῖς καὶ σὺ ἀποκριθεὶς, ὁμολογῶ οὐ τίς τέλει ἐνοχὴ.

Δ. ²⁴ Εξ ἀμαρτημάτων τίς τέλει ²⁵ ἢ ἐξ κλοπῆς τὸ διπλάσιον ἀπαιτῆσα ἀγωγή ²⁶ ἢ ἐξ ὁμολογίας μὲν εἰς τὸ ἀπλοῦν, ἐξ ἀρνήσεως δὲ τὸ διπλοῦν ἀπαιτῆσα ἀγωγή ἢ περὶ τὴν βιαιῶς ἀρπαζομένων πραγμάτων, ἡ τις ἔχει τὴν ποιήν, εἰσω μὲν ἐν αὐτοῦ εἰς τὸ ²⁷ τετραπλοῦν, μὲν γὰρ τὴν ἐν αὐτῷ εἰς τὸ ἀπλοῦν ἢ περὶ ὕβρεως ἀγωγή. Καὶ αἱ μὲν ἀπὸ συναλλάγματος τίς τέλει, καὶ ὑποῦ περὶ ἀπαίτησεως πραγμάτων ἀγωγή, καὶ ὑποῦ τὴν συνιστάμενη ἐξ ἐπερωτήσεως καὶ συμφώνως ἀποκρίσεως, καὶ ὑποῦ τὴν ἀγωγήν, ἡ τις τὴν ἐπὶ παντός συναλλάγματι συναινούντας ἐνόχως ²⁸ ποιῇ, ἀνάγονται αἱ δὲ ἐξ ἀμαρτημάτων, ὑποῦ μόνον τὴν ἐξ ἀπαίτησεως πραγμάτων ἀγωγή ἀνάγονται.

Εἰ τις ἀλλότρια διοικήσῃ πρᾶγματα, εἰ μὲν καὶ ἐντολὴν ἔσται δέσποτος, τίς τέλει τῶν δεσπότη καὶ αὐτῷ ἢ περὶ ἐντολῆς ἀγωγή, καὶ αὐτῷ κατὰ τοῦ δεσπότη. εἰ δὲ χωρὶς ἐνόχως, ἐξ ἐκατέρω πλευρῶν ἐστὶν ἢ κατὰ τὴν διοικούντων ἀλλότρια κινεμένη ἀγωγή, ὥσαντι ἀπὸ συναλλάγματος.

Καὶ ἡ κατὰ τὴν ἐπιτρόπων ἀγωγή γὰρ ὥσαντι ἀπὸ συναλλάγματος ἐστὶν καὶ οὐ μόνον τῶν ἀνέμων κατὰ τὴν ἐπιτρόπων ἀρμόζει, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιτρόπων κατὰ τὴν ἀνέμων, εἰ μὲν τὴν ὑποδαπάνησεν ἢ κατέβαλεν, ἢ ²⁹ αὐτὸν ἢ τὰ πρᾶγματα ²⁹ αὐτῷ ἐνοχοποίησεν ὑποῦ αὐτῷ. Καὶ ὁ κληρονόμος τοῖς ληγαταρίοις, καὶ ὁ λαμβάνων

ta. Inutiliter quis stipulatur vel sacrum vel monumenti locum, [§. 10.] vel rem suam ignorans. [§. 11.] Et sub conditione impossibili facta stipulatio invalida est. [§. 12. & 13.] Furiosus, & puellus, qui quid fiat intelligere non potest, nec stipulari nec promittere potest. Qui tamen loqui potest, & stipulatur & promittit. [§. 14. & 15.] Nec mutus, nec qui omnino surdus est, stipulationem contrahunt.

II. [l. 2. pr.] Ad contractum ex ambarum partium consensu initum pertinent venditio, emptio, locatio & conductio, mandatum. [§. 1.] Neque indigent aut verborum aut litterarum proprietate. [§. 2.] Et inter absentes contrahuntur, per epistolam vel per nuntium. [§. 3.] Et uterque contrahentium in his alteri obligatur.

III. [l. 3. pr.] Non in eo consistit obligatio, ut aliquid nostrum fiat. [§. 1.] Ecce enim, si rem tibi donavero, non obligaris mihi, quoniam hanc mentem non habemus. [§. 2.] Sed & in obligatione stipulationis concurrere oportet contrahentium mentem. Nam si per lusum aut per modum demonstrandi dixero, Spondes? tuque responderis, Spondeo: obligatio non nascitur.

IV. [l. 4.] Ex delicto nascitur actio furti duplum petens: actio, quæ ex confessione quidem simplum, ex negatione autem duplum petit: actio de rebus violenter raptis, quæ intra annum quidem pœnam in quadruplum, post annum vero in simplum habet: actio de injuria. Et illæ quidem, quæ ex contractu oriuntur, & ad actionem de rerum petitione, & ad eam quæ ex interrogatione congruaque responsione contrahitur, nec non ad actionem, quæ consentientes in unoquoque contractu obligat, referuntur: sed quæ ex delicto oriuntur, ad solam actionem de petitione rerum referuntur. [l. 5. pr.] Si quis aliena administraverit negotia, si quidem mandatu domini, nascitur domino adversus eum mandati actio, & ipsi adversus dominum: sed si sine mandato, ex utraque parte actio est, quæ instituitur cum iis qui aliena gerunt negotia, quasi ex contractu. [§. 1.] Namque & actio adversus tutores quasi ex contractu est: nec tantum pupillo competit adversus tutorem, sed tutori quoque adversus pupillum, si quid ultra impendit vel exfolvit, aut se vel res suas pro illo obligavit. [§. 2. & 3.] Etiam heres legatariis, & qui non debitum accipit,

4. Vitiosissime sic scriptum ibidem: ἐν ἀφ' ἧς ἀπὸ συναλλάγματος.

5. ἀγωγή ad: Syn. & F.

6. ἔπερα de: Syn. & MS. Sed auctoritate Fabri addendum censui, aut quod malo ἔτερον.

7. χρεώσῃ ἢ sine ἄλλῳ Syn. ac F.

8. ἐπαγ. MS.

9. μὴ τὴν MS.

10. καὶ τὴν καὶ F. S. & F.

11. τὸ αὐτὸ de: iisd.

*11. Verti cum Leuncl. & F. prout Græcum se habet, (quamvis bono sensui non videatur satisfacere) quia necdum melius substituere valeo.

12. ἀγωγή iid.

13. Sic fecit CAPPER. ex scripto χερῆς, pro quo illi habent ἐν ἐπερωτῇ ἀγωγή.

14. ἐπερωτῇ μὲν stipulor iid.

15. Ex iisdem addidi ἢ.

16. ἢ malim, de quo sæpius dixi.

17. λαβεῖν MS.

18. Idem ad: F. & cum Syn. dedit: Εξ ἐκ. μερῶν συναινέσεως καὶ συμφωνίας ἐστὶ. MSpti nostri lectio ferri potest, si ante συναιν. tollatur.

19. ἐπιπράσις MS.

20. ἀφ' ἧς alii.

21. ἢ de: iisdem, ast ego postpono.

22. ἐπὶ legendum.

23. In vertendo sic inverti, ἀφ' ἧς σημασίας τρέπον.

24. Γαί. ad: F.

25. ἀγωγή, δὲ non male ad: F. cum Syn.

26. Sic rescripti propter seqq. exempla pro MS. & Syn. ἢ, quod Fabr. in καὶ mutavit: nec male, dum integros non habuit hosce Basilicorum libros.

27. Si quis hic malit τριπλὸν, nullus refragabor. Rationem sciunt tirones ex princ. Tit. II. Libri IV. Institut.

28. Sic feci ex scripto ποιῇν ἀγανῶν.

29. Rectius legas αὐτὸν—αὐτῷ.

μὴ χρεωστῆμενον, ἀπὸ ἀγωγῆς ὥσανεὶ 30 ἐξ ἀμαρτήματος τὰ τεκμήνους ἐνέχον. Ὁ δὲ δικαστὴς, εἰ καὶ κατὰ ἀπειρίαν κρίσιν ἰδίαν ποίῳ, ὥσανεὶ ἀπὸ ἀμαρτήματος ἐνέχε. Καὶ ἐκεῖνος, ἔτινος ἐκ τῶ οἴκου εἰσὶν τι ἢ ἐκχυθὲν ἐζημίωσέ τινα, εἴτε ἰδὸς ἢν αὐτῷ ὁ οἶκος, εἴτε μιᾶς ἢ 31 δῶρον ἔμενεν ἐν αὐτῷ. Διὰ τῆτο ἢ ὥσανεὶ ἀπὸ ἀμαρτήματος ἐνέχε, ἐπειδὴ ὡς ὅτι τὸ πολὺ διὰ τ' ἐτέρων ἐνέχε) γάθυμίαν, δέλεα τυχόν ἢ υἱῶ.

E. Ὁμοίως καὶ ὁ ἔχων ἐν δημοσίᾳ παροδῷ κείμενον ἢ ἡγούμενον τι, ὅπερ πίπτον δύναται βλάψαι τινά. Εἰ δὲ υἱὸς κεχωρισμένως οἰκῶν τῷ πατρὶ ὑποπέσῃ τινὶ τῶτων, αὐτὸς ἐνάγεται, καὶ οὐχ ὁ πατήρ, ἔτε τῇ αὐτῇ τῷ περικλίβῃ ἀγωγῇ, ἔτε τῇ 32 νοχαλία. Καὶ ὁ παρὰ τῶ πλοῖον ἢ ἐργαστηρίῳ ἢ 33 πανδοχείῳ, ἐκ τ' ἀμαρτημάτων τ' ὑποσυγγέντων, ὥσανεὶ ἀπὸ ἀμαρτήματος ἐνέχεται, ἐν οἷς αὐτὸς μηδὲν ἡμαρτεν.

Γ. Αἱ παροδοὶ καὶ οἱ ἐμπαροδοῖς ἀγωγὰς οὐ φθείρονται, εἰ μὴ πᾶσα ἢ ὑτέρη ἡμέρα παρέλθῃ.

Z. Οὐ δίδωται τὰ ὑπεξέσσω καὶ τῷ πατρὶ ἀγωγῇ, ἐφ' ὅσον ἐστὶν αὐτοῦ ὑπεξέσσω.

H. Εἰ ὁμολογῇ σοὶ τις ὑπὸ αἰρεσιν τὴν εἰς βελήν, ἔτε αὐτὸς ἔτε ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐνέχεται.

Θ. Ὁ ὑπεξέσσω οὐδεμίαν ἀγωγὴν ἔχει ἰδίᾳ ὀνόματι, πλὴν τὴν περὶ ὑβρεως, καὶ ὅτε βίαν ὑποστῇ, καὶ τὴν περὶ παρὰ τῆς ἀγωγῆς, καὶ τὴν περὶ τῇ ἐν χρεώσει διδομένων κινεμένης ἀγωγῆς. Αἱ φυσικαὶ 34

ἐνοχαὶ οὐκ ἐκ τῶτων μόνον κινεῖσθαι, εἰς δύναται τις ἀγωγὴ εἶναι ὀνόματι αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶτων, εἰ τὰ καὶ βελήν μὴ δύναται ἀναλαμβάνεσθαι.

I. Τὰ ἐξ ἡμῶν οἰκείᾳ παρὰ τῶ σωματικῶν μενα, εἰ μὴ ἐξ ἡμετέρων παρὰ τῶ ἀρχὴν λάβῃ τῇ ἐνοχῆς, ἀκυροῦσι τὸ παρ' ἡμῶν παρὰ τῶ καὶ διὰ τῶτων ἔτε ἐπερωτῶν, ἔτε ἀγοράζων ἢ πωλεῖν, ἢ ἄλλως συναλλάσσειν διυάμεθα, ἵνα τις ἕτερος ἰδίᾳ ὀνόματι κινῇ.

ΙΑ. Ἐπὶ τῇ περὶ παραθήκης, καὶ τῇ περὶ τῇ ἐν χρεώσει διδομένων, καὶ τῇ περὶ ἐνδοχῆς, καὶ τῇ κατὰ τῶν ὑπιτρόπων, καὶ τῆς περὶ τῶν διοικούντων ἀλλότρια πράγματα κινεμένης ἀγωγῆς, ἀπὸ τῶ δόλεα τοῦ τελευτήσαντος εἰς ὁλόκληρον ὁ κληρονόμος κρατεῖται.

ΙΒ. Τὰς 35 τὸ διπλοῦν ἀπαιτῶσας ἀγωγὰς δύναται κινεῖν οἱ ὑπεξέσσω.

ΙΓ. Οἱ δέλοι ἀπὸ ἀμαρτήματος ἐνέχονται, καὶ μὴ ἐλευθερίαν μένουσιν ἐνεχόμενοι ἀπὸ δὲ συναλλάγματος πολιτικῶς μὲν οὐκ ἐνέχονται, φυσικῶς ἢ καὶ ἐνέχονται καὶ ἐνοχοποιεῖσιν. Ὅθεν, εἰς δανείσῃ μοι δούλος, καὶ ἐλευθερωθέντι αὐτῷ καταβάλλω, ἐλευθερεῖμαι.

ΙΔ. Εἰς ὁ κληρονόμος ἐναχθεὶς παρὰ τῶ δανείσῃ 36 ἐκβάλλῃ αὐτὸν παραγραφῇ, ὡς ἐλπίζομεν τῷ αὐτεξέσσω κινεῖν τῇ καὶ τῇ παρὰ τῶ ἀντιώσῃ εἴτα ὁ παῖς ἀμελήσῃ τοῦ κινῆσαι, ἢ καὶ παραιτήσῃται 37 τῇ κατὰ τῆς παρὰ τῶ ἀντιώσῃ.

30. Falsum hoc, sed emendandum ἐκ συναλλάγματος, ut verti.

31. Potestne elliptice sumi pro κατὰ, an παρὰ rescribendum?

32. νοχαλία MS.

33. Vide me ad Fabroti notam in Theophilum pag. 782.

cipit, actione quasi ex contractu nata obligantur.

[§. 4.] Judex, quamquam per imperitiam litem suam faciens quasi ex delicto tenetur. [§. 5.] Et is, cujus ex ædibus aliquid ejectum vel effusum alii nocuit, sive propriæ ipsius sint ædes, sive mercede aut gratis in iis habitet. Ideo autem quasi ex delicto obligatur, quia ut plurimum ob aliorum negligentiam obligatur, servi puta aut filii.

V. [eadem §. 5.] Similiter & qui in publico transitu quid positum vel suspensum habet, quod cadens aliquem lædere possit. Sed si filius separatim a patre habitans in aliquid horum incidat, ipse convenitur, non pater, neque de peculio neque noxali actione. [§. 6.] Etiam qui alium navi aut tabernæ aut stabulo præposuit, ex delictis ministrorum, quasi ex maleficio tenetur, quatenus nihil ipse peccavit.

VI. [l. 6.] Actiones temporales non intereunt, nisi totus dies postremus præterierit.

VII. [l. 7.] Non datur filiofamilias actio adversus patrem, donec in ejus potestate est.

VIII. [l. 8.] Si quis promittat tibi sub conditione, si voluerit, nec ipse nec heres ejus obligatur.

IX. [l. 9.] Filiusfamilias nullam suo nomine actionem habet, præterquam de injuria, & quum vim passus est, & de deposito, nec non actionem, quæ de commodatis ad utendum movetur.

[l. 10.] Naturales obligationes non solum ex eo spectantur, an aliqua earum nomine actio esse possit, sed etiam ex hoc, an soluta recipi non possint.

X. [l. 11.] Quæ a nobis in propria persona contrahuntur, si ex nostra persona initium obligationis non sumserint, irritum faciunt actum nostrum: atque ideo nec stipulari, nec emere aut vendere, vel aliter contrahere possumus, ut alius quis suo nomine agat.

XI. [l. 12.] Ex actione de deposito, & de commodatis, & de mandato, & adversus tutores, & de negotii alieni gestoribus, heres obdolum defuncti in solidum obligatur.

XII. [l. 13.] Actiones duplum persequentes instituere possunt filiofamilias.

XIII. [l. 14.] Servi ex delicto obligantur, & post manumissionem manent obligati: sed ex contractu civiliter quidem non obligantur, at naturaliter & obligantur & obligant. Unde, si mihi servus mutuum dederit, eique manumisso solvero, liberor.

XIV. [l. 15.] Si heres a creditore conventus, eum exceptione submoverit, quandoquidem filius emancipatus sperabat impugnare testamentum: ac postea filius agere neglexerit, aut etiam ab impugnatione testamenti destiterit:

34. καὶ male repetitum sustuli.

35. Vide mihi, quam mire ac misere interpretes actiones in factum hic reddiderit: quasi vero non aliæ in factum dicantur, quam ex Lege Aquilia; & hæc tamen duplum non persequitur, nisi adversus insitantes. Præterea multæ sunt aliæ actiones, quæ duplum persequuntur, nec tamen in factum dicuntur. Hic autem utiles intelligun-

τιώσει· ἀποκαθίσταται ἡ ἀγωγή τῆς δανειστῆς κατὰ τὴν κληρονομίαν.

[IE.] Εἰάν δὲ ἡ κληρονομία δανείσας λάβῃ ἐνέχυρον, καὶ δώσῃ αὐτὸ παρακλητικῶς, πωροποιεῖ τὴν κληρονομίαν ἢ παράκλησιν, καὶ ἐμποδίζει τὴν ἀπὸ τοῦ χρεώσταις δεσποτείαν· καὶ δεσποτείαν γὰρ, καὶ τὴν περὶ παραθήκης καὶ τὴν κατὰ τὴν ἐν χρήσει δεδομένων κινημένην ἀγωγήν, περὶ αὐτῆς τι τῶν συναλλάστων, πωροποιεῖ τὴν κληρονομίαν· δοκεῖ γὰρ καὶ ἡ νομὴ ἐκ τῶν τοιούτων συναλλαγμάτων πωροποιεῖσθαι.

[ΙΓ. Π.] Ἄντες οἱ χρεώσταις, οἱ ἀπὸ 39 ὅτι κερδὲς αἰτίας ῥητὸν εἶδον χρεωστῆντες, ἐλευθεροῦνται, ὅταν πρᾶγματ' ἀπὸ ὅτι κερδὲς αἰτίας εἰς τὴν δανειστὴν ἐρχομένην.

IZ. Εἰάν ἐπερωτήσας δοθῇ μοι δόδλον, γένωμαι κληρονόμος ὅς κε χρεωστῆμένος τὸ αὐτὸν δόδλον ἀπὸ ἀφθνήκης, εἴτε τὸ ἀπὸ τῆς ἐπερωτήσεως ἀγωγήν κινήσω, εἴτε τὸ ἐκ τῆς ἀφθνήκης, ἢ ἑτέρα οὐκ ἀπόλλυται.

IIH. Ὁ ἀπαιτῶν πρᾶγμα, οὐ δοκεῖ ἐξ ὅτι κερδὲς αἰτίας ἔχειν δανειστὴν γὰρ ἡ ἀγοραστὴν μιμεῖται. Ὁ δὲ δανειστὴς ἢ ὁ ἀγοραστὴς, εἰάν ἐτέρωθεν ἐξ ὅτι κερδὲς αἰτίας σχῶσι τὸ πρᾶγμα, οὐ κωλύονται αὐτὸ ἀπαιτεῖν· καὶ ὁ μὴ ἐξ ὅτι κερδὲς αἰτίας ἐσχηκὼς πρᾶγμα, δύναται αὐτὸ ἐξ ὅτι κερδὲς αἰτίας 40 ἀπαιτεῖν.

IO. Ἐν τοῖς ἐγκλήμασι καὶ ταῖς βίαις ταῖς ἐχέουσιν ἀμαρτήματα, οἱ δόδλοι πειθαρχοῦντες τοῖς δεσπότης, καὶ μὴ τὴν ἐλευθερίαν ἐνέχοντες· καὶ μὴν, εἰάν προφάσει δίκης μάχη γέγρονε, μηδενὸς συμβάντος χαλεποῦ.

K. Ὁ ὁμολογῶν ἐν τινὶ τόπῳ καταβαλεῖν, ἐκεῖ δοκεῖ συναλλάσσειν.

KA. Εἰάν τις ἐπὶ φορτίῳ πρᾶγμα λάβῃ ἐγγυητὴν, ἐκεῖνος τοῦ καιροῦ ἢ ἀφθνήσεως τοῦ φορτίου σκοπεῖται, καθ' ὃν ὁ ἐγγυητὴς προσελήφθη.

KB. 41 Εἰάν τις δανεισάμενος ἀφθνήσιον ὁμολογήσῃ, ὡς 42 εἰ μὴ ἐμπροθέσμως 43 καταβάλλῃ, δίδωσι ποινὴν· εἰ καὶ μὴ ὀχληθεῖς μέρ' ὅσον τοῦ δανείου ἐμπροθέσμως καταβάλλῃ, δίδωσι μὲν τὴν προθεσμίαν 44 ὁλόκληρον τὴν ποινὴν· ἔτε γὰρ ἄλλως τὴν ποινὴν ἐλευθερεῖται, εἰ μὴ αὐτὸς οὐκ ἐνεπόδισεν ἐμπροθέσμως 45 καταβαλεῖν. Καὶ αἰρετὸς γὰρ δικαστὴς εἰάν ψηφίσῃται, με καταβαλεῖν ἐμπροθέσμως, καὶ παρ' ἐμὲ μὴ γένῃ καταβαλεῖν, οὐ βεβαιόδεται κατ' ἐμὸν ἢ ποινὴν· εἰ δὲ μὴ προσέκειτο τῇ ψήφῳ ἡμέρα, σύμμετρον δίδεται μοι πρὸς καταβολὴν χρόνον· ὥσπερ καὶ ὅτε πρᾶγμα τι ἐπὶ ὅρῳ τοῦ μὴ εἶσω τῆς προθεσμίας τοῦ τιμήματος καταβαλομένην, ἀναγράφον εἶναι τὸ πρᾶγμα.

KΓ. Εἰάν νομίζων τὴν μαινόμενον νῆφειν, δανείσωμαι παρ' αὐτοῦ, καὶ τὰ χρήματα τραφῇ εἰς τὴν οὐσίαν μου· τίκεται τῷ μαρτυρούμενῳ ὁ 46 συνδικτικῶς. Ἐξ ὧν γὰρ ἀγνοοῦσιν ἡμῖν ἀγωγὰς πωροποιεῖσθαι, ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ ὀνόματι τῶν μαρτυρούμενων 47 κινεῖται· ὡς ὅταν ὁ δούλος αὐτοῦ ἐπερωτᾷ, ἢ ὅτε κλοπὴν ἢ ζημίαν ὑφίσταται, ἢ ἐπὶ πωροποιεῖται αὐτοῦ.

stiterit: creditori restituitur actio adversus heredem.

[XV. l. 16.] Si servus hereditarius mutuum dans pignus acceperit, atque illud precario concesserit; acquirit hereditati precarium, & usufructum impedit: namque & dominium, & de deposito, & de commodatis actionem hereditati acquirit, si quid horum peculiariter contrahit: videtur enim possessio ex hujusmodi contractibus adquiri.

[XVI. l. 17.] Omnes debitores, qui ex lucrativa causa certam speciem debent, liberantur, si res ex lucrativa causa ad creditorem perveniat.

XVII. [l. 18.] Si stipulatus sim Stichum mihi dari, & heres ei exstiterim, cui idem servus ex testamento debebatur, siue actionem ex stipulatu instituo, siue ex testamento, altera non perimitur.

XVIII. [l. 19.] Qui dotem petit, non videtur ex lucrativa causa habere: creditorem enim vel emptorem imitatur. Creditor autem vel emptor, si aliunde ex lucrativa causa rem habeant, eam petere haud prohibentur: & qui ex lucrativa causa rem non habuit, potest eam ex causa lucrativa petere.

XIX. [l. 20.] In criminibus & violentiis maleficia habentibus servi dominis parentes, etiam post manumissionem tenentur: non item, si litis causa facta est contentio, in qua nihil asperi factum est.

XX. [l. 21.] Promittens solvere in aliquo loco, ibi contrahere intelligitur.

XXI. [l. 22.] Si quis super merce venali fidejussorem acceperit, illius temporis aestimatio mercis spectatur, quo fidejussor adsumtus fuit.

XXII. [l. 23.] Si quis mutuam sumens pecuniam trajectitiam promiserit, nisi intra certum diem solvat, poenam dare: etiamsi non interpellatus partem tantum mutui intra illum diem solverit, dabit post eum diem integram poenam: neque enim aliter a poena liberatur, nisi ipse in mora non fuerit intra constitutum diem solvere. Etenim iudex compromissarius si jussit me intra certum diem solvere, nec per me steterit quin solverem, poena adversus me locum non habet: sed si sententiae dies adjecta non est, modicum mihi ad solvendum datur tempus. Uti &, si quid venditum sit ea lege, ut pretio intra constitutum tempus non soluto, res inempta sit.

XXIII. [l. 24. pr.] Si furiosum ego sapere existimans, mutuam ab eo pecuniam sumfero, eaque in rem meam versa sit: nascitur furioso conditio. Ex quibus enim causis nobis ignorantibus actiones adquiruntur, ex iisdem & nomine furiosorum agitur. Ut, quando servus ejus stipulatur, aut quando furtum vel damnum patitur, aut

tur. Confer Excursum nostrum XIII. ad Theophilum.

36. Praferrem ἐμβάλη.

37. τὴν—ἐναντίας—legendum.

38. αὐτῶν, & μοχ τὴν κληρονομίαν MS.

39. διὰ δὲ λέγεται ἡ δανεία in marg. ap. Fabr.

40. Correxerit pro scripto ἀπαιτῆ Pet. Faber.

41. Αφρικ. ad: F.

42. εἰ addidi ex F.

43. καταβάλλοι MS.

44. ὁ κληρονόμος F. male.

45. In hac voce definit idem.

46. ———— ἰσὶ MS.

47. Forte κινεῖται.

αὐτοῦ χρεώτης ἐκποίησιν, ἢ ληγάτον αὐτῷ κα-
ταλειφθῇ, ἢ τὰ πράγματα αὐτοῦ χειρί-
σῃ τις· καὶ ὅτε δὲ δανείσῃ ἀλλοτρίῳ δέλω
καὶ μαῖνῃ, καὶ τὰ χρήματα τραφῇ εἰς τὸ 48 οὐσίαν
τῷ δεσπότῃ· τίκεται αὐτῷ ὁ 46 συνδικτικῶς.
καὶ ὅτε ἀλλότρια χρήματα δανείσῃ, καὶ
τραφῶσιν εἰς τὴν οὐσίαν τῷ δανεισαμένῳ.

ΚΔ. 49 Τῶν ἀγωγῶν δύο γένη εἰσὶν· ἡ γὰρ 50
ἐν ῥέμ εἰσι, καὶ καλοῦνται 51 εἰσδικατίονες, ἡ περὶ
σωπικαί, καὶ καλοῦνται 46 κονδικτικαί. 52 Ἐν ῥέμ
ἐστὶν ἡ ἀπαιτήσιν ἔχουσα πρᾶγματῶς ἰδίᾳ, ἢ τις
αἰεὶ καὶ νομέως ἀρμόζει· περὶ σωπικῆ δὲ ἐστὶν ἡ κι-
νημένη καὶ τῷ ἐνεχομένῳ εἰς τὸ ποιῆσαι τι ἢ δεῖναι.

53 Τῶν ἀγωγῶν αἱ μὲν ἀπὸ συναλλάγ-
ματῶς τίκονται, αἱ δὲ ἀπὸ φάκτε, αἱ δὲ 54
ἐν φάκτεμ εἰσὶν. Ἀπὸ συναλλάγματῶς 55, ὡς
ἐπὶ κέρδει οἰκείῳ ποιεῖται τις ἀγοράζων, ἢ πι-
πράσκων, ἢ μισθῶν, καὶ ἐπὶ τῷ ὁμοίῳ. Ἀπὸ
φάκτε, ὡς ἐνθα τις ἀμαρτήσῃ, κλέψῃ 56 ἢ
ὑβρίσῃ ἢ ζημιῶν. 57 Ἐν φάκτεμ ἐστὶν, ἢν ἔχει ὁ
πάτρων κατὰ τῆς 58 ἀπελευθέρου, κληθεὶς παρὰ
αὐτῶν ἀνευ συγχώρης εἰς δικαστήριον. Πά-
σαι δὲ αἱ ἀγωγαὶ ἢ πολιτικαὶ εἰσὶν ἢ πραι-
τωρίαι.

ΚΕ. 59 Αἱ ποιναίαι πᾶσαι 60 μετὰ περὶ
κατάρξιν κατὰ κληρονόμων ὡς ἀπέμπονται.

Κς. Αἱ μὴ κατὰ οἰκείαν φύσιν συνιστάμεναι ἐνο-
χαι ἔτε διὰ δικαστῆ, ἔτε διὰ πραιτωρῶς, ἔτε
διὰ νόμου βοηθοῦνται.

ΚΖ. Τὸ ὄνομα 61 τῆς ἀποκρίσεως ὑπομνήματος
τῆς περὶ σωπικῆν ἀγωγὴν δηλοῖ· τὸ ὄνομα δὲ ἀπαι-
τήσεως ἀγωγῆς, τῆς ἀπαιτήσαν τὰ ἴδια καὶ τῆς περὶ
σωπικῆν ἀγωγὴν δηλοῖ.

ΚΗ. Εἰν τῷ καταδικασθέντι μοι δανείσω, καὶ
62 μνημονεύσω ἐν τῇ ασφαλείᾳ τῇ ἀπὸ τῆς καταδί-
κης κεχρεωτημένων μοι ἐρρωμένην ἔχω καὶ τῇ περὶ
63 αὐτῶν ἀγωγῇ.

ΚΘ. Ὁ ἅπαξ καταδικασθεὶς, εἰ καὶ ἐκ φι-
λοτιμίας βασιλικῆς ἐλευθερωθῇ, οὐκ ἐπανέρχεται
εἰς τὰς ἐνοχὰς τῆς δανεισάντων αὐτῷ.

Λ. 64 Πᾶσα ἐνοχὴ ὑπὸ ἀδύνατον αἰρεσιν 65
συντεθεῖσα, ἀκυρὸς ἐστίν.

ΛΑ. Ὅταν ἐξ ἐνὸς ἀμαρτήματῶς ἀγωγαὶ πολ-
λαί τίκωνται, ὡς ἐπὶ τῷ λάθρα τεμνομένων δέν-
δρων, πᾶσαι κινουῦνται.

ΛΒ. Καὶ μετὰ ὑπόμνησιν αἱ ποιναίαι ἀγω-
γαὶ παραπέμπονται κατὰ κληρονόμων, ὡς περὶ
κατάρξεως γενομένης κατὰ τῆς τελευτήσαντος.

ΛΓ. Δέλω ἀλλοτρίᾳ τυπήθεντῶς, καὶ ἡ περὶ
ὑβρεως ἀγωγὴ, καὶ ἡ ἐξ ὁμολογίας μὲν εἰς τὸ
ἀπλοῦν, ἐξ ἀρνήσεως δὲ εἰς τὸ διπλοῦν ἀγωγὴ
ἀρμόζει· καὶ τῇ μιᾷς κινουμένης, ἡ ἑτέρα ἐπὶ τῷ
ὑβρίσῃ μὲναι σωζομένη. Εἰν χρῆσω σοι

πράγμα, καὶ 66 ὑφελή αὐτὸ, κατέχη καὶ τῷ
46 κονδικτικῶς καὶ τῇ περὶ τῆς ἐν χρῆσει διδομέ-
νων, καὶ ἑκατέρω αὐτῶν τῇ ἑτέρᾳ ἀναιρεῖ.

Εἰ δὲ καὶ ὁ μισθωτὸς ὑφελήται τι τῷ ἀρξῇ, κατ-
έχεται

aut debitor in fraudem ejus alienat, aut legatum
ei relictum est, [§. 3.] aut negotia ejus aliquis
gerit: [§. 1.] & si quando alieno servo credi-
derit ac furere coeperit, & nummi in rem domi-
ni versi fuerint; nascitur ei condictio: [§. 2.]
item, quando alienam pecuniam crediderit, ea-
que in rem accipientis versa sit.

XXIV. [l. 25. pr.] Actionum duo sunt gene-
ra: aut enim in rem sunt, & vocantur vindica-
tiones; aut personales, & vocantur condictiones.
In rem est, quæ suæ rei petitionem habet, quæ-
que semper adversus possessorem competit. Per-
sonalis est, quæ instituitur adversus eum, qui ad
faciendum quid vel dandum obligatus est. [§. 1.]
Actionum quædam ex contractu nascuntur, quæ-
dam ex facto, quædam in factum sunt. Ex con-
tractu, quas aliquis sui lucri causa comparat e-
mens, aut vendens, aut locans, & in similibus.
Ex facto, ut si quis deliquerit furans, injuriam-
ve aut damnum inferens. In factum est, quam
patronus habet adversus libertum, vocatus ab eo
sine venia in judicium. [§. 2.] Omnes vero ac-
tiones vel civiles sunt vel prætoriaræ.

XXV. [l. 26.] Pœnales omnes post litem con-
testatam in heredes transmittuntur.

XXVI. [l. 27.] Obligationes per suam natu-
ram haud consistentes, nec per judicem, nec per
prætorem, nec per legem adjuvantur.

XXVII. [l. 28.] Nomen perso-
nalem actionem significat: nomen actionis peti-
toriaræ & actionem sua petentem & personalem
significat.

XXVIII. [l. 29.] Si ei qui mihi condemnatus
est; credidero, neque in cautione meminero pe-
cunie quam ex judicato mihi debet: salvam quo-
que de ea actionem habeo.

XXIX. [l. 30.] Qui semel servus est effectus,
etiamsi principis humanitate libertatem consequatur,
non redit in obligationes creditorum suorum.

XXX. [l. 31.] Omnis obligatio sub conditio-
ne impossibili contracta, irrita est.

XXXI. [l. 32.] Cum ex uno delicto plures ac-
tiones nascuntur, ut in arboribus furtim cæsis,
omnes instituuntur.

XXXII. [l. 33.] Etiam post conventionem ac-
tiones pœnales adversus heredes transmittuntur,
quasi lite contestata cum defuncto.

XXXIII. [l. 34. pr.] Pulsato servo alieno, &
injuriæ actio, & ea quæ ex confessione quidem
in simplum, ex infitiatione autem in duplum
mouetur, competit: unaque instituta, altera in
id quod amplius est, salva manet. [§. 1.] Si tibi
rem commodavero, tuque eam subripias, & con-
dictione teneris & actione de commodatis, atque
altera harum alteram perimit. [§. 2.] Sed & si
colonus quid subripuerit ex agro, tenetur & con-
dictione

48. ἐξοσίαν MS.

49. Οὐλαπαιαν. præmittit F. & cum Syn. Ὅτι.

50. ἐν πρᾶγματι Syn. in marg. Repone hic & paullo
post πρᾶγματι.

51. νινδ. MS.

52. ἐν πρᾶγματι ἀγωγῇ Syn. & F.

53. καὶ ὅτι ad: iid.

54. ἐν φάκτεμ MS. ἐν φάκτεμ, nec non in marg. ἐν ἀπο-
τελέσματι iid.

55. ἀγωγαὶ εἰσιν ad: iid.

56. ἢ de: iid.

57. ἐν ἀποτελέσματι ἀγωγῇ iid.

58. ἐλευθ. MS.

59. Idem ad: F.

60. ἢ hic scriptum delevi, quum & Syn. & F. igno-
rent.

61. Hoc aliis illustrandum relinquo. Interim in men-
tem venit, quum ὑπομνήματα judicialia acta s. gesta sint,
anne interrogaciones in jure interpret hic significare volue-
rit, quæ necessariæ esse dicuntur, cum in personam sit actio,

ἐχεται καὶ τῷ 46 κονδικτικῶ καὶ τῇ περὶ μι-
εῖσεως ἀγωγῇ, καὶ ἀναιρεῖσιν ἀλλήλας. Ἀρμόζει
ἢ καὶ ἡ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγή, καὶ
οὐκ ἀναιρεῖται δι' ἐκείνων. Εἰ δὲ καὶ ἱμάτια χρεώ-
σοι, καὶ ἀφαιρέσει αὐτὰ, ἀρμόζει καὶ ἡ τῷ ἐν χρεώ-
σει διδυμένων, καὶ ἡ ἐξ ὁμολογίας μὲν ἀπαιτούσα
τὸ ἀπλοῦν, ἐξ ἀρνήσεως ἢ τὸ διπλοῦν ἀγωγή. Καὶ
ταύτης μὲν κινεμένης, ἀναιρεῖται ἡ κατὰ τῶν ἐν
χρεώσει διδυμένων κινεμένη ἀγωγή. ταύτης δὲ κινε-
μένης, ὅτι τὰ περὶ τῶν 67 σώζει ἡ ἀπαιτούσα ἐξ
ὁμολογίας μὲν τὸ ἀπλοῦν, ἐξ ἀρνήσεως δὲ τὸ δι-
πλοῦν ἀγωγή.

ΛΔ. Ἐπὶ τῷ πραιτωρίῳ ἀγωγῶν, ὅσαι μὲν
ἔχουσιν ἐκβιβασμὸν, καὶ μετ' ἐνιαυτὸν ἀρμόζουσιν,
αἱ ἢ λοιπαὶ εἴσω ἐνιαυτοῦ. 68 καὶ δὲ ἐνιαυτὸν 68 καὶ
κατὰ κληρονομίαν, εἰ μὴ εἰς τὸ περὶ τὸν οὐκ
κινεῖται ὡς ὅτι τῷ περὶ δόλῳ ἀγωγῇ, καὶ τῷ περὶ
βίαις, καὶ τῷ ὁμοίῳ. Ἐκβιβασμὸν ἔχουσι, δι' ὧν
ἀπαιτῶμεν, εἴ τι τῷ οὐσίᾳ ἡμῶν ἀπεστίν. ὡς ὅτε
κινῶμεν κατὰ τοῦ 69 ἀγαθοῦ ἀφαιρέσει τοῦ
χρεώτου ἡμῶν, ἢ τῷ περὶ βιβλικιανῇ ἢ μόντοι τῷ διὰ
τῷ χρεώτου δεσποτείαν ἀνασχίζουσα, ἐνιαυσία
ἐστίν. Κατὰ τῶν τῆς πόλεως στρατηγῶν
καὶ μετὰ ἐνιαυτὸν δίδεται ἀγωγή, ἐξ ὧν συν-
ήλλαξαν.

ΛΕ. Ἐπὶ τῷ 46 κονδικτικῶν ἀργεῖ ἡ ἀτιμία,
καὶ ἐξ ἀτιμοποιῶν αἰτίας ἡρετῆται. Τὰ
ὀνόματι τῆς ἀγωγῆς καὶ ἰν ῥέμ καὶ περὶ σωπι-
καὶ δηλοῦνται, διέκεται καὶ ἐτίλιναι, καὶ πραι-
judicia, καὶ πραιτωρίαι ἐπερωτήσεις καὶ ἰντέ-
δικτα.

ΛΖ. Μικταὶ ἀγωγαὶ εἰσιν, ἐν αἷς ἐκάτερον
ἐνάγων ἐστίν. ὡς ὅτι τῷ περὶ ὁδοθεσίῳ ἀγωγῇ, καὶ
τῷ περὶ ἀφαιρέσεως φαμιλίας, καὶ τῷ τὰ ὅτι κοι-
να διαίσεως πράγματι, καὶ τῷ περὶ διακατοχῆς
ἀγωγῇ, καὶ τῷ Utrubi.

ΛΖ. Οὐ τὰ τύπων τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ
τῇ δυνάμει τῶν δι' αὐτῶν ἐκφωρμένων ἐνεχό-
μεθα.

ΛΗ. Ἐκ πάσης αἰτίας ὁ ὑπεξέσσις υἱός, ὡς
αὐτεξέσσις, καὶ ἐνέχεται καὶ ἐνάγει.

ΛΘ. Ἐν τόπῳ κληρονομιαίων ἀγωγῶν εἰσι τὰ
ληγάτα, εἰ καὶ ἀπὸ τοῦ κληρονομοῦ ἀρχον-
ται.

Μ. 70 Οσάκις νόμος ἐνοχὴν εἰσινεῖται, εἰ μὴ
ῥητῶς εἴπῃ ταύτη τῇ ἀγωγῇ μόνῃ χρῆσασθαι,
κινεῖται καὶ αἱ περὶ τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ ἀρμόζου-
σαι ἀγωγαί. Ὅτε ἐξ ἐνός 71 τρόπου δύο ἀρ-
μόζουσιν ἀγωγαί, τῷ μιᾷς κινήσεως, ἢ ἐτέρα περὶ
τῷ περὶ τῶν 67 σώζεται.

ΜΑ. Ὁ ὑπὸ αἵρεσιν ληγατάριος, πρὶν ἐξέλθῃ
ἢ αἵρεσις, οὐκ ἐστὶ δανειστής. ὁ μόντοι ὑπὸ αἵρεσιν
ἐπερωτῶν, καὶ ἡρετῆμένης αὐτῆς δανειστής ἐστίν.
Νοῦμεν δὲ δανειστήν, τῷ ἔχοντα ἀγωγήν πολιτικὴν
ἢ πραιτωρίαν ἢ ἰν φάκτεμ, μὴ ἐκβαλλομένην πα-
ραγραφή. Ὁ οἰκοδεσπότης καὶ αὐτεξέσσις αὐ-
τῶν

ditione & de locato actione, & hæ inter se per-
imuntur. Competit autem & furti actio in du-
plum, neque per illas tollitur. Sed & si vestes
tibi commodavero, tuque eas corrueris, com-
petit & de commodatis actio, & ea quæ ex con-
fessione quidem simplum, ex infitiatione autem
duplum petit. Atque hac quidem instituta tolli-
tur actio, quæ de commodatis movetur: illa au-
tem instituta, in amplius salva est actio, quæ ex
confessione quidem simplum, at ex infitiatione
duplum petit.

XXXIV. [l. 35. pr.] In actionibus prætoriiis
quæcumque persequutionem habent, etiam post
annum competunt, reliquæ vero intra annum:
sed post annum adversus heredes, nisi in quan-
tum ad eos pervenit, non moventur; velut in a-
ctione de dolo, & de vi, ac similibus. Perse-
cutionem habent, per quas petimus, si quid rei
nostræ abest; ut, si agimus adversus bonorum
possessionem debitoris nostri, aut Publicianam in-
stituimus; quæ quidem usucapionem rescindens, an-
nalis est. [§. 1.] Adversus Duumviros civitatis
etiam post annum actio datur de iis quæ contra-
xere.

XXXV. [l. 36.] In conditionibus cessat infam-
ia, etiam si ex causa famosa pendeant. [l. 37.]
Actiones nomine & in rem & personales signifi-
cantur, directæ atque utiles, & præjudicia, &
prætoriarum stipulationes & interdicta.

XXXVI. [§. 1.] Mixtæ actiones sunt, in qui-
bus uterque actor est: ut in actione de finibus,
& de divisione familiæ, & ea quæ res commu-
nes dividit, atque in actione de possessione, &
interdicto Utrubi.

XXXVII. [l. 38.] Non figura litterarum, sed
vi eorum quæ his exprimuntur, obligamur.

XXXVIII. [l. 39.] Ex omni causa filius fami-
lias, tamquam paterfamilias, & obligatur &
convenitur.

XXXIX. [l. 40.] Loco actionum heredita-
riarum etiam sunt legata, licet ab herede inci-
pant.

XL. [l. 41. pr.] Quoties lex obligationem in-
ducit, nisi nominatim dixerit hac sola actione
utendum esse, instituuntur etiam quæ ante legem
de ea re competebant actiones. [§. 1.] Quan-
do ex una causa duæ competunt actiones, mota
una, altera in amplius salva est.

XLI. [l. 42. pr.] Cui sub conditione legatum est,
creditor non est, antequam conditio exstiterit: sed
sub conditione stipulans, etiam ea pendente cre-
ditor est. [§. 1.] Creditorem autem accipimus, qui
actionem civilem prætoriamve aut in factum habet,
exceptione haud rejiciendam. [l. 43.] Paterfa-
miliæ

si certum petatur, l. 1. pr. D. de Interr. in jure: sed quas
in desuetudinem jam abiisse ipse §. 1. memorat J.C. Calli-
stratus, multoque magis Scholia Basil. Tom. V. pag. 741.
& Glossæ Nomicæ h. v.

62. s. vel μὴ addendum.

63. αὐτὸ MS.

64. Μαρκίαν, ad: F.

65. τεθεῖσα id. cum Syn.

66. Corr. CAPPER. pro ὑφίλει & κατέχει.

67. Recte itaque remanere affirmative habent Florent.

Pand. Vide præter laudatos Jauchio auctores BALDUINUM
pag. 247. in Thef. Jur. Rom. & Att.

68. καὶ eliminandum.

69. Lege ἀγαθῶν.

70. In marg. adscriptit PET. FAB. l. quoties D. de oblig.
& actio.

71. Pacto pro facto, quæ & alibi confunduntur, legisse
credo interpretem.

ὡν καὶ σωφρονῶν τὸ λογισμὸν ἐνέχεσθαι δύναται· ὁ δὲ ἀνηβῶν χωρὶς τῆς αὐθεντίας τῆς ἐπιτρόπης οὐκ ἐνέχεται, ὅτε δὲ ἄλλο σὺν συναλλάγματι.

72 Ὡς ὅτι τὸ πολὺ τέσσαρες εἰσιν αἰτίαι τῆς ἐνοχῆς· ἢ γὰρ ἡμέρα ἐνεστὶν αὐταῖς, ἢ αἰρεσις, ἢ τρόπος, ἢ προδοθήκη. Ἡ δὲ ἡμέρα διχῶς θεωρεῖται· ἢ γὰρ ἐν ἀρχῇ, ὡς ἀπὸ καλανδῶν Μαρτίων, ἢ εἰς πέρας, ὡς ἕως τῆς καλανδῶν.

MB. Οὐ δύναται δὲ ἐνοχὴ ἢ ληγάτον μέχρι τινὸς ῥητῆς χρόνος συνίστασθαι· ἀλλ' ὁ μὲν τὸ χρόνον ἐνάγων ἐκβάλλεται συμφῶνς ἢ δόλῳ παρὰ γραφῇ, ὡς περὶ 73 παρὰ δίδων σοὶ ἔδαφον συμφωνήσω, μὴ ἐπακολοθεῖσθαι αὐτῷ τὸ ὀφεικείμενον οἰκοδόμημα.

Αἰρεσις δὲ ἰσχυρῶς ἐντίθεται, ἐν ταύτῃ τὴν ἐνοχὴν συνίστασθαι, εἰ μὴν μὲν τὸ περαιωθῆναι. Εἰ γὰρ ἐπερωτήσω 74 ἑκατὸν νομίσματα, εἰ μὴ ἡ ναὺς ἔλθῃ ἐρχομένης τῆς νηὸς, χάρα τῇ τῇ συμφῶνς 75 παρὰ γραφῇ.

MG. Τρόπος δὲ ἐστίν, ὅταν ἐπερωτῶ δῶλον ἢ δέκα νομίσματα· ἐνὸς γὰρ 76 καταβαλομένης, ἢ πᾶσα ἐνοχὴ λύεται· καὶ ἐφ' ὅσον ἐκάτερόν ἐστιν, 77 εἰ δύναμαι πρὸς τὸ ἐνὸς κινεῖν.

MD. Προδοθήκη γίνεσθαι ἢ παρὰ ὁμολογίαν ἢ πρὸς ἀγῶνι· 78 παρὰ ὁμολογίαν, ὡς ὅταν ἐμαυτῷ ἢ Πέτρῳ ἐπερωτῶ δοθῆναι δέκα νομίσματα· πρὸς ἀγῶνι, ὡς ὅταν ἐπερωτῶ ἐμαυτῷ δέκα νομίσματα, ἢ Πέτρῳ δῶλον· καὶ ζητεῖται, εἰ τῷ δέλῳ 76 καταβαλομένης Πέτρῳ, λύεται τῷ νόμῳ ἢ ἐνοχῇ. Εἰ γὰρ ἐπερωτήσω· εἰ μὴ δῶς μοι τὸν ἀγρὸν, ὁμολογεῖς δίδοναι ἑκατὸν νομίσματα· τὰ νομίσματα εἰσὶν ἐν ἐπερωτήσει, ὅτι ἀγρὸς ἐν καταβολῇ. Ὡς περὶ ὅτε ἐπερωτῶ· εἰ μὴ ποιήσῃς μοι πλοῖον, ὁμολογεῖς δίδοναι ἑκατὸν νομίσματα· Εἰ γὰρ ἐπερωτήσεως χρεωστῶν δῶλον παρὰ ὑπερθέσεως αὐτὸν ἐλευθερώσω, καὶ σποδάνῃ, πρὶν ἐναχθῶ, εἰ κρατῶμαι.

ME. Ἡνίκα σὺν πράγματι ἀγῶνι 79 φέρεται, καὶ ὁ μαινόμενος καὶ ὁ ἀνηβῶν ἐνέχονται χωρὶς αὐθεντίας τῆς κηδεμόνων· ὡς ὅτε κοινὸν ἀγρὸν ἔχω μετ' αὐτῶν, καὶ δαπανήσω εἰς αὐτόν· ἢ 80 ὁ ἀνηβῶν ζημίαν εἰς αὐτὸν ἐργάσεται· ἐνέχονται γὰρ τῇ τῇ ἐπίκοινα ἀφαιρέσει ἀγῶνι.

MF. Ἐτοιμότεροι ὀφείλομεν εἶναι, παρεμπιπείσης παρὰ φάσεως, ἀρνεῖσθαι τὴν ἀγῶνιν, καὶ εἰς τὸ ἐλευθερίαν ἀρμόσαι τῷ ἐναγομένῳ.

MZ. Ἐν οἷς συναλλάγμασι καὶ χωρὶς ῥημάτων ἢ συναίνεσις δεχέει, καλῶς συναλλάσσει καφός· ὡς ἐν ταῖς μιᾷ ὁμοίαις, καὶ ἀγορασίαις, καὶ τοῖς ὁμοίοις.

MH. 82 Αἱ ἀπὸ συναλλάγματι ἀγωγαὶ ἀφαιρῶσιν καὶ κληρονομίαν, εἰ καὶ ἀμάσθημα ἔχουσιν· ὡς ὅτε ἐπιτρόπος δόλον ἐν τῇ ἐπιτροπῇ ποιήσῃ, ἢ ὁ παρὰ δόλον δεξάμενος πρὸς τὸ παρὰ τῶν. Εἰ δὲ καὶ ὑπεξέσται τι τοῖς πλεονεκτήσῃ· 83 οὐ νοξάλια, ἀλλὰ ἢ πρὸς τὴν πενελίαν ἀγῶνι ἀρμόζει.

MO. Ὁ καταδικαζόμενος ἢ ὁμολογῶν ἐν τινὶ ἐναυτῷ παρὰ φάσει, ἐξουσίαν ἔχει, ἐν ἣ ἂν ἡμέρα θέλῃ τοῦ ἐναυτοῦ δύναι.

N. 84 Ἀγῶνι ἐστὶ δίκαιον τῷ ἀπαιτησάτι τινα ἐν δικαστηρίῳ, ὅπως κεχερώσῃται.

NA.

LI.

miliæ & suæ potestatis & mentis compos obligari potest: sed impubes sine tutoris auctoritate non obligatur, neque servus ex contractu. [l. 44. pr.] Ut plurimum quatuor sunt causæ obligationum: aut enim dies iis inest, aut conditio, aut modus, aut accessio. [§. 1.] Dies autem dupliciter spectatur: aut enim in initio, velut a Kalendis Martiis; aut ad finem, velut usque ad Kalendas.

XLII. [ead. §. 1.] Non potest autem obligatio aut legatum usque ad certum tempus constitui: sed qui post tempus agit, exceptione pacti vel doli submovetur: sicut etiam, quando tibi solum tradens pactus fuero, ne impositum ei ædificium adcedat. [§. 2.] Sed conditio valide inferitur, dum obligatio contrahitur; non item postquam consummata est. Nam si solidos centum stipulatus sim, si navis non venerit: veniente nave, locus est exceptioni pacti.

XLIII. [§. 3.] Modus autem est, quum servum stipulor aut decem solidos: alterutro enim soluto, tota obligatio tollitur: & quamdiu utrumque est, de uno agere non possum.

XLIV. [§. 4.] Accessio fit aut personæ aut rei. Personæ, ut, si mihi aut Petro stipuler dari decem solidos: rei, ut, si mihi decem solidos, aut Petro servum stipuler. Et quæritur, an servo soluto Petro, obligatio jure tollatur. [§. 5.] Si sic stipulatus sim, Si mihi agrum non dederis, promittisne centum aureos dare? aurei in stipulatione sunt, ager vero in solutione. [§. 6.] ficti, uti, quum stipulor: Si navem mihi non feceris, sponden centum dare aureos? [l. 45.] Si ex stipulatu servum debens ante factam moram eum manumifero, & obierit, antequam conveniar; non teneor.

XLV. [l. 46.] Quando ex re actio nascitur, & furiosus & pupillus obligantur sine auctoritate tutoris vel curatoris. Velut, si communem cum iis agrum habeam, & impensas in eo faciam; aut pupillus damnum in eo dederit: namque actione communia dividende tenentur.

XLVI. [l. 47.] Paratiores esse debemus incidente occasione, ad negandam actionem, & ad liberationem reo adaptandam.

XLVII. [l. 48.] In quibus contractibus etiam sine verbis consensus sufficit, recte contrahit servus: velut in locationibus, emtionibus, & similibus.

XLVIII. [l. 49.] Actiones ex contractibus adversus heredes transeunt, etiam si delictum habeant: velut, quum tutor dolum in tutela commiserit, aut qui depositum accepit, in deposito. Sed & si qui in potestate sunt, tale quid deliquerint, non noxalis, sed de peculio actio competit.

IL. [l. 50.] Qui condemnatus est aut promisit quodam anno præstare, facultatem habet, quocumque velit anni die dare.

L. [l. 51.] Actio est jus petendi ab aliquo in iudicio, quod sibi debetur.

72. Πανλ. præfigit Fabr. Sequens τὰ de: eid. cum Syn.
73. Sic correxi pro MS. παρὰ δίδων, Syn. παρὰ δίδω, Fabr. παρὰ δίδω.

74. ἑκατον MS.

75. ἢ δόλον cum Pandectis addunt Syn. & F.

76. duplex λ habent iid.

77. Intellige de uno certo, quum optionem debeat permittere debitori, utrum ex ambobus solvere malit.

78. Invertunt illi, πράγματι, ὡς ὅτ. ἐπ. ἐμ. i. ii. πρ. ὡς ὅτ. ἐμ. ἢ Π. ἐπ. τὸ δὸθ. i. ii. ἢ Π. δέλον. contra ipsum textum Lat.

79. Forte φέεται.

80. εἰ deest Syn. ac F.

ΝΑ. 85 Ἐνεχόμεθα ἢ πράγματι 86 ἢ ἐπερω-
τήσει, ἢ ἐκατέρω ἅμα, ἢ συμφώνῳ, ἢ νόμῳ, ἢ
πραιτωρίῳ, ἢ ἀνάγκῃ, ἢ ἀπὸ ἀμαρτήματ⁸¹.

Πράγματι, ὅτε πρᾶγμα παρεντίθεται
ἐπερωτήσει, ὅτε ἐπερωτήσις καὶ συμφώνος
ἀπόκρισις· πράγματι καὶ ἐπερωτήσει, ὅτε
ἐκάτερον· συμφώνῳ, ἀπὸ βελλήσεως·

νόμῳ, ὅτε πειθαρχούντες ἢ 87 ἐναντι-
μυρον τῷ νόμῳ ποιέμενοι. Πραιτωρίῳ, ὅτε
καὶ τ⁸² παραγγελίαν τῆ πραιτ⁸³ ἢ τ⁸⁴ κώλυσιν,
ἢ τ⁸⁵ ἀρχόντων τι γίνεται· ἀνάγκῃ, οἷς
οὐκ ἔξεστι πρὸς τὸ διατεταγμένον ποιῆσαι, ὥς ὅτι
τῆ ἀναγκᾶς κληρονομή· ἀπὸ ἀμαρτήμα-
τ⁸⁶, ὥς ὅτε περὶ αὐτὸ τὸ γεγονός ἐστὶν ἡ ζητή-
σις. Καὶ γυμνὴ συναινέσις δεκκεί⁸⁷ ὡς ἐνο-
χὴν, εἰ καὶ δύναται ρήμασιν ἐκφανεῖσθαι.

Καὶ νύματι μόνῳ ὥς ὅτι τὸ πολὺ 88 συνί-
στανται.

ΝΒ. Ὅτε πολλὰ ἀμαρτήματα ἐφ' ἐνὶ πράγ-
ματι πολλὰς ἀγωγὰς τέκη, ἢ ἀπὸ μιᾶς ἐνοχῆς
πολλαὶ ἀγωγαὶ τεχθῶσιν, οὐ πᾶσαι, ἀλλὰ μία
κινεῖται. Ὅτε ὡρεσθίμεν, πρὸς ὃν ἀνήκει τὸ
πρᾶγμα, καὶ 89 υἱοθετοῦντα δηλῶμεν καὶ τὸν ἀφ-
δ⁸⁸ον.

ΝΓ. 90 Τὰ εἰκονικὰ συναλλάγματα οὐδὲ ἐν
ταῖς πράξεσιν ἐνοχοποιεῖ.

ΝΔ. Καὶ ἐν τῇ μεταθέσει τ⁸⁹ δεσποτείας δέον
εἶναι, ἐκάτερον συναινεῖν· ἀνευ γὰρ τούτων οὐδὲν περα-
τῆται συναλλάγμα.

ΝΕ. Ὅσας ἀγωγὰς ὀνόματι τῆ δέλης κτήσω-
μαι, μένω ἔχων, καὶ ἐλευθερώσω αὐτὸν ἢ ἐκ-
ποιήσω αὐτὸν, ἢ ἀποθάνῃ. Κλαπέντ⁹⁰ ἢ αὐ-
τῆ, καὶ ἢ τὸ κλαπέν ἀπαιτήσα ἀγωγή ἀρμόζει
μοι, εἰ μὴ τ⁹¹ νομῆς τῆ δέλης δραξάμεν⁹², ἢ ἐλευ-
θερώσω ἢ ἐκποιήσω αὐτόν.

Νς. Ἐν πᾶσι τοῖς συναλλάγμασιν εἴτε καλῇ
πίσει εἰσὶν, εἴτε μὴ, εἰ μὴ συναινῶσιν οἱ συναλ-
λάσσοντες, ἀλλ' ὁ μὲν τόδε ἐννοεῖ, ὁ δὲ ἕτερον·
οὐκ ἔρρωται τὸ γινώμενον.

ΝΖ. Ὁ ἀνηβ⁹³ δανειζόμεν⁹⁴ ἔτε φυσικῶς
ἐνέχεται.

ΝΗ. Ἐκ πάσης αἰτίας αἱ ὡρεκαταρχθεῖσαι
δίκαι παραπέμπονται κατὰ κληρονομῶν καὶ τῶν
ὁμοίων.

ΝΘ. Οὐδέποτε αἱ ποιναλαὶ ἀγωγαὶ εἰς
τὸ αὐτὸ συντρέχουσαι πόσον, ἀναιροῦσιν ἀλ-
λήλας.

Ξ. Ὁ φροντιστής με λογοποιῶν μετὰ τιν⁹⁵
συναλλάξαντός μοι, καὶ ὑπογράφων χρεωστῆν
με, οὐ ποιεῖ με ἐνοχον, εἰ μὴ ὡς τῆς ἡμῶν
ἐνοχ⁹⁶. Βελλόμενός τινι συστήσασθαι χω-
ρηγίαν ἔγραφα ὡς αὐτὸν ἔτος· εἰ τοιαύτης
ψυχῆς καὶ διαθέσεως ὑπάρχεις περὶ ἐμὲ, ὅας ἐξ
δεχῆς, πωλήσόν σε τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἐλθέ
ὡς με, καὶ δίδωμί σοι κατ' ἐτ⁹⁷ νομίσμα-
τα δέκα. Εἰ δ' ἐτ⁹⁸ πωλήσας τὰ αὐτοῦ ἐλθῇ
ὡς με, τοῦ δικαστοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὡρεσώ-
πων καὶ τῆς αἰτίας ὀρίσαι, εἰ ὀφείλει αὐτῷ
δοθῆναι ἀγωγή.

[9¹ NEAP.]

LI. [l. 52. pr.] Obligamur aut re, aut stipu-
latione, aut utroque simul, aut consensu, aut le-
ge, aut jure prætorio, aut necessitate, aut ex
maleficio. [§. 1.] RE, quum res intervenit:
[§. 2.] STIPULATIONE, quum interrogatio &
congrua responsio: [§. 3.] RE ET STIPULA-
TIONE, quum utrumque: [§. 4.] CONSEN-
SU, ex voluntate: [§. 5.] LEGE, quum legi
parentes aut adversantes quid facimus: [§. 6.]
JURE PRÆTORIO, quum secundum edictum
aut interdictum Prætoris vel magistratuum quid
fit: [§. 7.] NECESSITATE, quibus non licet præ-
ter imperatum facere, ut in herede necessario:
[§. 8.] EX MALEFICIO, velut quum de ipso
facto est quæstio. [§. 9.] Etiam nudus consen-
sus ad obligationem sufficit, licet verbis exprimi
possit. [§. 10.] Et solo nutu ut plurimum con-
sistunt.

LII. [l. 53. pr.] Quando multa delicta in una
re plures actiones pariunt, aut ex una obligatione
multæ actiones nascuntur, non omnes, sed una
instituitur. [§. 1.] Quum addimus, ad quem ea
res pertinet, & adrogatorem significamus & suc-
cessorem.

LIII. [l. 54.] Contractus imaginarii neque in
venditionibus obligant.

LIV. [l. 55.] Etiam in translatione domini
necesse est, consentire utrumque: nam sine eo
nullus contractus perficitur.

LV. [l. 56.] Quascumque actiones nomine
servi adquisiero, retineo, licet eum manumifero
aut alienavero, aut obierit. Eo autem per fur-
tum subrepto, etiam actio rem furtivam repetens
mihi competit, nisi possessionem servi nactus,
aut manumifero eum aut alienavero.

LVI. [l. 57.] In omnibus contractibus, si-
ve bonæ sint fidei, si-ve non, nisi consentiant con-
trahentes, sed unus quidem hoc sentiat, alter
aliud, non ratum est quod agitur.

LVII. [l. 59.] Impubes mutuum accipiens
nec naturaliter obligatur.

LVIII. [l. 58.] Ex omni causa lites contesta-
tæ in heredes ac similes transmittuntur.

LIX. [l. 60.] Nunquam pœnales actiones in
eamdem quantitatem concurrentes, se invicem
perimunt.

LX. [l. 61. pr.] Procurator meus cum aliquo,
qui mecum contraxit, paria faciens, ac subscri-
bens me debere, non obligat me, nisi ante obli-
gatus fuerim. [§. 1.] Volens alicui salarium
constituere, sic ad eum scripsi: Si eadem mente
atque adfectione es erga me, qua olim, vende
res tuas & veni ad me, & quotannis decem tibi
aureos dabo. Si is rebus suis venditis ad me ve-
nerit, judicis est ex personis & causa definire,
num ei actio danda sit.

[NOV.]

81. forte ἐνοχὴν, namque obligationem habet J.C. eique op-
ponit liberationem. Hæc autem duo vocabula, ἐνοχὴν & ἀγωγήν
etiam alibi confundi, monuimus in *Gloss. Theorb.* pag. 1267.

82. Παυλ. ad: F. & cum Syn. Οτι.

83. ὑποχαζία MS. Corr. CAPP.

84. Κελο, præfigit F.

85. Modet. ad: F.

86. καὶ MS.

87. ἐναντιέμενοι τῷ νόμῳ ποιέμεν. cum Syn. quod præfero.

88. συνίσταται iid.

89. Legeruntne adrogantis pro adrogati?

90. Idem ad: F.

[9¹ NEAP. ΠΑΔ. κεφ. ζ.]

[NOV. CXXXIV. CAP. 7.]

Ὁ δανειστής μισθώσας, ἢ εἰς δουλικὴν ὑπηρεσίαν λαβὼν τὰ τέκνα τοῦ χρεώσας, ἐκπίνει τοῦ χρέους, καὶ τὴν ὁμοίαν τῷ χρεοῦ ποσότητα τῷ κρατηθέντι παιδί, ἢ τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ, καταβαλεῖν ἀναγκάζεται, ὡς τῷ καὶ σωματικῶς αὐτὸν τιμωρηθῆναι.]

Hos quatuor BASILICORUM libros e codice MS. Bibliothecæ Regiæ notato MCCCLVII. descripsit & absolvit JOANNES CAPPERONNIUS Græcæ Linguae Professor Regius, nec non Ἐξ Regiæ Inscriptionum atque humaniorum litterarum Academiæ Socius, die Sexto mensis Novembris, anno 1751.

Creditor, qui locavit aut in servile ministerium liberos debitoris accepit, creditum amittit, & æqualem debito summam filio detento aut parentibus ejus exsolvere cogitur, præter quod corporaliter etiam punitur.]

9¹. Addimus ex Fabr. Vide med. not. 1. ad princ. h. t. Subjungit deinde idem: TITULUS II. desideratur. & deinceps cum Synopsi:

ΤΙΤΛΟΣ Γ. Περὶ ἀπαγωγῆς τῶν ἀποκαταδικασθέντων καὶ τῶν μὴ χρεωσμένων μὲν, καταβληθέντων δὲ κατὰ ἀπάτην ἢ ἄγνοιαν, ὡς κεχρεωσμένων, καὶ ἀπὸ τῆς ἀπαγωγῆς. Unde adferunt l. 4. pr. & l. 7. D. de Re judicata, nec non l. 4. & 5. Cod. de Exsecutione rei jud. Sed quum integri illi tituli essent Libr. IX. Tit. 3. Tom. I. Fabr. pag. 500. & 516. quid opus eorum fragmenta hic repetere?

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

THALELAEI, THEODORI,
STEPHANI, CYRILLI,

aliorumque Jctorum Graecorum

COMMENTARI

in Tit. D. & Cod.

de Postulando, sive de Advocatis.

Ex Codice MS. Bibliothecae Lugduno-Batavae nunc
primum edidit, Latine vertit, & castigavit

DAVID RUHNKENIUS.

DAVID RUHNKEINUS.

primum edidit, Latine vertit, & calligavit

Ex Codice MS. Bibliothecae Lugduno-Batavae nunc

de Rotundo, seu de Abbotatis.

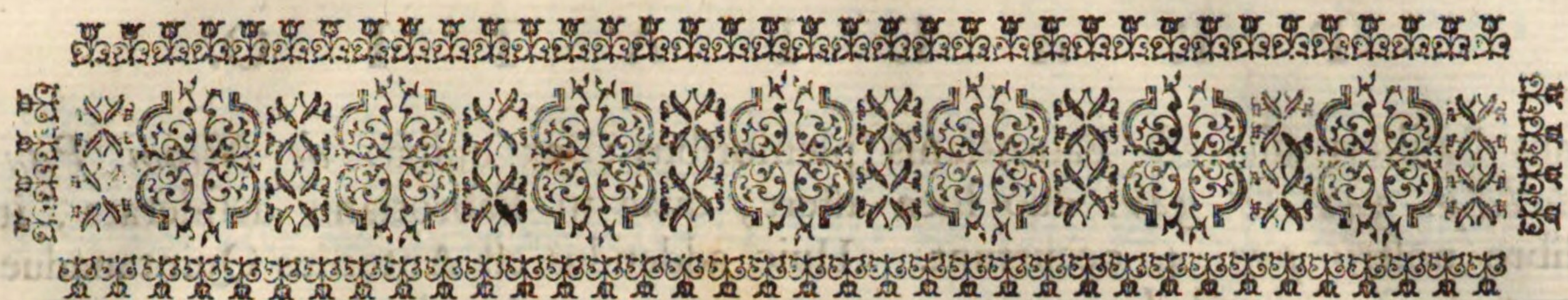
in Tit. D. & Cod.

COMMENTARI

aliorumque Istoriarum Graecorum

STEPHANI, CYRILLI,

THEOPHILAEI, THEODORI.

LECTORIS.

Um in Bibliotheca Lugduno-Batava, vetustis libris refer-
tissima, Synopsin Basilicorum cum Codice manu exarato
committerem, huic subjectos deprehendebam Commenta-
rios in Titt. D. & Cod. *de Postulando sive de Advocatis*, &
de Procuratoribus & *Defensoribus*. Ad quod opus descri-
bendum, & in lucem vindicandum statim alliciebant ani-
mum praeclara Commentatorum nomina, Thalelaei, Theo-
dori, Stephani, Cyrilli & Gobidae: quorum in Jurisprudentiam merita non
Cujacius tantum, quamvis id satis ad laudem esset, sed quicquid unquam
fuit elegantiorum Ictorum, & agnovit dudum, & amplissimis verbis or-
navit. Codex quondam Isaaci Vossii, si aetatem spectes, recentissimus est;
si scripturae elegantiam, egregius. Librarium natione Graecum fuisse inde
colligas, quod verba Latina passim intermixta tam mendose exararit, ut,
quid tibi voluerit, vix divinando assequaris. Vetus exemplar, ex quo Vos-
sianus Codex descriptus est, tineas & cariem sensisse videtur. Hinc cre-
brae in MS. lacunae; hinc ipsius librarii in fine confessio: Ἑλληπές ἦν τὸ
τέλ. ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος. Quamquam eo loco exiguum tantum Scholii
cujusdam jacturam fecimus. Deficit enim MS. in *leg. ult. Basilic. Lib.*
VIII. p. 436. in his verbis: Γίνεται σύνδιν. καὶ διὰ καινοτομίας — —
Ipsius operis rationem hanc esse scias. Primum, tanquam fundamentum,
Textus ponitur non diversus, nisi διτλογραφίαις quibusdam, ab eo, quem
majus Basilicorum opus exhibet *Lib. VIII. Tit. I. p. 394. seqq.* & *Tit.*
II. p. 410. seqq. Textui, praeter Thalelaei, Theodori, Stephani, Cy-
rilli & Gobidae Interpretationes, subjiciuntur plurima partim breviora,
partim longiora quorundam Anonymorum Scholia, illius etiam, qui ab
ἀντινομίαις congerendis Ἐναντιοφανῆς vel Ἐναντίς nomen invenit. Multa
quoque afferuntur ἐκ τῆς κατὰ πόδας. Ex interpretationibus absque Aucto-
rum nomine propositis multas conjectura haud vana refero ad Thale-
laeum, Stephanum, aliosque antiquiores ICTos: quorum nomina libra-
riorum negligentia omissa videntur. Illud non praetereundum est, quae-
dam horum Scholiorum etiam in Basilicis extare. Sed infinitis partibus in
libro nostro plura sunt, & integriora. Neque ullus in Basilicis reperitur
titulus, in quem tanta Interpretationum & Scholiorum copia sit congesta.
Quare putabam aliquando, librum esse singularem, quem ICTus aliquis,
fundamenti loco ponens Basilicorum contextum, ex omnibus omnium in-
terpretationibus conflavit, in gratiam potissimum Advocatorum, & Pro-
curatorum, qui se foro praeparabant. Sed, re diligentius expensa, non
amplius dubito, quin hi duo Tituli una cum Commentariis decerpti sint ex
Basilicorum exemplari multo integriori, quam quidem hodie est ex editione
Fabroti. Extitisse vero olim exemplaria, atque in Bibliothecis latere etiam
nunc, Scholiis locupletiora, vel unus Codex Coislinianus fidem fecerit,
recensitus a Montfaucon. *Bibl. Coisl. p. 216.* Sed & Antonius Augusti-

P R A E F A T I O.

nus Basilicis usus est Fabrotianis plenioribus : ex quibus *de Nomin. Pandect.* p. 342. & 347. duo loca affert, quae in Fabrotianis desiderata, in libro nostro pag. 4. occurrunt. Huic addendus est Antonius Quintanaduegna *de Jurisd. & Imper.* p. 257. quem nuper Ampl. Meermannus *Tom. II. Thesaur. Jur. Civil. & Canon.* inseruit. Is Scholia quaedam inedita *ad Tit. D. de Procurator. & Defens.* laudat ex schedis MStis; quae rursus in Fabrotianis frustra quaesita, in libro nostro reperiuntur. De horum Commentariorum Auctoribus verbo dicam. Thalelaeum, Theodorum & Stephanum eosdem statuo, quorum opera Justinianus in jure condendo & docendo usus est. Hi nuper cum Theophilo tam certis argumentis Justiniani aetati vindicati sunt, ut, qui in posterum contradicere velit, risum doctioribus debiturus sit. De Cyrillo & Gobida non satis liquet; nisi quod Justiniani aetate inferiores videantur. Horum omnium longe principem pono Thalelaeum, quem merito Scholiastes *Basilic. Tom. V. p. 732.* τὸν τῆς νομικῆς ὀφθαλμὸν appellat. Summa in eo Juris peritia, mirum in solvendis dubiis acumen, docendi denique ratio facilis & expedita. Usus est praeterea ea diligentia, quam utinam ejus aequales essent imitati, ut fontes ipsos, ex quibus Justinianus hauserat, tum adhuc scaturientes, sed mox obstructos, adiret. Sic pag. 41. citat *L. 1. C. de error. adv. integriorem*, quam hodie extat. Pag. 40. laudat Paulli locum ex *Tit. D. de postul.* qui & ipse hodie in Pandectis desideratur. Reliquum est, ut, quid in his Commentariis edendis praestiterim, breviter enarrem. Graeca crebris corruptelis vitiata, partim collatis Juris fontibus, partim de conjectura emendavi. In vertendo, ut fidem, non ut elegantiam praestarem, operam dedi, Auctorum verbis fere κατὰ πόδα inhaerens. Nam etsi quaedam magis Latine dici potuissent, non tamen libuit nitidiora consuetari, obrepente praesertim vertendi taedio tanto, ut me saepe susceptae provinciae poenituerit. Atque hoc loco publice gratias ago Viro eximio, Gerlaco Scheltinga, qui summam, qua excellit, Jurisperitiam Graecis Latinisque literis mirifice exornat, mihiq; se adeo facilem atque indulgentem praebuit, ut non solum singulas plagulas mecum relegeret, sed & plura implicata & corrupta expediret. Cujus ingenio adjutus etsi me in plerisque Auctorum mentem cepisse confido, sunt tamen paucula, quorum Versionem in fine operis retractabo. Vale, mi Lector, & alteram partem *de Procuratoribus & Defensoribus* brevi exspecta.

THALELAEI, THEODORI, STEPHANI, CYRILLI,

aliorumque Jctorum Graecorum

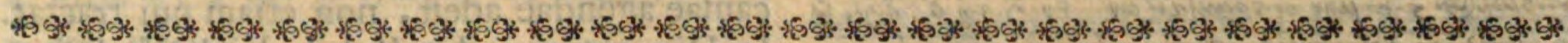
COMMENTARII

in Titt. D. & Cod.

de Postulando sive de Advocatis, & de Procuratoribus & Defensoribus,

I N T E R P R E T E

DAVIDE RUHNKENIO.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΕΙΝ.

DE POSTULANDO.

ΟΥΛΠ. Τρεῖς εἰσι τάξεις τῶν μὴ δυναμένων συνηγορεῖν. Οἱ μὲν γὰρ εἰς τὸ παντελὲς κωλύονται· οἱ δὲ ὑπὲρ μόνων ἑαυτῶν συνηγοροῦσιν· οἱ δὲ ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ ῥητῶν ἄλλων.

ULP. Tres sunt ordines eorum, qui postulare non possunt. Quidam enim in totum prohibentur: quidam autem pro se tantum postulant: quidam & pro se, & pro aliis nominatim expressis.

L. I. §. 1. D. de postul.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

SCHOLIUM.

Ἀνάγνωθι βιβλ. α'. τίτλ. ις'. διγ. θ'.

Lege Lib. I. Tit. XVI. Dig. 9.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

INTERPRETATIO.

Ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐδίκτοις τῇ ὑπὲρ ἑαυτῶν μᾶλλον ὁ πρῶτος περὶ τῆς ἀγνοουμένης τῆς ἀλλοτρίας, καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ ἐκδόσεως, φυλάξας καὶ τὰ πάντα, τὰ μεταξὺ δύο τινῶν, ἢ καὶ πλείονων γεγενημένα· βοηθεῖ ὅτι καὶ τοῖς φόβον ἢ δόλον παθεῖσι, καὶ τοῖς ἐλάττοις τῇ κέ. ἐν αὐτῶν, ἔσθ' ὅτε καὶ τοῖς μέζουσι. Ταῦτα μὲν ἐν ἐπὶ τῇ ἄλλων, ὡς εἶπον, ἐδίκτων. Ἐν τῇ τῇ ἐδίκτῳ δὲ καλῶς ἔχοντες λογισμῶν, καὶ τῇ ἑαυτῶν μᾶλλον ἀξίας, καὶ τῇ οἰκείᾳ κόσμῳ πόνον ἐποίησατο. Διὰ γὰρ τῇ παρόντι ἐδίκτης κελεύει μὴ χύδην, μηδὲ τῇς τυχόντας ἐπὶ τὸ βῆμα τὸ ἀρχικὸν παρίεναι τε καὶ συνηγορεῖν. Καὶ διὰ τῆς τρεῖς ὁ πρῶτος ἐποίησατο τάξεις· ὧν ἐν μὲν τῇ πρώτῃ κωλύει τινὰς καθόλου συνηγορεῖν, μήτε ὑπὲρ ἑαυ-

Aliis quidem edictis omnibus Praetor potissimum jurisdictioni suae subiectis consuluit, ea, quae ad tergiversantes vel contumaces, & instrumentorum editionem pertinent, enarrans, pacta quoque servans inter duo pluresve inita: subvenit vero & metu aut dolo laelis, & minoribus XXV. annis, aliquando etiam majoribus. Haec igitur aliis, ut dixi, edictis. Hoc vero edictum Praetor proposuit habendae rationis causa, suaeque dignitatis tuendae, & decoris causa. Cavet enim, ne promiscue, & sine delectu omnes ad magistratus tribunal postulandi causa procedant. Eum in finem tres fecit ordines: in quorum primo quosdam in totum postulare prohibet, tam

1. Basilic. L. VIII. Tit. I. p. 394. Περὶ συνηγορεῖν, ἥτοι ὁ πρῶτος ἀνὰ τὸν πρῶτον. Synopf. Basilic. L. VIII. Tit. I. p. 99. Περὶ συνηγορεῖν, καὶ τίνες κωλύονται συνηγορεῖν.

2. Τῇ καλῶς ἔχοντες λογισμῶν] Dubito, an interpres Graecus illa, habendae rationis causa, in L. I. pr. h. t. satis cepit. Versio certe ejus ipsis Ulpiani verbis obscurior est. Respicitur haud dubie ad actionem forensis digne exercendam, atque adeo significatur, Praetorem hoc edicto cavisse, ut disceptationes forenses recte atque decenter fierent, eoque ipso dignitas Magistratus facta tecta serva-

retur. Quam interpretationem debeo Gerlaco Scheltinga, Jcto elegantissimo, & singulari praedito judicii acumine.

3. Διὰ γὰρ τ. π.] Haec usque ad πρῶτον δικολογεῖν in Scholiis Basilicorum etiam reperias; unde lacunam, quae in Codice nostro erat a priori συνηγορεῖν usque ad posterius, explevimus. Constat, infinitas prope lacunas ortas esse ex similibus principiis & finibus periodorum. Leves praeterea in verbis differentiae sunt, v. c. προσίεναι pro παρίεναι, quas singulas indicare, haud operae pretium videtur.

ἐαυτῶν, μήτε ὑπὲρ ἐτέρων τινός· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καταλέγει τινὰς ὑπὲρ μὲν ἐαυτῶν δυναμῶν δικολογεῖν, ἔπειτα δὲ ὑπὲρ ἐτέρων. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ τινὰς ἀπαρθμῆται δυναμῶν καὶ ὑπὲρ ἐαυτῶν καὶ ὑπὲρ ἐτέρων, πλὴν δὲ πάντων, ἀλλὰ φανερώων περὶ πάντων δικολογεῖν. Ποσέλαρε δὲ ἐστὶ τὸ ἐκβέδαι τινὰ τὴν οἰκίαν ἢ τὸν δὲ φίλον σκοπόν τῷ ἔχοντι δίκαιον ἱεροδικτικόν, ἢ τὸ ἀντιλέγειν σκοπῷ ἐτέρῳ τινός· τῆστιν ἀντισυνηγορεῖν ἐτέρῳ τὴν οἰκίαν ἐπιτεμνῶ σκοπῶν.

Συνηγορεῖν ἐστὶ, τὸ προθεῖναι τὴν οἰκίαν ἐν δικαστηρίῳ θέλῃσιν, ἢ τὴν τῷ φίλου παρὰ τῷ ἔχοντι δικαιοδοσίαν· ἢ τῇ ἐτέρῳ θελήσει ἀντεπεῖν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ἘΝΑΝΤΙΟΥ.

Συνηγορία ἐστὶ καὶ τὸ οἰαδήποτε χρήσασθαι σπαρδῇ πρὸς τὸ λέγειν τὰ δεόντα. ὡς βιβλ. ν. τίτλ. ιγ. διγ. α. ἐν ᾧ φησὶν, ὅτι συνηγόρος ἐστὶν, ὁ τῇ δίκῃ ὑπαγινόμενος, ἢ μὴν ὁ τραυλαίζων. Ἐν δὲ τῷ δ. διγ. β. τίτλ. β. λθ. βιβλ. φησὶν, ὅτι τὸ ποσέλαρε κυρίως ἐστὶ τὸ ἐπὶ βήματι αἰτῆσαι.

Εἰς τὸ πάντελός κωλύεται συνηγορεῖν ὁ μὴ πληρώσας τὸν ἐπτακαιδέκατον ἐνιαυτὸν, καὶ ὁ παντελῶς μὴ ἀκύνων. Οὐ μόνον δὲ τῆτοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξ ἐτέρας αἰτίας μὴ ἔχουσι συνηγόρους, ἢ κατὰ περιδρομὴν, ἢ φόβον τῷ ἀνιδίκα, δίδωσιν ὁ πρῶτος.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτη βιβλ. ζ. τίτλ. β. κεφ. μά. Ζήτη δὲ β. τίτλ. κεφ. . . πρὸς τὸ τέλος. ἢ κατὰ περιδρομὴν] Ζήτη κεφ. ιζ. πρὸς τὸ τέλος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρόομιον ὁ πρῶτος ἐποιήσατο διὰ τὸ μὴ δυναμῶν καθόλου δικολογεῖν. Καὶ ἐν τῷ τῷ ἐδίτῳ, ἦτοι ἐν τῇ πρώτῃ τάξει, καθ' ἣν κωλύει τινὰς πάντῃ συνηγορεῖν, ἢ πρὸς παιδιᾷ ἡλικίαν, ἢ πρὸς συμφορὰν παρητήσατο· τῆστιν, ἐκάλυψε τινὰς καθόλου συνηγορεῖν, ἢ διὰ πρὸς μειρακιᾷ ἡλικίαν, ἢ διὰ πρὸς συμφορὰν. Καὶ διὰ μὲν πρὸς παιδιᾷ ἡλικίαν, δι' ἣν τὸ μὴ πρὸς πληρώσαντα τὸς ιζ. ἐνιαυτοὺς, κωλύει δικολογεῖν. Τῷ γὰρ ἀφανῶς δὲ ἢ. ἐνιαυτοῦ, συνηγορεῖν ἐπιτρέπεται καθ' αὐτὴν καὶ ἐν τῷ ε. τίτλ. δ. α. ἰνσιτ. μεμάθηκας. Τάντῳ γὰρ ἐλογίσσατο, καὶ ἐνόμισε πρὸς ἡλικίαν ὁ πρῶτος ἰκανῶς εἶναι εἰς τὸ δημόσιον περὶ εἶναι τε καὶ πολιτεύεσθαι. Λόγῳ τοιγαρὶν, ὅτι Νέρβας ὁ δὲ Νέρβα υἱός, ταύτης ἀντὶς ἡλικίας, ἢ καὶ ὀλίγῳ μείζων, δημοσίᾳ προσήλθε, καὶ πρὸς νόμον ἀπε-

tam pro se ipsis, quam pro alio quoquam: In secundo autem quosdam recenset, qui pro se quidem postulare possunt, pro aliis non possunt: In tertio denique quosdam enumerat, qui pro se, & pro aliis, non tamen pro omnibus, sed pro certis duntaxat personis, postulare possunt. Postulare autem est, exponere suum vel amici desiderium apud eum, qui jurisdictioni praeest, vel alterius desiderio contradicere, id est, respondere alteri suum exponenti desiderium.

Postulare est, voluntatem suam, vel amici sui, in jure apud eum, qui jurisdictioni praeest, exponere: vel alterius voluntati contradicere.

ENANTIOPHANIS INTERPRETATIO.

Advocatum agere etiam est, causis agendis quoquo studio operari, ut Lib. L. Tit. XIII. Dig. 1. ubi dicitur, advocatum eum esse, qui causae agenda adest, non etiam qui tractat. In Dig. autem 4. Tit. II. Lib. XXXIX. dicitur postulare proprie esse, pro tribunali petere.

In totum postulare prohibetur, qui decem & septem annos in totum non complevit, & qui prorsus non audit. Non solum autem his Praetor dat advocatum, sed & aliis, qui alia de causa patronum non invenerunt, vel ambitione adversarii, vel metu.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. VII. Tit. II. cap. 41. Quaere Tit. II. cap. . . circa finem. vel ambitione] Quaere cap. 17. circa finem.

INTERPRETATIO.

Initium Praetor fecit ab his, qui in totum postulare prohibentur: & hoc edicto, vel in hoc primo ordine, quo quosdam in totum postulare vetat, aut pueritiam aut casum excusavit, id est, quosdam in totum advocationem praestare prohibuit, vel propter aetatem puerilem, vel propter casum. Propter pueritiam; dum eum, qui annos XVII. non in totum complevit, causas agere vetat. Nam eum, qui XVIII. annum attigit, ad postulandum admittit; sicut Lib. I. Inst. Tit. VI. didicisti. Hanc enim aetatem Praetor moderatam ratus est ad procedendum in publicum, & ad civilia munia obeunda. Qua aetate aut paulo majore fertur Nerva, Nervae filius, in publicum processisse, & de Jure responsitasse. In

1 ENANTIΟΥ.] Qui hic & deinceps Graecis nostris Enantiῶ, Basilicis dicitur Enantiophanēs. Atque ita eum vocare malui. Vid. Suarēf. Notit. Basil. p. 8. Ceterum haec Interpretatio etiam in Basilicis reperitur, omisso tamen Enantiophanis nomine.

2 Παρητήσατο.] i. e. excusavit, non excusavit, quod frustra hic obtrudebat Cujac. Observ. L. XXVI. cap. 38. bene refutatus ab Illustri Bynkershoekio Observ. L. IV. cap. 11.

ἀπεκρίνατο. Ἐν μὲν τῇ α'. καθάπερ εἴρηται, τά-
ξει, καλύει πάντη δικολογεῖν ὁ πρῶτος, ἢ διὰ τὴν
μειρακιώδη ἡλικίαν, ὡς τ' μήπω αἰσάμενον τῶν ἡ.
ἐν αὐτῶν, ἢ διὰ τὸ πάθος, ὡς τ' καφέν. Καφέν
ἢ λέγω, τ' καθάπαξ μὴ ἀκούοντα. Οὐτε γὰρ ἔδει
συνηγορεῖν συγχωρεῖσθαι τ' μὴ δυνάμενον τ' ἀρχοντὶ
διαλαλιάς ὑπακούειν. ὅπερ αὐτῶς ἢ ἐπικίνδυνον ἢ
μελλε γίνεσθαι. Τῆς γὰρ ἀρχικῆς εἰ μὴ ὑπακούει
διαλαλιάς, ἴσως ἀν' ἡμελλεν αὐτῶ ποινὴν ἐπιφέρειν
ὁ πρῶτος, ὡς τοῖς ἀρχικαῖς μὴ παθομένης κελύ-
σεισι. Τέτοις ἢ πάντως δικολογεῖν καλύσας ὁ πρῶ-
τος δίδωσιν αὐτοῖς συνηγορεῖς τὰς ὀφείλοντας εἰπεῖν
ὑπὲρ αὐτῶν. καὶ εἰ μόνον τέτοις, ἀλλὰ καὶ παν-
τὶ μὴ ἔχοντι συνηγορον διὰ τὴν ἐναντίαν ἀδίκονα,
ἥτοι πεδιδομένην, ἢ διὰ τ' φόβον. Τί γὰρ, ὅτε δυ-
νατὸς ἦν, ὃν ἐδεδείσαν ἅπαντες; καὶ σημείωσαι, ὅτι
τοῖς μὴ ἔχουσι δικολόγους, ὁ ἀρχων παρέχειν ὀφείλει τὰς
ὀφείλοντας τέτοις συνηγορήσαι.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Ὁ δ' εἰς ἡ. αἰσάμενος συνηγορεῖ, ὡς ἰνστ.
α'. τίτλ. ε'. εἰ μὴν καὶ δικάζει, ὡς βιβλ. δ'. τίτλ.
ἡ. διγ. μά.

ΤΟΤ' ΑΤΤΟΥ.

Ὁμοίως βιβλ. α'. τίτλ. ις'. διγ. θ'. Ἀνάγνωθι καὶ
βιβλ. β'. εἰ κωδ. τίτλ. ε'. διατ. ζ'. καὶ βιβλ.
α'. τίτλ. λς'. διατ. ε'.

ὑπὲρ μόνων ἐαυτῶν συνηγορεῖσι γυνὴ
καὶ τυφλός. Ἡ γυνὴ γὰρ εἰ μετέρχεται
ἀνδρεῖον ὀφφίκιον. Ὁ τυφλός δὲ καὶ
δικάζειν δύναται, καὶ ἐκ ἀποκινεῖται
συγκλήτης. ἀρχὴν δὲ νέαν ἐκ ἐγχειρί-
ζεται. ἦν μέντοι πρὸ τῆς πάθους εἶχε,
μένει ἔχων.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ τυφλὸς ἢ καὶ δικάζειν δύναται, καὶ μάλ-
λον δικάσαι εἶτα, ἵνα μὴ βλέπων τὰ πρῶτα
πα φιλοπεσσωπῇ. Ζῆται βιβλ. β'. τίτλ. γ'.
κεφ. β'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ τάξει περὶ τίθεται κατ' ἐκείνων ἐδίκ-
τον, οἵτινες ἐτέροις συνηγορεῖν εἰδὲ δύνανται. καὶ ἐν τῇ
τῷ τῷ ἐδικτῷ ὑπεξέλεν ὁ πρῶτος τὴν φύσιν τε καὶ
τὴν συμφορὰν ἥτοι τὸ πάθος. ἐσημείωσατο ἢ πρὸς
τέτοις, καὶ εἰ συνεχώρησεν ὑπὲρ ἐτέρων συνηγορεῖν
(ἢ)

1 Ἀπεκρίνατο.] Ergo rectius Graeci, quid sit de jure re-
sponfitare, intellexere, quam hi, qui contra naturam ver-
borum frequentativorum resposfitare minus esse puta-
bant, quam respondere. Vid. Menag. Amoen. J. C. cap.
2. & Bynkersh. l. c. Idem verbum Librarios etiam hoc
loco offendit. Nam Codices MSS. Pandectarum Cam-
pensis, & Meermannianus exhibent, respondiſſe.

2 Μὴ βλέπων.] Ridiculum in re feria commentum;
quod non Thalelao, aut hujus similibus, sed recentiori

In primo, ut dictum est, ordine Praetor in
totum postulare prohibet, vel propter puerilem
aetatem, XVIII. annis minorem, vel propter
casum, furdum. Surdum dico, qui prorsus
non audit. Neque enim oportebat postulatio-
nem illi concedi, qui Praetoris decretum ex-
audire nequit: quod etiam ipsi erat periculo-
sum futurum. Nam non exaudito Praetoris
decreto, quasi non obtemperasset, forte poe-
na ut contumax plecteretur. His vero in to-
tum postulare prohibitis Praetor dat advoca-
tos, qui pro iis causam dicant: neque his so-
lum, sed & si quis alius sit, qui ambitione ad-
versarii, vel metu, patronum non invenit. Quid
enim, si tanta auctoritate polleret, ut omni-
bus esset terrori? Observa, Praetorem his,
qui advocatis destituuntur, dare oportere,
qui iis patrociniū praestare tenentur.

ANONYMI.

Qui annum XVIII. attigit, recte postulat,
ut Lib. I. Inst. Tit. VI. neque tamen iudicis of-
ficio fungitur, ut Lib. IV. Tit. VIII. Dig. 41.

EJUSDEM.

vel metu] Similiter Lib. I. Tit. XVI. Dig. 9.
Lege & Lib. II. Cod. Tit. VI. Const. 7. & Lib.
I. Tit. XXXVI. Const. 1.

Pro se tantum postulant mulier & L. 1.
coecus. Mulier enim virili officio non d. 5.
fungitur. Coecus vero & judicandi offi-
cio fungi potest, nec senatu move-
tur: ad novum autem magistratum
etsi non adspirat, coeptum tamen an-
te vitium retinet.

SCHOLIUM.

Coecus vero judicare potest, tantoque ju-
dicabit magis, quod, cum personas videre
nequeat, nec illarum habeat rationem. Quae-
re Lib. II. Tit. III. cap. 2.

INTERPRETATIO.

Secundo loco in eos edictum proponitur,
qui pro aliis ne postulent: quo edicto Praetor
excepit sexum & casum, sive vitium. Notavit
praeterea, neque permisit pro aliis postulare
personas turpitudine notabiles, hoc est, se-
cun-

cuidam magistello, deberi credas. Nescio, an Justitia Dea
animo ejus obversata sit, quae obvolutis oculis, ea-
dem de causa, pingi fingive solet. Plutarch. de Is. &
Osir. p. 25. ed. Squir. Ἐν δ' ὁρίσας εἰπόντες ἦσαν ἀνακρίμε-
ναι δικαστῶν ἄχρεις. ἢ δὲ εἰ ἀρχιδικαστῶν, κατὰ νόμον τοῖς ὁμ-
μασιν, ὡς ἀδωρον ἀμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνένδονον εἶσαν.
Sed hoc non agimus. cf. Franc. Duaren. Disp. Anniv.
I. 23.

(κ) τὰ ἐπὶ αἰσχρότητι ἐπίσημα πρόσωπα· τὰ ἐστὶν, ἐν τῇ δόξῃ κωλύει τινὰς ὁ πρεσβύτερος συνηγορεῖν ὑπὲρ ἑτέρων, ἢ διὰ τὴν φύσιν, ἢ διὰ τὴν τὴν προσώπων αἰσχρότητα. Διὰ μὲν ἐν τῇ φύσιν, κωλύει τὰς γυναῖκας ὑπὲρ ἑτέρων συνηγορεῖν· ἵνα μὴ ὡς τὴν αἰδῶ τὴν γυναικείαν πρέπυσαν φύσιν, δίκαις ἀλλοτρίαις ἐαυτὰς παρεμβάλλωσι, καὶ ἐφ' ὅφικτον ἀνδρὶ (κ) μὲν πρέπον πλεονέξωσι. Καὶ ὁ μὲν πρεσβύτερος ἐπὶ τῇ γυναικὶ τὴν καλύσεως λογισμὸς ἔστιν· ἵνα μὴ ὡς τὴν αἰδῶ τὴν γυναικείαν φύσιν ἀρμόζουσιν, καθ' ἃ εἶρηται, δίκαις ἀλλοτρίαις ἐαυτὰς παρεμβάλλωσι, καὶ ἀνδρικοῖς ὀφφικίοις λεισργῶσι. Τὴν μὲντοι ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν ἔχουσιν τὰς γυναῖκας ὑπὲρ ἑτέρων μὴ συνηγορεῖν, Καρφάνια· τις ἐχορήγησεν, ἀναιδέσασθαι γυνή· συνηγορεῖσα γὰρ ἀναιδῶς, πολλάκις ὀχλῶσα τε καὶ ἐπιμεμφομένη τοῖς ἀρχαῖς, πέφασιν τὴν παρὲν δέδωκεν ἐδικτῶ. Διὰ μὲν ἐν τῇ φύσιν, συνηγορεῖν ὑπὲρ ἑτέρων αἱ γυναῖκες κενώλυνται· διὰ δὲ τὸ πάθος, οἱ τ' ὀφθαλμῶν ἐσερμηδύοι. Ἐπειδὴ μὴ δυνάμει τὰς προσώπων ἦτοι τὰς θήκας καὶ τὰ ἐπίσημα τ' ἀρχῆς διὰ τὸ πάθος ἐρῶν, ἀναιδῶς περὶ τὴν συνηγορίαν διερίσκειν, καὶ τὸ προσήκον σέβας τῇ τ' ἀρχῇ καὶ φυλάττειν καθοσιώσει. Λέγουσιν γὰρ, Περβλικόν τινα τυφλόν, Ἀσπέρνατον Νόνιον πατέρα, βεβληθέντα συνηγορεῖται, ὑπὸ βροτῶν πεφρονηθῆναι τοσῶτον, ὥστε αὐτὸν τὸ βροτῶν τρεψάντα τὴν καθέδραν καθῆσθαι. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἢ μὴ δύναται ὑπὲρ ἄλλων ὁ τυφλὸς δικολογεῖν, ἔμως μὲν αὐτῷ φυλάττειν μὲν τὸ πάθος, ἢν καὶ περὶ τὸ πάθος εἶχεν, ἀξία· δύναται ἢ καὶ δικάζειν. Ἐζητήθη περὶ τέτοις, εἰ δύναται χειρίζειν ἀρχὴν ὁ τυφλός; ἐποίησεν ἢ τὴν ζήτησιν Ἀπίος τις Κλαύδιος τυφλός. Ἐρεθεῖς γὰρ ἐν δημοσίᾳ τὴν συγκλήτου συνόδῳ, τραχυτάτῳ ἀπεφώνητο γνώμην περὶ τῶν αἰχμαλώτων, ὅς Πύρρον εἶχεν ὁ Ἡπειρώτης. Τούτου γὰρ βεβληθέντος ἀποδίδοναι τοὺς αἰχμαλώτους, εἰ Ῥωμαῖοι σπαίονται πρὸς αὐτὸν, καὶ προσήκατο· πεφρονῆται ἢ τῆς τῶν αἰχμαλώτων ἀναίρεσέως, ἀπεφώνητο. Διὰ τοῦτο βέλτιόν ἐστιν εἰπεῖν τὸν τῶν ὀφθαλμῶν ἐσερμηδύον, μὲν μὲν ἐπὶ τῇ ἀρχῇ, ἢν περὶ τὸ πάθος ἐκτίσασατο· καὶ ἢ μὲν πάθος ἐπιβαίνειν ἀρχῇ, μὴ συγχωρεῖσθαι.

cundo loco Praetor quosdam patrociniū aliis praestare vetat, vel propter sexum, vel propter personarum turpitudinem. Propter sexum, feminas pro aliis postulare prohibet, ne contra pudicitiam sexui congruentem, alienis causis se immisceant; ne officio, quod solos viros decet, fungantur. Feminae cur prohibeantur, ratio in promptu haec est, ne contra verecundiam, sexui convenientem, ut diximus, alienis se ingerant litibus, neu, quod virorum est, capeffant. Origo vero & causa, cur mulieribus pro aliis postulare interdictum sit, a Carfania quadam, impudentissima femina, arcesfenda est; quae cum inverecunde postulandi munere fungeretur, saepenumero turbas ciendo, incusandoque Magistratum, praesenti Edicto ansam dedit. Propter sexum igitur, feminae pro aliis causam dicere prohibentur: propter vitium, utrisque luminibus orbati; qui cum imagines Imperatorum, vel statuas, & Magistratus insignia videre non possint, in postulando impudentiores sunt, nec debitam Magistratus sanctitati reverentiam observant. Itaque relatum legimus, Publicum quendam coecum, Aspernati Nonni patrem, cum vellet postulare, ita a Bruto contemptum esse, ut averfa sella ab eo destitueretur. Quamvis autem coecus pro aliis ad vocationem praebere nequeat, retinet tamen post casum dignitatem, quam ante casum habebat: judicandi etiam officio fungitur. Quaesitum est praeterea, an coecus magistratum capeffere possit? Quaestioni occasionem dedit Appius quidam Claudius coecus, qui publicis consiliis intererat, & in Senatu severissimam dixit sententiam de captivis, qui erant penes Pyrrhum Epirotam. Hic enim cum captivos reddere vellet, si Romani cum eo pacem inirent, Appius ab hoc consilio adeo alienus fuit, ut potius captivorum caedem spernendam duceret. Praestat igitur dicere, luminibus orbatum retinere quidem posse, quem ante casum inierat, magistratum; post casum vero novum ingredi, penitus prohiberi.

1 πρόσωπα.] In MSto erat πρόγραμμα. Sed res ipsa loquitur, πρόσωπα corrigendum esse: quod recepi. Error e scribendi compendio natus videtur.

2 Καρφάνια — γυνή.] Haec verba ex auctiori suo Basilicorum exemplari laudat Ant. Augustin. de Nomin. Pandect. p. 347. cuius, ni fallor, fidem secutus est Cujac. Observ. L. XXVI. cap. 38. Nam Cujacii exemplar hac parte defecisse, certum est. Vide Praefationem nostram. De Carfania post alios agit Bynkershoek. Observ. Lib. IV. cap. 12. Codex MS. Campensis, Kalburnia. Meermannianus, Calphurnia. Atque ita Vett. Editiones omnes, sola Florentina excepta. Hanc tam impudentem & clamorantem rixatricem, non defuerunt, qui, novandi studio, adversus Ulpianum defenderent; quos egregie refellit cultissimi ingenii Jctus, Jo. Guil. Hoffmannus Meletemat. ad h. tit. §. 3.

3 Περβλικόν ἦτοι τὰς θήκας.] Locus mendosus, & parum expeditus. Primum emenda: τὰς προσώπων. Sic antiquis scriptoribus dicuntur imagines cum hominum, tum ceterorum animalium. Vid. Jul. Pollux I. 189. II. 47. Ammonius voc. Εἰκόν, ibique Valckenar. & imprimis Wesselingius ὁ πᾶν ad Diodor. Sicul. Tom. I. p. 21. & p. 108. Apud recentiores προτομή frequen-

tissime occurrit pro Imperatoris effigie thorace tenus expressa; sicut etiam h. l. capi debet. Hesychius: προτομή. εἰκὼν βασιλική. ἕως τῆς ὀμφaloῦ καὶ στήθεος εἶδος. v. Du Cangii Glossar. Graec. in v. Deinde per τὰς θήκας intelligendae sunt aediculae, in quibus imagines reponantur; aut, si id minus placeat, legendum, τὰς εἰκόνες. Nam statuae & imagines passim junguntur; uti in L. 28. §. 7. D. de poen. ubi Basilici: τὸ βασιλικαῖς εἰκόσιν ἢ εἰκόσιν προσφύγων. Notum vero est, Principum imagines statuasque illis etiam in locis, ubi jus dicebatur, collocari solitas: quo respexit Apulej. Apolog. II. p. 210. ut pro tribunali — ante has Imperatoris pii statuas, filius matris suae pudenda exprobrat stupra. Quae denique h. l. sint insignia Magistratus, vel τὰ ἐπίσημα καὶ ἀρχῆς, praeter alios docet Magnus Cujacius Observ. Lib. XXVI. cap. 38.

4 Περβλικόν τινα — καθῆσθαι.] Haec quoque citat ex integriori suo Basilicorum Codice Ant. Augustin. de Nomin. Pandect. p. 342. De Publio, ejusque filio Aspernate Nonio erudite, ut solet, differit Bynkershoek. Observ. L. IV. c. 12. Codex MS. Campensis, Aspernati Nomin. Meermannianus, aspernationis.

ΤΟΤ' ΕΝΑΝΤΙΟΤ.

ἀνδρικοῖς ὀφφικίοις] Καί τοι ἐπιτροπᾶι τῶν ἰδίων παίδων. Ἡ δ' ἐπιτροπή, ἀνδρικόν ἐστιν ὀφφίκιον, ὡς βιβλ. κς'. τίτλ. α'. διγ. ις'. καὶ βιβλ. ε'. § κωδ. τίτλ. λέ. ἀγρ. α'. λέγει δ' καὶ ὑπὲρ § πατέρων περὶ κερατόρο νόμιν, ὡς βιβλ. γ'. τίτλ. γ'. διγ. μά.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΤ' ΜΟΤ.

τυφλός] Ὁμοίως βιβλ. ε'. τίτλ. α'. διγ. ε'. Ἀνάγνωθι καὶ βιβλ. α'. τίτλ. ε'. διγ. η'. καὶ τὰ ἐκεῖ ὡς γεγραμμένα.

Κωλύεται ὑπὲρ ἄλλων συνηγορεῖν καὶ ὁ ἡταιρηκός, εἰ μὴ κατὰ βίαν λησῶν ἢ πολεμίων πέπονθεν· ὑπὲρ ἑαυτοῦ δέ, καὶ κωλύεται. Καὶ ὁ κεφαλικῶ καταδικασθεὶς ἐγκλήματι.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ἡταιρηκός] Ὁ ἐν τῷ οἰκείῳ σώματι τὰ τῶν γυναικῶν ὑπομείνας.

πέπονθεν] ἡχεράνη.

Καὶ παρὰ χαμαιδικασῆν κωλύεται συνηγορεῖν ὁ ἐπὶ συκοφαντίᾳ δημοσίᾳ καταδικασθεὶς ἐγκλήματος. Καὶ ὁ ἑαυτὸν μισθώσας εἰς τὸ θηριομαχεῖν· εἰ μὴ τὸ θηρίον, τυχὸν λέων ἢ ἄλλο τι, καὶ ἡμέρον γέγονεν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Οὐ κωλύεται δ' ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὑπὲρ ἐτέρων δέ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ μὴ μοι λέγε· πῶς γὰρ δύναται ὅλος ὁ ἐπὶ κεφαλικῶ ἐγκλήματι καταδικασθεὶς συνηγορεῖν, ἢ ἀποτεμνόμενος, ἢ δεπορτάτος γινόμενος; Ἐγὼ γὰρ, ἐξ ὧν ὁ Ὀυλπιανὸς ἐν τῷ α'. βιβλ. τίτλ. ια'. διγ. δ'. φησὶν, ὅτι ἐνοχῶ καταδικῆς κεφαλικῆς νοεῖται καὶ ὁ ἐξορτάς πόλεως.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΤ' ΜΟΤ.

Οὐ μόνον γὰρ εἰς θάνατον ἀπὸ κεφαλικῆς ἐγκλήματος καταδικάζεται, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐξορίαν, ὡς βιβλ. β'. τίτλ. ια'. διγ. δ'.

ΤΟΤ'

1 καὶ ἡμέρον] Rectius καὶ abesset, ut in Basilicis, horumque Synopsi. Agnoscit tamen Photius Nomocan. Tit. XIII. cap. 21.

2 Καὶ μὴ μοι λέγε.] Scholiastae mentem minus perspicuam recte cepit Cl. Scheltinga, cujus verba subjiciam: „Interpres repellit objectionem, quae moveri posset ex absurdo contra id, quod dictum erat, etiam capitali crimine damnatum non quidem pro aliis, sed

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

virilibus officiis] Atqui mulier tutelam gerit liberorum suorum. Tutela autem virile officium est, ut Lib. XXVI. Tit. I. Dig. 16. & Lib. V. Cod. Tit. XXXV. Const. 1. Agit & pro parente procuratorio nomine, ut Lib. III. Tit. III. Dig. 41.

ΑΝΟΝΥΜΙ.

Coecus] Similiter Lib. V. Tit. I. Dig. 6. Lege & Lib. I. Tit. VI. Dig. 8. ibique notata.

Removetur a postulando pro aliis & is, qui corpore suo muliebria passus est, nisi praedonum & hostium vi stupratus sit: Pro se autem postulare, non prohibetur. Et qui capitali crimine damnatus est.

SCHOLIUM.

muliebria passus est] qui corpore suo muliebria sustinuit.

passus est] stupro foedatus est.

Item apud judicem pedaneum postulare prohibetur calumniae publici criminis condemnatus. Et qui operas suas, ut cum feris depugnaret, locavit, nisi fera (ut puta leo, vel alia) manfuefacta sit.

SCHOLIUM.

Non autem pro se postulare prohibetur, sed pro aliis.

INTERPRETATIO.

Noli mihi objicere: Quomodo capitalis criminis damnatus postulare potest, qui vel decollatus est, vel deportatus? Nosti enim ex iis, quae Ulpianus Lib. II. Tit. XI. Dig. 4. dicit, rei capitalis condemnatum existimari, qui urbe exterminatus est.

ΑΝΟΝΥΜΙ.

Nam propter capitale crimen non solum quis morte, sed etiam exilio coercetur, ut Lib. II. Tit. XI. Dig. 4.

EJUS-

„ pro se tamen postulare posse. Itaque sensus huc redit: Ne mihi objicias: quo tandem modo fieri poterit, ut capitali crimine damnatus, sive sit decollatus, sive deportatus, vel pro se postulet? Constat enim ex iis, quae Ulpianus dicit, rei capitalis condemnatum intelligi etiam eum, cui Urbe interdictum est, scilicet sine deportatione, salva civitate; quo tendit Ulpiani ratio in L. 4. pr. D. si quis cautionib. &c.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ.

EJUSDEM.

Χαμαιδικασαί εἰσιν οἱ δατίβοι, ὧν μέμνηται ὁ γ'. τίτλ. § γ'. βιβλ. § κωδ. καὶ οἱ θεῖοι δικασαί τ' βασιλίδ' Κωνσταντίνου πόλεως. Περὶ δικαστῶν ἐβδόμη καὶ ἕκτη νεαρά.

ἐπὶ συκοφαντία] Ὁ κινήσας πῆλιν δικαστήριον, καὶ ἐπὶ τῷ συκοφαντίας ἀλλὰ καὶ καταδικασθεὶς. Ἀνάγνωθι βιβλ. κγ'. τίτλ. β'. διγ. μγ'. ἐν ᾧ τοῖστον εἶπε μὴ δοκεῖν πῆλιν καταδικάζειν.

Θηριομαχῆσαι] Θηρίοις ἀγέλοις μάχεσθαι, ὡς χειροθέσιν. Ἀγέλον ἢ λέγω θηρίον οὐκ ἐκ γένους, ἀλλ' ἐκ τῆς ποτὲ καὶ νῦν προσέσης αὐτῶ ἀγελότητος. Τί γάρ, ὅτι λέων μὴ ἦν, ἡμερὶς ἢ καὶ χειροθήης, ἢ ἄλλο θηρίον, ὁδόντας μὴ ἔχον, ἡμερον ἢ ὁμῶς;

Ὁ μισθώσας τὸν αὐτὸν, ἀτιμᾶται, καὶ μὴ θηριομαχήσῃ. ὡς μὴ ὁ θηριομαχῆσας ἀνευ μισθοῦ, ἐπιδείξεως χάριν ἀνδρείας, εἰ μὴ λαβεῖν ἐν τῷ κυνηγίῳ φιλοτιμίαν ἠέσχετο. Οἱ δὲ τοῖστοι συνηγοροῦσι τοῖς ὑπ' αὐτῶν κηδεμονευομένοις.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ μισθώσας] Ποιεῖν γὰρ ἐστὶ καὶ μὴ ποιεῖν. τῷ κυνηγίῳ] τῇ δρένῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰ μὴ ἐν κυνηγίῳ ἠέσχετο τιμῆσθαι, πρὸς τὰς θῆρας ἐκείτε τὴν μάχην ἀναδέξασθαι. Δι' ὧν γὰρ ἠέσχετο, ἢ τι λαβεῖν ἐν τῷ κυνηγίῳ καὶ τιμῆσθαι, δοκῶσιν ἐξ ἀποτελέσματος ἐπὶ μισθῷ τὴν πρὸς τὰς θῆρας ἀναδέξασθαι μάχην.

ΚΥ-

ἢ Ἀγέλον δὲ λέγει] Haec Scholiastae Interpretatio simplicissima est, & unice vera. Nam quae Ger. Noodtius, Vir Summus, *Comm. ad h. l. p. 71.* argute disputat, a Praetoris mente aliena videntur. Vide Nobiliss. Röveri *Diff. ad loca quaedam J. C. deprav.* p. 40.

2 ἠέσχετό τι λαβεῖν] Ulpiani verba sunt L. 1. §. 6. h. t. Denique eos, qui virtutis ostendendae causa hoc faciunt, sine mercede: non teneri ajunt veteres: nisi in arena passi sunt se honorari: eos enim puto notam non evadere. In his explicandis in diversa abiit Interpretes; quorum sententias collegit, novaeque auxit Georg. Arnaldus V. C. *Var. Conject. Lib. I. cap. 25. p. 171.* non semel hac in re graviter lapsus. Turbae inprimis inde ortae sunt, quod viri docti, quae verbi honorari h. l. vis sit, prorsus ignorabant. Est vero in arena honorari nihil aliud, nisi in amphitheatro praemio affici. Appositum dabo locum Suetonii in *August. cap. 45.* nullique Graeco certamini interfuit, quo non, pro merito certantium, quemque honoravit. i. e. praemio affecerit, ut bene explicat Latinitatis peritissimus arbiter, J. A. Ernesti. Sic honor pro praemio in L. 6. pr. D. *mandat. L. 1. §. 5. D. de extraordin. cognit. v. Menagii Amoen. J. C. cap. 39. p. 310.* Patet igitur, quam vere Graeci nostri haec ex-

Judices pedanei sunt dativi, quorum meminit Tit. III. Lib. III. Cod. & sacrosancti judices regiae urbis Constantinopolis. De judicibus Novell. LXXVI. (82.)

calumniae] Qui publicam accusationem instituit, & propterea calumniae convictus & condemnatus est. Lege Lib. XXIII. Tit. II. Dig. 43. ubi talem, ait, non videri publico iudicio esse condemnatum.

cum bestiis depugnaret,] ut cum feris bestiis certamen iniret, non cum mansuefactis. Feram autem bestiam dico non ex animalis genere, sed ex feritate, quae ipsi olim & adhuc inest. Quid enim, si leo sit, cicur tamen & mansuetus, vel alia bestia, dentibus quidem instructa, sed tamen mansueta?

Qui igitur se ipsum locat, infamia notatur, quamvis non depugnarit: Non is, qui sine mercede, fortitudinis ostentandae gratia, pugnavit, nisi in arena praemium capere sustinuit. Tales vero postulant pro his, quorum tutelam gerunt.

SCHOLIUM.

se ipsum locat] Nam facere est & non facere.

INTERPRETATIO.

Nisi in arena se honorari passus est, adversus bestias ibi pugnam suscipiens. Nam propterea, quod in arena aliquid capere, seque honorari sustinuerint, ex eventu propter mercedem cum bestiis pugnam in se recepisse videntur.

CY.

posuerint, — ἠέσχετό τι λαβεῖν ἐν τῷ κυνηγίῳ, καὶ τιμῆσθαι. ut adeo merito eorum auctoritate usus sit Vir egregie doctus, Matth. Röverus *Dissert. laudat. p. 10.* Optime etiam in Basilicorum textu redditum est, λαβεῖν φιλοτιμίαν. Nam φιλοτιμία recentioribus Graecis honorarium, praemium dici, luculenter probavit Röverus l. c. & in his ipsis Commentariis infra eadem potestate occurrit, ἀπὸ φιλοτιμίας τ' τύχης. Neque tamen inter recentiores Jctos defuerunt, qui vel absque Graecorum auxilio hunc locum recte intellexerint. v. c. Duaren. *Comm. ad h. l. p. 87. M. Vertr. Maurus de Jure liber. c. XI. Tom. III. Thes. Jur. p. 992.* Noodtius *Comm. ad h. l. p. 71.* Denique hanc sententiam nostram egregie confirmat Photius *Nomocan. Tit. XIII. cap. 21.* Ἀτιμοὶ δὲ εἰσι πάντες οἱ ἀπὸ πόρον εἰς ἀγῶνα καλῶντες, καὶ οἱ ἀπὸ φιλοτιμίας ἐπὶ σκηνῇ προσιόντες. ὁ δὲ μισθώσας ἑαυτὸν εἰς παιγνικὴν τέχνην, καὶ μὴ ἐπιδειξάμενος, οὐκ ἀτιμᾶται. καὶ ὁ ἑαυτὸν μισθώσας εἰς τὸ θηριομαχεῖν, εἰ μὴ τὸ θηρίον, τυχὸν λέων ἦν, ἢ ἄλλο τι, καὶ ἡμερον γέγονεν. εἰ μὴ ὁ ἀνευ μισθοῦ θηριομαχῆσας, εἰ μὴ λαβεῖν ἐν τῷ κυνηγίῳ φιλοτιμίαν ἠέσχετο, quem locum Arnaldus, recte vertentem Agylaeum deferens, prave interpretatur. Neque opus est ejusdem emendatione; modo ante verba καὶ ὁ ἑαυτὸν, ἀπὸ τ' καὶ ἡμερον repetatur ἀτιμᾶται, vel ἀτιμᾶται.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ.

Ἐκεῖνοις τοιγαρὲν τοῖς προσώποις τοῖς μὴ ἀνδρείας
 χάριν μαχεσαμένοις μόνον ὑπὲρ ἑαυτῶν, σκέτεται ὅ
 καὶ ὑπὲρ ἐτέρων, ὁ πρῶτος ἐπιτρέπει συνηγορεῖν.
 Δύνανται ὅ, ὡς εἰκός, καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτῶν
 ἐπιτροποδομένων, ἢ κρητοδομένων συνηγορεῖν. Καὶ
 ὁ μόνον οἱ ἐπὶ μισθῷ τῶν πρὸς τὰς θήρας ἀναδε-
 ξαμένοι μάχην, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ δολέ-
 ρῳ ἐδίωκον, δύνανται συνηγορεῖν ὑπὲρ τῶν προσώπων
 σκείνων, ὧν μὴ ἐκόντι, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης μὲν χεῖρας
 ἔχοντες τῶν δίκαιων, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ 5. διγ.
 φησί. Καὶ σημειῶσαι, ὅτι ἔτε ἐπιτροπῆς, ἔτε
 κρητοῦ ἐξουσιάζει, τὸ ἐπὶ μισθῷ θηρομα-
 χεῖσθαι ὥστε τότε αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν μνημονομένων
 προσώπων συνηγορεῖν ἐπιτρέπεται, ἔτε καὶ ἰδικῶς
 χειρίζουσιν αὐτῶν τῶν ἑσίων, ὁ μὲν εἰ διοικέν-
 ταν ἐτέρων, αὐτοῖς τυχὸν ὀνομαζομένοι εἰσιν ἐπιτροποι.
 Ταύτη τῇ σημειώσει καὶ ὡς ἀδύνατον συνάδει τὸ γ.
 διγ. 5. παρόντι τίτλῳ. Ἀνάγνωθι ὅτι πάντως καὶ
 τὸ 5. 5. παρόντι τίτλῳ δέγεται.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

Τὸ ρητὸν ἔχει, quorum curam gerunt. Ἀνά-
 γνωνθι, καὶ ἐμφαίνει, ὅτι εἰ μὴ διοικῶσιν, ἀλλ' εἰκός
 ὀνομαζομένοι εἰσιν, ὁ συνηγορεῖν. Ἀνάγνωθι διγ. 5.
 ε. 5. Συνηγορεῖ ὅτι τῇ τοιαύτῃ ἐξηγήσει τὸ τέλῳ 5.
 β. διγ. καὶ τὸ γ. ἐν οἷς φησί· εἴτε τὸ πλεῖον μέρῳ
 τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν ἔδωκε. Καὶ δὴλον, ὅτι ἐπὶ
 τῷ 2 διοικῶν.

Οὐκ ἀτιμᾶται ὁ μισθὸν λαμβάνων ἐπὶ
 τῷ καταπολεμῆσαι θηρίον ἐξωθεν κυνη-
 γίᾳ βλάβην τὴν ἐπαρχίαν. Ὁ κεκωλυ-
 μένῳ, ἐτέρῳ συνηγορήσας, ἐκβάλλε-
 ται, καὶ πρὸς τὸ δοκεῖν τῷ δικαστῇ, ποι-
 νὴν δίδωσι χρηματικὴν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἴ τις ὡς τὰ διηγοροδομὰ τὰ πρῶτα φανῇ
 διολογῶν, καὶ ὁ ὑπὲρ ἐτέρων ἀπηγορευμένης
 ἐκβάλλεται συνηγορίας, καὶ κατὰ τῶν δοκιμασίων
 5. δικάζοντι ἐξτελείωσιν χρηματικὴν ποινὴν τι-
 μαρεῖται.

Ἐκ τῆς τρίτης κεφαλῆς ὑπὲρ ἑαυτῶν,
 καὶ ρητῶν προσώπων συνηγορεῖσιν οἱ ἄλ-
 λως ἀτιμωθέντες, καὶ μὴ ἀποκαταστά-
 ντες. Οἱ δὲ τῷ δευτέρῳ κεφαλῇ περιε-
 χόμενοι ἀτιμοὶ, δυσχερῶς ἀποκαθίσταν-
 ται.

1 Δύνανται — ἐπιτροποδομένων.] Ita hunc lo-
 cum constitui ex L. 1. §. 6. b. t. In MSto erat: Δύ-
 ναται ὅ καὶ ὡς εἰκός ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτροποδομένων. In his
 castigandis mihi aliquanto plus licere puto, quam in
 veteri aliquo auctore, ubi verborum etiam religiose
 habenda est ratio.

2 τῷ διοικῶν. . . .] Hic aliquot verborum jactu-
 ram fecimus. Mox textum, qui itidem de erat, e Ba-
 silicis restituimus.

3 τῶν ὑπὲρ ἐτέρων.] Hinc supple Scholion Basilico-

CYRILLI.

His igitur, qui non virtutis causa depug-
 narunt, tantum pro se ipsis, non vero pro
 aliis, Praetor postulationem concedit. Ae-
 quissimum vero est, eos pro his, quorum tu-
 telam vel curam gerunt, postulare posse. Ne-
 que hi solum, qui pro mercede cum bestiis pug-
 nam in se receperunt, sed etiam omnes, qui
 secundo edicto continentur, pro illis personis,
 quarum non sponte, sed necessario, curam ge-
 runt, postulare possunt, sicut Ulpianus Dig. 6.
 dicit. Et observa, pugnam, quae opera loca-
 ta cum bestiis fit, neque a tutela, neque a cu-
 ratione excusare: ita ut tum illis pro memo-
 ratis personis allegare concessum sit, quando
 sua cura eorum bona administrant. non au-
 tem, si, aliis administrantibus, ipsi forte ho-
 norarii sint tutores. Huic observationi & tra-
 ditioni concinit Dig. 3. h. t. Lege omnino &
 Dig. 6. h. t.

ANONYMI.

Textus habet, quorum curam gerunt.
 quem tibi legenti patebit, eos, si non ad-
 ministrant, sed forte honorarii sunt tutores,
 non postulare. Lege Dig. 4. 5. 6. Cum qua
 explicatione consentit finis Dig. 2. & Dig. 3.
 ubi dicitur: *sive major pars Tutorum ei dede-
 rit.* Et manifestum est,

Non notatur, qui mercedem acce- L. 1.
 pit, ut depugnaret feram extra are- §. 6.
 nam, quae provinciae nocet. Qui
 pro alio postulat, licet prohiberetur,
 repellitur, & pro arbitrio judicis pecu-
 niaria poena multatur.

INTERPRETATIO.

Si quis contra Praetoris interdictionem
 postulare monstretur, & pro aliis interdicta
 postulatione repellitur, & pro aestimatione
 judicis extra ordinem pecuniaria poena mul-
 tatur.

Ex tertio capite edicti pro se ipsis, & L. 1.
 designatis quibusdam personis postu- §. 8.
 lant, qui alia ex causa notati sunt, nec
 in integrum restituti. Qui autem secun-
 do edicti capite continentur infames,
 diffi-

rum p. 408. ubi is, qui contra hanc Praetoris interdi-
 ctionem fecerit, ab omni postulatione repelli, falso tra-
 ditur; cum tali pro aliis tantum postulatio negata sit,
 non pro se ipso. L. 1. §. 6. D. h. t. Deficiunt scili-
 cet verba ad sensum necessaria, καὶ ὁ ὑπὲρ ἐτέρων ἀπη-
 γορευομένης. Cautè Fabrotus errorem emollivit verten-
 do, *advocatione repellitur.*

4 δυσχερῶς ἀποκαθίστανται.] In margine ratio redditur:
 Διὰ τὸ ἄγαν αἰσχρὸν.

ΤΟΤ' ΕΝΑΝΤΙΟΤ.

δοκατάσασιν] Ἐν τῷ δ'. διγ. § μ'. τίτλ. § μ'. βιβλ. φησὶ, μόνον τὴν βασιλέα διδόναι ἐξορίας δοκατάσασιν.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΤ.

Ἀνιχυρῶς] Ὅτε τὴν ἐπὶ κλοπῇ καταδικασθέντα δύναται ὁ ἄρχων ποιεῖν μὴ εἶναι ἀτιμον, ὡς βιβλ. μζ'. τίτλ. β'. διγ. ξγ'.

Ὁ καταδικασθεὶς ἐξ ἀτιμοποιῶν δικαστηρίων, καὶ ἀποκατασταθεὶς, ἐλευθερεῖται τῆς ἀτιμίας. Εἰσὶ δὲ, ὑπὲρ ὧν οἱ τῆς τρίτης συνηγορῶσι τάξεως, γονεῖς, καὶ πατέρες, καὶ παῖδες, καὶ γονεῖς τῶν πατρῶων. Συνηγορῶσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἰδίων παίδων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ γυναικῶν, καὶ πενθερῶν, καὶ γαμβρῶν, καὶ νύμφης, καὶ πατρῶος, καὶ μητρυιᾶς, καὶ προγόνου, καὶ ἀνέκτου, καὶ μαινομένων.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ καταδικασθεὶς] Ζήτῃ βιβλ. β'. τίτλ. β'. κεφ. ν'.

πατέρες] ἦγεν πατρὸν καὶ πατρυνία.

καὶ μαινομένων] Ὡς αὐτὸς δηλονότι κηδεμονεύον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ αὐτὸν γνώμην εἶπεν, ὅτι εἰ ἐὰν ἐλάττω τὴν ἐν αὐτῶν καταδικασθῇ ἀτιμοποιῶν ἀγωγῇ, ἢ καὶ μείζων τις τὴν ἐν αὐτῶν προκαταρχθεὶς, καὶ ἀπὸν reipublicae causa καταδικασθῇ, καὶ ἤτησεν δοκατάσασιν κατὰ τὴν δοκοφάσεως, καὶ ὑποκίμης περὶ τῶν δίκην, ἀναλαμβάνει τιμὴν καὶ οἰκίαν. Τοῖς γὰρ ἐλάττωσι τὴν ἐν αὐτῶν, καὶ τοῖς μείζωσι μὲν, ἀπὸν reipublicae causa, ἢ κατὰ φόβον, ἢ κατὰ δόλον τὴν ἀντιδικῶν, καὶ δι' ἑτέραν εὐλογον αἰτίαν δοκοφασθῶσι, ἐπιτρέπεται τὸ ἐδικλόν § πρῶτον τοῖς ἄρχουσιν τὴν ἐπαρχίαν, παρέχειν δοκατάσασιν. ὡς ἐν τῷ ἐξῆς βιβλίῳ μανθάνεις. Ἀπολύτως δὲ ἐστὶν ἐν τῷ εἰρημνῶν εἶπεν, ὅτι, εἰ τις ἀτιμοποιῶν ἀγωγῇ καταδικασθῇ, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν δοκατάσασιν ἐλευθερεῖται τὴν ἀτιμίας.

ΓΑΙ. Καὶ ἀφρόνων καὶ ἄστοι γὰρ κηδεμονεύονται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Καὶ τοῖς τοιαύτοις γὰρ κηδεμὼν παρέχεται.

ΟΥΛΠ.

ἢ τμήν οἰκ. In MS. τῶν οἰκίαν. quod recte, puto, mutavi in τμήν οἰκίαν.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

restitutionem] In Dig. 4. Tit. XIX. Lib. XLVIII. dicitur, solum Imperatorem restituere ab exilio.

ΑΝΟΝΥΜΙ.

Sine effectum] Non poterit Praeses efficere, ut furti damnatum non sequatur infamia, ut Lib. XLVII. Tit. II. Dig. 63.

Condemnatus famoso judicio, & re-^{L. 1. §. 10.}stitutus in integrum, infamia eximitur. Sunt vero isti, pro quibus, qui tertio edicto continentur, postulant, parentes, & patronus, patrona, & liberi & parentes patroni, patronae: Sed & iidem postulant pro liberis suis, & fratribus, sororibus, & uxore, & focero, focru, & genero, & nuru, & vitrico, & noverca, & privignis, & pupillis, & furiosis.

SCHOLIUM.

Condemnatus] Quaere Lib. II. Tit. II. cap. 50.

patroni] vel patronus & patrona.

& furiosis] quorum scilicet curam gerit.

INTERPRETATIO.

Secundum eandem sententiam dicendum est, minorem XXV. annis, si condemnatus sit actione famosa, vel etiam majorem XXV. annis, absentem reipublicae causa, si condemnatus sit, & petierit restitutionem contra sententiam, eamque in judicio impetraverit, suam recipere existimationem. Nam minores XXV. annis, & majores, qui reipublicae causa absunt, vel metu, vel adversariorum dolo, vel alio modo, qui justam restitutionis causam continet, laesos, ex Praetoris edicto Praesides provinciarum in integrum restitunt, uti ex libro sequenti discas. Ex dictis igitur consequitur, ut dicamus, eum, qui famosa actione damnatus est, per restitutionem causae in integrum ab infamia liberari.

ΓΑΙ. Et fatuis: Nam & hi in cura^{L. 2.} sunt.

SCHOLIUM.

Nam & his curator datur.

ΟΥΛΠ.

2 διὰ τὴν εἰς.] Ita correxi. MS. καὶ τὴν εἰς.

ΟΥ' ΑΠ. Ἐἴτε ἀπὸ γονέων ἐδόθησαν,
εἴτε τῷ πλείονι μέρος τῶν ἐπιτρόπων, ἢ
τῷ ἔχοντι δικαιοδοσίαν. Ἀγχιστείας
νόει τὰς ἕσας, ἔμην τὰς πάλαι γενο-
μένας. Νύμφη καὶ γαμβρός, καὶ πεν-
θερός, καὶ πενθερὰ λέγονται καὶ οἱ πορ-
ροτέρω.

Σ Χ Ο' Λ Ι Ο Ν.

ἀπὸ γονέων] 8 ἀνήθρ.

πλείονος μέρους τῆς ἐπιτροπῆς] Θεμάτισον, ὡς ἄκτο-
ρα δίκης δοῦναι τῷ δ' ἐπιτροπῆς, ὡς ἐ' ἰνδύς 1 ο
ἐν τῷ β'. κεφ. δ' β'. τίτλ. τέτς δ' βιβλίου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Συνηγορῶσι τοίνυν οἱ ἐν τῇ τρίτῳ ἐδίκῳ περιεχό-
μενοι τῇ πεπίλλῃ καὶ τῇ πεπίλλῃ· ὡλλὺ δ' πάν-
τες, ἀλλ' ὥτινι αὐτῶν ἀπὸ τῆ γονέως τῆ πεπίλλῃ,
ἢ ἀπὸ τῆ γνώμης ἦτοι συναινέσεως τῆ μείζοντος μέ-
ρους τῆ ἐπιτροπῆς, ἢ ἐκ τῆ τοιαύτης ἔχοντος δι-
καιοδοσίαν, δέδοται τῇ τοιαύτῳ προσώπων, τετέστι,
πεπίλλῃ, μαινομένης, ἢ ἀνοῶντος ἐπιτροπῆς, ἢ κα-
ρατίαν, ἦτοι τῇ ἀφαφερόντων αὐτῶν πραγμάτων διό-
κησις. Ὑπὲρ δ' ἀγκιστῶν τότε δικολογῶσιν, ὅτε συνί-
σκειν ἡ ἀγκιστεία, οἷον ὑπὲρ τῆ νύμφης· ὑπὲρ
γὰρ τῆ ποτὲ νύμφης δ' δύνανται δικολογεῖν.

Τ Ο Τ' Α Ν Ω Ν Υ' Μ Ο Υ.

τὰς πάλαι γενομένης] καὶ μὲν οἶδε τὰς νύμφας τῆς
 Φαμιλίας καὶ μὲν λύσιν τῆς ἀγκιστείας, ὡς βιβλ. 5.
 τῆς καθ. τίτλ. λή. Διδ. ε. ἢ αὐταῖς διδάσκει τὸ λη-
 γάτον τῆς Φαμιλίας. Εἰ γὰρ ἔτι συνίσταται ἡ ἀγκι-
 στεία, ὅς λαμβάνουσι, ὡς περιλαμβανόμενα ὑπὸ τῶν
 ἐνδρῶν αὐτῶν.

ТОҢҢ'АҢТОҢҢ.

Τῇ προσηγορίᾳ τῇ νόμφης καὶ ἔ γαμβρῶ, καὶ πει-
θερῶ, καὶ τῇ πενθερῶς, καὶ οἱ πρόρροτέρω ἀδείχοντα, καὶ
σημαίνοντα, οἷς ἡ πρὸ ἀρόθεσις εἰώθη προτίθεσθαι.
οἷον, συνηγορεῖ τις ὑπὲρ τῇ νόμφης. οὕκ᾽ ἐν καὶ ὑπὲρ
τῇ προνόμφης, ἤγαν τῇ ἔ ἐγλόνε γαμειῆς, καὶ ὑπὲρ
ἔ ἀνδρῶς τῇ ἐγλόνε, καὶ ὑπὲρ ἔ πάππας καὶ μάμ-
μης, καὶ ἀπλῶς εἰπῆν, ὑπὲρ ἐκάστω, καθάπερ ἄ-
πον, προσώπας, ἐφ' ὃ ἡ πρὸ συλλαβὴ τινὲς τῇ ἀγχι-
ταίας φυλάτῃ καὶ ἐπεκτείνῃ προσηγορίαν.

λέγονται ἢ οἱ πόρροτέρω] Ὁμίως βιβλ. β'. τίτλ. ἡ.
διγ. β'. βιβλ. κγ'. τίτλ. β'. διγ. ιδ'. καὶ βιβλ. λζ'.
τίτλ. ε'. διγ. ἡ. καὶ βιβλ. λη'. τίτλ. ι'. διγ. σ'. ἡ. καὶ
βιβλ. ν'. τίτλ. ις'. διγ. ν'.

Συνηγορῶσι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς παρ
αὐτῶν κηραλωρευομένοις· οἷον ² κωφοῖς,
καὶ ἀσώτοις, καὶ ἀφήλιξι, καὶ ἀσθενέσιν.

ЕРМН-

I ac o iudex] Tg iudex, vel iudex nomine saepe a Basilicis laudatur Compendium Juris, ordine alphabetico digestum. v. Suarez. *Notit. Basilic.* p. 2.

ULP. Sive a parentibus, sive a ma- L. 3.
jore parte tutorum, vel ab eo, cujus de
ea re jurisdictio est, ea tutela curatiove
data erit. Adfinitates intellige praesen-
tes, non eas, quae quondam fuerunt.
Nurus & gener, & focer, & focrus di-
cuntur etiam ulteriores.

SCHOLIUM.

a parentibus] scilicet impuberis.

maiorē parte tutorum] Fingas, actorem lit-
tis dari a tutore, ut Index cap. 2. Tit. II. hu-
jus Libri.

INTERPRETATIO.

Postulant igitur, qui tertio edicto continen-
tur, pro pupillo & pupilla; non omnes tamen,
sed cui eorum a parente pupilli, vel de senten-
tia, aut consensu majoris partis tutorum, aut
ab eo, cujus de ea re jurisdictio est, data erit
taliū personarum, id est, pupilli, furiosi, aut
fatui tutela, vel curatio, vel negotiorum ad ip-
sum pertinentium administratio. Pro affini-
bus tunc postulant, quando praesens constat
affinitas, veluti pro nuru. Nam pro nuru,
quae quondam fuit, postulare non possunt.

A N O N Y M I.

quae quondam fuerunt] Nimirum nurus etiam post affinitatis dissolutionem familiae accenset, ut Lib. VI. Cod. Tit. XXXVIII. Const. 5. iisdem quoque tribuit legatum familiae. Quodsi adhuc constat affinitas, non capiunt, cum mariti ipsas praecedunt.

E J U S D E M.

Appellatione nurus, & generi, & foceri, & focus, posteriores quoque continentur, quibus praepositio *pro* adjici solet. v. g. postulat quis pro nuru. Ergo & pro pronuru, vel nepotis uxore, & pro neptis marito, & pro avo, & avia, verbo, pro quavis, ut dixi, persona, ubi syllaba *pro* affinitatis appellationem servat & extendit.

etiam ultiores] Similiter Lib. II. Tit. VIII.
Dig. 2. & Lib. XXIII. Tit. II. Dig. 14. & Lib.
XXXVII. Tit. V. Dig. 8. & Lib. XXXVIII. Tit.
X. Dig. 6. 8. & Lib. L. Tit. XVI. Dig. 50.

Postulant & pro aliis, quorum curam *L. 3.*
gerunt, veluti pro furdis, prodigis, *§. 3.*
adolescentibus, & debilibus.

IN.

2 κωφαῖς] Nonnullae Pandectarum editiones addunt, *muti*. quod exulat a Codd. Campensi, Meermanniano, aliisque.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰώθασι γὰρ καὶ τῆτοις τοῖς περσώποισι κηρύτταρες
δίδοσθαι, ὡς ἰνστι. α. τίτλ. κγ'.

ΟΥΛΠ. Καὶ τοῖς διὰ τὴν διηνεκὴ νό-
σον μὴ δυναμένοις διοικεῖν τὰ ἴδια.

Οἱ γὰρ μὴ ἐκασίως, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης
διοικῶντες, καὶ ὥσι τῶν ὑπὲρ ἑαυτῶν
μόνων συνηγορῶντων, ἀκινδύνως καὶ τοῖς
παρ' αὐτῶν κηδεμονευομένοις συνηγο-
ρῶσιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Οἱ γὰρ μὴ ἐκασίως] ὡς οἱ ἐπίτροποι ἔτε συγ-
νεῖς, ἔτε ἐξωτέρω. Τὸτο δὲ τ' ἐκκηρύτταρα, καὶ
τ' νεγοτιογέσσορα εἴρηται.

τ' ὑπὲρ ἑαυτῶν μόνων] τ' ἐν τῷ δευτέρῳ ἐδίκτω,
καὶ τ' δευτέρως τάξεως.

Ὁ κωλυθεὶς ἀπὸ ἀρχοντὸς ἐπὶ τῶν
χρόνων τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ συνηγορῆσαι,
παρὰ τῷ διαδόχῳ συνηγορεῖ. Ὁ κωλυ-
θεὶς συνηγορεῖν, ἐδὲ τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ
συγχωρῶντ' συνηγορεῖ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ κωλυθεὶς ἀπὸ ἀρχοντὸς] Ἀνάγνωθι βιβλ.
μγ'. τίτλ. ιθ'. διγ. μγ'. καὶ θ'.

ΠΑΠΙΝ. Ὁ πρὸς καιρὸν κωλυθεὶς
συνηγορεῖν, μετὰ τὸν χρόνον πᾶσι συνη-
γορεῖ, καὶ ἀπὸ ἐξορίας ὑποστέψας. Καὶ
ἀδιάφορον, διὰ ποῖον ἐγκλημα ἐκωλύ-
θη ἢ ἐξορίσθη.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ πρὸς καιρὸν] ἐπὶ πενταετίαν τυχόν.
τ' χρόνον] τὴν πενταετίαν. Ὁμοίως βιβλ. β'. §
κωδ. τίτλ. ια'. διγ. γ'. καὶ ε'.

ἐξορίας ὑποστέψας] δικελόγῳ δηλονότι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σημείωσαι, ὅτι μὴ καὶ μὴ τ' χρόνον τ' δε-
χῆς τῷ κωλύσαντ' μὴ συνηγορῶν. Μὴ ἐναντιωθῇ
δὲ σοι τὸ εἰρημδρόν ἐν τῷ μῆ. βιβλ. τίτλ. ιθ'. ἐς
ἐς de Poenis, διγ. μγ'. λέγει δὲ Παῦλος ὅτι
σε, τ' κωλυθέντα πρὸς τῷ ἀρχοντὸς τῇ οἰκείᾳ
χρησάσθαι τέχνῃ, δύνασθαι, μὴ τὸ πάυσασθαι τ'
κωλύσαντα τ' δεχῆς, ἀκωλύτως ταύτη κεχρησάσθαι.
Περὶ τ' ἐν φάκτῳ τεχνῶν τὸτο φησὶ, § μὴ τ'
ἐν ὀφθικαῖς. Καὶ ἐν φάκτοις μὴ τέχνῃ συνέστη-
κεν,

INTERPRETATIO.

Nam & his personis curatores dari solent;
ut Inst. I. Tit. XXIII.

ULP. Et qui propter perpetuum mor- L. 5.
bum res suas administrare nequeunt.

Nam qui non sponte, sed necessa- L. 6. pr.
rio administrant, etiam si ex his sint,
qui non nisi pro se postulare possunt,
pro his, quorum tutelam curamve ge-
runt, citra periculum postulant.

SCHOLIUM.

Nam qui non sponte] veluti tutores cu-
ratoresve five propinqui, five extranei. Hoc
propter procuratorem & negotiorum gesto-
rem dictum est.

qui non nisi pro se] qui secundo edicto, vel
secundo ordine continentur.

Si quis a Praetore tempore magi- L. 6. §.
stratus sui advocacionem praestare pro- L. 7.
hibitum est, apud successorem ejus re-
cte postulat. Is, cui advocatio inter-
dicta est, ne permittente quidem ad-
versario, postulat.

SCHOLIUM.

Si quis a Praetore prohibitus est] Lege
Lib. XLVIII. Tit. XIX. Dig. 43. & 9.

PAPIN. Cui advocacionibus ad tem- L. 8.
pus interdictum est, post illud tempus
pro omnibus postulat; item ab exilio
reversus. Neque distinguitur, propter
quodnam crimen prohibitus sit advoca-
tionem praestare, vel in exilium missus.

SCHOLIUM.

ad tempus] ut puta, in quinquennium.

post tempus] post quinquennium. Similiter
Lib. II. Cod. Tit. XI. Const. 3. & 6.

ab exilio reversus] advocatus scilicet.

INTERPRETATIO.

Observe, eum nec post tempus magistratus
ejus, a quo prohibitus est, postulare posse. Ne-
que tibi obstare existimes, quod dicitur Lib.
XLVIII. Tit. XIX. qui est de Poenis, Dig. 43. Di-
cit ibi Paulus, eum, qui a Praeside artem suam
exercere prohibitus est, posse ea sine impedi-
mento uti, si Praeses, qui prohibuit, provin-
ciam administrare desierit. Sed hoc de artibus
dicit, quae facto constant, non de iis, quae offi-
cio.

κεν, ἥτις δὲ δέται τινὲς τῷ ἔξωθεν προσγενομένων, ἀλλὰ μόνως τῷ τεχνίτι γνώμης τε καὶ παραιρέσεως καὶ τῷ αὐτῷ δηλονότι χερῶν, ὡς ἐπὶ καλλιγράφων, καλλήκων, καὶ τῷ τοιῶν. Ὀφφίμια δὲ εἰσιν ἐκείναι τῷ τεχνίτι, ὅσα παρὲς τῇ γνώμῃ τε καὶ εἰδήσει καὶ παρχειρία¹ δέονται τῷ μετιόντι καὶ τινὲς ἔξωθεν προσγενομένων, οἷον ψηφίσματα, ἢ ὀνόματα, ἢ μάτερμα. Ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ δικολόγῳ ἰδεῖν, καὶ ἀντικένσορ², καὶ ὑποδέκτη, καὶ σκεῖβα, καὶ μηχανικῶς, καὶ δρεχίτεκτον³, καὶ τῷ τοιῶν.

ΤΟΤ' ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

Εἴρηται καὶ βιβλ. α. τίτλ. β'. διγ. α. ὅτι δύναται ὁ τῷ πόλεως ἱπαρχὸς ἀπαγορεύειν τινὶ ἐπιτηδεύσεως, καὶ συνηγορίας καὶ παραιρέσεως καὶ διηνεκῶς. Ὅμοιόν φησι καὶ βιβλ. μ'. τίτλ. ιθ'. διγ. θ'. πρὸ πάντων τῷ δρεχόντων, ὁ καὶ ἀνάγνωθι. Ἐν τῷ τῷ μγ'. διγ. φησὶν, ὅτι ἀρχὼν παραιτέρω τῷ χρεῖν τῷ εἰσείας δρεχῆς δὲ δύναται καλύσαι τινὰ χρήσασθαι τῇ ἰδίᾳ τέχνῃ. Ἐν τῇ α. διγ. τῷ νθ'. τίτλ. τῷ β'. βιβλ. τῷ κωδ. φησὶ, τῷ τοιῶν μγ' τῷ καιρὸν μὴ εἶναι ἀτιμον. Καὶ ἔτε προσλαμβάνεται διὰ τῆς, εἰ σιωπῇ καὶ τὸ πρῶτον² θέμα, ἢ καὶ τὸ παρὸν ἐπηνέχθη τινί. Δύναται γὰρ μγ' τῷ πενταετίαν, καὶ τῷ τῷ ἐξορίας ἐπάνοδον ὑπὲρ πάντων συνηγορεῖν, ἵνα μὴ ἡ χρονία τῷ δρεχὼν ὁρμαῖσα ποιῇ, πρὸς τῷ πῖσιν τῷ δποφάσεως ἐπεκταθῇ³ τῷ τῷ ἐπὶ πενταετίαν καλυθεὶς δικολογεῖν, καὶ συνηγορεῖν, καὶ ὁ ἐξορίας γενόμενος, μγ' τῷ τῷ ἐξορίας ἐπάνοδον, δύναται ὑπὲρ πάντων συνηγορεῖν, ἐξ οἰσθήποτε ἐγγλίσματα τῷ τῷ τοιαύτης ἔτυχεν δποφάσεως. Ἡ γὰρ δποφασίς τῷ χρόνῳ τῷ πέντε ἐνιαυτῶν ὑποβάλλει αὐτὴν τῇ τιμωρίᾳ, καὶ δὲ παραιτέρω. Ἀνάγνωθι μγ' τῷ τῷ διγ. τὸ ἐφεξῆς.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Ἐπὶ τῷ τῷ θελόντων στρατεύεσθαι, ζήτησιν μγ' τῷ αἰτίαν, δι' ἧς ἐξωρίσθησαν, ὡς βιβλ. μθ'. τίτλ. ιθ'. διγ. θ'. θέμ. β'. Ἀνάγνωθι καὶ βιβλ. μ'. τίτλ. γ'. διγ. γ'.

Ὁ μὴ ἐξ ἀτιμοποιῶν αἰτίας καλυθεὶς ἑτέρῳ συνηγορεῖν, δὲ καλύεται συνηγορεῖν ἐν ἑτέρῳ ἐπαρχίᾳ, ἥς ὁ καλύσας αὐτὸν δρεχέει.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Βλέπε, πῶς εἶπεν ὁ δποφάσεως ἀτιμοποιῶν συνηγορεῖν καλυθεὶς. Εἰ γὰρ ἀτιμοποιῶν ἐστὶν ἡ αἰτία, δι' ἧς τῷ τοιαύτης ἔτυχεν δποφάσεως, τότε πανταχῶς ὑπὲρ ἑτέρων δικολογεῖν ἐκκαλύπτει. Σημειώσαι, ὅτι, ἴσον δποφάσεως νόμος, δύναται ἐξ ἑτέρας ὧν ἐπαρχίας, ἐν ἑτέρῳ συνίστασθαι, καὶ συνηγορεῖν. Σημειώσαι τῷ αὐτό. πῶς τῷ οἶοντε μγ', αἰτίας ἀτιμοποιῶν μὴ ὑποκειμένης, καλύεσθαι αὐτὸν συνηγορεῖν; θῆς, ὅτι ἀναιδῶς ἐκέρχρητο τῇ συνηγορίᾳ, καὶ ὁ ἀρχὼν τῷ ἐπαρχίας ἐκάλυπεν αὐτὸν τῷ συνηγορίας.

ΠΑΤΛ.

¹ παρχειρία] MS. pessime, παρχειρία. Neque tamen difficile erat, ex corruptae lectionis vestigiis restituere παρχειρία. quod contextui reddere non dubitavi.

² πρῶτον θέμα] Prior casus supra ex L. 8. propositus

cio. In facto quidem ars consistit, quae non indiget iis, quae extrinsecus accedunt, sed solo artificis arbitrio & manibus, ut in calligraphis, fabris, & similibus. Officia vero, artium illae sunt, quaecunque praeter voluntatem, peritiam & dexteritatem ejus, qui artem exercet, indigent etiam aliquo extrinsecus accedente, veluti decreto, vel nomine, vel matricula; quod videre licet in advocato, antecessore, exceptore, scriba, mechanico, architecto, & similibus.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

Dictum est Lib. I. Tit. XII. Dig. 1. Praefectum urbi & professione & advocacy interdiceret posse tam ad tempus, quam in perpetuum. Simile quid etiam de omnibus Praesidibus dicit Lib. XLVIII. Tit. XIX. Dig. 9. quod lege. At in Dig. 43. dicitur, Praesidem ultra administrationis suae tempus interdiceret alicui artis suae exercitio non posse. In Const. 1. Tit. LIX. Lib. X. Cod. dicitur, talem post impletum temporis spatium non esse infamem. Neque distinguitur, utrum silentium secundum priorem casum, an secundum praesentem alicui irrogatum sit. Potest enim post quinquennium, item post regressum ab exilio pro omnibus postulare, ne scilicet poena tempore determinata contra sententiae fidem ulterius porrigatur: id est, is, cui in quinquennium postulatione interdictum est, & qui in exilium abiit, post regressum de exilio pro omnibus allegare potest, ex quocunque demum crimine haec sententia adversus eum lata sit. Nam sententia eum per quinquennii tempus poenae subjicit, non ulterius. Lege Dig. quod sequitur.

ΑΝΩΝΥΜΙ.

In iis, qui militare cupiunt, quaerenda causa est, propter quam relegati sunt, ut Lib. XLIX. Tit. XVI. Dig. 4. them. 2. Lege & Lib. XLVIII. Tit. III. Dig. 13.

Ex ea causa prohibitus pro alio postulare, quae infamiam non irrogat, in alia provincia, cui, qui prohibuit, non praest, postulare non prohibetur.

ΙΝΤΕΡΠΡΕΤΑΤΙΟ.

Vide, quomodo dixerit, ex ea causa prohibitus postulare, quae infamiam non irrogat. Si enim causa, propter quam ejusmodi sententia damnatus est, infamiam irrogat, ubique pro aliis allegare prohibetur. Observa, eum secundum generalem legem, si ex altera provincia sit, in altera consistere posse & postulare. Nota vero hoc quoque: Quomodo fieri poterat, ut cum nulla subesset causa, quae infamiam irrogaret, tamen quis a postulatione repellatur? Finge, eum inverecunde advocacy usum, & ob hoc ipsum a Provinciae praeside esse repulsum.

PAUL.

est. Θέμα pro casu, & σημειώσαι pro casum fingere saepe apud Jctos Graecos. Du Cangius in Gloss. Gr. θέμα etiam pro causa accipit. Non male. Versionem hujus loci dedi ex mente Praestantissimi Scheltinga.

ΠΑΤΑ. Ὁ τῶ δημοσίῃ συνήγορος ὑ-
πὲρ ἑαυτῶ καὶ γονέων καὶ παίδων ιδίων,
καὶ τῶν ὑπὸ αὐτῶ ἐπιτροπευομένων συνη-
γορεῖ κατὰ τῶ δημοσίῃ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτην τὸ λζ'. κεφ. καὶ τὸ λή.
ἐπιτροπευομένων] ὀρφανῶν, πεπύλλων.

ΤΟΥ ἘΝΑΝΤΙΟΥ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. β'. τῶ καδ. τίτλ. θ'. Διατ. α'.
καὶ β'. ἐν ᾗ ἀπαλᾶς φησὶν, ὅτι ὁ ἀποφισκοσυνήγο-
ρος ἢ συνηγορεῖ κατὰ τῶ φίσκος. Πρόσκειται τῶ-
τοις ἐν τῶ 2 Πλάτῃ· καὶ οἱ βεβλῶται τῶ πέλεων
κατὰ τῶ οἰκείας πατρίδος ἢ δύνανται συνηγορεῖν,
εἰ μὴ ὑπὲρ τῶ εἰρημίων προσώπων.

ΤΡΥΦ. Ὁ ἐπίτροπος ἐπιτέτραπται
συνηγορεῖν τῶ ἀνέκῳ, εἰ καὶ τῶ πατρὶ
τῶ ἀνέκῳ ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἀντισυνηγόρη-
σε, καὶ ἢ τῶ δημοσίῃ ἢ δίκῃ.

ἙΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ ἡμέτερος ἀντέγραψε βασιλῶς, μὴ κωλύεσθαι
τῶ ἐπίτροπον τῶ πεπύλλῳ συνηγορεῖν καὶ ἐν ὑποθέσει,
ἢς πρῶτον κινεῖται, κατὰ τῶ πατρὸς αὐτῶ συνη-
γόρησε. Τὸ αὐτὸ ἐστίν, εἰ καὶ ὁ φίσκος ἔχει πρὸς τῶ
πεπύλλον, ἢ ὁ πεπύλλος πρὸς τῶ φίσκον· καὶ ἐν-
ταῦθα γὰρ ὁδὸν κωλύει τῶ ἐπίτροπον ὑπεναντίον τῶ
φίσκος συνηγορεῖν, εἰ καὶ τῶ φίσκῳ πρῶτον τῶ αὐ-
τῆς ἐνεκεν ὑποθέσεως συνηγόρησε. Καὶ σημειώσαι,
ποτέ τις τῶ διεναντίως διδασκῆς, συνηγορεῖν ἢ κε-
κώλυται ὑπεναντίον αὐτῶ, καὶ τι λέγω, διδασκῆς;
ὁ ποτὲ καὶ ἔτυχεν ὑπὲρ αὐτῶ τῶ διεναντίως εἰς τὴν αὐ-
τῶ συνηγορήσας ὑπόθεσιν, ἢ κεκώλυται νῦν ἀπὸ
τῶ ἐπιτροπῶ συνηγορεῖν· κατ' αὐτῶ.

ἌΛΛΗ ἙΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐκίνησέ τις κατὰ τινος, οἷον ὁ Πέτρος κατὰ
Παύλου. Ἐχεν ὁ Παῦλος συνήγορον ἐπὶ τῇ δίκῃ τῶ
Μάρκου. Μὴπω πέρας λαβέσης τῶ δίκης, ἐτελεύ-
τησεν ὁ Πέτρος ἐπὶ ἀνέκῳ παιδί, τῶ ἀντιδίκῳ συν-
ήγορον κατὰλείψας ἐπίτροπον. Οὗτος ἔν ὁ Μάρκος,
ὁ ζώντων τῶ πατρὸς τῶ ἀνέκῳ ἀντισυνηγῶν τῶ πα-
τρὶ, ἐπὶ τῇ αὐτῇ δίκῃ τῇ πρὸς τῶ πατρὸς περκα-
αρχθεῖση ἢ κωλυθήσεται συνηγορήσαι τῶ ἀνέκῳ.

Οἱ ἀπελεύθεροι εἴτε τῶ τυχόντος εἰ-
σὶν, εἴτε τῶ βασιλέως, εἰ εὐπαίδευτοί
εἰσι, συνηγορεῖν μὴ κωλύεσθωσαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

1 ἀποφισκοσυνήγορος] MS. ἀπὸ φίσκος συνηγόραν. Ma-
le.

2 ἐν τῶ Πλάτῃ] Stephanus, Ictus Justiniano σύγ-
χρονος, Pandectas verterat εἰς πλάτος. Hinc illa Inter-
pretatio a Scholiastis Basilicorum simpliciter vocatur τῶ

PAUL. Is, qui fisci causas agit, suam L. 10.
vel parentum, vel filiorum, vel eorum,
quorum tutelam gerit, causam adver-
sus fiscum agere non prohibetur.

SCHOLIUM.

Quaere cap. 37. & 38.

quorum tutelam gerit] orphanorum, pupillo-
rum.

ENANTIOPHANIS.

Lege Lib. II. Cod. Tit. IX. Const. 1. & 2. in
qua simpliciter dicitur, exadvocatum fisci
adversus fiscum patrocinium non praestare.
His adjectum est ἐν τῶ Πλάτῃ: Neque Decu-
riones contra patriam suam causas agere pos-
sunt, nisi pro dictis personis.

TRYPH. Tutori pro pupillo suo po- L. 10.
stulare permittitur, etiam si adversus pu-
pilli patrem in eodem negotio advoca-
tus fuit, licet fisci causa sit.

INTERPRETATIO.

Imperator noster rescripsit, non prohiberi
tutorem adesse pupillo in negotio, in quo
antea disceptato advocatus contra patrem e-
jus fuisset. Idem dicendum est, si fiscus agat
contra pupillum, vel pupillus contra fiscum.
Et proinde nihil prohibet tutorem adversus
fiscum postulare, etsi antea in eodem nego-
tio advocatus fisci fuisset. Observes, interdum
aliquem adversarii causam edoctum non pro-
hiberi contra eum postulare; edoctum autem
imo idem, etiam si pro hoc ipso adversario pro-
pter idem negotium causam dixerit, jam propter
tutelam contra eum postulare non prohibetur.

ALIA INTERPRETATIO.

Movit quis litem contra aliquem, v. g. Pe-
trus contra Paulum. Paulo Marcus est causae
Patronus. Lite nondum finita, moritur Petrus,
superstite filio impubere, cui adversarii advo-
catum reliquit tutorem. Marcus igitur, qui vi-
vo adhuc impuberis patre, contra patrem super
hac ipsa lite a patre antea instituta postulabat,
non prohibebitur postulare pro impubere.

Liberti, five cujuscunque alterius, si L. 2. C.
ve Principis sint, si satis literis sint eru-
diti, postulare non prohibeantur.

SCHO-

πλάτος. Vid. Matth. Blastares ap. Fabric. Bibl. Gr. Vol.
XII. p. 370.

3 κατ' αὐτῶ] MS. ὑπὲρ αὐτῶ: κατ' αὐτῶ. ut forte po-
sterius prioris sit emendatio. Certe ὑπὲρ αὐτῶ delen-
dum esse, res ipsa ostendit.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Βιβλ. β'. § κωδ. τίτλ. ε'. κεφ. β'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἔστι τίτλος de Postulandis. τῶν ἐστὶν αἰτεσμένων, δευμένων, ἐγκαλόντων, εἰσὶν ἡ συνηγορῶν, οἱ αἰτῶσιν ὑπὲρ τῶν συνηγορουμένων. Θέμα: καὶ οἷοςδήποτε ἀπελεύθερος καλῶς συνηγορεῖ.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Ἵπὲρ ὧν τις χρεωσθεῖται λέγει δὲ συνηγορίας, εἰ λάβῃ γραμματεῖον, ἀντίκειται αὐτῷ μὴ συνηγορήσαντι μὴτοιγε ἢ τῇ ἀναγκῇ παραγραφῇ ἐντὸς ἑξ ἡμερῶν χρόνος τέως τῇ διετίας κατὰ τὴν δ'. Διάτ. § ε'. τίτλ. § δ'. βιβλ.

Ὁ τῷ μέλλοντι συνηγορεῖν τὰ ἀπὸ τῆς συνηγορίας χρεωσθησόμενα ὡς ἀπὸ δανείων χρεωσθῆναι ὁμολογήσας, κεχεῖσθαι τῇ τῆς ἀναγκῆς παραγραφῇ, εἰ μὴ παρῆλθεν ὁ χρόνος, καὶ τὴν οἰκείαν κομίζεσθαι ἀσφάλειαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ὡς δὲ δανείων χρεωσθῆναι ὁμολογήσας] Καλῶς γὰρ ὁ νόμος τὰ ἐπὶ τοῖς περὶ αὐτῶν συμφωνήσας. Τὸ γὰρ ἀνάγκης, ἢ περὶ αὐτῶν. Οὐτὸς ἐν ὧς ὡς γράφεται τῷ νόμον ἢ λαμβάνει τι, καὶ δανεισθέν ἐξετέθη συμβόλαιον.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Δικαστοὶ τις ἢ μὴ συνηγορῶν λέγων τὴν δίκην αὐτῇ, ἀπολειφθέντων αὐτῇ τῇ δικολόγων, ἡγήθη, ἢ τὰ αὐτῶν περὶ αὐτῶν τὴν αἰτίαν, ἐβέβητο τὴν κατ' αὐτῇ ψήφον ἀνατρέψαι. Τὸ ἐν ἀπαγορεύσει ὁ βασιλεὺς ἀντέγραψεν ἕως. Προκαλύμματα τῇ ἀπουσίᾳ ἢ δικολόγῳ ἀνωθεν πρὸς τὰς περὶ αὐτῶν ζητήσεις ἐπανατρέχοντες μὴδὲν ἐπιχειρήτω. Καὶ τὸ μὴ κατὰ πῶδας ἕως. Εἰ ἢ ἐγὼ ἢ πρὸς τὸ πιθανώτερον ὑπεθέμενον, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν δέχῃ δικολόγον ὁ ἡγήθης, μετὰ τὸ ἢ ἀπολειφθέντος αὐτῇ κατεδικάσθαι, ὅπως σὺ γενικῶς νόσον τὴν διάταξιν, ἵτι καὶ ἐξ δέχῃς πᾶσαν τὴν δίκην καλῶς δικολόγῳ ἡγωνίσαστο, ἢ δύναται διὰ τὸ τὴν κατ' αὐτῇ περὶ αὐτῶν ἀνατρέψαι.

Καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τις τῇ ἰδίᾳ συνηγορῇ ἡγήθη, ἢ δύναται τὸ τῷ προσχήματι ἀνατρέψαι τὴν κατ' αὐτῇ ἐξενεχθεῖσαν ψήφον.

ΣΧΟ-

Ἡ ἐπιγραφὴ &c.] Ex hoc loco desumpta videtur Glossa Nomica: Ποσειδάνδης, αἰτεσμένων, δευμένων, ἐγκαλόντων, συνηγορῶν, οἱ αἰτῶσιν ὑπὲρ τῶν συνηγορουμένων.

2 ἀπουσίας] absentiae. In L. 4. C. h. t. absentis, quod

SCHOLIUM.

Lib. II. Cod. Tit. VI. cap. 2.

INTERPRETATIO.

Inscriptio Tituli de postulandis, id est, de postulantibus, supplicantibus, accusantibus, sive advocatis, qui postulant pro litigantibus. Thema: Libertus quicunque recte postulat.

THEODORI.

Eorum nomine, quae quis sibi debere dicit pro advocacy, si chirographum acceperit, obstat ipsi patrocinium non praestanti exceptio non numeratae pecuniae, intra tempus definitum, biennium scilicet, secundum Const. 4. Tit. VI. Lib. IV.

Qui sibi adfuturo honorarium, quod L. 3. C. pro patrocinio debebitur, quasi ex mutui causa se debere cavit, utatur exceptione non numeratae pecuniae, nisi tempus elapsum sit, & cautionem suam condicat.

SCHOLIUM.

quasi ex mutui causa se debere cavit] Lex enim vetat pacta de mercede ante capiunda. Hoc enim necessitatis, non voluntatis. Is ergo tanquam contra scriptam legem nihil accipit, etiam si foeneratitium editum sit instrumentum.

THALELAEI.

Litigans quis & per advocatos causam dicens, absentibus his, causa cadit, & hoc velamento sententiam adversus se latam evertere cupit. Quod Imperator interdicens ita rescripsit: Praetextu absentiae Advocati rursus ad finitas quaestiones redire quis ne conetur. Sic τὸ καὶ πῶδας. Et si vero tanquam probabilius supposuerim, eum, qui causa cecidit, initio habuisse causae patronum, postea autem, eo absente, esse condemnatum; tu tamen generaliter intelligas Constitutionem, eum videlicet, etiam si ab initio omnem causam absque avvocato egerit, non posse propterea sententiam adversus se latam rescindere.

Licet absente causae patrono quis L. 4. C. victus sit, hoc velamento latam adversus se sententiam evertere nequit.

SCHO-

eodem redit.

3 τὸ μὴ κατὰ πῶδας] Hujus Versionis cum in Basilicis, tum in his etiam Commentariis frequentissima mentio. v. Suarez. Notit. Basilic. p. 9.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

"Ομοιον κείται πρὸς Διακατοχῆς ἐν τῷ βιβλ. 5. τίτλ. 15. Διατ. 4.

ἔδυναται τὸ τῷ προαχθήματι.] Μὴ δύναται γὰρ ἀναρτῆσθαι τὸ δικαστήριον, ἢ μὴ δικάζεσθαι.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Οὐ συμφωνεῖ τις λαβεῖν μέρος ἐκείνης τῆς ὑποθέσεως, ἥτις ἐστὶν συνηγορεῖν. Ἀνάγνωθι τὴν ἐ. Διατ. 5. τίτλ. τῆς παρόντος βιβλίου, καὶ τὴν κ'. Διατ. τῆς λέ. τίτλ. τῆς δ'. βιβλ.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Ἡ Διατάξις ἀπαγορεύει τοῖς συνηγόροις προφάσει τῆς ὑποθέσεως συμφωνεῖν ἑαυτοῖς μέρος τῆς πράγματος, ὡς καὶ λέγει γυμνάζεσθαι τὰ τῆς δίκης. Εἰ δὲ τις φανείη αὐτὸ τῆτο παίησας, ἀποκινῶσθαι αὐτὸν βέλεται τῆς συνηγορεῖν, ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ πράγματι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ αὐτῆς συνηγορίας.

Ὁ δὲ ἀπλησίαν τῷ οἰκείῳ συνθέμενος πρόσφυγι, φανεράν τῆς δίκης μοῖραν μετὰ τὴν νίκην λαμβάνειν, καὶ ἐπιμένειν, τῆς συνηγορεῖν ἐκβαλλέσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτει βιβλ. 14. τίτλ. 4. κεφ. 17. καὶ βιβλ. 15. τίτλ. 4. κεφ. 5. θέμ. 7.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

certae partis] Τυχὸν γὰρ τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον μέρος, ἢ καὶ τὸ ἥμισυ τῆς κινεμενῆς υποθέσεως συμφωνῇ εἰς κέρδος οἰκείον λαμβάνειν ὁ δικολόγος, εἰάν νικήσῃ τὴν δίκην.

ἌΛΙΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πρόκειται εἰς τὸ κατὰ πέδας τὸ παντελές. Καὶ φησὶν ὁ Θαλελαῖος· διηγεῖται, φησὶν ἡ Διατάξις, κεκαλιῶσθαι τῆς συνηγορεῖν. Μᾶλλον γὰρ ἡ Διατάξις αὐτὸ τῆτο συμφωνῇ εἰς κέρδος οἰκείον μέρος τῆς πράγματος λαβεῖν, εἰς ἀποδείξιν τῆς εἶναι τῆς δικολόγον ἐργολάβον ἐδέξατο. Οἱ ὅτι ἐργολάβοι καλούνται τῆς συνηγορεῖν, ὡς ἐγνωρῆ ἐν τῷ 5. βιβλ. τῆς de rebus εἰς τὸ θέμα Μαρίας Παύλης τῆς δικολόγου ἐν τῷ μανδατῷ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖ ἐχ' ὡς νόμιμον τῆτο παρεδέξατο, ἀλλ' ὡς ἐν φάσει συμβεβηκός, ὅμως ὁ βασιλεὺς καὶ ἐργολάβον πιστεύσας εἶναι τῆς συνηγορεῖν τῆς συμφωνῆσαν μέρος τῆς πράγματος κέρδος οἰκείον λαβεῖν, ἐνέταξεν ἀπαλῶσαι αὐτὸν τῆς συνηγορεῖν.

ΘΕΟ-

1. Ὁ δὲ ἀπλησίαν] Synopf. Basilic. Lib. VIII. Tit. I. p. 100. ὁ δὲ ἀπλησίαν. ubi Leunclavius recte emendat, ὁ δὲ ἀπλησίαν. addicente etiam Cod. MS. Vossiano, quem in Bibliotheca Leidensi contuli. Recte etiam Ataliata Synopf. Tit. XCV. p. 77. Ceterum vellem, amplior hujus loci versio esset. Sic enim pateret, quam Graeci secuti essent lectionem in fine hujus Constitutionis, qui in hujusmodi saevitate permanserint. Mihi perplacet saevitate, quod dudum restituerunt Fr. Juret. ad Symmach. Lib. V. Ep. 39. alique laudati Clariff.

SCHOLIUM.

Similia reperias de bonorum possessione Lib. VI. Tit. XIX. Const. 1.

hoc velamento nequit] Neque enim iudicium suspendi potest, & jurisdictio cessare.

THEODORI.

Nemo paciscatur de accipienda quota litis, in qua patrocinium praestat. Lege Const. 5. Tit. VI. hujus Libri, & Const. 20. XXXV. Lib. IV.

THALELAEI.

Haec Constitutio vetat, ne sibi advocati honorariorum nomine partem rei, quam tuendam susceperunt, paciscantur. Quod si quis facere fuerit inventus, eum non in hoc solum negotio, sed per omnem vitam a postulando arceri jubet.

Qui per avaritiam cum suo pactus fuerit cliente, de certa emolumentum ex lite obventuri parte sibi praestanda, & perseveraverit, ab advocacione repellatur.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. XI. Tit. I. cap. 53. & Lib. XIV. Tit. I. cap. 6. them. 7.

INTERPRETATIO.

certae partis] Ut puta, tertiam aut quartam partem, aut dimidium emolumentum ex mota lite obventuri sibi pactus est advocatus, si in iudicio superior fuerit.

ALIA INTERPRETATIO.

In τῷ κατὰ πόδας legitur, penitus. Et Thalelaeus ait: Perpetuo, dicit Constitutio, postulare prohibeatur. Magis enim Constitutio hoc ipsum pactum de parte emolumentum ex lite obventuri sibi relinquenda indicium esse censuit, advocatum esse redemptorem. At redemptores postulare prohibentur, sicut cognovimus in sexto Libro illorum, qui de rebus compositi sunt, ad speciem, quae de Mario Paulo avvocato concepta est in Tit. Mandati. Sed quoniam ibi hoc non tanquam legitimum receptum est, sed velut quod facto contigisset, Imperator quoque pro redemptore habens advocatum depactum sibi partem emolumentum ex lite obventuri, recte eum postulare prohibuit.

THEO-

Schultingio Enarrat. Pand. b. tit. §. 15.

2. φανερόν τῆς δίκης μοῖραν] Nonnullae Codicis Editiones, tertiae partis, quod recte, Graecorum fretus auctoritate, rejecit Leunclav. Notator. Lib. II. p. 1541. Tom. III. Thesaur. Jur. Otton.

3. Μᾶλλον ἢ &c.] In his vertendis mihi facem praetulit Jctorum doctissimus atque humanissimus, Gerl. Scheltinga. Mox Graecus Interpres in citanda L. 6 §. ult. D. mandat. sequitur Pandectarum divisionem a Justiniano traditam in L. 3. §. 4. C. de vet. jur. enuel.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

THEODORI.

Μὴ συνηγορεῖται τις ὃ δικάζει πράγματι, ἢ τὸ ἐναντίον. Τὸτο γὰρ ποίων εἰργεταὶ καθόλα τῶ συνηγορεῖν καὶ ἰ. λιτρῶν χρυσίᾳ περιμῶνται, ὡς ἐγνωσ ἐν βιβλ. α'. τίτλ. νά. Διατ. ιδ'. Οὐ ὕβριζων τ' ἀντισυνηγορεῖν, αὐτὸς ἀτιμᾶται. Οὐ συνάλλασσε τῷ πρὸςφυγι αὐτῶ οὐ συνηγορεῖ. μὴ ἐκτεινέτω τὴν δίκην ὁ συνηγορεῖ. Ἀξιώματιος συνηγορεῖν εἰ λάβῃ μισθόν, ὡς ἰδιώτης νοεῖται. ὅθεν καὶ ἰσαμύρῳ συνηγορεῖ. Σημειώσαι ἐν, ὅτι ὁ συγκαλητικὸς καθήμῳ συνηγορεῖ, καὶ ἐπὶ ἐγκλήματι Διαγινώσκειται, ὡς φησὶν βιβλ. γ'. τίτλ. κδ'. Διατ. γ'. Ὅμοιον λέγει καὶ ἡ οἰ. νεαρά.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ί Ο Υ.

Εἴ τις βέλεται δικολόγος εἶναι, μὴ αὐτὸς ἐν τῇ αὐτῇ ὑποθέσει καὶ δικολογεῖται, καὶ δικάζεται. Χρὴ γὰρ εἶναι Διαφορὰν μετὰ τῶν δικαζόντων καὶ τ' ἀποκαταστάσεων τ' δίκων, τῆς δίκης, τ' συνηγορῶν. Πρὸ πάντων ὅ οἱ δικολόγοι πάντες ἔτω παρεχέτωσαν τὴν συνηγορίαν τοῖς δικαζομένοις, ἵνα μὴ παρερχόμενοι τὴν τῶ πράγματι χρησιμότητά, εἰς ὕβριν καὶ ἀπειτείαν, ἐκφέρωνται, ἀλλὰ πράττωσιν, ὅπερ ἡ δίκη ἐπιζητεῖ, καὶ ἀπέχωνται πάσης ὕβριος καὶ τ' ἀδικιών. Εἰ γὰρ τις τοσούτον ἀπειτείᾳ ὀρεθείη, ἵνα μὴ λόγοις, ἀλλὰ ὕβρεσι νομίση φιλονεικεῖν χρῆναι πρὸς τὸν ἀδίκον, τῇ σημειώσει τ' ἰδίας ὑπολήψεως σαφραῖσθαι, τῆς δίκης, ἀτιμῶν γενήσεται. Οὐδὲ γὰρ συγκαλητέον ἡμῖν ἐσιν, ἵνα τις καθ' ἡμῶν τὸ πρᾶγμα, περὶ ὃ συνηγορεῖ, εἰς ὕβριν καὶ ἀντιδικίαν φανερώς ἢ λαθραῖως παραγῇ. Πρὸς τούτοις μηδὲ ἐν συνάλλαγμα μὴ πρὸςφυγι αὐτῶ ποιεῖται δικολόγῳ, μηδὲ συμφωνον. Εἴτα ἐπειδὴ φέρειν τ' ἡ ἀτάξια περὶ τινῶν δικολόγων ὡς μὴ ὀφειλόντων παντελῶς λαμβάνειν μισθόν, πρῶτον τὰ περὶ τῶν δυνατῶν λαμβάνειν μισθόν Διατυπῶν καὶ λέγει. Μηδεὶς ἐν τούτων, οἷς ἔξεσι λαμβάνειν μισθόν, καὶ οἷς πρέπει, καθ' ἑκαστοῦ λαμβανέτω, ὅπερ αὐτῷ ἐνεκα τ' συνηγορίας ἐκαστῶς ὁ δικαζόμενος προσφέρει καὶ μηδεὶς τῶν δικολόγων ἐπιτήδες ἐκτεινέτω τὴν δίκην. Ταῦτα ὡς ἐν ἐπαρχίᾳ νομοθετήσασα ἡ ἀτάξια ἀπαρκελεῖται, τῶς ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀξιώματιος ἐλομῶν δικολογεῖσθαι μέχερ τοσούτα δύνασθαι τὸτο ποιεῖν, ὥς ὅτε βέλονται. ἵνα μήτοι μὴ εἰς κέρδῳ αἰσχρὸν καὶ εἰς ἔρανον ἀπρεπὴ τὴν συνηγορίαν ἐκαστῶν λαμβάνωσιν, ἀλλ' εἰς αὐξήσιν τ' ἐπαίνων αὐτῶν, τῆς δίκης, ἵνα προῖκα δικολογῶσιν. Εἰ κέρδει καὶ χρήμασιν ἀλίσκονται, ὥσαντι ἀποβεβλημένοι, καὶ ἀγενεῖς μὴ τ' ἀτελεσέραν ἀριθμηθήσονται. Καὶ εἰ τις ἐκ τούτων βέλεται εἶναι συνηγορος, γινώσκειται, τὸ τῶ συνηγορᾷ μόνον πρόσωπον ἔχειν, ὥς ὅτε συνηγορεῖ, καὶ μὴ καὶ τὸ τῶ ἀξιώματιος, καὶ μὴ νομιζέται, ἀφαιρεῖσθαι τι τ' ἀξίας αὐτῶ, εἰάν ἰσαμύρῳ ἀναγκάζηται δικολογεῖν, ὅπότε ἐπελέξατο τῶ εἶναι τὴν ἀνάγκην διὰ τῶ βέλεσθαι συνηγορεῖν, καὶ αὐτὸς κατεφρίνησε τῶ δίκῃ τῶ καθέζεσθαι, καθ' ἑκαστοῦ τ' ἀξίας αὐτῶ, καὶ δικολόγος εἶναι βεληθεῖς.

Πρόσ-

1 ἐπειδὴ φέρει] Forte, ἐπισφίρει, vel ἐπισφίρεται. Nihil jam certius succurrit.

2 κέρδῳ αἰσχρὸν] Jam olim Advocati ob foedam luci cupiditatem tam male audiebant, ut eorum patrocini-

Nemo advocatus sit in eo negotio, in quo judex est, aut contra. Qui hoc fecerit, penitus arcetur a postulando, & decem libris auri multatur, ut nosti ex Lib. I. Tit. LI. Const. 14. Si quis adversae partis patronum contumelia affecerit, existimationis imminutionem patietur. Nullum cum cliente contractum ineat causae patronus, neque protrahat jurgium. Honoratus patrocini-um praestans si mercedem ceperit, privatus intelligitur; inde etiam stans postulat. Observa igitur, Senatorem sedentem postulare & de crimine cognoscere, ut dicitur Lib. III. Tit. XXIV. Const. 3. Similiter ait Novella 75.

THALELAEI.

Si quis velit esse causidicus, non idem in eodem negotio sit advocatus & judex. Nam inter judices & eos, qui causis praesunt, hoc est, advocatos aliquid discriminis esse oportet. Ante omnia vero advocati cuncti ita litigantibus patrocinia praebeant, ut non ultra, quam litis poscit utilitas, ad contumeliam & procacitatem efferantur, sed id agant, quod causa desiderat, abstineantque ab omni contra adversarios injuria. Nam si quis adeo procax repertus fuerit, ut non rationibus, sed probris contra adversarium certandum putet, opinionis suae jacturam faciet, id est, existimatio ejus minuetur. Neque enim concedendum est, ut quisquam causa derelicta in adversarii sui contumeliam aut clam aut palam invehatur. Praeterea advocatus nullum cum cliente ineat contractum, aut pactionem. Deinde Constitutio superinferens quaedam de advocatis nonnullis, quos plane non oportet mercedem capere, primum de iis, quibus mercedem capere licet, disponit, dicens: Nemo ex his, quibus licet, vel decet accipere, aspernetur, quod sibi advocationis gratia libero arbitrio obtulerit litigator. Nemo advocatorum de industria protrahat lites. Haec tanquam in provincia fanciens Constitutio jubet honoratos in urbe Roma, qui postulandi officium elegerint, eo usque causas orare, quoad libuerit, videlicet, ne ad turpem quaestum stipemque deformem haec arripiatur occasio, sed ad laudis incrementum, id est, ut gratis patrocini-um praestent. Nam si lucro pecuniaque capiantur, veluti abjecti atque degeneres inter vilissimos homines referentur. Quisquis igitur ex his vult esse causidicus, sciat advocati personam solam sibi esse impositam, quamdiu postulandi munere fungitur, non etiam honorati; neque putet, quicquam honori suo detrahi, si stans postulare cogatur, quod ipse, dum patrocini-um praestare cupit, standi necessitatem elegerit, contempseritque jus sedendi, vilipendens dignitatem suam, & advocationem praeoptans.

Ex-

nium parum a latrocini-um distare crederetur: qua de re exquisita notavit Vir Maximus, Tiber. Hemsterhusius ad Lucian. Prometh. p. 25. Adde Brummer. ad Leg. Cinc. cap. X. p. 150. seqq.

Πρόσκειται εἰς τὸ κτ' πύδας· ἐν τῷ αὐτῷ πράγματι. Καὶ φησὶν ὁ Θαλελαῖος· Ἐὰν γὰρ δύο ἢ τρεῖς πράγματα ἔχει ὁ πρόσφυξ μὲν, δύναται ἐν τῷ ἐνὶ μὲν δικολογεῖν αὐτῷ παρ' ἐτέρῳ δικάζοντι, ἐν δὲ τῷ ἄλλῳ πολλάκις δικάζειν αἰρεθεὶς ὑπὸ τῆς Διαικῆς αὐτῆς· ὥστε ἐν ἑκὼν αὐτῷ τῷ αὐτῷ προσάπτει καὶ συνηγορεῖν καὶ δικάζειν. Ἀλλὰ τὸ ἐν τῇ αὐτῇ ὑποθέσει καὶ συνηγορεῖν καὶ δικάζειν, τὸτο ἀπηγόρευσε ἡ Διάταξις. Μέννητο δὲ καὶ τῶν ἐν τῷ α. βιβλίῳ¹ κειμένων, τὸν συνεδρῶντα δικολόγον μὴ συνηγορεῖν ὡς τῷ ἀρχοντι, παρ' ᾧ συνεδρῶσι.

Ἐκ δὲ κτ' πύδας· οὐδὲ γὰρ περὶ αὐτοῦσι² ἐστὶ συγχωρητέα, εἰς τὴν δὲ ἀντιδικῶν ὑβρίων ἢ περὶ φανῶς βαδίζειν, ἢ μετὰ δόλῳ τινὸς καὶ αἰνίγματι³.

Ἡρώτης· Ἐὰν αὐτὸ ἡ δίκη χρησιμότης ἀπαιτῇ, τὸ συνηγορεῖν καὶ ὑβριστικῶς ῥήμασι χρῆσασθαι, ἐπιτρέπεται αὐτῷ τὸτο ποιεῖν ἡ Διάταξις· μάθε. Ἡνίκα αὐτῇ ἡ ἀνάγκη τὴν συνηγορίαν ὡς ἀσχευάζει καὶ ὑβριστικαῖς κεχρησθαι λέξεσι, συγγνώμη τῷ συνηγῶντι μὲν τὴν ἀληθείαν καὶ τὰς ὑβριστικὰς λέξεις περὶ φέρουσι, οἷον, ἐὰν ὑπὲρ δανείσαντο⁴ δικολογῇ, καὶ ὁ χρεώτης περὶ φέρῃ πλάσιν δόδοις ὡς κατὰ βολῶν τὸ χρεῖον, ἢ μέρει αὐτῆς, αὐτῇ ἡ ἀνάγκη τὴν συνηγορίαν ἀπαιτεῖ, τὸ συνηγορεῖν εἰπεῖν, ἐτι πλάσιν ἐστὶν ἡ δόδοις. Καὶ ἐστὶν μὲν ὑβριστικὸν τὸ εἰπεῖν τινι, ἐπλάστον γὰρ φησας· ὅμως ἡ ἀνάγκη τὴν δίκην ἀπαιτεῖ τὸτο λέγειν. Ἀλλως τε εἰς ὑβριστικῶς ἐστὶν ὁ τὰ ἀληθῆ λέγων, τοσῶτον, ὅτι εἰς κατὰ ἔχεται τῇ ἰνικαίᾳ, ὡς ἔρηται βιβλ. μζ'. τίτλ. β. διγ. ιθ'. Εἰ δὲ καὶ ἀγράφως τινὰ λέγει ψάδον μὲν ὁ Διαικῆς, ἀνάγκη τὸ συνηγορεῖν εἰπεῖν, ὅτι ψάδεται. Καὶ ἐστὶ μὲν ὑβριεὶς εἰδῶ καὶ τὸτο· ὅμως αὐτῇ ἡ ἀνάγκη τὴν συνηγορίαν ὡς ἀσχευάζει τὸ συνηγορεῖν αὐτῇ τῇ λέξει χρῆσασθαι. Εἰ δὲ καὶ υἱὸς κινεῖ de inofficioso κτ' Διαικῆς πατρί, ἀνάγκη ἐστὶ, τὴν συνηγορίαν δὲ κληρονόμῳ ἀντιλέγειν τῷ παιδί, καὶ διδάσκειν, ὅτι ἀσέμνως ἐβίωσε, καὶ διὰ τὸτο ὁ πατὴρ ἐξερεδάτον αὐτὸν κατέλιπε. Καὶ ὑβριεὶς μὲν εἰδῶ ἐστὶ καὶ τὸτο· ἐξ αὐτῆς δὲ τὴν ἀνάγκης τὴν δίκην περὶ φέρῃ ταῦτα λέγει ὁ συνηγῶν· ὅθεν ἐν τέτοις πᾶσι συγγινώσκειται. Τὸτο ἐν ἐστὶν ὑπὲρ ἡ Διάταξις λέγει, μὴ περὶ φέρῃ τὴν χρησιμότην τῇ δίκῃ, ἐξῆναι τῷ δικολόγῳ εἰς ὑβρίων τρέπεσθαι δὲ Διαικῆς.

λαθραίως] Ἐστ' ὅτε γὰρ καὶ δι' αἰνιγμάτων τινῶν ὑβρίσῃ τὴν αὐτῆς Διαικῆν. Καὶ εἰς τὸτο γίνεσθαι ἡ Διάταξις συγχωρεῖ.

Ἡ διάταξις φησὶ, μὴδέποτε τὸν αὐτὸν καὶ συνηγορεῖν καὶ δικάζειν· μὴδὲ ἐξῆναι τῷ δικολόγῳ ἢ λαθραίως ἢ φανερώς ὑβρίσκειν· ἐὰν δὲ ὑβρίσῃ³, ἀτιμῶσθαι αὐτὸν· ἀλλὰ μὴδὲ ἐν σύμφωνον ἢ συνάλλαγμα περὶ τῆς δίκης ποιεῖσθαι, ἢ περὶ τῶν μισθῶν

¹ α. βιβλίῳ] Respicitur L. pen. D. de Offic. Adfess.

² περὶ αὐτοῦσι] Sic rescripti. MS. περὶ αὐτοῖσι.

³ Ἐὰν δὲ ὑβρίσῃ] Illustris est multisque laudatus locus Ammiani Marcelli. Lib. XXX. p. 421. ubi Advocatorum vitia acerbè perscringens, hunc quoque Conviciandi morem tangit: Cum autem ad inopiam ma-

Extat ἐν τῷ κτ' πύδας· in eodem negotio. Et Thalelaeus ait: Si cliens meus duo triavē negotia habeat, in altero ipsi possum patrocinium praestare apud alium judicem, in altero iudicium exercere, delectus scilicet ab ejus adversario; ut adeo non prohibitum sit, eandem personam & judicem esse & advocatum. Sed Constitutio vetuit in eodem negotio & postulare & judicare. Memineris vero & illorum, quae Lib. I. tradita sunt, advocatum, qui adfessor est, apud magistratum, cui adfisset, non postulare.

Ex τῷ κτ' πύδας· Neque enim conniventia concedenda est, ut quisquam in adversarii sui contumeliam aut palam invehatur, aut subdole & recte.

Interrogatio: Si litis utilitas exegerit, ut advocatus etiam injuriis verbis utatur, an hoc ipsi facere permittit Constitutio? Disce: Quando ipsa patrocinii necessitas flagitat, ut injuriosa verba adhibeantur, parata erit venia advocato una cum veritate etiam injuriosa verba proferenti, v. c. si pro creditore postulet, & debitor fictam proferat apocham, quasi jam debitum aut partem ejus solvisset, ipsa advocacy necessitate flagitante dicendum est, fictam esse apocham vel probationem. Atqui injuriosum est dicere alicui: falsarius es. Attamen causae necessitas, ut hoc dicatur, flagitat. Alioqui nec, qui verum dicit, contumeliosus est, neque tenetur actione injuriarum, ut dictum est Lib. XLVII. Tit. X. Dig. 18. Quodsi adversarius vel absque scriptura aliquem fefellisse dicat, necesse est, advocatus regerat, eum mentiri. Quod itidem injuriae species est: & tamen advocato utendum est hoc verbo, urgente causae necessitate. Quodsi filius inofficiosi querelam instituat contra parentis testamentum, necesse est, heredis advocatum filio contradicere & docere, eum luxuriosa vitae ratione usum, & propterea a patre esse exheredatum. Atqui & hoc injuriae species est: Sed rei necessitate coactus id protulit advocatus; unde ipsi horum omnium venia datur. Atque hoc est, quod Constitutio dicit: Non ultra, quam litium poscit utilitas, advocato licere in adversarii contumeliam efferri.

clam] Aliquando etiam per aenigmata adversarium suum contumelia afficit. Neque hoc fieri Constitutio permittit.

Constitutio ait, eundem in eodem negotio advocatum & judicem esse non posse: neque licere advocato adversarium suum clam vel palam contumelia adficeri: si affecerit, ipsum infamia notari; vel cum cliente suo contractum de lite, vel

niendarum venetint allegationum, ad effrenatam deflectionem conviciandi licentiam: quo nomine, ob adfida in personas honorabiles probra, diebus dictis aliquoties sunt damnati. Vid. Apulej. Apol. I. p. 28. ibique Scip. Gentil. Fr. Juret. ad Symmach. Lib. V. Ep. 39. Cujac. Observ. Lib. IV. cap. 40.

σθῶν τὸν δικολόγον μετὰ τῆ οἰκείᾳ
προσφυγῇ. Τὰς δὲ δικολόγους τὰς δυ-
ναμένους λαμβάνειν μισθόν, μὴ μετὰ κα-
ταφρονήσεως καὶ εὐτελισμῷ δέχεσθαι
τὰς ἐκσίσιας αὐτοῖς προσφερομένους μι-
σθούς· μηδέποτε δὲ τὸν δικολόγον ἐπίτη-
δες παρέλκειν τὰς δίκας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σημείωσαι, ὅτι αὐτῷ τῷ ὑβρίσῃ τὴν Διὰδικον
αἰτιμῶται ὁ ὑβρίσας συνηγόρου, καὶ μηδεμίαν δόπο-
φάσεως ἐκφερομένης κατ' αὐτῶν. Αὐτὸ γὰρ τὸ φάκλον
ἐπιφέρειν αὐτῷ τὴν αἰτίαν ἢ Διὰτάξις βέλεται.

μηδὲ ἐν σύμφωνον] Ταῦτα νόησον, ἢ ὅτε πρὶν τὴν
ὁνομασίαν αὐτῶν πεισθῇ τὸ σύμφωνον, ἢ, ὡς εἴ-
πεν ἡ περὶ λαβῆσαι Διὰτάξις, ἐνθα πρὶν μέρους τῆ
πράξεως γίνεται σύμφωνον, ὅπως καὶ τὸ συνηγο-
ρίας ἐκπύσσειν παρεκλεύσατο τὸ δικολόγον ἢ Διὰ-
τάξις, ἢ καὶ μὴ ῥητὸν μέρος, ποσότητι ἢ ῥητῷ
συνεφάνησεν ὑπὲρ τῆ συνηγορίας λαβεῖν. Ἀπλῶς
γὰρ ἐδὲ ἐν συναλλάγμα ἢ σύμφωνον ἐπιτέτραπται
πρὶν τὴν ἰδίαν μισθόν, ἥτοι τὸ ὁνομασίαν ποιεῖσθαι
τῷ συνηγόρῳ. Ἀλλὰ μάλιστα συναλλάγματι μετὰ
πίσεως ἀγαθῆς καὶ νομίζω τὴν συνηγορίαν κεκαλυμμένην
ποιεῖσθαι πρὸς τὴν συνηγορήσαντα παρ' αὐτῶν. Τὰ
γὰρ γενικά τῆ Διὰτάξεως ῥήματα πρὸς τὸ περὶ
μίσθον δεῖ ἐφαρμόζειν, ἐπεὶ καὶ ἀλόγιστον εὐρίσκειν
ἢ νομοθεσία, εἰ καὶ τὰ πίσει καλῇ συμβαίνοντα
συναλλάγματι μετὰ τῆ συνηγορήσαντος καὶ τῆ συνη-
γορημένης ἀπαγορεύονται.

τὰς δυναμείας λαμβάνειν] Ἐπειδὴ μέλλει μετ' ἰλί-
χον τοῖς ἐν αἵσει² συνηγορῶσιν ἀξιοματικῶς ἀπα-
γορεύειν ἢ Διὰτάξις καθόλου τὸ λαμβάνειν τὸ οἰον-
δήποτε μισθόν ὑπὲρ τῆ συνηγορίας, καλῶς ἐνταῦθα
ἡσφαλίσατο, καὶ εἶπε· Μηδεὶς ἐκ τῶν οἷς ἔχει
λαμβάνειν μισθόν, ἐκθηντικῶς ἐχέτω πρὸς τὸ
ἐκσίσιας αὐτῷ μεταφερόμενον πρὸς τὴν συνηγορήσαντα.
Πολλοὶ γὰρ τὴν συνηγορίαν ἀπλησίαν καὶ δόποιον νο-
σῶντες εἰσθῶσι πρὸς τὰ προσφερόμενα αὐτοῖς πρὸς
τὴν συνηγορήσαντα τραχύνεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς αὐ-
τῶν· Ἀληθῶς, ἐταῖρε, ὁ νοτάριος μὴ καὶ ἀνέχεται
τοσάτους μισθούς λαβεῖν· ἐντολῇ μοι ἡλθε δέναι;
καὶ δοκῶσι καταφρονεῖν καὶ εὐτελίζειν τὰ προσφερόμενα.
Τῆτο ἐν ἡ Διὰτάξις ἀπαγορεύει γίνεσθαι.

παρέλκειν τὰς δίκας] Αὕτη μὲν ἡ Διὰτάξις ἀπη-
γόρευσε τῆτο γίνεσθαι, τὸ δὲ οὐδεμίαν τῶν ἡμῶν βα-
σιλέως νομοθεσία μετὰ τῆτον ἐξενεχθεῖσα τὴν Κώδικα
ἐπιτρέπει τοῖς ἀρχαῖς καὶ πρῶτοις σωφρονίζειν τὰς
δικολόγους, εἰ καὶ αὐτὰς καταλάβωσιν ἐπίτηδες παρ-
εκτείνοντες τὴν ὑπόθεσιν.

Ἐξεῖναι δὲ τοῖς ἀξιοματικοῖς ἐν Ρώ-
μῃ, εἰ βεληθείησαν συνηγορεῖν, ἕως ὅτε
δ' ἂν βέλωνται, ἐσώσι μὲν, καὶ μὴ ὡς
ἀξίω-

vel pactionem de honorario inire. Ad-
vocatos autem, quibus honorarium ca-
pere conceditur, non oportere asper-
nanter & cum extenuatione accipere,
quod litigatores iis libero arbitrio of-
ferunt; neque de industria lites pro-
trahere.

INTERPRETATIO.

Nota, advocatum eo ipso, quod adversarium
contumelia afficit, infamia notari, ne ulla qui-
dem adversus eum lata sententia. Nam Consti-
tutio hoc ipso facto ei vult inferri infamiam.

contractum de lite] Haec intellige, aut quan-
do de honorario suo paciscitur, aut, quod
praecedens Constitutio dicit, quando de
emolumento certae partis ex negotio con-
tractus initur, quo casu etiam jussit Constitu-
tio, ut advocatus a postulandi professione arce-
atur, aut quando non quidem certam partem,
at quantitatem tamen certam pro patrocinio
sibi depactus est. Simpliciter enim ne ullam qui-
dem pactionem aut contractum advocato de
mercede vel honorario inire licet. Non tamen
putaverim, contractus bona fide inire cum
cliente suo, advocato interdictum esse. Nam
generalia Constitutionis verba ad rem proposi-
tam applicanda sunt; maxime cum rationi haud
consentanea foret sanctio, si etiam contractus
bona fide inter patronum & clientem initos
censeremus prohibitos.

quibus accipere licet] Quoniam mox Consti-
tutio honoratis in urbe patrocinium praestan-
tibus interdictura est ullam prorsus mercedem
pro patrocinio capere, bene hic cavet dicendo:
Nemo ex his, quos mercedem accipere licebit,
aspernanter habeat, quod sibi litigator libero ar-
bitrio obtulerit. Plurimi enim advocatorum lu-
cro ad infamiam usque inhiantes, ad ea, quae
a clientibus oblata sunt, excandescere solent
dicentes: Talem, o bone, mercedem ne No-
tarius quidem meus acciperet. Mandatum ut
mihi dares, venisti? Sic contemnunt & ver-
bis extenuant, quod offertur. Hoc igitur
Constitutio fieri vetat.

lites protrahere] Haec quidem Constitutio
id fieri vetuit. Sed piissimi nostri Imperato-
ris sanctio post hunc Codicem promulgata
Praesidibus permittit, advocatos, quos litem
de industria protrahere deprehenderint, mul-
ta in ordinem cogere.

Licere autem honoratis in urbe Ro-
ma, si hoc officium putaverint eligen-
dum, quam diu voluerint, advocationem
prae-

¹ τὸν δικολόγον] Basilica Fabroti, τὸν δικολόγον. Minus bene. Cum Cod. nostro convenit Synopf. Basil.

² ἐν αἵσει] MS. ἐν πίσει. quod, vera lectione revo-
cata, hinc facessere jussi.

³ ἀξιοματικοῖς] Intellige dignitatibus quibuscunque per-
functos. Errat enim Caesar Costa Var. Jur. Ambig. L.

L. c. 41. p. 1204. Thef. Jur. Otton. qui advocatos tantum
illustres, publicis stipendiis, & Principis annonae prae-
statione nobilitatos respici putat.

⁴ ἕως ὅτε δ' ἂν βέλωνται] in L. 6. §. 5. C. h. t. qui-
busque maluerint. Sed Graeci legerunt, quousque ma-
luerint.

ἀξιωματικοῖς καθέζεσθαι· μηδὲν μέντοι λαμβάνειν λόγῳ μισθῶν, ἀλλ' ἐπὶ αὐξήσει τῶν οἰκείων ἐπαίνων τῇ συνηγορίᾳ κεχεῖσθαι· εἰ δὲ μισθὸν λαμβάνοντες φανείησαν, ἀποβλήτες καὶ ἀγενεῖς καὶ εὐτελεῖς αὐτὰς νομίζεσθαι. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπαρχίαις ἐξεῖναι τοῖς ἔχουσιν ἀξίαν δίχα ἀρχῆς, τρεῖςιν, ὀνομαρίης κωδικέλλης, συνηγορεῖν, καὶ συνηγορῶντας αὐτὰς μὴ ἀπαιτεῖν διὰ τὸ τῆς ἀξίας προνόμιον καθῆσθαι, ἀλλ' ἐσηκότες τὴν συνηγορίαν πληρῆν, ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ τῷ τῆς συνηγορίας ἀποταξαμένους τῇ τῆ καθέζεσθαι ἐξουσίᾳ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἐξεῖναι ὅ τοῖς ἀξιωματικοῖς] Ζήτη βιβλ. κ'. κεφ. τελευτῶν, ἢ μὴ σοι ἐνανθιωθῇ. Ἐκείσε γὰρ τὰς συκλητικὰς κωλύει αὐτὰς δι' ἐαυτῶν δικάζεσθαι· ἐνταῦθα ὅ τὰς ἀπλῶς ἀξιωματικὰς ἐπιτρέπει. Ζήτη βιβλ. ζ'. τίτλ. ε'. κεφ. ιγ'. Ζήτη βιβλ. ε'. τίτλ. α'. κεφ. ρθ'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῖς ἀξίᾳ κεχωρημένοις] Ἐν Ῥώμῃ δὲ νέητον τὸ αἰαδῆποτε ἀξία εἶτε μὲν ζώνης, εἶτε δίχα ζώνης. Οὐ πάυεται δι' αὐτὰ γενέσθαι φισκοσυνήγοροι, ἀλλ' ἕως γε βέλεται συνηγορεῖ; μάθε. Οὐ πρὸς τὸτο βλέπει τὰ ῥήματα ταῦτα τῇ Διτάξεως, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦσαν ὅτε Θεοδοσιανὰ Κανόνες· Διτάξεις ῥητοῖς ἐνιαυτοῖς περικλείεσθαι τὴν συνηγορίαν, τὰς ἀπὸ τῆς ἀξίας ἀξιωματικὰς συνηγορῶντας ἢ Διτάξεις αὐτῇ. Τὴν γὰρ τάξιν τὴν νῦν κρατῶσαν ἐπὶ τῷ φισκοσυνήγῳ εἰς ἡπίστατο ἢ Διτάξεις αὐτῇ. Σήμερον δὲ ἢ περὶ τῶς καὶ τὸ, ἕως ὅτε βέλεται, συνηγορεῖν αὐτὰς. Εἰ μὴ ἄρα ἐκείνο ἀνίσταται, ὅτι ἐξέσι τοῖς ἀξιωματικοῖς ἀφίστασθαι ὅτε συνηγορεῖν, ὅτε βέλεται. Πολλὰς γὰρ, οἷα συμβαίνει, ἀπαρέσκη αὐτῶ μὲν χρόνον ὀλίγον τὸ συνηγορεῖν, ἢ θύλῃ μᾶλλον τοῖς ἀξιωματικοῖς χρῆσθαι δικαίαις. Καὶ πρὸς τὸτο ἐστὶ τὸ, ἕως ὅτε βέλεται, ἢ ὅταν βεληθείη, ἀπεργυμνάσαι ἀφίσταται ὅτε συνηγορεῖν.

Τὸ κ' πόδας ἔχει· Δηλαδή ἵνα μὴ πρὸς αἰσχρὸν κέρδιον ἢ ἔργον ἀπρεπῇ αὐτῇ λαμβάνηται ἢ ἀφορμή. Καὶ φησὶν ὁ Θαλελαῖος· Τὸτο ὅσον πρὸς τὸ πρὸς ὄψον εἶπε ὅτι ἀξιωματικῶς, ἔχ' ὅτι αὐτὸ τὸ λαμβάνειν τὰς τῇ συνηγορίας μισθὰς αἰσχρὸν ἐστὶ κ' φύσιν· τὸ γὰρ ἐναντίον καὶ ἐσπένδαται· ἀλλ' ὅτι τῷ ἀξιωματικῷ αἰσχρὸν ἐστὶν, οἷον ἢ ἔργον αὐτὸ ἐκάλεισε, πάλιν πρὸς τὸ ὅτι ἀξιωματικῶς πρὸς ὄψον ἀποβλέπεται.

ἐσηκότες τὴν συνηγορίαν πληρῆν] Σημείωσα ἔν, ἔτι καὶ ἀξιωματικῶς εἴη δικολογῶν, ὁφείλει συνηγορεῖν

1 καθῆσθαι] Basilica, κεχεῖσθαι καὶ καθῆσθαι. Sed κεχεῖσθαι delendum est, natum quippe ex varia lectione verbi καθῆσθαι.

praebere, stare vero illos, non autem quasi honoratos sedere: ita tamen, ut nihil mercedis capians, sed in laudis suae incrementum advocationis munere fungantur. Sin mercedem accepisse arguantur, abjectos, degeneres, vilesque haberi. Sed & in provinciis licere his, qui sine imperio dignitatem, id est, honorarios codicillos meruerunt, patrocinium praestare, nec quatenus eo munere funguntur, propter dignitatis praerogativam sedere, sed stantes postulare, tanquam eo tempore, quo advocati personam susceperunt, sedendi juri re nunciantes.

SCHOLIUM.

Licere autem honoratis] Quaere Lib. XX. cap. ult. quod non obstat. Nam ibi vetat, ne Senatores per se ipsos experiantur. Hic vero simpliciter honoratos admittit. Quaere Lib. VII. Tit. VI. cap. 13. & Lib. VI. Tit. I. cap. 109.

INTERPRETATIO.

Et honoratis] In urbe Roma vero intellige illa, *quacunque dignitate*, sive cum, sive sine cingulo. Utrum autem ideo cessat esse fisci patronus, an, quoad velit, advocationem praestat? Disce. Non eo respiciunt verba ista Constitutionis, sed quoniam tum erant Codicis Theodosiani tunc extantis Constitutiones certis annis postulationem concludentes, Constitutio praesens hoc mutavit, quod ad honoratos attinet postulandi munere fungentes. Nam rationem, quae nunc in Advocato fisci obtinet, ne norat quidem haec Constitutio. Hodie igitur superflue dicitur, *eousque liceat orare, quousque voluerint*. Nisi forte illud subindicetur, honoratis a postulando, quodocunque voluerint, discedere licere. Saepe enim, ut fieri solet, ipsis post breve tempus elapsum postulandi munus displicet; maluntque adeo honoratorum jure uti. Propterea dicitur, *quousque maluerint*, ut, quando placuerit, sine offensa a postulando desistere possint.

Τὸ κ' πόδας ita: Videlicet, ut non ad turpe compendium, & stipem deformem haec arripiatur occasio. Et ait Thalelaeus: Hoc ad honorati personam Constitutio dicit, non quod advocationis praemium capere natura turpe sit, (nam contrarium receptum est) sed quod honorato indignum videatur; quare & stipem vocavit, rursus ad honorati personam respiciens.

stantes postulare] Observa igitur, etiam honoratum, si advocationis munere fungitur, stare oportet.

2 Θεοδ. Καν. Διτάξεις] Putem cum Scheltinga V. C. respici ad Theodosii Novell. XVI. & Valentiniani Novell. XXXIV.

γορεῖν ἐσηκῶς· πολλῶν ἔν μᾶλλον ὁ μὴ ἀξιομα-
τικὸς κατ' ἐδίνα λόγον ὀφείλει καθῆσθαι ἐν τῷ
συνηγόρεϊν.

Ὁ ἄρχων ἐξιστάτω τὰς δικολόγους τοῖς
μέρεσιν, ὡς ἂν μὴ εὐρεθεῖεν εἰς ἓν μέρος
οἱ ἀπαίδευτοι, καὶ μὴ πείραν ἔχοντες,
εἰς δὲ τὸ ἕτερον οἱ πεπαιδευμένοι. Ὁ δὲ
παρὰ τῷ ἄρχοντι ὑπομνησθεὶς εἰπεῖν,
καὶ δίχα προφάσεως εὐλόγως παραιτή-
μεν, ἐκβάλλεται τῆς συνηγορίας, μη-
δὲ ἐπανόδῳ ἔχων ἐλπίδα. Ἦν δὲ τις τῶν
δικαζομένων ὀφθῇ παρὰ πολλοῖς τὸ
πρᾶγμα τρακταῖσας, καὶ πανουργία τοι-
αύτη τὴν τῶν συνηγόρων περιγρᾶψήν ἐξι-
σωσιν, ὡς ἐναργῆς συκοφάντης ἐλεγχθή-
σεται, καὶ τὴν ἀρχοντικὴν ἐξουσίαν ἔ-
διαφεύζεται.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Τ.

Διαμερίζεται ὁ ἄρχων ἐξ ἴσας τὰς δικολόγους τοῖς
μέρεσιν. Ἀνάγνωθι ἢ βιβλ. θ'. τίτλ. γ'. Διατ.
β'. ἐνθα εἴρηται, ὅτι καὶ ὁ ἐπὶ ἐγκλήματι ἐναγό-
μῳ δύνάται ἔχειν συνηγόρον. Ὁ τὴν οἰκίαν ὑπὲρ
θεσιν τρακταῖσας μὲν ὅλων τῶν δικολόγων, δοκεῖ κα-
κὸν πρᾶγμα ἔχειν, καὶ καταφρονεῖν τῷ ἄρχοντι.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ϊ Ο Τ.

Ἡ Διάταξις αὕτη τῇ ἐξισώσεως τῶν δικολόγων ἐπι-
μελεῖται, καὶ νομοθετεῖ. Μηδεποτε ὑπὲρ ἑνὸς μέρους
ὅλης τῆς ἐπιτήμης δικολόγους ἢ τὰς παλαιὰς συνη-
γορεῖν, ἐν ᾧ τῷ ἄλλῳ μέρει τὰς νεωτέρους καὶ ἀτε-
λεῖς. ἀλλ' εἰάν συμβῇ ἐν τῷ ἐνὶ δικαστηρίῳ, ταῦτε-
σιν, ἐν ὅλῳ τῷ φόρῳ τῶν συνηγόρων δύο μόνους ἐπι-
τήμης εἶναι, ἢ καὶ πλείονας, ἐξουσίαν ἔχεται ὁ δικά-
ζων Διακρίνει ἐξ ἴσας τοῖς μέρεσιν τὰς δικολόγους καὶ
τὸ δίκαιον. Εἰ δὲ τις τῶν δικολόγων κελύθει ὑπὸ
τῷ ἄρχοντι δικολογεῖσθαι ὑπὲρ ἑνὸς τῶν μερῶν, ἐξ-
ουσιᾷ χρηστέα μὴ ὡς προσδέκτω, ἐκβαλλέτω,
Φησὶ, τῷ συνηγόρῳ, μὴ ἐλπίζων μηδὲ μὲν ταῦτα
δοκατίζεσθαι αὐτῷ τὴν τῶν συνηγορίας ἐξουσίαν.
Εἰ δὲ τις, ἐκ τῶν δικαζομένων ἐλεγχθεὶς μὲν πάν-
των τῶν ἐπιτήμων δικολόγων τρακταῖσας τὴν ἰδίαν
ὑπόθεσιν, καὶ ἐντεῦθεν δοκαίειαν τὴν συνηγορίαν
τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ, ἐξ αὐτοῦ ταῦτα δοκαίειν ὡς
ἀδίκον ἀγωνίζεται δίκῃ, καὶ ὅλως ἀπατρεῖ τὴν
τῷ ἄρχοντι αὐθεντίαν, ἣς ὀφείλει πείραν λαβεῖν.

δίχα προφάσεως εὐλόγως] Εἰ γὰρ εὐλόγον ἔχει πα-
ραστήσεως αἰτίαν, εἰκότως ἔσθ' οὐ συνηγορεῖ. Τὴν γὰρ,
ὅτι πολλάκις λέγει· ἐχθρὸς μὲ ἐστὶ προφανὴς ἐστὶ,
ὃ κελύθει με συνηγορήσαι, καὶ εὐλαβεῖμαι, μήποτε
ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν δόξω ἐπιτήμης προσδιδόναι αὐτόν.
Ὁ ἀδελφός μὲν πολλάκις ἐστὶν ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ·
καὶ πῶς ἔχω καὶ τῷ ἀδελφῷ μὲ συνηγορήσαι; Ἀπλῶς
γὰρ, εἰάν δικαίαν τινὰ αἰτίαν ἔχη τῇ ἀντιτάσει
ὁ δι-

oportere. Quanto magis igitur eum, qui nul-
la dignitate praeditus est, in postulando sta-
re oportet?

Magistratus ex aequo advocatos par-
tibus tribuat, ne in altera parte imperiti, L. 7. C. b. 2.
& usus forensis ignari reperiantur, in al-
tera eruditi. Si quis vero a magistratu,
ut advocacionem praebeat, monitus, sine
justa causa hanc provinciam detrectave-
rit, carebit postulandi copia citra spem
restitutionis. Si quis autem ex litigato-
ribus cum plurimis negotium tractasse
deprehensus fuerit, & tali fraude pa-
ris defensionis copiam subtraxerit,
pro manifesto calumniatore habebi-
tur, neque effugiet judicariam aucto-
ritatem.

THEODORI.

Magistratus advocatos exaequet partibus.
Lege Lib. IX. Tit. III. Const. 2. ubi etiam cri-
minis reus, dicitur, posse habere advocatum.
Qui negotium suum cum omnibus advocatis
communicaverit, iniquam litem fovere, &
magistratum contemnere videtur.

THALELAEI.

Haec Constitutio aequae advocatorum di-
stributionis curam gerit, fanciens, ne in al-
tera advocati vel meritis nobiles vel vetusta-
te advocacionem praebeant, in altera vero
juniores & parum exercitati. Sed si contige-
rit, in uno auditorio, hoc est, in toto foro
duo tantum advocatorum hilarioris famae ef-
se, vel etiam plures, ut judici liceat advoca-
tos inter partes ex aequo dividere. Si quis
vero eorum a iudice pro alterutra parte postu-
lare iussus, excusatione minus probabili usus
fuerit, careat, inquit, foro, neque speret,
sibi in posterum agendi copiam restitutum iri.
Si quis autem ex litigatoribus detectus fuerit,
cum praestantissimis quibusque negotium suum
tractasse, & sic defensionis copiam adversario
suo subtraxisse, hoc ipso prodit, iniquam a se
litem agitari, judicisque auctoritatem deludi;
quam ipsum experiri par est.

sine justa causa] Quod si justam excusationis
causam afferat, recte abstinet ab advocacione.
Quid enim? si dicat: Apertae mihi cum eo in-
tercedunt inimicitiae, pro quo me postulare ju-
bes; ideoque vereor, ne quando propterea de
industria causam ejus prodidisse videar. Vel
hoc modo: Ille fratris mei adversarius est;
quid igitur contra fratrem meum agere possim?
Sim-

1 ἀπαίδευτοι &c.] Hinc restitue Synopf. Basil. Lib.
VIII. p. 100.

2 πολλοῖς] Basilica addunt, καὶ χωρισμένως, sepa-
ratim, quod est in L. 7. C. h. 2. idque recepisse,

nisi Scholiasas quoque nostros eandem vocem igno-
rasse viderem. Tractare h. l. est communicare, consule-
re. Apposite Vett. Gloss. Verb. Jur. τρακταῖσας. ἀνα-
καίρει.

ὁ δικηγόρος, τότε καλῶς ὠφελεῖται τὴν ἑαυτοῦ κέλευσιν, καὶ οὐκ ὑποπίπτει τῇ διατάξει ταύτῃ τῇ τιμωρίᾳ. Σημείωσαι ὅτι, ἐξ αὐτοῦ ἡ ἀλογισμὸς ὠφελησάτω τὴν συνηγορίαν, καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελεύεται συνηγορεῖν, ἐκείθεν αὐτὸν τῇ συνηγορίας ἐκέλευσε, καὶ μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχειν ἢ πάλιν δύνασθαι συνηγορεῖν.

τὸ πρῶτον τρακταίσας] Τὸτο δὲ ἐστὶν ἐτέρω νομῆμα πρὸς τὴν ἀπολαμβανόντων καὶ διδασκόντων τὰς πολλὰς δικηγόρους, καὶ ἐντεῦθεν μὴ συγχωρῶντων αὐτὰς συνηγορεῖν. Εὐθὺς ἀντιτίθεται, ὅτι ἐδίδαξά σε τὰ δικαιώματά μου, καὶ πᾶς θέλεις κατ' ἐμὴν συνηγορεῖν; Ὁ ἐν τοῖς τούτοις καὶ πρὸς τὴν κακοπραγμίαν ἐπιφέρειται, καὶ δικαστικῆς ἀγανακτικῆς πειρασθήσεται. Σημείωσαι ὅτι ἐκ ταύτης τῆς διατάξεως, ὅτι ὁ παρρησιῶν πρῶτον ὡς τινὲς, καὶ δύναται συνηγορεῖν κατ' αὐτὴν ἐν τῇ αὐτῇ ὑποθέσει. Εἰ γὰρ μὴ σαφῶς ἐκπεφάνηται τούτοις τοῖς ῥήμασιν τῆς διατάξεως, ὅπως δεῖ λέγειν· δι' ὧν μὴ πολλὰν τρακταίεται, ὑφαίρεται ἢ ἰδίᾳ διαδίκῃ συνηγορίαν· δείκνυται τὸ νόμιμον ἀληθές, ὅτι ὁ τρακταίσας τὸ πρῶτον τινὲς, καὶ δύναται κατ' αὐτὴν λοιπὴν συνηγορεῖν ἐν τῇ αὐτῇ ῥήτοι ὑποθέσει.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ ἀρχὼν ἐξιστάτω] Ζήτη κεφ. α'. θεμ. γ. καὶ βιβλ. ε'. τίτλ. α'. κεφ. ρδ'.

Μήτε εἰς τὸ τῶν ἐπαρχῶν, μήτε ἐν ἐτέρῳ οἰωδῆποτέ τις δικαστηρίῳ μετὰ τῶν συνηγόρων τατῆσθω Χριστιανὸς ἐκ ὧν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτη βιβλ. α'. κεφ. κέ.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Ὁ μὴ κρινὼν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, εἰ συνηγορήσῃ, ποινὴ καὶ δημόσιον ὑποκείται. Μέννησο γὰρ τῇ ἱε. Διατ. ε' δ'. τίτλ. ε' α'. βιβλ.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Ἡ διατάξις αὕτη τὰς ἀπανταξὶς τῇ συνηγορίας οὐκ ἄλλως βέλεται συνηγορεῖν, εἰ μὴ μετέχον τῇ ἀγίᾳ καὶ καθολικῇ τῇ Χριστιανῶν θρησκείᾳ. Ἐὰν ὅμως τὸτο γένηται τι, καὶ τὴν τάξιν τῇ ἐπαρχῇ τῇ περιουσίᾳ ῥ. χρυσὸν λιτρῶν πρὸς τὸν ἀπαιτεῖσθαι βέλεται, καὶ αὐτὸν τὴν τολμήσαντα παρὰ τὴν διατάξιν συνηγορεῖν, καὶ τῇ συνηγορίας ἀποθεῖσθαι βέλεται, καὶ διηνεκῶς ἐξορίζεσθαι. Ἀπειλεῖ ὅτι καὶ ἀρχαὶ τῶν ἐπαρχῶν, παρ' οἷς ὁ μὴ Χριστιανὸς συνηγόρησε, ἢ ἡμίσεως μέρους τῆς ἐστίας αὐτῶν δημόσιον καὶ ἐξορίαν πενταετὲς χρόνον.

Simpliciter dicendum, advocatum, qui justam excusationis causam attulit, iudicis iussum recte deprecari, neque incidere in poenam hac Constitutione statutam. Nota vero, eum, qui a iudice causam agere iussus est, nec probabiliter se excusavit, a postulando arceri, citra spem restitutionis.

negotium tractasse] Incipit altera pars Constitutionis agens de iis, qui plurimos advocatos occupant instruuntque, ut ne aliis patrocinium praestare possint. Statim enim quis opponit: Quia tu adversus me postulare audes, qui per me instrumenta mea cognovisti? Talis igitur & in praesumptionem calumniatoris incurrit, & iudicis indignationem experietur. Observa autem ex hac Constitutione, eum, cuius fidei ab altero negotium commissum est, non posse in eadem causa contra eundem advocacionem praebere. Nam licet illud his Constitutionis verbis haud aperte expressum sit, ex eo tamen, quod dicitur, *dum cum plurimis tractavit, adversario suo subtrahit defensionis copiam*, verum jus factis apparet, eum scilicet, qui negotium alicujus tractavit, non posse jam in eadem causa adversus eum postulare.

SCHOLIUM.

Judex exaequato] Quaere cap. i. them. 3. & Lib. VI. Tit. I. cap. 104.

Nemo vel in foro Praefecti Praetorio, vel in alio quocunque iudicio inter advocatos admittatur, nisi Christianus sit. L. 8. c. b. t.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. I. cap. 25.

THEODORI.

Si quis catholica religione non imbutus patrocinium praestiterit, poenam & proscriptionem sustinebit. Memineris enim Const. 15. Tit. IV. Lib. I.

THALELAEI.

Haec Constitutio omnes omnino ab advocacione praestanda arcet, nisi catholico Christianorum cultui sint addicti. Sin autem contra hanc Constitutionem aliquid factum fuerit, Officiales Praefecti Praetorio centum auri libris multabuntur, & quicunque contra decretum postulare ausus fuerit, ab advocacione repellatur, ejectus in perpetuum exilium. Provinciarum etiam Rectoribus dimidia bonorum partis proscriptionem, & quinquennale exilium minatur, apud quos a Christiana religione alieni postulasse deprehensi fuerint.

Τὸ κτ' πόδας ἔχει· Μηδεὶς ἐν τῷ φόρῳ ἔμε-
γέθους ἔσθ', μηδὲ ἐν ἐπαρχικῷ δικαστηρίῳ, ἢ
παρ' οἰσθῆποτε δικαστῇ προσβαίνεται πρὸς τὸ τ' το-
γάτων· συγκλήρον, ἦτοι σωματεῖον. Καὶ φησὶ
ὁ Θαλελαῖος· Πλατύτατόν ἐστι τῆτο τὸ μέγεθος
Διατάξεως, καὶ δύναται τις ἐπιχειρήσας ἐξ αὐτῆς
λέγειν, ὅτι, καὶ ὡς καὶ κομμομισσαρίῳ δικαστῇ ἢ
ὡς χαμαιδικαστῇ ὁ ἀμύητος τ' μυστηρίων δικα-
λογήσῃ, χάριν ἔχει ἡ Διατάξις αὕτη. Μετὰ γὰρ
τὸ εἰπεῖν τὰ ἐπαρχικά δικαστήρια, τότε ἐπήγαγεν
apud quenquam judicem. Καὶ τίνα ἔχομεν με-
τὰ τῆς ἀρχόντος νόστον δικαστῶν, εἰ μὴ τῆς χα-
μαιδικαστῆς; Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὡς εἶπον, δικανι-
κῶς ἐπιχειρεῖσθαι δύναται. Τὸ δ' ἐπαγόμενον τ'
Διατάξεως ῥητὸν δηλοῖ, ὅτι πρὸς μόνων δρχόντων
νομοθετεῖ. Οὐδὲ γὰρ τὸ συνηγορεῖν ἀπαγορεύει,
ἀλλὰ τὸ συνίστασθαι, λέγουσα, accedat ad To-
gatorum consortium, μὴ προσβαίνεται εἰς τὸ τ'
δικηγάνων σωματεῖον, ἦτοι συγκλήρον, τετέστι, μὴ
συνιστάσθω. Τὰ δ' ἐν apud quenquam judicem,
νόστον πρὸς τὸ ἀπὸ πρεσβυτέρων δρχόντων, ἦτοι τῶν πε-
ρεβλέπων, οἷον Ἀνθυπάτου, καὶ Λύγδαλις, καὶ
Κόμητος τ' ἀνατολῆς, καὶ Βικαρίος. Οὗτοι γὰρ δ'
πρὸς ἐχόντων τῶν in provinciali judicio· ἐπειδὴ
ἐν ἐπαρχίᾳ μόνον ἀρχουσιν ἔσθ' οἱ ἀπὸ πρεσβυτέρων
οἱ ἀρχόντες, ἀλλὰ κλιμάτων ἐλοκλήρων· οἱ μὲν Ἀνθ-
υπάτοι, πάσης τ' Ἀσίας, οἱ Λύγδαλοι, πά-
σης τ' Αἰγύπτου, καὶ ὁ Κόμης τ' ἀνατολῆς, πάσης
ἐμὲ τ' ἀνατολῆς, καὶ οἱ Βικαρίοι, ἢ τ' Ποντικῆς,
ἢ ἄλλων τινῶν κλιμάτων, ὧν εἰσὶ Βικαρίοι. Τῆ-
τος δ' ἐν νόστον ὡς λαμβάνεσθαι διὰ τ', apud
quenquam judicem. Παρὰ γὰρ χαμαιδικαστῇ
ἔσθ' οἱ αἵτιμοι, ἔσθ' οἱ ἄλλοι πᾶς κεκλυμένοι εἰρ-
γόνται συνηγορεῖν, ἐπειδὴ ἔσθ' ἐν συνηγορίᾳ τῆτο κα-
λεῖται, ὡς ἐμάθομεν εἰς τὸ πρὸς οἰκίον τ' de Po-
stulando τ' πρώτων, ἐνθα μόνον τ' ἐν πρεβυτέρῳ
δικαστηρίῳ ἐπὶ συκοφαντίας κατὰ κριθέντα εἶπε μηδὲ
ὡς χαμαιδικαστῆς δύνασθαι συνηγορεῖν.

Τὸ κτ' πόδας ἔχει· Εἰ μὴ τ' ἱερᾶς καθολικῆς
θρησκείας ἐμνήθη τὰ μυστήρια. Καὶ φησὶν ὁ Θα-
λελαῖος· Καὶ ἐν Χριστιανῶν γονέων εἴη ὁ βελέ-
μενος συνηγορεῖν, καὶ αὐτὶς προσάρεσιν ἔχη καὶ
πίσιν Χριστιανῶν, μήπω δ' τῷ σωτηριώδει προσήλ-
θε βαπτίσματι, μηδὲ τῶν μυστηρίων μετέχον, δ'
δύναται συνίστασθαι εἰς τὴν τῶν συνηγόρων κατά-
λογον.

Εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ταχθεῖν, οἱ
μὲν ἐπαρχικοὶ ταξεῶνται· δέκα χρυ-
σοῦ καταθήσουσι λίτρας, αὐτὸς δὲ ὁ
συνηγορεῖν τολμήσας, ἐκβληθεὶς τῆς
συνηγορείας, καὶ δημευθεὶς ἐξορισθή-
σεται, τοῦ ἐν ἐπαρχίᾳ ἀρχόντος ἀ-
νασχομένου μετὰ τὴν εἰς τὸ ἡμισυ δὴ-
μευσιν ἐπὶ πενταετία ἐν ἐξορίᾳ διάγον-
τος.

Τὸ κτ' πόδας ita: Nemo in foro magnitudi-
nis tuae, vel in provinciali judicio, vel apud
quemcunque judicem accedat ad Togatorum
confortium, aut corpus. Et ait Thalelaeus:
Latissima est haec pars Constitutionis; unde
quis argumentans dicere posset, huic Consti-
tutioni quoque locum esse, si, qui mysteriis
non imbutus est, apud compromissarium judi-
cem aut pedaneum causas oraverit. Nam post-
quam de provincialibus judiciis dixisset, sta-
tim subjungit, *apud quenquam judicem*. Jam
quem post magistratus intelligamus judicem,
nisi pedaneum? Sic quidem, ut dixi, foren-
si more argumentari licet. Sed sequens Consti-
tutionis contextus declarat, de solis magistra-
tibus id sanciri. Neque enim postulatio interdi-
citur, sed receptio in collegium, cum dicit: *ac-
cedat ad Togatorum consortium*, hoc est, non
admittatur in advocatorum corpus. Illa igitur,
apud quenquam judicem, intellige de
Spectabilibus Magistratibus, veluti Proconsu-
le, & Augustali, & Comite Orientis, &
Vicario. Hi enim non continentur verbis,
in provinciali judicio. quia non provincias
solum administrant, sed totas regiones: Pro-
consules quidem, totam Asiam; Augustales,
totam Aegyptum; Comes Orientis, totam si-
mul Orientem; & Vicarii, vel Pontum, vel
alias regiones, quarum sunt Vicarii. Hos
ergo contineri puta illis, *apud quenquam ju-
dicem*. Nam apud pedaneum judicem ne-
que infames, neque alii quocunque mo-
do prohibiti, postulare vetantur; quoniam
hoc neque advocationem praebere dicitur,
sicut cognovimus princ. Tit. de Postulan-
do, ubi solum calumniae publici judicii dam-
natus apud iudices pedaneos postulare pro-
hibetur.

Τὸ κτ' πόδας ita: Nisi sacrosanctae Catholicae
religionis mysteriis imbutus sit. Et ait Tha-
lelaeus: Etiam si is, qui patrocinium praestare
cupit, Christianis parentibus ortus, voluntate
& fide Christianus sit, nondum tamen ad salu-
tarem fontem accesserit, neque mysteriorum
particeps sit factus, in advocatorum matri-
culam recipi nequit.

Si quis vero adversus ea inter Togatos ^{L. 8. c.}
receptus sit, apparitores Praefecti Prae-
torio decem auri libras pendeant; qui
autem advocationem praestare ausus fue-
rit, ejectus foro & proscrip-
tus exilii poenam sustineat, Rectore provinciae, qui
haec toleraverit, dimidia-
e bonorum partis proscriptionem & poenam exilii
per quinquennium passuro.

E P.

I N.

1 τογάτων] MS. ἀγάτων. Vid. Briffon. de V. S. in
h. v. Mox MS. κερταβιβλίον pro σπειταβιβλίον.

2 ταξεῶν] Confer Jac. Guther. de Offic. D. A. Lib.
II. cap. 10.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ κτ' πόδας ἔχει· Ἐὰν ἄλλο τί ποτε οἰωνήποτε τρέπω, ἢ οἰωνήποτε μηχανῇ ἢ γένηται, ἢ ἐπιχειρηθῇ γενέσθαι. Καὶ φησὶν ὁ Θαλελαῖος· Σημείωσαι ταῦτα τὰ γενικά ρήματα τῆ Διατάξεως· ὅτι καὶ καθ' οἰωνήποτε τρόπον, ἢ καθ' οἰωνήτινα μηχανῇ ἐπιχειρήσῃ τις ὡραθῆναι τὴν Διατάξιν ταύτην, ὑποπίπτει τῇ νομοθεσίᾳ αὐτῆς. Εἴτε ἐν δότῳ τινὶ πρὸς ἀγματοῦ, εἴτε δότῳ θεῶν ῥεσκέπτῃ κτ' τὴν συναρπαγὴν αὐτῶ περιδέντῳ δυνήθει συστήναι, σὺν ἐκφύγει τὴν τῆ Διατάξεως τιμωρίαν. Μᾶλλον δὲ καὶ μὴ συστή, ἐπιχειρήσῃ ὅμως συστήναι, καὶ ὥτως ὑποπίπτει τῇ Διατάξει λεγόμενῃ, factum, vel attentatum fuerit. Τὸν γὰρ ποιήσαντά τι ἢ ἐπιχειρήσαντά ποιῆσαι ὡραθῇ τὴν Διατάξιν περιλαμβάνει ταῦτα τὰ ρήματα.

Ἡρώτης· Οὐ δοκεῖ σοι ἀλόγιστον εἶναι τὸ, εἰ ὡραθῇ ἄλλῳ ἄρχοντι συστή ὁ ἀμύητος, τὴν τάξιν δὲ ἐπαρχίας τῆ πρωτεύουσας καταδικάζεσθαι; Ἀλλὰ γίνωσκε, ὅτι ἡ Διατάξις αὕτη πρὸς πάντας τὰς ἀρχοντας κατεπέμβθη. Ἐκάστῳ ἐν ἀρχοντί περὶ τὴν παρ' αὐτῷ συνισταμένην ἐπάγει τιμωρίαν. Ἀμέλει καὶ ὑποκατίδουσα, ἐνθα περὶ τὴν ἐν ἐπαρχίαις δρχόντων νομοθεσίᾳ, σὺν ἀλογίᾳς τῆ οἰωνήποτε ἀρχόντος τιμωρεῖται ἐκ τῆ συστήναι τῆ ἀμύητον, ἀλλ' ἐκείνον τιμωρεῖται, ὅτιν' ὑπὸ τὴν δίκην συνέστη καὶ συνηγέρησεν ὁ ἀμύητος. Εἰ τοίνυν ὁ ἐν ἐπαρχίᾳ ἄρχων, διὰ τὸ ἐν ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ συνηγορήσαι τινα, δ τιμωρεῖται, πολλῶ μᾶλλον αἱ τάξεις τῆ μεγάλων δρχόντων, διὰ τὸ ἀλλαχθῇ συστήναι τῆ ἀμύητον, δ τιμωρεῖται, ἀλλ' ἐκάστῃ τάξει ὑπὲρ ἐαυτῆς τιμωρεῖται. Τῆτο γὰρ, ὡς εἶπον, δηλοῖ τὸ ἐπὶ τῇ δρχόντων τῇ ἐπαρχίᾳ νενομοθετημένον ταύτη τῇ Διατάξει.

Ὁ προδοσίας τῆ οἰκείας κατηγορήσας συνηγὼς, μετὰ ἀπόδειξιν τὰς προσφορὰς αὐτῷ τιμωρίας ἐπάγει, καὶ ἐξ ἀρχῆς ἢ ὑπόθεσις κινηθήσεται· μὴ ἀποδείξας δὲ, ὡς συκοφάντης ἀτιμωθήσεται, καὶ σέρεξει μὴ ἐκκαλεσάμενος· τὴν ἀπόφασιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἐκκαλεσάμενος τὴν ἀπόφασιν.] Ὅταν σὺν ἐξεκαλέσατο· ἐδύνατο γὰρ ἐκκαλέσασθαι, καὶ τὰ τῆ προδοσίας γυμνάζειν.

Ὁ παρὼν τίτλος ἐπιγέγραπται περὶ συνηγῶν Διαφόρων δικαστῶν.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Ὁ ἡτῶμενος κτ' προδοσίαν δ ἰδίᾳ συνηγὼς, ἀνατρέψας τὴν κατ' αὐτὸς ἐξενεχθεῖσαν ψήφον, μετὰ

ἰ ἐκκαλεσάμενος.] Sic & Synopf. Basilic. Sed Basilica Fabroti, ἰγκλησάμενος. Idem mendum in Glossis No-

INTERPRETATIO.

Τὸ κτ' πόδας ita: Sin autem aliquid quoquo modo, vel quadam machinatione factum vel attentatum fuerit. Et ait Thalelaeus: Nota universalialia haec Constitutionis verba; Licet quis quoquo modo vel quacunque machinatione huic legi fraudem facere instituerit, incidit tamen in poenam ab ea sancitam. Sive igitur decreto, vel Imperatoris rescripto, quod per obreptionem impetravit, recipi posset, non effugit Constitutionis poenam. Imo vero, licet non sit receptus, attentaverit tamen, ut reciperetur, vel sic impingit adversus Constitutionem dicentem, factum, vel attentatum fuerit. quibus verbis continetur, & qui fecerit aliquid adversus Constitutionem, & qui facere instituerit.

Interrogatio: Nonne tibi a ratione alienum videtur, officium Praef. Praet. damnari, si quis Christianorum expers sacrorum ab alio Magistratu receptus sit? Sed scias, hanc Constitutionem ad omnes Magistratus missam esse. Singulis igitur propter eos, quos receperunt, poenam irrogat. Etenim mox, ubi de provinciarum Rectoribus sancit, non temere quemcunque Magistratum propter receptionem hominis non Christiani poena afficit, sed eum tantum, sub cuius iudicio receptus est, & advocacionem prae-buit non initiatus. Si igitur provinciae Rector, quod quis in alia provincia postularit, non punitur, multo minus Officiales majorum Magistratum, quod homo non initiatus alibi receptus sit, poenam sustinebunt; sed quodlibet officium pro semetipso luet. Hoc, ut dixi, significatur iis, quae de provinciarum Rectoribus hac Constitutione sancita sunt.

Qui advocatum suum praevaricationis accusaverit, post probationem competentibus eum poenis subicit, & causa de integro tractabitur. Quodsi non probaverit, velut calumniator notabitur, & cum non provocaverit, rebus judicatis stabit.

SCHOLIUM.

provocatione non facta] quando non appellavit: poterat enim appellare, & de praevaricatione experiri.

Hic Titulus inscribitur de Advocatis diversorum judiciorum.

THEODORI.

Qui advocati sui praevaricatione victus est, idque demonstraverit, evertit sententiam ad-

micis: Ἐφεσις λέγει ἢ ἰγκλησάμενος. L. ἰγκλησάμενος. Vid. Harpocraton v. Ἐφεσις.

τὰ τὰς ἀποδείξεις ἐκκλήτῃ μὴ χρῆζων. Τὸτο ὅ
νόει κατὰ τὴν τελευταίαν ἀτάξιν τῆ παρόν-
τος τίτλου.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Δικασάμενός τις, καὶ ἡττηθεὶς προσῆλθε βασι-
λεῖ, ἀπαγγέλλων τὴν συνηγορίαν αὐτῆς, ὡς προδε-
δωκέναι τὴν δίκην, καὶ ἀπὸ τῆτο ὡς ἀκαλῶν ἀ-
ναγκαζόμεναι τὴν ἐξενεχθεῖσαν κατ' αὐτῆς ἀπόφασιν.
Πρὸς τὸτο τοῖνον ὁ βασιλεὺς ἀντέγραψεν ἕτως·
Εἰ τὴν δικολόγον σε προδεδωκέναι νομίζεις, καὶ πλε-
ρώσεις τὴν κατ' αὐτῆς κατηγορίαν, τότε, ἀπο-
δείξεις, ὅτι προδεδωκεν, οὐκ ἐπιλείψῃ κατ' αὐτῆς
ἀπόφασιν κατὰ τὴν ἀξίαν· ὅτι ἀμαρτήματός, καὶ
ἕτω καὶ τὰ τὴν πρωτοτύπῃ δίκῃ ἀνωθεν ζητηθήσε-
ται. Εἰ δὲ μὴ ἀποδείξεις, ὅτι προδεδωκεν, καὶ ἐπὶ
συμφαντίᾳ ζημιωθήσῃ, καὶ τοῖς κεκρυμμένοις, καθ'
ἃν οὐκ ἐξεκαλέσω, ἀνάγκῃ ἐξέεις ἐμμένειν. Ἐ-
νὸν ἐστὶ τὸτο τὸ νόμιμον, ὅτι ὁ ἀπὸ τὴν προδοσίαν
τὴν δικολόγον ἡττηθεὶς, καὶ χωρὶς ἐκκλήτῃ δύναται
τὴν δίκην ἀνωθεν ἀγωνίζεσθαι. Πρῶτον δὲ ἀνάγκη
ἀποδεικνύειν αὐτὸν τὴν τὴν δικολόγον προδοσίαν, καὶ
τότε ἐξέειν αὐτῷ περὶ τὴν δίκην ἀνωθεν κινεῖν.

ὡς συμφαντῆς ἀτιμωθήσεται] Οὐχ ὅτι ἀτιμω-
ταί, ² ἐδὲ γὰρ ἐν περὶ δίκης δικαστηρίῳ ἐσυμφαν-
τήσεν, ἀλλ' ὅτι ἐπίσημός γίνεται ἐπὶ συμφαν-
τίᾳ.

Ὁ τὸ ἐπάρεχθαι, καὶ τῶν ἄλλων δικα-
στηρίων συνηγόροι, ὅσα προφάσει τῆ ἐπι-
τηδεύματός ἐκτήσαντο, ταῦτα ὡς ιδιό-
κτητον πενέλιον μετὰ τὴν τῆ πατρὸς τε-
λευτήν ἐκδικεῖτωσαν.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

Τὰ ἀπὸ συνηγορίας κληθέντα καντρεσία νοῦνται
μὴ τελευτῶν τῆ πατρὸς τῆ κλησαμένης ὑπερ-
σίου. Τὸ αὐτὸ φησὶ καὶ τὸ τέλος τῆ ἡ. ἀτάξ. τῆ
παρόντος τίτλου. Μέννησο τῆς ζ'. ἀτάξ. τῆ νά.
τίτλ. τῆ α'. βιβλ. καὶ ἀνάγνωθι βιβλ. ιβ'. τίτλ.
λά. ἀτάξ. α'. καὶ τίτλ. λζ'. ἀτάξ. ε'. ἐνθα γνώ-
σῃ, οἵτινες ἄλλοι καντρεσία πενέλια ἔχουσι.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Πρὸς ἐπαρχον προτιωρῶν ἡ ἀτάξιν αὕτη ἀν-
τιγραφείσα νομοθετεῖ, καὶ τὰς ἐν τῷ φέρῳ τῆ ἐπ-
αρχίας, καὶ τὰς ὡς πᾶσι τοῖς ἀρχαῖς συνηγί-
ρες, εἰ τι δυνήσκεισιν οὐκ ἐπὶ συνηγορίας ἢ προφά-
σει αὐτῆς κλησάσθαι, ἢ εἰ τι ἡδὴ ἐκλήσαντο, τὸ-
το μὴ τὴν τῆ πατρὸς αὐτῶν τελευτῶν, κατεξ-
αίρετον ὡσανεὶ καντρεσίον πενέλιον αὐτῆς ἔχειν καὶ
μίσσησιν τῆ στρατιωτῶν, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ἐξουσίαν
αὐτὸ διεκδικεῖν. Ταύτης ἐμνημόνευσά σοι τῆ ἀτά-
ξως καὶ ἐν τῷ α'. βιβλ. νά. τίτλ. ὑπομνημα-
τίζων τὴν ζ'. τῆ τίτλ. ἀτάξιν. Ἐκείνη γὰρ τὰ
ἀπὸ συνεδρίου κληθέντα βελομένη ἐξάρετα εἶναι τῆ
κλησα-

1 τὴν ἀξίαν τῆ ἀμαρτήματός] In L. 1. C. h. t. pro te-
meritate commissi. Sed Thalelaeus legit, pro merito
commissi. quod & ipsum recte & Latine dicitur. Nam
meritum est τὴ μίσση. Vid. Andr. Schott. Observ. Hu-

versus se latam, neque post probationem in-
diget provocatione. Hoc enim intellige se-
cundum ultima verba hujus Constitutionis.

T H A L E L A E I.

Litigans quis & in judicio victus adit Impe-
ratorem, advocatum suum accusans, tanquam
litis praevaricatorem; ideoque petit, ut senten-
tia adversus se lata evertatur. Ad haec Impera-
tor sic rescripsit: Si patronum causae praevari-
catum putas, & impleveris accusationem ad-
versus eum institutam, id est, probaveris, eum
esse praevaricatum, non deerit adversus eum
pro merito delicti sententia: atque ita de prin-
cipali causa denuo quaeretur. Quodsi non do-
cueris praevaricatum, & calumniae poenam su-
stinebis, & rebus judicatis, adversus quas non
provocasti, te acquiescere oportebit. Alienum a
juris ratione est, eum, qui advocati praevarica-
tione causa cecidit, vel sine provocatione de-
novo actione experiri posse. Sed primum ne-
cesse est, eum advocati praevaricationem pro-
bare, & tum ipsi denuo de causa quaerere licet.

velut calumniator notabitur] non quod infam-
ia afficitur, (neque enim in publico judicio
calumniatus est) sed quod insignis fit notabi-
lisque calumnia.

Advocati Praetoriani, & aliorum ^{L. 4. C.}
judiciorum quicquid occasione pro-
fessionis acquisierint, veluti pecu-
lium suum post patris obitum vindi-
cent.

T H E O D O R I.

Castrensia, quae ex advocacy quaesita
sunt, post patris mortem filiis familias esse intel-
liguntur, qui ea acquisierat. Idem dicitur in fine
Const. 8. hujus Tit. Memineris Const. 7. Tit.
LI. Lib. I. & legas Lib. XII. Tit. XXXI. Const. 1.
& Tit. LVII. Const. 6. unde discas, quinam
praeterea castrensia peculia habeant.

T H A L E L A E I.

Haec Constitutio ad Praef. Praet. rescrip-
ta sancit, ut advocati cum in foro P. P. tum
aliorum judiciorum, si quid ex advocacy
vel occasione ejus acquirere potuerint, aut
jam acquisierint, id post patris obitum, prae-
cipuum veluti castrense peculium habeant, ad
exemplum militum, idque proprio domi-
nio vindicent. Cujus quoque Constitutio-
nis mentionem feci Lib. I. Tit. LI. commen-
tatus in VII. ejus Tituli Constitutionem.
Illa enim, quae ex adfessionis officio acqui-
sita erant, acquirentibus propria esse vo-
lens,

man. Lib. II. cap. 16. & Brissou. de V. S. in h. v.
Ad rem ipsam nihil interest, utram lectionem sequare.
2 Οὐχ ὅτι ἀτιμωταί] Vid. L. 4. §. 4. D. de his
qui not. infam.

κλησαμίων, ἰδικῶς περσέταζε, τὸ μὲν τελευτῶν
τὸ πατέρων ἔχειν αὐτὰς ἐξαίρετα, ἅπερ ἐκλήσαντο.
Καὶ αὕτη ἡ τοῖς αὐτοῖς ἐχρίσατο παρὶ τῆς ῥη-
τοῖς, καὶ δοκεῖ μοι ὁ νῦν τοῖς εἶναι· ἵνα ἐν ζωῇ
μὲν τὸ πατρὸς δοκῶσιν εἶναι δεσπόται τὸ δὲ ἀπὸ συνη-
γορίας ἢ συνεδρίας κληθέντων οἱ ὑπεξέσται, μὲν ἡ
τελευτῶν τὸ πατέρων αὐτῶν, ἵνα τότε ὅσα ἐκλή-
σαντο, μίνοι διεκδικῶσι. Ταράττει γὰρ με τὸ ῥη-
τὸν, ὡς ἐκατέραν Διάταξιν μνημονεύσαι τὸ πα-
τρὸς τελευτῆς, καὶ τότε ἐπαγαγεῖν τὸ, ἐξείναι τοῖς
κλησαμίοις διεκδικεῖν ἅπερ ἐκλήσαντο. Εἰ γὰρ καὶ
ἐν ζωῇ τὸ πατρὸς ἤθελον αἱ Διατάξεις αὐταὶ τὴν
συνηγορήσαντα, καὶ τὴν συνεδρίαν ἔχειν ἴδια ἅπερ
ἐκλήσαντο, τίς χρεῖα ἦν ἐπαγαγεῖν post patris
obitum. Ἐγὼ ἐν τῷ παλαιῷ γνώμης ἐκ ἀφίσα-
μα. Ὁ δὲ βεβλήμενος ἐτέρως τὰς δύο ταύτας Δια-
τάξεις νοεῖν, ὡς βέλεται, νοεῖται αὐτάς. Ἑρμη-
νεύοντες γὰρ ἐσιν τὸ λέγειν, ὥστε νομίζω, εἰ καί
τινες μὴ πείθονται τῇ αὐτῇ ἐρμηνείᾳ. Ἀνάγνωθι ἡ
τὴν ἢ Διατ. τῆς τῆς τίτλ.

Ἡρώτης· Τὶ γὰρ ὅπως ἡ ταύτην, ἡ ἐκείνην
τὴν Διατάξιν νομίζεις εἶναι χρεῖα δὴ σήμερον, με-
τὰ τὴν δὲ ὁσέως βασιλέως νομοθεσίαν τὴν
ἐπιτρέψαντα τὰ ἐκ πάσης αἰτίας κλώματ' αὐτοῖς
ὑπεξέσταις, μὴ περσπορίζεσθαι τοῖς πατέρεσιν αὐ-
τῶν; (Αὕτη ἡ Διατάξις ἡ καὶ βιβλ. μέ. τίτλ.
δ'. κεφ. θ'.) Μάθε. Γέγονε μὲν ἀληθῶς τοιαύτη
Διάταξις, ἥτις ἐκέλευεν, ὅσα κλῶνται οἱ ὑπεξέ-
σται μὴ ἐκ τῆς ὑποστάσεως τῆς ἐχόντων αὐτὰς ἐν
ποτεσάτε, ἀλλ' ἐξ ἄλλων οἰωνδήποτε αἰτιῶν, εἴτε
ἀπὸ καμάτων ἢ οἰκείων, εἴτε ἀπὸ φιλοτιμίας τῆς
τύχης, ταῦτα εἰσφέρειν τοῖς ἀπὸ γαμικῆς αἰτίας
κληθεῖσι, καὶ τοῖς ἐκ μητρὸς γένους ἐκτελεσθῆναι εἰς
τὰς ὑπεξέσταις περιγματοῖς. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς
τοῖς ἀποσπορίζουσιν ἐφύλαξεν ἡ Διατάξις ἐκείνη τὴν
ἐξέφρακτον τοῖς πατέρεσιν. Ἐάν ἡ ὅπως αἱ Δια-
τάξεις αὐταὶ καὶ τὴν τινῶν ἐρμηνείαν, καὶ ζώντων
ἐπὶ τὸ πατέρων βέβληται τὰ ἀπὸ συνηγορίας ἢ
συνεδρίας κληθέντα τοῖς υἱοῖς Διαφέρειν, ὡς τὰ ἀ-
ληθῆ κανονεῖα πενήλεια, τότε εἴτε τὸ ἐξέφρακτον,
ἐφ' οἷς ἐπεκλήσαντο οἱ παῖδες ἀπὸ συνηγορίας καὶ
συνεδρίας, ἔχουσιν οἱ πατέρες αὐτῶν, ὥστε εἴτε ἐπὶ
τοῖς κανονεῖσι πενήλεις ἔχουσιν οἱ πατέρες ἐξέ-
φρακτον. Καὶ μὲν τὴν ἐμὴν παλαιάν, ὅπως
ὁρίζεται τὰ ἀπὸ συνηγορίας κληθέντα σήμε-
ρον, τοῖς ἐξ ἄλλης οἰασθησὶν αἰτίας κληθεῖσι,
καὶ μὴ περσπορίζουσιν κατὰ ἐκείνην τὴν Διατά-
ξιν. Ἐως γὰρ ὅτε ἐπείσιν ὁ πατήρ, δύναται αὐτοῖς
κεχρησθῆναι, καὶ μὲν τὴν αὐτῇ τελευτῇ τότε διεκδι-
κῶσιν αὐτὰ κατεξαίρετον οἱ κλησαμιοί. Ἐπεὶ γὰρ
ὥσανεὶ κανονεῖα εἰσὶ τὰ ἀπὸ τινῶν τέχνης τῶν
ὑπεξέσταις περσπορίζοντα, Διατ. τῆς καὶ ὡς ἰδιόκλη-
τον πενήλιον εἶπε τῆς ὁ Βασιλικός. Κυρίως γὰρ
ἰδιόκλητον τὸ κανονεῖον, ὥσανεὶ ἡ ἰδιόκλητον, τὸ μὴ
ἐν κανονεῖον, ἀλλ' ὥσανεὶ κανονεῖον, οἷα εἰσὶ τὰ
ἀπὸ ἐλευθέρων σπασμασμάτων. Καὶ ζητεῖ βιβλ.
λθ'. τίτλ. α'. κεφ. ξγ'.

Τεῖα

1 Διατάξις] Est L. 6. C. de bonis, quae lib. in po-
test. patris const.

2 καμάτων] MS. κλημάτων. quod mutavi ex L. cit.
ubi, laboribus suis. Sic etiam Basilica loco in Scholiis
laudato, & Harmenopolus Lib. V. Tit. II. p. 364.

lens, specialiter fancivit, ut post patris obi-
tum, quod acquisivissent, sibi proprium habe-
rent. Haec vero iisdem hac de re usa est ver-
bis; mihi que ejus sensus talis esse videtur, vide-
licet ut filiifamilias, patre superstite, eorum,
quae ex advocacy vel adfessionis munere ac-
quisierint, domini esse credantur, post patris
vero obitum, illa ipsa sibi solis vindicent. Movet
enim me, quod in utraque Constitutione men-
tio fit patris obitus, & tum demum additur, li-
cere acquirentibus vindicare, quae acquisierint.
Quod si enim harum Constitutionum ea fuisset
sententia, ut advocatus & adfessor, patre etiam
nunc superstite, quaecunque acquisivissent, si-
bi propria haberent, quid addere necesse erat,
post patris obitum. Itaque ego ab hac sententia
non discedo. Qui aliter has Constitutiones in-
telligere velit, intelligat, ut volet. Nam inter-
pretis est dicere, quid sibi videatur, quamvis
alii ejus sententiae haud accedant. Lege vero
Const. 8. hujus Tit.

Interrogatio: Quid vero est, quod vel hanc vel
illam Constitutionem hodie necessariam putes,
post promulgatam piissimi Imperatoris sanctio-
nem, qua, quaecunque filiifamilias ex qualibet
causa acquisita sunt, non acquiruntur eorum
patribus? Haec Constitutio reperitur Lib. XLV.
Tit. IV. Cap. 9.) Dilce. Est sane talis Constitu-
tio, fanciens, quaecunque filiifamilias sibi non
ex substantia eorum, in quorum potestate sunt,
acquisierint, sed ex aliis quibuscunque causis,
five ex laboribus suis, five ex liberalitate fortu-
nae, ea similia videri illis, quae ex nuptialibus
causis acquisita sunt, atque his, quae ex materno
genere ad filiosfam. perveniunt. Sed & in his
adventitiis eadem Constitutio usum fructum pa-
tribus reservavit. Quod si vero omnino hae Con-
stitutiones, secundum nonnullorum interpre-
tationem, patribus adhuc viventibus, ea, quae
ex advocacy vel adfessione quaesita sunt, filiis
prodesse volunt, tanquam vera peculia castren-
sia, tunc neque usum fructum eorum, quae filii
ex advocacy vel adfessione acquisiverunt,
patres habebunt, uti nec in castrensibus pecu-
liis habent. At secundum explicationem meam
ea, quae ex advocacy obtigerunt, hodie pari
jure censentur cum illis, quae ex quavis alia cau-
sa acquisita sunt, & nequiquam cum illis, quae
parta sunt secundum illam Constitutionem.
Quousque enim pater superstes est, illis uti frui
potest; & post ejus obitum demum ea sibi vin-
dicant acquirentes. Quoniam vero quasi ca-
strensia sunt, quae ex arte quadam filiofamilias
obveniunt, ideo etiam Basilicus ὡς ἰδιόκλητον hoc
peculium appellavit, id est, proprio labore par-
tum. Proprie enim ἰδιόκλητον castrense est; sed
quasi ἰδιόκλητον, non castrense, sed quasi castren-
se; quale est, quod nobis obtingit ex studiis li-
beralibus. Quaere Lib. XXXIX. Tit. I. cap. 63.

Tres

3 ἐξέφρακτον. κατὰ μὲν τοὺς &c.] Verba illa, κατὰ μὲν τοὺς
τὴν ἐμὴν παλαιάν, in MS. cum praecedentibus con-
nectuntur. Sed Optimus Scheltinga noster ea cum se-
quentibus conjunxit, locumque antea subobscurum hac
sola distinctione reddidit clarissimum.

Τρία εἰσὶν εἶδη τῶν πεκελίων. Τὰ μὲν γὰρ εἰσὶ παγανικά, ὧν καὶ ἡ χρῆσις ὁρᾷ καὶ ἡ δεσποτεία τῷ πατέρει· ὅταν ἔχη ὁ υἱὸς ἐλεύθερον πεκέλιον, διοίκησιν λαβὼν ἀπὸ τοῦ πατρὸς. Τὰ δὲ ἀποσπόμενα, τὰ ἀπὸ βασιλικῆς φιλοτιμίας, καὶ μητρικῆς δωρεᾶς, ὧν καὶ ἡ μὲν χρῆσις ἐστὶ τοῦ πατρὸς, ἡ δὲ δεσποτεία ὁρᾷ τῷ ἑκατέρω θάνατον. Τὰ δὲ εἰσὶ καντρεσία, ὡς τὰ τοῖς στρατιώταις ἀπὸ τῶν οἰκειῶν ἐφ' ὧν περὶ σωμάτων, ὧν καὶ ἡ χρῆσις καὶ ἡ δεσποτεία ὁρᾷ τῷ υἱόν· ὁμοίως καὶ τὰ ὡσανεὶ καντρεσία, τὰ ἀπὸ ἐλευθέρων σπασμασμάτων. Καὶ τῶν γὰρ ἡ χρῆσις καὶ ἡ δεσποτεία ὁρᾷ τῷ ὑπαέχοντι.

ὅσα προφάσι] Πολλάκις γὰρ ἐκ ἐξ αὐτῆς μόνης τῆς συνηγορίας ἐκλήσαστο, ἀλλὰ προφάσις τῆς συνηγορήσαι τις ἐγένετο αὐτῷ φίλῳ μὴ ἐγνωσμένῳ αὐτῷ. Κακείνος διατιθέμενος ἐγραψεν αὐτὸν κληρονόμον, ἢ λεγάτον αὐτῷ κατέλελοιπεν, ἢ καὶ περὶ τῶν ἐδωρήσαστο αὐτῷ αὐτά. Οὐκ ἔστι μὲν οὐκ ἐξ αὐτῆς συνηγορίας, προφάσις δὲ τῆς συνηγορίας κληθέν.

ὡς ἰδιόκλητον πεκέλιον] Τὸτο μάχεσθαι δοκεῖ τῇ ἐμῇ ὑποδοῖσι. Ὅμως ἐγὼ καὶ τὸτο τὸ ῥητὸν νοῶ, ὅτι μὲν τελευτῶν τῶν πατρὸς ἀπαικάζει τὰ κληθέντα τῷ καντρεσίῳ πεκελίῳ. Ὡς γὰρ εἶπον, πάνυ με ταρατῆται, τὸ καὶ ἐν αὐτῇ καὶ ἐν οὐκείνῃ τῇ διατάξει κείσθαι, post patris obitum. Πάνυ δὲ συναγωνίζεσθαι τοῖς τῷ ἐναντίῳ ἐμοὶ δεχομένοις ἐξήγησιν, τὸ ἀπαικάζει αὐτῷ τῷ διατάξιν τοῖς καντρεσίοις πεκελίοις, καὶ τῷ δικηγόρῳ τῷ στρατιώτῃ.

Ὅσα τοῖς τῷ ἐπάρχῃ τῶν πραιτωρίων συνηγόροις πεφιλοτίμηται, τῶν καὶ οἱ τῷ ἐπάρχῃ τῆς πόλεως ἀπολαυέτωσαν.

Μηδεμίᾳ τοῖς τῷ ἐπάρχῃ τῶν πραιτωρίων δικολόγοις ἐπιβαλλέσθω φροντίς παρὰ τίνος τῶν δικαστῶν, ἢ ἐξ αὐτῶν τῷ ἐπάρχῃ, ἢ τοῖς τῶν ἐπαρχιῶν, ἢ τῶν περιβλέπτων ἀρχόντων συνηγόροις. Μητέ ἐν ἐποψίᾳ, μήτε ἐξίσωσις, μήτε ἔργα οἰκοδομῇ, μήτε δικαίων ἀναψηλάφησις, μήτε λογοθέσιον, μήτε ἄλλο τι τοῖς συνηγόροις ἐπιτατέσθω, εἰ μὴ μόνον τὸ ἐν ἐκείνῳ δικάζειν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ συνηγοροῦσι· πεντήκοντα χρυσὸν λιτρῶν ἐπιτίμιον ὑφορωμένης τῆς τάξεως, εἰ τι τῶν παραβαθεῖται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ἀναψηλάφησις] ἀναψηλάφησις τῶν λογαριασμῶν, ἢ δικαίωματα.

λογοθέσιον] λογαριασμός.

δικάζειν τῷ τόπῳ] Ζήτησις βιβλ. ζ' τίτλ. α'. κεφ. β.

SCHOLIUM.

ἀναψηλάφησις] discussio rationum.

λογοθέσιον] ratiocinium.

arbitrium in eo loco] Quaere Lib. VII. Tit. I. cap. 2.

Tres sunt species peculiorum. Quaedam enim pagana sunt, quorum ususfructus & dominium ad patrem pertinet; quamvis habeat filius liberum peculium, administratione a patre accepta. Quaedam vero adventitia, veluti ex principis largitione & matris liberalitate acquisita, quorum ususfructus ad patrem pertinet, dominium autem ex utriusque morte pendet. Quaedam denique castrensia sunt, veluti quae militibus ex officiis suis acquisita sunt, quorum ususfructus & dominium ad filium familias pertinet. Similiter & quasi castrensia, quae ex liberalibus studiis obveniunt. Nam horum quoque ususfructus & dominium est penes filium familias.

Quaecunque occasione] Saepe enim non ex advocacy solum acquisivit; sed ejus occasione in hominis sibi ante ignoti amicitiam pervenit; qui ipsum in testamento heredem scribit, vel legato honorat, vel etiam superstes donis mactat. Qualia non ex advocacy acquisita sunt, sed occasione illius.

ut peculium suum] Hoc sententiae meae adversari videtur. Attamen hunc quoque textum ita intelligo, ut ea, quae acquisita sunt, post patris obitum peculio castrensi comparentur. Nam, ut dixi, valde me movet, quod in utraque Constitutione legitur, *post patris obitum*. Plurimum vero iis, qui contrariam interpretationem sequuntur, patrocinatur, quod illa Constitutio, quae sic parta sunt, castrenbus peculiis comparat, & advocatum militi.

Quicquid advocatis P. P. indultum ^{L. 5. C. b. t.} est, eo & Advocati praefecturae urbi- cariae fruuntur.

Nulla advocatis Praetorianis a quo- ^{L. 6. C. b. t.} quam iudice vel ab ipso Praefecto Praet. cura imponatur: nec advocatis fore provincialis, nec spectabilium iudicum. Nulla igitur inspectio, nulla peraequatio, nulla operis constructio, nulla discussio, nullum ratiocinium, nullum denique aliud iis mandetur, praeter arbitrium solum in eo loco, ubi advocacy praestant: quinquaginta librarum auri poena officio feriendo, si quid horum non observaverit.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

χωρίς ἢ Διαιτῆσαι] τετίσι, δικάσαι. Δικασίῳ γὰρ ἢ ἀκούει καλῶς δίδωσι ὁ ἄρχων ἢ συνήγορον, καὶ τέτον μὲντοι ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ συνηγορεῖ. Ἐὰν ἐν λόγῳ χάριν ὁ δικολόγῳ ἐν τῇ τύρῳ μόνῃ καὶ τὸ πολὺ Διατρέξῃ, ἢ ἐκεῖ συνηγορῇ, ἢ δύναιται ὁ ἄρχων ἀκρόασιν δίκης ἐν Βηρυτῷ κινεμάτης, ἢ ἐν ἐτέρᾳ τῇ ἐπαρχίας πόλει ὡς ἀπέμπειν αὐτῷ, ἢ μεθ' αὐτὴν ἀναγκάζειν αὐτὸν ὡς περ ὡς ἀσάσιμον γενέσθαι. Ἐν αὐτῷ γὰρ μόνῳ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ δικολογεῖ, βέλεται δικάζειν αὐτὸν ἢ προσωμενίῃ Διάταξις. Οἶδα καὶ πολλὰς ἀρχοντας καὶ τοῖς παλαιότεροις δικολόγοις κατ' ὅρῳ πρὸς αἴμα ἐκδίκῃ ποιήσαντας, καὶ ἐξ ἀδικίας εἰς πόλεως ἐγλίζεσθαι, ἀλλὰ πάνυ μακρὰν ἀφελῶς. Καὶ εἰς ἐτόλμησεν ἀντιθέσθαι αὐτοῖς ταύτῃ τῷ Διάταξιν· ἐπειδὴ ἐργιζομένοι ἐπηρεάζεσι προσωμενίῃ, μικρὰ φροντίζοντες τῇ Διατάξει.

Τῶν αὐτῶν ἀπολαυέτω προνομίων ὁ παρὰ τῷ ἐπαρχῷ τῇ Ἰλλυρικῇ συνισάμενος, καὶ ὁ παρὰ τῷ ἐπαρχῷ τῶν πραιτωρίων.

Οἱ παρὰ τῷ ἐπαρχῷ τῶν πραιτωρίων, ἢ τῷ ἐπαρχῷ τῆς πόλεως ἐκατὸν πεντήκοντα εἶναι ὠρίσθησαν συνήγοροι, καὶ μήτε αὐξάνεσθαι, μήτε μειῶσθαι τὸν ἀριθμὸν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ τέτων γινόμενοι τῇ δημοσίᾳ συνήγοροι, ἢ πάσης ταξεωτικῆς, καὶ τῆς χειρόν· ἐλευθερώσθωσαν μετὰ τῶν παίδων τύχης· καὶ Κόμητες ἔσωσαν Consistoriani, μηδὲν ὧν ἐκλήσαντο ἐξ οἰσδῆποτε τίτλῳ, τοῖς ὧν εἰσιν ὑπεξέσσιοι προσπορίζοντες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ Διάταξις ἐκατὸν πεντήκοντα εἶναι νομοθέσασα τὰς τῇ ἐπαρχότητι συνηγόρους, κελεύει μὴ αὐξάνεσθαι, μηδὲ μειῶσθαι τέτων τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκ τέτων γενομένης φισκοσυνηγόρους, καὶ ταξεωτικῆς, καὶ τῇ ἄλλῃ οἰσδῆποτε τύχῃ ἐλευθερώσθαι μὲν τῇ οἰσδῆποτε γεννηθέντων παρ' αὐτῶν παίδων· καὶ μεθ' ὧν ἀπόθηται ὁ δικολόγῳ τὸ ἢ δικολόγῳ ἐφ' ὅτιον, πληρώσῃ ἢ καὶ τῇ ἐν αὐτῷ ἐν τῷ φισκοσυνηγόρῳ, συγκλητικὸν αὐτὸν γινόμενον, ἀναχωρεῖν ἢ κατὰ λόγῳ τῇ συνηγόρῳ, μὲν ἢ καὶ Κόμητα Consistorianum αὐτὸν γίνεσθαι· καὶ πάντα ὅσα τοῖς συνηγόροις τῇ αὐτῇ ἐπαρχίας καθ' οἰσδῆποτε τύχῃ ἐξ οἰσδῆποτε τίτλῳ περικλῶται, ταῦτα ὡς κανονέσιον αὐτῶν ἔχειν πενέλιον, καὶ μηδὲ τοῖς πατέσιν αὐτῶν, ἢ τοῖς πάπποις τοῖς καὶ πατέρας ταῦτα τὰ πράγματα προσωμενίζεσθαι. Ταῦτα ἢ πάντα τὰ προνομία ἔχειν βέλεται καὶ ἢ ἐνδοξοτάτῃ ἐπαρχῷ τῇ πόλει συνηγόρους.

Τὸ

1 χωρίς ἢ Διαιτῆσαι] Scholiastes Versionem sequitur diversam ab ea, quae prae manibus est: quod alibi etiam in his Commentariis observavimus. Sed semel notasse suffecerit.

INTERPRETATIO.

praeter arbitrium] id est, disceptationem. Nam Magistratus vel invitum advocatum recte dat arbitrum, in eo tamen loco, ubi advocacionis officium exercet. Si igitur, ut hoc utar, advocatus tantum Tyri plerumque versetur, ibique causas agat, Magistratus ipsi non potest litis Beryti vel in alia ejus provinciae urbe agitatae cognitionem delegare, eumque hac ratione quasi compellere. Nam praefens Constitutio vult, illum in eo loco solo, ubi advocati munere fungitur, arbitrum esse. Plures novi magistratus, qui simultate ducti veteranis etiam advocatis cognoscendi provinciam delegare solent, non in urbe aliqua propinqua, sed plurimis diffusa intervallis. Nec quisquam ausus est hanc iis Constitutionem opponere; propterea quod irati facile ad calumnias prolabantur, parum reveriti Constitutiones.

Iisdem privilegiis fruuntur advocati L. 7. C. Praefecturae Illyricianae, quibus Advocati Praetorianae sedis.

Advocatio Praefecturae Praetorianae & Urbicariae centum quinquaginta numero togatis conclusa est, minime vel augendo vel minuendo. Sed qui ex illis ad fisci patronatum pervenerint, a cohortali vel alia viliori conditione cum liberis suis solvantur, & Comitativa Consistoriana ornentur, nihil eorum, quae ex quocunque titulo quaesierint, iis, in quorum potestate sunt, acquirere.

INTERPRETATIO.

Constitutio fanciens, ut advocatio Praefecturae centum quinquaginta constet, hunc numerum neque augeri vult neque minui, eosque etiam, qui ex illis ad fisci patronatum perveniant, a cohortali & quacunque alia conditione cum liberis suis quandocunque natis liberari jubet: advocatum vero, postquam officium suum deposuerit, annumque in patronatu fisci compleverit, Senatorium factum, discedere ex advocatorum consortio cum Comitativa Consistoriana; omneque, quod togatis ejusdem Praefecturae ex quacunque fortuna quocunque titulo acquiritur, tanquam castrense peculium sibi vindicare, nec patribus suis, nec avibus post patres eas res acquiri. Quae privilegia omnia etiam ad Illustribus Praefecturae Urbicariae advocatos vult pertinere.

Τὸ

2 οἱ ἀπὸ τῆς ἐπ.] Hujus Constitutionis Versio in Basilicis minus plena.

3 συνήγοροι] MS. συνηγοράτω.

Τὸ κτ' πόδας ἔχει· Κελεύμεν τέτρες, οἱ τινες ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν Φισκοσυνήγορον παρῆλθωσι, τὴν ταξωτικὴν ἢ ἄλλαν οἰασθῆποτε ὑπετελεστέρας τύχης τὴν δεσμῶν μὲν τῶν παίδων τὴν ὁτεδῆποτε γεννηθέντων ἐλευθέρως φυλάττεσθαι· καὶ μεθὲν τὸ τέτο ὁφείκειον ἀποθῶνται, καὶ τὴν ἐνιαυτὸν τὴν πληρώσωσιν, ὅτε τὴν συνήγορον συστήματι ἤτοι σωματείᾳ γινόμενης αὐτὰς συγκλητικὰς ἀφίστασθαι μὲν τὴν ἀξίαν τὴν κόμητι τὴν Κομιστοριανῶν. Καὶ τὸ μὲν κτ' πόδας ἔ-
 τας. Φησὶ τὴν ὁ Θαλελαῖον· Σημείωσαι τὴν, ὅτι αἶμα τῶν ἐπιβῆναι τῶν βαθμῶν τῶν Φισκοσυνήγορων ὑθέως ἐλευθεροῖ αὐτὸν πάσης τύχης ἐρημίας τῇ Διατάξει, καὶ τὰς παῖδας αὐτὰς τὰς ὁτεδῆποτε γεννηθέντας, ὥστε ἐν εἰ καὶ μὴ φθάσῃ πληρώσῃ τὴν τὴν Φισκοσυνήγο-
 ράτα βαθμὸν, καὶ πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι τὴν τύχης ἐνομοθέτησεν ἡ Διατάξις, ἀλλὰ πρὸς τὸ γενέσθαι αὐτὸν συγκλητικὸν, καὶ λαβεῖν ἀξίαν Consistoriani Comitis. Σημείωσαι ἐν, ὅτι καὶ οἱ Consistoriani Comites εἰς τὴν σύγκλητον ἀναφέρονται.

τοῖς ὧν εἰσὶν ὑπεξῆστοι περισσορεύοντες.] Ἡρώτησις· Τῆς τετάρτης τέτρες τίτλος Διατάξεως πᾶσι τοῖς συνήγοροις τοῖς ἐν οἰσθῆποτε δικαστηρίῳ συνηγοροῦσι χα-
 ρισμαμίας τὰ ὁθενδῆποτε κληθέντα ἔχειν ἐν κανονε-
 σίῳ πεκαλίῳ, Διὰ τὴν ἡ Διατάξις αὐτὴ μετὰ γενεστέρα
 τοσάτοις χρόνις ὑπάρχοντα τὴν τετάρτης Διατάξεως
 καινὸν δίκαιον μόνοις τοῖς δικαιο λόγοις τὴν ἐπαρχό-
 τητι πραιτωρίων, καὶ τοῖς τὴν ἐπαρχα τὴν πόλεως
 χειρίζεσθαι τὸ ἔχειν ἐν κανονεσίῳ πεκαλίῳ τὰ κλη-
 θέντα αὐτοῖς; Μάθε. Ὅτι μάλιστα αὐτὴ ἡ Διατάξις
 τὴν ἐμὴν ἐξηγήσιν ὡς ἀντίκειται, ἢ ἐποισάμην ἐν
 τῇ δ. Διατ. τέτρες τὴν τίτλος τὴν πρώτῃ βιβλίᾳ.
 Ὡς γὰρ ἐκείνῳ ἐξηγέμεν εἶπον σοι, τοῖς τὴν ἄλ-
 λων δικαστηρίων συνέδροις μὲν τελευτῶν τὴν πατέρων,
 καὶ μὲν καὶ πρὸ τῶν αὐτῶν, ἐφιλοτιμήσαντο αἱ εἰρημέ-
 ναι μοι δύο Διατάξεις τὰς τὴν κανονεσίῳ πεκαλίῳ δι-
 καια· ἀμέλει εἰδυῖαι, ὅτι καὶ τελείον τι δίκαιον αὐ-
 τοῖς ἐχαρίσαντο, veluti castrense peculium
 αἱ δύο εἶπον εἶναι τὸ ἐξ αὐτῶν διδομένον τοῖς δικε-
 λόις, ἢ τοῖς συγκαθέδροις. Αὕτη τὴν ὡς μεζό-
 νως τιμῆσαι βελομένη τέτρες τὴν ἐπαρχων δικελόγους, καν-
 νονεσίον κυρίως ἐκάλεσε πεκαλίον τὰ κληόμενα αὐ-
 τοῖς, καὶ ῥητῶς ἐπήγαγε, μὴ περισσορεύεσθαι ταῦ-
 τα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἢ τοῖς πάπποις, δηλῶσα,
 ὅτι καὶ ζώντων ἐτι τὴν πατέρων καὶ τὴν πάππων αὐ-
 τοῖς τοῖς κλησάμενοις βέλεται Διαφέρειν, ὥστε
 ἐκλήσαντο.

Οἰοσθῆποτε συνήγορος ἀρχων ἐπαρ-
 χίας προβληθεῖς, καὶ καθαρῶς τὴν ἀρ-
 χην παρελθὼν, ἀφθόνως εἰς τὸν οἰκείον
 πάλιν συνηγορεῖτω τρόπον.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

καθαρῶς] καλῶς ἀρχας.

ἀφθόνως] Σημείωσαι τὴν ἀντιδιαστολήν.

ΕΡΜΗ-

1 τρόπον.] Basilica, τόπον. quod cum lectione nostra
 haud commutarim.

2 καὶ πρὸ τῶν αὐτῶν &c.] Huic loco & mendae & pra-
 va interpunctio tantum caliginis obduxerant, ut, quid
 sibi Interpres Graecus voluerit, vix divinatione assequi

Τὸ κτ' πόδας ita: Jubemus eos, qui ex his
 ad fisci patronatum pervenerint, a cohortalis
 vel alterius cujuscunque vilioris conditionis
 nexibus cum liberis quodocunque genitis li-
 beros servari: & post depositum officium, &
 annum impletum, ex advocatorum collegio
 vel corpore, dum Senatorii fiunt, discedere
 cum Comitiva Consistoriana. Sic τὸ κτ' πό-
 δας. Sed Thalelaeus ait: Observa vero, Con-
 stitutionem eos, simulatque gradum advoca-
 torum fisci conscenderint, liberosque eorum
 quodocunque natos ab omni dicta conditio-
 ne liberare, adeo ut ex hac Constitutione ad-
 vocati fisci munus implere debeat, non ut
 conditionis illius nexibus liberetur, sed ut
 Senatorius fiat, & ad Consistoriani Comitis
 dignitatem adspiret. Notes vero, Consisto-
 rianos quoque Comites in Senatum refer-
 ri.

iiis, in quorum potestate sunt, acquirentes.] In-
 terrogatio: Cum quarta hujus Tituli Constitutio
 omnibus advocatis, in quocunque judicio causas
 agentibus, concesserit, ut, quae ex quacunque
 causa acquisierint, tanquam castrense peculium
 sibi habeant, quae tandem est ratio, cur haec
 Constitutio longo intervallo posterior quartae
 Constitutionis novum jus solis praefecturae
 Praetorianae & Urbicariae advocatis largita sit,
 quo, quaecunque acquisierint, velut castrense
 peculium sibi vindicent? Disce: Haec Consti-
 tutio inprimis adjuvat interpretationem meam
 quam feci primo libro quod ad Constitutionem
 quartam hujus tituli. Ut enim illam enarrans
 tibi dixi, aliorum judiciorum adfessoribus post
 patrum obitum, non item ipsis superstitibus,
 duae, quas dixi, Constitutiones castrensis pecu-
 lii jura indulserunt; gnarae tamen, id quod con-
 cesserant non esse plenum quoddam & perfe-
 ctum jus, veluti castrense peculium utraeque
 dixerunt esse id, quod per ipsas dabatur advo-
 catis aut adfessoribus. Haec vero velut majori
 liberalitate Praefecturae advocatos profecutura,
 proprie castrense peculium vocavit, quae
 iis acquisita sunt, & diserte adjecit, ea non ac-
 quiri patribus eorum vel avis, significans, se
 velle, ut, patribus & avis adhuc superstitibus,
 quaesita profint acquirentibus.

Quilibet advocatus Rector provin-
 ciae constitutus, post peractam integre
 administrationem, absque invidia ad
 causas solito more orandas redeat.

SCHOLIUM.

integre] bene administrans.

absque invidia] Observa antidiafolen.

IN-

posses. Sed egregius ille cultioris Jurisprudentiae flator,
 Gerl. Schellinga sagaci conjectura pro πρὸ τῶν αὐτῶν le-
 gendum vidit πρὸ τῶν αὐτῶν, interpungens praeterea post
 vocem δικαιο. Qua quidem emendatione & sua Aucto-
 ri manus restituitur, & tenebrae omnes dispelluntur.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προσκέιται τῷ κτ' πόδας· κατ' ἐπιλογὴν τ' ἐπαρ-
χίτητ. Καὶ φησὶν ὁ Θαλελαῖος. Ὅτε ἐν
κατ' ἐπιλογὴν τ' ἐπαρχῶν τ' περιτωρῶν εἰς δέ-
χην πενήχθη, τότε ἐχέ τῆτο τὸ πονήμιον· εἰ
γὰρ δῶρον δεδωκώς κατ' αἰτίονα τινὰ καὶ πεδρε-
μῶν ἀντελάβετο τ' δέχης, εἰ περιλαμβάνει τῆτο ἢ
περικειμένη διάταξις.

Δύο ἀντὶ ἐνὸς παρὰ τοῖς ἐπαρχοῖς γι-
νέσθωσαν καὶ ἐνιαυτὸν συνηγόροι τῆς δη-
μοσίης, τὰ αὐτὰ προνόμια προφέροντες,
ἃ καὶ πρότερον ὁ εἶς.

Μηδεὶς τῶν ὑπεραριθμίων ὡς προαχ-
θεὶς δῆθεν εἰς συνεδρίαν τῆς ἐπαρχότη-
τος συναριθμείσθω τοῖς ἐκατὸν πενήκον-
τα· μηδὲ γινέσθω τις παρὰ τοῖς ἐπαρ-
χοῖς συνηγόρος, εἰ μὴ πρότερον ἐν ὑπο-
μνήμασι παρὰ τῷ ἀρχόντι τῆς πόλεως
αὐτῆς, ἢ εἰ μὴ πάρεσι, παρὰ τῷ ἐκδί-
κῳ· προαχθεὶς, τύχης αὐτὸν μὴ εἶναι τα-
ξεωλικῆς. Ἐξομότης δὲ ὁ διδάσκαλος
αὐτῆς ἐγγράφως ἐν ὑπομνήμασιν, ἀκρι-
βῶς αὐτὸν ἡσκήσθαι τὰς νόμους. Οἱ δὲ
τῶν ἐναριθμίων συνηγόρων παῖδες προτι-
μάσθωσαν τῶν ὑπεραριθμίων. Ἐξέσω δὲ
τέτοις παρὰ τῷ ἀνθυπάτῳ καὶ τῷ Ἀν-
γασαλίῳ καὶ τῷ Κόμητι τῆς ἀνατολῆς,
καὶ τοῖς Βικαρίοις, καὶ τοῖς τῶν ἐπαρ-
χιῶν ἀρχεσσι συνηγορεῖν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὅρα τῷ ἀρχόντι τ' πόλεως αὐτῆς] Ἐν τῷ 2 ὁμογι-
νάτι εἰ νεώτερος καὶ πρῶτος ταῖς ὑπομνήμασι,
εἰ μὴ ἐν τῷ ἐκδίκατῳ αὐτῆς.

ὁ διδάσκαλος αὐτῆς ἐγγράφως] Οὐχ ὅλοι οἱ ὄντες
ἀντικλήσεις ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ μόνος ὁ διδάσκα-
λος αὐτῆς γεγωνώς.

Οἱ δὲ τ' ἐναριθμίων] Σπερμένον ὄντες δηλο-
ντί.

Ἐξέσω δὲ τέτοις] τοῖς σπερμένον, τοῖς ὑπὲρ
τῆς ἐκατὸν πενήκοντα.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Παρὰ τῷ ἀρχόντι, ἢ ὁρα τῷ ἐκδίκατῳ τ' πό-
λεως ιδίας συνιστάτω ἕκαστος δικηγόρος, μὴ ὑπο-
κείμενος ταξεωτικῇ τάξει, καὶ δεικνύων γράμματα
εἰς ιδίαν ἀντικλήσιν μαρτυρῶν αὐτῷ ὕπαι-
δευσίαν, καὶ συνηγορεῖτω ὁρα τοῖς ἐπαρχοῖς. Ἰσέον
δε,

1 προαχθεὶς,] Basilica minus recte, προαχθείη.

2 Ἐν τῷ ὁμογινάτι] Hoc Scholion prima specie nescio
quid singulare praefert. Sed recte Clar. Scheltinga,
hanc ejus sententiam esse, animadvertit: acta nempe,

INTERPRETATIO.

Additur in τῷ κτ' πόδας· *electione praefe-
cturae*. Et ait Thalelaeus: Quando igitur e-
lectione Praefectorum Praetorio ad magistra-
tum provectus est, tum hoc fruitur privilegio.
Sin largitione facta per ambitum capessiverit
magistratum, non continetur hac Constitu-
tione.

Bini pro uno in foro Praefecti Praet. L. 10.
quotannis creentur fisci Patroni, iisdem- C. h. s.
que privilegiis gaudeant, quibus ante
gaudebat is, qui solus creabatur.

Nullus supernumerariorum, tanquam L. 11.
scilicet ad adfessuram Praefecturae pro- C. h. s.
motus, centum quinquaginta togatis an-
numeretur; neque quisquam apud P. P.
advocatus sit, nisi prius apud Rectorem
provinciae, ex qua oriundus est, vel, eo
absente, apud defensorem oppidi sui, in
acta relatum fuerit, eum cohortali for-
tunae minime subjacere. Juret etiam do-
ctor ejus sub gestorum testificatione,
eum juris prudentiae accuratam operam
navasse. Filii autem ordinariorum advo-
catorum supernumerariis praeferantur.
Liceat & ipsis apud Proconsulem &
Praefectum Augustalem, & Comitem
Orientis, & Vicarios, & provinciarum
Rectores causas perorare.

SCHOLIUM.

apud Rectorem provinciae ex qua oriundus est,]
Gesta conficienda sunt in loco, unde ortus est
novitius, non autem in eo loco, ubi incola est.

doctor ejus sub gestorum testificatione] Non
omnes ejus loci Antecessores, sed tantum e-
jus magister.

Ordinariorum] scilicet qui supra numerum
sunt.

Liceat & ipsis] his, qui supra numerum sunt,
& ultra centum quinquaginta.

THEODORI.

Apud Rectorem, vel defensorem civitatis
suae quilibet advocatus recipiatur, haud obno-
xius vitae cohortali, scriptoque Antecessoris
sui testimonio confirmans, se juris peritia satis
esse instructum, etiam in foro Praefecti Praeto-
rio

quorum Textus meminit, confici debere in loco ori-
ginis novitii Advocati Praetoriani, non vero sufficere,
si ista confecta sint in loco, ubi is tantum incola est.

δε, ὅτι φησὶν ἡ ιζ'. Διάταξις δ' παρίντ' τίτλ'·
ἔτι καὶ ἄλλωτικῇ τύχῃ ὑποκείται δικολόγῳ,
καὶ πληρώσῃ τὸ φισκοσυνηγορέειν αὐτῶν, ὥς ἐνά-
γεται μὲν β'. ἔτη πρὶν δ' τοιαύτης τύχης. Ἀνά-
γνωθι τὴν ἡ. Διάταξιν δ' παρίντ' τίτλ'· καὶ
β.βλ. ιβ'. τίτλ. νη'. Διδ. ιβ'. καὶ ιδ'. ἐνθα λέ-
γῃ, ὡς ὑποκείμενός ἐστι δικολόγῳ ταξιατικῇ τύχῃ,
ἀποδίδεται τῇ αὐτῇ τύχῃ, εἰ μὴ ἄρα λ'. ἔτη παρ-
ηλθόν.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Τ.

Μὴ ἐξέστω τοῖς ἐπαρχοῖς προαχθήματι δ' προσλαμ-
βάνεσθαι τινὰ ἐκ τῶν σκαπερνεμέρων συγκαθηδρὸν,
καταλέγειν αὐτὸν τοῖς ἑκατὸν πενήκοντα τοῖς δ' με-
γίστοις φόροις, τοῖς καὶ ὠρεσμοῖς. ταῦτα μὲν πρὶν
τῶν νόμων δ' νομοθεσίας αὐτῆς ἡδὴ συστάτων παρεκε-
λεύσατο ἡ Διάταξις. λοιπὸν δ' πρὶν τῶν μελλόντων
συνέσταται νομοθετεῖν, μηδένα ἐν ἐκείνῳ τῷ φόρῳ
ἐγκαταλέγεσθαι, εἰ μὴ πρὶν τῷ ἀρχοντὶ δ' ἐπαρ-
χίας αὐτῆς, ὅθεν ὁρμάται ὁ δέλων συστήναι, παρ-
έσης δ' τάξεως ὑπομνήματα προαχθεῖν, καὶ ἐν τῶ-
τοις τοῖς ὑπομνήμασι φανερώς δηλωθεῖν, μὴ ὑπο-
κείσθαι ταξιατικῇ τύχῃ τῶν συστήναι βεβλημέ-
νων· εἰ δ' μὴ ἐνδομεί ὁ ἀρχὸν τῇ πόλει, πρὶν τῷ
ἐκδίκῳ δ' πόλεως ὑπομνήματα προαχθεῖν. Ἀλλὰ
καὶ τὰς διδασκαλίας τῶν νόμων, ἡγὼν τὰς ἀντικλήσα-
ρας, καὶ δ' ἐναμέτας ποιέσθαι καθάπερ, ὡς παρ-
εσκεύασεν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν νόμων ἐπὶ ὁ βεβλη-
μένῳ συστήναι. Ἐάν δ' ἐν τέτοις τοῖς σκαπερνεμέ-
ροις ὀρεθείσιν τινες παῖδες ὄντες τῶν ἐναρθμίων νῦν.
συνηγόρων, προτιμάσθαι βέλεται τέττας ἡ Διάταξις
τῶν ἄλλων ἐξωτικῶν.

ὡς προαχθεῖς δὴθεν εἰς συνεδρίαν,] Σημειώσαι ἐν,
ὅτι δύνανται καὶ οἱ σκαπερνεμέροι συνέδρῳ εἶναι τοῖς
ἐνδοξοτάτοις ἐπαρχοῖς. Τὸτο γὰρ ὥς ἐκώλυσεν,
ἀλλὰ μόνον τὸ μὴ προαχθήματι συνεδρίας ἐγκαταλέ-
γεσθαι αὐτῶν τοῖς ἑκατὸν πενήκοντα.

προτιμάσθωσαν τῶν ἐναρθμίων] Νομίζω τὴν προ-
τίμησιν ἐν ἐκείνῳ εἶναι·² τελευτήσαντός τινος τῶν
ἐκατὸν πενήκοντα, μᾶλλον τὰς ἡμέρας τῶν δικολόγων
σκαπερνεμέρων ὄντας προτιμάσθαι τῶν ἄλλων σκαπερνε-
μέρων, καὶ ὑποβάλλεσθαι εἰς τὸν τῶν δ' τελευ-
τήσαντος, καὶ μὴ ἐξωτικὸν σκαπερνεμέρον.

Οἱ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν μετὰ τὰς
δύο τὰ δημοσίᾳ συνηγόρους ἐξδ'. παρὰ τῶν
ἐπαρχῶν τῶν προαχθέντων συνηγόροι τῶν
αὐτῶν ἀπολαύεσθαι προνομίων, ὧν
καὶ οἱ τὰ δημοσίᾳ συνηγόροι μετὰ τῶν οἰ-
κείων ἀπολαύουσι παίδων. Εἰ δέ τις τῶν
τὰ δημοσίᾳ συνηγόρων ἀψάμενός τῶν ἐν-
αυτῶν τελευτήσῃ, τὸ πᾶν τῶν ἐν αὐτῶν κέρ-
δος ἐπὶ τὰς αὐτῶν διαδόχους ἐρχέσθω,
καὶ παῖδες ὧσι, καὶ ἐξωτικοί, καὶ ἐκ
διαθήκης, ἢ ἐξ ἀδιαθέτης.

ΕΡΜΗ-

1 φόρῳ] Sic correximus. MS. φόρῳ.

2 τελευτήσαντός τινος] Sic dedimus ex emendatione

rio causas agat. Sciendum vero est, Const. 17.
hujus Tit. dicere, advocatum, licet cohortali
conditioni subjectus sit, impleto fisci patrona-
tu, post biennium elapsum, huic conditioni
minime subjacere. Lege Const. 8. hujus Tit.
& Lib. XII. Tit. LVIII. Const. 12. & 14. ubi ait,
advocatum, qui cohortali conditioni obnoxius
est, ad conditionem propriam retrahitur, nisi
triginta elapsi sint anni.

T H A L E L A E I.

Nemini liceat Praefectorum Praetorio,
praetextu recipiendi quendam ex supernume-
rariis in adfessuram, eundem aggregare cen-
tum quinquaginta advocatis fori maximi sta-
tutis. Haec quidem Constitutio de iis fancit,
qui jam ante legislationem istam recepti sunt.
Porro autem de iis, qui recipiendi sunt, de-
finit, neminem in hoc forum adfisci oportere,
nisi apud Rectorem provinciae suae, unde, qui
recipi cupit, oriundus est, praesentibus cohor-
talibus gesta confecta sint, quibus aperte pa-
teat, eum cohortali conditioni minime subja-
cere: Si vero Rector provinciae abfuerit, apud
Defensorem civitatis gesta confici. Sed & ju-
risperitos, vel Antecessores jubet juratos sub
gestorum testificatione depromere, eum, qui
huic consortio fociari cupit, in Jurispruden-
tia satis esse versatum. Si vero in his, qui
supra numerum sunt, ordinariorum CL. ad-
vocatorum filii reperiantur, eos Constitutio
quibuscunque extraneis praeferrere jubet.

tanquam ad adfessuram promotus] Observa i-
gitur, supernumerarios etiam eminentissimae
Praefecturae adfessores esse posse. Neque enim
hoc prohibuit Constitutio, sed tantum, ne sub
adfessurae praetextu aggregarentur statutis
centum & quinquaginta.

supernumerariis praeferantur] Puto praeroga-
tivam eo constare, ut, decedente quodam ex
CL. potius advocatorum filii, qui supra nume-
rum sunt, praeferantur aliis supernumerariis,
utque adeo hi in defuncti locum subrogentur,
non autem extranei, qui supra numerum sunt.

Post duos fisci patronos, sexaginta L. 15.
quatuor Praefecturae Praetorianae ad- C. b. 2.
vocati, qui in praesenti sunt, iisdem
fruantur privilegiis, quibus fisci patro-
ni, liberique eorum fruuntur. Si vero
quis ex fisci advocatis post coeptum
officii annum diem obierit supremum,
universum totius anni lucrum ad suc-
cessores ipsius redeat, sive liberi sint,
sive extranei, tam ex testamento, quam
ab intestato.

INTER-

nostra. MS. monstrose: ἐν τῷ τελευτήσαντος τήσαντος τινος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ Διάταξις αὕτη προσκαιρὸς ἐστὶ, καὶ κατὰ τὸ πολὺ μέρῳ φειγνῶς ἐν τῷ τῷ Κώδικι κεῖται, ὡς ἤδη περαιοθέντων τῶ ἐν αὐτῇ νομοτετηθέντων. Παρεκελεύσατο γὰρ τὰς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δεικνύσας ξδ'. συνηγέραι ἀπὸ τῶ Φισχοσυνηγέραι δεικνύσας ξδ'. συνηγέραι ἀπὸ τῶ Φίσκε καὶ ἕως τῶν ξδ'. ἔχειν τὰ προσόμια τα τοῖς συνηγέροις τῶ Φίσκε ἢ τοῖς παισὶν αὐτῶν δε-δομῆα.

Εἰ καὶ αὐτοὶ οἱ τότε ὄντες ξδ'. διελίγοι μὲν τῷ
Φισκοσυνήγορον πάλαι καὶ πρὸς πάλαι ἐτελεύτησαν,
ὡς τῇ Διατάξεως πρὸ πολλῶν ἐνιαυτῶν ἐκφωνηθεί-
σης, ὅμως δύναται ζητηθῆναι ὁ νομοθέτης αὐτοῦ,
πόλλαις τέκνων αὐτῶν φείδωνται καὶ ἐναγομῶν πρὸς
τύχης βελούτικῆς, ἢ ταξιωτικῆς, ἢ πραγμάτων
διενηκόντων αὐτοῖς λεγομῶν νῦν εἶναι βελούτικῶν.
Ἐκ γὰρ τῇ Διατάξεως ταύτης δύναται καὶ ὑοῖ, καὶ
ἔργοι αὐτῶν, πρὸς τύχης ἐναγομῶν ταξιωτικῆς, ἢ
βελούτικῆς, βοηθῆσαι αὐτοῖς· δύναται δὲ καὶ ἐνα-
γομῶν πρὸς πραγμάτων διενηκόντων αὐτοῖς δῆσαι,
ὅτι ἐκ ἐστὶ βελούτικὰ τὰ ἐκείνοις διενηκόντα πραγ-
ματῶν, ὡς τῇ Διατάξεως ταύτης καὶ τὴν περὶ αὐτῶν
αὐτῶν ἐναλλαγῆς διὰ πάσης ἐναγωγῆς. Ταῦτα
γὰρ εἶχον καὶ ἐκείνους τὰς κρίσεις τὰς περὶ αὐτῶν οἱ
Φισκοσυνήγοροι, τὸ πάσης τύχης ἀπαλλάττεσθαι.
Ἐν τούτοις ἐν μόνις τοῖς θεματισμοῖς δύναται χρειώ-
δης εἶναι ἡ νομοθεσία ταύτης τῇ Διατάξεως.

ἐπὶ τὰς αὐτὰς Διαδόχους ἐρχέσθω] καὶ τοὶ ἐπὶ τῷ
Φισκασυνηγῶρι Ἀλεξανδρείας τὸ ἐναντίον ἐνομοθέτη-
σεν ἡ γ'. Διάταξις, ὥστε τὸ μετ' αὐτὸν ἀπέλαθον τῶ
βαθμῷ λαμβάνειν πάσας τὰς ὡφραμυθίας, ἢ μη-
δὲν δίδοναι τοῖς κληρονόμοις τῷ τελευτήσαντος. Δια-
φορὰ δὲ ἐν ἐσιν ἐν τῷ τῷ Φισκασυνηγῶρι τὸ ἐπαρ-
χότητι. Ὡς τὸ Φισκασυνήγορον Ἀλεξανδρείας.

Τὰ αὐτὰ τοῖς δύο τῇ δημοσίᾳ συνη-
γόροις, καὶ οἱ μετ' αὐτὰς νῦν ὅλῃς δεκα-
πέντε παρὰ τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως συνή-
γοροι ἐχέτωσαν προνόμια.

‘E P M H N E I’ A.

Τῆς πελαγίστης Διατάξεως τοῖς ξδ'. συνηγόροις
τοῖς μτ' ἢ Φισκοσυνηγόρον χαρισμαδῆς τὰ πει-
χύματα αὐτῶ περὶ νόμια, αὐτῇ κτ' μίμησιν ἐκείνης
νομοθετεῖ, ἰ.ε. συνηγόρους ἔ' ἐπάρχας τ' πόλεως, τῶς
τ' πρώτων ὀρεθέντας μτ' ἢ Φισκοσυνηγόρον, τ' αὐ-
τῶν ἐκείνοις ἀπλάυνει περὶ νόμιον. Οὐδὲν ἔν ξένον
ἔχει, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ τῇ πελαγίστῃ περὶ τ' ἰ.ε. συνη-
γῶρων ἔ' ἐπάρχας τ' πόλεως νομοθετεῖ, ἅπερ ἐκείνη
περὶ τ' ξδ'. ὡρᾷ τῷ ἐπάρχῳ τ' πραιτωρίῳ ὀρε-
θέντων πρώτων ἐνομοθέτησεν. Ὡς περ ἔν ἐν ἐκείνῃ
εἶπον σοι, ὅτι αὐτοὶ μὲν, περὶ ὧν ἡ νομοθεσία γέ-
γονε, σήμερον ἐχ ὕπαισιν, ἐδὲ τρακιάζεται ἐπὶ
τέτων τ' περὶ σώπαν ἡ νομοθεσία, συμβαίνει ὅ' τέ-
κνα αὐτῶν ἡ ἐγγόνες περὶ τύχης ἐνάγεσθαι, ἡ πρῶ-
γματὰ αὐτῶν, ὡς βελούται, ἡ ταξέωται, ἡ κατὰ
χουλούται ἴντες, διεκδικεῖσθαι· καὶ ἐπὶ τέτοις τοῖς
πράγμασιν αὐτῶν, ἡ τοῖς ἀδελφικοῖς αὐτῶν, κρείων-
δης ἐστὶν ἡ νομοθεσία ἐκείνη μετὰ σήμερον· ὅ-
τω καὶ αὐτῇ ἐπὶ τέκνων καὶ ἐγγόνων αὐτῶν, καὶ
ἐπὶ

INTERPRETATIO.

Haec Constitutio temporaria est, & magnam partem superflua in hoc Codice legitur, propterea quod, quae ea sancita sunt, jam dudum transiere. Jussit enim, advocatos LXIV. qui tum erant, a fisci avvocato usque ad sexagesimum quartum numeratos, iisdem privilegiis perfrui, quibus fisci patroni, eorumque liberi.

Et si advocati LXIV. qui tum erant, post fisci patronum, jam dudum in vivis esse desierunt, Constitutione quippe ante plurimos annos promulgata, potest tamen, quod tum sancitum est, saepe usui esse liberis superstitibus, si actione de conditione curiali vel cohortali petantur, vel si res, quae ad ipsos pertinent, adhuc curiales esse dicuntur. Nam ex hac Constitutione & filii & nepotes eorum, quibus de conditione curiali vel cohortali lis moveatur, sibi auxilium petere possunt. Potest etiam is, qui de rebus ad se pertinentibus litigat, ostendere, eas non amplius curiales esse, hac scilicet Constitutione bona ejus ab omni actione liberante. Erat enim tum fisci patronorum privilegium, ab omni nexu liberos esse. In his igitur casibus solis praesens Constitutio utilis esse potest.

ad successores ipsius redeat] Atqui in patrono
fisci Alexandriae contrarium sanxit Constit.
13. ita ut gradu sequens omnia solatia capiat,
neque quicquam inde lucri defuncti heredibus
accedat. Hac igitur in re discrimen est inter
patronum fisci Praefecturae Praetorianae, &
Patronum fisci Alexandriae.

Quindecim Praefecturae Urbicariae L. 16.
advocati, qui in praesenti primos gra- C. h. t.
dus post binos fisci patronos obtinent,
iisdem, quibus hi, privilegiis gaudeant.

INTERPRETATIO.

Cum superior Constitutio LXIV. advocatis, qui fisci patronos proximo gradu sequebantur, eadem cum ipsis privilegia indulserit, haec ad ejus exemplum sancit, XV. Praefecturae Urbicae togatos, qui primos gradus post fisci patronum obtinent, iisdem cum ipso privilegiis perfrui. Nihil igitur novi continet, sed, quae praecedens Constitutio de LXIV. Praefecturae Praetorianae advocatis, haec de XV. Praefecturae Urbicae statuit. Sicut igitur ibi dixi, eos, in quorum gratiam illa sanctio promulgata est, hodie non amplius superesse, neque adeo de iis personis tractari; contingere tamen, ut vel liberi eorum vel nepotes propter conditionem actione petantur, vel etiam eorum bona, tanquam curialium aut cohortalium, aut murilegulorum vindicentur, tali denique in negotio illam sanctionem eorum successoribus usque ad hodiernum diem

ἐπὶ τοῖς πράγμασιν αὐτῶν δύναται ζητηθῆναι· ἐν αὐτοῖς ἢ τοῖς περὶ αὐτοὺς οὐκ ἐνδέχεται αὐτῶν τραχυαῖα εἶναι, πάλαι καὶ περὶ παλαιαὶ τελευτήσαντων τῶν τότε δρεθέντων ἰ.ε. πρώτων συνηγῶν, διὰ τὸ ἀνύεσθαι ἐκ τῶν χρόνων τῆς Διατάξεως ὑπὲρ τῆς πεντήκοντα καὶ ὡλέον ἐν αὐτοῖς.

Οὐδεὶς ἑπιτιμᾷ τοῖς ἐν τάξει ἔσι δικολόγοις, εἰ μὴ μόνον ὁ τῶν πραιτωρίων ἐπαρχῶν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ἐν τάξει ἔσι] τοῖς ὀρδιναρίοις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Σημείωσαι, ὅτι ἔδεν τῶν δρχόντων ἔξεσι καὶ τῶν Διατάξιν ταύτῃ περὶ αὐτοὺς, ἢ ἄλλῃ τινὰ ποιῶν ἐπιτιμῆσαι καὶ ἢ ὑπερθεσιν ἐπινοῶντῶ συνηγῶν, καὶ ὑποκειμένη τῷ φόρῳ τῶν ἐνδοξοτάτων δρχόντων, εἰ μὴ μόνον αὐτῇ τῇ ἐπαρχότητι. Σήμερον ἢ Διατάξις ἢ ὁσέβειας βασιλέως ἡμῶν ἀντιγραφείσα περὶ τῆς ἐνδοξοτάτης ἐπαρχίας ὡς κελεύεται τῆς ἀρχόντας, ἡνίκα ὡς τῶν αἰτίαν τῶν δικολόγων ὑπερθεσις γίνεται ἐν τῇ δίκῃ, τρεῖς χρυσὸς λίτρας περὶ αὐτοὺς ἐπιφέρειν τοῖς δικολόγοις, καὶ τὰτο ἀπαιτῶνται διὰ τῶν Πραιτωρίων Παλατίνων· ὥστε ἐν ἐκείτῃ σήμερον κρατεῖ τὸ ὑπὸ μόνῃς τῇ ἐπαρχότητι σαφρονίζεσθαι καὶ ὑπερθεσιν τῶν δίκῃ δικολόγων, ἀλλὰ παντὶ ἀρχοντὶ ἔξεσι περὶ αὐτῶν τῶν εἰρημνῶν τῶν τελευτῶν καὶ χρυσὸς λίτρων ἐπιτιμῆσαι.

Δίκη ἔχ ὑπερτίθεται, καὶ μὴ εἰρεθῶσιν ἐν αὐτῇ τρεῖς συνηγόροι· δύο γὰρ ἀρκῶσιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτη βιβλ. ζ'. τίτλ. ε'. κεφ. ιδ'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μήτε ὡς τινὶ τῶν δρχόντων, μήτε ὡς Διατάξιν δύο συνηγόροι διδασκόμενοι ἀνακαλλεῖσθαι τῶν καὶ πράγματῶ κρίσιν περὶ αὐτῶν τρίτῃ δικολόγῃ, ἀλλὰ ἀνυπερθέτως τῶν δίκῃ δικολογείτωσαν οἱ δύο παρόντες.

Οἱ τῆ ἀνθυπάτου τῆς Ἀσίας, καὶ τῆ κόμητῶ τῆς ἰδικῆς ἐσίας συνηγόροι, μετὰ τὸ ἀποθέσθαι τὸ ὀφφίκιον ἀξία κομήτων πρώτῃ τάγματῶ κοσμεῖσθωσαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

ἵνα καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῇ ἡσυχίας αὐτῶν καρπὸν τινὰ τῶν καμάτων αὐτῶν περὶ αὐτῶν ὑπὲρ τῆ πίστεως, καὶ τῆ

1 Οὐδεὶς ἐπιτιμᾷ] Hinc L. 18. καὶ 19. quae in hoc titulo deerant, princeps restituit Jac. Cujac. *Observ. Lib. XIII. cap. 2.*

utilem esse posse: Ita & haec Constitutio super liberis & nepotibus, & negotiis eorum proferri potest; super ipsis vero personis, quarum causa data est, tractari nequit, quippe dudum mortuis XV. togatis, qui tum primum gradum obtinebant. Anni enim plus quinquaginta ex eo tempore sunt praeterlapfi.

Nemo multae dictionem habeat in ^{L. 18.} ^{C. b. 2.} statutos advocatos, praeter ipsum Praefectum Praetorio.

SCHOLIUM.

Statutos] ordinarios.

INTERPRETATIO.

Observe, nulli judicum secundum hanc Constitutionem licere, advocatum, qui intra statutum fori Praetoriani numerum est, litisque procrastinationem molitur, multa, aliave poena coërcere, nisi soli Praefecto Praetorio. Hodie vero piissimi Imperatoris nostri Constitutio ad illustrissimos Praefectos rescripta jubet iudices advocatis, si quando praeter rationem lites protrahant, trium auri librarum multam imponere; quae exigenda est per Privatianos Palatinos: ut adeo hodie non amplius obtineat, quod dicitur, advocatum litem procrastinantem a solo Praefecto in ordinem esse cogendum; sed cuilibet iudici licet eum tribus auri libris multare.

Lis ideo ne protrahatur, quod in ^{L. 19.} ^{C. b. 2.} ea non reperiantur tres advocati: duo enim sufficiunt.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. VII. Tit. VI. cap. 14.

INTERPRETATIO.

Neque apud quemquam iudicum neque apud arbitros duo advocati instructi procrastinent causae dijudicationem, tertii advocati absentis praetextu, sed absque dilatione causam agant duo praesentes.

Advocati Proconsulis Asiae, & Comitum rei privatae, postquam officium ^{L. 1. C. de Adv. divers. judic.} deposuerint, dignitate Comitum primi ordinis ornentur.

INTERPRETATIO.

Ut quietis tempore fructum aliquem laborum suorum capiant pro fide atque industria erga

2 κοσμεῖσθωσαν] Hinc emendabis Basilica, ubi pessime, κομίσθωσαν.

ἢ ἐπιμελείας, ὡς περὶ τὰς πρόσφυγας τὰς ἰδίας ἐπε-
δείξαντο, ἀποχωρίζονται δὲ τῶν ἰδιωτῶν τάγματι,
καὶ τοῖς λαμπροτάτοις προσώποις συναριθμῶνται.

Διετία τὰς ἀπονεμηθεῖσας αὐτοῖς πα-
ραμυθίας οἱ τῆ κόμητι τῆς ἀνατολῆς
τῆ δημοσίᾳ συνήγοροι λαμβανέτωσαν,
καὶ τὴν συνηγορίαν ἀποτιθέσθωσαν. Ἐ-
σώσαν δὲ οἱ πάντες τεσσαράκοντα ἐναριθ-
μοῖοι, μηδὲ τῶν ὑπὲρ τὰς τεσσαράκοντα τέ-
τε ὄντων κεκωλυμένων συνηγορεῖν· καὶ
μηδεὶς μὲν ταῦτα συνισάσθω, ἕως ὅτε
εἰς μόνους τεσσαράκοντα περισῶσιν· ἐξ-
σίας· καὶ μὲν τὸ τῆ δημοσίᾳ συνηγο-
ράτον ἔσσης, ὑπὲρ ἐαυτῶν, καὶ γαμειῶν,
καὶ πενθερῶν, καὶ πενθερῶν, καὶ γαμβρῶν,
καὶ νύμφης, καὶ κατιόντων, καὶ γεωρ-
γῶν ἰδίων, καὶ οἰκέτων συνηγορεῖν. Ἐκα-
στος δὲ αὐτῶν οἶκον ἑνὸς ἐξἑκασατίονα μελά-
των ἔχέτω. Μόνους ἐξ ἑκάστου

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τῶν συνηγορῶντων ὡς περὶ τῶν περὶ τὴν κόμητι
ἢ ἑῶς δευθέντων παρ' αὐτοῖς γενέσθαι φισκοσυνή-
γορον, ἢ περὶ τὴν ἀνάταξιν τῆς αὐτοῖς φιλοτι-
μίας περὶ αὐτῶν νομοθετῆς κελεύεσθαι, ἢ ἐν ἑκά-
στῳ καιρῷ πρῶτον ἀριστὸν ἐν ἐκείνῳ τῷ φόρῳ,
ἐπὶ δύο ἔτη φισκοσυνήγορον γίνεσθαι, καὶ τὰς πα-
ραμυθίας τὰς κατὰ τὴν γνώμην ἀφωρεθείσας τῷ
φισκοσυνήγορῳ κομίζεσθαι αὐτὸν ἐπὶ δύο ἔτη· ἢ
διετὲς χρόνον περὶ αὐτῶν, ἀποτιθέσθαι αὐτὸν τῷ
συνήγορῳ· εἶναι δὲ τὰς ἐν ἐκείνῳ τῷ φόρῳ συνη-
γορῶντας τεσσαράκοντα μόνους· εἰ δὲ τινες εἴησαν πε-
ρισσοὶ ἢ καὶ ἀλλοτρίοι ἐν αὐτῷ τῷ φόρῳ, μὴ
ἀπαρτίζεσθαι μὲν αὐτὰς δὲ κατὰ λόγον, μὴ προστιθε-
σθαι δὲ αὐτοῖς ἕτερον, ἕως ὅτε εἰς τὰς τεσσαράκοντα
περὶ αὐτῶν. Ἐπιτρέπεται δὲ τοῖς πληρώσασιν τὸ
φισκοσυνήγορον βαθμὸν, καὶ ἐξελθῶσι τὸ φισκοσυνή-
γορας, δύνασθαι συνηγορεῖν ὑπὲρ ἐαυτῶν, καὶ ὑπὲρ
γαμειῶν ἰδίων, καὶ πενθερῶν καὶ πενθερῶν, καὶ μὲν ἀλ-
λὰ καὶ γαμβρῶν, καὶ νύμφης, καὶ ὑπὲρ τῶν ἰδίων κα-
τιόντων, καὶ ὑπὲρ γεωργῶν ἰδίων, καὶ δούλων ἀνηκόντων
αὐτοῖς· καὶ μηδὲ τὰς τῶν οἰκῶν μετὰ τοῖς βαρύνεσθαι,
ὥστε μὲν οἱ ἑκάστος ἑνα μόνον ἔχον οἶκον ὑπερῶν
μὲν δὲ βάρος τὸ μετὰ τῶν. Ἀπαγορεύεται δὲ ἢ ἀνά-
ταξιν συνίστασθαι τινα ἐν ἐκείνῳ τῷ φόρῳ, ὡς
πληρῶσαι τὸν νομομισθὸν ἐκείνῳ χρόνον. Ἡνίκα δὲ
ζήτησις ἐστὶ περὶ τὸν οἰκόντων συστῆναι ἐν τῷ μνη-
μονεύοντι φόρῳ, προστιμᾶσθαι βέβαια τὰς παῖδας ἢ
τὸν συνηγορῶντα ἔτι, ἢ φισκοσυνήγορῶντα γενόμενον,
ἢ περὶ αὐτῶν, ἢ τελευτήσαντων παντὸς ἐξωτικῶς βελο-
μῶν συστῆναι. Νομοθετῆς δὲ τῆς τῶν συνηγορῶν
παῖδας περὶ αὐτῶν συνίστασθαι, καὶ διὰ δαπανημάτων τι-
νῶν, καὶ αὐτὰς μὲν τότε συνίστασθαι, ὅτε πληρῶσιν
τὸ ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ τὸ νόμον ἀριστὸν χρόνον. Ἰνα
δε,

1 ἐξασίας] Ita rescribes etiam in Basilicis, ubi men-
dosc librarius dedit, ἀξίας.

2 Μόνους ἐξ ἑκάστου] Reliqua Constitutionis pars in MS.

erga clientes suos comprobata, segregati a
privati ordinis hominibus, & clarissimis per-
sonis connumerati.

Patroni fisci Comitum Orientis per ^{L. 3. C.}
biennium solatia sibi attributa con-^{b. 1.}
sequantur, & advocacy officium
deponant. Omnes autem numerum
quadraginta non excedant; & si qui
sunt super hunc numerum, advoca-
tione fungi non prohibeantur: ne-
que alius quis postea recipiatur, do-
nec intra numerum quadraginta con-
sistant. Liceat autem iis post deposi-
tum fisci patronatum pro se, pro u-
xore, focero & focru, genero &
nuru, liberisque, colonis & servis pro-
priis advocacy officio fungi. Sin-
guli vero eorum unam tantum domum
a metatorum onere immunem ha-
beant.

INTERPRETATIO.

Potentibus advocatis fori spectabilis Comi-
tis Orientis, ut apud ipsos fisci patronus in-
stitueretur, praesens Constitutio id liberaliter
indulgens sancit, eum, qui quoquo tempore
primus in isto foro deprehendatur, per bien-
nium fisci patroni officio fungi, & solatiis
communi consensu fisci patrono deputatis per
biennium frui: praeterlapso autem biennio,
eum advocacy abire: advocatos vero ejus
fori quadraginta numero tantum constare: ita,
ut si qui superflui sint, in hoc forum jam alle-
cti, ex consortio minime rejiciantur, nemine
alio eis adjiciendo, donec in quadraginta nu-
mero consistent: non prohiberi vero eos, qui
fisci advocacy, impleto ejus biennio, de-
posuerint, pro semetipsis, uxore, focero & fo-
cru, genero & nuru, liberisque suis, colonis
denique & servis ad se pertinentibus advocatio-
nis officio fungi: neque aedes eorum metato-
rum onere gravari, ut tamen singuli unam
tantum domum immunem habeant: Prohibet
quoque Constitutio quemquam in hoc forum
recipi, antequam statutum sibi tempus imple-
verit. Quando autem quaeritur, quinam dicto
consortio sociandi sint, filios eorum, qui ad-
huc advocati sunt, aut ad fisci patronatum
pervenerunt, vel superstitum vel mortuorum,
cuilibet extraneo, recipi cupienti, praeferrī
jubeat; eosdemque gratis ac sine ullis sumti-
bus sociari, si & ipsi per statutum tempus
Jurisprudentiae operam dederint. Praeter-
ea, ut his, ait, qui fisci patronatum ade-
pti vel supersunt adhuc, vel decesserunt, pro-

nostro desideratur, quam nec e Basilicis plane explere
licet. Nam & ibi quaedam desunt, quaedam mendis
laborant. Neque ea, jam vacat, sub examen revocare,

δε, φησι, μὴ μόνον αὐτῶν τῶν Φισκοσυνηγόρων πειν-
των, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντων περιουσιώμεθα, νομοθε-
τήσαν, εἰ συμβῇ ἀψάμενον τῶν Φισκοσυνηγορέων τελευ-
τήσαν, εἰς τὰς κληρονομίας αὐτῶν παραπέμπεσθαι τὰς
ἐκκαταστάσεις τῶν Φισκοσυνηγορέων· τὰς δὲ γενόμενους
μηδεμίαν δημοσίαν φροντίδα ἀκρίτως ἀναγκάζεσθαι
ὑπεισιέναι νομοθετεῖν, ἀλλ' ἔδωκεν ὡς αὐτοκράτορας, ἢ Δι-
ξίμους γίνεσθαι, εἰ μὴ ἐξ ἰδικῆς βασιλικῆς κελύσεως,
καὶ ἐναγορμίας ἢ αὐτῶν ἐν ἐπαρχίᾳ ἐξ ἀποφάσεως.

Οἱ κατὰ καιρὸν τῶν δημοσίων συνηγόροι
τῶν ἐπαρχιῶν ταῖς καλάνδαις αὐτῶν μόνον
τῶν ἑτῶς μετὰ τῶν κονσιτοριανῶν κομήτων
τὸ πᾶν λαμβανέτωσαν καὶ οἱ παῖδες
αὐτῶν εὐγενεῖς ὄντες, τριβῶνοι νόταρίων
προϊκα γινέσθωσαν, καὶ παρ' αὐτοῖς, ἢ
παρ' ἐνὶ αὐτῶν αἱ πράξεις τῶν ἐξ ἀπο-
φάσεως τῶν ἐπαρχῶν ὑπομνησθέντων, καὶ
γνωσιμαχισάντων γινέσθωσαν.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν.

τῶν κονσιτοριανῶν κομήτων] τῶν τῶν κονσιτορίων κο-
μήτων.

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ί Α.

Πρόνομιόν τινα τοῖς Φισκοσυνηγόροις τῶν ἐνδοξοτά-
των ἐπαρχῶν τῶν προμετῶν ἢ παρῶν φιλοτι-
μίαν Διέταξις. Βλέπεται γὰρ τὰς Φισκοσυνηγορίας
ἐν ταῖς καλάνδαις ἱεροσολιταῖς γίνεσθαι κομήτας
τῶν Διξίμων, καὶ πύκτον λαμβάνειν ἐκ τῆς
βασιλικῆς χειρὸς· καὶ μετὰ πληρώσεως τῶν Φισκο-
συνηγορίων τόπον, εἰ μὴ ἔχουσιν ἑκάτεροι υἱὸς ὄγε-
νείς, γίνεσθαι τὰς υἱὸς αὐτῶν τελευτήσαντων νόταρίων,
τὰς ἐκκαταστάσεις ἐπιστολὰς κομιζομένους δίχα τῶν παρ-
χειν τὸ ἐξ ἑθὺς καλάνδριν * suffragium, ἥτοι
ξένιον· καὶ εἴ τις ἐξ ἀποφάσεως τῆς ἐνδόξης ἐπαρχί-
της τῶν ἱερῶν προμετῶν ὑπομνησθεὶς γνωσιμα-
χίας, δύναται ἐκθέσθαι τὸ χρῆμα, ἥτοι τὴν δίκην
τὴν ἐπιφερομένην αὐτῷ ἐπιγινώσκων, μηκέτι παρ'
ἰδικῇ δικαστῇ διδομένης ταύτης, αὐτὸν ποιεῖσθαι τὴν
γνωσιμαχίαν, ἀλλὰ ὡς τοῖς τῶν ἑτῶς ἐκείνης Φι-
σκοσυνηγόροις, εἰ μὴ ἑκάτεροι, πάρεσι παρ' ἑκατέ-
ροις, εἰ δὲ εἰς αὐτῶν ἀπολιμπάνεται, ὡς τὸ ἐνὶ.
Εἰ δὲ καὶ τις Διέθεσιν ἐγκρίτως πρὸς γαμετῶν, δι-
χα τῶν περιουσιῶν συμβολαίαν αὐτῶν ἡγάγετο, καὶ
βλέπεται καὶ πρᾶξιν ὑπομνημάτων καταθέσθαι πρὸς
τὴν γαμικὴν αὐτῶν Διέθεσιν, ἥτοι παίδων ἐκείνων
αὐτῶν ἐκ τῆς ταυταύτης συναφείας, ἢ μήπω ἐκείνων,
τὰς

[τὸ πᾶν λαμβανέτωσαν] Hic locus diu multum-
que torlit praestantissimorum Jctorum ingenia; quo-
rum varias interpretationes & correctiones conge-
ssit Jac. Gothofred. ad Cod. Theodof. Lib. II. Tit. X. p.
162. ed. Ritter. Ipse quam affert explicationem, aequae
incertam puto, atque illam Jac. Constantinacii Subtil.
Enod. Lib. I. cap. 4. Tom. IV. Thes. Jur. pag. 492.
Omnium minime audiendi sunt, qui pacti solatia, vel
pacta solatia emendant. Cujus conjecturae fundamen-
tum in Basilicis sibi reperisse visus est Cujac. Observ.
Lib. XIII. cap. 2. Sed oscitantis librarii lapsus, qui
Fabrotum interpretem, maximum quoque virum in er-
rorem induxit. Nam in Basilicorum textu sine con-
troversia πᾶν pro πάντων, non πάντων, legendum
est: id quod satis e Scholiis, quae nunc in lucem pro-

prospiciamus, jubemus, advocatum fisci,
si mori contingat, officii solatia ad heredes
suos transmittere; superstitibus autem post de-
positum fisci patronatum nullam publici actus
molestiam invitos subire compelli, nec exhi-
bitionis aut deductionis onere gravari, nisi
speciali Imperatoria auctoritate; & in pro-
vincia conveniri ex sententia viri spectabilis
Comitis Orientis.

Fisci pro tempore patroni Praefe-
cturarum Kalendis Januariis ipsius tan-
tummodo anni una cum consistorianis
comitibus punctum consequantur: &
filii eorum ingenui tribuni notariorum
gratis fiant: & acta eorum, qui per
sententiam Praefecti Praet. moniti de-
bitum agnoscunt, apud eos vel alteru-
trum eorum fiant.

L. 4. C.
b. i.

S C H O L I U M.

comitibus consistorianis] consistorii comiti-
bus.

I N T E R P R E T A T I O.

Haec Constitutio privilegia quaedam lar-
gitur fisci patronis celsissimorum Praefecto-
rum Praetorio. Fisci enim Advocatos Ka-
lendis Januariis jubet inter Comites Consi-
storianos recipi, & punctum consequi ex im-
peratoria manu: & postquam fisci patroni offi-
cium deposuerint, si quidem filios ingenuos ha-
beant, eos fieri tribunos notariorum, solitas e-
pistolas sine pecuniae ejus, quae suffragii aut
xenii nomine insigniri solet, solutione perce-
pturos: Ac si quis per sententiam Praefecto-
rum Praetorio admonitus super debito, vel
causa, quae ipsi ingeritur, confessionem ex-
ponere paratus sit, non est necesse, delegari
arbitrum specialem, apud quem acta fiant,
sed apud fisci pro tempore patronos, si u-
terque adest, apud utrumque, si alter adesse
non possit, apud unum intimari: Si quis
vero amore erga mulierem abreptus, abs-
que dotalibus instrumentis matrimonium
contraxerit, & super affectu suo, liberis
vel jam extantibus vel necdum procrea-
tis, legitimis allegationibus uti maluerit,
eas

deunt, patere arbitror. Quodsi vel Codices manu
exarati vel Graeci Interpretes addicerent, *functi solatia*
praeferrim cum Ampliff. Bynkersh. *Observ. Lib. I.*
cap. 7. Sed contra horum auctoritatem nihil temere
mutarim. Potuit enim, pro istius aevi barbarie, nova
huic voci potestas subjici, nobis quidem ignota. Sic
in hac ipsa Lege & L. 7. C. b. i. non minus nove
ac barbaramente *suffragium* dicitur *sportula ob suffragium da-
ta*; quae significatio praeteriit Briffon. de V. S.

2 ἐξ ἀποφάσεως] MS. ἐξαιτίας.

3 γνωσιμαχισάντων] Vid. Cujac. *Observ. XIII. cap. 4.*4 suffragium] MS. smfacion. Sic passim in Codice
nostro habita sunt verba Latina, ut facile appareat, Li-
brarium natione Graecum fuisse, Latinae linguae ex-
pertem.

τὰς ταιαύτας κατὰ θέσεις ὡρᾷ τοῖς καὶ καιρὸν φισκοσυνήγοροις, ἢ παρ' ἐνὶ αὐτῶν ἐν ὑπομνήματι πραγματικῆς νομοθεσίᾳ γίνεσθαι ἢ Διάταξις, ἵνα μὲν τοῖς ἀκέραιον φυλάττηται τοῖς δημοσιμπανομίοις ὁ καὶ τῶν ὑπομνημάτων ἀρμόζων αὐτοῖς λόγος. Εἰ δὲ καὶ τις βέλεται ὡρᾷ τοῖς καὶ καιρὸν ἐνδοξοτάτοις ὑπάτοις ἀνδράποδα ἰδίᾳ ἐλευθερῶσαι, Διά τ' αὐτῶν σοφωτάτων φισκοσυνήγορων, πραγματῶν τῶν ἐλευθερίαν. Καὶ τὰ ἄλλα ἃ ἔδεν ἥτιον παρονομία, ὅσα ἢ τοῖς φισκοσυνήγοροις, ἢ τοῖς ἐπὶ συνηγορῶσι, καὶ Διὰ φέρεις τρόπος παρεσχέθη, καὶ ἀπὸ ταύτης, φησί, τ' ἡμετέρας νομοθεσίας ἐν τῇ οἰκείᾳ σαθρότητι φυλάττεσθαι.

αὐτὸς μόνον ἔτις] Πρόκειται εἰς τὸ καὶ πόδας· καθὼς τὸ ταῖστον πραγματῶσι ἐφ' ὅκινον. Καὶ φησὶν ὁ Θαλελαῖος· Ἐπειδὴ τοῖς καὶ καιρὸν γενόμενοις φισκοσυνήγοροις δέδωκε τὴν *pulcitar*· ὡρᾷ μὲν ἢ Διάταξις, ἵνα μή τις νομίσειεν, ὅτι καὶ οἱ πάσαι γενόμενοι φισκοσυνήγοροι ταύτῃ ἔχουσι τὴν ὡρᾷ μὲν ἢ Διάταξις, Διά τὸ ἐπ' ἡγήγεν ἢ Διάταξις, τὰς αὐτὸς μόνον ἔτις ἐν αὐτῷ φισκοσυνήγορος, τὰς ἐπὶ τὸ ἐφ' ὅκινον τὸ Διὰ νόμον, λαμβάνειν τὴν ἔτις *punctu* παραμυθίαν.

τ' κοινοποιεῖν κομήτων] οὐκ ἐδήλωσε σαφῶς ἢ Διάταξις, εἰ βέλεται αὐτὸς κομήτας κοινοποιεῖν γίνεσθαι, καὶ ἔτις λαμβάνειν τὸ *punctum*. Ἀλλὰ δι' ὧν εἶπε, μετὰ τὸ κομήτων κοινοποιεῖν τὸ *punctum* λαμβάνειν, ἐστὶ κατὰ σοφάσασθαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐβλήθη κομήτας κοινοποιεῖν γίνεσθαι. Καὶ ἐν αὐτῷ ἐν τῷ ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ εἰσι φισκοσυνήγοροι, τὸ ἔτις *punctu* κέρδιον Διὰ φέρονται. Μετὰ τ' ἐπ' αὐτὸν τῶς ὅτε παρῶσιν, καὶ ἀπόθωνται τὸ φισκοσυνήγορον, τότε τοῖς τέκνοις αὐτῶν, εἴαν ἐκάτεροι παῖδας ἔχουσι, δίδεται ἢ τ' τελέων νοτάριον ἀξία. Εἴ τις ἐν τελευτῇ μὴ τῶς τελέων τ' φισκοσυνήγορος βαθμὸν, ἔχ' ἔχ' ὁ τῶς ὅς τῶς τ' τελέων νοτάριον εἰσάγειν· ἢτοι ὡρᾷ μὲν ἢ Διάταξις.

οἱ παῖδες αὐτῶν ὄγενεῖς] Ὑγενεῖς μόνον ἐξήτ' εἶναι τὰς τ' φισκοσυνήγορων παῖδας ἢ Διάταξις, καὶ μὲν γνησίους. Ἐάν ἐν μὴ Διὰ θέσιν γαμικῶν, ἀλλὰ ψιλῶς συνήθειαν ἐχέουσιν μὲν γυναικὸς ἐλευθερίας, ἔχον ἐξ αὐτῆς ὅν ὄγενῃ, εἰ καὶ μὴ ἐστὶ γνήσιον, ὁμῶς Διά τὸ μόνον τὸ ὄγενῃς εἶναι γίνεσθαι τελέων νοτάριον.

Εἰ δὲ καὶ τις τὴν ἐν συνηθείᾳ ἔσαν αὐτῷ γυναῖκα δίχα παρονομῶς ἀγαγέσθαι βέλεται, παρὰ τοῖς τ' δημοσίς συνηγοροις τὴν περὶ αὐτὴν πραγματῶν προαίρεσιν· καὶ οἱ παρὰ τοῖς ὑπάτοις ἐλευθερέμενοι, διὰ τῶν ἐλευθερέσθωσαν, βεβαίωσιν αὐτοῖς καὶ τοῖς μετ' αὐτὰς τῶν ὁπωσδήποτε πορισθέντων αὐτοῖς προνομίων, καὶ ἐντεῦθεν μενόντων.

ΕΡΜΗ-

I N-

1 *pulcitar*] Sic MS.

2 εἰσάγειν] Hanc vocem bene capit Scheltinga notiter pro qualicumque militia, seu munere. Exempla

eas apud eosdem pro tempore fisci advocatos, vel alterutrum eorum actis mandari, ut iis, qui absunt, juri cognitae allegationes, si quae competunt, integrae servantur: Si quis autem apud gloriosos pro tempore consules mancipia sua manumittere velit, per hos ipsos sapientes fisci patronos peragat manumissionem. Neque minus alia privilegia, quaecunque ipsis vel fisci patronis, vel togatis adhuc, diversis modis tributa sunt, ex hac functione in stabilitate sua servantur.

eius tantummodo anni] Additur in τῷ κατὰ πόδας· *per quem tale peragunt officium*. Et dicit Thalelaeus: Quoniam Constitutio fisci pro tempore patronis puncti solatia concessit, ne quis putaret, jam olim eos his solatiis esse gavisos, ideo addit, fisci advocatos ejus tantum anni, per quem tale peragunt officium, puncti solatium capere.

consistorianis comitibus] Non satis manifeste Constitutio declaravit, an eos Comites Consistorianos esse velit, atque ita punctum capere. Sed dum dicitur, *inter comites consistorianos punctum capiant*, conjicere licet, hos quoque Comites Consistorianos esse voluisse. Eo igitur anno, quo sunt fisci patroni, puncti solatio fruuntur. Post annum vero, quando fisci patronatum jam adimpletum deposuerint, filii, quos habent, dignitate tribunorum notariorum ornantur. Si quis igitur decesserit, fisci advocati officio nondum finito, filius ejus nec tribuni notarii munus, nec solatia consequitur.

filiis eorum ingenui] Constitutio postulat, tantum ut sint ingenui fisci patronorum liberi, non ut sint legitimi. Quodsi igitur non matrimonium contrahendi animo, sed nuda familiaritate ductus, ex libera muliere filium ingenuum procrearit, etsi is non est legitimus, tamen propterea solum, quod ingenuus est, tribunus fit notarius.

Si quis cum muliere, cum qua *con-* L. 4. C.
suetudinem habuit, justas nuptias sine *b. i.*
dote contrahere velit, voluntatem suam apud fisci patronos declaret: & qui servos suos apud consules libertate donare velint, per hos manumittant; privilegiis, quae ipsis quocunque modo acquisita sunt, istis & his, qui post eos sequuntur, hoc quoque respectu in stabilitate sua duraturis.

suppeditat Ducang. *Gloss. Gr. b. v.*

3 τὴν ἐν συνηθείᾳ] Male Cod. τὴν συνηθείαν.

Ἐν μὲν ταῖς ἐπαρχίαις οἱ μὲν τὴν προσαγομένην αὐτοῖς ὑπομνησιν γνωσιμαχίαν ποιῶντες, ἔθεντες δικαστὰς πρὸς τὸτο δέονται, ἀλλὰ μόνον ὡρᾶ συμβολαιογράφοις, καὶ οἰκείᾳ χειρὶ, τὴν τοιαύτην ἐκτίθενται γνωσιμαχίαν. Μόνον δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ πόλεως ἰδικῶς πρῶτον ἐδίδοτο Διαγνώμων, παρ' ᾧ κατέθετο ὑπομνημαῖς, καὶ γνωσιμαχήσας, ὅτι ἐπέγνω τὸ οἰκείον χρέος. Ἀντὶ τούτων νῦν δὲ ἰδικῶς Διαγνώμων ἐκέλευσεν ἡ Διάταξις ὡρᾶ τοῖς Φισκοσυνηγόροις τὴν περὶ τούτων πράξιν συνίστασθαι. Ἰσως γὰρ ὡρᾶ μὴ τινὰ ὑπὲρ αὐτῶν τούτων παρέχουσιν ἢ ὁ χρεώτης ὁ γνωσιμαχῶν ἢ ὁ δανειστής ὁ τὴν γνωσιμαχίαν λαμβάνων· καὶ ἐβεβλήθη ἡ Διάταξις ταύτην τὴν ὡρᾶ μὴ τοῖς Φισκοσυνηγόροις παρέχεσθαι.

ὡρᾶ τοῖς δὲ δημοσίᾳ συνηγόροις] Ὁμολογητικῶς δὲ καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ νόμων, καὶ ἐν τῇ βασιλικῇ Διατάξει, Διά μόνης τῆς γαμικῆς περαιρέσεως ὁ γάμος συνίσταται, καὶ δίχα περιγὰν συμβολαίων. Καὶ ἔχομεν εἶναι περὶ τούτων Διατάξιν περιόντες σὺν θεῷ ἐν τῷ ἐ. βιβλίῳ τούτῳ δὲ Κώδικι. Ἀλλ' ἐπειδὴ συμβαίνει μὲν χρόνον τινὰ ἢ μὲν θάνατον ἀμφισβallestαι τὰ περὶ τῆς γήμαντος περαιρέσεως, εἴτε Διαθέσιν γαμικὴν ἔχει πρὸς τὴν γυναῖκα, ἢ συνεπλάκη, εἴτε καὶ μετὰ εἰς ἀναίρεσιν τῆς μελλούσης ἀμφισβολίας. Καὶ μόνον καὶ τῆς δίχα περιγὰν συμβολαίων γαμετὴν ἀγαγόμενον, ἐν ὑπομνήμασι φανερὴν τὴν αὐτῆς περαιρέσιν, ὅτι ἐπαρέρχῃ γνώμη, ἀλλὰ γαμικῇ καὶ γνησίᾳ Διαθέσει συνοικεῖ τῇ αὐτῇ γαμετῇ, ἵνα μὲν τὴν αὐτῆς τελευτῇ, εἰ τινες ἀμφισβallestαι περὶ τῆς αὐτῆς περαιρέσεως, ἐν τῇ ὑπομνήματων πράξεως ἐλέγχωνται. Ταύτην τοίνυν τὴν ἐπὶ τούτων συνιστάμεν τῶν ὑπομνημάτων πράξιν νομοθετεῖ ἡ προκειμένη Διάταξις παρὰ τοῖς σοφωτάτοις Φισκοσυνηγόροις ἢ παρ' ἐνὶ αὐτῶν πράττεσθαι. Πάντας γὰρ καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς πράξεως μισοὶ τινες ἦτοι ὡρᾶ μὴ παρέχονται· καὶ βέλεται ἡ Διάταξις τὴν ἐντεῦθεν ὡρᾶ μὴ τοῖς Φισκοσυνηγόροις παρέχεσθαι. Καλῶς δὲ εἶπον, ὅτι πρὸς ἀναίρεσιν τῆς μελλούσης ἀμφισβολίας ποιεῖ τὰ γαμικὰ συμβόλαια. Εἴρηται γὰρ ἐν τῷ κδ'. διγ. δ' β'. τίτλ. δ' κγ. βιβλ. ὅτι ἐξ αὐτῆς συνοικεῖν ἐλευθέρᾳ γυναικὶ γάμος δοκεῖ εἶναι. Τῷ δὲ αὐτῷ λόγῳ καὶ τὰς προτιμίας παρὰ τοῖς ὑπάτοις ἐλευθέρως νομοθετεῖ Διά τῇ αὐτῇ συνοχοῖας πράττεσθαι, ἵνα πάντων τὴν ἐντεῦθεν ὡρᾶ μὴ αὐτοὶ οἱ Φισκοσυνήγοροι κομίζωνται.

Μηδεὶς παρὰ τῷ ἐπαρχῷ τῆς πόλεως συνιστάσθω, μέχρις εἰς ὀγδοήκοντα περισσῶσιν οἱ παρ' αὐτῷ δικολόγοι, εἰ μὴ μόνοι παῖδες τῶν πρώτων τριάκοντα συνηγόρων εὐπαιδευτοὶ ὄντες· καὶ ἐξωτικοὶ δύο καὶ ἐνιαυτὸν μόνοι εὐπαιδευτοὶ καὶ αὐτοὶ. Ἀλλὰ μηδὲ εἰς τὰς ὀγδοήκοντα περισσᾶς ἀριθμὸς ἐναλλατῆσθω, τὰς ὑπερίζοντες ὡς μὲν τὸν πρὸ αὐτῶν· Μηδὲ ἀποδημεί-

τω

Qui in provinciis super debito aliquo causave moniti confitentur, nullius hanc in rem indigent arbitri, sed tantum apud instrumentorum conditores manu sua eam confessionem exponunt. Sed in regia urbe solum specialiter antea dabatur arbiter, apud quem monitus aliquis & confessus, debitum agnoscebat. Itaque hac Constitutione sancitum est, non apud specialem arbitrum, sed ejus loco apud fisci patronos his de rebus gesta intimari. Forte enim exinde lucelli quid proficiscitur vel a debitore confesso, vel a creditore confessionem accipiente; atque adeo Constitutio voluit hoc fisci patronis solatium praeberē.

apud fisci patronos] Enimvero & secundum Leges veteres, & secundum Constitutiones Imperatorias solo nuptiali consensu matrimonium constat vel absque nuptialibus instrumentis. Et progressi, si Deus fieri, hac de re Constitutionem Libro V. Cod. reperiemus. Sed quia post tempus aliquod vel post mortem dubitatio oriri potest de ejus, qui uxorem duxit, voluntate, utrum affectum nuptialem erga mulierem, cum qua consuevit, habuerit, & utrum quoque sponsalium; tollendae futurae dubitationis causa duntaxat opus erit, ut is, qui absque nuptialibus instrumentis uxorem duxit, gestis propositum suum declaret, se videlicet non animi levitate, sed matrimoniali & vero affectu cum uxore sua vivere, ut post ejus obitum, si qui de ejus voluntate dubitent, ex actorum testificatione refellantur. Hanc igitur super his gestorum testificationem praesens Constitutio apud sapientissimos fisci patronos, vel apud alterutrum eorum fieri jubet. Solvitur certe pro hoc facto merces quaedam, vel solatium: quod Constitutio inde fisci advocatis praeberi cupit. Recte vero dixi, ad dubitationes, quae existerent, tollendas nuptialia confici instrumenta. Dicitur enim Dig. 24. Tit. II. Lib. XXIII. in liberae mulieris consuetudine nuptias intelligendas esse. Eadem vero ex ratione Constitutio jubet, manumissiones, quae apud Consules dantur, per eorundem fisci patronorum advocationem fieri, ut denuo inde ipsis solatii quid obtingat.

Nemo apud Praefectum Urbi in toga L. 7. C. torum collegium recipiatur, quamdiu L. XXX. supersunt, qui apud ipsum causas agunt, nisi soli filii priorum XXX. literarum studiis probe exculti: & exteri duo tantum per singulos annos, bene & ipsi eruditi. Sed neque numerus LXXX. permutetur, juniore vetustioris gradum coëmente. Nec quisquam ultra triennium

1 εἴτε καὶ μετὰ εἰς ἀναίρεσιν] Hunc locum, facilius est, vitiū postulare, quam emendare. Nihil certe in praesenti succurrit, quod pro voce nihili μετὰ probabili ratione substitui possit. Illud vero dubio caret, cujus me admonuit acutissimus Scheltinga, post μετὰ majorem esse distinctionem ponendam, & sequentia, ejecto καὶ, ita con-

nectenda: εἴτε καὶ μετὰ. Εἰς ἀναίρεσιν τῆς μελλούσης ἀμφισβολίας μόνον καὶ τῆς δίχα &c.

2 ἐπαρχῷ τῇ πόλει] Ex hoc loco recte hujus Legis Inscriptionem emendat Jac. Cujac. *Observ. Lib. XIII. cap. 1.* ubi vulgo, *Theodoro Praef. Praetoria.*

τω τις ὑπὲρ τὰς τρεῖς ἐνιαυτὸς, καὶ αἰ-
τήσῃ τὸτο παρὰ τῆ ἐπάρχου, ἢ τῆ ὀνό-
ματ^ο, καὶ τῶν προνομίων ἐκπιπέτω
τῶν συνηγόνων. Μέρους δὲ τῶτων ἐλαχί-
στα φθαρέντ^ο, οἱ εἴκοσι πρῶτοι τῆς
τάξεως, καὶ ὁ ἀβάκλις, καὶ οἱ βοηθοί,
ἀνὰ δέκα χρυσὸς καθάπερσι λίτρας,
τῆς αὐτῆς κειμένης κατὰ τῆ ἐπάρχου
ποινῆς. Τὰ δὲ ἐκ τῆς τραπέζης αὐ-
τῆς ἑξακόσια νομίσματα, κατ' ἐνιαυτὸν
τῶ τῆ δημοσίᾳ συνηγόνῳ δίδόμενα, Κα-
λάνδαις Ὀκτωβρίαις δίδόνθωσαν, πάντων
ὧν ἔτυχον ἀπὸ διατάξεως ἢ τύπῃ τῆ
ἐπάρχου βεβαιωμένων. Καὶ μηδεὶς αὐ-
τοῖς χρηματικῆς, ἢ ἐγκληματικῆς χά-
ριν αἰτίας ἐνταῦθα, ἢ ἐν ἐπαρχίᾳ
τὸν ὥρισμένον χρόνον διάγῃσιν, ἐπα-
γέτω ζημίαν, ἢ συνηθείας μεθοδεύων
τὸ σύμβολον, ἢ ἰνδουκένιον εἰσπραττό-
μεν^ο.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ὁ δὲριθμὸς ἐναλλαττέσθω] Ζήτη βιβλ. 5. τίτλ. κέ.
κεφ. 9.

ΘΑΛΕΛΑΕΙΟΥ.

Τῶν συνηγόνων ἡ ἐνδοξοτάτη ἐπάρχου τῆ πόλεως
εἰς πολὺν δὲριθμὸν ἐνεχθέντων, ἡ περὶκεκμημένη Διάτα-
ξις νομοθετεῖ, μὴ ἐξεῖναι ἢ λοιπὴ ἐν ἐκείνῳ τῷ
φύρῳ συστῆναι, ἕως ὅτε οἱ περὶτερον συστάντες εἰς ὀγ-
δοήκοντα περὶσσεύσιν διελόμενοι, εἰ μὴ ἄρα βαλί-
μυρ^ο συστῆναι υἱὸς ἐστὶν ἐνὶ τῇ τετρακόντῃ τῇ πρῶ-
τῶν ὀργιστομένων ἐν ἐκείνῳ τῷ φύρῳ, παιδούσῃ ἢ
παυρῇ κεκοσμημένη^ο. Τὸν γὰρ τοιοῦτον ἢ περὶκα
συνίσταται νομοθετεῖ μηδὲν παρέχοντα λόγῳ σφρα-
γῆς. Ἐπιτρέψῃ ἢ ἢ ἐξωτικῆς συνίσταται, δύο
μύριοι μόνος καθ' ἑκάστον ἐνιαυτὸν ὀπαιδούσας ἢ
αὐτὰς. Καὶ ὅτε δὲ, φησὶν, εἰς τὰς ὀγδοήκοντα πε-
ρὶσσεύσιν συνηγόνες οἱ ἡδὴ συστάντες, μηδεὶς κατ'
ἀδελφότητα ἢ πανουργίαν ὑπερβαίνειτω τῇ τῇ ὀγδοήκοντα
συνηγόνων ἀριθμῷ. Ἀπαγορεύεται ἢ πᾶσι τὸ ὑπερ-
πηδᾶν τὴν ὀρδινάτιονα τὴν ἐν τῇ χρόνῳ, ἢ ὡς ἐπὶ
τινῶν περὶσσεύων ἐναλλαγὰ ποιῆσθαι τῇ τόπων τῇ
συνηγορίᾳ, ὥστε τὰς νεοκαταλέκτους μετὰ τὴν τετάρτην
τῇ παλαιῶν. Καὶ τὸτο δὲ, φησὶ, περὶαγορεύεον,
ἵνα μηδεὶς αὐτῶν ἐγκαταλιμπάνων τὸ πῶρμαρκεν τῷ
ἐπάρχῳ τῇ πόλεως ἐν ἄλλοις Διάγῃ κλίμασιν. Ἀλ-
λὰ γνωσκέτωσαν πάντες, ὡς ἅμα τῷ ἐγκαταλε-
γῆναι τῇ ρητήρων, εἰάν ὑπὲρ τρεῖς ἐνιαυτὸς ἐξω τῇ
βασιλίδ^ο Διατρέψωσι πόλεως, ἔδδ' αὐτῶν τὴν
προσηγορίαν τῇ δικολόγων, ἔδδ' τὰ προνόμια αὐτῶν
ἔχουσιν. ἔδδ' εἰ λαβόντες ἀπᾶς κομέατον, ἀνενέωσαν
τὸτο, δύνανται Διά τὸτο ἢ παρελθεῖν, ἢ πολυπλα-
σιάζειν

1 τάξεως] Male Cod. MS. πόλεως.

2 τὸ σύμβολον ἢ ἰνδουκένιον] MS. τὸ σύμβολον ἢ iudiscen-
ta. Bene vertendo expreflit doctiffimus Fabrotus. Συν-

nium in aliis degat regionibus, quamvis
id a Praef. Urbi petierit; nisi nomine
& privilegiis advocatorum privari velit.
Quorum omnium si vel minimum fue-
rit violatum, viginti primates ejus ordi-
nis, & qui ab actis est, & eorum adju-
tores denis singuli auri libris multentur,
ipso quoque Praefecto Urbi eandem
poenam subituro. Sexcenti autem aurei
ex ejusdem arca quotannis fisci patrono
praestari soliti, Kalendis Octobribus
praestentur; omnibus privilegiis, quae
principum Constitutionibus vel auctori-
tate Praefecti ipsis indulta sunt, integris
servandis. Nec quisquam civilis vel cri-
minalis causae obtentu, iis aut hic aut in
provinciis per concessum tempus degen-
tibus, damnum inferat, vel in sportula-
rum commonitorio persequendo, vel in
eo, quod pro inducenda cognitione da-
tur, exigendo.

SCHOLIUM.

numerus permittetur] Quaere Lib. VI. Tit.
XXV. cap. 9.

THALELAEI.

Advocatis illustris Praef. Urbi ingentem in
numerum excrefcentibus, haec Constitutio
fancit, non licere in posterum in forum illud
recipi, antequam prius recepti ad LXXX. nu-
merum deducti sint, nisi, qui in hoc colle-
gium cooptari cupit, filius sit alicujus ex illis,
qui priorum XXX. in isto foro obtinent nume-
rum, literarum studiis liberaliter eruditus. Ta-
lem enim gratis recipi jubet, nec quidquam suf-
fragii nomine per eum solvi. Exteros etiam ad
hoc collegium adspirare permittit, sed duos
tantum per singulos annos, bene & ipsos eru-
ditos. Quando vero, inquit, togatorum colle-
gium ad LXXX. numerum deductum est, nemo
per ambitum astutiamve hunc numerum su-
peret. Interdicenda quoque est omnibus li-
centia transgrediendi ordinem, quem cuique
tempus receptionis assignat, & velut in mer-
catorum contractibus, advocacy loca per-
mutandi, eo effectu ut nuper allekti jam inter-
sint veteranis. Et hoc, inquit Constitutio, in-
terdicendum, ne quis eorum, derelicta Praefe-
cti urbi observatione, peregre degat; sed ut om-
nes sciant, se, post impetratum togatorum no-
men, si ultra tres annos extra hanc regiam ur-
bem commorati fuerint, neque nomine togato-
rum neque privilegiis fruituros: neque eos, si
semel

ἡθια hic & passim pro sportula. Glossae Nomicae:
Σπώρτυλα. ἐκδοχασισά, ἐφόδια, συνηθείαι.

3 κεκοσμημένη^ο] MS. κεκοσμημένων.

σῖαζεν τὰς τ' ἐκδημίας αὐτῶν χρόνας. Τάτων δέ, φησιν, ἀπάντων νομοθετηθέντων εἰ καὶ τι οἰονδήποτε χρόνον ὡραζαῖν, εἰκασιν οἱ πρῶτοι τ' τάξεως, καὶ οἱ τῶν φροντίδων· ἔξ ab actis, ἕκαστος ἀνὰ δεκά χρυσίς λιτρῶν ὑποσέσεται πένσιμον, ὑπὲρ ὧν οὐκ ἀνέστησαν τοῖς βελομήτοις ἐναντιωθῆναι τῷ νόμῳ, καὶ ἀντιτεθείκασιν αὐτοῖς ὡραζόμενον. Ἀλλ' εἰδὲ κατ' αὐτὰ, φησι, ἔξ ἐπάρχης τ' πόλεως ἐπιλείψαι τὸ τ' δεκά ἔξ χρυσίς λιτρῶν πένσιμον, εἰ μὴ προφυλάξῃ τ' νόμον ἀκαταφρόνητον. Οἱ δ' ἡ χ' χρύσινοι οἱ ἐξ ἑθὺς παρεχόμενοι τῷ φισκοσυνηγόρῳ ἐκ τ' τραπεζίης ἔξ ἐπάρχης τ' πόλεως, μηκέτι πρὸς τὸ τέλος ἔξ φισκοσυνηγόρου παρεχόμενοι, ἀλλ' ὅτε εἰς τὸ μέσον ἐνεχθεῖν ἔξ βαθυμῆς ἔξ φισκοσυνηγόρου, τετέστιν, ἐν ταῖς καλάνδαῖς Ὀκτωβρίαις, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν, ἀνυπερθέτως αὐτῷ καθάδαλλέσθωσαν. Εἴ τι δ' πρὸς τέτοις προνόμιον δὸν τ' ἐμπροσθεν βασιλείων καὶ θείας συλλαβῆς ἢ καὶ διατυπώσεως ἔξ ἐπάρχης τ' πόλεως δεδοται τοῖς συνηγόροις τέττα ἔξ φέρει, φυλάττεσθαι καὶ δὸν τέττα ἔξ νόμῳ ἀκέραιοι. Καὶ εἰ τις αὐτῶν ἢ εἰς χρηματικῶν, ἢ εἰς ἐγκληματικῶν δίκῃ ἐνάγεται, εἴτε ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, εἴτε ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, καθ' ὃν ἔξουσιν αὐτοῖς διατρέχειν ἐν ἐπαρχίαις χρόνον, μηδὲ εἰς ἐκδεδασμένης ἀπέρτατα παρ' αὐτῶν λαμβανέτω· ἀλλὰ μηδὲ οἱ ταῖς διαγνώσεσιν ὑποηρετμένοι ἢ ἐξ-σκέπτορες, ἢ προετοιμάζοντες τὰς δίκας, ἢ καθ' οἰονδήποτε τρόπον ταῖς δίκαις ὑποηρετμένοι, ἢ νόματι δαπανημάτων τί ποτε παρ' αὐτῶν λαμβανέτωσαν.

εἰς ὀγδοήκοντα πένσιμον] Μὴ ὥσπερ πρῶτον ὑπερέβησαν τὰς ὀγδοήκοντα, ἔτω καὶ νῦν μετὰ τὸ γενέσθαι αὐτὰς ὀγδοήκοντα, πάλιν ὑπερβαίνετω τις τάτων τ' δέξιμόν.

Ἐκ ἔξ καὶ πόδας·

Οὐδ' εἰ τυχὸν πολλὰ ἐφεξῆς κομείατα τ' εἰρημνίας καθέδρας ἔλαβον, τετέστιν, μηδὲ, εἰ δύο ἢ τρία ἐφεξῆς ἔλαβον κομείατα, ἀνξάνεσθαι, ἢ πολυπλασιαζέσθαι τ' ἐκδημίας αὐτῶν ὁ δρόμος. Ἐν τέτοις τὸ καὶ πόδας φησὶ ὁ Θαλελαῖος· Πολλὰνισ συνήγορον μέλλων ἐκδημῆσαι, λαμβάνει κομείατα ἐνιαυτῶν, καὶ ἐν τῷ πληρεσθῆναι τ' ἐνιαυτὸν σπαράσσει ἐναλλάττειν τὸ κομείατον, καὶ λαμβάνειν καὶ δεύτερον, καὶ ὅτε πληρωθεῖν τὸ δεύτερον, πάλιν λαμβάνει τὸ κομείατον, καὶ ἔτιως ἐπεκτείνει αὐτῷ τ' τ' ἐκδημίας χρόνον. Τέτο γὰρ ἀπαγορεύσασα ἡ διάταξις λέγει, ὅτι, εἰάν λάβῃ ἐξ ἐπιμελείας τινὸς καὶ ἀρχῆς τὰς τ' εἰρημνίας ἐπαρχότητος διαλαλίας, τετέστι, τὰ κομείατα, ἐπεκτείνεσθαι αὐτῷ ἢτοι πολυπλασιαζέσθαι τ' ἐκδημίας οἱ χρεῖνοι εἰ δύνανται.

ἢ τύπῃ ἔξ ἐπάρχης] Σημείωσαι, ὅτε καὶ δὸν διαλαλίας ἔξ ἐπάρχης τ' πόλεως δεδοται πρὸς τὸν συνηγόρον αὐτῶν. Καὶ ταῦτα ἐβλήθη ἢ παρεῖσα διάταξις βεβαία μένει καὶ φυλάττεσθαι.

μηδεὶς αὐτοῖς χρηματικῆς] Μέγα ἐστὶ τέτο τ' συνηγόρων τάτων πρὸς νόμιον, τὸ μηδὲ ἐν παντελῶς δίδοναι αὐτὰς ἀπέρτατον, μήτε τὸ οἰονδήποτε ἀνάλωμα

1 οἱ τῶν φροντίδων] Forte excidit, ἔχοντες, aut simile quid.
2 ὡραζόμενον] An scribendum, παρὲς νόμον? Hoc certe sententia postulat.

semel commeatum impetrantes, illum renovaverint, hoc modo posse peregrinationis tempus vel supergredi vel multiplicare. Quorum omnium hac Constitutione sancitorum si quid quocunque tempore violatum fuerit, viginti primores ejus ordinis, & qui sollicitudinem ab actis gerunt, denis singuli libris auri multabuntur, quod non restiterint iis, qui adversus legem tendunt, neque opposuerint praesentem Constitutionem. Quin etiam adversus ipsum Praefectum urbi non deerit decem auri librarum multa, nisi legis auctoritatem intemeratam custodierit. Sexcenti autem aurei, qui pro more fisci patrono ex Praefecti urbi arca praeberi solent, non post decursum officium praebeantur, sed cum ad medium iter pervenerit patrocini rerum fiscalium, hoc est, Kalendis Octobribus per singulos annos absque mora praeferuntur. Quicquid insuper privilegiorum vel sacris superiorum principum affatibus, vel auctoritate Praefecti urbi hujus fori patronis datum est ex hac ipsa lege integrum servetur. Et si quis horum vel ex civili causa vel ex criminali in jus vocetur, sive in regia urbe, sive in provinciis, quando per concessum tempus ibidem degat; nullas executores ab eo sportulas consequantur: neque qui controversiis movendis inserviunt, aut exceptores, aut litem instruunt, vel quolibet alio officio controversiis ministrantes, quocunque nomine sumtum ab iis exigant.

octoginta eorum numerus conclusus sit] Nemo, ut antea LXXX. numerum transgressi sunt, ita & nunc, postquam octoginta facti sunt, denuo hunc numerum transgredi audeat.

Ex τῷ καὶ πόδας·

Neque si forte plures deinceps praedictae fedis commeatus ceperint, id est, neque, si duo tresve deinceps ceperint commeatus, augeatur, vel multiplicetur peregrinationis excursus. Sic τὸ καὶ πόδας. Et ait Thalelaeus: Saepe advocatus peregre abiturus, anni commeatum accipit, & anno ad finem properante, commeatum de industria commutat alterum capiendo; hujusque tempore impleto rursus accipit commeatum, atque ita peregrinationis tempus sibi ipse extendit. Quod interdicens Constitutio sancit, peregrinationis excursus nec protrahi nec multiplicari posse, etiam si ex industria praedictae Praefecturae auctoritates, id est, commeatus, repetitae sint.

vel auctoritate Praefecti] Observa, etiam auctoritate Praefecti urbi advocatis privilegia dari; quae haec Constitutio integra servari voluit.

Nec quisquam civilis] Magnum & singulare hoc advocatorum istorum privilegium est, nullas prorsus sportulas dare, nec ullum sumtum fa-

3 Ἐν τέτοις τὸ καὶ πόδας &c.] Forte legendum: οὐτως τὸ καὶ πόδας. Καὶ φησὶ Θαλελαῖος. Sic pag. 28. & alibi.

μα ἢ ἐξσκέπησιν, ἢ τοῖς ἐτοιμάζουσι τὰς δίκας, ἢ ἄλλω τινὶ δήποτε τ' ὅπου τ' τάξεως, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπομνήματα ἐκλαμβάνειν, καὶ πᾶσαν τὴν δίκην ποιεῖν αὐτὸς ἀγωνίζεσθαι.

Ὁ μετὰ¹ αἰτήσεως ἦτοι ἀπολύσεως τῆς βασιλίδ² πόλεως ἐκδημῶν δικολόγ³, ἐκ ἀπόλλυσι τὸν ἴδιον βαθμὸν, καὶ ἐπὶ πέντε ἔτη ἀπολειφθῇ· ὁ γὰρ δίχα αἰτήσεως ἦτοι ἀπολύσεως ἀπολειφθεὶς, δύο ἔτη μόνον² δύναται μεῖναι ἔξωθεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

τῶν ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ συνηγῶν δεηθέντων, δηλωθῆναι αὐτοῖς, εἰ χώραν ἔχ⁴ καὶ ἐπὶ αὐτῶν ἡ ἰστί⁵ ν³ Διάταξις ἢ νομοθετήσασα, τ' ὅπου τοῖς ἐπαρχοῖς νομοθετῶντα⁴, καὶ τ' ἡ βασιλίδ² πόλεως ὁποσάν⁵ ἢ χωρὶς κομμάτ⁵ ἐπὶ πενταετίαν . . . ἡ παρῶσα Διάταξις λέγει, ὥστε καὶ ἐπὶ αὐτῶν χώραν εἶναι τῇ Διατάξει. Ἐχ⁴ ὅ τὸ καὶ πόδας τ' Διατάξεως ἔσται. Τῆς Διατάξεως δ' ἡ θείας λέξεως ἰστί⁵ πατρὶς δ' ἡμετέρ⁵ τ' πρὸς τὴν συνηγῶν δ' ὑψηλοτάτ⁵ σε θρόν⁵, λέγει ὅ τῷ ἐπαρχῷ τ' πόλεως, παρενεχθείσης, οἱ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ συνηγόροι ἤτησαν ἐξ ἡμῶν φανερόν γενέσθαι αὐτοῖς, εἰ χώραν δύναται ἔχειν καὶ ἐπὶ αὐτῶν, εἴτε μὴ κομμάτ⁵ δ' δικαστηρί⁵ τ' αὐτῆς ὑψηλόγητ⁵ ἀπελειφθῆσαν. Θεωριζομέν⁵ τίνυν τ' τοῖστον νόμον γενικῶς εἰς τὸ πρὸς ὅσον αὐτῶν κρατεῖν, ἵνα, εἰ τις χωρὶς κομμάτ⁵ περαιτέρω συναπτής διετίας ἀπολειφθείη, ἢ μὴ κομμάτ⁵ περαιτέρω πενταετίας, ἐκ τ' γνώσεως παντελῶς ἀφαιρεθῇ, μηδεμίαν ἐξουσίαν αὐτῷ διδομένης τ' ἴδιον βαθμὸν διεκδικῆσαι, μηδὲ πάλιν τοῖς ἀνδράσι ἐλογίμοις τοῖς συνηγόροις συνίστασθαι. Ἀπολαυέτωσαν τίνυν οἱ συνηγόροι τ' αὐτῶν ὑψηλόγητ⁵ ταύτης τ' ἡμετέρας γενικῆς Διατάξεως.

Καὶ μισθὸν ἐκ εἰληφας ὑπὲρ τῆς δημοσί⁵ συνηγορῶν, μὴ νόμιζε ὅμως δύνασθαι κατ' αὐτῶν ὑπὲρ ἐτέρων εἰπεῖν.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Ὁ συνηγορήσας τῷ φίσκῳ ἐν δίκῃ τινὶ, εἰ δύναται λῆγειν κατ' αὐτῶν ἐν ἄλλῃ δίκῃ, εἰ καὶ μισθὸς τῆς πρώτης δίκης οὐκ ἔλαβε. Πλὴν ἴδι, ὅτι καινοτομῇ τῆτο ἢ ἄλλῃ Διατάξει δ' παρόντος τίτλ⁵ λέγεται, ὥς ὁ μὴ τραχηλίστας ἐν πράγματι τινὶ ὑπὲρ δ' φίσκ⁵, ἐν ἐκείνῳ δύναται συνηγορεῖν κατ' αὐτῶν, εἰ ἐδεήθη βασιλείας. Οὕτως ἐν νόμ⁵ καὶ τὴν πρώτῃ Διατάξει τῶ παρόντ⁵ τίτλ⁵, καὶ σημειώσται, ὥς ὁ θαρρηθεὶς τινὶ πρᾶγμα, εἰ δύναται ἐν αὐτῷ συνηγορεῖν κατ' αὐτῶν.

Θ Α.

¹ Ὁ μετὰ αἰτήσεως] Hanc Constitutionem primus Graece protulit Cujac. Observ. XIII. cap. 1.

² δύναται] Cod. MS. εἰ δύναται.

³ ἰστί⁵ Διατάξει] L. 7. C. h. t.

facere in exceptores vel litem praeparantes, vel quemcunque alium ejus officii, sed cum acta gratis accipere, tum totam causam sine ullo sumtu disceptare.

Advocatus, qui cum commeatu impetrato extra urbem regiam peregrinatur, non perdit gradum suum, quamvis per quinquennium abfuerit: nam qui sine commeatu impetrato abfuerit, per biennium tantum abesse potest.

INTERPRETATIO.

Cum advocati Illyricani sibi declarari postularent, an etiam circa ipsos locum habere posset Justinii Constitutio, fanciens, advocatum Praefecturae, qui a regia urbe per quinquennium absque commeatu abfuerit . . . praesens Constitutio ait, eam circa ipsos quoque locum habere. Versio vero, quae καὶ πόδας facta est, ita habet: Constitutione divinae recordationis Justinii patris nostris super advocatis amplissimae fedis tuae (Praefecti scilicet urbi) prolata, Illyricani Advocati a nobis petierunt, eis clarum reddi, an locum etiam circa ipsos reperire possit, sive cum commeatu, sive absque commeatu ab ejusdem sublimitatis judicio abfuerint. Sancimus igitur talem legem generaliter in eorum personis valere, ut, si quis absque commeatu ultra continuum biennium abfuerit, vel cum commeatu ultra quinquennium, ex matricula penitus tollatur; nulla ipsi concedenda facultate gradum suum vindicandi, neque iterum viris disertissimis togatis adfistendi. Fruantur igitur Advocati ejusdem sublimitatis hac nostra generali sanctione.

Quamvis fisci causam agens, salarium non acceperis, noli tamen putare, te aliis adversus fiscum patrocinium praestare posse.

THEODORI.

Qui fisci causam egit in lite quadam, in alia lite adversus fiscum advocationem praebere nequit, quamvis pro priori causa nullum salarium ceperit. Scias tamen, secundam Constitutionem hujus tituli illud innovare dicendo, eum, qui rem aliquam fisci nomine non tractavit, in ea adversus fiscum patrocinium praebere posse, si illud a principe petierit. Sic igitur intellige etiam primam hujus tituli Constitutionem, & observa, eum, cujus fidei alicujus causa commissa est, non posse in ea ipsa adversus eum advocationem praestare.

THA.

⁴ νομοθετῶντα] Imo, συνηγορῶντα. Mox quaedam desunt, quae facile quis ex contextu suppleat.

⁵ εἴτε μετὰ κομμάτ⁵] Exciderunt verba, εἴτε χωρὶς κομμάτ⁵.

Γενόμενός τις ἐν δίκῃ φισκοσυνήγορος, καὶ μὴ λαβὼν τὰ νομισμὰς ὑπὲρ τῆς τοιαύτης συνηγορίας σαλάρια, ἐβέλετο διὰ τὸ ἐν ἄλλῃ ὑποθέσει καὶ φίσκῃ συνηγορῆσαι. Ἀπαγορεύσας ἔν αὐτῷ ἡ Διὰτάξις, ἀντέγραψεν πρὸς αὐτὸν ἕτως· Ὅποτε σαυτὸν φίσκῃ δίκῃ κεκινήσας θεματίζεις, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τὸ ὑπὲρ τῆς σαλάρια εἰληφέναι δὲνῇ, ὅμως τοῖς ἀρέσασιν πάλαι νόμοις ἐφησυχάζει. Ἐκείνοις, οἱ τινες δίκῃ ἐπελάσαντο φίσκῃ, κεκαλυμμένον ἐστὶ καὶ φίσκῃ συνηγορίαν ὡραχέιν.

ὅμως δύνασθαι κατ' αὐτῶν] Ταῦτα νῖαι, ὅταν ἐξωτικῶς τινι βέλῃται συνηγορῆσαι ὁ γενόμενος φισκοσυνήγορος. Εἰ γὰρ δίκῃ οἰκίαν πρὸς τὸ φίσκον ἀγωνίζεται, ὑπὲρ τέκνων ιδίων, ἢ ὑπὲρ ἀνιόντων αὐτῶν, ἢ ὑπὲρ πεπύλων, ὧν ἐπίτροπός ἐστι, δύναται καὶ φισκοσυνήγορος ὧν ἐστὶ καὶ φίσκῃ συνηγορεῖν, ὡς φησὶν ἐν τοῖς πρώτοις. Οὕτως ἔν νήσον, τὸ γενικὸν τὸ Διὰτάξεως κανόνα, ὡς ὁ Παῦλος ὑποδιείλεν αὐτόν. Ἐν αὐτῷ τῷ τίτλῳ ἐν τῇ περὶ ταύτης σεντεντίας καὶ τιμωρίαν ὀρίζεται ὁ Παῦλος καὶ τῷ φισκοσυνήγορῃ συνηγορήσαντι καὶ τῷ φίσκῃ.

Ἐν αἷς μὴ ὑπερετρακλίσαις αἰτίαις τῷ δημοσίῃ, δύνῃ κατὰ γνώμην ἡμετέραν ὑπὲρ ιδιωτῶν κατὰ τῷ δημοσίῃ συνηγορεῖν καὶ δικολογεῖν.

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ϊ Α.

Τῆς πρώτης Διὰτάξεως γενικῶς ἀπαγορεύσας τῷ φισκοσυνήγορῳ τὸ καὶ φίσκῃ συνηγορεῖν, αὐτῇ ἡ Διὰτάξις νομοθετεῖ ἐξῆναι αὐτῷ, βασιλέως ἐπιτρέποντι συνηγορεῖν καὶ καὶ τῷ φίσκῃ ὑπὲρ ιδιωτῶν, ἵνα μὴ τοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ δίκῃ τῷ φίσκῃ, ἢν ἐτρακλίσαι, ὅτε ἢν φισκοσυνήγορος, μηδὲ τῷ βασιλέως ἐπιτρέποντι δυνήθῃ συνηγορῆσαι. Σημείωσαι τὰ δύο μέρη τῆς Διὰτάξεως· Ὅτι δὴν σάκρας καλῶς συνηγορεῖ καὶ τῷ φίσκῃ ὁ φισκοσυνήγορος, καὶ ὅτι εἰς ἢν ἐτρακλίσαι τὸν τῷ φίσκῃ δίκῃ, εἰ δὲ δὴν σάκρας δύναται συνηγορῆσαι. Σημείωσαι ἔν καὶ ἐντεῦθεν, ὅπερ ἀνωτέρω ἐν τῇ εἰ. Διὰτάξῃ τῷ εἰ. τίτλῳ ἐσημασάμεθα, ὅτι ὁ πρῶτος τινος θάρρηθῃς, καὶ δύναται ἐν αὐτῷ πρῶτῳ καὶ τῷ θάρρησαντι συνηγορῆσαι. Σημείωσαι ἔν, ὅτι καὶ αὐτῇ ἡ πρώτη Διὰτάξις τῷ ἀπαξίγενόμενῳ φισκοσυνήγορῳ εἰ δὲ καὶ τὸ ἀποθέσθαι τὸ ὀφφίκιον ἐπιτρέπῃ καὶ τῷ φίσκῃ συνηγορεῖν. Καὶ ἡ πρώτη γὰρ περὶ παρελθόντων χρέων Διὰλέγεται, καὶ αὐτῇ γὰρ ὡς πρὸς τινὰ δὴν φισκοσυνήγορῳ ἐντα Διὰλέγεται.

Τὰ τῷ δημοσίῃ δίκαια ἀποκρύπτων ὁ τῷ δημοσίῃ συνηγορῶν, ἢ τῷ ιδιωτῆς ὀνόματι τῷ δημοσίῃ συκοφαντῶν, τιμωρεῖσθαι.

Θ Ε C-

1 Παῦλος] Respicit L. 10. D. de Postul. Sed quod mox ex eodem Paulo affertur, neque ego, neque praestantissimus Scheltinga noster in Pandectis invenire potuimus. Quare idem Vir Clar. recte statuebat, Thalelaeum Pandectarum exemplari usum esse, in quo sub Tit. de

Agitans quidam fisci causam, nec salarium huic rei decretum percipiens, ideo alio in negotio adversus fiscum perorare instituit. Quod Imperator interdicens, sic ad eum rescriptit: Cum te fisci causam egisse proponas, quamvis te vel maxime salarium percepisse neges, tamen acquiescendum est placitis. His enim, qui causam fisci egerunt, vetitum est, adversus fiscum advocationem exhibere.

tamen posse adversus eum] Haec intellige, si, qui fisci patronus factus est, extraneo patrocinium praestare velit. Si enim propriam causam adversus fiscum agat, vel liberorum suorum, vel parentum, vel pupillorum, quorum tutelas gerit, potest, quamvis adhuc sit fisci patronus, adversus fiscum agere; sicut in prima Digestorum parte dictum est. Sic igitur intellige generalem Constitutionis regulam, ut eam Paullus cum distinctione accepit. In eodem vero Titulo sententiâ, quae hanc praecedat, poenam quoque determinat Paullus, quae fisci patrono contra fiscum patrocinium praestanti infligitur.

Potes, nobis auctoribus, privatis L. 2. C. b. 2. adversus fiscum patrocinium praestare in his causis, quas pro fisco non tractasti.

I N T E R P R E T A T I O.

Cum prima Constitutio generaliter fisci advocato interdiceret, adversus fiscum causas defendere, haec Constitutio sancit, licere ipsi, principe permittente, etiam adversus fiscum privatis advocationem praebere, ita tamen, ut in ea causa, quam, cum fisci esset advocatus, tractavit, ne principe quidem auctore, patrocinium praestare possit. Observa duas hujus Constitutionis partes: Recte advocatus ex sacra permissione adversus fiscum postulat; idem vero in ea, quam tractavit, fisci causa, ne ex sacra quidem permissione patrocinium exhibet. Nota & hoc loco, quod superius Const. 5. Tit. VI. observavimus, eum, cui causa alicujus tradita est, non posse adversus hunc clientem suum in eo ipso negotio postulare. Nota vero, hanc primam Constitutionem ei, qui semel fisci patronus fuit, ne post depositum quidem officium concedere, ut adversus fiscum patrocinium exhibeat. Prima enim de praeterito tempore loquitur, haec vero de fisci advocato, qui adhuc officio fungitur.

Fisci advocatus, qui jura fiscalia L. 3. C. b. 1. occultat, vel privatis fisci nomine calumnias commovet, coërceatur.

T H E O-

Postulando plura ex Paulli scriptis proposita erant, quam quidem in exemplaribus iis, quibus hodie utimur, repertiuntur.

2 δὴν φισκοσυνήγορῳ] Lege: ἐστὶ φισκοσυνήγορον.

3 τὰ εἰ] Male Basilica, κατὰ τὰ.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

Μὴ συκοφαντήτω ὁ συνήγορος μὴτε ἰδιώτας τῶ
 § φίσκου ὀνόματι. Ἀνάγνωθι βιβλ. ιβ'. τίτλ. ξβ'.
 Διατ. α'. ἔνθα φησὶν, ὅτι ἐκδικεῖ ὁ ἄρχων τὸν
 ἀδικεῖν ὑπὸ § Φισκοσυνηγόρου.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Ὁ Φισκοσυνήγορος τιμωρίαν δὲ λαβεῖσθαι, εἰ
 μὴ ὡς φυλάττειται τὸ μὴδὲ λαθεῖν τὴν ὀφειλόντων
 τῶ φίσκου. φυλαττέσθαι ἢ καὶ τὸ κινεσθῆναι δίκης
 Φισκαλίας, μὴδὲ μίαν περὶ αὐτῆς τοῖς ἰδιώ-
 ταῖς ἐπιφέρειν συκοφαντίαν· ὅτε ἐν ἐδὲ ῥαθυμείν ὀ-
 φείλῃ τὴν τῶ φίσκου συμφερόντων ὁ ὑπὲρ § φίσκου
 συνηγῶν, ἐδὲ συκοφαντεῖν τὰς ἰδιώτας ὀφείλῃ,
 ἵνα μὴ ὑποπέσῃ τῇ τιμωρίᾳ τῇ Διατάξεως.
 τιμωρεῖσθαι] Τιμωρίαν νόησον μὴ ῥητὴν, ἀλλ'
 ἀδηλον, ἢ ἀδικεῖν, ἢ ἢν ἂν ὁ αὐτὸς ἄρχων
 ἐρίσῃ.

Οἱ καθολικοὶ καὶ ἐπὶ ταῖς ἰδικαῖς τῶν
 τῆ βασιλέως πραγμάτων αἰτίαις, καὶ
 ἐπὶ ταῖς τῆ ταμεῖς παρόντι αὐτοῖς τῆ
 δημοσίᾳ συνηγόρου δικαζέτωσαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ ῥατιονάλιοι εἴτε τῆ ἰδικῆς ἐσίας τῆ βασιλέως
 εἰσὶ καθολικοὶ, εἴτε τῆ ἱερωτάτης ταμεῖς, μὴ ἄλ-
 λως ἀκροάσασθαι δίκης, εἰ μὴ τῆ Φισκοσυνηγόρου
 παρόντι ἢ συνηγῶν.

Ὅσα περὶ τῶν συνηγούμενων οἱ συν-
 ηγοροὶ λέγουσιν, αὐτοὶ νομιζέσθωσαν οἱ
 δικαζόμενοι λέγειν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ παρὼν τίτλος ἐπιγράφεται περὶ πλάνης
 τῶν συνηγῶν ἢ βιβλίων³ δεήσεων περὶ δεδωγμένων.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

Δοκεῖσι λέγειν οἱ λιγιότεροι, εἴ τι φασὶν οἱ τέτων
 συνήγοροι· εἰ μὴ⁴ ἄρα κατὰ πλάνην τι εἶπον. φησὶ
 γὰρ ἡ τρίτη διάταξις § παρόντος τίτλου, ὡς ἡ τῆ συν-
 ηγῶν πλάνη § βλάβη τὰς ὑπὸ αὐτῶν συνηγούμενας.
 Ἔγινωκεν ἢ ἐν τῇ πρώτῃ Διατάξει τῆ ἐβδόμης τίτλου τῆ
 παρόντος βιβλίου, ὡς ἐδὲ τὰ κτ' περὶ δεδωγμένων
 ὑπὸ τῆ συνηγῶν βλάβη τὰς περὶ δεδωγμένων αὐτῶν.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Πολλὰς τινὲς ἀγωνιζόμενοι δίκην ἢ ἡτώμενοι
 ἀξιοῦσι μὴ παθεῖν πένεμα, φάσκοντες, ὅτι οὐκ
 αὐτοὶ

1 ἀδικεῖν] Vox huic loco non apta. Reponen-
 dum: ἀδικεῖν, utcumque placuerit.

2 Ὅσα περὶ τῶν συνηγούμενων] Eandem hujus Con-
 stitutionis Versionem exhibent cum ipsa Basilica, tum eo-
 rum Synopsis Lib. VIII. p. 100. quae, quod mireris,
 nec Leunclavio nec Fabroto suspecta fuisse videtur.
 Equidem Graecos aliam in exemplaribus suis lectio-
 nem reperisse dicerem, hanc fortasse, similemve: Ea,
 quae advocati pro clientibus his, quorum causae agun-
 tur, allegant, &c. nisi id contra juris rationem esset,
 arg. L. 3. C. h. t. L. 79. D. de verb. obl. Praestite-
 rit igitur, probabili emendatione tentare, an versio

THEODORI.

Fisci advocatus ne moveat privatis calum-
 nias fisci nomine. Lege Lib. XII. Tit. LXII.
 Const. 1. ubi dicitur, Praesidem in fisci advo-
 catum, qui aliquem laeserit, competenti fe-
 veritate vindicare.

THALELAEI.

Fisci patronus poenam metuat, si quid eo-
 rum, quae fisco debentur, occultaverit. Ca-
 veat etiam, agitato negotio fiscali, ullam
 hoc praetextu privatis movere calumniam:
 ita ut eum nec fisci commodorum negligere
 oporteat, neque privatis calumnias intentare,
 nisi hujus Constitutionis poenae obno-
 xius esse velit.

coërceatur] Poenam intellige non certam,
 sed incertam, aut arbitrariam, quamcunque
 ejus Praefes statuerit.

Rationales causas tam rei Principis^{L. 4. C. h. t.}
 privatae, quam aerarii, praesente
 fisci advocato, disceptent.

INTERPRETATIO.

Rationales, five privatae Principis rei, five
 sacro aerario praesint, non aliter examen
 suscipiant, nisi praesente fisci advocato, &
 officio suo fungente.

Quaecunque advocati praesentibus^{L. 1. C. de error. adv.}
 his, quorum causas tractant, allega-
 verint, ipsi litium domini protulisse pu-
 tandi sunt.

INTERPRETATIO.

Hic Titulus inscribitur de *Errore advoca-
 torum, vel libellos, seu preces concipientium.*

THEODORI.

Videntur litigatores dicere, quicquid ipsorum
 patroni dicunt; nisi forte per errorem quid di-
 xerint. Tertia enim hujus tituli Constitutio ait,
 advocatorum errorem partibus haud nocere.
 Nosti etiam ex prima Constitutione Tit. VII.
 hujus Libri, nec illa, quae ab advocatis per
 praevaricationem dicta sunt, clientibus obesse.

THALELAEI.

Saepe litigantes & in judicio victi hoc sibi
 praejudicio esse nolunt, dicentes, non se i-
 psos

Graeca cum Textu Latino conciliari possit. Ne mul-
 ta, scribendum: Ὅσα παρὼν συνηγούμενων &c. quod
 Thalelaeus inprimis ad h. l. confirmat. Simile men-
 dum in his Commentariis pag. 28. ab amico nostro
 sublatum est.

3 βιβλίων δεήσεων περὶ δεδωγμένων] En! putidum magi-
 stelli recentioris errorem, qui ne Inscriptionem quidem
 hujus Tituli intellexit. Vertit enim, quasi scriptum esset:
De errore advocatorum, vel libellos precum accipientium.

4 εἰ μὴ ἄρα] Particulam negativam, quae in MS. de-
 erat, ex Basilicis recepi, ubi idem Scholium reperitur,
 sed absque Theodori nomine.

αὐτοὶ ἐδικαιολογήσαντο, ἀλλὰ οἱ συνήγοροι αὐτῶν, καὶ ἀξιῶντες ἐκ τῆς συνήγορων φωνῆς μηδὲν ἐν αἰ-
τοῖς γίνεσθαι πρὸς κέρμα. Τὸτο ἔν ἀπαγορεύσει
ἡ Διάταξις κανονίζει, ὅτι πάντα, ὅσα οἱ συνήγοροι
παρόντων ἂν τὰς δίκας πράττῃσι, δικαιολογῶνται,
ἕως ἐς ληπτόν, ὡς ἂν εἰ παρ' αὐτῶν τὸ δεσπο-
τῶν τὸ δίκης περὶχθῇσαν. Ἐξέλυε ἐκ ταύτης τὴν
Διατάξεως τὴν νομοθεσίαν τὴν πρώτης τῆς ἐδόμης
τίτλος Διατάξεως, ἐνθα εἴρηται, ὡς εἰ Διὰ τὴν
περὶ δίκης τῆς δικολόγῃς ἡγήθει τις, δύναται ἀναθε-
ν τὴν δίκην ἀγωνίζεσθαι. Ὅτε ἔν περὶ δίκης μετ' οὐ
συνήγορον φθέγγεται, καὶ δικῶ ἐγὼ φθέγγεσθαι,
ἐπεὶ οὐκ ἐστὶ δύναμις τὴν κατ' ἐμὴ ψήφον ἀνα-
τρέπειν. Νήσον τοίνυν τὸ κανόνα τὴν Διατάξεως,
ἐάν μὴ περὶ δίκης τὸ οἰκίον περὶ σφυγῶν οὐ δικολόγῃ
διδάσκῃ τινά. Ἐάν γὰρ περὶ δίκης, ἔδῃ ἐν πρὸς κέρ-
μα γίνεσθαι τῷ περὶ σφυγῶν, ὡς εἶπεν ἡ πρώτη τῆς
ἐδόμης τίτλος Διατάξεως. Σημειώσαι τὴν ἐκ τῆς περὶ
σφυγῶν, ὅτι τῷ δόκοντι καὶ γίνεσθαι πρὸς κέρμα, ἐξ
ἧς ὁ δικολόγος αὐτῶν δικολογεῖται. Ταύτην Διατάξιν
τὸ παλαιὸν περὶ δίκης, ὅτι δύναται παρόντες οἱ
περὶ σφυγῶν ὁμοῦ μεμψέσθαι καὶ τὴν τῆς δικολόγῃς
πλάνης. καὶ Διὰ τὸτο ὡς μὴ μεμψάμενοι ὑποδύσῃσι
πρὸς κέρμα. Ἀλλὰ περὶ δίκης νῦν τὸτο τὸ ρητὸν οἱ
περὶ δίκης κωδικοῦται, ὡς τὴν τρίτης Διατάξεως
τῆς τῆς τίτλος σαφέστερον αὐτὸ λεγέσθαι.

Ἡ τῶν ὑπαγορευόντων τὰς δεήσεις
πλάνη, μὴ ἀδικεῖτω τὴν ἀληθείαν. Μὴ
γενομένης ἔν κατὰ δίκης, ἐάν ὡς γενο-
μένης ἐδεήθῃς, ἔδῃ περὶ τὴν δίκην βλα-
βήσῃ.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

Ἡ πλάνη τὴν τὰς δεήσεις ὑπαγορευόντων καὶ βλάπ-
τει τὴν ἀληθείαν. Μέννησο τὴν εἰρημῶν σοι ἐν τῷ
κά. τίτλ. καὶ ἐν τῷ καβ. τίτλ. τῆς α. βιβλ. πε-
ρὶ δεήσεων.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Πολλάκις ἡ συμβολαιογράφον ἢ δικολόγον ἐξαι-
τῶ δεήσεις ὑπαγορεύσαι μοι πρὸς βασιλέα. Ὁ δὲ
ἄλλως παρ' ἐμὴ διδασκόμενος τὴν ὑπόθεσιν, ἄλ-
λως συντίθῃσι τὴν δεήσιν πλανώμενος τὴν ἀληθείαν.
Νενόμισται τοίνυν τῆς τῶν πλάνης μηδὲν ἀδικεῖν
με. Ἐλθώμεν τοίνυν ἐπὶ τὸ προκείμενον. Ἡτήσα-
ται ὑπὲρ ἐμὴ δεήσεις συνθεῖναι. Ὁ δὲ ἐμνημόνευ-
σεν ἐν τῇ δεήσει, ὡς γέγονέ τις κατ' ἐμὴ κατὰ δίκην,
ἥτις ταῖς ἀληθείαις οὐκ ἐγεγόνε. Γυμνάζοντες δὲ
με ὑπόθεσιν καὶ τὰς δεήσεις, ὡς ἐπιδεδάκα βασι-
λεῖ, προφέροντες, ἀντετίθησάν μοι οἱ ἀντίδικοι,
ὅτι ἰδὲ ὡμολόγησας ἐν τῇ δεήσει σε, ὅτι κατεδικά-
σθης, καὶ πῶς βέβη μὲ κατὰ δίκην ἀναθεῖν πάλιν
δικάσασθαι; Ἐγὼ τοίνυν εἰδὼς μὴ γεγονέναι τὴν
κατὰ δίκην, ὅρῶν δὲ μνήμην αὐτῆς ἐν τῇ δεήσει με
κρίμενος, ἐζήτησα βασιλέα, τὴν πλάνην τῆς ὑπα-
γορεύσαντος τὴν δεήσιν μὴ καταβλάψαι με. καὶ ἀν-
τήγειν ὁ βασιλεὺς ἕως. Τὰς πλάνας οὐκ εἰδὼν, οἱ
τὰς αἰτήσεις ἢ τὰς δεήσεις γράφουσι, τὴν ἀληθείαν
πρὸς κέρμα φέρειν μὴ δύνασθαι, προδόντες ἐς. Καὶ
Διὰ

iplos, sed advocatos, causam egisse, atque adeo
postulant, nullum ut ex iis, quae advocatus
dixit, ad ipsos praejudicium perveniat. Quod
interdicens Constitutio sancit, ea, quae advo-
cati praesentibus his, quorum causas agunt,
allegant, perinde accipienda esse, ac si ab ipsis
litium dominis prolata sint. Ex hac Constitu-
tione explica Const. i. Tit. VII. ubi dicitur,
eum, qui advocati praevaricatione causam per-
didit, denuo litem instituere posse. Si quid igitur
advocatus praevaricans dixerit, illud non
ego dixisse videor, quia sic non amplius possem
sententiam adversus me latam evertere. Intelli-
ge igitur hujus Constitutionis regulam, nisi
prodendo clientem suum quaedam dixerit ad-
vocatus. Si enim praevaricaretur, nullum inde
praejudicium fit clienti, sicut ait Const. i. Tit.
VII. Observa vero ex verbo, *praesentibus*, ab-
senti ex iis, quae advocatus allegaverit, nullum
fieri praejudicium. Huic Constitutioni olim ad-
ditum erat: Litigatores praesentes statim ad-
vocatorum errori contradicere posse, eosque
ideo, si non contradixerint, praejudicium fer-
re oportere. Sed nunc amputarunt hunc Tex-
tum illustres Codicis architecti, tertia hujus
tituli Constitutione idem clarius docente.

Error eorum, qui preces dictant, ve-
ritati praejudicium ne afferat. Si igitur,
nulla intercedente condemnatione, qua-
si condemnatio secuta esset, supplicasti,
allegationes tuas laedi non oportet.

THEODORI.

Error eorum, qui preces scribunt, nullum
veritati praejudicium affert. Revoa tibi in
memoriam, quae Tit. XXI. & XXII. Lib. I.
diximus de supplicationibus.

THALELAEI.

Saepe vel instrumenti conditorem vel ad-
vocatum rogo, ut mihi preces ad Imperatorem
scribat. Is vero secus atque a me rem edo-
ctus est, preces concipit a veritate aberrans.
Sancitum igitur est, errorem ejus nulli mihi ef-
fe praejudicio. Veniamus vero ad exemplum
propositum. Petii ab aliquo, ut nomine meo
libellum supplicem concipiat. Is in eo condem-
nationem, quae adversus me facta sit, comme-
morat, quamvis revera non intercesserit.
Mihi vero super negotio disceptanti, & suppli-
cationes Principi a me factas in medium produ-
centi regeritur ab adversariis: Ecce! in suppli-
ci libello condemnationem in te factam con-
fessus es; & qua ratione post condemnationem
rursus litem movere instituis? Ego vero probe
sciens, nullam intercessisse condemnationem,
ejus tamen in supplicatione mentionem repe-
riens, ab Imperatore petii, ne error ejus, qui
libellum dictavit, mihi praejudicium afferat:
quo

1 περὶ δίκης κωδικοῦται] Intellige Jurisconsultos, quos
Justinianus Codici colligendo praefecerat. Ceterum ex
hoc etiam loco singulare, quod Thalelaeus Jurispru-

dentiae navavit, studium apparet, dum non contentus
Justinianicis rivulis, ipsos fontes, unde hi manant,
adeundos putavit.

Διὰ τὸτο εἰ τὴν κατὰ δίκην ἦστιν ὁ μὴ μὲν ἐν τῷ
 λιβέλλῳ ἐγκειμένῳ ὑποτίθης, φανερὸν δύνασαι ἀπο-
 δεῖξαι μὴ γεγονέναι, τὰς δικαιολογίας τὰς σὰς
 βλαβῆναι μὴ ὀφείλαιν, ὁκείνῳ δ' οὐδὲ τὸ πρᾶγμα-
 τῶν ἀγνωστέον ὅτι ἀγνοεῖ. Καὶ τὸ μὲν καὶ
 πόδας ἔσται. Σημείωσαι ὅτι τὸτο δευτέρι καὶ
 δυνάμει γεγονέναι τὴν κατὰ δίκην ὅμως τὰς ἀπο-
 δείξεις ἐπέκλασεν ἡ ἀτάξις, καὶ τοι αἰεὶ λέγο-
 μεν, μὴ τὸ φάλλον δυνάμει βαρεῖσθαι ταῖς ἀπο-
 δείξεσιν. Ἀλλὰ μάλλον ἡ ἀτάξις ὄρεσσα αὐτὴν
 ἐναντιώμενον τῇ ἐγγράφῳ δεήσει αὐτῆς, ὡς μαχόμε-
 νον τῇ τ' δεήσει προλήψῃ, διὰ τὸτο αὐτὴν ἐβά-
 ρησε ταῖς ἀποδείξεσιν.

Τὴν ἀποφάσει τμηθεῖσαν δίκην μὴδὲ
 βασιλέως ἀνακαλείτω ἀντιγραφή. Μὴ
 μάτην ἐν τὴν πλάνην αἰτιῶ τῶν συνηγό-
 ρων, παρῶσα καὶ μὴ παραχρῆμα ἀν-
 τιπῶσα, ἢ ἐκκαλεσαμένη τὴν ἀπόφα-
 σιν.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν.

Ζήτη βιβλ. β'. τίτλ. ε'. κεφ. ιγ'.
 παρῶσα καὶ μὴ παραχρῆμα] Ζήτη βιβλ. β'. τίτλ.
 β'. κεφ. ιζ'. καὶ τίτλ. γ'. κεφ. ιδ'. καὶ βιβλ. κς'.
 τίτλ. β'. κεφ. κα'. θεμ. β'.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Τ.

Οὐδὲ βασιλέως ῥεσκριπτον ἀνατρέψῃ τὴν ψήφον
 τμηθεῖσαν δίκην, ἐκκλήτῃ μὴ ἀποκολληθείσης.
 Μίμνησο τὴν πρώτης ἀτάξεως τὴν καὶ τίτλ. ε' α'.
 βιβλ. φησὶ ὅτι καὶ ἡ. ἀτ. ε' εβ'. τίτλ. ε' ζ'.
 βιβλ. ὡς ὁ μὴ ἐκκαλεσάμενος ἀναγκάζεται ποιῆν
 τὰ ἀπὸ κατὰ δίκην δηλονότι, εἰ μείζων ἐστὶ τὴν κί.
 ἐριαντῶν καὶ τὴν ἐκεῖ 2 ἀπατήρησιν, καὶ εἰ ἔρρωται ἡ
 ψήφον καὶ τὴν α'. ἀτ. τδ' εδ'. τίτλ. τδ' ζ'. βιβλ.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Τ.

Δικασαμένη γυνὴ καὶ κατακλειθεῖσα, καὶ μὴ ἐκκα-
 λεσαμένη προσῆλθε βασιλεῖ, ἀνατρέψαι βλαβερὴν
 τὴν ἀπόφασιν διὰ τὴν λέγειν, ὅτι ἐκ τῆς πλάνης τὴν
 δοκολόγῃ καὶ κατεδικάσθην. Κεκανόνισται δὲ μὴ
 βλάβησθαι τὰς δικασαμένας, ἐξ ὧν οἱ δικολόγοι
 πλανῶνται. Ἀλλὰ ἡ ἀτάξις μὴ προσδεξαμένη τὴν
 ταύτης δεήσει ἀντέγραψεν αὐτῇ ἔσται. Τὰς πλεονα-
 θέσας διὰ τὴν ἀποφάσεων δίκας βασιλικῶν ἀτάξιν
 ἀνακαλεῖσθαι εἰς χρεῖ. Οὐδὲ γὰρ ὅτι νενομοθέτηται,
 ἡ τὴν συνηγόρων πλάνη τὰς δικασαμένας μὴ βλάβη,
 τὸτο σοι βοηθήσαι δύναται, ὅποτε σαυτὴν παρῶσαν
 τῇ δίκῃ ἔτε φανερῶς ἐκ τῆς ἀπαχρῆμα, τρεῖςιν,
 ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ἀντιπῶν, ἔτε καὶ τὴν ἀπόφα-
 σιν τῇ τ' ἐκκλήτῃ βοηθεία, εἰ ἀπαρέσκη σοι ἡ
 ἀπόφασις, χρησαμένη δὲ ματιζαί.

Σημείω-

1 καὶ ἀπαχρῆμα] Verba illa Constitutionis, id est,
 triduo proximo Basilici de industria praeteriisse viden-
 tur, forte quod Triboniani emblemata saperent. Vide
 Jac. Gothofred. ad Cod. Theodos. Lib. II. Tit. XI. p.
 165. Sed agnoscit illa Thalelaeus, quippe ad Codicem
 Justinianum Commentarios suos scribens.

2 καὶ τὴν ἐκεῖ] Putaverim, sede sua mota esse
 verba, καὶ τὴν ἐκεῖ ἀπατήρησιν, & a Theodoro scri-

quo facto, ita Princeps rescriptit: Errores eo-
 rum, qui desideria vel preces scribunt, veritati
 praejudicium afferre non posse, manifestum est.
 Et ideo si condemnationem, cujus mentionem
 libello insertam esse proponis, aperte probare
 potes non intercessisse: allegationes tuas laedi
 non oportere, qui super negotio disceptaturus
 est, non ignorabit. Sic τὸ καὶ πόδας. Oblerva au-
 tem, Constitutionem ei, qui supplicat, & con-
 demnationem intercessisse negat, vel sic proba-
 tionem irrogasse; quamvis semper dicamus, fa-
 ctum neganti probandi onus non incumbere.
 Sed quia haec Constitutio eum reperit scriptae
 suae supplicationi contradicentem, & quasi li-
 belli intentioni contrarium, ideo eum proban-
 di onere gravandum putavit.

Sententia decusum negotium ne Prin-
 cipis quidem rescripto revocari oportet. L. 3. c.
 Advocatorum igitur errorem fru-
 stra ne incuses, cum praesens fueris,
 nec ex continenti contradixeris, nec a
 sententia appellaveris.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. II. Tit. V. cap. 13.
 cum praesens fueris, nec ex continenti] Quae-
 re Lib. II. Tit. II. cap. 17. & Tit. III. cap. 14. &
 Lib. XXVI. Tit. II. cap. 21. them. 1.

THEODORI.

Neque Principis rescriptum sententia de-
 cisam litem evertit, nulla contra sententiam
 provocatione interposita. Memineris Const. I.
 Tit. XXI. Lib. I. Ait vero & Const. 8. Tit.
 LXII. Lib. VII. eum, qui non provocavit, ju-
 dicatum facere cogendum esse, si XXV. annis
 major sit, & sententia valeat secundum Const.
 1. Tit. LXIV. Lib. VII.

THALELAEI.

Litigans mulier & condemnata, neque pro-
 vocatione usa, adiit Imperatorem, eoque sen-
 tentiam everti vult, quod se advocati errore
 condemnata dicat. Jam vero sancitum est,
 Advocatorum erroribus litigantium allegatio-
 nes haud laedi. Sed Imperator ejus preces
 non admittens sic rescriptit: Sententiis fini-
 tas lites Principum rescriptis revocari non o-
 portet. Neque enim quod constitutum est,
 advocatorum errores litigantibus non nocere,
 tibi auxilio esse potest; cum te praesentem
 causae nec palam ex continenti, id est, intra
 triduum, contradixisse, neque post senten-
 tiam provocationis remedio, si tibi sententia
 displiceret, usam esse proponas.

Ob-

pta post verbum ἐκκαλεσάμενος, ideoque locum hoc
 modo esse vertendum: eum, qui non provocavit secun-
 dum ibi propositam observationem (i. e. qui causas provo-
 cationis secutae tempore praefinito non repraesentave-
 rit) judicatum facere compellendum esse, videlicet si
 major sit XXV. annis, & si valida sit sententia secundum
 Const. 1. Tit. LXIV. Lib. VII. Hactenus Celeb.
 Scheltinga, cujus sententia dubio carere videtur.

Σημείωσαι τὸ κανόνα τῆς Διατάξεως, ὅτι ἔδδ' ἀπὸ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς δυνατόν ἐστι ἀνατρέπειν τὴν ἀπαξ ἐξενεχθεῖσαν ἀπόφασιν. Ἐκ τούτου τὸ κανόνον ἔδδ' ἀλύσειν γενόμενον καὶ νόμος δύναται ἀνατρέπειν ἢ βασιλικὴ ἀντιγραφὴ. Ἐπεὶ ὅτι κεκανόνισται ἡμῖν ἐν τῷ δὲ τρανσακτιονίῳ τίτλ. δ'. Διατ. κ'. μὴ ἐλάττωνα εἶναι τὴν τῆς ἀλύσεων δύναμιν ὑπὲρ τὴν τῆς ἀποφάσεων, ἔκκεν ὥσπερ ἀπόφασις ἔδδ' ἐκ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἀνατρέπεται, ἕτως ἔδδ' ἀλύσειν δυνατόν ἐκ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἀνατρέπεσθαι; Σημείωσαι ὅτι τὸ δεύτερον κανόνα αὐτῆς τὸ λέγοντα, τὴν τῆς δικολόγων πλάνην τοῖς δικαζομένοις μηδεμίαν βλάβην ποιεῖν. Ἀλλὰ μὴ νόει τὸτο ἀπολελυμένως, ἀλλ' ὡς ἐπήγαγεν ἡ Διατάξις αὕτη, ἡνίκα παρὼν ὁ δικαζόμενος ὡρᾷχρημα, τῇ τῆς ἐντὸς τετῶν ἡμερῶν μὴ τὴν δικαιολογίαν ἀντίπε τῇ τῆς δικολόγου πλάνῃ, μᾶλλον ὅτι τὸ ex *continenti*. Πλατύτερον ὅτι δίδωσιν ἡμῖν νοεῖν ἡ Διατάξις, ἵνα ἐν ὅλῳ τῷ περὶ τῆς ἀποφάσεως χρόνῳ δύνηται ὁ συνηγορῶν ἀντιλέγειν περὶ τῆς συνηγορίας πλάνης. Ἰδὲ γὰρ τῷ ex *continenti* ἀντιέειλεν ἡ Διατάξις τὸ neque post sententiam. Εἰ δ' ἐν περὶ τῆς ἀποφάσεως ἐντὸς τετῶν ἡμερῶν μὴ τὴν δικαιολογίαν ἐφείλῃ τις ἀντιλέγειν περὶ τῆς συνηγορίας πλάνης, ἢ μὴ τὴν ἀπόφασιν ἐκκαλεῖσθαι, ἐπεὶ περὶ τοῦ τελεῖως αὐτῷ γίνεται καὶ τὴν περὶ τοῦ Διατάξιν. Καὶ μὴ νόμιζε ἄτοπον τί ποτὲ λέγειν, εἰ τὸ ex *continenti* περὶ ὅλον τὸ τῆς δίκης χρόνον παρεκτείνεται. Καὶ γὰρ ἐν τῷ de Pactis τῆς πρώτης μεμαθήκαμεν, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐπιτροπικοῦ ex *continenti* νενόηται ὅλον τὸ τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς. οὐκ ἐν ἐνταῦθα Διατ. τὴν ἰδιὴν ἐπαγωγὴν τῆς Διατάξεως ex *continenti* νοήσον ὅλον τὸ ἕως ἀποφάσεως χρόνον. Κατὰ τὸτο δ' βλάβη τῆς συνηγορίας ἢ τῆς συνηγορίας πλάνης, κατὰ τὸ δύνασθαι αὐτὸν περὶ τῆς ἀποφάσεως ἐπανορθώσασθαι τῆς συνηγορίας τὰ πλάσματα, ἢ μὴ τὴν ἀπόφασιν ἐκκαλεῖσθαι. Εἰ γὰρ μὴδ' ἕτερον ἐποίησε τὸ δύο, βλάπτεται ἀμάχως ἐκ τῆς συνηγορίας πλάνης.

Ὅσα παρὰ τῶν δικαζομένων, ἢ τῶν συνηγορῶν παραλιμπάνεται, ταῦτα παρὰ τῶν δικαζόντων ἀναπληρῶσθωσαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζίτῃ τῆς βιβλ. τίτλ. ιη'. κεφ. κ'. τὸ εἰς αὐτὸ ὡρᾷχρημῶν τὴν ἐσχάτην.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Τὰ ὡρᾷχρημῶν τοῖς μέρεσι νόμιμα δηλονότι, καὶ ἐφάνη ἀναπληροῖ ὁ δικάζων. Ἀνάγνωθι βιβλ. γ'. τίτλ. α'. Διατ. θ'. καὶ βιβλ. ζ'. τίτλ. ξβ'. Διατ. λθ'.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Πολλὰκις συνηγορήσας τινὲς ὑπέθεσιν, τὸ μὲν ἀληθὲς νόμιμον ἀγνοῦσιν, καὶ ἢ εἰδότες ἀποκρύπτουσι, ἀλλὰ δὲ τινα ἐξῶ τῆς ἀληθείας δικαιολογῶνται. Ἐπὶ τῇ τοιούτων τοίνυν θεμάτων ἡ παρῶσα Διατάξις ἐπιτρέπῃ τῷ δικαστῇ, τὰ ἐλλειπῶς εἰρημῶν τοῖς συνηγοροῖς ἀποπληρῶν, καὶ ἐκείνῳ ἐκφέρειν τὴν ἀπόφασιν, ἢν οἷδε νόμοις καὶ τῷ δικαίῳ γνωρίζομεν.

1 ὁ συνηγορῶν.] Hoc ex conjectura dedi. MS. ὁ συνηγορῶν μὴ.

2 Εἰ δ'] Legendum, οὐκ ἐν.

Observe Constitutionis regulam, ne rescripto quidem Principis sententiam semel latam revocari posse. Neque ex eadem regula transactionem jure factam Principis rescriptum evertere potest. Quoniam vero in Tit. IV. Const. 20. de Transactionibus constitutum est, transactionum vim non minorem esse, quam sententiarum; nonne sicut sententia Principis rescripto non evertitur, ita nec transactio Principali rescripto everti potest? Observe vero alteram quoque Constitutionis regulam, qua dicitur, advocatorum errores litigantibus nihil damni inferre. Sed hoc noli absolute intelligere, sed ut ipsa Constitutio id expressit, quando praesens litigator statim, id est, intra triduum post actam causam advocati errori contradixerit, vel potius *ex continenti*. Hoc vero latius accipi vult Constitutio, ita ut omni ante sententiam latam tempore litigator advocati errori contradicere possit. Vide enim, ut Constitutio verbis *ex continenti* opposuerit illa, *neque post sententiam*. Ergo ante sententiam proximis tribus post disceptationem diebus advocati errori quis contradicere debet, vel post sententiam provocatione uti, quod aliter ipsi secundum hanc Constitutionem praejudicium affertur. Neque absurdi quid dici putes, si verba *ex continenti* ad totum litigationis tempus extendantur. Etenim in prima Digestorum parte *de Pactis* didicimus in eo, qui sub tutela est, per verba *ex continenti* omne tutelae tempus intelligi. Quare & hic, verba *ex continenti* specialiter in Constitutione adjecta capias pro toto usque ad sententiam tempore. Atque ita Advocati error litigatori nihil damni affert, propterea quod ante sententiam ejus lapsus emendare, & post sententiam provocare potest. Nisi alterutrum fecerit, si ne controversia advocati errore laeditur.

Quae a litigantibus vel advocatis praetermissa sunt, a iudicibus suppleantur. L. un. C. ut quae def. adv.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. VII. Tit. XVIII. cap. 20. §. ult.

THEODORI.

Judex supplet, quae a partibus praetermissa sunt, nempe si juris rationes omiserint, non etiam si ea, quae in facto consistunt. Lege Lib. III. Tit. I. Const. 9. & Lib. VII. Tit. LXII. Const. 29.

THALELAEI.

Saepe, qui in negotio aliquo patrocinium praebent, vel veram juris rationem nesciunt, vel scientes reticent, alia vero quaedam praeter veritatem afferunt. His igitur casibus haec Constitutio permittit iudici, ea, quae ab advocatis minus plene dicta sunt, supplere, & sententiam legibus ac juri congruentem ferre.

3 ΘΕΟΔΩΡΟΥ.] Abest a Basilicis Theodori nomen.

4 ἢ εἰδότες] In Basilicis scriptum est levi vitio, εἰ εἰδότες, quod tamen Fabrotum latuisse, ex ejus versione liquet.

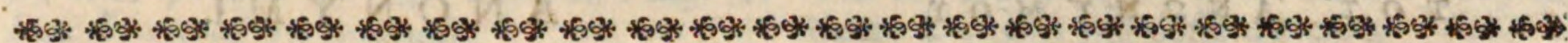
F I N I S.

JURISCONSULTORUM GRAECORUM COMMENTARI

in Tit. D. & Cod.

de Procuratoribus & Defensoribus.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΚΟΥΡΑΤΟΡΩΝ ΚΑΙ
ΕΚΔΙΚΗΤΩΝ.

Προκράτωρ ἐστὶν ὁ διοικῶν ἀλλότρια
πράγματα κατὰ ἐντολὴν τῆ δεσ-
πότῃς.

Κ Ω Β Ι Δ Ο Υ.

Ὅτι προκράτωρ μετὰ πεκατάταξιν κύριος γί-
νεται τῆ δίκης, ἔρηται βιβλ. β'. § κώδ. τιτλ. ιγ'.
Διάτ. κβ'.

Σ Τ Ε Φ Α Ν Ο Υ.

Καίρὸς νῦν καὶ περὶ προκράτωρων ἅμα καὶ δεφεν-
σίων εἰπεῖν, ὅτι μὴ καὶ μανδάτα, ὅτι καὶ καὶ μαν-
δάτα χωρὶς τῶν ὑπὲρ ἑτέρων δίκων ὑποσίσιντων.
Προκράτωρ μὴ γάρ ἐστιν, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἔν
προσώμοις § τίτλ. φησιν, ὁ πρᾶγμα ἑτέρου διοι-
κῶν καὶ μανδάτα. Δεφένσων δὲ ἐστὶ κύριος, ὁ
δίχα μανδάτα δεφενδῶν τινὰ, καὶ τῶν ὑπὲρ αὐ-
τῶν δίκων ὑποδεχόμενος. Καλῶς καὶ προκράτωρα
εἶναι φησὶ ὁ Οὐλπιανός, ὅτι καὶ μανδάτα ἑτέρου διοι-
κῶν τὰ πρᾶγμα. Καὶ γὰρ ὁ νεγοτιγέ-
σων ἀλλότρια μὴ διοικῶν, καὶ καὶ μανδάτα καὶ, ἀλ-
λὰ καὶ φιλίαν § τῶν πραγμάτων κύριος. Δύνα-
ται δὲ τις ἢ γενικῶς πάσης τῆ εἰσίας ἢ εἶναι προ-
κράτωρ, ἢ καὶ πρόσωπον ἢ παρὼν παρόντων ἐν-
σταθεῖς, καὶ δοθεὶς προκράτωρ, ἢ ἀπὸν δι' ἀγγέλων
τυχὸν ἢ ἐπιστολῆς. εἰ καὶ τὰ μάλιστα τινες, ὡς
φησὶν ὁ Πομπώνιος, νομίζουσι ὅτι ἐνὸς πρᾶγματι
μανδάτον ὑποδεχόμενον προκράτωρα μὴ εἶναι.
Κατέχεται ὅτι ἐστὶν ἢ τῶν πρὸς ἐν ἀποφέρει τὸ πρᾶ-
γμα, τῇ νεγοτιόρῃ γεσῶρων, ὡς μανθάνεις ἐν
τῶν προσφῶν τίτλ. διγ. ε. ἢ ὁ λαβὼν πρᾶγμα
ὑπὸ τινος, ὡς ἑτέρω Διακρισίσει, ἢ ὁ ἐπιστο-
λῶν

DE PROCURATORIBUS
ET DEFENSORIBUS.

Procurator est, qui aliena nego- L. 1. pr.
tia mandatu domini admini-
strat.

G O B I D A E.

Procuratorem post litis contestationem do-
minum litis fieri, dictum est Lib. II. Cod. Tit.
XIII. Const. 22.

S T E P H A N I.

Tempus jam est, ut de Procuratoribus si-
mul & de Defensoribus dicamus, quorum illi
cum mandato, hi absque mandato litem pro
aliis suscipiunt. Procurator quidem est, ut Ul-
pianus principio hujus Tituli ait, qui alterius
negotia ex mandato administrat. Defensor pro-
prie est, qui sine mandato aliquem defendit,
& causam pro eo suscipit. Recte vero Ulpianus
procuratorem dicit eum, qui ex mandato al-
terius negotia administrat. Nam & negotio-
rum gestor aliena negotia administrat, non vero
ex mandato, sed propter amicitiam, quae ipsi
intercedit cum rei domino. Potest vero quis ge-
neraliter, id est, omnium rerum, vel unius rei
procurator esse, aut praesens a praesente Pro-
curator constitutus, aut absens, verbi causa, per
nuntium vel per epistolam: quamvis quidam, ut
ait Pomponius, non putent unius rei manda-
tum suscipientem, procuratorem esse. Tene-
tur enim hic ei, ad quem res pertinet, actione
negotiorum gestorum, ut cognoscis ex congruo
Titulo Dig. 30. sive talis sit, qui rem, sive qui
episto-

1 Οὐλπιανός] MS. Παύλος.

2 πάσης τῆς εἰσίας] Adde verba, quae excidisse li-
quide patet, ἢ ἰδικῶς ἐνὸς πρᾶγματι.

3 πρόσωπον] Sic correxi. MS. πρόσκοπον.

4 Κατέχεται ὅτι ἐστὶν ἢ τῶν πρὸς ἐν. Hunc locum bene inter-
pretatur Vir longe doctissimus, Gerlacus Scheltinga,
cujus verba subijciam. „Crediderim his rationem me-
„morari, ob quam quidam putarunt, unius rei manda-
„tum suscipientem non esse procuratorem, simulque

„existimaverim, Stephanum nequaquam citasse L. 5. D.
„de procur. ubi nihil, quod huc pertineat, occurrit, sed
„L. 30. D. de neg. gest. ubi sermo est de tali, qui unius
„rei mandatum susceperat; isque ibi teneri dicitur ne-
„gotiorum gestor. Itaque sic verterim: Tenetur e-
„nim hic §c. ut cognoscis ex congruo (vel, si mavis,
„competente) Titulo Dig. 30. sive talis sit, qui rem,
„sive qui epistolam, sive qui nuntium alteri perferendum
„ab altero accepit.

λαὸν λαβὼν, ἢ ἀκέραιος τι εἰπεῖν ἑτέρω. Ταῦτα μὲν ἐν, ὡς εἶπον, τινές. Ἀληθέστερον δὲ ἐστὶ, φησὶ Οὐλπιανὸς, καὶ τὸ ἐπὶ ἐνὶ πράγματι δεδομένον εἶναι προκράτωρα. Ἐγνώσ, ὅτι καὶ γενικὸς ἐπὶ πάσῃ τῇ ἐξῆς, καὶ ἰδικὸς ἐπὶ ἐνὶ πράγματι δύναται τις προβάλλεσθαι προκράτωρ. Μάθε ἐν καὶ τὸ προκράτωρ χρησιμὸν. Ἀναγκαῖα τε καὶ πάνυ χρειώδης ἐστὶ τῷ προκράτορι καὶ χρησίς. Ἐφάρηται γὰρ ὁ προκράτωρ, ἵνα οἱ δι' ἐαυτῶν μὴ δυνάμει ἢ μὴ βελόμει τῶν οἰκείων ἀντεχεσθαι πραγμάτων, καὶ ταῦτα διοικεῖν, ἕτοι δυνήσκειν δι' ἑτέρου τέτο ποιεῖν, καὶ ἢ κινεῖν ἢ ἐνάγεσθαι. Δίδεται ἡ προκράτωρ ἢ μόνον παρὼν, ἀλλὰ καὶ ἀπών, ὡς ἀνωτέρω σοι ὡς δέδοται.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

Ἀνάγνωθι τίτλ. ιγ'. β'. βιβλ. καὶ δ. καὶ ι. δ. ἰνσιτ.

ἄλλοτελα πράγματ[α] οὐκ ἐν in rem suam οὐκ ἐστὶ προκράτωρ, καὶ τοι λέγῃ αὐτὸν προκράτωρα καὶ δεσπότην βιβλ. β'. τίτλ. ιδ'. διγ. ιγ'. Ἀλλὰ δῆλον, ὅτι μὴ προκαταρξίν.

Κατ' ἐντολὴν δ' δεσπότης] τὸ αὐτὸ μάγιστρος Πέτρος ἐν τῷ β'. βιβλίῳ δ' συντάγματ[ος] τῷ δ' παλατίᾳ κατὰσάσεως φησὶν, ὅτι δ' βασιλέως δι' ἐαυτὴν δικάζοντος, ἕτε ἢ ράταμ ρέμ, ἕτε ἢ ἰσδικάτον σέλουι δίδεται, οἷα μηδενὸς τολμῶντος ψύσσασθαι εἰς τὸν βασιλέα, καὶ εἰπεῖν ἐαυτὸν προκράτωρα ἢ δεφένσωρα μὴ ὄντα.

Γίνεται δὲ ἡ κατὰ παρῆσαν, ἢ δι' ἐπιστολῆς, ἢ δι' ἀγγέλων· καὶ ἡ πάντων τῶν πραγμάτων, ἢ ἐνός. Προκράτωρ γὰρ ἐστὶ, καὶ ὁ ἐνταλθεὶς ἀπαγαγεῖν πρᾶγμα ἢ ἐπιστολὴν, ἢ ἀγγελίαν. Γίνεται καὶ ὁ ἀπών.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. β'. καὶ δ. τίτλ. ιγ'. δ' ατ. κς'. καὶ τὴν β'. δ' μδ'. τίτλ.

Γίνεται καὶ ὁ ἀπών.] Τότε καλῶς δίδεται ὁ προκράτωρ ἀπών, ὅταν μὴδὲ ἀδελφὸς ἐστὶ τῷ καθέκαστον. Εἰ γὰρ ἕτω τις ἄπῃ· ἐντέλλομαι τῷ ἐρχομένῳ πρῶτον εἰς τὸνδε τὸν τόπον. ἕτε δ' δοκεῖ δίδοναι προκράτωρα, ἐπειδὴ ἀδελφὸν ἐστὶ, τίς ἐρχεται εἰς τὸνδε τὸν τόπον. Πρὸς ταῖς εἰς τὸ ἐρῶσθαι τὴν δόσιν δὲ καὶ αὐτὸν τὸ ἐν ἀπασίᾳ δίδονον προκράτωρα μαθεῖν, ὅτι προκράτωρ ἐδίδη, καὶ μαθὼν ῥατοναβιτεύσαι, καὶ ἰδικῶς συναινεῖν τῇ ἐπ' αὐτῷ γενόμενῃ δόσει ἢ τοι προδολῇ, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ ἡ. διγ. δ' παρίντ[ος] τίτλ. φησὶν. Ἄλλως γὰρ ἢ δ' δόντ[ος] οὐκ ἐρῶται δόσις. Ὁ δ' μεμνηνὸς δ' μιμεῖται τὸ ῥατοναβιτεύοντα τὴν δόσιν· ὡς τὸ ἐκ ἀλαίματ[ος] μαινόμενον

ἢ μάγιστρος Πέτρος] Hic Petrus fuit Patricius & Magister Officiorum, non minus Justiniani gratia, quam scriptis suis clarus. Vide J. A. Fabricii Biblioth. Graec. Vol. VI. p. 234. Laudatur a Suida in V. ejus liber

epistolam, sive qui nuntium alteri perferendum ab aliquo accepit. Sic igitur, ut dixi, alii. Sed verius est, ut Ulpianus ait, eum quoque procuratorem esse, qui ad unam rem datus est. Tenes, procuratorem vel universaliter omnium rerum, vel singulariter unius rei constitui posse. Disce igitur & Procuratoris utilitatem. Usus autem procuratorum necessarius & perquam utilis est. Nam procurator repertus est, ut, qui per se vel non possint, vel nolint rebus suis superesse, easque administrare, per alium id facere, atque adeo vel agere vel conveniri possint. Procurator autem non solum praesens, sed & absens datur, ut supra traditum est.

ANONYMI.

Lege Tit. XIII. Lib. II. Cod. & Inst. Lib. IV. Tit. X.

aliena negotia] Ergo in rem suam non est procurator, quamvis iste procurator & dominus vocetur Lib. II. Tit. XIV. Dig. 13. videlicet, post litem contestatam.

mandatu domini] Idem dicit Magister Officiorum, Petrus Libro IX. Syntagmatis de Palatii statu, Principe scilicet ipso judicante, neque caveri de re rata habenda, neque de judicato solvendo, quod nemo auderet coram Principe mentiri, seque ipsum, cum non sit, Procuratorem aut defensores dicere.

Constituitur autem vel coram, vel per L. 1. epistolam, vel per nuntium: & vel omnium rerum, vel unius rei procurator esse potest. Is quoque procurator est, cui mandatum est, ut perferat vel rem, vel epistolam, vel nuntium: Datur etiam absens.

ANONYMI.

Lege Lib. II. Cod. Tit. XIII. Const. 26. & Const. 2. Tit. XLIV.

Datur etiam absens] Procurator tunc recte absens datur, quando non incertus est, qui datus intelligitur. Si quis vero ita dixerit: *Mando ei, quicumque primus in hunc locum venerit*, is non videtur dare procuratorem, quia incertum est, quis hunc in locum venturus sit. Praeterea etiam ad confirmandam dationem necesse est, eum, qui absens procurator datus est, scire, se procuratorem datum esse; idque ratum habere, & specialiter in sui dationem, seu constitutionem consentire, sicut Ulpianus ait Dig. 8. hujus Tituli. Alioqui non valet absentis datio. Furiosus autem non similis est ei, qui dationem ratam habet: Eum tamen, qui dilucida furoris in-

ἢ πολίτην κατὰσάσεως. ubi ex hoc loco emendandum videtur: καὶ παλατίᾳ κατὰσάσεως nisi forte praeter librum de statu Palatii, alium quoque scripserit de statu civili.

μῶρον καλῶς τις δίδωσι προκράτωρα καὶ δόν-
τα. Δύναται γὰρ κατὰ τὴν τῆς μανίας ἀνακω-
χὴν, γινῆς ὅτι προκράτωρ ἐδόθη, ρατοναδευῆσαι
τὴν δόσιν.

Ἐὰν μέντοι δῆλον ἐσὶν ὁ δοθεὶς, καὶ
καταδέχεται. Ὁ δὲ μαινόμενος ἐνταῦ-
θα ἐνοεῖται ἀντὶ ἀπόντος· ὃ γὰρ ἔχει
λογισμὸν εἰς τὸ καταδέχεσθαι.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτῃ βιβλ. β'. τίτλ. γ'. κεφ. ρκδ'. καὶ βιβλ.
δ'. τίτλ. γ'. κεφ. θ'. Ζήτῃ βιβλ. λς'. κεφ. β'.
θέμ. δ. καὶ μὴ σοι ἐναντιωθῇ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Μαινόμενος ἐ δύναται εἶναι προκράτωρ.

ΤΟΤ' ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΟΥΣ.

Τὸν μαινόμενον ἀντὶ ἀπόντος παρέλαβε βιβλ.
δ'. τίτλ. η'. διγ. κς'. πρὸς τὸ τέλος, καὶ βιβλ. κδ'.
τίτλ. ζ'. διγ. β'.

Καὶ πρὸς μέλλουσαν δίκην· καὶ ὑφ'
ἡμέραν, καὶ ὑφ' αἵρεσιν, καὶ ἕως χρόνου
δύναται δοθῆναι.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτῃ κεφ. ρι'. θέμ. β'. Ἀνάγνωθι διγ. νς'.

ΤΟΤ' ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

Ἀνάγνωθι τίτλ. δ'. διγ. ε'. θέμ. β'. ὁ φησὶν·
εἰ ὃ προσάλλονται αὐτὸν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀναφρο-
μένοις, ὅσα ἔρραται. Ἀνάγνωθι καὶ βιβλ. ε'. τίτλ.
α'. διγ. λς'.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Οὐ καλῶς ὁ πατήρ ἐν διαθήκῃ δίδωσι προκ-
ράτωρα. εἰ ὃ δοθεὶς διοικήσῃ, ἐνάγεται τῇ νε-
γοτιόρῃ γεσόρῃ, ὡς βιβλ. β'. § κώδ. τίτλ. ιθ'.
ἀγρ. ε'.

Καὶ διηνεκῶς.

Παράν ἐστι καὶ ὁ ὢν ἐν τοῖς κήποις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλὴ διαφορά, πότερον παρὼν τις δέδωκε προ-
κράτωρα, ἢ ἀπών. Ἡ δὲ διαφορά πρὸς τὴν δό-
σιν ἐστὶ τῶν ἰκανῶν, ἣν ἐγγινώσκον ἐν τῷ ἰ. τίτλῳ τ' δ'.
τ' ἰνστι. Δοκεῖ δὲ παρὼν, ἐλθεῖ γὰρ ἐπὶ τὸ προ-
κράτωρα, δίδοναι προκράτωρα, ὃ μόνον ὁ καὶ πρὸς
ἑαυτὸν ἐντελλόμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν τοῖς κήποις διά-
γων. Παρεῖναι δοκεῖ καὶ ὁ ἐν δικαστηρίῳ, καὶ ὁ καὶ
τὴν πόλιν, τὰς πόλεις, ὁ ἐν ἄλλῃ μέρει τῆς πόλεως
ὢν, ἢ κατ' ἄλλο μέρος διαγών τῆς πόλεως, καὶ
ἐν

intervalla habet, recte quis dat procuratorem,
etiam absentem. Nam cessante ad tempus fu-
rore, sciens, se procuratorem esse constitutum,
dationem ratam habere potest.

Dummodo certus sit, qui datus est, & L. 2.
recipiat mandatum. Furiosus autem hic
non habetur pro absente: nam animus
ipsi deest, ad mandatum suscipiendum
necessarius.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. II. Tit. III. cap. 124. & Lib. IX.
Tit. III. cap. 9. Quaere Lib. XXXVI. cap. 2.
them. 4. neque tibi obstare credas.

INTERPRETATIO.

Furiosus procurator esse non potest.

ENANTIOPHANIS.

Furiosum pro absente accepit Lib. IV. Tit.
VIII. Dig. 27. circa finem, & Lib. XXIX.
Tit. VII. Dig. 2.

Item & ad litem futuram: & in diem, L. 3.
& sub conditione, & usque ad diem
dari potest.

SCHOLIUM.

Quaere cap. 110. them. 2. Lege Dig. 57.

ENANTIOPHANIS.

Lege Tit. IV. Dig. 6. them. 2. ubi dicitur:
Si eum constituerint super quibuscunque inci-
dentibus controversiis, sine effectu erit con-
stitutus. Lege & Lib. V. Tit. I. Dig. 36.

ANONYMI.

Pater in testamento non recte dat procura-
torem. Si autem datus administraverit, tene-
tur actione negotiorum gestorum, sicut Lib.
II. Cod. Tit. XIX. Const. 6.

Et in perpetuum.

L. 4.

Praesens habetur, & qui in hortis est. L. 5.

INTERPRETATIO.

Multum interest, utrum praesens quis dede-
rit Procuratorem, an absens. Discrimen autem
circa dationem satis notum est ex Tit. X. Lib.
IV. Instit. Videtur autem praesens (veniamus
enim ad rem propositam) procuratorem con-
stituere, non solum coram mandans, sed etiam
in hortis degens. Praesens & is videtur, qui in
foro est, & qui in urbe, id est, modo in hac,
modo in alia urbis parte versatur, & qui in

ὁ ἐν τοῖς πωλησιάζουσιν οἰκήμασι, τέτῃσιν, ἐν τοῖς
 πωρασίαις. Ἐπεὶ ἔνδοι πάντες παρῆναι δοκῶσιν,
 εἰκότως ὁ πωρὰ τινος τέτων δοθεὶς προκράτωρ,
 παρόντος εἶναι προκράτωρ δοκεῖ, ὥστε εἰ καὶ προ-
 κατάρχεται, μὴ βεβαίως τὸ δικαστήριον, εἰ καὶ τῷ
 προκατάρχῃ εἰς μετὰ μέλειαν¹ εἶδεν ὁ πρωτότυ-
 πος, καὶ ἀνεκαλέσατο μανδάτον ἐν ἀγνοίᾳ ἔρεξ.
 Ἐδὲ γὰρ αὐτὸν παρόντα φανερὸν τέτο ποιεῖται τῷ
 μέλλοντι ἐνάγεσθαι πωρὰ ἔξω προκληθέντος ἀπαξ
 προκράτωρ. Ἀνάγνωθι τὸ ξέ. διγ. συνάδῃ
 γὰρ τῷ παρίντι.

Ἡ ἐν τῷ φόρῳ, ἢ ἐν τῇ πόλει, ἢ τοῖς
 συνημμένοις αὐτῇ οἰκοδομήμασιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτῃ βιβλ. β'. τίτλ. β'. κεφ. ρογ'.

ΤΟΤ' ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. ν'. τίτλ. ις'. διγ. ρογ' καὶ
 ρλθ'.

Διὸ ὁ διοικητὴς τῶν πραγμάτων τῷ
 τοῖστῃ, παρόντος ἐστὶ διοικητῆς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι διγ. ξέ.

Ὁ ὑπεξέσθις ἔμνον . . .

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ ὑπεξέσθις ἐπὶ τῷ κινεῖν διδόναι δύναται
 προκράτωρα, ἔχ' ἀπλῶς μὴ τοῖς, ἔδῃ ὡς ἐτυχεν,
 ἀλλ' εἰάν τις ὑπὲρ αὐτῷ ἀγωγῇ, ἢ καὶ ὑπεξέ-
 σθις ὧν, ὡς οἷον ὑβρίν ὑπομεμνημένως, καὶ καλυπθί-
 σεται διδόναι προκράτωρα, χρηματικῶς δηλονότι
 κινεμῆς τῇ δίκῃ. Ἐγνώως γὰρ ἐν τῷ δ'. τίτλ. τ'
 δ'. τ' ἰνς. ὅτι μόνοις τοῖς ἰλλεστῆροις, καὶ τοῖς ὑπὲρ
 τῆς ἰλλεστῆρας ἐφέται, τῷ ἰνερμάρι ἐγκλημα-
 τικῶς κινεμῆς καὶ ἀπ' προκράτωρ κινεῖν καὶ
 ὑποδέχεσθαι. Ἀνάγνωθι τὸ μβ'. διγ. ἔ παρόν-
 τος τίτλ. ἔ. Ἐπὶ τῷ ἰνερμάρι ἀγωγῆς, ὅταν
 μήτε . . .

. . . ἐντολέα, ἢ αὐτὸς ὁ
 ἐντολεὺς ἕτερον δῶ ἐντολέα, καὶ βεβαιω-
 θῇ ἢ δοθεῖσα ἀσφάλεια, τῷ δεσπότη ἀγ-
 μόζει ἢ ὀρισθεῖσα ἐπὶ πρῶτης, τῆς ἀπ-
 εντεῦθεν ἢ πᾶντελῶς ἀργύσης, ἐνθα
 ὁ ἐντολεὺς ἐπὶ πρῶτησιν.

ΣΧΟ-

¹ εἶδεν] Legendum: ἔλθεν.

² καὶ μόνον] Reliqua Textus pars in MS. deest; ad
 quam alio tempore supplendam Librarius chartam va-
 cuam reliquerat.

³ ὑπεξέσθις ὧν] Supple verba ad sententiam necessa-
 ria: κινεῖν δύναται.

continentibus aedificiis, id est, in suburbanis.
 Quia igitur hi omnes praesentes esse videntur,
 recte ab aliquo horum datus procurator, prae-
 sentis procurator esse videtur, ut, si litem con-
 testatus fuerit, iudicium ratum habeatur, quamvis
 principalem actorem contestationis
 poenitentia ceperit, isque mandatum revoca-
 verit, infcio reo. Ipse enim praesens hoc suum
 consilium de procuratore semel constituto fu-
 turo reo significare debuerat. Lege Dig. 65.
 Concinit enim praesenti.

Aut qui in foro, aut in urbe, aut L. 6.
 in continentibus aedificiis.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. II. Tit. II. cap. 173.

ANONYMI.

Lege Lib. L. Tit. XVI. Dig. 173. &
 139.

Ideo, qui ejus negotia curat, prae- L. 7.
 sentis est procurator.

SCHOLIUM.

Lege Dig. 65.

Filiusfamilias non solum. . . L. 8.

INTERPRETATIO.

Filiusfamilias ad agendum procuratorem
 dare potest, neque tamen simpliciter & indi-
 stincte, sed si qua ipsi sit actio, qua, quamli-
 bet filiusfamilias, experiri potest, ut puta, in-
 juriā passus, non prohibebitur procurato-
 rem dare, civili nempe actione instituta. No-
 sti enim ex Lib. IV. Tit. IV. Inst. solis viris il-
 lustribus, & qui super eos sunt, concedi, ut in-
 juriarum actionem criminaliter institutam per
 procuratorem persequi & suscipere possint.
 Lege Dig. 42. hujus Tit. In injuriarum actio-
 ne, quando neque . . .

. . . procuratorem, vel ipse L. 27.
 procurator alium det procuratorem, & §. 1.
 committatur stipulatio, domino com-
 petit definita ex stipulatu actio, directa
 jam penitus cessante, cum procurator
 stipulatus est.

SCHO-

⁴ ὅταν μήτε] Hic in MS. ingens incipit lacuna us-
 que ad Leg. 27. §. 1.

⁵ ἐντολέα] Basilica, διοικητῶν, & sic in seqq.

⁶ ἢ ὀρισθεῖσα ἐπὶ πρῶτης &c.] Basilica exhibent cum
 hac varietate: ἢ ἐπὶ πρῶτης, καὶ διρίκως πᾶντελῶς
 ἀργύσης.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτῃ κεφ. πς'. Ζήτῃ κεφ. ιθ'. Θέμ. β'. καὶ ε'
μγ'. Θέμ. ε'.

ἡ δοθεῖσα ἀσφάλεια] ἡ judicatum solvi.

ἡ ἐρμειεύσα] ἡ utilis.

τὴ ἀπεντεύθεν] τὴ directae.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δυνατὸν μὲν εἶπεν, ὡς τεθεματίσαι, ὅτι
ὁ πρωτότυπος ἀπὸ τῆς προκράτωρος ἐξ ὁλόγων
δηλονότι αἰτιῶν μετὰ προκαταρξίν μετέστησε τὴν
δίκην εἰς ἕτερον, ἢ καὶ ὁ προκράτωρ· Δύναται
γὰρ καὶ ἐπὶ δίκῃ προβληθεὶς προκράτωρ ἕτερον
διδόναι προκατάρχειν, μετὰ προκαταρξίν μὲντοι,
ἕτε κύριον γίνεται τῇ ἀγωγῇ, ὡς ἀνήνεκται βιβλ.
β. ε' καδ. τίτλ. ιγ'. Διατ. ἡ. καὶ κ'. Συνάδῃ ὅ
αὐτῷ καὶ τὸ κείμενον ἐν τῷ ε'. τὸ ὅτι ῥέχας βιβλίου
τίτλ. α. διγ. ἡ. εἴτε ἀπὸ τῆς δεσπότης ἦτοι ε' κυ-
ρίως τὴ δίκῃς προκαταρξάμενος καὶ λαβόντων τὴν ἰσ-
δικατὸν σίλουι, εἴτε ἀπὸ τῆς προκράτωρος, ὡς
αὐτὴ προκαταρξίν ποιησαμένη, καὶ τὴν ἰσδικατὸν
σίλουι λαβόντων εἰς τὸ δικαστήριον. Καὶ ἔτι εἰς
ἡττον κατεδίκης γινόμενης ἐκείνη κομμιτεύεται ἢ
ἰσδικατὸν σίλουι ἐκ σιπυλάτης, ὅς τις ἰδικῶς ἐπηρώ-
τησε, τῆς ἐν, εἴτε τῷ πρωτότυπῳ ἐπερωτήσαντι,
εἴτε τῷ προκράτῳ. Διὰ τὸ γὰρ καὶ οὐλπιανὸς
λέγων ἐπάγει ἀπεσδιορίσας, μὴ ἀμφισβάζειν τὴν
Μάρκελλον, ὅτι κομμιτεύεται. Οὐκ εἶπε, ὅς εἴτε
ὁ πρωτότυπος ἐπηρώτησεν, αὐτὸν κομμιτεύεται.
Ἀμέλει καὶ ὁμοῦς ἐπιφέρει λέγων, ὅτι τότε ὅ
αὐτῷ, καθὰ εἴρηται, κομμιτεύεται, εἴτε αὐτὸς ἐπη-
ρώτησεν. Εἰ καὶ τῷ προκράτῳ τὸν, ὡς εἴρη-
ται, κομμιτεύεται, ὅμως τῷ δεσπότη ἦτοι κυρίως τὴ
δίκῃς ἐπιτίλως ἢ ἐκ σιπυλάτης παρέχεται, καὶ ἐστὶ
ε' προκράτωρος τὴν διέκταν έχοντων προτιμύ-
τερον, ὡς τὸ ἐξῆς δηλοῖ διγ. κεφ. β'. Ἐὰν ἀλλά-
ξω τὴν προκράτωρα με καὶ δῶ ἕτερον, ἢ ἐγὼ κι-
νήσω τὴν δίκην, ἢ ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ κινήσας δάσω
προκράτωρα, δίδεται μοι ἢ τὸ ἰσδικατὸν σίλουι ἐκ
σιπυλάτης, εἴτε ἐμοὶ ἐκομμιτεύθῃ, διέκταν, εἴτε τῷ
προκράτῳ, ἐπιτίλως, ἀρχῆς τῆς διέκτας.

Καὶ ἡ περὶ ἀπαιτήσεως τῶν κριθησο-
μένων ἀσφάλεια τῇ ἐντολέως δικασαμέ-
νης, τῷ δεσπότη ἀεμόζει. Εἰ δὲ καὶ ἄ-
κοντων αὐτὴ κινήσει ὁ ἐντολεὺς ἀπὸ τῆς
δοθείσης ἀσφαλείας, τὴν περὶ τῆς ἀπαι-
τήσεως ἀγωγὴν, ἔδεν ἡττον ὁ δεσπότης
κινεῖ. ἔθεν ὁ ἐντολεὺς κινῶν ἐκβάλλεται
παραγραφῇ, εἰ μὴ ἐν πράγματι ἰδίῳ ἐστίν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Καὶ περὶ τῆς ἀπαιτήσεως] Ζήτη βιβλ. λζ'. τίτλ.
θ'. κεφ. ε'. Θέμ. α'. περὶ ἐπιρροπῶν.

δοθείσης ἀσφαλείας] τῆς judicatum.

τὴν περὶ] τὴν judicatum.

αὐτὸν κομμιτεύεται] Celeb. Scheltinga recte legit αὐτῷ,

SCHOLIUM.

Quaere cap. 86. Quaere cap. 19. them. 2.
& cap. 43. them. 6.

fatisdatio] judicatum solvi.

definita] utilis.

quae inde nascitur] directae.

INTERPRETATIO.

Licet quidem dicere, ut species proposita
est, principalem jultis videlicet ex causis, post
litis contestationem a procuratore litem in a-
lium transferre, vel etiam procuratorem in a-
lium procuratorem; (Potest enim procurator in
litem datus alium constituere procuratorem,
post litem nempe contestatam, quando actionis
dominus fit, uti dictum est Lib. II. Cod. Tit.
XIII. Const. 8. & 20. Concinit vero huic textus
Lib. VI. qui est de Rebus, Tit. I. Dig. 8.) sive
dominus ipse litem fuerit contestatus, & judica-
tum solvi satis acceperit, sive procurator litis
contestationem fecerit, & judicatum solvi satis
acceperit in judicio. Et sic non minus condem-
natione facta ipsi committitur cautio judicatum
solvi ex stipulatu, qui specialiter stipulatus est,
id est, vel principali stipulanti, vel procurato-
ri. Propterea Ulpianus etiam indefinite dicen-
do infert, non dubitare Marcellum, quin com-
mittatur stipulatio. Non dicit: scilicet si prin-
cipalis stipulatus est, ipsi committi. Nam paul-
lo ante dixerat, tunc ipsi, sicut dictum est,
committi, cum ipse stipulatus est. Quamvis
igitur procuratori, uti diximus, commissi sit
stipulatio, domino tamen litis datur utilis ex
stipulatu actio, & praeferetur procuratori di-
rectam actionem habenti, ut sequens Dig.
docet. Si procuratorem meum mutavero,
& alium dederō, vel ipse litem egero, aut ab
initio agens procuratorem dederō, actio mi-
hi judicatum solvi ex stipulatu datur, sive mi-
hi commissi sit, directa, sive procuratori, u-
tilis, cessante prorsus directa.

Et satisdatio judicatum solvi, cum L. 28.
procurator judicium suscepit, domino
utilis est. Sed etsi eo invito procura-
tor ex satisdatione egerit, actionem de
judicato solvendo nihilominus domi-
nus instituit. Unde procurator agens
repellitur exceptione, nisi in rem suam
datus est.

SCHOLIUM.

Et satisdatio de judicato solvendo] Quaere
Lib. XXXVII. Tit. IX. cap. 5. them. 1. de
Tutoribus.

fatisdatione] judicatum solvi.

actionem ex stipulatu] judicatum solvi.

reliqua loci subobscuri eo modo vertens, quo exhibui.

ἐδὲν ἤτιον ὁ δεσπότης κινεῖ.] Ζήτει τὸ λ'. κεφ. καὶ
βιβλ. θ'. τίτλ. α'. κεφ. νθ'.

ἌΛΛΟ ΣΧΟΛΙΟΝ.

Εἰς τὴν μέλλουσαν δίκην καὶ ἐφ' ἡμέραν καὶ
ὑφ' αἵρεσιν.] Μέλλουσαν δίκην νόμι τὴν μὴπω προ-
καταρχθεῖσαν, ἣν αἵεται ὁ πρωτότυπος κινήσθαι
κατ' αὐτὴν, ἔχ' ἣν ἔτε οἶδε, ἔτ' ἀρμόσαι αὐτῷ
ὑπολαμβάνει. Ἀλογον γὰρ πάντῃ περὶ δίκης, ἣν
οὐκ οἵεται ἀρμόσαι αὐτῷ, δίδόναι ἐντολέα.

ΤΟΥ ἘΝΑΝΤΙΟΥ.

Δύναται γὰρ μετὰ προκατάρξιν, ὡς βιβλ. β'.
τίτλ. ιβ'. διγ. η'. κβ'. κγ'. καὶ βιβλ. ιζ'. τίτλ.
α'. διγ. η'.

Καὶ ἡ δάμνη ἰμφέκῃ ἐν τῷ τέλει § ιγ. διγ. §
β'. τίτλ. § λθ'. βιβλ.

ἀσφάλεια § ἐντολέως.] Τὴν ἡμετέραν προκατάρ-
ξιν ἐπερωτήσαντες τὴν ἰδικάτον σόλουι, δίδεται
μοι τῷ προβαλλομένῳ μὲ κατὰ δίκην ἐτιλία ἐκ σι-
πελάτης, ὥστε καὶ αὐτὴ ἐτιλία ἡ ἰδικάτον πα-
ρα § νόμος. Βλέπε, πῶς εἶπον, ἐτιλία ἐκ σιπε-
λάτης δίδεται μοι τῷ πρωτότυπῳ. Ἡ γὰρ διρέκτα
ἐκ σιπελάτης ἀρμόζει μὴ τῷ προκατάρξιν, καθό-
τι τὴν δόχλιν αὐτὴς ἐπηρώτησεν. Εἰ ὅ τούτῳ κί-
νησθ' ὡς γινώσκω ἐμὴν, δίδεται μοι ἐδὲν ἤτιον ἢ
ἐτιλία ἐκ σιπελάτης. Καὶ εἰκότως κινῶν τὴν δι-
ρέκταν ὁ προκατάρξιν, ἐκβάλλεται ὡς ἀγραφῇ, ὥ-
στε καὶ ἐνθα τὴν ἰδικάτον κινεῖ, μὴ δοθεὶς in
rem suam προκατάρξιν, μήτε ἰδικῶς ἐπ' αὐτὴ τῇ
ἰδικάτον προβληθεὶς ὁ προκατάρξιν. Ἐκ § ἐναντίου
ἐάν ὁ § ῥέξ προκατάρξιν τὴν ἰδικάτον σόλουι πα-
ραχῇ, κατ' αὐτὴν § προκατάρξιν, καὶ § κατὰ
§ προβαλλομένῳ αὐτὸν προκατάρξιν, κομμιτεύεται
ἢ ἐκ σιπελάτης. Εἰ ὅ καὶ ὁ δεφένσας ὁ ἐμὸς,
τῆς τῆς, ὁ δίκῃ μανδάτῃ δεφενδῶν, ὡς ἀγραφῇ τὴν
ἰδικάτον σόλουι ἱκανοδοσίαν, κατὰ δίκην γινώσκω,
§ δίδεται κατ' ἐμὴν, κατὰ δικαιοδέντ § ἡμετέρου
δεφένσας. Ἀνάγνωθι ὅ πάντως τὸ λα'. καὶ ζα'.
διγ. § παρόντ' τίτλ.

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Εάν ὁ προκατάρξιν με ἀπαιτήσῃ τὴν ἰδικά-
τον σόλουι, § κινεῖ αὐτὴν ἀκοντῶ με, ἀλλ' ἐκ-
βάλλεται ὡς ἀγραφῇ, ὥστε ἔτε τὴν ἰδικάτον
μὴ ἐν in rem suam, ἢ ἐπὶ τῇ προβληθείς.
Εάν ὁ προκατάρξιν με δῶ τὴν ἰδικάτον σόλουι,
§ κινεῖται κατ' ἐμὴν. Εἰ ὅ ὁ δεφένσας ἔτε ἰ-
δικάτον σόλουι, ἔτε ἰδικάτον.

ΤΟΥ ἘΝΑΝΤΙΟΥ.

Εἴρηται βιβλ. μς'. τίτλ. γ'. διγ. πς'. ὅτι τῷ §
δίκης προκατάρξιν § καλῶς καταβάλλεται, εἰ μὴ
ἐπὶ

1 Εἰς τὴν μέλλουσαν.] Hoc Scholion loco suo motum,
pertinet ad L. 3. D. h. t.

2 Εἰ δὲ ὁ δεφένσας &c.] Bene Scheltinga noster post
vocem δεφένσας interpungit, & leviter corrigit ἰδικάτον

nihilominus dominus instituit.] Quaere cap.
30. & Lib. IX. Tit. I. cap. 59.

ALIUD SCHOLIUM.

Ad litem futuram, & in diem, & sub con-
ditione.] Futuram litem intellige nondum
contestatam, quam principalis adversus se mo-
tum iri putat, non quam neque novit, neque
ad se pertinere suspicatur. Nam absurdum pla-
ne esset, propter litem, quam ad se non per-
tinere putet, procuratorem dare.

ANONYMI.

Potest enim post litis contestationem, ut
Lib. II. Tit. XII. Dig. 8. 22. 23. & Lib. XVII.
Tit. I. Dig. 8.

Et damni infecti actio, ut in fine Dig. 18.
Tit. II. Lib. XXXIX.

cautio procuratori praestita.] Procuratore meo
stipulante judicatum solvi, mihi, qui Procu-
ratorem constitui, post condemnationem da-
tur utilis ex stipulatu actio, sicut & ipsa utilis
judicati ex lege. Vide, quomodo dixerim,
mihi principali utilem ex stipulatu actionem da-
ri. Nam directa ex stipulatu competit procu-
ratori, quod ipse ab initio stipulatus est. Quod si
ea, me invito, egerit, nihilominus mihi uti-
lis ex stipulatu datur. Et, uti par est, movens
directam procurator, exceptione repellitur:
sicut etiam contingit, cum agit judicati non
in rem suam datus, nec ad eam rem procu-
rator factus. E contrario si rei procura-
tor judicatum solvi satisdederit, contra ipsum
procuratorem, non adversus eum, qui ipsum
procuratorem constituit, ex stipulatu actio
datur. Sed & si defensor meus, id est, qui abs-
que mandato defendit, praestiterit judicatum
solvi cautionem, condemnatione facta, non
datur contra me actio, cum defensor meus sit
condemnatus. Lege omnino Dig. 31. & 61.
hujus Tit.

INTERPRETATIO.

Si procurator meus judicatum solvi satis ac-
ceperit, ex ea stipulatione non agit, me invito,
sed exceptione repellitur; sicuti nec judicati a-
git non in rem suam datus, nec ad eam rem
procurator constitutus. Si procurator meus ju-
dicatum solvi satisdederit, adversus me actio
non datur. Sed & si defensor meus judicatum
solvi satisdederit, neque judicatum solvi, neque
judicati actio adversus me datur.

ENANTIOPHANIS.

Dictum est Lib. XLVI. Tit. III. Dig. 86. litis
procuratori non recte solvi, nisi ad hoc datus
sit.

pro ἰδικάτον. Unde optima existit sententia, modo sub-
intelligantur simul, quae ex praecedente periodo com-
mode subintelligi possunt.

ἐπὶ τῷ ἐδόθη. Οὐτε γὰρ ἔχει τὴν ἰδικάτου. Ἀνάγνωθι τὴν αὐτὴν τίτλ. διγ. β'. καὶ μθ'. ὅτι ἡ ἰδικάτα ἐκ ἀρμόζει τῷ προκράτωρι ἢ κατ' αὐτῆς, ἀλλὰ τῷ δεσπότῃ καὶ κατ' αὐτῆς, εἴρηται μὲν ἀλλὰ διὰ τὴν διγ. ξά. τῆς τίτλ. καὶ βιβλ. β. τὴν κώδ. τίτλ. ιγ'. Διὰ τ. κζ'.

Εἴτε δὲ ὁ ἐντολεὺς, εἴτε διεκδικη-
τῆς δὴ τὴν ἐπὶ τῇ ἐκωληρώσει ἀσφα-
λειαν, ὅ βεβαιῆται κατ' ἐμῶ. ἐπὶ δὲ
τῇ διεκδικητῇ, ὅτε τῇ καλῶδίκη ἐνέχο-
μαι.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι εἰπε πρὸς τὴν λαμβάνοντος τὴν ἰδικάτου σέ-
λουι· νῦν ὅτι πρὸς τὴν διδόντῃ τὰ ἀπὸ τῆς ἀσφαλείας
ἀσφαλισθείσης. Ἐνέχομαι ὅτι τῇ ἰδικάτῃ μόνῃ·
ἀλλ' εἰ καὶ βεβαιῆται κατ' ἐμῶ, ὅμως αὐτὸς ὑπό-
κειμαι τοῖς καλῶδῆσιν, ὡς τὸ τέλος τῆς α. δέμ.
τῆς λα. κεφ.

ἐπὶ τῇ διεκδικητῇ] Ἀνάγνωθι διγ. λα. μθ'. ξά.
Τὸ ἐδικάσατο ἢ κατεδικάσθη, τῆς, τὸ ἐνά-
γεσθαι τῇ ἰδικάτῃ. Χωρὶς γὰρ μανδάτα τῶν προ-
τοτύπων ἐδεφένδυσεν αὐτὴν. Ἐνθα γὰρ αὐτὴ ἐδικά-
σατο, δέδωκε μὲν τοῖς μόνῃ ἀσφάλειαν, δίδωσι τὸ
ἐκ τῆς ἀσφαλείας πρόσμιμον καὶ τὸ μέ. κεφ. Τῇ
τοῖς ἵνα μὴ ἐξεπίτηδες πολυπράγμονας ἀνθρώπους
καὶ κακὰς ποιῶσιν in rem suam προκράτωρας
φθόνῳ τῇ ἀντιδίκῳ ἐπὶ καλῶδῃ αὐτῶν σπώ-
δοντες.

Ἐξέσι τῷ ἐνάγοντι ἢ τῷ δεσπότῃ τῆς
δίκης ἐνάγειν, ἢ τῷ ἐντολεῖ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δύναται μὲν καὶ ῥέει in rem suam προβάλλεσθαι
προκράτωρα. Ἐν τῷ ἀκτορὶ μὲν τοῖς ἐξίν, εἴτε βέ-
λεται καὶ τῶ προκράτωρὶ κινεῖν τὴν ἀγωγὴν, εἴτε
καὶ τῶ πρωτοτύπῳ ταύτῃ γυμνάζειν. Σημείωσαι ὅτι,
ἀλλὰ τῆς κακοπράγμοις ὅτι δύναται οἱ ἀκτορες
διὰ μεθόδου κωλύσαι τὸ δοθῆναι πρὸς τὴν ῥέει in
rem suam προκράτωρα.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Εἰ μὴ ἄρα τῇ φαρμιλίᾳ ἐρκισκάνδαι κινεῖται ὁ
δικαστὴς ἐν τῇ κληρονομίᾳ τῷ δεφενσίονα ἐπὶ γα-
γεν, ὡς βιβλ. ι. τίτλ. β'. διγ. γ'. ὁ καὶ ἀνά-
γνωθι. Ὅμοιον τοῖς ἐνταῦθα βιβλ. β'. τίτλ. ιδ'.
διγ. μ'. Ἀνάγνωθι βιβλ. δ'. τίτλ. ζ'. διγ. δ'.
δέμ. γ'.

Ὁ μὴ ἐν πράγματι ἰδίῳ ἐντολεὺς ἐπι-
ζητεῖν δύναται τῆς δίκης δαπάνας ἀπο-
λαβεῖν διὰ τῆς ψήφου, ἢ ἐν ᾧ ἀπορὸς ἐστὶν
ὁ δεσπότης.

ΣΧΟ-

[Τὸ ἐδικάσατο &c.] Hoc Scholium, quod nullam ex
eo sententiam elicere poteram, ἀνεμνήσθην reliqui. Vi-
deant acutiores.

fit. Neque habet actionem judicati. Lege hu-
jus Tit. Dig. 12. & 49. Actionem vero judicati
non competere procuratori, aut contra eum,
sed domino & contra eum, dictum est cum di-
stinctione Dig. 61. hujus Tit. & Lib. II. Cod.
Tit. XIII. const. 27.

Sive autem procurator, sive defensor L. 28.
judicatum solvi satisdederit, stipulatio
adversus me non committitur. Cum au-
tem defensor satisdederit, nec judicati
teneor.

SCHOLIUM.

Superius dictum est de eo, qui judicatum sol-
vi satis accepit: nunc dicendum de eo, qui ju-
dicatum solvi satisdedit. Sola vero judicati a-
ctio adversus me datur: Sed & si contra eum
stipulatio committitur, ipse tamen teneor sol-
ventibus, sicut in fine them. 1. cap. 31.

Actori licet vel litis dominum con- L. 29.
venire, vel procuratorem.

INTERPRETATIO.

Potest quidem & reus in rem suam procu-
ratorem dare. Actori vero licet, vel contra
procuratorem agere, si velit, vel contra prin-
cipalem. Observa autem, posse actores pro-
pter homines improbos ratione aliqua im-
pedire, ne reus det procuratorem in rem
suam.

ANONYMI.

Nisi in judicio familiae erciscundae judex
uni ex heredibus defensionem obtulerit, ut
Lib. X. Tit. II. Dig. 3. quod lege. Similia
iis, quae hic traduntur, reperies Lib. XII.
Tit. XIV. Dig. 40. Lege Lib. IV. Tit. VII.
Dig. 4. them. 3.

Procurator non in rem suam datus L. 30.
impensas, quas in litem fecit, desidera-
re potest ex judicatione, si litis dominus
solvendo non sit.

SCHO-

2. διὰ τῆς ψήφου [i. e. ex judicatione. Nonnulli Codd.
& in his Campensis: ex judicati actione.]

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι διγ. κς'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ τῷ ἄκτορ^Θ προκουράτωρ μὴ ἂν in rem suam δύναται τὰ γενόμενα περὶ τῷ δίκῳ ἢ αὐτῷ δαπανήματα αἰτεῖν, ὡς ἔχων τῷ διέκταν ἰσδικάτω, καὶ ἵνα ἐκ ταύτης γένηται αὐτῷ τὸ ἱκανόν, ἐν ᾧ ὁ δίκης κύριος^Θ ἀπορίεσσι, καὶ εἰ δύναται αὐτῷ ποιῆσαι τὸ ἱκανόν. Σημείωσαι δὲ τὸ ἀδυσκλίντως εἰρημνύον ἐν τῷ κέφ. διγ.

Ἐάν τις ὡς ἐντολεὺς κατὰδικασθεὶς ἐξ ὁλοκλήρου κληρονομήσῃ τῷ πρωτοτύπῳ, ἐνάγεται τῇ καταδίκη· εἰ μὲντοι εἰς μέρος^Θ ἐκληρονόμησε, καὶ τὸ πᾶν κατέβαλεν, ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν, εἰπερ ἐνετείλατο αὐτῷ καταβαλεῖν, ἢ τὴν περὶ τῆς διοικήσεως τῶν πραγμάτων ἀγωγὴν. Καὶ μὴδὲ γέγονε κληρονόμος^Θ, τὰς αὐτὰς ἀγωγὰς ἔχει καταβαλὼν.

Μιᾶς δίκης ἕως πολλῶν προσώπων δύνανται πολλοὶ δίδοσθαι ἐντολεῖς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἐ πρωτοτύπῳ] Ἐ προβαλλομένη.

τῇ καταδίκη] τῇ ἰσδικάτῃ.

Σημείωσαι, ποτὲ καὶ ὁ ἐντολεὺς ἐνάγεται τῇ ἰσδικάτῃ, εἰ μὲντοι εἰς μέρος^Θ ἐκληρονόμησε. Ἀνάγνωθι διγ. ζα'.

τῇ διοικήσεως] εἰ μὴ ἐνετείλατο.

Μιᾶς δίκης ἕως] Ἀνάγνωθι βιβλ. . . . τίτλ. ιδ'. διγ. θ'. Τί γὰρ, ὅτι πολλοὶ τινες μίαν καὶ τῷ αὐτῷ ἔχουσιν ἀγωγὴν;

πολλοὶ δίδοσθαι ἐντολεῖς.] Ἐκάστῃ αὐτῶν ἰδικὴν δίδόντ^Θ προκουράτωρα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ προκουράτωρ κατὰδικασθεὶς, καὶ κληρονόμος^Θ Ἐ προβαλλομένη γενόμενος, εἰ δύναται παραιτεῖσθαι τῷ ἰσδικάτῳ σόλουι, ἢ αὐτὸς ὁ προκουράτωρ, εἰ ἂν ἐπερωτηθῇ, ἀρμόζει κατ' αὐτὴν Ἐ προκουράτωρος, καὶ μὴ κληρονομήσῃ τῇ δικάτῃ Ἐ ἀπελθόντ^Θ, ὡς ἔγνωσεν πρὸς τὸ τέλος^Θ καὶ διγ. Ἐνάγεται δὲ, ὡς εἶπον ὁ κατὰδικασθεὶς προκουράτωρ τῇ ἰσδικάτῃ, κληρονομήσας τῇ δικάτῃ Ἐ ἀπελθόντ^Θ. Ταῦτα ἐν ᾧ κληρονόμος^Θ γέγονεν εἰς ἐλόκληρον Ἐ προβαλλομένη αὐτὸν προκουράτωρα. Εἰ γὰρ μετ' ἑτέρῃ γεγόνε κληρονόμος^Θ, αὐτὸς τὰ ἐκ τῇ ἰσδικάτῃ κατέβαλεν, εἰ μὴ καὶ τὴν αὐτῇ ἐντέταλται πρὸς Ἐ τελευτήσαντ^Θ, ἵνα κατὰβάλλῃ, δύναται καὶ τῇ συγκληρονόμων αὐτῷ πρὸς ἐρεδιάρηα πάρτε τῷ μανδάτου κινεῖν. Εἰ δὲ μὴ καὶ μανδάτῃ Ἐ τελευτήσαντ^Θ τῷ

κατέβαλεν] Basilica male, κατέλαβεν.

2 ἢ αὐτὸς ὁ προκουράτωρ &c.] Locum obscurum & male affectum doctiores expediant.

SCHOLIUM.

Lege Dig. 26.

INTERPRETATIO.

Actoris procurator non in rem suam datus impensas a se in litem factas repetere potest actione judicati directa, & ut ipsi ex ea satisfiat, si litis dominus non sit solvendo, nec ei satisfacere possit. Observa hoc, quia indistincte dictum est in . . .

Si quis tanquam procurator condemnatus, principali ex asse heres extiterit, judicati actione tenetur: Sin ex parte heres extiterit, & totum solverit, mandati actionem habet, si quidem ei mandatum est, ut solvat, aut actionem negotiorum gestorum. Quamvis autem heres ei non extiterit, easdem actiones habet, si solverit.

Unius litis plurium personarum plures procuratores dari possunt.

SCHOLIUM.

principalis] ejus, qui eum constituit.

condemnatione] actione judicati.

Observa, procuratorem aliquando etiam actione judicati conveniri, et si ex parte heres extiterit. Lege Dig. 61.

negotiorum gestorum] si non sit mandatum.

Unius litis] Lege Lib. . . . Tit. XIV. Dig. 9. Quid vero, si plures unam eandemque habent actionem?

plures procuratores dari] Cum singuli eorum singularem dant procuratorem.

INTERPRETATIO.

Si quis procurator condemnatus, & heres factus ei, qui ipsum constituit, Teneatur igitur, ut dixi, condemnatus procurator judicati actione, si in defuncti jura successerit. Sed hoc tum demum obtinet, si ex asse heres extiterit ei, qui ipsum procuratorem constituit. Sin autem simul cum aliis heres extiterit, & judicatum totum solverit: si quidem ipsi a defuncto mandatum sit, ut solvat: mandati actionem contra coheredes suos pro hereditaria parte habebit. Si non ex defuncti mandato

τὸ πεποιήκεν, ἔχῃ καὶ τὴν συγκληρονόμων τῶν ge-
storum negotiorum. ὥσπερ εἰ καὶ μηδὲ ἕως αὐ-
τὸς κληρονόμος ἐγράφη, καὶ ἕως γὰρ κατὰ βαλὼν,
ἔχῃ καὶ τὴν κληρονόμων τὴν τελευτήσαντων τῶν μαν-
δάτων, ἢ τῶν negotiorum gestorum.

Ἡρώτησις. Πῶς εἶπας, ὅτι προκυράτωρ κληρονο-
μήσας τὴν δικαίαν τὴν εἰσιλαμένην, καὶ κατὰ δικα-
σίαν, καὶ καλῶς ὡραϊεῖται τῶν ἰσδικάτων; Τί γὰρ
εἰ μὴ ἐκληρονόμησεν, ὅτι ἀνάγκη εἶχεν αὐτῶν ὑπο-
δεξασθαι, καὶ τοὺς ἐγνωσμένους πρὸς τῶν τέλει τὴν καὶ
διγ. ὅτι καὶ τὴν δεφενδύσαντων ἢ ἰσδικάτων παρὲν-
χεται; Πῶς ἐν αὐτῶν ὡραϊεῖται μὴ κληρονομήσας
τὴν πρωτότυπον, ἀλλὰ τὴν ἰσδικάτου ἀρμοζέσης καὶ τὴν
δεφενδύσαντων; Τῶν ἰσδικάτου τότε νόησον, ὅτε
κυρίως ἐστὶ δεφέντωρ, τῆς τε, ὅτε δίχα μανδάτου
τῶν ἰσδικάτων σόλου δεδοκὼς ἐδεφένδυσεν. Ὁ γὰρ
καὶ μανδάτων δεφενδύσας, ὅτι αἰ κατέχεται τῇ
ἰσδικάτῃ, ἀλλὰ ἐν φανερῶν αἰτιῶν, ὡς μανθάνεις
ἐν τῷ ξα. διγ. τὴν παρόντων τίτλ. ὥστε τὸ εἰρημέ-
νον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ προκυράτωρ κληρονομήσας τὸν
πρωτότυπον καὶ καλῶς ὡραϊεῖται τῶν ἰσδικάτων,
νόησον περὶ τῆς καὶ μανδάτου δεφενδύσαντων, ὡς
ἐνταῦθα φησὶν ὁ Οὐλπιανός. Πρίσχε γὰρ τῶν ῥη-
τῶν ἔχοντι ἕως, cum procuratorio nomine
condemnatus esset. Προκυράτωρ ὅτι ἐν ἑστίν,
εἰ μὴ ὁ καὶ μανδάτου κινῶν ἢ ἐναγομένην, ὡς ἐν
δεχῇ τὴν τίτλ. σοι ὡραϊεῖται.

Ὁ δὲ δύο διδῶν διαφόροις καιροῖς ἐντο-
λεῖς, διὰ τῆς δευτέρης δοκεῖ κωλύειν τὸν
πρῶτον.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

καὶ ἀνακαλεῖται τὸ δοθέν τῆς μανδάτων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὸ νόησον, ἐνθα μήπω προκατάρξεως γενομέ-
νης, τὴν δεύτερον ὁ πρωτότυπος προκατάρξεως
εἰσάγει. Μετὰ γὰρ προκατάρξιν, εἰ μὴ μετὰ ὁ-
λόγῃ αἰτίας, ἀμύνειν καὶ δύναται τὴν προκατάρξιν,
ὡς ἐγνωσ ἐν τοῖς περὶ αὐτῶν διγέσι.

Πολλῶν εἰς ὁλόκληρον ἅμα δοθέντων
ἐντολέων, ὁ προλαμβάνων κρείττων ἐστὶ
καὶ καὶ δύναται οἱ ἄλλοι ἐντολεῖς εἶναι ἐν
αὐτῷ, ὅπερ ὁ πρῶτος ἀπήτησε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Πολλῶν καὶ τὴν αὐτὸν καιρὸν δοθέντων προκυράτι-
ρων, ὅτι ἐπὶ τὸ κοινῶς αὐτῶν κινῆσαι τῶν ἀγα-
γῶν, ἀλλὰ ἐκάστη αὐτῶν εἰς τὸ μόνον δύναται κί-
νειν προκληθέντων, μόνον ἕσται προκυράτωρ ὁ προ-
λαμβάνων, καὶ μόνον κινῶν. Κρατεῖ γὰρ ἐνταῦθα
ὁ κανὼν ὁ λέγων. Βελτίων ἐστὶν ἢ τῆς προλαμβάνον-
τος αἰρεσις, ἵνα ὁ μετὰ αὐτὸν ἐλθὼν μὴ εἴη προ-
κυράτωρ ἐπὶ τῷ πράγματι, ὅπερ ὁ προλαβὼν ἀπαι-
τεῖ, ἥτοι περὶ τῶν δίκῃ ἐκίνησεν ὁ προλαβὼν
αὐτὸν προκυράτωρ.

dato egerit, contra coheredes habet actio-
nem negotiorum gestorum: sicut etiam si he-
res plane non extiterit, & sic solverit, contra
defuncti heredes mandati vel negotiorum ge-
storum actionem habebit.

Interrogatio: Quomodo dixisti, procurato-
rem, qui in jura mandantis successit, & con-
demnatus est, non recte judicati actionem re-
cusare? Quid enim, si heres non extitisset, an
eam excipere non cogeretur, quamvis constet
ex fine dig. 28. contra defensorem judicati a-
ctionem dari? Qua igitur ratione eam recusat,
principalis non factus heres, cum semper judi-
cati actio contra defensorem competat? Judi-
cati tum intellige semper contra defensorem
competere, quando proprie est defensor, id est,
si absque mandato judicatum solvi satisdans de-
fenderit. Qui enim ex mandato defendit, non
semper tenetur judicati actione, sed ex certis
tantum causis, ut nosti ex dig. 61. hujus Tit.
Id igitur, quod hic dictum est, *procuratorem
principalis sui heredem factum judicati actionem
non recte recusare*, intellige de eo, qui ex man-
dato defendit, sicut ibi ait Ulpianus. Attende
enim ad textum, qui ita habet: *cum procurato-
rio nomine condemnatus esset*. Procurator sane
non est, nisi qui ex mandato vel agit, vel actio-
nes excipit, ut principio Tituli traditum est.

Qui diversis temporibus duo procu- L. 31.
ratores dat, posteriorem dando, prio- §. 2.
rem prohibuisse videtur.

SCHOLIUM.

& revocare mandatum, quod dedit.

INTERPRETATIO.

Hoc intellige, si principalis, lite nondum
contestata, alterum dedit procuratorem. Nam
post litem contestatam, non nisi ex justa cau-
sa procuratorem mutare potest, ut nosti ex
praecedentibus Legibus.

Pluribus procuratoribus in solidum L. 32.
simul datis, occupantis potior est con-
ditio: nec possunt ceteri in eo, quod
prior petiit, esse procuratores.

INTERPRETATIO.

Pluribus procuratoribus eodem tempore
constitutis, non ut communiter agant, sed ut
quilibet eorum solus actionem instituere pos-
sit, solus procurator erit, qui prior & solus
actionem movere coepit. Obtinet enim hic
regula, qua occupantis conditio melior esse
dicitur, ut, qui post eum veniat, non sit pro-
curator in eo negotio, quod occupans petit,
sive de quo occupans eum procurator actio-
nem instituit.

εἰ δύνανται] Ἀνάγνωθι βιβλ. κς'. τίτλ. ζ'. διγ. κδ'.

nec possunt] Lege Lib. XXVI. Tit. VII. Dig. 24.

ΤΟΤ' ἈΝΩΝΥΜΟΤ.

A N O N Y M I.

Πέτιτ ἔχῃ τὸ ρητόν· καὶ δυνατόν λέγειν, περὶ δὲ πρῶτον ἐνήγαγεν, εἰ δύνανται οἱ ἄλλοι προκουράτωρες εἶναι.

Petit est in textu : & dicendum , de quo prior actionem instituit , in eo posteriores procuratores esse non posse.

Ὁ ὑπεξέσσι καὶ ὁ δῆλ' ἔχειν δύνανται ἐντολεῖς, ἀλλ' ὁ δῆλ' ἐπὶ μόνῃ τῇ διοικήσει τῆ πεκελίσ, εἰ μὴν ἐπὶ δίκῃ.

Filiusfamilias & servus procuratores ^{L. 33.} habere possunt : sed servus in sola peculii administratione, non in litem.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

I N T E R P R E T A T I O.

Τὸν οἰκέτῃ καὶ τῷ ὑπεξέσσι τινες ἔχον δύνανται φασὶ προκουράτωρα. Καὶ ὅσον μὲν εἰς τὸ τῷ ὑπεξέσσι πρόσωπον, ἀληθές ἐστι τὸ εἰρημνόν. Δύνανται γὰρ ὁ ὑπεξέσσι καὶ ἐπὶ τῷ κινεῖν ἀγωγῇ προσάλλεσθαι προκουράτωρα μὲν τῷ εἰρημνόν ἐν τῷ ἡ. διγ. Διείξις. Ἐπὶ μὲν τοῖς οἰκέτῃ ἀμφιβάλλομεν. Οἰκέτης γὰρ ὢν, εἰ δύνανται κινεῖν ἀγωγῇ, ἐκτὸν ἔτε προσάλλεσθαι προκουράτωρα. Τί ἐν ; τὸ μὲν δύνανται τίνα χειρίζεσθαι τε καὶ διοικεῖν τὰ πεκυλάρια τῷ οἰκέτῃ πράγματα, καὶ ἐν τῷ τῷ θέματι προκουράτωρα εἶναι τῷ οἰκέτῃ, δεχόμεθα, καὶ τῷ λαβέωσι δοκεῖ. Πεκυλάρων μὲν τοῖς κινεῖν ἀγωγῇ ἕτερον ὑπὲρ τῷ οἰκέτῃ ἐντελλόμενον, κωλύομεν. Καὶ ἀπλῶς εἰπῶν, ὁ μὲν ὑπεξέσσι εἰς τε τὸ ἐνάγειν, καὶ εἰς τὸ κινεῖν ἀγωγῇ, καὶ τῷ ἐν τῷ ἡ. διγ. κειμνὸν Διείξις· ὁ δὲ οἰκέτης ἐπὶ διοικήσει τῷ πεκυλάρων αὐτῷ πραγμάτων δύνανται προσάλλεσθαι προκουράτωρα. Ταῦτα μὲν ἐν περὶ τῷ ὁμολογημένῳ ὄντ' οἰκέτῃ. Ὁ μὲν τοῖς περὶ τῷ οἰκίας ἀγωνισμῶν κατὰσάσεως, ἔτε ἐν ἐλευθερίᾳ Διείξις ἐλκεται εἰς δευτέραν, ἔτε ἐν νομῇ δευτέρας ὢν, εἰς ἐλευθερίαν ἀναστῶν, εἰ μόνον ἐπὶ διοικήσει τῷ πεκυλάρων αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν ἀγωγῇ αὐτῷ ἀρμόζουσιν, ἢ κατ' αὐτῷ, καλῶς δίδωσι προκουράτωρα. Καὶ τὸ ἐναντίον δύνανται αὐτὸς εἶναι ὁ περὶ κατὰσάσεως ἀγωνισμῶν, ἐν ᾧ τῷ αὐτῷ ἀμφιβάλλεται, πότερον δευτὸς ἐστὶ ἢ ἐλευθερῶν, καλῶς παρ' ἑτέρῃ δίδωσθαι προκουράτωρα.

Servum & filiumfamilias procuratorem habere posse, nonnulli ajunt. Et quantum ad filiumfamilias attinet, verum est, quod dicunt. Potest enim filiusfamilias & in litem procuratorem dare cum distinctione in dig. 8. tradita. Sed de servo dubitamus. Nam cum servus sit, non potest actionem instituere, adeoque nec dare procuratorem. Quid ergo? negotia servi pecuniaria aliquem posse gerere, & hoc casu procuratorem servi esse, admittimus; quod & Labeoni videtur: Alium vero a servo constitutum de peculiaribus actionem intendere, vetamus. Simpliciter dicendum est, filiumfamilias & ad conveniendum & ad agendum, secundum distinctionem in dig. 8. traditam: servum vero tantum ad negotia pecuniaria administranda procuratorem constituere posse. Haec igitur de eo, qui citra controversiam servus est. Qui vero de statu suo litigat, sive in libertate degens in servitutem trahatur, sive in servitutis possessione constitutus ad libertatem proclamet, non solum in peculii administratione, sed & in omnibus actionibus, quae ei, vel adversus eum competant, recte dat procuratorem. E contrario idem ille, qui de statu suo litigat, dum ambigitur, utrum servus sit, an liber, recte ab alio procurator dari potest.

Ἀνάγνωθι βιβλ. μῆ. τίτλ. κ'. κεφ. κβ'. Ὁ δὲ δευτέρας ἀναφώνων εἰς ἐλευθερίαν, αὐτὸς βαρεῖται τῇ ὑποδείξει. Ἐάν τις τῷ ἐλευθερῶν εἰς δευτέραν ἐλθῇ, πάλιν αὐτὸς τῷ δόποδιενυσιν. Σημείωσαι καὶ τῷ τῷ τῷ τύχῃ δικαζόμενῳ, εἰ δύνανται, δώσθαι ἐγγυητῶν· εἰ δὲ μὴ δύνανται, ἐξωμόσεται, ὡς βιβλ. μῆ. τίτλ. κα. κεφ. α'. δέμ. δ'.

Lege Lib. XLVIII. Tit. XX. cap. 22. Qui ex servitute proclamat ad libertatem, ipse probandi onere gravatur. Si quis autem liberum hominem in servitutem trahat, rursus ipse hoc demonstrare tenetur. Observa hoc quoque: Qui de statu suo litigat, si potest, dabit fidejussorem: sin minus, jurabit, ut Lib. XLVIII. Tit. XXI. cap. i. them. 4.

Τί δὲ εἰσιν ἐξωμοσία; Ἀνάγνωθι ἐν δευτέρῃ δ' ἡ. τίτλ. ζ'. βιβλ. τῷ πρῶτῳ Στεφάνῳ, καὶ γνώσῃ ἐκείθεν, εἰ ἡ δευτέρῃ περὶ τῷ ἐλευθερίων· εἰς δικαστήριον.

Quid vero est ejuratio? Lege in principio Tit. XIV. Lib. VII. interpretationem Stephani, ibique discas; qui Titulus est, *de his, qui in jus vocantur*.

ΤΟΤ' ἈΝΩΝΥΜΟΤ.

A N O N Y M I.

Ὁ δὲ ὑπεξέσσι υἱὸς καὶ ἐπὶ δίκῃ δίδωσιν, ὡς διγ. η'.

Filiusfamilias vero & ad litem dat procuratorem, sicut dig. 8.

Qui

ἐλευθερίων] Lege; καλυμμένων.

Ὁ δὲ περὶ κατὰσάσεως δικαζόμενος
εἴτε ἐν νομῇ δελείας εἴτε ἐλευθερίας ἐστὶ,
δύναται δέναι ἐντολέα καὶ ἐπὶ διοι-
κῆσει πραγμάτων, καὶ ἀγωγαῖς ἀρμο-
ζύσαις αὐτῷ, καὶ κατ' αὐτῶν καὶ αὐ-
τὸς δὲ γίνεταί ἐντολεύς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Μὴ πρὸς τὴν οἰκείαν κατὰσάσεως δικαζόμενον νέει
δέναι ἐντολέα, ἀλλ' ἐπὶ ἄλλαις δίκαις ἀρμοζύσαις
αὐτῷ. Φησὶ γὰρ βιβλ. μὴ. τίτλ. κ'. κεφ. α'.
Οὕτως ἡ ἀτάξις κελεύει καὶ τὸν δὲ δελείας εἰς
ἐλευθερίαν ἀναδύωντα, καὶ τὸν δὲ ἐλευθερίας ἐλευ-
θέρων, δι' ἐαυτῶν δικάζεσθαι. Εἰ δὲ καὶ μὴ ἐντολέως
δύνασθαι δικάζεσθαι ὑπονοήσῃς τὸ πρὸς τὴν οἰκείαν
κατὰσάσεως δικαζόμενον, τότε τῷτο ὀφείλεις νοεῖν,
ὅταν δὲ ἐλευθερίας ἐλκῇται καὶ μόνον εἰς δελείαν.
Ἐπεὶ γὰρ ἐν νομῇ δοκεῖ τὴν ἐλευθερίαν, δύναται καὶ
ἐντέλλεσθαι, καθὼς ὁ αὐτὸς κ'. τίτλ. ζ'. μὴ. βιβλ.
παρακατιῶν λέγει. Εἰ δὲ δὲ ἐλευθερίας ἐλκῇται
εἰς δελείαν, καὶ συνήγορον δίδωσιν.

ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. δ'. τίτλ. γ'. διγ. κδ'. καὶ τίτλ.
ς'. διγ. ια'. ιβ'. Ἐναντίον τῷ τοῖς ἐνταύθα βιβλ.
ζ'. ζ' κώδ. τίτλ. ιζ'. ἀτ. α'. Δυνατὸν ἐν λέγειν,
ὅτι ὁ ἐν νομῇ δελείας ὢν, καὶ ἀναφωρῶν εἰς ἐλευ-
θερίαν ἀναγωγῶν, τὸ μὴ κατὰσάσεως εἰς λέγειν ἀφ' αὐ-
τοῦ ἀγωγῶν, ἐτέρως δὲ, ὡς εἰκός, ὑπάρχουσιν
αὐτῷ ἀγωγῶν. Ὅτι γὰρ ζ' τε κατὰσάσεως καὶ ἡρε-
μίας, δικάζεταί πρὸς ἑτέρων, καὶ μόνον πρὸς τὴν λε-
γόμενον δεσπότην, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλους, εἴρηται
βιβλ. μ'. τίτλ. ιβ'. διγ. κδ'. ἢ ὅτι ἀναφωρῶν εἰς
δύναται δέναι ἀναφωρῶν, πρὸς τὴν ἐνταύθα
κατὰσάσεως, μὴ μόνον τὸν δεσπότην. Λοι-
πὸν γὰρ ἀντὶ ἐλευθερίας ἐστὶν, ὡς ἐν τῷ κδ'. διγ.
καὶ βιβλ. δ'. τίτλ. ς'. διγ. ιβ'. καὶ βιβλ. ε'. ζ' κώδ.
τίτλ. λδ'. ἀτ. α'. καὶ βιβλ. ζ'. τίτλ. ις'. ἀτ.
ιδ'. Τὸ δὲ ἐνταύθα τῷ δικῶν, σημαίνει τῷ
προκαταρξῶν, ὡς βιβλ. δ'. τίτλ. ς'. διγ. ιβ'. καὶ
βιβλ. γ'. ζ' κώδ. τίτλ. μ'. ἀτ. β'.

Καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλαιῶν δικαστηρίων,
καὶ ἐνθα τις ἀπὸν δύναται καταδικάζε-
σθαι, προσδεχόμεθα τὸν τυχόντα τῶν
λόγων ὑπὲρ τῶν ἀπόντων ποιεῖμενον, καὶ
δεικνύοντα αὐτὸν ἀνεύθυνον.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζητῶν γ'. κεφ. καὶ τῷ εἰς αὐτὸ ἐχάπτειν ὡς ἀ-
γραφῶν, καὶ κεφ. π'. καὶ βιβλ. δ'. τίτλ. α'.
κεφ. μ'.

Καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλαιῶν] Ἐπέχελε τὴν σφραγίδα
ἐπίτροπον, ὡς κεφ. λθ'. θέμα τελευτῶν.

τῶν

1 καὶ ἐπὶ διοίκησιν πραγμάτων] Haec verba recepi ex Basilicis.

2 ἡρεμίας] Sic MS. Rescripti, ἡρεμίας.

Qui vero de statu suo litigat, five sit *L. 33.*
in possessione servitutis, five libertatis, *§. 1.*
procuratorem dare potest & in rerum
administratione, & in actionibus, quae
ei vel adversus eum competant; & ipse
recte procurator datur.

SCHOLIUM.

Intellige, non in lite de statu suo ipsum dare
procuratorem, sed in aliis actionibus ei compe-
tentibus. Sic enim ait Lib. XLVIII. Tit. XXI.
cap. 1. Sic etiam Constitutio jubet, eum, qui
ex servitute ad libertatem proclamat, & qui
ex libertate in servitutem trahitur, per se litiga-
re. Si vero de statu suo disceptantem per pro-
curatorem quoque litigare posse animadver-
tas, tum hoc intelligas de solo eo casu, quo ex
libertate trahitur in servitutem. Nam quoniam
in libertatis possessione esse videtur, etiam man-
dare potest, sicut idem Tit. XXI. Lib. XLVIII.
inferius ait. Si autem ex libertate in servitu-
tem trahitur, recte etiam dat advocatum.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

Lege Lib. IV. Tit. III. Dig. 24. & Tit. VI.
Dig. 11. 12. His vero obstat Lib. VII. Cod.
Tit. XVII. Const. 1. Dicendum igitur est, eum,
qui in servitutis possessione est, & ad liberta-
tem proclamat, causam liberalem non dicere
per procuratorem, sed alias, ut par est, ipsi com-
petentes actiones. Eum enim, ordinata liberali
causa, de aliis non solum adversus eum, qui se
dominum dicit, sed & adversus alios actione ex-
periri, dictum est Lib. XL. Tit. XII. dig. 24. vel
ipsum ad libertatem proclamantem non posse
dare procuratorem, antequam liberalis causa or-
dinata sit, sed post eam ordinatam. Interim e-
nim pro libero habetur, ut Dig. 24. & Lib. IV.
Tit. VI. Dig. 12. & Lib. V. Cod. Tit. XXXIV.
Const. 1. & Lib. VII. Tit. XVI. Const. 14. Li-
tem vero ordinare est contestari, ut Lib. IV.
Tit. VI. Dig. 12. & Lib. III. Cod. Tit. XL.
Const. 2.

Et in capitalibus judiciis, & ubicun- *L. 33.*
que quis absens condemnari potest, *§. 2.*
quemvis admittimus pro eo verba fa-
cientem, & innocentiam demonstnan-
tem.

SCHOLIUM.

Quaere cap. 13. & ultimam ejus enarra-
tionem, & cap. 80. & Lib. IX. Tit. I. cap.
40.

Et in capitalibus] Excipe suspectum tuto-
rem, ut cap. 49. them. ult.

pro

τὰς λόγους ὑπὲρ τῶν δόκοντων] τὰς αἰτίας τῶν δόκοντων, ὡς ἂν ἀναρτῶν τὸ δικαστήριον, ὡς λόγων φανερῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κοινῇ πᾶσι χρήσιμόν τε καθέστηκε καὶ λυσιτελεῖς, ὥστε τὰς δόκοντας δεφενδῶσθαι. Τὸτο γὰρ καὶ νομῶν ἴσησι δανεισῶν, καὶ τῶν ἐντεῦθεν κωλύει διὰ πρῶτον, καὶ ὅτι ἐὰν τῶν ἐκ τῆς διὰ πρῶτον ὕβρις τῶν δόκοντων ἀπομνησθῶν προσγίνεσθαι. Καὶ ἀπὸ τῶν εἰπεῖν, πολὺ τε καὶ κοινωφελὲς τὸ ἐκ τῆς δεφενδῶσθαι χρήσιμον. Καὶ διὰ τὸτο δύναται τις, καὶ μὴ ἐχὼν μανδᾶτον, καὶ ἀτιμὸς ἐστὶ, δεφενδῶσθαι τὸ δόκοντον ἀπομνησθῶν, καὶ ὁ μόνον ἐν πρῶτῳ δικαστηρίῳ, ἀλλὰ γὰρ δὴ καὶ ἐπὶ ἐγκλήματι κεφαλικοῦ δεφενδῶσθαι, λέγει ἐπὶ τῇ περὶ βλίκων, ἐχὼν ὥστε αὐτὸν τὸ δεφέντορα τῶν τιμωρίαν ὑφίστασθαι τῇ πρωτοτύπῃ, ὥσπερ ἐπὶ τῇ περὶ βλίκων ὁ χρηματικῶς ἐναγόμενος ἀλιενόμενε αὐτὸς καθ' ὁδὸν ἀδικεῖται ὑπὲρ τῆς πρωτοτύπῃ. τὸτο γὰρ καὶ λέγειν εὐθέως· ἀλλ' ὥστε ἀναρτῶν τῶν δόκοντων, τῶν ἐκφένεσθαι μέλλουσιν ἐν ἀπασί τῇ κατηγορημένῃ, διὰ τῆς δέξαι αὐτῶν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀπεσιν ὁ ρέει, εὐλογον, ὅτι τυχὸν reipublicae causa, ἢ δι' ἑτέραν εὐλογον αἰτίαν, καὶ ἀπὸ τῶν ὅτι ἐπίτηδες δόκονταν. Ὁ γὰρ ἐπὶ ἐγκλήματι κατηγορημένος ὅτι ὁφείλει ἐν δόκονσίᾳ καθ' ὁδὸν ἀδικεῖται, εἰ μὴ πρῶτον γένηται requirendus ἢ γὰρ ἀναζητῶν, καὶ γενόμενος μὴ ἐπανέλθῃ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ, ἢ μὴ περὶ ἀρξίν δόκονται, ἢ ὡς ἀναζητῶν κατηγορεῖται Cornelia de Sicariis. καὶ ὁ μὴ περὶ ἀρξίν γὰρ δόκονται, καὶ λεγόμενος ἀναζητῶν τινὰ, δύναται καὶ μὴ γενόμενος requirendus καθ' ὁδὸν ἀδικεῖται. Ὁ ὅς γενόμενος requirendus, καὶ μὴ ἐπανελθὼν, καὶ αἰτῶν αὐτὸν δέξαι τὴν ἀμαρτήματι, τὴν μὲν τιμωρίαν ἐκφένει, ἢ μὲν τοὶ τῇ περὶ βλίκων αὐτῶν δὴ μὲν ἐπὶ ἀδικεῖται μὲν, ὡς ἀνένεκα βιβλ. θ'. κώδ. τίτλ. μ'. διὰ τ. α'. ἀνάγνωθι καὶ βιβλ. μ'. τίτλ. α'. διγ. γ'. καὶ ἰ. καὶ ιγ'. καὶ τίτλ. ιζ'. τὰ ὑποκείμενα τῷ τίτλῳ διγ. ἢ γὰρ τὰς αὐτῶν ἐκφένει. Ἐφ' ὧν ἐν δευτέρῳ ἐγκληματικῶς τις κατηγορημένος δύναται ἐν δόκονσίᾳ καθ' ὁδὸν ἀδικεῖται, ἐπὶ τῶν δικαίων καὶ τελεμένων ἐστὶν ἀκούεσθαι τὸ τυχόντα τὰς ὑπὲρ αὐτῶν ποικίλους λόγους, καὶ ἐκφένεσθαι ἢ τοὶ δόκοντες, ὅτι ὅτι ἐπὶ τῆς δόκονταν. Τὸτο γὰρ φησὶν ἡ διὰ τῆς. Ἀλλ' ἴσως ἰσῆς· καὶ μὴ ἀναψηλαφᾶται τὸ δόκοντων δόκοντας, ὅταν δικαίως δόκονταν, ὡς ὁ οὐλπιανὸς περὶ τῶν τέλες τῆς διγ. τῆς μινωρῆς τῶν φησὶ τῇ συντάγματι, καὶ περὶ τῆς ἐστὶν ἡ δεφενσίαν. Ἀλλὰ τὸτο νενόμισται περὶ τῆς ἐξ ἰσῆς καὶ αὐτῶν μὴ περὶ ἀρξίν δόκονταν. Ἡ γὰρ καὶ τῇ μὴ ἔσας δόκοντων δόκοντας ἰσχυρὰ μὲν, πᾶσι εἰ μή τις αὐτὴν ἀπαρτίσῃ. Τὸ ὅς εἰρημὸν ὅτι εἰ δύναται τις ἀντὶ μανδᾶτος δεφενδῶσθαι τὸ δόκοντον ἀπομνησθῶν, τὸτο μὴ ἐπὶ παντὸς νοήσεις. Μανθάνεις γὰρ ἐν τῷ λθ'. διγ. τῇ παρόντι τίτλῳ, ὅτι τὸ ἐπίτροπον ὡς σκεπτικὸν κατηγορημένος καὶ δόκοντα, εἰ δύναται τις δεφενδῶσθαι, πᾶσι εἰ μὴ ἄρα πρῶτον ἐστὶν ὁ περὶ τῶν ὡς σκεπτικῶν μέλλων καθ' ὁδὸν ἀδικεῖται, ἀλλὰ μὴ τῶν πᾶσι τῶν quibuscunque δεφενδῶσθαι. Μανθάνεις γὰρ ἐν τῷ νδ'. διγ. τῇ παρόντι τίτλῳ, ὅτι ἔτε γυνή, ἔτε στρατιώτης, ἔτε ἑτεροὶ τινες, ὡς ὁ Παῦλος ἀπαρτίζεται καὶ τὸ αὐτὸ διγῶν, ἐπὶ τῆς εἰσὶ περὶ δεφενσίονα. Τὸ ἐν εἰρημὸν ἐνταῦθα a quibuscunque νήσον

verba pro absente] Causas absentiae, quibus iudicium suspendit, si justae videantur.

I N T E R P R E T A T I O.

Publice omnibus utilissimum est, absentes defendi. Nam hoc inhibet creditorum possessionem, & quae tum sequitur, bonorum venditionem, neque absenti ex ista venditione injuriam afferri sinit. Ac simpliciter dicendum est, variam & publicam ejus defensionis esse utilitatem. Ideoque potest quis, licet nullo instructus mandato, vel licet infamis sit, absentem defendere, neque solum in privato iudicio, sed etiam in crimine capitali, vel publico, non ut ipse defensor principalis poenam subeat, quemadmodum in privatis judiciis civiliter alieno nomine conventus pro principali suo condemnatur; (quod dicere absurdum foret) sed ut sententiam, quae, reo absente, ferenda esset, suspendat, probata causa, propter quam reus abest: ut puta, si forte reipublicae causa, vel aliam probabilem ob rationem, vel certe non de industria abest. Nam, qui criminis accusatus est, absens non debet condemnari, nisi prius requirendus factus sit, & talis factus non redeat intra annum, vel post litis contestationem absit, vel ut castrator accusetur *Lege Cornelia de Sicariis*. Nam qui post litis contestationem absens factus est, & castrasse aliquem dicitur, nec requirendus factus condemnari potest. Sed qui requirendus factus est, nec redit, & se a crimine purgat, poenam quidem effugit, sed res ejus signatae manent, ut traditum est Lib. IX. Cod. Tit. XL. Const. 1. *Lege* & Lib. XLVIII. Tit. I. Dig. 3. 10. 13. Tit. XVII. ibique Enarrationes. Quibus igitur casibus aliquis criminaliter accusatus absens condemnari potest, in iis iustum est, quemlibet audire pro eo verba facientem, & absentiam excusantem. Sic enim ait Constitutio. Sed dices fortasse: Atqui non retrahatur sententia adversus absentes lata, quando iuste absunt, sicut Ulpianus ait in fine Dig. 7. Tit. *de Minoribus*, & superflua est defensio. Sed hoc statutum est de iis, qui ex justa causa post litis contestationem absunt. Nam sententia adversus eos lata, qui hoc modo non absunt, rata manet, praeterquam si quis eam nondum peregerit. Quod vero diximus, neminem absque mandato absentem defendere posse, id non in universum intelligas. Nosti enim ex Dig. 39. hujus Tituli, tutorem, tanquam suspectum postulat, & absentem, non posse ab aliquo defendi, praeterquam nisi manifestum sit, Praetorem de eo, tanquam suspecto, esse cognitum. Ergo non in genere a quibuscunque defendi potest. Scis enim ex Dig. 54. hujus Tit. neque feminam, neque militem, neque alios quosdam, quos Paullus eodem Dig. recenset, idoneos defensores esse. Quod igitur ibi dicitur, a quibuscunque, intellige, si quis vel absque man-

νήσον πρὸς τὸ δύνασθαι τινα, καὶ μὴ ἔχει μανδά-
τον, καὶ ἀτιμὸς ἐστὶν αὐτὸς, ἢ ὁ πρωτότυπος, ὑπει-
σέναι τὴν ὑπὲρ αὐτῶν δεφενσίονα, μάλιστα ὅτι καὶ
ἰδικώτερον ἀνήκειναι βιβλ. β'. § καδ. ὑπὸ τ' ιγ'. §
βιβλὶς τίτλον ἐν τῇ ζ'. § τίτλ. Διγ. ὅτι στρατιώ-
της δεφενδύειν εἰ δυνατόν. φησὶ δ' ἡ ιγ'. § αὐτῶν
βιβλ. καὶ τίτλ. Διγ. αἱ, μὴ δύνασθαι τὰς γυναῖκας
τὴν ὑπὲρ ἐτέρων ὑπεισέναι δεφενσίονα. Τὸ γὰρ μή-
τε ἀλλοτρίαν δύνασθαι ἀγωγὴν αὐτῶν κινεῖν φησὶν
Οὐλπιανὸς ἐν τῷ . . . βιβλ. τίτλ. τελευτῶν διγ.
ιβ'. Τὸτο δ' αὐτὸ ἐγνωσ καὶ ἐν τῷ ιγ'. τίτλ. δ' δ.
§ ινσιτ.

Ἡρώτησις. Εἶπας, ὅτι καὶ ἐπὶ τ' ἐγκλημάτων
δυναμέθα παρ' ἐτέρων δεφενδύεσθαι, ὅσα ἐπ' αὐτῶν
δ' ἐγκλήματι, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἀπασίᾳ ἡμῶν. Ἀρα
δ' δύναται ὁ κατηγοροῦν Διγ. περὶ κρουσμάτων γυμ-
νάζειν τὸ ἐγκλημα;

ΣΤΕΦΑΝΟΥ.

Ἐγνωσ μὲν ἐν τῷ δ'. τίτλ. δ' δ. § ινσιτ. ὅτι μόνοι
οἱ ἰλλεστραῖοι, καὶ οἱ ὑπὲρ αὐτῶν, δύναται τὴν ἰνα-
ράρεμ καὶ ἐγκληματικῶς κινεῖν καὶ κινεῖν καὶ ὑπο-
δέχεσθαι Διγ. περὶ κρουσμάτων, καὶ τὴν δύναμιν δ'
Ζήνωνος Διγ. αἱ, ἐξ ἧς μάλιστα ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι
εἰ δυνατόν ἐστιν ἐγκλημα, καὶ περὶ αὐτὸν ἐστὶ, Διγ.
περὶ κρουσμάτων κινεῖν ἢ ὑποδέχεσθαι. Λέγει δ'
Παπινιανὸς ἐν τῷ μῆ. βιβλ. τίτλ. α'. διγ. ιγ'. ὅτι
ἔτε Διγ. περὶ κρουσμάτων, ἔτε Διγ. δεφενσίου δύ-
νατόν ἐστι τὸ πᾶν γυμνάζεσθαι δικαστήριον.
τὴν μάλιστα ἀπασίαν δ' κατηγορεῖν δύναται τις δε-
φενδύειν, ὡς καὶ ἀνωτέρω σοι πρὸς δέδωκα.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

κεφαλικῶν δικαστηρίων] Τὸτο καὶ τὸ ιγ'. διγ. §
α'. τίτλ. § μῆ. βιβλ. Πῶς οἱ δόκοντες ἐγκλη-
ματικῶς καταδικάζονται, γινώσκεις βιβλ. μῆ. τίτλ.
ιβ'. διγ. ε'. Ἀνάγνωθι καὶ τὸ τέλ. § λδ'. καὶ τ' οἱ αἱ.
τέτε § τίτλ. β.

τ' τυχόντα] Καθόλου γὰρ τῷ δεφενσίου ὅσα ἀντι-
τίθεται περὶ κρουσμάτων πρὸς ἀγραφῇ, ὡς βιβλ. λα.
διγ. ε'.

δεικνύει αὐτὸν ἀνέχοντα.] οὐ δοκεῖ κέλπα πλημ-
μελεῖν, μὴ ἐκκαλεσάμεν τὴν κατ' αὐτῶν ψήφον.
Ὁ γὰρ δόκοντος καταδικάζεται, ὡς τίτλ. ε'.
διγ. λ'.

Ὁ κινῶν ὀνόματι τινος, καὶ τὴν ἀσφά-
λειαν δίδωσιν, καὶ διεκδικεῖ αὐτόν, εἰ
καὶ ἐν πράγματι ἰδίῳ ἐστὶ διοικητής, εἰ
μὴ ἄρα ἐξ ἀνάγκης γέγονεν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτη βιβλ. ζ'. τίτλ. δ'. κεφ. α'. Ἀνάγνωθι τὸ
τέλ. § λδ'. διγ. καὶ τὸ ε'.

ΕΡΜΗ-

καὶ διεκδικεῖ] καὶ hinc redde Basilicis,

mandatu, vel si aut ipse aut principalis in-
famis sit, defensionem pro altero suscipere
possit, inprimis cum specialius tradatur
Lib. II. Cod. Tit. XIII. Const. 7. militem
alienam defensionem suscipere non posse.
Ait autem Const. 18. ejusdem Lib. & Tit.
mulieres non posse pro aliis defensionem
subire: quas nec alienam actionem institue-
re posse dicit Ulpianus Lib. . . . Tit. ult.
Dig. 12. Quod etiam nosti ex Tit. XIII.
Inst. Lib. IV.

Interrogatio: Dixisti, in criminibus quo-
que nos ab aliis defendi posse, non tamen ut
crimen, sed ut absentia nostra excusetur. An
vero & accusator per procuratorem crimen
persequi potest?

STEPHANI.

Nosti ex Tit. IV. Inst. Lib. IV. solis Illustri-
bus, & qui super hos sunt, licere injuriarum
actionem criminalem excercere & suscipere
per procuratorem; idque ex Constitutione
Zenonis, ex qua maxime patet, non posse
quemquam crimen, licet privatum sit, per
procuratorem persequi vel suscipere. Ait vero
Papinianus Lib. XLVIII. Tit. I. Dig. 13. pu-
blicum judicium nec per procuratorem, nec
per defensorem excerceri posse; sed absentiam
rei aliquem posse defendere, sicut & superius
tibi tradidi.

ANONYMI.

capitalibus judiciis] Hoc est secundum 13.
Dig. Tit. I. Lib. XLVIII. Quomodo absentes
criminaliter condemnentur, nosti ex Lib.
XLVIII. Tit. XIX. Dig. 5. Lege & finem
Dig. 39. & 71. hujus Tituli.

quemvis] Plane enim non opponitur defen-
sori procuratoris exceptio, ut Lib. . . .

& innocentiam demonstrantem.] Non videtur
culpam admittere, qui contra sententiam ad-
versus se latam non appellat. Absens enim
condemnatur, ut Tit. . . .

Qui alicujus nomine agit, & de ra- L. 33.
to satisdat, & eundem defendit, licet §. 4. 5.
procurator in rem suam sit, nisi forte
ex necessitate fuerit factus.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. VII. Tit. IV. cap. 1. Lege fi-
nem Dig. 39. & 70.

IN-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προκουράτωρ ἐπὶ τῷ κινήσει καθ' ἑτέρας τινὲς ἀγωγῶν, δεφενδύει τὸ περὶ αὐτὸν ἐπὶ ταῖς κατ' αὐτὸν ἀντεναγωγαῖς πρὸς τὸ ἐναγομένον καὶ λέγοντα καὶ τὸ πρωτοτύπον ἔχειν τινὰ ἀντεναγωγῶν. Εἰ γὰρ μήτε τὸτο ποιήσῃ, ἢτοι ἐπαγγέλλεται καὶ ἐπερωτηθῇ δεφενδύειν αὐτὸν ἀντεναγομένον, οὐκ ἔξεσται αὐτῷ εἰσιέναι τε καὶ κινεῖν τὴν ἀγωγὴν, εἰ μὴ, ὡς εἶπον, δεφενδύειν τὸ περὶ αὐτὸν ἐπὶ αὐτὸν in rem suam προκουράτωρα, ἢτοι ἐπαγγέλλεται, καὶ ὁμολογήσῃ δεφενδύειν αὐτὸν, πρὸς τὸ περὶ αὐτὸν ἀγωγῶν δηλονότι τὴν τοιαύτην ἱκανοδοσίαν διδόντα. Ἡ γὰρ τὸ δεφενδύειν ἐμολογία πρὸς τὸ περὶ αὐτὸν ἀγωγῶν δίδεται. Τότε ὁ in rem suam προκουράτωρ ἀναγκάζεται δεφενδύειν τὸ ἐντεταμένον, ὅτε ἐξ ὁθείας καὶ μὴ ἐκ ἐκείνου in rem suam γέγονε προκουράτωρ, δανειστὴς ἢ τυχὸν τὸ ἐντεταμένον, καὶ πεποιθὲς αὐτὸν in rem suam προκουράτωρα, ἢ κληρονομίαν ὠνησάμενος παρ' αὐτοῦ, καὶ ἐντεταμένον in rem suam γινόμενος προκουράτωρ, εἰς τὰς τὸ δεφενδύειν, ἢ εἰς τὰς ἐρεδίασας ἀγωγὰς, ὡς ὁ Γαῖος ἐπιφέρει.

Ὁ ἀγοράσας κληρονομίαν, καὶ ὡς ἐν πράγματι ἰδίῳ κινῶν, ἐκ ἀνάγκης ἔχει διεκδικεῖν τὸν πράτην, εἰ μὴ πρὸς περιγραφὴν τῶν θελόντων αὐτῷ ἀντεναγεῖν ἢ ἡγόρασεν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐάν τις in rem suam γινόμενος προκουράτωρ κινῇ τὴν ἐντεταμένην ἀγωγὴν, οἷον ὁ τὸ κληρονομίας ἀγοράσας γινόμενος in rem suam προκουράτωρ πρὸς τὸ πεποιθὲς, ἐζητήσῃ μὲν, εἰ ὁφείλει δεφενδύειν τὸ πεποιθὲς τὴν κληρονομίαν αὐτῷ, καὶ ποιήσαντα αὐτὸν in rem suam προκουράτωρα; Ἡρεσε δὲ, εἰ μὴ πίστεως ἀγαθῆς, καὶ μὴ πρὸς περιγραφὴν τὸ ἐναγομένου καὶ ἀντεποφειλομένου τι πρὸς τὸ πεποιθὲς, καὶ βελομένου ἐκ τὸ ἐναγῶν κατ' ἐκείνην κινεῖν, ἢ τὸ κληρονομίας πρὸς τὸ γέννηται, καὶ ἢ ἐκκαίρηται τὴν ἀγωγὴν, μὴ ἀναγκάζεσθαι αὐτὸν δεφενδύειν. Εἰ γὰρ καὶ δόλον ἔδοξεν ἀγοράζειν τὴν κληρονομίαν, ἵνα ὡς ἐξ ἀνάγκης γινόμενος in rem suam προκουράτωρ μὴ ἀναγκασθῇ δεφενδύειν τὸ πεποιθὲς αὐτὸν in rem suam προκουράτωρα.

Καὶ οἱ χωρὶς ἐντολῆς δυνάμενοι ἐναγεῖν, διεκδικῶσιν, ὡς οἱ παῖδες, καὶ ὥσιν ὑπεξέστοι, καὶ γονεῖς, καὶ ἀδελφοί, καὶ ἀγχιστεῖς, καὶ ἀπελευθέροι.

ΣΧΟ.

1 ἢτοι ἐπαγγέλλεται καὶ ἐπερωτηθῇ] Locum impeditum feliciter expedit acutissimus Scheltinga, leviter corrigendo: ἢτοι ἐπαγγέλλεται, καὶ ἐπερωτηθῇ. ad cuius etiam mentem reliqua in versione expressi.

2 ὡς ἐν πράγματι ἰδίῳ κινῶν] Male haec vertit Fabricius: Emptor hereditatis, si in rem suam procuratorio nomine agit. castigatus ideo a Schultingio V. C. Enarrat. ad h. tit. §. 14. p. 387. Nam unice probanda est emendatio Ant. Fabri Conjectur. Lib. XII. cap. 10. legentis: Si quis in rem suam procurator proprio nomine

INTERPRETATIO.

Procurator cum actione adversus alium experitur, defendit mandantem in reconventionibus adversus reum conventum, contendentem, se contra principalem aliquam mutuum actionem habere. Si enim neque hoc faciat, neque stipulanti promittat, se dominum in reconventionem defensurum, non permittitur ipsi actionem movere, nisi, ut dixi, mandantem, per quem procurator in rem suam est constitutus, defendat, aut saltem spondeat se defensurum, videlicet ante litis contestationem satisfactione eo nomine praestita. Nam defensionis sponsio ante litis contestationem fit. Tunc vero procurator in rem suam factus cogitur defendere mandantem, quando recta, nec ex necessitate in rem suam factus est procurator, ut puta, creditor mandantis, & eum in rem suam procuratorem constituentis, aut hereditatem ab eo emens, atque inde in rem suam procurator factus ad debitoris, vel ad hereditarias actiones exercendas, ut Gajus sequenti Dig. tradit.

Si quis hereditatem emerit, & tanquam in rem suam egerit, non cogitur venditorem defendere, nisi in fraudem eorum, qui invicem agere velent, emerit.

INTERPRETATIO.

Si quis in rem suam factus procurator actionem inde sibi competentem instituat, veluti hereditatis emtor factus in rem suam procurator a venditore, quaesitum est, an eum, qui ipsi hereditatem vendidit, & procuratorem in rem suam fecit, defendere debeat? Et placuit, non compelli eum invicem defendere, si bona fide, nec in fraudem reorum, quibus invicem aliquid a venditore debetur, quique invicem agere velint, hereditatis venditio & actionum cellio facta sit. Si enim dolo malo hereditatem emere praesumferit, ne tanquam ex necessitate factus in rem suam procurator defendere teneatur eum, qui ipsum in rem suam procuratorem fecit, contrarium dicendum.

Et qui sine mandatu agere possunt, defendunt, ut puta, liberi, licet sint in potestate, & parentes, & fratres, & affines, & liberti.

SCHO.

agit. quam tamen nolim cum Schultingio Graecorum auctoritate confirmare; cum valde incertum sit, utrum verba, ὡς ἐν πράγματι ἰδίῳ κινῶν, respiciant id, quod Faber reponit, an quod in textu legitur, in rem suam.

3 ἀντεναγεῖν] Hoc recepi ex Basilicis. MS. ἐναγεῖν.
4 ἀπελευθέροι.] Graeca respondent textui vulgato. Probabilis tamen videtur conjectura Noodtii Observ. Lib. II. cap. 16. & Comment. ad h. tit. pag. 86. qua per geminationem ex seq. §. restituit: liberti & patroni.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτῃ τὸ ἡ. κεφ. κ' § 9. τίτλ. κεφ. γ'. θέμ. β'.
 διεκδικῶσιν] Ἀνάγνωθι τὸ τέλῳ § μ'. διγ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ ἀνὴρ ὑπὲρ γυναικὸς fine mandato κινεῖ,
 ὡς βιβλ. β'. § κώδ. τίτλ. ιγ'. Διατ. κά. κ' βιβλ.
 μς'. τίτλ. ζ'. διγ. γ'. ἐν ᾧ φησιν, ὅτι οἱ fine man-
 dato κινῶντες ἔκ εἰσι περὶ κεραιῶντες. Ἰδοὺ ὅ, ὅτι
 κινῶσι μὲν, ἔκ ὑποδέχονται ὃ χρεῖ, καὶ παρέ-
 χωσι δεφενσίον ἄσφαλειαν, ὡς περὶ πατὴρ ἑ-
 ρηται βιβλ. λς. τίτλ. γ'. ἐν τῷ τέλῳ § α'. διγ.
 κ' β'. κ' βιβλ. ἡ. § κώδ. τίτλ. μβ'. Διατ. ια'.
 περὶ ἀνδρῶν. Ἀνάγνωθι τέτῃ § βιβλίῳ τίτλ. ε'.
 διγ. ζ'. δοκῶν ἐναντίον.

Ὁ πατέρων καὶ διὰ ἐντολέως δύναται
 τῷ ἀπελευθέρῳ κατηγορεῖν ὡς ἀχαρίστῃ,
 καὶ ὁ ἀπελευθέρῳ ἀπολογεῖσθαι δι' ἐν-
 τολέως.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁμοιον βιβλ. λβ'. τίτλ. ιε'. διγ. δ'.

Εἴτε ἀγωγὴν, εἴτε praejudicium, ἢ
 ἀπαγόρευσιν, ἢτοι παράγγελμα, ἢ
 πραιτῶρων ἐπερώτησιν κινεῖ, ἢ ζητεῖ λα-
 βεῖν ὁ ἐντολέως, ὁφείλει τὸν ἀπόντα διεκ-
 δικεῖν ἐν τῷ προσφύρῳ δικαστηρίῳ, καὶ τῇ
 αὐτῇ ἐπαρχίᾳ. ἔ γὰρ εἰς ἑτέραν ἀπιέ-
 ναι ἀναγκάζεται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι διγ. λθ'.

ἀπαγόρευσιν] ἐντέρεδντον.

πραιτῶρων ἐπερώτησιν κινεῖ] Ζήτῃ βιβλ. θ'. τίτλ.
 ι. κεφ. θ'. τὸ τέλῳ.

Praejudicium λέγεται τύπῳ ἐξ ἐντεντίον, ὃ
 ἦτοι τύπῳ ἐκ περὶ αἰτίας. Οὐδὲ γὰρ κυρίως ἀ-
 γωγὴ δίδεται ἐπὶ τῷ τοιῶν. Τότε γὰρ ἐν αὐτῇ τις
 κυρίως, ὅταν δεσπότης ὢν πραιματός τινος ἐκπέ-
 σῃ τῇ νομῇ αὐτῇ. Ὡς δὲ ὃ ἐ φαίνεται κυρίως δε-
 σπότης ὁ πατὴρ § υἱ, κ' Διατ. τέτῃ ἐ δίδεται αὐ-
 τῷ κυρίως ἀγωγὴ, ἀλλὰ τύπῳ ἀγωγῆς, ἢ ἐδὲ
 ἀγωγῇ, ἀλλὰ περὶ αἰτίας, ὅτι ἐδὲ ἀξιοῖ ἀγωγῇ
 τῷ ἐπὶ τῷ τοιῶν καλεῖν ὁ νόμος ὅλως.

Διεκδικεῖν δὲ ἐστὶ τὸ τὰ αὐτὰ ποιεῖν,
 ἀπερκαὶ ὁ πρωτότυπος ἐποίει παρὼν, καὶ
 δίδωσι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἔκ ἀρκεί τὸ
 βε-

1 Praejudicium &c.] Sic etiam Scholia Graeca
 Theophili Tit. de Action. §. 13.

SCHOLIUM.

Quaere cap. 8. & Tit. IX. cap. 3. them. 2.
 defendunt] Lege Dig. 40. in fine.

INTERPRETATIO.

Et maritus pro uxore fine mandato agit,
 ut Lib. II. Cod. Tit. XIII. Const. 21. & Lib.
 XLVI. Tit. VII. Dig. 3. ubi dicitur, qui fine
 mandato agunt, non esse procuratores. Te-
 nendum vero est, eos agere quidem, sed non
 recte ipsis solvi, licet de defensione satis-
 dent, ut de patre dicitur Lib. XXXVI. Tit. III.
 Dig. 1. in fin. & 2. & Lib. VIII. Cod. Tit. XLII.
 Const. 11. de marito. Lege ejusdem Libri Tit.
 V. Dig. 7. quod ob stare videtur.

Patronus & per procuratorem ac-
 cūsare potest libertum tanquam ingra-
 tum, & libertus respondere per pro-
 curatorem.

SCHOLIUM.

Similiter Lib. XXXII. Tit. XV. Dig. 4.

Sive in actionibus, praejudiciis, inter-
 dictis & praetoriis stipulationibus agat,
 five ipse cautionem desideret procu-
 rator, absentem defendere debet in
 competenti iudicio, & in eadem pro-
 vincia: non enim in aliam abire co-
 gitur.

SCHOLIUM.

Lege Dig. 39.

praetoriis stipulationibus] Quaere Lib. IX.
 Tit. X. cap. 9. in fine.

Praejudicium dicitur formula intentione
 constans. Neque enim proprie de iis actio da-
 tur. Tunc vero quis proprie agit, quando,
 cum rei cujusdam dominus sit, ejus possessio-
 ne excidat. Hoc autem modo non videtur
 proprie dominus pater filii, ideoque ipsi pro-
 pria actio non datur, sed actionis formula,
 five non actio, sed intentio, quia lex de iis
 plane non agnoscit actionem.

Defendere autem est id facere, quod
 principalis ipse praesens faceret: & fa-
 tisdat, nec sufficit stipulationem com-
 mitti

2 ὁ περὶ τὸν ἐπὶ παρὼν,] Ergo Graeci legerunt:
 quod dominus in litem praesens faceret.

βεβαιωθῆναι τὴν ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει τῶν
κριθέντων ἀσφάλειαν, ἀλλὰ ἀναγκάζει
τὴν δίκην ὑποδέξασθαι, εἰ μὴ εὐλόγως
ἀπεκινήθη, ἢ ἀποτάττεται τῇ ἐναγωγῇ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζητῇ τὸ τέλος § νά. κεφ.

ὅτι δέκεται τὸ βεβαιωθῆναι] Ἀνάγνωθι τὸ τέλος §
μγ'. διγ. κ' μδ'. κ' μέ. οὐ γὰρ ἐκ παραιρέσεως
ἐνταῦθα διεδικεῖ, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης, διότι ἐνάγ. *Εν* §
τῷ μέ. κεφ. ἐκ παραιρέσεως, κ' διὰ τὸτο
ἐκείσε ὅτι ἀναγκάζεται τὴν δίκην ὑποδέξασθαι,
ἀλλ' ἢ ἐκ τ' ἀσφαλείας ποινῇ βεβαιεῖται μόνον κατ'
αὐτῶν.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

Τίς δοκεῖ δεφενδῶναι, ἢ μὴ δεφενδῶναι, εἴρηται
διγ. νά. τέτα § τίτλ. κ' βιβλ. δ'. τίτλ. σ'.
διγ. κβ'. κ' βιβλ. ε'. τίτλ. α'. διγ. ξγ'. κ' βιβλ.
μβ'. τίτλ. δ'. διγ. β'. κ' βιβλ. ν'. τίτλ. δ'.
διγ. νβ'.

ἐποίει παρὼν] Σημείωσαι ἔν, ὅτι τ' παρὼν ε' δε-
φενδῶναι τις ἐξ ἀνάγκης. Τίς ὃ νοεῖται § παρὼν-
τῷ περὶ κερμάτων, ἔγνω διγ. ζ'. ὅτι δὲ ἐστὶ κ' §
παρίντ' δεφένσας, εἴρηται ἐν τῷ τέλει § β'. τίτλ.
§ ιβ'. βιβλ.

τὴν δίκην ὑποδέξασθαι] Ὁ περὶ κερμάτων τότε δοκεῖ
δεφενδῶναι τ' πρωτότυπον, ὅταν πρὸς τῇ δεδομῇ
παρ' αὐτῶν ἰδικάτον σόλουι πρὸς τ' ἀντεπαγομένης
ἀγωγῆς ὑποδέξηται δικαστήριον. Ἐπεὶ ἔν πρὸς τῇ
δεδομῇ παρ' αὐτῶν ἰδικάτον σόλουι, τότε δοκεῖ
δεφενδῶναι ὁ περὶ κερμάτων, ἔτε κ' δικαστήριον ὑπο-
δέξεται, ζήτησις εἰκότως πρὸς § Ἰουλιανὸν ἐγένετο,
εἰ ἀναγκάζεται πάντως ὑποδέξασθαι τ' ἀντεναγω-
γῆς δικαστήριον ὁ περὶ κερμάτων, ἢ δέκεται τὸ κερμι-
τῶθ' ἔν κατ' αὐτῶν, ἢ τοι τ' ἐγγυσησάμενον αὐτὸν τὴν
ἐκ σιπυλάτ' ἀπὸ τ' ob rem non defensam clau-
sulae. Δύο γὰρ, ὡς ἀνωτέρω σοι πρὸς δέδοται,
τ' ἰδικάτον σόλουι κεφάλαια. ἔν, ὅτι ἀδεφένδω-
τον ὅτι ἐὰ τὴν δίκην, κ' ὅτι κατὰ δίκην τὰ ἐπι-
κρηθισόμενα. Τῆς ζήτησεως ἔσης ἐν τῷ φησὶν
Ἰουλιανὸς, συνθεῖσθαι τ' περὶ κερμάτων εἰς τὸ τὴν δε-
φενσίονα, ἢ τοι τὴν ἀντεναγωγὴν ὑποδέξασθαι. Τί
ὃ ἀποτέλεσμα; ὅτι, τὸ δικαστήριον εἰ ὑποδέξεται,
κ' ἐξενεχθῇ κατὰ δίκην, ὑπόκειται τὸτο μὲν αὐτὸς, τὸ-
το ὃ κ' οἱ ἐγγυσησάμενοι αὐτὸν ἐπὶ τῇ περὶ κερμάτων
τῇ κατὰ δίκην ποσότητι, ἴσως ὑπερβαίνουσι τὸ πρὸς-
μὸν, ὅπερ ἐπηρεάτησεν, εἰ ἀδεφένδωτον ὁ περ-
κέρματος εἰσὶ τὴν δίκην. Θές γὰρ, ὅτι κ' αὐτὸς
κ' οἱ ἐγγυσησάμενοι αὐτὸν ὁμολόγησαν, ὅτι κινδύνω
αὐτῶν ποιεῖ τὰ τῇ κατὰ δίκην περὶ κερμάτων, εἰ μὴ ἄρα
καῦσα κέρνη, τέτ' ἐστιν, ἐκ δικαίας, κ' § κινεῖν
ἀπήτησεν αὐτῶν, ἢ κ' ἐκ § πρωτότυπον, δικαίας
ὡσαύτως ὑποκειμένης αἰτίας. Δύναται μὲν περ-
κέρματος ἀποκινεῖν τ' περὶ κερμάτων. Ἐμαθες τῷ
ἀνωτέρω διγέσω μὴ ἐναντιωθῆσαι τὸ πρὸς τῷ τέλει
§ μγ'. διγ. κείμενον θέμα, ἀλλ' ἀναγνῶμεν αὐτὸ
τὸ θέμα, κ' τὸ μδ'. κ' τὸ μέ διγ. Διάφορ-
γὰρ ὁ θεματισμός.

ἀπο-

I τ' κερμάτων] Haec verba addidi ex Basilicis.

mitti de judicato solvendo, sed judi-
cium suscipere cogitur; nisi ex justa
causa remotus fuerit, aut agenda rei
renuntiavit.

SCHOLIUM.

Quaere finem cap. 51.

nec sufficit committi] Lege finem Dig. 43.
& 44. & 45. Non enim ex voluntate hic
defendit, sed ex necessitate, propter quam
actione experitur. Sed in cap. 45. ex volun-
tate, ideoque ibi non cogitur judicium susci-
pere, sed poena ex satisfactione tantum ad-
versus eum committitur.

ANONYMI.

Quis defendere, aut non defendere vi-
deatur, dictum est Dig. 51. hujus Tit. &
Lib. IV. Tit. VI. Dig. 22. & Lib. V. Tit. I.
Dig. 63. & Lib. XLII. Tit. IV. Dig. 2. & Lib.
L. Tit. IV. Dig. 52.

praesens faceret,] Observa igitur, ad praesen-
tem defendendum neminem compelli. Quis
vero praesentis procurator esse intelligatur,
nostri ex Dig. 5. Praesentis quoque defensorem
esse, dicitur in fine Tit. II. Lib. XII.

judicium suscipere] Procurator tunc principa-
lem defendere videtur, quando praeter satis-
factionem de judicato solvendo reconventio-
nis accipit judicium. Cum igitur praeter cau-
tionem, quam dedit, judicatum solvi, tunc
defendere videtur procurator, quando etiam
accipit judicium; forte quaesitum est apud Ju-
lianum, utrum omnino judicium reconven-
tionis suscipere compellatur, an sufficiat com-
mitti adversus eum, vel ejus fidejussores sti-
pulationem, ob rem non defensam. Duo
enim, ut supra traditum est, capita sunt
cautionis judicatum solvi: alterum, ne rem
indefensam relinquat, alterum, ut judicatum
solvat. Super hoc quaesito respondet Julia-
nus, compellendum esse procuratorem, ut
defendat, vel judicium accipiat. Quis vero
hinc effectus? ut, judicium si acceperit, &
condemnatio pronunciata fuerit, tum ipse te-
neatur, tum etiam fidejussores ejus in quanti-
tatem condemnatione comprehensam, & for-
te excedentem multam, quae stipulanti pro-
missa est, in casum, si procurator rem inde-
fensam relinqueret. Fingas enim, eum &
ejus fidejussores spondisse, suo periculo
fore, quae condemnatione continentur: nisi
causa cognita, hoc est, ex justa actionem re-
cusaverit, aut a principali remotus fuerit, ju-
sta itidem ex causa. Potest enim post litem
contestatam remove procuratorem. Nosti,
superiori Dig. non ob stare thema Dig. 43. in
fine, sed legamus idem thema, & 44. 45.
Dig. Nam diversus est casus.

agen-

δοτάτῃται τῇ ἐναγωγῇ.] Ἐπὶ πάντων γὰρ τῶ-
των ἐξῆν τῷ δεσπότῃ τὸ ποιεῖν, καὶ μὴ ὑποδέξα-
σθαι τὸ δικαστήριον, ὡς βιβλ. θ'. τίτλ. α. καὶ τίτλ.
β'. διγ. ις'. καὶ βιβλ. μγ'. τίτλ. κδ'.

Διεκδικεῖ ὁ ἐντολεὺς ἀνεχόμενος¹ εἰς
νομὴν πεμφθῆναι τὸν κινῶντα τὴν περὶ
μελλούσης ζημίας, ἢ τὴν περὶ λεγάτης
ἀσφαλείας ἀγωγὴν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δεφενδῶν δοκεῖ ὁ προσκεράτωρ, καὶ ἔνθα προ-
βλεπῇ ἐπὶ τῷ κινῶντι τυχόν καὶ Πρίμου λέγοντα,
τὸ οἶκον δὲ προσβαλλομένης αὐτὸν προσκεράτωρα γειτνιά-
ζοντα αὐτῷ πῶσιν ἀπειλεῖν, ἢ λεγάτον ἰφάλλειν
αὐτῷ τὸ πρωτότυπον, καὶ βελομένην τὴν δάμνιν ἰνφεκ-
τι, ἢ τὴν λεγατόρων ἐπερωτῆσαι. Δεφενδῶν, ὡς
εἶπον, ὁ προσκεράτωρ δοκεῖ πρωτότυπον, εἰ βελο-
μένη ἀνάσχηται πεμφθῆναι τὸν Πρίμον εἰς τὴν δάμνιν
ἰνφεκτι ἢ τὴν legatorum servandorum causa
νομὴν. Εἰ δὲ καὶ Πρίμος λέγοντος, ὅτι ἐκαινοτό-
μησέ με ὁ πρωτότυπος, ἀνάσχηται ὁ προσκεράτωρ
γενέσθαι αὐτὸν ἐπὶ τῷ νομῷ τῷ τόπων, ἐξ ὧν
ἔλεγε τὴν καινοτομίαν αὐτῷ γεγενησθαι, τότε δε-
φενδῶν δοκεῖ τὸ πρωτότυπον, ὅτε καὶ ratam rem
dominium ἱκανοδοσίαν ἐπὶ τοῖς εἰρημνοῖς προσκα-
ταστήσῃ. Δέῃ γὰρ, μὴ ἐλθὼν ὁ πρωτότυπος ἀνα-
παλαίσῃ πρὸς τὸν νομῶν, ἢ τὴν κατοχὴν δὲ πᾶσι-
σαντος οἰκέτης. Ἀπὸ πάσης δὲ ἀντεναγωγῆς δε-
φενδῶν τὸ πρωτότυπον ὁ προσκεράτωρ ἰφάλλει, το-
σῆτον ὅτι καὶ τοιαύτως ἔχειν ὁ δέῃ φησὶν ἀγω-
γὴν, ἥτις καὶ κληρονόμων δὲ ὡραπέμπεται, τὴν in-
juriarum γυμναζομένης. Ἐντεῦθεν ἐκείνο ἐζητή-
θη, εἰ ὁ ἐναγόμενος πολλὰς ἔχει φησὶν ἀντε-
αγωγὰς, ἢ ὁ προσκεράτωρ μὴ ἐξαρκῶν ἴσως πρὸς
τὴν τὴν ἀντεπαγομένην ἀγωγὴν δεφενσίονα, πείσῃ
τινὰς ἐτέρους ὑποδέξασθαι τὴν δεφενσίονα, ἵνα τυ-
χόν ἕκαστος μίαν ὑποδέξῃται ἀντεναγωγὴν, ἀρα
καὶ ἔτω δεφενδῶν δοκεῖ τὸ πρωτότυπον; Τῆς ζητήσεως
ἕως ἐν τούτοις, φησὶν Οὐλπιανὸς², ἐρῶν αὐτὸν
δεφενδῶν. Χάρεα δὲ τοῖς εἰρημνοῖς, εἰ μὴ ἀρα
τις ἀγωγὴ εἴσιν, ἢν ἀντεπιφέρῃ ὁ δέῃ. Εἰ γὰρ
βελομένη αὐτῷ τὸ κενδρὶκίον τυχόν ἐπὶ δέκα κινῶ-
σαι νομίσμασι, μὴ δεφενδῶν τὸ δολιμπανόμνον
ὁ προσκεράτωρ ἐπὶ τοῖς δέκα νομίσμασι, ἀλλ' αὐ-
τὸς μὲν εἰς τὸ ἥμισυ μέρ³ τὴν ἀγωγὴν, τετέστιν,
ἐπὶ πέντε νομίσματων, ἕτερος δὲ³ ἵνα ἐπὶ τοῖς ἄλ-
λοις πέντε νομίσμασιν ποιήσῃ δεφενδῶν τὸ δολι-
μπανόμνον ὁ προσκεράτωρ ἐπὶ τοῖς δέκα νομίσ-
μασιν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ἥμισυ μέρ³ τὴν ἀ-
γωγὴν, τετέστιν, ἐπὶ πέντε νομίσμασιν, ἕτερος δὲ³
ἵνα ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, δὲ δοκεῖ δεόντως δεφενδῶν.
Οὐτε γὰρ δικαίον ἐστὶ, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀγω-
γὴν εἰς δύο δικαστήρια, καὶ δύο δεφενσίονας κατὰ-
τέμνεσθαι.

Διεκδικεῖ ὁ ἐντολεὺς.] Προσκεράτωρ δεφενδῶν
δοκεῖ ὁ συγχωρῶν ἐκ τῆς δάμνιν ἰνφεκτι εἰς νομὴν
πεμφθῆναι, ἢ ἐκ τῆς λεγατόρων καύσα, ἢ δὲ τὸ
ὡραπέμπεται.

¹ ἀνεχόμενος.] In Basilicis perpetam editur, ἐνεχόμενος.
² Οὐλπιανός.] Imo, Ἰουλιανός.
³ ἕτερος δὲ ἵνα.] „ Aut transponendum ἵνα ante ποιήσῃ,
„ aut hic aequae ac in sequentibus delendum, una cum
„ verbis ποιήσῃ usque ad verba δὲ δοκεῖ, quae forte per
„ errorem ex praemissis sunt repetita: Quamvis haec et-

agendae rei renuntiavit.] Nam in his omnibus
domino id facere licebat, & non accipere
judicium, ut Lib. IX. Tit. I. & Tit. II. Dig.
16. & Lib. XLIII. Tit. XXIV.

Procurator defendit, si in possessio-^{L. 35.}
nem mitti patiat eum, qui de damni^{§. 3.}
infecti, aut legati satisfactione actio-
nem movet.

INTERPRETATIO.

Defendere videtur procurator, & si consti-
tutus est ad agendum forte contra Primum
dicentem, aedes vicinas ejus, qui ipsum pro-
curatorem dedit, ruinam minari, aut prin-
cipalem sibi legatum debere, seque stipulari
velle de damno infecto, aut legatis. Defen-
dere igitur, ut dixi, videtur procurator do-
minum, si Primum damni infecti aut legato-
rum servandorum causa in possessionem mitti
patiat. Quando autem Primo dicente, do-
minum sibi opus novum nunciasse, procurator
patiat eum in istorum locorum possessionem
ire, ex quibus sibi operis novi nunciationem
factam esse dicit, tunc defendere videtur do-
minum, cum & satisfactionem dominum rem
ratam habiturum dictis adjecerit. Nam veren-
dum est, ne dominus superveniens redinte-
gret actionem de possessione aut servi noxalis
detentione. Procurator autem in omni actione
vicissim instituta principalem defendere debet:
adeo, ut id obtineat, licet reus talem se actio-
nem habere dicat, qualis non datur in here-
dem, v. c. de injuria. Unde est quaesitum, si
reus plures se habere actiones dicat, & procu-
rator forte non sufficiens ad actionum invicem
motarum defensionem, aliis quibusdam per-
suaserit, ut singuli singulas defendendas susci-
perent, an & sic principalem defendere videa-
tur? Quaestione ita proposita, Julianus respon-
det, eum recte defendere. Iis autem, quae di-
ximus, locus est, nisi forte una sit actio, quam
reus vicissim instituit. Si enim eo forte condi-
tionem decem nummorum instituere volente,
procurator absentem non defendit in decem
nummis, sed ipse quidem in dimidia actionis
parte, id est, in quinque, alius vero quod ad re-
liquos quinque nummos, ut sic procurator ab-
sentem defendi curet, quod ad decem num-
mos, ipse nimirum pro dimidia actionis parte,
hoc est, quod ad quinque nummos, alter vero
quod ad reliquos, non videtur recte defende-
re. Neque enim legibus consentaneum est, u-
nam eandemque actionem in duo judicia,
duasque defensiones dividi.

Defendit procurator.] Procurator defende-
re videtur, si patiat eum ex damni infecti cau-
tione in possessionem mitti, aut legatorum cau-

„ iam fortasse retineri possent secundum versionem pro-
„ positam. Sane sive deleantur, sive retineantur, sen-
„ sum convenientem cum illis, quae in L. 38. h. t.
„ occurrunt, hic locus habebit, & conclusio quoque,
„ quae sequitur, satis congrua erit. „ Haecenus Ju-
risconsultissimus Scheltinga.

ἡ παραγγελία καὶ τὸ ἔργον, ἢ τὸ δικέτω ἀχθῆναι εἰς νόξαν, ἵνα μήτοι ἐπὶ παντός δᾶ τὴν ratam rem dominum habiturum.

Ἡ καὶ περὶ καινοτομίας, καὶ τὸν δῶλον ἐκδοθῆναι περὶ πλάσματος αὐτῆς κινουμένης ἀγωγῆς, διδὼς μέντοι ἐπὶ πάντων τὴν ἀσφάλειαν τὴν ράταμ ῥέμ.

Διεκδικεῖν δὲ ὀφείλει ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀγωγαῖς, καὶ ταῖς μὴ ἀρμοζύσαις κατὰ κληρονόμων. Πολλῶν δὲ ἑσῶν ἀντεναγωγῶν, δύνανται πολλοί, ἕκαστος εἰς ἑκάστην ἀντεναγωγὴν διεκδικεῖν.

Τ Ο Ὑ Ἄ Ν Ω Ν Ὑ Μ Ο Ι.

Ὁ μὴ ἐνάγων ὑπὲρ τινος, δύναται καὶ ἐπὶ ἐνὶ πράγματι δεφενδῶν αὐτὸν, ὡς διγ. μς.

Οὐ μέντοι τὴν μίαν ἀγωγὴν εἰς ἀνά μέρους διεκδικεῖν.

Οὐ μόνον ἐν ἐναγωγαῖς καὶ ἀπαγορεύσεσιν, ἤτοι παραγγελίαις, καὶ ἐπερωτήσεσι ὀφείλει διεκδικεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσαις ταῖς προκλήσεσι καὶ ἐὰν ἐπερωτηθεὶς ἐν δικαστηρίῳ εἴπῃ κληρονόμον εἶναι τὸν ἀπόντα, ἢ σιωπήσῃ, ἐνέχεται.

Σ Χ Ο Ὑ Λ Ι Ο Ν.

Ἀνάγνωθι διγ. λε.

ἀπαγορεύσεσιν] ὑπερδίκαις.

προκλήσεσι] ὑπερρογατορλαίς.

Ἑ Ρ Μ Η Ν Ε Ἰ Α.

Οὐ μόνον εἰς τὰς ἀγωγὰς καὶ τὰς ἐπερωτήσεις ὀφείλει δεφενδῶν τὸ πρῶτότυπον ὁ περὶ κληρονόμων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ὑπερρογατορλαίς. Τὸ δὲ τῆς ἀναγκῆς ἐστὶν εἰπεῖν, ὅταν ὁ κρεδτωρ ἀγνοήσῃ τὸν δεδότητον κληρονόμον, δύναται τὸν κληρονόμον καλεῖν ἐπὶ τὸ βῆμα τὸ δέχον καὶ ἐρωτᾷν, εἰ κληρονόμος ἐστὶ καὶ ἐὰν ἀποκρίνηται, εἴτε καὶ σιωπήσῃ, ταῦτόν γάρ ἐστιν ἐνταῦθα ἢ συναίεσις τῇ σιωπῇ, κατέχεται ὡς κληρονόμος. Τὸ γὰρ δὴρῆσις ἐν τῷ ζ'. τὸ de iudiciis βιβλ. τίτλ. α'. διγ. ια'. Ἐπεὶ ἐν τῷ ἐγγράμῳ, ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ περὶ κληρονόμων. Δέδωκε τις τινὰ περὶ κληρονόμων κατὰ Πρίμου τινός. Ὁ δὲ Πρίμος ἐβόλετο αὐτὸν ἐρωτῆσαι, εἰ ἀρὰ κληρονόμος ἐστὶ τὸν δεδότητον αὐτὸς ὁ πρῶτότυπος; Τὸ ζητῶν, ἀρὰ πρὸς ἀνάγκης ἔχει ὁ περὶ κληρονόμων ἀποκρίνασθαι, ἤτοι ἐπὶ τὸ βῆμα γίνεσθαι τὸ δέχοντικόν; φανερὸν, ὅτι καὶ πάντως. Μὴ ἀνεχόμενος γὰρ, καὶ δοκεῖ δεφενδῶν τὸ πρῶτότυπον. Εἰ δὲ καὶ ἀποκρίνηται, καὶ εἴπῃ κληρονόμον τὸν πρῶτότυπον, ἢ καὶ σιωπήσῃ, κατέχεται αὐτὸς ὁ

σιωπήσῃ] MS. δικηπῆς.

causa, vel in novi operis nunciatione, vel si servum noxae dedat, ut tamen in his omnibus de rato caveat.

Vel in novi operis nunciatione, vel si servum ex noxali causa tradat, actione de ejus noxa instituta, ita tamen, ut in his omnibus ratam rem dominum habiturum caveat.

Omnium autem actionum nomine defendere debet, etiam earum, quae in heredes non competunt. Si plures sint reconventiones, possunt plures, singuli in singulis esse defensores.

A N O N Y M I.

Qui non alicujus nomine agit, potest eum vel in unam rem defendere, ut Dig. 46.

Non tamen ut unam actionem pro parte defendant.

Non solum in actionibus, & interdictis, & stipulationibus debet principalem defendere, sed & in interrogationibus omnibus: & si interrogatus in jure, responderit, heredem absentem esse, vel tacuerit, tenetur.

S C H O L I U M.

Lege Dig. 35.

I N T E R P R E T A T I O.

Non solum in actionibus & interdictis & stipulationibus procurator dominum defendere debet, sed etiam in interrogationibus. Quid vero hoc est? Dicendum est, creditorem, si debitoris heredem nesciat, eum, de quo ipsi suspicio oborta est, ad tribunal vocare, & interrogare posse, an heres sit? qui si respondeat, vel etiam taceat, (nam hic confessio perinde habetur, atque silentium) tanquam heres tenetur. Hoc enim reperies Lib. VII. eorum, qui sunt de iudiciis Tit. I. Dig. II. Id igitur cum cognoverimus, ad rem propositam veniamus. Dedit aliquis procuratorem adversus Primum quendam. Primus vero ipsum interrogare voluit, an ejus principalis sit heres debitoris? Quaeritur, an procurator respondere, vel ad tribunal magistratus venire cogatur? Dicimus, eum omnino cogi. Quod si recuset, non videtur principalem defendere. Si autem respondeat, & principalem heredem dicat, vel etiam taceat, ipse

tene-

προκαταρτάτω. Πρόκερμα γὰρ εἰ ποιεῖ τῷ προκατα-
 λοιδώ, ὡς καὶ τὸ τοῦ μανθάνειν ἐν τῷ αὐτῷ ζ'. βι-
 βλίω τ' de judiciis τίτλ. α'. ἐν τοῖς ὑποκειμένοις
 τῷ τίτλῳ διγ. ε'. ὅτι οὐκ ἐπὶ πάσαις αἰτίαις
 ἀνάγκη ἔχει τις ἀποκρίνεσθαι τῷ ἐρωτῶντι.

ταῖς προκλήσεσι] Τὰς ἐντερόνομας μανθάνειν
 βιβλ. ια'. τίτλ. α'.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΤ.

Εἰ δὲ ψεύδεται, αὐτὸς ἐνέχεται, ὅτι προκατα-
 λοιδώ μὴ ὑφιστάμενος πρόκερμα, ὡς βιβλ. ια'.
 τίτλ. α'. διγ. ε'. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ Ἀκκιλίας ἐπὶ
 ἐπιτροπῆς καὶ κηδεύων καὶ προκαταρτῶν, ὡς βιβλ.
 ε'. τίτλ. β'. διγ. κε'.

ἢ σιωπήσῃ] Καὶ σιωπῶν ἐν συναινεῖ, ὡς βιβλ. α'.
 τίτλ. ζ'. διγ. ε'. καὶ βιβλ. ιζ'. τίτλ. α'. διγ. ε'. καὶ
 ιη'. καὶ βιβλ. κα'. τίτλ. β'. διγ. ιβ'. καὶ βιβλ. κγ'.
 τίτλ. α'. διγ. ζ'. καὶ ἡ. τέτταρτον τίτλῳ καὶ βιβλ.
 ια'. τίτλ. α'. διγ. ια'. Ἰπέζελε τὸ ια'. διγ. αὐτὸς δὲ
 τίτλῳ.

Οὐ μόνον ὁ ἀλλοτρίῳ ὀνόματι κινῶν
 δίδωσι τὴν ἀσφάλειαν, ἀλλ' ἐστ' ὅτε
 καὶ ὁ ἐν πράγματι ιδίῳ. Τί γὰρ ὅτι ὅρ-
 κος ἐπενέχθη τῷ ἐντολεῖ, καὶ ὡμοσεν,
 ἢ ἀντεφωνήθη; Ἡ γὰρ ἀπὸ τῆς ὁρκῆς ἀ-
 γωγῆ καὶ τῆς ἀντιφωνήσεως αὐτῷ, καὶ
 ἐ τῷ δεσπότῃ ἀρμόζει. καὶ κινῶν αὐτὰς
 δίδωσι τὴν ἱκανοδοσίαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ἐν πράγματι ιδίῳ] οὐ τ' in rem suam λέγει ἐν-
 ταῦθα, ἀλλὰ τ' ἀπὸ ὅρκου κύριον γενόμενον, ὥστε
 τ' ἰμφοκτὸν ἀγωγῆς.

ἢ ἀντεφωνήθη] Καὶ ὁ ἀντιφώνησιν προσάφω οικείῳ
 δεξάμενος ἐν πράγματι ιδίῳ δοκεῖ ἐνάγειν.

τῷ δεσπότῃ ἀρμόζει] Ζήτει βιβλ. κβ'. τίτλ. ε'.
 κεφ. ε'. καὶ τ' ἰνδικα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐντεῦθεν καὶ τὸ πρὸς τ' ratam rem ἱκανοδοσίας
 ἐξετάζει, καὶ ὁρίζεται λόγον ὁ οὐλπιανός. Καὶ
 ἄρα, τί φησὶν. Ὁ ἀλλοτρίῳ κινῶν τὴν ἀγωγὴν,
 ἀνάγκη ἔχει δίδωαι ratam rem dominum ha-
 biturum, ἐν ᾧ δῆλον ὅτι ἀμφισβῆται τὸ μαν-
 δάτον. Ἐστ' ὅτε καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγωγῇ
 ἀπαιτεῖται τὴν ratam rem ἱκανοδοσίαν, καθάπερ
 φησὶ Πομπώνιος. Ἐάν γὰρ προβληθεῖς ἐπὶ τῷ κιν-
 ῶντι τινὰ ἀγωγὴν ὁ προκαταρτὴς κηδεύων τυ-
 χόν, μὴ προκαταρξὶν ὅρκον ἐπαγάγηται τῷ ῥέῳ,
 ἀντεπενεχθεῖ δ' αὐτῷ ὁ ὅρκος, ὡς ἐκείνῃ, καὶ ὁμο-
 σῇ, κηδεύων τὴν ἰμφοκτὸν ἀγωγὴν, καὶ κινεῖ μὴ
 suo nomine. Οὐτε γὰρ προσεπορεύθη τῷ δεσπό-
 τῃ ἀπαιτεῖται ὡς ratam rem dominum ha-
 bitu-

tenetur procurator. Non enim praejudicium
 affert domino, sicut & illud discis ex eodem
 Lib. VII. eorum, qui sunt de judiciis Tit. I.
 Dig. 6. non in omnibus causis aliquem ad re-
 spondendum cogi interrogatum.

interrogationibus] Interrogationes quae sint,
 discis Lib. XI. Tit. I.

ANONYMI.

Si mentiatur, ipse tenetur, nec ei, quem
 defendit, facit praejudicium, ut Lib. XI.
 Tit. I. Dig. 9. Idem & in Lege Aquilia dici-
 tur de tutore, curatore & procuratore, ut
 Lib. IX. Tit. II. Dig. 25.

vel tacuerit] Tacendo igitur consentit, ut
 Lib. I. Tit. VII. Dig. 5. & Lib. XVII. Tit. I.
 Dig. 6. & 18. & Lib. XXI. Tit. II. Dig. 12. &
 Lib. XXIII. Tit. I. Dig. 7. & 8. ejusdem Tit.
 & Lib. XI. Tit. I. Dig. 11. Excipe Dig. 11.
 ejusdem Tit.

Non solum qui alieno nomine agit, ^{L. 39.}
 de rato cavet, sed aliquando etiam, ^{§. 1.}
 qui nomine suo. Quid enim, si jus-
 jurandum procuratori relatum sit, & ju-
 raverit; vel si ei constitutum sit? Actio
 enim ex jurejurando & constitutoria
 ipsi, non domino competit: & si iis
 actionibus experitur, de rato cavet.

SCHOLIUM.

nomine suo] Non dicit hic eum, qui in rem
 suam agit, sed qui ex jurejurando dominus
 factus est, puta, actionis in factum.

vel si ei constitutum sit?] Et, cui in propria per-
 sona constitutum factum est, suo nomine a-
 gere videtur.

domino competit] Quaere Lib. XXII. Tit. V.
 cap. 9. & Indicem.

INTERPRETATIO.

Hic de cautione dominum rem ratam habi-
 turum differit Ulpianus. Et vide quid dicat:
 Qui alieno nomine agit quamcunque actio-
 nem, cavere debet, dominum rem ratam ha-
 biturum, si appareat, dubium esse mandatum.
 Interdum, licet suo nomine experiat, de
 rato cavere debet, ut alicubi ait Pomponius.
 Si enim procurator constitutus, ut actione ex-
 periat, forte conditione, post litis contesta-
 tionem reo jusjurandum deferat, eidem autem
 jusjurandum referatur, & juret, actionem in
 factum acquirit, suoque nomine agit. Neque
 enim haec actio domino acquisita est: debet
 tamen cavere, dominum rem ratam habiturum.
 Idem

ἰ ἐπενέχθη τῷ ἐντολεῖ] Basilica, ἐπὶ τῷ δικαστηρίῳ. Forte utraque lectio ita conjungenda: ὅτι ὅρκος ἐπὶ τῷ δικαστηρίῳ.

biturum. τὸ αὐτὸ ἐστίν, εἰ καὶ μὴ τὸ ἐξ ἀντεπιφορέας ὄρεον, ἀλλ' ἀντιφώνησιν ἔλαβε ὡς δὲ δέ-
 βίτορ. καὶ ἐνταῦθα γὰρ, ἐπειδὴ suo nomine
 κηῖται τὴν pecuniae constitutae καὶ τὴν ἀντιφω-
 νήσαντ' αὐτῶν, κινεῖ μὲν αὐτὸς suo nomine. οὐ-
 τε γὰρ προσεπορίσθη τῷ πρωτότυπῳ· ἀπαιτεῖται ὅ-
 ῤως τὴν ratam rem dominum habiturum. καὶ
 μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ κείμενον ἐν τῷ α'. βιβλ. τῶν
 de rebus τίτλ. β'. διγ. θ'. ἐνθα φησὶν ὁ οὐλ-
 πιανὸς, ὅτι προκυράτωρ ὁμῶς ἀπειποιεῖ τῷ πρω-
 τοτύπῳ τὴν ἱμφακίαν· ἐκεῖ γὰρ ἔξω δικαστηρίου
 δεματίζῃ δεδομένον τὸ ὄρεον. Δι' αὐτὸν ἀντεπενεχθέντα
 αὐτὸν ὑποτίθεται· ἀντεπιφορὰν γὰρ κυρίως μὴ
 ἐν δικαστηρίῳ ἐστὶν εἰπεῖν, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ α'.
 βιβλ. τὴν de rebus τίτλ. β'. διγ. ιζ'. φησί.

Τ Ο Ὑ' Ε Ν Α Ν Τ Ι Ο Υ.

Ἐν τῷ θ'. διγ. θ' β'. τίτλ. θ' ιβ'. βιβλ. θ' προ-
 κυράτωρ ὁμῶς ἀπαιτεῖται τῷ δεσπότη δέδωκε τὴν δό-
 τιν ὡς ἀγωγὴν. καὶ ἐστὶν εἰπεῖν, τὸ παρὸν μὴ
 προκαταρξὶν ἰμοθῆναι, ὅτε καὶ τὴν δίκην γίνεται κύ-
 ρηται ὁ προκυράτωρ, ὡς βιβλ. β'. τίτλ. ιγ'. Διατ.
 η'. κβ'. κγ'. τὸ δὲ ἐν τῷ ιβ'. βιβλ. ὡς τὴν προκα-
 τάρξεως.

ἀντιφωνήσεως] τὴν δότιν τὴν ἀντιφωνήσεως ἀγωγὴν
 ἑτέρῳ ὡς τὴν ἀντιφωνήθεντα δέδωκε κινεῖν βιβλίον
 ιγ'. τίτλ. ε'. διγ. κβ'. περὶ θ' καθ' ἑμάδ' φιδει-
 κομίσας ἀνάγνωθι διγ. η'. καὶ βιβλ. μζ'. τίτλ.
 ι. διγ. λε'.

Ἡ ἱκανοδοσία περὶ τῆς δεσπότης δίδο-
 ται, ὅ μὴν περὶ τῶν δανεισῶν αὐτῆς.

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ι Α.

Ἐζητήθη ὡς τὸ Ἰουλιανὸν τὴν ratam rem διδο-
 μένης, εἰ ὀφείλει ὁ ταύτῃ διδὼς πρὸς τὴν ἐντελαμέ-
 νῃ ταύτῃ διδόναι τὴν ἱκανοδοσίαν, ὅτι κύρια καὶ
 βέβαια ἡγεῖται τὰ προκτόμια, ἢ καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς
 κρεδύτων; καὶ φησὶν Ἰουλιανὸς, ὅτι προκυράτωρ
 διδὼς τὴν ratam rem πρὸς μόνον τὴν ἐντελαμένην δι-
 δωσι ταύτῃ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα εἶπεν ὁ προκτωρ, ὅτι
 δεῖ τὴν προκυράτωρα διδόντα τὴν ratam rem ἀσφα-
 λίζεσθαι τὸν ἐναγόμενον, ὅτι κύρια καὶ βέβαια ἡ-
 γεῖται τὰ προκτόμια ἐκεῖν, ὃ ἀφ' ὧν τὸ
 προκτόμιον. Διαφέρει δὲ, ὡς οἶδας, τῷ κρεδύτωρ
 αἱ ἀγωγαί, ὥς ὁ δεσπότης ἔχει κατὰ τιν. καὶ
 ὥς ὁ δὲ ἀνάγκη καὶ πρὸς τὴν κρεδύτων τὴν ἐντελα-
 μένην ratam rem ἱκανοδοσίαν παρέχεσθαι ὡς
 τὴν προκυράτωρα, ἐπειδὴ μήτε αὐτῷ ὁ πρωτότυπος
 κινῶν δι' ἑαυτῆς τὴν ἐαυτῆς ἀγωγὴν, ἀνάγκη εἶχε
 διδόναι τὴν τοιαύτην καυτίονα.

Ὁ πατὴρ ἀπαιτῶν τὴν προῖκα, διεκ-
 δικεῖ τὴν θυγατέρα, καὶ δίδωσι τὴν ἱκα-
 νοδοσίαν, ὅτι ἡ θυγάτης ἀρέσκειται.

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ι Α.

Κινῶν ὁ πατὴρ τὴν πρὸς προῖκα ἐκ σιπαλάτης
 παρέχειν, ὀφείλει τὴν ratam rem filiam habitu-
 ram, ὡς τῷ τοῖς ὅ καὶ δεφενδύειν αὐτὴν πρὸς τὸν
 ἐναγόμενον.

Idem est, & si non ex relatione juraverit, sed a
 debitore ipsi sit constitutum: nam & hic, quo-
 niam suo nomine acquirit pecuniae constitutae
 actionem adversus ipsi constituentem, ipse agit
 suo nomine. Neque enim actio principali ac-
 quisita est: Sed tamen cavere debet, dominum
 rem ratam habiturum. Neque tibi obstet tex-
 tus in Lib. I. eorum, qui sunt de Rebus Tit. II.
 Dig. 9. ubi Ulpianus ait, procuratorem juran-
 tem principali acquirere actionem in factum:
 Ibi enim extra iudicium ponit iusjurandum de-
 latum. Quapropter supponit relatum esse pro-
 curatori iusjurandum; relatio enim proprie ex-
 tra iudicium locum non habet, sicut Paulus Lib.
 I. eorum, qui sunt de Rebus Tit. II. Dig. 17. ait.

Ε Ν Α Ν Τ Ι Ο Φ Η Ν Ι Σ.

Secundum Lib. XII. Tit. II. Dig. 9. procura-
 tor iurans domino parit actionem ex iurejuran-
 do. Et dicendum est, iusjurandum in praesenti
 casu esse praestitum post litis contestationem,
 quando procurator fit litis dominus, ut Lib. II.
 Tit. XIII. Const. 8. 22. 23. in casu vero Lib.
 XII. memorato ante litis contestationem.

Constitutoria] Constitutae pecuniae actio-
 nem alteri, quam cui constitutum est, conce-
 dit Lib. XIII. Tit. V. Dig. 22. De universali
 fideicommissio lege.

Cavetur de domino, non etiam de L. 39.
 ejus creditoribus. §. 2.

Ι Ν Τ Ε Ρ Π Ρ Ε Τ Α Τ Ι Ο.

Quaesitum est apud Julianum, cautione
 de rato data, utrum dominum solum rem
 ratam habiturum fatisdare debeat, an et-
 iam ejus creditores? Et Julianus ait, pro-
 curatorem, qui de rato cavet, de solo domi-
 no cavere, etsi Praetor dixerit, Procurato-
 rem, qui de rato cavet, reo fatisdare debe-
 re, eum, ad quem ea res pertinet, rem ra-
 tam habiturum. Pertinent vero, ut nosti,
 actiones ad creditorem, quas debitor adver-
 sus aliquem habet. Nec tamen procurator
 cogitur de domini creditoribus fatisdare,
 quia nec ipse principalis, actionem suam
 per se movens, necesse habebat talem dare
 cautionem.

Pater dotem repetens, filiam defen- L. 39.
 dere debet, & cavere, filiam rem ra- §. 3.
 tam habituram.

Ι Ν Τ Ε Ρ Π Ρ Ε Τ Α Τ Ι Ο.

Si pater actionem de dote ex stipulatu mo-
 veat, cavere debet, filiam rem ratam habitu-
 ram, & insuper eam defendere contra reum.
 Cau-

ἐναγόμενον. ἱκανοδοσίαν νόησον, ἔνθα κινή ἐστιν αὐτῶ τε καὶ αὐτῆς ἢ ἐκ σιπυλάτης.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΤ.

Ἐνθ' ἐλόκληρον αὐτὴν δεφενδύει, ὡς ἐπὶ τῷ re-rum amotarum, εἴρηται, καὶ συγκινή αὐτῶ, βιβλ. κέ. τίτλ. β'. διγ. γ'. θέμ. δ'. ἐν ᾧ φησὶ, ὅτε μὴ σατισδατίονα δεφενδύει.

ΚΩΒΙΔΟΤ.

Ἀκρίσης γὰρ αὐτῆς ἐκινεῖ, ὡς βιβλ. ε. τίτλ. β'. διγ. η'. θέμ. α'.

Ὀνόματι τῶ υἱὸς κινῶν ὁ πατὴρ τὴν περὶ ὑβρεως ἀγωγὴν, ἐκ δίδωσι τὴν ἱκανοδοσίαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐνθα παῖδες ὑβρεοδέντες, καὶ τῷ πατρὶ ἀρμύζει καὶ τῷ υἱῷ ἢ injuriarum. Κινῶν ὁ πατὴρ ταύτῃ τὴν ἀγωγὴν, ὅση ἀπαιτεῖται ratam rem filium habiturum. Δύο γὰρ εἰσιν ἀγωγαὶ παῖδος ὑβρεοδέντος, μία μὴ ἀρμύζετα τῷ πατρί, ἢ ἡ ἄλλη τῷ ὑβρεοδέντι παιδί. Καὶ κινῶν suo nomine τὴν injuriarum παῖδος ὑβρεοδέντος ὁ πατὴρ, ὅση ἀναγκάζεται τὴν εἰρημνίαν ἱκανοδοσίαν δίδοναι.

Ὅτε διὰ ἐντολέως κινεῖται περὶ κατὰ-στάσεως δικασήριον, εἴτε ἐνάγει, εἴτε ἐνάγεται, δίδωσι τὴν ἱκανοδοσίαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτη βιβλ. θ'. τίτλ. θ'. κεφ. η'. θέμ. τελευταῖον. Ζήτη δ' λγ'. κεφ. θέμ. β'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐὰν πρὸς κατὰστάσεως ποιῇται πρὸς τινὰ ζήτησιν προκράτωρ, εἴτε ἐν νομῇ δευλείας ὦν, ὁ δὲ τὴν ζήτησιν προκράτωρ, εἰς ἐλευθερίαν ἀνεφώνησεν, εἴτε ἐλευθεροῖται εἶναι νομιζόμενος, εἰς δευλείαν εἰλκύνεται ὡς δὲ προκράτωρ, ἀνάγκη τὴν προκράτωρα δίδοναι τὴν ratam rem: ὡς περὶ ἂν εἰ ἐφ' ἑκατέρω θέματι ἀκτῶρ ἐτύγχανεν ὁ προκράτωρ. Τότε δὲ ἢ τὸ λογισμὸν μανθάνει ἐν τῷ ἐφεξῆς διγ'. ἀνάγνωθι ἐν αὐτῷ καὶ τὸ ἐκείσε κείμενον λογισμὸν. Καλῶς δὲ εἶπεν, ὡς περὶ ἂν εἰ ἐφ' ἑκατέρω ἀκτῶρ ἐτύγχανεν ὁ προκράτωρ. Πότε γὰρ ἐστὶν ἐπὶ ἑκατέρω θέματι ἀκτῶρ, μάθε. Ἀκτῶρ ἐστὶν ὁ τὴν παρῶσαν κατὰστάσιν ἀνατρέψαι πειρώμενος, ὡς ἔτε δὲ γνώμης ἐλευθέρας αὐτὸν δευλαγωγεῖ. ῥέει δὲ ὁ τὴν παρῶσαν χαίρων κατὰστάσιν, ὡς ὅταν ἐν νομῇ ὦν δευλείας ὁ νομιζόμενος οἰκίτης εἰς ἐλευθερίαν ἀναβῇ. Τότε γὰρ αὐτὸς μὴ ἀκτῶρ, ὁ δὲ προκράτωρ ῥέει. Χαίρει γὰρ τῇ παρῶσιν κατὰστάσιν, βε-λόμενος ἐπὶ χήματι μείναι καὶ εἰς ἐλευθερίαν ἀναβῶντα.

ΤΟΤ'

1 καὶ συγκινή αὐτῶ] Primum pro αὐτῶ legendum αὐτῇ, & deinde haec verba transponenda sunt post voculam ὅτε.

2 ὁ τὴν ζήτησιν προκράτωρ] Res ipsa postulat, ut corrigatur, ὡς τὴν ζήτησιν ποιεῖ προκράτωρ.

3 πότε γὰρ ἐστὶν ὅς.] Acute vidit Praestantiss. Scheltinga, particulam negativam ἐν hoc loco esse restituenda.

Cautionem intellige, si ipsi & filiae communis sit ex stipulatu actio.

ANONYMI.

In solidum eam defendit, ut dictum est in tractatu de rerum amotarum actione Lib. XXV. Tit. II. Dig. 3. them. 4. ubi dicitur, eum, licet adjuncta filia agat, cum satisfactione defendere.

GOBIDAE.

Ea enim invita non agit, ut Lib. V. Tit. II. Dig. 8. them. 1.

Pater filii nomine injuriarum agens, L. 39. non satisfacit. §. 4.

INTERPRETATIO.

Si filius injuriam passus est, & filio & patri injuriarum actio competit. Si pater ea experiatur, non cavet, filium rem ratam habiturum. Nam duae sunt actiones injuriarum, filio injuriam passo: quarum altera patri competit, altera filio injuriam passo. Et si pater suo nomine moveat actionem injuriarum, filio injuriam passo, non cogitur dictam cautionem dare.

Si procurator alicui status contro-L. 39. versiam facit, sive agat, sive conve- §. 5. niatur, de rato cavet.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. IX. Tit. IX. cap. 8. them. ult. Quaere cap. 33. them. 2.

INTERPRETATIO.

Si procurator alicui status controversiam facit, sive in servitutis possessione degens, cui procurator controversiam movet, ad libertatem proclamavit, sive liber esse existimatus, in servitutem petitus sit a procuratore, necesse est, procuratorem cavere, dominum rem ratam habiturum: quasi in utroque casu actor esset procurator. Cujus rei rationem discas ex Dig. sequenti, quod lege cum tradita ibi ratione. Recte vero dixit: *ut ex utroque latere procurator quasi actor habeatur*. Quomodo autem utroque casu revera actor non sit, discas. Actor est, qui praesentem statum subvertere tentat, veluti, cum eum, qui se liberum credit, in servitutem trahit: reus vero praesenti gaudens statu, ut quando, qui in servitutis possessione servus existimatus est, ad libertatem proclamat. Tunc enim ipse actor, procurator autem reus. Nam praesenti statu gaudet, cum eum, qui ad libertatem proclamat, in eo statu manere velit.

ANO-

dam: πότε γὰρ ἔκ ἐστιν &c. Qua admissa, sequentia respondent praemissis, totiusque interpretationis idoneus sensus erit.

4 ὅτε δὲ γνώμης ἐλευθέρας] Codicis MSti lectio facile defendi potest. Sed tamen magis blanditur ingeniosa Clarissimi Scheltinga conjectura: ὅτε ἀπὸ νομῆς ἐλευθερίας.

ΤΟ Ὁ ἌΝΩΝΥΜΟΥ.

Ἀνάγνωθι τὰ πρὸς τὰς ἐν πλάτῃ εἰρημύα βιβλίω μς'. τίτλ. ή. διγ. ή. θέματι ὑτέρω.

Ἰδοὶ, ὡς ὅταν σὺ ἀμφισβῆται ἡ ἐντολή, τότε ἱκανοδοσία εἰς δίδοται. Ὅταν δὲ ἔτε ὑποδεικνύται ὅλως, καὶ ὑποδεικνυμένη ἀμφισβῆται, τότε δίδοται ἡ ἱκανοδοσία. Ὅταν δὲ ὑποπλὸν εἴη τὸ πρῶτον, καὶ τε ἐντολή ὑπὲρ, καὶ τε μὴ, ἀδίκως δίδοται.

Ἐστ' ὅτε ὁ αὐτὸς περὶ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς, καὶ τὴν ἱκανοδοσίαν δίδωσι, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει τῶν κριθησομένων ἀσφάλειαν, ἐνθα τυχὸν ἀφῆλξ πωλήσας ἀποκαθίσταται, καὶ διεκδικεῖ τις τὸν ἀγοραστήν.

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐστὶ θέμα, ἐφ' ὃ καὶ τὴν ratam rem καὶ τὴν judicatum solvi παρέχειν ἱκανοδοσίαν ἀναγκάζεται ὁ περὶ τοῦ ἀγοραστή. Ἐάν γὰρ νέος πωλήσας πρῶτον, τὴν εἰς ἀκέραιον αἰτήσῃ ἀποκατάστασιν, ἀνάγκη τῷ ἀγοραστῇ περὶ τοῦ ἀγοραστή. ἢ τοὺς δεφέντορας, καὶ τὴν ἰδικάτον σόλου, καὶ τὴν ratam rem dominum habiturum παρέχειν ἱκανοδοσίαν, ἵνα μὴ ὁ πρωτότυπος ἐπανέλθῃ, ὡς αἰτηθείσης ἀποκατάστασεως, περὶ τοῦ νέου αἰτήσῃ, ὅπερ, ὡς εἶκός, κατέβαλεν αὐτῷ τίμημα. Ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἀποκατάστασις τὸ εἰκὸν ἐκαστῷ ἀποδίδωσι, δέσῃ ἐστὶ, μὴ, μεθ' ὧν τῷ περὶ τοῦ ἀγοραστή. ὁ νέος τὸ τίμημα, ὅπερ ἔτυχεν ὧν τῷ πρωτότυπῳ κομισάμενος, ἐπανελθὼν ὁ πρωτότυπος ῥάτον αἰτῶσιν τὴν γενομένην ἐπὶ τῷ περὶ τοῦ ἀγοραστή κατὰβολὴν τῷ τίμηματι ἢ τοὺς ἀναδοσίαν. Ταῦτα μὲν ἐν ἐπὶ τῷ ῥάτῳ τὴν ἰδικάτον σόλου δίδωσιν ὁ περὶ τοῦ ἀγοραστή, ἵνα εἰ τι μὲν τὴν ἀποκατάστασεως ἀγῶσιν εἰς ἀκέραιον ὁ δικαστὴς ἀποκαταστήσῃ συνιδὴ τῷ νέῳ, τὴν ὧν τῷ περὶ τοῦ ἀγοραστή. Ταῦτα γὰρ περὶ τοῦ ἀγοραστή. Ἰδοὶ δὲ, ὅτι καὶ πρὸς αὐτὴν περὶ τοῦ ἀγοραστή, ἀναδοσίαν πρῶτον, ἀναγκάσει ἐπὶ τῷ νέῳ ἢ ὧν τῷ περὶ τοῦ ἀγοραστή ἢ τοὺς δεφέντορας ratam rem ἱκανοδοσίαν. Ἐπειδὴ γὰρ τὸ πρῶτον τὴν δέχων περὶ τοῦ ἀγοραστή, ἐφάσκειν ἀπᾶς ὑπὸ δεσποτείας καὶ νομῶν τῷ ἡγοραστῇ γενέσθαι, περὶ τοῦ ἀγοραστή, ὅτι σὺ ἀσφαλῶς ὧν τῷ γνώμῃ τῷ πρωτότυπῳ τῷ νέῳ ἀναδίδωσιν αὐτὸ ὁ περὶ τοῦ ἀγοραστή. ἀλλὰ δύναται ὁ πρωτότυπος ἐπανελθὼν, ὡς ἐπὶ δεσποτείας, κινεῖν ἐπὶ αὐτῇ τὴν in rem. Ἐφ' ὧν δὲ ὁ πρωτότυπος ἐλπίξ καὶ μὲν τὴν ἐπάνοδον ὡς ἀκέραιον κινεῖν, ἀναγκάσει ἐπὶ πρὸς τῇ ἰδικάτον σόλου καὶ ἢ ῥάτῳ ῥέμ.

Καὶ ὁ διεκδικῶν τὸν ἐπίτροπον κατηγορούμενον ὡς ὑποπλὸν, δίδωσι τὴν ἱκανοδοσίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἀτιμοποιός ἐστὶν ἡ αἰτία, καὶ εὐχερῶς τὸ ὑποπλὸν κινεῖται διὰ ἐντολέως, ἀλλὰ μόνον ὅτε ἐντολὴν ἔχει ἢ τοὺς προτροπῇ, ἢ ὅτε μέλλει, ὡς αὐτὸς μὴ ἐκδικημένος, διαγινώσκῃ ὁ πρῶτος.

ΣΧΟΛ.

1. περὶ τοῦ ἀγοραστή MS. hic, & mox, περὶ τοῦ ἀγοραστή.

ANONYMI.

Lege, quae hac de re latius tradita sunt Lib. XLVI. Tit. VIII. Dig. 8. them. ult.

Sciendum est, non caveri de rato, quando de mandato non ambigitur. Quando autem mandatum vel omnino non ostenditur, vel ostensum dubii quid habet, tunc de rato cavendum est. Quando vero suspecta est persona, sive mandatum sit, sive non, indistincte satisdatur.

Interdum quis ejusdem actionis nomine & de rato cavet, & judicatum solvi: ut puta, cum minor adversus venditionem restituitur, & quis emptorem defendit.

L. 39. §. 6.

INTERPRETATIO.

Est & casus, quo procurator & de rato cavere cogitur, & judicatum solvi. Nam si adolescens, qui rem alicui vendidit, in integrum restitutionem petat, emptoris procuratorem aut defensorem oportet cavere, & judicatum solvi, & dominum rem ratam habiturum, ne forte principalis reversus, eo quod petita sit restitutio in integrum, ab adolescente tentet petere pretium, quod ei, ut par est, solvit. Nam quoniam restitutio suum cuique reddit, verendum est, ne, postquam adolescens procuratori pretium restituerit, quod a principali forte accepit, principalis reversus ratam habeat solutionem, vel pretii restitutionem, quae facta est procuratori. Haec tenus igitur de cautione de rato. Cautionem vero de judicato solvendo dat procurator, ut, si quid iudex post restitutionis in integrum cognitionem adolescenti restitui jubeat, id praestet procurator. Sic alicubi scribit Pomponius. Sciendum vero est, etiam necessariam adolescenti esse de ipsa re vendita & restituta de rato cautionem a procuratore vel defensore dandam. Nam quoniam res initio vendita semel in dominium & possessionem emptoris transit, manifestum est, procuratorem contra principalis sententiam non secure eam restituere adolescenti: potest enim principalis reversus, tanquam dominus adhuc, hac de re actione in rem experiri. De quibus autem principalis & post reditum suum, tanquam actor, experiri sperat, ibi necessaria est praeter judicatum solvi & de rato cautio.

Et qui tutorem, tanquam suspectum postulat, defendit, de rato cavet. Quoniam autem haec causa infamia notat, non facile in suspecti accusatione procurator admittitur, sed tantum, cum ei mandatum est: aut si, quasi non defenderetur, praetor erat cogniturus.

L. 39. §. 7.

SCHO.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

βιβλ. ζ'. τίτλ. ή. κεφ. λ'. καὶ βιβλ. κα. τίτλ. β'. κεφ. ε'. θέμ. γ. Ὅμοιον βιβλ. μς'. τίτλ. ή. διγ. ή. ήτοι βιβλ. θ'. τίτλ. ια'. Σημείωσαι, πότε καὶ ὁ καὶ δικαιοδότης ἀτιμωποιῶ ἀγωγῇ διὰ ἐντολέως ἀτιμῶται. Ἀνάγνωθι τὸ περὶ τελευταῖον θέμα § λγ'. διγ.

ὡς αὐτὸ μὴ ἐκδικουμένη] Ζήτη § S. κεφ. τὴν ἐχάτιον ὡς ἀναγραφὴν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐάν ἐπίτροπος ὡς σάκευς κατηγορηται, καὶ βέλῃται τις δόνη δεφενδύσαι, δίδωσι καὶ τὴν ratam rem, καὶ τὴν ἰδικάτον σόλουι. Καὶ τὴν μὲν ratam rem δίδωσιν ἱκανοδοσίαν, ἵνα μὴ ἐπίτροπος ἐπαλειθῶν βελήθῃ πάλιν τὸν περὶ ὑποψίας ἀναζητῆσαι λόγον, λέγων, ὅτι σὺ ἦν αὐτὸς περὶ κρουάτωρ ὁ δεφενδύσας αὐτόν. Τὴν δὲ ἰδικάτον σόλουι δίδωσιν ὡσαύτως ἱκανοδοσίαν ὁ περὶ κρουάτωρ, ἵνα μὴ, ὡς εἰκός, δειχθῇ, ὅτι οὐκ ἔστι ὁ ἐπίτροπος τῷ ἱερφάνῳ. Ὅτι σὺ ὡς κρουάτωρ περὶ κρουάτωρ κατηγορηθήσεται ὡς ὑποψίος τις, ἐπειδὴ αἰτία τῆς ἀτιμίας ὑπόκειται, τῆς εἰς, καὶ παντὶ ἔξει τὸ ὑποψίον ἐπίτροπον δόνη δεφενδύσαι, ἐπειδὴ περὶ ἀτιμίας ἐστὶ τῷ ἐπίτροπῳ ἐκίνδυνος, καὶ ἐκ ἐφείτα παντὶ δεφενδύσαι αὐτόν, εἰ μὴ μόνῳ τῷ ἰδιῶν ἔχοντι περὶ τῆς μανδάτου, ἢ ἐνθα, δόνητ § ἐπίτροπος, μέλλει ὁ περὶ κρουάτωρ, ὡς μὴ δεφενδύσας αὐτὸς, περὶ τῆς αἰτίας ἀναγνώσκων καὶ ἀποφαίνεσθαι.

ΑΠΟΡΙΑ.

Ἀλλ' ἴσως εἴρῃς, ὅτι ὅλως περὶ ἀτιμίας ζήτησιν χρὴ δεῖσθαι τὸ δεφενδύσαι βελόμην, ἵνα μὴ ἀτιμωθῇ ὁ ἐπίτροπος. ἐπειδὴ εἰδὲς διὰ περὶ κρουάτωρος ἀγωνίζεσθαι ἀτιμῶται, καὶ δεφένσας ἐφάρηται διὰ τὸ φυλάττεσθαι τὴν ἐπιτιμίαν, καθὰ φησὶν ὁ οὐλπιανὸς ἐν τῷ β'. τίτλ. § παρίντ βιβλ. διγ. ε'. λέγων, τὸ δὲ ἑτέρῳ πᾶσαν εἰπόντῃ τὴν δίκην μὴ ἀτιμῶσαι.

ΛΤΣΙΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ.

Ἀλλὰ τότε χάραν ἔχει τὰ εἰρημνία, ἐνθα ἡ κατὰ δίκην καὶ τὸ δεφενδύσαντων ἐκφερεται, ὡς ἐπὶ τῷ φέρτι καὶ τῷ ὁμίῳ ἀγωγῶν. Ἐπὶ γὰρ τῶν ἔτε ὁ περὶ κρουάτωρ ἀτιμῶται μὴ ἐναχθεὶς suo nomine, ἔτε ὁ πρωτότυπος, ἐπειδὴ ἐγένονεν εἰς αὐτὸν κατὰ δίκην. Οὐτε γὰρ ὁ δικαστὴς ἀποφαίνεται ἐκ τῆς παρ' ἐμοὶ κεινημνίων ἀρίστων τόνδε, τῆς εἰς, καὶ πρωτότυπον κλοπῶν ἡμαρτηκότα, ἢ δόλον περὶ τὸ δεπίσιτον πεποιηκότα. Διὰ τοὺς τῶν συνορῶν τόνδε τὸ δεφένσας αὐτῷ δεῖναι τίσας χρυσάς. Ἐνταῦθα δὲ ἐκ εἰς ἀγωγῇ κινεμένη, ἀλλ' ἐξτραόρδινον γυμνάζεται τὸ τῷ ὑποψίας ἐγκλημα, καὶ ἡ κατὰ δίκην εἰς τὸ πρωτότυπον ἀναφέρεται, καὶ εἰκότως ἀτιμῶται. Οὐτε γὰρ ὁ δικαστὴς ἀποφαίνεται συνέσι τόνδε ἐπίτροπον εἶναι σέ-

SCHOLIUM.

Lib. VII. Tit. VIII. cap. 30. & Lib. XXI. Tit. II. cap. 6. them. 3. Similiter Lib. XLVI. Tit. VIII. Dig. 8. vel Lib. IX. Tit. XI. Observa, interdum & eum, qui condemnatus est actione famosa, per procuratorem infamia notari. Lege them. penult. Dig. 33.

quali non defenderetur] Quaere cap. 90. ultimam enarrationem.

INTERPRETATIO.

Si tutor suspectus postuletur, eumque absentem quis defendere velit, & de rato cavet, & de judicato solvendo. Cautionem de rato dat, ne tutor reversus suspecti accusationem retractare velit dicens, defensorem illum non fuisse suum procuratorem. Cautionem de judicato solvendo itidem dat procurator, ne, forte, uti par est, probetur, tutorem ipsum pupillo debere. Sed non facile quis in persona procuratoris suspectus accusabitur, quia famae causa agitur, id est, non cuivis licet suspectum tutorem absentem defendere, quia tutor famae discrimen subit, nec cuivis ejus defensio permittitur, nisi ei soli, cui a tutore nominatim mandatum est, aut si, tutore absente, quasi non defenderetur, praetor causam erat cogniturus & sententiam pronunciaturus.

DUBITATIO.

Sed forte dices, eum, qui defendere vult; infamiae quaestionem prorsus in se recipere, ne tutor infamia notetur: quoniam nemo, qui per procuratorem litigat, infamis fit; & defensor inventus est ad declinandam infamiam, ut Ulpianus ait Tit. II. hujus Lib. Dig. 6. eum videlicet, qui totam causam per alium agit, non notari.

STEPHANI SOLUTIO.

Sed, quae dicta sunt, tunc locum habent, si sententia adversus defensores lata sit, ut in furti, & similibus actionibus. Nam in his neque procurator notatur non conventus suo nomine, neque principalis, quod condemnatio in eum non data est. Neque enim judex ex iis, quae a me agitata sunt, pronuntiat, illum, id est, principalem aut furtum fecisse, aut in depolito dolo malo egisse: sed potius id animadvertens definit, istum defensorem adversario tot aureos daturum. Hic vero non est actio mota, sed extra ordinem agitur suspecti crimen, & condemnatio in principalem datur, & recte infamia notatur. Neque enim judex pronuntiat, illum

1 Ἐνταῦθα δὲ σὺν &c.] Haec usque ad ἀτιμῶται ex schedis suis MStis laudat Ant. Quintanaduegna de Jurisd. § Imper. pag. 257. Tom. II. Thes. Jur. Civ. § Canon. qui omnino ad hanc Leg. conferendus est.

2 ἔτε καὶ ὁ δικαστὴς &c.] In margine MS. pro ἔτε legitur ἔτε. Sed plura hic mendis laborant; nec in promptu est medicina. Itaque dubito etiam, an Stephani mentem vertendo satis sim affecutus.

σέπκτον, ἢ τῷ ἰδικὸν ἔχοντι πρὸς τήνδε μανδάτον,
ἢ ὁπηνίκα μέλλει κατ' αὐτῶν κ' ἀπὸντ' ὁ ἀρχων,
μὴ δεφενδουώμεν, ψηφίζεσθαι. Καὶ σημειώσαι,
πίτε τις διὰ περὶ τοῦ ἀγώνιστάμεν ἀτι-
μῆται.

ΤΟΤ' ΕΝΑΝΤΙΟΤ.

Ἰστέλλει ἐν τῷ πρὸς τὸν σέπκτον εἰρημῶν. Περὶ τ'
alieno nomine κατὰ δικαστῶν ἀτιμοποιῶ ἀγωγῇ
τίτλ. β'. τήνδε βιβλίαν διγ. 5'. κ' ἀνάγνωθι τὰ
ἐν αὐτῷ περὶ ἀγρογεγραμμένα.

Τὸ περὶ τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς δι-
καστήριον, ὃ κινεῖται διὰ ἐντολέως, εἰ μὴ
ἔχει πρόσαγμα ἰδικόν, καὶ ἢ ἀπενὶ ὁ
πατήρ, ἢ νοσεῖ, ἢ ἄλλως εὐλόγως ἐμ-
ποδίζεται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τὸ πρὸς τῆς τῶν παίδων] τὸ ὃ λίβερος ἐξ-
τενδῆς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Λέγει ὁ Πομπώνιος, μὴ δύνασθαι τινὰ πᾶσας
διὰ περὶ τοῦ ἀγώνιστάμεν γυμνάζειν τὰς ἀγωγὰς· ὥστε
ἀμέλει τὸ de liberis exhibendis interdictum ὃ
δύναται περὶ τοῦ ἀγώνιστάμεν κινεῖν, ἵνα οἱ ὑπεξέσται παῖδες
τὸ ἀπενὶ λεγομένη ἐναχθεῖεν. Οὐ δύναται ταῖνυν
τὸ εἰρημῶν ἐντενδῆτον περὶ τοῦ ἀγώνιστάμεν κινεῖν, εἰ μὴ
καῦσα κένηται, καθά φησι ὁ Οὐλπιανός, τῆς τῆς,
εἰ μὴ ἰδικὸν ἔχῃ πρὸς τήνδε μανδάτον, κ' ὁ πατήρ ὁ
ἐντενδῆτος αὐτῷ τὸ εἰρημῶν interdictum αἰτῆσαι,
ἢ ὑπὸ νόσῃ ἢ ὑπὸ ἄλλης αἰτίας ἐμποδίζεται.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Περὶ τήνδε ἀλαμδάνη βιβλ. ἡ. 5' κῶδ. τίτλ.
ἡ. καὶ βιβλ. μγ'. τίτλ. λ'.

Ἐὰν ἐπερωτᾷ διοικητὴς τὴν περὶ μελ-
λόντος ἐν οἴκῳ ζημίας, ἢ τὴν περὶ λεγάτης
ἀσφάλειαν, δίδωσι τὴν ἱκανοδοσίαν. Καὶ
ὁ διεκδικῶν ἐπὶ τῇ ἐν αὐτῷ τῷ πρᾶγματι
ἀγωγῇ, δίδωσι τὴν ἐπὶ τῇ ἐκωληρώσει
τῶν κριθησομένων ἀσφάλειαν, καὶ τὴν ἱκα-
νοδοσίαν· εἰκὸς γὰρ ἠτλωμένε τῷ αὐτῷ,
καὶ διδόντ' τὸ πρᾶγμα, τὸν διεκδικη-
θέντα ἐλθεῖν, καὶ δικάσασθαι περὶ αὐτῷ
τῷ νικήσαντι. Εἰ δὲ αὐτὸς ὁ ἀληθὴς ἐντο-
λέως ἐδικάσατο, ἤρμωσε τῷ νικήσαντι κα-
τὰ τῷ κινεῖντ' ἢ ἐκ τῆς ψήφου παραγρα-
φῇ· ἅμα γὰρ κρίνεται τῷ νενικηκότ' εἶ-
ναι τὸ πρᾶγμα, κρίνεσθαι δοκεῖ μὴ εἶναι
αὐτὸ τῷ ἠτληθέντ'.

ΕΡΜΗ-

ἢ ἀπενὶ λεγομένη] Graeculus vertit, quasi legisset
in L. 40. pr. Denique ut liberi, qui in potestate ejus

istum tutorem suspectum videri, nisi cum specia-
le hac de re mandatum habet procurator, aut
quando praetor de eo absente, quasi non defen-
deretur, est pronuntiaturus. Et observa, quando
quis per procuratorem litigans infamia notetur.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

Excipe igitur, quod de suspecto dictum est.
De his, qui alieno nomine famosa actione
condemnantur, Tit. II. hujus Lib. Dig. 6.
ibique lege Interpretationes.

Interdictum de liberis ducendis non L. 40.
movetur per procuratorem, nisi spe-^{pr.}
ciale habeat mandatum, & vel pater
absit, vel valetudine, vel alia justa
causa impediatur.

SCHOLIUM.

Interdictum de liberis ducendis] de liberis
exhibendis.

INTERPRETATIO.

Pomponius ait, non posse quem omnes a-
ctiones per procuratorem instituere. Sic pro-
curator non potest desiderare interdictum de
liberis exhibendis, ut liberi, qui in absentis
potestate esse dicuntur, ducantur. Hoc igitur
interdictum procurator desiderare non potest,
nisi causa cognita, ut ait Julianus, id est, nisi
cum nominatim ei mandatum est, & pater, qui
ipsi, ut hoc interdictum desideraret, manda-
vit, vel valetudine, vel alia causa impeditur.

ΑΝΩΝΥΜΙ.

De hoc interdicto tractat Lib. VIII. Cod.
Tit. VIII. & Lib. XLIII. Tit. XXX.

Si stipuletur procurator damni infe-^{L. 40.}
cti, vel legatorum, debet de rato ca-^{§. 1. 2.}
vere. Is etiam, qui quasi defensor a-
ctione in rem convenitur, & de rato
cavet, & de judicato solvendo. For-
te enim victo eo, & rem cedente, is,
cujus defensor extitit, veniet adversus
victorem litigaturus. Si vero ipse ve-
rus procurator causam suam egisset,
competeret victori adversus agentem
rei judicatae exceptio. Nam cum ju-
dicatur rem victoris esse, simul judi-
catum videtur, rem ejus non esse, qui
victus est.

ΙΝ-

sunt, qui absens dicitur, ducantur.

2 Οὐλπιανός] Sic MS. obvio errore pro Ἰουλιανός.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐάν ὁ περὶ τοῦ ἐπερωτᾶ τὴν δάμνην ἰμφέκτι ἢ τὴν legatorum, ὁφείλῃ τὴν ratam rem ἱκανοδοσίαν δίδοναι. Τάξιν γὰρ ἔχουσιν ἀγωγὰν τοιαύταις ἐπερωτήσεσιν περὶ τῶν τυγχάνοντων, καὶ ἐξ ἀνάγκης παρέχονται. Καὶ κατὰ τὸ μανδάτῃ ἀμφιβαλλομένης, τὴν ratam rem ἱκανοδοσίαν παρέχεσθαι, ὡσαύτως καὶ ὁ τὴν in rem alieno nomine ὑποδεχόμενος, πρὸς τῇ συνειθισμένῃ τοῖς δεφένδοισιν ἰσδικάτον σόλουι, καὶ τὴν ratam rem παρέχειν ἱκανοδοσίαν ἀναγκάζεται, μάλιστα μὲν διὰ τὸ κανόνα τὸ λέγοντα, ὅτι ἐφ' ᾧ θέματι ἐλπίζεται ὁ πρωτότυπος ἄκτωρ ἔσεσθαι, ἐπὶ τῷ καὶ ratam rem ἀπαιτεῖται ὁ περὶ τοῦ ἐπερωτᾶ, εἰ καὶ ὡς ῥέει ἀγωνίζεται. Τί γάρ, εἰ ἐν τῷ τῷ δικαστηρίῳ ἀπεφάνθη ἔμὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα· ἐπανελθὼν ἐκείνῳ, ἔτιν' ἐγένετο δεφέντωρ, βεβληται τὸ ἀγρεῖν ἰσδικῆσαι; Ἄρα εἰ δοκεῖ ἔτι μὴ κύριον ἡγεῖσθαι τὸ ἀποφάνθαι; μάλιστα μὲν ἐν, ὡς εἶπον, διὰ τὸ εἰρημὸν κανόνα, τὴν συνειθισμένην ἰσδικάτον σόλουι δίδωσιν ἱκανοδοσίαν ὁ ἀλιενομένης τὴν in rem ὑποδεχόμενος. Ἐπειτα ὅτι καὶ δι' ἕτερον κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι ἐφ' ᾧ θέματι ἐξεβάλλετο δι' ἑαυτὴν τὴν δίκην εἰσὼν κατὰ δικασθεῖς, ἢ εἰ ἀληθὲς περὶ τοῦ ἐπερωτᾶ κατὰ δικασθέντος, ἐπὶ τῷ τῷ δεφένδοισιν αὐτὴ εἶναι περὶ τοῦ ἐπερωτᾶ τὸν δεφένδοισιν αὐτὸν, καὶ ἀληθῶς δεφένδοισιν, ὅτι ἐκβάλλεται ὡς ἀγροφῇ. Καὶ εἰκότως ἐπὶ τῷ παρόντι θέματι καὶ τὴν ratam rem ἱκανοδοσίαν παρέχεσθαι, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν· ἐνθα ἐπανιὼν ὁ πρωτότυπος δύναται, ὡς ἄκτωρ, κινεῖν, εἴτε καὶ ἀγωνίζεσθαι, καὶ τὸν δεφέντορα πρὸς τῇ ἰσδικάτον σόλουι καὶ τὴν ratam rem ἱκανοδοσίαν δίδοναι. Ταῦτα, ἐπειδὴ διὰ μανδάτῃ τὴν in rem ὑποδέξασθαι. Εἰ γὰρ ἀληθὲς ἦν ὁ περὶ τοῦ ἐπερωτᾶ, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ δεφέντης παρὼν ὑποδέξασθαι τὴν in rem ἀναπαλαιῶν, ἢ αὐτὸς ὁ περὶ τοῦ ἐπερωτᾶ, ἢ ὁ πρωτότυπος, ἐκβάλλεται rei judicatae ὡς ἀγροφῇ, κατὰ πρὸς τὸν ἰσχυρισμόν. Καὶ εἰδὼν ποιεῖ, τὸν δικαστὴν ἔτις ἀποφαίνεσθαι. Συνέσει ὅτι τὸ πρᾶγμα μὴ εἶναι εἰς ἐναχθέντος. Τῷ εἰδεμένῳ οἶδεν εἰσαγεῖν διαφορὰν. Ἐν γὰρ τῷ τῷ δικαστῇ ἀποφαίνεσθαι, δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα εἰς ἐναχθέντος, ὥστε καὶ ἐπὶ τῷ praejudicio ὁ λέγων ἑαυτὸν δεφέντορα εἶναι εἰς πρωτότυπον, καλῶς ἀπαιτεῖται τὴν ratam rem. Ἐν τῷ δηλονότι μανδάτῃ ὅτι ἔχει, ἢ ἀμφιβαλλομένην ἔχει μανδάτον, καὶ τὴν εἰς ἐλευθερίαν ἀναδοῦναι δεδόναι εἶναι φησὶν. Εἰ γὰρ καὶ ῥέει τάξιν ἐπὶ τῷ τῷ κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι ῥέει εἶναι ὁ τῇ παρῇ χαίρων κατὰ δόξαν, ἄκτωρ ὅτι τὴν παρῇσαν κατὰ δόξαν ἀνατρέψαι περὶ τοῦ ἐπερωτᾶ, εἰκότως τὴν ratam rem ἀπαιτεῖται. Δέει γὰρ, μὴ ἐπανελθὼν ὁ πρωτότυπος, δελαγωγῇ τῷ τῷ, πρὸς τὸν ὁ δεφέντωρ ἰσδικάσας, λέγων, ὅτι ὅτι ἦν με περὶ τοῦ ἐπερωτᾶ. Τῷ τῷ αὐτὸ χάραν ἔχει ἐπὶ πάσης in rem ἀγωγῇ, καὶ ἐπὶ τῷ μιμενῶν τὴν in rem. Ἀπλῶς ἐνθα μὴ ἐλπίζεται ἰσδικῶς ὁ πρωτότυπος πρὸς αὐτὸ εἰς πρᾶγματος, ἢ εἰ δικαίως περὶ τοῦ ἐπερωτᾶ ζητήσιν, κινεῖν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ὡς ἄκτωρ ἀγωνίζεσθαι.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΤ.

Περὶ τῆς δάμνης ἰμφέκτι καὶ βιβλ. λθ'. τίτλ. β'.

Ἰ τὴν συνειθισμένην ἰσδικάτον εἶς.] Interpres Graecus haud dubie scripserat: καὶ τὴν συνειθισμένην ἰσδικάτον σό-

INTERPRETATIO.

Si procurator damni infecti, aut legatorum stipuletur, oportet eum de rato cavere. Nam hae actiones, cum stipulationes sint praetoriae, ordinem habent, & ex necessitate dantur. Et si de mandato dubitatur, de rato cautio danda est, sicut & is, qui actionem in rem alieno nomine suscipit, praeter cautionem de judicato solvendo a defensoribus praestari solitam, de rato etiam cavere cogitur, idque propter regulam, quae ait, quo casu principalis se actorem futurum sperat, in eo a procuratore etiam cautionem de rato exigi, licet tanquam reus litiget. Quid enim, si in hoc judicio rem meam esse pronunciatur; reversus ille, cujus defensor extiterat, fundum vindicare velit? Nonne videtur is non ratum habere, quod judicatum est? Potissimum igitur propter illam, quam dixi, regulam, is, qui actionem in rem alieno nomine suscipit, praeter solitam *judicatum solvi*, etiam de rato cautionem praestat: Deinde etiam per aliam regulam, quae sic ait, quo casu repellitur, qui litem per se agens vel cujus verus procurator est condemnatus, in eodem casu, si neget, illum, qui defendit, suum esse procuratorem, idque vere neget, non repellitur exceptione. Recte igitur hoc casu de rato satisdari debet; & simpliciter dicendum est, quando reversus principalis tanquam actor experiri vel litigare potest, defensorem oportere praeter cautionem de judicato solvendo etiam de rato satisdare. Haec ita se habent, si absque mandato actionem in rem suscepit. Nam si verus est procurator, vel ipse etiam dominus praesens suscepit actionem in rem, litem redintegrans, sive procurator hoc faciat, sive principalis, rei judicatae exceptione summovetur, sicut alicubi ait Julianus. Nec quicquam ad rem facit, judicem ita pronunciasse: *constat rem non esse rei conventi*.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Si enim rei loco est secundum regulam dicentem, reum esse, qui praesenti statu gaudet, actorem vero, qui praesentem statum subvertere tentat, recte ratihibitionis cautio ab eo exigitur. Nam verendum est, ne principalis reversus eum, contra quem defensor litigavit, in servitutem abducatur, dicens, eum non extitisse suum procuratorem. Hoc locum habet in quavis actione in rem, & aliis, quae hanc imitantur. Brevi, quando principalis non sperat se de eadem re, si de jure quaeratur, ab initio experturum, aut tanquam actorem litigaturum.

ANONYMI.

De damni infecti cautione tractatur Lib. XXXIX.

λοῦι καὶ τὴν ratam rem δίδωσιν εἶς. quae Celeberrimi Scheltinga est conjectura.

β'. καὶ περὶ τῆς λεγατόρεμ βιβλ. λς'. τίτλ. γ'. περὶ
τῆς ἰσδικάτον σόλουι καὶ τῆς ράταμ ρέμ βιβλ. μς'.
τίτλ. ζ'. καὶ ἡ.

τὴν ράταμ ρέμ] Ἐνθα μὲν γὰρ κατεβληθέντα εἰς
νομίσματα, περὶ τῶν νικήσαντι ἀπαιτεῖν τὴν ρά-
ταμ ρέμ, αὐτὰ ἀσφαλιζομένης ἐπὶ τῇ κατεβολῇ.
Οὐδὲ γὰρ δέου, μήπως ἐλθὼν ὁ πρωτότυπος ἀνα-
παλαίση τὸ δικαστήριον, μὴ τινος πράγματι
ἐν σοὶ, ἔτινός δεσπότης ἦν αὐτὸς, φαινομένης. Ἐν-
θα δὲ πρᾶγμα ὑπῆρξεν, ἐπεὶ δέου, μὴ πως φαινο-
μένης ἢ πράγματι κινήσῃ τὴν in rem, καὶ
ἀναπαλαίση τὸ δικαστήριον, διὰ τὸ ἀπαιτεῖται
ἡ ράταμ ρέμ.

Μετὰ προκαταρξιν ἐκ ἀπαιτεῖται τὴν
ἱκανοδοσίαν ὁ ἐντολεύς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ἱκανοδοσίαν] τὴν ράταμ ρέμ. Ζήτῃ τὸ λέ. διγ.
καὶ τίτλ. ε. διγ. ζ'.

ΤΟΥ ἘΝΑΝΤΙΟΥ.

Καὶ αὕτη γὰρ, καὶ ἡ ἰσδικάτον σόλουι, ἐν δέχῃ
δίδονται, ὡς βιβλ. β'. ἢ κώδ. τίτλ. γζ'. ἐστὶ
ἡ ὅτε καὶ μὲν προκαταρξιν δίδονται, εἰάν ποτε τῆ-
τε δοθῇ, ὁρεθῇ δὲλ, ὡς βιβλ. β'. τίτλ. ἡ.
διγ. ἡ.

Οἱ ἀνευ ἐντολῆς κινῶντες, προλήψει
γνώμης τῶν κυρίων τῆς δίκης κινῶσιν. Εἰ
δὲ δειχθῇ μὴ θέλειν ἐκείνους κινεῖν αὐτοὺς,
καὶ προσδέχονται, καὶν διδῶσι τὴν ἱκα-
νοδοσίαν.

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐγνωσ ἐν τῷ λέ. διγ. τὰ πρόσωπα τὰ δυνάμει
καὶ δίχα μανδάτα κινεῖν. Ἐπὶ τῶν ἐν τῷ προσω-
πων, ἐφ' ὧν οὐκ ἀπαιτεῖται μανδάτον, εἰ καὶ πα-
ράλλῃ τὴν ράταμ ρέμ ἱκανοδοσίαν, φανερόν ὅτι εἴη
καὶ ἀμολογημένης, αὐτοὺς ὡς γνῶμην τῷ πρωτοτύ-
πων κινεῖν, προσήκειν εἰπεῖν, ὁδεάλλεσθαι αὐτοὺς τῷ
τοιαύτης ἀγωγῇ. Διάτοι τὸ οὐκ ἀπαιτεῖται,
ἵνα βέλησιν ἔχειν ἢ μανδάτον τῷ πρωτοτύπων, ἀλλ'
ἵνα μὴ δειχθῇ ὡς γνῶμην ἐκείνων κινῶντες, εἰ
καὶ προσφέρουσιν τὴν ράταμ ρέμ ἱκανοδοσίαν. Εἰ γὰρ
δείκνυται τὸ ἐναντίον ἰσδὲς ἢ μέλλοντος ἐνάγεσθαι,
ὅτι καὶ βέλεται ὁ πρωτότυπος τὰ κινῶσαι, καὶ δύ-
ναιτο χρῆσθαι τῇ ἐναγωγῇ, μὴ βελομένης δηλο-
ντί ἢ ρέμ, καὶν τὰ μάλιστα τὴν ράταμ ρέμ ἱκανο-
δοσίαν ἐτοίμως ἔχουσι προσκαταστήσαι. Σημείωσαι
μνημονεύου τῷ ἀνατέρω καὶ τὸ παρὸν δίγετον ὡς
δεδομένων σοὶ καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοὶ τὸ ζ'. διγ. ἢ
de negotiis gestis, ἀλλὰ προσέχε τοῖς εἰρημένοις
ἐν αὐτῷ τῷ δίγετον.

Αἱ θυγατέρες ὑπὲρ τῶν πατέρων κινῶ-
σιν, ὅτε διὰ νόσον ἢ γῆρας ἐμποδίζονται,
καὶ ἐκ ἔχουσι τὸν ἰσδὲς αὐτῶν κινῶντα.

XXXIX. Tit. II. de legatorum cautione Lib.
XXXVI. Tit. III. de cautione judicatum solvi,
& rem ratam haberi Lib. XLVI. Tit. VII. & VIII.

ratam rem] Nam quando pecunia soluta est,
superfluum est, victorem exigere cautionem
de rato, cum solutione ipsi sit cautum. Neque
enim verendum est, ne quando reversus
principalis judicium redintegret, cum nul-
la res apud te, cujus ille dominus est, appareat.
Sed existente re, (quod verendum est, ne
quando ea apparente actionem in rem mo-
veat, & judicium redintegret,) exigitur cau-
tio de rato.

Post litem contestatam satisfactio a L. 40.
procuratore non exigitur. §. 3.

SCHOLIUM.

Satisfactionem] ratam rem haberi. Quae-
re Dig. 35. & Tit. V. Dig. 7.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

Et haec cautio, & illa de judicato solvendo
in ipso litis limine dantur, ut Lib. II. Cod.
Tit. LVII. interdum etiam post litem conte-
statam, si is, qui fidejussit judicatum solvi,
fervus inveniatur, ut Lib. II. Tit. VIII. Dig. 8.

Hi, qui sine mandato agunt, ex vo- L. 40.
luntate eorum, qui litis domini sunt, a- §. 4.
gere praesumuntur. Si vero probetur,
eos contra voluntatem eorum experiri,
non admittuntur, licet de rato satisfactio.

INTERPRETATIO.

Nosti ex Dig. 35. quae personae sine
mandato agere possint. In his autem, in
quibus mandatum non exigimus, quam-
vis de rato satisfactio, evidens autem sit,
eos contra principalium voluntatem expe-
riri, dicendum est, debere eos ab agendo
repelli. Ergo non exigimus, ut habeant
voluntatem vel mandatum principalium, sed
ne contraria voluntas probetur, licet de
rato offerant cautionem. Si enim de eo,
qui experiri vult, contrarium probetur,
eum invito domino agere, actione uti non
poterit, renuente scilicet reo, quamvis vel
maxime ratihibitionis satisfactioem offe-
rat. Nota haec, in memoriam revocans
ea, quae supra ad hoc Dig. tradita sunt:
neque tibi obstare credas Dig. 7. de negotiis
gestis, sed potius attende ad ea, quae ibi di-
cta sunt.

Filiae pro parentibus agunt, si eos L. 41.
morbus aut aetas impediatur, nec quem-
quam, qui pro iis agat, habeant.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Τὰς γυναῖκας ἐστὶ ὅτε κινεῖν ὑπὲρ τῶν γονέων, ἐπιτέτραπται, τρεῖςιν, αἱ γυναῖκες τῶν πατέρων, καὶ τὴν τῶν ἀνιόντων, ἔχ' ὡς ἐτυχεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς κινεῖν δύνανται ἀγωγὴν, ὅταν τυχὸν ἡ νόσος ἢ γῆρας αὐτοῖς ἐμποδίζῃ, καὶ σὺν ἑκαστῇ τινι, δι' ἧς δύνανται τὴν ἀρμόζουσαν αὐτοῖς κινεῖν ἀγωγὴν.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

Καὶ ἄλλοις δύνανται διακατοχῆς αἰτεῖν, ὡς βιβλ. λζ'. τίτλ. α'. διγ. ζ'. καὶ ιί'. Ἐχεις δ' καὶ ἄλλω ἐξαίρεσιν βιβλ. μ'. τίτλ. ιβ'. διγ. γ'. ἀνάγνωθι καὶ βιβλ. ις'. τίτλ. α'. διγ. β'. καὶ βιβλ. β'. § κώδ. τίτλ. ιγ'. Διατ. ιη', ὅτι ἐν ἀπορία ἐτέρων, εἰς ἐλευθερίαν ἐκδικεῖ παῖδας καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς, καὶ in rem suam ἀλλοτρίαν κινεῖ ἀγωγὴν.

ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

Εἴρηται βιβλ. ις'. τίτλ. α'. διγ. β'. ὅτι σὺν ἐπιτέτραπται, γυνὴν δεφενδῶν ἕτερον τὸ ἴδιον ἄνδρα, ἕτερον τὸν υἱόν, ἕτερον τὴν θυγατέρα, ἕτερον τὸν πατέρα. Ἐν δ' τῷ α'. διγ. § ε'. τίτλ. § μδ'. βιβλ. φησιν, ὅτε καλῶς γυνὴ ὑπὲρ υἱοῦ ἐκκαλεῖται, καὶ ἐάν τις φέλῃ, παρεντρέψῃ τὴν δίκην, καὶ ἐδοκεῖ intercedere, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τὴν δέχην δεφενδῶν ἐκ ἐδυνάτο.

ὑπὲρ αὐτῶν κινεῖται] Κατὰ γὰρ τὴν γενικὴν κανόνα γυνὴ ἐπεκουρατορὶς, ὡς βιβλ. ι'. τίτλ. ιζ'. διγ. β'. εἰ μὴ in rem suam, ὡς βιβλ. β'. § κώδ. τίτλ. ιγ'. Διατ. δ'.

Ἐπὶ τῶν δημοσίων ἀγωγῶν ἐδίδοται ἐντολὴς, εἰ μὴ ἐπὶ τῆς τυμβωρυχίας, καὶ ὅτε τις κινεῖ τὸ περὶ βίας δημοσίου ζημιούμενον ἰδιωτικῶς.

SCHOLIUM.

δημόσιον] κεφ. μγ'. θέμ. γ'. Ζήτησ' § μγ'. κεφ. τὸ β'. θέμ. καὶ βιβλ. θ'. τίτλ. α'. κεφ. μέ.

ζημιούμενον] Ζήτησ' διγ. μέ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Ἐπὶ τῇ πομπηλαρίᾳ ἀγωγῶν εἰ καὶ μὴ δύνανται δίδοσθαι περικρατῶν, ἐάν τις ἄλλος δημοσίον ἐκαιοτήμησεν, ἀλλὰ καὶ ἐπετίδισε τὴν γείτον, φησὶ, ἢ καὶ ἄλλως αὐτὸν ἐβλαψέ. Τί γὰρ, ὅτι ἐκτισέ τις ἐν δημοσίᾳ παρόδῳ, καὶ τὸ κλιθεὶς καλύει τοῖς παρῆεναι βελομήτοις τὴν παράδον, ἰδικώτερον δὲ τις ἐχὼν ἀγρὸν πωλησιάζοντα; φησὶν, ὅτι ἐκ τῶν τοιαύτης καλύσεως, τρεῖς, δι' ὧν καλύεται διὰ τὴν κλιθεὶς χρῆσασθαι τῇ δημοσίᾳ παρόδῳ, βλάπτεται πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀγρὸν, δύνανται τὸ τῆς καὶ ἐπὶ τῇ περὶ τὴν ζημίαν ὑπομεμεληκώς, ὡς ἰδικώτερον βλαβεῖς, δίδοναι περικρατῶν, τρεῖς, διὰ τὴν περικρατίαν ἀγωγῶν τότε δύνανται τις κινεῖν.

1 περικρατίαν] Scribe, πομπηλαρίαν.

INTERPRETATIO.

Feminas interdum pro parentibus agere permissum est, id est, feminae patris, & ascendentium actionem, non temere, sed causa cognita, movere possunt, si forte aut morbus aut aetas eos impediatur, nec habeant, per quem actionem sibi competentem instituere possint.

ANONYMI.

Femina quoque aliis bonorum possessionem petere potest, ut Lib. XXXVII. Tit. Dig. 7. & 15. Alia exceptio est Lib. XL. Tit. XII. Dig. 3. (Lege & Lib. XVI. Tit. I. Dig. 2. & Lib. II. Cod. Tit. XIII. Const. 18.) si, aliis deficientibus, in libertatem vindicet liberos, & parentes, & fratres, & in rem suam alienam moveat actionem.

ENANTIOPHANIS.

Dictum est Lib. XVI. Tit. I. Dig. 2. non permissum esse mulieri, defendere vel maritum, vel filium filiamve, vel parentem. Sed Dig. 1. Tit. V. Lib. XLIX. dicitur, recte mulierem pro filio provocare, & si malit, litem praeprare, nec videri intercedere, licet ab initio defendere non potuerit.

qui pro iis agat,] Etenim secundum generalem regulam mulier procurator existere non potest, ut Lib. L. Tit. XVII. Dig. 2. nisi in rem suam, ut Lib. II. Cod. Tit. XIII. Const. 4.

In popularibus actionibus procurator L. 42. non datur, praeterquam in actione se^{pr.} pulchri violati, & quando quis de via populari actione experitur privato damno adfectus.

SCHOLIUM.

populari actione] Cap. 43. them. 3. Quaere cap. 43. them. 2. & Lib. IX. Tit. I. cap. 40.

damno adfectus.] Quaere Dig. 45.

INTERPRETATIO.

Quamvis in popularibus actionibus procurator dari non possit, admittitur tamen, si quis aliquid in publica via novet, & vicinum prohibeat, aut alio damno adficiat. Quid enim? si in publica via aedificavit, & quod aedificatum est, impedimento sit hac via transire volentibus, aut ei, qui fundum vicinum possidet. Dicendum est, propter hanc prohibitionem, siue quod per id, quod aedificatum est, publica via uti prohibetur, & damno adficitur circa proprium fundum, posse tunc eum, qui privatum damnum passus est, tanquam privatim laesum, dare procura-

νεῖν ἀλλὰ προκρεάτωρα, ὅταν καὶ περιβάτη ὑπεσι
ζημία, ὡς ἐπὶ τῷ εἰρημνῆς θεματῷ. Πολλὰ δὲ
πλέον καὶ τὴν sepulcri violati, ἡγὰρ τὴν περὶ
τυμβωρυχίας δύναται ἀλλὰ προκρεάτωρα κινεῖν, ὅ
μάλιστα ἀμφότερα, τὸ μὴ ὑβρεῖσθαι τὴν εἰσὶν τῷ
τελευτήσαντι.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Περὶ τῷ σαπάλκρῳ βιολάτι καὶται βιβλ. μζ'.
τίτλ. β'. Ποῖα δὲ εἰσιν αἱ ποπυλαρίαι, μανθά-
ναι τίτλ. ιεζ' μζ'. βιβλ.

Καὶ ἡ ἀπὸ τῶ νόμου τῷ Κορνελίῳ περὶ
ὑβρεως ἀγωγὴ κινεῖται διὰ ἐντολέως.
καὶ γὰρ διὰ τὴν κοινὴν χρησιμότητα εἰ-
ῆκται ἡ τοιαύτη ἀπὸ τῶ νόμου ἀγωγὴ,
ὅμως ἡ χρηματικὴ εἰσιν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ζήτη βιβλ. ζ'. τίτλ. κα. κεφ. λζ', ἐνθα φησὶν,
ἐπὶ καὶ ἀπὸ τῷ Κορνελίῳ νόμου περὶ ὑβρεως ἀγωγὴ
χρηματικῶς κινεῖται, καὶ ἀποτιμάται δοκιμασίᾳ
τῷ ἀρχοντι.

Ἀνάγνωθι ἰνσιτ. δ'. τίτλ. δ'. ἐνθα καὶται ῥητῶς
ἐπὶ τῷ. Οὐκ ἡμέλησεν ἡ δὲ Κορνελίος νόμος πε-
ρὶ ὑβρεως ἀμαλχθῆναι. Ἐπενόησε γὰρ καὶ αὐτὸς τὴν
injuriarum, ἥτις ἀρμόζει, ὅταν ἐλατθῇ λέγει
ἐαυτὸν ὠθηθῆναι, ἢ τυπῆθῆναι, ἢ ὅτι βία τις εἰ-
ῆλθεν εἰς τὸ οἶκον αὐτῷ.

ΑΛΛΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τὴν ἐκ τῷ Κορνελίῳ νόμου injuriarum δύναται
τις κινεῖν ἀλλὰ προκρεάτωρα. εἰ καὶ τὰ μάλιστα
ὑπὲρ τῷ κοινῆς αὐτῶ εἰσενήνοχε χρησιμότητι ὁ
Κορνελίος νόμος, ὅμως περιβάτη εἰσιν. Τῷτο δὲ
νόμον, ἐνθα χρηματικῶς ταύτῃ κινεῖται. Παραδέδοται
γὰρ σοι ἐν τῷ δ'. τίτλ. δ'. τῷ ἰνσιτ. ὅτι τὴν
injuriarum ἐγκληματικῶς μόνοις τοῖς ἰλλυστρίοις καὶ
τοῖς ὑπὲρ αὐτῶς ἐφέται καὶ ἀλλὰ προκρεάτωρα κιν-
εῖν καὶ ὑποδέχεσθαι. Ποῖα δὲ εἰσιν ἐκ τῷ Κορνελίῳ
νόμου injuriarum, ἐγνώως ἐν τῷ δ'. βιβλ. τῷ ἰνσιτ.
τίτλ. τῷ περὶ σφόδρα.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ.

Ἐπὶ τῷ injuriarum δίδεται προκρεάτωρα. περ-
βάτη γὰρ εἰσιν.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

χρηματικὴ εἰσιν.] Ὅτε χρηματικῶς ἰδιώτης αὐτῶ
κινεῖται. Δύναται γὰρ καὶ ἡ ἀπὸ τῷ Κορνελίῳ κινεῖσθαι
χρηματικῶς, ὡς βιβλ. μζ'. τίτλ. ι. διγ. λζ'.
Μαρκανῶ. Καὶ οἱ ἀπὸ ἰλλυστρίων καὶ ἡ ἀνω συ-
κλητικοὶ κινεῖσιν ἀλλὰ προκρεάτωρα ἐγκληματικῶς
τὴν injuriarum, ὡς ἰνσιτ. δ'. τίτλ. δ'. καὶ βιβλ.
δ'. τίτλ. λζ'. ἀφ. ια.

Μετα-

1 [χρηματικὴ] Basilica, ἰδιωτική.

2 Οὐκ ἡμέλησεν &c.] Haec Interpres ad verbum hau-
sit ex Theophili Paraphrasi.

curatorem, hoc est, populari actione tunc
quis per procuratorem agere potest, quan-
do privatum damnum subest, ut in dicto ca-
su. Multo magis ad sepulchri violati actio-
nem procuratorem is dare potest, cujus in-
terest, defuncti rem non violari.

ANONYMI.

De sepulcro violato tractatur Lib. XLVII.
Tit. XII. Quae sint populares actiones, dis-
cis Lib. XLVII. Tit. ult.

Actio quoque injuriarum ex Lege L. 42.
Cornelia per procuratorem exerceri po-
test: Quamvis enim haec actio pro-
pter publicam utilitatem a lege intro-
ducta est, tamen privata est.

INTERPRETATIO.

Quaere Lib. LX. Tit. XXI. cap. 47. ubi di-
citur, actionem injuriarum ex Lege Cornelia
civiliter exerceri, condemnatione aestimatio-
ne judicis facienda.

Lege Inst. Lib. IV. Tit. IV. ubi diserte
scriptum est: Neque Lex Cornelia de injuriis
loqui neglexit. Nam & ipsa injuriarum actio-
nem invenit; quae competit, si liber homo
se pulsatum, verberatumve, vel domum suam
vi introitam esse dicat.

ALIA INTERPRETATIO.

Actionem injuriarum ex Lege Cornelia po-
test quis per procuratorem movere: quam etfi
Lex Cornelia pro publica utilitate introduxit,
tamen privata est. Hoc vero intellige, si civi-
liter eam exercent. Nam Lib. IV. Inst. Tit. IV.
tibi traditum est, solis Illustribus, & qui his
superiores sunt, permitti, actionem injuria-
rum criminalem per procuratorem movere &
suscipere. Qualis vero sit actio injuriarum
ex Lege Cornelia, nosti ex Lib. IV. Inst.
Tit. IV.

CYRILLI.

Ad actionem injuriarum procurator datur:
nam privata est.

ANONYMI.

privata est.] Si privatus ea civiliter experiatur.
Potest enim & actio injuriarum ex Lege Corne-
lia civiliter exerceri, ut Lib. XLVIII. Tit. X.
Dig. 37. quod est Marciani. Qui ex Illustri &
Senatorio ordine sunt, actionem injuriarum
per procuratorem criminaliter movent, ut Inst.
Lib. IV. & Lib. IX. Tit. XXXVII. Const. 11.

Inter

3 Τῷτο δὲ νόμον] Ex his paucula affert Ant. Quinta-
naduegna de Jurisd. & Imp. p. 257. Tom. II. The-
saur. Jur. Civ. & Canon.

Μεταξὺ τῆ δεσπότῃ καὶ τῆ ἐντολέως ἡ περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴ τίκεται, ἀλλ' ὅ παντοίῃ ὡς ἐπὶ τῆ δοθέντ' ἐν πρᾶγμα ἰδίῳ. Ἐὰν γὰρ πωλήσας κληρονομίαν, καὶ ἐκ προφάσεως αὐτῆς ἐναχθεῖς, δώσω τὸν ἀγοραστὴν ἐντολέα, ὁμολογήσας ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει τῶν κριθησομένων ἀσφάλειαν, καὶ παράσχω τι, ὃ κινῶ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν, ἀλλὰ τὴν περὶ πρᾶσεως.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Αὕτη ἡ ἀγωγὴ κατὰ τὴν ἀντιφωνήντων ἑαυτὸς κινεῖται.

ἀλλὰ τὴν περὶ πρᾶσεως] Συνεφωνήθη γὰρ ἐν τῇ πρᾶσι, πᾶσαν ἐπιγνώσκων αὐτὴν ζημίαν διὰ τὴν κληρονομίαν ἀναφυομένην.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἡ μετὰ τὴν πρωτοτύπῃ καὶ τῇ περὶ ἐντολῆς ἐνοχὴ τίκει τὴν μανδᾶν πέφυκεν ἀγωγὴν, ἐὰν ὅτε ὅ ὃ τίκεται μανδᾶν. Ἐὰν γὰρ in rem suam ποιήσας τινὰ περὶ ἐντολῆς, ὡς ἐπὶ τῇ ἐντομῇ αὐτῆς τὴν ἰδιόκατον σόλου, εἰ καὶ κατὰ τὴν ἐκ τῆ τοιαύτης ἐπερωτήσεως, τὴν μὲν μανδᾶν κινεῖν ὃ δυνήσεται καὶ αὐτῆς, ἐκ τῆ τὴν διὰ τὴν συναλλάγματ' ἀγωγὴν, ὅτι ἐνεκα συναλλάγματ' in rem suam ἐποίησεν αὐτὸν περὶ ἐντολῆς. Τί γὰρ, ὅτι κληρονομίαν ἐκ τῆ πωλήσεως, ἐξεχώρησεν αὐτῷ τὰς ἀγωγὰς, in rem suam ποιήσας αὐτὸν περὶ ἐντολῆς. Ἐνταῦθα γὰρ, ἐὰν κινήσαντες τινος περὶ πρᾶσι hereditario, τὴν ἰδιόκατον σόλου ὡς ἐπὶ τῇ κληρονομίαν πωλήσας, καὶ κατὰ τὴν ἐκ τῆ ἐπερωτήσεως ταύτης, ὅτι ἐκ τῆ περὶ ἐντολῆς τὴν μανδᾶν, ἀλλὰ τὴν διὰ τὴν συναλλάγματ', τῆς, τὴν ἐξ βενδίτης, δι' ἧς αὐτὸν ἀπαιτῶ, ὅπως ἐκ τῆ ἰδιόκατος σόλου κατέβαλεν. Ἐὰν ὅτε καὶ ἐκ τῆ παλαιᾶς αἰτίας, καὶ ἐκ τῆ δούτερον τῆς μανδᾶς, δυνάμεθα τὴν μανδᾶν κινεῖν. Τὸτο ὃ συμβαίνει, ἐνθα ὃ ἐγγυητὴς ἐναγόμενος ὑπὲρ τῆ πρωτοτύπῃ, καὶ ἔχων κατ' αὐτῆς τὴν κεντρικὴν μανδᾶν, ἐντέλλεται αὐτῷ δεφενδεῦσαι ἐπὶ τῇ ἐκ τῆ ἐγγυῆς ἐναγωγῇ, δεδωκὼς ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ἰδιόκατον σόλου, καὶ κατὰ τὴν δικαδέντ' τῆ δεφενδύσαντ' αὐτὸν ῥέει, ὡς ἐπὶ τῇ τὴν ἐγγυητῆς, ὡς ἐπερωτηθεῖς ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ἰδιόκατον σόλου ἱκανοδοσίαν. Οὐτὲ γὰρ, ἐπειδὴ νῦν ἐνετείλατο αὐτῷ, διέκταν μανδᾶν κινεῖ κατ' αὐτῆς, ἀλλ' ἐκ τῆ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆς κινεῖ τὴν κεντρικὴν μανδᾶν, τῆς, τὴν τεχθεῖσαν αὐτῷ, ὅτε τὴν δόχην ἐνετείλατο αὐτῷ ὃ πρωτότυπ' ἐγγυῆσαι αὐτόν.

ΤΟΤ' ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. καὶ τίτλ. β'. δίγ. καὶ ξξ'. θέμ. γ'.

Εἰ

ἰ ἐκ προφάσεως] In Basilicis levi vitio scribitur, ἐκ προφάσεως. quod mirificam peperit Fabroti versionem:

Inter dominum & procuratorem L. 42. mandati actio nascitur, sed non semper: ut puta, si in rem suam procurator datus est. Si enim hereditatem vendiderim, & ejus occasione conventus, emptorem dederim procuratorem, eo nomine judicatum solvi promittens, & ex ea promissione aliquid praestiterim, non mandati actione, sed ex vendito ago.

SCHOLIUM.

Haec actio datur adversus eos, qui se ipsos constituunt.

[sed ex vendito] Nam in venditione constitutum est, eum omne agniturum damnum, quod ex hereditate profecturum esset.

INTERPRETATIO.

Obligatio inter principalem & procuratorem mandati actionem parere solet; aliquando tamen non contrahitur obligatio mandati. Si enim in rem suam praestans procuratorem, eo nomine judicatum solvi promiserit, licet aliquid ex ea promissione solverit, mandati actionem adversus eum movere non poterit, sed actionem ex contractu habebit, cujus causa eum in rem suam fecit procuratorem. Quid enim, si hereditatem vendens ei actiones cesserit, eumque in rem suam procuratorem fecerit? Tunc enim controversia mota de re hereditaria, si hereditatis venditor de judicato solvendo caverit, & ex hac promissione aliquid solverit, contra procuratorem agit non actione mandati, sed ex contractu, id est, ex vendito; qua actione repetit, quod ex stipulatione de judicato solvendo solvit. Interdum vero & ex pristina causa, & ex secundo mandato actionem mandati instituere possumus. Hoc autem fit, si fidejussor pro principali conventus, & contra eum mandati contrariam habens, ipsi actionem ex fidejussione defendendam mandaverit, satisdans pro eo de judicato solvendo, & si condemnato reo, qui ipsum defendebat, aliquid praestiterit, tanquam stipulatus pro eo satisdationem de judicato solvendo. Neque enim, quod ei nunc mandavit, directa mandati adversus eum experitur, sed ex pristina causa mandati contrariam instituit, hoc est, natam ipsi, cum initio principalis ei fidejussionem mandarit.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

Lege Lib. XXI. Tit. II. Dig. 21. & 66. them. 3.

Si

cum creditores hereditarii adversus me agere occupassent.

Εἰ δὲ ὁ ἐγγυητὴς παράσχη τὸν ἐνοχον
ἦτοί τὸν ἐναγόμενον ἐντολέα, τὴν πρώτην
ἀγωγὴν περὶ τῆς ἐντολῆς κινεῖ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Οὐδὲ γὰρ διότι ἐνετείλατο τῷ πρωτοτύπῳ ὁ ἐγγυητὴς, ἐξῆ κατ' αὐτὴν ὡς ἐντολὴς ὁ ἐγγυητὴς τὴν διέκτασιν μανδάτα.

Ὁ καθ' ὁμάδα ληγατάριος καλῶς δίδωσιν ἐντολέα τὸν ἀποκατάστησαντα αὐτῷ τὸ λεγάτον· καὶ ὁ δανειστὴς τὸν δέδωκότα τὸ ἐνέχυρον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ καθ' ὁμάδα φιδεικομιστὰς καλῶς δίδωσι περὶ κερμάτων τὸν ἀποκατάστησαντα αὐτῷ τὴν κληρονομίαν· ὥσπερ ἐν κ' ὁ δανειστὴς, ἐτέρῃ κατέχοντα τὸ ὑποθετὴν αὐτῷ ἐνέχυρον, δύναται διὰ περὶ κερμάτων ἢ δανεισμάτων ἢ καὶ ὑποθεμάτων αὐτῷ κινεῖν τὴν Σερβιανίαν.

Καὶ ὁ εἰς τῶν δύο ἐναγόντων καὶ ἐπερωτῶντων ἀντιφωνηθεὶς, κινεῖ διὰ τῆς ἐτέρας περὶ τῆς δανείας· καὶ ὁ εἰς τῶν δύο ἐναγομένων ἐπερωτῶμένων, δίδωσι τὸν ἄλλον διεκδικητὴν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἐάν ἐν τῷ δύο σιπυλάνδι ἐναχθεὶς ὁ δεδότης, μὴ τότε δύναται κατὰβαλεῖν εἶπε, μὴ ὅτι τὸ αὐτὸν ἀντιφώνησεν ὁ δεδότης, ἐπεὶ αὐτὸς ἐ δύναται κινεῖν, καθὼς εἰσιν τῷ λαβόντι, ὡς καὶ ὁ Ἀνώνυμος λέγει, περὶ ἀλλήλων τὸν ἕτερον περὶ κερμάτων, ὅς ἐ ἀπαιτῆσαι τὸ ὅλον ποσὸν, ἐνάγεται ὡς ἂν ἀντιφώνησαντες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐάν ἐν τῷ δύο ῥέων σιπυλάνδι ὁ κοινὸς δεδότης ἀντιφώνησεν τὸ χρέος, δύναται ὁ ἀντιφωνηθεὶς τὸν ἕτερον ἐπὶ τῇ πενήντι ἐκστῆσαι περὶ ἀλλήλων περὶ κερμάτων· καὶ τὸ ἐναντίον, ὁ εἰς τῷ δύο ῥέων promittendi δύναται τὸν ἕτερον περὶ κερμάτων πρὸς τὸ καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον δεφενδεῦσαι.

ΤΟ Ὑ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Ὁ γὰρ μὴ ἀντιφωνηθεὶς, ξένος λοιπὸν εἶναι δοκεῖ ὅτι πρᾶγμα· ὁ γὰρ ἀντιφωνηθεὶς, εἰσιν τῷ λαβόντι. Καὶ ὁ δεδότης διδὼς τῷ μὴ ἀντιφωνηθέντι, ῥέπειται. Μένει γὰρ ἐνεχόμενος τῷ ἀντιφωνηθέντι, ὡς βιβλ. γ. τίτλ. ε. διγ. ι.

Ἐάν πολλοὶ ἔχωσι τὴν περὶ διαιρέσεως κληρονομίας ἀγωγὴν, ἢ τὴν περὶ διαι-

Si vero fidejussor reum dederit pro-^{L. 42.}
curatorem, ex pristina causa mandati^{§. 2.}
agit.

SCHOLIUM.

Neque enim, quod fidejussor principali mandavit, contra eum ut procurator directam mandati habebit.

Is, cui hereditas restituta est, recte^{L. 42.}
dat procuratorem eum, qui ipsi here-^{§. 3. 4.}
ditatem restituit; & creditor eum, qui ei rem pignori obligavit.

INTERPRETATIO.

Per universitatem fideicommissarius jure dat procuratorem eum, qui ipsi hereditatem restituit; sicut etiam creditor, cum alius obligatum ei pignus possidet, agere potest Serviana per procuratorem debitorem, vel per eum, qui ipsi rem pignori obligavit.

Si uni ex duobus reis credendi con-^{L. 42.}
stitutum sit, per alium in constitutam^{§. 5.}
pecuniam agit: & unus ex duobus reis promittendi, alterum ad defendendum dat procuratorem.

SCHOLIUM.

Si uni ex duobus reis stipulandi debitor conventus dixerit, se tunc solvere non posse, & postea se ipsum constituerit, quoniam ipse agere nequit, quod accipienti similis est; (sicut etiam Anonymus ait) alium dat procuratorem, qui si totam summam repetat, a constituyente convenitur.

INTERPRETATIO.

Si uni ex duobus reis stipulandi communis debitor constituerit debitum, is, cui constitutum est, alium in pecuniam constitutam procuratorem dare potest; & contra, ex duobus reis promittendi alter alterum potest ad defendendum procuratorem dare.

ANONYMI.

Cui non constitutum est, interim a negotio alienus videtur: nam cui constitutum est, is similis est accipienti. Et debitor solvens ei, cui non constitutum est, repetit. Nam obligatus manet ei, cui constitutum est, ut Lib. XIII. Tit. V. Dig. 10.

Si plures heredes familiae herciscun-^{L. 42.}
dae, aut communi dividundo agant,^{§. 6.}
plu-

[Ἐάν πολλοὶ ἔχωσι &c.] Basilica ita textum exhibent: Ἐάν πολλοὶ ἔχωσι τὸ πρὸς τῇ διαιρέσει τῇ τῇ φαιλίας, ἢ τὸ πρὸς τῇ διαιρέσει τῇ ἐπιτίμῳ, &c.

Ἐάν πολλοὶ ἔχωσι τὸ πρὸς τῇ διαιρέσει τῇ τῇ φαιλίας, ἢ τὸ

διαίρεσέως τῶν ἐπικρίνων πραγμάτων, & δύνανται οἱ πολλοὶ τὸν αὐτὸν δίδοναι ἐν-τολέα διὰ τὰς προσκυρώσεις, καὶ καλὰ-δίκας. Εἰ δὲ ὁ εἷς τῶν κληρονόμων ἐπὶ πολλοῖς κληρονόμοις ἀποθάνῃ, δύναται παρασχεῖν ἓνα.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτῃ βιβλ. θ'. τίτλ. ι. κεφ. ε. θέμα ἑχατον. προσκυρώσεις] ἀδικοδικαίονες.
εἰ ὃ ὁ εἷς τῶν κληρονόμων] Ἀνάγνωθι βιβλ. ι. τίτλ. β'. διγ. μῆ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐὰν πολλοὶ ὦσι κληρονόμοι, ἢ κινήται μετὰ αὐ-τῶν τὸ Φαμίλιας, ἢ τὸ κομμενιδιδέονδο δικασή-ριον, & δυνατόν ἐστιν, ἓνα ἢ τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῇ Δια-ίρεσιν τῶν κληρονομιάων πραγμάτων δίδοσθαι ὡς πᾶν τῶν κληρονόμων προσκυρώσει, ἐπειδὴ μὴ δύναται διὰ τὴν αὐτὴν διελεῖσθαι τὸ πρᾶγμα, τα-ῖς ἐστὶν, γίνεσθαι τῶν πραγμάτων ἡ Διαίρεσις. Πῶς γὰρ οἷόν τε ἐστὶν, ἓνος ἢ τὴν αὐτὴν ὑποκειμένην προσ-κύρωσιν γίνεσθαι ἢ ἀδικοδικαίονες; Ἐτερόν ἐστιν, εἰ τῶν κληρονόμων εἷς ἐτελεύτησε, πολλὰς γράφας κληρο-νίμης. Δύναται γὰρ οἱ ὡς ἓνος τῶν κληρονόμων γραφέντες κληρονόμοι, καὶ πολλοὶ ὦσιν, ἓνα δίδοναι προσκυρώσει, τὸν ὀφείλοντα διελεῖσθαι μὲν τὴν συγ-κληρονόμων τὴν τελευτήσαντα τὰ πρᾶγματα τῶν κλη-ρονομιάων τῶν ἐπὶ τῇ τελευτήσαντα ἢ τὰς κληρονόμους αὐτὴν κατενεχθείσης, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ πάντες οἱ τῇ τελευτήσαντος κληρονόμοι, ἓνος κληρονόμος τὰς ἐπέ-χουσι, ἢ ἔτε δύναται κατεμένειν τὴν δίκην, ἢ προ-νερδιτάριον πᾶντε κινεῖν ἐκ προσώπου τῇ τελευτήσαν-τι, τὸ Φαμίλιας ἐρικισκένδαε δικασήριον ὡς τὰς συγκληρονόμους αὐτῇ, ἀλλ' ἢ πάντες κοινῶς κινῶσιν, ἢ ἓνα προβάλλοντα προσκυρώσει, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ 5. τῷ de iudiciis βιβλ. τίτλ. β'. διγ. μῆ. φησί.

ΤΟΥ ἘΝΑΝΤΙΟΥ.

Καὶ τοι εἷς ἐπίτροπος δύναται πολλοῖς ἀνέμοις συναινέειν τὴν πατρῴαν κληρονομίαν Διαίρεσιν, ὡς βιβλ. κς'. τίτλ. η'. διγ. κ'.

ΤΟΥ ΑἵΤΟΥ.

Εἴρηται βιβλ. κς'. τίτλ. η'. διγ. ιε. ὅτι εἰ ἂν ὁ αὐτὸς ἐπίτροπος τῇ ἐνάγωνι καὶ τῇ ἐναγομένῃ, μία συναινέσις αὐτῇ ὡς ἑκατέρωθεν ἄρκει, εἰ τοι-αύτη γνώμη συναίνεσε. Δύναται ὃ καὶ παρ' ἑαυτῇ δανείζεσθαι ἐκ τῶν χρημάτων τῇ πενήτῃ, καὶ γίνεσθαι αὐτῷ τῷ δανεισμῷ ὑπόθουν, ὡς διγ. θ'. καὶ γγ'. τῇ ζ'. τίτλ. τ. κς'. βιβλ. Περὶ ὃ τῇ μὴ δύνασθαι τὸν αὐτὸν ὀφφίκια πολλὰ πληρῆν, εἴρηται βιβλ. λς'. τίτλ. α'. διγ. ιγ'. ὅτι εἰ ἂν πρᾶντος γραφῇ κλη-ρονόμος, καὶ λέγῃ τῷ κληρονομίαν ὑπόθουν, & δύ-ναται ἑαυτὸν ἀναγκάζειν ἀδικοῦσαι. Οὐτε γὰρ ὀφ-φίκια τρία δύναται πληρῆν, καὶ λέγειν ὑπόθουν τὸν κληρονόμον, καὶ ἀναγκάζειν, καὶ ἀναγκάζεσθαι. Εἴρηται καὶ βιβλ. α'. τίτλ. ι. διγ. α'. ὅτι ὁ ὑπάτος καὶ παρ' ἑαυτῇ δέλον ἰδίον ἐλεύθεροῦ. Ὁμοίον βιβλ. μ'. τίτλ. β'.

1 καὶ ἀδικοδικαίονες] Restitue, κατὰ δίκας καὶ ἀδικοδικαίονες.

plures eundem procuratorem dare non possunt, cum propter adjudicationes, tum propter condemnationes. Si vero unus ex coheredibus decesserit, pluri- bus heredibus relictis, unum dare pos- sunt.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. IX. Tit. X. cap. 5. them. ult.

si vero unus ex coheredibus] Lege Lib. X. Tit. II. Dig. 48.

INTERPRETATIO.

Si plures heredes sint, & familiae erciscun- dae aut communi dividundo iudicium inter eos moveatur, non est permittendum, unum eundemque ad res hereditarias dividendas ab omnibus heredibus dari procuratorem, quia per eum res non potest expediri, id est, re- rum divisio fieri. Quomodo enim in una ea- demque persona condemnationes & adjudica- tiones fieri possunt? Aliud est, si unus ex co- heredibus decesserit, pluribus heredibus relictis. Possunt enim heredes ab uno coheredum insti- tuti, licet plures sint, unum dare procurato- rem, qui cum defuncti coheredibus dividat res hereditatis defuncto ejusque heredibus dela- tae, quoniam hic omnes defuncti heredes u- nius heredis locum obtinent, neque iudicium scindere possunt, nec pro hereditaria par- te ex defuncti persona adversus ejus cohe- redes agere iudicio familiae erciscundae, sed vel omnes communiter agunt, aut u- num dant procuratorem, ut Paulus ait Lib. VI. eorum, qui sunt de iudiciis, Tit. II. Dig. 48.

ENANTIOPHANIS.

Atqui unus tutor pluribus impuberibus pa- ternam hereditatem dividendum auctor fieri potest, ut Lib. XXVI. Tit. VIII. Dig. 20.

EJUSDEM.

Dictum est Lib. XXVI. Tit. VIII. Dig. 15. si idem & actoris & rei tutor sit, unam ejus aucto- ritatem ad utrumque sufficere, si eo animo au- ctor factus est. Potest vero & apud se ipsum pe- cuniam pupillarem foenori dare, & hoc nomi- mine obligatur, ut Dig. 9. & 53. Tit. VII. Lib. XXVI. Eundem vero pluribus officiis fungi non posse, dictum est Lib. XXXVI. Tit. I. Dig. 13. veluti si praetor heres institutus sit, suspectam- que hereditatem dicat, non potest se ipsum co- gere eam adire. Neque enim triplici officio fun- gi potest, & hereditatem suspectam dicentis, & cogentis, & coacti. Dictum est quoque Lib. I. Tit. X. Dig. 1. Consulem & apud se servum suum manumittere. Similiter Lib. XL. Tit. II.

β'. διγ. ιθ'. Ζήτῃ βιβλ. μβ'. τίτλ. γ'. κεφ. μή.
ἐνθα κείται· Ἐὰν ἐν τῷ πρὸ ἐροθεσίῳ ἢ τῷ Διαι-
ρῶντι ἢ κληρῶν, ἢ τῷ Διαιρῶντι τὰ κοινὰ δικαστη-
ρίῳ, ἀποθάνῃ εἰς τὸ δικαστήριον ἐπὶ πολλοῖς κλη-
ρονόμοις, ὃ Διαιρεῖται τὸ δικαστήριον, ἀλλ' ἢ πάν-
τες ὑποδέχονται τὴν δίκην, ἢ ἓνα διδῶσιν ἐν-
τολέα.

Τῷ ἐναγομένῳ μετὰ προκαταρξίν λαν-
θάνοντι, οἱ ἐγγυηταὶ δοκῶσι διεκδικεῖν,
εἴτε πάντες διεκδικῶσιν, εἴτε εἰς εἰς ὁλό-
κληρον, εἴτε διδῶσιν ἕτερον.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτῃ βιβλ. ζ'. τίτλ. δ'. κεφ. δ. καὶ ε'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐὰν λανθάνῃ μετὰ προκαταρξίν ὁ ρέων, δεφενδῶν
ἢ αὐτὸν εἰς ὁλόκληρον εἰς ἐκ τῶν ἐγγυητῶν, ἢ πάν-
τες, ἢ ἑνὶντα ἐξ αὐτῶν παρεβάλλοντο, εἰς ὃν μεταφέρε-
ται τὸ δικαστήριον, ὃ δοκεῖ ἀδεφένσασθαι, ὃ δὲ ὡς
κοντέμαξ καθ'αδικάζεσθαι, εἰ καὶ μετὰ προκαταρξίν
ἀπελείφθῃ.

Ὁ κωφὸς καὶ ὁ ἄλαλος καθ'α τὴν ἐν-
δεχόμενον τρόπον διδῶσιν, καὶ αὐτοὶ δι-
δόνται, ὅκ ἐπὶ δίκῃ, ἀλλ' ἐπὶ διοικήσει.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ὁ ἄλαλος] ἢ ἀπὸ πάθεος λέγῃ. Ἐγγράφως τυ-
χὸν ἐντελλόμενοι, ἢ ἀφ'αυτοῦ.

καὶ τὸ δεχόμενον] εἰ οἶδασιν γράμματα.

διδῶσιν] περικυράτωρα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Κὰν τὰ μάλιστα γὰρ δίκην ἐμποδίζονται λέγειν
ἀλλὰ τὸ παθόν, ὅμως δύναται πρᾶγμα διοι-
κεῖν.

Οὐ ζητῶμεν, τίς δύναται ἐντολέα
δῆναι; Παντὶ γὰρ ἔξεσιν, εἰ μὴ κεκώ-
λυται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι τὴν κς'. Διάτ. ζ' β'. τίτλ. ζ' κώδ.
Ζήτῃ κεφ. οδ'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὅτε ζητεῖται, εἰ ἔξεσι τινι περικυράτωρα ἔχειν,
ἐκείνο ζητεῖται χρεὼν, εἰ ἄρα μὴ κεκώλυται διδόναι
περικυράτωρα; Τὸ γὰρ τὸ περικυράτωρων ἐδικλόν, πε-
νιτοτόρην ἐσι, τῆς ἐσιν, ἀναγκάζεται τις δεῖξαι, ὅτι
δύναται διδόναι περικυράτωρα. Ἀλλὰ τὸτο λέγειν ὅτι
ὃ κεκώλυται διδόναι περικυράτωρα, καὶ λοιπὸν ἀμφι-
βάλλειν, ἀναγκάζεται ἐντεῦθεν ἀποδείξειν ὡς ἔχειν.

Ἐν-

II. Dig. 19. Quaere Lib. XLII. Tit. III. cap. 48.
ubi dicitur: Si vel finium regundorum vel
familiae herciscundae, vel communi dividun-
do actum sit, & unus ex litigatoribus deces-
ferit, pluribus heredibus relictis, judicium
non scinditur, sed vel omnes id accipiunt,
vel unum dant procuratorem.

Reo post litem contestatam latitan-
te, fidejussores ejus defendere videntur,
si vel omnes defendant, vel unus, in
solidum, vel alium dederint.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. VII. Tit. IV. cap. 4. & 5.

INTERPRETATIO.

Si reus post litem contestatam latitet, eum
vero pro solido defendat unus ex fidejussori-
bus, vel omnes, vel quemcunque ex eorum
numero dederint, in quem judicium transfe-
ratur, non videtur indefensus esse, neque ut
contumax condemnatur, licet post litis con-
testationem abfuerit.

Surdus & mutus per receptum modum
dant procuratorem; & ipsi dantur non
ad agendum, sed ad administrandum.

SCHOLIUM.

mutus] qui vitio talis est. Per epistolam for-
te mandantes, aut nutu.

per receptum] si literarum sint periti.

dant] procuratorem.

INTERPRETATIO.

Nam licet vel maxime propter vitium cau-
sam dicere prohibentur, tamen negotium ad-
ministrare possunt.

Non quaerimus, an quis procurato-
rem dare possit? Nam omnibus licet,
nisi prohibeantur.

SCHOLIUM.

Lege Const. 26. Tit. II. Cod. Quaere cap.
74.

INTERPRETATIO.

Cum quaeritur, an alicui procuratorem ha-
bere liceat, inspiciendum est, an non prohi-
beatur procuratorem dare. Nam hoc edictum
est prohibitorium, id est, probare aliquis co-
gitur, se procuratorem dare posse. Sed ne di-
cat, sibi licere procuratorem dare, & interim
dubitetur, inde probare cogitur.

In

Ἐνθα τις κινεῖ δημοτικὴν ἀγωγὴν, ὡς εἰς ὧν τῶν τῆς δήμου κινῶν, ἢ διεκδικεῖ ὡς ὁ ἐντολεὺς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Περὶ τῆς ποπυλαρίων κῆται βιβλ. μζ'. τίτλ. κγ'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ ποπυλαρίαν κινῶν ἀγωγὴν οὐκ ἀναγκάζεται δεφενδῶν τὸν δῆμον. Καὶ γὰρ ἐνόματι τῆς δήμου κινῶν, ἀλλ' ἐν ὧς εἰς τὴν ἀπὸ τῆς δήμου κινεῖ.

Εἰ μὲν γὰρ παρόντι τις αἰτεῖ προκυράτωρα, δεῖται τῆς αὐτῆς συναινέσεως· εἰ δὲ ἀπόντι, δίδωσι τὴν ἱκανοδοσίαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτησις. α'. τίτλ. κγ'. καὶ βιβλ. κς'. τίτλ. ε'. διγ. ιγ'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰ μὲν πάρεστιν ὁ νέος, ἢ καλῶς δύναται τις αὐτῷ κυράτωρα αἰτεῖν, μὴ πρότερον συναινέσας τῇ νέᾳ τῇ αἰτήσῃ τῆς κυράτωρος· εἰ δὲ ἄπειν, ἀνάγκη ἔχει ὁ αἰτῶν τὸν κυράτωρα δίδωαι τὴν ῥά-
ταμ ῥέμ, ὅτι ῥατοναεῖται ὁ νέος τὴν δόσιν τῆς κυράτωρος.

Ὁ ἐντολεὺς μὴ διεκδικῶν ἐνάγειν ἢ δύναται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Βιβλ. ι'. τίτλ. λε'. Ζήτησις διγ. σθ'. καὶ βιβλ. δ'. τίτλ. ε'. διγ. κβ'. Ἀνάγνωθι τὸ τέλος τῆς λε'. διγ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰρήκαμδρ, ὅτι ἀλιενόμινε κινῶν ἀγωγὴν, ὀφείλει δεφενδῶν τὸν πρωτότυπον. Τίς δὲ ἢ ἐξ ἀπειθείας πόενα, καιρίς ἐστιν εἰπεῖν. Ἡ δὲ μὴ δεφενδῶντος πόνενα αὐτῇ ἐστιν, ἵνα δῆνηθῃ αὐτῷ ἀγωγὴ, ταῦτε, προκυράτωρ εἰ μὴ ἀνέχεται δεφενδεύσαι τὸν ἐντειλάρ-
μδρον, ἥτοι τὰ τῆς δεφενσίονος ἱκανὰ ὡς ἀρκεῖν, δέ-
νεται αὐτῷ ἐναγωγὴ, καὶ ἢ δύναται κινεῖν ἐνόματι αὐτῆς τὴν ἐντειλάρμδρον αὐτῷ ἀγωγὴν. Σημείωσαι ἔν, ὅτι μὴ προκυράτωρ οὐκ ἀναγκάζεται δεφεν-
δῶν ὁ προκυράτωρ τὸν ἐντειλάρμδρον· ἐν γὰρ τῇ προκυράτῃ δίδεται τὰ τῆς δεφενσίονος ἱκανὰ. Καὶ ἐν τῇ μόνῃ τιμᾶται ὁ δεφενδῶν, ἐν ᾧ μὴ δὲ αὐτὸς δύναται κινεῖν τὴν ὑπὲρ τῆς προβαλλο-
μδρ ἀγωγὴν.

Ἐὰν ὁ ἐντολεὺς τῆς ἀπόντος ἐνάγῃ, καὶ πάρεσι δῖλος τῆς ἐντειλαμένῃ, αὐτὸς καὶ ἔχει ὁ ἐντολεὺς ὀφείλει λαβεῖν τὴν ἀσφάλειαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

1 προκυράτωρα] Lege, κυράτωρα, ut in textu Latino, & Basilicis.

In popularibus actionibus, ubi quis ^{L. 43.} quasi unus ex populo agit, non prae- ^{§. 2.} stat defensionem, ut procurator.

SCHOLIUM.

De popularibus actionibus tractatur Lib. XLVII. Tit. XXIII.

INTERPRETATIO.

Populari actione agens populum defendere non cogitur. Nam licet populi nomine agat, tamen quasi unus ex populo agit.

Si quidem praesenti quis curatorem ^{L. 43.} petit, ejus consensu indiget; si absen- ^{§. 3.} ti, de rato satisdat.

SCHOLIUM.

Quaere Inst. Lib. I. Tit. XXIII. & Lib. XXVI. Tit. V. Dig. 13.

INTERPRETATIO.

Si quidem praesens sit adultus, non recte quis ei curatorem petit, nisi prius adultus in curatoris petitionem consentiat: Quodsi ab-
sit, is, qui curatorem petit, necesse habet cavere, adultum curatoris dationem ratam habiturum.

Procurator non defendens, actionem ^{L. 43.} instituere nequit. ^{§. 4.}

SCHOLIUM.

Lib. X. Tit. XXXV. Quaere Dig. 78. & Lib. IV. Tit. VI. Dig. 22. Lege finem Dig. 35.

INTERPRETATIO.

Diximus, eum, qui alieno nomine actionem instituit, principalem defendere oportere. Tempus est, ut dicamus, quae contumaciae poena sit. Poena non defendentis haec est, ut ei denegetur actio, hoc est, procuratori, si mandantem defendere recuset, aut de defensione satisdare nolit, actio denegatur, nec nomine suo mandatam sibi actionem mover. Observa igitur, procuratorem post litem contestatam non cogi mandantem defendere: nam in litis contestatione de defensione satisdatur. Et hoc tantum defensor punitur, ne ipse possit movere actionem pro principali.

Si procurator absentis agat, & praesens ^{L. 43.} sit mandantis servus, ipse, non procu- ^{§. 5.} rator, debet satis accipere.

SCHO-

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁμοιον τίτλ. δ. διγ. ι.

πάρεσι δὲ λ.] Ζήτη τὸ τελευτῶν κεφ.

αὐτὸς καὶ ἔχ. ὁ ἐντολὸς] Ζήτη τίτλ. δ. διγ. τε-
λευτῶν.

ἔχ. ὁ ἐντολὸς] Ζήτη τὸ κζ'. κεφ.

τὴν ἀσφάλειαν] τὴν ἰδικάτον σόλουι.

Εἴρηκε ὁπίωθεν, ὅτι τῷ δεσπότῃ ἀρμίζῃ ἢ ὀρ-
θεῖσα ἐπερώτησις ἢ ἀπὸ τῆς ἰδικάτον σόλουι. Ε-
πεὶ ἔν καὶ ὁ δὲ λ. τῷ δεσπότῃ δύναται ἐπερωτᾶν,
καλῶς αὐτῷ δίδεται, καὶ ἔτι οὐ φείδεται ἐπερωτᾶν.

λαβεῖν] ὡς τὸ ὡς εἰκὸς τὸν ἀντίδικον δεφενδύοντος.

Καὶ ὁ μὴ ἀναγκαζόμενος διεκδικῆσαι,
εἰάν ἐκ προαιρέσεως ἢ παράσχη τὴν ἀσφά-
λειαν, ἀναγκάζεται λοιπὸν ὑποδέξασθαι
τὴν δίκην, τῇ ἐνάγοντ. ἴσως ἐκ τῆς τῇ
χρόνης παρολκῆς βλαπτομένης. Εἰ δὲ ἡ
ἀγχιστεία, ἣν εἶχε πρὸς τὸν ἀπόντα, διε-
λύθη, ἢ ἐχθρὸς αὐτῷ γέγονεν, ἢ τὰ πραγ-
ματα τῷ ἀπόντ. ἤρξατο νέμεσθαι.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀναγκάζεται λοιπὸν ὑποδέξασθαι] Ζήτη τὸ λέ.
καὶ τὸ σς'. διγ. καὶ τὸ ιβ'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ ἐκ προαιρέσεως, καὶ μὴ ἐξ ἀνάγκης δεφεν-
δύων τὸν ἀπολιμπανόμενον, καὶ ἀπαξ δεδωκὼς
τὴν ἰδικάτον σόλουι, καὶ μὴ πρὸς ἀνάγκης εἶχεν
αὐτὸν δεφενδύειν, πρὶν ἢ τὴν τοιαύτην ἱκανοδοσίαν
ᾧ δέχῃ, ὅμως μὴ τὸ ᾧ δέχῃ ἀνάγκην ἔχῃ τὴν
ἀγωγὴν ὑποδέχεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀπαίξεσθαι,
φησὶ, τὸν εἰληφότα τὴν ἰδικάτον σόλουι. Ταῦτα
μὲν ἐν ὁ Παῦλ. Ὁ δὲ λαβεῖν, καὶ οὕτως κένη-
τά, φησὶ, τὴν ἀνάγκην αὐτῷ ἐπιφέρεισθαι, τρεῖς-
σι, τότε αὐτὸν ἀναγκάζεσθαι, φησὶν, ὅτε βλά-
πεται ὁ ἄκτωρ μὴ κινεμένης τῆς ἀγωγῆς, τεμπορα-
λίας τυχόν αὐτῆς τυχανέσης. Εἰ μὲν τοι, φησὶν
ὁ Παῦλ., ἢ διελύθη τὰ τῆς ἀγχιστείας πρὸς τὸν
πρωτότυπον, ὃν ὑπέχετο δεφενδύειν, καὶ τὸν ὑπο-
χόμενον ὑπεισέναι τὴν ὑπὲρ αὐτῶν δεφενσίονα, καὶ
δεδοκῆτα τὴν ἰδικάτον σόλουι, ἢ ἐχθρὰς τινὲς μὴ
ταῦτα ἐπεγένοντο, ἢ ἐπὶ νομῇ τῇ ἔξ ῥέας πραγμά-
των ἐπέμψθησαν μὴ ταῦτα τινὲς τῶν αὐτῶν δανειῶν,
ἢ εἰάν μὲν μακρὰν ἐκδημεῖν ὁ τὴν ἰδικάτον σό-
λουι δεδωκὼς ἱκανοδοσίαν, ἢ εἰάν ἄλλη τις δικαία
ὑπὲρ αὐτοῦ αἰτία, ὅση ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς προαιρέ-
σεως τὴν δίκην ὑποδέξασθαι. Ταῦτα μὲν ἐν,
ὡς εἶπον, ὁ Παῦλ., λέγων, τὸν ἀπαξ δεδωκῆτα
τὴν ἰδικάτον σόλουι, μηδέποτε ἀναγκάζεσθαι ὑπὲρ
τῆς ἀπολιμπανόμενης τὴν ἀγωγὴν ὑποδέξασθαι,
ἔστιν αἰτίαν εὐλογον εἰς ᾧ δέχῃ τῇσιν ἔχῃ. Ὁ μὲν
τοῖ

1 ἐκ προαιρέσεως] Haec verba absunt a Basilicis.

SCHOLIUM.

Similiter Tit. IV. Dig. 10.

praesens sit servus] Quaere cap. ult.

ipse, non procurator] Quaere Tit. IV. Dig.
ult.

non procurator] Quaere cap. 27.

cautionem] judicatum solvi.

Dicitur infra, constitutam stipulationem de
judicato solvendo domino competere. Quo-
niam igitur & servus domino stipulari potest,
recte ipsi datur, & ipse debet stipulari.

accipere] a defensore adversarii.

Et qui non cogitur defendere, si ^{L. 43.}
^{§. 6.}

sponte satisdedit, postea cogitur ju-
diciū accipere, actore forte propter
temporis tractum laeso. Quodsi affi-
nitas, quae ei cum absente fuit, di-
rempta sit, aut inimicitiae intercesse-
rint, aut bona absentis possideri coe-
perint:

SCHOLIUM.

Cogitur postea accipere] Quaere Dig. 35.
& 76. & 12.

INTERPRETATIO.

Qui sponte, nec ex necessitate absentem
defendit, & semel de judicato solvendo sa-
tis dedit, licet haud necesse habuerit eum
defendere, antequam satisdederit, tamen
post satisfactionem cogitur judiciū accipe-
re, ne eludatur is, qui satis accepit. Haec
igitur Paullus. Sed Labeo eum, causa co-
gnita compellendum ait, hoc est, tunc eum
cogendum esse, si actor laedatur, actione
non instituta, quae forte temporalis sit.
Quodsi vero, ait Paullus, aut dirempta sit
affinitas, quae ei intercedebat cum eo, quem
defendere pollicitus erat, & cujus defenden-
di gratia judicatum solvi satisdederat, aut
inimicitiae postea intercesserint, aut cre-
ditores rei bona possidere coeperint, aut si
longinquo sit abfuturus, qui judicatum sol-
vi satisdedit, vel si qua alia iusta causa in-
terveniret, non cogitur a Praetore judiciū
accipere. Haec igitur, ut dixi, Paullus, di-
cens, eum, qui semel de judicato solven-
do satisdedit, non cogi absentis judiciū
accipere, si id iusta ex causa deprecetur. Sa-
binus vero ait, eum, qui non ex necessita-
te, sed sponte judicatum solvi satisdedit, ad
absentem defendendum non compelli; sed po-

2 προκυράτωρ] Lege, πράιτωρ.

τοι Σαβίνου· φησὶ, τὸν μὴ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἐκ παραιρέσεως δέδωκε τὴν ἰσδικάτον σόλουι, μηδέποτε ἀναγκάζεσθαι ὑπὲρ τῆς ἀπολιμπανομένης· ἀλλὰ λοιπὸν, εἰ μὴ διότι αἰτίας ὀλίγας δεφενδύειν οὐκ ἀνέχεται, κερμιτίζεται τὴν ἰσδικάτον σόλουι καὶ τὴν ἐγγυσησάμενον αὐτόν. Δέδωκε γὰρ αὐτὸς εἰπὼν, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ δοκιμασία δεφενδύειν τὸν ἀπολιμπανόμενον. Ἄνθρωπος ὃς ἀγαθὸς ἐκ ἀν' δοκιμάσει, ἵνα δικαίαν οὐκ ὤφραιτ' ἔχων αἰτίαν, ἀναγκασθῇ δεφενδεῦσαι. Οὐ κερμιτίζεται τοίνυν ἡ ἰσδικάτον σόλουι καὶ τὴν ἐγγυσησάμενον αὐτόν. Εἰ δὲ καὶ μὴ δέδωκεν ἐγγυητήν, ἀλλ' αὐτὸς ἐπρωτηθῇ τὴν ἰσδικάτον σόλουι, καὶ ἔτι τὸ αὐτὸ πάλιν ὀφείλεται χρῆναι, ταῦτα, τῇ αὐτῇ κεχρήμεθα διατίξω.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ.

Ὁ ἐκουσίως δεφενδύων τινὰ, εἰ δὲ τὴν ἰσδικάτον σόλουι, εἰ δὲ τῇ ἑξ ἑκείνης ὡς ἀδικοῦ βλάβηται ὁ ἀκτὴρ, ἀναγκάζεται δεφενδεῦσαι. Εἰ μὴ τοι ἡ πρὸς τὸν πρωτότυπον ἀγχισία διελύθη, ἢ ἔχθρα παρενετέθη, ἢ εἰς νομὴν ἐπέμφθη τὴν πραγμάτων αὐτῶν, ἢ ἀποδημία, ἢ ἄλλη αἰτία ἐμποδίσῃ, οὐκ ἀναγκάζεται, μάλλον δὲ ἐξ ὧν δύναται ἀναγκάζεσθαι. Ἀλλ' εἰ μὴ ὀλίγως ὤφραιτ' ἔχων αἰτίαν, κερμιτίζεται ἡ ἰσδικάτον σόλουι· εἰ δὲ ὀλίγως, καὶ κερμιτίζεται. Ταυτὸν ἔστι, καὶ ἵκανὰ οὐκ ἔδωκεν, ἀλλ' ἐπρωτηθῇ.

ἤρξατο νέμεσθαι] Δηλονέτι τις τῶν αὐτῶν δανεισῶν. Μη γὰρ πρὸς τὸν δεφενδοῦν λάβῃς τῆτο. Τίς γὰρ τῆτο εὐλογεῖ αἰτία ἐστὶ, τὸ δεφενδοῦν καὶ τὸ ἀσφαλισσάσθαι πεμφθῆναι ἐπὶ νομὴν τῇ δεφενδύομενῃ πραγμάτων; Πάντως αἱ εὐλογαὶ αἰτίαι ἀπεσπῶντες ὀφείλουσιν ἀνακύπτειν καὶ τὴν ἀσφάλειαν, ἢ τοι τὴν ἵκανοδοσίαν· καὶ πᾶς δύναται ὁ δεφενδοῦν λέγειν, ὅτι ἠγνόησεν καὶ τὸν πρωτότυπον ἔχειν ἀγωγὴν; Ἀλλὰ καὶ Στέφανος ἐν τῷ πλάτῃ ἔτι φησὶ· εὐλογος αἰτία ἐστὶ, καὶ εἰ ἐπὶ νομὴν τῇ ῥέει πραγμάτων ἐπέμφθησάν τινες τῶν δανεισῶν.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

Ἰσως γὰρ ἀπὸ κελύσεως ἀρχοντος ἐκελεύσθαι ὁ ἐνάγων ἐπὶ νομὴν γενέσθαι τῇ δέοντι πραγμάτων. Μετὰ γὰρ τὸ τοιῶν τε συμβῆναι, δοκεῖ λοιπὸν ἀποτάττεσθαι ὁ ἀκτὴρ τῇ δοθείσῃ αὐτῷ δεφενσίονι. Ἀνάγνωθι διγ. 105.

Ἡ μέλλει μακρὰν ἀποδημεῖν, ἢ ἐτέραν εὐλογον ἔχει αἰτίαν, ἐκ ἀναγκάζεται.

Καὶ ἐνθα μὴ ἔσιν εὐλογαὶ αἰτίαι, ἐκ ἀναγκάζεται τὴν δίκην τῇ ἀπόντι ὑποδέξασθαι, ἀλλὰ βεβαιῆται ἢ ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει τῶν κριθησομένων ἀσφάλεια· ἐνθα δὲ εὐλόγως παραιτεῖται, καὶ βεβαιῆται. Τὸ αὐτὸ ἔστι, καὶ ἐγγυητὰς καὶ δέδωκεν, ἀλλ' ὁμολογίαν ἐποίησεν.

ΣΧΟΛ.

Ἰ Σαβίνου φησὶ] In L. 45. pr. h. t. vulgatae Edd. habent: Non cogendum. Sabinus autem nullas praetoris ἔσ. Sed Graecus interpres legit: Non cogendum Sabi-

postea, si absque justa causa defensionem recuset, stipulationem de judicato solvendo adversus ejus fidejussores committi. Nam eos dedit, dicens, se absentem boni viri arbitratu defensurum. Bonus autem vir non arbitraturus fuerit, ut, qui justam excusationem adferret, defendere cogeretur. Idcirco non committitur stipulatio judicatum solvi adversus ejus fidejussores. Quodsi etiam non dedit fidejussorem, sed ipse repromisit judicatum solvi, vel sic idem rursus statuendum est, hoc est, eadem utendum distinctione.

CYRILLI.

Qui sponte aliquem defendit, post satisfationem, si actor temporis tractu laedatur, defendere cogitur. Quodsi affinitas, quae ei cum principali fuit, dissoluta sit, aut inimicitiae intercesserint, aut bona ejus possideri coeperint, aut peregrinatio vel alia justa causa impediatur, non cogitur, vel potius cogi non potest. Sed si nullam idoneam causam afferat, committitur stipulatio de judicato solvendo: sin jure se excuset, non committitur. Idem statuendum est, si satis non dedit, sed repromisit.

possideri coeperint] Puta, ab aliquo creditorum. Non enim hoc de defensore capias. Quomodo enim haec justa causa esset, defensorem post satisfationem in possessionem bonorum ejus, quem defendit, mitti? Sane cum justae causae post satisfationem ex improviso emergere debeant, quomodo defensor dicere potest, se ignorasse, sibi adversus principalem actionem esse? Sed & Stephanus in τῷ πλάτῃ sic ait: Justa causa est, & si in possessionem bonorum rei debitores quidam missi sint.

ANONYMI.

Forte enim actor edicto magistratus jussus est ire in possessionem bonorum absentis. Nam postquam tale quid evenierit, actor datae sibi defensionis renunciare videtur. Lege Dig. 76.

Vel si longinquo sit absfuturus, aut aliam justam causam habeat, non cogitur. L. 44.

Et cum justa causa non est, non cogitur absentis judicium accipere, sed committitur stipulatio judicatum solvi: cum vero jure excusatur, non committitur. Idem est, si satis non dedit, sed repromisit. L. 45. pr.

SCHO.

aus ait. Nullas praetoris ἔσ. Atque ita Codd. Campanensis & Meermannianus.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. ιζ'. τίτλ. α'. διγ. ι'. θέμ. δ'.
Ζήτῃ βιβλ. ζ'. τίτλ. ε'. κεφ. ιβ'. πρὸς τὸ τέ-
λος.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

ὃ δέδωκεν] ὡς ἀκίνητα ἔχων, ὡς βιβλ. β'. τίτλ.
η'. διγ. ιε'. καὶ σημείωσαι, ὅτι ὃ πάντως δίδωσιν ἐγ-
γύας ὁ δεφέντωρ. Ἀνάγνωθι διγ. μς'. θέμ. γ'.
καὶ διγ. νβ'.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ.

Βλέπε, πῶς ἐθεμάτισα. Καὶ τὸ ῥητὸν ἐνταῦθα
φησὶν, ὅτι ἐπὶ τῷ ἐκουσίως ὑποσχεσάμενος δεφένδῃ
τινὰ, κεχρήμεθα τῇ καὶ τὸ παρὸν εἰρημὴν διατίξῃ.
Οὐκ ἔν μὴ ἐναντιωθῇ τὸ εἰρημὸν τῷ οὐλπιανῷ ἐν
τῷ λε. διγ. ἐνθα φησὶ, ὅτι ὃ δοκεῖ δεφένδῃ ὁ
μὴ ἐναγόμενος, ἀλλ' ἐτοίμως ὑποπίπτῃ τῇ ἐσδι-
κάτον σόλουι. Ἐκεῖνο γὰρ πρὸς τὸ ἐξ ἀνάγκης δε-
φένδῃ ἔρηται· καὶ αὐτὴ τῇ θεμάτων ἡ διαφο-
ρά. Πάλιν δέ σοι μὴ ἐναντιωθῇ τὸ κέρδιον ἐν τῷ
ος'. διγ. τῷ παρόντι τίτλ. Πολλὴ γὰρ τῇ θε-
μάτων ἡ διαφορά.

Ἐὰν συνῆπται τῷ δημοσίῳ καὶ ἰδιωτι-
κῇ λυσιτέλεια, καλῶς ὁ κινῶν δίδωσι τῆς
αἰτίας διαγνωσθείσης ἐντολέα· καὶ κινῶν
ἕτερος μετὰ ταῦτα ἐκβάλλεται δύλα
παραγραφῇ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτῃ βιβλ. νη'. τίτλ. ι'. κεφ. ε'. θέμα τελευ-
ταίου.

ἙΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ πρὸς καινοτομίας ἡ βλάβης δημοσίᾳ τόπῳ κι-
νῶν, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς ἐζημιᾷτο περὶ τῆς γενόμενης
καινοτομίας, δύναται τὸ πρὸς τόπῳ δημοσίᾳ πρὸς βίας
δημόσιον δικαστήριον διὰ περικορράτωρ κινεῖν, ὡς
εἶπε σοι ἀνωτέρω διγ. μβ'. Τότετον ὅτι ταῦτα τῶτον
ἐκ τὸν τρόπον, ὅτι ἐὰν ἕτερος τις ἔλθῃ μετ' αὐτὸν
κινῶν, ἐκβάλλεται παραγραφῇ. Τινες μὲντοι ἐπὶ
τῷ ἱσλὶς ὅτι πρὸς τὸ εἰρημὸν ἐδέξαντο, ὡς ἐν-
θα δὲ τυχὸν ἐφινδύθη τινός. Οἶδας ὅτι πρὸς
βλικὸν ἐγκλημα διὰ περικορράτωρ ὃ δύναται τις
κινεῖν. Καλῶς ὅτι εἶπε τὸ καῦσα κίνῃ διδόναι αὐ-
τὸν περικορράτωρ, ἵνα τυχὸν, καὶ πρὸς τῇ τις ὑπ-
εσι ζημία, μὴ ἄλλως δυναθῇ διδόναι περικορράτω-
ρα, εἰ μὴ ἐξ ὁλόγων αἰτιῶν, ἐνθα τυχὸν ὑπὸ νό-
σῃ τινός ἢ ἑτέρας αἰτίας δι' αὐτῶν κινεῖν ὃ δεδύνηται.
Καὶ σημείωσαι διὰ τὸ ἀδιασίκτως κέρδιον ἐν δὲ καὶ
τῷ μβ'. διγ.

Ἐὰν περὶ καινοτομίας παραγέλθῃ δι-
οικητῆς πραγμάτων, καὶ χεῖρηται τῷ
λέγοντι, ne ei vis fiat aedificanti, διεκ-
δικη-

SCHOLIUM.

Lege Lib. XVII. Tit. I. Dig. 8. them. 8.
Quaere Lib. VII. Tit. VI. cap. 12. circa fi-
nem.

ANONYMI.

fatis non dedit,] ut puta, possessor rerum im-
mobiliū, uti Lib. II. Tit. VIII. Dig. 15. & ob-
serva, defensorē non semper satisfacere. Le-
ge Dig. 46. them. 3. & Dig. 52.

ANNOTATIO.

Vide, quomodo speciem proposuerim. Et
Textus hic ait, in eo, qui sponte aliquem de-
fendere promisit, praesenti utendum esse di-
stinctione. Ne igitur tibi obstet, quod ab Ul-
piano Dig. 35. dictum est, eum, qui non con-
ventus est, non videri defendere, sed sponte
succumbere cautioni judicatum solvi. Illud e-
nim de eo, qui ex necessitate defendit, dici-
tur: & haec casuum est differentia. Rursus ne
tibi obstare credas Textum Dig. 76. hujus Ti-
tuli. Magna enim casuum est differentia.

Si cum publico commodo privatum ^{L. 45.}
conjunctum sit, recte, qui agit, cau- ^{§. 1.}
sa cognita procuratorem dat; & po-
stea alius agens doli exceptione repel-
litur.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. LVIII. Tit. X. cap. 5. them.
ult.

INTERPRETATIO.

Qui de novo opere aut publici loci laesione
agit, si & ipse ejus occasione damno affectus
est, de loco publico publicum de vi judicium
per procuratorem exercere potest, ut superius
tradidi ad Dig. 42. Usque adeo autem hoc isto
modo se habet, ut si alius post eum agere ve-
lit, exceptione repellatur. Nonnulli quidem
id, quod dicitur, de Lege Julia de vi privata
acceperunt, ut puta, si servus alicujus occi-
sus sit. Nosti vero, publicum crimen per pro-
curatorem exerceri non posse. Recte autem
dixit, eum causa cognita dare procuratorem,
ut, licet privatum damnum sit, non aliter
procuratorem dare possit, nisi ex justis cau-
sis, si forte vel propter morbum, vel propter
aliam causam per se agere non potuit. Hoc
observa, quia sine distinctione dictum est
princ. Dig. 42.

Si procuratori opus novum nuncia- ^{L. 45.}
tum sit, isque utatur interdicto, ne ^{§. 2.}
ei vis fiat aedificanti, defensor fit,
nec

δικητῆς γίνεται, καὶ ἐκ ἀναγκάζεται
δεῖναι τὴν ἱκανοδοσίαν. Εἰ δὲ καὶ δοθῇ,
ὁ βεβαίῃται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐάν κ' ἰζών ὁ προκουράτωρ δεῖται ὡραγγελίαν, καὶ
δεξάμενος ἐντέδικτον αἰτήσῃ τὸ ne vis fiat, ἢτοι
τὴν γενομένην ρεμείονα, (ταύτῃ γὰρ ἐτοίμως ἔ-
χει τὴν ἐπὶ τῇ καινοτομίᾳ ὡραγεῖν ἱκανοδοσίαν,) τὸ
ἀδίασον ἔχειν ὀφείλει καὶ ἀκωλύτως λοιπὸν οἰκο-
δομεῖν. Ἐάν αἰτήσῃ τὸ εἰρημὸν ἐντέδικτον, ῥέει τὰ-
ξιν ὑπέχει, καὶ οὐκ ἀναγκάζεται δεῖναι τὴν ῥάταμ
ῥέμ ἱκανοδοσίαν. Εἰ δὲ καὶ δῶ, περὶ τὸν τι ποιῶν αὐ-
τὸν φησὶν Ἰουλιανός. Τί γὰρ λέγεις ῥατοναδίτσεν ὁ
πρωτότυπος εὖ ἂν ἔχοι. Τὸ ἐναντίον ἀναπαλαίφ πρὸς
τὴν ἐπὶ τῇ καινοτομίᾳ γενομένην ἱκανοδοσίαν. Κατα-
λύεται τὸ καὶ καινοτομίαν οἰκοδομηθέν. Πρόδηλον γὰρ,
ὅτι ἀρμόττει τὸ quod vi aut clam ἐντέδικτον.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ.

Προκουράτωρ μετὰ ὡραγγελίας αἰτήσας ρεμεί-
ονα, ἀχρήστως ἀπαιτεῖται τὴν ῥάταμ ῥέμ.

ΤΟΥ ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Περὶ καινοτομιῶν εἴρηται βιβλ. λθ'. τίτλ. α'. καὶ
περὶ τῆς παρόντος θέματος ἐν τῷ τέλει τῆς διγ.
καὶ ἐν τῷ ε'. ὁ καὶ ἀνάγνωθι.

Ἐξεσι τῷ ἐναγομένῳ μετὰ προκαταρ-
ξιν δεῖναι ἐντολέα, καὶ δεῖναι ὑπὲρ αὐτῆς
τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν
κριθέντων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προκουράτωρ suo nomine δικαστήριον ὑποδεξάμε-
νος εἰ βέλεται δεῖναι προκουράτωρα ἢτοι δεφένσορα,
εἰς ὃν ὁ ἄκτωρ μετὰ τῆς τὸ δικαστήριον, ἀκτέσθαι
ὀφείλει, καὶ δίδοναι τὴν ἰδικαίον σόλου καὶ τὸ συνει-
θισμὸν ἱκανοδοσίαν. Καὶ σημείωσαι, ποτὲ καὶ μετὰ
προκαταρξιν ἰδικαίον σόλου παρέχεται.

ΤΟΥ ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

τῷ ἐναγομένῳ] Καὶ τῷ ἀκτῳ. Ἀνάγνωθι καὶ ἀπὸ
τῆς 15. διγ. εὖς τῆς κα'.

Ὁ μὴ ἐνάγων ὑπὲρ τινος, δύναται καὶ
ἐφ' ἐνὶ πράγματι διεκδικεῖν αὐτὸν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ μὲν δὲ ἄκτωρ προκουράτωρ ἀναγκάζεται
δεφενδᾶειν τὸν προκαλλόμενον· ὁ μὲν τοι δὲ ῥέει δε-
φένσορ οὐκ ἀναγκάζεται χάριν ἑτέρας αἰτίας
δεφενδᾶειν τὸν πρωτότυπον πᾶσι ἐκείνης, ἐν ᾗ δε-
φενδᾶειν ὑπέχετο.

ΤΟΥ

1 ὡραγεῖν] Bene Cl. Scheltinga corrigit ὡραγεῖν, verba nonnulla parenthesi includens. Reliqua propter corrup-
te lam, quam contraxerunt, non expedio.

nec compellitur de rato cavere. Si
vero satisdederit, stipulatio non com-
mittitur.

INTERPRETATIO.

Si procuratori aedificanti novum opus nun-
ciatum sit, & nunciatus interdictum petat, ne
vis fiat, aut consuetam remissionem, (hanc e-
nim de novo opere satisfactionem praestans,
postulare potest) sine vi & impedimento in po-
sterum aedificabit. Si interdictum petat, rei
partes sustinet, nec compellitur cavere ratam
rem dominum habiturum. Si vero etiam ca-
verit de rato, Julianus eum superflui quid fa-
cere ait.

Nam manifestum est,
interdictum, quod vi aut clam, competere.

CYRILLI.

Si procurator post novi operis nunciatio-
nem petierit remissionem, inutiliter ab eo ex-
igitur cautio dominum rem ratam habiturum.

ANONYMI.

De novi operis nunciatione tractatur Lib.
XXXIX. Tit. 1. & de praesenti casu in fine
Dig. 5. & in Dig. 6. quod lege.

Licet reo post litem contestatam L. 46.
procuratorem dare, & pro eo satisda-
re judicatum solvi.

INTERPRETATIO.

Procurator suo nomine iudicium accipiens
si velit procuratorem aut defensorem dare, in
quem actor transferat iudicium, audiri debet,
& de iudicato solvendo sollemniter satisdare.
Observa, aliquando etiam post litem contesta-
tam cautionem iudicatum solvi praestari.

ANONYMI.

reo] Etiam actori. Lege a Dig. 16. usque
ad 27.

Ei, qui pro alio non agit, liberum est L. 46.
vel in unam rem defendere. §. 1.

INTERPRETATIO.

Actoris procurator compellitur defende-
re eum, a quo constitutus est: Sed rei defen-
sor non cogitur principalem defendere, prae-
terquam in ea causa, in qua defensionem
pollicitus est.

ANO.

ΤΟ Ὑ΄ΑΝΩΝΤ' ΜΟΥ.

Ὁ γὰρ ἐνάγων ἀναγκάζεται ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀγωγαῖς δεφενδύειν, ὡς διγ. λζ'.

Οὐδεὶς ἀλλοτρίαν δίκην χωρὶς ἱκανο-
δοσίας διεκδικεῖν θέλων, ἀξιόχρεός ἐστιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτη τὸ νγ'. κεφ.

ἱκανοδοσίας] τ' ἰδικάτον σόλουι. Ζήτη ἱνσιτ. δ'.
τίτλ. ια'. καὶ βιβλ. ε. τίτλ. α. διγ. ξγ'. καὶ νγ'.
τῆς τ' τίτλ. ε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. ε. τίτλ. α. διγ. ξγ'. καὶ βιβλ.
δ. τίτλ. ε'. διγ. κβ'. τὸ τέλ. Ϟ.

ΤΟ Ὑ΄ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

Σατισδατίων μὲν ἐστὶν ἡ δι' ἐγγυῶν, ὡς βιβλ. β'.
τίτλ. η'. διγ. α. καὶ βιβλ. ε'. τ' κώδ. τίτλ. λη'.
Διγ. γ'. Πλεὺ ἔγνωσ ἐν τῷ τοιαύτῳ τίτλῳ, ὅτι
ἐστὶν ὅτε καὶ ὁμολογίαν ποιεῖ ὁ δεφένσας. Ἀνάγνωθι
καὶ τὸ νβ'. διγ.

Ἐάν τις ὡς διεκδικητὴς ἐναχθῇ, καὶ
ἀποκαθίσταται ὁ ἐνάγων, ἀναγκάζεται
καὶ τὴν δίκην τῆς ἀποκαταστάσεως δέ-
ξασθαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐδεφένδυσέ τις τινὰ καὶ ἐνίκησεν· ἀλλὰ ὁ ἐνά-
γων ἤτησεν ἀποκατάστασιν καὶ τ' ἀποφάσεως. Καὶ
ἐντεῦθεν ἐζητήθη, εἰ ὁ τὴν δίκην δεφενδύσας, ἀ-
ναγκάζεται πάλιν ἐξ ἀρχῆς καὶ τὴν ἀποκατά-
στασιν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αἰτήσῃ δεφενδύειν τὸν πρωτό-
τυπον; Καὶ ἤρεσεν, ὥστε αὐτὸν ἀναγκάζεσθαι τὸ ρεσι-
τάριον ἔχειν τὸ τ' ἀποκαταστάσεως ἀποδέξασθαι
δικαστήριον.

Ἄλλο ἐστὶν ἐπὶ τ' ἐκκλητῆ, ὡς τὸ λε. κεφ. φη-
σι, καὶ ἄλλο ἐπὶ τ' ἀποκαταστάσεως. Ἐκεῖ γὰρ οὐκ
ἄλλο τι ποιεῖν ἀναγκάζεται ὁ ἐντολὴς, εἰ μὴ τὴν
ἐκκλητον εἰπεῖν, καὶ αὐτὸ τῆτο, ὅτι ἐκκαλεῖται.
Οὐκ ἀναγκάζεται ὅ καὶ γυμνάσαι τὴν ἐκκλητον, ὅ-
τι ἡ ἐκκλητὴ παρ' ἄλλῳ δικαστῇ γίνεται. Ἡ δ'
ἀπόφασις ἀπαγορεύει δύο δικαστήριον εἶναι τὸν αὐ-
τὸν ἐντολῆς, ὡς κεφ. ρδ'. Ἐκεῖ μὲν ἐν, ε'. εἰ-
ταῦθα δ', ἐπεὶ ἀποκαθίσταται, δοκεῖ μὴδ' ὅλως πε-
ρῆναι δικαστήριον καὶ αὐτῆς τ' ἀποφάσεως ἀποκα-
ταστάντ' ὁ ἐνάγωντος· καὶ ἀπ' αὐτοῦ, ἐπεὶ τὸ αὐ-
τὸ δικαστήριον δοκεῖ περβαίνειν ἐν τῇ ἀποκατάστασι,
ὁ αὐτὸς ἐντολὴς ἀναγκάζεται καὶ τὴν δίκην τ'
ἀποκαταστάσεως δέξασθαι.

Ὡς περ

καὶ τὴν δίκην τ' ἀποκαταστάσεως] Hinc emendabis Ba-
siliica, ubi primum editur ἐνεχθῇ pro ἐναχθῇ, forte typo-

A N O N Y M I.

Actor compellitur omnium actionum no-
mine defendere, ut Dig. 37.

Nemo alienae litis sine satisfatione L. 46.
idoneus defensor est. §. 2.

S C H O L I U M.

Quaere cap. 53.

satisfatione] judicatum solvi. Quaere Inst.
Lib. IV. Tit. XI. & Lib. II. Tit. I. Dig. 63.
& 53. hujus. Tit.

I N T E R P R E T A T I O.

Lege Lib. V. Tit. I. Dig. 63. & Lib. IV.
Tit. VI. Dig. 22. in fine.

E N A N T I O P H A N I S.

Satisfatio est cautio fidejussoria, ut Lib. II.
Tit. VIII. Dig. 1. & Lib. VI. Cod. Tit. XXXVIII.
Const. 3. Verum cognovisti in illo Titulo,
defensorem aliquando etiam nudam promissio-
nem facere. Lege Dig. 52.

Si quis velut defensor judicium ac- L. 46.
ceperit, & actor in integrum restitutus §. 3
sit, compellitur restitutorium judicium
accipere.

I N T E R P R E T A T I O.

Defendit aliquis alterum, & superior factus
est; sed actor contra sententiam restitutionem
in integrum petit. Inde quaesitum est, an,
qui initio defendit, post restitutionem in in-
tegrum rursus ab initio principalem in tali
petitione defendere cogatur? Et placuit, eum
cogendum esse restitutorium judicium acci-
pere.

Aliud obtinet in appellatione, ut cap. 35.
ait, aliud in restitutione in integrum. Ibi enim
procurator nihil aliud facere cogitur, nisi ut
appellet; & sufficit verbum, *appello*: non au-
tem cogitur appellationem exercere, quia ap-
pellatio fit apud alium judicem. Constitutio
vero prohibet, eundem duorum judiciorum
procuratorem esse, ut cap. 104. Ibi igitur non
compellitur.

idcirco, quia idem judicium videtur procedere
in restitutione, idem procurator cogitur ju-
diciū restitutorium accipere.

Ut

thetæ errore, & deinde reliqua sic scribuntur: ἀναγκά-
ζετ' ὁ πλὴν δίκην τὴν δὲ τ' ἀποκαταστάσεως.

Ὡς περ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰτιῶν, ἔτω καὶ ἐπὶ τῆς δίκης, καλῇ πίσει τὰς λόγους ὁ ἐντολεὺς ἀποδίδωσι καὶ εἴ τι ἔλαβεν εἴτε πρωτοτύπως ὑπὲρ τῆς πράγματος, εἴτε καλὰ πρόφασιν αὐτῶν ἔξωθεν, δίδωσι διὰ τῆς περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆς· εἰ καὶ κατὰ πλάνην ἢ ἀδικίαν τῶν δικαστῶν ἔλαβε τὸ μὴ χρεωσόμενον. Καὶ εἴ τι ἀπὸ καλῆς δίκης ἔδωκε, καὶ τὰ καλῇ πίσει δαπανηθέντα περὶ τὴν δίκην λαμβάνει· ὁ μὲν τὴν ποινὴν, ἣν ἐξ ἰδίας δέδωκεν ἀμαρτήματι.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ἀποδίδωσι] ὑφείλει δίδιναι.

ὑπὲρ τῆς πράγματος] ἐξ αὐτῆς τῆς δίκης. Ζήτησις τίτλ. ε. διγ. ε. καὶ κβ'.

πρόφασιν] προφάσις τῆς δίκης.

τὴν δίκην] διὰ τῆς κέντρας μανδάτης. Ζήτησις βιβλ. β'. τίτλ. γ'. διγ. α. καὶ τέτταρτος τίτλ. διγ. α.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὡς ἐπὶ τῶν de factis καὶ τῶν de vi, ὡς ἐν τῇ δευτέρᾳ μβ'. Ἀνάγνωθι καὶ βιβλ. μγ'. τίτλ. γ'. διγ. ε'. Τί γάρ, ὅτι ποινὴν ἔτυχεν ἐπερωτήσας, εἰ μὴ ὡς ἀγένηται ὁ ἀδικῶν εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ἐκκομμιτῶθαι;

ΤΟΥ ἌΝΩΝΥΜΟΥ.

καὶ πλάνην] Ὅμοιον τίτλ. ε. διγ. ε. καὶ ζ'. καὶ ὑπόθεσις ἔξω δικαστήριον, διὰ τὸ εἰρημνῶν τίτλ. ε'. β'. βιβλ. διγ. νζ'.

τὴν ποινὴν] Τί γάρ, ὅτι μὴ ποινῆς ἐπερωτήθη, καὶ ἐμπεσθῆσμαις ὁ παρεγένετο, καὶ ἐκκομμιτῶσε καθ' ἑαυτὴν τὴν ποινὴν, ἢ καὶ ἠναντιώθη τῷ ἀρχοντι, καὶ ὑπὲρ τῆς ποινῆς προσετιμώθη; Ὅτι γάρ τὸν ἀπειθῆντα δύναται ὡς ἀρχὸν προσετιμᾶν, ἔγνωσεν ἐν τῷ παραλαβόντι βιβλ. τίτλ. γ'. ἐν τοῖς ποικίλοις τῷ τίτλῳ διγέσεις.

ἐξ ἰδίας] Ὅμοιος βιβλ. ιζ'. τίτλ. α. ἐν τῷ τέλει τῆς νς'. διγ.

Ἐὰν δύο ἐντείλωμαι διοικῆσαι τὰ πράγματά μου, καὶ ὁ εἷς αὐτῶν χρεωσῇ μοι, καλῶς αὐτὸν ὁ ἄλλος ἀπαιτεῖ.

Ἐὰν ῥητῶς τῷτο ἐντέταλτο.

Καὶ ὁ δύναται ἰσχυρῶς αὐτὸν παραγγεῖσθαι ὁ ἀπαιτῶμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰ γὰρ χρήσεται ὡς ἀρχαῖον λέγων, ἀλλ' εἰ μὴ ἐνετάλθῃ μοι τὰς δεξιότατας ἀπαιτήσεις, κέχρηται

Ut in ceteris causis, ita quoque in litibus procurator ex bona fide rationes reddit: & si quid consecutus fuerit si-
ve principaliter ipsius rei nomine, vel extrinsecus ejus occasione, mandati judicio restituit; licet per errorem aut injuriam judicis non debitum consecutus fuerit. Et si quid ob rem judicatam solverit, & litis impendia bona fide facta recipit; non etiam poenam, quam ex suo delicto praestitit.

SCHOLIUM.

reddit] reddere debet.

ipsius rei nomine] ex eadem lite. Quaere Tit. V. Dig. 5. & 22.

occasione] occasione litis.

litis impendia] actione mandati contraria. Quaere Lib. II. Tit. III. Dig. 1. & hujus Tit. Dig. 1.

INTERPRETATIO.

Lege & Lib. XLIII. Tit. III. Dig. 6. Quid enim, si poenam stipulatus sit, ni adversarius in judicio adfuerit, & stipulatio sit commissa?

ANONYMI.

per errorem] Similiter Tit. V. Dig. 5. & 7. & suppose extra judicium propter ea, quae dicta sunt Tit. VI. Lib. XII. Dig. 57.

poenam] Quid enim, si poenam promiserit stipulanti, nec statim tempore adfuerit, & adversus se poenam commiserit, vel non obtemperarit judici, ideoque multatus sit. Judicem enim non obtemperantem multare posse, nostri ex praecedentis Libri Tit. III.

ex suo delicto] Similiter Lib. XVII. Tit. I. Dig. 56. in fine.

Si duobus administrationem negotiorum meorum mandaverim, quorum alter debitor meus sit, alter ab eo recte petit.

Si hoc nominatim mandatum sit.

Et is, a quo petitur, eum jure non potest summovere exceptione.

INTERPRETATIO.

Si enim exceptione utatur dicens, si non mihi mandatum sit, ut a debitoribus peterem, procurator

ὁ κινῶν προσκυράτωρ ἀντιπαράγραφῇ λέγων, ἀλλ' εἰ μὴ ἐνετάλθῃ μοι ἰδικῶς σε ἀπαιτῆσαι.

Ἀγνοῶντ' ἡ χείρων ἢ αἵρεσις με διὰ τῆς ἐντολέως ἐ γίνεται.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν.

Ζήτ' βιβλ. β'. τίτλ. ιδ'. διγ. κγ'. καὶ βιβλίς τέτ' εἰς τίτλ. ε'. διγ. λή. καὶ βιβλ. κ'. τίτλ. ε'. διγ. ζ'.

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ι Α.

Ἀγνοῶντ' ἡ πρωτότυπος, χείρων ἢ αἵρεσις αὐτῆς οὐκ ἰφείλ' ἀλλ' ἡ προσκυράτωρ γίνεται. Διὰ τὸ γὰρ ἀναγκάσια ἡ ῥάταμ ῥέμ. Εἰ γὰρ ἐπὶ τῷ κινήσει προσβάλλωμαι προσκυράτωρα, συμφωνήσῃ δ' ὅτι πρὸς τὸν δεξιότατον τὸ χρέος μηδὲν ἀπαιτεῖν, ἔδεν ἐντεῦθεν ἐμοὶ τῷ ἐντελαμῶν γενήσεται πρὸς κερμα, ὡς ἔγνωσ ἐν τῷ ιγ'. διγ. δ' ἡ Πάκτ' τίτλ. Τὸ δ' εἰρημῶν ἐνταῦθα νόησον, περὶ τ' ἰδικῶν ἐχέσης μανδάτον. Ὁ γὰρ γενικός προσκυράτωρ δύναται ἀλλ' Πάκτ' βλάβην τὸν πρωτότυπον, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ ιβ'. διγ. δ' ἡ Πάκτ' τίτλ' φησίν.

Τ Ο Ὑ Α Ν Ω Ν Υ Μ Ο Υ.

Γενικῶς κεῖται βιβλ. ιζ'. τίτλ. α'.

χείρων ἢ αἵρεσις] Ἀνάγνωθι καὶ τὸ λή. διγ. δ' εἰς τίτλ. τέτ' εἰς βιβλίς καὶ βιβλ. β'. τίτλ. ιδ'. διγ. ιβ'. καὶ ιγ'. καὶ βιβλ. κ'. τίτλ. ε'. διγ. ζ'.

Ὅπως δὴποτε τὸν ἐντολέα σε ἐλευθερώσω, συμβάλλεται σοι.

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ι Α.

Χείρων μὲν ἢ αἵρεσις δ' ἐντελαμῶν ἀλλ' ἡ ἰδικῶς προσκυράτωρ ἐ δύναται γενέσθαι, ὡς ἔγνωσ ἐν τῷ α'. διγ. βελτίων δ' γίνεται ὡς ἀμέλ' εἰς ἀκκεπτιλῶνα ποιήσω τῷ προσκυράτωρι, ἐλευθερεῖται ὁ πρωτότυπος. Ὡστερ καὶ ἐν εἰ καὶ ἕτερον οἰονδήποτε τρόπον ἐλευθερώσω αὐτὸν καὶ Πάκτον ἢ ἀυτολατίονος γενεῶν ἐν δικαστηρίῳ, καὶ τὸ συμβάλλεται τῷ πρωτότυπῳ. Ὑπέξελε δὲ μοι τὴν ἀλάυσιν· ἐπειδὴ μήτε ὁ γενικός προσκυράτωρ δύναται ἀλῶνέσθαι, ὡς Παῦλ' ἐν τῷ ζ'. διγ. φησίν.

Οὐ καλῶς ἀφῆλιξ διεκδικεῖ τινα, ἐφ' οἷς ἀποκαταστήναι δύναται· καὶ αὐτὸς γὰρ καὶ οἱ ἐγγυηταὶ αὐτῶν βοηθεῖνται διὰ ἀποκαταστήσεως.

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ι Α.

Ὁ ἐλάττων τ' κέ. ἐν αὐτῶν εἰς ἐτοίμως ἔχη δεφει-

ἢ εἰ μὴ ἐνετάλθῃ] Α Florentino exemplari abest negatio in L. 48. D. h. i. quam praeter Graecum Inter-

rator petens replicatione utetur dicens, *Aut si mihi specialiter non mandatum est, ut a Te peterem.*

Ignorante me, conditio mea per L. 49. procuratorem non deterior fit.

S C H O L I U M.

Quaere Lib. II. Tit. XIV. Dig. 23. & hujus Lib. Tit. V. Dig. 38. & Lib. XX. Tit. VI. Dig. 7.

I N T E R P R E T A T I O.

Ignorante principali, conditio ejus per procuratorem deterior fieri non debet. Ideo opus est cautione dominum rem ratam habiturum. Si enim ad agendum procuratorem dederō, isque cum debitore pactus sit, ne debitum exigat, nihil inde mihi mandanti fit praejudicii, ut nosti ex Dig. 13. Tit. *de Pactis*. Quod vero hic dicitur, intellige de casu, quo quis speciale mandatum habet. Nam omnium rerum procurator principali per pactum nocere potest, ut Ulpianus ait Dig. 12. Tit. *de Pactis*.

A N O N Y M I.

Generatim de his tractatur Lib. XVII. Tit. I. conditio deterior] Lege & Dig. 38. Tit. V. hujus Lib. & Lib. II. Tit. XIV. Dig. 12. & 13. & Lib. XX. Tit. VI. Dig. 7.

Quacunque ratione procuratorem L. 50. tuum liberavero, id tibi prodest.

I N T E R P R E T A T I O.

Domini conditio per procuratorem suum non fit deterior, ut nosti ex Dig. 1. sed melior: adeo ut si acceptilationem fecerim procuratori, liberetur principalis. Sicut & id principali prodest, si alio quocunque modo eum liberavero ex pacto, vel absolutione facta in judicio. Excipe transactionem; quia ne universalis quidem procurator transigere potest, ut Paullus ait Dig. 60.

Minor XXV. annis, ex quibus causis in integrum restitui potest, non idoneus defensor est: nam & ipsi & ejus fidejussoribus per in integrum restitutionem succurritur.

I N T E R P R E T A T I O.

Minor XXV. annis si sponte quem defendit, ex

pretem, aliosque Codd. exhibent etiam Membranae Campenses.

Φενδεύσαι τινά, ἐφ' ὧν αἰτιῶν δύναται εἰς ἀκέραιον
δοποκαθίστασθαι, ὅτε ἐστὶν ἐπιτηδείου πρὸς δεφενσί-
να, καὶ καλῶς αὐτὸν ὠφραίνεται ὁ ἄκτωρ. Εἰ γὰρ
καὶ δίδωσι τὴν ἐδικάτον σόλου, ἀλλ' ἐν καὶ αὐτὸς καὶ
οἱ ἐργηταὶ αὐτῶ βοηθῶνται διὰ τὴν δοποκατάστασιν.
Διὰ τῆτο ἡ εἴρηται, ὅτι ἐφ' ὧν αἰτιῶν δύναται ὁ
ἐλάττων δοποκαθίστασθαι, ἐπειδὴ ὅτε αἰεὶ δύναται,
καὶ ἐλάττων ἐστὶν, ἀπαιτεῖν δοποκατάστασιν ὡς
ἐλάττων καὶ ἐλάττω. ὅτε ὁ ἄκτωρ αἰτεῖ δοποκατά-
στασιν. Ἐστὶ ἡ καὶ ἄλλας αἰτίας εἶρεν, ἐφ' ὧν ὅτε
ὁ ἄκτωρ δίδωσι τοῖς ἐλάττω. Αἰεὶ γὰρ αὐτοῖς
καὶ αὐτὰ καὶ τὴν δοποκατάστασιν παρέχεται δι-
καιον, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς πωλύτερον τραχέως τὰ
πρὸς τῆτο ἐν τῷ ἐξῆς βιβλίῳ τίτλ. δ'. διγ. ια'.

ΤΟΤ' ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

Εἰσὶ καὶ ἄλλοι μὴ καλῶς δεφενδόντες, ὡς διγ.
νγ'. καὶ ιδ'. καὶ τοὶ φησὶ βιβλ. λθ'. τίτλ. α'. διγ.
ς'. ὅτι τινὰ δεφενδόντων ὅτε ἐκβάλλεται περὶ
τορεῖα ὠφραγρῶ.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. δ'. τίτλ. δ'. διγ. ς'. καὶ ζ'. καὶ κγ'.
καὶ μγ'. καὶ τὸν μά. τίτλ. β'. βιβλ. β' κώδ.

ΤΟΤ' ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

ἐργηταὶ αὐτῶ] οὐ πάντοτε οἱ ἐργηταὶ τῶ νέε βοη-
θῶνται. Ἀνάγνωθι πρὸς τῆτο βιβλ. δ'. τίτλ. δ'.
διγ. ιγ'. καὶ τίτλ. η'. διγ. λε'. καὶ βιβλ. μδ'. τίτλ.
α'. διγ. ζ'.

Ἐπειδὴ διεκδικῆσαι ἐστὶ τὸ τὰ αὐτὰ
ποιῆσαι τῷ ἐναγομένῳ, εἰκότως ὁ διεκδι-
κητὴς τῶ ἀνδρὸς ἐ καλὰδικάζεται, εἰ μὴ
μέχρ' εὐπορίας τῶ ἀνδρὸς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

εἰ μὴ μέχρ' in quantum facere potest.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τῆτο καὶ ἐπὶ παντός ἐστὶν εἰπεῖν δεφενδόντος τι-
να in quantum facere potest καλὰδικάζεσθαι,
ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ ς'. τ' ἡ ῥέεε βιβλίῳ τίτλ.
β'. διγ. ξγ'. φησὶν.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Περὶ τῶν μὴ τῶ ἀνδρὸς, μέχρ' εὐπορίας αὐτῶν
ὁ περὶ τῶν αὐτῶ καὶ ὁ δεφενδὼρ καλὰδικάζεται.
μὴ ἡ θάνατον αὐτῶ εἰς ὀλέκην, ὡς βιβλ. μβ'.
τίτλ. α'. διγ. κγ'. ἐπειδὴ καὶ ὁ πενθερὸς μὴ λύσιν τῶ
γάμου εἰς ὀλέκην καλὰδικάζεται, ὡς διγ. κβ'. τ'
α'. τίτλ. β'. βιβλ. ὅπερ δὲ νοεῖν καὶ τὴν εἰ-
ρημὴν διέσσειν, βιβλ. κγ'. τίτλ. γ'. διγ. πδ'.
καὶ πρὸς ἀνδρὸς καὶ πενθερῶ. Ἀνάγνωθι τῆτο βιβλ.
τίτλ. ε'. διγ. λδ'. καὶ βιβλ. μβ'. τίτλ. α'. διγ. κ'.
καὶ νβ'. Ζήτη' ἱνς. δ'. τίτλ. ς'. καὶ βιβλ. ιγ'. τίτλ.
ε'. διγ. γ'.

ex quibus causis in integrum restitui potest,
non est idoneus defensor, & recte enim actor
recusat. Nam licet caveat de judicato sol-
vendo, ipsi tamen & fidejussoribus ejus per in
integrum restitutionem succurritur. Ideo vero
dictum est, *ex quibus causis minor in integrum
restitui possit*, quoniam, licet minor sit, non
semper petere potest restitutionem in integrum:
ut puta, minor adversus minorem non facile
in integrum restitutionem petit. Sunt vero &
aliae causae, ex quibus ea non facile concedi-
tur. Nam semper iis causa cognita in inte-
grum restitutio datur, uti Ulpianus latius hac
de re agit Lib. sequenti Tit. IV. Dig. 11.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

Sunt & alii, qui non recte defendant, ut
Dig. 53. & 54. quamvis dictum sit Lib. XXXIX.
Tit. I. Dig. 6. eum, qui alicujus defensionem sus-
cepit, non repelli procuratoria exceptione.

ΑΝΩΝΥΜΙ.

Lege Lib. IV. Tit. IV. Dig. 6. 7. 23. 43. &
Tit. XLI. Lib. II. Cod.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

ejus fidejussoribus] Non semper tamen mino-
ris fidejussoribus succurritur. Lege hac de re
Lib. IV. Tit. IV. Dig. 13. & Tit. VIII. Dig.
XXXV. & Lib. XLIV. Tit. I. Dig. 7.

Quoniam defendere est eadem face-
re, quae reus faceret, merito mariti
defensor non condemnatur, nisi qua-
tenus maritus facere potest.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

nisi quatenus] in quantum facere potest.

ΙΝΤΕΡΠΡΕΤΑΤΙΟ.

Hoc dicendum est de quolibet defensore e-
jus, qui, in quantum facere potest, condem-
natur, ut Ulpianus ait Lib. VI. eorum, qui
de rebus sunt, Tit. II. Dig. 63.

ΑΝΩΝΥΜΙ.

Vivo quidem marito, procurator & defen-
sor, in quantum facere possunt, damnantur;
mortuo autem eo, in solidum, ut Lib. XLII.
Tit. I. Dig. 23. quia & focer soluto matrimo-
nio in solidum condemnatur, ut Dig. 22. Tit. I.
Lib. XLII. quod intelligendum est secundum
traditam distinctionem Lib. XIII. Tit. III. Dig.
84. & de marito & de focero. Lege hujus Li-
bri Tit. V. Dig. 34. & Lib. XLII. Tit. I. Dig.
20. & 52. Quaere Inst. Lib. IV. Tit. VI. & Lib.
XIII. Tit. V. Dig. 3.

Εἰ καὶ ἐστὶν ὑπατικός.

Οὐ δοκεῖ διεκδικεῖν, εἰ μὴ δῶ τὴν ἱκανοδοσίαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Οὐ δοκεῖ] Ζήτῃ διγ. μς'. θέμ. β'.
τὴν ἱκανοδοσίαν] τὴν ἰσδικάτον σόλουι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἶδας γὰρ τὸν κανίνα τὸν λέγοντα· ἐδὲς ἀνδρὶ ἱκανοδοσίας ἐκδικητὴς γίνεται ἀλλοτρίᾳ.

Οὐκ ἐστὶν ἀξιόχρεως πρὸς διεκδίκησιν γυνὴ ἢ στρατιώτης, ἢ ὁ μέλλων ἀρχειν, ἢ εἰς πρᾶγμα δημόσιον ἀποδημεῖν, ἢ ὁ μὴ ἐναγόμενος ἀκυσίως, ἢ ὁ διηνεκῶς ἀσθενῶν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτῃ βιβλ. θ'. τίτλ. η'. κεφ. η'. καὶ βιβλ. β'. § κώδ. τίτλ. ιβ'. Διατ. ιβ'. καὶ ζ'.
ἢ ὁ μὴ ἐναγόμενος] Ὅποιός ἐστιν ὁ πρεσβυτής.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

Τὴν μὴ ἐναγόμενος ἀκυσίως ἔγνωσ βιβλ. β'. τίτλ. δ'. καὶ βιβλ. ι'. τίτλ. α'.
ἀσθενῶν] Καλῶς ἐν τῇ τῶν ἐκαστον ὡς αἰτεῖται ὁ ἀρχων. Μέννητο τὸ ὡς αἰτεῖται τοῖς ἐν τῷ λγ'. διγ. § παρόντ'· τίτλ. δ'.

Ὁ δοθεὶς ἐπὶ τῷ ἐκδικῆσαι πρᾶγμα κινητὸν, καλῶς κινεῖ τὴν ἐπὶ τῇ φανερώσει τῶ πρᾶγματ' ἀγωγὴν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τὸ παρὸν κεφάλαιον, νς'. διγ. ἐστὶν ἐν τῷ πλάτῃ. Τὸ γὰρ νέ. παρείθη. βιβλ. ι'. τίτλ. δ'. διγ. α'. καὶ βιβλ. ις'. τίτλ. ι'. διγ. α'.
τῇ φανερώσει] τῇ ad exhibendum.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ.

Ὁ ἐνθάλλεῖς κινῆσαι τὴν in rem, κινεῖ καὶ ad exhibendum.

Ὁ δεδοκὼς διοικητὴν τὴν ἐπὶ τῷ παραχρῆμα κινῆσαι, δοκεῖ ἐπιτρέπειν αὐτῷ καὶ μετὰ ταῦτα κινῆσαι.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτῃ βιβλ. θ'. τίτλ. δ'. κεφ. ρα'. Ζήτῃ διγ. ι'. καὶ βιβλ. δ'. § κώδ.

Et si consularis sit.

L. 52.

Non videtur defendere, nisi satisdet.

SCHOLIUM.

Non videtur] Quaere Dig. 46. them. 2.
satisdet] judicatum solvi.

INTERPRETATIO.

Nosti enim regulam, quae ait: nemo sine fatisdatione alterius idoneus defensor fit.

Neque femina, neque miles, neque magistratum initurus, neque reipublicae causa abfuturus, aut qui invitatus judicium non patitur, aut qui perpetuo morbo tenetur, idoneus defensor est.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. IX. Tit. VIII. cap. 8. & Lib. II. Cod. Tit. XI. Const. 11. & 7.

aut qui judicium non patitur] Qualis est legatus.

ANONYMI.

Qui inviti non convenientur, nosti ex Lib. II. Tit. IV. & Lib. V. Tit. I.

morbo tenetur] Recte igitur quemlibet horum iudex recusat. Meministi eorum, quae tibi tradita sunt Dig. 33. hujus Tit.

Procurator ad rem mobilem petendam datus, recte ad exhibendum agit.

SCHOLIUM.

Praefens caput, est Dig. 56. in τῷ πλάτῃ. Nam Dig. 55. praetermissum est. Quaere Lib. X. Tit. IV. Dig. 1. & Lib. XVI. Tit. X. Dig. 1.

CYRILLI.

Qui procurator datus est, ut in rem agat, recte etiam agit ad exhibendum.

Qui procuratorem dat, ut confestim agat, videtur permittere procuratori & postea agere.

SCHOLIUM.

Quaere Lib. IX. Tit. IV. cap. 131. Quaere Dig. 8. & Lib. IV. Cod.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Ὁ δεσίτωρ ἐπιτραπείς ὡς καὶ ὁ κρεδύτωρ ἔστω
περὶ τοῦ πωλῆσαι τὸ ἐνέχυρον, καὶ βλάπτει αὐ-
τὸν μετὰ ταῦτα πωλῶν, ὡς βιβλ. κ'. τίτλ. ε'.
διγ. ή.

Ὁ παραχωρήσας διοικήσεως παρα-
γραφὴν, καὶ δύναται ἐκ μεταμέλεις αὐτὴν
ἀναλαβεῖν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτη τὸ ή. κεφ.

διοικήσεως] περὶ παραγραφῆς.

ἀναλαβεῖν] Ζήτη τὸ λα. κεφ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ ὡς ἀλελοιπῶς περὶ παραγραφῆς] τί-
γάρ, ὅτι στρατιώτης ἦν περὶ παραγραφῆς νόμιμος κινῶν,
ἢ γυνή; Ὁ περὶ παραγραφῆς ἐν ὡς ἀλελοιπῶς πα-
ραγραφῆς, καὶ δύναται μὲν ταῦτα τὸν περὶ παραγραφῆς
ἀλλὰ τὴν αὐτῆς ἐκβάλλειν ὡς ἀλελοιπῶς. Εἶπον γὰρ
σοι ἐν τῷ ζ'. διγ. ὅτι ἡ περὶ παραγραφῆς ὡς ἀλελοιπῶς
φῆ διλογοῦσα τυγχάνουσα, ἐν αὐτῇ καὶ μὴ τῇ περὶ
κατὰ τὴν δύναται ἀντιτιθεσθαι. Μένησο τὸ ἐν αὐ-
τῷ τῷ διγ. σοι ὡς ἀλελοιπῶς. Ἀνάγνωθι διγ. δ'.
καὶ τὸ τέλος καὶ τίτλ.

Ὁ γενικῶς ἐπιτραπείς διοικεῖν καὶ ἀπ-
αιτεῖν δύναται καὶ μετατιθέναι καὶ ἀν-
αλλαγὴν ποιεῖν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ γενικῶς] Ὁ γὰρ περὶ παραγραφῆς (Ὁμοίως διγ.
ή. καὶ βιβλ. ε'. τίτλ. α'. διγ. ιβ.) ἀπαιτεῖν δύναται
τὰς τὰς περὶ παραγραφῆς ἰνδεδίκετον.

ἀνταλλαγῇ] περὶ παραγραφῆς.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Ἀνάγνωθι διγ. ξγ'. καὶ βιβλ. ι'. τίτλ. ιδ'. διγ.
ια'. καὶ βιβλ. ιζ'. τίτλ. α'. διγ. ε'. καὶ βιβλ. ιγ'.
τίτλ. ζ'. διγ. ιβ'. Δοκεῖ δὲ ἐπιτετραπῆσαι χρεῖσιν
κατὰ τὴν δύναται, ὡς βιβλ. ιγ'. τίτλ. γ'. διγ. πζ'.

ἀνταλλαγῇ ποιεῖν] περὶ παραγραφῆς μὲν δύναται ποιεῖ-
σθαι, πράγματα δὲ ποιεῖν δὲ τινὰ πλὴν τῶν ἀφάρ-
των καὶ τῶν καρπῶν καὶ δύναται, εἰ μὴ ἄρα ἰδικὸν ἔ-
χει περὶ τὰς μανδάτων, ὡς ὁ Μοδεστίνος ἐν τῷ
ξγ'. Φησὶν ὥστε καλῶς ἂν τις εἴποι, τὸν περὶ
παραγραφῆς μὲν τῶν ἀφάρτων δύναται περὶ παρα-
γραφῆς ποιεῖσθαι. Πρὸς δὲ τὸν γὰρ, ὅτι καὶ ἡ περὶ παρα-
γραφῆς ἐστὶν.

Καὶ κατεβάλλειν δανεισαῖς.

ΕΡΜΗ-

ἡ μετατιθέναι] i. e. novare. quod verbum in nonnul-
lis Pandect. Edd. deest. Agnoscunt Codd. Campenf.
& Meermann.

ANONYMI.

Debitor, cui a creditore pignus intra cer-
tum tempus vendere permiffum est, post hoc
tempus vendendo non aufert pignus credito-
ri, ut Lib. XX. Tit. VI. Dig. 8.

Qui procuratoriam exceptionem L. 57.
remisit, non potest ex poenitentia eam §. 1.
resumere.

SCHOLIUM.

Quaere cap. 8.

administrationis] procuratoriae.

resumere] Quaere cap. 31.

INTERPRETATIO.

Qui procuratoriam exceptionem omisit]
Quid enim, si miles sit, qui procuratorio no-
mine agat, aut femina? Qui igitur procura-
toriam exceptionem omisit, non potest po-
stea procuratorem exceptione ista repellere.
Dixi enim tibi Dig. 7. procuratoriam ex-
ceptionem, cum dilatoria sit, in initio litis
duntaxat opponi posse. Meministi eorum,
quae tibi eod. Dig. tradita sunt. Lege Dig.
4. & Tituli finem.

Is, cui generaliter rerum administra- L. 58.
tio permiffa est, potest exigere & no-
vare & permutationem facere.

SCHOLIUM.

Is, cui generaliter] Procurator enim (Simi-
liter Dig. 8. & Lib. V. Tit. I. Dig. 52.) ab iis,
qui indebitum acceperunt, repetere potest.

ANONYMI.

Lege Dig. 63. & Lib. X. Tit. XIV. Dig. II. &
Lib. XVII. Tit. I. Dig. 6. & Lib. XIII. Tit. VII.
Dig. 12. Id quoque ei mandari videtur, ut solvat
creditoribus, ut Lib. XLIII. Tit. III. Dig. 87.

permutationem facere] Permutationem qui-
dem facere potest, res vero alienare non potest,
praeterquam fructus, & ea, quae facile corrup-
puntur, nisi speciale hac de re mandatum ha-
beat, ut Modestinus Dig. 63. ait: adeo ut re-
cte quis dicat, procuratorem earum tantum re-
rum, quae facile corrumpuntur, permutatio-
nem facere posse. Constat enim, permutatio-
nem esse alienationem.

Et solvere creditoribus.

L. 59.

IN-

2. περὶ παραγραφῆς] Forte scribendum, περὶ παραγραφῆς. Vi-
de L. 6. D. de Condict. indeb. Quam Legem Scholiastes
citet, indagare non potui. Numeri enim corrupti sunt.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

"Ομοιον ἔχεις ἐν τῷ α'. τ' de rebus βιβλίου τίτλ. de conditione indebiti soluti διγ. 5. ἔνθα φησιν, ὅτι κατὰ βιβλίων ὁ δεσὶται τῷ περὶ κεραιῶν διλονότι τῷ γενικῷ ἐλευθερεῖται τ' ἐνοχῆς, καὶ μὴ ῥά- τοναδίδουσεν ὁ πρωτότυπ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι τὸ ξγ'. διγ. καὶ βιβλ. β'. τίτλ. 5. διγ. ε'. καὶ νζ'.

Οὐ μὴν καὶ διαλύεσθαι.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἄλλ' εἰ δὲ Διακατοχὴν ὡραϊσθῆναι, ὡς βιβλ. μέ. τίτλ. β'. κεφ. κέ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τῷ γενικῷ μανδᾶτῳ συναμολόγηται μὴ περὶ ἐχέ- δαι τῷ Διάλυσιν τῷ γενικῷ ἐπὶ τομῇ¹ ἥτοι ἐπὶ μειώσῃ πραγμάτων. Διὰ τοι τὸτο ὁ γενικὸς περὶ κεραιῶν εἰ δύναται Διαλύεσθαι, ἀλλ' ἔτε αἰ- τὴν ἀποκατάσσειν, εἰ μὴ ἰδικὸν ἔχῃ περὶ τῆς μαν- δάτον ὡρᾶ τ' περὶ ἀλλομῶν αὐτὴν, ὡς μανθάνεις ἐν τῷ ἐπὶ βιβλ. τίτλ. δ'. εἰς τὸ τέλ. τ' κέ. διγ. περὶ τὴν τ' περὶ ἀλλομῶν δεσὶτορα ἢ κρεδίτο- ρα. Καὶ Διὰ τὸτο μὴ ταῦτα κινῶν ὁ πρωτότυπ. τ' τ' δεσὶτορα, ὅτι ἐκβάλλεται ὡρᾶ γράφῃ. Διαλύεσθαι μὴ εἰ δύναται, πακτόν τ' εἰ κε- κώλυται. Καὶ² Διὰ πάντα τὸ πᾶν χρεῖ. τ' ὡρᾶ- χωρῇ, ὡς ἔγνωσ ἐν τῷ τέλ. τ' β'. διγ. τ' de pa- ctis τίτλ. ἔνθα σοι καὶ ὁ τ' Διαφορᾶς ὡρᾶ δέδοται λογισμός. Τὸ τ' εἰρημῶν ἐν ταῦτα decidendi cau- sa, μὴ δεξὴ περὶ ἀντιδιασολύ. Τὸ γὰρ κυρίως ταῖς Διαλύσει παρεπόμενον εἶπεν ὁ νόμ. Καὶ σημειῶσαι, ὅτι εἰ δύναται τις ὑπὲρ ἑτέρου Διαλύε- σθαι, πάλιν εἰ μὴ ἰδικὸν ἔχῃ περὶ τ' Διαλύσεως μανδᾶτον.

Διαλύεσθαι] Εὐρήσεις τὴν λογισμὸν βιβλ. ια'. τίτλ. α'. κεφ. ια'. τῷ εἰς τὸν ἰνδικα τ' αὐτὸ κεφ. ἀνα- γινώσκων ὡρᾶ γράφῃ τ' Στεφάν. Ζήτῃ καὶ περὶ καθολικῶς Διαλυμῶν βιβλ. ια'. τίτλ. β'. κεφ. ἡ. Οἱ τὰ τ' πόλεως διοικῶντες, ἐπὶ τοῖς ἀμφιβί- λαις Διαλύονται, εἰ μὴ καὶ ὁμολογῶντος χρεῖς συγχωρεῖσιν, ὡς βιβλ. β'. τ' κώδ. τίτλ. δ'. Διατ. β'.

Ὁ διοικητὴς ἥτοι ἐντολὴς καταδικα- σθεὶς ἐκ ἐνάγεται τῇ καλᾷ δίκῃ, εἰ μὴ ἐν ἰδίῳ πράγματι ἐσιν, ἢ ἑαυτὸν προσήγα- γε γινώσκων μὴ δοθῆναι ἀσφάλειαν. Τὸ αὐτό ἐσιν, καὶ ἐὰν ἑαυτὸν τῇ δίκῃ μετὰ τῆς ἀσφάλειας προσήνεγκεν.

ΣΧΟ-

1 ἐπὶ τομῇ ἥτοι ἐπὶ μειώσῃ] In L. 60. b. z. legitur: transactionem decidendi causa interpositam. Sed Cujac. ad §. 43. Inst. de Rer. Divis. emendat: transact. de- minuendi causa interp. cujus conjectura firmatur a Scho- liaſte nostro, qui utramque lectionem conjunxit, du-

INTERPRETATIO.

Similiter Lib. I. eorum, qui de Rebus sunt, Tit. de Conditione indebiti soluti Dig. 6. ubi dicitur, debitorem procuratori, generali vi- delicet, solventem liberari, licet dominus ra- tum non habeat.

SCHOLIUM.

Lege Dig. 63. & Lib. XII. Tit. VI. Dig 5. & 57.

Non tamen transfigere.

L. 60.

SCHOLIUM.

Neque bonorum possessionem repudiare, ut Lib. XLV. Tit. II. cap. 25.

INTERPRETATIO.

Generali mandato, constat, non contineri transactionem, decidendi aut deminuendi causa interpositam. Ideo procurator genera- lis non potest transfigere, neque petere resti- tutionem in integrum, nisi speciale hac de re mandatum a domino habeat, (ut discis Li- bro sequenti Tit. IV. Dig. 25. in fine) con- tra domini debitorem aut creditorem. Ideo si postea principalis contra debitorem agat, non repellitur exceptione. Transfigere igitur non potest; sed pacisci non prohibetur, etiam si per pactum omne debitum remittat, ut nosti ex fine Dig. 12. Tit. de Pactis, ubi & differentiae ratio traditur. Quod autem ibi dictum est, decidendi causa, ne acci- pias per antidiaſtolen. Nam quod proprie transactiones sequitur, Lex nominavit. Et observa, neminem alterius nomine transfige- re posse, nisi speciale de transactione man- datum habeat.

transfigere] Rationem reperies Lib. XI. Tit. I. cap. 11. legens Stephani adnotationem ad ejusdem capituli indicem. De eo, qui gene- raliter transfigit, quaere Lib. XI. Tit. II. cap. 8. Qui civitatis res administrant, de dubia lite transfigunt, non tamen id, quod indubi- tate debetur, remittunt, ut Lib. II. Cod. Tit. IV. Const. 12.

Procurator condemnatus non con- L. 61. venituri judicati actione, nisi in rem suam datus sit, aut obtulerit se liti, cum sciret cautum non esse. Idem erit, & si cum satisfactione se liti ob- tulerit.

SCHO-

bitans fortasse, utram praeferret. Vulgatam tamen, deci- dendu causa, eleganter tuetur Schulting. Enarr. ad Tit. D. de Transact. §. 2. p. 320.

2 εἰ κεκώλυ. Καὶ Διὰ πάντα] Legerim cum Prae- stantiss. Scheltinga: εἰ κεκώλυ, καὶ Διὰ πάντα.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτη διγ. κή. κ' ε' βιβλ. τίτλ. γ'. κεφ. δ.
ιδίω πράγματι ἐσιν] Ζήτη βιβλ. ζ'. τίτλ. ε'. κεφ.
νζ'. κ' τῶν ὡραγραφῶν τῆς Στεφάνου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Λέγει ὁ Πλαύτιος. Πᾶσιν ἤρεσεν τοῖς νομικοῖς
τὸν κ' μανδᾶτον ἐναχθέντα καὶ καταδικασθέντα, μὴ
ἐνάγεσθαι τῇ ἰδικίᾳ, πλὴν εἰ μὴ ἄρα in rem
suam ἢν περὶ αὐτῶν, ἢ τῶν ἰδικῶν σίλουι μὴ
δεδομῆναι εἰδῶς, τῇ δίκῃ περὶ αὐτῶν ἐαυτὸν, ἢτοι τὴν
δικαστήριον ὑπεδέξατο. Τὸ δ' αὐτὸ ὡραφύλαττε-
σαι χρὴ, κ' ἐνθα μὴ κ' μανδᾶτον, ἀλλ' ὡς δε-
φένσωρ, τῆς δίκῃ μανδᾶτα τῶν ἰδικῶν σί-
λουι δεδοκῶς, ὑπεδέξατο τῶν ἐναγωγῶν. Καὶ ἔ-
τω γὰρ ἐνάγεται τῇ ἰδικίᾳ, ὥστε τὸ εἰρημῶν
ἐν τῷ κή. διγ. ὅτι ἡ ἰδικία δίδεται κ' ε' πρῶ-
τοτύπῃ, δηλοῖ, ὅτι κ' ε' δεφένσωρ δίδεται.
Πρὸς γὰρ δεφένσωρα τῆτο αὐτὸ ἀποδίδασιν ἐκείσε ο
Ὀυλπιανός. καὶ τῆτο ἐχ' ἀπλῶς, ἀλλ' ἐνθα δίκῃ
μανδᾶτα δεφένδων, κ' τῶν ἰδικῶν σίλουι παρί-
σχε, κ' τὸ ἐνταῦθα ρητέν. Συνελόντα τοῖνυν εἰπείν,
ὁ μὲν δίκῃ μανδᾶτα δεφένδων, καὶ δεδοκῶς τῶν
ἰδικῶν σίλουι, ἐνάγεται τῇ ἰδικίᾳ. ὁ δ' κ' ε'
μανδᾶτα δεφένδων, σὺν ἐνάγεται τῇ ἰδικίᾳ
τα, πλὴν εἰ μὴ ἐκ τῶν ἐνταῦθα εἰρημῶν αἰτιῶν,
ἢ κληρονόμῳ ε' πρωτοτύπῃ γένηται, ὡς ἐγὼς ἐν
τῷ λα. διγ.

Ὁ δοθεὶς ἐπὶ ἀπαιτήσει λεγάτα, κα-
λῶς κινεῖ καὶ τὸ περὶ τῆς παρασάσεως ἥτοι
φανερῶσεως τῆς διαθήκης δικαστήριον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ εἰς ἀπαιτήσιν λεγάτα δοθεὶς περὶ αὐτῶν,
εἰ μόνον τῶν ἐπὶ τῷ λεγάτῳ δύναται κινεῖν ἀγωγῶν
τῶν ἐξ τεσάρων, κ' ἢ ἔχουσιν οἱ λεγατάριοι, κ'
τῶν ἐπὶ τῷ λεγάτῳ ἐν τινὶ πράγματι κινεῖν
in rem, τῆς δίκῃ, ἐνθα τὸ λεγατῶν πρᾶγμα ε'
τεσάρων ἐσιν, ἀλλὰ δὴ κ' τὸ δὲ τάβελις ἐξιστένης,
κρύπτονται τῶν κληρονόμῳ τῶν διαθήκῃ. Καὶ δια-
τῆτο, ἐὰν κέρχεται τῷ δὲ τάβελις ἐξιστένης, ἤγαν
τῷ περὶ διαθήκης ὡρασάσεως ἰντερδικτῶ, κ' τῶν
κληρονόμῳ ἐν δυνάμει κινεῖ, κ' σὺν ἀντίκειται αὐτῷ
περὶ αὐτῶν ὡραγραφῇ, τῶν κληρονόμῳ λέγον-
ται, ὅτι τῆτο σὺν ἐνετάλῃ.

Ἐάν ἐσιν ἐ διεκδικῶν με, καὶ περὶ τῆς
προκαταρξέως παρὼν ἐπιζητῶ τὴν δίκην
ὑποδέξασθαι, ἀκχομαι τῆς αἰτίας δια-
γνωσκομένης.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Παρεῖθη καὶ τὸ ξγ'. διγ. ὅπερ ἦν Μοδεστίνῃ ρη-
τέν.

ΕΡΜΗ-

1 μὴ δεδομῆναι] Restitui negationem, quae exciderat.
2 φανερῶσεως τῆς διαθήκης] Minus bene Basilica: κ' τὸ
περὶ διαθήκης κ' φανερῶσεως.

SCHOLIUM.

Quaere Dig. 28. & Lib. IX. Tit. III. cap. 4.
in rem suam datus sit] Quaere Lib. VII. Tit.
V. cap. 57. & Stephani adnotationem.

INTERPRETATIO.

Plautius ait: Omnibus placuit Jurisconsultis,
eum, qui tanquam procurator conventus &
damnatus est, non debere conveniri iudicati ac-
tione, nisi in rem suam procurator datus sit,
aut, cum sciret de iudicato solvendo cautum
non esse, se liti obtulerit, vel iudicium susceperit.
Idem observandum est, & si non tanquam
procurator, sed tanquam defensor, hoc est, sine
mandato iudicatum solvi satisdans, actionem
susceperit. Sic enim convenitur iudicati ac-
tione, ut, quod dictum est Dig. 28 iudicati ac-
tione adversus principalem dari, significet, eam
adversus defensorem dari. Nam illud ad defen-
sores ibi refert Ulpianus; neque id simpliciter,
sed si absque mandato defendit, & de iudicato
solvendo satisdedit, secundum Textum allega-
tum. Breviter igitur sic habeto: Qui sine man-
dato defendit, & iudicatum solvi cavit, iudi-
cati actione convenitur; qui cum mandato de-
fendit, iudicati actione non convenitur, nisi
ex causis ibi enarratis, aut si principalis sui he-
res factus sit, ut nosti ex Dig. 31.

Ad legatum petendum procurator L. 62.
datus, recte utitur interdicto de tabulis
exhibendis.

INTERPRETATIO.

Procurator ad legatum petendum datus,
non solum de legato actionem movere potest
ex testamento, quam habent legatarii, & il-
lam, quae de legato in specie relicto in rem
moveri solet, videlicet si species legata sit te-
statoris propria, sed etiam de tabulis exhi-
bendis, herede testamentum supprime. I-
deo si utatur interdicto de tabulis exhiben-
dis, adversus heredem cum effectu agit;
nec obstat ei procuratoria exceptio, here-
de dicente, quasi hoc ei non mandatum es-
set.

Si meo nomine defensor extitit, & L. 64.
ego ante litem contestatam praesens
postulem litem suscipere, causa cogni-
ta audiendus sum.

SCHOLIUM.

Praetermissum est Dig. 63. qui textus Mo-
destini erat.

IN-

3 καὶ ἢ ἔχουσιν] Copula καὶ delenda videtur.
4 λεγάτῳ ἐν τινὶ] Perplacet egregia Scheltinga nostri
conjectura, λεγατευθέντι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁμοιον δὲ διγ. 15. Ἀνάγνωθι καὶ τὸ εἰ. διγ. τῷ γ'. τίτλ. τῷ λς. βιβλ. Ἐάν τις ἀπολιμπανομένης τινὸς δεφέντωρ ἀναφανῇ, τῆς τῆς, ὑπόχρηται δεφέν-
δωσιν αὐτὸν, καὶ τὴν ἰδικάτον σόλουι ὡς δόχη, μήπω ὅτι περικατάρξεως γενόμενης ἐπαίεθι ὁ πρω-
τότυπος, δύναται suo nomine τὴν ἐναγωγὴν ὑποδέξασθαι, καὶ οὕτω τοι κένηται. Τί γάρ, ὅτι ἀπορός ἐστιν, ὡς μὴ δύνασθαι τὸν ἀκτορα λα-
βεῖν τι παρ' αὐτῆς, ἢ καὶ εἰ πέλει καὶ καὶ οὕτω μέλλει ἐκδημῆν; Ἐτερόν ἐστιν ἐπὶ ἀκτορῶν περικατάρξεως περικατάρξεως· δύναται γὰρ αὐτὸς ἀλλοτρίως μή-
πω γενόμενης περικατάρξεως ἀμεῖβαν, καὶ ἡ δὲ ἐν-
τῇ ἡ δὲ ἐτέρω περικατάρξεως τὴν δίκην κινεῖν, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ 15. διγ. φθάσας ἐδίδασκεν.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Ὅτε μεταφέρεται εἰς τὸν πρωτότυπον ἡ δίκη, ἐκ
εἰχόντων οἱ ὡς δὲ δεφέντωρ δόθεντες ἐγυνηται,
καὶ τὰ ἐνέχυρα, ὡς βιβλ. κ'. τίτλ. 5. διγ. α'.

δίκην ὑποδέξασθαι] Ἰσως γὰρ ἠπέρησεν ὁ πρω-
τότυπος, ὡς διγ. 15. Ἀνάγνωθι καὶ τὸ 15.

Πισχυμένων τῶν γραμμάτων τῷ ἐνά-
γοντι, δι' αὐτὸν ἐσήμανε τῷ ἐναγομένῳ,
τίνα δέδωκεν ἐντολέα, καὶ ποῖω πράγμα-
τι, καὶ ὅτι κύρια ἡγεῖται τὰ παρ' αὐτῆς,
τὴν ἱκανοδοσίαν δὲ δίδωσιν ὁ ἐντολεύς.
Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνάγων αὐτὸν ἀποκινήσῃ,
ἔρρωται τὰ δι' αὐτῆς πραχθέντα.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Πισχυμένων] Ζήτη βιβλ. ε'. τίτλ. δ'. διγ. ι. καὶ
βιβλ. β'. καὶ τίτλ. ιβ'. Διγ. 15. καὶ τὸ παρόν-
τι τίτλ. διγ. 15. Ζήτη κεφ. 15. καὶ τὸν ἰδικά-
τον εἰ. καὶ τῷ ρί. θέμα τελευταῖον.

καὶ ποῖω πράγματι] Ζήτη βιβλ. ε'. τίτλ. τελευταῖον
κεφ. ιβ'. θέμα α'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐάν ὁ πρωτότυπος ἀπόντα τὸν περικατάρξεως
τὸν αὐτῆς βέλῃται τὴν ratam rem ἱκανοδοσίας ἀπ-
αλλάξαι τε καὶ ἐπικυφίσαι, γράμματα ἴδια σέλ-
λαιν ὀφείλει πρὸς τὸν ἀντιδικὸν τὸν αὐτῆς, καὶ δι' αὐ-
τῶν σημαίνειν, τίνα πρὸς αὐτὸν καὶ εἰς ποίαν αἰτίαν
ἐπίστη περικατάρξεως, καὶ ἵτι κύριον ἡγεῖται τὸ πρᾶ-
τόμῳ μετὰ αὐτῆς. Ἐπὶ τῇ τῇ γὰρ δὲ θέματος
δεχθέντων αὐτῆς τῶν γραμμάτων, τῆς τῆς, εἰ ὁμολό-
γηται αὐτῆς εἶναι τὰ γράμματα, ὡσανεὶ παρόντος
εἶναι περικατάρξεως δοκεῖ ὁ παρὼν παρ' αὐτῆς δεδομέ-
νος. Ὡς εἰ καὶ μὴ ταῦτα μετὰ μεληθεῖς μὴ βε-
ληθῇ αὐτὴν εἶναι περικατάρξεως, ὁμῶς τὸ δικαστήριον,
ὅπερ περικατάρξεως ἐκίνησε, τίτε βέλαιον ἐχέ. Δο-
κεῖ γὰρ δὲ τῇ εἰρηρῶν γραμμάτων εἶναι περικα-
τάρξεως,

¹ Ὁμοιον διγ.] Hujus Interpretationis principium re-
ferri debet ad L. 62. h. t.

² Ἐάν ὁ πρωτότυπος ἀπόντα τὸν περικατάρξεως] Sic etiam
in L. 65. h. t. Si procuratorem absentem dominus etc.

INTERPRETATIO.

Similiter Dig. 56. Lege & Dig. 5. Tit. III.
Lib. XXXVI. Si quis absentis defensor extite-
rit, id est, eum defendere promiserit, de judi-
cato solvendo satisdans; potest principalis, li-
te nondum contestata reversus, suo nomine
actionem suscipere, causa quidem cognita.
Quid enim, si non solvendo sit, ut actor nihil
ab eo consequi possit, aut rei publicae causa
abfuturus sit? Aliud obtinet in actore, qui
procuratorem constituit; hunc enim ante li-
tem contestatam indistincte mutare potest, &
vel per se ipsum, vel per alium procuratorem
litem movere, ut Paullus supra Dig. 16. do-
cuit.

ANONYMI.

Judicio in dominum translato, fidejussores a
defensore dati non tenentur, nec pignora,
quae dederunt, ut Lib. XX. Tit. VI. Dig. 1.

litem suscipere] Forte enim principalis non
solvendo fuit, ut Dig. 76. Lege & Dig. 16.

Adprobatis actoris literis, quibus reo L. 65.
significavit, quem procuratorem dede-
rit, & in qua causa, ratumque se ha-
biturum, quod cum eo actum sit, pro-
curator non satisdat. Sed etsi actor eum
removerit, tamen, quae per eum ge-
sta sunt, rata erunt.

SCHOLIUM.

Adprobatis] Quaere Lib. V. Tit. IV. Dig.
10. & Lib. II. Cod. Tit. XII. Const. 16. & hujus
Tit. Dig. 16. Quaere cap. 79. & Indicem cap.
5. & cap. 110. them. ult.

in qua causa] Quaere Lib. V. Tit. ult. cap. 12.
them. 1.

INTERPRETATIO.

Si dominus absentem procuratorem suum
satisfactione de rato liberare & relevare velit,
litteras suas ad adversarium mittere debet, iis-
que significare, quem adversus eum procura-
torem, & in quam causam fecerit, ratumque
se habiturum, quod cum eo actum sit. Hoc e-
nim casu literis ejus adprobatis, id est, si con-
stet, ejus esse literas, velut praesentis procu-
rator esse videtur, praesens ab eo datus. Ita-
que si postea poenitentia ductus istum procu-
ratorem esse noluerit, tamen judicium, quod
tanquam procurator movit, ratum esse de-
bet. Nam propter dictas literas procurator ef-
fe videtur, etiam si dominus postea voluntatem
suam

Georgius tamen Arnaldus Var. Conject. Lib. I. cap.
19. pag. 130. malebat: Si procuratorem absens dominus
etc. Sed parum refert, utro modo legatur, cum de
Legis sententia satis constat.

εἰς τὸν αὐτὸν οἰκίαν μὴ ταῦτα ἡμεῖς βέλῃσιν
ὁ πρωτότυπος. Εἰκότως ἔθεν ἐτεῦθεν γενήσεται
πρόγραμμα τῷ δεξιανθῶν τὰ γράμματα, καὶ τῶν
πεισέντι, καὶ ἐναχθέντι πρὸς τὸν προκαταρκτικόν.

Τ Ο Τ ' Α Ν Ω Ν Υ Μ Ο Υ .

Πίστεως γράμματα ἔδαμῶς μέμνηται ἐν τοῖς δι-
γέστοις, ἢ ἐν τοῖς ἰνστιτούτοις, εἰ μὴ ἐν αὐτῶν, καὶ
βιβλ. κβ'. τίτλ. γ'. διγ. κθ'. καὶ βιβλ. λα'. διγ.
λ'. Πλατίως ὅτι περὶ πιστώσεως ἀσλαμδάνη βιβλ.
δ'. § καὶ δ. τίτλ. κα'. ἀστ. ιγ'. καὶ κ'. καὶ ἐν τῇ
ξή. νεαρά.

αὐτὸν ἀποκινήσει] Καὶ ὅτε ἐν ὑπομνήματι περὶ βλη-
θῇ, ὡς βιβλ. β'. τίτλ. νς'. διγ. α'.

Ὁ ἐπερωτήσας Πέτρον ἢ Παῦλον, ὃν
αὐτὸς θελήσῃ, εἰς τὴν ἐντολέως τὸν ἑνα
ἀπαιτήσαντ' ἀποδέξεται, ἀναι-
ρεῖ τὴν ἐπερώτησιν.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν .

Ἐν τῷ πρὸς γνῶμην αὐτῶν εἰσελθεῖν καὶ κινήσαι
προκαταρκτικῶς νομῖνε.

εἰς ἀπαιτήσαντ'] τὸν Παῦλον τυχόν.

ἀποδέξεται] ἐπίδεικτον ἡγήσατο. Νόμ' μὴ πρὸς γνῶ-
μην αὐτῶν κινήσαι τὴν ἐντολέα. Ζήτη βιβλ. . .
τίτλ. γ'. κεφ. ξ'.

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ι Α .

Εἰ γὰρ μὴ τὸτο ρητῶς συνεφώνησεν, ὁ ρέει· εἰ-
χεν αὐτῶν ἐπιλογῶν, ὡς ἰνστι. τίτλ. δ'. καὶ βιβλ.
§ ἐξῆς τίτλ. δ'. διγ. ζ'. καὶ βιβλ. ιγ'. τίτλ. δ'.
διγ. ι'.

δεκτὸν ἀποδέξεται] Ἡ γὰρ ρατοναβιτίων ἀνωθεν κυ-
ροῖ τὸ ἀχρήστως γεγονέναι, ὡς διγ. κζ'. καὶ βιβλ. ε'.
τίτλ. α'. διγ. νθ'. καὶ ρνα'. Παραβαίνειται ὅτι κανὼν,
τίτλ. β'. τὰς βιβλίας διγ. ιγ'. καὶ βιβλ. α'. τίτλ.
ις'. διγ. δ'.

ἀναιρεῖ] Καὶ γὰρ μὴ ἐξ ἀρχῆς κατηνέχθη τὸ πρᾶγμα
εἰς δικαστήριον, ὅμως ἀπὸ τῆς ρατοναβιτίων κατε-
νήχθη δοκεῖ, καὶ τὴν ἐπερώτησιν δαπανᾷ.

Ὅπερ ὁ διοικητὴς ἐν τοῖς πράγμασι
τῶν δεσπότην ἐπερωτήσῃ, μὴ κωλύσεως
αὐτὸν τῆς ἐντολῆς, ἀκοντ' αὐτῶν ὁ δε-
σπότης ἀπαιτεῖν· καὶ δύναται.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν .

Παρεῖθ' τὸ ξζ'. διγ.

Ε Ρ Μ Η -

ι διγ. α.] Lege, ἀστ. α'. Videtur enim citare Con-
stitutionem, quam infra Thalelaeus laudat; sed quae in
Codice nostro desideratur.

ι ἀπαιτεῖν καὶ δύναται.] In L. 68. b. t. deest negatio;
quam tamen Cujac. ad Papin. Respons. T. I. Op. Po-

suam mutavit. Merito igitur hinc nullum
fit praejudicium ei, qui literas accepit, iis-
que fidem habuit, & a procuratore conven-
tus est.

A N O N Y M I .

Probatoriae literae plane non commemo-
rantur in Digestis & Institutionibus, nisi hic,
& Lib. XXII Tit. III. Dig. 29. & Lib. XXXI.
Dig. 90. Uberius vero de fide instrumentorum
tractatur Lib. IV. Cod. Tit. XXI. Const. 18.
& 20. & in Novell. 68.

eum removerit] Et si apud acta constitutus
est, ut Lib. II. . . .

Qui Petrum aut Paullum, utrum eo- L. 66.
rum ipse volet, stipulatus est, si, quod
procurator alterum petit, ratum ha-
beat, stipulationem exstinguit.

S C H O L I U M .

Dum ex sententia ejus agit procuratorio
nomine.

alterum petit] Forte Paullum.

adprobet] ratum habeat. Intellige, non con-
tra ejus sententiam agere procuratorem. Quae-
re Lib. . . . Tit. III. cap. 60.

I N T E R P R E T A T I O .

Si enim id nominatim haud expressit, reus
habet electionem, ut Inst. Lib. IV. & sequen-
ti Lib. Tit. IV. Dig. 7. & Lib. XIII. Tit. IV.
Dig. 10.

ratum habet] Nam ratihabitio inutiliter ge-
sta retro confirmat, ut Dig. 27. & Lib. V.
Tit. I. Dig. 59. & 151. Exceptio ab hac re-
gula est Tit. II. hujus Lib. Dig. 13. & Lib. I.
Tit. XVI. Dig. 4.

exstinguit] Licet enim initio res in judicium
non deducta sit, tamen per ratihabitionem de-
ducta videtur, & stipulationem consumit.

Quod procurator in rebus domini, L. 68.
mandato non refragante, stipulatus
fuerit, eo invito dominus petere non
potest.

S C H O L I U M .

Praetermissum est Dig. 67.

I N -

sum. p. 92. ex Basilicis restituendam esse contendit. Cu-
jaci sententiam refutare aggressus est Merill. Variant.
ex Cujac. Lib. I. cap. 9. sed leviori, quod ajunt, bra-
chio. Solidius rem egit Osius Aurelius Disputat. IX.
pag. 717. Tom. III. Thes. Jur. Civ. quem vide.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐντεταλμένῳ τινὶ διοικῆσαι τὰ ἡμέτερα πράγμα-
τα, ἢ ἐπίησα αὐτὸν γενικὸν προκράτωρα. Οὐ-
τὸ δύναται τὰς χρεῖστας τὰς ἐμὰς ἐπερωτᾶν, ἢ
νοθεύειν τὰς ἀγωγὰς, εἰ μὴ ἄρα ἔχῃ βέλυσιν
ἐναντιομένου αὐτῷ ἔντεταλμένου. Ἐν ᾧ ὅ, μὴ
ἐναντιομένης αὐτῷ τῆς βελύσεως, ἐπερωτᾶ ἢ ἐνοθεύ-
σκειν, ἔ δύναται κινεῖν ὁ δεσπότης ἥτοι ὁ πρωτί-
τυπὸς ὧσα γνώμῃ αὐτῶ. Σημείωσαι ἔν αὐτῷ,
διὰ τὸ ἀδυσκλήτως κείνῳ ἐν τῷ νῦν. διγ.

Ὁ δεδοκὼς ἐπὶ τῷ ἐναχθῆναι ἐντολέα,
δύναται παρεῖναι ἢ καὶ συνηγορεῖν τῇ
ιδίᾳ δίκῃ.

Τὴν αἰτίαν τῆς οἰκείας ἀπολείψεως δύ-
ναται λέγειν ὁ ἐναγόμενος διὰ ἐντολέως.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Παρεῖθι ἢ τὸ ἐ. διγ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δύναται τις τῆς ιδίης ἀπασίας διὰ προκρά-
τωρ λέγον διδόναι, εἰ μὴ ἔ αντιδικῇ ὁχλόν-
τῳ μετὰ τὰ ἔδικτα ὑπὸν αὐτὸν καταδικάσῃ ὁ
ἄρχων, ἢ καὶ εἰς νομὴν πέμψῃ τῶν πραγμάτων
αὐτῶ.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

Ἀνάγνωθι διγ. λς. καὶ βιβλ. μῆ. τίτλ. α.
διγ. ιγ.

Οὐκ αἰεὶ διὰ ἐντολέως ἀγωγὴν προσπο-
ρίζεται ἡμῖν, ἀλλὰ φυλάττεται· ὡς ὅταν
εἴσω τῶ νομίμῳ χρόνῳ ἐνάγωσιν, ἢ και-
νοτομίαν κωλύσωσι. Φυλάττεται γὰρ ἡ-
μῖν τὸ περὶ τῆς βίας ἢ τῶ λάθρα δικα-
σῆριον.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Δι' ἐλαθέρος γὰρ προσώπων ἀγωγὴν ἑτέρῳ ἔ
προσπορίζεται.

ὡς ἔταν εἴσω] Ὅμοιον βιβλ. κβ'. τίτλ. α. διγ.
κβ'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ προκράτωρ σὺν αἰ μὴ κλέμεθα ἀγω-
γῇ, φυλάττομεν ὅ τινὲς ἤδη πρὸτερον ἀρμόσαντες
ἡμῖν ἀγωγῇ. Καλῶς τὸ σὺν αἰ Δανείζων γὰρ
ὁ προκράτωρ ὀνόματι ἔ πρωτοτύπῳ, προσπορίζῃ
αὐτῷ ἔ μόνον τὸν δανειακὸν κενδικίον, ἀλλὰ ἢ τινὲς
τῶ ἐνεχύρων ἀγωγῇ ἥτοι τινὲς ὑποθεκαρίαν, καὶ
αὐτὸ τὸ δίκαιον τῶ ἐνεχύρων, ἢ τινὲς ἐντεῦθεν ὧσα-
κατάχεσιν, ὡς ἀνήνεκται βιβλ. δ'. ἔ κώδ. τίτλ.
κς. Δετ. β'. Οὐκ αἰ μὴ ἔν, ὡς εἴρηται, κλέ-
μεθα διὰ προκράτωρ ἀγωγῇ· τινὲς μὲντοι ἀρ-
μόσαντες μοι ἀγωγῇ τεμποράλιαν ὁ προκράτωρ
περπε-

INTERPRETATIO.

Negotiorum meorum administrationem ali-
cui mandavi, eumque omnium rerum procura-
torem feci. Is potest a debitoribus meis stipulari,
& actiones novare, nisi domini voluntatem sibi
contrariam habeat. In qua re autem, non re-
fragante domini voluntate, stipulatus est, &
novavit, dominus vel principalis invito eo pe-
tere non potest. Hoc igitur observa, quia in-
distincte dictum est Dig. 58.

Qui ad litem suscipiendam procura- L. 69.
torem dedit, causae suae adesse potest,
vel postulare.

Reus absentiae suae causas per pro- L. 71.
curatorem reddere potest.

SCHOLIUM.

Praetermissum quoque est Dig. 70.

INTERPRETATIO.

Potest quis absentiae suae causas per procu-
ratorem reddere, nisi magistratus, instante &
urgente adversario, post edicta eum condem-
net, aut adversarium in bonorum ejus posses-
sionem mittat.

ANONYMI.

Lege Dig. 36. & Lib. XLVIII. Tit. I.
Dig. 13.

Per Procuratorem non semper nobis L. 72.
actio acquiritur, sed conservatur; velu-
ti si intra legitimum tempus reum con-
veniat, aut novum opus fieri prohibeat:
conservat enim nobis interdictum *quod
vi aut clam*.

SCHOLIUM.

Nam per liberam personam actio alteri non
acquiritur.

veluti si intra] Similiter Lib. XXII. Tit. I.
Dig. 22.

INTERPRETATIO.

Per procuratorem non semper acquirimus a-
ctionem, sed conservamus eam, quae nobis an-
te jam competeat. Recte dicitur, *non semper*.
Nam procurator domini nomine pecuniam cre-
dens, acquirit ei non solum debiti condictionem,
sed & pignorum persecutionem, & ipsum
jus pignoris, & inde oriundam retentionem, ut
traditum est Lib. IV. Cod. Tit. XXVII. Const. 2.
Non semper igitur, uti diximus, actionem no-
bis per procuratorem acquirimus: sed actionem
temporalem, quae nobis competit, procurator
per

περπεγατῶς Διὰ περκατάρξεως. Εἰ δὲ καὶ καλύσῃ
τινὰ καινοτομῆντα ὁ ἐμὲς περκατάρξας, φυλάττεται
μοι καὶ ἔτι τὸ quod vi aut clam interdictum.
Οὐκ εἶπον, περσπορῶνται· ἔτις γὰρ σὺ ἐς περσ-
πορῶν. Εἰ δὲ μὴ περσπορῶνται μοι τὸ quod vi
aut clam interdictum, ἀλλὰ καὶ φυλάττεται μοι μέ-
νον τὸ δεχάιον δίκαιον. Τὸ γὰρ δεχάιον δίκαιον
ἐστίν, ἵνα μείνῃ ὁ τόπος ἐπὶ οὐράμας. Ὡς τὸ
δεχάιον μάλλον φυλάττεται μοι δίκαιον, καὶ εἰ δοκῇ
περσπορῶνται τὸ interdictum. Καὶ διὰ γὰρ ὡδελ-
γελίας ἔχω τὸ quod vi aut clam. Τίς δὲ ἡ
διαφορά; ὅτι διὰ τῆς εἰς interdictum, ὡδελ-
γελίας μὴ μὴ γενομένης, μόνον τὰ καὶ καινοτομῶν
οὐκδομηθέντα καταλύεται· γενομένης δὲ ὡδελ-
γελίας, πάντα τὰ καὶ ταῦτα, εἰ καὶ μὴ καινοτομία γένη-
ται, καταλύειν ἀνάγκη, πλὴν ῥημοσιον αἰτη-
θείσης γένηται.

Ἐὰν κινῶνται ἐντολέως ἑτοιμός ἐστιν ὁ
ἐναγόμενος καταβαλεῖν πρὸ τῆς προκα-
τάρξεως, κελεύσει τὸ ἀρχοντὸς ἀποτί-
θενται τὰ χρημάτια ἐν ναῷ· τῆτο γὰρ
καὶ ἐπὶ τῶν ὀρφανικῶν γίνεσθαι χρημάτων.
Μετὰ δὲ προκατάρξιν, τὸ ὀφικίς τὸ
δικαστὴ τὸ πᾶν ἡσπῆται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. δ'. τίτλ. δ'. διγ. ζ'. καὶ βιβλ.
κβ'. τίτλ. α'. διγ. κα'.

ὀρφανικῶν] Ὅταν ὁ νέος σὺν ἔχῃ περκατάρ-
ξας.

γίνεται χρημάτων] Ἐτοιμος δὲ εἰμὶ καταβαλεῖν ταῦτα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐὰν περκατάρξας μὴ γενομένης ἐτοιμῶς ἔχῃ
καταβαλεῖν ὁ ῥέος τῷ περκατάρξῃ εἰς ἄκτορος τὸ
χρέος, ὁ δὲ περκατάρξας κινήσας βέλεται καὶ αὐ-
τὸς εἰς ἐντεταλμῆς, καὶ ἐντεῦθεν μὴ δύνηται τὸ
χρέος λαβεῖν, τί γίνεσθαι καὶ; Τὸ γὰρ ὡγν-
μονῆντα τὸν ῥέον ἀναγκάζεσθαι δίκῃ εἰπεῖν, ἀδι-
κον εἶναι, μὴδὲν ἕτερον ἐγκαλέμενον, ἢ ὅτι παρ-
όντι τῷ πρωτοτύπῳ ἄκτορος, καὶ ταῦτα δυνάμενος,
καὶ ὀφείδειαν ἔχων καταβαλεῖν, εἰ κατέβαλε. Τίτε
γὰρ ἡδύνατο αὐτῷ τις ἐπιμέμφοσθαι. Τί δὲ, τότε
μὴ χείρας σὺν ἔχων, νῦν δὲ ὀπορήσας, βέλεται
τῷ περκατάρξῃ καταβαλεῖν, καὶ ὁ περκατάρξας σὺν
ἀνείχεται δεξασθαι, μὴ ἄρα δίκαιον ἐστίν, αὐτὸν
περκατάρξαντα τὸ χρέος ἐνάγειν, ἴσως καὶ ἀτιμο-
ποιῶ ἀγωγῇ; Τί ἐν; ἵνα μὴ τῷ περκατάρξῃ μὴκ-
νῶ μὴ ζήτησιν, συμβέλλουσιν αὐτῷ τῷ ῥέῳ, ἐν-
αποθεῖσθαι αὐτὰ ἐν ἱερῷ κατὰ κέλουςιν εἰς ἀρχον-
τῶν. Ταῦτα περκατάρξας· μὴ γὰρ περ-
κατάρξιν, ὀφικίς εἰς δικαστὴ ταῦτα πάντα κέινε-
ται. Σημείωσαι δὲ τῆτο, ὅτι ὁ πᾶσιλλος δεδί-
κω δύναιται καὶ κέλουςιν εἰς ἀρχοντῶν ἀποθεῖσθαι
τὸ χρέος ἐν ἱερῷ. Τῆτον γὰρ τὸν τρόπον ἐλθε-
ρῶνται εἰς ἀγωγῆς.

per litis contestationem perpetuat. Quodsi pro-
curator meus aliquem prohibuerit novum opus
facere, etiam sic mihi conservatur interdictum.
quod vi aut clam. Non dixi, *acquiritur*:
haec enim non est acquisitio. Si vero mihi non
acquirat interdictum *quod vi aut clam*, conser-
vat mihi tantum jus vetus. Nam vetus jus est,
ut locus eodem statu maneat. Itaque pristi-
num jus potius mihi conservat, nec videtur
acquirere interdictum. Nam & sine nuncia-
tione interdictum *quod vi aut clam* habeo.
Quae vero est differentia? Per hoc interdi-
ctum, si non facta est nuntiatio, solum novum
opus tollitur; sed facta nuntiatione, omnia
post eam aedificata, licet novum opus factum
non sit, destrui necesse est, nisi petentibus re-
missio fiat.

Si agente procuratore reus paratus L. 73.
sit pecuniam solvere ante litem conte-
statam, jussu Praefidis pecunia in aede
sacra deponitur: hoc enim & in pu-
pillaribus fit pecuniis. Post litem au-
tem contestatam, hoc omne ex offi-
cio judicis pendet.

SCHOLIUM.

Lege Lib. IV. Tit. IV. Dig. 7. & Lib. XXII.
Tit. I. Dig. 21.

pupillaribus] Si pupillus non habeat procu-
ratorem.

fit pecuniis] Si paratus sim solvere.

INTERPRETATIO.

Si reus ante litem contestatam paratus sit a-
ctoris procuratori debitum solvere, procurator
vero contra eum ex mandato agere velit, ne-
que adeo pecuniam accipere sustineat, quid fieri
oportet? Nam iniquum esset, reum, hominem
probum, cogi causam dicere, qui nihil aliud
commisit, quam quod praesenti domino acto-
ri, cum posset, & solvendi facultatem haberet,
pecuniam non solvit. Illud enim quis in eo
culpae posset. Quid vero, si tunc pecuniam
non ad manum habens, postea copiam nactus,
procuratori solvere velit, nec procurator acci-
pere sustineat? An aequum est, eum, cum pe-
cuniam offerat, cogi judicium accipere, si &
forte famosa sit actio? Quid igitur? Ne quae-
stionem hac de re longius extendam, consulen-
dum est reo, ut pecuniam ex jussu Praefidis in
sacra aede deponat. Hoc ante litem contesta-
tam; si lis contestata est, illud omne officio ju-
dicis dirimendum est. Observes autem, pupil-
lum debitorem ex Praefidis jussu pecuniam in
aede sacra deponere. Nam hoc modo libera-
tur actio.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

ὑπόβ' τὴν δίκην ὅτι μόνον ἐνετέταλτο. Διὸ καλῶς αὐτῷ καθάλλεται, ὡς βιβλ. β'. τίτλ. δ'. διγ. ιγ'.

Ὁ ἐνάγων ἦτοι σύνδικος τῆς πόλεως ἐ δύναται πράγμα πολιτικὸν κινεῖν διὰ ἐντολῆως.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οὔτε ὁ τῆς πόλεως ἄκτωρ ἦτοι σύνδικος, δύναται ὑπὲρ τῆς πόλεως καθάλλεσθαι προκράτωρα.

Ἡράτησις Ἄρχ' ἔτε ἐπίτροπος, ἔτε κράτωρ δύναται καθάλλεσθαι προκράτωρα;

ΣΤΕΦΑΝΟΥ.

Οὔτε κράτωρ, ἔτε ἐπίτροπος δίδναι δύναται προκράτωρα ἐπὶ τῇ δίκῃ τῶν ὀρφανῶν, ἀλλὰ μόνον ἄκτωρα καθιστῶσιν. Ὁ δὲ πέπιλλος καὶ ὁ νέος φύσεως ἐκαίρας, τῆτο μὲν ἐνάγοντες, τῆτο δὲ καὶ ἐναγόμενοι, παρόντων τῶν κηδεμόνων, δύναται δίδναι προκράτωρα. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἐπίτροποι καὶ οἱ κράτωρες καὶ μίμησιν τῶν προκρατόρων μὲν προκαταξιν, ἐτέρω δύναται τὴν καθ'αρχὴν ἐντέλλεσθαι δίκην, ὡς ἀνήνεκται βιβλ. β'. § κώδ. τίτλ. ιβ'. Διατ. ια'.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ.

Οὔτε ὁ σύνδικος τῆς πόλεως καλῶς δίδωσι προκράτωρα.

ΤΟΥ ἈΝΩΝΥΜΟΥ.

Πρὶν ἢ προκαταξέται, διὰ τὴν ἡ. καὶ κβ'. καὶ κγ'. Διατ. § ιβ. τίτλ. § β'. βιβλίς § κώδικος. Ὁ δὲ διοίκησιν ἐπιτροπείας, καὶ πρὶν ἢ ἀρξέται, δύναται ἄλλω μετεντέλλεσθαι, ὡς βιβλ. ιζ'. τίτλ. α'. διγ. η'.

Διεδικῶν τις τὸν ἀγορασὴν ἐναγόμενον περὶ τῶν πραγμάτων, προέτρεπε τὸν πράτην διεδικεῖν, καλῶς ἐπιζητεῖ παρ' αὐτῶν τὴν ἱκανοδοσίαν ὁ πράτης, μήποτε δοθῇ μὲν τὸ πρᾶγμα τῷ ἐνάγοντι, ἐλθὼν δὲ ὁ ἀγορασὴς ἀποσπάσῃ αὐτὸ, καὶ ἀναγκασθῇ πάλιν ὁ πράτης διεδικεῖν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ ἀγορασὴς ἐν νομῇ γενόμενος § πραθέντος ἀγρῶ αὐτῷ, τῆτεςιν, καθάλαβὼν τὴν τῆτες νομῇ,

¹ Διεδικῶν] Sic etiam Synops. Basil. Lib. VIII. p. 105. Basilica Fabroti, Ei ἐδικῶν.

² ΕΡΜΗΝΕΙΑ.] Hanc Interpretationem, in qua Theophili sit mentio, a me suppeditatam inter Theo-

ANONYMI.

Suppone litem ei soli mandatam esse. Ideo non recte ipsi solvitur, ut Lib. II. Tit. IV. Dig. 13.

Actor civitatis, vel Syndicus negotii publicum per procuratorem agere non potest. L. 74.

INTERPRETATIO.

Neque civitatis actor vel Syndicus in civitatis rem procuratorem constituere potest.

Interrogatio: An neque tutor vel curator procuratorem dare potest?

STEPHANI.

Neque tutor neque curator in pupillorum lite procuratorem facere possunt, sed solum actorem constituunt. Pupillus autem & adolescens, utriusque sexus, tam ad agendum, quam ad defendendum, tutore seu curatore interveniente, procuratorem dare possunt. Ipsi etiam tutores & curatores post litis contestationem a se factam, ad exemplum procuratorum, qui litem contestati sunt, procuratores dare possunt, sicut traditum est Lib. II. Cod. Tit. XII. Const. II.

CYRILLI.

Neque Syndicus civitatis recte ordinat procuratorem.

ANONYMI.

Priusquam litem contestatus sit, per Const. 8. 22. & 23. Tit. XII. Lib. II. Cod. Is vero, cui administratio mandata est, etiam ante litis contestationem, alteri mandare potest, ut Lib. XVII. Tit. I. Dig. 8.

Si quis cum emptorem defenderet, cui de re empti controversia mota erat, postularit a venditore, ut ab eo defenderetur, recte venditor desiderat sibi caveri, emptorem rem ratam habiturum; ne si forte rem actori restituat, reversus autem emptor eandem repetat, rursus venditor defendere cogatur. L. 75.

INTERPRETATIO.

Emtor in possessione factus agri sibi venditi, id est, illius possessionem adeptus, peregre

phili Fragmenta pag. 945. retulit Celeberr. Vir, Guil. Otto Reitzius, cujus etiam accuratam Versionem hic retinui.

μὴν, ἀπελείφθη, καὶ ἐξελθὼν¹ τις ἐξεδίκη τὸν αὐτὸν τὸν ἀγρὸν. Ὁ δὲ δὲ ἀπολιμπανομένης προκράτωρ λέγεις ἐκίνησε πρὸς τὸν πρῶτον δὲ ἀγρὸν, ἐλθεῖν καὶ δεφενδεύσαι τὸν ἀγοραστὴν ἐκδικηδὴν δὲ ἀγρὸν. Ὁ πρῶτος ἀπῆλθε τὸν προκράτωρα ratam rem emptorem habiturum. Τὸ ζητῶντον, εἰ καλῶς αὐτὸ ἀπαιτεῖ; καὶ ἀπεκρίνατο ὁ Ἰουλιανὸς, λέγων, ὅτι καὶ πάντως. Ἐάν γάρ, φησι, μὴ λάβῃ τὴν ratam rem, καὶ συμβῇ αὐτὸν ἡττηθῆναι, ὡς εἰς, ἀποκαταστήσῃ τῷ νικῶντι τὸν ἀγρὸν, ἐπανερχομένης δὲ ἀγοραστῆ καὶ περαιωμένης τὸν ἀγρὸν ἐκνικήσῃ πρὸς δὲ νικήσαντα, καὶ ἀναπαλαίσῃ τὸ γεγονός, ἀναγκάζεται ὁ πρῶτος, δεφενδεύσας δηλαδὴ τὸν ἀπολιμπανόμενον ἀγοραστὴν, αὐτῷ συμβῆναι καὶ δεφενδεύσαι τὸν κινήσαντα πρὸς τὸν ἀγρὸν καὶ νικήσαντα, οἷα δεδωκώς αὐτῷ τὴν ratam rem dominum habiturum, ὅτε τὸν ἀγρὸν ἐδεφενδεύσεν. Οἶδας γὰρ μαθὼν ἐκ τῶ μ. διγ. ὅτι πᾶς ἀλιενόμινε τὴν in rem ὑποδεχόμενος, ἀναγκάζεται δίδιναι πρὸς τὴν ἐκδικήν σέλοισι καὶ τὴν ratam rem. Καλῶς ἔν ἐρηται, ὅτι τὴν ratam rem ἀπαιτεῖ ὁ πρῶτος τὸν τὸ ἀγοραστὴν προκράτωρα ἐτέρω² λόγῳ, ὅτι ἐκνικήσας τὸν ἀγρὸν κατέχευε τὴν ἐξ ἐμπλο, ἢ τὴν διὰ τὴν δέσπλως ἐκ σιπλάτης. Θεόφιλος μὲντοι ὁ μακαρίτης τὸ rursus defendere πρὸς αὐτὸν ἐκίνησε τὸν ἀγοραστὴν, εἰπὼν, ἵνα μὴ δὲ ἀγοραστὴ ἐπανήντῃ καὶ βελομένης τὸν ἀγρὸν ἐκ δὲ ἐκνικήσαντα ἐκδικήσῃ καὶ ἀναλαβῇ, ἀναγκαστὴ ὁ πρῶτος πάλιν αὐτὸν δεφενδεύσαι, τῆς δὲ δικαιολογίαν αὐτῷ κινῆναι³ χορηγήσῃ, καὶ ἐπὶ αὐτοῦ ἐχρήσατο τὴν δεφενσίονι.

Κ Υ Ρ Ι Λ Λ Ο Υ.

Ὁ τὸν ἀγοραστὴν δεφενδεύων ἐναγόμενον τὴν in rem, εἰν ἀπαιτεῖ τὸν πρῶτον δεφενδεύσαι αὐτὸν, καλῶς ἀπαιτεῖται ἐξ αὐτῶ τὴν ratam rem, ἵνα μὴ μὲν κατὰδικῶν ἐπανίων ἀγοραστῆς ἀνατρεψῇ τὰ γινώμενα.

Ἐάν τὸ διεκδικητὴ δεδωκὸς³ τὰ ἱκανὰ, ἀπορήσῃ πρὸ τῆς προκατάρξεως ὁ ἐναγόμενος, καὶ διὰ τῆτο παραιτεῖται τὴν δίκην ὁ διεκδικητής, ἀπαιτεῖνται οἱ ἐγγυηταὶ αὐτῶ, καὶ ὅσον παράσχωσιν, ἀπαιτεῖσιν αὐτόν.

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ι Α.

Τίτιος τις ὑπέχετο τὸ τινα δεφενδεύειν, καὶ δίδωκεν ἱκανὰ, μήπω δὲ προκατάρξεως γενομένης, ἀπορῶ ὁ ρέος ἐγένετο, καὶ διὰ τῆτο Τίτιος ὑποχόμενος αὐτὸν δεφενδεύειν, καὶ δὲ τα ἱκανὰ, παρητήσατο, λέγων, μὴ χρῆναι δίδωσθαι καὶ αὐτῷ δικαστήριον, ὅπως πρὸ προκατάρξεως γενομένης δὲ ρέος. Ζητῶ μαθεῖν, εἰ καὶ αὐτῷ πρὸς ἀναγκάσει τὴν ἐναγκάσει; λέγει τοίνυν ὁ Ἰουλιανός. Δεδωκώς ὁ δεφενδεύων ἱκανὰ, τὰς δὲ οὐκ ἐπείλει ὑπέχειν δὲ πρωτοτύπου. Καὶ ὅτε μέγα τι αὐτῷ χαρίζεται ὁ πρῶτος,

οἱ ἐξελθόντες] Reitzius malebat simplex ἐλθόν. Doctiss. Gavelius ibid. conjiciebat, ἐξελθόντες. Legendum, ἐπὶ ἐλθόντες.

egre abiit; & veniens quidam vindicabat hunc eundem agrum. Sed absentis procurator appellabat venditorem agri, ut veniret, & emptorem agri, qui vindicabatur, defenderet. Venditor exigebat a procuratore cautionem, ratam rem emptorem habiturum. Quaestio est, num recte hoc exigat? Et respondit Julianus, dicens, quam maxime. Si enim, inquit, non acceperit cautionem ratam rem, & evenit, ut victus, quod fieri potest, victori agrum restitueret, redeunte emptore ac tentante agrum revindicare a victore, & quod factum est rescindere; cogitur venditor, qui scilicet absentem defenderat emptorem, se denuo convertere & defendere petitorum agri ac victorem, ut qui cautionem ratam rem dominum habiturum ei praestiterit, cum agrum defenderet. Nosti enim, te ex Dig. 40. didicisse, quod quicumque alieno nomine actionem in rem excipit, cogatur praeter cautionem judicatum solvi, & alteram praestare ratam rem. Recte igitur dicitur, venditorem ab emptoris procuratore ratam rem exigere etiam alia ratione, quod agro evicto actione ex empto teneatur, aut duplae ex stipulatu. Atqui Theophilus beatæ memoriae verba rursus defendere de ipso intelligebat emptore, dicens, ut ne redeunte emptore ac volente agrum ab evictore revindicare & recipere, venditor cogatur eum rursus defendere, id est, illo agente, exceptionem suppeditare; atque sic de actore usus est Theophilus vocabulo defensionis.

C Y R I L L I.

Si, qui emptorem actione in rem conventum defendit, a venditore postulet, ut ab eo defenderetur, venditor recte ab eo desiderat cautionem ratam rem, ut ne post condemnationem reversus emptor evertat, quod actum est.

Si praestita satisfactione a defensore, L. 76. ante litem contestatam reus solvendo esse desierit, & defensor eam ob causam judicium recuset, fidejussores ejus conveniuntur; & hi, quicquid praestiterint, a defensore repetunt.

I N T E R P R E T A T I O.

Titius quis alicujus defensionem suscepit, praestita satisfactione: sed lite nondum contestata, reus solvendo esse desit, & ob eam causam Titius, qui reum defendere promiserat, & satisdederat, recusabat judicium in se reddi oportere, cum reus ante litis contestationem solvendo esse desierit. Quaero, an id ei concedi debeat? Sed Julianus respondit: Defensor, cum satisdedit, domini loco habendus est. Nec multum ei gratificaturus est

Prae

2. ἐτέρω λόγῳ] Cl. Reitzius supplet, καὶ ἐτέρω λόγῳ.

3. διεκδικητῆς] Basilica, διοικητῆς.

ἐὰν μὴ ἀναγκάσῃ αὐτὸν ὑποδέξασθαι τὸ δικασή-
ριον· ἐπειδὴ δύναται ὁ ἄκτωρ χωρεῖν καὶ τὸ ἐγγυη-
σαμένῳ αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἰδικαίῳ σόλουι, ὅτι ὁ
ob rem defensam clausula: καὶ οἱ ἐγγυηταί, εἰ
τι ἀνὴρ ὡς ἔχουσιν, ὡς ἔστι δὲ δεφένσορ^α λήψονται.
καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ εἰρημνῶν ἐν τῷ μγ'.
καὶ μδ'. καὶ μέ. διγ. Εἴρηται ὅ, ὅτι, ἐάν τις μὴ
ἀναγκάζουσιν^α δεφένδυσά τινα ὡς ἔστι τῷ ἰ-
δικαίῳ σόλουι, καὶ ἐξ ὁλόγου αἰτίας τῷ δεφένσιονα
ὡς αἰτιήσεται, ὅδε ἡ ὅτι σιπυλάτῃς κομμιτῶνται.
Πρῶτον μὲν γὰρ εἰσὶ λέγειν τινὰς, ὅτι τὸ ἐ-
λαῦθα εἰρημνῶν πρὸς τὴν ἀνάγκην ἐχόντων δεφένδυσαν
εἴρηται. Τὸ δὲ γε ἀληθεστέρον τῆτό ἐστι· τὰς ὁλό-
γους αἰτίας ἀπαρμυμένῳ φησὶν, εὐλογον αἰτίαν
εἶναι τὸ ὑπὸ νομῆν γενέσθαι τὰ τῶν ῥέξ πρᾶγμα^α.
Ἐνταῦθα ὅ, ἄπορον αὐτὸν γενόμενον ὑποτίθεσθαι· τῶν ὅ
ὄντ^α ἄπορος ἤδη τὰ πρᾶγματα ὑπὸ νομῆν ἐστὶ τὴν
δανεισῶν. καὶ ὅτι ἐστὶν εὐλογ^α αἰτία τὸ λέγειν,
ὅτι ἄπορ^α γέγονεν ὁ ῥέξ. Οὕτως εἰπέ, καὶ φέ-
γεις τὴν δοκῶσαν ἐναντίωσιν.

Ὁ διεκδικέμεν^α ἀνδρὸς ἀγαθῶς δοκι-
μασία διεκδικεῖται.

Ὅθεν ὁ δοκεῖ διεκδικεῖν τὸν ἄπο-
ντα ὁ ὑπερτιθέμεν^α πληρωθῆναι τὴν δί-
κην.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ἀνδρὸς ἀγαθῶς] Ἀνάγνωθι διγ. νέ. καὶ βιβλ. δ'.
τίτλ. διγ. κβ'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

ὑπερτιθέμεν^α] ὁ ἐν τῷ ὑπερτιθεσθαι καὶ συν-
τρέχειν τὴν ἀκτορά, μὴ συγχωρᾶν εἰς πέρας ἀχθῆναι
τὴν ὑπόθεσιν.

Ὁ ἐπιτραπείς διεκδικῆσαι δύο πρᾶγ-
ματα, καὶ τὸ ἐν καλῶς ἀπαιτεῖ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ δοθεὶς περικρατῶν ἐπὶ τὸ δύο πρᾶγματα διεκ-
δικῆσαι, δύναται καὶ ἐν μόνον ἐκδικῆσαι πρᾶγμα, καὶ
ὁ δὲ τῶν κινῶν ἐκβάλλεται ὡς ἔστι φησὶ, ἀλλὰ
καὶ φάτερον τὴν πρᾶγμα^α, πρὸς ὅ, κινῶν, κατάγει
εἰς δικασήριον.

Ἡ προκειμένη διάταξις λέγει ὅτως· Ἡ
ἀσφάλεια τῆς δεκτῆς ἡγήσεως, τότε ἀπαι-
τεῖται παρὰ τῶν ἐντολέως, ὅσας ἀμφίβο-
λὸν ἐστὶν, ἐὰν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐντέταλται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Βιβλίον β'. ὅ, κώδικ^α τίτλ^α β'. 4 λέγει ὅ-
τως. Ζήτῃ κεφ. σέ.

ΕΡΜΗ-

1 τὸν ἀπορ^α] Haec verba absunt a Basilicis.
2 διεκδικῆσαι] Basilica, ἀπαιτῆσαι, unde reliqua hujus
Legis, quae in MS. deerant, restitui.

3 ἡγήσεως] Hoc dedi ex Basilicis. MS. male, εἰση-

Praetor, si eum non coegerit iudicium accipe-
re; cum actor adversus fideiussores ejus expe-
riri possit ad iudicatum solvendum, ex clau-
sula ob rem defensam: & hi, quicquid prae-
stiterint, a defensore consecuturi sint. Ne-
que tibi obstare credas, quod dictum est Dig.
43.44.45. stipulationem non committi, si quis
non coactus aliquem defendere, de iudicato
solvendo satisdederit, & ex justa causa defen-
sionem recusaverit. Primum quidem credibile
est aliquos dicturos, quod hic dicitur, de
his, qui ex necessitate defendunt, intelligen-
dum esse. Sed verius hoc est: Jctus justas cau-
sas recensens ait: Justam causam esse, si rei bo-
na possideri coeperint. Hic autem supponit,
eum solvendo esse desiisse; ejus vero bona, qui
solvendo esse desiit, jam a creditoribus possi-
dentur. Neque est justa causa, si dicas, reum
solvendo esse desiisse. Ita si dixeris, evitabis
pugnam, quae inter has leges esse videtur.

Qui defenditur, boni viri arbitratu L. 77.
defenditur.

Ideo non videtur absentem defende- L. 78.
re, qui rem differt, ne controversia^{pr}.
ad exitum deducatur.

SCHOLIUM.

viri boni] Lege Dig. 55. & Lib. IV. Tit. VI.
Dig. 22.

INTERPRETATIO.

qui rem differt] Qui procrastinando & fru-
strando actorem, non patitur controversiam
ad exitum deduci.

Ad duas res petendas procurator da- L. 78.
tus, unam etiam recte petit. §. 1.

INTERPRETATIO.

Procurator ad duas res petendas datus,
potest & unam rem petere, neque ideo, si
agat, exceptione excluditur; sed & alter-
utram rem, de qua movet, in iudicium de-
ducit.

Praesens Constitutio sic ait: Cautio L. 1.
ratihibitionis tunc exigitur a procura- C. cod.
tore, quoties incertum est, an ei ne-
gotium mandatum sit.

SCHOLIUM.

Constitutio extat Lib. II. Cod. Tit. XII.
Quaere cap. 75.

IN-

γῆσεως. qui tamen mox rectius habet, ἐὰν αὐτὸ, pro ἰά-
αὐτὸ, quod in Basilicis.

4 τίτλ^α β'.] Sic semper Graeci. In Codice, quo
hodie utimur, est Tit. XIII.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐὰν ἀδελὸν ἐστὶ τὸ μανδάτον, δώσῃ ἐν αὐτῷ ὁ
προκευράτωρ τὴν ρατοναεῖτίονα. Ἀνάγνωθι τὴν α'.
Διὰ τ. β'. τίτλ. β'. παρὲν τ. β'. βιβλίον, καὶ τὴν
ιβ'. Διὰ τ. γ'. τίτλ. γ'. δ'. βιβλ.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Ἡ προκειμένη Διάταξις λέγῃ ἔστω· Ἀσφάλεια
— ut in κειμῶν. Μαθε· Διὰ τῆς ἐν τῇ
τῷ βιβλίου ἐν τῷ ια'. τίτλ. ἡ μὲν ὑποθεσά-
μην· τῷ τίτλῳ Διάταξις τὸν ἐν ὑπομνήματι δε-
δομένον προκευράτωρα νομοθετεῖ μὴ διδόναι τὴν ra-
tam rem, ἐπειδὴ οὐκ ἔστιν ἀμφίβολον ἐπὶ τὸ ἐν
ὑπομνήματι γενόμενον μανδάτον. Εἰ δὲ καὶ διὰ
ὑπομνήματι ἄλλως πως ἀναμφίβολον καὶ ἀμαχόν
ἐστὶ τὸ μανδάτον, οὐκ ἐπὶ δίδεται ἡ ράταμ ρέμ, καὶ
περὶ τὴν γὰρ ἐστὶν, ἐπειδὴ ὁ ἀληθὲς ἔχων μανδάτον
καταφέρει τὴν δίκην, καὶ δαπανᾷ εἰς αὐτήν. Καὶ
λοιπὸν οὐκ ἐπὶ δεδιάρῃ τὸν δεσπότην, μήποτε ἐλ-
θὼν ἐναγάγῃ ἅπασι τῇ δίκῃ ἀνερεθείτης τῇ προκα-
τάτῃ β' προκευράτωρ. Ὑπέθετο δὲ καὶ ἐν τῷ
δε' προκευράτωρ βιβλίου μέθοδον ἑτέραν, ἀπαλ-
λάττεσαν τὸν προκευράτωρα β' δὲναυ ταύτῃ τὴν ἱκα-
νοδοσίαν, τὸ γεγάμιασι κεχεῖσθαι τὸν δεδιάρῃ τὸν
προκευράτωρα πρὸς τὸν ἴδιον Διάδικον, καὶ δι' αὐτῶν
τῇ γεγραμμάτων ἐπιστέλλειν αὐτῷ, ὅτι ἐγὼ ἐκτελεσά-
μην τῷδε τῇ κατ' αὐτὴν ἐναγωγῇ χρησάσθαι. Μέ-
μνησο δὲ καὶ κείνης τῇ μεθόδῃ.

Ἐκάτερον μέρους καὶ δι' ἐντολέως ἐκ-
καλεῖσθω, χρηματικῆς ἔσης τῆς ὑποθέ-
σεως.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτη κεφαλ. λγ'. θεμ. γ'.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Ἐπὶ χρηματικῆς δίκῃς δύναται ἑκάτερος τῶν δικαζο-
μένων καὶ διὰ προκευράτωρ ἐκκαλεῖσθαι τὴν ἐκκλη-
τον. Ἀνάγνωθι βιβλ. ζ'. τίτλ. β'. Διὰ τ. θ'. καὶ νεαρ. κγ'.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Γυνὴ χρηματικῇ δίκῃ ἀγωνισαμένη ἐνίκησεν·
ἡ δὲ ταύτης ἀντίδικος ἐξεκαλέσατο καὶ ἐβέλετο διὰ
ἰδὴ ἀνδρὲς πρῶτον τὴν ἐκκλητον. Καὶ δεξαμένη
τὴν αἴτησιν αὐτῆς ἡ Διάταξις ἀνέγραψεν ἔστω·
Ὅποτε τὸ πρῶτον χρηματικὴν εἶναι λέγεις, δύνα-
σαι διὰ τῶν ἀνδρῶν τῶν εἰσθότων πληρωθέντων τῇ ἐκ-
κλητῇ τῇ ἀντίδικῃ σε ἀποκρίνασθαι· ὅποτε αἱ ἐκ-
κλητοὶ αἱ χρηματικαὶ διὰ προκευράτωρ γυμνά-
ζεσθαι ἐξ ἑκατέρου μέρους τῶν δικαζομένων δύναται.
Ἐπειδὴ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει περὶ μόνον ἀνδρῶν τῶν ἐκ-
καλεσαμένης ἐνομοθέτησεν ἡ Διάταξις, λοιπὸν ἐν-
ταῦθα τὸ γενικώτερον λέγῃ, ὅτι διὰ παντὸς προ-
κευρά-

1 ut in κειμῶν] Verba sunt librarii, quem eadem
repetere taedebat.

2 ὑποθεσάμην in τῷ ια'. τίτλῳ Διάταξις] Hujus Con-
stitutionis in Codice Justiniano, ut nunc est, nec vo-

INTERPRETATIO.

Si incertum est mandatum, procurator
praestabit cautionem ratihabitionis. Lege
Const. 1. Tit. XXII. hujus Lib. II. & Const.
Tit. 12. XXXV. Lib. IV.

THALELAEI.

Praefens Constitutio sic ait: Cautio —
ut in Textu. Attende: Ideo hoc Lib. Tit. XI.
Constitutio, quae sola Titulo subjecta est, sanc-
vit, procuratorem apud acta constitutum non
praestare ratam rem, quia non amplius incer-
tum est mandatum, quod apud acta datum est.
Si vero mandatum non apud acta datum sit,
sed alia ratione nullam dubitationem & con-
troversiam admittat, non praestatur cautio ra-
tam rem, & plane superflua est, quoniam, qui
verum mandatum habet, rem in judicium de-
ducit, in eamque sumtus facit. Neque postea
veremur amplius, ne dominus veniens expe-
riatur semel lite per procuratorem contestata.
Alia quoque ratio Tit. D. de Procuratoribus
suppeditata est, quae procuratorem ista satis-
datione relevat, videlicet ut dominus literas
dirigat ad adversarium suum, iisque signifi-
cet, quem adversus eum procuratorem, &
in qua causa fecerit. Meministi istius ra-
tionis.

Cum res pecuniaria est, appellatio- L. 2.
nes etiam per procuratores ab utraque
parte litigantium exerceri possunt.

SCHOLIUM.

Quaere cap. 33. them. 3.

THEODORI.

In re pecuniaria uterque litigantium etiam
per procuratorem appellare potest. Lege Lib.
VII. Tit. LXII. Const. 9. & Novell. 23.

THALELAEI.

Mulier de re pecuniaria litigans superior
discessit: sed adversaria ejus appellavit, & per
maritum suum appellationem exercere vo-
luit. Quas preces admittentes Imperatores sic
rescripserunt: Cum rem pecuniariam esse di-
cas, potes per maritum tuum, sollemnibus
impletis, appellationi adversariae tuae re-
spondere: cum appellationes pecuniariae per
procuratorem exerceri ab utraque parte liti-
gantium possint. Quoniam Constitutio priori
parte de solo marito feminae appellantis san-
civit, deinceps generalius dicit, utramque liti-

Iam nec vestigium reperias. Eandem frustra etiam quae-
ras in Cod. Theodos.

3 δι' ἀποκρίσεως] Respicit L. 65. D. h. 1.

κουράτωρ δύναται ἐκάτερον μέρους γυμνάσαι τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ὁ νικῶν ἐν τῷ πρώτῳ δικαστηρίῳ, καὶ ὁ ἡττηθεὶς καὶ ἐγκαλεσάμενος.

Οἱ τὰ τῶν κληρονόμων χειρίζοντες πράγματα, εἰ μὴ ἀποκρίνονται τοῖς λεγατάριοις, ἐκβαλλέσθωσαν τῆς νομῆς, καὶ πεμπέσθωσαν οἱ λεγάταριοι.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

Ὁ διοικῶν τινὲς πράγματα, ἀναγκάζεται δεφενδῆν αὐτὸν, ἢ ἀφίστασθαι τῇ διοικήσεως. Ἀνάγνωθι τὴν ξθ'. . . καὶ μὴ λάβῃ σε τὰ περὶ τῆς.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Κατὰ λέλειπται τινὶ φιδεικόμενον, καὶ βελέμενος ἀπαῖσιν τὰς κληρονόμους, αὐτὰς μὲν παρόντας ἐχέουσαν, εὖρε δὲ τινὰς διοικῶντας τὴν ἐξίαν αὐτῶν. Καὶ κείνῳ παρηγόρησε περὶ τῆς φιδεικόμενης. Ὁ δὲ εἶπεν, διοικήσας εἰμι τῇ ἐξίαν τῶν κληρονόμων, καὶ οὐκ ἔχω ἀνάγκην δεφενδεύσαι αὐτὰς ἀπολιμπανέμενος. Πρὸς ταύτῃ ἐν τῇ διοικητῇ ἀπολογίᾳ προσῆλθεν ὁ φιδεικόμενος τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀντίγραφον ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ἔστως. Ἐκείνῳ, ὅς τις τὰ πράγματα πράττῃ ἢ τοῖς διοικῶν τῶν κληρονόμων, παρ' ἃν χρεώσεται σοὶ τὸ φιδεικόμενον λέγεις, προσκάλεσθαι πρὸς τὸν λαμπρότατον πραίτωρα, ὅστις προσκληθεὶς, ἢ ἀπορίνασθαι σοὶ ἀναγκαζήσεται, ἢ κωλυθήσεται διεκδικῆσαι τὰ πράγματα τῶν κληρονόμων καὶ τὸν τῇ δικαιοδοσίᾳ τύπον. Διασκέπεται καὶ ὁ πραίτωρ, εἰ μὴ δεφενδύσῃ τὰς κληρονόμους ὁ διοικητὴς, εἰ ὁφείλῃ πέμψαι σε εἰς νομὴν τὴν φιδεικόμενος σερεβανδόρῃ καὶ αὐτῷ, ἀκολυθῶν τῷ ὑποδείγματι τῇ δικαιοδοσίᾳ, ἣν τινὰ δικαιοδοσίαν εἶθε καὶ τῇ ἀδεφενδύτῳ ἐγγυμνάζειν. Καὶ τὸ μὲν καὶ πόδας ἔστως. Καλλίστην δὲ νόμιμον εἰσηγήσατο ἡ ἀτάξις καὶ τῇ νεγοτιογέσῃ, ἵνα ὥσπερ οἱ προκουράτωρες οὐκ ἄλλως δύνανται κινεῖν τὰς ἐνταλθεῖσας αὐτοῖς ἀγωγὰς, ἐὰν δὲ δεφενδύσῃ τὰς ἐνταλταμένους αὐτοῖς, ἔτω καὶ οἱ νεγοτιογέστορες, εἰ ὑποδέχονται τὰς ἀγωγὰς ὀνόματι τῆς δεσπότης τῇ ἐξίαν, ἵνα κωλύωνται τῇ διοικήσεως, ὥσπερ οἱ προκουράτωρες τῇ ἐνταλθείσης αὐτοῖς ἀγωγῇ. Τὸ γὰρ λέγει ἡ ἀτάξις secundum formam jurisdictionis, αὐτὴν τὴν ἐπὶ τῇ προκουράτῳ καμίνῳ νομοθεσίᾳ δηλῶσα. Περὶ γὰρ negotiorum gestorum ἔδαμῃ τοῖσιν καὶ νόμιμον ὥσπερ τοῖς πραίτωρσιν· ἀλλ', ὡς εἶπον σοὶ, περὶ τῇ προκουράτῳ καμίνῳ νομοθεσίᾳ ἡ ἀτάξις αὕτη μνημονεύσασα, ἐξέτεινεν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τὰς νεγοτιογέστορας. Σημείωσαι ἐν τῷ νόμιμον αὐτῆς· ἐστὶ γὰρ θαυμασίν. Καὶ εἰ τὰ μάλιστα περὶ μόνου φιδεικόμενος χρεώσμενος εἶπεν ἡ ἀτάξις, ὅμως καὶ ἐπὶ παντὸς χρεώσ δύναται τῷ αὐτῷ λογισμῷ ἔλκεν τὴν νομοθεσίαν αὐτῆς. Στίξον ἐν τελείᾳ εἰς τὸ prohibebitur. Λοιπὸν γὰρ ὡς ἄλλου νομῆς ἐστὶν δέχηται ἀπὸ τῆς deliberabit. Ἐπειδὴ γὰρ εἰς τὸν νεγοτιογέστορα ἐπιλογὴν οὐκ αὐτῆς τῇ ἀτάξεως ἢ δεφενδεύσαι τὸν κύριον τῶν πραγμάτων ἢ ἀπορίνασθαι τῇ διοικήσεως, εἰκότως ἐπήγαγε καὶ τὸ δεύτερον μέρος ἡ ἀτάξις, ὅτι ἐὰν ὁ νεγοτιογέστωρ μὴ δεφενδύσῃ τὸν δόντα, διασκέπεται ὁ πραίτωρ, εἰ ὁφείλῃ πέμψαι σε εἰς νομὴν. Ν-
μῶ

litigantium partem per procuratorem appellationem exercere posse, tam victorem in priori judicio, quam victum & appellantem.

Qui res heredum agunt, nisi legatiariis respondeant, a possessione depellantur, & legatiarii in possessionem mittantur.

THEODORI.

Qui alicujus negotia administrat, eum defendere cogitur, vel decedere ab administratione. Lege . . . 96. neque te lateant, quae eo pertinent.

THALELAEI.

Relictum est alicui fideicommissum; quod cum ab heredibus petere vellet, illos quidem abesse cognovit, reperit vero aliquos eorum res administrantes. Uni ex his molestum se praebuit propter fideicommissum. Is vero dixit, se rem heredum administrare, neque compelli posse ad eos absentes defendendos. Hac igitur administratoris excusatione motus fideicommissarius adiit Imperatorem, qui sic ei rescriptum: Eum, qui res agit aut administrat heredum, a quibus tibi deberi fideicommissum dicis, evoca ad virum clarissimum Praetorem; qui evocatus, aut tibi respondere cogetur, aut prohibetur heredum negotia administrare secundum jurisdictionis formam. Deliberabit etiam Praetor, si heredes non defendat administrator, an mittere te in possessionem debeat fideicommissorum servandorum causa, secutus jurisdictionem, quam adversus indefensos exercere solet. Sic τὸ καὶ πίδαξ. Haec Constitutio optimum jus contra negotiorum gestores introduxit, ut sicut procuratores non aliter mandatas sibi actiones movere possunt, nisi principales suos defendant, sic etiam negotiorum gestores, nisi nomine dominorum negotii actiones suscipiant, ab administratione prohibeantur, quemadmodum procuratores a mandata sibi actione. Hoc enim Constitutio vocat secundum formam jurisdictionis, ipsum jus, quod in procuratore obtinet, significans. Nam de negotiorum gestoribus nusquam tale quid in jure praetorio proditum est: sed, ut dixi, Constitutio jus, quod in procuratoribus obtinet, referens, istud etiam extendit ad negotiorum gestores. Hanc igitur sanctionem, quoniam admiratione digna est, observabis. Nam licet Constitutio de solo fideicommissio debito loquatur, tamen jus, quod ab ea constituitur, eadem ratione ad omne debitum extendi potest. Pone igitur punctum post verbum prohibebitur. Reliquum enim a verbo deliberabit, velut alterius sanctionis initium est. Quoniam vero negotiorum gestor ex hac Constitutione electionem habet, utrum rei dominum defendere velit, an ab administratione decedere, recte etiam alteram partem subiungit Constitutio, Praetorem videlicet deliberaturum, si negotiorum gestor absentem non defendat, an te in bonorum possessionem mittere

μὴν δὲ λέγει τὴν γενικωτάτην, ἣν αἰτῶσιν οἱ δα-
νείσαι, ἵταν μέλλωσιν ποιῆσαι Διάπραξιν τῶν
rei servandae καλεσμένων. Ἀμέλει ἐπήγαγεν,
ὅτι ἀκαλεσθῆναι τῷ ὑποδείγματι τῆ δικαιοδοσίας,
ἣν εἰωθεν ἐγυμνάζειν καὶ τῷ ἀπαιδύτῳ. Κατὰ
δὲ τῆ ἀδεφινδύτων αὐτῇ μὲν ἡ rei servandae
καὶ τα καλεσμένη νομὴ ἐπινενόηται.

Ἀπόντῳ ἀνδρὸς ἡ τέττα γυνὴ κατὰ
χρεωσῶν αὐτῆς δίκην ἐπήγαγε, καὶ δικα-
σαμένη ἡτήθη, καὶ ἐκ ἐξεκαλέσατο ἡτή-
θεῖσα. Ἐπανελθὼν ὁ ἀνὴρ, καὶ εὐρὼν τὴν
γαμετὴν αὐτῆς κακῶς πράξασαν περὶ τὴν
δίκην, ἐδεήθη βασιλέως, ὥστε μηδὲν αὐ-
τῷ γενέσθαι πρόκριμα ἐκ τῶν ἐν ἀπασίᾳ
αὐτῆς ἀποφανθέντων. Καὶ δεξάμενῳ αὐ-
τῆς τὴν αἴτησιν ὁ βασιλεὺς, ἀντέγραψε
πρὸς αὐτὸν ὅτως· Ἐπειδὴ σε ἀπόντος κρι-
θῆναι λέγεις τὴν δίκην, δίκαιόν ἐστι ἀνανεω-
θῆναι σοι τὴν τῆς δίκης ταύτης ἀγω-
γὴν. Καὶ ἐδὲ ἀντίκειται σοι, ὅτι ἡ γαμε-
τὴ σε ἐπράξε τὸ δικαστήριον, ἢ ὅτι ἐφυσύ-
χασε τῇ ἀποφάσει, καὶ ἐκ ἐξεκαλέσατο.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀκτορα νήσον καὶ θεμάτισον, ὡς ὑπεθέμην, τὸν
ἀνδρα, ὡς δὲ ἐπήγαγεν ἡ γυνὴ, ἵνα τότε, ὡς
αὐτῆς ἀδικηθέντῳ ἐκ τῆ κεκαμμένων, περὶ τὸ τῆ
Διατάξεως ῥητόν, τὸ λέγον, δίκαιόν ἐστι ἀνανεωθῆναι
σοι τὴν ἀγωγὴν. Ἐδὲ γὰρ ἀπαλλάττεσθαι τῆς
ἐναγωγῆς τῇ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτῆς δεφενσίονι. Ἀλλ',
ὡς εἶπον σοι, μάλλον δὲ, ὡς ἀπαιτῶ τὸ ῥητόν τῆς
Διατάξεως, ἀκτορα θεμάτισον εἶναι τὸν ἀπολιμπα-
νόμενον ἀνδρα.

ἀγωγὴν.] Τῆς δίκης τῶν συνηγορίαν, τετέστι, τὸ
ἀναθεῖν ἀγωνίσασθαι τῶν δίκων.

Ὅποτε τὰ ἀλλότρια πράγματα διὰ
γυναικῶν ἐκ ἄλλως δύνανται πράττεσθαι,
εἰ μὴ ἀγωγὴ ἰδίᾳ ἐνταλθῇ τῇ γυναικὶ τὸ
ἐνάγειν, ἐπὶ τῷ τὰ ἐκ τῆς ἐναγωγῆς ἀπ-
αιτούμενα αὐτὴν κερδαίνειν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οἱ μὲν ἐπιφανέσασιν διδάσκαλοι ἐντεταλόμενον
ὑπέθετον τὸν ἀνδρα τῇ γυναικὶ τῶν δίκων ἀγωνί-
σασθαι. Ἐγὼ δὲ μὴδὲ τοιοῦτον τῆ Διατάξεως ἐχέσης
ὀλαβῆμα θεματίσαι, ὅτι ἐντεταλῶ τῇ γυναικὶ ὁ
ἀνὴρ. Ἐάν γὰρ τῆτο θεματίζομεν, νόμιμον εἰσά-
γομεν ὡς μὴδὲ τῇ νομικῶν εἰρημῶν, ὅτι εἰάν ἐν-
τέλλομαι τινὶ μὴ δυναμὴν κυρίως ὑπὲρ ἐμὲ ἐνά-
γειν, ὁ δὲ δικασάμενῳ ἡτήθη, δύναμαι ἀνατρέ-
πειν τῶν ψήφον δὲ δικάσαντῳ. Ὡς κατὰ τῆ-
τον τὸν λόγον εἰάν ἐντέλλομαι τινὶ ἄλλως πως κε-
καλυ-

tere debeat. Dicit autem possessionem gene-
ralissime, quam creditores petunt, si vendi-
tionem facturi sint dictam *rei servandae causa*.
Nimirum adjecit Constitutio: *Secutus jurisdi-
ctionis exemplum, quam adversus indefensos ex-
ercere solet*. Haec vero possessio, quae *rei ser-
vandae causa* dicitur, solum adversus indefen-
sos introducta est.

Absente marito uxor ejus adversus ^{L. 4.}
debitores illius litem instituit, & victa
est, nec victa appellavit. Maritus re-
versus & uxorem suam circa litem ma-
le versatam esse deprehendens, preces
obtulit Imperatori, ut ex his, quae ab-
sente eo judicata fuerant, nullum ei
praejudicium fieret. Imperator preces
ejus admittens, hoc modo ad eum re-
scripsit: Quia absente te judicatum
diciis, justum est, tibi redintegrari ejus-
dem litis instituendae facultatem. Nec
obstat tibi, quod uxor tua interfuit
judicio, aut quod sententia acquievit,
nec appellavit:

INTERPRETATIO.

Actorem intellige, sicut casum proposui,
maritum, cujus nomine mulier actionem mo-
vit, ut tunc, quoniam ipse sententia laesus est,
locum habeat id, quod in Textu dicitur: *ju-
stum est redintegrari tibi actionem*. Videbatur
enim actio peremta per defensionem contra
uxorem ejus factam. Verum, uti dixi, vel
ut potius Constitutionis Textus flagitat, a-
ctorem finge esse maritum absentem.

defensionem] Causae postulationem, id est,
litem denuo exerceri.

Cum aliena negotia per mulieres non ^{L. 4.}
aliter agi possint, nisi in rem suam
mulieri mandatae sint actiones ad hoc,
ut quae actione petuntur, ejus lucro
cedant.

INTERPRETATIO.

Doctores clarissimi finxerunt, maritum uxo-
ri, ut causam ageret, mandasse. Ego vero, cum
nihil tale Constitutio contineat, non audeo fin-
gere, maritum uxori mandasse. Si enim hunc
casum ponamus, jus introducimus a nemine Ju-
risconsultorum traditum, scilicet posse me judi-
cis sententiam evertere, si ei, qui proprie meo
nomine agere non potest, actionem mandarim,
isque agens victus sit. Igitur secundum eandem
rationem si alicui, alio modo procuratorem dari pro-

καλυμμένα δίδοται προκουράτωρα, ἢ μηδενὸς ἀντιτιθέντ^α αὐτῷ τὴν δὲ δίκην ἔδιδκτα ὡς ἀγεφυλῶ, συγχωρηθεὶς δικάσασθαι, ἢ δικασάμεν^α ἡτήθη, μάλλον δύνανται τὰ κεκρυμμένα ἀνατρέπειν καὶ τὸν θεματισμὸν τῇ ἐπιφανῇ διδασκάλων. Τὸ γὰρ πρὸς τὴν γυναῖκα μανδάτον ὁμοίον ἐστὶ τῷ πρὸς τὸν μὴ δυνάμενον εἶναι προκουράτωρα γενομένῳ μανδάτῳ. Καὶ ὡς περὶ ὁ μὴ δυνάμεν^α εἶναι προκουράτωρ κινῆσαι θέλων ἐκβάλλεται, ἔτω καὶ ἡ γυνὴ βεβλημένη ἐνάγειν ὡς προκουράτωρ ἐκβάλλεται. Ἀλλ' εἰ μὴ γυναῖκί σ' ἔσῃ σὺ ἐξέσι κινεῖν alieno nomine, ἔδαμάς ῃ εἶδα τὸτο τὸ νόμιμον ἀναγνῶς, ὅτι ὁ ἀχρήστως δοθεὶς προκουράτωρ, ἢ δαπανᾷ τὴν δίκην, ἢ δὲ κατὰ φύρην αὐτῆς, καὶ τοὶ γνώμη δεσπότης κινῶν. Ἐγὼ ἔν νομίζω ἀσφαλέστερον εἶναι τὸ θεματίσαι δίχα μανδάτα ἢ ἀνδρὶ ἐνάγειν τὴν γυναῖκα. Τότε γὰρ ἀκλεσθότερόν ἐστι τὸ μηδὲν αὐτῷ γίνεσθαι πρὸς κέρμα.

ἐνταλθῇ τῇ γυναίκ^ι] Τὸτο ἐν δίκῃ νόησον μόνον, ἐπεὶ διοίκησιν πραγμάτων καλῶς ἐντέλλομαι γυναίκ^ι. Καὶ νεώτερα γὰρ ἀλλότρια καλῶς διοικεῖ γυνή, καὶ κατέχεται τῇ νεωτερίᾳ γεσότητι. Τὸ ῃ εἰσημῶν τῇ διατάξει & proprium lucrum, ἐξήγησίς ἐστι ἢ in rem suam, ἵνα τότε νομῶν αὐτῇ in rem suam δίδοται, ὅταν αὐτὴ μέλλῃ κερδαίνειν τὰ ἀπαιτήματα.

Ὁ κατηγορηθεὶς ἐπὶ ἐγκλήματι, ἢ δύνανται δίκην ἀλλοτρίαν κατέχεσθαι, πρὶν καθάρῃ ἑαυτὸν, καὶ φανείη μηδὲν ἁμαρτηκώς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ταῦτα τὴν Διόταξιν Δομνίν^α καὶ Δημοθένης καὶ Εὐδοξί^α οἱ πανάριστοι ἐπὶ πολιτικῆς δίκης ἐνέκον, ἐπειδὴ τὸ παλαιὸν ἡ Διόταξις αὐτὴ ἐλεγε. Μηδὲ τιμὰς δύνανται πράττειν τὴν ὑπὸ κατηγορίαν ἐγκληματικὴν γενόμενον. Ὁ ῃ Ἡρώς Πατρικί^α καὶ ἐπὶ τῇ οἰασθῆποτε δίκῃς ἐδέχετο τὸ νόμιμον, καὶ μάλλον τὴν αὐτὴ γνώμην ἐδέξαντο οἱ περὶ φανείς κωδικοῦται, ἐξ ὧν περὶ τὴν Διόταξιν τὴν τῇ τιμῇ μνήμην. Σημείωσαι ἐν αὐτῇ καὶ λογισμὸν γὰρ ἔχει τὸ νόμιμον, ὅτι ἐν ἐλπίδι ἀτιμίας ἐστὶ καὶ σκιά τινι ὁ ὑπὸ ἐγκληματικὴν κατηγορίαν γενόμεν^α, καὶ διὰ τὸτο εἰκότως ἔδε προκουράτωρ αὐτῷ γενέσθαι συγχωρεῖ ἡ Διόταξις. Νόει ῃ κατὰ τὴν ἐ. Διόταξιν, εἰάν ὑπὲρ ἄκτορος βέληται γενέσθαι προκουράτωρ. Ὑπὲρ γὰρ τῇ ἐναγομῶν, καὶ τοῖς περὶ φανέως ἀτιμίας ἐπιτέτραπται γενέσθαι προκουράτωρα.

Πᾶς ὀνόματι ἀπόντος κινῆσαι βεβλημέν^α, εἰ μὴ διεκδικεῖ, ἢ δύνανται κινεῖν τὴν ἐνταλθεῖσαν αὐτῷ ἀγωγὴν. Τὸτο γὰρ ἤδη τῷ διηγεκῇ προσάγματι περιέχεται.

prohibito, actionem mandavero, isque, nemine exceptionem ex edicto opponente, ad agendum admittatur, & agens victus sit, multo magis, quae judicata sunt, evertere possum, secundum speciem a clarissimis doctoribus propositam. Nam si mulieri mandavi, perinde est ac si ei, qui procurator esse nequit, mandassem. Et quemadmodum is, qui procurator esse non potest, si actione experiri velit, repellitur, sic etiam mulier, quae procuratorio nomine agere vult, non admittitur. Sed quamvis mulieri, quae uxor Tua non est, alieno nomine experiri non liceat, nusquam tamen me tale jus legisse memini, procuratorem inutiliter datum, litem non consumere, neque in judicium deducere, quamvis ex domini sententia agat. Ego itaque tutius putem ita casum proponi, ut mulier absque mariti mandato egerit. Tunc enim facilius inde efficietur, nullum inde marito fieri praejudicium.

mulieri mandatae sint] Hoc de negotiis judicialibus solis intellige; quia bonorum administratio recte mandatur mulieri. Etenim recte mulier aliena negotia administrat, & tenetur actione negotiorum gestorum. Quod vero in Constitutione dicitur, ἢ proprium lucrum, explicatio est verborum in rem suam, ut tunc intelligamus, illam in rem suam dari, si id, quod petit, ejus lucro cessurum sit.

Criminis reus alienae causae de- L. 6.
fensionem suscipere non potest, nisi prius se purget, & innocens appareat.

INTERPRETATIO.

Hanc Constitutionem Domninus, & Demosthenes, & Eudoxius, Viri excellentissimi, de civili causa acceperunt, quia olim in hac Constitutione legebatur: *Reum criminis constitutum neque honoribus fungi posse*. Sed Heros Patricius eam de quacunque causa accepit, cuius etiam sententiam sequi maluerunt illustres Codicis architecti, qui ideo honorum mentionem ex hac Constitutione sustulerunt. Observa igitur eam; nam jus, quod hic constituitur, non caret ratione. Quia reus criminis constitutus in quodam infamiae periculo & quasi umbra versatur, ideo nec Constitutio permittit eum procuratorem fieri. Hoc autem intellige secundum Const. 5. si actoris nomine procurator esse velit. Nam reorum nomine etiam manifeste infames, tanquam procuratores, agere posse, permissum est.

Quicumque absentis nomine agere L. 5.
vult, si non eum defendat, mandatam sibi actionem instituere nequit. Hoc jam Edicto perpetuo continetur.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ .

Μὴ δεφενδῶν δὸντῶ τὸν αὐτῷ ἐντελόμενον
ἐναγόμενον, εἰδὲ κινεῖ ὑπὲρ αὐτῶ, ἢ ἐνετάλθῃ
ἀγωγὴν. Ἰδίῃ δὲ, ὅτι δεφενσίων εἰ νοεῖται ἐκ τῆς
ἀσφαλείας, ὡς φησὶν ἡ

δὸντῶ] Ὁ γὰρ εἰ παρόντῶ προκυράτωρ, οὐ
ἀναγκάζεται αὐτὸν δεφενδῶν.

Μὴ γινέσθω ἐντολεύς ὁ στρατιώτης, καὶ
ὑπὲρ πατρὸς, ἢ μητρὸς βεληθῇ, ἢ γα-
μετῆς, καὶ βασιλικὴ ἐπιτρέψῃ· ἀντι-
γραφὴ· μήτε ἐναγόμενον διεκδικεῖτω τι-
νὰ, ἢ δίκην ἀγοραζέτω, ἢ παρέστω δικα-
ζομένῳ¹ πρὸς ἀμυναν.

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ι Α .

Στρατιώτης εἰ γίνεται προκυράτωρ, εἰδὲ δεφέν-
σωρ, πλὴν φησὶν ἡ δ'. Διὰ τῆς εἰ παρόντῶ τίτλης,
ὅτι καλῶς δικάζεται ὑπὲρ τῆς ἰδίας πραγμάτων, καὶ
in rem suam γίνεται προκυράτωρ. Ἀνάγνωθι δὲ
τὴν γ'. Διὰ τῆς αὐτῆς τίτλης λέγεται, ὅτι κιν-
ῶν ἀλλοτρίαν ὁ στρατιώτης, ἐκβάλλεται τῇ προ-
κυρατορίᾳ ὡς ἀγραφὴ πρὸς προκαταρκτικὴν μὴτοιγε.
Μὴ λάθῃ σε ἡ κδ'. Διὰ τῆς αὐτῆς προκειμένης τίτλης,
ἀλλ' ἀνάγνωθι αὐτὴν. Σὺ δὲ γινώθι, ὅτι ἐπὶ τοῖς
τοῖς εἰ γίνεται προκυράτωρ ὁ στρατιώτης, ὅτι καὶ ἀνα-
δίδωσιν, ἀ' ἐλαβε τὰς χάριν, ὡς καὶ βιβλ. δ'.
τίτλ. ε'. Διὰ τῆς εἰ. Ἀνάγνωθι δὲ τὴν λ'. Διὰ τῆς εἰ.
τίτλ. εἰ αὐτῶς δούτερν βιβλίον.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ .

Στρατιώτῃ εἰδὲ ὑπὲρ γαμετῆς, εἰδὲ ὑπὲρ πα-
τρὸς εἰδὲ γινέσθω προκυράτωρ, εἰδὲ δὸντῶ δίκην
ῥεσκέπτῃ· ἀλλ' εἰδὲ ὑπὲρ ἐναγόμενον γινέσθω δί-
ναται δεφένσωρ, ἀλλ' εἰδὲ δίκην ἀγοραζέτω ἀλλο-
τρίαν, ἔτε εἰς βοήθειαν τῆς δικαιοσύνης ὡς ἀλαμ-
βάνεσθαι. Τὸτο γὰρ ἡ κοινὴ χρησιμότης ἀπαιτεῖ,
τρεῖς εἰς, ἵνα μὴ πρὸς τὰς δίκας ἀχολόμενῳ² ῥα-
θυμῇ· τὸ ὅπλων καὶ τὸ ἐν πολέμοις κινδύνων.

Μὴ νόμιζε ἐκ τῆς Διατάξεως ἐπινενοῦσθαι τὸτο τὸ
πρὸς τῆς στρατιῶν νόμιμον, ἀλλὰ γινώσκει, ὅτι καὶ
τῷ ἰδίῳ εἰ πραιτῶρ³ ἀπηγορεύεται τὰς στρατι-
ώτας προκυράτωρας γινέσθαι. Ἀμέλ⁴ ἐν μὲν ἀλλοις
τις προσώποις ἀπηγορεύοις, ὁ πραιτῶρ προσε-
τίθη τὸ μὴ ἀκέντος εἰ ἀντιδικῶν γινέσθαι αὐτὸς προ-
κυράτωρ, ἐπὶ δὲ εἰ στρατιώτῃ τὸ μᾶλλον ἐπὶ ἀγωγῇ,
ὅτι εἰδὲ ἐκόντῳ καὶ συγχωρῶντῳ εἰ ἀντιδικῶν, δύν-
ναι ὁ στρατιώτης ἐν ἀλλοτρίᾳ δίκῃ παρεμβαλεῖν ἐαυ-
τὸν. Οὕτως εἴρηται ἐν τῷ de procuratoribus τῷ
πρῶτον πρὸς εἰ στρατιώτῃ. Ὡς δὲ δοθῇ τὸν στρατι-
ῶν προκυράτωρ ἀλλ' ὅμως δύναται ἐν αὐτῷ τῇ δίκῃ
ἐμβαλεῖν ἐαυτὸν τῇ ἀγραφῇ τῆς Διατάξεως, καὶ τῇ
δὸντῶ εἰ πραιτῶρ³ ἐπινενοῦσθαι. Γινώσκει δὲ, ὅτι in
rem suam καλῶς δίδεται προκυράτωρ ὁ στρατιώτης,
καὶ ὑπὲρ στρατιώτῃ δὲ καλῶς δίδεται προκυράτωρ.

ἐνα-

T H E O D O R I .

Qui absentem dominum, actione conventum,
non defendit, is neque intendit pro eo manda-
tam sibi actionem. Scias autem, defensionem
non intelligi ex satisfactione, ut ait.

absentis] Nam praesentis procurator non
compellitur eum defendere.

Militi procuratori esse non liceat, L. 7.
quamvis pro patre vel matre, vel pro
uxore agere velit, nec si Principis re-
scripto id ei permittatur: neque reum
defendat, vel litem redimat, vel alii
litiganti suffragator accedat.

I N T E R P R E T A T I O .

Miles neque procurator fit, neque defensor,
nisi quod, ut Const. 9. hujus Tit. ait, recte ne-
gotiis suis superesse, & in rem suam procurator
fieri possit. Lege etiam Const. 13. hujus Tit.
quae, militem, ait, alieno nomine agentem,
procuratoria exceptione repellit, ante litem
nempe contestatam. Neque te lateat Const. 24.
hujus Tit. sed potius eam lege. Scias autem,
militem usque adeo non fieri procuratorem,
ut etiam pecuniam restituere debeat, quam
eo nomine accepit, ut Lib. IV. Cod. Tit. VI.
Const. 5. Lege etiam Const. 30. Tit. LXV. hu-
jus Lib. II.

T H A L E L A E I .

Militi neque pro uxore, neque pro patre li-
cet esse procuratori, ne ex sacro quidem rescrip-
to; sed nec rei defensionem suscipere potest,
vel alienas lites redimere, vel quasi suffra-
gator litigantibus subvenire. Hoc enim pu-
blica exigit utilitas, id est, ne miles litibus oc-
cupatus, ad arma tractanda, & subeunda belli
pericula languidus & remissus reddatur.

Noli existimare, hoc de militibus jus Con-
stitutionibus introductum esse; sed scias, et-
iam Praetoris edicto vetitum fuisse, ne miles
procurator fieret. Etenim in aliis personis
prohibitis Praetor addidit, eos non invito ad-
versario fieri procuratores: sed in milite in-
super adjecit, eum nec volente aut permit-
tente adversario, ad alienam litem accedere.
Sic de milite dicitur Tit. D. de Procuratori-
bus. Ut adeo miles non possit dari procurator:
Sed tamen potest alienam litem suscipere vi
exceptionis tam Constitutionibus, quam Prae-
torio jure traditae. Scito igitur, militem in
rem suam, & pro milite recte procuratorem
dari.

reum]

¹ ἐπιτρέψῃ] Praetuli Basilicorum lectionem. MS.
ἐπιτρέψῃ.

² δικαιοσύνης] In Basilicis male editur, δικαιοσύνη.

³ ῥαθυμῇ] Praeter hanc rationem tradit aliam Jac. Gotho-
fred. in Cod. Theod. Lib. II. Tit. XII. p. 171. quem vide.

⁴ Ὡς δὲ δοθῇ &c.] Haec misere sunt a librariis de-

pravata. Sed ad pristinam integritatem ea revocavit acu-
tissimi ingenii J. C. Gerl. Scheltinga, hunc in modum
refingens: Ὡς μὴ δοθῇ τῷ στρατιώτῃ προκυράτωρ· ἀλλ'
ὅμως δύναται ἐν ἀλλοτρίᾳ δίκῃ ἐμβαλεῖν εἰς. Fundus emen-
dationis est in L. 8. §. 2. D. de Procur. quam Thale-
laeus respexit.

ἐναγόμενον] τὸτο ὑπὲρ πάντας τὰς κεκωλυμένας
ἐστὶν ἐπὶ τῇ στρατιῳ, ὅτι ἔδωκε ὑπὲρ ἐναγομένων δύ-
ναται ἀγωνίζεσθαι, καίτοιγε πᾶσι τοῖς ἄλλως κε-
κωλυμένοις ἔξωθεν ὑπὲρ τῇ ἐναγομένων καλῶς δίκας
ὑποδέχεσθαι.

ὡσανεὶ βοηθός] Πολλάκις γὰρ προκουράτωρ αὐτὸς ἐ-
γίνεται, περὶ αὐτῶν τῇ δικάζοι μὲν, ἀκαιρον πε-
ρὶ αὐτῶν ἐπαγγελλόμενος. Ἀλλ' ἔδωκε τὸτο συγ-
χωρεῖ αὐτῷ ἡ Διάταξις, ποιεῖ αὐτῇ, φανερώς αὐ-
τῷ ἀπαγορεύουσα, μηδὲ βοηθεῖν τινὶ τῶν δικάζο-
μένων.

Πρὸ προκατάρξεως ὁ ἐντολεὺς ἐτέρῳ
μὴ ἐντελλέσθω τὴν ἀγωγὴν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτη τὸ ρά. κεφ. καὶ βιβλ. δ'. τίτλ. β'. κεφ.
ζ. θεμ. δ'.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Προκουράτωρ περὶ προκατάρξεως ἄλλω οὐκ ἐντέλ-
λεται τῷ ἐνθάδε αὐτῷ ἀγωγῇ. Οὐμῶς φη-
σιν ἡ δ. Διάταξις τὸ παρόντι τίτλ. Εἰ γὰρ προ-
κατάρξιν ποιῇ, καλῶς περὶ αὐτῶν ἄλλον προ-
κουράτωρα καὶ τῷ κγ'. Διάταξιν τὸ προκουράτωρ
τίτλ., ἐπειδὴ δεσποτικῶς γίνεται τῇ δίκῃ, ὁ προκου-
ράτωρ μὴ τῷ προκατάρξιν. Ὅθεν οὐκ ἀποκινεῖται
αὐτῇ ἀνδρὶ δικαίᾳ αἰτίας, ὡς δηλοῖ ἡ κβ'. Διά-
ταξις τὸ αὐτῷ παρόντι τίτλ.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Ἐνετάλθῃ τις ἐναγαγεῖν ὑπὲρ τινος· ἀλλ' ἔτος
ὁ ἐνθάδε ἡθέλησεν ἐτέρῳ μετεντέλλασθαι τῷ τ
χρέος μέθοδον. Ἀπολαβὴσα ἔν ἡ Διάταξις τῷ γε-
νικῷ νόμῳ τῷ λέγοντι, προκουράτωρα προκουράτωρα
ἐν δικαστηρίῳ μὴ εἶναι, ἀντέγραψεν αὐτῷ τῷ πρῶ-
τον ἐνθάδε τῷ ἐναγωγῇ ἔτος. Ὅπερ τις ἐαυ-
τῷ χρεώσῳ ἀπαιτῆσαι σοὶ ἐντείλατο, περὶ τῇ
προκατάρξεως τῇ δίκῃ ἄλλω ἀπαιτητέον ἐντείλασθαι
ἐ δύνασαι.

Μετὰ γὰρ τῷ προκατάρξιν καλῶς δίδωσι καὶ ὁ
προκουράτωρ προκουράτωρα, ὡς οἰκειοσάμενος τῇ
προκατάρξιν τῷ δίκῃ, ὡς ἐχομεν εἶναι ἐν τῇ ια'. καὶ
κγ'. τὰτα τὸ τίτλ. Διάταξις. Καλῶς ὅτι ἡ Διάτα-
ξις χρέος ἀπαιτήσιν ἐθεμάτισεν ἐνθάδε αὐτῷ τι-
νι. Εἰ γὰρ διοίκησιν πραγμάτων ἐντείλαμεν σοὶ,
τότε καὶ διοικητῆς ἀκαλύτως ἡδύνατο ἐτέρῳ τῷ αὐ-
τῷ διοίκησιν ἐντείλασθαι, ὡς εἴρηται ἐν πολλοῖς
θεματέσιν ἐν τῷ ε'. βιβλίῳ τῷ de rebus τίτλ. τ
μανδάτα.

ὑπὲρ οἰκείων ὁ στρατιώτης δικάζεσθω
πραγμάτων· καὶ τὰς σεμνῶς αὐτῷ καὶ
καλῇ πίσει παραχωρηθεῖσας ἀγωγὰς
γυμναζέτω ὡς ἀγωγῇ ἰδίᾳ ἐντολεὺς
γενόμενος.

ΕΡΜΗ.

ἢ συγχωρεῖ αὐτῇ ἡ Διάταξις ποιεῖ αὐτῇ,] Transposito
verbo, legendum: συγχωρεῖ αὐτῇ ποιεῖν ἡ Διάταξις αὐτῇ.

reum] In hoc miles ab omnibus prohibitis dif-
fert, ut nec reum defendere possit, quamvis
omnibus alia ratione prohibitis liceat recte
reorum defensionem suscipere.

quali suffragator] Saepe enim ipse non fit pro-
curator, adest tamen litigantibus, intem-
pestivum auxilium sum offerens. Sed ne-
que hoc ipsi facere Constitutio permittit, a-
perte interdicens, ne reorum defensionem
suscipiat.

Procuratori ante litis contestationem L. 8.
alteri actionem mandare non liceat.

SCHOLIUM.

Quaere cap. 101. & Lib. IV. Tit. II. cap.
8. them. 4.

THEODORI.

Procurator ante litem contestatam actio-
nem sibi mandatam alteri non mandat. Simi-
liter ait Const. 10. hujus Tit. Quodsi litem
contestatus fuerit, recte dat alium procura-
torem secundum Const. 23. hujus Tit. quo-
niam post litis contestationem efficitur litis
dominus. Unde nec lis ab eo transfertur si-
ne justa causa, ut Const. 22. hujus Tit. de-
clarat.

THALELAEI.

Mandavit aliquis alteri debitum exigen-
dum; is autem, cui mandatum est, debiti ex-
actionem alteri mandare voluit. Sed Con-
stitutio generale jus, quod procuratoris
procuratorem in judiciis esse vetat, secu-
ta ita rescripsit ei, cui primum actio erat
mandata: Quod quis sibi debitum exigere
tibi mandavit, ante litis contestationem tu
alii petendum mandare non potes.

Nam post litis contestationem recte etiam
procurator dat procuratorem, ut qui litis do-
minus est factus, sicut reperies in Const. 11.
& 23. hujus Tit. Recte vero Constitutio casum
posuit, quo debitum alicui exigendum manda-
tum est. Nam si tibi negotia administranda
mandavi, tunc mandatarius sine ullo impedi-
mento alteri administrationem mandare po-
terat, ut plurimis locis docetur Lib. VI. eo-
rum, qui de rebus sunt, Tit. Mandati.

Militi suis negotiis in judicio super- L. 9.
esse liceat: & honeste & bona fide sibi
cessas actiones exerceat, tanquam pro-
curator in rem suam factus.

IN-

2 ὡς ἀγωγῇ ἰδίᾳ] Abest ὡς a Basilicis.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐγνωσθὲν ὅτι ζ'. Διατάξεως, ὅτι στρατιώτης alieno nomine κινεῖν ἐ δύναται. Ἐλθωμεν τοίνυν ἐπὶ τὸ προκείμενον. Στρατιώτῃ κατελείφθη καθ' ἡμέραν φειδεύματος, καὶ ἐδωρήσατό τις ἀγωγὴν ἢ εἰς προῖκα αὐτῷ ἐπιδέδωκεν. (Ἐπιτέτραπται γὰρ αὐτοῖς καὶ γαμεῖν.) Ἀλλὰ θέλοντι κινῆσαι ταύτην ἀγωγὴν τῷ στρατιώτῃ, καὶ alieno nomine intentionem να ποιῶντες, ἀντιτίθεσάν τινες, ὅτι στρατιώτης ἐστὶ, καὶ ἐ δύναται δίκην ἀλλοτρίαν κινεῖν. Προσῆλθεν ἔν τῷ στρατιώτῃ εἰς βασιλεῖ, καὶ ἀντέγραψε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἕτως· Οἱ στρατεύοντες τῇ οἰκείῃν πραγμάτων περὶ γίνεσθαι, καὶ φροντίζεν αὐτῶν, μηδὲν προσκρέοντες τῇ στρατιωτικῇ ἐπιστήμῃ δύνανται. Καὶ ἔδωκε δύναται λεχθῆναι, ὅτις ἐν τιμῇ καὶ σεμνότητι¹ προηγεμένης αἰτίας, τὰς ἐνταλθείσας αὐτῷ ἀγωγὰς ἐγγυμνάσει, ἀλλοτρίῳ πράγματι λειτουργεῖν ἐπὶ οὐ καὶ ἐν ἐντελίῳ² ὅτι προσώπῳ ἄλλῃ καὶ πίστεως καλῶς λαμβάνεται, νῦν ὅμως τὸ ἴδιον πρᾶγμα χειρίζεν ὅτι ἀμφισβηλεῖται. Ὅπερ τὸ in rem suam γίνεσθαι αὐτὸς προκινεῖται τοῖς ἐμοῖς στρατιώταις ἀπαγορεύσας, ἐ μόνον μωρὸν, ἀλλὰ καὶ ἀδικεῖν ἐστίν. Μάθε· Ἐγὼ μὲν λίγα χάριν δύο ὑποθέμεν αἰτίας, ἢ ὅτι ἐδωρήθησαν αἱ ἀγωγαὶ τῷ στρατιώτῃ, ἢ ὅτι εἰς προῖκα αὐτὰς ὑποέδωκεν. Σὺ ὅ γινώσκεις ὅτι ζ' Διατάξεως κανόνιζε, ὅτι in rem suam καλῶς γίνεται προκινεῖται ὁ στρατιώτης, ἔτι τὰ ἀπαιτήματα μέλλῃ εἰς κέρδος ἴδιον ἀποφέρεισθαι.

ΑΛΛΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Διὰ τῆτο προσέθηκεν ἡ Διαταξίς τὸ βόνα φίδε, ἵνα εἴαν ὡς ἐργολάβος δίκην ἀλλοτρίαν ἀγοράσει, καὶ εἰσέλθῃ κινῶν ἀλιενίμινε, εἰ καὶ αὐτὸς μετὰ κερδαίνειν τὰ ἀπαιτήματα, ὅμως ἐκβληθεὶς καὶ τὴν ζ'. Διατάξιν τὴν ἀπαγορεύσαν αὐτῷ ἀγοράζειν δίκην ἀλλοτρίαν. Χρὴ ἔν τὰ δύο συνιέναι, ἵνα καὶ αὐτὸς κερδαίνειν τὰ ἀπαιτήματα, καὶ ἵνα πῖς καλῇ παρεμβάλλῃ ἑαυτὸν, εἰ καὶ ἀλιενίμινε τὴν ἡγεμονίαν ποιεῖται.

Ἐξ ὧν ὁ δεσπότης μὴ ἐνετείλατο τῷ ἐντολεῖ, μὴ βλαπτεσθῶ. Γενικῶς δὲ κινῆσαι ἐντελιόμενος, μὴ ἀναψηλαφησάτω τὴν ψῆφον, ἔχων ἐπὶ τοῖς κατὰ δόλον³ προελθούσιν τὴν περὶ ἐντολῆς ἥτοι προτροπῆς αὐτῷ ἐναγωγὴν.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Ὁ προκινεῖται ποιῶν τι πρὸς τὰ ἐνταλθέντα, καὶ βλάπτει τὸν πρωτότυπον, εἰ μὴ ἄρα γενικός ἐστὶ, καὶ δόλον ἐχὼ ἡμαρτε. Ἀνέκειται γὰρ ἐν τῷ δ'. βιβλ. τίτλ. λβ'. Διατ. ιβ'. ὅτι ὁ προκινεῖται παρεξελθὼν τὸ μανδάτον, καὶ νοεῖται τι ποιεῖν. Ἀνάγνωθι βιβλ. ε'. τίτλ. β'. Διατ. ιθ'.

Θ Α.

¹ σεμνότητι] In MS. margine emendatur, σεμνός. quo nihil opus est.

² ἐν ἐντελίῳ — νῦν ὅμως] In L. 9. C. h. t. ita editur: licet contentio ex persona alterius bona fide su-

INTERPRETATIO.

Cognovimus ex Const. 7. militem alieno nomine actionem instituere non posse. Veniamus igitur ad Textum praesentem. Militi fideicommissum universale relictum est, eique aliquis actionem vel donavit, vel in dotem dedit. (Nam & uxorem ducere militibus permissum est.) Sed cum miles hac actione experiri, & alieno nomine intentionem proponere vellet, opponitur ei a quibusdam, quod miles esset, nec alienam causam agere posset. Miles igitur adiit Imperatorem, qui sic ad eum rescripsit: Milites suis negotiis superesse, eorumque curam gerere, inoffensa disciplina militari, possunt. Nec potest dici, eum, qui honesta & verecunda praecedente causa, actiones sibi mandatas exercuerit, alieno negotio fungi: cum, licet intentio ex persona alterius bona fide sumatur, nunc tamen rem suam gerere non ambigatur. Militibus igitur meis interdiceretur, ne in rem suam procuratores fiant, non solum absurdum, sed etiam iniquum est. Attende: Equidem exempli gratia duas causas proposui, vel quod actiones militi donatae sint, vel quod eas in dotem acceperit. Tu vero ex hac Constitutione generalem formabis regulam: Militem recte in rem suam fieri procuratorem, si id, quod petit, lucro ejus cessurum est.

ALIA INTERPRETATIO.

Ideo Constitutio addidit bona fide, ut, si tanquam redemptor alienam litem emerit, & alieno nomine expertus fuerit, licet ipse, quod petitur, lucraturus sit, vel sic repellatur secundum Const. 7. quae ipsi aliena negotia redimere vetat. Duas igitur res concurrere oportet, ut & ipse, quod petitur, lucretur, & ut bona fide ad negotium accedat, licet alieno nomine intentionem faciat.

Ex his, quae dominus procuratori L. 10. non mandavit, nullum patitur praejudicium. Qui vero plenam agendi potestatem mandavit, rem judicatam ne rescindat, cum, si quid dolo actum sit, mandati actionem habeat.

THEODORI.

Si procurator praeter mandatum egerit, principali nullam affert praejudicium, nisi forte universalis sit procurator, & dolum non commiserit. Nam traditum est Lib. IV. Tit. XXXV. Const. 12. procuratorem mandati fines egressum, nihil agere videri. Lege Lib. VI. Tit. II. Const. 19.

T H A.

matur, hunc tamen rem suam gerere esse. Sed Scholasticus noster legit: licet intentio ex persona alterius bona fide sumatur, nunc tamen rem suam gerere esse.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Δέδωκε τις περὶ κούρατος ἐπὶ ἐνὶ πράγματι, τοῦτον ἵνα τίτιον τὸν χρεώστην αὐτὸς ἀπαιτήσῃ. ὁ δὲ καὶ καθ' ἑτέρας χρεώσεως ἐνήγαγε, καὶ ἔτι συμ-
βάν ἡγήθη. Προσῆλθεν ἔν τ' δίκῃς κύριον τῷ βασιλεῖ, ἐξ αὐτῶν ἡ ἀνατραπήναι τὴν δόξαν, καὶ ἀντέγραψε πρὸς αὐτὸν ἕως. Εἰ μὲν ἐπὶ ἐνὶ πράγματι τὴν περὶ κούρατος δέδωκε, ὁ δὲ παρεξ-
ελθὼν τὸ μανδάτον ἑτερόν τι πέπραχε, τὸτο τὸ παρ' αὐτῶν πεπραχέν, ἔδδ' ἐν περὶ κούρατος σοι τῷ δεσπότῃ ποιεῖν. Εἰ δὲ τελείαν ἐξέστειν δὲ κινεῖν εἶχεν ἡ περὶ κούρατος, τὸ πρᾶγμα τὸ κερθέν σὺν ἐτι χρεὶ ἀνα-
χίσειται. Εἰ γὰρ τι καὶ ἀπάτῃ ἢ καὶ δόλον ἐ-
πραξεν ὁ πρὸς σε γενικῶς ἐνθάδε περὶ κούρατος, δύνασαι ἐναγαγεῖν αὐτὸν καὶ τὴν δικαστηρίων ἐθῶ. Ἐχθ' ὅτι τὸ καὶ πόδας τ' ἀλλοτρίους ἔχων. Εἰ δὲ περὶ κούρατος εἰς ἐν δέμα κατέσας τὸ ὀφθαλμὸν τὸ ἐνθάδε παρεξήλθε, τὸτο ὁ ἐπραξεν, ἔδδ' ἐν τῷ δε-
σπότῃ ποιεῖν περὶ κούρατος. Εἰ δὲ τελείαν ἐξέστειν δὲ ἐνάγειν εἶχε, τὸ πρᾶγμα τὸ κερθέν ἀναχίσειται καὶ χρεὶ ὅποτε εἰ τι καὶ ἀπάτῃ ἢ δόλον ἐπρα-
ξεν, μεθοδεύσαι αὐτὸν τῷ τρόπῳ τ' δικαστηρίων καὶ κωλυθήσῃ.

plenam potestatem agendi] Τὸτο τὸ χωρίον, ὡς περὶ γενικῆς περὶ κούρατος, ὁ Ἡρώς Πατριάρχης ἐνόησεν, ἀναγαγὼν καὶ Δημοσθένειν ἕως αὐτοῦ νενοη-
κότα. Εγὼ δὲ ἐνομίζω τὸτο ἐμφαίνεσθαι ἀπὸ τ' ἀλλοτρίους λέξεων· ἀλλ' ἐτι μόνον τελείως ἐνέ-
σταθαι αὐτῷ κινῆσαι καὶ δὲ χρεώσεως, ἢ καὶ γενικῶς καὶ πάντων τ' χρεωσῶν ἐναγαγεῖν, καὶ μὴ καὶ περὶ πάσης ἐστὶς ἐπὶ περὶ κούρατος. Ἀπλῶς γὰρ μό-
νον ἐζήτησε ἡ ἀλλοτρία, ἐγνωρῆναι δὲ κύριον τ' δίκῃς ἐνήγαγεν ὁ περὶ κούρατος, καὶ ἐνήγαγε, rem judi-
catam rescindi non oportere.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

Οὔτε ἐπίτροποι, ἔτε κούρατος δίδωσι περὶ περὶ κατὰρξεν περὶ κούρατος.

Οὐδὲ ἐπίτροποι, ἔδδ' κούρατες, δύ-
νανται εἰς δίκην τῶ ἀνέχον, ἢ τῶ κούρατο-
ρευομένῃ νέε, ἐντολέα αὐτοῖς καλῶσαι ἐκ
τῶ οἰκείῃ προσώπῃ, ἀλλὰ μόνον ἐνάγοντα
αὐτοῖς καθιστᾶν ἔξεσιν. Αὐτὸς μέντοι ὁ
ἐπίτροπος ἐπὶ ἢ ἡ ἐπίτροπος ἐπὶ, ἢ ὁ
κούρατευόμενος ἢ ἡ κούρατευομένη,
καὶ εἰς τὸ ἐναγαγεῖν, καὶ εἰς τὸ ὑπὲρ αὐ-
τῶν ἐναχθῆναι σὺν αὐθεντία τῶ ἐπίτροπῳ,
ἢ συναίνεσει τῶ κούρατῳ, δύναται ἐν-
τολέα καθιστᾶν ἐν τῇ οἰκείᾳ δίκῃ, ὅν βέ-
λουται. Καὶ αὐτοῖς δέ, φησιν, οἱ ἐπίτροποι
καὶ οἱ κούρατες, εἰ ἀπαξ προκατα-
ξωνται, καὶ μίμησιν τῶν προκατα-
ξων ἐντολέων, παρασχέιν ἐντολέας καὶ
κωλυθήσονται.

Σ Χ Ο.

1 ἐξ αὐτῶν] Excidit αὐτῶν ob similitudinem praecedentis vocis αὐτῶν.

T H A L E L A E I.

Constituit aliquis in unam speciem procu-
ratorem, v. c. ut Titium debitorem suum ex-
cuteret. Is vero contra alium quoque debito-
rem agit, & hoc facto, inferior discedit. Li-
tis igitur dominus preces obtulit Imperatori,
ut res judicata rescindatur, cui is in hunc mo-
dum rescripsit: Si procuratorem in unam spe-
ciem constitueris, isque mandati fines egressus
aliud quid egerit, id quod gessit, nullum tibi
domino praejudicium facit. Quodsi procurator
plenam agendi potestatem habuit, rem judica-
tam rescindi non oportet. Si quid enim fraude
vel dolo egerit is, qui omnium rerum procurator
a te constitutus est, potes eum convenire more
judiciorum. Constitutionis vero Versio ad ver-
bum facta ita habet: Si procurator ad unam
speciem constitutus officium mandati egressus
est, id quod egit, nullum domino praejudicium
facit. Quodsi plenam potestatem agendi ha-
buit, rem judicatam rescindi non oportet: cum
si quid fraude vel dolo egerit, convenire eum
more judiciorum non prohibearis.

plenam potestatem agendi] Hunc locum tan-
quam de universali procuratore cepit Heros Pa-
tricius, laudans etiam Demosthenem, qui eo-
dem eum modo intellexerat. Ego vero putem,
id Constitutionis verbis non significari: sed ipsi
tantum plene mandatum esse, ut adversus de-
bitorem, vel in universum adversus omnes de-
bitores ageret; non vero ipsum omnium rerum
procuratorem esse. Nam simpliciter tantum
Constitutio quaesivit, num ex sententia domi-
ni litis egerit procurator, atque inde conclu-
sit, rem judicatam rescindi non oportere.

T H E O D O R I.

Neque tutor neque curator ante litis con-
testationem dat procuratorem.

Neque tutores, neque curatores in L. II.
rem pupilli vel adolescentis procura-
torem ex sua persona facere possunt;
sed actorem tantum ipsis constituere
licet. Ipse tamen pupillus vel pupil-
la, adultus vel adulta, tam ad a-
gendum quam ad defendendum, cum
tutoris auctoritate, vel curatoris con-
sensu procuratorem quem voluerint,
in causa propria ordinare possunt.
Ipsi etiam, inquit, tutores & cu-
ratores, si semel litem contestati fue-
rint, ad exemplum procuratorum,
qui litem contestati sunt, dare pro-
curatores non prohibentur.

SCHO-

3 ἔγνωρῆναι] Vere & eleganter conjiciebat Scheltinga
notter, εἰ γνώμη.

2 Οὐδὲ ἐπίτροποι] Basilica, ὅτι οὐδὲ ἐπίτροποι.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

SCHOLIUM.

ἐνάγοντα] Ἦτοι δίκης ἄκτορα, ὅς καὶ ἐνάγον-
ται καὶ ἐναγομένης ἐστίν, ὅς παρσία ἔχει διὰ τὴν
περὶ αὐτὴν ἐκείνην καὶ ἐκείνην εἰς αὐτὸ μόνον τὸ
δικάζεσθαι. Ἐντολὴς ἢ παρ' αὐτῆς περὶ αὐτὴν
ἐδὲ γὰρ δύναται ἐντέλλεσθαι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἀλλὰ αὐθεντεῖν ὀφείλουσιν τοῖς ἐρφαντοῖς περὶ αὐ-
τοῦ. Ἀνάγνωθι ἢ βιβλ. ἐ. τίτλ. νθ'. Διγτ.
δ'. ἐνθα φησιν, ὅτι οὐκ ἐνάγεται ὁ ἐρφανὲς ἐκ-
τός ἢ ἰδίᾳ κηδεμόνι, ἐδὲ ἐγκληματικῶς, ἐδὲ
χρηματικῶς.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΙ.

Καὶ εἰς τὸ de procuratoribus τ' α'. καὶ πολλὰ
χρὲ μεμαθήκαμεν τὸ τ' ἀγατάξας ταύτης νόμιμον,
ὅτι ἐδὲ ἐπίτροπος, ἐδὲ κηράτωρ, δύναται εἰς δι-
κὴν ἢ περὶ αὐτὴν ἢ κηρατωρδότης νέος, περὶ κη-
ρατῶρα αὐτῷ κατέστησεν οὐκ ἔστι οἰκεία προτάξας, ἀλ-
λὰ μόνον ἄκτορα ἔξωθεν αὐτοῖς καθίσταει. Αὐτοῖς
μὲντοι ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηράτωρ, ἢ ὁ κηρατωρδότης, καὶ εἰς τὸ
ἐναγαγεῖν καὶ εἰς τὸ ὑπὲρ αὐτῶν ἐναχθῆναι σὺν αὐ-
θεντίᾳ ἢ ἐπιτρόπῳ ἢ συναινέσει ἢ κηράτῳ, δύ-
ναται προκηράτωρα καθίσταει ἐν τῇ οἰκείᾳ δίκῃ, ὅν
βέλεται. Καὶ αὐτοὶ δὲ, φησιν, οἱ ἐπίτροποι καὶ
κηράτῳρες, εἰς ἅπασιν προκατάρχωνται, καὶ μίμη-
σιν τ' προκατάρχωντων προκηρατῶρων ὡς ἀρχὴν προ-
κηράτῳρα καὶ κωλυθήσονται.

in rem pupilli] Τὸ ἐν ῥέμ νήσον ἐν δίκῃ· ἐπεὶ
εἰς διοίκησιν τ' πραγμάτων τ' περὶ αὐτῶν καλῶς
δίδωσι προκυράτωρα.

ἐνάγοντα] Οἶδας πῶς δὲ συνδραμεῖν, ἵνα τὸν ἄκ-
τορα περὶ αὐτῶν οἱ ἐπίτροποι ἢ οἱ κηράτῳρες.

ὁ ἐπίτροπος] Τίτε δύναται ὁ ἐπίτροπος πε-
ρὶ αὐτῶν περὶ κηράτῳρα, ἵταν καὶ συμπάρεσι τῷ
ἐπιτρόπῳ, καὶ μὴ ἴμφας ἐστίν. Πῶς γὰρ δύναται ἴμ-
φας ὅν ἐντέλλεσθαι, ἢ λαλεῖν μὴ δύναται, ἀπο-
λιμπάνεται ἢ ὁ ἐπίτροπος, πῶς ἔχει ἀπολιμπα-
νόμενος αὐθεντεῖσθαι αὐτῷ; Τὸ ἐν εἰρημῶν τῇ ἀγα-
τάξας ἀπολελυμένον, ὅτι καὶ ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ πε-
πίλλη, καὶ ὁ νεώτερος καὶ ὁ νεώτερος δύναται ὡς ἀ-
ρχὴν προκηράτῳρα, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον νήσον, ἡνί-
κα καὶ λαλεῖν δύναται, ὥς ἐντέλλεσθαι αὐτῷ· ἡνί-
κα καὶ παρέχουσιν αὐτοῖς οἱ ἐπίτροποι καὶ οἱ κη-
ράτῳρες αὐτῶν, ὥς καὶ δύνασθαι συναινέειν αὐτοῖς.
Ὅτι γὰρ ἀπὸ τῆς ἐπίτροπος οὐκ αὐθεντεῖ, ἔπομεν
ἐν τῷ de tutelis μονοβιβλίῳ.

Σημαίωσαι, ὅτι καὶ οἱ ἐπίτροποι καὶ οἱ κηράτῳρες
κύριοι γίνονται τ' ἀγωγῶν τ' ἐπιτροπιδότην καὶ κη-
ρατωρδότην ἀπὸ τ' προκατάρχας αὐτῶν, καὶ ὡς
κύριοι γενόμενοι καὶ οἰκαιοποιησάμενοι τὰς ἀγωγὰς,
δύνανται καὶ προκηράτῳρα ὡς ἀρχὴν μὴ τὴν προκατ-
άρχην. Αὕτη ἢ ἢ ἀπὸ τῆς αὐτολεξείας καὶ
ἐν τῷ ἐ. βιβλ. τίτλ. ζα'. ἢ α'. ἢ τίτλ. τ' περὶ

φανε-

qui agat] Vel litis actorem, qui tam ejus qui a-
git, quam ejus qui convenitur, esse potest, qui-
que praesente judice a curatore ad litigandum
tantum constituitur. Procurator vero ab eo
non ordinatur: neque enim potest mandare.

INTERPRETATIO.

Sed auctoritate sua confirmare debent pro-
curatores a pupillis ordinatos. Lege autem
Lib. V. Tit. LX. Const. 4. quae dicit, pupil-
lum absente tutore neque criminaliter, neque
civiliter conveniri.

THALELAEI.

Et Tit. D. de Procuratoribus, & alibi jus,
quod hac Constitutione sancitur, didicimus:
scilicet neque tutorem neque curatorem ad a-
gendam litem pupilli vel adolescentis procu-
ratorem ex sua persona facere posse, sed acto-
rem tantum constituere. Ipse autem pupillus
vel pupilla, adultus vel adulta, tam ad a-
gendum quam ad defendendum cum tuto-
ris auctoritate vel curatoris consensu procu-
ratorem, quem voluerint, in propria causa
ordinare possunt. Et ipsi, inquit, tutores
& curatores, si semel litem contestati fue-
rint, ad exemplum procuratorum, qui litem
contestati sunt, procuratorem dare non pro-
hibentur.

in rem pupilli] Hoc in rem intellige in litem:
quia negotiorum pupillarium administrando-
rum causa recte dat procuratorem.

actorem] Nosti, quae concurrere debeant,
ut tutores aut curatores actorem constituent.

pupillus] Tunc pupillus procuratorem ordina-
re potest, si & cum tutore praesens sit, & infan-
tiam exceßerit. Quomodo enim infans man-
dare potest; aut si loqui possit, absit autem tu-
tor, quomodo absens tutor auctoritatem in-
terponet? Quod igitur in Constitutione di-
ctum est generalius, pupillum & pupillam, a-
dultum & adultam procuratorem ordinare pos-
se, ex sententia Constitutionis intellige,
quando pupillus loqui potest, ut mandet, &
quando tutores & curatores adsint, ut au-
ctoritatem interponere possint. Absenti enim
tutorem non commodare auctoritatem, di-
ximus in Libro singulari de Tutelis.

Observe, tutores & curatores actionum,
quae pupillis & adultis competunt, dominos
fieri per litis contestationem, eosque quasi do-
minos factos, & sibi proprias redditentes actio-
nes, post litis contestationem procuratorem
dare posse. Haec vero Constitutio verbotenus
repetitur Lib. V. Tit. LXI. ordine prima; quip-
pe

1 παρ' αὐτῆς περὶ αὐτῆς] Recte Cl. Scheltinga inserit
negationem, παρ' αὐτῆς ὅτι περὶ αὐτῆς.

2 παρέχουσιν] Lege, παρῶν.

3 Αὕτη ἢ ἢ ἀπὸ τῆς αὐτολεξείας] Secus est in Codice, quo ho-
utimur.

φανερὰ τῶν κωδικῶν εἰς συντομωτέραν ἀκρίβειαν
ἔνομίμην καὶ ἐν τῷ καὶ ἐν σκείνω τῷ τίτλῳ καλῶς
βαλλέντων αὐτῶν.

Ἐξέσω παντὶ μὲν τῆς συνήθους ἀσφα-
λείας, καὶ δίχα ἐντολῆς ἦτοι προτροπῆς
ἐκδικεῖν τὸν ἐναγόμενον πατέρα· καὶ
γυμναζέτω τὴν πατρῴαν ἀγωγὴν ἑκα-
στῷ καὶ μὴ ἐνταλθεῖς. Οἱ δὲ ἐλάτῃς
ἐκβαλλέσθωσαν διεκδικῶντες, μόνον εἰ μὴ
τὸν καὶ ἀδικάζεσθαι μέλλοντα, ὡς καὶ ἀ-
φρονητὴν ἀπολειφθέντα διεκδικῶσιν.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν.

Ζήτη τὸ λθ'. κεφ. καὶ βιβλ. ιβ'. τίτλ. γ'. κεφ.
τελευτῶν.

γυμναζέτω] Ζήτη τὸ λθ'. κεφ. τὸ α'. θέμ.

ἐκβαλλέσθωσαν] Σημείωσαι, ἀλλὰ τὸ ἀδικάζεσθαι εἰ-
ρημῶν ἐν τῷ ια'. κεφ.

ὡς καὶ ἀφρονητῶν] Ζήτη τὸ ἑξατον θέμα τὸ λθ'. κεφ.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

Δύναται οἰοσθῆναι δεφενδῶν τὸν ἐναγόμενον πα-
τέρα τῶν εἰσθῆναι ἀσφάλειαν. Ὡς γὰρ φησιν . . .
ἡ δεφενσίαν εἰς νοεῖται μὴ διδομένης ἀσφαλείας· καὶ
χωρὶς μανδάτων δεφενδῶν ὁ υἱὸς τὸν ἴδιον πατέρα.
Τὸ αὐτὸ φησὶ ἐπὶ ἀνδρὸς καὶ καὶ ἀδελφῆς τὸ πα-
τέρι τίτλῳ, ὅτι τῶν ἰδίων γυναῖκα δεφενδῶν
τὸ χωρὶς μανδάτων.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Πατέρα ἀπολιμπανόμενον υἱὸς ἡβελήθη δεφενδῶ-
σαι· ἀλλὰ ἀντεῖπον οἱ ἀδελφοὶ πρὸς τὸν υἱὸν καὶ πα-
τέρα, καὶ ὅτι μανδάτων οὐκ εἶχε πρὸς τὸν πα-
τέρα, καὶ ὅτι ἐλάτῃς ἦν τὸ κε. ἐνιαυτῶν. Καὶ ἀδελ-
φῶν μὴ δεχθείσης τὸ υἱὸν καὶ πατέρα δεφενδῶν, ὁ πα-
τὴρ ἀπὸν καὶ ἀδικάζεσθαι, καὶ ἐδεήθη πρὸς τὸν βασι-
λέως, καὶ ἀντέγραψε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἕως·
Ἀπαιτηθῆναι πρὸς τὸν υἱὸν μανδάτων, ὅς τῃ σὴ
δεφενσίῳ εἰσῆγαγεν ἑαυτὸν, καὶ διώλῃ τινὰ λό-
γον οὐκ ἦν ἀνάγκη· καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς δύναται
τὸν ἀπὸν δεφενδῶν, καὶ ἀξιομαχίως· εἴη, καὶ
ἀπελθῶν αὐτῶν, παρέχων μὲν τῶν ἐκδικάτων
σίλῳι ὑπὲρ τῆς οἰκίας δεφενσίῳ· καὶ ὅτι υἱὸς καὶ
αὐθαίρετος ὑπὲρ τῆς πατρὸς ἐνάγων, οὐκ ἀπαιτεῖ-
ται μανδάτων. Εἰ τοίνυν ἐνάγειν δύναται καὶ δίχα
μανδάτων, πολλῶ μᾶλλον δύναται δεφενδῶν τὸν
πατέρα ἀπολιμπανόμενον, καὶ μανδάτων χωρὶς. Ταῦ-
τα μὲν ἐν πρὸς τὸν υἱὸν ἀντίθεσιν τῶν μανδάτων ἐπι-
ζητῶντας ἐτραχίλῃσιν ἡ ἀδελφῆς. Λοιπὸν δὲ καὶ τὸ
τῆς ἡλικίας ἐπιφέρεισα λέγει· ὅτι εἰ ἀνὰ τὸ μὴ-
πω πεωληρωκέναι αὐτὸν τῶν ἐννομῶν ἡλικίαν, ἀπα-
θήσας.

1 τὸν ἐναγόμενον πατέρα] Hic Textus in Basilicis non
unam labem contraxit. Primum abest vox necessaria
πατέρα, deinde πατρῴαν inepte abiit in πρὸς τὸν, denique
desideratur verbum ἀπολιμπανέμενος. Miror, vitium non subo-
luisse Fabroto.

2 ἀξιομαχίως] Repone, ἐξουχίως, ut in sequentibus.

pe illustres Codicis compilatores ob commo-
diorem functionis lectionem & hoc & illo Tit.
recte eam locarunt.

Liceat omnibus sollempni praestita L. 12.
fatisdatione, etiam sine mandato reum
patrem defendere: & unusquisque pa-
ternam actionem exerceat etiam citra
mandatum. Minores autem alienam de-
fensionem suscipientes repellantur, nisi
eum, qui absens quasi contumax con-
demnationem passurus sit, defendant.

S C H O L I U M.

Quaere cap. 39. & Lib. XII. Tit. III. cap.
ult.

exerceat] Quaere cap. 35. them. 1.

repellantur] Observa hoc, quia indistincte
dictum est cap. 51.

quasi contumax] Quaere them. ult. cap. 61.

T H E O D O R I.

Quilibet, sollempni praestita fatisdatione,
reum defendere potest. Nam, ut ait . . .
defensio non intelligitur, nulla praestita fa-
tisdatione. Filius absque mandato patrem
suum defendit. De marito dicit Const. 21.
hujus Tit. eum uxorem suam citra mandatum
defendere.

T H A L E L A E I.

Patrem absentem filius defendere voluit: sed
adversarii huic filii defensionem objecerunt, tum
quod patris mandato non esset instructus. tum
quod minor XXV. annis esset. Non admissa i-
gitur filii defensione, absens pater condemna-
tus est, & preces hac de re obtulit Imperatori,
qui ipsi in hunc modum rescripsit: Exigendi a
filio tuo mandati, qui se defensionem tuae obtulit,
duplicem ob rationem necessitas non fuit: &
quod defendere qui vult absentem potest, sive
extraneus, sive libertus ejus sit, fatisdans tamen
de judicato solvendo pro defensione sua; &
quod filius etiam sponte patris nomine agens,
mandatum probare non cogitur. Si igitur age-
re potest citra mandatum, multo magis abse-
ntem patrem defendet, etiam absque mandato.
Haec tenus quidem Constitutio adversus eos tra-
ctavit, qui mandati exceptionem inquirebant.
Restat, ut de aetate objecta dicat: Si ob id, quod
necdum legitimam aetatem compleverit, ju-
dex eum a defensione repulit, nihil injusti fecit.
Neque

In L. 12. h. t. sive libertus, sive extraneus sit. Guil.
Bestius de Rat. Em. Leg. cap. XXV. n. 4. corrigebat:
sive e liberis suis, sive extraneus sit. reclamantibus
Graecis nostris. Vulgatam lectionem commode ex-
plicat & tuetur Vir Amplif. Guil. Pauwius Observ.
Jur. Civ. cap. XXI. p. 126.

θήσατο τὸ δεφενσίον^α ὁ δικαστής, ὃ ὡς ἀνέμω^ς ἐποίησεν. Οὐδὲ γὰρ ἐπιτήδειός ἐστι πρὸς δεφενσίονα, ἐπειδὴ εἰς ἡττήν, ὡς ἑρῶς ἀπαιεῖ τὴν ἀποκατάστασιν. Πολλὰ δὲ, φησιν, δικαιότερον ἦν, τοῖστον δεφενσίονα δεξαῖν, ἢ ὡς ἀπὸ τῆς ἐξουσίας ἀδελφένδου, καὶ ὡς κεντάρμακα βαρύνει τὴν δίκην¹ πρὸς τὴν γῆναι. Ἐν τῷ μὲν ἢ τῷ πῶς δύνανται ἦτοι ὁ νῦν τὸ ἀγαθὸν ὡς ἀδίδεται.

συνήθως ἀσφαλείας] τὴν ἐκδικάτον σόλουι λέγει παρέχεσθαι, διὰ τὸν κανὼνα τὸν λέγοντα, nemo sine satisdatione defensor idoneus intelligitur. Καὶ προδήλως ἐστὶν ὁ κανὼν, σημειῶσαι τὸ ἰδίον, ὅτι καὶ οὗτος πατέρων δεφενδῶν ἀπαιτεῖται τὴν ἐκδικασίαν.

Ἡρώτης. Αὐτεξέσιον χρηθὲς θεμασίαν τὸν υἱὸν τὸν θέλοντα δεφενδεῦσθαι τὸν πατέρα, ἢ καὶ ὑπεξέσιον παῖδες δύνανται τὰς ἐαυτῶν πατέρας δεφενδεῦσθαι; Ἀδιάφορόν ἐστιν, εἴτε αὐτεξέσις, εἴτε ὑπεξέσις ἐνταῦθα θεμασίαις τὰς παῖδας. Καὶ γὰρ τὸ μείζον ἐμαθες ἐν τῷ δ. τὸ de rebus βιβλίῳ, ὅτι εἰ καὶ τὸν τυχόντα ἐξωκὸν δύνανται δεφενδεῦσθαι ὁ ὑπεξέσις, πολλὰ μᾶλλον τὸν ἴδιον πατέρα δύναται δεφενδεῦσθαι ἀκαλύτως. Ὅτι καὶ τὸν πατέρα δεφενδεῦσθαι, ἐν τῷ λόγῳ τὸ de in rem verso μεμαθήκαμεν. Ἀδιάφορον ἔν, εἴτε αὐτεξέσις, εἴτε ὑπεξέσις ἦν ὁ υἱός.

καταδικάζεσθαι] Σημειῶσαι, ὅτι ἡνίκα μέλλει καταδικάζεσθαι τις ὡς κεντάρμαξ, τότε δίκαιόν ἐστι, καὶ τὸν ἐλάττωνα τὸν κεντάρμαξ πρὸς τὴν τῆς δεφενσίονα ἀποδοτέον. Ἰδὲ γὰρ, δικαιότερον ἐκάλεσε τῆτο ἢ ἀγαθὸν, ἢ ὡς ἀπὸ τῆς ἐξουσίας ἀδελφένδου. Οὕτως ἐπομῶς καὶ ἐν τῷ de procuratoribus τὸ πρώτων, ὅτι ἡνίκα ἐπιτρέπω^α ἀπολιμπανέμεν^α ὡς σάπην^α κρένεται, ὃ καὶ δεξαῖν τινὰ ποιῶμεν ὑπὲρ αὐτῶν λόγους, εἰ μὴ ἰδίον ἔχει τῆς μανδάτου. Εἰ μὲντοι μέλλει ὁ ἀπολιμπανόμενος καταδικάζεσθαι, τότε καὶ τὸν εἰ τινὰ δήποτε δεχόμεθα καὶ δίχα μανδὰτα ὑπὲρ τῶν ἐπιτρέπων λόγους ποιῶμεν. Διὰ τῆτο ἢ βαρεῖα λέγεσθαι ἢ καὶ τὸ ἀπὸ τῆς κεντάρμαξ ἐκφερομένη ἀπόφασις, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν εἰς ἐκκαλεῖσθαι δυνατόν. Τὸ ἢ πρὸς τῆς κρατῶν, τελειώτερον ἐν τῷ ζ'. βιβλίῳ τῆς τῆς καδίκ^α σὺν θεῷ μαθησόμεθα.

Πρὸ προκατάρξεως ἐκβαλλέσθω κινῶν ὁ στρατιώτης ἀλλοτρίῳ ὀνόματι, καὶ ἢ μήτηρ αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἀγωγὴν ἐνετείλατο. Μετὰ γὰρ προκατάρξιν ἰσχυρῶς κινεῖται, καὶ ἐκκλητ^α ἠκολούθησεν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Μετὰ γὰρ προκατάρξιν] Ἡ γὰρ προκατάρξις ὡς ἀγαθὴ ἐν δέχῃ μὴ λεχθεῖσα τὸ δίκης, ἐκλήθη ὃ δοκεῖ ἰσχυρῶς ἀντιτιθεσθαι.

ΘΕΟ-

Neque enim idoneus est ad defendendum, quoniam, si victus est, facile petit in integrum restitutionem. Sed multo, ait, iustius fuit, huiusmodi defensorem admittere, quam absentem indefensum relinquere, & quasi contumacem gravissima condemnatione afficere. Atque hisce traditur vis Textus ad verbum verbi, sive sensus Constitutionis.

sollemni satisdatione] Cautionem de iudicato solvendo praestari dicit propter regulam: Nemo sine satisdatione defensor idoneus intelligitur. Etsi perspicua est regula, observata tamen speciale, quod a filio patrem defendente exigatur satisdatio.

Quaestio: Utrum filium, qui patrem defendere vult, sui juris esse oportet, an etiam liberi, qui sub patria potestate sunt, parentes suos defendere possunt? Nihil interest, utrum hoc loco sui juris ponas, an filios familias. Etenim Lib. IV. eorum, qui de Rebus sunt, didicisti, filium familias, si quemvis extraneum defendere potest, multo magis absque ullo impedimento defendere patrem suum. Patrem autem defendere, Tit. de in rem verso, didicimus. Nihil igitur refert, utrum sui juris sit, an filius familias.

condemnationem] Observa, quando quis quasi contumax condemnationem passurus sit, tunc iustum esse, ut XXV. annis minor ad ejus defensionem admittatur. Ecce enim, Constitutio id iustius esse dixit, quam absentem condemnari. Sic etiam diximus Tit. D. de Procuratoribus, si absens tutor tanquam suspectus postuletur, non oportere admitti, qui pro eo causam dicat, nisi constet ei a tutore mandatum nominatim. Sed si absens condemnationem passurus sit, tunc quemlibet audimus vel citra mandatum pro eo causam dicentem. Ideo vero sententia adversus absentem contumacem lata gravis dicitur, quia ab ea appellare non licet. Qua in re quid obtineat, Lib. VII. hujus Codicis, si Deus fuerit, plenius cognoscemus.

Ante litis contestationem miles alieno nomine agens repellatur, licet mater ei actionem suam mandarit: post litis autem contestationem utiliter agat, licet appellatio secuta sit. L. 13.

SCHOLIUM.

Post litis autem contestationem] Procuratoria enim exceptio initio litis non prolata, deinceps non videtur utiliter opponi.

THEO-

1 δίκη ἀποσταγῆναι] In L. 12. b. t. gravi condemnatione afficere. Sed Graecus Interpres legisse videtur: gravi condemnationi affigere. Insolenter & barbaramente.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Ι.

Ἡ δὲ προκαρατρεῖας ὡς γραφῆς ἀντίθεσις
πρὸ προκαταρκτικῆς γυμνάσεως, καὶ σημείωσαι, πάλιν
μὴ λάβῃ σε ἡ κδ'. Διάταξις δὲ παρὲντι τίτλος
λέγεται, ὅτι οὐκ ἂν μὴ ζητηθῇ πρὸ προκαταρκτικῆς
ἢ ὡς γραφῆς, ὅμως εἰ δεχθῇ ὁ προκαταρκτικὸς πλά-
τος, ἀχρηστον νοεῖται τὸ παρ' αὐτῆς πραττόμενον. Ἡ-
γὼν εἰπέ, ὅτι καὶ μὴ προκαταρκτικῆς ἢ τοιαύτης ὡς
γραφῆς ἀντιτίθεται, καὶ ἡ παρῶσα γ'. Διάταξις
πρὸ στρατιωτῶν προκαταρκτικῶς φησι τὸτο γίνεσθαι
πρὸ προκαταρκτικῆς, ἢ δεῖται τὴν κδ'. Διάταξις ἐπὶ
πλάτος προκαταρκτικῶς μόνον λέγεται, καὶ μὴ προ-
καταρκτικῆς τὴν εἰρημικὴν ὡς γραφῆς ἐξετάζεσθαι,
ὅπερ ἐστὶν εὐλογον. Ὡς γὰρ δηλοῖται, πρὸ προκα-
ταρκτικῆς ἀντιτίθεται ἢ αὐτῇ ὡς γραφῆς. Ἀνά-
γνωθι βιβλ. δ'. τίτλ. ιθ'. καὶ βιβλ. η'. τίτλ. λε.
Διάτ. ιβ'. καὶ γ'.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Ὁ κατὰδικασθεὶς ἐν πράγματι, καὶ ἐκκαλεσάμε-
νος, εἰ δύναται καιναῖς κεχρησθῆαι δικαιολογίαις, αἷς
οὐκ ἐγύμνασεν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ δικαστηρίῳ. Εἰ
γὰρ τοιαύτας προσενέγκῃ δικαιολογίας, οὐκ ἐτι πα-
ρὰ τὸν ἀρχόντα γέγονεν, ἀλλὰ παρ' αὐτὸν τὴν δικα-
σάμενον, ὡς ὡς ἀποφύγεταί τας ἀρμοτῆσας αὐτῷ δι-
καιολογίας, καὶ κείνο δὲ κάθητον εἰρημικόν, ὅτι στρα-
τιώτης εἰ δύναται κινεῖν alieno nomine ἀγωγὴν,
πρὸς τὸτο εἴρηται, πρὸς τὸν δούτις ἐν δέχῃ τὴν ἀγω-
γὴν ἀντιτίθεσθαι αὐτῷ τὴν ἐν τῷ στρατιῶν αὐτῷ
ὡς γραφῆς. Ἐάν γὰρ ὁ παρ' αὐτῆς ἐναγόμενος
μὴ ἀντιθῇ αὐτῷ τὴν ὡς γραφῆς ἐν δέχῃ τὴν δι-
κῆς, οὐκ ἐτι δύναται μὴ ταῦτα τὴν ὡς γραφῆς
αὐτῷ ἀντιτίθεσθαι. Ἐλθὼν τίνυν ἐπὶ τὸ προκαί-
μενον. Μήτηρ στρατιῶν ἐνετείλατο αὐτῷ τὰς ἰδίας
ἀγωγὰς κινῆσαι· καὶ ἡ δύνατο μὴ ὁ χρεώσης τὴν μη-
τρός ἐναγόμενος ἀντιθέσθαι τῷ στρατιῶν τὴν τὴν
στρατίας ὡς γραφῆς, ἀλλ' ἐν ἀντίθεσθαι, καὶ ἡτλη-
θεὶς ἐξεκαλέσατο, καὶ ἴσως ἡβέλετο ἐν τῷ δικα-
στηρίῳ τὴν ἐκκλησίαν ἀντιθέσθαι τῷ στρατιῶν ὡς
γραφῆς. Ἐδεῖθαι δὲ πρὸς τὰς βασιλέως στρατι-
ας, καὶ ἀντέγραψε πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς ἕτας.
Οὕτω δὲ πρὸς τὴν ἢ ἢν σοι ἢ μήτηρ ἐνετείλατο, τὴν
ἀγωγὴν ἐπετείνεσθαι δύνασαι, εἰ ὅτε ἐν προοιμίῳ
τὴν δίκην προκαταρκτικῶς, μὴ ἀντετίθῃ σοι τὰς ἐνε-
κεν ἢ ὡς γραφῆς τὴν στρατίας, ἢ τις ὡς γραφῆς
εἰδὲ ἴτε ἢ ἐκκλησίαν πραττεῖται, ἀντιθέσθαι σοι δύ-
ναται. Εἰ μὴτοι ἀκέραιον ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, ὁ λο-
γισμὸς δὲ διηκεῖς ἐδίκῃς οὐκ ἐπιτρέπῃ σοι ἀλιενί-
μινε ἀγωγὴν ἐπιδείκνυσθαι. Ἰδὲ καὶ αὐτῇ ὡς περ ἢ
θ'. Διάταξις πρὸ ἀνεφώνησεν, εἰδὲ ὑπὲρ μητρός συγ-
χωρεῖ τῷ στρατιῶν τὴν δίκην ἀγωνίζεσθαι.

τὴν ἰδίαν ἀγωγὴν ἐνετείλατο] Τὸτο κατ' ἐπίτασιν
εἶπεν ἢ Διάταξις, ὅτι εἰδὲ εἰ ἐχθρὸν μανδᾶτον τὴν μη-
τρός, δύναται ἐναγαγεῖν ὑπὲρ αὐτῆς στρατιῶν ὡν.
Εἰ γὰρ μὴ ἢν στρατιῶν, πρὸς δὲ δὲ, ὅτι ὡς υἱός,
καὶ δὲ μανδᾶτα, καλῶς ἐκινῇ τὴν τὴν μητρός ἀ-
γωγὴν.

Μετὰ γὰρ προκαταρκτικῆς] Σημείωσαι, ὅτι ἐν δέχῃ
τὴν δίκῃς, πρὸ τὴν προκαταρκτικῆς, χρὴ ταῦτα ἀντιτίθε-
σθαι

THEODORI.

Procuratoriae exceptionis oppositio ante li-
tis contestationem exercetur; quod observes.
Neque tamen te lateat Const. 24. hujus Tit.
quae dicit, non inquisita ante litis contestatio-
nem exceptione, si tamen procurator falsus in-
veniat, inutiliter egisse videri. Aut statues i-
gitur, etiam post litis contestationem talem ex-
ceptionem opponi, & praesentem Const. 13. de
milite procuratore dicere illud fieri ante litem
contestatam, aut capies Const. 24. tanquam de
falso procuratore duntaxat loquentem, & post
litem contestatam dictam exceptionem exami-
nari permittentem; quod rationi est consenta-
neum. Nam quia dilatoria est illa exceptio, ante
litis contestationem opponitur. Lege Lib. IV.
Tit. XIX. & Lib. VIII. Tit. XXXV. Const. 12. & 13.

THALELAEI.

Condemnatus in negotio aliquo, & appel-
lans, non potest uti novis allegationibus, quas
prima instantia non ventilavit. Si enim ta-
les afferat allegationes, non amplius per ma-
gistratum stat, sed per ipsum litigantem, quip-
pe qui praetermisit allegationes sibi compe-
tentes. Illud vero, quod dici solet, militem
alieno nomine actionem intentare non pos-
se, hunc in finem dicitur, ut statim in prin-
cipio litis militiae praescriptio ipsi opponatur.
Si enim conventus ab eo praescriptio-
nem non opponat in principio litis, non
amplius ei potest praescriptionem opponere.
Veniamus jam ad rem propositam. Militis
mater mandavit ei actiones suas: matris de-
bitor conventus cum militi praescriptionem
militiae opponere potuisset, non opposuit,
sed victus appellavit, & forte in provocatio-
nis judicio militi exceptionem objicere vo-
luit. Miles igitur preces obtulit Imperatori,
qui hunc in modum ei rescripsit: Ita demum
super lite, quam tibi mater mandavit, actio-
nem intentare potes, si cum primum litem
movere inciperes, non est tibi eo nomine op-
posita praescriptio militiae, quae nec, cum
appellatio agitur, tibi objici potest. At si
res integra est, Edicti Perpetui ratio non
permittit tibi alieno nomine actionem inten-
dere. Ecce! haec Constitutio similiter atque
antea Const. 9. loquebatur, ne militi qui-
dem permittit actionem pro matre exerce-
re.

actionem suam mandarit] Hoc per intensiorem
dixit Constitutio, militem nempe, licet matris
mandato instructus sit, tamen non pro ea age-
re posse, quia miles est. Si enim non esset mi-
les, manifestum est, eum tanquam filium vel ci-
tra mandatum matris actionem movere posse.

Post litis autem contestationem] Observa, in
principio, lite nondum contestata, militi prae-
scrip-

1 κακίνο δὲ καθετοῖς [sic.] Versionem dedi, quam potui.
2 πρὸ τὴν σοι] Supple, πρὸ τὴν δίκῃς, ἢν σοι.

Locus enim vitiosus est.

ἔσται τῷ στρατιώτῃ τὴν ὥρα γραφῶν, καὶ ἔτι εἰ μὴ τότε ἀντιτεθείη, ὅτε ἔτι λοιπὸν μὴ ταῦτα δύναται αὐτῇ κεχερῆσθαι καλῶς ἢ ὑπὸ τῷ στρατιώτῃ ἐναγόμενῳ. Δηλατορῖα γὰρ ἐστὶν αὕτη ἡ ὥρα γραφῆ. Ταῖς δὲ δηλατορῖαις καιρὸς ἐστὶν ἐπιτιμῆσαι ὁ πρὸ τῆ περικαλλέως. Ἀμέλει σήμερον ὁ δικολόγος παραιπὼν δηλατορῖαν ὥρα γραφῶν, καὶ μὴ ἐν περιμίῳ τῆ δίκης ἀντιτεθείκως αὐτῇ, εἰς ἐπιχειρήσῃ μὴ ταῦτα χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ λίτρον χρυσίου περσимаται, ὡς ἐν τῷ ἡ. βιβλ. 3. κώδ. τίτλ. 15. ἡ 19. Φησὶ Διόφραξ. Περὶ δὲ τῆς τελειώτερον ἀνάμεινον μαθεῖν ἐν τῷ 3. βιβλίῳ, εἰ ἔξεστι τῷ ἐκκαλεσασμένῳ κεχερῆσθαι καιναῖς δικαιολογίαις, ἢ ὅτε ἔξεστι.

Οὐ διὰ τῆτο ἥτιον ἡ ἀπόφασις ἡ καλὰ σε ἐπαχθεῖσα τῷ τῆ νόμου λογισμῷ συνέστηκεν, ὅτι ἡ ἀντίδικός σε ἐλάττων τῶν κέ. ἐνιαυτῶν καθεσῶσα, τὴν ἰδίαν δίκην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς δίχα κεράτωρος κινήσαν ἐνετείλατο. Τοῖς γὰρ ἐλάττωσιν ἡ ἡλικία ἐν ταῖς ζημίαις συντρέχειν, καὶ μὴν ἐν τοῖς πράγμασι τοῖς αἰσίως διοικηθεῖσιν ἀντικεῖσθαι εἰώθεν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ἐν τοῖς πράγμασι τοῖς αἰσίως] Ταῦτα γὰρ ὑπερτινός εἰσενεχθέντα νόμιμα, καὶ αὐτὴν ἐχέμεται.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Ζημιωμένοις τοῖς ἥτιον οἱ νόμοι βοηθεῖ δι' ἀποκαταστάσεως. Καῦσα κόνις δίδεται ἡ ἀποκατάστασις, ὡς φησὶ ἡ β. Διὰ τ. 3. κώδ. τίτλ. 3. παρόντος δούτερος βιβλ. Ἀνάγνωθι δὲ τὴν α. Διὰ τ. 3. κώδ. τίτλ. 3. περικαλλέως ὡσαύτως βιβλίον.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Γυνὴ ἐλάττων ἔσα τῇ κέ. ἐνιαυτῶν καὶ κεράτωρα ἔχουσα, μὴ συναίνων αὐτῇ τῷ κεράτῳ, ἐνετείλατο τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ δεδωκεῖν ἰδίον μεθοδεύσαι, καὶ ἐναγαλὼν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐκίνησεν. Ὁ δὲ ἡγήθεος περσὶ ἦλθεν αὐτῶν βασιλέα ἀνατραπῆναι τὴν κατ' αὐτῆς ἀπόφασιν, Διὰ τῆτο ὅτι ἡ γαμετὴ αὐτῆς τῷ δικασμῷ περὶ αὐτὸν ἐλάττων ἔσα τῇ ἐκπεί πέντε ἐνιαυτῶν, καὶ ὑπὸ κεράτῳ πρῶτησα, δίχα τῷ κεράτῳ, ἐνετείλατο τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ τὴν κατ' αὐτῆς ἐναγαλῶν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντέγραψε περὶ αὐτὰ τὰ ἐν τῷ βασιλικῷ κείμῳ.

ἐνετείλατο] Τῆς φάκτις ἐστὶ τὸ ἐντεῖλαι τὴν γυναῖκα τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ τὴν οἰκίαν ἐναγαλῶν. Καὶ δίχα γὰρ μανδάτα καλῶς ἐκίνησεν ὁ ἀνὴρ· ἀλλὰ τότε μὲν ὅτε ἀνήλυσεν τῇ γυναικὶ τὴν ἐναγαλῶν· διὸ καὶ τὴν ῥάταμ ῥέμ ἀπητῆτο. Κατὰ μανδάτον δὲ τῇ γυναικὶ κινῶν, καὶ ἀνήλυσεν ἵπσο ἔκρε τὴν ἀγα-

1 ἀντικεῖσθαι] Hoc revocavi e Basilicis. MStus, ἀντιδικεῖσθαι.

2 περὶ αὐτὰ τὰ ἐν τῷ βασιλικῷ κείμῳ] Haec verba librario debentur, qui superfluum putabat Thalelai Ver-

scriptionem objiciendam esse; & si tunc non objiciatur, postea ab eo, qui a milite recte conventus est, inutiliter adhibetur. Nam dilatoria est haec exceptio. Dilatoriarum autem exceptionum iustum tempus est ante litis contestationem. Hodie sane advocatus si inter litis exordia praetermissam dilatoriam praescriptionem postea voluerit exercere, etiam unius librae auri condemnatione multatur, uti ait Const. 13. Lib. VIII. Cod. Tit. XXXVI. An vero liceat appellanti novis allegationibus uti, necne, plenius cognosces Lib. VII.

Non eo minus sententia adversus te lata juris ratione subsistit, quod adversaria tua XXV. annis minor constituta, causam suam marito sine curatore agendam mandavit. Minoribus enim aetas in damnis subvenire, non rebus prospere gestis obesse consuevit.

SCHOLIUM.

rebus prospere gestis] Nam jura, quae in alicujus favorem introducta sunt, adversus eum non debemus interpretari.

THEODORI.

Minoribus damnum passis leges subveniunt per restitutionem in integrum; quae datur causa cognita, uti ait Const. 2. Tit. XXVI. hujus Lib. II. Lege Const. 1. Tit. XLVII. hujus Lib.

THALELAEI.

Femina XXV. annis minor sub curatore constituta, absque curatoris consensu, marito, ut debitorem suum conveniret, mandavit; & maritus actionem movens superior factus est. Victus autem preces obtulit Imperatori, ut sententiam adversus se latam everteret, propterea quod uxor adversarii sui XXV. annis minor, sub curatore constituta, sine curatore, marito actionem adversus se mandasset. Imperator vero ad haec rescriptit, quae in Basilico leguntur.

mandavit] Facti res est, uxorem marito actionem suam mandasse. Nam maritus vel citra mandatum recte egisset: sed tunc non consumit uxori actionem, ideoque praestat cautionem de rato. Si autem uxoris mandatu agat, ipso jure ejus actionem consumit. Sed hoc

sionem adscribere, quod ab ea, quae in Basilicis est, nihil forte discreparet. Nam Thalelaeus Justiniani σύγγραμματος, neque videre Basilica potuit, neque in ea commentari.

ἀγωγὴν αὐτῆς. Ἄλλ' ἔκ ἐστι νῦν τὸ ζήτη-
μα. Ἐνίκησε γὰρ ὁ τ' γυναικὸς ἀνὴρ, ἢ εἴτε κ' ἔ-
μηνεν αὐτῆς, εἴτε μανδᾶτε χωρὶς ἐνίκησε τῷ
δίκῳ, τὸ αὐτὸ ἦν. Πρὸς Φάκτον ἔν ἐστιν, ὡς εἰπὼν
σοι, τὸ ἐντείλασθαι τῷ γυναικῇ τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ
σημείωσαι ὃ τὸν ἐντελῆ τ' ἀτάξεως κανόνα, ὅτι
ἐ δύναται ἢ ἡλικία ἀντικεῖσθαι τοῖς ἐλάττωσιν, ἢ
κατὰβλάπτειν αὐτὸς ἐν οἷς ἐπιτυχῶς πράττεισιν.
Οὐδέποτε γὰρ τὰ ὑπὲρ τινος εἰσενεχθέντα νό-
μιμα, δύναται κατὰβλάπτειν αὐτόν.

Μηδεὶς τὴν ἐτέρᾳ δίκῃν ἀγοραζέτω.
Προῖκα μέντοι γινέσθω ἐντολεὺς, εἰ βέ-
λεται· καὶ μὴ χρήματα δῶς, τὴν ἀγω-
γὴν ἐντελλέσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Βιβλ. ιδ'. τίτλ. α'. κεφ. πβ'. ἐνθα εὐρήσεις,
ὡς ἄλλο ἐστὶ τὸ ἐργολαβῆσαι δίκῳ, ἢ τὸ ἀγοράσαι
ἀγωγὴν. Ζήτησ' ἢ κεφ. πδ'. τ' αὐτῆς βιβλίας, ἢ
βιβλ. κζ'.

ἐντελλέσθω] ἦτοι δεχέσθω.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Ἀλλοτερίαν δίκῳ μηδεὶς ἀγοραζέτω. Ἀνάγνωθι
τῷ γ'. ἀτ. τ' κα'. τίτλ. ἢ τὴν α'. ἀτ. τ' λθ'.
τίτλ. τ' παρόντ' β'. βιβλίας. Ἰστέον ὅ, ὅτι ὁ ἀ-
γοράζων δίκῳ, εἰδὲ τὰ δόξαντα μεθοδεύειν, ὡς
βιβλ. δ'. τίτλ. λβ'. ἀτ. κ'. Ὁ περὶ αὐτῶν θέ-
λων εἶναι, περὶ αὐτῶν γινέσθω. Ἀκὼν γὰρ εἰδὲς δύνα-
ται ὁ περὶ αὐτῶν εἰδὲς δεφένσας, καὶ εἰ ἐγένετο τ'
αὐτῶν περὶ αὐτῶν, εἰ μὴ ἐκκλητὸν παρηκολούθησε.
Τῷ γὰρ ἐκκλητῷ ἢ μὴ θέλων δέχεται ὁ ἐναγώ-
μος τινος περὶ αὐτῶν. Ταῦτα ἀγοράζω ἢ ἰζ'.
ἀτ. τ' παρόντ' τίτλ.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Ἡ ἀτάξις ὡς ἐν συντόμῳ κανονίξῃ, ὅτι τὸ
μὴ γινέσθαι περὶ αὐτῶν, καὶ γενομένης ὑπε-
ρεῖσθαι τῇ ἀλλοτερίᾳ δίκῃ, ἔκ ἐστιν ἀθέμιτον. Τὸ
ὅ, ἐξαγοράσαι δίκας ἀλλοτερίας, ἀπηγορεύεται. Ἐ-
κ δ' ὅ, τὸ κ' πίδας αὐτῆς ἔσας. Τῷ δίκῳ σε ἡγο-
ρακέναι ὑπεναντίον τ' καλῶν τρίτων, ἐν ταῖς σαῖς
δεήσεσι φανερώς ὁμολόγησας· ὅτι τὴν περὶ αὐ-
τῶν μὴ κατὰδεξασθαι, ἥτις ὑπερσεία ἀκερδῆς
εἶναι ἰφείλῃ, ἔκ ἐστι πρᾶγμα ἀθέμιτον· τὰ δὲ
τοις τῶν ἰφφίκια, τῶν τῶν, τὸ ἐξαγοράζειν ὁ δὲ
δικας ἀλλοτερίας, ἢ χωρὶς μέμψεως κατὰδέχεται τις.
Καὶ τὸ μὴ κατὰ πίδας ἔσας. Καλῶς ὅ, εἰπεν ἡ
ἀτάξις, ὅτι τὸ τῷ δίκῳ ἀγοράζειν ἀπηγορεύ-
ται· ἀγωγὴν γὰρ ἀγοράζειν, καὶ μὴ ταύτῃ τῷ
ἀτάξει ἐπιτέτραπται. Ἀμέλῃ ἢ τὶ πλεονέχον
μὴ εὐρεῖν σὺν θεῷ περιόντες, ἐν τῷ δ'. βιβλίῳ
τῶν τ' καδίκων, τὸν λθ'. τ' βιβλίας τίτλον ἔσας
ἐπιγεγραμμένον· de hereditate, vel actione
vendita. Οὕτως ἄρα τὸ, ἀγωγὴν ἀγοράζειν, κε-
καλυμμένον ἔστιν. Ὅταν ἔν ἢ ἀγωγὴν ἔπω κατη-
νέχθῃ εἰς δικαστήριον, εἰδὲ ἀμφιβολία τίς ἐστὶ περὶ
αὐτῆς, τότε καλῶς αὐτὴν ἐρρωμένῳ ἀγοράζω, καὶ

1 δὴνα] Scribe, γίνεθ'.

2 ἐξαγοράζειν] Malim, ἐξαγοράζειν.

hoc jam non quaeritur. Nam maritus vicit,
& sive mandato uxoris, sive absque manda-
to causam vicerit, eodem redibat. Res igitur
facti est, ut dixi, uxorem marito man-
dasse. Observa autem generalem Constitu-
tionis regulam, minoribus nempe aetatem
non obesse, aut nocere, in quibus rem pro-
spere gesserint. Nunquam enim jura, quae
in alicujus favorem introducta sunt, ei affe-
runt damnum.

Nemo alienam litem redimat. Pro-L. 15.
curationem tamen gratis suscipiat, si
velit: nec pecuniam danti, actio man-
detur.

SCHOLIUM.

Lib. XIV. Tit. I. cap. 82. ubi cognosces,
aliud esse laborem alienae litis peragendae
suscipere, quam emere actionem. Quaere &
cap. 84. ejusdem Lib. & Lib. XXVII.

mandetur] vel accipiat.

THEODORI.

Alienam litem nemo redimat. Lege Const. 3.
Tit. XXI. & Const. 1. Tit. XXXIX. hujus Lib. II.
Sciendum autem est, eum, qui litem redemit,
frustra petere, ut conventionis fides impleatur,
ut Lib. IV. Tit. XXXV. Const. 20. Qui procu-
rator esse vult, gratis fiat. Invitus enim nemo
nec procurator fit, nec defensionem suscipit,
licet ejusdem fuerit procurator, nisi secuta sit
provocatio. Nam provocationis causa vel in-
vitus defensionem suscipit conventus alicujus
procurator. Haec sancit Const. 17. hujus Tit.

THALELAEI.

Constitutio quasi in compendio sancit, non
esse rem illicitam, procuratorem fieri, & alie-
nam litem gratis administrare: sed alienam li-
tem redimere, interdictum est. Versio autem
ad verbum facta sic habet: Litem te redemisse
contra bonos mores, precibus manifeste profes-
sus es: Cum procurationem quidem suscipere,
(quod officium absque lucro administrari de-
bet) non sit res illicita: hujusmodi autem offi-
cia id est, litium alienarum redemptio, non sine
reprehensione suscipiuntur. Sic τὸ κ' πίδας.
Recte dixit Constitutio, litium alienarum re-
demtionem vetitam esse: actionem vero re-
dimere, etiam post istam Constitutionem licet.
Quin imo, quod plus est, deinceps Lib. IV.
hujus Cod. Deo volente, occurret nobis Tit.
XXXIX. sic inscriptus: de hereditate vel a-
ctione vendita: ut adeo actionem emere neu-
tquam prohibitum sit. Si igitur actio non-
dum in judicium deducta sit, neque de ea
aliqua sit controversia, tunc eam tanquam
efficacem recte redimo, nec rem illicitam
facio.

3 κεκαλυμμένον, ἔστι] Omnino scribendum: κεκαλυμμένον
ἔστιν.

ἔ ποιῶ πρᾶγμα ἀπηγορευόμενον. Εἰ δὲ ἤδη ὁ τῆς ἀγωγῆς κύριος προκατήρξατο, οὐκ ἔτι δύναμαι τὴν ἐπίμαχον ταύτην ἀγωγὴν ἀγοράζειν. Οὐκ ἔτι γὰρ τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ τῆς δίκης ἀγοραστὴς εἶναι πιστεύομαι.

Ἡρώτησις· Μήτις ἄρα ἡ Διάδοξις αὕτη ἀπαγορεύει τὸ δίδοσθαι τοῖς προκευράταις τὸ σαλάρειον; καὶ εἰ γρατεύουσιν δεῖ εἶναι τὸν προκευράτῃ, ρητῶς ὅτι οὐκ ἀπηγορεύεται τὸ σαλάρειον ἢ δόσις. Μαρτυρεῖ ἐν τῷ 5. βιβλίῳ τῆς de rebus. καὶ αὐτὸς γὰρ ἐκεῖ γρατεύουσιν καλεῖ τὸ μανδάτον, εἰς πρὸς σαλάρειον δὲ ὡς ἐπισυνάπῃ, ἔ μὴν ἀναιρεῖ τὸ δίδοσθαι τὸ σαλάρειον.

Ὁ παρὰ τῆς φροντισῆς ἦτοι διοικητῆς τῆς ἀντιδίκης περὶ τῆς ἐντολῆς μὴ ἔχοντος ἀγρὸν ὠνησάμενος, δεσποτικῆς εἶναι μὴ φανταζέσθω.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

Οὐ μετὰφέρει δεσποτικῆν πωλῶν ἢ προκευράτῃ, ἰδικὸν μὴ ἔχων μανδάτον. Ὁμοίον βιβλ. δ. τίτλ. λέ. Διάτ. 13.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Ἡγόρασέ τις πρὸς προκευράτῃ ἀγρὸν, καὶ ἐζητήσῃ βασιλέα, βεβαίαν εἶναι αὐτῷ τὴν ἀγρὸν δεσποτικῆν. εἰς ὃ βασιλεὺς ἀντέγραψε πρὸς αὐτὸν ἕτως· Εἰ μὴ ἰδικὸν εἶχε μανδάτον ὁ προκευράτῃ, ἐπιτρέπον αὐτῷ τὸ ἀγρὸν τὴν ἐκποίησιν, μὴ ἔχειν αὐτὸν ἐξουσίαν τῆς πρᾶξεως. καὶ Διάτ. τὸ, μὴ νόμιμον εἶναι τὴν αἴτησιν τῆς ἡγοραγέας, ἐξαιτῶν τὴν δεσποτικῆν τῆς πρᾶξεως ἀρμόζειν ἑαυτῷ.

μὴ ἔχοντος] Ὡς ἐν ὁ γενικὸς προκευράτῃ ἔ δύναται ἐκποιεῖν ἀγρὸν ἀνήκοντα τῇ δεσποτικῇ. Ἰδὲ γὰρ, ἡ Διάδοξις ἰδικὸν μανδάτον ἐπὶ τῆς ζητήσεως. καὶ τέλος τῆς σημείωσας, ὡς ἀρμόδιον τῆς τῷ τίτλῳ. Εἴρηται ὅτι ἐν τῷ δε προκευράτῃ τῶν πρώτων, ὅτι ἔδεν μὴ ὂν ὠφθαρτον, δύναται ὁ γενικὸς προκευράτῃ ἐκποιεῖν.

ὠνησάμενος] Πρόκειται εἰς τὸ καὶ πώδας· μὴ καὶ βέλησιν τῆς δεσποτικῆς. καὶ φησὶν ὁ Θαλελαῖος· Ὅπερ ἀνω μανδάτον ἐκάλεσε, τῆς τοῖνον βελέντατεμ ἐκάλεσε. Οὐ γὰρ μὴ ἐντεῖλατο ρητῶς ὁ δεσποτικῆς πρᾶξιν τὸν ἀγρὸν, ὅρῳ ὅτι πιπράσκοντα ἠνείχετο. αὐτὸ τὸ ἱρᾶν, ἐντέλλεσθαι δοκεῖ· ὥσπερ ἡνίκα βλέπω τινα ἐγγυώμενόν με, καὶ μὴ ἀντιλέγω, δοκῶ ἐντέλλεσθαι, καὶ Διάτ. τῆς κατέχομαι τῷ μανδάτῳ.

Μηδεὶς γενέσθαι ἐντολὴν ἀναγκαζέσθω, μηδέ τι πλέον πράττειν τῆς ἐκκλητῆς· μηδέ ἄκων τίς τὸν ἀπόντα διεκδικεῖτω.

ΣΧΟ-

facio. Si autem actionis dominus litem jam fuerit contestatus, non amplius redimere possum actionem controversam. Nam non amplius actionis, sed litis redemptor esse videor.

Quaestio: Anne haec Constitutio vetat, procuratoribus salarium dari? Quamvis procuratorum gratuitam esse debere dixerit, diserte tamen salarii datio non est interdicta. Quod etiam probatur ex Lib. VI. eorum, qui de rebus sunt. Nam & ibi mandatum gratuitum dicitur, & tamen statim quid subjungitur de salario, tantum abest, ut salarium dare interdicator.

Qui a procuratore vel litigatoris a-L. 16. ctore, cum distrahendi mandatum non haberet, praedium emit, ne putet, se dominum factum esse.

THEODORI.

Si procurator rem vendat, nullo speciali instructus mandato, ejus dominium non transfert. Similiter Lib. IV. Tit. XXXV. Const. 12.

THALELAEI.

Emit quis praedium a procuratore, petitque ab Imperatore, ut sibi hujus praedii dominium concederetur: quo facto, Imperator ita ad eum rescripsit: Procurator rem, si nullum speciale mandatum accepit praedii distrahendi, praedium vendere non posse. Ideoque injustas emtoris esse preces, quibus sibi rei dominium concedi desiderat.

non haberet] Ergo procurator universalis non potest distrahere praedium ad dominum suum pertinens. Ecce enim, Constitutio speciale mandatum ad eam rem desiderat. Observa & finem, tanquam consentaneum huic Titulo. Dictum quoque est Tit. D. de Procuratoribus, omnium bonorum procuratorem nihil alienare posse, nisi res, quae facile corrumpantur.

emit] Additum est in τῷ καὶ πώδας· non ex voluntate domini. Et ait Thalelaeus: Quod supra mandatum appellavit, illud nunc voluntatem vocat. Neque enim dominus nominatim mandavit, ut praedium venderetur, sed vendentem videns toleravit. Nam illud ipsum videre pro mandato habetur: ut si quem video pro me fidejudentem, neque contradico, mandare videor, & propterea obligor ex mandato.

Invitus nemo procuratorum susci-L. 17. pere cogatur, nec eandem ultra, nisi provocationis causa, extendere: Sed nec invitus quis absentem defendat.

SCHO-

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Μηδείς γενέσθαι] Ζήτη τὸ ρθ' κεφ. καὶ τ' θ'. βιβλ. τίτλ. α'. κεφ. δ'. θέμα τελευτάων.

ἐντολῶς] κεφ. μς'. θέμ. δ'.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΤ.

Οὐδείς ἄκων ἀναγκάζεται γίνεσθαι περικουράτωρ, ἢ ἀναγκάζεται καὶ ἐν ἄλλαις δίκαις ὑπὲρ ἐμῆς δικάζεσθαι, εἰ μὴ ἄρα ἐκκλητος παρηκολάθησεν ἐπὶ τῇ δίκῃ, εἰς ἣν ἐδίδθη παρ' ἐμῆς περικουράτωρ. Τότε γὰρ ἀνάγκη ἐχρ' πληρῶσαι τὴν ἐκκλητον. Ἀλλ' εἰς ὑπὲρ ἐναγομένης τις ἀναγκάζεται γενέσθαι δεφένσας, εἰ καὶ ἅπαξ γέγονεν αὐτῶς περικουράτωρ. Ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ πληρῶσαι τὸ ἐν δέχῃ ἐνταλθέν αὐτῷ. Ἐχρ' ὅ τὸ καὶ πόδας τ' ἀφ' ἡμέρας ἔτας. Ἄκων περικουράτωρ ἴονα κατεδέξατο, εἰδὲς ἀναγκάζεται· ἀλλ' εἰς ταύτῃ αὐτῷ τὴν δίκην περικουράτωρ τις ἀναγκάζεται ἐπεκτείνειν, εἰ μὴ ἐκκλητος παρελθεῖν. Οὔτε ὅ τὴν ὑπὲρ τ' δόκον δεφένσας ὑποσελθεῖν τις συνωθεῖται, ὅποτε ἰκανόν ἐστι τὴν πίσιν, ἣν κατεδέξατο, δόσω πληρῶσαι.

τ' ἐκκλητος] Τὸ τ' ἐκκλητος μὴ περικουράτωρ τῇ παλαιᾷ ἀφ' ἡμέρας, περικουράτωρ νῦν οἱ ἐπιφανέσασιν κωδικῶται. Σημείωσαι ἐν τῷ νόμιμον, ὅτι ὁ δοθεὶς ἐν δίκῃ περικουράτωρ, εἰς ἐκκλητος παρελθεῖν, ἀναγκάζεται καὶ τὴν τ' ἐκκλητος δίκην ἀγωνίζεσθαι. Εἰ ὅ ἄρα καὶ ἐκκαλεῖσθαι ἀναγκάζεται ὁ περικουράτωρ ἡγηθεὶς ἐν τῇ δίκῃ, ἴδε τρακταῖσθαι ἐν τῷ 5. βιβλίῳ τ' de rebus, ἐν τῷ τίτλῳ τ' μανδάτῃ, καὶ αὐτῶν μέμνησο, ἕως ὅτε ἐν τῷ ἐσδόμῳ βιβλίῳ σὺν θεῷ γενώμεθα, ἐνθα τὰ περὶ τ' ἐκκλητων τελευτέρον εἴρηται.

Ἡρώτησις· Πῶς γὰρ εἶχε τὴν αὐτὴν δίκην ἐπεκτείνειν, εἰ μὴ ἐκκλητος παρελθεῖν; Μάθε· Πολλὰκις κινήσαντι τῷ περικουράτῳ, ἐν τῇ ἀγωγῇ ἐλεγεν ὁ δεσπότης τ' δίκης, ὅτι ἐπειδὴ σὺ τὴν πρωτότυπον δίκην ἐδικάσω, κίνησον ὑπὲρ ἐμῆς καὶ τῆς ἰσδικίας. Ὁ ὅ περικουράτωρ ἔλεγεν, ὅτι ἐτοιμός εἰμι ἐκχωρῆσαι αὐτὴν, κινήσαι ὅ τὴν ἰσδικίαν σὺ ἀνέχομαι. Τὸ ἐν ἐστὶ μάλλον, ὅ λέγῃ ἡ ἀφ' ἡμέρας συγχωρῶσα τῷ περικουράτῳ, τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης τὴν ἰσδικίαν κινήσαι, εἰ καὶ τ' αὐτῆς ἐστὶ δίκης ἔλλειμα τ' παρ' αὐτῶς κινήσεισθαι. Ἀλλως γὰρ εἰ δύναμαι νοῆσαι τὸ εἰρημνόν τῇ ἀφ' ἡμέρας.

τὸν δόκον] Τὸ νόμον, ἡνίκα μὴ κινεῖ τις ὑπὲρ αὐτῶς ἀγωγὴν. Ὁ γὰρ μηδεμίαν ὑπὲρ τινος κινήσας ἀγωγὴν, ἔτ' δεφένσας αὐτὸν σὺν ἀναγκάζει, ὡς εἴρηται ἐν τῷ δε περικουράτωρ τ' πρώτων, ἢ καὶ περὶ ἐκείνου νόμον, ὅτι παρὼν ὁ δεσπότης περικουράτωρ, καὶ μὴ περικουράτωρ δέδωκεν αὐτὸν περικουράτῳ, ἐνθα ἡ καλαδικὴ καλῶς ἐκφέρεται καὶ τ' δεσπότης, ὁ ὅ καλαδικαδὲς ἔλεγεν αὐτῷ, ἐπειδὴ ἐν τῇ πρώτῃ μετ' δίκῃ σὺ με ἐδεφένδωσας, δεφένδωσόν με καὶ τῇ δίκῃ τ' ἰσδικίας. Ὁ ὅ σὺν ἡδύλετο. καὶ ἐδέξατο αὐτῶς τὴν ὁρμαίτησιν ἢ ἀφ' ἡμέρας. Πρὸς τὸ μάλλον ἀνήκει ἡ ἀγωγὴ τ' ἀφ' ἡμέρας.

τ' ἐκκλητος] In MS. ἐκκλητος. quod in duas voces divisi cum Clarissimo Scheltinga.

SCHOLIUM.

Invitus nemo] Quære cap 104. & Lib. IX. Tit. I. cap. 4. them. ult.

procuracionem] Cap. 46. them. 4.

THALELAEI.

Nemo invitus cogitur fieri procurator, neque in aliis causis pro me litigare compellitur, nisi provocatio secuta sit litem, in quam a me constitutus est procurator. Tunc enim necesse est, ab eo impleri provocationem. Sed neque quis cogitur rei defensionem suscipere, licet semel ejus fuerit procurator. Sufficient eum implere, quod initio mandatum est. Versio autem Constitutionis ad verbum facta ita habet: Invitus procuracionem suscipere nemo cogitur: nec eandem litem ultra quis compellitur extendere, nisi provocatio interponatur. Neque absentis defensionem subire cogitur, cum fidem, quam suscepit, implere sufficiat.

provocationis] Quod hic de provocatione dicitur, in veteri Constitutione non reperitur, sed ab illustribus Codicis Compilatoribus adjectum est. Observa autem sanctionem, quod procurator in litem datus, si interposita sit provocatio, etiam provocationis judicium exercere cogatur. An vero procurator in judicio victus etiam appellare compellatur, de eo vide, quae tractantur Lib. VI. eorum, qui de rebus sunt, Tit. Mandati, eorumque memoris, donec ad Lib. VII. cum Deo pervenerimus, ubi de Appellationibus plenius traditur.

Quaestio: Quomodo eandem litem extendere potest, si provocatio non est interposita? Difficile: Saepe accidit, ut agenti procuratori, in ipsa actione litis dominus dicat: Quoniam tu principalem causam pro me egisti, judicati etiam actionem pro me exerceas. Procurator autem respondet, se libenter desistere, nec alteram judicati suscipere velle. Hoc igitur potissimum est, quod Constitutio dicit concedens procuratori, ne cogatur judicati actionem exercere, licet haec ex eadem lite, quam ventilavit, adhuc sit reliqua. Alia ratione Constitutionis verba intelligere non possum.

absentem] Hoc intellige, si quis non agat ejus nomine. Nam qui nullam pro aliquo actionem exercet, is nec defendere eum cogitur, ut dictum est Tit. D. de Procuratoribus. Vel hoc ad eum casum refer, quo dominus praesens litem contestatus est, & post litis contestationem eum constituit procuratorem, quando condemnatio recte datur adversus dominum, & sic condemnatus ei dixerit: Quoniam in priori lite mei defensionem suscepisti, eandem etiam subeas in judicati actione. Qui cum id recusaret, ratam habuit ejus recusationem Constitutio.

At-

2 ἀνήκει ἡ ἀγωγὴ] Forte scribendum, ἀνήκει ἡ γνώμη.

Διατάξεως λέγουσα, ὅτι δεῖται τῷ προκουράτωρι
πληρῶσαι τὴν πίσιν, ἣν κατεδέξατο. Τέως ἐν τῷ
πρωτοτύπῳ δικαστηρίῳ ἀγωνίσασθαι, ἢ μὴ ἀναγ-
κάζεσθαι δεῖ αὐτὸν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῷ ἰσδικάτῃ
δεφενδεῦσαι αὐτὴν. Καλῶς ὅμως ἡ ἐπεθέμενη, ὡς παρ-
ὼν αὐτὸ προκατήρχθη, ἢ μὴ προκαταρξίν δέδωκε
τὸν προκουράτωρα μάλλον ἀπολιμπάνεσθαι. Καὶ γὰρ
τότε ἰσχυρῶς καὶ ὁ προκουράτωρ δικαζομένη, ὁ
δεσπότης καταδικάζεται. Καθ' ὧν γὰρ αἱ προκατ-
αρχεῖς, καὶ τῶν καὶ αἱ καταδίκαι.

Ἐτέρως ἢ γυνὴ παρὰ τὴν φύσιν μὴ
διεκδικεῖτω· αἰτεῖται δὲ παιδί ἀνήρω ὄν-
τι ἐπίτροπον.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Παρὰ τὸν νόμον ὁ δὲ καὶ ὁ ἐπεξέσται.

παιδί ἀνήρω] Ζήτῃ δ' βιβλ. τίτλ. α. κεφ. λά.
Εἰ γὰρ μὴ αἰτήσῃ, ἢ κληρονομεῖ δ' παιδὶς.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Γυνὴ δ' δεφενδεύει ἄλλον. Μέννησο δ' δ'. Διατ.
ὁ παρόντος τίτλος λεγέσθης, ὅτι γυνὴ μὴ ἑα in
rem suam προκουράτωρ, ἀλλοτρίαν ἀγωγὴν ἢ
γυμνάζει. Γυνὴ καλῶς αἰτεῖ ἐπίτροπον τῷ ἰδίῳ υἱῷ.
Φησὶ γὰρ ἡ ἰα. Διατ. δ' λά. τίτλ. δ' βιβλ.
ὅτι, καὶ φυσικός ἐστὶν ὁ υἱός, ὁφείλει αὐτῷ ἐπίτρο-
πον ἢ μήτηρ αἰτῆσαι. Τῆτο γὰρ μὴ ποιεῖσα, ἢ
ἀπαδέχεται αὐτὴν καὶ τὴν δ'. Διατ. δ' εἰρημὸς λά.
τίτλ. δ' αὐτὴ ε. βιβλ.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Μήτηρ προσήλθε βασιλεῖ ὑὸν νήπιον ἔχουσα, καὶ
ἐζήτησε μάλλον τὰς ἀρμοζύσας τῷ υἱῷ δίκας γυμνά-
σαι, ἢ ἐναγαγεῖν καὶ τὴν δεσπορίαν αὐτῆς. Ἀπαγο-
ρεύεται ἐν τῇ μητρὶ τῆτο ἢ ἀπαγορεύει, ὅπως ἀντέ-
γραφον· Ἀλλοτρίαν καταδεχέσθαι δεφενσίονα, ἀνδρὶ
πρέπον ἐστὶν ἰφθίμιον, καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν τὴν γυ-
ναικίαν εἶναι ἀμολόγηται· τῷ παιδί τῷ σὺ τοιγαρ-
ῶν, εἰ ἀνήρως ἐστὶν, αἰτῆσαι ἐπίτροπον.

defensionem] μάλλον ἢ δὲ ὑπὲρ ἐναγομένης δύνα-
ται γυνὴ τὴν ἐναγωγὴν ὑποδέχεσθαι. Ἀλλ', ὡς
ἐμαυτὸν πείθω, τῆτο πρὸς τὸν τῷ ἰντερκεσίονος ἀπο-
βλέπει λόγον, ὅτι δεφενσίονα εἰς ἀλλοτρίαν δίκην
καταδεχόμενη, ἰντερκεδύειν πιστεύεται, καὶ ἀπὸ τῆτο
δεφενδεύειν ἢ δύναται. Ἐὰν ἐν δανεισμῷ ἰδίον βέ-
ληται δεφενδεῦσαι, νομίζω αὐτῇ ἀκωλύτως ἐπιτε-
τέσθαι τὴν δεφενσίονα, εἰ μὴ μείζων ἐστὶ τῇ κέ. ἐν-
αυτῶν· ἐπεὶ σήμερον ἢ δὲ ἐπίτροποι εἰσὶν αἱ γυναῖ-
κες καὶ τὴν ἡμέραν. Ἐν οἷς ἐν θέμασιν δεγνῇ· τῷ
ἰντερκεσίονος ἢ ἀπαγορεύει, ἐν τῆτοις αὐτῶν νομί-
ζω δεφενδεύειν καλῶς μείζονα τῇ κέ. ἐν αὐτῶν ὑπάρ-
χσαν.

Δε-

1 ἡγῆ] Sic correximus, MS. ἡγῆ.

Atque ad hunc casum referenda est Constitu-
tionis sententia, quae ait sufficere procuratori
fidem, quam suscepit, implere. Ergo principale
tantum iudicium exercere debet, non autem
cogendus est eundem in appellationis iudicio
defendere. Recte vero supposui, dominum
praesentem litem esse contestatum, & post litis
contestationem procuratorem dedisse, quod
abfuturus esset. Tunc enim dominus, licet
procurator litiget, cum effectu condemnatur.
Nam adversus quos litis fit contestatio, adver-
sus eos quoque condemnatio datur.

Mulier alienam defensionem ultra l. 18.
sexum muliebrem non suscipiat: filio
autem impuberi tutorem petat.

SCHOLIUM.

Contra Legem defensor est servus & filius-
familias.

impuberi] Quaere Lib. IX. Tit. I. cap. 31. Si
non petat, excluditur a filii hereditate.

THEODORI.

Mulier non suscipit alienam defensionem.
Memor sis Const. 4. hujus Tit. quae dicit, mulie-
rem, nisi in rem suam agat, alienam actionem
non exercere. Sed recte mulier tutorem petit
filio suo. Ait enim Const. 11. Tit. XXXI. Lib.
V. matrem naturali etiam filio tutorem petere
debere. Quod si non fecerit, ab hereditatis suc-
cessionem repellitur secundum Const. 9. dicti
Tit. XXXI. ejusdem Lib. V.

THALELAEI.

Mater filium habens impuberem adiit Im-
peratorem, petitque ab eo, ut sibi liceret
competentes filio actiones exercere, ejusque
debitores convenire. Quod interdicens Im-
perator, ita matri rescripsit: Alienam susci-
pere defensionem, virile est officium, & ultra
sexum muliebrem esse constat: filio igitur tuo,
si pupillus est, tutorem pete.

defensionem] Imo neque pro reo mulier a-
ctionem suscipere potest. Verum hoc, ut e-
quidem mihi persuadeo, intercessionis ratio-
nem respicit; quia mulier alienae litis defen-
sionem suscipiens, intercedere videtur, ideo-
que defendere non potest. Quod si igitur cre-
ditorem suum defendere velit, putem ei de-
fensionem sine ullo impedimento permissam
esse, modo major sit XXV. annis; quia hodie
mulieres post pubertatem non amplius sunt
sub tutela. In quibus igitur casibus cessat in-
tercessionis exceptio, in his mulierem XXV.
annis majorem recte defendere arbitror.

Ser-

Δῆλος διοικῶν τὰ τῷ δεσπότη πρᾶγμα-
τα, εἰδὲ κινήτῳ εἰδὲ ἀκίνητον πρᾶγμα τῷ
δεσπότη περιστάς δύναται ἐκποιεῖν πα-
ρὰ γνώμην δεσπότη. Εἰ δὲ εἰς πρᾶγμα
τῷ δεσπότη τὸ τίμημα προεχώρησεν, ἀ-
ποκαθίσταται τὸ τίμημα τῷ ἀγοραστῇ.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

Δῆλος διοικῶν πρᾶγματα εἰ δύναται ἐξ αὐτῶν
πωλῆσαι, εἰδὲ δηλονότι οὐκ ἔχει λιβέραν πεκαλίαν
αἰδμινιστῆριον. Ὁ γὰρ τοῖς τοῖς καὶ δανείζειν δύ-
ναται, ὡς καὶ τὰ βιβλ. ἢ τίτλ. μβ. Διὰ γ. ἢ
εἰδὲ μὴ ἐπὶ τῷ περὶ βλήθῃ. Καλῶς γὰρ ποιεῖ
ὁ Δῆλος εἰδὲ, ἐφ' ᾧ περὶ βλήθῃ, ὡς φησὶ ἡ ἱ. Δ.
Διὰ γ. αὐτῶ μβ. τίτλ. εἰρημνῆς ἢ βιβλ. Ἀ-
νάγνωθι καὶ βιβλ. δ. τίτλ. ε. Διὰ γ. α.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Δῆλοι διοικῶνται ἢ ἀγρὸς αὐτῶν, ἢ δῆλον πεπρά-
κασί τινι, καὶ ὁ ἀγοραστὴς κατέβαλεν αὐτοῖς τὸ τίμη-
μα· ἀλλὰ μὴ τῷ Διὰ σκεψάμενος τὸ πρᾶγμα ὁ
ἀγοραστὴς, καὶ γινέσθαι, ὅτι ἀνισχυρῶς ἠγόρασε τὰ τῷ δε-
σπότη πρᾶγματα, καὶ ὅτι μέλλει παρ' αὐτῶν τὰ πε-
πραγμένα, προσήλθε βασιλεῖ, τὸ τίμημα ἀναλα-
βεῖν βεβλήμενος. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀνέγραφεν αὐ-
τῷ ἕτως· Εἰ τὸ τίμημα, ὅπερ δέδωκας, τοῖς διοι-
κῆταις τῷ ἀλλοτρίων πραγμάτων, ἀγρὸν ἢ τὸν δῆλον
χωρὶς μανδᾶτος πιπεράσκουσι δέδωκας, καὶ μὴτε πε-
ριλήψαι τὸ συναλλάγμα, μὴτε ἐπαχθῆσθαι τῷ
συναλλάγματι ἢ βέβληται δὲ δεσπότη δὲ πρᾶγμα-
τος ἀποδείκνυσθαι, ἀποδείκνυσθαι ἢ ὅμως εἰς πρᾶγμα
αὐτῶ τὸ τίμημα προεχωρήσας, ὁ ἀρχὼν τῷ ἐπαρ-
χίας Διὰ γινέσθαι τὴν αἰτίαν αὐτὸ τῷ τοῖς ἀποκαθί-
σθαι καὶ τὸν τύπον δὲ διηγεῖσθαι εἰδικῶς κελύσθαι. Ση-
μείωσαι, ὅτι Δῆλος διοικῶν τὰ δὲ δεσπότη πρᾶγματα
εἰδὲ κινήτῳ εἰδὲ ἀκίνητον πρᾶγμα τῷ δεσπότη πε-
ριστάς δύναται ἐκποιεῖν παρὰ γνώμην δεσπότη.

ἀποκαθίσταται] Προσέκειται εἰς τὸ καὶ πόδας καὶ τὸν
τύπον δὲ διηγεῖσθαι εἰδικῶς. Καὶ φησὶν ὁ Θαλελαῖος·
εἰδικῶς λέγει, δὲ περὶ τῷ de in rem verso. Καὶ
γὰρ ὡς περὶ ἐγνωμένον ἐν τῷ δ. βιβλ. τῷ de rebus,
εἰδὲ ὁ Δῆλος ἢν προσεπέρισε τῷ δεσπότη κληρονο-
μίαν ἐπώλησεν, εἰ καὶ ὡς γινώμενος δὲ δεσπότη
πωλῆσθαι τὸ δὲ δεσπότη πρᾶγμα, αἰδμινῶς πωλεῖ· ὅ-
μως εἰδὲ ἐκ δὲ τιμήματι ὁ δεσπότης κερδαίνει,
κατέχειται τῷ de in rem verso.

Μηδὲν διαφερέτω τῷ πρὸ τῆς κατὰρ-
ξεως ἐντολέως ὁ μετὰ προκαταρξίν δο-
θεῖς.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Οὐδεμία, φησὶν, ἐστὶ διαφορὰ, πότερον ἐξ ἀρ-
χῆς τῷ δικῆς δέδωκε τις περὶ καταρξίν, ἢ καὶ πε-
κατὰρξιν καθ' ἑαυτῶ γενόμενον μετὰ γινέσθαι εἰς τὸν
περὶ καταρξίν τὴν δικῆν. Καλῶς δὲ ἐντελῶς ἢ
Διὰ γινέσθαι εἰπε, μηδεμίαν εἶναι διαφορὰν δὲ δοθέν-
τος.

1 τὰ πιπεράσκει] Deest verbum ad sententiam perfici-
endam. Forte, ἐκδικηθῆναι.

Servus domini negotia administrans L. 19.
neque rem mobilem, neque immo-
bilem de domini bonis sine ejus con-
sensu alienare potest. Si vero in rem
domini pretium processerit, id empto-
ri restituitur.

THEODORI.

Servus negotia administrans nihil ex iis
vendere potest, nisi videlicet liberam peculii
habeat administrationem: (Nam talis etiam
pecuniam fœnori dare potest, ut Lib. VIII.
Tit. XLII. Const. 3.) vel nisi ad hoc datus sit.
Recte enim servus id agit, ad quod datus est,
sicut ait Const. 19. Tit. XLII. ejusdem Lib.
VIII. Lege & Lib. IV. Tit. V. Const. 1.

THALELAEI.

Servi actores fundum vel servum alicui ven-
diderunt, iisque emtor pretium solvit. Sed
postea emtor rem considerans, & cognoscens,
se dominorum rem inutiliter emisit, eamque
ab his vindicatum iri, adiit Imperatorem,
pretium recipere cupiens. Cui Imperator ita
rescripsit: Si pretium, quod solvisti, acti-
bus alienorum negotiorum, fundum vel ser-
vum citra mandatum distrahentibus dedisti,
& neque praecessisse contractum, neque se-
cuta declaretur domini voluntas, in rem
autem ejus pretium processisse provinciae
Praeses causa cognita perspexerit; illud ip-
sum tibi restitui jubebit secundum formam
Edicti perpetui. Observa, servum domini
negotia gerentem neque mobilem rem neque
immobilem ex domini bonis invito eo aliena-
re posse.

In τῷ καὶ πόδας additum est: secundum for-
mam Edicti perpetui. Et ait Thalelaeus: Edi-
ctum intelligit de in rem verso. Nam ut cog-
novimus Lib. IV. eorum, qui de Rebus sunt,
si servus hereditatem, quam domino acquisi-
verat, vendidit, licet domino invito rem do-
mini vendiderit, sine effectu vendit. Quatenus
tamen dominus ex pretio locupletior factus est,
tenetur actione de in rem verso.

Nihil interfit, utrum ante litem L. 20.
contestatam, an postea procurator da-
tus sit.

THALELAEI.

Nulla, inquit, differentia est, utrum quis ab
initio litis dederit procuratorem, an contesta-
ta jam adversus se lite negotium in procurato-
rem transtulerit. Recte vero Constitutio dixit
absolute, nihil discriminis esse inter procura-
torem

2 κατὰρξιν] Basil. καταρξίν.

τῷ ἐξ ἀρχῆς προκουράτωρ πρὸς ὁκείνον, εἰς ὃν μὴ προκατάρξιν ἢ δίκη μετηνέχθη. Τὸ γὰρ παλαιὸν ἑτέροις ῥήμασιν ἐκινεῖτο τὸ δικαστήριον, ὅτε τις μὴ προκατάρξιν δέδωκε προκουράτωρ.

Διοικεῖτω τὰ τῆς γυναικὸς πράγματα ὁ ἀνὴρ καὶ δίχα ἐντολῆς, μετὰ τῆς συνήθους ἱκανοδοσίας, καὶ λοιπῆς παραφυλακῆς. Ἐντολὴν δὲ ἐξ αὐτῆς εἰληφώς, μηδὲν ἕτερον παρὰ τὰ ἐνταλθέντα πράττει.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζητῇ τὸ S. κεφ. καὶ βιβλ. κθ'. καὶ λοιπῆς παραφυλακῆς] τῷ μὴ ἐγγυητῶν.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Δύναται μὲν ὁ ἀνὴρ καὶ δίχα μανδᾶτα κινεῖν τὰς ἀρμοζύσας τῇ γυναικὶ ἀγωγὰς, παρέχων τὴν εἰωθυῖαν ἱκανοδοσίαν, τῆς τῆς, τὴν ratam rem habituram. Διὰ τὸ τῆς, φησι, νενομοθέτηται τῆς, ἵνα μὴ αἱ γυναῖκες τῷ προσημίῳ τῇ τὴν δίκην ἐπάγειν ὡς τὴν πρέπεται αὐτοῖς αἰδῶ ταῖς τῇ ἀνδρῶν συνόδοις, ἢ καὶ ἐν δικαστηρίῳ παρεμβάλλειν ἑαυτὰς ἀναγκάζονται. Εἰ μὲντοι ἐντεταλτο ῥητῶς ἢ γυνὴ τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ περὶ τιναν ἐναγαγεῖν, εἰ καὶ ἀνὴρ ἐστὶν ὁ τὸ μανδᾶτον ὑποδεξάμενος ὁκείνο, ὁφείλει μόνον κινεῖν, ὅπερ ἐντεταλτο αὐτῷ ἢ γυνὴ, καὶ μὴ παρεξίεναι τῷ μανδᾶτι τὴν δύναμιν. Καλλίστον ἐν ἐστὶ τὸ τῷ Διατάξεως νόμιμον, ὅτι καὶ ὁ ἄλλως πῶς ἐξουσίαν ἔχων δίχα μανδᾶτα κινεῖν, εἰ ῥητὸν δέχεται μανδᾶτον, καὶ δύναται παρεξίεναι τὸ μανδᾶτον, καὶ κινεῖν τὰ μὴ ἐνταλθέντα αὐτῷ. Εὐρίσκεται ἐν τῷ διδομένῳ αὐτῷ μανδᾶτον σενοχωρεῖν τὰ ἀρμοζύσας αὐτῷ περὶ τῷ μανδᾶτι δόσεως δίκαια. Ἐξουσίαν ἐν ἔχων ὁ ἀνὴρ πᾶσας τὰς τῇ γυναικὸς ἀγωγὰς καὶ δίχα μανδᾶτα κινεῖν, εἰ ῥητὸν τιναν ἀγωγῶν δέχεται μανδᾶτον, αὐτὰς μόνως δύναται κινεῖν, καὶ οὐκ ἐπὶ τῇ γυναικὶ ἐξουσία κεχρησθῆται.

εἰληφώς] Σημείωσαι, τῆς τὸ νόμιμον καὶ ἐπὶ τῇ ἀνιόντων καὶ ἐπὶ πάτρωνος, καὶ ἐπὶ ἄλλων τῇ δυναμένων δίχα μανδᾶτα κινεῖν τὰς ἀλλοτρίας ἀγωγὰς, δύναται χρησιμεῦσαι. Δυνατὸν ὅτι καὶ ἐπὶ τῇ γενικῇ προκουράτωρ εἰπεῖν, ὅτι εἰ ἰδικὸν περὶ τιναν ἔχη αἰτιάων μανδᾶτον, οὐκ ἐπὶ δύναται τὰς ἄλλας ἐκγυμνάζειν ὡς προκουράτωρ, ἀλλὰ σενοχωρεῖται ταῖς αἰτίαις ταῖς περὶ τοῦ μανδᾶτος.

Ἡρώτησις. Ἄρα εἰ τις ἔχη δύο γενικὰς προκουράτωρας, δύναται ἑκάτερον αὐτῶν τὸν ἕτερον ἀπαιτεῖν ὡς χρεώσῃ τῷ δεσπότῃ; Εἴρηται ἐν τῷ de Procuratoribus τῇ πρώτῃ, εἰ καὶ καὶ ἄλλων τινῶν ἀκαλύτως κινεῖ τὰς ἀρμοζύσας ἀγωγὰς ὁ γενικὸς προκουράτωρ, ὅμως καὶ ἄλλος γενικὸς προκουράτωρ καὶ δύναται ἐναγαγεῖν, εἰ μὴ ἰδικὸν ἄλλῃ μανδᾶτον περὶ τῆς.

torem ab initio litis datum, & inter eum, in quem post litem contestatam negotium translatum est. Olim enim aliis verbis iudicium exercebatur, si quis post litis contestationem procuratorem dedisset.

Maritus etiam citra mandatum res uxoris administret cum sollemni satisfactione & reliqua observatione. Sin autem mandatum susceperit, nihil aliud agat, quam quod procuratio praescripserit.

SCHOLIUM.

Quaere cap. 90. & Lib. XXIX.

& reliqua observatione] fideiussione.

THALELAEI.

Maritus & citra mandatum competentes uxori actiones exercere potest, praestita satisfactione, id est, uxorem rem ratam habituram. Ideo vero, ait, haec sancita sunt, ne feminae persequendae litis obtentu contra pudorem eis convenientem virorum conventibus, vel iudiciis se immiscere cogantur. Sin autem uxor marito nominatim actionem mandaverit, licet maritus sit, qui mandatum illud suscepit, id solum exequi debet, quod uxor ei mandavit, nec mandati fines transire. Optima huius Constitutionis est sanctio; adeo ut, qui alio modo potestatem habet absque mandato agendi, si certum & expressum mandatum suscepit, mandati fines egredi non possit, neque exequi ea, quae ipsi non sunt mandata. Ergo jus, quod ipsi ante mandatum competeat, dato eo restringitur. Maritus igitur, cui potestas erat omnes uxoris actiones vel absque mandato exercendi, si de quibusdam actionibus mandatum nominatim suscepit, illas solas exercere potest, nec amplius utitur uxoris potestate.

susceperit] Observa, hanc sanctionem & in adscendentibus & in patronis, & in aliis, quibus alienas actiones absque mandato exercere licet, usui esse posse. De universali etiam procuratore dicere licet, eum, si de causis quibusdam speciale mandatum habeat, non amplius tanquam procuratorem ceteras actiones exercere posse, sed coerceri intra fines causarum, quae speciali mandato praescribuntur.

Quaestio: Num si quis duos universales habet procuratores, alter ab altero, quod domino debet, petere potest? Dictum est Tit. D. de Procuratoribus, universalem procuratorem, licet adversus alios competentes actiones exerceat, tamen contra alterum procuratorem universalem agere non posse, nisi hanc in rem speciali mandato instructus sit.

Μετὰ προκαταρξίν ὁ ἐντολεὺς μὴ ἀποκινεῖσθω παρὰ τῆ δεσπότης τῆς δίκης, εἰ μὴ κεφαλικῆς ἔχθρας, ἢ νόσος, ἢ ἐτέρας ἀναγκαίας παρεμπέσσης αἰτίας.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

Μετὰ προκατάρξιν οὐκ ἀποκινεῖται ὁ προκυράτωρ. Re γὰρ integra καλῶς ἀνακαλεῖται τὸ μανδάτον, ὅτι ἐντεταλμένος τινὶ κινήσῃ ἀγωγῇ, ὥς φησι βιβλ. δ. τίτλ. λ. Διγτ. γ'.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Ὁ δεδωκὼς προκυράτωρα πρὸς μὴν τὴν προκαταρξίν, δύναται integrā re τὸ μανδάτον ἀνακαλεῖσθαι, καὶ μικρὰ τι συγχωρῆσαι τῷ προκυράτῳ ἐναγωγῇ ἐκγυμνάσαι. Εἰ δὲ φθάσῃ ὁ προκυράτωρ προκαταρξάσθαι, καὶ οἰκειοποιήσασθαι τῇ ἀγωγῇ, οὐκ ἐστὶ δύναται ὁ δεδωκὼς αὐτὸν προκυράτωρα ἀνακαλεῖσθαι τὸ μανδάτον, καὶ κινεῖν δι' αὐτὸν τῇ δίκῃ, εἰ μὴ ἔχθρα κεφαλικῆς, ἢ νόσος συμπαῖσα τυχὸν τῷ προκυράτῳ, ἢ ἄλλη ἀναγκαία χρειῶδης αἰτία παρεντεθῇ. Τότε γὰρ καὶ ἀκοντὸν τὸν προκυράτῳ μεταφέρειν δύναται πρὸς τὸν δεσπότην ἢ προκαταρξθεῖσα πρὸς τὸν προκυράτῳ δίκην. Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ δὲ προκυράτῳ καὶ τὸ ἐναντίον, ὅτι αὐτῷ τῷ προκυράτῳ ἔξῃ μὴ τὸ προκαταρξάσθαι τῇ ἐνταλθείσαν αὐτῷ δίκῃ, τὰς αὐτὰς αἰτίας, ἢ καὶ ἄλλας τινὰς προφέρειν, καὶ ἀφίστασθαι τὴν παρ' αὐτῶν προκαταρξθείσης δίκης. Σημειώσαι ἐν ἑκατέρῃ πλὴν τὸ νόμιμον, ὅτι καὶ τῷ δεσπότην τὴν δίκην ἔξῃ μεταφέρειν εἰς αὐτὸν, καὶ ἀκοντὸς τὸν προκυράτῳ τῷ παρ' αὐτῷ προκαταρξθεῖσαν ὑπέθεσιν, καὶ τῷ προκυράτῳ ἔξῃ ἀφίστασθαι τὴν δίκην ἢ προκατάρξατο διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.

morbus] κυρίως μὲρος ἐστὶ τὸ διηνεκὲς λέγεται πάθος, ἀλλὰ τὸ πρὸς καιρὸν, ὥς ἐν τῇ redhibitoria ἐδίδαξεν ἡμᾶς, ταύτῃ ποιήσας διὰ φεραν μεταξὺ τῶν βιτίων, καὶ τῶν μέρων, ὅτι βίτιον μὴ τὸ διηνεκὲς πάθος, μέρος δὲ τὸ πρόσκαιρον. Ὡς ἐν καὶν προσκαίρῳ πάθος κατέχηται προκυράτωρ καὶ ἐμποδίζεται διὰ τὸ πάθος ἐναγαγεῖν, δύναται ὁ δεσπότης μεταφέρειν παρ' αὐτῶν καὶ ἀκοντὸν τῇ δίκῃ. Εἴτε ἐν πρόσκαιρος σημαίνει νόσον τὸ μέρος, εἴτε καὶ διηνεκῇ, ἐκ πάντων συνάγεται τὸ καὶ διὰ πρόσκαιρον νόσον τὸν προκυράτῳ, καὶ διὰ τῇ διηνεκῇ ἐξείναι τῷ δεσπότην, καὶ ἀκοντὸν αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι παρ' αὐτῶν τῇ προκαταρξθεῖσαν δίκῃ.

Μετὰ προκαταρξίν τῆ δεσπότης τῆς δίκης τελευτήσαντ' ὁ ἐντολεὺς, καὶ ἐνάγων ἐστίν, καὶ ἐναγόμενος, πληρῶς τὴν δίκην, καὶ διδόντω ἕτερον αὐτὸς ἐντολέα εἰ βέλεται.

Σ Χ Ο.

Post litem contestatam procurator a L. 22. litis domino ne removeatur, nisi capitales inimicitiae, vel morbus, vel alia necessaria causa intercesserit.

T H E O D O R I.

Post litem contestatam non removetur procurator. Sed re integra recte mandatum revocatur, si is, qui mandavit, ipse moveat actionem, uti ait Lib. IV. Tit. XXXV. Const. 3.

T H A L E L A E I.

Qui ante litis contestationem procuratorem dedit, re integra mandatum revocare potest, & rursus concedere procuratori, ut actionem exercent. Sin autem procurator litem contestatus sit, & actionem sibi propriam reddiderit, non amplius is, qui procuratorem dedit, mandatum revocare, & actionem per se movere potest, nisi inimicitiae capitales, vel morbus, vel alia necessaria causa intercesserit. Tunc enim lis a procuratore contestata, invito eo, ad dominum transferri potest. E contrario nostri ex Tit. D. de Procuratoribus, ipsi procuratori licere post litis sibi mandatae contestationem easdem causas vel alias etiam proferre, & a lite, quam contestatus est, recedere. Observa igitur jus, quod ex utroque latere obtinet, scilicet licere litis domino, invito procuratore, litem ab eo contestatam in se transferre, & rursus licere procuratori propter easdem causas a lite, quam contestatus est, recedere.

morbus] Proprie morbus non dicitur perpetua imbecillitas, sed temporalis; ut supra distinximus, ubi de actione redhibitoria agebam. Vitium perpetuum corporis est impedimentum: morbus vero temporalis corporis imbecillitas. Itaque licet procurator temporali vitio laboret, eoque impediatur, quominus actionem exercent, potest dominus vel invito eo litem in se transferre. Sive igitur temporale vitium per morbum significetur, sive perpetuum, omnino hinc efficitur, domino tum propter temporalem tum propter perpetuum procuratoris morbum licere ab invito eo contestatam litem auferre.

Post litis contestationem mortuo litis domino, procurator qui agendam vel defendendam litem susceperat, causam finiat, & alium si voluerit procuratorem constituat.

SCHO-

1 ἢ ἐτέρας — αἰτίας] Corrige hinc Basilica, ubi pessime legitur: ἐτέρας ἀναγκαίας παρεμπέσσης αἰτίας.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζήτῃ βιβλ. θ'. τίτλ. α'. κεφ. δ'. θέμα πρῶτον, καὶ ὁ παρόντος τίτλος κεφ. πθ'.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Οὐκ ἔτι γὰρ τῇ τελευτῇ αὐτῆς λύεται τὸ μανδάτον, ἐπειδὴ οὐκ *integra re* ἐτελεύτησεν.

Κὰν πρὸ τῆς προκατάρξεως τὰ καλὰ τὸν ἐντολέα μὴ ἐζητήθῃ, πλασὸς δὲ ὁμῶς μετὰ ταῦτα, δειχθῇ, ἀχρεῖον ἀποτελείτω τὸ δικαστήριον.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΤ.

Ἐγνωρίζω ἐν τῇ ιγ'. ὅτι τίτλος Διατάξεως, ἵτις εἰ καὶ στρατιώτῃ οὐκ ἔξουσιν ἀλλοτριᾶς δίκας ἀγωνίσασθαι, ὅμως ἐὰν ἐν δέχῃ τῆς δίκης μὴ ἀντιτεθῇ αὐτῷ ἢ πρὸς ἀγροφῇ, οὐκ ἔτι καὶ προκατάρξιν καλῶς αὐτῷ ἀντιτίθεται. Ἀλλὰ ταῦτα μὴ ὥτως ἔχῃ, ὅταν ἢ ὁ προσώπων ποιότης Διατάξῃ τὴν ὁ προκαταρξάτωρ ὁ δόσιν. Εἰ δὲ τις μὴδ' ὅλως ἔχων μανδάτον, ἀλλὰ πλαστὸς ὢν προκαταρξάτωρ ἐνήγαγεν, ὅτε καὶ τὴν παρεσαν Διατάξῃ, εἰ καὶ ἐν δέχῃ τῆς δίκης μὴ ἀπαιτηθῇ συστήσαι τὸ μανδάτον, ὅμως καὶ ταῦτα καλῶς ἀπαιτῶνται τὸ ἐπιδείξαι μανδάτον, εἰ καὶ ἐν ὅλῳ τῷ ἀγῶνι τῆς δίκης μὴδένος αὐτῷ τοιαῦτα ἀντιπρόσθεντος ἠνέχθη, καὶ μέχρι δόποφάσεως ὁ δικάζων τῷ πλαστῷ τῷ προκαταρξάτῳ, ὅδε δόποφασίς ἐρῶνται, ἐπειδὴ ὅδε δικαστήριον ἦν τὸ παρ' αὐτῆς συγκροτηθέν.

ἀχρεῖον] Θαυμαστὸν ἐστὶ τὸ νόμιμον τῆς Διατάξεως. Ἰδὲ γὰρ, πάντα τὸν οὐκ ἔχοντα μανδάτον καλεῖ πλαστὸν προκαταρξάτωρα. ἐπὶ ᾧ πλαστῷ προκαταρξάτῳ ἀνυπόστατον εἶναι βέλεται τὴν δίκην.

Ἡρώτησις. Μᾶλλον ἢ *ratam rem habiturum* ἱκανοδοσία καὶ ταύτῃ τὴν Διατάξιν περὶ τῆς παρὰ τὸν ἐντολέα; Ἡ γὰρ ἔχῃ μανδάτον ὁ προκαταρξάτωρ καὶ κατὰ τὴν δίκην, καὶ δαπανᾷ αὐτήν, καὶ ἐκ ἐπὶ τὸν δεσπότην ἀλαβόμεθα ἀπᾶς τῆς δίκης ἀναλωθείσης, ἢ μὴ ἔχων μανδάτον πλαστὸς ἐστὶ προκαταρξάτωρ, καὶ ὅδε τὸ δικαστήριον ἐρῶνται, ὅδε ἢ δόποφασίς, καὶ ὅδε μὲ κατὰ δόποφασίς, καὶ ἐκφερομένης κατ' ἐμὲ δόποφάσεως μὴ ἐρῶνται. Ἀλλὰ μάθε, ὅτι ὁφείλεις εἶδεναι, ὅτι αὕτη ἡ ἱκανοδοσία, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Διατὰ τὰ γνώμῃα περὶ τὴν δίκην ἀναλώματα καὶ ἐπερωτᾶται, καὶ κομμιτῶνται. Καὶ τὰ μάλιστα ἐν ἡ ὑπὲρ τῆς πλαστῆς ἐκφερομένης ψήφῳ οὐκ ἐρῶνται, ὅμως περὶ τῆς ἀδικαίας πλαστῆς ὢν ὁ προκαταρξάτωρ, καὶ ἐνάγων με τοῖς τῆς δίκης ἀναλώμασιν, εἰ καὶ μὴ ἐρῶνται ὑπὲρ αὐτῆς δόποφασίς. Διὰ ἐν αὐτὰ τὰ δαπανώμενα περὶ τὴν δίκην, χρειώδης ἐστὶ καὶ σήμερον ἢ μνημονεύσεια ἱκανοδοσία, μὴ ὅτι, ὡς εἶπεν ἐν τῷ de procuratoribus τῶ πρώτων, ταῦτα ἐαυτῷ τὴν ἀντίθεσιν ἐν τῷ de procuratoribus ἀντιτεθεικώς, καὶ εἰς τὰ ἄλλα πρὸς ὅσα τὰ τῶ συγγενῶν, καὶ ἀγχιστῶν τῶ ὁμολογημένων, καὶ δίχα μανδάτων κινεῖν τὰς ἀλλοτριᾶς ἀγωγὰς καὶ κατ' νόμον κινῶντων χρειώδης ἐστὶν αὕτη ἡ ἱκανοδοσία, ἀλλὰ καὶ καθ'.

1 δειχθῇ] Basilic. δειχθείς

2 εἰ καὶ ἐν ὅλῳ &c.] Hunc locum verti ex mente Celeberrimi Scheltinga.

SCHOLIUM.

Quaere Lib IX. Tit. I. cap 4. them. penult. & hujus Tit. cap. 89.

INTERPRETATIO.

Non enim mandatum ejus morte solvitur, quoniam re non integra decessit.

Licet ante litem contestatam de pro- L. 24. curatoris persona inquisitum non sit, si tamen falsus procurator inveniatur, irritum & nullum sit judicium.

THALELAEI.

Cognovimus ex Const. 13. hujus Tit. militi non licere alienas causas agere; si tamen initio litis exceptio ipsi non objecta sit, post litis contestationem frustra eam opponi. Sed haec ita obtinent, quando personae qualitas procuratoris dationem impedit. Sin autem quis nullo mandato instructus, sed ut falsus procurator egerit, is secundum hanc Constitutionem, licet initio litis de mandato exhibendo non compellatus sit, postea tamen recte cogitur mandatum exhibere; imo si, per totum litis decursum nulla hoc nomine exceptione contra ipsum allegata, usque ad sententiam falso isti procuratori jus dici toleratum fuerit, ne valebit quidem sententia, quoniam nec judicium erat id, quod per eum fuerat adornatum.

irritum] Admiratione dignum est jus, quod hac Constitutione fancitur. Ecce enim, quemvis nullo instructum mandato falsum procuratorem vocat: falso autem procuratore judicium nullum esse vult.

Quaestio: Anne cautio de rato post hanc Constitutionem superflua est? Vel enim procurator mandatum habet, & rem in judicium deducit, eamque consumit, nec amplius reveremur dominum, lite semel consumpta; vel non habens mandatum falsus est procurator, neque tunc valet judicium & sententia, neque quicquam mihi nocet, quia irrita est sententia adversus me lata. Sed scire te oportet, hanc satisfactionem plerumque propter impensas in litem faciundas in stipulationem deduci & committi. Licet igitur sententia adversus falsum procuratorem lata prorsus non valeat, tamen falsus procurator me manifeste laedit, obnoxium me redens solvendis litis sumptibus, quamvis irrita sit sententia in eum data. Itaque propter impensas in litem factas hodieque necessaria est dicta satisfactio

& qui absque mandato alienas actiones movent, necessaria haec est satisfactio, sed etiam aliam

καθ' ἕτερον λόγον χρειώδης ἐστὶν ἡ ἱκανοδοσία. Πολλὰ γὰρ συμβαίνει πρὸς τὸν ἐναγόμενον πρὸς τὴν πλάσιν προκυράτωρ νικῆσαι τὴν δίκην, ἢ νικῆσαντί μοι διέφερε τὸ μηκέτι παρ' αὐτῆς ἐναχθῆναι. Νῦν ὅτι ἐνάγομαι, ἢ ἀπαιτῶ τὸ διαφέρει. Ἦτοι μοι διέφερεν ἀληθῶς ὄντος τὸ προκυράτωρ, τὸ ἐρωμένῳ εἶναι τὴν ὑπὲρ ἐμῆς ἐξενεχθεῖσαν δίκην. Χρὴ ἔν καὶ σήμερον πάντως ἀπαιτῆσθαι ταύτῃ τὴν ἱκανοδοσίαν. Τὸτο μάλιστα πάνυ νομίμως ἐφασκεν ἡ ἀπόφασις. Εἰκότως ἔν τ' ἀποφάσεως τὸτο λεγέσθαι, ἔδ' absolutio, ἔδ' condemnatio ὡς τὸτ' ἔδ' δικαστήριον ἐρώται γενόμενῃ.

Ἐξέσω παντὶ ἐναγομένῳ τὰς χρηματικὰς λέγειν δι' ἐντολέως δίκας· εἰ μὴ δι' εὐλογον αἰτίαν, ἀνάγκη ἐπιτεθῆ παρὰ γενέσθαι δι' αὐτῶν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Παρεῖθ' ἡ κέ. ἀποφάσις. Ζήτησ' ἔλγ. κεφ. θεμ. γ'. Ὅταν χρειὰ γενῆται ὅρα, ἢ ἐρώτησις δευτέρῃ τ' παρσσίας τ' προσώπῃ τ' πρωτοτύπῃ, ὅταν προκυράτωρ ἔλγγραφον αὐτῶν, ἢ δεώμεθα ἐρωτηθῆναι αὐτὸν, εἰ ἐστὶν αὐτῶν τὸ ἔλγγραφον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Δύναται ὁ βελλόμενος ἀπὸ προκυράτωρ γυμνάζειν τὰς χρηματικὰς αὐτῶν δίκας, εἰ μὴ ἄρα τις αἰτία εὐλογῶς εἴη καλύψαι. Τὸτο νόμος ἐπὶ ἰδιωτῶν. Οἱ γὰρ ἀξιοματικοὶ καὶ μὴ θέλοντες ἐνάγασθαι καὶ ἐνάγονται ἀπὸ προκυράτωρ, ἐπεὶ τ' δίκης ὀκνίπῃσιν, ὡς δηλοῖ ἡ κέ. ἀποφ. τ' παρόντος τίτλου. Σὺ ὅτι ἀνάγνωθι, ὅτι ἔκρηται σήμερον τὸ λεχθέν πρὸς ἑλάν τ' ἀξιοματικῶν, ἀλλὰ ἐπὶ τ' ἰλλεστῶν, καὶ τ' ἐπέκεινα. Οἱ γὰρ ὑποκάτω ἀξιοματικοὶ δι' ἑαυτῶν τὰς ἰδίας γυμνάζουσι δίκας καὶ τὴν οὐκ. νεαρ. Ἐξωθεν δὲ ἰδί, ὅτι καὶ τὸ πρὸς παῖδων νόμιμον, ἦτοι τὸ πρὸς ἀγενείας δικαστήριον, ἀπὸ προκυράτωρ γυμνάζεται, ὡς καὶ τὰ βιβλ. δ'. τίτλ. ιδ'. Γνωσέον, ὡς καὶ πρὸς κατὰσάσεως δικάζεται τις καὶ ἀπὸ προκυράτωρ, ὡς εἴρηται βιβλ. ζ'. τίτλ. ιζ'. ἀποφ. α'. Ἀνάγνωθι βιβλ. θ'. τίτλ. β'. ἀποφ. ιε'. ἐνθα φησὶν, ὅτι οἱ δυνατοὶ ἄνθρωποι καὶ τὰς ἐγκληματικὰς δίκας ἀπὸ προκυράτωρ κινῶσιν. ἰδί, ὅτι καὶ τὰ βιβλ. ε'. τίτλ. β'. ἀποφ. δ'. ὡς δύναται τις καὶ τὴν furti, καὶ τὴν servi corrupti κινῶν ἀπὸ προκυράτωρ.

ΘΑΛΕΛΑΙΟΥ.

Πολλὰς ἐντυχίας κατὰ τινος πραττομένης παρὰ τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἐπαρχοῖς, ἐκφέρεται ψήφῳ πρὸς ἀκελαιομένη τὸν ὑπὸ αἰτίαι γενόμενον, ἢ δι' ἑαυτῶν, ἢ δι' ἐντολέως ἀπροσδέκῃ τοῖς νόμοις πρὸς τὴν ἐναγωγὴν ἀπολογησάσθαι, πολλὰς ὅτι γενικώτερον ἢ ἀποφάσις περὶ ἐξ. ὁ δὲ ὑπομνηθεὶς ἀπολογησάσθαι πρὸς τὰ ἐπαγόμενα. φησὶ τοίνυν ἡ ἀποφάσις αὕτη, ὅτι εἴτε ἐγκείται τῇ ἀποφάσει τῇ δι' ἑαυτῶν, ἢ δι' ἐντολέως ἀπογενεῖται τὸν ὑπὸ αἰτία-

aliam ob rationem. Saepe enim accidit, ut qui a falso procuratore conventus est, in lite superior fiat, & mea, postquam victor evasi, interlit, ne porro eadem lite vexer. Nunc autem convenior, petoque id quod interest. Utique enim mea interesset, verum fuisse procuratorem, & sic valere sententiam pro me latam. Quare hodieque illa satisfactio omnino praestanda est. Hoc Constitutio iustissime fancivit: ut adeo merito nec absolutio nec condemnatio ex hoc iudicio facta valere intelligatur.

In pecuniariis causis liceat passim u- L. 26. nicuique per procuratorem respondere: nisi ob iustam aliquam causam necessitas exigat, ut ipse causam praesens dicat.

SCHOLIUM.

Praetermissa est Const. 25. Quare cap. 33. them 3. Adesse causae principalem oportet, si iusjurandum exigatur, vel interrogatio fieri debeat, vel scriptum proferatur, isque interrogandus sit, an scriptum agnoscat.

INTERPRETATIO.

Unusquisque, si maluerit, pecuniarias causas per procuratorem exercere potest, nisi id iusta aliqua causa prohibeat. Hoc autem intellige de privatis. Nam qui in dignitate positi sunt, etiam invitati per procuratores agunt & conveniuntur, quoniam alioqui causa cadunt, ut ostendit Const. 25. huius Tit. Tu autem scias, id hodie passim & sine discrimine non obtinere in omnibus dignitate conspicuis, sed in solis illustribus, & qui supra hos sunt. Nam qui infra hos sunt, per se causas suas exercent, ex Novell. 71. Porro scias, jus liberorum, vel ingenuitatis iudicium per procuratorem exerceri, ut Lib. IV. Tit. XIX. Sciendum quoque est, posse aliquem de statu suo per procuratorem litigare, sicut dictum Lib. VII. Tit. XVII. Const. 1. Lege Lib. IX. Tit. II. Const. 15. ubi dicitur, potentiores iudicia criminalia per procuratorem persequi. Scias denique, secundum Lib. VI. Tit. II. Const. 4. furti quoque & servi corrupti actiones per procuratorem exerceri posse.

THALELAEI.

Saepe actione adversus aliquem instituta apud gloriosissimos Praefectos, sententia fertur, quae reum jubet vel per se, vel per acceptabilem procuratorem respondere: saepe autem generalius sententia continet, reum admonendum, ut respondeat ad ea, quae objiciuntur. Ait igitur haec Constitutio, siue designatum sit sententia, reum vel per se vel per procuratorem causae adesse debere, siue non designa-

1 ἀνάγκη] Hanc vocem restitui e Basilicis.

2 ἀνάγνωθι] Scribe, γινῶθι, ut in Schol. Basil.

αἰτίαισιν γινόμενον, εἴτε μὴ ἐγκείται, χρηματικὴ ἢ ὅμως ἐστὶν ἡ αἰτίασις, ἐξέσω τῷ ἐναγομῶν, εἰ βε-
λεται, ὡς ἀρχεῖν προκουράτωρα, καὶ ῥητῶς ἐχέσης
τὴν μεγίστην ἀποφάσεως. Σημείωσαι ἐν τῷ Διά-
ξι. Πολλοὶ γὰρ τὴν ἀκολούθων ἐκδιδάσκων Διαιρέ-
τες τὰς αἰτιαθέντας, εἰώθασιν λέγειν· Ἰδὲ, ἐκ ἐπέ-
τρεψέ σοι ἡ μεγίστη ἀπόφασις ἐντολέα ὡς ἀρχεῖν·
ἀλλ' ὀφείλεις πάντως Διὰ ταυτὲς καταλαβεῖν τὰ μέ-
γιστα δικαστήρια. Ἀλλὰ τὸτο νομοθετήσασα καλῶς ἡ
προκειμένη Διάξις, ἐπιφέρει λοιπὸν ἐν τῷ τέλει αὐ-
τῆς, ὅτι εἰάν τις ἀπὸ δικαίας κινήσει αἰτίαν ὁ ἐνδο-
ξότατος τῶν πραιτωρίων ἐπαρχὸς κελύσῃ πάντως
δι' αὐτῆς ἀπολογησάσθαι, τότε καὶ χρηματικῆς ἔσης
τὴν δίκης, οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὡς ἀρχεῖν προκουράτωρα.
Ἐχθ' ἡ τὸ κτ' πῶς ἔστω. Ἐν χρηματικαῖς φιλονει-
κίαις, τὸτο ἡ τὴν προσάξεως, ἥτοι ἀποφάσεως
ἐδαμῶς συμβαίνει· αὐθεντία, ὅμως ἀδιακρίτως ἐν
ἐκάστῳ, εἰάν ὅπως βεληθείη, Διὰ προκουράτωρα
ἀποκρίνασθαι παρέχοντες ὁχέρειαν· εἰ μὴ τινος δι-
καιότερας ἐστὶν αἰτίας ἡ σφοδρότερος καὶ καθέδρας
τὴν ὑμετέρας ἐκάλεσεν αὐθεντία.

ἐδαμῶς] Σημείωται αὐθεντίαν. Πολλὰκις γὰρ, ὡς εἶ-
πον, αὐτὴ ἡ ἀπόφασις ἐπιτρέπῃ τῷ ἐναγομῶν, Διὰ
προκουράτωρα καταλαβεῖν τὴν δικαστήριον· πολλὰκις
ἢ ἔδεν τοῖσδε ἐπιτρέπῃ. Ὅμως καὶ μὴ ἐπιτρέψεως
τὸτο ῥητῶς τὴν μεγίστην ἀποφάσεως ἡ Διάξις κτ' τὴν
καθόλου κανόνα συγχωρεῖ τῷ ἐναγομῶν ἅπερ βελη-
θείη δίδοναι προκουράτωρα.

ἀδιακρίτως] Καλῶς τὸτο προσέθηκεν ἡ Διάξις.
Περὶ τῶν ἐναγομῶν γὰρ διαλέγεται, αἷς ἐπιτέ-
τραπται ἀτίμοις εἶσι, δίδοναι προκουράτωρα. Εἰς γὰρ
τὸ ἔναγομῶν πρὸς ὅσον οὐκ ἀντιτίθενται προ-
κουράτωριαν ὡς ἀρχεῖν, ὡς ἐγνωμὴν ἐν τῷ de
Procuratoribus.

εἰάν μὲν τοῖς τὸτο βεληθείη] Φησὶ, τὸ δίδοναι προ-
κουράτωρα. Εἰ γὰρ καὶ τὴν ἀποφάσεως συγχωρεῖ-
σης αὐτὸς θελῇ μάλλον δι' αὐτῆς τῷ δίκῳ ἀγω-
νίσασθαι, ἔδεν εἰς αὐτὸν νύμῳ ἀναγκάζῃ πάντως
δίδοναι προκουράτωρα, εἰ μὴ ἄρα εἰς ἐστὶ τὴν ἀξίω-
ματικῶν ἐκείνων τὴν ἀποκρίνωσαν τῇ προλαβόντι Δι-
τάξει. Τότε γὰρ ἀναγκαζήσεται ὁ ἐναγομῶν
προκουράτωρα ὡς ἀρχεῖν, ἵνα μὴ τὴν δίκης ἐκπέσῃ.

καθέδρας τὴν ὑμετέρας] Σημείωται, ὅτι μόνῃ τῇ ἐπ-
αρχότητι τῶν πραιτωρίων ἔστιν ἀπαγορεύειν τῷ ἐνα-
γομῶν τῷ ἔναγομῶν δόσιν, καὶ ἀποφαίνε-
σθαι πάντῃ δι' αὐτῆς, καὶ ἀπολαμβάνειν αὐτὴν τὸ
δικαστήριον. Καὶ ἔδεν αὐτῇ μὲν τοῖς τῇ ἐπαρχότητι
ἀδιακρίτως ἐπιτρέπῃ τὸτο ποιεῖν ἡ Διάξις, ἀλ-
λά ὡς ἐχθ' bona fide Διὰ δικαιότερας τὴν τό-
τε αἰτίας. Ἀλλὰ ἐν ἔδεν ἔχοντι· ἔστιν ἔδεν μὴ
δικαίας αἰτίας ἀπαγορεύειν τῷ ἐναγομῶν τῷ ἔ-
ναγομῶν δόσιν.

τὰς χρηματικὰς] Τὸτο πρὸς ἀντιδιαστολὴν εἴρηται
τὴν πρὸς ἀντιδιαστολὴν, ἐφ' ὧν ἔδεν ἔστι προκουράτωρα πα-
ραχεῖν,

signatum sit, tamen si controversia sit pecu-
niaria, reo, si maluerit, licere procuratorem
dare, & nominatim quidem, si maximi ju-
dicis sententia tale quid contineat. Obser-
va igitur hanc Constitutionem. Plurimi e-
nim apparitorum, reos turbantes, dicere so-
lent: Ecce! maxima sententia tibi non per-
misit procuratorem dare; sed maxima judicia
omnino per te accipere debes. Enimvero id
recte fanciens haec Constitutio, in fine addit,
non licere procuratorem dare, licet pecunia-
ria controversia sit, si Praefectus Praetorio ju-
sta motus causa jusserit ipsum per se respon-
dere. Versio autem ad verbum facta ita ha-
bet: In pecuniariis controversiis, etsi hoc
praecepti vel sententiae minime designat au-
ctoritas, sine discrimine tamen unicuique,
si maluerit, per procuratorem respondendi
tribuimus facultatem, nisi forte quosdam ju-
stiores nonnunquam ob causas vehementior
sedis vestrae vocavit auctoritas.

minime] Observa verbum *auctoritas*. Saepe e-
nim, ut dixi, haec sententia reo permittit ju-
diciū per procuratorem accipere: Saepe au-
tem nihil tale permittit. Verum licet id nomi-
natim maximi judicis effatum non permittat,
tamen Constitutio contra generalem regulam
reo, si voluerit, concedit dare procuratorem.

passim] Recte hoc addidit Constitutio. Nam
de reis loquitur, quibus etiam infamia nota-
tis permissum est dare procuratorem. Rei
autem personae non opponitur procurato-
ria exceptio, sicut novimus ex Tit. D. de
Procuratoribus.

si autem maluerit] Intellige, procuratorem
dare. Si enim Constitutione permittente i-
pse maluerit litem per se exercere, nulla
eum lex cogit procuratorem constituere, ni-
si forte sit aliquis ex Illustribus iis, qui prae-
cedenti Constitutione continentur. Tunc e-
nim reus procuratorem dare cogitur, ne litis
forte careat.

sedis nostrae] Observa, soli Praefecturae Prae-
torianae licere reo interdicere, ne procurato-
rem constituat, sed ut litem per se exerceat,
& judiciū ipse accipiat. Neque vero ipsi
Praefecturae hoc sine ulla distinctione face-
re Constitutio permittit, sed ut bona fide
fiat ob justiores nonnunquam causas. Nul-
li igitur magistratui, nec si justa causa
sit, licet reo procuratoris dationem inter-
dicere.

pecuniariis] Hoc ad distinctionem publica-
rum causarum dictum est, in quibus nemi-
ni

1 ἢ τ] Lege, εἰ καὶ τ.

2 συμβαίνει] Reponenda pristina lectio, συμβαίνει. Glos-
sae Philoxeni: Designet, σημαίνει.

3 τινος δικαιοτ.] Lege, τινος Διὰ δικαιοτ.

4 ἡ σφοδρότερος καὶ καθέδρας &c.] In L. 26. C. h. t.
ita editur: justiores nonnunquam ob causas vehementiores,
maximi judicis vocabit auctoritas. Sed recte ex conje-
ctura emendavit Janus a Costa ad Decret. h. t. p. 238.
240. justiores nonnunquam ob causas, vehementior maximi

judicis vocabit auctoritas, idque probat Schulting Enar-
rat. D. h. t. §. IV. p. 372. & plane confirmant Graeci
nostri. Praeterea observes, eosdem olim non maxi-
mi judicis vocabit, sed sedis vestrae vocavit legisse.
Male in MS. erat καθέδρας καὶ ὑμετέρας pro ὑμετέρας. Da-
ta enim est Constitutio ad Anthemium P. P. Vide No-
tit. Dignit. Cod. Theodos. pag. 4.

5 ἔχοντι] Forte, ἔχοντι.

ραχεῖν, ἀλλὰ πάντως ἀγαγκάζεται δι' ἐαυτὴ τὴν κατηγορίαν ὑποδέξασθαι. Οἶδας μὲντοι τὰ εἰρημύρια ἐν τῷ δὲ προκουρατωρίῳ τῶν πρώτων, ὅτι τινῶν ἐγκλημάτων τὴν μὴ κεφαλικὴν ἔχοντων τὴν κατὰ δίκην, καὶ ἐν πρεβλίκῳ δύναται ὑπερὶ τῶν ἐναγομύριον γενέσθαι τὸν δεφέντορα, ἔχ' ἵνα ἐὰν ἡτήθη, αὐτὸς ὑπομείνῃ τὴν κατὰ δίκην, ἀλλ' ἵνα εἰ παρὲν γένηται, δυνήθῃ καλύσαι, καὶ ἐπιχεῖν τὴν κατὰ δίκην.

Ἡ διάταξις ἁπαγορεύει, δύο δικαστηρίων τὸν αὐτὸν εἶναι δημόσιον ἐντολέα, ἀλλὰ ἄλλους μὲν εἶναι ἐν τοῖς μεγίστοις δικαστηρίοις τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων τῆς ἐντολέας. ἄλλους δὲ τῆς τοῖς αὐτοῖς λογιωτάτοις διαιτηταῖς ὑπηρετῶμεναι ταῖς δίκαις. Καὶ μήτε τὸν ἀρξαμενον τῆς δίκης ἐντολέα παρὰ τῷ διαιτητῇ, αὐτὸν περαιῶν τὴν δίκην παρὰ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἀρχοντι³ ἀλλὰ μετενάλμα γενέσθαι παρ' αὐτῷ πρὸς τὸν ἐντολέα τὸν τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἀρχοντι παρεδρεύοντα. μηδεμιᾶς δαπάνης ὡς ἐπὶ προβολῇ ἐντολέως γινομένης ἐπὶ τῷ τῷ μετενάλματι. μηδὲ κοινῆς ἱκανοδοσίας, διὰ τὸ τοῦ μετενάλμα, ἀπαιτῶμεναι. Ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπὶ τῇ τῶν κρηθσομένων ἐκπληρώσει ἱκανοδοσίαν, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ ἀποδοχῇ ἀσφάλειαν ἕως ἐξ ἀρχῆς ὑπαγορεύεσθαι, ὡς περιέχεσθαι αὐταῖς καὶ τὰ δαπανήματα τῷ τοῖς μετενάλματι⁴. ἵνα ὁ ἐγγυάμενος⁵ τὴν μίαν τῶν τῶν ἱκανοδοσιῶν, ἐπερωτᾶται ὅτι ὁμολογῇ. καὶ τῶν τὸν παρὰ τῷ διαιτητῇ ἐντολέα, ἐπὶ τῇ τῶν κρηθσομένων ἐκπληρώσει, ἢ τῇ ἱκανοδοσίᾳ ἐγγεγυῆσθαι. Καὶ εἰ συμβῇ ἐξ ἀναφορᾶς τῷ διαιτητῇ, ἢ ἀπὸ ἐκκλητῆς δεδομένης κατὰ τῆς αὐτῆς ψήφου μένεσθαι τὴν δίκην εἰς τὸ μέγιστον δικαστήριον, ἕτινος ἐστὶν ὁ διαιτητῆς καὶ τὸν ἐκ μετενάλματι⁶ μέλλοντα εἶναι ἐντολέα ἐν τῷ μεγίστῳ δικαστηρίῳ, κατὰ τὸν ὁμοιον τρόπον ἐγγεγυῆσθαι. Ἐὰν γὰρ, μὴ ταῦτα πάντα παραφυλαχθῇ, εἰ μὲν ἐν τῶν μεγίστων δικαστηρίων ἡ νομοθεσία παραβῇ τῷ προσφύρῳ σκενίᾳ πέντε λιτρῶν χρυσὸς καταθήσεται ποινὴν. Εἰ δὲ παρὰ διαιτηταῖς ἡ νομοθεσία παραβῇ, ὁ

τῆς

ni licet procuratorem constituere, sed ipse cogitur accusationem suscipere. Nosti, quae tradita sint Tit. D. de Procuratoribus, videlicet in criminibus quibusdam non capitalibus, & in publicis rei defensorem esse posse, non ut si reus victus sit, ipse condemnationem patiat, sed ut si superstes sit, impediatur & inhibeat sententiam, quae in absentem ferenda est.

Constitutio vetat, ne idem in duobus^{L. 27.} judiciis cujusquam publicus procurator sit, sed ut alii sint in majoribus auditoriis gloriosissimorum Praesidum procuratores, alii apud facundissimos pedaneos judices agant: & ne idem qui apud pedaneum judicem coepit causam agere, eandem etiam agat apud gloriosissimum Praesidem: sed negotii sive mandati translatio ab eo fiat in aliquem ex his, qui in foro gloriosissimi Praesidis procuratorum officio funguntur: nullo sumtu facto ob dationem procuratoris in hac translatione: neque solita sive communi satisfactione ob hanc translationem exigenda. Sed & judicatum solvi satisfactio, & de rato cautio sic ab initio concipiatur, ut comprehendat etiam sumtum hujusce translationis: ita ut qui hanc vel illam cautionem emittit, & procuratoris personam apud pedaneum judicem confirmet per judicatum solvi vel de rato satisfactionem: & si contingat per relationem judicis, vel appellationem litem transferri in majus auditorium, cujus est judex pedaneus, etiam eum, qui ex mandati sive negotii translatione futurus est in majore auditorio procurator, similiter confirmet. Nisi haec omnia observata fuerint, siquidem in majore auditorio Constitutio violetur, competentis scilicet quinquaginta librarum auri poenam persolveret: si vero apud judices pedaneos, executor litis, sive apparitor disertissimi judicis

1 Ἡ διάταξις] Hanc Constitutionem, quae in Codice nostro desideratur, primus Graece protulit Jac. Cujacius *Observ. XIII. cap. 5.* eodem MSto, quo postea Fabrotus, usus; ut adeo mireris, aliquas scripturae esse varietates. Eandem Constitutionem Latine vertit Anton. Contius, inseruitque Codici a se edito. Nos Fabroti versionem dedimus.

2 ἄλλους ὅ τῶν τοῖς αὐτοῖς] Non agnoscit ὁ Fabrot. Sed recte Cujac. Mox αὐτοῖς ab utroque abest. Merito.

3 ἀρχοντι] Huic voci male apud Fabrot. subjicitur *παρεδρεύοντα*, quod mox, ubi ipsi sedes commoda & propria est, desideratur. Secus est in Cod. nostro, & apud Cujac.

4 ὡς] Deest apud Cujac.

5 ὁμολογῇ] Basil. ὁμολογῶ. mox eadem, τῷ τῷ.

6 τῇ ἱκανοδοσίᾳ] Basil. τῇ ἱκανοδοσίᾳ.

7 γὰρ] Deest apud Cujac.

τῆς δίκης πληρωθῆναι, ὁ προσεδρεύων τῷ λογιωτάτῳ διαίτητῇ, μιᾶς χρυσῆς λίτρας ἀπαιτηθῆσθαι ποινήν. Οἱ δὲ ἄλλοι δύο οἱ ἐκ τῶν τάξεων ἀφωρισμένοι τῷ διαίτητῇ, ἦτοι αὐτῶν ὁ σχολῶν, δύο χρυσῆς λίτρων ἀπαιτηθῆσθαι πρόσμον. Αὐτὸς δὲ ἐντολεὺς, ἀφ' ἧς τι παραβαθῆναι, πληγαῖς σωφρονιζέσθω παρὰ τῷ ἀρχόντῳ, ἢ τῷ διαίτητῃ, κεκωλυμένῳ τῷ λοιπῷ, ἐντολεὺς ἐν δικαστηρίῳ δίδοσθαι.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ο Υ.

Δύο δικαστηρίων ἐ γίνεται τις ἐντολὴς δηλονότι ἐν ταυτοῖς. Ἡ ἰσδικατὴ καὶ μὴν ἔ πρωτοτύπῃ ἀρμίζῃ, εἰ μὴ ἄρα ἦσαν ἐστὶ καὶ τὴν Διαβολὴν καὶ ἀ. Διατ. καὶ λθ. τίτλ. καὶ ε. βιβλίῳ. Μὴ ἔν ἐναντιωθῇ σοι ἡ ἀ. Διατ. καὶ μέ. τίτλ. καὶ ζ. βιβλίῳ, λέγεται, ὅτι δὲ τὸν δικαστὴν καταδικάζειν τὴν περὶ κευράτωρα, καὶ ἔ τὴν πρωτοτύπον. Καὶ γὰρ καταδικάζεται μὴ ὁ περὶ κευράτωρα, καὶ ἔ πρωτοτύπῃ ἀρμίζῃ ἢ ἰσδικατῇ. Οὕτω ἔ εἴρηται καὶ τὸ ὄφρα τῶν δικαστηρίων διὰ κηδεμονίαν ἐν τῷ ε. βιβλ. τίτλ. λθ. Διατ. ἀ. ὅτι καὶ κηδεμὼν καταδικάζεται, ὅμως ἢ ἰσδικατῇ καὶ ἔ ὄφρα δίδεται, καὶ ἔ μείζων ἐστὶ τὴν κέ. ἐνιαυτῶν.

Θ Α Λ Ε Λ Α Ι Ο Υ.

Ἐχομεν σὺν θεῷ μαθεῖν περὶίντες ἐν τῷ γ. βιβλίῳ τὰς καὶ δικαί, ὅτι εἰσὶ τινες ἐν τῇ βασιλίδι πόλει Διαίτηται, καὶ ὡρὰ τὴν ἐνδοξοτάτων στρατηγῶν, καὶ ὡρὰ ἄλλων δρχόντων διδέρμναι, οἷς ὡρὰ πέμπονται αἱ τὴν δικῶν ἀκροάσεις. Ἐπειδὴ τοίνυν συνέβαινε τὰς αὐτὰς ἐντολὰς καὶ τὴν ἐνδοξοτάτων δρχόντων ὄντας, καὶ τῶν τῶν λογιωτάτων Διαίτητῶν εἶναι, καὶ ἐντεῦθεν εἰκότως ὑπερθέσεις ἐγίνοντο ταῖς δίκαις, μὴ χολαζόντων τὴν ἐντολῶν, καὶ τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἀρχασι ὡρὰ μείναι, καὶ τοῖς Διαίτηταις, ἐνομοθέτησεν ἐν προνομίῳς ἢ Διατάξεσι αὐτῇ, ἄλλως μὴ εἶναι ἐν τοῖς μεγίστοις δικαστηρίοις τὴν ἐνδοξοτάτων δρχόντων, ἄλλως ἢ τὴν αὐτῶν λογιωτάτοις Διαίτηταις. Πάλιν ἢ, ἵνα μὴ πολλάκις ὁ αὐτὸς ἐντολῶς, καὶ ὡρὰ τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἐπαρχοῖς, καὶ ὡρὰ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἀρχοντὶ δοθῇ, καὶ ἐμποδίζηται πάλιν τὰ δικαστήρια, νομοθετεῖ, μηδέποτε τὴν αὐτὸν ἐντολῆα δύο ἐνδοξοτάτοις ἀρχασι ὡρὰ μείναι ἦτοι προσεδρεύειν· ἐπειδὴ καὶ συνέβαινε ἢ τέμνοντες τὴν δίκην καὶ Διαίτητῃ, ἐκλήτῳ χρῆσασθαι τὸν καταδικαζόμενον, ἢ ἀπορῆντῳ καὶ Διαίτητῃ πρὸς τὴν τορὴν καὶ ὑποθέσεις, ἀναφορὰ χρῆσασθαι τὸν Διαίτητῃ πρὸς τὴν ἐνδοξοτάτον ἀρχοντῶν, καὶ τινὸς ἐστὶν Διαίτητῃ· καὶ ἐντεῦθεν ἢ δίκη ἢ δρχθεῖσα ὡρὰ Διαίτητῃ λέγεται μετὰφέρεσθαι ὡρὰ τῷ ἐνδοξοτάτῳ αὐτῷ ἀρχοντὶ· νομοθετεῖ ἢ Διατάξεις, μὴ τὸν δρχόμενον τὴν δίκην ἐντολῆα ὡρὰ τῷ Διαίτητῃ, αὐτὸν περιεῖν τὴν δίκην ὡρὰ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἀρχοντὶ, καὶ τὰ ἐξῆς, ὡς ἐν τῷ βασιλικῷ καίται. Σημείωσαι ἢ αὐτῶν προνομιῶν καὶ Διατάξεως, ὅτι

cis auri libram poenae nomine pendet: alii vero duo, qui ex cohortibus vel scholis judici pedaneo adtributi sunt, duas libras auri. Ipse autem procurator, qui Constitutioni non obtemperaverit, verberibus coëreatur a Praefide, vel iudice, procuratoris officio in posterum arcendus.

T H E O D O R I.

Duorum iudiciorum nemo fit procurator. Iudicati actio adversus solum principalem competit, nisi minor sit secundum distinctionem Const. 1. Tit. XXXIX. Lib. V. Itaque ne credas tibi ob stare Const. 1. Tit. XLV. Lib. VII. quae ait, procuratorem a iudice condemnandum esse, non litis dominum. Etenim condemnatur quidem procurator, sed iudicati actio adversus litis dominum competit. Sic etiam dicitur de pupillis per tutorem litigantibus Lib. V. Tit. XXXIX. Const. 1. scilicet, quamvis tutor condemnatus sit, iudicati tamen actionem adversus pupillum exerceri, si vicesimum quintum aetatis annum egressus est.

T H A L E L A E I.

Progressi Deo bene iuvante, Lib. III. huius Cod. discimus, esse quosdam in regia urbe iudices pedaneos, tum a gloriosissimis Praefectis, tum ab aliis Praesidibus datos, quibus causarum cognitiones committantur. Quia igitur contingebat, ut iidem & apud gloriosissimos Praesides, & apud facundissimos pedaneos iudices procuratores essent, & hinc, ut fieri solet, lites protraherentur, cum procuratores gloriosissimis Praesidibus, & iudicibus pedaneis eodem tempore vacare non possent, haec Constitutio in prooemio sancivit, ut alii in maioribus auditoriis gloriosissimorum Praesidum procuratores essent, alii apud eorundem facundissimos iudices pedaneos agerent. Rursus vero, ne saepe idem procurator & apud gloriosissimos Praefectos, & apud gloriosissimum Praesidem detur, & sic denuo iudicia impediuntur, sancit, ne unquam idem procurator apud duos gloriosissimos Praesides litibus subministret, vel adsideat: quoniam etiam contingeret, aut decidente litem iudice pedaneo, ut condemnatus appellatione utatur, aut dubitante iudice pedaneo de litis decisione, ut relationem faciat iudex pedaneus ad gloriosissimum Praesidem, in cuius foro litibus subministrat; atque inde causa apud iudicem pedaneum agi coepta transferri dicatur ad gloriosissimum ejus Praesidem; Sancit Constitutio, ne idem, qui apud pedaneum iudicem coepit causam agere, eandem etiam agat apud gloriosissimum Praesidem.

1 αὐτῶν] Bene Basil. ἐκ τῶν.

2 δίδωσθ] Cujac. γινέσθ. Fabrot. γινέσθ.

3 καὶ] ἐὰν scribendum.

4 ἐν τῷ βασιλικῷ] Vide, quae diximus supra p. 65.

ὅτι εἰσαγωγίμους δίκας ἐκείνας μόνους καλεῖ παντα-
χῶς, τὰς ὡς ἀρχῶν εἰσαγομῆρας, ἢ μὴ τὰς
ὡς δὲ δαιτηταῖς πραττομῆρας. Σημείωσα ὅτι ἐκεῖ-
νο, ὅτι καὶ τὴν ἰδιόκατον σόλου καὶ τὴν *ratam* rem
ἔσται ἐξ ἀρχῆς ἐπερωτᾶσθαι νομοθετῇ ἢ Διέταξι,
ὥς τὸν ἐγγυητὴν μὴ μόνον τὸν δεδομῆτον πρωτότυ-
πον ἐντολέα ἐγγυᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸν μέλλοντα ἀπὸ
μετεντάλματός γίνεσθαι δεύτερον ἐντολέα. βλέπε,
πῶς ἡ Διέταξις αὐτὴ κελεύει, ὥς ἀναθεῖν τὸν ἐγ-
γυητὴν ῥητῶς ἐπερωτᾶσθαι, ἐν ᾧ μετεγγυᾶται, καὶ
τὸν μὲν τὴν ἐκκλητὸν μέλλοντα γίνεσθαι ἐκ τῆς μετεν-
τάλματός ἐγγυητῆς.

πληρωτῆς] Τίς ἐστὶν ὁ πληρωτῆς τῆς υποθέσεως,
ὁ ἀφωρισμῶς τῷ δαιτητῇ, ἢ οἱ δύο ἄνδρες,
ὧν μείνεται ἡ Διέταξις αὐτῇ; Ἀνάμεινον ἐν τῷ
τετάρτῳ τῷ βιβλίῳ σὺν θεῷ παρῶν μαθεῖν. Ση-
μείωσα δὲ ξένον ἐπιτίμιον τῆς Διατάξεως, τὸ ἀπ-
αγορεύεσθαι τινὶ καὶ ἐντίμῳ ὄντι γενέσθαι δίκης ἐν-
τολέα.

Οὐ πᾶσιν ἐφεῖται ποιεῖν ἐταιρείας, ἢ
συστήματα, ἢ σωματεῖα· ἀλλ' ἐπὶ δη-
μοσίων τελῶν καὶ μετάλλων ἀργύρου
καὶ χρυσοῦ, καὶ ἀλικῶν, καὶ μαγκίπων,
καὶ ναυκλήρων, καὶ τινῶν ἄλλων ἀπὸ
νόμου βεβαιωθέντων. Καὶ ἔξουσιν αὐτοῖς
κατὰ μίμησιν τῆς πόλεως ἔχειν πράγ-
ματα κοινὰ, καὶ ἀγκλᾶν, καὶ ἐνάγον-
τα ἢ γὰρ σὺνδίκον, δι' ἃ πράττεται τὰ
κοινὰ. Καὶ ἐὰν μὴ ἐστὶν ὁ διεκδικῶν,
εἰς νομὴν ὁ ἐνάγων πέμπεται τῶν κοι-
νῶν. Καὶ εἰ ἔτις ὑπέβηται, διαλαλεῖ
ὁ πράιτωρ τὰ πράγματα πραθῆναι, αὐ-
τὸς δὲ διεκδικῆσαι. Οὐ δοκεῖ δὲ σὺνδι-
κος εἶναι, ἐὰν ἄπειν, ἢ διὰ νόσον ἐμ-
ποδίζεσθαι, ἢ ἀνίκανός ἐστιν πρὸς τὸ κινῆ-
σαι. Καὶ ἐξωτικῶς τὴν ὁμάδα διεκδικεῖν
ἐπιτέτραπται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

συστήματα] Ἀνάγνωθι τὴν κβ'. τίτλ. β' μζ'. βιβλ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὁ τίτλος ἐπιγέγραπται, ὅπερ ἀπὸ οἰκδότην
τῆς ὁμάδος ὀνόματι ἢ ἐναντίον πράττεται. Ἐντε-
θεν περὶ κεραιῶν ἦτοι σὺνδικῶν ὁμάδος ὁ νομο-
θέτης φησὶ, καὶ τῶς ὁ γὰρ διδάσκει, τίςιν
ἐπιτέτραπται ἐταιρίαν, ἢ κολέγιον, ἢ σωματεῖον
συστῆσθαι. Λέγει γὰρ, ὅτι ἔτε ἐταιρίαν, ἔτε
κολέγιον, ἔτε σύστημα, ἔτε σωματεῖον ἐφεῖται τοῖς
τυχέσι χυδῶν, ἢ ὡς ἔτυχε, λέγειν. Οὐδὲ γὰρ
ἐφεῖται τι τῶν εἰρημίων ἔχειν, εἰ μὴ ἐκείνοις, οἷς
ἰδιῶς ἐπιτέτραπται. Καὶ ὑπὸ νόμου καὶ δόγματός,
καὶ

fidem, & quae deinceps sequuntur in Basilico.
Observe autem, Constitutionem eas tantum
lites in iudicium deductas vocare, quae apud
Praefides, non quae apud iudices institutae sunt.
Observe quoque, Constitutionem sancire, ut ju-
dicatum solvi satisdatio, & de rato cautio sic ab
initio concipiatur, ut fidejussor non solum pro
procuratore priore fidejubeat, sed etiam pro eo,
qui ex negotii translatione secundus procurator
futurus est. Vide, quomodo Constitutio jubeat,
ut fidejussor retro cautionem emittat, qua etiam
is, qui post appellationem ex translatione pro-
curator futurus est, comprehendatur.

executor] Quis est ille litis executor, diver-
sus a iudice, vel quinam sunt duo isti viri, quo-
rum Constitutio meminit? De his Lib. III.
Deo bene juvante, progressus cognosces. Ob-
serve autem singularem hujus Constitutionis
poenam, qua etiam is, qui integra fama est,
a procuratoris officio arcetur.

Non omnibus instituere societates, vel *L. I. D.*
collegia, vel corpora conceditur: sed *quod*
fit hoc in vectigalibus publicis, & auri *cuj. uni-*
fodinis, & argenti fodinis, & salinis, & *vers.*
mancipibus, & naviculariis, & aliis qui- *nom.*
busdam a jure confirmatis. Ac permis-
sum iis est ad exemplum reipublicae ha-
bere res communes, & arcam, & acto-
rem sive syndicum, per quem ea, quae
communiter agi oporteat, fiant. Quod si
nemo eos defendat, in possessionem re-
rum communium actor mittitur: & si
ita quoque rem trahant, interloquitur
praetor, ut res veneant, & ut ipsi de-
fendant. Non esse autem actor vide-
tur, si absit, aut valetudine impedia-
tur, aut inhabilis sit ad agendum. Ex-
traneo quoque universitatem defendere
permisum est.

SCHOLIUM.

collegia] Lege Tit. XXII. Lib. XLVII.

INTERPRETATIO.

Titulus inscribitur, *Quod cujuscunque uni-*
versitatis nomine vel contra eam agatur. Le-
gislator hic agit de curatoribus, vel syndicis
universitatis, & Gajus docet, quibus permis-
sum sit societatem, vel collegium, vel corpus
constituere. Ait enim, neque societatem, ne-
que collegium, neque corpus passim omnibus
habere concedi. Neque quicquam eorum, quae
diximus, habere licet, nisi his, quibus specia-
liter concessum est. Nam & legibus, & SCtis,
&

1 ἐγγυητῆς.] Forte legendum est, ἐντολέα.

2 αὐτὸς διεκδικῆσαι] Basil. αὐτὸς δὲ δικῶν. Minus bene

Fabrotus vertit: ὥς ut ipsi defendantur.

3 λέγειν] Scribe, ἔχειν.

καὶ Διαλέξεων τὸ τοῖστον πρᾶγμα τιμωρεῖται. Ἐν ὀλίγαις ὅ μόνον αἰτίαις τὰ τοιαῦτα συνεχεῶς
ρηται σωματεῖα τε καὶ κολέγια, οἷον ἐπιτέτραπται
τοῖς κοινοῖς τῶ δημοσίων τελῶν, τέως τοῖς δημοσίων
ἐκλαβῶσι τέλος λιμνῶς τυχὸν ἢ πυλῶν, σωματεῖα
ἔχουσιν ὡς περ ἐν τοῖς κοινωνοῖς, ἥτοι ἐκλήθησιν τῶ
ὀρυχῶν, ἥτοι τῶ μετὰλλων ἢ χρυσοῦ, ἢ ἢ ἀργύρου,
ἢ τῶ ἄλλων. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ φανερά κολέγια,
ὧν τὸ σωματεῖον δόγματι συγλήτῃ καὶ Διαλέξεσι τῶ
Βασιλείων ἐβεβαιώθη, ὡς τὸ τῶ ἀποκρίσεων, ἥτοι μαγ-
κίων, καὶ ἑτέρων τινῶν, οἷς τὰ αὐτὰ δόγματα καὶ
Διαλέξεις σύστημα ἔχουσιν συνεχώρησαν. Ἔστι δὲ καὶ τὸ τῶ
νῦν ἢ ἀρχόντων τῶτο μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ, τῶτο δὲ καὶ ἐν
ταῖς ἐπαρχαῖς σύστημα, καὶ αὐτὰ δόγμασι τε καὶ Δια-
τάξεσι βεβαιώμενον. Οἷς καὶ σωματεῖα ἔχουσιν ἐπιτέτραπ-
ται κολεγίαι, ἢ εταιρείαι, ἢ ἑτέροις τινέσιν, τῶτοις ἐφεί-
ται καθ' ὑποδείγμα τῶ πύλων, πρᾶγματῶ ἔχουσιν
κοινὰ, καὶ ἀρκίαν κοινῶν, καὶ σύνδικον, δι' ἃ συνδί-
κῃ πάντῃ πρᾶττειν, καὶ ποιεῖν δύνανται τὰ κοινὰ,
καθὰ πόλις ἐκάστω. Ὡς ἄγε μηδεὶς ἐστὶ τῶς ἀπὸ
τῶ κολεγίαι ἥτοι συστήματι δεφενδῶν, τότε τὰ
κοινὰ τῶτων πρᾶγματῶ διδοῖται εἰς νομῶν τῶ ἐπιφε-
ρομῶν, καὶ δέκνυνται ἐφείλεσθαι τι ἐκ τῶ κολεγίαι.
καὶ εἰ μὴ ἔτιως ὑπομνησθέντες αὐτοῖς ἢ ἑτέρῳ ὀνί-
ματι αὐτῶν διανιστῶσιν πρὸς τῶν οἰκείαν δεφενσίω-
να, τότε καὶ πιπράσκουσιν κελύειν τὰ ἐπὶ κοινὰ τῶτων
πρᾶγματῶ τοῖς νεμομῶν οἱ πρᾶτται. Τότε δὲ
νοεῖται τὸ κολέγιον μὴ ἔχειν σύνδικον, καὶ μόνον
ἐνθα μὴδὲ παρεβάλετό τινα τῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ
καὶν παρεβάλετο τινα τῶν ἀρχῶν, ὁ δὲ παρεβάλετο
ἀπεστῇ, ἢ ὑπὸ ἀδυνείας ἐμποδίζηται, ἢ ἀνεπιήδει-
εστὶ πρὸς τὸ πρᾶττειν καὶ διοικεῖν τὰ κοινὰ. Συνδί-
κῃ δὲ μὴ ὑπὸ τῶν, ἢ ὑπὸ τῶν μὲν, ἀπολιμπα-
νομῶν δὲ, ἢ ἀδυνείας, ἢ ἀνεπιήδειας ἐχούσιν,
καὶν ἐξωκίως δεφενδῶν βέληται τῶν ὁμάδων, ἐπι-
τρέπεται αὐτῶν οἱ πρᾶτται τῶτο ποιεῖν, ὡς περ καὶ ἐπὶ
ταῖς τῶ ιδιωτῶν δεφενσίαις ὡς φυλάττεται. Τῶτο
γὰρ τῶ τρόπῳ, τῶτοις, Δια τῶ δεφενσίον βελ-
τίων γίνεσθαι τῶ ὁμάδων ἢ αἵρεσις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ.

Τέως, ὡς αὐτὸν τὸν δεφενδῶν ἐφείλοντο πρὸ-
τερον τῶν ἰσδικάτων ὁλόγῳ διδοῖται, ἢ καὶ τῶν ra-
tam rem. Τί γὰρ, ἐστὶ in rem ἐκινεῖτο; Οἷδας
γὰρ ἐκ τῶ μ. διγ. τῶ παρεβάλετο τίτλῳ μαθῶν,
ὅτι ὁ ἀλιενόμινε τῶν in rem ὑποδεχόμενος, καὶ
τῶν ratam rem ἀνάγκῃ ἐχθὲ διδοῖται.

Ὁ τοῖστον τίτλῳ ὅτι ἐστὶ ἐν τῶ κωδικῷ· ἐστὶ
δὲ μέρῳ τῶ παρεβάλετο. Ἐν δὲ μὴ. τίτλῳ τῶ 5.
βιβλίῳ Διαλαμβάνει πρὸς θεμιτῶν ἢ ἀπὸ τῶς ὅτι
ἀπηγορευόμενων συστημάτων καὶ, βιβλ. α. τίτλ. ιδ'.
Διατ. β'. καὶ γ'. τίτλ. κέ. Διατ. ζ'.

Ὁ δοθεὶς σύνδικος ἀπὸ πόλεως ἢ ὁμά-
δος, καὶ δοκεῖ δεδῶσθαι παρὰ τῶν πολ-
λῶν· καὶ γὰρ τῶ καθέκαστον πρᾶττει, ἀλ-
λὰ τῇ κοινότητι.

ΣΧΟ-

1 νῦν ἀρχόντων] Interpres procul dubio scripsit: ναυαρχ-
όντων.

& Principum Constitutionibus ea res coërcetur. Paucis vero in causis concessa sunt hujusmodi corpora & collegia, ut ecce sociis publicorum vectigalium, qui portus vel portarum vectigal exigunt, permixtum est corpus habere, uti etiam sociis vel conductoribus fodinarum, vel metallorum, auri & argenti, aliisque. Item Romae certa sunt collegia, quorum corpus Senatusconsultis, atque Principum Constitutionibus confirmatum est: veluti pistorum, & mancipum, & quorundam aliorum, quibus eadem SCta & Constitutiones collegium habere concesserunt. Est quoque naviculariorum collegium tum Romae, tum in provinciis, SCtis Principumque Constitutionibus & ipsum confirmatum. Quibus autem permixtum est corpus habere collegii, societatis, sive cujuscunque alterius, iis conceditur ad exemplum reipublicae res habere communes, & arcam communem, & syndicum, per quem tanquam in republica, quod communiter agi oporteat, agatur. Quod si nemo ex collegio aut corpore eos defendat, quod eorum commune erit, possidetur ab actore, qui sibi aliquid ex collegio deberi demonstraverit: & si ne sic quidem admoniti aut ipsi aut alius eorum nomine ad defensionem excitetur, tunc Praetor communes res a possidentibus vendi jubet. Collegium autem intelligitur nullum habere syndicum, non solum si neminem constituerint, sed si etiam constituerint, is autem vel absit, vel morbo impediatur, vel inidoneus sit ad agendum, & ad administrandas res communes. Si autem nullus sit syndicus, vel si etiam sit, absit tamen, aut aegrotet, aut inhabilis reperiatur, si extraneus universitatem defendere velit, Praetor id facere permittit, sicut in privatorum defensionibus observatur. Hoc enim modo, id est, per defensionem, melior conditio universitatis fit.

ADNOTATIO.

Ita tamen, ut is, qui defendere debet, prius de judicato solvendo satisdet, aut de rato caveat. Quid enim, si in rem actum sit? Notum enim ex Dig. 40 praecedentis Tit. eum, qui alieno nomine actionem in rem suscipit, etiam de rato cavere debere.

Hujusmodi Titulus non extat in Codice; sed est pars praecedentis. Titulus autem XLVIII. Lib. VI. agit de licitis vel non prohibitis collegiis, & Lib. I. Tit. XIV. Const. 2. & 3. & Tit. XXV. Const. 7.

Syndicus a civitate, vel universitate L. 2.
datus, a pluribus datus esse non videtur: non enim pro singulis, sed pro republica intervenit.

SCHO-

2 τινὰ τὴν ἀρχὴν] Haec verba male repetita videntur.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν.

Ζήτῃ ζ'. βιβλ. τίτλ. ή. κεφ. ί. θέμα έ. καὶ
ζ' παρίν[θ] τίτλ. κεφ. ριά. θέμα β'.

καθ' ένασον πράττῃ] Προκράτωρ είναι δοκεί.

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ι Α.

"Ωσε ει κῆ τ' ομάδ[θ] αντεναγωγῶν ἔχειν ο
εναγόμεν[θ] εἶποι, ανάγκῃ ἔχῃ δεφενδῶν τὰς
βαλλομένους, τρεῖςιν, τῶν πόλιν κρινῶς ἢ τῶν ἰμά-
δα· ε' μὲν εἰ πρὸς τὸν καθ' ένασον εἶποι τὴν δίκαιον
ἔχειν ο εναγόμεν[θ].

Τ Ο Ὑ ' Α Ν Ω Ν Ὑ Μ Ο Ὑ.

Γινῶσθι περὶ λεγάτω κατὰ λαφθένης ἀθεμίτω ε-
μάδι, ὅτι οὐκ ἔρρωται, ὡς βιβλ. λδ'. τίτλ. ε. διγ. ή.

Οὐδεὶς δύναται ὑπὲρ πόλεως κινεῖν,
εἰ μὴ ὧτινι νόμ[θ] ἐπιτρέπει· νόμος δὲ
δὲ μὴ ὄντ[θ], ἐν ἡ πόλις ἢ τὸ δῆμοιρον
αὐτῆς· ψηφίσεται μέρ[θ].

Ε Ρ Μ Η Ν Ε Ι Α.

Οὐδενὶ ἐφέται τῶν ἀρμότιστα τῇ πόλῃ ἢ τῷ
βελούτῳ κινεῖν ἀγωγῶν, εἰ μὴ ὧτινι ὁ νόμ[θ]
ἐπιτρέπῃ τῷτο ποιεῖν. Τί γάρ, ὅτι ἀπορός ἐστιν ἡ
ομάς; Διατέτακται ἡ δύναται τὸν ἐφελόμενον τι
κινεῖν τὰς ἀγωγὰς ε' οἰκεία δεδωτορ[θ] δὲ πρὸς τυγ-
χάνοντ[θ]. ἴσως ἡ καὶ ἰδικὸν ἔχῃ νόμον ἡ πόλις ἢ
τὸ βελούτῳ, ὥς τυχὸν τῶν δέκα τὸν πρῶτον τὰς
ε' βελούτῳ κινεῖν ἀγωγὰς. Φησὶ ἡ ο Παῦλ[θ]
ἐν τῷ ή. διγέσω ε' παρόντ[θ] τίτλ., ὅτι εἰ μὴ
τε δεφενδῶται ὡρᾶ τιν[θ] ἡ πόλις, μίτε πρᾶγ-
ματὰ ἐσιν αὐτῇ σωματικά, τότε δὲ τ' δεδωτορῶν
αὐτῆς τὸ ἱκανὸν τοῖς πολιτικαῖς γίνεται δικάσαις.
Οὐδενὶ τοίνυν ἐφέται τὰς ε' πόλεως ἢ ε' βελούτῳ
κινεῖν ἀγωγὰς, εἰ μὴ ὧ νόμ[θ] ἰδικῶς ἐπι-
τρέπῃ. Νόμ[θ] ἡ μὴ ἐπιτρέποντι, ἐκείν[θ] δύναται
κινεῖν, ὧ τὸ δῆμοιρον τ' βελούτῳ μέρ[θ] ἐπιτρέψῃ
κινεῖν. Ψηφίζομεν ἡ ε' διμοίρα τ' βελούτῳ μί-
ρας, ἀναρθμείται κακείν[θ], ὧ τὸ κινεῖν ἐπιτρέ-
πασι, καὶ τάξιν ἐπέχῃ βελούτῳ, μόνον εἰ καὶ αὐτῆς
ἐσιν βελούτῳ, ὡς τὸ ε'. διγ. δηλοῖ. Ἐκεῖνο μὲν
ταὶ χρὴ σημειῶσαται, ὅτι καὶ ἡ ε' πατρός ψήφ[θ]
συμβάλλεται τῷ παιδί, καὶ ἐμπαλιν, καθὰ φησὶν
ὁ Πομπάνι[θ]. Καὶ συνεπεξέσσι[θ] ἡ ψηφίζομεν
συμβάλλεται τῷ συνεπεξέσσι αὐτῶν περὶ βαλλομένους
συνδίκῳ, καὶ τάξιν ἐνὶς ἐπέχῃ βελούτῳ, ἐπειδὴ ὡς
συμβελούτῳ, καὶ ἔχῃ ὡς συγγενῆς ε' περὶ βαλλομένους
ψηφίζεσθαι. Τῷτο ἡ αὐτὸ φυλάττει καὶ ἐπὶ τῇ αἰ-
τήσῃ τ' τιμῶν, ἐνθα στρατηγὸς ἢ Φοινικάρχης· περὶ
βάλλεται τις. Ἐκείν[θ] γάρ δύναται στρατηγῶν, ἡ
ἐτέρων μετέπειτα τιμῶν, ὅν τὸ δῆμοιρον τ' βελούτῳ
περὶ βάλλεται μέρος, τ' εἰρημίων συμψηφίζομένων τῷ
διμοίρῳ μέρ[θ] περὶ σῶπαν, πάλιν εἰ μὴ νόμ[θ] τ' πό-
λεως ἢ διηνεκῆς κωλύῃ καὶ ἐμποδίζῃ συνθεῖα.

Τ Ο Ὑ

1 βαλλομένους] Legendum, περὶ βαλλομένους.
2 αὐτῆς ψηφίσῃ] Eandem lectionem redde Basilicis,
ubi mendose editur, ἀπὸ ψηφίσῃ.
3 δικάσαις] Vere & εὐστόχως laudatissimus Scheltinga

S C H O L I U M.

Quaere Lib. VII. Tit. VIII. cap. 10. them.
5. & hujus Tit. cap. 111. them. 2.

pro singulis intervenit] Procurator esse videtur.

I N T E R P R E T A T I O.

Itaque si reus dicat, se adversus universita-
tem actionem contrariam habere, syndicus
debet defendere eos, qui eum constituerunt,
id est, rempublicam communiter, vel univer-
sitate: non vero si reus adversus singulos
se aliquid juris habere dicat.

A N O N Y M I.

Scias, legatum illicitae universitati relictum
non valere, ut Lib. XXXIV. Tit. V. Dig. 8.

Nulli permittitur civitatis nomine L. 3.
experiri, nisi ei cui lex permittit: aut
quem, lege cessante, civitas, vel duae
ejus partes suffragio suo constituerint.

I N T E R P R E T A T I O.

Nulli permittitur actionem civitati aut cu-
riae competentem movere, nisi ei, cui lex hoc
facere permittit. Quid enim, si universitas non
solvendo sit? Est autem constitutum, ut debi-
tor actiones proprii debitoris, qui non solven-
do est, movere possit. Forte etiam civitas vel
curia singularem legem habet, ut decempri-
mus curiae actiones exercent. Ait vero Paul-
lus Dig. 8. hujus Tit. si civitas a nemine defen-
datur, nec quicquam corporale sit, quod possi-
deat, tunc per debitores civitatis creditoribus
ejusdem satisfieri. Nulli igitur permittitur ci-
vitatis aut curiae actiones exercere, nisi ei cui
lex nominatim permittit. Lege autem non
permittente, is agere potest, cui duae decurio-
num partes permiserint. Duabus vero suffragia
ferentium decurionum partibus, is quoque,
cui actionem committunt, annumeratur, &
decurionis obtinet ordinem, dummodo & ipse
sit decurio, ut Dig. 6. declarat. Illud autem
notandum est, quod & patris suffragium pro-
dest filio, & filii patri, ut Pomponius ait. Item
filius prodest ei, qui in ejusdem patris potestate
est, si syndicus sit constitutus, & ordinem unius
decurionis obtinet, quia quasi decurio eum de-
cernit, non quasi domestica persona. Idem ob-
servatur & in honorum petitione, si quis duum-
vir aut Phoenicarcha constituatur. Is enim
duumvir esse potest, vel alium honorem gere-
re, quem duae decurionum partes constitue-
runt, dictis personis duabus suffragantium par-
tibus accensitis, nisi lex civitatis vel perpetua
consuetudo id prohibeat.

E N A N-

coniciebat, δανεισάις.

4 Φοινικάρχης] Vide Jac. Gothofred. in Cod. Theod.
Lib. XII. Tit. I. pag. 475.

ΤΟ Τ' ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

Ἐν τῷ τέλει § ε. βιβλίς § κώδικος ἐπὶ τ' ἰμά-
δων τὸ πλεόν μίρθῃ ἢ τὸ ἱπιτηδείότερον ἐπεζήτησεν.
Ἀνάγνωθι καὶ τίτλ. §. § . . . βιβλίς.

Καὶ συναριθμεῖται τῷ διμοίρῳ ὁ δι-
δόμενθῃ.

Καὶ ὁ πατήρ τὸν υἱόν, καὶ ὁ υἱὸς τὸν
πατέρα ψηφίζεται.

Καὶ οἱ συνυπεξῆστοι ἀλλήλους· τῷ-
το γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν τιμῶν γίνεται·
εἰ μὴ νόμῳ τῆς πόλεως ἢ συνθήκῃ κω-
λύει.

Εἴτε ἡ πόλις τὸν σὺνδικον ἐπιλέξε-
ται, εἴτε κατ' ἐπιτροπὴν αὐτῆς οἱ στρα-
τηγοί, ἢ ἕτεροί ἐπιλέγεται, καλῶς ἐνά-
γει. Εἰ δὲ προβάλλονται αὐτὸν ἐπὶ πᾶ-
σι τοῖς ἀναφυομένοις, οὐκ ἔρρωται. Ἐ-
πὶ μελλέσῃ γὰρ καὶ νῦν μὴ ἔσῃ φιλο-
νεικία, οὐκ δίδεται. Πάντα δὲ ταῦτα διὰ
συνδίκων πρὸς τὴν συνθήκην τῶν τόπων
γίνεται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ἐπὶ μελλέσῃ] Ζήτη καφ. γ. καὶ μή σοι ἐναντιωθῇ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐὰν οἱ βουλευταὶ ψηφίσωται, δι' ἐκείνους χρῆναι
κινεῖσθαι τὴν ἀρμότισσαν τῷ βουλευτῇ κατὰ τι-
νῶν ἀγωγῶν, ἢ ἐπιλέγονται καὶ προβάλλονται οἱ
στρατηγοί, δοκεῖ δὲ ὡς § στρατηγὸς προβληθεὶς
ὡς § κοινὸς § βουλευτῆς ἐπιλέγεσθαι, καὶ διὰ
τῷτο καλῶς καὶ κατὰ νόμον κινεῖ, καὶ μὴ πάντες μῆ-
τε πολὺ μέρθῃ τῷ βουλευτῶν, ἀλλ' οἱ στρατηγοί κατ'
τὴν εἰρημικὴν ἀσφαλίτησιν, σὺνδικον αὐτὸν προβά-
λονται. Ἐν ὀλίγῳ διαφέρει, εἴτε τὸ κοινὸν § βε-
ουλευτῆς τὸν σὺνδικον ἐπελέξατο, εἴτε οὐκ αὖθις,
ὅτι τινι τὸ βουλευτήριον τὴν τοιαύτην ἐπέτρεψε χρεῖαν.
Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τότε ὁ ὡς τῷ στρατηγῶν προ-
βαλλόμενθῃ ἀκτῶρ, ἦτοι σὺνδικῷ, καλῶς κινεῖ
τὴν ἀρμότισσαν τῷ βουλευτῇ ἀγωγῶν, ὅταν οἱ
ἀπὸ βουλευτῆς ἐπέτρεψαν ἰδικῶς τοῖς στρατηγοῖς
προβάλλεσθαι ἀκτῶρ ἦτοι σὺνδικον. Ἐὰν μὴ τῷ στρα-
τηγῷ, ἀλλὰ τῷ τυχόντι, τὴν § σὺνδικῷ προτρο-
πῶν ἐπέτρεψε τὸ βουλευτήριον, καλῶς κινεῖ καὶ ὁ
ὡς τῷ τῷ προβαλλόμενθῃ ἀκτῶρ ἦτοι σὺνδικῷ.
Ταῦτα μὲν ἐν, εἰ ὑπερὶ τε καὶ ἐγνώσθαι τοῖς ἀπὸ §
βουλευτῆς ἢ ἀγωγῇ ὀφείλῃσιν κινεῖσθαι § σὺνδι-
κῷ, ὃν οἱ στρατηγοὶ ἐπιλέγονται. Εἰ μὲντοι γενικῶς
ψηφίζεται ἡ βουλὴ, ἵνα οἰαδῇποτε φιλονεικία ἐμπέσῃ,
ταύτης ἀπαιτεῖται, τέως ὥστε τίτιον τῷ ἰδικῶς ἀνα-
κυπλόντων φροντίζειν, ὥστε ἔρρωται καὶ τὸ ἴπσο ἴσρε
τὸ ταῦτον δέκρετον, ἐπειδὴ μὴ δύναται δοκεῖν ἀπὸ §
ἀόριστος τέττα δέκρετος δίδοσθαι τις ἀπαίτησις, τατ-
έστιν, ἐπειδὴ οὐ δικαί τὸ ἀόριστον τέττο δέκρετον ἐπι-
τρέπαι τῷ μὴ ἐμπειρόντων εἰς φιλονεικίαν τὴν ἀπα-
αίτησιν. Σήμερον μὲντοι ταῦτα πάντα δια τῷ συν-
δικῶν εἰσθῆναι ὀλυτῶσθαι καὶ τὴν τῷ τόπων συνθήκην.

Τί

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

In fine Lib. V. Cod. majorem universitatis
partem vel magis idoneam requisivit. Lege &
Tit. IX. Lib. . . .

Et annumeratur duabus partibus, L. 4.
qui actor decernitur.

Et pater filium et filius patrem eli- L. 5.
git.

Et se invicem, qui in ejusdem patris L. 6. pr
potestate sunt: hoc enim & in honori-
bus servatur: nisi lex civitatis aut con-
suetudo prohibeat.

Sive civitas syndicum elegerit, sive L. 6.
duumviri permisso ejus, aut alius ele-
gerit, recte agit. Si vero eum consti-
tuerint ad omnes controversias, quae
inciderint, decretum nullius momenti
est: Syndicus enim non datur ad lites
futuras. Haec autem omnia per syndi-
cos secundum locorum consuetudinem
explicantur.

SCHOLIUM.

lites futuras] Quaere cap. 3. neque tibi obstat.

INTERPRETATIO.

Si decuriones decreverint, actionem cu-
riae adversus aliquem competentem per eum
movendam esse, quem elegerint & constitue-
rint duumviri, is, qui a duumviris constitutus
est, ab ordine electus videtur, & ideo recte &
secundum leges experitur, licet non omnes,
neque major ordinis pars, sed duumviri secun-
dum dictam consuetudinem eum syndicum
constituerint. Parvi refert, utrum ordo syn-
dicum elegerit, an is, cui ordo tale negotium
commisit. Et simpliciter dicendum est, tunc
actorem vel syndicum a duumviris constitutum
recte exercere competentem ordinem actionem,
quando decuriones specialiter duumviris com-
miserunt, ut actorem vel syndicum constitue-
rent. Quod si non duumviro, sed alii cuiquam
syndici constitutionem ordo commisit, recte
etiam agit actor vel syndicus ab hoc constitu-
tus. Atque haec ita obtinent, si subsit, & ordini
cognita sit actio movenda per syndicum, quem
duumviri elegerunt. Sed si ordo generaliter
decrevit, ut quaecunque incidisset controver-
sia, eam Titius peteret, atque adeo specialiter
emergentium negotium haberet, ipso jure illud
decretum nullius momenti est, quia indefini-
to hoc decreto non potest videri data esse
persecutio, id est, quia non videtur indefi-
nitum hoc decretum eorum, quae nondum
in controversia sunt, dare persequutionem.
Sed hodie haec omnia per syndicos solent ex-
plicari secundum locorum consuetudinem.

Quid

τί ἐν, ὅτι ὁ κτ' δέκετον δοθεὶς ἄκτωρ ἦτοι σύνδικος, μὴ ταῦτα κτ' δέκετον ἐκωλύθη δέκετον, ἀρα κινεῖται ἀντίκειται ὡς ἀναγκάσει; λέγει τοίνυν ὁ Παῦλος. Νομίζω χρῆναι ἡμᾶς τῷτο ἕως δέχεσθαι, ὥς δοκεῖν σκεῖν τῷ τοιαύτῳ ἄδειαν ἐπιτετέρεσθαι, ὥτι μὴ μόνον ἐπιτετέρεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐπέμεινεν ἐπιτετερεσθῆναι. Τέως ὁ περὶ βληθεὶς ἄκτωρ ἦτοι σύνδικος ἐπὶ τοσούτον σύνδικος εἶναι δοκεῖ, ἐφ' ὅσον μὴ ἀνεκαλέσαντο τὸ πρὶ τῷτο δέκετον οἱ βεβλητοί. Δύνανται δὲ αὐτὸ ἀνακαλεῖσθαι μήπω μὴ περὶ κατὰρξιν γενομένης ἀδιασκέτως, μὴ ὅτι περὶ κατὰρξιν ἔχῃ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἐξ ἂν αἰτιῶν ἀμείβειν καὶ τὴν καθόλου δυνάμειν περὶ κατὰρξιν, ὡς τὸ ἐξῆς θέμα φησί. Ἀνάγνωθι τίτλ. γ'. διγ. γ'. τῷτο δέκετον βιβλ. καὶ βιβλ. ε'. τίτλ. α'. διγ. λε'.

Ὁ τῆς ὁμάδος ἄκτωρ δὲ δίδωσιν ἐνάγων τὴν ἱκανοδοσίαν, εἰ μὴ ἀμφισβᾶλλεται ἢ ἐπ' αὐτῷ ψῆφος. Διεκδικεῖν δὲ ἀναγκάζεται τὰξιν γὰρ ἐπέχει ἐντολέως. Καὶ δὲ δίδωσιν αὐτῷ ἢ ἱκανοδοσία, εἰ μὴ ἐνάγωγῇ ἰδίᾳ ἐστὶ. Καὶ καλῶς ἀντιφωνεῖται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ ὁ τῆς ὁμάδος ἄκτωρ κινῶν ἀναγκάζεται τὰς δεφευσίανος ἱκανὰ παρέχειν, τῷ μὴταί ratam rem ἐκ ἀπαιτεῖται, εἰ μὴ ἐν ᾧ ἀμφισβᾶλλεται τὸ πρὶ τῷτο δέκετον. Μιμεῖται γὰρ τὸν καθόλου περὶ κατὰρξιν καὶ ὁ πρὶ τῷτο δέκετον δοθεὶς. Οὐ δίδωσιν αὐτῷ ἰδιότης, πλὴν εἰ μὴ in rem suam ἔτυχεν ὑπὸ τῆς ὁμάδος δοθεὶς. Καλῶς ὅτι αὐτῷ καὶ ἀντιφωνεῖται χρέος ἐφελόμενον τῇ ὁμαδί τῇ περὶ βληθεὶς αὐτὸν ἄκτωρ, ἦτοι σύνδικος. Καὶ ἡ ἄδεια ὅτι ἀμείβειν αὐτὸν, ἐκ τῶν αὐτῶν ἐστὶν αἰτιῶν, ἐξ ἂν ἀμείβειν καὶ τὸν καθόλου δυνάμειν περὶ κατὰρξιν.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

ἀντιφωνεῖται] Ἐγὼ γὰρ τίτλον γ'. διγ. λθ'. ὅτι καὶ ὁ περὶ κατὰρξιν ἀντιφωνεῖται, καὶ τῷ ἐνάγωγῳ τῷ ἀντιφωνήσεως αὐτὸς, καὶ ἔχῃ ὁ δεσπότης ἐχέ.

Ἐξ ἂν αἰτιῶν ὑποκινεῖται ὁ συνήγορος, καὶ ὁ σύνδικος ἀποκινεῖται. Καὶ ὁ ὑπεξέσσις γίνεται σύνδικος.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι τὸ ιζ'. κεφ.

ὁ συνήγορος] Ὁ περὶ κατὰρξιν.

ὁ σύνδικος] Ζήτῃ τὸ ἡ. κεφαλ. πρὶ τὰ μέσα.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Τὰς αἰτίας ἔγνων τίτλ. γ'. ἀπὸ ιγ'. διγ. καὶ ξδ'.

σύνδικος] Ἐπειδὴ καὶ περὶ κατὰρξιν γίνεται εἰς τὸ ἐνάγαγεῖν καὶ τὸ ἐναχθῆναι, ὡς τίτλ. γ'. διγ. ἡ.

Καὶ ἐνάγει ἡ πόλις, καὶ ἐνάγεται. Καὶ ὁ περὶ βληθεὶς αὐτῇ περὶ ὧν ὑπὲρ αὐτῆς ἐδαπάνησεν, ἐνάγει.

ΕΡΜΗ-

Quid vero? si actor vel syndicus ex decreto datus, postea alio decreto prohibitus sit, an ipsi agenti nocet exceptio? Ait igitur Paullus: Puto hoc sic esse accipiendum, ut ei talis facultas permessa videatur, cui non solum permessa est, sed cui & permessa durat. Tamdiu igitur actor vel syndicus constitutus syndicus esse videtur, quamdiu decuriones decretum de eo non revocant. Possunt vero illud revocare, lite quidem nondum contestata, indistincte, post litis autem contestationem non temere, sed ex quibus causis procuratorem mutare possumus, sicut sequens thema declarat. Lege Tit. III. Dig. 3. hujus Lib. & Lib. V. Tit. I. Dig. 35.

Actor universitatis si agat, non cavet de rato, nisi dubitetur de decreto. Defendere autem compellitur: procuratoris enim partibus fungitur. Nec ei cautio datur, nisi in rem suam datus sit. Et constitui ei potest.

INTERPRETATIO.

Actor universitatis, si agat, defendere etiam compellitur, non autem compellitur cavere de rato, nisi de decreto dubitetur. Imitatur enim procuratorem is, qui ab universitate actor constitutus est. Judicati actio ipsi non datur, nisi in rem suam ab universitate datus sit. Recte vero & ei constituitur, quod universitati, a qua actor vel syndicus constitutus est, debetur. Ex iisdem causis ejus mutandi potestas est, ex quibus procuratorem mutare possumus.

ANONYMI.

constitui] Nosti ex Tit. III. Dig. 39. procuratori etiam constitui, & ei, non domino, actionem constitutoriam competere.

Ex quibus causis removetur advocatus, ex iisdem etiam removetur actor. Filiusfamilias etiam actor datur.

SCHOLIUM.

Lege cap. 17.

advocatus] Procurator.

syndicus] Quare cap. 8. circa medium.

ANONYMI.

Causas nosti ex Tit. III. Dig. 13. & 64.

syndicus] Quoniam procurator fit & ad agendum & ad defendendum, ut Tit. III. Dig. 8.

Civitas & agit & convenitur. Sed & legato de his, quae in negotium publicum impendit, actio datur.

I N.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ὡς περ ἐνόματι τῶ πολιτῶν καὶ τῶ συνδίκου δίδωσιν ἀγωγὴν ὁ κερὰς τῶν, ἔτω καὶ κατ' αὐτῶν δίκαιον ἡγήσατο παραγορεύσαι, τῆς τε, δὲνα τῶ συνδίκου ἀγωγῇ. Καὶ πόλις γὰρ καὶ τῶ πρεσβυτέρου ὡς αὐτῆς ἀκτῶν ἢτοι συνδίκου, καὶ ὁ πρεσβυτέρου ἔχει κατὰ τῆς πόλεως ἀγωγῇ, δαπανήματα περὶ τὸ δημόσιον ἔργον ἢτοι περὶ τῶ πολιτικῷ χρειᾷ πεποιηκῶς.

ΚΤΡΓΛΛΟΤ.

Ὡς περ κινῶσιν οἱ πολῖται, ἔτω καὶ ἐνάγονται. Τί γὰρ, ὅτι πρεσβυτέρου εἰς κοινὸν πρᾶγμα καὶ συμφέρον τῇ πόλει ἐδαπάνησεν;

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Περὶ τῶ δαπάνης τῶ πρεσβυτέρου, ἀνάγνωθι βιβλ. ἢ τίτλ. ζ'. διγ. β'. καὶ ε'. καὶ ι'. καὶ τίτλ. α'. διγ. λζ'. καὶ τίτλ. δ'. διγ. ιζ'.

Ὅπερ ἡ ὁμάς χρεωσθεῖ, οἱ καθ' ἑκάστον ἐ χρεωσθεῖσι, ἔτε χρεωσθένται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ διὰ τῆς κινῶν ὁ τῶ ὁμάδος ἀκτῶν, μόνον τῶ ὁμάδα, καὶ ἐ τὸν καθ' ἑκάστον δεφενδῶν ἀναγκάζει.

Ἀδιάφορον ἐστίν, εἴτε πάντες τῶ συστήματι μέντοι, ἢ μέρει, ἢ πάντες ἡλλάγησαν. Καὶ εἰς ἓνα δὲ εἰ περιστῇ ἐνάγει, καὶ ἐνάγεται. Δέξεται γὰρ ἐν αὐτῷ τὸ ὄνομα τῆς ὁμάδος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ ἐπὶ τῶ ἄλλων ὁμάδων ἀδιάφορον ἐστίν, εἴτε πάντες οἱ αὐτοὶ μεμνησιν ἐπὶ χρήματος, ἢ μέρει καὶ δὲ καὶ πλεονέκτων τὸ βελούτηρον, ἢ καὶ πάντες ἡμείψθησαν, καὶ εἰς τόπον αὐτῶν κατέστησαν ἕτεροι. Εἰ δὲ καὶ εἰς ἓνα πείσῃ τὰ τῶ ὁμάδος, εἴρηται, καὶ αὐτὸν μόνον δύνασθαι καὶ ἐνάγειν καὶ ἐνάγεσθαι. Τὸ γὰρ πάντων τῶ βελούτων δίκαιον εἰς ἓνα μετέπεσε, καὶ ἐπὶ αὐτῷ τὸ τῶ ὁμάδος συνέστηκεν ὄνομα.

συστήματι] Ἀνάγνωθι βιβλ. ε'. τίτλ. α'. διγ. ος'. καὶ βιβλ. κ'. τίτλ. α'. διγ. ιγ'.

Ἐὰν μὴ διεκδικῆται διὰ τῶν διοικούντων αὐτὴν ἡ πόλις, μήτε ἔχει σωματικά, ὧν εἰς νομὴν ὁ ἐνάγων πεμφθῆναι ὀφείλει, τὸ ἱκανὸν αὐτῷ ἀπὸ τῶν χρεωσθέντων αὐτῇ γίνεται.

ΤΟΤ' ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Τὰ περὶ τῆς μανθάνει γενικῶς βιβλ. καὶ τίτλ. ιε'.

αὐτῇ

1 κερὰς] Imo, πρᾶγμα.

2 χρεωσθεῖ] Basil. addunt, ἢ καὶ χρεωσθεῖ, & mox pro χρεωσθέν] exhibent καὶ χρεωσθεῖ.

INTERPRETATIO.

Sicut municipum nomine adversus syndicum actionem dat Praetor, ita & adversus eos justissime edicendum putavit, id est, dandam esse syndico actionem. Nam & municipium in actorem vel syndicum a se constitutum, & syndicus constitutus in municipium actionem habet, si in publicum negotium vel municipii utilitatem sumtus fecerit.

CYRILLI.

Sicut municipes agunt, ita & conveniuntur. Quid enim? si legatus in commune negotium, & municipii utilitatem sumtus fecerit?

ANONYMI.

De sumtibus a legato factis, lege Lib. VIII. Tit. VII. Dig. 2. 6. & 10. & Tit. I. Dig. 37. & Tit. IV. Dig. 17.

Si quid universitas debet, singuli non debent: nec quod debetur universitati, singulis debetur. L. 7. §. 1.

INTERPRETATIO.

Ideo actor universitatis agens, solam universitatem, non singulos defendere compellitur.

In collegio nihil refert, utrum omnes iidem maneat, an pars, vel omnes immutati sint. Et si ad unum redierit, convenit & convenitur. Recipiet enim in se nomen universitatis. L. 7. §. 2.

INTERPRETATIO.

In aliis etiam universitatibus nihil refert, utrum omnes iidem manserint, an pars maneat eorum, qui initio curiam constituerunt, vel omnes immutati sint, & in eorum locum successerint alii. Sed si universitas ad unum redeat, dictum est, & convenire eum solum posse, & conveniri. Nam omnium decurionum jus in unum recidit, & in eo stat nomen universitatis.

collegio] Lege Lib. V. Tit. I. Dig. 76. & Lib. XX. Tit. I. Dig. 13.

Civitas si per eos, qui res ejus administrant, non defendatur, nec res corporales habeat, in quarum possessionem actor mitti debeat, ex iis, quae civitati debentur, ei satisfat. L. 8.

ANONYMI.

Quae huc pertineant, discis generatim Lib. XXVIII. Tit. XV.

fatis-

αὐτῇ γίνεται] οἶδας μεμαθὼς πρὸς τῷ τέλει § α'. διγ. ὅτι καὶ πᾶς ἐξωτικὸς δύναται δεφενδῶσαι ὁμάδα.

Ἀρμόζει κατὰ πόλεως καὶ ἡ περὶ διαιρέσεως φαιμιλίας ἀγωγὴ, καὶ ἡ περὶ ὁροθεσιῶν, καὶ ἡ περὶ ὕδατος ὀλκῆ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

περὶ διαιρέσεως] περὶ συγκληρονόμων.

ὁροθεσιῶν] περὶ ἀγρογειτόνων.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐάν σοι καὶ πόλις κληρονομία τις εἴη κοινή, δίδεται μετὰ σοὶ καὶ τῇ πόλει τὰ φαιμιλία ἐκισκῶνται δικαστήριον. Τὸ αὐτὸ ἐστὶ καὶ τὸ finium regundorum καὶ ἐπὶ § aquae pluviae arcendae δικαστήριον. Καὶ τὸτο γὰρ συγκροτεῖται μετὰ τὴν πόλιν, καὶ ἑτέρων τινος, ἐνθα τυχὸν ἐν πολιτικῷ χωρίῳ καὶ ἰδιωτικῷ πλησιάζοντι φιλονεικία τις περὶ τῶν ὁροθεσιῶν ἐγγιγνέται, ἢ κατὰ συνθήκην γενομένης ἀπαρτίμενης τὸ ὁμοῦ ὕδατος εἰς τὸν ἀγρὸν § γείτονος αὐτῆς πολιτικῆς χωρίῳ, καὶ βλάβην αὐτῷ ποιεῖ.

ΤΟΥ ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

πῶς ἡ aqua pluvia κινεῖται, μαθάνεις βιβλ. λθ'. τίτλ. γ'.

Γίνεται σύνδικος καὶ διὰ καινοτομίας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ ἐπὶ τῷ ὁροθεσίῳ τῷ καινοτομῶντι, δύναται ἀκτῶρες περὶ αὐτῆς, περὶ τῆς καὶ ἐπὶ τῷ ἐπερωτῆσαι τὸν legatorum, ἢ τοι τὸν damni infecti ἢ τὸν judicatum solvi: καὶ γὰρ μάλιστα ὁ πόλεως οἰκῆτος ἐπερωτᾷ μάλιστα ὁφείλει τὰς τοιαύτας ἐπερωτήσεις, καὶ ἐξ αὐτῆς περὶ πορεύειν τῇ πόλει. Πλὴν ἀλλ' εἰ καὶ τῷ ἀκτῶρι γένηται τοιαύτη καυτίων, ἢ τοι ἐπερωτήσεις.

ἡ ἐπερωτήσεις] Graecus librarius adscripserat: Ἐκπῆς ἦν τὸ τέλος ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος.

E M E N D A N D A.

Tit. de Postul. p. 7. lin. 18. traditioni. l. sententiae.

Ibid. p. 28. lin. 10. καὶ μεθόδῳ ταύτῃ ἀναγκάζειν αὐτὸν ὥστε ὡσαύτιστον γενέσθαι. Forte vertendum est: eumque hac ratione ad sistendum § quasi exhibendum se compellere. Certe παρὶς αὐτῶν pro exhibere frequens est apud Graecos Jctos. De aliis verbi notionibus vide Spanhem. in Julian. p. 139.

Ibid. p. 36. lin. 25. εἴτε διάθεσιν γαμικῶν ἔχει πρὸς τὴν γυναῖκα ἢ συνεπλάκη, εἴτε καὶ μελλῶν. Graecus Interpres, nisi fallimur, scripsit: — εἴτε καὶ μετὰ μέλειαν. utrum affectum nuptialem erga mulierem, cum qua consuevit, habuerit, an ipsum quo-

fatisfit] Nosti ex fine Dig. 1. quemlibet etiam extraneum universitatem defendere posse.

Adversus civitatem judicium familiae L. 9. herciscundae competit, & finium regundorum, & aquae pluviae arcendae.

SCHOLIUM.

familiae herciscundae] de coheredibus.

finium regundorum] de iis, qui vicinum agrum possident.

INTERPRETATIO.

Si tibi cum municipio hereditas communis sit, familiae herciscundae judicium inter vos redditur. Idemque dicendum est in finium regundorum, & aquae pluviae arcendae judicio. Nam & hoc ventilatur inter municipium & alium quem, si forte in municipali agro & privato adjacente de finibus regundis controversia orta sit, aut si quid exstructum sit, quod aquam pluviam in agrum ejus, qui municipali adjacet, transmittat, eique damnum afferat.

A N O N Y M I.

Aquae pluviae arcendae judicium quomodo exerceatur, discis Lib. XXXIX. Tit. III.

Constituitur actor etiam ad novi operis nunciationem.

INTERPRETATIO.

Actores etiam constitui possunt ad operis novi nunciationem, praeterea & ad stipulationes interponendas, veluti legatorum, aut damni infecti, aut judicatum solvi; quamvis servus potius civitatis stipulari debeat, & directe acquirere civitati. Sed & si actori cautum fuerit.

que hujus rei poemituerit. vel, an ipse quoque animum mutarit.

Tit. de Procurat. p. 42. lin. 22. Meministi. l. Memor sis. & sic etiam corrige p. 43.

Ib. p. 61. In nota subjecta male παρὶς αὐτῶν excusum est pro παρὶς αὐτῶν, quod habent Scholia Basilicor. ex quibus mox rectius legas, ὅτι γὰρ ἀπὸ τῶν ὁ ἐπὶ τῶν, pro, ὅτι γὰρ ἀπὸ τῶν ὁ ἐπὶ τῶν.

Restant alia in Tit. de Procurat. in quibus interpretandis etsi mihi ipse non prorsus satisfeci, nolim tamen in tanta corruptelarum multitudine ingenio indulgere, praesertim cum unius Codicis fide nitendum sit. Certiorem aliquando medicinam Manuscripti integrioris suppeditabunt.

F I N I S.

Fabrot, Charles Annibal, / Reitz, Wilhelm Otto, / Ruhnken, David,

Operis Basilici Fabrotiani Supplementum

Lugdunum Batavorum 1765

2 J.rom.f. 62

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10494757-2